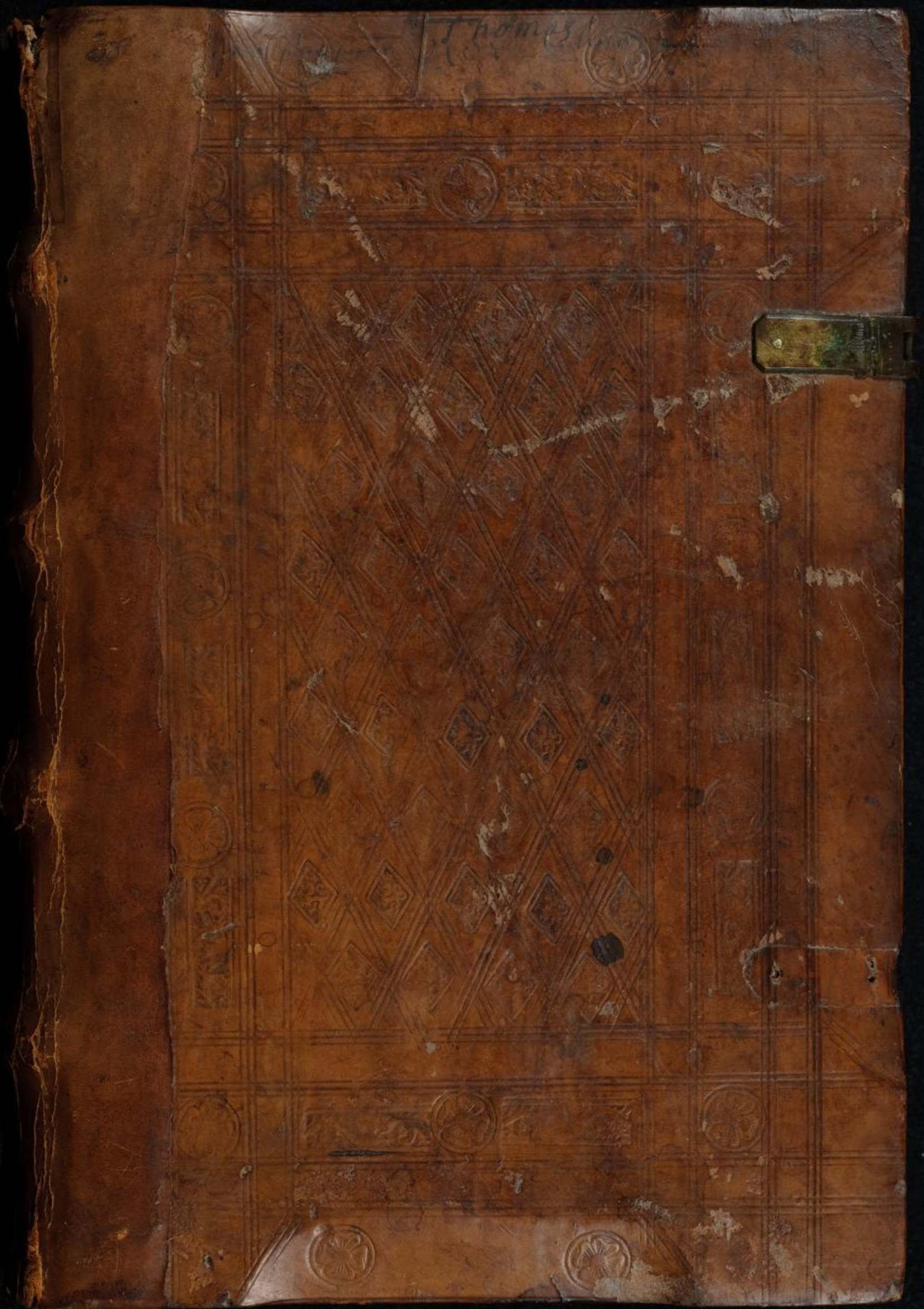
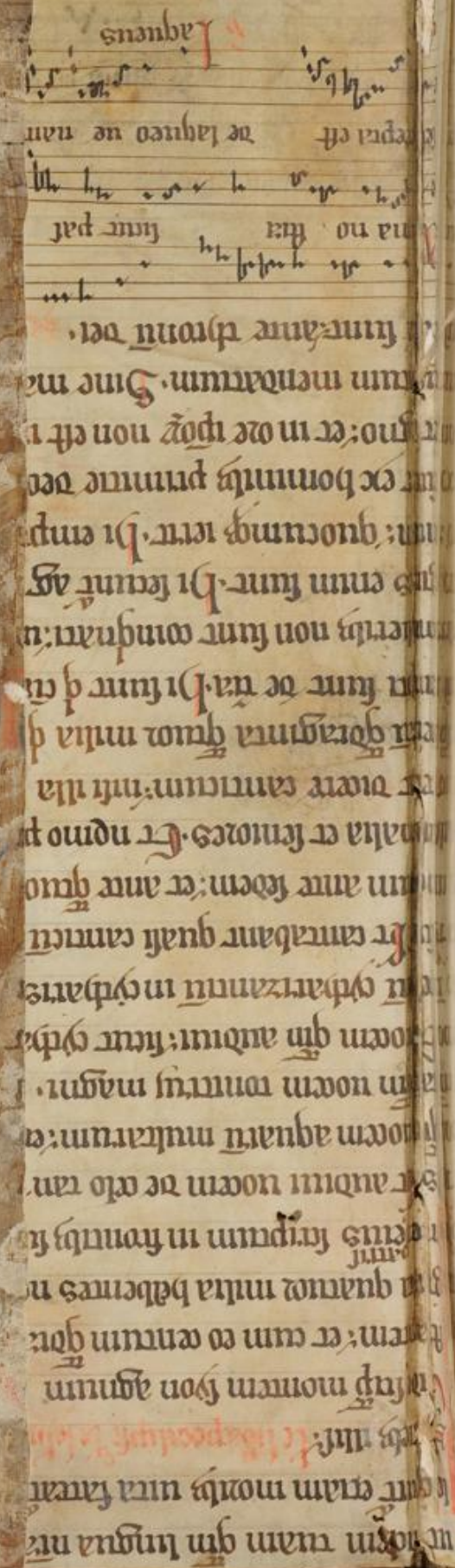

M Th. in Joh. 203.
2^{se}

Sancti **T**home de **A**quino scripta
ad **H**anibaldū episcopū super quat
tuor libros sententiarum.

Handwritten text in a Gothic script, likely a title or heading, appearing as a mirror image or bleed-through from the reverse side of the page.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUISBURG

Handwritten text in a Gothic script, likely a title or heading, appearing as a mirror image or bleed-through from the reverse side of the page.

Prologus

Transite ad me omnes qui concupiscitis

Transite ad me et concupiscitis me et a generationibus meis implemini. **Eccl. xliij.** In ceteris doctrinis christiane religionis sapientia principiorum inuenitur quod ad quatuor videlicet altitudinem, profunditatem, communiter, et fructuositatem. **Altitudinem** quod ceteras antecellit, quia omnes alie scientie et doctrine videntur circa ea que subsunt in diuino rationis. **In diuina vero doctrina illa nobis traduntur que vim humane rationis excedunt.** unde dicitur **Job. xviij.** Abscondita est ab oculis viuendum omnium scilicet quia eius mysteria naturalis intuitum cognitionis excedit, et ideo de eius altitudine dicitur **Eccl. xliij.** Ego in altissimis habito. **Habitu** quod in infimis omnes mechanice artes que circa pericula in quibus consistit operatio videntur. **In altis vero habitat scientia naturalis que de sensibilibus vniuersalem speculationem habet.** **In altioribus vero commorantur alie philosophie que sua consideratione sensibilia transcendunt intuitum tamen rationis sequentes.** sed in altissimis habitat christiane sapientie doctrina que intuitum superat rationis. **Profunditate** vero alias doctrinas excedit propter eius veritatis puritatem in qua non inueniuntur alia promixta falsi, nec aliquid iniqui nec cetera aliquid vani. que plurimumque aliarum scientiarum considerationibus permiscetur. unde ex ore sapientie dicitur **Prou. viij.** Veritatem meditabitur guttur meum, et postea subdit. **Iusti sunt omnes sermones mei.** non est in eis prauum quod neque puer sum, et ideo de eius profunditate dicitur **Prou. iij.** Profundior est cunctis operibus, et omnia que desiderant huius non valent comparari. **Communiter** vero ceteris preponitur quia cum aliarum scientiarum singule circa singula rerum genera occupentur, hec doctrina circa omnia nos illustrat, in ipsa enim reuelatur diuina, docentur celestia, et terrestria iudicantur, et honeste vice documenta traduntur ut sic impleri videatur quod dicitur **1. Cor. ij.** Spiritus autem hominis iudicat omnia, et ideo de eius promunitate dicitur **Sap. vij.** Attingit autem vbiusque per suam mundiciam unde **Aug. in epistola ad volusianum. h. i. in hac scriptura publica quam omnes omnium naturarum cause dei creatoris sunt, h. e. bica, quam vita bona et honesta non aliunde formatur quam cum ea que diligenda sunt diliguntur, hic est deus et primus, hic logica quam veritas lumens autem rationalis non nisi deus est. **Fructuositate** vero alijs antecedit, quia alie scientie fructum habere videntur in sola intellectus illustratione, hec vero doctrina et intellectum sublimiter illuminat et affectum dulciter accendit, unde dicitur **Eccl. i.** Spiritus meus super me dulcis, et ideo dicitur **Eccl. i.** sapientia doctrine secundum nomen est ei, quia videlicet spiritalem sapientiam habet quo affectui dulcis sapit, unde dicitur **Aug. li. vij. pfe. non habet ille pagine scilicet scientie seculares multum periculis huius lachrymas passionis, sacrificium tuum spiritum peribulum cor peritum et humilitatem. **Ratione** igitur altitudinis excellentissimum habet doctorem, unde dicitur **Baruch iij.** Hic est deus noster et non estimabit alius aduersus eum hic adinuenit omnes vias discipline et tradidit illam iacob puero suo israel dilecto suo, et ideo dicitur **Sap. vij.** Dimittit docuit me sapientia, et ideo sapientie loquitur dicentia. **Transite ad me omnes et videlicet relictis errorum doctoribus a me doceamini veritatem.** **Esa. liij.** Ponam vniuersos filios tuos doctos a domino. **Ratione** vero tam precise pulchritudinis requirit desiderantissimum auditorem unde subdit qui concupiscitis me. **Sap. vij.** preoccupat qui se concupiscunt ut priorem se illis ostendant, et ideo dicitur **Sap. viij.** Dilecti amantur et exequuntur a iuuentute mea, et quantum eam spon-****

sam mihi assumere, et amatores facere sui forme illi. **Ratione** vero sue promunitatis habet materiam multiformem unde dicitur a generationibus meis, id est a me doctis omnium naturarum quod generationum genera, diuina sapientia docet. **Est enim quod duplex generatio.** Prima quodam generatio diuine promunitate qua filius a patre ab eterno genitus est, de qua in psalmo dicitur. dominus dicit ad me filius meus es tu etc. **Ex qua quodam generatio** datur intelligi etiam processio diuini amoris que est spiritus sanctus, quia pater diligit filium ut dicitur **Jo. ij.** Secunda est generatio creature que temporaliter a deo procedit. **Beati. ij.** Iste sunt generationes celi et terre que create sunt etc. specialiter quantum ad hominem dicitur **Deut. xxiij.** Deus qui te genuit dedit legem, cui generationi etiam peccati corruptio per serpentis astutiam est superinducta. **1. Cor. xi.** Timeo ne sicut serpens euas seduxit astutia sua ita corrumperet sensus nostri. **Tercia est generatio nature assumptae** qua filius dei temporaliter de virgine natus est, de qua **Matth. i.** christi autem generatio sic erat **Luc. j.** quod enim ex te nascetur sanctum vocabitur filius dei. **Quarta est regeneratio** noue creature per quam in filios dei regeneramur ecclesiasticis sacramentis. **Jo. ij.** Nisi quis renatus fuerit ex aqua etc. quod quodam regeneratio valet ad hereditatem glorie capessendam. **1. Pe. j.** Regenerauit nos in spiritu viu et hereditatem incorruptibilem. **Scientie** vero secundum materiam distinguuntur, et ideo magister super opus in quo sub quodam compendio diuine sapientie mysteria studuit compilare, in quatuor libros distinxit, in quorum primo agit de generatione eterna, et his que eis co-intelliguntur. **In secundo de generatione creature et corruptione peccati.** **In tertio de nature generatione assumptae, et his que eam consequuntur.** **In quarto de regeneratione per sacramenta et gloria eterne hereditatis.** **Ratione** vero fructuositatis suae repleat auditorem quem alie scientie vacui derelinquunt. **Sap. xliij.** Vni sunt omnes homines in quibus non subest scientia dei, hec autem scientia replet suum auditorem omnibus spiritualibus bonis. **Sap. viij.** Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa, et **Eccl. xv.** Repleuit eum dominus spiritu sapientie inter, et ideo dicitur impleri, id est plenum fructum capiat. **Transite igitur ad eam doctoris diuine scilicet sapientie auditorium concupiscite tam precise pulchritudinis aspectum, diligenter inspicite generationum numerum, ut possitis acquirere plenitudinis fructum, de quo in psalmo.** Replebimur in bonis domus tue.

De queruntur quinque

Primo vtrum theologia sit scientia. **Secundo** quod sit ei subiectum. **Tercio** vtrum sit sapientia. **Quarto** de copatione ei ad alias scientias. **Quinto** quod doceri debeat. **Primo** sic procedit, et videtur quod theologia non sit scientia. Omnis enim scientia est de apparentibus, sed theologia est de credibilibus que non sunt apparentia. **Heb. xj.** Fides est substantia rerum sperandarum argumentum non apparentium. **Theologia** non est scientia cuiuslibet scientie principium est intellectus theologie, autem intellectus non est principium sed finis. **Esa. viij.** secundum illud nisi credideritis non intelligetis. **Theologia** non est scientia. **Prima** principia in scientiis sunt omnibus nota et de quibus dubitari non potest, sed articuli fidei que sunt quasi principia theologie non sunt omnibus noti et dubium recipiunt quod theologia non est scientia. **Scientia** secundum **Aug. xij. distincti. principaliter est de rebus humanis, unde scientia ponitur perfectio inferioris rationis que temporalia disponit, theologia autem principaliter ordinatur ad diuina, quod non est scientia. **Secunda** propter est quod apostolus dicit. **1. Cor. viij.** de his autem que idolis sacrificantur, scimus quod omne scientiam habemus, sed hoc ad nullam aliam scientiam pertinet nisi ad theologiam, quod theologia est scientia. **Aug. xij. de tri. dicit. illud enim huius scientie****

attribuit q̄ fides saluberrima q̄ ad verā beatitudinem
ducit. gignit. nutrit. defendit. roborat. s; h̄ nō nisi ad
theologiā p̄tinet. q̄ theologia est sciētia. **¶** dōm q̄ ad
rōem sciētie duo requiruntur. vñ ex p̄e p̄clusionū s; ex
q̄ ex aliq̄b̄ p̄ncipijs necessario deducā aliud ex p̄e p̄n
cipioz. s; q̄ sint certa. **¶** s; dupliciter p̄ngit i diuersis
sciētijs. quaz enī sciaz p̄ncipia sunt simpliciter p̄ se nota
i illa scia sicut est de p̄mis sciētijs q̄ ex p̄mis p̄ncipijs im
mediare p̄cedunt. sicut p̄e de arithmetica z geometria.
¶ Quārdā vñ sciaz p̄ncipia sūt certa q̄si i alia scia supe
riore certificata sicut p̄ncipia p̄spectiua i geometria. vñ
p̄spectiua certus est de suis p̄ncipijs p̄ viā credulitatis
credēs z supponēs ea a geometria. hec autē in theologia
duo inueniunt. **¶** 1. z p̄clusiones aliq̄e ex p̄ncipijs deduc
unt. sicut. **¶** 1. **¶** 2. **¶** 3. **¶** 4. **¶** 5. **¶** 6. **¶** 7. **¶** 8. **¶** 9. **¶** 10. **¶** 11. **¶** 12. **¶** 13. **¶** 14. **¶** 15. **¶** 16. **¶** 17. **¶** 18. **¶** 19. **¶** 20. **¶** 21. **¶** 22. **¶** 23. **¶** 24. **¶** 25. **¶** 26. **¶** 27. **¶** 28. **¶** 29. **¶** 30. **¶** 31. **¶** 32. **¶** 33. **¶** 34. **¶** 35. **¶** 36. **¶** 37. **¶** 38. **¶** 39. **¶** 40. **¶** 41. **¶** 42. **¶** 43. **¶** 44. **¶** 45. **¶** 46. **¶** 47. **¶** 48. **¶** 49. **¶** 50. **¶** 51. **¶** 52. **¶** 53. **¶** 54. **¶** 55. **¶** 56. **¶** 57. **¶** 58. **¶** 59. **¶** 60. **¶** 61. **¶** 62. **¶** 63. **¶** 64. **¶** 65. **¶** 66. **¶** 67. **¶** 68. **¶** 69. **¶** 70. **¶** 71. **¶** 72. **¶** 73. **¶** 74. **¶** 75. **¶** 76. **¶** 77. **¶** 78. **¶** 79. **¶** 80. **¶** 81. **¶** 82. **¶** 83. **¶** 84. **¶** 85. **¶** 86. **¶** 87. **¶** 88. **¶** 89. **¶** 90. **¶** 91. **¶** 92. **¶** 93. **¶** 94. **¶** 95. **¶** 96. **¶** 97. **¶** 98. **¶** 99. **¶** 100. **¶** 101. **¶** 102. **¶** 103. **¶** 104. **¶** 105. **¶** 106. **¶** 107. **¶** 108. **¶** 109. **¶** 110. **¶** 111. **¶** 112. **¶** 113. **¶** 114. **¶** 115. **¶** 116. **¶** 117. **¶** 118. **¶** 119. **¶** 120. **¶** 121. **¶** 122. **¶** 123. **¶** 124. **¶** 125. **¶** 126. **¶** 127. **¶** 128. **¶** 129. **¶** 130. **¶** 131. **¶** 132. **¶** 133. **¶** 134. **¶** 135. **¶** 136. **¶** 137. **¶** 138. **¶** 139. **¶** 140. **¶** 141. **¶** 142. **¶** 143. **¶** 144. **¶** 145. **¶** 146. **¶** 147. **¶** 148. **¶** 149. **¶** 150. **¶** 151. **¶** 152. **¶** 153. **¶** 154. **¶** 155. **¶** 156. **¶** 157. **¶** 158. **¶** 159. **¶** 160. **¶** 161. **¶** 162. **¶** 163. **¶** 164. **¶** 165. **¶** 166. **¶** 167. **¶** 168. **¶** 169. **¶** 170. **¶** 171. **¶** 172. **¶** 173. **¶** 174. **¶** 175. **¶** 176. **¶** 177. **¶** 178. **¶** 179. **¶** 180. **¶** 181. **¶** 182. **¶** 183. **¶** 184. **¶** 185. **¶** 186. **¶** 187. **¶** 188. **¶** 189. **¶** 190. **¶** 191. **¶** 192. **¶** 193. **¶** 194. **¶** 195. **¶** 196. **¶** 197. **¶** 198. **¶** 199. **¶** 200. **¶** 201. **¶** 202. **¶** 203. **¶** 204. **¶** 205. **¶** 206. **¶** 207. **¶** 208. **¶** 209. **¶** 210. **¶** 211. **¶** 212. **¶** 213. **¶** 214. **¶** 215. **¶** 216. **¶** 217. **¶** 218. **¶** 219. **¶** 220. **¶** 221. **¶** 222. **¶** 223. **¶** 224. **¶** 225. **¶** 226. **¶** 227. **¶** 228. **¶** 229. **¶** 230. **¶** 231. **¶** 232. **¶** 233. **¶** 234. **¶** 235. **¶** 236. **¶** 237. **¶** 238. **¶** 239. **¶** 240. **¶** 241. **¶** 242. **¶** 243. **¶** 244. **¶** 245. **¶** 246. **¶** 247. **¶** 248. **¶** 249. **¶** 250. **¶** 251. **¶** 252. **¶** 253. **¶** 254. **¶** 255. **¶** 256. **¶** 257. **¶** 258. **¶** 259. **¶** 260. **¶** 261. **¶** 262. **¶** 263. **¶** 264. **¶** 265. **¶** 266. **¶** 267. **¶** 268. **¶** 269. **¶** 270. **¶** 271. **¶** 272. **¶** 273. **¶** 274. **¶** 275. **¶** 276. **¶** 277. **¶** 278. **¶** 279. **¶** 280. **¶** 281. **¶** 282. **¶** 283. **¶** 284. **¶** 285. **¶** 286. **¶** 287. **¶** 288. **¶** 289. **¶** 290. **¶** 291. **¶** 292. **¶** 293. **¶** 294. **¶** 295. **¶** 296. **¶** 297. **¶** 298. **¶** 299. **¶** 300. **¶** 301. **¶** 302. **¶** 303. **¶** 304. **¶** 305. **¶** 306. **¶** 307. **¶** 308. **¶** 309. **¶** 310. **¶** 311. **¶** 312. **¶** 313. **¶** 314. **¶** 315. **¶** 316. **¶** 317. **¶** 318. **¶** 319. **¶** 320. **¶** 321. **¶** 322. **¶** 323. **¶** 324. **¶** 325. **¶** 326. **¶** 327. **¶** 328. **¶** 329. **¶** 330. **¶** 331. **¶** 332. **¶** 333. **¶** 334. **¶** 335. **¶** 336. **¶** 337. **¶** 338. **¶** 339. **¶** 340. **¶** 341. **¶** 342. **¶** 343. **¶** 344. **¶** 345. **¶** 346. **¶** 347. **¶** 348. **¶** 349. **¶** 350. **¶** 351. **¶** 352. **¶** 353. **¶** 354. **¶** 355. **¶** 356. **¶** 357. **¶** 358. **¶** 359. **¶** 360. **¶** 361. **¶** 362. **¶** 363. **¶** 364. **¶** 365. **¶** 366. **¶** 367. **¶** 368. **¶** 369. **¶** 370. **¶** 371. **¶** 372. **¶** 373. **¶** 374. **¶** 375. **¶** 376. **¶** 377. **¶** 378. **¶** 379. **¶** 380. **¶** 381. **¶** 382. **¶** 383. **¶** 384. **¶** 385. **¶** 386. **¶** 387. **¶** 388. **¶** 389. **¶** 390. **¶** 391. **¶** 392. **¶** 393. **¶** 394. **¶** 395. **¶** 396. **¶** 397. **¶** 398. **¶** 399. **¶** 400. **¶** 401. **¶** 402. **¶** 403. **¶** 404. **¶** 405. **¶** 406. **¶** 407. **¶** 408. **¶** 409. **¶** 410. **¶** 411. **¶** 412. **¶** 413. **¶** 414. **¶** 415. **¶** 416. **¶** 417. **¶** 418. **¶** 419. **¶** 420. **¶** 421. **¶** 422. **¶** 423. **¶** 424. **¶** 425. **¶** 426. **¶** 427. **¶** 428. **¶** 429. **¶** 430. **¶** 431. **¶** 432. **¶** 433. **¶** 434. **¶** 435. **¶** 436. **¶** 437. **¶** 438. **¶** 439. **¶** 440. **¶** 441. **¶** 442. **¶** 443. **¶** 444. **¶** 445. **¶** 446. **¶** 447. **¶** 448. **¶** 449. **¶** 450. **¶** 451. **¶** 452. **¶** 453. **¶** 454. **¶** 455. **¶** 456. **¶** 457. **¶** 458. **¶** 459. **¶** 460. **¶** 461. **¶** 462. **¶** 463. **¶** 464. **¶** 465. **¶** 466. **¶** 467. **¶** 468. **¶** 469. **¶** 470. **¶** 471. **¶** 472. **¶** 473. **¶** 474. **¶** 475. **¶** 476. **¶** 477. **¶** 478. **¶** 479. **¶** 480. **¶** 481. **¶** 482. **¶** 483. **¶** 484. **¶** 485. **¶** 486. **¶** 487. **¶** 488. **¶** 489. **¶** 490. **¶** 491. **¶** 492. **¶** 493. **¶** 494. **¶** 495. **¶** 496. **¶** 497. **¶** 498. **¶** 499. **¶** 500. **¶** 501. **¶** 502. **¶** 503. **¶** 504. **¶** 505. **¶** 506. **¶** 507. **¶** 508. **¶** 509. **¶** 510. **¶** 511. **¶** 512. **¶** 513. **¶** 514. **¶** 515. **¶** 516. **¶** 517. **¶** 518. **¶** 519. **¶** 520. **¶** 521. **¶** 522. **¶** 523. **¶** 524. **¶** 525. **¶** 526. **¶** 527. **¶** 528. **¶** 529. **¶** 530. **¶** 531. **¶** 532. **¶** 533. **¶** 534. **¶** 535. **¶** 536. **¶** 537. **¶** 538. **¶** 539. **¶** 540. **¶** 541. **¶** 542. **¶** 543. **¶** 544. **¶** 545. **¶** 546. **¶** 547. **¶** 548. **¶** 549. **¶** 550. **¶** 551. **¶** 552. **¶** 553. **¶** 554. **¶** 555. **¶** 556. **¶** 557. **¶** 558. **¶** 559. **¶** 560. **¶** 561. **¶** 562. **¶** 563. **¶** 564. **¶** 565. **¶** 566. **¶** 567. **¶** 568. **¶** 569. **¶** 570. **¶** 571. **¶** 572. **¶** 573. **¶** 574. **¶** 575. **¶** 576. **¶** 577. **¶** 578. **¶** 579. **¶** 580. **¶** 581. **¶** 582. **¶** 583. **¶** 584. **¶** 585. **¶** 586. **¶** 587. **¶** 588. **¶** 589. **¶** 590. **¶** 591. **¶** 592. **¶** 593. **¶** 594. **¶** 595. **¶** 596. **¶** 597. **¶** 598. **¶** 599. **¶** 600. **¶** 601. **¶** 602. **¶** 603. **¶** 604. **¶** 605. **¶** 606. **¶** 607. **¶** 608. **¶** 609. **¶** 610. **¶** 611. **¶** 612. **¶** 613. **¶** 614. **¶** 615. **¶** 616. **¶** 617. **¶** 618. **¶** 619. **¶** 620. **¶** 621. **¶** 622. **¶** 623. **¶** 624. **¶** 625. **¶** 626. **¶** 627. **¶** 628. **¶** 629. **¶** 630. **¶** 631. **¶** 632. **¶** 633. **¶** 634. **¶** 635. **¶** 636. **¶** 637. **¶** 638. **¶** 639. **¶** 640. **¶** 641. **¶** 642. **¶** 643. **¶** 644. **¶** 645. **¶** 646. **¶** 647. **¶** 648. **¶** 649. **¶** 650. **¶** 651. **¶** 652. **¶** 653. **¶** 654. **¶** 655. **¶** 656. **¶** 657. **¶** 658. **¶** 659. **¶** 660. **¶** 661. **¶** 662. **¶** 663. **¶** 664. **¶** 665. **¶** 666. **¶** 667. **¶** 668. **¶** 669. **¶** 670. **¶** 671. **¶** 672. **¶** 673. **¶** 674. **¶** 675. **¶** 676. **¶** 677. **¶** 678. **¶** 679. **¶** 680. **¶** 681. **¶** 682. **¶** 683. **¶** 684. **¶** 685. **¶** 686. **¶** 687. **¶** 688. **¶** 689. **¶** 690. **¶** 691. **¶** 692. **¶** 693. **¶** 694. **¶** 695. **¶** 696. **¶** 697. **¶** 698. **¶** 699. **¶** 700. **¶** 701. **¶** 702. **¶** 703. **¶** 704. **¶** 705. **¶** 706. **¶** 707. **¶** 708. **¶** 709. **¶** 710. **¶** 711. **¶** 712. **¶** 713. **¶** 714. **¶** 715. **¶** 716. **¶** 717. **¶** 718. **¶** 719. **¶** 720. **¶** 721. **¶** 722. **¶** 723. **¶** 724. **¶** 725. **¶** 726. **¶** 727. **¶** 728. **¶** 729. **¶** 730. **¶** 731. **¶** 732. **¶** 733. **¶** 734. **¶** 735. **¶** 736. **¶** 737. **¶** 738. **¶** 739. **¶** 740. **¶** 741. **¶** 742. **¶** 743. **¶** 744. **¶** 745. **¶** 746. **¶** 747. **¶** 748. **¶** 749. **¶** 750. **¶** 751. **¶** 752. **¶** 753. **¶** 754. **¶** 755. **¶** 756. **¶** 757. **¶** 758. **¶** 759. **¶** 760. **¶** 761. **¶** 762. **¶** 763. **¶** 764. **¶** 765. **¶** 766. **¶** 767. **¶** 768. **¶** 769. **¶** 770. **¶** 771. **¶** 772. **¶** 773. **¶** 774. **¶** 775. **¶** 776. **¶** 777. **¶** 778. **¶** 779. **¶** 780. **¶** 781. **¶** 782. **¶** 783. **¶** 784. **¶** 785. **¶** 786. **¶** 787. **¶** 788. **¶** 789. **¶** 790. **¶** 791. **¶** 792. **¶** 793. **¶** 794. **¶** 795. **¶** 796. **¶** 797. **¶** 798. **¶** 799. **¶** 800. **¶** 801. **¶** 802. **¶** 803. **¶** 804. **¶** 805. **¶** 806. **¶** 807. **¶** 808. **¶** 809. **¶** 810. **¶** 811. **¶** 812. **¶** 813. **¶** 814. **¶** 815. **¶** 816. **¶** 817. **¶** 818. **¶** 819. **¶** 820. **¶** 821. **¶** 822. **¶** 823. **¶** 824. **¶** 825. **¶** 826. **¶** 827. **¶** 828. **¶** 829. **¶** 830. **¶** 831. **¶** 832. **¶** 833. **¶** 834. **¶** 835. **¶** 836. **¶** 837. **¶** 838. **¶** 839. **¶** 840. **¶** 841. **¶** 842. **¶** 843. **¶** 844. **¶** 845. **¶** 846. **¶** 847. **¶** 848. **¶** 849. **¶** 850. **¶** 851. **¶** 852. **¶** 853. **¶** 854. **¶** 855. **¶** 856. **¶** 857. **¶** 858. **¶** 859. **¶** 860. **¶** 861. **¶** 862. **¶** 863. **¶** 864. **¶** 865. **¶** 866. **¶** 867. **¶** 868. **¶** 869. **¶** 870. **¶** 871. **¶** 872. **¶** 873. **¶** 874. **¶** 875. **¶** 876. **¶** 877. **¶** 878. **¶** 879. **¶** 880. **¶** 881. **¶** 882. **¶** 883. **¶** 884. **¶** 885. **¶** 886. **¶** 887. **¶** 888. **¶** 889. **¶** 890. **¶** 891. **¶** 892. **¶** 893. **¶** 894. **¶** 895. **¶** 896. **¶** 897. **¶** 898. **¶** 899. **¶** 900. **¶** 901. **¶** 902. **¶** 903. **¶** 904. **¶** 905. **¶** 906. **¶** 907. **¶** 908. **¶** 909. **¶** 910. **¶** 911. **¶** 912. **¶** 913. **¶** 914. **¶** 915. **¶** 916. **¶** 917. **¶** 918. **¶** 919. **¶** 920. **¶** 921. **¶** 922. **¶** 923. **¶** 924. **¶** 925. **¶** 926. **¶** 927. **¶** 928. **¶** 929. **¶** 930. **¶** 931. **¶** 932. **¶** 933. **¶** 934. **¶** 935. **¶** 936. **¶** 937. **¶** 938. **¶** 939. **¶** 940. **¶** 941. **¶** 942. **¶** 943. **¶** 944. **¶** 945. **¶** 946. **¶** 947. **¶** 948. **¶** 949. **¶** 950. **¶** 951. **¶** 952. **¶** 953. **¶** 954. **¶** 955. **¶** 956. **¶** 957. **¶** 958. **¶** 959. **¶** 960. **¶** 961. **¶** 962. **¶** 963. **¶** 964. **¶** 965. **¶** 966. **¶** 967. **¶** 968. **¶** 969. **¶** 970. **¶** 971. **¶** 972. **¶** 973. **¶** 974. **¶** 975. **¶** 976. **¶** 977. **¶** 978. **¶** 979. **¶** 980. **¶** 981. **¶** 982. **¶** 983. **¶** 984. **¶** 985. **¶** 986. **¶** 987. **¶** 988. **¶** 989. **¶** 990. **¶** 991. **¶** 992. **¶** 993. **¶** 994. **¶** 995. **¶** 996. **¶** 997. **¶** 998. **¶</**

Prologus

de alicuius artificij ad quem pertinet ultimus finis illius ar-
tificij etiam doctor dicitur architector. et sic accipitur. **1. Cor.**
ij. ut sapiens architectus fundamentum posuit. **Secundo**
accipitur finis ultimus in tota humana vita. et sic dicitur sapientia
in rebus humanis quod circa finem ultimum humane vite bene
disponit. et sic sapientia idem est videtur quod prudentia quodammodo.
unde **Prover. x.** Sapientia est viro prudentia. **Tercio**
est finis ultimus simpliciter scilicet deus quod etiam est primum
principium simpliciter scilicet respectu omnium rerum et sic simpli-
citer dicitur aliquis sapiens quod habet cognitionem de altissima
causa scilicet primo principio et ultimo fine omnium rerum. et hoc modo ac-
cipitur philosophia sapientia. et sic etiam **Aug.** xij. de tri. dicit quod sa-
pientia est divina rerum scilicet. Et his duobus modis ultimi-
mis sacra doctrina dicitur sapientia quia considerat deum ut est fi-
nis et principium omnium rerum in quo puenit cum metaphy-
sica et ut est finis et beatitudo hominum in quo puenit cum
moralibus. **Ad primum** quod dicitur de philosophia **Aug.** dicitur quod sapientia dicitur
duplicitur. Uno modo habetur quod cognoscimus. et sic est di-
uersa in diuersis. Alio modo obiectum cognitionis sicut
prima veritas. et sic omnium sapientum una est sapientia et sic loquitur
Aug. primo autem modo dicitur theologia sapientia. **Ad secundum** dicitur
quod sapientia quod dicitur de donum spiritus sancti est quidam cognitio
de deo habita non tam secundum considerationem scientie in intellectu
quod per experientiam diuine dulcedinis in affectu ut **Pro.** di-
citur de quodam quod patiens diuina didicit diuina. **Ad ter-
tium** dicitur quod philosophia accipitur sapientia tertio modo. et sic est spe-
culatiua tantum theologia autem est sapientia non solum tertio modo
sed etiam secundo. et ideo non solum est speculatiua sed etiam pra-
ctica. **Ad quartum** dicitur quod metaphysica quod philosophia sapientia dicitur
autem ducit in cognitionem dei ductu naturalis rationis ex re-
bus creatis. et ideo oportet quod consideret ens vniuersale ut
ducatur ad cognoscendum omnium entium causas. hec autem doctrina
narrat deum per lumen fidei. unde non oportet quod circa
vniuersalia versetur sed circa ipsum deum qui est principale subiectum
huius doctrine et circa alia putantur a deo vel ad deum.

Hec sic procedit. videtur quod hec doctrina non
sit alijs doctrinis excellentior quodammodo enim alijs
cognitio est certior tanto est nobilior. sed hec do-
ctrina est incertior alijs. quod patet dubitatione
etiam circa sua principia scilicet articulos fidei quod non est de alijs
scientijs. ergo est alijs ignobilior. **¶ Scientia** sup-
ponens aliqd ab alia scientia ea est ignobilior sicut sub
alternata subalternare. sed hec scientia supponit verita-
tes omnium aliarum scientiarum. et videtur eis ut dicit **Aug.** de
doc. xpi. Alii vero nihil ab ista supponunt. igitur est alijs igno-
bilior. **¶ Quod** alijs scientia magis circa particularia
negociatur tanto est ignobilior. quod particularia non cadunt
sub arte. sed hec doctrina multum circa particularia versatur.
igitur hec doctrina est alijs ignobilior. **¶ Quod** aliqd est
vniuersum. tanto nobilius et potius deo simili. sed ista scientia
est alijs multiformior cum sit speculatiua et practica.
igitur etc. **¶ Contra** alie doctrine dicitur esse huius ancille
Pro. ix. Misit ancillas suas ut vocaret ad arcem. igitur
est alijs nobilior. **¶ Aug.** in secundo de doctr. xpi. dicit
quod minor est argenti et auri vestitus copia quam de egypto
pro secum ille populus abstulit in operatione diuitiarum. quod post
ea hierosolime consecutus est. tanta sit cuncta scientia collecta
de libris gentilijs si diuinarum scripturarum scientie operetur.
¶ Sed dicitur quod scientia potest dupliciter considerari. primo secundum
scipiam. et hec consideratio attenditur quantum ad materiam et
modum cognoscendi. et finem scientie. et alia huiusmodi. et secundum ista
scientia nobilior est alijs. habet enim materiam altissimam scilicet
deum. cetera enim non sunt eius materia nisi secundum quod ad deum
ordinantur. habet etiam altissimum cognoscendi modum. quod de
omnibus iudicat ex lumine diuinitus infuso. habet etiam finem
altissimum scilicet fructum summi boni ad quem sola inter

alias nos ordinat. Alio modo consideratur scientia in respectu
ad intellectum scientis. unde cum hoc non sit ita capibilis ab in-
tellectu sicut et alie scientie propter eius altitudinem ideo im-
perfectior est ex parte scientis imperfectius capientis. **¶ Ad primum**
dicitur quod hec doctrina secundum se est certissima. sed dubitatio est
admixta propter defectum intellectus. ideo secundum se est perfectior
alijs quibus ex parte scientis sit imperfectior. **¶ Ad secundum** dicitur
quod dupliciter potest vna scientia supponere aliqd ab alia
Uno modo ut principium quo de alijs iudicet. et sic inferi-
or scientia accipit a superiori. Alio modo sicut illud de quo in
dicetur. et sic scientia superior accipit ab inferiori. hoc autem mo-
do accipit hec doctrina ab alijs et non primo. ipsa enim ius-
dicat de his quod sunt in alijs scientijs propria principia et
non e converso. quod enim alie ab ipsa nihil supponant est propter
eius altitudinem qua excedit rationem cui inicitur alie.
¶ Ad tertium dicitur de particularibus quod particularia potest
duplicitur considerari vel putantur exemplaria aliorum. et sic
habet rationem vniuersalitatis. et sic cadunt sub scientia practica
Alio modo si se putantur corruptibilia. et sic non cadunt sub
arte primo modo et non secundo hec scientia cum non sit tantum specu-
latiua sed practica agit de particularibus. **¶ Ad quartum** dicitur quod
quod aliqd est nobilius tanto est vniuersius in natura. sed
multiformius in veritate. et sic illa doctrina est nobilissima
quod per vnum simplicissimum medium quod est veritas prima cui in-
nititur extendit se non solum ad speculabilia sed ad operabilia.

Hec tertium sic procedit. videtur quod non omnis homo
sit idoneus auditor huius doctrine. **Mat.**
vij. Nolite sanctum dare canibus neque spargatis
margaritas ante porcos. margarita autem est
sanctum secundum gloriam. dicitur euangelium. canes autem ad vomitum
reuerſi porci autem non duntaxat puerſi. igitur infidelis et pecca-
tor non potest esse auditor huius doctrine. **¶ Docet** con-
cat discendi sed excoſicato communicare non licet. ergo et
communicatus non potest esse auditor huius doctrine. **¶ Sed**
hec doctrina est altior quam scientia civilis. sed illi puer non
est pueniens auditor secundum philosophiam. igitur nec huius. **¶ Contra** dicit
dicit **Matth.** xxvij. Eritis doctores omnes gentes. **¶ Sed**
ad **Eph.** iij. dicit apostolus. Vbi autem omnes sanctorum mini-
mo data est gratia hec illuminare omnes qui sunt dispensatio sa-
cramenti absconditi in deo. et ita omnes possunt esse audi-
tores huius doctrine. **¶ Sed** dicitur quod hec doctrina est do-
cens et verba. verens quidem est secundum duplicem versus quem apostolus
docet ad **Titum.** i. ut sit potes exhortari in doctrina sana
et contradicentes arguere puicere. et sic quilibet homo potest esse
auditor eius. quod exhortandi sunt infideles ad fides. peccato-
res ad penitentiam. iusti ad perfectionem. et omnes contradicentes
est puicendus. Docens autem est in quantum reuelata diuini-
tus manat. et sic duo genera hominum ab eius auditu exclu-
duntur. quidam propter infidelitatem. quod non supponunt
principium huius scientie ut infidelis. alij propter intellectus
imbecillitatem. quod eis vtile non est audire. sicut imperfecti
et idiote. quia non possent capere. unde. **1. Cor.** v. Sa-
pientiam loquimur inter perfectos. **¶ Ad primum** ergo dicitur quod
preceptibilibus sacre scripture quod significat per canes et por-
cos non sunt ei secreta patenda. sed ad fidem et bonos
mores per predicatorem sunt adducendi. **¶ Ad secundum** dicitur quod
in his quod pertinent ad salutem. quia ergo omnia que in sacra
doctrina traduntur ad salutem anime ordinantur. et ideo
excommunicati possunt esse auditores eius. **¶ Ad tertium**
dicitur quod principia scientie civilis accipiunt per experientiam
quod deest puero. principia vero huius articuli scilicet fidei per
simplicem auditum. quod fides et auditu **Ro.** x. unde non est si-
mile. auctoritates vero que sunt in peritium locuntur de

Hec doctrina quod sum ad eius usum.
dicitur sic procedit. videtur quod non homines
sunt docere istam scientiam. quia dicit **Mat.** xxiij

Ne vocemini magistri. qz magister vester vnus est xps. z glo. ne dñi alios magistros vocatis diuinum bonorem hoibus deferatis. qz solus dei est hāc doctrinā docere.

¶ Doctor est causa sciēcie in discipulo. s. solus deus ē huius sciēcie causa. qz doctor. **¶** Unde qz soli p̄lati Ep̄b. iij. d. Alijs autem pastores z doctores. qz duo vt dicit Aug⁹ in epla ad paulinū. Ideo p̄iūgit. qz pastoriū officiū est docere. pastores autē p̄lati sūt. qz nō nisi eoz qz sūt p̄lati est sacra doctrinā docē. **¶** Ap̄ls mulierib⁹ rōne subiectōis docēdū officiū iter dicit. i. Ibi. q. Mulier in silēcio discat cū oī subiectōe. docere autē mulieri nō p̄mitto. qz nō est suoz officiū docere sed p̄latozum tñ. **¶** Cōtra. i. Pe. iij. d. Unusqz sicut accepit grām in alterutrū illā administrātes sicut boni dispensatores multiformis grē dei. qz si alijs accepit grām docēdū p̄t eam alijs administrare. **¶** S. i. Cor. xij. dicit. Doctis omēs p̄ singulos p̄betizare vt oēs discant z oēs exhortē. qz alijs qz p̄lati docere cōpēnt. **¶** R. dñm qz p̄ncipaliter z interius docere ē solus dei. qz seminaria oīm sciāz. id ē. prima principia i lumie naturalī nobis indidit. hui⁹ autē sciēcie principia. id ē. fidei articulos per lumen grē reuelauit. exterius autē vt amīniculantis est hominis deducētis principia p̄munia in p̄clusiōes. z p̄lati qdem solius q̄tum ad publicā exortatōem qz fit i ecclēsia. z nulli licet p̄dicare nisi p̄lato vel de licētia p̄lati cuiuslibet aut eruditi etiā subditi q̄tū ad expositionē scripturē z destructionē erroris z fraternā correctionē.

¶ Ad primū dicit glo. Mat. xxi. dñm qz diuinus bonor hoib⁹ exhibet si eis principalitas doctrine ascriberet. **¶** Ad scdm dñm qz homo nō causat sciām i mente alterius. sed coadiuuat ad h̄ qz causet p̄ductionē dō p̄tētia in actū qd enī prius sciebat in vniuersali z i potētia postmodū in p̄ticulari cognoscit p̄ explicatōem dō erroris. **¶** Ad tertū dñm qz doctor i verbis ap̄li d̄ a doctrina qz est p̄ publicā exhortatōem. **¶** Ad q̄rtū dñm qz doctrina publica iter dicit mulieri tam in ecclēia qz in scholis. tū rōne p̄sone trāsgressionis vt ap̄ls dicit. tum p̄pter debilitatē rōnis qz minus viget naturaliter in mulieribus qz in viris. puata autē exhortatio ei non iter dicitur.

¶ Q̄ntus sic p̄ceditur. videt qz sacra doctrina nō debeat tradi verbis habentib⁹ multiplicē sensus. multiplicitas enī sensuū scripturē obnubilat intellectu. s. p̄ sacra doctrinā debet i intellectus illuminari. Prover. vi. Nādatū lucerna est z lex lux. qz in verbis sacre scripture nō debet multiplicitas sensuū esse. **¶** Per sacra doctrināz omīs error excludit vt dicit Aug⁹ i scdo de doc. xpi. sed multiplicitas sensuū p̄t esse occasio erroris. qz sacra scriptura non debet h̄re nisi vnus sensus. **¶** Cōtra Hiero⁹ dicit i plo. biblie loquēs de apoc. i. h̄bis singulis multipliciter latent itelligentie. **¶** Grego. dicit. xx. mora. sacra scriptura omēs scientias ip̄o locutōis sue moze trāscendit qz vno codēqz f̄mone narrat gestum prodit mysterium. **¶** R. dñm qz ad dignitatē sacre scripture p̄tinet vt ex aucte inducta Grego. apparet qz ip̄a sola p̄ceteris in vno f̄mone plures sensus p̄tineat. Et hui⁹ ratio qz auctoz sacre scripture scz sp̄s sanctus nō solum est auctoz vbozum sed etiā rerū. vñ nō solum vba potest accomodare ad aliqd significādū sed etiā res. z fm hoc i sacra scriptura manifestat veritas dupliciter. Vno mō fm qz res significant p̄ vba. z in hoc p̄sistit sensus l̄alis. Alio modo fm qz res qdaz p̄ alias figurātur. z in hoc p̄sistit sensus sp̄ualis qz est triplex scilicet allegoricus. moralis. z anagogicus. z hoc ideo. qz res ip̄e p̄ vba sacre scripture significare ex diuina dispositōe erudiūt nos z q̄tū ad re-

cte opandum. z sic est sensus moralis ad recte credēdū tam de his que ad p̄sentē statum ecclēie p̄tinent. z sic est sensus allegoricus qz de his qz p̄tinent ad statum glie. z sic est sensus anagogic⁹. **¶** Ad primū de obnubilatione intellect⁹ dñm qz multiplicitas sensuū alicui⁹ tunc obnubilat intellectum qñ non sunt adinuicē ordinati nec simul stare possunt. sed hoc i p̄posito nō p̄tingit. qz sp̄s ritualis sensus sup̄ l̄alem fundat. z vnus istoz sensuū alium nō excludit. **¶** Ad fm dñm de occasione erroris dñm qz ex multiplicitate sensuū nulla dat errādī occasio. qz vt Aug⁹ dicit in li. de doc. xpi. nihil fm sp̄ialem sensū est in scriptura exponēdū qd alibi fm sensū l̄alem manifeste nō exprimitur. vnde z sensus sp̄ualis nō est idoneus ad aliqd p̄firmādū nisi sensu l̄ali fulciatur. **¶** Ad tertū qz in q̄libet p̄e scripture debet plures sensus iueniri. dñm qz nō oēs res significare h̄bis sacre scripture sunt alterius figura nā ea qz ad celestem ecclēiam p̄tinent sūt vltimū significatū z nullū signū. ideo qz litteraliter de beatitudine celesti dicitur non sūt alio sensu exponēda. p̄sens autē ecclēia ē figura celestis z sy nago ga p̄ntis ecclēie z semp̄ priora posterior. vnde qz de prioribus l̄aliter dicit de posterioribus mystice p̄nt exponi.

Opientes aliquid zc.

¶ Dic q̄runtur qnqz. **¶** Primo vtz aliqd veritati insistere debeat qz excedit facultatem sui intellect⁹. **¶** Secdo vtz veritas si dei sit rōnibus muniēda. **¶** Tertio vtz veritas aim hominis offendere possit. **¶** Quarto vtz sit vitupabile qz rō voluntati subijciat. **¶** Quinto vtz dissimilitudo voluntatū pariat diuersitatē opinionū.

¶ Ad primū sic p̄ceditur. videt qz hō nō debeat insistere veritati excedēt ei⁹ intellectu. qz Eccl. iij. d. Altiora te ne q̄sieris z fortiora te ne scrutatus fueris. **¶** Elatiōis virtū est fugiēdū sed ad elatōē p̄tinet insistere veritati qz est sup̄a seipm vt p̄z p̄ illud ps. Dñe nō est exal. cor. m. qz tē. **¶** Iliis tñ debet homo insistere studio de qbus p̄t iudicare vt p̄z p̄ p̄m p̄ etbi. sed homo non potest iudicare de his que sūt sup̄a seipm. vt dicit Aug⁹ in li. de vera rel. ergo his studio nō debet insistere. **¶** Roma. xij. d. cet aplūs sapere ad sobrietatē. sed p̄ra sobrietatē est vt aliqd sumat sup̄a facultatē. ergo zc. **¶** Cōtra veritatē fidei q̄libet fidelis p̄cipue insistere debet. sed veritas si dei est sup̄a facultatē h̄iani intellectus. qz homo debet insistere his qz excedūt facultatē sui intellect⁹. **¶** P̄b⁹ dicit in. x. etbi. qz homo debet q̄tum possibile ē ad diuinā z imortalia tēdere. sed diuina z imortalia sūt sup̄a facultatem hominis. ergo homo debet studio insistere his que facultatem sui intellectus excedūt. **¶** R. dñm facultas intellectus p̄siderāda est nō tñ fm se sed fm auxiliū grē diuine. potest autē aliqd excedere facultatē intellectus q̄tum ad cōp̄hensionē z app̄hensionē sicut aliqz subtilis cōsideratio z alta excedit intellectum i simplicis idiote z huic sup̄a facultatē existenti nō est insistēdum. Aliqd autē est qd excedit facultatē intellectus q̄tum ad cōp̄hensiones. sed nō q̄tum ad app̄hensionē vt sunt res diuine z talibus est studio insistēdum vt cognoscatur q̄tum possibile est. qz modicum qd de eis cognoscere est magis amabile qz q̄cquid de alijs rebus cognoscere potest vt dicit p̄b⁹. nō tamē ad hoc est insistēdū qz cōp̄hēdatur vt dicit Del. nō te inferas i illud secretum diuine natiuitatis sumā itelligentie cōp̄hendere p̄sens mens. **¶** Ad primū dñm qz aliqua que simpliciter sunt altiora humano intellectu quodāmodo sūt non altiora inq̄tum hō ad ea capiēda aliquāliter auxilio diuino

Prologus

inuaf. **A**d scdm dñm q elatio est vt homo se extēdat ad ea que omibz modis suam facultatem excedūt. nō autē si se i ea extēdat fm q sibi efficiunt possibilis diuino auxilio mediante. **A**d tertiū dñm q iudicare, bis que supra se sūt qualia esse debeat nō potest homo et sic loq̃tur Aug⁹ iudicare tamē de eis qualia sint pōt homo q̃libet d salibus iudicare iudicio discretiōis nō moderatiōis. **A**d q̃rtum dñm q in diuinis spūalis sobietas fuatur dum homo i eis cognoscēdis suum modū excedere nō temptat.

Ad scdm sic pcedit. videtur q veritas fidei nō sit rōnib⁹ munita. Dicit Grego. fides non habet meritū cui humana ratio p̃bet expimētum. s. meritū fidei nō est diminuēdū. g̃ nec fides rōnib⁹ adinuāda. **A**d Argumētū ē actus rōnis. sed ea q̃ sunt fidei sūt supra rōnem. g̃ de eis argumēta/ri nō puenit. **A**d Dicit Ambro. tolle argumēta vbi q̃ ritur fides. et sic idem qd prius. **A**d Bonitas prima ē solū ppter se diligēda. g̃ prima veritas est solū ppter se credēda. ergo nō ppter aliam rōnem. g̃ nō hz vti ratiōe ad veritatem fidei. **Cōtra. 1. Pe. iij. d. Parati semp ad satisfaciōē om̃i poscēti vos rōnem reddere de ea que i vobis est fidei spe. sed poscēti rōnem nō satis fit nisi ratiocinādo. g̃ de his que sūt fidei ratiocinari puenit.** **A**d Paul⁹ magister argumētatus ē ad resurrectiōem cōmunē asserēdam vt patz. 1. Cor. xv. hoc idem patet de alijs doctorib⁹. ergo et nobis de his que sūt fidei ratiocinari licet. **A**d de his que sūt fidei argumētari potest q̃drupliciter scz ppter eorū cōphēsiōē per demonstratiōē. ppter eorū manifestatiōē. ppter repugnātiā fidei reprobatōē. ppter eorū que sūt fidei approbatōē tribus modis vltimis licet argumētari de his q̃ sūt fidei sed primo modo nō. qz p demonstratiōē cōphēsiōē nō potest. **A**d primū g̃ de verbo Grego. dñm q̃ itelligēdum est si humana ratio sufficiēs expimētus fidei p̃beret. **A**d scdm dñm q verum est q̃stū ad cōphēsiōē p demonstratiōē. sed nō q̃stū ad q̃lēcūqz eorū cognitiōē. et sic de eis ratiocinari pōt. **A**d tertiū de vbo Ambro. dñm q̃ itelligēdum est de argumētis que ad fidei cōphēsiōē induci temptat. **A**d q̃rtum dñm q nō est ratiocinādū de his que sunt fidei vt eis ppter rōnem assentiā. s. vt ab impugnatib⁹ et roribus defendatur.

Ad tertiū sic pcedit. videtur q veritas hominē offendere nō possit. Quia. ij. Esdr. iij. d. Om̃is terra veritatē iuocat celus et t̃a ipaz bñdicat. et ita om̃es benignātur i opibz ei⁹. ergo veritas nullū offendit. **A**d Dicit Aug. x. pfe. Nullus est q̃ velit falli. s. falsitatē homo nō potest euadere nisi p veritatē. ergo q̃libet vult et amat veritatem. **A**d fm p̃bm in p̃n. me. Om̃es homines natura desiderant scire. sed sciētia est veritatis cognitiō. ergo omnes appetūt et volūt veritatē. **A**d Om̃es hoies natura appetūt vitam beatam. s. vita beata est gaudiū de veritate vt Aug⁹ dicit. x. pfe. ergo nullus veritatē odit vt in l̃a d. **Cōtra. Gal. iij. dicit apls g̃ ego inimic⁹ fac⁹ sū vobis: verū dicēs. glo. p hoc iudeoz inimic⁹. quia verum dico. s. si fallerē putarer amic⁹. ergo veritas offendere amicū potest.** **A**d Tullius dicit in li. de ami. inducēs verum terētū obsequiū amicos. veritas odiū parit. molesta est veritas si q̃dem ex ea nascit odium qd est venenū amicitie. **A**d veritas potest dupliciter cōsiderari. Uno modo fm seipam. et sic q̃libet eam amat. q̃libet enī cognitiōem veritatis desiderat q̃ est ipius dei p̃cipatio. Alio modo fm effectū suū q̃ est manifesta re. et q̃stū ad hoc aliquis odit veritatē inq̃stū scz ve

ritas manifestat ei⁹ inq̃tātē quā latere volebat. et sic veritas diligit vt est manifestata habet autē odio vt ē manifestans. et hoc est qd Aug⁹ dicit in. x. pfe. qz falli nolūt et fallere volunt amat eam cum seipā indicat. et odiunt eam cum eos ipā indicat. Et per hoc patet solutio ad omnia obiecta.

Ad q̃rtum sic pcedit. videtur q nō sit reprehensibile volūtatem pponere rōni. Supius enī inferiori pponēdū est. s. volūtās est superior rōne. quia est fini p̃pinq̃ior quia est causa altissima cum sit causa causarū. ergo volūtās rōni est pponēda. **A**d Mouēs semp pponitur mobili. sed volūtās mouet rōnem sicut et ceteras vires fm Anf. ergo volūtās rōni p̃ferenda est. **A**d Nullus ex hoc q̃ credit deo est vitupandus. sed q̃libet ex hoc q̃ credit rōnem volūtati supponit. null⁹ enī credit nisi volēs fm Aug. ergo nō est rep̃hēnsibile rōnem subijcere volūtati. **Cōtra regulatū sue regule subijci debet. s. ratio ē reglā volūtatis euz rōnis sit dirigere. ergo volūtās rōni subijci enda est.** **A**d Volūtās semp debet subijci bono s. bonum mouet volūtatem fm q̃ est rōne app̃hēsus. ergo volūtās debet subijci rōni. **A**d dñm q volūtās et ratio possunt p̃siderari vel circa idem vel circa diuersum. si circa idem sit volūtās ad hoc q̃ sit iusta seq̃tur rōnem quia nō quodlibet bonū est cōueniēs volūtati. nisi qd iudicat esse pueniens iudicio rōnis. Si respectu diuersorum potest esse pueniētē quādoqz q̃ ratio sequatur volūtatem vt p̃pore cum finis q̃ est in volūtate accipitur quasi principiū in ratiocinādo de his que sūt ad finem volūtās autē seq̃tur rōnem dupliciter. Uno modo expli cite quādo p se ratio iudicat hoc esse fugiēdū vel eligēdū. Aliq̃n vō implicite quādo scz ratio iudicat aliqd esse eligēdū vel fugiēdū. quia supior hoc dicit vt p̃pore deus q̃uis etiam ei non videat. et sic volūtās seq̃tur rōnem in his que sūt fidei implicite. **A**d primum volūtās est supior rōne dñm q̃ verum est q̃stū ē ad cōphēsiōē. sed ratio est supior q̃stū ad originē. mor⁹ autem humanus a rōne incipit. et in volūtate cōsumatur et ideo voluntas rōnem q̃i priorē imitari debet. **A**d scdm volūtās mouet rōnem dñm q̃ verū est p modum cause efficiētis eo q̃ importat quādoqz actū rōnis. sed ecōuerso ratio mouet volūtatem p modū cause finalis inq̃stū ondit sibi bonū qd est eius finis. mor⁹ autē q̃ efficiens mouet seq̃tur motus quo mouet finis. quia finis mouet efficiētē. et ideo volūtās seq̃ debet rōnem. **A**d tertiū de credēte dñm q volūtās ei⁹ q̃ credit deo aliquo mō seq̃tur rōnem. qz implicite vt dictū est.

Ad q̃ntū sic pcedit. videtur q dissensio volūtatum non possit esse causa diuersitatis opinionū prius enī nō dependet a posteriori. s. ratio prior est volūtate. ergo sicut p̃cordia in opinione que est rōnis nō dependet a p̃cordia volūtatis. sic nec discordia a discordia. **A**d Dissensio opinio nūq̃ non p̃trariatur amicitie fm p̃bm nec charitatē cū iustos viros p̃tingat opinioēs diuersas habere. dissensio autē volūtatum amicitie et charitatē repugnat. ergo dissensio opinionū nō seq̃tur ex dissensione volūtatum. **A**d Volūtās est impossibiliū fm p̃bm. sed opinio nō potest esse eorum que impossibilia estimātur. ergo opinio non seq̃tur volūtates. et ita nec discordia opinionū discordiā voluntatum. **A**d Sed p̃tra est q̃ intellect⁹ deducitur ad aliquid opinādū p volūtatem vt p̃z Col. ij. Nemo vos seducat volens in humilitate et religione an illorū que nō vidit. ergo ex diuersitate volūtatum potest sequi diuersitas opinionū. **A**d Sapie. ij. dicit. Excecauit eos malicia eorum. malicia autem est in vo-

luntate. ergo ex affectu voluntatis disponit. aliquiditer rō circa pceptionē veri. et sic dissensio voluntatis p̄ causa re opinionū discordia. ¶ **2°** dōm q̄ hoc modo dissensio opinionū potest sequi ex discordia voluntatis quoratio sequit̄ voluntatē. q̄d q̄dem p̄tingit indirecte. et hoc tripliciter. Uno modo i opartibilibus. ex hoc enī ip̄o q̄ voluntas rēdit in aliquid illud habet quādā apparētiā boni. et sic a rōne bonū esse determinat. nam satisfacere voluntati est quoddā apparēs bonū. et ideo fm q̄ diuersa homines volūt diuersas sn̄as habent de bono. Alio mō i speculabilib⁹ ex p̄te illa q̄ voluntas impat rōnē ut in credēdo p̄tingit. nam nemo credit nisi volēs. vñ fm diuersas voluntates diuersa homines credūt. et hoc p̄cipue i illis i quibus nō patēt rōnes cogentes. Tercio modo ex p̄te eorū que mouēt rōnes p̄ modū obiecti. nā quādo homini cōplacet vna opinio diligēt inq̄rit illa que sūt p̄ illa opinione et negligēt ea que sūt cōtra. Et q̄ conp̄tingit q̄ diuersi fm diuersas voluntates i diuersas opinionones incidūt. ¶ **Ad** primū ergo dōm q̄ rō quodāmodo est p̄ior voluntate inq̄stum p̄ponit ei suū obiectum. sed voluntas alio modo est p̄ior rōne inq̄stum applicat eam ad actū. et ideo vtriusq̄ discordia iterdū est causa discordie alterius. quādoq̄ scz rō voluntatē. et quādoq̄ eoduerso. ¶ **Ad** scōm dōm q̄ diuersitas opinionū et si aliquā n̄ tñ sp̄ causat ex repugnātia voluntatū inq̄stū causat p̄teraria est amicitie nō autē aliter. ¶ **Ad** tertiū dōm q̄ quis opinio non possit esse eorum que estimant impossibilia potest tamē voluntas hoc facere ut possibile iudicet q̄d alias impossibile iudicaret.

¶ **DI.**

I

Uteris ac noue leg. et

¶ **Hic** q̄runtur q̄rtuor. ¶ **Primo** cui⁹ sit frui. ¶ **Secundo** cui⁹ sit vti. ¶ **Tercio** quo sit fruendū. ¶ **Quarto** quo sit vtedum.

¶ **Ad** primū sic p̄ceditur. videtur q̄ frui non sit actus voluntatis. voluntas enī nō iuenitur in insensibilib⁹ et brutis q̄ tamē fruūt ut videtur. insensibilia enī quietantur i fine. bruta etiā fine habito delectant q̄d nomē fruitionis imptare videt. ergo frui non ē actus voluntatis. ¶ **P**eccator fm voluntatem intēdit in finē vltimū. appetit enī beatitudinem. et p̄pter eam vult quicquid vult. ut dicit Aug⁹. x. p̄e. si q̄ fructio est act⁹ voluntatis peccator i peccando deo fruit. cui⁹ p̄terarium in l̄ra dicit. ergo nō est actus voluntatis.

¶ **F**ruicio p̄secutionē finis imptat. ut dicit in l̄ra q̄d ē cum gaudio vti nō iam sp̄i sed rei. s̄ p̄secutio finis nō est p̄ hoc q̄ volumus finē. q̄ sic a p̄ncipio finem p̄secuti essemus. ergo fructio non est act⁹ voluntatis. ¶ **F**ide in deum redimimus non autem vrendo. quia sic ad aliud deū referem⁹. ergo p̄ fidem fruimur. fides autē est i intellectu. ergo frui non est tñ actus voluntatis sed intellect⁹.

¶ **Q**uelibet potētia delectat naturaliter i obiecti cōueniētis p̄secutione. hoc autē nomē fruitionis imptat q̄ fructio nō ē magis act⁹ voluntatē q̄ ceteraz. vñ i cōtra Aug⁹ dicit. frui est amore inherere alicui rei p̄pter se ip̄am. sed amor ē actus voluntatis. q̄ et frui. ¶ **I**n alia diffinitione dicit q̄ fruimur cognitio i quibus voluntas delectata p̄quiescit. ex quo apparet q̄ fructio est q̄dā voluntatis quietatio. sed quies voluntatis ad solā voluntatem p̄tinet. q̄ et fructio. ¶ **2°** frui i sp̄ualib⁹ est aliqd p̄ se habere. et i illo fine delectari. q̄ fructus in corporalibus vnde nomē fructiois trāsumit ad sp̄ualia ē vltimū q̄d ex arbore expectat. et quandā dulcedinē habet. Delectari autē in fine p̄tingit dupliciter. Uno modo ex sp̄e finis p̄sequēdi. et hec ē delectatio imp̄fecta. Delectari autē

in fine est solū cognoscēt finē. Alio modo ex ip̄a finis p̄secutione. et hec est delectatio p̄fecta. Delectari autē in fine est solū cognoscēt finem. sed habere aliqd p̄ fine est cognoscēt finē et rōnem eius. et ideo insensibilia q̄ peccator carēt cognitōe nullo modo dicunt̄ frui. bruta vero q̄ cognoscūt finem s̄ non rōnem finis dicuntur frui sed imp̄proprie. peccatores vero aliqd habēt p̄ fine i quo delectantur sed indebituz. et ideo fruūt s̄ p̄uerse. Iusti vero viatores habēt p̄ fine id q̄d est debitus finis. et i eo delectantur sed solum i sp̄e. et ideo fruūt sed imp̄fecte. Beati autē delectantur i cōsecutione illius debiti finis. et ideo p̄fecte fruūt. Delectari autē i fine est voluntatis. cuius obiectū est bonū q̄d habet rōnem finis. et ideo frui est actus voluntatis. ¶ **Ad** primū dōm q̄ insensibilia quis detentur i fine nō tamē finē cognoscūt. et sic nec i fine delectantur. vñ nec fruūt. bruta vero si delectantur nō tamē sic ut rōnem finis cognoscūt. vñ non possunt habere aliqd p̄ fine vltimo. et sic nō dicunt̄ frui nisi imp̄prie. ¶ **Ad** scōm de peccatore dōm q̄ quis desideret beatitudinē que vltimū finē nominat. nō tamen querit eam vbi est. sed vbi nō est. et ideo fruūt s̄ p̄uerse. ¶ **Ad** tertiū dōm q̄ quis alia potētia p̄sequatur finē q̄ voluntas. tamē voluntatis est i fine p̄secuto delectari. sic etiā eius est finē appetere p̄sequēdū et hoc nomen fruitionis imptat. ¶ **Ad** q̄rtū de fide dōm q̄ fide nō redim⁹ i deū ut habet rōnem boni p̄sequēdi. sed ut h̄z rōnem veri cognoscēdi. et ideo cum frui bonū p̄secutum vel p̄sequendum respiciat p̄prie fide non fruimur sed charitate cui⁹ obiectum ē bonū. ¶ **Ad** q̄ntū dōm q̄ delectat delectatione naturali i p̄secutione obiectoz suoz nō delectat de aiali. sed a autē ad fruitionē exigitur. non prima. et ideo non fruūt.

¶ **Ad** scōm sic p̄ceditur. videt q̄ vti non sit act⁹ voluntatis. vti enī ē referre aliquid ad obtinēdum hoc de quo fruendū ē referre hoc in illud est rōnis cuius est ordinare. ergo vti magis est rōnis q̄ voluntatis. ¶ **U**sus frequentia quādā imptat vñ dicit victorinus q̄ vsus est actus frequēter de potētia elicitus. sed frequentia potest ēē circa act⁹ cui⁹ iussibet potētie. ergo vsus nō est magis actus voluntatē q̄ cui⁹libet potētie. ¶ **B**ruta cibis vtunt̄ sicut et homines. sed bruta nō habēt voluntatem. q̄ vti nō est act⁹ voluntatis. ¶ **C**ōtra Aug⁹ dicit vti est assumere aliqd i facultatem voluntatis. et ideo vti est actus voluntatis.

¶ **P**er se et p̄ aliud potētias non distinguūt ut patet in visibili p̄ se et p̄ accidens. sed frui et vti distinguūtur si cut p̄pter se et p̄pter aliud. ergo cum frui sit actus voluntatis et vti. ¶ **2°** bonum est obiectum voluntatis. vnde ois act⁹ q̄ est i bono fm q̄ bonū est actus voluntatis. Est autē duplex bonū scz finis. et q̄d est ad finē. et sic finis habet rōnem vtribilis et fruct⁹ ita bonuz q̄d est ad finē cōmunitur h̄z rōnem vtribilis. et sic vtribile imptat rōnem boni. vñ cū p̄tū obiectū vti sit vtribile. p̄t⁹ q̄ vti ē act⁹ voluntatis. sed act⁹ aliquis p̄ attribui voluntati tripliciter. Uno modo sicut elicit⁹ a voluntate p̄ seip̄m absolute ut velle vel diligere. Alio modo sicut elicit⁹ a voluntate s̄ i ordine ad rōnez dirigēt q̄d p̄tingit in oibus actib⁹ voluntatis in q̄bus iuenit̄ id q̄d est p̄tū rōnis scz ordinare. et sic eligere vel intēdere ē act⁹ voluntatis. Tercio modo sicut educit⁹ a voluntate mediāte aliq̄ inferiori potētia quā voluntas mouet ad actū sicut ambulare vel loqui q̄ sūt actus a voluntate impatī. Vti autē ē act⁹ voluntatis his duobus vltimis modis. vti enī ordinatiōem quādā imptat. et sic est act⁹ voluntatis i ordine ad rōnez. ¶ **3°** voluntas q̄busdā vti p̄ seip̄m ea amādo vel odicndo. quibusdā vero p̄ subiectas potētias sicut cibis p̄ gu

sum. et sic patet quod vti differat a ceteris actibus voluntatis. nam velle et diligere sunt actus voluntatis. sed absolute respectu cuiuscunque voluti. sed frui respectu finis ultimi. Intendere vero et vti eligere sunt actus voluntatis in ordine ad rationem. sed intentio respectu finis ultimi. electio autem et usus respectu eius quod est ad finem. sed electio est cum aliquid primo accipit a voluntate ut ordinabile in finem. sed usus consistit in applicatione eius quod iam electum est ad finem. sequendum quod quicquid facit voluntas immediate quicquid mediale te alia potentia. sed ambulare et loqui sunt actus voluntatis mediate inferiori potentia. **A**d primum ordinare est rationis domum quod vti est in voluntate est sequi ordinem rationis. Cum enim ratio proponit aliquid bonum sub aliquo ordine voluntas tendit in illud vti est sibi a ratione propositum. et sic relinquitur quidam ordo in actu voluntatis. **A**d secundum domum de victorino secundum quod usus ab eo describitur. alio modo sumitur hic. quod per consuetudinem tamen hec significatio potest reduci ad eam de qua nunc loquimur ut scilicet utendi frequentia usus noietur. **A**d tertium de beatus domum quod eis aliquid est de ratione usus. quod cognoscunt finem. et propter finem aliqua agunt. sed quod non cognoscunt ordinem eius quod est ad finem ipsum. per tanto in eis non apparet ratio usus inuenitur.

Ad tertium sic procedit. videtur falsum esse quod in littera dicitur quod res quod fruendum est sunt tamen tres scilicet pater et filius et spiritus sanctus. cum enim beatitudo hominis in fructu ratione ultimi finis consistat. vnde homo non potest esse nisi una fructio sicut nec nisi una beatitudo. sed tribus rebus non potest vna fructio frui cum actus per obiecta distingat. non est fruendum tribus rebus predictis. **I**tem illis rebus fruendum est quod nos bonos facit. sed beatitudo creatura nos bonos facit. ergo ea fruendum est. et ita non solum tribus rebus predictis. **F**ruere fruendum est. sed ipse virtutes vel actus eius sunt fructus quidam. ut patet per Augustinum. **F**ruere autem spiritus charitas est. ergo eis fruendum est. et sic non tamen tribus rebus predictis. **A**d contra fructio non est nisi ultimi finis. sed ultimus finis huius voluntatis est non debet nisi deus qui est trinitas. cum ipse solum sit summum bonum. ergo solum tribus rebus predictis fruendum est. **R**ecta fructio consistit in beatitudine. sed ex sola participatione ad deum anima beatificatur. ergo deo solo fruendum est. **S**icut iam dictum est frui est aliquid per fine ultimum habere cum delectatione. ultimum autem dupliciter dicitur vel in aliquo genere seu ordine. vel simpliciter fruimur. ergo simpliciter cum delectamur in aliquid sicut in ultimo fine simpliciter. et sic non est nisi summo bono fruendum quod est pater et filius et spiritus sanctus. **D**icitur autem frui aliquid secundum quod cum delectamur in eo non simpliciter. sed respectu aliquid ordinis vel generis. et sic dicitur alijs rebus frui quod deo secundum quod ipse accipiendo frui. quod id quod est ultimus finis simpliciter largitur omnibus alijs finibus appetibilitatem in quantum in eis aliquid similitudo est relucet. et ideo etiam dum alijs quilibet fruimur non eis absolute fruimur sed eis in eo quod est ultimus finis. unde apostolus ad Phil. iiij. **F**rater ego te fruor in domino. **A**d primum actus distinguuntur per obiecta. domum quod pater et filius et spiritus sanctus cum non sint obiectum fructificationis nisi ratione bonitatis que vna est in eis non sunt nisi vnum obiectum fructificationis. **A**d secundum de beatitudine creatura domum quod nos facit beatos formaliter. et non effectiue sicut loquitur Augustinus. unde ea non est fruendum nisi large fructio accepta. quia non est simpliciter ultimus finis quous sit ultimus in ordine eorum quod patet homini inesse. **A**d tertium de actibus domum quod dicitur fructus non quod sunt ultimus finis simpliciter. sed quod sunt ultimus finis in rebus humanis quod sunt ad actus virtutum referende. et per hoc cum habeat in seipso. vnde virtuosus delectatur. vnde eis non est fruendum nisi large accepta fructificatione. sed actibus virtutum promouemur ad summi boni fructificationem.

Ad quartum sic proceditur. videtur quod non omnibus alijs preter deum sit fruendum. illis enim rebus fruendum est ut dicit Augustinus. quibus tendentes ad beatitudinem adiuvamur. sed creaturis tendentes ad beatitudinem impedimur. quia dicit Sapientia iij. **C**reature dei in odium facte sunt. et in reprobationem anime hominum. et in misipulam pedibus insipientium. ergo creaturis non est fruendum. **I**tem illis rebus vti possumus que nostre subiaceant voluntati. sed angeli et corpora celestia nostre non subiaceant voluntati. ergo eis non est fruendum. **Q**uicquid non facit id ad quod tenet peccatum mortali ter. si ergo tenemur vti omnibus preter deum. quicquid eis non vti referendo in deum peccatum mortaliter. sed referendo in deum meretur quis vel saltem virtutis actum exercet quous actus vel erit meritorius siue actus virtutis vel peccatum mortale. et ita non erit aliquid peccatum veniale quod est inconueniens. **S**icut virtus se habet ad bonum ita vitium vel peccatum ad malum. sed virtute nullum male virtutis secundum Augustinum. ergo nec peccatum potest aliquid bene vti. et ita non omnibus preter deum est fruendum. **S**i omnibus rebus preter deum est fruendum. ergo deus et angeli qui operantur aliquid circa res ipsas fruuntur ipsis. sed hoc est falsum. quia vti dicit indigentiam in vte. vti enim est referre aliquid in id quod obtinendum est ut Augustinus dicit. ergo falsum est quod omnibus preter deum sit fruendum. **C**ontra unusquisque debet eo vti quod sibi in bonum cooperatur. sed diligenter deum omnia cooperantur in bonum. Roma. iij. ergo omnibus debent vti. **U**nusquisque res sua debet vti sed omnia sunt electorum dei. i. **C**or. iij. **O**mnia vestra sunt vos autem christi. christus autem dei. ergo omnibus sancti debent vti. **V**ti aliquo dupliciter dicitur. Uno modo sicut obiectio usus sicut dicitur vti vestimento. Alio modo sicut principio formalis usus sicut dicitur vti per voluntatem vel per aliquem habitum. hoc secundo modo non est hec questio vtrum omnibus sit fruendum preter deum. quia constat quod non. **S**ed queritur de primo modo. cum autem vti sit actus voluntatis ut iam dictum est. quandoque quidem sicut ipsum elicientis immediate. quandoque autem sicut imperantis inferioribus viribus. omni eo quod poterit esse obiectus cuiuscunque operationis quous voluntas potest impare possumus vti. voluntas autem impar intellectioni. et omnibus viribus sensitiuis et motiuis. vnde quicquid possumus intelligere vel sentire vel appetere vel tractare. totum hoc potest in usum nostrum venire. nihil autem debite venit in usum nisi in finem. et habitum referatur. quod autem in finem primum reducitur et in finem ultimum reduci videtur vel actu vel habitu. unde omnibus preter deum vti possumus neque eis recte vti mur nisi referendo in deum actu vel habitu. **A**d primum creature facte sunt et. dicitur quod hoc non est ex eis sed ex pre nostri abusus et propter hoc signanter dicitur in sapientia iij. **A**d secundum dicitur quod non subsunt voluntati nostre ut circa ea aliquid facere possimus. sed ut circa eos vel circa ea cognoscere possimus. et hanc cognitionem in dei cognitionem ordinare possumus. **A**d tertium domum quod omnibus tenemur vti non quod semper eis fruamur. sed cum vti in deum referamus nec referre tenemur semper actualiter in deum. sed habitualiter. quod precepta affirmatiua obligant semper. sed non ad semper. vnde non oportet quod peccemus semper mortaliter. sed solum quando finis in quem aliquid referimus non est ordinabilis in deum. si autem ordinabilis sit et non ordinatus actu potest esse peccatum veniale dum eis nimis insistimus. **A**d quartum de peccato domum quod eo nullum bonum vti quasi formali principio usus sit enim peccati usus est peccatum. et sic etiam nec virtute alijs male vti. per tamen sicut obiectum

cto vsus aliqd sicut male uti dum ea supbit. et peccato
dū bñ ipm abhominat. **¶** Ad qntū ddm q de vtr crea
turis nō vt ab eis aliqd sibi accrescat. s; vt qd suū ē eis
pmunicez s; bonitate suā. vñ nō ppter suā indigēciam
eis vritur beati etiam vtunt rebus non vt aliqd acqui
rant sed vt id qd iam acqsiuerūt in actum exequantur
ad maiorem cumulum glie.

¶ DI.

II

Ec itaq; zc. Hic que

runtur duo. **¶** Primo de vnitare essencie.

¶ Secdo de pluralitate psonaz. **¶** Circa pri
mū qruntur duo. **¶** Primo an deus p essentia sit vn
vel plures. **¶** Secdo an i ipo sit aliq plitas attributoz.

¶ Primo sic pcedit. videt q nō sit tm, vn⁹ de
us. plura enī bona pauciorib⁹ sūt meliora vt
dicit pbs. sed plures dī sūt plura bona. ergo
melius est eē vt sint duo q vn⁹. **¶** S; fm Anf

omē qd melius est deo est attribuēdū. q ponendū ē plu
res deos. **¶** Quāto aliqd magis elongatū est a ma
teria prima q ē vna p essentia. tāto magis ē multiplica
tū. vt p; in formis elemētoz. z mītoz. sed de⁹ marie
elōgatus ē a prima materia cū sit act⁹ purus sine omni
potēcialitate vel materialitate. q de⁹ ē marie multipli
catus. q sunt plures dī. **¶** Sicut dicit pbs in .iij.
metheozoz. pfectum est vnū qd qd cū p; sibi sile genera
re. s; diuina essentia pfectissimū ē. q p; sibi sile generare
sed i diuinis nō differt posse z agere. q z generare. z ita
sūt plures dī p essentia. **¶** Cōtra omis natura q mul
tiplicat in diuersis est aliud q suū esse. qz si multiplicet
opret q sit multiplex eius eē. z tñ maneat vna rō natu
re. sicut natura humana multiplicat in petro z paulo.
s; natura diuina nō est aliud q suū esse cum sit sum
me simplex. q non multiplicat. z sic est vnus tantū de⁹

¶ Omis natura q inuenit in plurib⁹ fm prius z po
sterius. opret q descendat ab vno primo principio in q
pfecte habeat. vnitatis enī effect⁹ attestat vnitare cause si
cut omis calor reducitur ad suū primū principū cali
dissimū s; ignē. natura autē entis i omnibus fm prius
z posterius inuenitur. q opret esse vnū ens primum pfe
ctissimū a quo oia alia habeat esse. **¶** R^o ddm q deum
esse vnū p essentia est necessarium. si enī essent plures
dī aliq differētia differēt. aut q ista differētia p; nē
ad bonitatem aut maliciā. si ad bonitatem cum sit i vno et
nō in alio. aliter nō faceret differre. ille cui deficit. sū
ma bonitas deficit. z sic non erit sūme bonus. z ita nec
deus. Si p; nē ad maliciā. ergo ille in quo erit nō erit
simpliciter bonus. z sic nec deus. Si dicat q illa diffe
rētia p; nē ad bonitatem. z est eadē i vtroq; fm speciem.
differēs tñ fm numerū. tūc cū appropriet cuilibet. hoc
erit p aliquā differētia supaddita cum cōe nō appropri
etur vel specificet nisi p additiones. z sic cum supaddi
tio faciat cōpositū nō erit ibi summa simplicitas. q nec
deitas sine de⁹. **¶** Ad primū plura bona pau. ddm q i
telligēdū ē d bonis finitis qd⁹ p; fieri additio. z p addi
tionē augmētant. nō autē de bono infinito. qz nec addi
tionē recipit nec augmētum recipit p; cū sit infinitum.

¶ Ad scdm ddm q ppositio h; veritatem de formis inbe
retibus medic. z ab ea depēdētibus. sicut p; de forma
elemēti z mītri nō autē de forma p se exite. z nō depen
dēt a materia. bñōi autē forma aut ē deus cum sit act⁹
pur⁹ nulli inherēs. **¶** Ad tertū ddm de pfecto q ppositio
illa nō itelligit de vniūali. s; solū i generalib⁹ z cor
ruptibilib⁹ aliqñ sol z angel⁹ nō essent quid pfectum
in suo genere.

¶ Scd; sic pcedit. videt q i diuina essentia nō
sit pluralitas attributoz. **¶** Simplicius enī ē
illud i quo nō est multitudo. nec rei nec rati
onis q i quo ē de⁹ vero simplicissim⁹ ē qlibet
simplici. q i deo nō ē multitudo nec rei nec rōnis. **¶** S;
Quēcūq; vni z eidē sūt eadē iter se sūt eadē. s; attributa
vni z eidē numero. s; deo sūt eadem. q inf se sūt eadē
q nō ē ponēda attributoz plitas i deo. **¶** S; vni⁹ sim
plicitatis vnica ē actio. q vnica forma p qua agit. si q
attributa potētē sapie z bonitatē z bñōi agit. q nō sūt
nisi vnica forma. **¶** Cōtra fm Anf. omē qd meli⁹ est eē
q nō eē deo attribuēdū ē. s; simpliciter melius ē eē sapie
tem bonū. z sic de alijs q nō eē. q ista deo attribuenda
sūt. **¶** S; omē qd p picipatōez d; reducīt ad aliqd qd
d; p essentia. s; illa attributa s; sapia. et sic de alijs sūt
i creaturis p picipatōez. q erūt i aliq p essentia a q p; p
cipat a creatura. z h nō p; eē nisi i deo q zc. **¶** R^o ddm
qd qd pfectiōis ē i creatura ē i creatore tāq; in cā s; excel
lētiori mō. qz nobiliori mō ē aliqd in cā q i effectū. vñ
cū pfectiōes attributoz sūt i creatura a creatore. crūc
i creatore. s; nobiliori mō. in creatura autē differūt rea
liter. q i creatore erūt idē realiter. **¶** S; qz alia ē rō sapie
bonitatē. ideo h attributa differūt rōne. qz rō nihil ali
ud ē qz itentio i intellectu pceptibilis. q p nomē rei alia
ius vel p ei⁹ diffinitōez significat. hec autē differētia si
ue plitas ptingit tū ppter defectū intellectus nri. tū p
eminētia diuine nature. ppter pfectiōez enī essentie diuine
z impfectiōez intellect⁹ creati qd i deo ē p modū simplici
tatis z vnitatis pcepti ab intellectu p modū diūsitatis.
z multiplicatē. ideo pfectiōes attributoz q i deo sūt
idē. diuersis pceptiōib⁹ apphēdit ab intellectu. qz enī in
tellect⁹ hūan⁹ accipit a creaturis in qd⁹ sūt bñōi pfecti
ones diuersē. ideo has pfectiōes i deo existēs in qd de
uenit p pfectiones creaturaz diuersimode apphēdit.

¶ Ad primū q ddm q de multitudinē rei vez est. s; nō
de multitudinē rōnis imo quanto simplicissim⁹ tanto
strosi⁹ z tāto bñs rōez pluriū pfectionū. vt patet i pū
cto q p; cē principū z tres plurium lineaz. **¶** Ad scdm
q vni z eidē zc. ddm q bñōi pfectiōes iter se sūt eadē i
deo sic z eadē sūt essentie diuine. s; tñ ab essentia z inf se
differūt rōne. **¶** Ad tertū de vnitare actiōez ddm q actio
dei vnitā ē vnitare rei. s; multiplicat rōe sicut z de essen
tia dictum est.

¶ Circa scdm queruntur

duo. **¶** Primo an i deo sit psonaz plitas.

¶ Secdo an sit illa plitas rei vel rōnis.

¶ Primo sic pcedit videt q i deo nō sit plitas p
sonaz. **¶** Ad multiplicatōez supposito z seqt cēn
tic multiplicatio. si q essentia diuina multiplica
ri nō p; nec ei⁹ supposita potuerūt. **¶** S; eo
rū q sunt i dem. si vnū multiplicat z reliquū. sed in deo
est idē essentia z suppositum. si ergo essentia nō mul
tiplicat nec suppositū q zc. **¶** Diuina essentia plene z p
fecte est in vna psona. s; vltra pfectionē plenaz additio
est supflua. ergo ponere plitatem psonaz est ponere sup
flūū qd esse nō potest i diuinis. **¶** Cōtra pfectio boni cō
sistit i sua cōmunicatione. s; cōmunicatio nō est eiusdē
ad se. sed alterius ad alterū. ergo vbi est sūma z pfecta
bonitas ibi erit cōcatio vnius ad alterum. z ita plura
tas cum ergo i deo sit pfecta bonitas. ergo z pluralitas

¶ S; ubi ē sūma beatitudo ibi ē sūma iocūditas. s; cū
nulli⁹ boni sine socio locūda sit possessio. ad sūmā iocū
ditatē reqrit societas. z ita plitas. i deo at ē sūma bñtu
do. q societas z plitas. **¶** Hoc idē p argui ex pfectiōe diuine
charitatis q est amor gratuitus sūme redēsis i aliū.

Ponere distinctiōem psonarū in deo nō ē necessa-
riū ppter efficaciam rōnum. s. ppter fidei veritatez. z sacre
scripture auctoritate. q̄ supior est oī rōne. **I**do dōm est i
deo esse trinitatē psonē. **A**d primū de multiplicatiōe
dōm q̄ eēntia creata i plurib⁹ supposit⁹ manet vna fm
rōnez nature. vñ si esset idēz qd suū esse manet vna fm
esse sicut est de diuina. sed qz ē aliud a natura mul-
tipliciter ē z manet vna ratio nature i creaturis. **A**d
fm de his q̄ sunt idē dōm q̄ ea q̄ sūt idē fm rem z rōez
si vnū multiplicat⁹ multiplicat⁹ z reliquū. psona autē z
eēntia q̄uis sūt idē rē differūt tñ rōne d rōe cñi psonē
ē icōmunicabilitas nō d rōne essentie. z idō q̄uis essen-
tia sit cōmunicabilis sūt psona. **A**d. iij. dōm q̄ essen-
tia diuina pfecte est in vna psona p vnū modū essendi
p quē nō ē i alia. s. p aliū modū. z dico modū essendi p
relatiōes originis distinctū. sic ēē ab alio z nō ēē ab alio.

Scōm sic pcedit. videt q̄ pluralitas suppositi-
corū in diuinis nō sit realis. **D**icit **D**am. tres
psonē re idēz sunt. rōne autē z cogitatione di-
stinguūt. **g** videt q̄ non sit ibi pluralitas rea-
lis. **P**ersonē distinguūt p p̄rietates. p̄ietas
res autē ille nō addit⁹ supra essentia fm rem s. tñ fm
rōnem. **g** videt q̄ distinctio psonarū quam faciūt sit di-
stinctio rōnis. **A**d. Aug⁹ dicit tres psonē i nullo abso-
luto distinguūt s. tñ in his q̄ sunt ad aliqd. res autem
nō ē ad aliqd s. ē absolutū. **g** videt q̄ tres psonē nō sūt
tres res. z ita nō est realis distinctio. **C**ōtra res q̄bus
fruēdū est sūt p̄ z fili⁹ z spūsanct⁹. vt dicit **Aug⁹**. ergo
tres psonē sūt plures res. **g** differūt rē. **A**d. Si rō di-
stingeret psonas. **g** cum attributa differant rōne di-
stingeret psonas qd falsū est. **P** dōm q̄ sicut deus
d rēaliter bon⁹. q̄uis bonitas nō differt idē ab essen-
tia nisi rōne. ita d rēaliter relat⁹. q̄uis relatio non dif-
fert ab essentia nisi rōne. vñ z realiter de deo d rēaliter
p se p̄fectur ad esse relatū. relatū autē in q̄trum hui⁹ di-
stinguūt ab eo ad qd refert. cū opponant adinuicē rela-
tiue. z idē realiter distinguūt deus p̄ a deo filio. et sic
distinctio psonarū ē realis. **A**d primū de auctē **D**am.
dōm est q̄ sic intelligenda est rōne. id est. relatiōe. **A**d
scōm dōm verū est cū a suo correlatiuo differt realiter
z sic psonē distinguūt. **A**d terciū res non est ad ali-
quid dōm q̄ res est de transcendētib⁹. z idē se hz cōue-
niētē ad absolutū z relatiua. z idē res essential⁹ fm quā
psonē nō differūt z ē res relatiua siue psonalis fm quā
psonē distinguūt.

DI.

III

Postolus nanq; zc.

Hic q̄runē tria. **P**rimo an de⁹ possit
cognosci a creatura. **S**ecdo an possit co-
gnosci p creaturā. **T**ercio de vestigio dei in creatura
Circa primū q̄runē duo. **P**rimo an deus sit co-
gnoscibilis a creatura. **S**ecdo an deū ēē sit p se notū.
Ad primū sic pceditur. videt q̄ de⁹ non possit
cognosci a creatura. **D**icit enī **Deo**. de di. no.
q̄ deū nec dicere nec intelligere possum⁹ qd sic
pbat. cognitio est tñ existētiū. s. de⁹ ē supra
oīa existētia. **g** ē supra cognitiōez. **A**d. **P**l⁹ distat de⁹ a
quolibet intelligibili q̄ intelligibile distat a sensibili. sed
sensus nō p̄ intelligere cognoscēdo sensibile. **g** nec deus
p̄ cognosci ab intellectu nro creatū intelligere cognoscē-
do. **A**d. **U**t dicit **p̄s**. **O**mne infinitū ē ignotū. **C**uius
rō est. qz de rōne infiniti ē vt sit extra accipientē fm ali-
quid sui. z tale est ignotū. sed de⁹ est infinit⁹. **g** est igno-
tus. **C**ōtra **Roma**. ij. q̄ enī notū est dei. glo. p rōnem
cognoscibilē de deo. **g** deus est cognoscibilis ab intelle-

ctu creato. **P** finis vltim⁹ humane vite est cognitio
dei. **Jo. xvij**. **N**ec est vita eterna vt cognoscāt te zc. si **g**
homo nō possit cognoscere deū esset inuani⁹. **P**stitutus
qd est incōueniēs. fm illud **p̄s**. **N**ūqd vane p̄stituiſti ſt
lios hoīm. **P** dōm q̄ differt cognitio apphēſionis
z cōphēſionis. qz apphēdit qd aliq̄ mō ab intellectu
p̄cipit. cōphēdit id cui⁹ nihil latet intelligētē. deus
autē ab intellectu creato cognoscibilis ē cognitōe appre-
hēſionis nō cōphēſionis. qz fm hoc. om̄is cognoscē
habet cognitōnē de re cognita fm modū cognoscētis
nō fm modū rei cognite. modus autē finit⁹ vtutis nō
attingit ad modū obiecti infiniti. z idē ab intellectu
creato q̄ est finit⁹ deus cōphēdi nō p̄t. **A**d primū
de **Deo**. dōm q̄ deus nō est oīno exp̄s entitatis. idē
nō ē oīno exp̄s cognoscibilitat⁹. sed qz est sup̄ alia entia.
idē non eo modo q̄ alia entia cognoscitur cognoscit.
s. p modū cōphēſionis. **A**d scōm de distātia intel-
ligibilis dōm. q̄ maior ē distātia intelligibilis creati a
deo. q̄ intelligibilis a sensibili fm nature p̄rietatē. non
autē fm rōez cognoscibilitat⁹. qz vtrūqz est separatū a ma-
teria. z ita cognoscibile ab intellectu. nō autē sensibile.
Ad terciū infinitū est ignotum dōm q̄ p̄s loquū
tur de infinito p̄uatiue. nō autem negatiue. d rē enī in-
finitus fm **D**am. qz non finit⁹ loco nec tpe neqz cōphē-
ſione intellectus.

Scōm sic pcedit. videtur q̄ deus esse p se sit
notū. **I**lla dicit p se nota quoz cognitio na-
turaliter ē nobis insita vt om̄e totum ē ma-
ius sua pte s. cognitio existēti dei fm **D**am.
naturaliter ē nobis insita. **g** deum esse est p se notum.
P Oīs cognitio ē p vnionē rei cognite ad cognoscen-
tē. sed deus est vnitus aie p seipm. **g** p seipm cognoscit
p̄t. **I**llō ē p se notū qd nō p̄t cogitari nō ēē. s. deus
non esse non p̄t cogitari. **g** ipm esse p se notū est. p̄batio
medie p̄t. **A**d. **Deus** ē quo maius excogitari nō p̄t.
s. illud nō p̄t cogitari nō ēē est maius eo qd p̄t cogitari
non esse. **g** deus nō p̄t cogitari nō esse. **C**ōtra ea que
p se sunt nota vt dicit **p̄s**. z si exteri⁹ negētur ore nūqz
interius p̄t negari corde p̄s. **D**ixit insi. in. c. suo. nō est
deus. **g** deū esse nō est p se notū. **A**d. **Quicqd** est cōclu-
ſio demonstratiōis nō est p se notum. sed deū esse demon-
strat a p̄his. **g** deū esse nō est p se notum. **A**d. **Deum** ēē
potest dupliciter p̄siderari. **U**no modo fm se. z sic est p
se notum. qz suū esse est sua essentia. z sic d rē deus ē
p̄dicatum includit in rōne subiecti. tales autē p̄positiōes
sūt p se note q̄trum in se est. **A**lio modo per p̄p̄tōez ad
nos. z h̄ dupliciter. **A**ut fm suā similitudinē z p̄cipatio-
nē. z hoc mō ipm ēē est p se notū. **g** nō ē enī cognoscitur
nisi p veritatē suā que est a deo exemplata. veritatē autē
esse p se est notū. **A**lio modo fm suā naturā. z hoc mō
nō est p se notū. imo cōclusio demonstratiōis. non enī
visis sensibilib⁹ statim cognoscit sicut alia p̄incipia co-
gnoscitur q̄ sūt p se nota. z sic optet ratiōcinādo i ipm
deuenire. **A**d primū de auctē **D**am. dōm q̄ diuina
cognitio nob̄ inserta est fm ipius p̄cipatiōem in q̄trum
in om̄i veritate cognita ipē cognoscit. z nō fm q̄ est in
natura sua. **A**d scōm deus est zc. dōm q̄ verū est per
essentiā z p̄sentiā p potentiā. nō tñ vt obiectū intellectu
z h̄ requiritur ad cognitōem. **A**d terciū de⁹ ē q̄ maius
zc. dōm q̄ verū est si supponat deū esse. vñ ratio ista nō
cogit. qz supponit id qd p̄bare debet.

Circa scōm q̄runē duo

Primo an deus p creaturā sit cognosci-
bilis z a quo. **S**ecdo vtrum trinitas per
creaturā sit cognoscibilis.

Ad primū sic pceditur. videtur q̄ deus possit cognosci p creaturas ab hoīe. Roma. j. Inuī sibilis dei a creatura mūdi p ea que facta sūt intellecta pspiciūtur. creatura q̄dam mundi s; homo fm expositionē magistri. q̄ p creaturas ab hoī mine p̄t cognosci. **¶** Videtur q̄ ab angelo possit cognosci. cognitio enī dei p creaturas fit p hoc q̄ videtur diuina bonitas relucens in creatura. s; angelus cognoscit diuinā bonitatē relucere in creaturis. q̄ cognoscit creatores ex creaturis. **¶** Videt q̄ bruta nulli enī fit pceptum nisi ei q̄ cognoscit pceptū. s; Ione. iij. d; q̄ deus pcepit vermi q̄ pcuteret edera. ergo p̄t cognoscere diuinū pceptū vermis. q̄ p̄cipiente deū. **¶** Contra omīs effectus ducens in cognitionē cause sue est aliq̄ mō pportionatus sibi. s; creata nō sūt pportione deo. q̄ et eis nō p̄t hō in dei cognitionē venire. **¶** Videt q̄ necho mo peccator Ambro. dicit inducēs illud Mar. v. Beati mūdo corde. s; q̄ mūdo corde sūt deū videbūt. ergo alij nō videbūt. neq; enī indigni deū videbūt. q̄ neq; hi q̄ deū videre noluerit poterit deū videre. **¶** Creatura est effectus creatoris. et q̄ causa habet cognosci p effectum. ideo deus habet cognosci p creaturā. s; ad cognitionem dei p creaturas duo eriguntur scz q̄ cognoscēs posset aliquo mō cape deum. et q̄ p creaturas in ei co- gnitionē deueniat. ppter pmi defectū bruta nō possunt cognoscere deū ex creaturis. q̄ non sūt capatia diuine cognitionis. ppter defectum. sed beati nō cognoscūt deū ex creaturis. q̄ videt deū p essentia. cognoscunt tñ eum in creatura. sicut et deus seipm videt in creaturis representatū. et ideo cognitio p creaturas est tñ hominū viatorū. et est cōis bonorū et malorū. primū q̄ pcedendū est. **¶** Ad scdm de angelo dōm q̄ quis cognoscat diuinam bonitatē relucere in creatura nō tñ ex creatura venit i creatorē. sed ecōuecto. **¶** Ad tertiu de verme dōm q̄ pceptum dei nō venit ad vermē vt apphenderet rationē pcepti. sed diuina frute mora ē eius estimatiua ad cōplēdum illud qd deus disponebat. **¶** Ad qrtum oīs effectus ē. dōm q̄ ideo nō ducit in cognitionē pfectam ipius sed impfecam. **¶** Ad qntum dōm q̄ Ambro. loquitur de cognitione dei p essentia q̄ erit in patria.

Ad scd sic pcedit. videt q̄ p creaturas i cognitionē trinitatis pbi deueniūt. Dic enī Aristot. i prin. ce. et mū. et p hūc qdē numex scz ternariū adhibuim⁹ nosipos magnificare deū vnū eminentē pueratib⁹ corū q̄ creata sūt. **¶** Mercurius terrigestus dicit vn⁹ genuit vnū ppter suū p̄ amorē. monas monadē genuit p̄p̄q; i se reflexit ardozē. q̄ trinitatē cognouit s; nō nisi p creaturā. ergo tē **¶** Aug. dicit li. p̄fe. q̄ ip̄e legit in quodā libro plato nis totū illd i p̄n. erat x̄bū tē. vsq; ad locū illū. x̄bū caro factum. in qbus x̄bis distinctio psonarū expm̄. q̄ vt p̄t. **¶** Ipe recitat in li. p̄ qnq; bereses de herme de q̄ fecit libzū qd ē verbū pfectū i q̄ ait. h ē fili⁹ dei benedicti et bone volūtatis q̄ hūano ore enarrari nō p̄t. **¶** Sybilla vt ait Aug⁹ li. de ciui. dei dicit ip̄m verum cognoscite dñm dei filiū eē. q̄ hñt pbi cognitionē distincti onis psonarū. s; non nisi p creaturas q̄ tē. **¶** In aia rōnali ē ymago dei p quā distincte representatur vnitas essentie. et trinitas psonarū. q̄ p ip̄am trinitas p̄t cogsci. **¶** Ero. viij. d; q̄ magi platonis defecerūt i tertio si- gnō. et exponit glō. q̄ defecerūt pbi in cognitionē tertie p- sone spūs sancti. q̄ duas psonas saltē cognouerūt. **¶** Co- tra Heb. xj. Fides ē suba rez sperādaz argumētū non apparētū. s; deū eē trinu et scz vnū ē articul⁹ fidei. q̄ nō ē apparēs rōni. **¶** Pbi nō potuerūt deuenire p creatu-

ras ad cognitionē psonarū. q̄tā ad p̄ria. deueniunt tñ q̄tū ad appropriata. cognouerūt enī i deo potētia sapiē- tiā et bonitatē nō tñ p̄fēz et filiū et. s. f. Et rō hui⁹ ē. q̄ de- us nō h; respectus cause ad creaturas rōne p̄p̄ioz. sed rōne appropriatoz. et ideo i cognitionē dei q̄tū ad ap- p̄riata deueniūt pbi p creaturas sic ex effectib⁹ i cau- sam. nō aut q̄tū ad p̄ria. Rō hui⁹ ē. q̄ tñ cognoscit b̄ vnaquaq; re q̄tū ad se extēdit mediū p qd cognoscitur creature aut fuerūt mediū p qd pbi i cognitionē creato- ris deueniūt. scdō aut mediū deficiēs ē et ip̄fecte deus representās. potuerūt tñ deuenire p reuelatōem a deo si- ue a demone factā siue p doctrinā alteri⁹ sicut b; plato legisse libros legis et p̄p̄az p quos aliquale cognitionē trinitatis h̄re potuit. **¶** Ad primū de hō pbi dōm q̄ nō intēdit pbi trinitatē psonarū i deo ponere. s; q̄ i oib⁹ creaturis apparer pfectio in ternatio. scz i principio me- dio et fine. ideo fm p̄mē. antiqui honorabāt euz sacrifi- cijs et orōnibus triplicatis. **¶** Ad ea q̄ obijciēbantur b̄ h̄bis p̄p̄ioz dōm q̄ per doctrinam vel reuelationē ad h̄ venerūt nō p rōnis inq̄sitiōem. **¶** Ad sextum dōm q̄ imago aie p̄t p̄siderari vel vt res vel vt imago. primo mō p̄t cognosci a p̄bis. scdō mō p̄supponit cognitionē trinitatis cui⁹ ē imago neutro tñ mō ppter imp̄fectiōē sui sufficiēter ducit i cognitionē trinitatis. **¶** Ad septi- mū dōm q̄ magi pharaonis dicit defecisse i cognitionē appropriati spūs sancto. i. bonitatē. q̄ bonitatē non co- gnouerūt q̄tū ad potissimū ei⁹ effectū. i. incarnationē et redēptionē. vel q̄ nō tñ intēderūt veneratiōi bonitatē diuine q̄tā imitati non sūt sicut veneratiōi potētie et sapientie.

Ad tertiu sic pcedit. videt q̄ nō in oī creatura sit vestigiū trinitatis creatoris. Silitudo enī vestigiū diuidit i silitudinē imaginis. s; qdā creature sūt i qd⁹ ē silitudo imaginis sicut in boīe. q̄ illis nō ē vestigiū. **¶** Quelibet p̄s vestigiū est creatura. si q̄ i qlibet creatura ē vestigiū. q̄ in qlibet p̄e vestigiū ē vestigiū. et sic ē abire i infinitū. **¶** Dicit bern. Modus charitatis ē nō h̄re modū. q̄ charitas cū sit cre- atura nō habebit modū spēm et ordinē. et sic idē q̄ p̄t. **¶** Dicit Amb. i examo. Luc⁹ nāsa ē vt nō i nūero ne- q̄ in pōdere et mēsurā sit sic alia creatura. In his autēz trib⁹ attrēdit vestigiū fm Aug. q̄ nō i qlibet creatura ē vestigiū dei. **¶** Contra Sap. xj. Dia i numero pōdere et mēsurā disposuisti. **¶** Ang⁹ in li. de natura boni lo- quēs de modo specie et ordine ait. Ubi enī hec tria ma- gna sunt magnū bonum ē ubi pua puū ubi nulla nul- lū. sed oīs creatura est aliq̄d bonum. q̄ oīs creatura h; hec tria. **¶** P̄. dōm q̄ vestigiū est imp̄fecta silitudo im- p̄fecte ducēs in cognitionē eius cui⁹ est silitudo vt patz in vestigio aialis a q̄ metaphorice accipit hoc vestigiū q̄ creatura est imp̄fecta silitudo creatoris imp̄fecte du- cēs i noticiā ipius et p̄cipue q̄tū ad cognitionē trini- tatis. ideo creatura est vestigiū creatoris et marie respe- ctu trinitatis. et q̄ creatura nullo mō imitat creatorē nisi inq̄tū h; aliq̄d p̄fectiōis. p̄fectio āt creature fm p̄- tagorā p̄sistit i p̄ncipio medio et fine. ideo sub triplici ge- nerali rōne p̄tū vestigiū scz p̄ncipiū mediū et finis. diūsi- mode p̄t p̄siderari in creatura ppter multa que in ip̄a iueniūt fm ordinē se p̄sequētia vt p̄ncipia nāsa nāsa ip̄a x̄tus et opatio et alia h̄mōi q̄ fm diūsas p̄binatōes diū- simode p̄tinent ad p̄ncipiū mediū et finem. et inde est q̄ p̄es vestigiū diuersimode iueniuntur a sanctis assigna- te. **¶** Ad primū vestigiū diuiditur tē. dōm q̄ diuisio il- la nō ē p opatōem rei s; rōnis. vñ non seq̄tur q̄ eadem res nō possit esse vestigiū et imago sed tñ q̄ fm idē

nō sit vestigiū et imago. et hoc verū est. nam fm naturas
est aīa rōnalis vestigiū fm pīm intellectū et imago

Ad scdm ddm qd aliqd dī modū fieri aliq dupliciter
vel formalit. et sic dī res modū fieri suo mō qd i ipo ē vel
effectiue. et sic oīa modū fieri a deo qd modū reb' impo/
nit. et hinc ē qd de' dī effectiue mod' oīm rerum. Sic g
ddm ē qd modus creature nō hz modū qd formalit' mo/
dificat. s; modū effectiue modificantez et ita ē in oībus
alijs pib' vestigiū qd nō hnt aliq ptes formales vesti/
giū. **A**d tertiū de charitate ddm qd dupliciter pī pīde
rari. aut vt creatura qdā. et sic hz modū et res ptes vesti/
giū. aut p relationē ad suū obiectū qd ē infinitū. et sic nō
hz modū. qd nō tū diligitur deus a nobis qn sp possit
plus diligi. **A**d qrtū de luce ddm qd dupliciter pī cōsī/
derari. aut vt est qdā natura i se creata. et sic est aliqd fī/
nitū. et sic in ipa ē vestigiū. vel p ppositiōem ad corpa q
sunt receptiua fm essentia vel virtutē i infinitū. quia d
natura lucis ē vt in infinitū se diffundat si inueniat re/
ceptiū. et p eo dī non esse in numero pondere et mensu/
ra creata ab Ambro.

Nunc vero ad eam etc.

Ad pīm istā qrun' tria. **P**rimo in
quo sit in aīa imago dei. **S**cdō de pīa
assignatōe imaginis. **T**ertio de scda.

Ad pīm sic pcedit. videt q imago non sit in
aīa potētia aīe. Diuersa enī genera potētiāz
aīe nō vniū' nisi in essentia aīe. s; appetitiū
et intellectū sūt diuersa genera potētiāz aīe.
vt dī in fine pīm de aīa. s; mens cōphendit ista. qd ab
Aug' i mente ponit intellectū et volūtas. g mens p
ut in ea est dei imago ē aīe essentia. **P** Aug'. et de tri.
dicat. memoria intelligētia et volūtas sūt vna mens vna
vita. g sicut vita pūet ad essentiam ita et mens. g cū
imago dei sit in mente erit in aīe essentia. **P** Una po/
tētia nō est subm alteri potētie. s; mens est imaginis
subm. imago enī vt dī fm potētiāz attendit. g et mens
nō est aliq potētia. g erit aīe essentia. **C**ontra aīa nō
hz alias ptes nisi suas potētiāz. sed mens ē qdam supe/
rior ps aīe. vt **A**ug' dīat in li. de trīnī. g mens ē poten/
tia nō aīe essentia. **P** Essentia cōis ē oībus potētijs
aīe. sed mens nō ē cōis oībus potētijs. qd diuidit pīa
sensū. g mens non ē essentia aīe. **P** fm **A**ug. illd i aīa
est excellēti' in quo ē imago dei. sed fm essentiam aīa
aliq qd ē i seīpa nō est excellēti'. sed fm potētiāz. mens
aut est id in quo est imago dei in aīa. fm **A**ug. g mens
put est in ea imago dei aīe est potētia non essentia aīe.
mens aut dīcīa meritor. tiris. intellect' aut est meriti
res ad sua pīcipia. g mens est ipa ps intellectiua aīe cō/
phendēs in se cognitiua et affectiua q diuidit pīa
sensitiua et vegetatiua. **A**d pīm ddm qd volūtas et
intellect' quodāmodo pūet ad diuersa genera poten/
tiāz. put scz genera potētiāz aīe distinguūt p obic/
ta. nam bonū et verū sūt obiecta diuersa genere. **A**lio
modo pūet ad idem gen' potētiāz. put scz genera po/
tētiāz aīe distinguūt qdum ad modū agēdi. et sic vñ
genus potētiāz aīe est ps rōnalis q hic mens dī com/
phendēs volūtatē et intellectū q qdē ps aīe opatur
obis organo corporali aliud gen' ē ps sensitiua cui' opa/
tio sit p organūz corporale. tertiū genus ē ps nutritiua
q opatur etiā mediātib' qlitatibus elemētalib'. **A**d
scdm vita pūet ad essentia aīe. ddm qd vno modo ē vi/
ta esse viuētis. et sic vita pūet ad essentia anime. **A**lio
modo vita ē opatio viuētis. et sic vita pūet ad poten/
tiam aīe. et diuersa vita ad diuersam potētiā. et sic dīcī/
tur ptes imaginis ēē vna vita in qdum ad vñ gen' vi

te pūent. **A**d tertiū ddm qd mens nō pūatur ad in/
tellectū et volūtatē sicut subiectū s; mag' sicut corū ad
ptes. put mens potētiā ipam nominat. et sic sumit b.

Ad scdm queruntur
tria. **P**rimo in qbus potētijs aīe attē/
datur imago. **S**cdō de his potētijs in
pūatōe ad suū subm scz aīam. **T**ertio
in pūatōe ad obiectum.

Ad pīm sic pcedit. videt q imago dei in aīa
nō sit in memoria intelligētia et voluntate. me/
moriam enī nō pūet ad imagines. qd illud qd
cōmune habem' cū brutis nō pūet ad ima/
ginē sed memoriā. habem' cōmune cū brutis ergo etc.
P Potētia q pūet aliquā differentia tps nō pūet
ad imaginē. cū imago sit i pte intellectiua q nō pūet
nec tps determinatū: sicut enī alias singulares circum/
stātiās. sed memoriā pūet ē pteritorū. g etc. **P** Videt
q intelligētia ad imaginē nō pūet. potētie enī distin/
guūt p actus. sed idem est actus memoriē et intelligē/
tie scz nō scire sicut ex vbi magistri in līa patz. videtur
g q eadem sunt potētia. s; memoria non pūet ad ima/
ginē sicut pbatum est. g nec intelligētia. **P** Videt q
q volūtas ad imaginē nō pūet. quia sup illud faciā
mus hoīem ad imaginē dei et similitudinē. dīc glo. q ima/
go est in potētia cognoscēdi. similitudo in potētia diligen/
di. sed volūtas non ē potētia cognitiua sed affectiua.
g volūtas nō pūet ad imagines. et ita male assignatur
imago qdum ad has potētiāz. **P** in his trib' ima/
go attēdit. Anima enī pmo spēs recipit et tenet. et sic ha/
betur. memoria retētas cognoscit et sic intelligētia. re/
tenta autem et intellecta acceptat tanq sibi placentia. et
sic habet volūtas. vnde intelligētia pcedit ex memoria
Si enī anima non recipit spēs aut retineret nec intelli/
geret. a memoria ex intelligētia pcedit volūtas Si enī
retētas nō intelligeret. nec diligeret. et sic ista tria sunt
vni' anime et scdm pcedit a pmo. tertiū vero ab vtroq
pcedit sicut tres psonē in vna essentia et vna ab altera. p/
cedit tertiū aut ab vtroq. **A**d pīm ergo memoria cō/
munis est nobis et brutis ddm qd verū est de memoria
que est receptiua speciez sensibiliū in organo corporali
nō autē de memoria q ē retētiua speciez intelligibiliū
i seīpa. **A**d scdm memoria pūet aliquā differentia dī/
cendum qd verū est de memoria q est ps sensibiliū nō q
intelligibiliū. et hoc pūet ad imaginē. **A**d tertiū in/
telligētia et memoria dicēdū qd nōsse in habitu pūet
ad memoriā nōsse in actu ad intelligētiā. put pars po/
nitur imaginis. vt p **A**ug. cūq. de trīnī. patet. **A**d qd
cum dicēdū qd potētia cognoscēdi in pūctā auctorita/
te large accipit siue que ordinat ad cognitionē sicut me/
moriam siue qua cognoscit sicut intelligētiā siue q cogni/
tionem psequitur sicut voluntas. et sic volūtas est i po/
tētia cognoscēdi. et sic pūet ad imagines. vel potest
dīcī q illa assignatio imaginis est alia ab ea de qua hic
agitur. Inueniuntur enī diuersē imaginis assigna/
tiones.

Ad scdm sic pcedit. videtur q potētia anime
sit ipa anima essentialiter. quia dīcī b **A**ug'
q bectia. scz memoria. intelligētia. et volū/
tas eo sint vñz quo vna vita vna mens vna
essentia. **P** Idem est pīcipium operandi et essendi.
sed forma substantialis est pīcipiū essendi. potētia autē
pīcipiū opandi. g in hoīe forma subalis q ē aīa et potē/
tia idē sūt in suba. **P** Forma subalis nobilior ē q ac/
cidētāl. s; forma accidētāl seīpa agit vt caliditas seīpa
calefacit. g et forma subalis scz aīa ē sua potētia subalē.

Contra sicut se habet posse ad esse, ita potentia ad essentiam
in quolibet creato differt esse et posse, quod essentia et potentia
est in anima. **I**uxta hoc quod dicitur in prima oratione altera, et vi
detur quod non. Quia quod simul esse incipit unum non oritur ex alio
Accidens causatur a suo subiecto, sed una potentia non est subiectum
alterius cum potentia sit accidens, sed una potentia non causatur
ab alia, ergo non oritur. **C**ontra potentie determinan-
tur per actus unius potentie sed actus unius potentie
oritur ab actu alterius, ergo et una potentia ab alia.

Aia dupliciter potest considerari. Uno modo ut est subiectum
quoddam, et sic potentie non sunt essentiales velut partes essentie
eius, sed sunt ei quasi proprietates naturales, et hoc ideo, quod opera-
tio est eius accidens, et ideo potentia quod est immediatum operatio-
nis principium est de genere accidentis, solum enim dei potentia
et operatio est sua substantia. **A**lio modo ut est totum potentiale, et sic
potentie sunt ei essentiales, quod ita totalitas anime consistit in po-
tentis sicut in partibus, partes autem sunt essentiales toti. **A**d
primum dicitur quod totum potentiale est medium inter uniusale, et
totum integrale, nam totum uniusale perficitur inesse cuiuslibet parti
finitis essentia, et virtutem, et ideo proprie predicatur de quolibet
parte. **T**otum vero integrale non est perfecte in aliquo suo, prius
neque finitum essentia, neque finitum virtute, et ideo nullo modo po-
dicatur de una parte, de omnibus simul predicatur improprie. **T**o-
tum vero potentiale est in quolibet parte perfecte finitum essentia sed
non finitum virtute, et ideo potest predicari de quolibet parte, et de omnibus
simul quodvis non ita proprie sicut totum uniusale, et hoc modo
loquitur Augustinus. **A**d secundum idem est principium operandi et est, dicitur quod in-
telligendum est de principio primo scilicet forma, potentia autem
non est primum principium, sed primum principium operandi.

Ad idem, de forma accidentali dicitur quod non est sive de forma
subaltera accidentali, quod forma accidentalis proportionata est
actioni sue cum tamen ipsa quod sua actio sit in genere accidentis, for-
ma autem subaltera non, cum ipsa sit in genere subiecte per reducti-
onem siue ut principium subiecte, actio autem sua est in genere
accidentis. **A**d secundam questionem dicitur quod quoadmodumque aliquod
numerofitas ab alio uno procedit naturaliter oportet quod
ordinate procedat, quod ab uno non producat naturaliter nisi
si unus, unde cum pluralitas potentiarum anime fluat ab essen-
tia anime oportet quod ordinate fluant, et ita una medietas al-
tera. **A**d primum simul sunt in anima dicitur quod simul insunt du-
ratione siue tempore, sed non propter hoc ordine nature. **A**d
secundum dicitur quod una non fluit ab alia tanquam a subiecto sed omnes
fluunt ab essentia anime sed una immediate alia medietate alia

Ad tertium sic procedit, videtur quod imago attendatur in
istis potentis respectu quolibet obiectorum. **A**ug.
in libro de trinitate, ait cum in natura mentis huma-
ne trinitatem quimus in tota quimus nam sepa-
rantes actionem temporalium a contemplatione eternorum, omnia au-
tem obiecta vel sunt temporalia vel eterna, ergo respectu quo-
rumbet obiectorum attenditur imago. **P**otentia et natu-
ra potentie se habet similiter ad omnia sua obiecta, sed
per habitus diversos restringitur ad hec vel illa cum generali
gnatio prime imaginis sit finitum potentias ut dicitur et non finitum
habitus, videtur quod sit respectu quorumbet obiectorum. **A**d
secundum Augustinus, et de trinitate, anima semper novit et intelligit et
amat se, sed esse non potest nisi in quantum semper se novit intel-
ligit et amat in omni intelligibili et diligibili, ergo respectu
omni intelligibili et diligibili attenditur imago dei in anima.

Contra Augustinus dicit, et de trinitate, quod trinitas quod in inferio-
ri ratione invenitur, sed ad interiorem hominis tamen pertinet non tamen
imago dei appellanda est vel putanda, sed temporalia pertinet ad
inferiorem rationem, ergo respectu eorum non est imago. **P**er finitum
istam assignationem imaginis intelligentia sequitur memo-
riam, sed in his quod per acquisitionem cognoscimus ex intelligentia
sequitur memoria, ergo videtur quod ista assignatio imaginis non
attendatur respectu quorumbet obiectorum. **A**d idem quod

imago in tribus predictis attenditur. **P**rimo et principaliter in
respectu ad deum. **S**ecundario respectu sui ipsius, respectu
vero aliorum non nisi improprie. **C**uius ratio est, quod imitatio
dei quod est de ratione imaginis potest hic accipi dupliciter. **U**no
modo finitum proportionem anime ad suum obiectum, et sic anima
imitatur deum in quantum ipsum novit intelligit et amat et ex se
quenter in quantum novit intelligit et amat se ipsam ut est filius
deum ducens in ipsum. **A**lio modo finitum habitudine eorum quod
sunt in anima ad invicem ut scilicet ea que sunt in anima hoc modo
se habeant ad invicem sicut divine persone, et hec similitudo ha-
bitudinis fuerat iterum deum et animam respectu dei et sui ipsius.

Primo quantum ad ordinem originis, quod sicut filius est a patre,
et spiritus sanctus ab utroque, ita et ipsa memoria quod mens non
vivit deum et se oritur intellectualem, et ex utroque voluntas. **S**e-
cundo quantum ad equalitatem, quod quantum anima novit se ipsam
et deum, intelligit et amat sicut tertie persone sunt equa-
les, sed respectu aliorum obiectorum non proportionatur anima deo si-
cut obiectio, cum magis distent a deo quam ipsa nec etiam
fuerat equalitas, quod non tamen diligunt quantum cognoscuntur,
et ideo non proprie est imago respectu ipsorum, sed aliqua si-
militudo quasi vestigia. **A**d primum dicitur quod quodvis in acti-
one temporalium sit quoddam trinitas non tamen quod sit imago dei
ut ibidem Augustinus dicit. **A**d secundum dicitur quod si imago attē-
datur finitum potentias non tamen nisi finitum quod participant ad actus,
quod finitum aliquos anima perfecte imitatur deum. **A**d tertium di-
cendum quod verbum Augustinus, intelligendum est de noticia intelle-
ctiva et amore habituali, unde in libro de trinitate, dicitur quod
memoria intellectiva et voluntas quod semper simul sunt et si-
mul fuerunt siue cogitent siue non cogitent ad solam memo-
riam pertinet per quam importatur quasi habitualis cognitio.

Circa secundam assignationem imaginis sic procedit
tur, videtur quod illa non differat a predicta, sicut dicitur
quod ista assignatur finitum habitus illa finitum potentias,
imago enim attenditur in anima precipue respectu huius
obiecti quod est deus, sed anima non cognoscit se ipsam nec deum tali modo
cognitionis de quo hic loquimur, sed medietate habitus, sed per
essentiam, ergo non videtur quod finitum habitus assignetur imago.
Nullus habitus est substantialis cum omnis habitus sit
accidens, sed noticia et amor sunt substantialis ipsi menti
ut hoc dicitur, ergo non sunt habitus. **C**ontra cuiuslibet potentie respon-
det suus habitus, si ergo mens non sit habitus, sed essentia
anime finitum quod habet sumit cratur quatuor partes imaginis scilicet mens
et tres habitus potentiarum trium, et ita non representabunt
trinitatem. **R**espondetur quod dicitur quod hec assignatio imaginis
est eadem cum predicta, nam mens sumit finitum memoria a re
ministrando dicta, unde dicitur quod mens hic sumit finitum per habi-
tu memorie noticia per habitum intelligentie et amor per habi-
tu voluntatis. **S**ed quod illa opinio non procedit finitum opinionem
Augustinus, et nimis extorta videtur. **I**deo aliter dicitur quod
hec due assignationes imaginis differunt per hunc modum
nam mens sumit sicut supra per superioris partes anime in qua est
imago et noticia per habitum memorie, et amor per habitum
voluntatis, et ita hec assignatio sumit finitum essentia super-
me partes anime, id est intellectualem, et habitus substantialis, predicta
autem finitum potentias, **S**ed quod non facile est videre quid sit me-
moriam et intelligentiam in parte intellectualem distinguat ut di-
versas potentie, ideo videtur melius dicitur finitum intentionem
Augustinus, quod hec secunda assignatio imaginis quam ipse primo po-
nit, id est de trinitate, attenditur enim finitum prem superioris anime et
duos habitus eius ut dicitur est, sed hec representatio trinita-
tis in nobis est imperfecta, nam per habituale noticia non fit
in nobis verbum representans verbum increatum quod est persona
filius, et ideo postmodum investigat aliam assignationem imagi-
nis scilicet memoriam intelligentiam et voluntatem ut memoria
pertinet ad omne id quod habitualiter se habet in anima, intelli-
gentia vero ad actualem considerationem, voluntas autem ad

actualē amorē. vñ dicit in. xiiij. de tri. q. 7. bñ esse sine co-
gnitione nō p̄t i tribus p̄sonis. 7. positi⁹ ist⁹ imago ista co-
gnoscit scz memoria intelligētia 7. volūtatē. hāc autem
non dico intelligētiā q̄ intelligim⁹ cogitātes. 7. sic assi-
gnatio attendit fm̄ habitum 7. duos act⁹. q̄uis etiam
possit dici q̄ attendit fm̄ potētias nō q̄ memoria 7. in-
telligētia sine diuersis potētis. sed dicit diuersos ordies
vnius potētis ad diuersa. memoria scz ad habitū 7. intel-
lētia ad actū sicut etiā rō supior 7. inferior distingui-
tur fm̄ ordinē ad diuersa. ¶ Ad primū anima non co-
gnoscit dōm q̄ sicut species illustrata lumē intellectu⁹
agētis. 7. p̄ q̄ aia cognoscit dō esse habit⁹ in ea ita essen-
tia sua p̄ quā seipam cognoscit p̄dicto modo cognoscit
cum habeat lumē intellectuale ad mixtū dō esse i ea ha-
bitus vñ cognoscēdo se p̄ essentia cognoscit se p̄ habitū
¶ Ad scdm dōm q̄ hic sumit materialiter p̄ re amata:
7. p̄ re cognita. que ē ip̄a suba anime. 7. ideo sūt habitus
7. substantiales. cū modo iam dicta ip̄a essentia aie p̄ q̄ h
sumit amor 7. notitia sit habit⁹ ¶ Ad terciū dōm q̄ co-
dem habitū scz notitia memoria 7. intelligētia reducunt
ad suā opatio nē. habit⁹ enī est principiū opatiōis. t̄do
memorie cū nō hz p̄ se actū aliq̄d q̄ sit simpliciter opati-
tio nō r̄nder aliq̄s habit⁹ distinct⁹ vel dicēdū q̄ memo-
ria intelligētia 7. volūtas nō sunt tres potētis vt dictū ē.

DI.

III

De oris q̄stio satis ne-

cessaria. ¶ Dic q̄runtur duo p̄ncipaliter.
¶ Primo de generatōe in diuīs. ¶ Scdo
de predicatione. ¶ Circa p̄m q̄runtur tria. ¶ Primo
an in diuinis sit generatio. ¶ Scdo supposito q̄ sit an
hec sit vera de⁹ genuit deū. ¶ Tercio de alijs locutioni-
bus que ex ista ista cōcludūtur. ¶ Quarto vtrum p̄dica-
tio affirmatiua possit p̄dicari de deo.

Hic primus sic p̄ceditur. videt q̄ generatio nō
sit in diuinis. generatio enī est spēs mutatio-
nis. 7. in diuinis nō est mutatio. Iac. i. 3. p̄d-
quē nō est trāsmutatio. 7. nec generatio. ¶ Sc-
Abicunq̄ generatio optet q̄ sit aliq̄d ingēito cōmu-
nicatum a generante. 7. optet esse ibi aliq̄d aliud p̄ q̄d
ab ip̄o distinguat cū omne generatū a generāte distin-
ctum sit. 7. omne q̄d generat est cōpositum cū sit ibi ali-
qd ad aliqd. sed i deo nō est cōpositio. 7. nec generatio.
¶ Scdo illud sine quo diuinū esse intelligit. sūme p̄-
fectum nō est de p̄fectione eē diuinū. sed generatio ē h̄-
modi. q̄ i spūs sancto est esse diuinū p̄fectissimū sine ge-
neratione 7. t̄. ¶ Cōtra q̄quid est p̄fectionis attribū-
dū est deo. sed generare sibi sile est p̄fectōis. 7. est deo at-
tribuedū. ¶ Scdo. vñ. d̄. Si ego q̄ ceteris generatio
nem tribuo sterilis ero dicit dñs. ergo t̄. ¶ Scdo quicqd
p̄fectionis i creatura est attribuedū est creatori. in gene-
ratione vñ creature ē aliq̄d p̄fectōis 7. aliq̄d imp̄fectōis
p̄fectionis est cōmunicare essentia suā aliq̄ 7. accipere ab
alio essentia. sed imp̄fectōis est. q̄ hoc sit p̄ mutatiōem
7. decisiōem sui. est ergo generatio i diuinis q̄stū ad illd
q̄d p̄fectionis est. scz cōmunicare essentia suā aliq̄ et ac-
cipere essentia ab alio. nō q̄rum ad alia que sunt imp̄-
fectionis. ¶ Ad primū generatio est spēs dōm q̄ verum
est fm̄ q̄ habet imp̄fectiones admittam. 7. sic non est in
diuinis. sed alio modo sicut dictum est. ¶ Ad scdm q̄
in diuinis est distinctio generatōis 7. genit⁹ nō p̄ aliq̄d
essentiale. sed solū relationib⁹ sicut dare essentia 7. acci-
pere eam. p̄litas aut istaz relationū i diuinis non repu-
gnat simplicitati. q̄ relatiōes p̄dicatū differūt re a suba
sed rōne t̄m vt dictum est supra. vñ nō faciūt p̄positiōes
cum suba. ¶ Ad terciū dōm q̄ generatio ē de p̄fectione

diuinū ē simpliciter. q̄ sine hoc nō est sūma in deo p̄fe-
ctio q̄uis nō sit de p̄fectione eē diuinū in p̄sona spūs san-
cti vel dōm q̄ prima p̄positio est falsa. q̄ q̄ ponit fides
i deo p̄fectionis sūt. 7. t̄m creatura naturali cognitōe ad ea
intelligēda i deo deuenire nō p̄t.

Hic scdm sic p̄cedit. videtur q̄ hec non sit vera
deus genuit deū. deus enī cum sit tres suba
lis significat essentia. 7. si deus genuit deum
essentia genuit essentia quod falsum ē. ¶ Sc-
Generare 7. generari imp̄tāt distinctiōem. sed hec ē fal-
sa. deus distinguit a deo. 7. hec de⁹ genit⁹ est a deo. 7. t̄
prima. ¶ Scdo sicut pater est de⁹. ita 7. fili⁹. si 7. hec ē ve-
ra. deus generat. q̄ pater. pari rōne. 7. hec de⁹ nō gene-
rat. q̄ fili⁹ nō generat. 7. sic due p̄radictōis simul sunt
vere q̄d est impossibile. ¶ Cōtra in simbolo d̄. deū de
deo genitū. sed non generat de deo. nō sicut de generat⁹
te. 7. deus generat deū. ¶ Scdo tam genitus q̄ generas
est deus. 7. vere potest dici deus generat deū. ¶ Scdo sciē-
dum est q̄ hoc nomen deus q̄q̄ supponit p̄o essentia.
quandoq̄ p̄ persona. quādoq̄ p̄o vna. quādoq̄ p̄ plu-
ribus. q̄ supponere possit p̄ essentia hinc est. q̄ in diuinis
res nature 7. natura nō differūt vt deitas 7. deus. q̄d p̄
vna p̄sona. hoc est ex vi nomis. q̄ imponit ad significā-
dum essentia i supposito cum sit nomen subale cōcretū
vt homo. q̄ p̄ plurib⁹ p̄sonis. hoc est q̄ forma a qua im-
ponit deus ē vna non multiplicata scz ip̄a essentia i tri-
bus p̄sonis. 7. hoc nomē eēntia 7. significat 7. supponit
semp̄ essentiam. 7. ideo. q̄ p̄sona generat p̄sonas. bñ d̄
deus generat deū. requiritur enī actus notionalis q̄ hoc
nomen deus supponat p̄ p̄sona distincta tam a parte
suppositi q̄ apposit⁹. ¶ Ad primū dōm q̄ q̄uis hec sit
vera. deus generat deū. nō t̄m hec ē vera eēntia generat
essentia. q̄ nunq̄s trahit ad supponēdū p̄ p̄sona essentia
¶ Ad scdm generare imp̄tāt dōm q̄ verum est 7. tamē
p̄ modū actus. act⁹ aut sunt supposito. 7. ideo generare
dicit distinctiōem supposito. Distingue aut imp̄tāt
in generali distinctiōem. 7. t̄do sua significatio decima-
retur ad distinctiōem essentie si terminio essentiali p̄iunge-
ret. determinat enī sua significatio fm̄ exigētiā t̄m cui
adiūgit. ¶ Ad terciū de p̄radictōe dōm q̄ hoc nomen
deus hz naturā termini cōmunis i hoc q̄ p̄ multis cō-
municare scz trib⁹ p̄sonis. 7. ideo p̄t reddē locutiōem ve-
rum p̄ vno. 7. ideo hec est vera. de⁹ generat deū. q̄ p̄ p̄fe-
habet veritatē. habet etiā naturā termini singularis q̄
imponit a forma nō multiplicabili. 7. t̄do q̄cqd negat d̄
ip̄o p̄ tota trinitate negat. vñ h̄ falsū est de⁹ nō generat.

Hic tercius sic p̄cedit. videt q̄ hec sit vera. de⁹
genuit se deū vel aliū. q̄d enī 7. diuersuz suffi-
ciētē diuidūt ens. si ergo deus genuit deum
vel genuit eūdem vel aliū. ¶ Scdo Bene seq̄tur
homo generat hoīem. 7. vel se vel aliū. 7. similiter seq̄-
tur. deus generat deū. 7. generat se deū vel aliū. ¶ Scdo
Ex hac q̄ falsa est deus generas est genit⁹. seq̄tur q̄ idē
est generas 7. genitus. 7. ab oppositis ex hac q̄ est vera de-
us generas nō est deus genit⁹. seq̄tur q̄ alijs est de⁹ ge-
neras ali⁹ genitus. 7. hec est vera. de⁹ genuit se deū vel
aliū deū. ¶ Scdo Unū i suba facit idem i quāritate egle
in q̄litate facit simile. sed i diuinis idem est suba quāri-
tas 7. qualitas. cum ergo hec sit vera. de⁹ genuit deum
silem. id ē. equalē sibi. 7. hec. deus genuit deum eū de⁹
sibi. 7. ita deus genuit se deū. ¶ Cōtra h̄ q̄ritur vtrum
hec sit vera. de⁹ genuit deū qui est p̄. 7. videt q̄ sic. quia
si nō. 7. genuit deū q̄ non ē pater. 7. est deus q̄ non ē pa-
ter. ergo sūt duo dñi. sed hoc ē falsū. 7. hoc ex q̄ seq̄tur
scz deus genuit deū q̄ non est pater. ergo hec ē vera. de⁹
genuit deū qui est p̄. ¶ Cōtra hoc nomē q̄ est relatiū

idemprimitatis. q̄ refert idē i supposito. sed refert hoc qd̄ est deum. q̄ supponit ibi p filio. q̄ sensus ē. deus genuit deū filiū q̄ sc̄ deus filius ē pater. s̄z bec est falsa. q̄ p̄ma **A**d primū dōm q̄ bec est falsa. de⁹ genuit se deum vel aliū. p vtrāq̄ pte. q̄ nec se genuit nec aliū deū. Et hui⁹ ratio est. q̄ cu⁹ hoc relatiū se sit relatiū idēprimitatis reciprocū refert idē in supposito. vñ cu⁹ li. deus ex pte suppositi ster. p psona patris refert psonam patris. z sic est sensus. deus genuit se deus. p̄ genuit se patrē. bec autē est falsa. **A**li⁹ vero cum dicit aliteratē generaliter specificet fm terminū cui adiungit. vñ cum dicitur. aliū deus dicit aliteratē in essentia. z sic reddit locutionē falsū. z ita cū idē dicit idēprimitatē circa psonā q̄ diuersitatē circa essentia. p vtrāq̄ pte est falsa. **A**d primū idē z diuersum dōm q̄ verū est qm̄ referūt ad idē sed i proposito referūt ad diuersa sicut dicitur ē. z idō non valēt obiectio. **A**d scdm̄ dōm q̄ non ē simile de deo z hoīe. q̄ hō significat subam q̄ multiplicat in diuersis suppositis. z ideo cū homo generet hoīem optet q̄ generet aliū a se z in supposito. z in natura. sed deus significat subam q̄ non est multiplicata s̄z vna manet i distinctis z diuersis psonis. z ideo cū deus generat deū generat eundē in suba sed diuersū i psona. z ita nec eundē i psona nec diuersū etia⁹ in essentia. **A**d tertiū dōm q̄ cum d̄ idē vel aliū est deus generans et genitus duplex p̄ esse ppositio. si enī vtrūq̄ accipiat substantiue sic prima vera secunda falsa nec sequitur ex pmissis. Si vero adiectiue sic prima falsa scda vera. z sic vtrāq̄ seq̄tur ex pmissis nec seq̄tur aliū ē de⁹ generā q̄ est aliū deus. q̄ mutat suppositio psonalis i simplicitate. **A**d quartū dōm q̄ nō est sile de hoc qd̄ est z equalē z simile. q̄ hoc pnomē se cum sit relatiū idēprimitatis reciprocū refert eundē i supposito. z sic locutio ē falsa. simile vero z equalē nō sūt relatiua eodē modo imo simile dicit idēprimitatē in qualitate. equalē dicit in quantitate. qualitas autē z quantitas i diuinis idē sūt qd̄ suba. z ita dicit idēprimitatē in suba nō in supposito. et ideo nō est sile. **A**d scdm̄ q̄stionē dōm q̄ bec de⁹ genuit deū q̄ est pater distinguēda ē. quia bec dictio quī p̄facere relatiōem psonalem vt sc̄ referat idē i psona z sic est falsa. z est sensus. deus genuit deū q̄ deus genitus est pater. vel p̄t facere simplicem relatiōem vt sc̄ referat deū simpliciter nō p psona aliā. z sic est vera z est sensus. deus genuit deū q̄ deus nō dico genit⁹ sed simpliciter deus est pater. z fm hoc pcedunt rōnes ad vtrāq̄ partem.

Ad q̄rtū sic pceditur. videtur q̄ nulla p̄dicatio affirmatiua possit p̄dicari de deo. Dicē enī deo. in di. negatiōes sūt vere affirmatiōes i cōpacte. **P**̄critas est in signo ex p̄formitate ei⁹ cu⁹ signato. si ergo compositio est in signo z in signato. sed vbi est p̄dicatio ibi est p̄positio p̄dicati ad subm. est enī dicit quā dā p̄positiōem quā sine p̄positis nō est itelligere. in diuinis autē non est p̄positio. q̄ nec p̄dicatio. **C**ōtra boetius dicit nulla p̄positio est verior illa i qua idē de se p̄dicat. sed i diuinis p̄dicat idē de se. q̄ q̄cquid ē in diuinis est idē essentialiter. q̄ est ibi vera p̄dicatio. **I**urta h̄ q̄ritur vtrū i diuinis psona vere p̄dicetur ē essentia. z videt q̄ non. quia p̄dicatū significat vt inherens subo. sed psona nō inheret nature. q̄ nō p̄dicat de ipa. **I**urta bec q̄ritur vtrū bec sit vera. de⁹ est pater. z fili⁹ est sp̄s sanctus. z videt q̄ nō. hoc enī homo ē for. z pla. q̄ p nullo supposito habet veritatem iudicat falsa simpliciter. q̄ cum bec de⁹ est pater z fili⁹ z sp̄s sanctus p nulla psona habeat veritatē falsa ē simpliciter. **P**̄ ad primū dōm q̄ p̄dicatio affirmatiua z negatiua ē in

diuinis. de negatiua p̄t de se. sed d̄ affirmatiua ex hoc ostendit. q̄ cum idēprimitas sūma sit i diuinis. hoc autēz verbum est imprat idēprimitatē rei significat p subm ad rem significatā p̄dicatū. in diuinis p̄t esse p̄dicatio affirmatiua. hoc enī verbū est. z si dicat p̄positiōem tñ nō sp̄ h̄ ē vocū tñ idēprimitatē nō dicit rez. vt cū d̄ color ē color. z si q̄rat q̄rit mō p̄posito sc̄z p̄positiōē vocū signi ficemus res simplices. dicēdu⁹ q̄ optet nos significare fm q̄ itelligimus. Sicut enī de⁹ itelligit p̄posita sim/ plici modo. ita z nos simplicia. z p̄posita itelligimus modo p̄posito. z ideo modo composito vtrāq̄ significa mus. **A**d primū dōm q̄ affirmatiōes in cōpacte i di/ uinis dicūt nō q̄ sint omēs false. s̄z q̄ ibi res affirmat z modus negat. z ita est in cōpacte rōne modi z nō rei vñ dicit deo. h̄ac esse verā z falsam. deus est sapiēs. q̄ quo ad affirmatiōē rei vera est. q̄ deus ē sua sapia. sed quo ad modum falsa. q̄ nō est sapiēs sapia inherēte co modo q̄ nos. qd̄ significat in p̄dicta oīone. **A**d scdm̄ iam patet solutio. q̄ hoc verbū est nō significat p̄positi onē in re significatā s̄z idēprimitatē. **A**d fm q̄ritū di/ cendū q̄ i diuinis idē est re z natura. z res nature. z idō res nature ē ipa natura p̄dicari p̄t. s̄z tñ q̄ritū ad modū significandi plus h̄z de p̄prietate p̄positio in q̄ p̄dicatur essentia q̄ psona cum p̄dicatum se habeat loco forme. **A**d primū p̄dicatū significat vt inherens subo. dōm q̄ hoc nō est necessariū imo sufficit q̄ p̄dicatū sit idē subo vt cum dicit for. est for. q̄ est vera fm hoc. **A**d ter tiū q̄ritū dōm q̄ p̄pter omnimodā indifferētā essentie ad totam trinitatē pueniētē potest p̄dicari trinitas de essentia z cōuerso. **A**d primū de supposito hoīs dicē dum q̄ non est sile. q̄ deus imponit a forma nō multi plicata sed eadē existētē i multis suppositis. z ideo ma/ nēs vna potest p̄dicari z subijci suis suppositis. hō vero imponit a forma q̄ multiplicat fm multiplicatiōē sup positoy. z ideo manēs vna nō multiplicata nō p̄t vere subijci multis suppositis. z ideo i s̄ sit falsa bec hō ē for. z plato non tñ bec deus ē trinitas siue pater et filius et sp̄s sanctus.

Quod sit hoc q̄rit. **H**ic q̄ritur q̄ritur. **P**rimo vtrū essentia gene ret. **S**ecundo vtrū essentia generet. **T**ertio vtrū fili⁹ generet de suba p̄ris. **Q**uarto vtrū fili⁹ sit ex nihilo. **P**rimū sic pcedit. videtur q̄ essentia gene/ rer. quicqd̄ enī p̄dicatur de aliq̄ p̄t supponere illud. sed essentia p̄dicatur de patre. q̄ p̄t sup ponere p̄ patre. z ita potest recipere p̄dicatōem p̄ris. q̄ potest p̄cedi q̄ essentia generet. **E**ssentia est pater. q̄ ē pater fili⁹. s̄z relatiua dicitur ad p̄uertētiā. q̄ z filius erit fili⁹ essentie. sed nō nisi p generationē. ergo essentia generat. **S**icut se habet essentia ad psonā ita psona ad essentia sed d̄ psona p̄dicat attributa essen tie sicut potentia bonitas zc̄. q̄ de essentia p̄prietas per sone. q̄ potest dici q̄ essentia generet. **M**aior ē op positio affirmatiōis z negatiōis q̄ relatiōis. sed opposi tio relationis facit i diuinis vt vna psona nō sit alia. q̄ multo forti⁹ facit bec p̄tradictio. s̄z psona patris est ge nerās. si q̄ essentia nō generet p̄t nō erit cēntia qd̄ ē im/ possibile. **D**e⁹ z diuina essentia idē sūt. quia i deo nō differūt q̄ est z quo est. s̄z bec est vera. de⁹ generat vt supra dictum est. q̄ z bec diuina essentia generat. **S**icut essentia significat i abstracto ita z sapia z lumē sed relatiōes originis attribuit sapie z lumini. dicim⁹ enī filiū lumē de lumie sapia z de sapia. q̄ z cēntie diuīe attribui p̄t vt dicat essentia generare. **I**n p̄teritiū sunt

rōnes quas magister ponit in lra. **¶** Q^o dōm q^o duplex est modus p^odicadi. vnus p^o idempritate vt tunica ē v^ostris. Alius p^o informatōem vt hō est albus. **¶** Primo mō relatōes i diuinis p^odicatur d^o essentia. q^o relatō i essentia sunt idem fm rem i deo. hoc autē nō potest fieri nisi q^o relatōia significatur p^o nomia substantia siue i abstracto siue i cōcreto. vñ hec est vera essentia est paternitas et essentia est p^o si ly. pater substantiaue teneat. **¶** Secōdo modo relatōes de essentia i abstracto p^odicari nō p^ont eo q^o essentia i diuinis ē indistincta. relatōes vero distinguūt id q^o d^o informat. et ideo oia relatōia significata adiacēt siue p^oba siue p^o p^oicipia siue p^o nomia adiectiua. siue etiam p^o p^opositiōes nō possūt vere p^odicari de essentia i abstracto. vñ hec omēs sūt false. essentia generat. essentia est generat. essentia ē pater adiectiue essentia est de essentia. **¶** Ad primū q^o dōm q^o q^ouis cētia p^odicatur de patre nō tñ supponere p^ont p^o patre. q^o p^odicatur rōne idēptitatis rei et nō rōne modi significadi. et vñ sit abstractū et aliud p^ocretū. **¶** Ad scōm dōm q^o essentia ē p^o p^odicatur q^o locutio ē duplex. ex eo q^o ly pater p^ont teneri q^o adiectiue vt ponat formā suā circa essentia. et sic est falsa. q^o p^oterates nō determināt essentia. vel p^o sumi subiectiue. et tñ supponit p^o i p^odicamēto p^o p^osona p^ont et sic vera est. et fm hūc sensū fienda est p^ouersio et nō fm primū vnde nō sequitur. q^o fili^o est fili^o essentie. s^o filius est fili^o patris q^o est essentia. **¶** Ad tertiū dōm q^o p^osona i diuinis fm modū significadi informat p^o naturā sed non eōuerso. vñ attributa essentia p^o possūt p^odicari etiā de p^osona adiectiue sed non eōuerso. **¶** Ad q^ortum dōm q^o hoc nō opponit p^oradictorie p^o est generat essentia non est generat. q^o generare et nō generare nō referūt ad idē fm idem imo ad essentia. et p^osona fm q^o differūt q^ortum ad modū significadi. **¶** Contradictio vero est vñ? et eiusdē fm idem. **¶** Ad q^ontum dicēdū q^o de? significat diuinā naturā i supposito. et ideo habet i suo intellectu aliquid circa q^o p^ont distinctio quā facit relatō i diuinis q^o nō habet hoc nomē essentia. et ideo nō est filie. et hoc nō intellectu deceptus fuit abbas ioachim magistro in p^oteraria dicens. **¶** Ad sextū dōm q^o omēs ille locutōes sūt improprie et exponēde sicut exponit magister vt p^o naturā abstractū p^o p^ocreto. q^o magis pueniēter potest fieri i talib^o nominib^o q^o habet ordinē ad actus q^o i h^o nō mine essentia. actus enī supposito sūt. et ideo ex h^o p^o bñt quādam vicinitatē ad p^osonas.

¶ Ad scōm sic p^ocedit. videt q^o essentia generatur de n^o enī dicit. nihil enī nisi natū h^o filius. q^o essentia filij est nata. **¶** P^o fm p^osona ad aliqd nō est mor^o. q^o nec generatio. q^o diuina generatio nō ē i ad aliqd sed i suba. quia non sūt ibi nisi hec duo p^odicamēta. **¶** P^o fm p^osona mouētib^o nob^o mouēt ea que i nobis sūt. et corruptis corrūpūtur. q^o generatio filio generat omē q^o i ipso est. q^o essentia. **¶** Cōtra oē q^o generat h^o p^oincipiū de quo sit. sed essentia nō habet p^oincipiū de quo sit. q^o nō generat. **¶** P^o Si essentia generatur cū generat p^o essentia habeat eē. q^o h^o ē p^o rem a se genitam q^o ē impossibile. **¶** P^o omē q^o generat siue p^o se siue p^o accidēs op^oter q^o sit diuersū i generatē et genito. q^o nihil generat se. et q^o diuina suba siue essentia eadem ē i p^ore generatē et filio genito. ideo nec p^o se nec p^o accidēs generat. **¶** Ad primū de n^o dōm q^o improprie loq^otur et exponēdū est nihil nisi natū. id ē. nascēdo acceptum. **¶** Ad scōm i ad aliqd dōm q^o generatio diuina nō terminat ad relatōem sed ad p^opositiū q^o est suba p^o relatōem p^ostituta. **¶** Ad tertiū mouētib^o nob^o dōm q^o nō est simile. quia i nobis quicqd est ē nobis p^orius fm rem q^ouis possit esse cōmune fm rōnem i filio autē aliqd q^o est

sibi et patri cōmune fm rem scz essentia.

¶ Ad tertiū sic p^ocedit. videt q^o fili^o genit^o non sit de suba patris. p^opositiōes enī transitiue sunt et ideo imprat aliquam diuersitatem. nulla vero est diuersitas inter filiū et subam p^ontis q^o zē.

¶ P^o Aut de accipit^o ibi materialiter vt cutell^o de ferro aut originaliter vt radi^o de sole. aut ordinaliter vt de mane fit meridies. s^o nullo horū modorū fili^o ē de suba patris. q^o nō debet p^ocedi q^o sit de suba patris. **¶** P^o Anf. i monologion. nec intellectu capie nec natura p^omittit illū q^o de aliquo est. s^o si fili^o est suba patris. q^o nō est de suba patris. **¶** Cōtra dicit Dam. q^o generare est de sua suba sibi simile i natura. p^oducere. s^o filius vere a patre generat. q^o vere de suba eius p^oducit. **¶** P^o Omē q^o p^oducitur ab aliquo sibi subali p^oducit de suba eius. s^o filius sic p^ocedit a patre. q^o fili^o p^oducitur de suba patris. **¶** P^o hec p^opositio de materialiter accipit^o i creaturis. aliq^o aut pure materialiter. vt cutellus de ferro. aliq^o pure originaliter vt lumē de sole. aliq^o do pure ordinaliter vt de mane fit meridies. aliq^o mixtim materialiter simul et originaliter vt fili^o de suba patris. i diuinis vero non est materia sed suba q^o est purus act^o. vnde p^oportionaliter loquēdo i diuinis. aliq^o accipitur de subaliter vt filius de suba diuina. aliq^o originaliter vt filius de p^osona patris. aliq^o ordinaliter vt de eterno tpale. aliquando mixtim subaliter et originaliter vt filius de suba patris nam si tñ subaliter accipitur sicut d^o filius de suba patris ita pater dicitur de suba filij. **¶** Ad primū de transitiōe p^opositiōnū dōm q^o p^opositio notat transitiōem vel rei vel rōnis vel vtriusq^o nō tñ semp^o imprat transitiōem respectu casualis cui imēdiatē adiūgit. s^o respectu vel illius vel alterius q^o cum illo p^ostruit. et sic hec p^opositio de transitiōes notat respectu p^osonē p^ontis i respectu sube nisi fm rōem. **¶** Ad scōm autē accipit^o materialiter dōm q^o i sufficiens ē diuisio. accipit^o enī altero mō videlicet subaliter et originaliter simul. **¶** Ad tertiū de Anf. dōm q^o accipit^o de originaliter solū i p^odicta autē.

¶ Ad q^ortū sic p^ocedit. videt q^o filius sit ex n^o n^o illd enī ē ex n^o n^o q^o nō est ex p^oiacenti materia. s^o filius est h^o mōi. quia nō est de aliquo si q^o de materia. q^o zē. **¶** P^o Omē q^o habet esse ab aliq^o de se est nō ens. sed filius habet esse ab alio q^o habet esse de n^o n^o. **¶** P^o Omē ex quo aliqd est naturaliter est p^ous illo. s^o nihil est p^ous filio. q^o ipse nō est de aliquo. q^o de n^o n^o. **¶** Cōtra omē q^o est factū de n^o n^o est creatū sed filius ē increatus. q^o zē. **¶** P^o fm Dam. omne q^o est ex n^o n^o veritabile est i n^o n^o. s^o filius nō est h^o mōi. ergo zē. **¶** P^o dōm q^o cum d^o aliqd esse ex n^o n^o hoc potest intelligi dupliciter. Uno mō vt negatio icludat p^opositiōem. et sic ordo impratus p^o p^opositiōes negatur vt sit sensus ē ex n^o n^o q^o nō ex aliquo sic autē nō p^ont verificari s^o filio q^o est suba patris. Alio modo vt p^opositio icludat negationē. et sic remanet ordo p^odictus affirmat^o et ita nō p^ont verificari de filio. q^o nihilū neq^o est p^ous filio duratiōe cum sit etern^o neq^o natura cū sua natura sit suū eē et sic oibus modis hec est falsa filius est ex n^o n^o. **¶** Ad primū nō est ex p^oiacenti materia dōm q^o verū est. s^o tamē est ex suba patris. et ideo nō sequitur q^o non sit de aliquo hoc etiam remoto nō sequeret q^o eēt ex n^o n^o. q^o pater nō d^o de aliquo et tñ nō est de n^o n^o. idem autē ē esse patris et filij. **¶** Ad scōm oē h^o esse a patre dōm q^o verū est nihilomin^o tñ esse q^o a patre recipit est idem cū natura quā etiā recipit a patre et sic nature filij i se p^osidere nō debet nō esse sicut nature create rōne cui^o est ei natura/ liter p^ous nō esse q^o habet ex se q^o esse quod habet ex alio. **¶** Ad vltimū omē de q^o aliqd dōm q^o i diuinis p^osonis

nō ē ordo prioris et posterioris. sed nature q̄ vna est ab alia nō vna prior alia. et ideo p̄ma p̄positio est falsa q̄ dicit q̄ om̄e ē ab altero sit eo posterior naturaliter.

DI.

VI

Ostea q̄ri solet. Hic

Quantum tria. **P**rimo vtrū pater genuit filiū necessitate. **S**ecundo vtrū voluntate. **T**ertio vtrū natura sit diuina eētia. **Q**uarto vtrū pater natura genuerit filiū. **Q**uinto actus notionales sunt necessarij vel voluntarij. q̄. t̄ij. articulo

Ad primū sic p̄cedit. videt q̄ pater genuit filiū necessitate. necessariū enī et p̄tingēs sufficiētiē diuidit ens. s̄ generatio filiū nō ē p̄tingēs. q̄ est necessaria. **P**rimo q̄d impossibile est nō ē necesse est ēē. sed oē q̄d est ab eterno impossibile est nō ēē. ergo nec ēē. s̄ generatio ē ēē nāq̄ necēria. **M**agis ē diffusiua sui lux eterna q̄ tp̄alis. si ergo lux tp̄alis necessaria diffundit se multo magis lux eterna. s̄ generatio filiū est q̄dam diffusio siue candor lucis eterne. **S**ap. vij. q̄. 22. **C**ōtra Anf. diuidit necessitatē et coactōem et p̄hibitionē. sed neutra deo p̄tingit. q̄. 22. **U**bi est necessitas nō ē p̄fecta libertas. s̄ i deo est p̄fecta libertas ḡnlla necessitas. **R**. dōm q̄ necessitas inuenit in aliq̄ dupliciter. **U**no mō et alio. **A**lio modo ex se. primo mō in deo nulla ē necessitas. q̄ talis necessitas v̄l ex alio si cut ex fine. et sic est nature indigentis sicut hō habet necessitatē cibi ad hoc q̄ possit viuere vel est ex alio v̄m i ferētē. et sic nature impōrētis q̄ cogi p̄t vel p̄hiberi. vel ex alio natura create. et sic est nature create que oīa lōge sunt a deo. **S**ecundo aut mō necessitas est in deo respectu oīm que in natura sua sūt. hec aut necessitas nihil est aliud q̄ nature ipsius imutabilitas. et quia filiū est in natura dei existens nō autē creature. ideo filiū genuit necessitate sic etiā est de necessitate creaturas aut nulla necesse p̄didit. et p̄ hoc patet solutio ad obiecta.

Ad scdm sic p̄ceditur. videtur q̄ pater voluntarie genuit filiū. om̄e enī bonū est voluntarium a deo sicut om̄e v̄p est scitū. sed generatio filiū est optima. ergo ē a deo volita. et ita pater genuit filiū voluntate. **U**bi simul sunt natura et voluntas. natura bñ ordinata semp p̄formatur voluntati. s̄ i patre simul sūt natura et voluntas et natura ē ordinatissima. ḡ natura semp p̄formatur voluntati. sed pater genuit filiū naturaliter vt post dicit. q̄. 2. voluntate. **S**i genuit filiū aut ḡ voluntate aut p̄ voluntatē aut p̄ voluntatē si p̄ voluntatē ḡ coact. si p̄ter voluntatē. ḡ vel ignoras v̄l inuitus. si voluntate habet p̄positū. **P**ater p̄cedit p̄ modū intellectus vt verbū. s̄ om̄e verbum p̄cedit ad necessitē p̄ voluntatē. ergo 22. **C**ōtra voluntas est p̄ncipiū libere se h̄ns ad opposita. si ergo pater voluntarie genuit oppositū et velle et facere potuit. ḡ potuit non generare. **A**ug. negat i lra q̄ pater nō volēs nec nolens genuit filiū. **R**. voluntas ad aliqd dupliciter p̄pat. vel vt p̄ncipiū. vel vt potētia ad obiectū q̄d est bonū. vnde cum generatio filiū sit optima h̄c. scdo modo p̄ genuit filiū voluntate p̄pat aut ad aliqd vt p̄ncipiū dupliciter. vel sic ad illud q̄d ē ratio p̄dicādi. et sic p̄pat ad p̄cessiōē sp̄s sancti q̄ p̄cedit p̄ modum amoris q̄ est rō v̄olūtariē p̄ductionis creaturaz. vel sicut ad id q̄d est p̄ncipiū. et sic cōpat ad creaturas. et his duobus modis pater nō genuit filiū voluntate. et hoc ē q̄d alij dicūt q̄ voluntate p̄comitātē nō accedēte v̄l antecedēte pater genuit filiū. **E**t sic patet solutio ad p̄mū et ad reliq̄ duo q̄ p̄cedūt d̄ voluntate p̄comitātē siue p̄pata ad obiectū. **A**d vltimū dōm q̄ etiā in p̄ceptoibz intellectualibz sit redu-

ctio ad p̄ncipia q̄ naturaliter itelligūt alia autē a p̄ncipijs p̄ impium voluntatis deus aut naturaliter itelligit seipm. et p̄pter hoc p̄ceptio diuini h̄bi est naturalis. creaturas autē p̄cipit et itelligit voluntate. **A**rgumēta autē in p̄trariū p̄cludūt de voluntate antecedēte v̄l accedēte.

Ad t̄rtiū sic p̄cedit. videtur q̄ natura dei nō sit ibi diuina essentia. quia fm p̄bm in scdo phisic. natura ē p̄ncipiū motus et q̄eris in eo in quo ē. s̄ in deo null. ē mor. ḡci essentia natura dei nō ē. **B**oc. in li. de duabz naturis p̄nēs aliā nature significatōem dicit q̄ natura est v̄nū q̄d q̄ informās specifica differētia. in deo aut nō est neq̄ genus neq̄ differētia. vt Auc. pbat q̄. 22. **S**i fm aliam assignatōem boetij natura ē suba q̄ agere vel pati pōt sed agere vel pati est p̄positio. ḡ fm hec diuina natura essentia dici nō debet s̄ magis p̄sona. **N**ature nomen a nascēdo est sumptū. s̄ nasci i diuinis p̄sone competit nō essentia. ḡ. 22. **C**ōtra essentia dei magis ē intima dō q̄ eētia hoīs ip̄hoī. q̄ de? ē sua eētia nō aut homo sed eētia hoīs d̄ ei? natura. ḡ multo magis 22. **R**. dōm q̄ nature nomē sūptū est a substantijs viuētibz. q̄ generatio natiuitas d̄. cum oīs aut mor? a termino denomiet. a q̄ etiam specie trahit. illud d̄ in p̄di ctis substantijs natura q̄d p̄ natiuitatē accipit ab vno et ab altero cōmunicat. hoc aut ē essentia speciei. q̄ generat sibi simile in specie. et inde est q̄ p̄dictaz rerum essentie nature dicūt. ter h̄ trāslatū est nomē nature ad significādū essentias oīm aliāz rerū siue i eis sit naturitas siue nō. In diuinis ḡ ip̄a essentia dei natura d̄ rōne eius ad q̄d significādū nomē trāslatū ē et rōne impositiōis nomis. q̄ diuina essentia natura p̄municat. **A**d primū dōm q̄ fm p̄bm. v. meth. alla nature acceptio sumit p̄ quādā similitudinē a natiuitate q̄ q̄d i deo est q̄uis nō sit ibi mor. v̄nū nihil p̄hibet naturā in deo dici. **A**d scdm dōm q̄ differētia d̄ natura inq̄stū cōplēta est i tota essentia speciei et non inq̄stū d̄ia est. v̄nū nihil p̄hibet essentia diuinā dici naturā q̄uis differētia i eo nō sit. **A**d t̄rtiū dōm q̄ q̄uis agere et pati sit p̄positio in p̄ncipiū actionis et passiōis essentia. **A**d q̄rtū dōm q̄ l̄ diuina essentia nō nascat tamē p̄ natiuitatē p̄municat. et h̄ sufficit ad rōnem nature.

Ad q̄rtū sic p̄cedit. videt q̄ pater nō naturaliter genuit filiū. **H**yl. enī in li. de senob. nō naturaliter necessitate ducit pater genuit filiū. **I**n deo voluntas et natura idē sūt. si ḡ generatio nō fuit opus voluntatis. ḡ nec nature. **P**er naturales rōnes deueniunt p̄bi in cognitiōē nature diuine. s̄ cognita natura cognoscit opatio nature. ḡ potuerunt deuenire in cognitiōem generatōis filiū. s̄ h̄ est falsū. ḡ illd ex quo sequitur s̄ q̄ generatio filiū sit a natura. **C**ōtra Dam. dicit q̄ generatio ē opus diuine nature existens. **S**i nō ē opus nature. ḡ nō est filius naturalis. ḡ est filius adoptiu. **R**. essentia diuina est p̄ncipiū oīm actū diuinorū fm diuersā rōnez attributorū sicut volēdi inq̄stū ē voluntas itelligēdi inq̄stū ē intellectus. et sic de alijs. et q̄ de rōne generatōis est vt genitū p̄ducit in similitudinē generātis. cui? p̄ductiōis p̄ncipiū est natura. q̄ vt dicit boe. est vis insita rebo ex similitudine p̄creans. ideo essentia sub rōne nature ē p̄ncipiū in patre generatōis filiū. ideo d̄ q̄ pater natura generat filiū. **A**d primū de **H**yl. dōm q̄ necessitatē naturāle vocat d̄fectū p̄tingēte ex natura p̄tra voluntatē et sic de tali loquēdo natura siue naturali necessitate nō itelligit cū d̄: pater genuit filiū natura. **A**d scdm voluntas et natura sūt idē. dōm q̄ q̄uis sūt idē re differūt in rōne sicut scia et voluntas. v̄nū multa scit de? q̄ non vult.

verū q̄ enī verissime ī deo ē act⁹ vtriusq̄. ¶ Ad tertiu de p̄his dōm q̄ deueniunt ī cognitiōem nāte diuine p creaturas. ī creaturis autē impfecte relucet nāta diuina t opatio ei⁹ q̄ est generatio. t īdo ī cognitiōem nāte q̄stū ad opatōes generatōis nō clare deuenire poterūt.

DI.

VII

Ic solet q̄ri zc. **H**ic

q̄ritur duo. ¶ Primo de potētia generādi ī deo. ¶ Secūdo de cōmunitate ip̄ius. ¶ Circa primū q̄ritur duo. ¶ Primo vtrū ī deo sit po tentia ad generādiū. ¶ Secūdo an illa potētia sit aliqd absolutū vel aliqd aliud.

Ad primū sic pcedit. videt q̄ ī deo nō sit potē tia ad generādiū. q̄qd enī erit ab aliq̄ potētia naturaliter p̄us ē ī potētia q̄ ī actu. si q̄ fili⁹ erit a potētia generādi q̄ sit ī p̄e naturaliter fuit p̄us ī potētia q̄ ī actu. s̄ hoc de deo ē falsū q̄ erer nū nō est p̄us ī potētia q̄ ī actu ḡprimū. ¶ Dm̄is potētia autē actiua aut passiua. potētia actiua est fm p̄m̄ p̄ncipiū trāsmutatōis ī aliud fm q̄ aliud t potē tia passiua ē p̄ncipiū trāsmutatōis ab alio s̄ tale p̄nci piū ad generādiū nullū ē ī p̄e. ḡ nulla potētia ¶ Itē illd qd est opus nature nō erit ab ea mediāte aliq̄ potētia sicut esse īmediate dat aīa corpori. s̄ generatio est per se opus nature vt dicit Dam. ḡ nō ē opus potētie. ¶ Cō tra Aug⁹ arguit si pater nō p̄t generare equalem filiū sibi īpotēs fuit. ḡ potētia generādi filiū est ī patre ¶ Cui⁹ ē actus ei⁹ ē potētia. s̄ pater filiū genuit. ḡ potētia generādi ī eo fuit. ¶ 2o dōm q̄ duplex ē potē tia s̄ passiua t actiua. Passiua potētia est fm q̄ aliqd receptiuū alicui⁹ q̄ deo nō cōpetit. p̄t h̄ qd ē oīno p̄fē ctus. Potētia vō actiua ē vis q̄dam p̄ quā aliqd alteri se cōicat qd p̄fectōis ē. t īdeo attribuit deo. Cōicat autē se deus dupliciter. ¶ Uno mō fm silitudinē impfectam sicut creature. t sic ponit ī deo potētia respectu creatu rarū. Alio mō fm silitudinē p̄fectam t sic cōmunicat se de⁹ pater filio t spūs sancto. t respectu hui⁹ cōmunicatio nis ponit ī deo potētia generatiua t spiratiua. ¶ Ad p̄mū d̄ p̄ioritate naturalit̄ dōm q̄ hoc locū h̄. vbi po tētia realiter differt ab actu t obiecto suo. qd hīc nō cō tīngit. ¶ Ad scd̄m dōm q̄ p̄his loq̄tur de potētia actiua naturali q̄ t materiā p̄supponit t p̄motū suū effectum suū causat. vñ nō p̄tingit potētie diuine. ¶ Ad tertiu dōm q̄ duplex ē act⁹ nature siue essentie. prim⁹ q̄ est esse scd̄s q̄ est opatio prim⁹ īmediate egreditur ab essentia. Scd̄s mediāte potētia t talis actus ē generare.

Ad scd̄m sic pcedit. videt q̄ potētia generādi sit ad aliqd. potētie enī distinguūt p̄ actus et actus p̄ obiecta. s̄ generare qd ē act⁹ potētie generādi dicit ad aliqd. ḡ t potētie generādi. ¶ Dm̄is actio p̄pria egreditur a p̄pria forma agētis ge nerare ē act⁹ p̄p̄ius patris t egreditur a potētia generādi ḡ potētia ē forma p̄pria generātis q̄ ē paternitas. ḡ ē ad aliqd nō qd. ¶ In diuīs idē est suba vtrius t opatio. ḡ ē ī diuīs idē potētia generādi t generatio. s̄ genera tio siue generare dicit ad aliqd. ḡ t potētia generādi. ¶ Cōtra ī diuīs nō differt cē t posse. ḡ nec essentia et potētia. s̄ essentia dicit qd. ḡ t potētia. ¶ Dis scia et volūtas ī diuīs essentialis ē n̄ relatiua. ḡ t oīs potētia ¶ 2o d̄ico potētia generādi p̄mo d̄ico s̄c̄s potētiāz t generare potētia p̄tinet ad naturā t dicit qd genera re ad p̄sonā. t dicit ad aliqd d̄icendū ḡ q̄ h̄ p̄positū po tētia generādi dicit essentialē tractū ad p̄sonāz sicut cū d̄r deus gignēs hoc ē deus significat essentia hoc qd est gignens p̄sonā ¶ Ad p̄mū potētie distinguūt dōm q̄

h̄ nō ē dictū q̄ ī eodē p̄dicamēto sint potētie t act⁹. q̄ act⁹ sūt ī p̄dicamēto actōis. potētia ī p̄dicamēto q̄lira tis. t īdo nō seq̄t si generare ē ad aliqd q̄ potētia gene rādi sit ad aliqd. s̄ ē dictū q̄ diuersis potētijs diuersi act⁹ debent. ¶ Ad scd̄s dōm q̄ q̄uis potētia fm se sit cōis. t̄n potētia generādi actiue p̄p̄ie ē p̄is nō rōne po tētie fm se s̄ ordīs ad actū notionalē. q̄ potētia gene rādi put dicit ordinē ad actū nō t̄m dicit potētia s̄ po tētia sub rōne p̄p̄ietatis q̄ ē paternitas. t sub tali rōne id ē paternitatis nō repit nisi ī p̄e sic sub rōe filiatōis nō repit nisi ī filio sic cēntia ī p̄e ē paternitas ī filio est filiatō. ¶ Ad tertiu dōm q̄ q̄uis sint idē re t̄n differūt rōne t p̄p̄ d̄iaz rōnis reducunt ad diuīsa p̄dicamenta

Circa scd̄m querūtur

tria. ¶ Primo vtrū potētia generādi sit ī filio. ¶ Secūdo vtrū fili⁹ possit aliū filiūz ge nerare. ¶ Tertio vtrū pater possit generare aliū filiū.

Ad p̄mū sic pcedit. videt q̄ potētia generādi sit ī filio. nlla enī scia ē ī patre q̄ nō sit ī filio. ḡ s̄litrer nec potētia. s̄ potētia generādi ē ī pa tre ergo ī filio. ¶ Pater generat filiū cqlē sibi nō eq̄ litate mol⁹ s̄ vtrius. ḡ oīs vtrius que ē ī patre est ī filio. ḡ vtrius generādi ¶ P̄fectior ē generatio celestis carna li. si ḡ carnalis generatio cōicat genito potētia generā di multo magis celestis. ¶ Cōtra genitū nō ē p̄ncipiūz generatōis s̄ fili⁹ ē genit⁹. potētia autē generādi ē p̄nci piū generatōis. ḡ ī filio nō ē potētia generādi. ¶ In potētia generādi icludit p̄nitas. s̄ p̄nitas n̄ ē ī filio ḡ zc. ¶ 2o dōm cū d̄r potētia generādi h̄ ḡruditiūz gene rādi p̄t cē ḡruditiūz vbi actiui vel vbi īp̄sonalis vel vbi passiui. p̄mo mō potētia generādi d̄r potētia p̄ quā ge neret. scd̄o mō potētia p̄ quā sit generatio. tertio mō potētia p̄ quā ipe generet. p̄mo mō potētia generādi ē ī solo p̄e. q̄ sol⁹ p̄t p̄t generare. tertio mō ī solo filio. q̄ sol⁹ fili⁹ p̄t generari. scd̄o mō ī p̄e t filio t spūs sancto. oēs enī h̄nt potētiā s̄c̄s essentia q̄ aliqd generat. ¶ Ad p̄mū de scia dōm q̄ nō est s̄lde de scia siue de voluntate. q̄ nō sic ordināt ad actū notionalē sicut potētia gene rādi q̄ ē ad generādiū. nō enī generatōis ē p̄ncipiū vō luntas vel scia s̄ natura. ¶ Ad scd̄m de cqlitate vtrius dōm q̄ q̄uis oīs potētia sit ī filio q̄ ē ī p̄e nō t̄n ad cū dem actū. potētia vō generādi nō t̄n noiat essentia po tētie. s̄ ordinē ei⁹ ad actū. vñ ī argumētado est falsa ac cedētis ¶ Ad tertiu de p̄e carnali dōm q̄ tota rō cōmu nicatōis potētie generatiue carnalis n̄ ē p̄fectio ip̄i⁹ ge neratōis t generat⁹ vel geniti s̄ ip̄fectio adim̄tra. q̄ n̄ cōicat totū vni genito qd ē generatōis. nec sufficient sal uat ī vno genito nāta cōis hoc vō ī deo nō p̄tingit.

Ad scd̄s sic pcedit. videt q̄ fili⁹ possit generare aliū filiū. potētia enī nō impedita p̄t erire ī actu. s̄ ī filio ē potētia generādi nō impedita ḡ p̄t erire ī actu generatōis. ¶ Fili⁹ ē imago p̄is et p̄siua. ḡ ī oībz est s̄litis. ḡ ī posse generare. ¶ Posse generare ē aliq̄ dignitas ī p̄e. s̄ q̄qd est dignitatis ī p̄e ē ī filio. ḡ zc. ¶ Fm Anf. minimū īcōueniēs ē deo īp̄ossibile. s̄ si fili⁹ generaret filiū seq̄ret ī deo īcō ueniēs. q̄ ille fili⁹ generaret alit̄. t sic ī infinitū. ḡ fili⁹ nō p̄t generare. ¶ Qui nō p̄t cē p̄ nō p̄t generare. s̄ fili⁹ nō p̄t cē pater. q̄ seq̄ret p̄fusio p̄sone ḡ zc. ¶ Iuxta hoc q̄rit vtrū pater possit generare aliū filiūz. t videt q̄ sic. q̄ p̄ generatōes ī nullo diminuit̄ potētia ḡ q̄ rōne p̄t generare vñ p̄t generare p̄lcs. ¶ 2o dōm q̄ fili⁹ nō p̄t filiū generare. Et rō est. q̄ ille fili⁹ ī nullo distinguēt ab alio. q̄ p̄sone distinguūt p̄ relatiōes origis. īp̄ossibile

est aut qvna relatio originis vt filiatio multiplicet fm
nūc. qz talis multiplicatio esset materialis. de aut ca
ret materia. g i deo nō pte ee nisi vna filiatio z ex vna fili
atione nō pstituit nisi vn^o filius. z ita i diuinis nō pnt
esse ples filij nec ples patres. z hoc pntet ad pfectiones
vtriusqz. qz nūc de filiatōe est extra filiū nec de pater
nitate extra patrē. **Ad** pñm de potētia impedita dōm
qz vez est de potētia ordinata ad actū illū. sz potētia fi
lij nō ē ordinata ad actū generatōis. **Ad** scdm d ima
gine dōm qz si ēē idem tam nō ēē filis. qz filitudo fm
hoc. ē rerū differētiū. sed si esset pater esset idē. **Ad** ter
tiū de dignitate dōm qz eadez dignitas qz ē i patre ex eo
qz pte generare est i filio ex hoc qz generat. qz dignitas est
de essentialibz z absolutis. vñ sicut paternitas i pte est
essentia ita z eadē essentia i filio nō ē paternitas sz filia
tio. ita eadē dignitas numero qz ē in patre paternitas p
quā generat ē i filio filiatio fm quā generat. **Ad** illud
qd vltius qrit. pte solutio. qz impossibile est i diuis plu
res ēē filios nec hoc ē ex defectu potētie patris sed ex di
stinctione psonaz que tolleret.

DI.

VIII

De veritate zc.

Die qrunf duo i generali. **Primo** de
veritate z prietate diuine nature. **Secdo**
de mutabilitate. **Circa** pñm qrit tria. **Primo** vtz
ēē deo pte pueniat. **Secdo** de ordine huius nomis
qz est ad alia diuina noia. **Tertio** an esse diuinū p di
uerfas differētiās tps habeat significari.

Ad pñm sic pcedit. videtur qz ēē nō pte deo
pueniat. illud enī ē pñm alicui qd sibi solū
puenit. sz ēē nō tm puenit deo. imo etiam cre
aturis. g videt qz ēē nō pte deo pueniat. **Non**
possum^{us} noiare deū nisi fm qz ipm cognoscim^{us}. vnde
Dam. dicit xbu est angelis. id ē. nūc ius intellect^{us}. sed
nos nō possum^{us} cognoscere deū in statu vie nisi ex crea
turis. g nec noiare. cū qd ē nō dicat respectū aliquem
ad creaturas. g videt qz nō noiēt de^{us} h noie a nob^{is}. **Ad**
pñm hoc nomē sapie dē deficere a pfecta significacione
diuine sapie qz est impositiū a nob fm apprehēsiōe cre
ate sapie. g a fili h nomē qui est deficiet a representacione
diuine essentie. qz impositiū ē a nob fm apprehēsiōe ēē
creati. z sic nō est magis nomē pñm dei qz alia nomia.

Ad Dam. dicit qz qd est nō significat quid est deus sed
quoddā pelag^{us} sube infinitū. sz infinitū ēē est ignotum
z p psequēs inoiabile. g h nomē qd est nō videt ēē diuī
nū nomē. **Cōtra** Exo. iij. dñs dixit ad moy. si qstierit
nomē meū dices zē. g pte deo cōuenit. **Ad** Dyl. esse
nō est accidēs deo sz subsistēs veritas z manēs causa z
naturalis generis prietas. g ēē est pñm dei. **Ad** dōm
qz aliqd attribui dē pte alicui dupliciter. Uno modo
qz soli ei puenit. z sic qd ē nō pte pñm de deo cum de
alijs etiā pñm dē. sz tm est pte nomen dei. pte enī esse no
men dei z nullū alterius. ois enī res noiāter sua forma
vel natura. essentia aut ē ipa natura dei qz i nullo alio
puenit. Alio mō rōne indeficientie. quia sz nūc corū
qz cludunt in significatōe nois deficiet ei cui nomē attri
buit. z sic pte qd est de deo predicat. qz nūc de esse sibi
deest. habet enī totū ēē suū simul qd de creatura inqstū
est mutabilis dicit nō pte. z ideo i lra dē qz solus deus est
cui^{us} esse nō nouit pteritū z futurū. **Ad** pñm dōm qz
qz qd est possit de alio pñm dē qz de deo nō pte tm ēē al
terius nomē vt dictū ē. **Ad** scdm dōm qz ex creatur
pnotat effectū i creatura pte relatiōem ad creaturā in
noie impratā sicut creator z deus. Alio mō qñ ipm no

men noiāt pñm alicui^{us} ac^{us} diuinū in creaturis sicut
sapia potētia z volūtas. **Tertio** mō qñ ipm nomen no
minat aliqd creatoris representatū i creatur^e sicut viuēs
ois enī vita exemplata ē a diuina vita. z sic h nomen q
est noiāt deū p esse creaturaz exemplariter deductum
ab ēē diuino. **Ad** tertū dōm qz cū dicim^{us} deū sapie
tem intellect^{us} noster deficiet a representatōe diuina qstū
ad duo scz qstū ad id qd ei attribuit z qstū ad modū
attribuēdi. attribuit enī ei formā sapie quā pcepit qz de
ficiet a deo z attribuit ei p modū pteritōis qz in deo nō
ē. sz cū dicim^{us} deū ēē nō est ibi nisi vn^o defect^{us} scz qz esse
significat p modū pteritōis tm p h non dicimus deū ēē
aliqd. z ita hoc nomē min^{us} improprie de deo dē qz alia.
Ad qritū hoc nomē qd est. dōm qz h p tanto dē qz alia
noia significat ēē fm rōnez determinatā sic sapia dicit
esse aliqd. sz hoc nomē qd est dicit esse absolutū z non
determinatū p aliqd additū.

Ad scdm sic pcedit. videt qz ēē diuinū nō pos
sit p diuerfas dñas tps significari. **Hierō**
enī in lra dicit qz de^{us} ē tm qui nō nouit fuisse
nec futurū ēē. **Ad** de^{us} h subiacet alicui mutabilitati sz
p dñam tps notat mutabilitas. g non pnt de deo vere
enūciari verba diuersoz tēpoz. **Ad** Aug^{ustinus} dicit in li.
lxxij. q. in eterno tm pñm dē neg^{us} qd pñm dē est. qñ
ia non sit. sz qd ē ē tāmmodo ē. **Cōtra** dicit h Aug^{ustinus}
qz bñ dē de deo ē fuit z erit. **Ad** Sicut est i oī loco de^{us}
ita i oī tpe. ergo p oēm differētiā tps pte significari.
Ad dōm qz dñā tps dei dñitelligi p aliam dñitōez
Uno mō p modū significatōis sic significat per aduer
bia tpalia z p alia nomia. z ita significat tps vt disposi
tio illi^{us} rei cui h mōi dñitōes adiūgūt. Alio mō p modū
significatōis vt patet i xbis z pñm dē. z sic nō desit
gnat tps vt dispositio rei. sz solū qstū ad modū signifi
cadi z itelligēdi. qz intellect^{us} noster ppter h qd accipit a
sensu z intellectu cū pñm z tpe in qualibet pñm dē
quā format cointelligit tps. vt pte p pñm tertio de aia.
pñm g modo dñā tps nō pte attribui deo p modū mē
sure sicut attribuit reb^{us} mutabilib^{us}. sz sicut attribuit ei p
modū cōcomitantie. dicim^{us} enī qz de^{us} fuit heri z erit
cras. qz ipi nulli tēpoz deest qñis nullo tēpore mensu
ret. vñ dē in lra fuit. qz nunqz defuit. erit. qz nūqz deerit.
Alio mō differētiā tps deo attribui pte qz tpalitas sz
gnificata nō refert ad ipm deū sz ad modū intelligēdi
nūc sic etiā masculinitas pñm dē h noie deus nō po
nit circa deū. Et p h pte solutio ad obiecta.

Circa scdm queruntur

duo. **Primo** an de^{us} sit imutabilis oīno

Secdo an ois creatura sit imutabilis.

Ad pñm sic pcedit. videt qz nō sit i deo imuta
bilitas. oīe enī qd hz se nūc alit^{er} qz pñm mu
tatū ē. sz de^{us} post creatōem hz se aliter qz pñm.
qz vt creator z deus. g mutat^{ur} est. **Ad** Non
tm est mutatio eritus a potētia i actū. sz etia^z eritus ab
ocio i actum vt cū qd de sciēte sz nō actu considerate fit
actu pñm dē. sz cū deus d non opante fit opans erit
ab ocio in actū. g mutat^{ur}. **Ad** Illud mutat^{ur} cuiqz ad
uenit noua forma accidentalis. g multo magis cui adue
nit noua forma subalis. g cum humanitas deo adue
nit ipe mutat^{ur} ē. **Ad** Sz ē qd pbat pñm in. viij. pñm dē.
pñm motorē ēē imobilē. de^{us} at ē pñm motor. g ē imobil^{is}.
Ad Jac. i. Apd quē nō ē trāsmutatio. **Ad** oīs mura
tio pñm dē vel i sola abiectōe alicui^{us} forme vt cū de sciē
te fit qd ignotās. vel in sola receptōe vt cum de ignotās
refit sciēs vel etiā in vtroqz simul. vt cū d albo fit nigrū
vbicūqz hō ē abiectio siue receptio ibi ē passio. vbicūqz

et passio ibi est potentia passiva. et eo quod est pure actus scilicet in deo nulla est potentia passiva. et nulla potest esse in eo mutatio. Ad primum omne quod se habet aliter deum quod deus non se habet aliter quam prius nisi secundum dictum. sed res aliter se habet ad deum sicut cum quis alterius mutaretur illi filius. Ad secundum de exitu ab ocio in actum deum quod actus dupliciter dicitur vel ipsa actio quod est in agere vel effectus quod est in patiente exitus ab ocio in actum primo modo dictum imparet mutationem in agere secundo modo non. sed in re suscipiente sicut fieri de non lucente lumine ponit mutationem in sole. sed fieri de non illuminare illum. non talis vero exitus est cum deus de non operante sit operans et non primo modo quod operatio dei est sua essentia. Ad tertium de noua forma deum quod aduentio noue forme per oppositionem et formam successionem mutat secundum primum unum quod unio duorum vel associatio potest fieri altero extremo solus et non utroque mutato. forma vero accidentalis non potest aduenire nisi primo modo unde semper mutat. sed forma substantialis potest aduenire deo per associationem in uno supposito unde non mutat ipsum.

Ad secundum sic procedit. et videtur quod non omnis creatura sit mutabilis. in quo enim secundum quoddam non est prius et posterius. in eis quod mensurantur in quo nulla est successio. nec mutatio. Omnis mutatio vel est secundum substantiam vel secundum quantitatem vel secundum qualitatem vel secundum rem. sed celum empiricum nullo horum modorum est mutabile. Ductor sex principiorum dicit quod forma est compositio contingens simplici et invariabili essentia persistens. Contra Damascenum omne creabile est vertibile vel secundum substantiam vel secundum electorem. quod omnis creatura mutabilis. Omnis creatura potest aliquid amittere vel recipere. potest vel mutari. Mutatio sequitur possibilitatem. quod secundum primum motus est actus existens in potentia secundum quod habet cum igitur omnis creatura habeat possibilitatem admittit. quod solus deus est actus purus. ideo omnis creatura aliquo modo est mutabilis. id autem quod est potentia potest pariter ad duo scilicet ad agere et actum per respectum igitur ad deum agere omnis creatura est in potentia quasi receptiva. quod quicquid habet creatura a deo recipit. et etiam in potentia obedientie ut adhuc recipiat. et sic omnis creatura est mutabilis in quantum deus potest subtrahere quod dedit ei. vel dare quod nondum dedit. sed per respectum ad actum quod est forma non omnis creatura est in potentia. quod sic cuilibet forme esse ponere formam. sic autem in potentia est quilibet creatura subsistens. quod aduenit ei aliquid formaliter vel substantialiter vel accidentaliter. forme igitur non possunt esse mutabiles sicut mutatio substantiam cum non sint in potentia ad aliquid formale. sed hoc tamen est rerum substantiarum. nec tamen omnium sed illorum quod potentia non est determinata ad hunc vel illum actum. et horum forme dicuntur mutabiles in quantum sumunt mutationem terminum. sic igitur omnis creatura est mutabilis considerando obedientiam creaturam ad deum. considerando vero habitudinem materie ad formam vel potentie ad actum res subsistentes quod potentie indifferentes se habent ad actum prout sunt mutabiles ut substantiam motus et eorum forme ut termini motus. Alia vero nec ut subiecti causa nec ut termini motus. Ad primum de quo deum quod mensuratio respicit esse actuale non potentiale unde non sequitur quod non sint habet mutabilia a possibilitate mutandi. sed quod non mutantur actu in quantum mensuratur eorum. et tamen in cuius terminis alia mutatio admittitur secundum successionem operationum secundum quod mensuratur tempore. Ad secundum deum de celo empirico quod quis non sit mutabile mutatio variabilitatis de una forma propria et alia est tamen mutabile mutatio receptionis. Ad tertium de forma patet solutio ex dictis. quia forma non est mutabilis ut substantiam motus. aliqua tamen forma est mutabilis ut terminus motus.

Adem sola proprie ac vere est. Dicuntur duo principaliter. Primo de divina simplicitate. Secundo de simplicitate creature. Circa primum quoniam. Primo an in deo sit omnimoda simplicitas. Secundo an pertineat in predicamento subiecti. Tercio si alia predicamenta de ipso dicantur.

Primum sic procedit et videtur quod divina essentia non sit omnino simplex. ens enim cui nulla fit additio predicatur de omnibus. ut hoc quod dico ens nulla facit additio predicatur de omnibus. sed non sic ens rationale. divina essentia non predicatur de omnibus. igitur ei aliquid additio vel trahe quod est ens. sed quod recipit additioem non est omnino simplex. igitur. Maior est simplicitas ubi est idemitas sine distinctioe quam cum distinctioe. sed in deo est idemitas cum distinctioe personarum. igitur deo non est summa simplicitas. Boc. dicit omne quod est esse principat ut sit. alio autem principat ut aliquid sit. deus est aliquid scilicet bonum. igitur esse quod est aliquid aliud quo aliquid est. igitur non est simplex. Contra omne compositum naturaliter est posterius suis componentibus. sed primum est prius. igitur deus sit uniusmodi primum non est compositum. Omne compositum dependet a componentibus esse autem illi quod datur omnibus esse a nullo dependet. tale non est compositum. Quod ubi est compositio ibi est invenire potentiam et actum. quod autem una pars est in potentia respectu alteri sicut pars in compositis et materia et forma vel ex quod est et quod est. vel ex genere et differentia vel ex substantia et accidente. aut omnes partes sunt in potentia respectu ei quod est compositioe prout resultat ad unum ut mixtibus substantia sit in potentia ad formam mixti et partes quantitates ad totum. quantitates in deo autem non est aliquid de possibilitate sed est pure actus alias indiget aliquid principio prout per quod reducitur ad actum. unde necesse est ipsum esse perfecte simplex absque omni compositioe. Ad primum ens cui nulla fit additio deum quod tale ens potest esse dupliciter. aut quod de natura sua non recipit additioem. et sic solus deus est ens cui nulla fit additio et de tali ente non est verum quod predicatur de omnibus. Aut quod ei non fit additio potest fieri. et sic est ens commune et de hoc sequitur obiectum.

Ad secundum deum quod duplex est distinctio. Una quod causatur et additioe alicuius. et talis non est in deo. hec et ipedit simplicitatem. Alia quod causatur ex origine ut si dicatur aliquid distinctum quod unum est ab altero. et hec bene patitur simplicitatem. et talis est in personis divinis. Ad tertium de hoc. deum quod loquitur de his quod sunt per participationem non quod essentia ut deus. Ad secundum sic procedit et videtur quod deus sit in predicamento subiecti. Quod omne quod est aut est substantia aut accidens deus autem non est accidens. igitur substantia. et sic substantia predicatur de ipso non autem accidentaliter essentialiter. non ut quod est substantia. igitur ut genus. Dicit philosophus in. ix. me. quod unum quod mensurat minimo sui generis. et dicit ibi commentator quod minimum quod mensurat omnes subiectum est primum motor scilicet ipse deus. igitur deus est in genere subiecti. Substantia est quod non est in subiecto scilicet ens per se cum igitur habet materiam deo concutiat videtur quod ipse sit in genere subiecti. Contra quod est in genere subiecti. aut est sicut genus generalissimum quod predicatur de omnibus. aut sicut concretum sub illo per aliquam determinatam ad ditionem. sed de neutro modo est in genere subiecti. nec predicatur de alijs subiectis nec recipit additionem. igitur. Quicquid est in genere aliquid habet esse suum determinatum ad aliquid generis. sed deus non habet esse determinatum infinitum. igitur. Quod substantia duo pertinet scilicet quod ipsa est ens per se subsistens non dependens ab esse aliorum. et quod substantia aliquid quod sibi insit. quod ad primum habet deus modum et rationem substantie materie et prius. quo ad secundum non habet. nec tamen est in genere subiecti triplici ratione. una quod omne quod est in genere addit aliquid super genus et est compositum. altera quod in omni tali differt sua additio et suum esse. nam genus secundum esse dividit secundum rationem et quod addit et

comune. Tertia rō ē. qz cē diuinū colligit i se nobilita-
tes oim genēz. vñ ad nullū gen^o determinat. **A**d pñū
omne q est rē: dōm q diffinitio ē entis creati tñ. **A**d
scdm dōm q h intelligit de pñia mēfura illi^o generis vt
vnitas i materijs. pñe^o in magnitudine q tñ nō sunt in
genere vt pñe^o. s; vt pñcipia illi^o generis. nō aut intelli-
git de mēfura vniūfali. de^o aut ē mēfura vniūfalis oim
rerū cuiuscūq; generis. vñ nō pñe^o ē aliq; genere. **A**d
tertiū nō ē in subo rē. dōm q fm hāc rōnez de^o dī suba
suba aut q ē gen^o dī a substīnēdo non aut a substīfēdo
tñ. ideo de^o nō ē i genere sube. vñ dōm fm **A**uē. q ens
p se nō ē diffinitio sube cū nō declarer qdditatē ei^o s; cē
diffinitio rō ei^o res hñs qdditatē cui debet cē nō i alio.

Ad terciū sic pcedit z videt q alia pñcamēta
dicat de deo. de qñq; enī pñcamēta spēs z gen^o.
s; scia q est spēs qñtatis pñcamēta de deo. g z ge-
nus qñtatis. **P**ñe^o pñ in. v. me. dicit q vñū
in suba facit idēz in qñtitate cōle in qñtate sile. sed in
deo vere dī cōlitas z silitudo. g opret aliqd dīcī dē deo p
modū qñtatis z qñtatis. **P**ñe^o Quāto aliqd gen^o entis
habz cē debili^o: rāto min^o pñuit entī pñcto. s; relatio
h; cē debilitatū qd parz qz fundat sup alia entia. g mi-
nime cōuenit deo. si g ipa pñcamēta de deo multo magis
alia. **C**ōtra dicit boet^o li. de cri. q in deo nō sūt nisi
duo pñcamēta. s; suba z ad aliqd. g alia nō pñcamēta d
deo. **P**ñe^o dōm qdqd iūctū ē in creaturis pñcamēta dē deo
pñcamēta eminēter tāq; de causa. vñ remouēdū ē qd ē ibi
impfectionis z retinendūz solum quod est pfectionis.
in vnoquoq; rō nouē pñcamētoz tria ē recipere. rōnem
cōmunē accidentis. z rōnez pñia sui generis. z rōnem
pñia suaz speciez. qñtū ad pñū oia genera accidentis
tñptat impfectionē. qz dicit dependentiā ad subm. ac-
cidētis enī cē est inesse. qñtū vero ad scdm: similitr omīa
dicūt depēdētā ad subm. z ita impfectōem pñer relati-
onē. **N**ā quātitas dicit mēfurā sube. qñtitas ei^o dispositi-
onē. z sic de oib; alijs. relatio vero fm pñia sui gene-
ris rōnem dicit respectū non ad subm. s; ad suū correla-
tiū. ideo fm pñia rōnez sui generis suba. put b; a p se
stado z relatio repñunt i deo. Quāti ad terciū s; pñia
rōnez suaz speciez pñgit aliqñ aliq pñcamēta dīcē
re pñctoem z tñc species fm dñam speciei. z nō rōnem
generis pñcamēta de deo sicut scia put dicit certā cogni-
tionē pñcamēta de deo. z nō fm rōnez sui generis s; qua ē
qñtitas. s; etiā apparet i pñib; alijs. **A**d pñū de qñq;
pñcamēta spēs. dōm q scia. put pñcamēta de deo nō ē spēs q-
ñtatis vt dicitū ē. **A**d scdm in deo dī cōlitas dōm q
cōlitas z silitudo dī deo nō rōne quātitatis vel quali-
tatis fm gen^o. s; fm specie vt dicitū est. **A**d terciū de
debilitate relatiōis. dōm q attēdit debilitas ei^o. qz non
ponit aliqd absolutū i subo. s; tñ p respectū ad aliud.
z ex hoc habet magis q veniat in diuinā pñcationem
qz qñto min^o addit minus repugnat simplicitati diuine

Arca scdm queruntur

ria. **P**ñe^o Primo an aliq creatura sit simplex
Secdo an aia simplex. **T**ercio an sit to-
ta in qñbet pte corporis.

Ad pñū sic pcedit. z videt q aliq creatura sit
simplex. illud enī qd non h; cōpositōez pñū
vel accidētū vel formaz. vere simplex est. sed
prima materia z pñe forme sunt hñmōi g zē.

Ubi stat resolutio intellect^o. illud ē simplex. stat
autē i ente vel i esse generali. qz prima creaturaz ē esse. g
ipm ē simplex. **P**ñe^o Principia cōponētia creaturā sunt
creatē. s; i pñcipijs hñmōi nō est ire in infinitū. g s; aliq
creatē. nō cōpositē. **C**ōtra boe. dicit q i oī qd est citra

pñū differt q estz cē g est cōpositū. **U**bi ē limita-
tio z pñpositio. qz limitatio nō fit nisi p additōem s; ois
creatura h; cē limitatū. g z cōpositū. z ita nulla creaturā
ra simplex. **P**ñe^o dōm q duplex ē creatura s; pñecta q
subsistit z impñecta q nō subsistit. s; est i alio vel vt acci-
dens vel vt pñcipiū. pñmo mō loquēdo de creatura ois
creatura ē cōposita saltē ex suba z accidēte z cē z q est.
Secdo rō modo loquēdo de creatura ois talis creaturā
ra ē cōposita id ē. cū alia cōposita. qd veniēs i cōpo-
sitionē cū alio. neutro aut modo de^o ē cōposit^o. qz neq;
pñmo mō rōne simplicitatis neq; scdo rōne pñectoīs. et
ideo esse imūne a cōpositōe ē sol^o dei pñū. **A**d pñū
de pñia materia dōm q qñtū i se non sit pñposita tñ est cō-
ponibilis alteri. **A**d scdm de cē dōm q resolutio itel-
lect^o non erigit vt termin^o sit simplex oimoda simplici-
tate s; illa q opponit cōpositioni ex pñib; **A**d terciū
de pñcipijs dōm q pñcipia cōposita sūt cōpositōe hñmōi
cum hoc non hñmōi ex his.

Ad scdm sic pcedit z videtur q aia sit simplex
aia enī ē forma corpis. forma enī neq; ē mate-
ria neq; cōpositū vt dicit pñs i p de aia. g aia
nō ē cōposita. **P**ñe^o Aia fm totā sui essentiaz
ē forma corpis. s; materia nō pñe forma alicui^o. g nul-
la pñ aie ē materia. s; tota ē forma. z ita ē simplex. **C**ō-
tra qd h; i se cē cōpletū nō vñit alteri nisi accidētali ē
si g aia haberet cē cōpletū qle ē esse cōpositi non vñiret
corpore nisi accidētali. g non faceret vñū nisi p acci-
dens. **C**ōtra nulla forma simplex pñe subm s; aia ē
subm sciaz z vñitū. g nō ē forma simplex. **P**ñe^o Forma
simplex non h; cē p se nec pñe motor. s; aia h; esse p se
s; cū separatur a corpe z ē motor corpis. g non est forma
simplex. **P**ñe^o Nulla forma simplex h; in se vñ indiui-
duct. cū ois forma qñtū est de se sit cōmunis. s; aia de se
nō ex corpe indiuiduat. alioqñ remota causa in indiui-
duationis tolleret indiuiduatio g zē. **P**ñe^o dōm q circa
cōpositōem aie ē triplex opinio. Quidā enī dicūt q aia
qd cōpositū ē ex materia z forma. s; hñ pñe cē. qz sic in
aia recipiūt forme rerū materialiter cum vñū qd; rec-
piat i alio fm modū recipiētis z ita nō recipiūt fm esse
intelligibile z vñiuersale. vnde aia nō ē ē intellectus. Et
ideo aliq dicūt q cōponit ex q ē z qd est intelligētes p q
est naturā p qd ē rō suppositū vt humanitas ē q est for-
tes. Sed h; itez nō pñ stare. qz suppositū a qdditate vel
natura nō differt nisi fm q pñerit materiā significatam
vñ fm **A**uē. qdditas simplicitatis ē ipm simplex. z sic
hec opinio alio mō redit i primā. z ideo fm alios dōm
q cōponit ex esse z qd est. Cū ei aia rōnalis sit res subsi-
stēns h; pñū cē qd nō est ipa aia. qz sol^o de^o est suū esse
ipm vero esse anime potest dici quo est eius sicut actus
currēdi dicit quo aliq; currit. z hoc cē se habet ad subm
anime sicut actus ad potētiam. cum anima nō habeat
esse a se sed a deo. z ita etiam in anima iuenit cōpositi-
tio actus z potentie. hec autē cōpositio in anima nega-
ri nō potest nisi vel ab eis q negant animā p se sine cor-
porē posse subsistere. vel ab alijs qui dicunt animā esse
de natura diuinā. **A**d primū anima nō est cōpositū
dōm q verum est et materia z forma sed solū cōpositi-
tione pñicta. **A**d scdm dicendū q ipa substācia ani-
me nec est materia nec habet materiā ptem sui qñuis sit
qñi materialis respectu esse supueniētis. z hoc nō pñi-
berquin sit forma corpis. **A**d terciū omne qd in se ha-
bet esse cōpletum. dicendū q tale vñit alteri accidenta-
liter. si fm aliqd esse accidētale vñit alteri. aia aut non
fm aliqd esse accidētale sed fm suū esse essentiale cor-
pori vñitur. Sed qz alie rōnez videtur probare q fm
suā essentia sit cōposita. ideo respondendū est ad eas

Ad illud ergo qd pmo obicit de forma simplici dicitur qd si sit simplex ut sit suus esse tunc est vera positio quia non potest talis forma esse subm alicuius accidentis. ut patet in deo. si autem non sit suum esse sic non potest esse subiectum actu in diuinitatibus que secutur materiam potest tamen esse subiectum proprietatum que secutur principia speciei. et intentionum et hmoi accidentium anima est subiectum. **A**d scdm qd anima est motor et habet esse per se dicendum qd nihilominus est simplex quantum ad suam essentiam. sed dicta pueniunt sibi non in quantum est forma simplex. sed in quantum est talis forma simplicissima prime forme que est deus. et ideo participat maxime nobilitates diuinas scz qd intelligit et potest mouere. et qd habet esse per se non sic est de alijs formis materialibus. quia non tñ accedunt ad dei similitudinem sicut anima intellectiva. **A**d tertium forma simplex et dicitur qd sicut esse anime dependet a corpore quantum ad sui principium. quia non sit nisi in corpore sed non quantum ad finem. qd remanet corrupto corpore. similiter autem et in diuinitate eiusdem dependet a corpore quantum ad principium. sed non quantum ad finem.

Hoc tertium sic pcedit et videtur qd anima non sit tota in qualibet parte corporis. omne enim compositum ex anima et corpore est animal. si ergo esset tota in qualibet parte corporis quilibet pars corporis esset animal. **A**d hoc intelligitur hoc de totalitate et ex parte essentie aut potentiarii. si essentie ergo essentie habet pres et non est simplex si potestatem fm quilibet potentiarii est in quilibet parte corporis qd falsum est. ergo falsum est qd sit in quilibet parte tota. **A**d hoc cum corpus uiuat ab anima immediate informate si anima est in quilibet parte. quilibet pars uiuit per animam immediate. ergo non dependet vita unius partis corporis ab altera. sed hoc falsum est. quia vita omnium membrorum dependet a corde. **A**d corpus habet diuersas partes distinctas. si ergo anima esset in quilibet parte corporis tota. ergo totum esset in pluribus locis simul qd falsum est. **A**d contra forma substantialis adest cuilibet parti materie. sed anima est forma substantialis corporis animati. g adest cuilibet parti tota. **A**d anima equo sentit lesionem in quilibet parte. hoc autem non est nisi equo pfectus esset cuilibet parte. ergo et. **A**d hoc qd totalitas alicuius forme potest accipi tripliciter. Uno modo fm perfectionem sue rationis. Alio modo fm integritatem fructus. Et tertio modo fm extensionem scz hic tertius modus non est nisi materialium formarum que scz sunt obligate ad materiam et recipiunt quantitate per accidens ex dimensiohe que est portio materie. sicut color extendit per extensionem superficiem et color fm extensionem corporis. et sic sicut totum corpus non est in quilibet parte. ita nec forma tota fm istam totalitatem. talis autem forma non est anima. unum non potest ei attribui totalitas nisi vel ratione pfectiois sue nature vel ratione virtutis. pmo modo patet qd est tota in quilibet parte sicut et quilibet alia forma. nam tota ratio caloris inuenit in quilibet parte corporis calida. secundo autem modo non tota est in quilibet parte corporis. quia fm diuersas potentias diuersa organa pfectit. **A**d primum compositum ex anima et corpore est animal. dicendum qd hoc non est verum de quolibet corpore. sed de corpore organico completo potentia vitam habere. **A**d scdm de totalitate dicitur qd accipit hoc totum per perfectionem nature sue. qd fm pbum totum et pfectum idem est. **A**d tertium quilibet pars uiuit immediate. dicendum. put. it. uiuit. dicitur actu pmo viue qd est esse quilibet pars uiuit immediate equilater ab anima sed put dicit operationem psequente vitam qua vita pferuatur non equaliter. sed sic pmo et principaliter opatur in corde ubi deficit operatione anime deficit etiam in alijs membris. et sic deficit vita que habet pferuari per hmoi opes

ratione. **A**d qrtum dicitur qd anima non est in corpore vel in partibus corporis sicut in loco sed sicut forma in materia. et ideo non sequitur qd sit in pluribus locis imo totum corpus respōdet anime loco unius materie.

DI

IX

Hinc ad distinctōz et.

Hic qrun duo. **P**rimo de distinctōe filij a patre. **S**ecundo de coeternitate. **A**d primum qrun duo. **P**rimo verum propter distinctōem possit dici filius alius a patre. **S**ecundo verum pater et filius propter eandem distinctōem possint dici plures eterni.

Ad primum sic pceditur et videtur qd filius non sit alius a patre. qd fm psci. alius est relatiuum de uerificationis sube. sed pater et filius sunt unus sube. g unum non est aliud ab alio. **A**d hoc alius non diuersificat rem fm modum significandi. scz pater non dicitur aliud a filio. ergo nec alius. **A**d hoc proprietas non facit alius scz alter. scz pater et filius sola proprietate differunt. ergo unus non est aliud ab altero. scz tñ alter. **A**d contra quicunq realiter differunt unum est aliud ab altero. sed pater et filius realiter differunt. qd sunt tres res fm Aug. ergo pater est alius a filio. **A**d hoc pater est alius a filio scz non aliud. Et ratio est. quia adiectiuum in neutro substantiuatur. et ideo aliud significat diuersitatem simpliciter qd est diuersitas substantie. et qd una est substantia siue essentia patris et filij ideo non potest dici pater est aliud a filio nec e conuerso. **S**i masculino et feminino genere semp adiectiuum adiectiue tenet. et ideo significat hoc qd est alius et alia diuersitate fm exigentia termini cui adiungit. unde si sit femina pro nalis significat distinctōem personarum. si autem sit femina substantialis significat diuersitatem sube. ideo hec est vera pater est aliud a filio et e conuerso. hec tñ est falsa. pater est alius a filio sed si hoc dico aliud neutri generis adiectiue tenet. et non substantiuare. tñ significaret diuersitatem fm exigentia termini cui adiungit. unum hec est vera pater est aliud suppositum a filio. qd p ly aliud denotat distinctio suppositorum. scz hec est falsa pater est aliud i essentia a filio. qd p ly aliud denotat distinctio eentie. **A**d primum aliud est relatiuum et dicitur qd verum est. scz suba est duplex pma et scda ddm qd in diuinitate pater est aliud a filio. ly aliud est relatiuum diuersitatis personarum et sube qd est ypostasis non scda. **A**d scdm qd diuinus modus significandi masculine vel neutralis facit ad diuersitatem in intellectu diuersitatem ut dictum est. **A**d tertium proprietates non facit alius scz alter. ddm qd verum est i diuinitate non autem i diuinitate qd proprietates i diuinitate distinguunt personarum non autem i diuinitate. et ideo i diuinitate facit alius i persona. et si non i diuinitate.

Ad scdm sic pcedit et videtur qd pater et filius non pnt dici plures eterni. In simbolo dicitur. et tamen non tres eterni. g non sunt plures eterni. **A**d hoc quicquid in diuinitate a se dicitur singulariter de tribus et non pluraliter predicatur. sed eternus a se dicitur. non enim relatiuum est. g singulariter de tribus dicitur et non pluraliter. **A**d hoc sicut una est deitas trium personarum. ita et est una eternitas. scz non potest dici pater et filius sunt duo di. ppter unitatem diuinitatis. g etiam ppter unitatem eternitatis non potest dici pater et filius sunt eterni. **A**d contra i simbolo arthanasij dicitur qd tres persone sint subsistentie. **A**d adiectiuum recipit nomen a substantiuo. scz eternus est adiectiuum. cum g adiungit duobus vel pluribus debet predicari in plurali. et sic idem qd prius. **A**d hoc quedam nomina significant in diuinitate substantiam substantiue. et quia subiectum non predicatur in plurali numero nisi forma a q imponit multiplicet. suba autem siue diuina essentia non multiplicat. ideo talia nomina non predicantur in diuinitate in pl. Quedam autem sunt q significant

subm adiectiue. et qz adiectiue dicuntur adiacentiā et inhe-
rentiā respectu substantiis siue suppositi. in diuis autem
est plures suppositi. ideo talia nomina qz significant subm
adiectiue solū vt vba et picipia pli i numero p dicitur
pli psonis. Quedā vō aliquid substantiue aliquid adiecti-
ue accipiunt vt nomina significantia proprietates psequētes
essentiā fm modū intelligēdi vt eternitas vel bonitas et
hmoi fm qz substantiue accipiunt nō debēt dici de tribus
in pli s; i singulari fm qz adiectiue cēsent sic dicitur i pli
Ad pmiū g p; solutio qz si eternus sumat substantiue
tūc p dicitur in singulari de tribus. et sic accipitur i simbolo
athanasij. s; si adiectiue tūc p dicitur pluralitē. Ad scdm
eternū a se dicitur qz adiectiue ē quous de se non sit re-
latiū recipit numerū a supposito. et ideo qn de pluribus
suppositis p dicitur pater i pli numero. Ad tertiu ddm
qz de nō ē adiectiue vt recipiat numerū ab alio sic eter-
nus. vñ nō posset pluraliter p dicitur nisi ppter plitatem
sue forme quā pluralitatem non ē ponē i deo. Ad qrtū
tres psonē sūt coeternē ddm qz coeternus ppter habitu
diuine psonē ad psonā qz importat ppter ppositiōem p cō-
positiōē additā semp debet i pli numero p dicitur non
i singulari. Ad qntū p; solutio et iam dicitur.

¶ Circa scdōs queruntur

duo. Primo vtrū pater sit aliq mō pōr
filio. Scdō si generatio filij est eterna q
bus vbi significari debeat.

Ad pmiū sic pcedit et videt qz p prior sit filio
Sicut enī se habet corruptio ad desiderē ita
se bz generatio ad inceptionem s; omē qz cor-
rūpit desit eē. g omē qz generatur incipit eē et
ita filius cū generat ē posterior pater. Nihil acci-
pit aliqd nisi qd nō bz. s; omē qz generat accipit eē a ge-
neratōe. g omē qz generat an generatōem nō bz eē. et sic
idem qd pus. Principiū naturaliter pus ē eo cui
ē pncipiū. s; pater ē pncipiū filij. g pater natura ē pōr si-
lio. Dare eē pus ē dignitate qz suscipe. g pater cus
det eē filio dignitate pōr est eo. Contra quo aliquid ē
pus nō ē pmiū simpliciter nec vniū aliter. g nō est de
s; filiū ē de. g nihil est pus ipso. R in pte et filio duo
sūt scz essentia cōmunis et relatio distinguens. q ad p
mū nō pte esse pōritas. qz idē est i vtroqz. q ad scdm non
p. qz correlatiua simul sūt nata tpe et intellectu. ddm
g qz pater nullo mō pōr ē filio nec natura nec duratiōe
nec dignitate nec intellectu. Ad pmiū qd generat inci-
pit eē. ddm qz verū ē de generatōe qz cū mutatiōe qop/
ponit corruptiōē. s; generatio qz filiū generat nō dī mu-
tatiōē s; solū emanatiōē. Ad scdōs nihil accipit nisi
qd nō bz. ddm qz aliq accipit eē ab alio nō tñ qz nō bz
eē s; qz bz nō a se s; ab alio. et sic filiū accipit eē a pte non
qz nō bz esse s; qz bz eē ab alio nō a se. et hoc bz ab cōno.
Ad tertiu pncipiū naturalitē. ddm qz pncipiū pōt
dupliciter p dicitur vel id qd ē pncipiū. et b ē pus natu-
raliter eo cui ē pncipiū. vel fm ratōē pncipij. et sic
sūt simul natura sicut et qlibet relicta. in deo autē ipa re-
latiō pncipij pstituit psonā cui ptingit relatiō pncipij.
et ideo nullo mō p ē filio pōr cui ē pncipiū. Ad qrtū
qd dignitate ddm qz vbi differt eē dātis et accipientis di-
gnitē ē dare qz accipe. sed hic non differt.

Ad scdōs sic pcedit et videtur qz generatio filij si
gnificari debeat p psonē tps. psonē enī maxie
eternitati cōpetit eo qz nō bz successiōē. s; ge-
neratio diuina ē cōna. g debet significari p psonē tps. Per-
fectior ē potētia sp actui pūcta qz nō pūcta. s; pō-
tētia pōt ē pfectissima. g sp actui generatiōis ē pūcta
s; p pōt significat actui pūcta p pteritū n. g generatio

diuina pfecti significat p psonē tps qz p pteritū. Contra
qd sp ē fieri nō ē pfectū. g qd sp ē pfectū male significa-
tur vt in fieri. s; generatio filij sp ē pfecta. psonē autē tps
significat eā vt in fieri. g tē. Aug dicit. melior ē qz sp
nat ē qz qz sp nascit. R successiōē nō simul ē esse et
pfectiō. qz cū plera sūt nō sūt. quous autē generatio cre-
ature sit successiua generatiō tñ filij dei nō ē. qz nō est i
tpe b. s; i mōtō eternitatis. et ideo quous generatio cre-
ature nō sit cū pfecta ē. generatio tñ creatoris simul est
et pfecta est. et ideo tam vbo pteritū tps significante pfe-
ctiōē qz vbo psonis tps significante actualitatem signi-
ficari pte. vñ bñ dicitur filij generari et filij natū. s; qz
simul ē et pfecta ē. et ideo pfecti significat p vtrūqz ver-
bū simul. siue p aduerbiū pōtis tps et aduerbiū pteritū
tps. vt cū dicitur filij sp est natū. Ad pmiū pōt marie
tē. ddm qz verū ē. qz ponit esse i actu. tñ i bis qz p modū
fieri significat imperat imperatiōem. qz talia dū bñt esse
imperfecta sūt. et ideo i talibus q simul sūt pfecta sūt pgru-
tius vtrūqz pteritū tpe et aduerbiū pōtis tps qz verbo
tñ pōtis tps. Ad scdm ddm qz quous sit actui pūcta
et sp generatio diuina tñ qz significat vt in fieri siue p
modū successiōis quous eē cū est nō est pfectū. ideo ad
significandū pfectionē diuine generatiōis nō tñ vbi
pōtis s; pteritū tps debem vti. Ad ea qz in contra-
rium opponūt p; responsio ex dictis.

¶ DI.

X

¶ Vnc vero post eterni-

tatem filij tē. Dicuntur qnq. Primo
vtrū spūsanct pcedat vt amor. Scdō
vtrū sit amor quē bz p filij et cōstrario. Tertio vtrū
sic nec vel vniū pōt et filij. Quarto vtrū ex pfectione
sua possit dici pte. ff. Quinto de numero psonarū.

Ad pmiū sic pcedit et videt qz spūsanct nō pce-
dat vt amor nūqz enī natura cōmunicat nisi
p actū nate. s; amor nō significat actum nate
s; magis volūtatē. g cū p pfectionē spūsancti
pūmunicet tota nate videt qz spūsanctus nō pcedat vt
amor. Nō ē idē modus pfectionis create et psonē di-
uine s; creature pcedūt a deo p actū volūtatē vt dicit.
dicit. g nulla psona pcedit p actū volūtatē. g nec p mo-
dū amoris. Modus pfectionis psonē ē prius p-
sonē. pcedēt. s; amor cōmunis ē tribus psonis. g nulla p-
sona pcedit vt amor. Contra nō ē pfecta sumi boni co-
gnitio siue aduicōe amoris. g vbi ē pfectus aliqz per
modū pfecte cognitōis optet qz sit alius p modū pfecti
amoris. g cū filiū pcedat p modū intellectus a pte siue vt
vbi. g spūsanct pcedit p modū volūtatē siue vt amor.
Spūsanct pcedit vt bonū vt Aug dicit s; pri-
ma rō doni ē amor. g pcedit p modū amoris. R pro-
cessus psonarū ē rō pfectionis creaturarū. fm illis apli ad
Eph. iij. Et quo ois paternitas i celo et i terra nominat.
In creaturis autē duplex ē pfectio scz p modū nature et
p modū volūtatē. g i creatore duplex ē pfectio. vna p
modū nature. altera p modū volūtatē vt hec duplex p-
fectio sit rō duplicis pfectionis in creaturis. et ideo si
cū filius pcedit p modū pfectionis nate ita spūsanct
p modū pfectionis volūtatē qz ddm pfectio ē amoris.
Ad pmiū natura nō cōmunicat ddm qz sicut p pmiū
pfectū nate pfectiū cōicat tota nate ita p pmiū pfectus
volūtatē cōmunicat tota volūtas. s; qz volūtas i deo
idē ē cū nate. ideo etiā cōicat tota nate p pfectū volūtatē
quous enī i nate inferiori nō nisi p actū nate pūcet nate tñ
i diuis p cōicari p actū volūtatē. qz volūtas ē ipa nate
Ad scdm ddm qz quous sit pfectus creature p modū
amoris. nō tamē ē idē modus. quia creatura pcedit vt

amatur solum vel volitum. s3 spiritus sanctus vt ratio
amandi et volendi. quia vt amor. sic creatura proce-
dit a deo vt exemplatū. sed fili⁹ vt exemplum. qz vt ars ⁊
imago pris⁹. **Ad. iij.** dōm qz charitas ⁊ amor p̄ tripli-
ter accipit. essentialiter. notionaliter. psonaliter. essen-
tialiter qñ in noīe amoris itelligit̄ p̄cessio fm modum
itelligēdi tm sicut ⁊ in noīe opationis qz tamē est diuina
essentia. ⁊ sic ē cōs tribus. **Personaliter** autē qñ in noīe
amoris imptat̄ processio realis. ⁊ sic solus spūs sanctus
amor ē. **Notionaliter** vō in gstrū significat ipam relatio-
onē qz est pncipiū amoris psonalis. ⁊ sic amor significa-
tur nō p nomē sed p x̄bū vt cū d̄r pater ⁊ fili⁹ diligūt se
diligere enī est amorē emittere. ⁊ sic ē cōmune patri ⁊ fi-
lio sicut ⁊ cōmuni spiratio.

Ad scdm sic pcedit. videt q spūssancus nō sic
amor quē hz pī i filiū z ecōuerso. qz q pcedit
vt i aliū tendēs nō pcedit vt in se subsistēs. s; spūssanc⁹ pcedit vt i se subsistēs. q nō vt i aliū tendēs.
z ita nō est amor tendēs a patre i filiū z ecōuerso. ¶ **S**;
si spūssanc⁹ ē amor mutu⁹ a patre i filiū z ecōuerso
sic fili⁹ recipit amorē a pī. ita pī a filio. z ita pī recipit
aliqd a filio qd filiū ē. ¶ **S** Null⁹ amor mutu⁹ ē vni⁹
qz duo z duo sūt amores. s; spūssanc⁹ ē amor vni⁹us.
q nō ē amor mutu⁹. z ita nō ē patris i filiū z fili⁹ i pīem.
¶ **C**ōtra Dico⁹ sup pō. dñc qd habita. in ra. t. dicit q
sicut spūssanc⁹ ē amor patris i filiū ita z fili⁹ i patrē.
¶ **S** Perfectio est dilectio mutua qd non mutua. sed
spūssancus ē dilectio pfectissima. q̄et mutua. ¶ **R**. cir
ca p̄cessionē spūssanci duo possunt p̄siderari. scz p̄o
cessio z modus p̄cedēdi et p̄cessionē inq̄tum h̄mōi nō
habet q sit a patre i filiū vel ecōuerso. s; q sit p̄sona p
se subsistens z distincta. et mō autē p̄cedendū inq̄tum
scz p̄cedit vt amor habet q sit ab vno i aliū z sic est
mutu⁹. non tñ est ab vno i aliū vt in recipientē amorē
sed vt i c̄minū z obiectum amoris sicut cum dicī. dīlī
go deū. deus nihil recipit a me. sed tñ est obiectū amo
ris mei. ¶ **A**d p̄mū qui p̄cedit z c̄. dicendū q eo qd ē
p̄cedens in se subsistit. sed rōne modi p̄cedendī sic ē ab
vno i aliū tendens. ¶ **A**d scdm dōm q nō sequitur si
spūssancus est amor fili⁹ i patrē q pater recipiat a filio
sed q obiectum amoris fili⁹ est tñ sicut vīsum est. ¶ **A**d
tertū dōm q amor mutu⁹ q est talium qui habent di
uersas volūtates nō est vni⁹ s; pater z fili⁹ vnā penit⁹
volūtate h̄nt. z ideo vni⁹us amorem.

Ad tertium sic proceditur. et videtur quod spiritus sanctus non sit nexu patris et filii. nexu enim non est nisi separato. sed pater et filius non sunt separati quia pater est in filio. et e converso. ergo coram non est aliquis nexu. ¶ **I**n nexu conveniunt quod necesse est. sed pater et filius non conveniunt in una persona. ergo necesse est in una persona. et ita spiritus sanctus non est nexu illorum. ¶ **Q**uod ab aliquibus discretum est et distinctum non est unitum illorum. sed spiritus sanctus a patre et filio est distinctus. ergo non est unitus illorum. ¶ **C**ontra Augustinus. amor est copula amicis et amari. sed spiritus sanctus est amor patris et filii. ergo est copula utriusque. ¶ **S**ecundum Augustinus. spiritus sanctus est amoris suavitatis quo generis genitorum coniungitur. ¶ **R**espondeo dominum quod aliquid potest dici nexu duorum dupliciter. Uno modo sic in quo duo uniantur ut si dicamus. pater et filius. pater et filius inquit. sic spiritus sanctus est ipsa personae de nexu patris et filii inquit. procedit communiter ab utroque. Alio modo sicut quo duo uniantur ut in cultu coniungens aliquid duo et sic etiam spiritus sanctus habet quod sit nexu patris et filii inquit. procedit ut amor patris in filium et e converso sicut dictum est. ¶ **A**d primum nexu non est et dicendum quod pater et filius dupliciter possunt considerari. vel in quantum conveniunt

in essentia. et uniuersum in amore essentiali. vel in quantum de
stinguuntur personis: et sic uniuersum personarum amoris personis
lis est ipsius amoris. ¶ Ad secundum per. si. et. dom. quod verum
est formaliter. quoniam tunc originaliter. quod verum personae sunt
origo sunt ipsius amoris. et sic est nexus eorum. ¶ Ad tertium dicere
dum quod non est verum uniuersaliter. nam a duobus eorum: poribus
glutinosius intelligitur aliud ab eis. differunt procedere quod
nihilominus illa necesse est uniuersum.

[illegible]

Ad quoniam sic procedit. videtur quod non sunt tres persone in divinis. non enim plus distat voluntas a natura quam intellectus. scilicet alia est persona procedens per modum voluntatis ab illa quam procedit per modum nature. ergo oportet esse aliam quam procedit per modum intellectus. et sic alia persona est esse filii quam alia filii. **P**ropter hoc videtur quod nascitur per liberalitatem in patre et filio sicut in spiritu sancto. si ergo per perfectionem nature et liberalitatem pervenit pater et filio ut spirant tertiam personam similiter spirare quoniam pervenit spiritui sancto. **I**n deo non est solus natura et voluntas sed multa alia attributa. ergo quantum ratione penes duo accipiuntur aliquid modi processionis personalium ita penes alia debet accipi. **C**ontra videtur quod sunt tres persone. persone enim non distinguuntur nisi per relationes origines scilicet relatio originis est secundum quam aliquid est ab alio. ergo videtur quod sit una tres persone quod sit ens ab alia et relatio quod alius. ergo sunt tres persone. **R**espondeo. in deo sunt tres persone tamen in his modis fidei rationem que persone non distinguuntur nisi per relationes origines. **D**uplex autem est modus originis siue processionis. scilicet per modum nature et per modum voluntatis. sic duplex est agens scilicet a natura et a proposito. **I**ste autem duplex modus processionis non distinguit personam a qua est processio. scilicet personas procedentes. quod quousque ab eodem potest aliquid procedere divinis modis in his modis divinis modis poterit procedere. et ideo sunt due persone procedentes una per modum nature scilicet filius. relatio per modum voluntatis scilicet spiritus sanctus. et una a qua

est vna vtraque pcessio. scz pater. et ideo tres sunt persone in diuinis. ples autem esse non possunt quia pcessiones personarum non possunt multiplicari secundum numerum. quia in deo nulla est materia multiplicatio autem secundum naturam in eadem specie est secundum materias. Ad primum dicitur intellectus domini quia pcessio nature est per pessionem speciei vni in altero. necesse est enim ut generetur habens beat speciem generantis. species autem in natura in materiali cuiusmodi est diuina ratio intelligendi in quantum habet. non autem ratio amandi nisi secundum quod adiungitur ratio boni. et ideo in diuinis ipsa pcessio per modum nature est per modum intellectus non autem per modum amoris. Ad secundum dicitur quia sicut natura in patre est principium generationis in quantum est idem re quia paternitas quia in filio non est quous sit in eo eadem natura et propter hoc non generat ita liberitas in patre et filio est principium spiritalitatis rationis. quia quia in spiritu sancto non est quous in eo sit liberalitas non producit ex se aliam personam. Ad tertium dicitur quia alia attributa vel non habent rationem principij actiui in eo sicut potentia. habent tamen omnia rationem principij exemplaris. et ideo secundum alia attributa pcessiones in diuinis non sumuntur nisi secundum naturam et intellectum et voluntatem. Ad ultimum dicitur quia re latio pstitutionis personam dicitur esse in diuinitatibus. propter hoc quia persona est incommunicabilis sed quia ab alio diuiditur secundum diuersos modos ab alio exiit. et ideo secundum hoc non accipitur vna tamen persona sed due.

III. Sic dicitur de re. Sic

quoniam quatuor. Primo videtur a patre et filio pcedat spiritalitatem. Secundo autem pcedat ab eis in quantum sunt vni. Tertio in quantum sunt vni in essentia. Quarto autem per et filium sunt vni spiratores spiritalitatis.

Ad primum sic pcedit. videtur quia spiritalitatem non pcedat a filio. Dicit enim Damascenus. spiritum a patre dicimus et spiritum patris nominamus. Nullum similitudinem per se a duobus. sed spiritalitatem est simpliciter. non est a duobus. Spiritalitatem non minus puenit cum patre quam filio. si ergo filio coicatur cum patre in spiratione spiritalitatis. videtur quia spiritalitatem coicatur cum patre in generatione filij sed hoc est falsum. Aut perfecte spirat per spiritum sanctum. aut non. si non. ergo aliquid imperfectum in patre quod est impossibile. si perfecte spirat filius. Iohannes xv. dicit. Ille me clarificabit quia de meo accipiet. aliquid accipiet a filio. sed quicquid est in illo est totum ipse sic se totum accipit a filio. pcedit ab illo.

Iohannes xv. dicit. Tu uenerit pacem. quem ego mitto. et sic si non pcederet ab eo non mitteret eum. pcedit ab ipso. Sed domini quia necesse est ponere spiritum sanctum a patre et filio pcedere. aliter enim sequitur ad minus triplex inconueniens. Quorum primum est quia pater et filius non sunt perfecte vni quod est heresis arru. ex hoc enim quia perfecte pater et filius sunt vni sequitur quia pater et filius in omnibus communicant nisi in paternitate et filiatione. esse autem principium spiritalitatis neque ad rationem patris neque ad rationem filij neque ad rationem filiationis. vnde oportet quia in hoc patre et filio coicatur. Secundum est quia filius et spiritalitatem non essent persone distincte quod est error sabellij. nam cum tres persone sint vni essentie non prece personarum distinctio nisi secundum relationes originis. puta vna persona est ab alia spiritus aut sanctus a filio non distinguitur per hoc quia est a patre. Si ergo non distinguitur ab eo per hoc quia vni eorum est ab alio nulla erit distinctio inter eos non autem filius est a spiritu sancto. quia ex hoc quia filius est solus a patre. restat ergo ut spiritalitatem sit a filio. Tertium est quia spiritalitatem sit creata quod est error macedonij in his enim in quibus pcessus necessarius est vni ab altero necesse est quia vni sit ab vno. sed in his quia producit ut voluta possibile est ab vno pcedere plura. Si ergo per pcessionem filij quia nature ordinem a solo patre pcedit. pcedat ut a solo patre. scilicet sequitur quia spiritus non pcedat a patre nature ordine. sed solus

quia pater sic voluit. hic autem modus est qui a deo creature pcedit. sequitur ergo spiritum sanctum esse creaturam quod est hereticum. ideo oportet dicere quia spiritalitatem sit a patre et filio. Ad primum de Damasceno. domini quia Damascenus non negat ita esse tamen non affirmat. quia dicitur fuisse tempus quod incepit pertrouersia super hac questione inter grecos et latinos. vnde in persona grecorum loquens dicit. non dicimus non tamen negat ita esse. Ad secundum dicitur quia vtriusque est a duobus diuersis personis. quia quod differunt personis differunt etiam per virtutem et operationem. Ad tertium dicitur quia spiritalitatem pcedit a filio. ideo filius non potest pcedere a spiritu sancto. quia impossibile est quod respectu eiusdem idem se habet beat in ratione principij et eius quod est a principio. Ad quartum dicitur domini quia perfecte spirat pater non tamen filius superfluit. quia sunt vni in spirando et hoc non est ex imperfectio patris quia indigeat filij adiutorio. sed ex perfecte filij. quia in omnibus assimilatur patri quod non repugnat paternitati eiusdem.

Ad secundum sic pcedit. videtur quia spiritalitatem non pcedat a patre et filio in quantum sunt vni. spiritalitatem pcedit a patre a filio ut necus amboz. neri autem non est vni sed pluri. pcedit ab eis ut sunt ples non ut sunt vni. Spiritalitatem est amor mutui patris et filij ut dicitur in supra. sed amor mutui est a duobus. ergo spiritalitatem. Actus sunt supposito. si ergo spirare est actus patris et filij. oportet quia sit actus eorum in quantum sunt supposita quodammodo. sed suppositum patris distinguitur a supposito filij. pcedit ab eis spiritalitatem in quantum sunt vni et distincti. Contra ples sunt pater et filius suis proprietatibus si ab eis spiritalitatem pcedit ut sunt ples. pcedit a patre ut pater est. et a filio ut filius est. ergo pater paternitate filij filiatione refertur ad spiritum sanctum quod falsum est. Pater et filius in quantum sunt ples distinguitur non autem vniatur sed spiritalitatem est vniio patris et filij. non pcedit ab eis in quantum sunt ples. Actus est alius ut agens et alius ut principij actionis. si ergo in in quantum sunt replerit pditionem nem agens sic pater et filius in quantum sunt ples spirant spiritum sanctum. si autem replerit pditionem principij actiuis sic in quantum sunt vni in virtute spiratiua spirat spiritum sanctum. Ad primum de necus domini quia necus non est vni sed pluri non tamen solus ut ples sunt sed ut coniungunt in aliquo vno. Ad secundum dicitur domini quia amor mutui est pluri sed tamen vnicorum in aliquo vno. Ad tertium dicitur domini quia spirare est pluri supposito conuenienti tamen in vna virtute spiratiua. Ad quartum dicitur domini quia quis pcedat ab eis ut ples sunt fm rationem agentium. nam fm formam eos plurificat sed paternitate et filiatione in quantum sunt spiratores principij. fm formam vnam in quantum pueniunt. Ad quintum dicitur domini quia in quantum sunt ples sunt solum non pueniunt spirando spiritum sanctum. sed in quantum sunt ples agentibus per vnam virtutem spiratiuam in vtroque.

Ad tertium sic pcedit. videtur quia spiritalitatem pcedat a patre et filio in quantum sunt vni in natura. natura non communicat nisi per actum nature. cum per spirationem natura communiceat spiratiuis erit natura ipsa principij. ergo pater et filius in quantum sunt vni in natura spirat spiritum sanctum. Non prece in duobus suppositis distinctis vna proprietates. quia proprietates numerantur secundum supposita. non spirat ut sunt vni in notioe aliquid sed in essentia. Ans. dicit quia ridiculum est dicere quia propter relationem tota essentia patris et filij sit in spiritu sancto et non potius propter essentiam. Contra in vnitatem essentie pueniunt tres persone. si spirare conuenit duobus fm quia sunt vni in essentia puenit etiam tertie persone. Dis actus proprius aliquid egreditur a forma aliqua que est propria ipsorum vnitatis aut essentie non est forma propria illorum duorum. ergo non est essentia in eis spirandi principium quod est actus proprius illorum. R. essentia tamen in patre et filio non potest esse spirationis principium nec

solū pphetas relatiua qz si cēntia fm rōez cēntie cēt pnci
piū acc^o notionalis essentia distinguere. pphetas autē
relatiua cē non p^r pncipiū pcreādi diuinā naturā vt
dicit Anf. Dd est qz q^o essentia est in p^re z filio rōne ali/
cui^o notōis q^o cōis est patri z filio q^o est idē re q^o essentia.
z d^r cōis spiratio ē pncipiū spiratōis spūssancti. z hoc ē
qd^o p^rmutius d^r qz spirat spūssanctum in q^o sūt vnum
in potētia spiratiua vt potētia referat ad essentia. hoc
autē quod dico spiratiua ad notōem. potētia enī spirā
di sicut z potētia generādi dicit cēntia. cū modo tamē
cristendi h^o vel illo. z dicit essentia pncipaliter in recto
relatōem autē i obliquo vt habet supra di. vij. ¶ Ad p^ri
mū natura nō cōmunicat nisi p actū nature dōm q^o ve
rū est. s^z determinata p^rmuticatio nate debet eē p actum
nature acceptē sub aliq^o p^ria rōne. z ideo p^rmuticatio
p^r q^o pcedit spūssanctus est act^o nature in q^o sūt idē rel
q^o cōis spiratio. ¶ Ad scōm de suppositis distinctis di/
cēdū q^o duobz distinct^o p^ressentia nō p^r inesse pphetas
vna s^z duobz q^o qdē sūt in essentia vniū. ¶ Ad tertium
de Anf. dōm q^o nō intendit dicere q^o relatōe p^r z filius
nō spirat spūssanctū s^z qd^o nō solū. s^z cēntia sub rōne
relatōis. ¶ Ad ea q^o in p^rerariū opponit dōm q^o ipa vni
tas essentie nō ē tota causa spiratōis nisi in q^o sūt ipa est
piūtra cum notōe p^rmutis spiratōis. h^o vero nō ē i ter/
tia psona. z ideo nō puenit ei actus spirationis.

H d^r q^o sūt sic pcedit. videt q^o pater z fili^o debeāt
dici vnus spirator. spirator enī d^r ab actu spi
randi. q^o ab vno actu spirādi debet dici vnus
spirator. s^z vnus ē actus spirandi i patre z fi
lio. q^o sūt vnus spirator. ¶ Tres p^rone ab vno actu
creādi dicūt v^o creator. q^o due p^rone ab vno actu spi
rādi debent dici v^o spirator. ¶ Pater z fili^o dicūt
vniū pncipium spūssancti. s^z nō nisi spirādo. q^o debet di
ci vnus spirator. ¶ Cōtra q^o n^o spirat sūt spiratores
sed pater z fili^o spirant q^o zē. ¶ Hyl. dicit spūssan
ctū pcedere a patre z filio auctoribz. s^z non sunt aucto
res nisi. put sūt spiratores. ergo pater z filius non sunt
vnus spirator spūssancti sed plures. ¶ R^o dōm q^o circa
hoc est duplex opinio. Quidā enī dicūt q^o pater et filius
sicut dicūt vniū pncipium spūssancti ita debent dici
vnus spirator. nō tū vnus spiras si spiras adiectiue te
neatur. qz adiectiua recipiūt numerū a suppositis. sub
stantiua autē a forma significata. vñ cū spirator sit sub
stantiū spirans adiectiuium. pater z filius debēt dici
duo spirātes ppter pluralitatē suppositōz. vnus autē
spirator ppter vnitatem v^outis spiratiue. Et ad auctē
Hyl. respondēt q^o posuit auctores p spirantibz. z h^o
dicit Alanus i regulis theologie. Alij dicūt q^o qz spirā
di actus ē patris z filij aliquo mō vt sūt plures idō pl^r
debet p^rdicari vt dicatur pater z filius sunt spiratores.
secus autē est de actu creādi qui est triū soluz fm q^o sūt
i essentia vniū. z ideo pater z filius dicūt v^o creator
sed duo spiratores. z fm vtrāq^o opiniōē de facili patz
responsio ad obiecta. ¶ Ad primū actus v^o est dōm
q^o q^o sūt sit v^o tamē significatur vt egrediens a pluribz
suppositis. ¶ Ad scōm de creatore dōm q^o non est simi
le qz actus ille egredit ab eis vt sunt vniū oīno s^z actus
spirādi egredit ab eis vt sunt aliquo mō distincti. ¶ Ad
tertium de pncipio dicēdū q^o non est simile. qz pncipiū
respicit ad rōnes spirādi siue relatōem q^o ē vna. spirator
vero respicit supposita siue psonas q^o sunt multe.

DI.

XII

Tem qritur zc. Dic

querūtur quatuor. ¶ Primo an spūssan

ctus pcedat prius a patre q^o a filio. ¶ Secūdo an ma/
gis vel plenius ab vno q^o ab alio. ¶ Tertio an eque im
mediate ab vtroq^o. ¶ Quarto an patri sit attribuenda
auctas in spiratione spūssancti.

H d^r primū sic pceditur. videtur q^o spūssanct^o
prius pcedat a patre q^o a filio. Spiritus enī
factus pcedit a patre. aut ergo iam nato filio
z ita filius ē prior spiritus sancto. aut nō dum
nato. z ita spūssanct^o p^rus pcedit a patre q^o a filio. quia
non potest pcedere a filio nisi iam nato. ¶ P^rius ē
cōmune q^o p^rius. ergo qd^o inest alicui fm cōmune p^ri^o
est q^o qd^o inest fm p^rius. spirare autē spūssanctū inest pa
tri fm cōmunem notōem cum filio. generare autē filius
fm p^rium. ergo p^rius inest act^o spirandi q^o generādi.
ergo spiratio spūssancti a patre prior est q^o generatio fi
lij. ergo p^rius pcedit a patre q^o a filio. ¶ Pater ē pnci
pium de non pncipio. filius pncipium de principio.
sed naturaliter p^rus agit z pducit pncipium sine pnci
pio q^o pncipium de pncipio. ergo quicqd^o a patre z filio
pcedit. p^rus pcedit a patre q^o a filio. ¶ Contra Arban.
dicit q^o in trinitate nihil est prius aut posterius. ¶ In
vno non est prius aut posterius spūssanctus pcedit a
patre z filio fm q^o sunt vnum. ergo nō fm p^rius z poste
rius. ¶ R^o in diuinis fm Aug^o. est solus ordo nature
scz fm originem qua vnus ex alio non ordo fm p^rius z
posterius quo vniū sit prior altero. vñ pater filio aut spi
ritus sancto nullo modo prior est nec cōuerso. quia fm
naturā vnus sūt fm pphetas psonales correlatiue se
habent. relatiua autē sūt simul nata. duratiue z intelle
ctu. z sic vna psona nullo modo est prior altera z eadez
ratione spūssanct^o nō p^rus pcedit a patre q^o a filio. ¶ Ad
primū aut iam nato dicēdū q^o non ē diuisio sufficiēs
quia q^o sūt natum z non natū opponātur p^radictorie
non tamen pcedere iam nato filio aut non nato. sicut
q^o sūt homo z non homo opponant cōtradictorie. non
tamen esse albū hominē. aut albū non hominē neutriū
ergo dandū. z est sile si dicatur splēdor pcedit ab igne
aut ergo iam orto calore aut non dū orto vtrūq^o enī fal
sum ē s^z simul dū orit. ¶ Ad scōm p^rus p^rmutē dōm q^o
hoc intelligit vbi p^rmutē icludit in rōne p^ria sicut p^rus
est animal q^o homo nō tū albū q^o hō q^o sūt albū sit p^rus
p^rmutius. Spiratio vero nō icluditur in rōne genera
tionis vñ non op^ret q^o sit prior q^o sūt cōmuniō. ¶ Ad
tertū prius naturaliter agit pncipiū sine pncipio di
cēdū q^o verū est vbi diuersa v^outis est vtriusq^o pncipiū
nō tū vbi vna ē z eadem.

H d^r scōm sic pceditur. videtur q^o spiritus san
ctus magis pcedat a patre q^o a filio. omnis
causa primaria plus influit in suum causatū
q^o causa secūdaria. sed filius ē q^o si causa secū
daria. pater autem q^o si causa p^rmaria. ergo z spūssanct^o
magis pcedit a p^re q^o a filio. ¶ P^rop^rter q^o vniū qd^o z
illud magis. si ergo ppter patrem spirat filius. quia fi
lius habet a patre q^o spiret. magis spirat pater q^o filius
¶ Spūssanctus habet a patre q^o pcedat a filio z nō
cōuerso q^o p^r habet a patre q^o a filio. ergo plus pcedit
ab ipso. ¶ Contra vbi est vnitās ibi non est magis z mi
nus. pater z filius sunt vnum in spirando. ergo v^o nō
spirat magis altero. ¶ In trinitate est summa equa
litas. ergo non est ibi neq^o mai^o neq^o minus. ¶ Q^o sūt
virtutem spiratiua filius habeat a patre. quia tamē
illa vna z eadez est in patre z filio tota nō magis pcedit
spūssanct^o a patre q^o a filio nec plen^o sic fili^o nō ē min^o
deus q^o p^r a quo accipit deitātē. qz vna z eqlem accipit
¶ Ad p^rimū de causa p^rmaria dōm q^o nec pater nec fili^o

pprie est causa spūsancti. s. pncipiū. q. tam est ad cui⁹ esse seqtur aliud. i. diuersū i essentia cū etia eadem sit virtus spirandi i vtroq. non tñ vn⁹ eor. est pncipiū pri mariū alter scdariū. ¶ Ad scdm. ppter qd vñū qd tale ddm q. veritate ppositio h. vbi est ratio causalitatis. h. aut nō est i pposito. ¶ Ad tertiū spūsanct⁹ a patre ddm q. h. n. facit. q. pl⁹ beat a patre q. a filio cū totū eque ha beat ab vtroq. sed ipa spiratio aliq. mō ppet ad patrē. q. nō ad filiū. q. i filio ē a patre z nō ecōuerso.

Ad tertiū sic pceditur videt q. spūsanct⁹ pcedat a patre mediāte filio. illud enī p qd aliqd pcedit videt eē mediū i pcessioe. s. spūsanct⁹ pcedit a pte p filiū. s. pcedit a patre mediāte filio. ¶ Spūsanct⁹ ē tertia i trinitate psona. tertiū vero nō erit a pmo nisi p mediū. s. spūsanct⁹ non erit a patre nisi mediāte filio. ¶ Duoq. ab eodē pncipio eque z imediate pcedētū. vñū nō est pncipiū alterius si s. filius z spūsanct⁹ eque imediate a patre pcedunt filiū nō ē pncipiū spūsancti. ¶ Cōtra eque imediate pcedit creatā a tribz psonis ppter vñā virtutē creati. s. simplici spūsanct⁹ a duobz ppter vñā virtutē spirādi. ¶ Si nō ē eque imediate pcessio nō ē equalis germanitas. s. nec equalis dilectio. ¶ 2° ddm q. p. s. fili⁹ sūt spiratores spūsancti p virtutē spiratiūā q. vñā ē i vtroq. s. pcessio spūsancti ppter ad virtutem p spiratiūā imediate ab vtroq. pcedit. Si aut ppter ad patrē z filiū vt sūt spirantes sic a patre pcedit spūsanctus quodāmodo mediāte z quodāmodo imediate. mediāte qdē qstuz ad hoc q. spūsanctus pcedit a filio. hoc enī filius habet a patre. imediate autē inqstūm pater z fili⁹ simul spirāt spūsanctū. sicut Seth fuit ab Adā z mediāte z imediate mediāte qdē inqstū Seth fuit ab Eua q. fuit ab Adā. imediate vero inqstuz eua z adā simul genuerūt seth. ¶ Ad primū id p qd aliqd pcedit z. ddm q. verū ē. nāz hēc ppositio p notat habitudinē causalitatis vel instrumenti. sed hic notat solā habitudinē auctis. nihilomin⁹ tñ verū est. q. filius est mediū vno modo inqstūm a patre habet q. spirer. ¶ Ad scdm de tertia psona ddm q. verū est vbi pmut z scdm omnimodo sūt diuersa in nullo vnita. s. hic pater z filius sūt vñū in spirādo. ¶ Ad tertiū ddm q. vñū est qū pcedit ab eodē pncipio eodē modo aliter nō. nam eua z abel pcesserūt imediate ab adā tñ abel pcedit ab eua. vñū ddm qd falsum est. nam creature imediate pcedit a deo z tñ inter eos est ordo causalitatis.

Ad qrtum sic pceditur. videt q. respectu pcessiois spūsancti nō sit assignāda patri vñā attribuēda auctas. p. enī nō se h. ad. pcessio nē spūsancti nisi p aliquā relatōē originis q. q. est cōmunitas spiratio. si s. in spirādo spiritūsanctū at. tribuit patri auctas. videt q. auctas sit idē qd cōmunitas spiratio. z sic nō tñ erit pater s. z fili⁹. ¶ Pater et filius i spirādo spūsanctū pueniūt. si ergo patri attribuit auctas filio attribuitur subauctas. z ita qstuz ad aliqd filius ēēt sub patre z inferior eo qd est hereticū. ¶ Eadē potentia est q. pater spiritūsanctū spirat et filius. si ergo potentia spirandi in patre ē auctas paritōne in filio auctas dicit qd nō pceditur. ¶ Contra est qd ē in glo. Roma. v. sup illud charitas dei diffusa est z. in patre inqstūm manet auctas. in filio natiuitas. in spūsancto cōmunitas. ¶ 2° ddm q. nomen auctis apud nos designat primā originē. ille enī ē auctor ali cuius finis q. pmo illum inuenit. de ratione autem originis duo sūt. quoz vñū est vt ab ea sit aliqd Aliud est vt non sit ab aliquo q.uis ergo i diuinis psonis nō

sint pns z posterius tñ fm predicta duo nomen auctis ibi cōceditur. a patre nāq. filius z spūsanct⁹ hñt qdē sunt vel possunt vñā opant. ipe vero pater a nullo aliqd habet. sic s. in spirando spūsanctū patri attribuit auctas. q. fili⁹ habet a patre q. spirer. pater aut a nullo. ¶ Ad primū ergo ddm q. i nōmē auctis icludūt tres pncipates. s. enī pater auctor in spiratiōe spūsancti fm q. spūsanctus est a patre qd ad cōmunitatē spiratōē pnter. z itez fm q. filius a patre habet s. qd spirer p generationē. z sic icludūt paternitātē. z itez qd pater non h. hoc ab alio qd pnter ad inascribilitatē q.uis ergo cōmunitas spiratio pueniat patri z filio nō tñ auctas spirādi. ¶ Ad scdm ddm q. qdām vtūtur nōmē sub auctis in filio sicut nōmē auctis i patre. intelligentes p ppositionē designari ordinē originis z non minoratōis. sed q. hoc nomē in vsu scōz nō iuenit. z quādā subiectio/nem impat. videt ideo alijs esse racendū nec seqtur q. si in patre sit auctas q. in filio sit subauctas. q. auctas nihil dicit qd non pnter ad originem. subauctas autē impat subiectionem. ¶ Ad tertiū ddm q. q.uis eadē potentia spirandi sit i patre z filio nō tñ fm eūdē existētiē modū. nā fili⁹ h. ē a patre pater aut a nullo. z itō i pte h. rōnez auctis non autē in filio.

DI. **XIII**
Est hoc cōsiderādūz

est zē. ¶ Dic queruntur qrtuor. ¶ Primo vñū in deo sit aliqua pcessio. ¶ Secundo vñū sit vna vel plures. ¶ Tercio q. lter notari debeat.

¶ Quarto vñū spūsanctus dicatur ingenitus

Ad primū sic pceditur. videtur q. in deo nulla sit pcessio. pcessio enī dicit quēdā motū. sed i deo null⁹ ē mot⁹. ergo nec pcessio. ¶ 2° pcessio impat separatōē pcedētis ab eo vñū pcedit sed in deo nulla est separatō. s. nec pcessio.

¶ Omnis pcessio est progressio ab alio i aliud. sed emanatio rei p se subsistētis nō est vt i aliud. ergo non est pcessio. talis at ē emanatio psonē a psona. s. zē. ¶ Cōtra

Job. xvj. s. Spūs paditus q. a patre pcedit. ¶ In aia est imago trinitatis. s. i aia iuenitur noticiā pcedere a mente z amor ab vtroq. s. est pcessio in diuinis psonis.

¶ 2° ddm q. pcessio dupliciter accipit. Uno modo fm eritū alicui⁹ ab alio. z sic effectus dicitur pcedere a suis causis z principia a suis pncipijs. ¶ Alio modo fm motū alicui⁹ i aliquid sicut dicit qd mouet fm locū. pcedere in locū. z q. in deo nō est mot⁹ aliq. ideo

pcessio scdo modo deo puenire nō pnt nisi p quādā metaphorā inqstūm similitudinē suam in alio pducit. z sic incipit esse fm suam similitudinē vbi pns hoc mō non erat. z p hunc modū ē. pcedere in creaturas. est autē in diuis eritū alicui⁹ ab alio sicut a pncipio fm illud

Job. xvj. Eritū a patre z veni i mūdū. z itō qstūm ad hoc vñā psona ē. pcedere ab alia inqstūm ē ab ea sicut a pncipio.

¶ Ad primū pcessio dicit motū ddm q. pcessus rei a re a qua differt essentialiter mot⁹ est vel mutatio. s. talis pcessio nō est in deo. ¶ Ad scdm de separatōe ddm q. h. h. locum in pcessione p differētiā essentialē.

¶ Ad tertiū ddm q. pcessio localis est in aliqd sicut iterū motus. sed qd pcedit a causa nō optet q. i aliterum pcedat. z sic sumit pcessio in diuinis psonis.

¶ Ad scdm sic pcedit. videtur q. tñ i diuinis sit vñā pcessio. Sicut enī paternitas nomiat p pncipatē originis vt a q. est aliquis ita pcessio vt q. ē ab alio. s. i diuinis nō pnt ē nisi vñā paternitas. s. nec nisi vñā pcessio.

¶ In oibz habētibz

vnā naturā specie est vnus modus cōmunicatōis nature. sed p. pcessiōe psonaz cōmunicat natura diuina q̄ non tñ vnā est in specie sed etiā i numero. q̄ nō ē nisi vnus modus pcessiōis i diuinis. ¶ **O**pationes distinguuntur ab inuicē penes terminos z pncipia. sed pcessiō i diuinis semp est ab eodē pncipio. q̄ ex nature nature eius a quo est pcessiō z ad eundē terminū pcessiōne acceptū. q̄ p diuinā pcessiōne semp accipit natura diuina. q̄ videt q̄ nō sit i diuinis nisi vnā pcessiō. ¶ **S**i sint due pcessiōes aut differūt ex pte essentie aut ex pte relationū. s̄z nō pmo modo q̄ essentia nō distinguit in diuinis nec scdo. relatōes enī fm rōnes itelligēdi cōsecunt pcessiōne. eo enī est filiū q̄ a patre pcedit. q̄ videt q̄ nō differāt. ¶ **C**ōtra fm vnā pcessiōne ē tñ vnus pcedens. sed sūt due psonę pcedentes. q̄ z due pcessiōes. ¶ **P**rimo circa hoc sūt tres opiniones. Quidam enī dicunt q̄ pcessiōes realiter seipis distinguūt. sicut pime differētie alicui⁹ generis. Sed ptra hoc est q̄ pcessiōes significāt p modū quorūdā actū. quoz diffinitionem oportet accipere penes pncipia vel penes terminos. Et ideo alij dicūt q̄ differūt fm diuersū modum pcessiōis. q̄ generatio est pcessiō nature. reliqua est pcessiō volūtatis. Sed ptra hoc est q̄ hec differētia ē differtia rōnis tñ. natura enī z volūtās sūt idem re i diuinis. pcessiōes autē realiter distinguūt. Et ideo tertiū dicūt q̄ cū dīa sola fm relatōne originis faciat realē distinctionē in diuinis. pcessiōes autē realiter distinguūt oportet q̄ p relatōes originis distinguāt. pcedē autē z nō pcedere sūt differētie originis siue pcessiōis z ideo q̄ filiū pcedit a nō pcedente. id est. pfe. spūsanctus autē pcedit a pcedente. id est. filio nō solū a non. pcedēte. id est. patre. ideo pcessiō filiū realiter distinguūt a pcessiōe spūsancti. ¶ **A**d primū nō est i diuinis nisi vnā paternitas. dōm q̄ verum est. z ratio hui⁹ est quia determinatū modū dicit originis. z tō nō potest multiplicari fm diuersā rōnem originis i diuinis. sed pcessiō dicit originē in cōmuni. z ideo pōt fm duos modos originis determinari. sc̄z q̄ sit pcessiō ab vno nō pcedente z q̄ sit pcessiō a pcedente z nō pcedente. z ideo nō est simile. ¶ **A**d scdm de cōmunicatōis natura dōm q̄ q̄uis in creaturis nō possit esse nisi vnus mod⁹ cōmunicatōis vnus nature. p̄ tamē esse i creatore in quo nō volūtās est z natura. z ideo non solū p actū nature sed p actū volūtatis natura cōmunicat. ¶ **A**d tertiū opationes distinguunt penes terminos dōm q̄ z similiter pcessiōes. q̄ essentia nō sub rōne essentie s̄z sub rōne paternitatis v̄l cōmunis spiratōis est pncipiū cōmunicatōis nature. similiter natura nō fm se est terminus pcessiōis. s̄z filiū q̄ est ipa natura. ¶ **A**d q̄rtū relationes zc. dōm q̄ verū est inq̄tum sunt relatōes inq̄tum tñ sunt p̄prietates p̄stituentes psonas sic pcedūt pcessiōes fm modū itelligēdi.

Ad tertiū sic pcedit. z videt q̄ pcessiō amoris generatio debeat dici. generatio enī est mor⁹ ad subam. s̄z pcessiō ē act⁹ ad pducēdū subaz sc̄z ypostasim. s̄z et generatio. ¶ **A**d p̄m. dicit generare est dīa suba sibi silem in sua natura pducere. sed p pcessiōnem. s̄z pducitur ex suba patris similis ei in natura q̄ pcessiō debet dici generatio. ¶ **S**icut fili⁹ habet specialē modū pcedendi. ita z spūsanct⁹ specialis autē modus originis filiū designat noie generatio nis. nō autē nomie pcessiōis. q̄ etiam aliq̄ noie specialis designat p̄m⁹ modus originis spūsancti. q̄ origo spiritalis nō debet dici pcessiō. ¶ **C**ōtra q̄quid pcedit p modū generatōis pcedit vt genit⁹. s̄z spūsanct⁹ nō pcedit p modū generatōis vt genit⁹. q̄ non pcedit

p modū generatōis. ¶ **P**rimo dōm q̄ spūsanct⁹ pcedit vt amor. pcessiō autē amoris inq̄tum h̄mōi nō est in pformitate nature. Sic enī vbiq̄z esset amoris pcessiō in ueniret nature pformitas q̄d p̄z in nobis ē falsū. ¶ **A**utē spūsancti pcessiō sit in pformitate nature ē est inq̄tum pcedit vt amor diuin⁹. q̄ in deo non p̄t ē aliqd diuersum a sua natura sic q̄ pcessiō spūsancti ex ratiōe modi pcedēdi nō dicit pformitatem nature. quā imprae generatio filiū ex rōne generatōis. z ideo spūsancti pcessiō dicit nō debet sicut nec spūsanctus debet dici filiū q̄uis sit ab alio. ¶ **A**d p̄m dōm q̄ pcessiō spūsancti nō habet q̄ sit ad subam inq̄tum est pcessiō amoris s̄z solum inq̄tum ē pcessiō amoris diuini. Et similiter dōm ad scdm. ¶ **A**d tertiū dōm q̄ q̄uis hoc nomen pcessiō sit cōmune ad generatōem filiū z ad pcessiōne spūsancti. tñ spūsancti pcessiō nomē cōmune sibi ap̄ propriat eo q̄ dīa quā addit spūsancto pcessiō supra cōmune pcessiōne nō p̄t nro nomē designari cū nihil in creaturis iueniat pcedere vt amor q̄ sit psona substans h̄ns cōplere naturā sui pncipiū. noia enī imponimus fm q̄ in rebus creatis iuenimus q̄ nostre cognitiōi pmo occurrūt.

Ad q̄rtū sic pceditur z videt q̄ spūsanctus dicat ingentus. dicit enī p̄m. q̄ ingentus vno modo idēz est q̄ increatus. s̄z tres psonę sunt increate. q̄ ingente. ¶ **P**rimo dicit i lra spūsanctus pater nō est s̄z ingentus atq̄ nō fact⁹. ¶ **I**ngentū relatōe nō dicit q̄ sic essentia non dicit ingenta. q̄ videt q̄ sit d̄ absolutis sed absoluta cōueniūt tribz psonis q̄ ingentū puenit spūsancto. ¶ **C**ōtra est q̄d in lra d̄z q̄ solus pater d̄z ingent⁹. ¶ **P**rimo ingentū p̄t dupliciter accipi vel p̄uatiue. z sic non cadit i diuinis. q̄ p̄uatiuo defectū imprat cum sit ei⁹ q̄d natum est haberi z nō habet. vel negatiue z hoc dupliciter. v̄l in genere aliquo determinato vel simpliciter siue extra genus. pmo modo relinq̄t aliqd sc̄z esse ab alio p generationē solum z sic puenit spūsancto. Scdo modo nihil relinq̄t. vnde collit ēē ab alio simpliciter. ¶ **S**z h̄ ē dupliciter. v̄l quia est negatiō pura z sic puenit diuine essentie q̄ non ē ab alio nec aliqd ab ipa vel negatiō fun data sup p̄trario sc̄z sup hoc q̄d ē omnia esse ab illo. z sic puenit patri. ¶ **A**d primū d̄ p̄m. dōm q̄ equiuoce accipit ibi ingent⁹ sicut equiuoce d̄z generatio d̄ creatōe z pductione de suba. ¶ **A**d scdm de Micro. dōm q̄ in ingentū accipit negatiue negatiōne in genere existentis ab alio. ¶ **A**d tertiū ingent⁹ nō dicit relatōem dōm q̄ fm q̄d puenit patri sic dicit aliq̄a relatōem. q̄ nō d̄z patris. z sic non puenit essentie. fm aut q̄ puenit essentie z spūsancto nō dicit aliq̄a notionē nec aliqd de absolutis. q̄ sic pueniret etiā filio. s̄z remouet notionē quādam sc̄z generationē passiua.

DI **XIII**

Reterea diligēter zc.

Primo dicuntur q̄nq̄. ¶ **P**rimo vtrum sit aliqua tpalis pcessiō spūsancti. ¶ **S**cdō vtrum tpalis pcessiō ponat i numez cū eterna. ¶ **T**ercio vtrum in pcessiōne spūsancti tpali. de ipse spūsanctus vel tñ eius dona. ¶ **Q**uarto in q̄b⁹ donis def. ¶ **Q**uinto vtrum spūsanct⁹ def a viris sanctis.

Ad primū sic pcedit z videt q̄ nō sit aliq̄ pcessiō spūsancti tpalis. Non enī est ponē tpalē generationē filiū nisi rōne nate assupte i idēp̄tate psonę. s̄z spūsanctus nullā naturam assumpsit in idēp̄tate psonę. q̄ nō debet aliq̄ eius pcessiō tpalis dici. ¶ **P**rimo pcessiō spūsancti z eiusdem

spiratio sunt idem. scilicet non est spiratio temporalis quod nec processio. **P**rocessio siue actiue siue passiue in intellectu est operatio dei. scilicet secundum philosophum subiecta dei et omnis operatio eius est in momento eternitatis non in tempore. **C**ontra spiritus sanctus non habet nisi unum precedentem a patre et filio. sed pertingit ipsum haberi ex tempore. et ipsum precedentem ex tempore. **D**onum procedit a deo in recipientem. sed spiritus sanctus datur ex tempore et recipitur ex tempore. **Q**uia spiritus sanctus procedit per modum amoris. ideo procedit per modum redentis in aliud. spiritus sanctus processio dupliciter habet operationem et ad id a quo procedit. et ad id in quod procedit. Quatuor ad primam operationem processio spiritus sancti semper est eterna. quia eternaliter procedit a patre et filio. Quatuor ad secundam operationem distinctionem est. Nam dupliciter dicitur spiritus sanctus in aliquid procedere. Uno modo in obiectum amoris qui est spiritus sanctus. et sic ab eterno procedit a patre in filium in qua etiam omnes sancti amantur in quantum sunt membra eius. Alio modo quantum ad effectum amoris per quem spiritus sanctus in aliquid quo esse debet. et sic dicitur procedere in sanctos. unde cum effectus sit temporalis et processio ex hac parte erit temporalis absque ulla. scilicet mutatione. **A**d primum de generatione filij domini quod non est simile. quia generatio filij dicitur respectu ad illum a quo est. sed processio spiritus sancti non tamen dicitur respectus ad illud a quo est. sed ad illud ad quod est quod potest esse temporale. et ideo non est simile. **A**d secundum de spiratione domini quod quis spiratio et processio sunt idem in re. tamen spiratio dicitur respectus ad id a quo est tamen. processio vero ad illud a quo est et ad illud ad quod est et ideo potest procedere temporaliter spiritus sanctus quis non spirari temporaliter. **A**d tertium de operatione diuina domini quod nec propter actum processione nec propter passivum dicitur processio temporalis. sed propter effectum temporalem.

Ad secundum sic proceditur et videtur quod processio temporalis ponatur in numerum cum eterna. temporale enim et eternum non possunt idem esse in essentia. quod nec processio temporalis et eterna. quod distinguuntur et una ponitur in numerum cum alia. **Q**uestioque habet ordinem et distinctionem sunt unum numero. scilicet processio eterna et temporalis habet ordinem quia eterna prior est quam et distinctionem et sic idem quod prius. **A**d idem non est signum simplicius. scilicet processio temporalis est signum eterne. et temporalis et eterna non sunt idem. et ita ponitur in numerum. **C**ontra processio temporalis addit respectum temporalem ad processione eternam sed respectus habet eum non sit realis ex parte precedentis nihil variat in re. quod eadem est processio eterna et temporalis. **S**icut differt a se solis lucere et illuminare. sic a se. scilicet procedere eternaliter et procedere ad sanctificationem creature. scilicet lucere et illuminare non differunt in sole realiter. quod procedere eternaliter et temporaliter non differunt realiter in spiritu sancto. **Q**uia processio temporalis et eterna a spiritu sancto pariter ad id a quo sunt essentialiter idem sunt. sed per operationem ad id ad quod sunt cum processio temporalis addat supra processione eternam quedam respectum temporalem quod non est essentialiter siue realiter in spiritu sancto sed in creatura temporalis. et ideo differt a processione eterne nam quantum ad illum respectum scilicet non realiter ex parte spiritus sancti. et sic ponitur in numero cum eterna. **A**d primam temporalem differt et. domini quod eterna processio non est idem cum temporali quantum ad id quod temporale est. **A**d secundum de ordine domini quod non habet ordinem nisi ratione effectus notati siue noui respectus. et sic differunt. **A**d tertium de signo domini quod temporalis dicitur signum eterne ratione effectus notati effectus enim eius est amor gratiue quod est similitudo quod amoris increati quod est. scilicet per consequens signum eius et.

Ad tertium sic proceditur et videtur quod spiritus sanctus non datur secundum sui substantiam secundum philosophum. de eodem modo habet se ad omnia scilicet non omnia eodem modo habent se ad ipsum scilicet si secundum substantiam daretur alicui modo cui non prius

datur erat alio modo se haberet ad illum quod prius. ergo secundum substantiam alicui non datur. **C**ui aliquid iustificatur per gratiam nihil est in eo quod prius non fuerit nisi sola gratia. quod non datur ei. scilicet secundum substantiam. imo solus quo ad ei dona. **Q**uia secundum se est ubique secundum se nunquam potest. procedit scilicet spiritus sanctus secundum se in omni creatura est quod secundum se in nullam creaturam potest procedere. **C**ontra Roma. v. dicitur. charitas dei diffusa est in cordibus nostris per. scilicet quod datus est nobis. quod verum est. **S**piritus sanctus personaliter est donum. sed donum dicitur ex eo quod datur ut dicit Augustinus quod personaliter datur. **I**uxta hoc queritur utrum quod datur per prius. scilicet an donum eius. **Q**uia dicitur quod ad hoc aliquid datur ut habeatur. habet autem aliquid per aliquem modum unionis sicut habet vestimentum vel albe do. homo autem quando iustificatur non solum vnus vnus dei quod formaliter in anima recipitur. sed ipsi deo per cognitionem et amorem actualiter vel habitualiter. quod qui adheret deo vnus spiritus est. **C**or. vi. ille ergo qui iustificatur non solum habet donum. sed ipsum. scilicet et sic non solum donum. sed datur sed ipse. **A**d primum domini quod in hoc quod spiritus sanctus datur vel habetur in. non est aliqua relatio secundum rem ad creaturam sed secundum rationem tamen. in creatura autem secundum rem. et ideo ratio non sequitur. **A**d secundum domini quod scilicet spiritus sanctus fuerit in iustificato ante iustificationem aliquo modo non tamen fuit in eo ut ab ipso habetur sicut non dicimus quod lapis habeatur. scilicet quod sit in eo essentia presentia et potentia. et ideo quando incipit esse in homine ut ab eo habitus tunc dicitur sibi dari. **A**d tertium quod spiritus sanctus est ubique scilicet non ut habitus ab vnoquoque. **A**d id quod ultimo queritur quod prius datur. domini quod simul tempore dantur donum creatum et increatum. non tamen natura possunt enim hec duo dona considerari vel ex parte recipientis. et sic cum donum creatum sit. dispositio ad recipiendum donum increatum. per prius datur donum creatum quam increatum. **S**i autem consideretur ex parte dantis cum donum increatum quod est amor quod dicitur spiritus sanctus sit ratio quod datur det alicui donum creatum per prius datur donum increatum quam creatum.

Ad quatuor sic proceditur. et videtur quod in omni dono datur. scilicet. dona enim posteriora non dantur nisi ne dono priori quod est ratio dandi alia dona. scilicet spiritus sanctus est donum primum et ratio dandi non tamen dona gratum facientia sed gratis data. quod non datur nisi ne ipso. et ita datur cum illis. **D**ari temporaliter spiritus sanctus nihil aliud est nisi cum nouo modo esse in creatura secundum quod prius non fuerat sed per quodlibet donum gratie siue gratis dare siue gratis facere. nouo modo est in creatura. quod quodlibet donum. scilicet temporaliter datur creature. **I**n omni creatura est. scilicet quodlibet donum ei est quod datur creatura ergo in quolibet dono datur spiritus sanctus. **C**ontra Sap. i. Spiritus sanctus discipline effugiet fictum. quicunque autem caret gratia gratia. facta. per ficto habet. ergo talem fugit. quod non datur. **C**ui datur. scilicet eius sit sed non sit nisi bonorum. quod non datur nisi bonis. **Q**uia domini quod spiritus sanctus datur alicui vel procedere in aliquem secundum quod nouo modo incipit esse in eo. modi autem quibus deus est in creatura distinguuntur secundum diuersos modos quibus creatura creatori vnitur quod quidem contingit tripliciter. Uno modo sicut effectus cause efficiendi cuius similitudinem gerit. et sic modus communis put est in omnibus essentia presentia et potentiam. Alio modo sicut obiectio operantis in quantum creatura cognoscit et amat creatorem. et sic debet esse in sanctis. Tertio modo quantum ad esse in una persona. et sic debet diuinitas esse in christo. illa ergo dona solum quod faciunt cognoscere et diligere deum que sunt dona gratie gratum facientia. faciunt deum nouo modo esse in nobis. et ideo secundum illa tamen dicitur filius et spiritus sanctus in nos procedere vel mitti ad nos vel dari nobis. nam secundum omnia alia dona non alio modo est in nobis quam per essentia presentia et potentia. **A**d

primū qd dōm qd dona posteriora dātur p fructum prio-
ria possunt tamen dari sine hoc qd primū donūz def t sic
omnia dona dātur p fructum spūsancti nō tamen oportet
q i omnib' spūsanct' def. ¶ Ad scdm dōm qd obiectio
pcedit ex falso nō enī p quolibet donum. ff. nouo mō
est in homie vt dictū est. ¶ Ad tertiu' dōm qd ratio illa
pbat qd spūsanct' sit vbiq' est donū eius p essentia
p sentiam t potētiā qd qdes verū est. sed hoc nō sufficit
ad hoc qd spūsanct' dicat' hōi dari sic etiā dare' lapidi
qn sit alb'. qz sili modo ē in albedine.

Ad qntum sic pceditur t videtur qd spūsanct'
def a viris sanctis. qz remissio peccatoz nō
fit nisi p spūsanctū s3 viri sancti remittūt
peccata. Job. x. quoz remiserit peccata tē.

¶ Possunt dare spūsanctū. ¶ Efficaci' ē lumē spūale
qz corpale sed corpus illuminatū corporali lumine pot
aliud illuminare. g multo magis homo illuminat' lumie
spūali p alium lumie spūali illuminare ergo tē.

¶ Qd est alicui datū suū est qd suū ē alteri dare
p. ergo sanctus vir. ff. sibi datū potest alteri dare. ¶ Co-
tra dāns supior est qd datur. sed spūsanctus est supior
omī creatū. g nō pē dari a creatura. ¶ Donū pcedit
a dāte. sed spūsanct' nō pcedit nisi a patre t filio. g nō
datur nisi a pē t filio. ¶ Qd datur. ff. paliter est dare ill-

lud in quo datur. ff. s3 quia. ff. nō datur nisi i dono gra-
tie gratū fa. ideo nō pē dari nisi a dāte gratias gratū fa.
hanc autē gratiā solū de' dat efficaciter t p auctoritatē
qūis ad hōi. gfc dationē hō pē aliqd dispositiōe opa-
ri mīstrādo sacramēta vel impetrādo aliq' grām. et ideo
spūsanctus a solo deo dat. ¶ Ad primū viri sancti remit-
tunt peccata dōm qd verū est ministerio vel vite merito
solus tñ deus auctē. ¶ Ad scdm de lumie corporali di-
cendū qd nō est simile. quia lumē spūale est nobilius
t potēti' qz lumen corporale. ideo ex sua dignitate ha-
bet q a nullo creato pē pducī pserim cum ex nihilo p
ducatur. ¶ Ad tertium qd suū est quilibet dare potest
dōm qd suū aliqdādo dicat' multiplici. vel vt alicuius
possessio. t sic verum est vel vt eius pfectio sic non. scdm
modo nō pmo dē. ff. alicuius.

DI.

XV

Ad cōsiderandum tē.

Dic qntur ser. ¶ Primo vtrū missio
siti diuinis. ¶ Scdm qd significet missio.

¶ Tercio cui pueniat mitti. ¶ Quarto vtrū
alicui psonē pueniat vt mittat seipam. ¶ Quinto vtrū
spūsanctus mittat filiū. ¶ Sexto vtrū fm eadē dona
mittat filiū t spūsanctus.

Ad primū sic pceditur t videtur qd missio non
sit in diuinis. qz qd mittit' separatur a mittēte
vnde sup illud Ezech. xvj. Conuertens resti-
tuam eos tē. dicit Hiero' qd pūctus est t in

vno corpore copulatum mitti non potest. sed diuine p-
sonē cōiungere sunt t non solum in vno corpore s3 i vna
essentia copulata. ergo mitti non possūt. ¶ Qd mitti
tur necesse est qd non sit vbiq'. quia mittit' vbi non erat
sed diuine psonē sunt vbiq'. ergo nō mittūtur. ¶ Fm
Dyo. angelis supioribus rōne sue dignitatis nō conue-
nit ad nos mitti. sed solū deo assistere. ergo multomi-
nus puenit psonis diuinis. ¶ Contra Gal. iij. dicit vbi
venit plenitudo tēporis misit deus fil iū suū. ergo p
sona filij mittitur. ¶ Qd datur absenti dicit' mitti.
sed peccator est absens a deo. ergo spūsanct' qui infun-
ditur siue datur peccatori cōgrue dicit' mitti. ¶ Qd mis-
sio in diuinis accipitur nō ppe sed similitudinē. a
creaturis vero ad diuina fit trāslatio similitudinū qd ad ea

que sunt pfectionis nō que impfectionis in missione qd
dem ppe dicta creature qtruo: repiuntur. vnu ex pte
mittentis s3 auctoritas. Alterum ex pte missi s3 sepa-
tio siue diuersitas eius a mittente. Terciu' ex parte ter-
mini a quo s3 loci mutatio. Quartū ex pte termini ad
quē s3 effectus aliq's. primū t vltimum pfectionis est.
Ideo pueniunt diuine missioni fm t tertiū ipfectionis
est. t ideo non puenit psonis diuinis. sed quia auctas
imittente respectu missi nō est in diuinis psonis nisi q
tenus vna psona est ab alia. ideo missio i diuinis signi-
ficat exitum missi a mittente. ¶ Ad primū de Hiero.
dōm qd illa auctas itelligenda est in inferiorib' vbi ppe
impfectionem oportet qd missum sit separat' t aliud a mit-
tente sed non in diuinis vbi nihil impfectionis ē. ¶ Ad
scdm vbiq' est persona diuina. dicendum qd verum est
nō tamē omī modo est vbiq' Idō ppter nouū modū ex
istēdi i creatū quo modo pū i ea nō erat dicitur mitti.
¶ Ad tertiu' dōm qd non est simile qz angeli superiores
non opant' circa nos nisi mediātib' angelis inferiorib'
sed psonē diuine opantur imediate circa nos. vel dicen-
dū qd missio angeloz supiorū ad nos cēt impfectionis
i cīs. quia locum mutaret. sed diuine psonē cū ad nos
mittūtur locum non mutant. ideo missio non dicit' im-
pfectionem in eis.

Ad scdm sic pceditur t videtur qd missio signi-
ficet notionē. dicit' enī Beda qd missio spū-
sancti est eius pcessio. sed pcessio est noti-
onale. ergo t missio. ¶ Quicqd impetrat ori-
ginem in diuinis est notionale missio impetrat originē
ab altero. ergo tē. ¶ Contra nulla notio cōmunis ē filio
t spūsancto. missio hō cōmunis ē vtriq'. ergo nō signi-
ficat aliquā notionē. ¶ Fm Dyo. oē nomē pnotās effe-
ctum in creatura essentiale est. sed missio est hōi ergo
tē. ¶ Missio in diuinis duo importat sicut iam di-
ctum est scilicet exitum missi a mittente. t sic significat qd
notionale est connotat etiam nouū effectum in creatu-
ra. t sic significat qd essentiale est. quia omīs causalitas
create est fm attributa essentialia. dicēdū ē ergo qd mis-
sio non tñ essentiale vlt notionale sed vtrūq' significat.
Quid t tamē dicit' qd pncipali' significat qd notionale
est. aliq' autē dicit' qd pncipali' significat qd essentiale
est. t hoc videt' verius. quia missio nō ponit d se exitū
missi a mittente fm esse. sicut patet d suo missio a domi-
no. S3 impetrat solum qntum ad aliquem effectū aucto-
ritatem mittētis respectu missi. sed quia in diuinis nō
potest ēē auctoritas i mittēte nisi qren' missus pcedit
ab eo ideo et psequēti significat qd notionale est. Et per
hoc patet solutio ad omnia argumēta pterq' ad tertiu'.
¶ Ad qd dicendū qd notio pē dupliciter significari i di-
uinis aut ppe sicut paternitas vel inascebilitas. aut cō-
muniter sicut ēē ab alio vlt a quo est alius. t hoc modo
significat notio i missione non primo modo. idō cōmu-
nis est duab' psonis ab alio existentib'.

Ad tertium sic pceditur t videtur qd missio cō-
ueniat toti trinitati. sic enī dicit' Dam. i diui-
nis oīa vnū sūt pter i generatōes generatōes
t pcessiones. sed missio nullū horū est. ergo vi-
detur qd toti trinitati cōueniat. ¶ Pper so-
na dicitur mitti. quia esse incipit in creatura nouo mo-
do. sed hoc cōuenit cuilibet psonē. ergo t missio. ¶
Missio ē manifestatio psonē i effectu sibi appropriato
sed hoc puenit cuilibet psonē. ergo t missio. ¶ Contra
Aug' in li. ptra pfidiam arrianoz solus pē legi' nō mis-
sus. quia solus non habet auctorem de quo sit genitus
vel a quo pcedat. ¶ Dñe mobile reduci oportet ad ali-
quod primū mouēs immobile. ergo omīe mittens ad ali-

Ad primum sic proceditur videtur qd nulli perso-
ne pueniat mittere seipam mitres ei respectu
missi semp habet auctoritatē, sed eadem pso-
na nō habet auctoritatē respectu sui, ergo nō
mittit se. ¶ **U**bi est missio ibi est distinctio mittentis
ab ipso, sed eadē psona nō distinguitur a se, ergo nec
mittit se. ¶ **S**ecūda ppositio a, cum dicit quis mitti ab
aliq̃ impetrat habitudinē pncipiū, sed nullus habet habi-
tudinē bmoī ad seipm, ergo nec mittit a seipso. ¶ **C**on-
tra sicut generari est filiiū esse a patre ita filium mitti est
filiiū cognoscere esse a patre, vt dicit Aug⁹ q̃rto de trinitate,
sed ista cognitio potest causari a filio ergo missio filii p̃e-
eē a filio. ¶ **S**ecunda missio rēporalis est sed om̃e rēporale ē
a tota trinitate ergo et missio. ¶ **U**bi circa hoc sunt tres
opinionēs. Quidāz enī dicūt cum missio includat in se
notionē, et nulla psona, pcedat a seipā nulla psona mit-
tit seipam et glossant auctoritatē Aug⁹, dicētis qd spi-
ritus sanct⁹ mittit se fm hunc modū, quia a spū sancto ē
effectus rōne cuius dicit psona mitti. Alij autē dicunt
qd missio aliquādo p̃prie sumitur, et sic cum dicat exiit⁹
missi a mittente, et cum nulla psona creat a seipā nulla
psona mittit seipam. Aliquando autē missio sumit⁹ lar-
ge, p dationē, et sic cum psona possit dare seipam, quia ī
datione nō significat distinctio dari a dante, sed ab eo
cui datur sic psona potest mittere seipam. ¶ **S**ed quia he-
c due opinionēs non saluāt vba Aug⁹, Ido modernī di-
cunt qd psona potest mittere seipam. Et ratio eorū est, qz
cum aliquid dicit facere totum p̃iunctū, sufficit qd p al-
tera sui p̃e verificet, sicut cū dicit qd pictor faciat parie-
tem album, quia sufficit qd faciat parietem album esse:
quāuis nō faciat eum esse parietem. ¶ **M**issio autē duo im-
portat scz exitum missi a mittēte et nouū modū existēdi
in eo ad quē fit missio, et rōne huius nouitatē nominat⁹
aliquā factionē ī missio quāuis non fm rem s; fm rōē, et
ideo ad hoc qd vna psona dicatur mittere alteram suffi-
cit qd alterum eorū que requiruntur ī missione faciat scilz
nouū modū existēdi in creatura, vnde cum nouus mo-
dus existēdi in creatura sit a psona missa quāuis ipa nō
creat a seipā missio potest p̃dicari de ea vt dicat qd mit-
tat seipam. ¶ **A**d primū mittens habet auctoritatē dī-
cendū qd nō semp op̃et qd habeat auctoritatē respectu
missi s; sufficit qd respectu effect⁹ in quo fit missio. ¶ **A**d
fm vbi est missio ibi ē distinctio mittētis a missio, bōm
q̃d falsum est vt est ostēdū, vel dicēdū qd triplex est distin-
ctio scz fm essentia, fm psonam, et fm rōnem seu modū
intelligendi, hoc vltimē inodo potest idē distingui a se
et sic mitti. ¶ **A**d terrū hec ppositio a, impetrat habitudi-
nem pncipiū dicendū qd non semp impetrat respectu totū
vniuersū habitudinē sed aliquādo respectu p̃tis sicut
cum dicitur factū est albū a pictore.

Dunc de spiritus sancto
 zc. ¶ **H**ic queruntur q̄ttuor: ¶ **P**rimo de
 missiōe visibili fm se. ¶ **S**ecundo ad quos
 fieri debeat. ¶ **T**ercio in quibz specieb? ¶ **Q**uarto per
 q̄s missio visibilis administrata sit.

Hermes, the messenger of the gods, was the son of Zeus and Maia. He was born on Mount Olympus and was reared by the nymphs of the mountain. He was the patron of commerce, travel, and thieves. He was often depicted with a winged helmet and a caduceus.

sacramentis dñm q' aliter sunt signa gratie sacramenta
z ille creature in qb' fiebat missio. nam sacramenta ve.
le. fuerunt signa gratie future. sacramenta vero no. le.
z si sunt signa gratie pñtis nō tamē vt habite s; vt ha-
bende. quia non solum sunt signa s; causa grē. sed crea-
ture in qbus fiebat missio sunt signa gratie vt habite.

Ad certū de apparitōe dñm q' visibilis est missio ap-
parē. z ideo supra apparitōem addit rōnem missionis
que implet inhabitatōem p grām. apparitio vero solaz
cognitiōē. vnde apparitio potest puenire peni nō autē
missio visibilis. **A**d qrtum nō potest cognosci inuisi-
bilis missio dñm q' homo p se non potest eā cognoscere
sed p reuelatōem diuinā; potest talis autē reuelatio fit i
missione visibili. **A**d qntum nulla creatura zc. dñm
q' quis nō sufficēter ducat in cognitiōem grē tñ ppter
suam nouitatem; aliquāliter ducit qz excitat videntes in
admiratōē; z inq'sitiōē z tunc inq'rentib; p grām inui-
sibile. id ē. suggestiōē. s. z p doctrinā p'dicatiōis exte-
rius p't missio inuisibilis designata edoceri.

A scdm sic pceditur z videt q' patrib; ve. re.
debuere missio visibilis fieri missio enī visi-
bilis signū ē inuisibilis missiōis. s; ad pa. v. r.
facta ē missio inuisibilis. q' z visibilis debuit fi-
eri. **A**plis z alijs de p'mitiua ecclia facta est missio
visibilis ppter plenitudinē gratie manifestandā cum er-
go modo sit plenitudo grē. quia sicut tunc ita z nunc ē
rps plenitudis grē. q' modernis fidelib; debet fieri mis-
sio visibilis. **A** Beata virgo inter ceteras creaturas
puras plenissimam gratiam habuit. cum ergo mis-
sio visibilis sit ad ostēdēdū plenitudinē grē inhabitā-
tis ei maxime debuit fieri missio visibilis. **A** Contra vi-
detur q' ad xpm fieri nō debuit. qz visibilis missio ē si-
gnū inuisibilis missiōis sed ad xpm nulla missio in-
uisibilis facta est cum ab instanti pceptiōis sue plenius
fuerit gratia et frate. ergo visibilis missio nō debuit ei
fieri. **A** p' visibilis missio fit ad designandū redundā-
tiā plenitudinis gratie in alios. z ideo ad illos tñ fa-
cta est quoz grē plenitudo in alios redūdauit. vñ cum
plenitudo grē xpi z aploz ei' in alios redūdauit. idō
ad eos missio visibilis facta est. **A** Ad primū de pa. v. r.
dñm q' quis plenitudinē grē habuerit non tamē fm il-
lū statum in alios redūdabat. quia non erat rēpus spi-
ritualis p'pagationis p semē sibi dei. sed cultus diuin' z
carnali p'pagatione a patrib; in filios pcedebat. **A** Ad
scd; de modernis fidelib; dñm q' non est simile. qz per
illos de p'mitiua ecclia erat plantāda. ideo redundātia
plenitudinis grē erat p signa visibilia alijs manifestā-
da. sed ecclia iā plātata ē z in fide xpi pfirmata. idō nō
sic necessaria est nūc missio visibilis. vel dñm q' in p'mi-
tiua ecclia conuersi ad fidem rudes erant z credebant
multū signis visibilib; nūc autē fideles. p'cepti sunt idō
nō sic indigē nūc visibilib; signis. **A** Ad tertū. de bea-
ta v'gine dñm q' quis ei vna cum oibus alijs in die pē-
recostes missio visibilis generalis facta fuerit tñ specia-
lis fieri nō debuit. qz eius grā non ordinabat ad redū-
dandū z alios p sacramētoz administratōē; z p'dicati-
ōē vt aplo dicit. ij. ad tibi. ij. Mulieres in ecclia loq'
nō p'mitto. **A** Ad qrtū de xpo dñm q' nō optet q' visibi-
lis missio significet missiōē inuisibile de nouo factā. s;
sufficit q' de p'rito. ad xpm autē i sua pceptiōe inuisibi-
lis missio facta est inq'tum homo erat.

Ad tertū sic pcedit z videt q' missio visibilis
nō solū fiat i specie corporali. Triplex enī est ge-
nus visionis scz corporalis imaginaria et in-
tellectualis. sed p qlibet p' fieri diuinoz ma-
nifestatio. q' sicut facta est missio inuisibilis fm visionē

intellectualē. visibilis autē fm visionē corporale ita etiā
aliqua fieri debuit fm visionē imaginariā. z ita p spēs
imaginas. **A** Spiritū veritatis nō decet aliq' fi-
ctio. sed apparere in aliq'bus speciebus qbus nō subit rei
veritas est fictio cum q' colūba nō fuerit verum aial nec
lingue ignis vere lingue. nec ver' ignis vt qdam dicit.
q' i his creatur; apparere nō debuit. s. q' ē spūs veritatis.

A Sicut vtile erat manifestare inuisibile missiōem
spiritus sancti. ita erat vtile manifestare inuisibile missio-
nem filij. q' sicut in signis visibilib; apparuit. s. ad ma-
nifestatiōē sue inuisibilis missiōis: ita i signis visibi-
libus debuit apparere fili' ad manifestandū q' ad aliqū
inuisibiliter mittat. **A** p' missio visibilis fit ad manife-
statiōē plenitudis grē in alios redūdantis. hui' autē
redūdantia duplex est. vel p locutiōem vel p opationē.
fm hoc xpo z alijs duplex facta est apparitio vel missio.
In xpo qdē ad significandū redūdantiā opatiōis facta
fuit in baptismo in spē colūbe p quā spūalis fecūditas i-
telligit. In xpo vero ad significandā redūdantiā do-
ctrine vel instructiōis apparuit nubes lucida z vox p'f'is
in trāfiguratiōe Matth. xviij. vnde addit ipm audite
In aplis vō ad significandū redūdantiā opatiōis p mo-
dum misterij apparuit. s. in flatu. Jo. xx. p quem ostēde-
batur descensus potestatis illi' opatiōis a capite xpo i
eos. vnde ibidē dñs dicit. accipite spm sanctū quoz re-
miseritis peccata. S; ad significandū redundantiā do-
ctrine vel instructiōis apparuit in linguis igneis. **A** Ad
primū de visione imaginaria dñm q' in speciebus imagi-
nabilib; fieri nō debuit missio sic i sensibilib; Et rō est
qz spēs q' est in imaginatiōe nō necessario est rei pñtis
sicut species que est i sensu. vñ p eam non representatur
pñtia grē sicut p specie sensibile representat. missio autē
visibilis ad representandū fit missiōē inuisibile p grā
inhabitantē. **A** Ad scd; de fictione dñm q' dato q' nō
fuerit vera colūba z verus ignis tñ ibi nō fuit aliqua fi-
ctio. Et ratio ē qz ista similitudo colūbe z lingue ignee
nō ordinabat ad manifestandā veritatē in ipsa colūba
sive in lingua ignea. sed ad manifestandā inuisibile mis-
sionem quā pfecte representauit sicut iam dictū ē. Quidā
tamē dicūt q' ista colūba fuit verus animal z ille ignis
verus ignis. S; pbabilius ē contrarium vt apparet ex
ipso textu. dñs enī q' descendit i colūbe spē z apparuerūt
lingue tanq' ignis. **A** Ad tertium de visibili missiōe fi-
lij dñm q' non est simile. qz post rps plenitudinis grē i
quo missio visibilis debuit fieri. fili' habuit semp speci-
em p'riam visibilem. i. humanā naturam sibi vnica: et
idō nō decebat q' in aliena specie appareret. s; spūsan-
ctus non habuit naturā aliam; speciei sibi vnica: z idō
poterat in aliena specie apparere.

Ad qrtū sic pcedit z videt q' iste spēs visibilis
ministerio angeloz formare nō sint Aug'. iij.
de tri. dicit q' f'mones dei in no. re. non p an-
gelos s; p ipm deū facti sunt. q' similr alie ap-
paritiōes. **A** Si h'mōi spēs formate sunt misterio
angeloz angeli vnicebant eis sicut motor mobili vnif.
q' potius angel' q' p'sona diuina i eis apparuit qd est p
scripturā. **A** Sicut missio visibilis filij facta est per
corpus assumptū. ita missio. s. p species visibiles. s; cor-
pus xpi assumptū angeli nō formauerunt. ergo nec spe-
cies h'mōi visibiles. **A** Contra Aug' dicit. iij. de trinit.
quō missio ista sine creatā rōnali v' intellectuāli fieri po-
tuit nō video. ergo omīs missio visibilis fit p angelos.
A p dño. dicit. lex diuinitatis ē infima p mediā in su-
prema reducere. ergo boīm reductio fit mediātib; ange-
lis cum q' visibiles missionea fierēt ad reductōē; boīm
q' fiebat mediātib; angelis. **A** p dñm est oēs appar-

tionem ve. re. factas eē p angelos de visibilib⁹ aut missio
nibus no. re. duplex ē opinio. Quidā enī dicūt eas esse
factas p angelos. alij autē dicūt q nō. p cordādo autem
vtrosq; pē dici q in visibili missione est spēs representat⁹
exteri⁹ ⁊ grā representata interi⁹ p mū fuit ministerio ange
lor. fm virtute diuina tm. ⁊ ideo vtrāq; opinio hz aliqd
veritatis. ¶ Ad p mū fmones dei ⁊ c. dōm q loq̄ Aug.
de fmonē quē fili⁹ in corpore assūptō prulit quē pstarim/
mediate a deo eē platū nō de illis fmonibus in qb⁹ fie
bant sensibiles apparitōes. ¶ Ad scdm si angel⁹ forma
bat spēs. dōm q nō est in cōueniēs simul angelū miteri
i spē exteri⁹. ⁊ psonas diuinas in grā interi⁹ vel dōm
⁊ meli⁹ q angel⁹ i psona diuina in b mōi specie b⁹ appa
rebat nō vte p pte psonē. ⁊ ideo nō angel⁹ sed psona di
uina in his creaturis dō miteri etiā rōne exteri⁹ appa
ritōis. ¶ Ad tertiū sicut corp⁹ assūptū dōm q nō
ē sile. q corp⁹ assūptū est vnitū filio i psona. vnde
propter suam dignitatem nō decuit vt ab angelo sed a
deo formaret sed spēs visibiles nō vniū. s. in psona. et
ideo nō opuit vt immediate formaret a deo. ¶ Ad dictū
Aug. respōdēdū est q dictū ei⁹ est referēdū ad illud
qd est exteri⁹ nō ad interi⁹ significatū. ¶ Ad qntum
de Deo. dōm q dictū eius hz veritatē in effectib⁹ qui a
creatura fieri possūt non autē talis effect⁹ est grā. ⁊ ideo
qntum ad interi⁹ qd est i missiōe visibili angeli nō ba
bent opationē s; qntū ad id qd exteri⁹ est.

DI

XVII

Am nunc accedamus

⁊ c. ¶ Dic qntur qntuor. ¶ Primo vtrū
charitas sit aliqd creatū in aia. ¶ Secūdo
vtrū charitas sit ex charitate diligēda. ¶ Tertiū vtrū
charitas possit cognosci haberi ab habēte ipm. ¶ Quar
to vtrū charitas de f m capacitates naturalis.

Ad primū sic pcedit. ⁊ videt q charitas nō sit
aliqd creatū i aia. pfectius enī est agēs sine
mediō q p mediū. deus autē agit i nob actus
meritorios q sunt actus charitatis. q cum sit
agēs pfectissimū agit eos nō p aliqd creatū mediū. q
charitas ē ipe deus. ¶ Sicut aia se habet ad corp⁹
vt vita ipius ita deus ad aiam vt dicit Aug. s; aia nō
viuificat corpus p aliquā formā mediaz. q nec. s. aiam
p habitū mediū. ¶ Propinquoza ⁊ siliōza sunt deo
opa grē q opa nature. sed opationē nature opatur sine
mediō s; creando. q ⁊ opa grē s; recreando. ¶ Dñe
qd nō est bonū per essentiā p actu vel intellectu carere
bonitate. s; charitas nō p carere bonitate actu vel intel
lectu. ergo est bona p essentiā. ⁊ sic de⁹. ¶ Contra nō sit
aliqd sile nisi forma aliq inherēte p charitatē qd sit nri
ad deū assimilatio. q ipa est forma inherēs nō g in crea
ta. ¶ Ex pū ctiōe charitatis viuit aia s; nō viuit ni
si ex eo q pūngit ei vt forma. nō enī corp⁹ motū ab an
gelo viuit. q pūngitur aie vt forma q est forma creata.
¶ Dōm q opinio magistri fuit q i nobis nō ē aliqd
habit⁹ charitatis creatus eliciēs actū dilectōis gratui/
te. attēdit enī ipius act⁹ dignitatē rōne cuius ponit q
nulla pura creatura i istū actū sufficeret. s; ipe. s. hunc
actū in cordib⁹ hoim opatur. S; h nō videt pueniēter
dictum. qz omīs opatio debet eē pportio nata suo pnci
pio. qz cū res qlibet sit ppter suā opationē optet q fm
pueniētiā sue opatiōis res opans disponat. sicut fm
pueniētiā finis ea que sūt ad finē. actus autē gratuite
dilectōis ē actus li. ar. vt crequētis. qz sūt spūsanct⁹
vt mouentis. ⁊ ideo optet q sicut i actu dilectōis grui/
te ē aliqd supra actū dilectōis naturalis. ita i voluntate
būana sit aliqd supnaturalē qd ē pncipiū actus talis

⁊ hoc dicim⁹ habitū charitatis. Sic ergo in hoie ē du
plex charitas. s; charitas creata informās voluntatem
⁊. s. qui est charitas increata mētē inhabitās. ¶ Ad pri
mū q dōm q mediū est duplex. vñ qsi media cā agēs
⁊ id mediū qnq; attestat impotētā agētis. sed nō semp
qz qnq; erigit ppter pgruētā effectus ⁊ non ppter impo
tentiā agētis. aliud mediū ē causa formalis q est pnci
piū alicuius eē ⁊ opationis ⁊ tale mediū nūq; attestat
impotētā agētis sed magis virtutē cū pteat ad pfe
ctionē effectus q demōstrat pfectionē agētis. ¶ Ad scdū
de vita corporis ⁊ aie. dōm q silitudo est i genere cause
sed nō i spē. qz aia est vita corp⁹s formaliter. ⁊ ideo non
viuificat p formā aiaz s; deus est vita aie effectiue solū.
¶ Ad tertiū de opibus nature dōm q de⁹ sine omī me
diō efficiēte dat eē nature nō tm sine medio informāte
⁊ tale mediū ē charitas. ¶ Ad qrtū dōm q charitas
nō dō bona sicut subsistēs i bonitate. s; sicut quo aliqd
formaliter ē bonū. ⁊ hoc mō nihil phibet aliqd creatū
dici bonū p essentiā sicut qlibet bonitas creata vel pōt
dici q etiā si charitas nullo mō esset bona p essentiā tm
nō pōt nō esse bona ex hoc ipso q in sui rōne icludit pū
ctionē ad deū q est bonus p essentiā.

Ad scdm sic pcedit ⁊ videt q charitas nō sit ex
charitate diligēda. qntuor enī sunt diligēda
tm ex charitate vt in tertiō li. dō. s; deus aia
prim⁹ ⁊ corp⁹. s; charitas nullūz boz ē. q ⁊ c.
¶ Sicut se hz sensus ad sentire ita affect⁹ ad diligē
sed sensus proprius nō sentit se sentire. q nec effectus
diligē se diligere. charitas autē est in affectu. q charitas
sive charitatis act⁹ ex charitate nō diligē. ¶ De qd
diligē aliq dilectōe actuali diligē. si q act⁹ charitatis
amat optet q aliq alio actu amet. ⁊ iste act⁹ q diligētur
eadē rōne erit alio diligēdus. q erit abire in infinitum
qd nec nati parit nec itellec⁹ capit. ¶ Fides nō ē de
numero credēdoz. nec spes de numero sperādoz. q nec
charitas de numero diligēdoz. ¶ Contra Aug. dicit i lra
q primū diligē ⁊ sequēs ē vt ipam dilectōē diligat. s;
prim⁹ diligēdus ē ex charitate. q ⁊ ipa charitas. ¶ P
ppter q vñ qd qz tale ⁊ illd magis. si q prim⁹ diligēd⁹
ē p charitatē. qz s; amīe dei vel eē p multo magis
ipa charitas diligēda ē ex charitate. ¶ Dōm q duplex
ē amor. Un⁹ beniuolētie q qd vult bonū amaro. Alius
p cupie q qd vult amatū alicui. res ac nō subsistēs nō hz ali
qd bonū. s; ipa p eē bonū alteri. vñ nō p beniuolētie
amore diligē. s; p cupie tm. res vero subsistēs ⁊ p cupie
rōnalis p hē aliqd bonū qd opat. ppter beniuolētiā et
valitudinē vel b mōi. ⁊ itez ex tali re p aliqd alicui bo
nū puenire. vñ b mōi res pōt amore p cupie diligē. In
amore autē beniuolētie sp icludit amor p cupie. qz beni
uolētiā ē respectu ei⁹ cui bonū opat. p cupia autē res
ctu ei⁹ qd ei opat. Ex h pte q charitas cū nō sit res p se
subsistēs nō p diligē amore beniuolētie s; p cupie tm. q
tm amor icludit i amore beniuolētie q ex charitate ali/
qd diligim⁹. qz h nob ⁊ eis optam⁹ q charitatē habea
mus. ¶ Ad p mū q dōm q i dilectōe illoz. qntuor icludi
tur dilectio charitat⁹ vt dictū ē. ¶ Ad scdm dōm q sen
sus p pte ē potētia alligata organo corpali. nulla autē ta
lis potētia p cognoscere suū actum vt dicit. pbat. hoc
enī ē solūmō potētia i materialiu cuiusmodi ē volun
tas. ⁊ ideo nō ē sile. ¶ Ad tertiū dōm q cū in amore be
niuolētie q qd se amat icludat amor p cupie q charitatē
amat pte q eodē modo q se amat ⁊ suū actū amat. ⁊ sic
nō ē abire i infinitū. ¶ Ad qrtū dōm q fides ⁊ spes nō
pnt sup se reflecti. qz sūt absentiū. nihil autē ē sub ipi a b/
sens. amor autē pte esse pntis. ⁊ ideo nō est sile.

fm magis et minus. q̄ et charitatis. q̄ charitas augetur
Primo dicitur q̄ augmentum et diminutio sunt mutationes cir-
 ca primum et magnum vñ fm q̄ aliquid se habet ad magnum et
 primum ita se habet ad h̄ q̄ augeri et minui possit. magnitu-
 tudo autem et puritas attribuitur aliquibus dupliciter. Aut
 fm q̄ ipsa dicuntur magnitudo vel puritas. aut fm q̄ magni-
 tudine vel min⁹ insunt. primo modo augentur vel diminuantur sube-
 quorū est eē magna vel puritas fm q̄ritatē molis vel virtu-
 tis. Secundo autem modo dicuntur augeri vel minui forme q̄
 p̄nt inesse fm maius et min⁹ sicut albedo et color. et hoc
 est ea augeri fm essentia sua. q̄ accidētis esse est inesse.
 secus autem eēt de forma subsistere sicut anima que posset mi-
 nus inesse et nō minor eē. et sic charitas cum sit q̄dā for-
 ma accidentalis dicitur augeri vel minui fm q̄ magis vel mi-
 nus inest subo. et hoc est ipm augeri fm suam essentiam.
 Sciendum tamen est q̄ aliquid ē forma magis in esse subo
 et aliquid in forma firmi⁹ esse in subo vel liberius in subo
 opari. q̄ illa duo attendunt fm dispositiones p̄comitā-
 tes formā. s. prīm⁹ fm essentiam ipsius forme. unde di-
 cere charitatē augeri fm maiorem radicātionem in subo
 vel fm feruorem maiorem non est dicere ipm augeri p̄
 essentiam sed solummodo eam magis inesse ē eam auge-
 ri p̄ essentia. **A**d primū minima charitas dōm q̄d iā
 patet solutio. q̄ non augeat charitas q̄ritum ad numerū
 obiectorū sed q̄ritū ad intentionē p̄riā i subo vt dictū ē
Ad scdm q̄d mouet est corpus. dōm q̄ verum ē si mo-
 ueatur vt subm motus nō tñ si mouet sicut id q̄d circa
 q̄d attēdit motus. hoc modo nō p̄mo mouet charitas
Ad tertiū dōm q̄ nō oportet si fm essentia mutatur q̄
 charitas corrūpat. q̄ ei⁹ essentia nō est p̄ se fm⁹ mo-
 tus. sed aliquid p̄iunctum essentia eius sicut diuersa ter-
 minatio q̄ritatis etualis ei⁹. q̄ nō ē ipa q̄ritas etualis.
 Quis sua q̄ritas etualis sit sua essentia. **A**d q̄ritū de
 causa charitatis dicendū q̄ q̄dam ē causa q̄ est sua opa-
 tio. et hoc opando non mouet nec mutat s. p̄ducit effe-
 ctus diuersos. et talis causa ē deus. Est autē alia causa
 que non est sua opatio. et talis mutatur agēdo aliq̄ mo-
 do sicut etiens dōcio in actu. et d̄ hac verū est q̄d obijci-
 tur. s. talis nō est deus q̄ est causa charitatis. **A**d q̄ritū
 alteratio non ē tē. dōm q̄ verū est de alteratōe que iclu-
 dit passionē q̄ p̄sistit i abijciendo aliq̄d a suba p̄ actōem
 forme p̄rariē nō autē d̄ alteratōe q̄ includit i se passionē
 q̄ p̄sistit i recipiendo solum sic enī est circa subas et qua-
 litates spūales. et talis q̄litas est charitas.
Ad scdm sic p̄cedit et videt q̄ charitas augeat
 p̄ additōem. p̄ha enī dicit p̄mo de generatōe
 augmentum ē p̄sistentis q̄ritatis additāmē-
 tū. si q̄ charitas augeat h̄ est p̄ additōem. **P**rimo non
 agit aliq̄d de nouo in anima nisi p̄ nouū influxū nō autem
 p̄telligi nouus influxus nisi aliq̄d de nouo infundat
 q̄ cu; charitas de nouo augeat oportet q̄ aliq̄ charitas de
 nouo infusa p̄sistētī addat. **P**rimo ex eisde res generat
 et nutrit et augmentat. sed p̄ influentiā diuinā charitas
 generat q̄ et augeat. **P**rimo charitas nō augeat p̄ recessū a
 p̄rio solū. q̄ etiā in statu innocentie augeri posset. q̄ p̄ ac-
 cessū ad terminū. s. minor res ad maiore q̄ritatē nō ac-
 cedit nisi p̄ additōes q̄ charitas augeat p̄ additōes. **C**on-
 tra simplex simplici additum nihil augeat. q̄ cum chari-
 tas sit simplex p̄ additōes charitatis nō augeat. **P**rimo ad
 ditionē seq̄t cōpositio. cōpositionē etutū diminutio. s.
 charitas augeat etutē. q̄ illud augmentū nō ē p̄ additōes.
Primo circa h̄ sūt due opiniones. Quidā enī dicūt q̄ au-
 get p̄ additōes alterius charitatis. Sed p̄ h̄ est q̄ chari-
 tas cū sit alteri charitati eadē fm spēm non p̄t eē diuer-
 sa ab alia charitate nisi p̄ numerū. accidētia autē eiusdē
 speciei numerant fm diuersitatē subiectorū. cū q̄ additū

ta charitas non fuerit in alio subo nisi i eo i quo ē cha-
 ritas augmentata nō p̄t eē alia ab ea. q̄ non p̄t augmēta-
 re eā. Et ideo aliq̄ dicunt q̄ augeat fm intentionē. et hoc
 sic p̄t vt enī dicit boetius in li. de hebē. q̄d est p̄t aliquid
 aliud p̄icipare. s. ipm eē nullo alio p̄icipat. et sili rōne
 nulli forme p̄t aliq̄d addi q̄d non sit de essentia eius. q̄d
 aut addit alicui forme vt existēs de essentia eius variat
 ei⁹ speciem. sicut sensitiua addita vegetatiue mutat speciem.
 et sic rōnalis addita sensitiue ita vt sint eadē essen-
 tia i cōposito. Sicut vnitas addita numero variat nu-
 meri speciem vt dicitur in viij. meth. unde p̄ hunc modum
 vna forma inuenit alia melior et maior in bonitate fm
 q̄d est i altiori specie p̄stituta. Relinq̄t q̄ forma i eadē
 specie manēs nō p̄t augeri p̄ hoc q̄ sibi fiat additio. s.
 p̄ hoc q̄ sit additio subo q̄ q̄dem additio q̄nq; fm q̄ritū
 itelligit. sicut cum corpori albo addit aliud corpus
 albū. et p̄ accidēs albedo albedini. et fit maius albū sed
 nō magis albū q̄d nō est in p̄posito. Quidā vero fm for-
 mā non aut fm q̄ subo addit aliq̄ forma fm specie. ca-
 dem vero fm spēm non p̄t addi nisi fm q̄ magis inest
 magis aut inest fm q̄ potētia subī magis terminat sub
 actu forme et subijciēti. et sic charitas augeat. et q̄libet for-
 ma accidentalis fm q̄ intensius est i subo. **A**d primū
 d̄ p̄mo dōm q̄ p̄positio p̄bi itelligitur de augmento fm
 q̄ritatē molis nō etutis. **A**d scdm dōm q̄ fm Aug.
 xj. sup. Scī. ad lit. deus p̄tinua actōe etutē in anima cau-
 sat sicut sol lumē in aere. vñ non oportet q̄ nouo influxu
 augeat charitatē. sed eodem influxu plenius p̄icipat.
Ad tertiū ex eisde res generat. dōm q̄ iam parz solu-
 tio. q̄ p̄ influentiā diuinā charitas generat et augeat nō
 tñ p̄ diuersā influentiā. **A**d quartū min⁹ ad mai⁹ et
 dōm q̄ i accessu minoris ad maius fm q̄ritatē dimen-
 suā verū est hoc s. nō fm etualem dico autē charitatē
 augeri p̄ accessum ad terminū etutis p̄fecte. q̄ aut cha-
 ritas aliq̄ augeat p̄ recessū a p̄rario h̄ accidit ex p̄ditōe
 subī p̄rariē dispositi.

Ad tertiū sic p̄cedit. et videt q̄ charitas q̄libet
 actu augeat. vbi enī ē causa eadē est idem effe-
 ctus. s. oēs act⁹ charitatis sunt eiusdē speciei
 q̄ cū aliq̄s act⁹ charitatis charitatē augeat q̄ et q̄libet act⁹
 etutis ad charitatē q̄ actus naturalis ad charitates. sed
 aliq̄s act⁹ naturalis ē dispositio immediata ad grām.
 q̄ multo magis q̄libet act⁹ charitatis ad charitatē. **P**rimo
 q̄ p̄t q̄d maius ē p̄t et q̄d min⁹ s. q̄libet actus charitatis
 p̄t mereri vitā etnā. q̄ multo magis augmentū charitatis
 ettra ex eisde p̄ncipiis generat aliq̄d et augeat sed ex
 vno actu nō generat charitas. q̄ nec etiā etus moralis
 ad cui⁹ generatōes p̄t p̄fert act⁹ noster q̄ nō augeat. **P**rimo
 dōm q̄ sicut aliq̄s bñs charitatē p̄t ea vti et non vti. ita
 p̄t ea intensius et remissius vti. secus autē est d̄ formis natu-
 ralib⁹ q̄ actōes ex necessitate pueniūt. q̄n q̄ intensio
 act⁹ charitatis adequat intētiōi habet et cū hō meretur
 charitatis augmentū. tūc bñ vti eo q̄d iā accepit. q̄n hō
 intēsiō actus nō adequat intētiōi habet p̄talē actum
 charitatis nō augeat. q̄ nondū exerceat hō totū q̄d h̄. ex-
 ercitū aut habet cū augeat. **A**d p̄mū oēs sūt eiusdē
 spēi. dōm q̄ quis sūt eiusdē spēi nō tñ oēs eē intensi.
Ad scdm de actu naturali dōm q̄ nō q̄libet act⁹ natu-
 ralis est immediata dispositio ad gratias sed ille qui p̄t
 dicitur ex tota etutē. Similiter non quilibet actus chari-
 tatis est immediata dispositio ad augmentum charita-
 tis. sed ille qui procedit ex tota etutē nature et charita-
 tis. tñ act⁹ charitatis ē p̄fectior dispositio ad augmentū
 charitatis cū nō se habeat i rōne tñ dispositiois s. i rōne
 meriti q̄ sit actus naturalis ad charitatem cui⁹ se habeat

at tñ in rōne dispositionis. ¶ Ad tertiū mereri vitam eternam est maius. dñm q̄ falsum est cū mereri augmētum charitatis sit mereri augmētū vite eterne. maius autē est mereri augmētū vite eterne q̄ mereri tñ vitā eternā cum augmētū vite eterne se habeat ex additōe ad vitam eternā. ¶ Ad quartū ex vno actu zc. dñm q̄ non est simile. quia firmitas que requiritur ad virtutē moralem dependet ex actu voluntatis q̄ est p̄ncipiū valde mutabile. s; firmitas charitatis est ex deo non ex actu nostro. ideo nō ex vno actu voluntatis firmitas habetur generat̄ qui ex eo dependet tanq̄ ex causa efficiente sed tamē vno actu gr̄a infunditur. q̄ potest esse pfecta dispositio ad charitatē respectu cuius nō se habet nisi i rōne dispositionis nō alicui⁹ efficiētie

Ad q̄rtū sic pceditur z videtur q̄ charitas nō possit augeri in infinitū. pfectio enī non augeatur ultra capacitātē pfectibilē. s; charitas ē pfectio anime. capacitas vō anime ē finita. ergo charitas non augeat in infinitū. ¶ Nihil ordinate mouet ad id quod psequi non potest. s; augmētū in infinitū psequi nō potest. ḡ nihil mouet ad hoc. ḡ nec charitas mouet ad augmētum infinitū. ¶ Charitate ex gr̄a xpi que tamē finita est nō potest esse maior. s; si charitas posset crescere in infinitum posset maior eē ergo zc. ¶ Cōtra charitas assimilat nos deo sed nunq̄ tanta ē assimilatio q̄n possit esse maior. ergo semp̄ potest charitas crescere in infinitū. ¶ Q̄tomagis crescit charitas tanto est virtuosior ad merendū s; p̄ meritū augeat. ergo quātoplus crescit plus potest augeri ḡ in infinitū. ¶ Idem p̄t ex opposito q̄ homo in statu vie potest semp̄ demereri. ergo zc semp̄ mereri. ¶ R̄o circa hoc ē duplex opinio. Quidā enī dicunt q̄ charitas nō potest augeri in infinitū. q̄ capacitas anime terminata est z augmētum nō recipit. S; p̄tra hoc ē qd̄ ipa charitas augeat capacitatem nature sicut ipm̄ intelligere augeat capacitātē intellectus. fm̄ p̄bm̄ q̄ dicit q̄ intellectus q̄tomagis intelligit difficilia tāto potest plus intelligere. et ideo q̄to natura spūalis plus recipit de charitate pl⁹ potest recipere z magis eius capacitas elargit̄. Ideo alij dicūt q̄ de augmēto charitatis ē loqui dupliciter. Aut d̄ augmēto qd̄ habet z illud semp̄ est finitū. Aut d̄ augmēto qd̄ habere p̄t z illud est infinitum. z ideo charitas potest augeri in infinitū. Et huius ē duplex ratio. Una ex p̄te eius ad qd̄ mouet anima i augmēto illd̄ enī ad qd̄ mouet anima ē similitudo diuine bonitatis a qua cū distet i infinitum augmētū charitatis p̄t crescere i infinitū. Alia rō est ex p̄te eius qd̄ mouetur ad augmētū s; ipsius anime que q̄to plus recipit de bonitate diuina tāto capacioz ē ad recipiendū. z ideo quāto plus recipit de charitate tāto plus potest recipere. z ideo in infinitū. ¶ Ad primū de capacitatem anime dñm q̄ capacitas anime p̄t p̄siderari vel in actu z sic est finita. vel potētia. z sic p̄t crescere in infinitū. ¶ Ad scdm̄ dñm q̄ nō mouet anima ad infinita simul. sed p̄mo mouet ad augmētū charitatē terminatū. sed post hoc augmētū p̄t aliud esse augmētū. z ita potest moueri ad illd̄. z sicut ad aliud z sic in infinitū. z hoc modo intelligitur augmētū charitatē terminatū. ¶ Ad tertiū dñm q̄ q̄uis gr̄a xpi sit finita inq̄tum est quod dā creatur tamē inq̄tum attingit ad ipaz vni onem habet quādam rōnem infinitatis. sed b̄ magis patet in tertio.

Ad q̄ntū sic pceditur z videt q̄ charitas minui possit fm̄ subam. opposita enī habet fieri circa idem sed augmētū z diminutio sūt opposita. cum ḡ charitas possit augeri fm̄ essen-

tiam sicut iam dictū est. ergo z minui fm̄ essentia p̄t. ¶ Sicut fieri p̄tingit de imperfecto pfectum. ita z cōtrario. sed motū p̄trarioz sūt cause p̄trarie. ḡ cum p̄t minui fiat p̄ augmētū charitatis fm̄ fiet p̄ eius diminutionē. ¶ Augmētū te amat q̄ aliqd̄ tecū amat. z alibi vbi magis cupiditas ibi pua charitas. s; cupiditas p̄t augeri ḡ z charitas minui. ¶ Sed p̄tra si charitas diminuit non diminuit nisi p̄ peccatū. sed peccatū mortale non diminuit charitatē q̄ totaliter eā tollit. sicut nec peccatū veniale. q̄ sic multa peccata venialia charitatē tollerēt cū charitas sit finita. ḡ charitas nullo mō diminuit. ¶ Aut sit diminutio fm̄ eādē q̄ritatē semp̄ in diminutione charitatis aut fm̄ eādē p̄portionē. si fm̄ eādē q̄ritatē cū tota q̄ritas sit finita. ḡ p̄ venialia multiplicata destruit tota. si fm̄ eādē p̄portionē vt si semp̄ remouet dimidiū residui. z sic i infinitū sicut cōtinuū diuisibile est i infinitū. ḡ cum semp̄ illud qd̄ post aufert min⁹ sit eo qd̄ plus auferebat min⁹ nocebit semp̄ peccatū posteri⁹ q̄ plus. ḡ min⁹ erit malū qd̄ falsū ē. ¶ R̄o charitas p̄t minui q̄ritatē ad radicationē z feruorē sed nō p̄t minui q̄ritatē ad essentiam. Et huius ratio est. q̄ si minuit. aut hoc ē ex p̄te dei. aut ex p̄te nra. non ex p̄te dei cū ab ipso null⁹ sit defect⁹. Si ex p̄te nra. aut b̄ est p̄pter cessationem ab actu nostro aut p̄pter deordinationē actus nostri. non primo modo. quia cum non habeat essentiam ab actu nostro nec ab ipso debet diminui. nō secundo modo: quia deordinatio actus nostri aut ē circa finē ita vt p̄ cam finis tollat sic est p̄ mortale peccatū qd̄ nō diminuit s; penitus tollit charitatē. aut circa ea q̄ sūt ad finē. et sic est deordinatio peccati venialis que non attingit charitatē que est fm̄ adhesionē finis nec opponit essentia charitatis. z ideo nec diminuit eā. z ita nō ē q̄ minuat charitatē q̄ ad essentia. s; opponit illa i ordinatio venialis peccati radicationi z feruori charitatis ideo diminuit illam quo ad illa duo scilicet quo ad radicationem fm̄ q̄ sit dispositio ad p̄trarium. vñ de minui firma in b̄sio charitatis. z quo ad feruorem. put impeditur obediētia inferiorum virium ad superiores ex qua causatur feruor. ¶ Ad primū oppositū habent fieri circa idem dicendum q̄ verum est nisi aliter non determinate insit naturaliter. augmētū vero naturaliter seq̄t charitatē nō diminutio eo q̄ ex p̄te insuētis z suscipietis p̄t eē causa aliqua augmētū non diminutionis. ¶ Ad scdm̄ dñm q̄ pfectio atcedit non solum fm̄ essentia charitatis. sed etiā fm̄ statū. p̄mo mō nō p̄tingit fieri de pfecto imperfectū. s; scdo. ¶ Ad tertiū dñm q̄ p̄cupia p̄t referri ad charitatē duplicat̄. put est i fieri. z sic impedire p̄t ne tāta charitas de q̄ta daretur si ipa nō adesset. vel. put est iam habita. z sic nō minuit quo ad essentia vt dictū est.

DL.

XVIII

Ic queritur cum spiri-

tuallitate zc. ¶ Dicuntur q̄nq̄. ¶ Pri-
mo vtrum donū sit essentiale vel psonale.
Scdo vtrum sit p̄rium spūsancti. ¶ Tercio vtrum
p̄ ipm̄ dentur alia dona. ¶ Quarto vtrum spūsanct⁹ eodē
sit deus z donū. ¶ Quinto q̄bus diuisiōib⁹ debeant
addi hec p̄noia meū z vestrum.

Ad primū sic pcedit. z videt q̄ donū sit nomē
essentiale. oē enī nomē p̄notas effectū i creatura
significat diuinā essentia s; b̄ nomē donū p̄no-
tat effectū i creatura ip̄tati enī respectū ad creaturā. ḡ signi-
ficat diuinā essentia. ¶ De nomē p̄ueniens essentia diui-
ne essentiale ē. s; essentia diuine p̄uenit eē donū ad p̄bil. iij.
donauit illi nomē zc. i. b̄ nomē de⁹ fm̄ glo. ē essentiale.

Quia quiddam intelligitur in diuinis exclusa p intellectu
ctum distinctione personarum est essentialis. sed hmoi ē do
num. exclusa enī distinctione personarum deus posset da
re scipm. ergo ē essentialis. **C**ōtra donū pcedit a dan
te essentia diuina a nullo pcedit. ergo nō potest dici do
num. **R**⁹ dicendū q donum respectu dari potest di
cere auctoritatē in dare. t sic cum i diuinis nō sit aucto
ritas nisi rōne originis donum est personale. vltm liber
tatē respectu dari. vt scz illd qd dat libē habeat t sic cū
tota trinitas libē hēat seipaz p dare scipam. qz sic nō
reqd distinctio dari a dare sed ab eo cui dat t sic donū ē
essentialis. **A**d primū omne nomen pnotare effectū in crea
tura vel fm rōnem pncipij alicuius opationis tm. t sic
cum opatio sit totius trinitatis est essentialis. vel ita q
cum rōne pncipij respectu creature pnotat aliquod no
tionale vt incarnatio dicit opationem in creatura que
pmonis ē tribus psonis t tm opatiōis q est psona filij.
t tale rōne notionis est personale. t hmoi est hoc nomen
donū. quia pter respectum quē pnotat ad illum cui do
nabile est potest imprare respectū ad illū a quo est sicut
a pncipio. t ex hac pte est notionale. **A**d scdm donū
puenit eēntie. ddm q si dare imprat auctoritatē respec
tu dari in dante sic essentia nō dicit dari. sed alio mo
do vt dictum est. **A**d tertiū ddm q donū in cui rōne
impratur auctoritas nō remaneret nō intellecta distin
ctione psonaz. t p hoc pz solutio ad vltimū.

H scdm sic pceditur t videtur q donum non
sit pncipium spūs sancti. omne enī qd datur do
num ē filius datur Esa. ix. filius dat⁹ est no
bis. ergo ipse est donum. **S**⁹ Aut filius fuit
donabilis ab eterno aut non. si sic ergo donū quia do
num ab apertitudine dadi dicit. si nō ergo ptra rōnez sue
prietatis fuit q dare. **S**⁹ Spūs sanctus nō habet
nisi vnam notionē que est eius pcessio. sed alio modo i
notescit spūs sanctus inqstū est donū t inqstū est p
cedens. ergo videt q notio qua donum dicit nō sit pro
pria spūs sancto et ita nec donum. **C**ōtra in li. de tri.
Aug⁹ dicit sicut in trinitate solus fili⁹ est vbum. ita so
lus spūs sanctus dicit donum. **R**⁹ ddm q in hoc dif
fert donum t datum pncipaliter. qz datum potest dici
aliquid quocūqz modo datur. s; donum dicit illud qd de
sua rōne habet qd datur qsi ordinē ad dandū spūs san
ctus aut ex rōne sue pcessionis habet qd def. qz pcedit
vt amor q est primū donum. filius aut non habet ex ra
tione sue pcessionis vt def. t ideo pzie loquēdo spūs sa
ctus solus est donū. sed vterqz potest dici datum. **A**d
primū omne qd datur. ddm q nō est verū fm q donū
pzie accipitur fm q datur ex naturali apertitudine quā
habet ad hoc vt datur. **A**d scdm ddm q filius ab eter
no fuit habilis vt daretur in tempore. tamen ista habi
litas nō impratur in rōne sue pcessionis sed impratur
in pcessionē spūs sancti. **A**d tertiū ddm q sicut vna
eēntia fm rē materialiter significat vt differēs rōne sic
vna pzetas fm rem significat materialit⁹ t vtdifferēs
rōne. hinc est q pzetas spūs sancti significat t noie spi
ritus quo ad actū pcedendi t noie amoris quo ad mo
dum pcessionis t nomie doni quo ad rōnem donatio
nis supadditā qz sit vna pzetas realit⁹ spūs sancti.

Ad tertiū sic pceditur t videtur q p donū qd
est spūs sanctus nō denit alia dona. dona enī
spūs sancti appropriata non dicuntur dari p fi
liū. ergo nec dona appropriata filio: vt sapia
debet dici dari p spūs sanctū. **S**⁹ Fili⁹ datus ē nobis
Esa. ix. sed spūs sanctus nō habet auctoritatē in filiū. s;
non est nobis datus p cum. **P**ater generādo filiū

dedit ei torā suā essentia. hoc autē nō fecit p spūs sanctū
ergo non omnia dant p spūs sanctū. **C**ircūscripto p
intellectū spūs sancto nihilominus a deo fieret distribu
tio gfe t donoz. s; videt cūz cessante causa nō cesset effe
ctus q distributio donoz nō fiat p spūs sanctū. **C**ōtra
fm pfm. id qd est primū causa est omnīū alioz donoz.
sed spūs sanct⁹ in genere donoz pzmū est. qz amor ē pri
mū donum. ergo causa est omnīū alioz donoz. **R**⁹
ddm q aliqd datur dupliciter. Uno modo ex vtrute na
ture sicut sol dat lumē suum. Alio modo ex liberalitate
volūtatis. sicut aut natura est pncipiu pme donationis
ita amor est pncipiu scbe. vñ cum spūs sanctus sit amor
oia dona que dant nob ex diuina liberalitate dicuntur
dari p spūs sanctū. qz non i omnib⁹ datur spūs sanct⁹:
sed in qbusdam tm vt dictū est supra. **A**d primū q sa
piētia t scia fm id q sunt appropriant filio. sed fm id q
dant appropriant spūs sancto. **A**d scdm de filio dato
ddm q filius datus est p spūs sanctū nō tamē ita q spi
ritus sanct⁹ habeat pratem in filio. sed i effectu pnotato
p dationē filij scz in opus incarnationis. **A**d tertiū de
essentia diuina ddm q iam patz solutio. qz datio illa q
pater dat essentia filio est datio ex pzetate nate. **A**d
qrtum ddm q si non esset spūs sanct⁹ nō esset in deo nisi
amor essentialis p quē dona darent posito autē spūs san
cto est in deo duplex amor essentialis t psonalis. t per
vtrūqz itelligitur dona dari.

H quartū sic pceditur t videt q non eodem
spūs sanct⁹ sit donū t deus. Nō enī est eadem
rō cōmunis t pzi. sed donū ē pziū. ff. de
aut cōmune. s; nō est eodē donū t deus. **S**⁹
Ex relatione ad eos qbus datur t a qb⁹ habet q sit do
num. et nulla rō relatōe habet q sit deus. ergo non est
eodē deus t donū. **R**⁹ Aug⁹ nō eo donū est spūs san
ctus quo deus. **C**ōtra spūs sanctus pcedēdo accepit
vt sit essentia. s; pcessionē est essentia. s; pcessionē est do
num. s; eo est de⁹ q est donū. **S**⁹ Aug⁹ spūs sancto pstat
essentia de vtroqz pcessionē. ergo cum ipa pcessio pster ei
oē donū. s; eo deus est quo donū. **R**⁹ cum qrit an eo
dem sit de⁹ quo donū. si qritur de idēpitate rei dicen
dū q sic. quia i diuinis essentia t pzetas idem sūt re.
Si autē qritur de idēpitate rōnis distinguēdū est.
Aut enī ablatiū pstat cū b vbo sit i rōne forme. t sic
nō eodē est deus q donū. qz diuinitate de⁹ ē. pzetate
donū. aut in rōne pncipij sic eodē s; eadē pcessionē de
us est t donū. qz p pcessionem istam habet qquid ba
bet t sic q sit deus. t q sit donū. **A**d primū nō ē eadē
ratio ddm q formaliter loquēdo non eodē fm rōnem
est deus t donum. sed qsi causaliter. **A**d scdm ddm q
qz sit ex relatōe vt relatio est nō sit deus formaliter lo
quēdo. tm ex relatōe vt est idē q actus eterne emanati
onis habet q sit deus. **A**d tertiū non eodem est do
num dicendū q Aug⁹ intellexit formaliter loquendo
nō causaliter.

H qntuz sic pceditur t videtur q spūs sanct⁹
possit dici donū nostrum. eis enī que dicunt
respectum ad creaturā possum⁹ addere hoc p
nomen nostrum sicut defensor noster. sed do
num dicit respectū ad creaturā. s; potest dici donū no
strum. **S**⁹ Sacrus nihil diminuit de rōne spūs. sed
bene dicit spūs noster vt spūs etia; belie. s; bene dicit
spūs sanctus noster. **S**⁹ Quisqz ē datus nob noster est
filius est datus nob s; filius noster est. **S**⁹ In deo idē
est deus t sapiētia t essentia. s; bene dicit deus noster. s;
essentia t sapiētia nra. **R**⁹ Illis noib⁹ q aliquā causa
imprat respectu nri t pdicatur i cōcreto pnt addi dicta
pnoia. Et ad hoc notādū est q cū sint qrituoz cause de⁹

non est causa materialis nostra sed se habet ad nos i ratione efficietis finis et forme exemplaris non inheretis. ista ergo nota que impleant rationes principij per modum efficientis ut creator vel finis ut bonum recipiunt additiohne pronominis ut creator noster bonum nostrum. illis autem que significant per modum forme inheretis qualia sunt ista nomina que significant diuinam essentiam in abstracto ut bonitas et sapientia. et sic de alijs non additur dicta pronominia. sed si inueniantur addita exponende sunt ille locutiones magis quam ampliade. **¶** Ad primum de dono domini quod donum dicitur tamen respectum habitualem ad creaturam sed datum actualem. ideo non dicitur donum nostrum: sed datum nostrum. **¶** Ad secundum potest dici spiritus noster dicens quod non est simile. quia spiritus sanctus est quidam circuli locutio iuncta ad exprimendum personam spiritus sancti ipse autem in quantum persona subsistens non dicitur actualem respectus ad nos. et ideo non dicitur spiritus sanctus noster. sed spiritus dicitur actum spirandi in nos. ideo potest dici noster spiritus. **¶** Ad tertium filius datus est. domini quod verum est non tamen in filium. sed in doctorem. et ideo dicitur doctor noster saluator noster non filius noster. **¶** Ad quartum domini quod deus et deitas quibus sint idem re differunt tamen ratione. nam deus significat ut res subsistens que est alicuius rei principium operatione a qua imponitur nomen hoc. B autem nomen diuinitas significat per modum forme inheretis. et ideo non est simile.

DI.

XIX

Nunc postquam coeterni-

ritatem. **¶** Hic queruntur duo. **¶** Primo de equalitate. **¶** Secundo de illis in quibus attenditur equalitas. **¶** Circa primum queruntur duo. **¶** Primo an in diuinis sit equalitas. **¶** Secundo an sit ibi mutua equalitas.

¶ Primum sic proceditur. et videtur quod non sit in diuinis equalitas. proprium enim est quantitas finem equalitatem vel inaequalitatem dici. ut dicitur in philosophia. sed in deo non est genus quantitatis. quia ut dicitur Augustinus ipse sine quantitate magnus. ergo non potest dici equalis vel inaequalis. **¶** Sed penes essentialia attenditur in deo equalitas aut penes personalia. sed non penes essentialia. quia penes unitatem essentie attenditur idem prout non equalitas. nec penes personalia. quia in personalibus distinctio est non puenientia. ergo nullo modo est in deo equalitas. **¶** In diuinis non est quantitas multis secundum virtutis. virtus vero potius est qualitas quam quantitas secundum qualitate vero dicitur similitudo non equalitas. ergo in deo non est equalitas sed similitudo. **¶** Equalitas cum sit species proportionis dicitur proportionem et commensurationem quandam sed infinitorum non est aliqua commensuratione nec proportio. cum ergo diuine persone infinite sint nulla equalitas est in eis. **¶** Contra in simbolo archanasij dicitur quod totae tres persone coeque sibi sunt et coequeles. **¶** Respondendum quod quia magnitudo in rebus nobis notis est species quantitatis. ideo ea que pueniunt in magnitudine dicuntur esse equalia. nominum vero impositio transsumit a nobis ad res diuinas. et ideo etiam unitas magnitudinis in diuinis est ratio intelligendi equalitatem in deo quibus ipsa non sit species quantitatis in deo et similitudinis ratio est alijs secundum quod attenditur equalitas in diuinis et per hoc patet responsio ad primum. **¶** Ad secundum autem penes essentialia domini quod penes essentialia attenditur equalitas non ut significatur per modum essentie. sed per modum quantitatis siue specie. **¶** Ad tertium domini quod quibus per proportionem ad subiectum quod perficit sit equalitas. tamen per proportionem ad obiecta in que potest penes que attenditur eius diuinitas per modum quantitatis ba-

bet. **¶** Ad quartum domini quod equalitas in creaturis est quedam portio que non attenditur secundum unam quantitate in numero sed in specie mensure utpote quia utraqque est bicubita portio enim attenditur in diuersis. sed in diuinis dicitur equalitas secundum unam numero magnitudinem. et ideo non est ibi ratio commensurationis vel proportionis.

¶ Secundum sic proceditur. et videtur quod in diuinis non sit mutua equalitas. dicit enim Dionysius. I. de di. no. quod in causa et causatis non recipiuntur conuersi onem similitudinis et equalitatis. cum quia pater sit principium filij. filius est equalis ei et similis et non e converso. **¶** Sed. j. qui cum sit splendor glorie. glo. Chrysostomus dicit quod filius est equalis patri et non e converso. **¶** Dicitur. i. imago si perfecte implet id cuius est imago ipsa coequatur ei non id imagini sue. ergo filius equat patri non e converso cum sit imago patris. **¶** Contra in re latius equiparatione sit reciprocatio equalitatis est relatiui equiparatione. ergo in equali sit reciprocatio. sicut filius est equalis patri ita e converso. **¶** Maior est equalitas mutua et reciproca quam non sit sic. sed equalitas diuinarum personarum est maxima. s. mutua et reciproca. **¶** Differunt equalitas et adequatio. equalitas dicitur relatione equiparatione. s. adequatio dicitur motum siue accessum ad hanc relationem quibus autem in diuinis non sit aliqis motus est tamen ibi receptio secundum quam una persona dicitur ab alia recipere. sed quia in diuinis personis una est essentia secundum quam relatio equiparatione et eis attenditur non tamen pater recipit a filio hanc equiparationem siue essentiam in qua attenditur equiparatione sed e converso. et ideo in diuinis personis est mutua equalitas secundum quod pater dicitur equalis filio et e converso. non tamen mutua adequatio quia pater non adequatur filio quibus sit e converso. **¶** Ad primum in causa et causato. et domini quod hoc intelligitur de causato isto quod non perfecte recipit similitudinem sue cause sicut imago cesaris assimilatur cesari. sed non e converso. filius autem perfecte recipit totam perfectionem patris. ideo similis et equalis potest ei dici et e converso. **¶** Ad secundum de Chrysostomo. dicendum quod equalitas sumit ibi per adequationem. nam pater non dicitur equalis filio. quia non adequatur filio sed potius e converso. **¶** Ad tertium domini quod quibus pater non coequatur filio tamen equalis est filio. et ratio dicta est. quia coequatio importat accessum ad equalitatem. equalitas autem hunc accessum non impleat.

Circa secundum queruntur

duo. **¶** Primo de eternitate. **¶** Secundo de magnitudine. **¶** De potentia quo queritur infra in his enim tribus attenditur equalitas. **¶** Circa primum queruntur duo. **¶** Primo quod sit eternitas secundum rem. **¶** Secundo quod se habeat nunc eternitatis ad eternitatem. **¶** Primum sic proceditur et videtur quod eternitas non sit diuina subiecta. nihil enim est causa sui ipsi. sed deus est auctor eternitatis ut dicitur Augustinus. li. lxxxiij. q. g. eternitas non est ipse deus. **¶** Eodem mensuratur principium et id quod est a principio. sicut motus primi mobilis. et omnes alij motus inferiores causati ab eo mensuratur tempore. sed esse diuinum est principium omnium aliorum esse. ergo eodem mensuratur. sed esse aliorum mensuratur euo et tempore autem diuinum eternitate. ergo eternitas eui et tempus sunt eadez mensura. sed tempus et eui non sunt subiecta diuina. **¶** In omnibus principationibus diuine bonitatis est communitas in nomine et in ratione analogie in principij communicatois et perfectio principat. sic patet de bonitate in deo et in creaturis. s. secundum Dionysium. sic deus dicitur sapiens in quantum implet alios sapientia. ita per hoc deus eternus quod est causa cui et temporis. ergo eui et tempus debent dici eternitas. **¶** Mensura est proportionata mensurato sed omne est in

respectu soluz ad id qd est extra. sed vtus impeat pfecti
one in ppo subo. z ordinē ad effectuz qz fm phm. vtus
est que bonū facit habentē z opus eius bonū reddit. et
ido sub quātitate vtutis idudē nō solū qritas magni
tudinis spūalis q est fm pfectōem nature sz etiā quātī/
tas duratōis q est fm pmanētiā actus essendi.

H scdm sic pcedit. z videt q p nō sit in filio
nec cōtrario. si enī filius est i patre in qūqz
est pater ē filius. si q pater ē in filio z fili⁹ erit
in filio. z sic idem in seipō. qd est ptra phm in
qto phic. **S**implicium quoz vnuz est in altero
vnū nō distinguit ab altero vt si punct⁹ sit in puncto. sz
pater distinguit a filio z cōuerso. q non est in filio nec
cōuerso. **S**i cēt due essentie diuine impossibile
ēē q vna ēē in alia ēē enī essentiaz pūssio. qz vna nō
posset alteri illabi. **C**ū ergo psonē diuine eque sint sim
plices impossibile est q vna sit in alia. **C**ontra Job.
xiiij. Ego i pte z pater i me est. **U**bi cūqz est essentia
patris est pater. sz tota essentia patris ē in filio. ergo i fi
lio est totus pater. **P**ater est i filio z cōuerso. z qli
bet psona in alia. z cōuerso duplici⁹. **P**rimo fm Aug.
Dyl. z Ambro. ppter vnitates essentie. cum enī essentia
patris sit eadez numero i filio z cōuerso. z essentia pa
tris sit ipe pater. z filius sit ipe filius. ideo
dr pater esse in filio z cōuerso. z fm hoc ille modus ha
bet similitudinē cū modo essendi in q genus ē in specie
sine quo natura cōmunis est i supposito. qz sic patre ēē
in filio nihil aliud est qz essentia pūmū ēē in filio. **A**lio
modo fm Dam. pater dr esse in filio z cōuerso. ppter re
lationē patris ad filium. de natura enī relatiūoz. est q
vnū dat intelligere aliud. z fm hoc ille modus reducit
ad istum modū quo aliqd est in alio sicut i pncipio mo
uente z efficiente. qz enī pater non sit pncipiu effici
entis filij tamē est origo ipius. vnde pater est i filio sic i
eo qd est ab origine. filius autem in patre vt in originā
te z fm hoc q per hanc prepositionem in. diuersa intel
ligitur habitudo cum dicitur pater esse in filio z cōn/
uerso fm q diuersa est relatio patris ad filium z cōuerso.
Ad pūmū qd ēē i pte ē. dōm q fallacia ē figure di
ctionis qz murata qd ad aliqd. **A**d scdm de pūctis di
cendū q nō est simile nā puncta tm distinguunt pēces
diuersitate situs que tollitur. si pūcta ponant cē i inui
cem. psonē autē diuine distinguūt p relatiōes originis
ex qbus sequit⁹ q sint i inuicē. **A**d tertiū dōm q non
est filie qz nec in eis esset aliqd vnū numero sicut est in
psonis diuinis. nec vna ēē materialis respectu alteri⁹
qd erigere ad b q vna ēē in alia.

Ad iam ad ppositum

Sredeam⁹. **D**ic qritur de duobz fm duas
rōnes que i locutōe habentur. **C**irca pri
mā pbarionē qrun⁹ tria. **P**rimo an i di
uinis sit totū integrale. **S**ecdo an ibi sit totū vniuer
sale. **T**ertio an ibi sit pncipiu materiale.

Primū sic pceditur z videtur q in diuinis
sit totū integrale. vbiūqz enī est respire rōnez
qritatis ibi est respire rōnez totius integralis.
qz qritas diuisibilitatez hz in pres suas sz in
diuinis est ratio qritatis. qz ibi est qritas vtutis. ergo
in eis est totū integrale. **N**umer⁹ omis est totū in
tegrale ad quālibet suā vnitatē. ergo ternari⁹ triuz pso/
narū est totū integrale ad quālibet suā vnitatē psonalē
Nata totius integralis est p̄dicari de oibus suis
pribus simul z de nulla p se sed sic se habet trinitas ad
psonas. ergo respectu eaz. habet rōnem totius integra
lis. **C**ontra omē totuz integrale cōpositum est ex suis

pribus. sed i diuinis nulla ē cōpositio qz rē. **P**rimē
totum integrale resolubile est in suas pres. sz deus non
est i aliquid resolubilis. qz sic nō cēt pūmū pncipiu. et/
go nō puenit ei rō totū integrale. **R**ō totū integra
lis consistit in compositiones. ratio autē partis integra
lis habet impfectionē annexā qbus diuina simplicitas
z pfectio repugnat. vnde non p̄t ēē ibi totū integrale et
ps. **A**d pūmū dōm q qritas in deo sit qritas vtutis
non tamē est in eo totū integrale. qz diuisio p̄dicte qrit
tatis attendit fm aliq extrinseca nō intrinseca. partes
autē integrales sūt intra suū totū ideo ei nō puenit ratio
totius integralis. **A**d scdm q numerus fm pfectaz ra
tionē suā dicit numeratoz diuisionem fm essentia.
qz dicit numeratoz coacervationē. coacervatio autē
ēē non p̄t nisi a rebus distinctis fm essentia. ideo nume
rus sumptus fm pfectam suā rōnem totius integralis i
deo nō est. qz non dicit numeratoz diuisionē fm essen
tiam. sed tm distinctionē psonarū. ideo non sumit fm
pfectam suā rōnem. z ideo numero in diuinis nō cō
uenit ratio totius integralis. vel dōm q numer⁹ dupli
citer p̄t p̄siderari. **U**no mō ex pte numeratoz z sic nu/
mer⁹ ē totū integrale. sicut z numerata q qdē habet rōnez
totū integrale fm q sunt p essentia diuisa qd in deo nō
est. **A**lio modo ex pte numeratis. z sic fm q numerans
colligit plures vnitates ex rebus distinctis. numerus ē
quoddā totū integrale. z sic numerus diuinaz psona/
rū habet rōnem totius fm rōnem z non fm rem. **A**d
tertiū dōm q hoc ptingit in toto integrali rōne duplici
scz rōne ineq̄litaris totius ad pres singulas. z rōne di/
stinctionis pūmū singulariū ab alijs. q autē trinitas
non p̄dicet de psonis singulis ptingit rōne distinctōis
tm. z ideo nō hēt rōnem totius integralis.

H scdm sic pceditur z videtur q i diuinis nō
sit totū vniuersale. quicqd enī p̄dicatur d ali
quo substantia⁹ z nō p̄uersim p̄dicatur de
ipō vt totuz vniuersale de pte subiectiua. sed
essentia diuina b modo p̄dicatur de patre. pater enī est
essentia diuina. sed non qcūqz est essentia diuina ē pa/
ter. q est ibi totū vniuersale. **U**niuersale z p̄ricula
re differunt sicut pūmū z p̄prium. sz i diuinis est pūm
ne z p̄prium. quia essentia est cōmunis et relatio p̄pria
est persone. q est ibi vniuersale z p̄culare. **Q**uāto
aliqua forma est simplicior rāto vniuersalior sz essentia
diuina est forma simplicissima. g maxima vniuersalis.
Cōtra vbi est aliquid p̄culare ibi ē aliqd ens hic et
nūc sed i diuinis nihil tale ē. q nō est ibi p̄culare. ergo
nec vniuersale. **D**mis natura i qua vniuersale est
z p̄culare est i genere determinato. sed natura diuina
nō est i genere determinato. quia non est finita. ergo rē.
In diuinis nō est totum vniuersale nec ps subie
ctiua. z hmoi sunt qrtuor rōnes. **U**na fm Aug. qz vbi
cūqz est genus z spēs op̄ter qdditatem z esse qdditatem
differre. **A**lia est. qz natura vniuersalis non est vna nu/
mero i oibus suis inferioribus. diuina autē essentia est
vna numero i tribus psonis. **T**ertia rō ē qz vniuersale
est quodāmodo in potētia que i deo cē nō p̄t. **Q**uarta
quia p̄culare addit sup vniuersale z contrahit illud z
ideo nec vniuersale nec p̄culare nec genus nec spēs in
deo inuenitur. **A**d pūmū q p̄dicatur de aliquo rē. di
cendū q plus qz hic erigitur scz q illud qd p̄dicatur nō
cōuersim multiplicet fm illoz multiplicatōem de qui
bus p̄dicatur. sic autē nō multiplicat diuina essentia z
ideo rē. **A**d scdm dōm q verū est nō tamē vniuersale
z p̄culare. differūt enī illa quia cōmune ē de se nō des
terminat an id qd cōmunicat plurib⁹ sit idem numero
vel non i illis plurib⁹. sed vniuersale hoc determinat. qz

nunq̄ idē numero est in plurib⁹. ideo essentia q̄ est vna numero cōmunicata plurib⁹ p̄munitis ē nō m̄ vniūsalis
¶ Ad tertiū dōm q̄ quoddā est simplex qd̄ de sua rōne n̄ p̄ accipe additōem. s̄ sic deus ē simplex aliud qd̄ p̄ accipere additōem vt ens rē. z de isto p̄positio habet veritatem nō de p̄mo simplici.

¶ Tercia tertiū sic p̄ceditur. z videt q̄ p̄ncipium materiale sicut diuinitas. sicut enī finis z efficiēns sunt cause correlatiue ita forma z materia. s̄ deus ē vere forma q̄ etiā vere materia. **¶** Pro finitū est a forma rō infinitū a materia. s̄ cu; deus sit maxime infinit⁹. s̄ z materialis. **¶** Dis dōia sicut distinctio ē a forma. s̄ circūscripta forma: materia a nullo differt. s̄ nō differt a deo. s̄ qd̄ est in differētia alteri est idē cū eo. s̄ materia ē idē cū deo. **¶** Contra materia est p̄ncipiu passiois deus autē ē impassibilis. s̄ rē. **¶** Materia ē ens imperfectū z in potētia t̄m. de⁹ autē est ens p̄fectissimū s̄ rē. **¶** In deo nullo mō ē ratio materie nec ip̄e p̄ncipiu materiale. z h̄ ideo. q̄ materia ē ens in potētia mota nō mouēs. deus autē ē pur⁹ act⁹ mouēs z nō motus. **¶** Ad primū dōm q̄ duplex ē forma. qdam exēmplaris z hec de⁹ est. z hec nō ē relatiue ad materiaz. alia ē forma q̄ ē alia p̄ cōpositi. z hec relatiue ē ad materiaz. z talis forma nō ē deus. **¶** Ad scd̄m dōm q̄ infinitū dupliciter accipit. aut p̄uatiue sc̄z qd̄ natū est finiri z nō finiri. z sic dicit p̄ditionē materie nec ē in deo. aut negatiue solū. z sic ē in deo. nec imperfectionē ip̄tat aliquā. **¶** Ad tertiū dōm q̄ hoc generaliter nō ē verū. q̄ p̄ma p̄ncipia sc̄z materia z forma distinguūt adinuicē. sc̄z se ip̄is. z aliq̄ alia forma q̄ materia fm̄ se p̄siderata caret omni forma.

¶ Tercia scd̄m p̄batōez
 q̄ritur de veritate. **¶** Et q̄rit duo. **¶** Primo qd̄ sit veritas. **¶** Scd̄o an sint plures veritates eterne

¶ Ad primū sic p̄ceditur z videt q̄ verū sit oino idē q̄ ens. Aug⁹ i li. soliloq̄z. dicit q̄ verū ē id qd̄ ē. s̄ illd̄ qd̄ ē nihil ē nisi ens. s̄ verū nihil ē nisi ens. **¶** Quētiq̄ differūt re vel ratiōe. vniū p̄telligi sine altero. vñ fm̄ hoc. li. de heb̄d. nō p̄telligi deus nō itellecra eius bonitate s̄ essentia rei nō p̄telligi sine veritate. s̄ essentia rei z veritas n̄ differūt neq̄ re neq̄ rōe. **¶** Illa q̄p̄ ē vna dispositio sūt eadē q̄ idē accidēs numero nō p̄tē ē diuersis subijs s̄ veri z entis ē eadē dispositio. s̄ enī in scd̄o meth. q̄ dispositio rei in esse ē sicut sua dispositio i veritate. s̄ verū z ens sūt eadē. **¶** Contra ea q̄p̄ vniū excedit alterz nō sūt idē s̄ verū z ens sic se h̄nt q̄ fm̄ p̄m̄ in q̄rto meth. verū diffinit̄ m̄tes dicim⁹. cum dicim⁹ esse qd̄ est aut nō ē qd̄ nō ē. z sic verū includit ens z nō ens. s̄ verū nō ē idē cū ente. **¶** Anf. dicit q̄ veritas ē rectitudo sola m̄te p̄ceptibilis. sed illud qd̄ ē sola m̄te p̄ceptibile ē t̄m i itelligibili. z nō i sensibilib⁹. ens autē est i vtriq̄. s̄ ens z verū nō sūt idē. **¶** fm̄ p̄m̄ i p̄dicamētis singulū icōpletoz neq̄ verū neq̄ falsū ē s̄ quodlibet horū ē ens. s̄ nō quodlibet ens ē verū. **¶** fm̄ ysaac. veritas est adeq̄tio rei z itellec⁹. Sic q̄ i veritate ē rep̄ire duo q̄ sunt de eius essentia sc̄z id qd̄ materiale ē i ea vt res extrinseca. z id qd̄ formale ē i ea sc̄z adeq̄tio rei z itellec⁹. Est etiā rep̄ire tertiū qd̄ p̄fect⁹ vt effect⁹ essentia eius sc̄z cognitio nē q̄ p̄fect⁹ p̄dictā adeq̄tionē. q̄ adeq̄tio nihil aliud ē q̄ veritas. s̄ adeq̄tio rei z itellec⁹ nihil reale addit s̄ ip̄am rem. q̄ p̄ essentia suā res itellecui p̄format. p̄ hanc adeq̄tionē nō sit realis mutatio i re ip̄a s̄ in itellecui. idō veritas q̄ nihil aliud addit nisi hāc adeq̄tionē sup̄ re ip̄a.

nō realit̄ differt a re s̄ in rōne hui⁹ adeq̄tiois ad itellecui. Est autē duplex itellecui. vniū causā z m̄surā ip̄as res vt itellec⁹ diuinus z ab eq̄litate ad hūc itellecui d̄ res vera inq̄tū res implet rōnez rei i m̄te diuina existētē. z sic accipit veritatē rei Anf. Ali⁹ ē itellec⁹ casualat⁹ z m̄surat⁹ a reb⁹ vt human⁹ q̄ a rebus habet qd̄ verus sit z nō ecōuerso. z sic accipit veritas a p̄bo q̄ dicit veritatē ēē i m̄te z nō i reb⁹. si enī res adeq̄nt m̄ti diuine sicut m̄sure. z ex hoc ip̄e res sunt vere. itellec⁹ autē n̄ adeq̄nt rei vt m̄sure. z ex h̄ d̄ ip̄e ver⁹. **¶** Ad primū ergo dōm q̄ h̄ verbum est nō p̄dicat ibi esse siue ens qd̄ dicitur p̄ decē genera. sicut i p̄clusionē p̄cludit. s̄ ēē qd̄ s̄gnificat veritatē p̄positionis. vñ sensus ē. verū ē id qd̄ ē. verū ē qd̄ ē esse de eo qd̄ ē. vel dōm q̄ hec diffinitio datur de vero nō fm̄ cōpletā sūt rōnez. s̄ fm̄ id qd̄ fundat in re. z sic est idē q̄ res ip̄a. **¶** Ad scd̄m dōm q̄ h̄ p̄telligi dupliciter. aut ita q̄ vniū nō possit itelligi si ponat aliter. n̄ ē. z sic ens n̄ p̄telligi sine rō. i. sine p̄dca adeq̄tiois rei ad itellecui. q̄ ens n̄ p̄telligi sine h̄ q̄ p̄cedet vlt̄ adeq̄tiois itellecui. aut ita q̄ q̄ntū p̄telligit vniū itelligat alterū. z sic ens p̄telligi sine rō z n̄ ecōuerso. q̄ i rōne veri icludit rō entis z nō ecōuerso. sicut i ente relatio icludit ens absolutū z nō ecōuerso. hoc autē nomen ens noiat ens absolute. verū autē noiat esse in respectu ad itellecui. z ideo p̄telligi ens sine vero z non ecōuerso. **¶** Ad tertiū dōm q̄ a p̄bo ibi non accipit dispositio fm̄ q̄ ē i genē q̄litaris. s̄ fm̄ q̄ imprat quēdā ordinem cui enī illa q̄ sūt causa alioz essendi sint maxime entia z illa q̄ sunt cā veritatis alioz. sint maxie vera. p̄cludit p̄bo q̄ idē ē ordo alioz rei ēē z veritate. nec hoc idō ē q̄ ens z verū rōne sūt idē. s̄ q̄ fm̄ q̄ aliqd̄ h̄z de entitatē hoc adeq̄tio diffinitio itellecui. z sic rō veri sequitur rōnez entis. **¶** Ad q̄rta vnde i plus ē rē. dōm q̄ falsū ē ens enī aliq̄ mō acceptū ē de nō ente fm̄ q̄ nō ens ē app̄ensū ab itellecui. vñ i q̄rto meth. dicit p̄bo q̄ negatio vel p̄uatio entis vno mō ē ens. z Autē dicit q̄ nō p̄t formari enūciatio nisi ē ente. q̄ op̄et illd̄ q̄ p̄positio format ēē app̄ensū ab itellecui. et q̄ p̄z q̄ oim̄ verum aliquo modo est ens. **¶** Ad q̄ntum q̄ est sola m̄te dōm q̄ falsū ē. q̄ ens nō t̄m ē i reb⁹ itelligibilib⁹ s̄ sensibilib⁹ z tamē rō siue itentio entis t̄m itellecui app̄ēdit z nō sensu. Sicut q̄uis veritas sit i reb⁹ sensibilib⁹ nihilomin⁹ t̄m nō sensu s̄ itellecui rō veritatis app̄ēditur. vel dōm q̄ q̄uis res sensibilis sensu apprehendat t̄m ei⁹ ad eq̄tio ad itellecui sola m̄te capiat z p̄ tāto ē q̄ veritas ē sola m̄te p̄ceptibilis. **¶** Ad scd̄m dōm q̄ q̄ voces sunt signa itellecui. veritas vocis ad illū modū p̄tinet q̄ i itellec⁹ est ver⁹ nō ad istū q̄ res ē vera. itellec⁹ autē nō est ver⁹ nisi fm̄ q̄ cōponit z diuidit. Sicut enī solū vere iudicat. z p̄ h̄ rei adeq̄tio. z p̄ hunc modū dicit p̄bo q̄ voces incomplexe non sūt vere. nō aut loquit̄ de veritate rei fm̄ quā verū cū ente p̄uertit.

¶ Scd̄m sic p̄cedit z videt q̄ sint plēs veritates eterne. z primo h̄ ostēdit de veritate itellecui. Aug⁹ li. lxxxiij. q̄ p̄bat aiaz esse imortales. p̄ h̄ q̄ ē subm̄veritatis q̄ ē eterna. p̄stat aut q̄ veritas q̄ ē i itellecui n̄o sicut i subo nō ē veritas diuina p̄ essentia s̄ aliq̄ veritas p̄ter diuinam est eterna. z sic plēs veritates sunt eterne. **¶** Q̄ veritas itellec⁹ sit eterna p̄bat sic. oē enī illud ad cui⁹ remotōez seq̄t p̄ositio ei⁹ est eternū. q̄ siue sit siue nō sit ab et̄no ponit̄ ess̄ eternū. Sed si negat veritas ēē ponitur ēē. s̄ veritas ē eterna. p̄batio medie si veritas nō ē veritatē ēē est falsū. s̄ si affirmatio ē falsa negatio erit vera. s̄ veritatē nō ēē erit ver⁹. s̄ nō ē verū nisi aliq̄ veritate. s̄ aliq̄ veritas ē. **¶** Ad qd̄ nō p̄telligi nō ēē est eternū. q̄ q̄qd̄ p̄t nō ēē p̄telligi nō ēē.

ad destructōes psequēris qd nō p̄telligi nō eē nō pōt
nō eē. s; vītas nō p̄telligi nō eē. q; qd̄d̄ itelligit: itelli
gitur per rōnem vītaris vt ostensum est. ergo vītas est.
que ē i intellectu nō potest non esse. ḡest eterna. ¶ Idē
videt de veritate enūciatōis. si enī vītas enūciatōis
destruat. h̄ erit ppter destructōes ip̄i enūciatōis que est
signū rei vel p destructiōem rei. s; neutro mō destruit.
ḡ veritas enūciatōis ē p̄petua z eterna. p̄batō medie
nō existēte signo rectū ē rem significari. s; veritas signi
ē rectitudo significatōis. ḡ si nō sit enūciatio vl̄ qd̄cuq;
signū vītaris adhuc remanebit veritas signi. s; p̄bat
q; nō destruat ex destructiōe rei. q; vt dictū ē fm̄ Anf.
vnūq; d̄q; h̄z veritatē qn̄ iplet id ad qd̄ ordinatū ē i mēte
diuina. s; cessāte cursu for̄ adhuc ista enūciatio for̄ enūci
atio fac̄ id ad qd̄ ordinata ē i mēte diuina. q; significat for̄
currē. ḡ destructa re nō destruit veritas signi. ¶ Idē
ostendit de veritate rei. q; vt dicit Aug⁹ p̄eunte re vera
nō p̄t veritas. s; veritas rei nō p̄t destrui nisi p mutati
onē rei. ḡ vītas rei nullo mō perit. ¶ Utrū ens z res
z aliqd̄ p̄uertit s; p̄les res fuerūt ab eterno. q; p̄les p̄so
ne. ḡ p̄la vera. ḡ p̄les veritates. ¶ Cōtra nullū increatū
ē eternū veritas oīs p̄ter primū ē creata. ḡ sola p̄ma ve
ritas ē eterna. ¶ Ens z verū p̄uertit. vt dictū est. s;
solū vnū ē ens increatū eternū. ḡ sola vna veritas ē eter
na. ¶ P̄o d̄m q; sicut ex dictis patz. Duplex ē vītas rei
z itellec⁹. nā veritas enūciatōis ad veritatē itellec⁹ re
ducit. nulla aut̄ res ē ab eterno nisi de⁹ nec aliq; itella
lec⁹ ē eternū nisi diuinū. q; idē ē q; essentia diuina vnde
nō ē nisi vna veritas ab eterno. ¶ Ad p̄mū d̄m q; q̄uis
veritas cui⁹ aīa ē subm̄ nō sit ip̄a diuina veritas. ē tamē
qd̄a ei⁹ silitudo imaterialis z ex b̄ aīa q̄ ei⁹ subm̄ est i
materialis z incorruptibilis. ¶ Ad sc̄d̄m d̄m q; si af
firmatio est falsa negatio erit vera supposito q; sit affir
matio z negatio. s; ab et̄no affirmatio z negatio nō fue
rūt nisi i intellectu diuino. vñ sola vītas itellec⁹ diuini
eterna ē. ¶ Ad tertiū d̄m q; p̄ hūc modū possibile ē in
telligere vītatē nō eē p̄ quē possibile ē itelligere itelligē
tiā nō esse. qd̄ qd̄ h̄z impossibilitatē ex p̄te itelligētis z
nō ex p̄te rei itellec⁹. si enī itellec⁹ nō eēt nihil posset i
telligere tñ nō eē itellec⁹ ē quoddā de se intelligibile si
eēt q̄ itelligeret. ¶ Ad q̄rtū d̄m q; illa rectitudo nihil
aliud ē q; significabilitas rei. vñ h̄ nō ponit vītatē signi
in actu s; tñ in potētia. Silit̄er cū obijciat implet illud
ad qd̄ ordinata ē i mēte diuina. d̄m q; enūciatio dupli
citer p̄t p̄siderari vel vt res qd̄az. z sic ē ip̄a veritas rei
sicut i q̄libet re qn̄ implet id ad qd̄ ordinata ē i mēte di
uina. z tal̄ vītas manet ip̄a etiā re mutata. vl̄ vt signū
tal̄is rei. z sic veritas ei⁹ ē p̄ ad eē rōem ad rē illaz. z ideo
mutata re tollit̄ adeq̄tio signi ad signatū sine aliqua
mutatōe ip̄i signi sicut i relatiōib⁹ p̄tingit. vñ veritas
enūciatōis nō manet. ¶ Ad q̄ntum de Aug⁹. d̄m q;
p̄eunte re p̄t veritas q̄rtū ad illud eē qd̄ h̄z vītas i re i
la. s; tñ p̄t manē incēto veritatis fm̄ eē qd̄ h̄z in re alia
vl̄ in aīa q̄ si omnia auferat̄ vt sint ab eterno non rema
nebit veritas nisi in deo. z ideo sola diuina veritas est
eterna. ¶ Ad sextū d̄m q; si res accipiat cōiter ad essen
tiā z p̄sonā plures res fuerūt ab eterno s; plures p̄sone
necm̄ erāt plura vera q; verum essentialē.

DI.

XX

vnc ostēdere restat zc

¶ Dic q̄runt q̄rtuor. ¶ Primo an fili⁹ sit
om̄ps. ¶ Sc̄do an sit patri eq̄lis in poten
tia. ¶ Tertiū an in diuinis p̄sonis sit ordo. ¶ Quarto
an sit ibi ordo nature.

HPrīmū sic p̄cedit z videt q; fili⁹ nō sit om̄ps
potētia enim d̄z p̄p̄atōes ad opus. s; opatio
aliq; ē quā nō p̄t fili⁹ h̄z vt generare. ḡ fili⁹ nō ē
oīps. ¶ Mai⁹ possē ē p̄ducē p̄sonā diuinā
q; creaturā creare. sed si creare creaturā detraberet filio
nō posset dici oīps. ¶ Sub vītare entitū p̄tinet relati
ua. sed cū dico om̄ps sit distributio p vītare entitū. ḡ p
relatiuis q; nō p̄t oēs act⁹ relatiōis nō p̄t oīa. ¶ Con
tra i simbolo d̄z om̄ps. p. o. f. z c. ¶ Virt⁹ sedq; nafaz
sed p̄t z fili⁹ sūt eq̄les i nature magnitudine. ḡ z i virtu
te. z sic fili⁹ ē oīps sicut z p̄t. ¶ P̄o fili⁹ d̄z oīps q; p̄t ē
quid ē potētie. i actu aut̄ generādi sicut i potētia gene
rādi ē aliqd̄ absolutū. z aliqd̄ relatiū significatū p̄ mo
dū act⁹. p̄mū est cōep̄i z filio. non aut̄ sc̄d̄z. q; hoc ē po
tētie i p̄te. in filio tñ eēt impotētie. si enī fili⁹ hoc posset.
posset nō eē fili⁹ q; posset eē p̄t. cū hoc sit p̄p̄ietatis q; est
paternitas q; tñ ē i p̄te. z sic fili⁹ nō posset eē filius. Et p
h̄ p̄t solutio ad p̄mū. ¶ Ad sc̄d̄m mai⁹ ē p̄ducere p̄sonā
d̄m q; mai⁹ ē simpliciter nō in mai⁹ eēt i filio generare
q; creare. q; p̄mū imprat i ip̄o mutatōem p̄sone sc̄d̄m
non. ¶ Ad tertiū sub vītare entitū z c. d̄m cū dico oī/
potēs nō sit distributio vītare p̄ oīb⁹ entib⁹. s; p̄ his que
posset potētie ē i eo q; d̄z oīps. s. p̄ oīb⁹ possibilib⁹ alioq̄n
cū p̄t nō posset eē fili⁹ non eēt oīpotens.

HSc̄d̄m sic p̄cedit z videt q; fili⁹ non sit eq̄lis
p̄t i potētia. id enī qd̄ agit agit p̄ aliud ē potē
tia eo q; qd̄ agit. s; p̄t agit p̄ filiū. z nō cōouer
so. ḡ p̄t ē potētia filio. ¶ Potētia appo
p̄iat patri z nō filio. ḡ videt q; mag⁹ p̄ueniat patri q; fi
lio. ¶ Inter h̄c aliqd̄ ab alio p̄sonaliter z essentiali
ter. z nō h̄c aliqd̄ ab alio nec p̄sonaliter nec essentiali
ter. mediū ē aliqd̄ h̄c ab alio p̄sonaliter z nō essentiali
ter. cū ḡ p̄mū qd̄ p̄uenit create sit infirmitas i ea. fm̄ aut̄ qd̄
p̄uenit patri sit potētie i eo. ḡ tertiū qd̄ p̄uenit filio fm̄
aliqd̄ erit potētie. s. non h̄c ab alio essentialiter. z fm̄
aliqd̄ erit infirmitas. s. h̄c ab alio p̄sonaliter. ḡ fili⁹ ē
min⁹ potens q; p̄t. ¶ Cōtra nihil ē sua nature potēti⁹. fi
lius aut̄ ē p̄t virt⁹. j. ad Cor. ergo z c. ¶ In vno z
eodē hoīe virtus ē eq̄lis. ḡ multo magis i vno z eodem
deo. s; tres p̄sone sūt vn⁹ de⁹. ḡ z c. ¶ P̄o eq̄litas diuine
potētie nō attendit p̄p̄ationē ad actū notionalē alio
q̄n cū pater nō posset eē fili⁹ aut̄ posset hoc. nō eēt eq̄lis
in potētia p̄t filio sed attendit p̄p̄atiōē ad actū essentia
lem siue interiorē vt itelligere. siue exteriorē vt creare q;
ad hos vero act⁹ essentialē vna z eadē ē eq̄lis patr⁹ z fi
li⁹ potētia sicut z essentia. ¶ Ad primū illud qd̄ agit p̄
aliū z c. d̄m q; cum d̄z p̄t opari p̄ filiū. hec p̄positio p̄
nō imprat gradū potētie sed tñ aut̄tem in p̄te. z ideo
p̄t nō est potētia filio. ¶ Ad sc̄d̄m potētia approp̄iat.
d̄m q; hoc nō est q; mag⁹ sibi p̄ueniat q; filio. s; q; ma
iorem silitudinem h̄z cum p̄p̄ietate patris q; cu⁹ p̄p̄ie
tate fili⁹. potētia enī h̄z rōnem p̄ncipij. z pater ē p̄nci
piū nō de p̄ncipio. ¶ Ad tertiū d̄m q; h̄do ē. nō q; ali
quid ab alio habeat p̄sonaliter. s; q; diuersam essentia
recipit ab alio. ex hoc enī causat̄ inequalitas magnitudi
nis z p̄tatis. q; inequalitas cā est diuersitas sicut equa
litas vnitas. si enī recipet eadē essentia a creatore
q̄uis in distinctiōe p̄sone non eēt in ea impotētie. imo
maxie potētie z p̄fectiōis. cū ḡ fili⁹ recipiat eadē essentia
a patre q̄uis in distinctiōe p̄sone hoc nō ē in eo ipotētie

¶ Tertiū sic p̄cedit. z videt q; in trib⁹ p̄sonis
nō sit ordo Aug. ordo est parium dispartūq;
cuiq; sua loca tribuēs dispositio. sed in diuinis
p̄sonis nō est aliq; localis dispositio. ergo
nec ordo. ¶ Si ordo est i diuinis. aut̄ ḡ significat essen
tiam aut̄ notionē. s; nō essentia. q; in vno nō est ordo ḡ

nec notōem qz nulla notio ē i trib⁹ psonis. s; i eis ordo
ē nō p̄t. **¶** **U**bi ē cadē eternitas simplicitas z digni-
tas nō ē aliq̄s ordo. qz idēp̄ritas eternitat⁹ excludit or-
dinē duratōis. simplicitas ordinē causē z causati totū⁹
z p̄ritas. dignitas ordinē dignitatis. s; i diuis psonis est
cadē eternitas simplicitas z dignitas. s; nullus ē ibi or-
do. **¶** **C**ōtra vbi ē pl̄ritas sine ordine. ibi ē p̄fusio. sed in
diuinis psonis ē pl̄ritas z nō p̄fusio. s; ē ordo i eis. **¶** **P**
pater d̄ p̄ma psona i trinitate filius sc̄da. m̄. tertia. p̄t
mū aut z sc̄dm z tertiū dicit ordinem. s; zc. **¶** **O**rdō
aliq̄d p̄supponit vt ordinatōz distinctiōem. q̄d ip̄fecti-
onis ē aliq̄d i suo intellectu icludit. s; b̄ ē dupliciter. vel
q̄rū ad rōnez speciei. z sic icludit imp̄fectiōem. qz rōez
p̄ritas z posterioris. vel q̄rū ad rōnem speciei. z sic p̄t in-
cludere p̄fectiōem q̄rū ad aliquā suā speciem sicut ordo
nature siue originis q̄ est sp̄s ordinis dicit p̄fectiōez. s;
qz cū id q̄d est creature p̄t de deo p̄t fm̄ id q̄d p̄fectiōis ē
in coexclusio oī eo q̄d imp̄fectiōis ē. ideo ordo rep̄itur i
diuinis psonis q̄rū ad illud q̄d supponit. s; distinctiōem
z q̄rū ad rōnez siue speciei. s; ordinis z originis. cū vtrū
qz sit p̄fectiōis in eo. nō aut q̄rū ad rōnem generis cum
hoc sit imp̄fectiōis i ordine. z b̄ ē q̄d dicit Aug⁹ qz i diui-
nis psonis ē ordo nature q̄ aliq̄s ē ex alio nō q̄ p̄rior est
alio. vñ in diuinis psonis nō ē simplicitas ordo s; nature
q̄ alius ē ex alio. **¶** **A**d p̄mū de Aug⁹ d̄m qz illa diffini-
tio d̄t de ordine fm̄ locū q̄ diuinis psonis nō compe-
tit. **¶** **A**d sc̄dm aut ordo significat notioem zc. d̄m qz
notiōem significat non tñ distincte hanc vel illā. s; indi-
stincte oēs sicut b̄ nomē origo. **¶** **A**d tertiū vbiq̄qz est
cadē zc. d̄m qz l̄z simplicitas excludat ordinē cause z
cāti eo qz differūt i cēntia nō tñ excludit ordinē p̄ncipi-
p̄i z illius q̄d ē de p̄ncipio. qz tales p̄t cē idem i essentia
z ita in simplicitate. z sic ē in diuinis. **¶** **A**d q̄rū z q̄ntūz
d̄m qz ordo originis sufficit vt p̄fusio non ponat z ad
b̄ qz pater dicatur p̄ma psona. z sic de alijs. ita tamē qz
p̄mū z sc̄dm non referant ad ip̄as psonas. qz in eis nō
est p̄us z posterius. sed ad eaz numerationē que p̄sc̄q̄
ordinem nature.

¶ **A**d q̄rū sic p̄ceditur z videtur qz in diuinis
nō sit ordo nature. oīs enī ordo imp̄rat dis-
tinctionē. sed in diuina natura nō est distin-
ctio. s; nec ordo. **¶** **I**n deo natura z essen-
tia idem sūt. sed i deo non ē ordo essentie. s; nec nature.
¶ **I**nter ea q̄ simul sunt. p̄t sūt simul non est aliq̄s
ordo. cū ergo relatiua sint simul natura. inter relatiua
non ē ordo nature. ergo nec iter patrē z filiū. **¶** **C**ōtra
vbiq̄qz est naturalis origo vñ ab altero ibi ē ordo na-
ture. sed i diuinis ē naturalis origo vñ ab altero. ergo
zc. **¶** **A**ug⁹ in l̄ra dicit. cum dicit fili⁹ a patre cē non
ostendit ineq̄litas sube s; ordo nature. **¶** **O**rdō ali-
cuius dupliciter d̄t vel vt subī q̄d ordinat. vel vt rōnis
fm̄ quā ordo attrēditur. p̄mo mō in diuinis nō est ordo
nature sed p̄sonarum q̄ ordinat. sc̄do modo est ibi ordo
nature. qz fm̄ naturalē p̄ductiōem vñius ab altero or-
dinat. p̄mo modo l̄. nature sumit formaliter z genit⁹
cōstituit in habitudine formali. i. ordo naturalis. sc̄do
modo materialit̄. **¶** **A**d p̄mū ordo imp̄rat distinctiōez
zc. d̄m qz verūz ē. s; tñ in ordinatis natura aut in deo
nō ordinat s; ē rō ordinādi. **¶** **A**d sc̄dm in deo natura et
essentia idē sūt. d̄m qz q̄uis sint idē re differūt tñ rōne
nā essentia nō iat rōne p̄ncipij essendi. **¶** **S**z natura rōne
p̄ncipij agēdi fm̄ qz nata d̄t vt p̄bs dicit i. v. m̄etb. quo
p̄ pullulat pullulās z ideo bñ ordo nate d̄t. i. naturalis
originis. s; nō ordo essentie. **¶** **A**d tertiū de relatiuis di-
cēdū qz in ea q̄ sūt nō p̄t cē ordo simplicit̄. s; ordo
sine rōne antecessiōis p̄t sic aut d̄t ordo nature.

¶ **I**n oritur q̄stio. **H**ic
q̄runt duo. **¶** **P**rimo vtrū dictio exclusiua
possit addi i diuis ex p̄te subī. **¶** **S**c̄do vtrū
sit addi cōmū cēntiali ex p̄te subī cū p̄dicato essentiali
vel p̄sonali. **¶** **S**c̄do vtrū possit addi termino p̄sonali
cū p̄dicato essentiali.

¶ **A**d p̄mū sic p̄cedit. z videt qz hec sit falsa. sol⁹
de⁹ de⁹. qz omē adiectiuū ponit rē suā circa
suū substantiū. s; sol⁹ ponit solitudinē circa
deū. s; vt d̄t. **¶** **N**ull⁹ est de⁹ nisi p̄t aut fili⁹. aut. s; si
sol⁹ de⁹ ē de⁹. aut sol⁹ de⁹ p̄t. aut sol⁹ de⁹ fili⁹. aut sol⁹
de⁹. s; hoc totū ē falsū. s; b̄ ē falsū. sol⁹ de⁹ ē de⁹. **¶** **C**ō-
tra p̄mū est qz vñ sol⁹ p̄uenit s; cē deū p̄uenit sol⁹ deo
s; zc. **¶** **I**te videt qz hec sit falsa sol⁹ de⁹ est p̄t. ali⁹ enī q̄s
deus ē p̄t. qz b̄ ē p̄t nō s; sol⁹ de⁹ ē p̄t. **¶** **C**ōtra de q̄cūqz
p̄dicat cōmū cū p̄sione p̄dicat cū p̄sione p̄mū si de
ip̄o p̄dicat. cū s; hec sit vera sol⁹ de⁹ ē de⁹ vt ostensū est.
hec vera sol⁹ de⁹ ē p̄t. **¶** **P**ec̄ p̄positio sol⁹ deus est
de⁹. duplex ē. hec enī dictio exclusiua solus cū sit idē qz
non. cū alio p̄uat associatiōez a subo aut s; simplicit̄
sic ponit solitudinē circa deū. z ē nomē adiectiuū. z sic
siue ex p̄te subī vel p̄dicati adiungat termino essentiali
siue p̄sonali. reddit locutiōez falsā. ideo hūc sensus am-
modo p̄termittim⁹. aut respectu alicui⁹. et tūc iterū du-
plex ē. aut enī excludit alia a p̄ncipatōe forme subī rōne
intellecte ip̄licitatōis i subo z tūc ē vera sub hoc sensu ille
qz sol⁹ est deus p̄ter quē nullus ali⁹ de⁹ ē de⁹. z i hoc sen-
su loquit̄ Aug⁹. aut a p̄ncipatōe forme p̄dicati. z tūc ē
sensus p̄ter deū null⁹ ē de⁹. z fm̄ hos duos sensus. p̄po-
sitiō ē vera. **¶** **A**d p̄mū qz q̄d p̄cedit fm̄ aliū sensū p̄t
lurto. **¶** **A**d sc̄dm solus deus. d̄m qz fm̄ sob̄p̄stas di-
ctio exclusiua addita termino cōmū imobilitat ip̄m
rōne negationis incluse. ideo i p̄cessu est falsa figure di-
ctiōis cū fiat variatio ab imobili suppositiōe ad mobilē
¶ **A**d tertiū p̄cedēdū ē qz p̄cedit fm̄ tertiū sensū. **¶** **A**d
illud q̄d vltim⁹ q̄ritur de hac sol⁹ de⁹ ē p̄t. d̄m qz hec p̄-
positiō ē duplex sicut z prima ex eo qz hec dictio sol⁹ p̄t
excludere alia a forma subī. z sic vera est sub b̄ sensu. de
us p̄ter quē nō ē ali⁹ ē p̄t. vel a p̄dicato. z sic iterū est du-
plex. ex eo qz p̄dicatus p̄t tēneri formaliter. z sic est falsa
sub hoc sensu. paternitas solū ē i deo. vel p̄supposito
p̄ris eterni. et sic solus deus ē pater. z sic est vera. z hoc

modo. p̄batur z improbat̄.
¶ **A**d sc̄dm sic p̄cedit. z videt qz hec sit vera sol⁹
p̄t ē de⁹. nā de filio d̄t. in gl̄ia in excelsis deo.
tu sol⁹ altissim⁹. s; eadē rōne de p̄te p̄t dicit
ip̄e sol⁹ ē de⁹ cū b̄ nomē altissim⁹ sit essentialē sic b̄ no-
men de⁹. **¶** **M**aior ē idēp̄ritas p̄ris ad filiū z. s; qz
totius ad p̄tem. s; dictio exclusiua addita toti nō exclu-
dit p̄tem. s; nec addita vñ p̄sone excludit aliā. ergo hec
est vera. solus de⁹ est p̄t. **¶** **D**ictio exclusiua nō exclu-
dit illud a subo q̄d est de intellectu ei⁹. sed vñ relatiuo-
rū est de intellectu alterius. s; dictio exclusiua addita vñ
relatiuo nō excludit aliud. z ita idē q̄d prius. **¶** **C**ōtra
hui⁹ p̄positionis sol⁹ p̄t ē de⁹ vna expositiō ē. null⁹ ali⁹
a p̄te ē de⁹. s; hec ē falsa s; p̄ma hoc etiā in l̄ra d̄t. **¶** **P**
hec est duplex. sol⁹ p̄t est de⁹. qz ly sol⁹ aut p̄uat associati-
ōē respectu forme subī. aut respectu p̄dicati. p̄mo mo-
do est vera z ē sensus. pater p̄ter quē nullus ali⁹ ē p̄so
na patris est de⁹. **¶** **S**i respectu p̄dicati tūc sūt ē duplex
qz cum sol⁹ sit idem non. cū alio si ly alio tēneatur neu-
traliter sic ē vera. qz excludit aliud i cēntia. si masculinē

falsa. et sic excludit filium quod est alius a patre. non tamen aliud. Ad primum tu solus altissimus. dicitur quod hec distinguenda est sicut et prima. vel dicitur quod non dicitur absolute solus filius altissimus. sed cum. scilicet. Ad secundum dicitur exclusiua. dicitur quod non est simile. quod non est aliud suppositum patris et totius. sicut est diuersum suppositum correlatiuorum. Ad tertium dicitur quod est verum si id quod est in intellectu alterius non differt ab eo in supposito. vel dicitur quod ex relatione oppositi dupliciter patet. vel in quantum relatiua sunt. et sic cum vniuersum intelligatur in altero dicitur exclusiua addita vniuersum non excludit reliquum. vniuersum sequitur quod si pater est filius est. aut in quantum sunt opposita cum diuersa sint supposita vniuersum. unde sequitur. plato est pater sortis. ergo non est filius eius. et sic dicitur exclusiua addita vniuersum excludit reliquum. vniuersum cum diuersa sint supposita triuersonarum semper dicitur exclusiua addita vniuersum persone excludit reliqua.

Inde queritur quomodo

possit addi et preter dicitur dicitur exclusiua. Et circa hoc querunt duo. Primo videtur hec sit vera trinitas est solus deus. Secundo videtur hec sit vera preter est solus deus.

Ad primum sic proceditur et videtur quod hec sit falsa trinitas est solus deus. omne enim predicatum essentiale de natura sua remouet aliud predicatum essentiale. sed quod est in se habet esse aliud ab homine. et supponit dicitur exclusiua addita. Ad dicitur exclusiua ipse negatione. sed negatio debet procedere per dicitur quod negat in hac propositione vero sequitur. et positio est falsa vel incongrua. Ad forme comunicabili non puenit solitudo. et terminus in predicato tenet formaliter. et male addit hec dicitur solus predicato. Contra subiectum non subest alteri nisi predicato. et predicatum habet exclusionem alterius vere predicatum de ipso. Ad circa hoc sunt due opinionones. quidam enim dicunt habere falsam. quod solus est dispositio subiecti. ideo non debet addi predicato nisi solus sumatur solus quod est aduerbiu. et sic cum aduerbiu sit adiectiuu et ibi quod copulat predicatum cum subiecto preter dispositio predicati. et subiectum superflue addit. quod ex natura predicati subiecti excluditur ois extranea natura a predicato nisi adderet aliud quod posset in esse vel non inesse predicato. cuius oppositum dicitur exclusiua excluderet ut si diceretur trinitas est in vniuersum verus deus. Alioquin autem est opinio quod est vera. quod iste terminus deus predicat naturam per se existentem. ideo in ea preter fieri associatio et fieri associatio. vniuersum habet naturam terminum ois et singularis. ideo preter addi in predicato hec dicitur solus quod excludit associationem ab eo cui addit. et sic est etiam sub hoc sensu trinitas est solus deus. id est. trinitas est deus preter quem nullus alius est deus. Ad primum de predicato essentiale dicitur quod cum dicitur trinitas est solus deus non excludit aliud predicatum essentiale nisi ly solus accipitur per terminum. sed excludit aliud a participatione forme predicati. est enim sensus. trinitas est solus deus. id est. ille preter quem nihil aliud est deus. Ad secundum dicitur quod in hac propositione intelligitur duplex positio. Una principalis que est impetrata per hoc verbum est preter predicati et subiecti. Alia non principalis ut forme predicati cum suo supposito finem quod deus exponitur habet deitatem secundam non primam preter dicitur exclusiua solus. Ad tertium dicitur quod verum est in quantum comunicabilis est non terminum in quantum per se existens est. vel dicitur quod argumentum procedit finem quod per associatio a predicato absolute in quantum dicitur solus est dicitur categorica et adiectiuu non in quantum est dicitur sine categorica.

Ad secundum sic proceditur et videtur quod hec sit vera. pater est solus deus. quod pater est deus. et non aliud preter deum est solus deus. Ad omne predicatum quod dicitur de trinitate

simul essentiale est. et hoc predicatum solus deus dicitur de trinitate ut ait Augustinus. et est essentiale. et predicatum essentiale predicatum de quolibet persona. et est. Ille preter quem non est alius deus. est solus deus. et sic preter est ille preter quem non est alius deus. ergo preter est solus deus. Contra est quod si ista dicitur. ille terminus deus non terminum predicat naturam deitatis ut formam. et sic ut aliquid subsistens. sic et hec dicitur solus preter excludere omne aliud neutraliter a forma predicati. et sic est etiam sub hoc sensu preter est deus preter quem non est aliud. et sic nec filius nec. sed excludit cum non sint aliud a patre. vel preter excludere alium masculinum. et tunc est falsa sub hoc sensu preter est deus preter quem nullus est alius qui sit deus. sed in hoc sensu hec est vera trinitas est solus deus. quod preter trinitatem non est alius quod sit deus cum trinitas complectatur oia diuina supposita. Ad primum pater non est aliud. dicitur quod hec non est expositiua huiusmodi pater est solus deus. sed potius hec preter patrem non est alius vel aliud qui est deus. quare una est falsa altera vera ut dictum est. Ad secundum dicitur quod hoc non est ratione predicati essentiale quod predicatur de patre. sed ratione negationis excludentis suppositum aliud. Ad tertium dicitur quod hoc relatiuum quod potest referre distinctum suppositum patris. ut sit sensus. preter patrem non est alius. que tamen duplex est et eo quod ly alius potest intelligi absolute. et sic est vera sub hoc sensu. pater est ille preter quem non est alius deus. vel cum hac implicatione quod est. et sic est falsa sub hoc sensu. pater est deus preter quem non est alius qui est deus. Si autem hoc quod dicitur quod indistincte suppositum referat finem quod supponit finem nomen deus ut cum dicitur deus est vniuersum tunc vera est in ois sensu. et sic processa est.

DI. XXII

De predicta differendum

est et. Et querunt quatuor. Primo videtur deus sit noiaibilis. Secundo videtur preter sit noiaibilis. Tercio videtur vniuersum noie vel pluribus. Quarto videtur sit sufficiens diuisione quam ponit Ambrosius in littera.

Ad primum sic proceditur et videtur quod deus non sit noiaibilis. Dicitur de deo. dicitur. deus est ois in comprehensibilis neque sensus eius est neque fantasia neque opinio. neque nomen. neque finis. neque tactus. neque scia. In littera de causis dicitur. prima causa superior est omni narratione et deficiunt lingue a narratione eius. ergo non est noiaibilis. In littera permenias dicitur quod voces sunt note earum que sunt in anima passionum. id est. formarum in anima existentium. sed deus non habet formam in anima existentem. quia ut ait Augustinus. deus quod omne formam subterfugit intellectui prius esse non potest. ergo non potest per vocem significari. Omne nomen significat subiectum cum qualitate sed in deo nulla est qualitas. ergo ei non competit nomen. Contra in preter. dominus nomen est illi. Omne laudabile est nominabile. sed deus est laudabilis ergo et nominabilis. Rursum sicut intelligimus ita et significamus cum voces sint signa intellectuum finem per se. et quia deum imperfecte intelligimus. ideo imperfecte eum significamus. et quia ipse se perfecte intelligit. ideo ipse se perfecte suo verbo exprimit. quia vero aliquid deus cognoscimus et creaturis propter hoc et aliquid eum noiare possumus et noia quod creaturis imponimus quod ad id quod in eis perfecte est. Et per hoc solutio ad duas primas. auctores non enim negant quod non possint intelligi vel noiari. sed quod non a nobis perfecte preter intelligi vel noiari. Ad tertium dicitur quod forma intellectus nostri non perfecte representat deum. et tamen aliquid in dei cognitione ducit sic et deus ois formam nostri intellectus subterfugit in quantum ea excedit non quod totaliter ab eis similitudine recedat. Ad quartum dicitur quod subiecta et trinitas non accipiuntur ibi finem quod sunt predicamenta vel res aliquid sed finem modum significandi

qz illud cui imponit nomē dī noīa suba. illō autē a q̄ im
ponit dī eius q̄litas.

Hoc scdm sic pcedit et videt q̄ nullū nomē pos
sit dici p̄rie dī deo. res enī noīa fm q̄ intelli
git. s; nō intelligim⁹ deū nisi fm p̄rietate crea
turaz. s; nec noīam⁹ s; qd p̄ alienas p̄rietates noīatur
sp̄ trāslatiue noīa. s; de⁹ sp̄ trāslatiue noīa. et ita nūq̄
p̄rie. **P** Dia q̄ de deo dicūt veri⁹ negāt q̄ affirmant
fm dīo. s; hoc nō cēt si aliqd p̄rie de deo dicere. s; zē.

Magis differt sapiētia creata ab increata q̄ flori
tio p̄ati a risu hominis. s; rōne huius diuersificat p̄as
tūm nō dī ridere nisi metaphorice. s; cū de⁹ nō noīetur
sapiēs nisi p̄ sapiāz creatā. s; de⁹ dī sapiēs metaphorice

Cōtra qdā sūt noīa q̄z res soli deo pueniūt vt incre
atus et imēsus. s; q̄ p̄riū ē qd soli puenit illa de deo pro
prie dicūt. **P** Que p̄pus sūt i aliq̄ ab illo i alia trāslati
ferūt. et nō ecōuerso. et ita p̄rie de deo dicūt. **P** dōm

q̄ dupliciter diuina noīa pnt p̄siderari vel q̄tūm ad mo
dū significādi. et sic cū significāt fm modū creaturaz
fm quē imponunt ad significādi nō pueniūt deo p̄rie
vel q̄tū ad rem significatā. et sic distinguēdū ē. qz qdāz

significāt p̄fectōz absolute vt sapiētia bonitas. et sic de
alijs. et sic oīs p̄fectio sit i deo bec p̄rie et non meta
phorice de deo dicūt. qdā autē significāt p̄fectōem vt cō
tractā ad speciē creature cui⁹ p̄fectio est i p̄fecta respectu

diuine p̄fectōis. vñ talia noīa deo nō pueniūt nisi meta
phorice. **A**d primū q̄ dōm q̄ quis ex p̄rietatib⁹ cre
ature in deū deueniēt nō tñ sp̄ ei attribuit nomen si
significās p̄rietatē creature imo q̄nq̄ nomen p̄ qdā crea
tura differt vt cū dicim⁹ cū creatore vel imēsu. q̄nq̄ vñ

nomē significās idē i q̄ cū creatura aliquo mō puenit si
cut cū dicim⁹ cū bonū vel sapiētē. sic enī ex creaturis
in deū cognoscēdo deuenim⁹ vt cognoscām⁹ cū cē aliū

deū creaturis et causā. **A**d scdm dōm q̄ ad veritatē ne
gatiue sufficit q̄ aliqd eorum q̄ in p̄dicari significatiōe
p̄tinet subo pueniat. nō autē sufficit ad veritatē affirma
tiue q̄ vñ tñ pueniat nisi oīa pueniat. qz q̄ aliqd eorū

q̄ ad significatōz noīm p̄tinent. s; q̄tū ad modū significādi
deo nō cōpetit. cōpetit vero aliqd solū. s; res significata.
ideo nomē a nobis impositū veri⁹ negāt de deo ratioē

modi significandi q̄ affirmet rōne rei significatē q̄uis
extra hoc nomē habeat qd p̄rie de deo dicat. **A**d ter
tiū dī sapiā creata. dōm q̄ quis magis differat q̄tū ad

esse sapiā creata ab increata q̄ floriatio p̄ati a risu ho
minis. nō tñ magis differt q̄tū ad rōnez sapiē. qz illa ē
vñ fm analogiā in creatore et creatura. sed fm equocā

rōnem dī p̄atiū et homo ridere.

Tertium sic pceditur et videtur q̄ nō sit nisi
vñ nomē diuinū. **H**yl. nō fmōni res sed rei
fmō subiectus ē. s; i diuinis est omnimoda
rei vnitas. s; nō debet ibi esse nominū diuersi

tas. **P** Nō est nisi duplex modus p̄dicandi in diuis
sēz vel substantiāliter vel relatiue. sed noīa nō possunt di
uersificari nisi q̄tū ad id qd significāt vñ q̄tū ad modū

significādi. s; nō erit nisi vñ nomē diuinū ppter vnita
tem rei vel duo tñ ppter duos modos significādi. **P**

Oīe qd est i deo deus ē. s; oīe nomē significās aliqd
diuinū significat idē. s; vel vniciū est dei nomē vel oīa
sunt syonima. **C**ōtra nullū nomē vñ sufficit diuē

nā p̄fectōem cōp̄mere. s; necesse est cū nō vñ tñ sed plu
rib⁹ noīb⁹ noīari. **I**n septur⁹ iueniūt de eo mul

ta noīa vt ibi vocabit nomē eius admirabilis p̄silaris
us. **P** dōm q̄ multiplicitas diuinorū nominum du
pliciter p̄tingit. vel ex p̄rie dei vel ex p̄rie creature. primo

modo dupliciter. vel ppter dīaz rerū. et sic accidit mul
tiplicitas noīm p̄sonaliū et notioaliū cū p̄sone et notio

nes re differt. apparebit autē ppter dīaz rōnū. et sic accidit
multiplicitas noīm attributorū. qz attributa rōne diffē
ferūt vt dictū ē sup⁹ in scda dī. **E**x p̄rie autē creature sūt

dupliciter accidit. vel qz p̄ditōes creature remouētur a
creatore sic accidit multiplicitas noīm negatiuorū. vt i
mēsus increatus. et sic de alijs. vel qz oppositē relatiōes

ppter diuersas relatiōes realiter reptas in creatura affir
mant de creatore. et sic accidit multiplicitas noīm desi
gnatiū habitudinē ad creaturā vt creator domin⁹ zē.

Ad primū de **H**yl. dōm q̄ quis sit vnitas i re essen
tiali est tñ p̄litas in re p̄sonali et notionali et in rōnib⁹ q̄
bus diuersimode etiā vñ essentia significari pōt in de
uerfa acceptiōe intellect⁹ fm q̄ oīa diuina nomia multi

plicat q̄ qdēz rōnes ex p̄rietate diuine nate aliq̄liter in
intellectu nō causant. **A**d scdm nō sūt nisi duo modi.
dōm q̄ verū ē. sūt tñ ibi p̄les modi significādi et dicēdi

Substantia enī multipliciter p̄t p̄siderari vel vt suba vt
vt scia. et sic de alijs. et ex h̄ accidit multiplicitas noīm
diuinorū. **A**d tertius dōm q̄ quis significet idē idē
p̄titate rei dicte cēntialiter nō tñ dicte p̄sonaliter vt no
tionaliter. vel idē p̄titate rōnis. hoc autē sufficit ad hoc

q̄ noīa nō sūt sinonima.

Ad q̄tū sic pcedit. et videt q̄ diuisio quam po
nit **A**mb. sit insufficiens q̄ talis ē. noīa autē si
significāt eēcie vnitatē. aut p̄sone p̄rietatem

aut trāslatiue dicunt. qdā enī noīa dicunt de deo ex tpe
vt creator dīis zē. s; illa nō p̄tinet ad subāz nec p̄sonaz.
cū suba et p̄sona sint eēcie ista vñ ex tpe. nec trāslatiue di
cūt. qz creaturis nō pueniūt. s; nō p̄tinet sub dicta diui
sione. et ita ē insufficiens. **P** qdāz sūt noīa negatiua q̄

de deo dicūt. vt imēsus increat⁹. et ita cū nihil ponāt. vt
de⁹ q̄ nō p̄tinet ad subāz et p̄sonā nec trāslatiue dicūt
cū nō sūt i creaturis. s; insufficiens ē dicta diuisio. **P**

Hoc nomē trinitas nō p̄tinet ad vnitatē maiestatis nec
alicui puenit p̄sone nec trāslatiue de deo dī s; zē. **P**

Si sufficiens ē diuisio **A**mb. q̄rit cur apponat mgtres
dīas diuinorū nominum ad illā. **P** dōm q̄ diuisio
Amb. q̄ ponit i lra sufficiens ē nec solum ē diuisio **A**mb.

s; etiā **B**ug⁹ et **D**yo. q̄ diuidunt diuina noīa i simbolica
theologia q̄tū ad ea q̄ trāslatiue dicunt. i vnica et di
scerta theologia q̄tū ad ea q̄ p̄rie dicūt de essentia et p̄
sonis. cuius diuisionis sic p̄t sufficiens quia deus vel

noīa p̄ id qd pus i ipo ē et posterius i creaturis. vel per
similitudinē a creaturis sup̄ra. s; p̄mō hoc ē dupliciter. vt
id p̄ qd denoīat de⁹ cōmune ē. et sic p̄tinet ad essentiam

vt p̄riū. et sic ad p̄sonā. scdm mō sūt ea q̄ trāslatiue dicūt
tur. **A**d p̄mū de noīb⁹ tpaliū dōm q̄ quis respectus
quos impleant realit⁹ et tpalit⁹ sūt in creaturis. i deo tñ

fm modū intelligēdi. tñ p̄supponunt aliqd eternū et abso
lutū i deo. vt dīas rōne dominij dat intelligē p̄tāt i deo

sūt creator. et ideo ad illa noīa reducitur q̄ p̄tinet ad
vnitatē essentie vt creator dīis. vel ad p̄rietatē p̄sonaz
rū sic increat⁹ missus et h̄mōi. **A**d scdm dōm q̄ rō ne
gatiuorū noīm fūdat sup̄ aliquā affirmatōz. et ita reli
quib⁹ i intellectu aliqd sic incorpore⁹ simplicitatē. vñ re
ducit ad vnitatē eēcie vt imēsus increat⁹ vel ad distin
ctiōne p̄sonaz vt ingenit⁹. **A**d tertium dōm q̄ quis

nō dicat explicite p̄riū alicui⁹ p̄sone. tñ implicite et i cōi
includit oīa p̄ria p̄sonaz in q̄tū ē q̄si collectiū trium
p̄sonaz. s; licet dōm dī his noīb⁹ p̄sona p̄positis suppo
sitū qz q̄uis nō imponit ab aliq̄ sp̄ali p̄rietate p̄sone. i
ponit tñ appropriatē i cōi et ita reducūt ad ea q̄ significāt

p̄rietatē p̄sonales. **A**d vltimū dōm q̄ diuisio mgti
quā supaddit q̄ talis ē. noīa q̄ dicūt de deo aut dicūt
ex tpe et relatiue vt dīis et h̄mōi. vel ex tpe s; non relati
ue vt incarnat⁹ vt colligit oīa noīa p̄ria p̄sonaz vt tri

mitas reducit ad diuisiones Amb. vt ex p'dictis p'tz.

DI. Redictis tamen adij

ciendū est zc. **H**ic q'unt q'tuor. **P**ri-
mo an nomen p'sone p'prie dicatur de deo.
Secundo q'd nomen p'sone significet i diuīs. **T**ertio an
nomen p'sone p'prie i diuīs possit p'dicari. **Q**uarto d' d'ia
hor' q'tuor noim scz eēntia. substantia. suba z p'sona
et d'ia noim cis correspondētuz i greco. s. v'sia v'sialis
ypostasīs. p'sopion.

Ad p'mū sic p'cedit z videt q' b nomen p'sona nō
p'prie i diuīs dicat. a q'cūqz remouet sup'ius z
inferi'. q' a q'cūqz remouet p'iculare z p'sona.
s'z a diuīs p'iculare remouet. q' z p'sona. **I**nfoia
p'posita i reb' inferioribz p'sona marie ē cōposita. q' ad
ei' ē p'currit q'libet creatura s'z i diuīs ē oī moda simpli-
citas. q'is nō p'gruit nomen p'sone. **P**ersona d' q'
subsistit alicui p'prietati vel substat. s'z de' n. p'prie d' ali-
cui substat. q' nō p'prie d' deo d' b nomen p'sona. **C**ōtra
p'sona d' q' si p'se vna s'z b marie dō puenit q' z nomen p'so-
ne. **P**ersona dicit q'd cōpletū existēs i natura itel/
lectuali. s'z b deo cōpetit. q' z nomen p'sone. **R**o. **I**n hoc
noie p'sona duo p'siderāda sūt. s. id a q' nomen iponitur
id cui imponit q'stū ad p'mū. si tñ fm hoc. b nomen p'so-
na ipositū sit a representatōe alicui' p' ipositōem larue d'
q' gesta p'prie decārabā q' representatio nō p'prie deo pue-
nit. ideo nomen p'sona q'stū ad id a q' ipositū ē nō p'prie
deo puenit. **Q**uātū vō ad scdm cū ipositū sit subsistēs/
rī. aut distinctio i natura itellectuali. d' q' tal' representatio sic
bat. i deo aut si q'd distinctus exis i natura itellectuali
ideo b nomen p'sona q'stū ad id cui nomen iponit. p'prie dō
puenit. **A**d p'mū de p'iculari dōm q' nō ē s'ite de b q'd
ē p'iculare z p'sona. q' p'iculare d' a p're. ps. āt d' suo no-
mine ipsectōz iprat. z ideo nō cadit i diuīs. p'sona autē
q'stū ad id q'd significat nō dicit ipsectōz s'z dignitatē. iō
p'sona i diuīs puenit. **A**d scdō dōm q' p'sona in hu-
manis sit marie p'posita. b ē q' ē i tali natura nō q' p'so-
nalitas hoc exigit. vnde i angelis ē p'sona simplex z ita
nihil obstat q'n possit dici de diuīs. **A**d tertiu dōm q'
q'stū p'prie fm rē nō sit i diuīs q' fm rē nihil ponitur ibi
sub aliq' ē tñ ibi fm modū itelligēdi. put intelligit deus
substās p'prietati sue p'sonali vel cēntiali fm q' d' suba
cū suo cē fm q' d' substantia subsistētia. z b ē iō. q' nō ē
diuīs diuersitas fm rem ei' q'd inest z cui inest. q' req're
rētur ad hoc q'aliqd realiter sub alio reponeret ē tamē
ibi diuersitas q'stū ad modum itelligēdi.

Ad scdm sic p'cedit z videt q' p'sona in diuīs si
gnificet suba. p' pauetres Aug' i l'ra. q' b exp's-
se dicit li. vij. de tri. cū dicim' p'sonaz p'ris nō
aliud dicim' q's suba p'ris. **D**icit boe. q' p'sona ē rō-
nalis nate indiuidua suba. q' p'sona ē suba. **Q**d rīdet
ad q'stionē factā p' q'd dicit suba. s'z p'sona rīdet ad q'sti-
onē factā p' q'd vt dic' m' i l'ra. q' p'sona significat suba.
Sed nomen relatiuū fm nomen suū refert ad aliqd s'z
b nomen p'sona nō refert ad aliqd fm nomen. q' nō signifi-
cat relatiōē z ita significat suba. **C**ōtra fm boe. suba
p'tinet vnitatem relatiō multiplicat trinitatē. s'z fm p'so-
nā multiplicat trinitas. q' p'sona dicit relatiōē nō subam.
Ad q'd cūqz gen' reducit inferi' z sup'i. s'z p'sona ē
sup'i ad p'rez. p' rō dicit relatiōē q' z p'sona. **R**o. dōm
q' fcatio alic' nois p't dupl'r p'siderari. **U**no mō forma
liter. s. q'stū ad id ad q'd significandū nomen fuit ipositū
fm cōm nois rōnez sicut bō significat aīal rōnale mor-
tale. **A**lio mō q'si materialit' q'stū ad id cui nomen atri-
buit aliq' resp'ali. sicut si dicat q' p'sona i natura diuīa

significat relatiōē sic color i nīue significat albedinē. nō
mē q' p'sone q' ipositū ē ad significandū rē subsistētes di/
stinctā ab alijs rebz subsistētibz in eadē nate formalit' si-
gnificat suba p'mā q' ē suppositū. nō aut suba q' ē essen-
tia vel q'dditas. q' rō subsistēs distinctū i diuīs nō pōt
ēē aliq'd absolutū. s'z solū relatiuū. iō q'si materialit' z at-
tributiue i diuīs p'sona significat relatiuū. nā relatiō i
diuīs ē subsistēs. z sic ibi distinguēs z distinctum. **E**t
inde ē q' q'dā dixerūt q' b nomen p'sona significat subam
in diuīs. **Q**uidam vō q' relatiōē q'z vtrūqz aliquo mō
vex ē s'z vtrūqz simul amplectamur possum' dicē q' si
gnificat relatiōē p' modū sube p'me. i. in q'stū ē distinctū
subsistēs. z nō in q'stū ē distinguēs. sic enī significat rōē p'
p'prietatis. **A**d p'mū de Aug. dōm q' ali' attēdit signifi-
cationē p'sone q'stū ad modū significādi. s'z nō q'stū ad
id q'd significat. z iō q'suis significat relatiōē q' tñ signi-
ficat p' modū sube. ideo dicit q' significat suba. **A**d
scdō d' bo. dōm silr q' i diuīs p'sona d' significare suba
q' significat relatiōē p' modū sube. **A**d. iij. ad inerro-
gationē factā dōm q' q'd q'nqz q'rit de essentia vt cū d'
q'd ē bō. rīdet aīal rōnale mortale. **Q**uāz q'rit ipm suppo-
sitū. vt cū q'rit q'd natat i mari. rīdet p'fiscis. z ita ad iter
rogatōem factā p' q'd put q'rit de supposito rīdet tres p'
sone. **A**d q'tū dōm q' q'suis p'sona significat relatiōē
non tñ p' modū relatiōis. z iō nō refertur fm nomen ad
aliud.

Ad tertiu sic p'cedit z videt q' nomen p'sone non
p'dicet p'prie i diuīs q' vt dicit Aug' in l'ra. ēē
tres p'sonas ē esse tria q'dā. sed nō p'ceditur q'
p' z fili' z. s. sine tria. q' nec sunt tres p'sone.
Quis sint tres hūres diuinitatē nō tñ p'nt dici p'se
d' p'pter vnā naturā habitā. q' a fili' q'uis sint p'se sub-
sistēs i natura diuīa non tñ p'nt dici p'se p'sone p'pter
vnā naturā. **P**ersona significat q'd p'se subsistēs
subaliter. q' dicit ēē subale s'z ēē subale nō multiplicat p'
p'prietates p'sequētes ēē. q' rōne triuz p'prietatū i deo nō
p't dici tres p'sone. **P**ersona in sui itellectu includit
subam vt dictū ē sed nomen sube nō ponit p'prie in di/
uinis. ergo nec nomen p'sone. **P**ersona ē subsisten-
tia q'dā. s'z subsistētia nō ponitur p'prie fm boe. q' zc.
Cōtra fides in deo asserit ēē tres p'sonas. q' pueniē
d' b. p'sona dicit q'd subsistēs distinctū i nate itelle-
ctuali. vñ vbiqz repiuntur aliqui distincti habētes
naturam itellectuales ponūtur p'sone plures nec itereit
ad pluralitatem p'sonaz vtrū habeāt eandē naturā nec
ne. diffinitio enī nature i pluribz p'sonis creatis acci-
dit ex imp'fctōe nature create q' nō ēē suū ēē. sed ac-
cipit suū ēē in supposito. vnde i diuīs supposit' ēē fm
diuersū esse. bec autē ip'fctio i deo non est. z ideo nihil
p'hibet esse vnā essentia i p'sonis plibz. **A**d p'mū de
Aug. dōm q' accipit tres p' tria. vel dōm q' sic tria. non
simpliciter s'z sūt tria q'dā scz tria supposita. **A**d scdm
d' b noie de' dōm q' sec'. q' ēmini subales nō multipli-
cāt nō multiplicata forma a q' iponit. b āt ēmin' de' ipo-
nit ab cēntia diuīa q' nō multiplicat. s'z iste ēmin' p'sona
iponit a p'sonali p'prietate q' multiplicat i diuīs supposi-
tis. **A**d. iij. dōm q' sec' ē d' p'prietatibz q' sūt i inferioribz
q' nō sūt res subsistētes nec suba. p'stutūt sed p'secunt
ēē subale. s'z p'prietates i diuīs sūt subsistētes z p'sonas i
ēē subali p'stutūt s'z ipm esse subale non distinguant sed
suppositū habēs illud. **A**d q'tū dōm q' ap'd latinos
b nomen suba q'uis fm p'prietatem vocabuli rīdet nōi
greco q'd ē ypostasīs. tñ fm cōez v'sū loquēdi accipit etiā
p'cēntia ideo ad vitādū errozē nō dicim' tres subas sic
greci tres ypostasēs. sed vnā subam sic vnāz essentia v'
v'siam. **A**d q'tum dōm q' fm p'prietatē vocabuli hoc

nomē subsistētia i diuis pluraliter p̄dicari nō p̄r. sicut hoc nomen suba. q̄ id qd respicit subsistētia in diuis ē vnū sc̄ esse. p̄p̄ietas vero quā respicit suba non est vna sed p̄pter equiuocationē p̄dictam sube trāspōnit apud nos ordo verborū q̄ntum ad vsum loquēdi. vt sc̄z vsic respondet essentia. vsias suba p̄posita subsistētia. z sic nos dicim⁹ vnā suba z p̄les subsistēcias. greci vō ecōū so plures p̄positas sed vnā vsiasim sicut vnā vsiam.

Ad quartū sic p̄ceditur z videtur qd dicta noia nullā habēt distinctiōem. dicit enī boet⁹ in cōmē. sup p̄dica. qd vsia significat subam cōpositam. sed suba cōposita est indiuiduū subsistens i genere sube qd significat nōmē sube vel p̄posita vel p̄pone. q̄ videt qd hoc nōmē essentia v̄l vsia nō differat fm significatiōem ab alijs. **N**ihil subsistit nisi illud qd i se habet esse cōpletum. sed esse cōpletum nō inuenitur nisi in p̄ticulari cū q̄ p̄ticularē in genere substantie dicat p̄posita v̄l suba p̄ma videtur qd subsistētia sit idem qd suba. **C**um vtrūq̄ i suo nōmine i p̄terpositiōem alicuius sub aliquo videt qd sine idem. **B**oet⁹ in li. de duab⁹ na. dicit qd hoc nōmē p̄posita non vtrūq̄ greci nisi p̄ indiuiduo rōnalis nature hec autem ē persona. q̄ p̄posita vel p̄pon sunt idem siue suba z p̄sona. **C**ōtra dicit boe. in li. d. dua. na. c. iij. qd q̄tuor sunt nomia in greco sc̄z vsia vsias. p̄posita p̄pon. quibus marcus tullius adinuenit q̄tuor correspondētia sc̄z essentia subsistētia subam et p̄sonā. q̄ differūt hec noia alioq̄n n̄ re sufficiēt respōdēt illis q̄tuor si essent synonyma. **B**oe. in cōmē to sup p̄dica. dicit qd vsia dicit cōpositiōem et materia et forma p̄ma vsias p̄mam formā. p̄posita p̄mam materiam. q̄ habēt dīas i significatiōe. **B**oet⁹ dicit qd dīa ē horum triū nominū. essentia subsistētia z suba prima iō optet accipe fm dīam horū trium verborū esse subsistere z subare quoz p̄mū sc̄z esse significat id qd est omnib⁹ generib⁹ cōmune. subsistere vero specialē modū essendi qd competit substantijs sc̄z esse p̄ se. subare vero i p̄ter respectum substantie non ad esse p̄mū sed ad accidens qd ei inest. vnde p̄p̄ie indiuiduoz est qui⁹ bus accidentia insunt. sicut ergo aliqd indiuiduū i genere substantie est in q̄ntum actu iuenitur rebus subsistit in q̄ntum est p̄ se nō indigens alio fundamento in quo subsistenter. substantia in q̄ntum ē accidentis suba ad esse. aut potest dici essentia dupliciter v̄l vt qd est. vel vt quo est. **S**i vt qd est sic omē illud qd habet esse potest dici essentia. **S**i vero vt quo est sic illud quo aliqd nominatens dicitur eēntia. qd q̄libet res denotatur esse fm suū p̄p̄ium modum p̄ suam q̄dditatē q̄ in rebus cōpositis cōposita est vtpote omia rei p̄ncipia cōprehēdens. ideo fm boetiū vsia significat p̄positum. similiter subsistere dicat subsistētia vel vt subsistit. vel vt quo subsistit. si vt qd subsistit. sic omē qd p̄tinet in genere sube ē subsistētia. z qd p̄pus p̄tinetur in genere sube genera z spēs q̄ indiuidua. ideo p̄pus subsistēdo dicit fm boe. in li. de dua. na. q̄uis genera z spēs nō subsistat nisi in indiuiduis tñ indiuiduis nō puenit tale eē nisi in q̄ntūz sūt sub generib⁹ z specieb⁹ i p̄dicamēto sube cōphēsa. **S**i vō vt qd subsistit sit forma ē subsistētia vel vsias fm boe. in cōmēto p̄di. quia p̄ eam aliqd ponit i genē sube siliter a subare ē suba v̄l vt qd substantia. z sic indiuidua dicunt p̄p̄ie sube vel p̄posita fm boe. in li. de dua. na. vel vt quo substantia sic ē materia p̄posita vel suba fm boe. in p̄ment. p̄di. quia ex materia habet indiuiduum qd possit accidentibus subare. tamē nomen essentie magis est in v̄l vt quo est. nomen vero subsistētie vel p̄posita siue sube dicit magis qd subsistit vel substantia. **S**i

ergo subsistētia includit in suo intellectu essentia. qd omē qd subsistit in alia natura subsistit. **S**iliter p̄posita includit in suo intellectu subsistētia. qd non pōt aliquid accidenti subare nisi i se subsistēs. p̄sona vero includit p̄posita ad determinatā naturā sc̄z rōnalem. **A**d p̄mū vsia significat z ē. dōm qd verum ē nō tamē et hac forma z materia demonstrata iō non tñ p̄ticulari substantia. sed etia z vniuersalis dicit vsia. quia vniuersale significat qd cōpositum. vel dōm qd fm cōmune vsum loquēdi vsia significat cōpositum vt quo est sicut humanitas nō vt qd ē sicut homo. **A**d scōm dōm qd subsistere duo dicit sc̄z esse z determinatū modū essendi q̄ uis aut esse simpliciter nō sit nisi indiuiduoz. tamē determinatio essendi est ex natura generis z speciei. ideo genera z spēs subsistētie dicunt p̄pus sed p̄ticularē dicunt subsistētia p̄ posterius. **A**d tertiū vtrūq̄ positionem i p̄ter alicuius sub aliq̄ dōm qd differenter qd suba ē aliqd in q̄ntum subest accidenti sed subsistētia dicitur aliqd in q̄ntum est sub esse suo. **A**d q̄rtū dōm qd p̄posita apud grecos aliqd habet ex p̄p̄ietate significatiōis z aliqd ex v̄l. ex p̄p̄ietate enim significatiōis habet qd significet q̄libet substantiam p̄ticularē. sed ex v̄l accommodatū est nobilioribus substantijs. z iō ipi vtrūq̄ eodez modo hoc nōmē p̄posita sicut nos vtrūq̄ hoc nōmē p̄sona. sed talis v̄l non est apud nos i hoc nomine substantia.

DOI

XXIII

De diligenter inquiri

optet zē. **D**ic q̄ntū duo. **P**rimo de noib⁹ significatiōib⁹ vnitatē z p̄ticit i diuis **S**cō d noib⁹ significatiōib⁹ ea q̄ sūt p̄ticit ānera. **T**ir ca p̄mū q̄ntū tria. **P**rimo vtrū i diuis sit aliqd numerus. **S**cō vtrū noia numeralia p̄dicentur de deo p̄positiue vel negatiue. **T**erzio vtrū significet essentiam vel notionē.

Ad p̄mū sic p̄cedit z videt qd nō sit numer⁹ i diuinis. boe. enī de tri. dicit hoc vere ē vnū in q̄ null⁹ ē numer⁹. z loq̄ de deo zē. **N**umer⁹ ē multitudo mēsurata p̄mū fm p̄m. v. mēth. s. deo nō puenit mēsurari. q̄ numer⁹ deo nō p̄p̄et. **U**bi iuenit numerus z passiōes numeri vt aggregatio par z imp̄. sed h̄mōsi passiōes nō sūt i deo q̄ nec numer⁹. **C**ōtra **B**em. ad eugenū. si vna ē eēntia z tres p̄sone qd numerū negat i diuis. q̄ zē. **N**omē trinitatis numer⁹ i p̄ter. s. h̄ nomē p̄cedit i diuis. q̄ ē ibi numerus. **S**i ē rō vnitat⁹ p̄sistit i diuisione ita rō numeri in diuisione. sic q̄ aliq̄ se h̄nt ad diuisione ita z ad numerū. **Q**uedā aut sūt q̄ simplr diuidūt. qd fm mactias z q̄nta tē siue fm essentia z formā. z iō i istis ē numer⁹ simplr. **Q**uedā aut sūt q̄ fm qd diuidunt. qd fm p̄p̄ietates accidentales. z hoc ē duplicif. qd vel diuidūt fm p̄p̄ietates absolutas sic sor. alb⁹ ē ali⁹ a se nigro. v̄l fm p̄p̄ietates relatiuas vt sortes dexter ē ali⁹ a se sinistro. z i his ē numer⁹ fm qd. **S**i ē numer⁹ simplr i p̄ter separatōez et diuisionem sed numerus fm quid importat tñ distinctionem. cui q̄ diuis sit p̄sonaz distinctio per p̄p̄ietates relatiuas z nō separatō fm essentia. i diuis est numerus p̄sonaz fm qd. s. p̄sonaz z p̄p̄ietat⁹ nō numerus simplr. s. essentiaz z q̄dditat⁹ q̄uis in diuis p̄p̄ietates relatiue nō sint accidentales. **A**d p̄mū de boe. dōm qd loq̄ de numero essentiaz z nō p̄sonaz. **A**d scōz dōm qd mēsuratio ista numeri ē tñ i acceptiōe n̄ra non qd ipe res sint mēsurate sc̄z diuine p̄sone. **A**d tertiū vbi iuenit numerus dōm qd hoc v̄l est de numero simpliciter cui⁹ numerata faciūt aggregatiōem aliquā.

Ad secundum sic. procedit et videtur quod unitas et numerus ponatur aliquid in diuisione. si enim dicitur secundum remotum et cum per unum non remoueat nisi pluralitas et per pluralitatem remoueat unitas utrumque dicitur negationem negationis. scilicet negatio negationis est rationis terminus. in deo non est unitas et pluralitas realis quod falsum est. **P**riuationo vel negatio diffinitur per positum. si ergo unitas prout multitudinem et e converso in diffinitione unitatis cadit multitudo et in diffinitione multitudinis unitas. et ita erit circulus in diffinitione utriusque quod est per philosophum in posterioribus. **H**oc nomen trinitas numerum implet. si ergo numerus in diuisione nihil ponatur non erit ibi trinitas secundum rem sed secundum rationem terminum. **P**riuationo non quod constituit habitum nec e converso. scilicet multitudo constituitur ex unitatibus. ergo videtur quod unitas non prout multitudinem nec e converso. **C**ontra secundum philosophum prout unum et multa opponuntur sicut prout et habitus. scilicet prout nihil ponitur. ergo nec unum. et ita neque numerus cum constituitur ex unitatibus. **Q**uod dicitur ex eo quod non diuidatur. scilicet hec est negatio terminum. ergo unus nihil prout positum predicatur. sicut nec numerus cum constituitur sit ex unitatibus. **R**espondeo quod numerus quod est species generis aliquid ponitur sicut unitas quod est et per se. aliter enim non esset species alicuius generis. unde si numerus quod est species generis et unitas quod est et per se principium predicantur de deo oportet dicere quod aliquid ponatur per modum quod scia vel sapientia ponunt ratione differentie. et non ratione generis. oportet autem quod de deo dicantur si idem sit unum quod prout cum ente et multitudo ei opponitur cum numero et uno quod est principium numeri ut quibusdam videtur. scilicet quod determinatur ad aliquid genus non prout esse diuisionis entis cuius quod ambit omne genus. non videtur quod unum et multitudo quod diuidunt ens sint idem cum uno et numero quod pertinet ad genus generis. Et ideo alius videtur quod numerus quod est species generis et unitas quod est et per se principium sunt terminum in rebus corporalis. quod talis numerus ex diffinitione continui causatur. et hac ratione ad genus generis determinatur. uno et multitudo quod diuidunt ens omnia genera circumscriptibus et secundum philosophum cum multitudo prout rei corporalis de deo dici possit nisi metaphorice numerus quod est species generis et unitas quod est et per se principium de deo non dicuntur. scilicet unum quod prout cum ente et multitudo ei e converso. hoc autem unum ponitur aliquid. quod ipsum ens. scilicet super hoc non addit aliam naturam. quod quilibet res est una per suam essentiam alias tamen infinitum. scilicet addit super ens negationem diffinitionis. sicut multitudo addit supra res diffinitionem cuius prima origo et communis est oppositio per affirmationem. et secundum philosophum addit multitudo negationem in quantum multe sunt res. quod una non est alia. et sic unus et multa quod ad ens e converso pertinent ponunt quod aliquid quod ipsum ens vel res scilicet quantum ad id quod super addit nihil ponitur. et secundum hoc per saluari dictum magistrum. **A**d primum per unum remouetur pluralitas. deum quod falsum est. per unum enim remouetur diffinitio quod est per affirmationem et negationem. quod ista claudit in intellectu suo. unum enim est quod non diuiditur per ens et non ens. non tamen pluralitatem. ens enim et non ens non causant rationem multitudinis nisi quatenus utrumque intellectus attribuit rationem unitatis. et ita unitas prout in intellectu multitudinem et non e converso. unde unitas secundum rationem suam non excludit pluralitatem sed terminum diffinitionem. **A**d secundum deum quod iam per responsio quod unitas non prout multitudinem unum non diffinitur per multitudinem sic opponitur. scilicet terminum per diffinitionem non secundum affirmationem et negationem ut dictum est. **A**d tertium. deum quod sicut dictum est numerus aliquid ponitur. quod ipse res numeratas. scilicet id quod super addit numerus in diuisione est negatio affirmationi opposita. unde non sequitur quod trinitas non sit secundum rem in diuisione. **A**d quartum deum quod unitas non est prout multitudo nisi ex consequenti scilicet in quantum in multitudinem includitur diffinitio per affirmationem et negationem vel deum quod unum non est prout multitudo illa multitudo qua constituit sed multitudinis quod negatur esse in ipso quod est unum.

Ad tertium sic. proceditur et videtur quod dictiones numerales significant essentias. quicquid enim a se de in diuisione subalter de et essentia significat sed huiusmodi dictiones ad se dicuntur et non ad alia. **A**d referunt ergo et per philosophum hoc. omnia predicamenta transcunt in substantiam terminum in diuisione predicatorem veniunt prout ad aliquid scilicet unitas et multitudo significant unitatem. ergo cum non dicatur ad aliquid in diuisione dicitur substantia. **N**ulla relatio communis est tribus. unitas hoc est tribus quod quilibet persona de una. ergo unitas non significat relationem. ergo nec multitudo quod constituitur ex unitatibus. **C**ontra duo et tres multiplicat idem quod significat unum. scilicet duo et tria non multiplicat substantiam cum hec sit una. ergo nec unus significat substantiam. **R**espondeo quod unitas et multitudo quod sunt differentie entis et veniunt in diuisione predicatorem ut dictum est non addunt super ens nisi rationem in distinctionis et distinctionis. cum ergo ens contra se habeat ad absolutam et relatam. sicut distinctio et indistinctio ideo terminum numerales contra se habent in diuisione ad absolutam et relatam. unum secundum quod diuersis adiungunt significant relationem vel essentiam. unum cum de unus de significat hoc quod dico unum essentiam. sicut cum de tres de hoc quod dico tres significant diuersitatem essentie. cum autem de prout est unum hoc quod dico unum significat unitatem personalem. proprietatis in pre. cum autem de tres persone hoc quod dico tres significat pluralitatem personalem. proprietatis. scilicet sicut ens per se dicitur intelligitur de substantia quibus sube et accideri prout sicut unum per se dicitur nihil addito significat essentiam. **A**d primum huiusmodi dictiones non referunt ad aliud. deum quod per se est quantum ad suas rationes a quibus sumuntur nomina. et ideo secundum nomen ad aliud non dicuntur. scilicet quantum ad illud circa quod ponuntur rationes possunt imitari absolutum et relatam. vel deum quod cum unitas et multitudo sunt differentie entis sicut ens ita unitas et multitudo circumscripte omne genus. ideo absolutis et relatis prout venire possunt. **A**d secundum deum quod unitas et multitudo non veniunt in predicatorem diuisione ut species generis et ideo ratio non procedit. **A**d quartum deum quod unum non significat notionem vel relationem aliquam determinare. scilicet quilibet in determinate. **A**d quartum duo et tres non multiplicante substantiam. deum quod falsum est si addant terminum essentiali. ut cum dicuntur tres de.

Deinde queritur de nomine. **Q**uibus quod sunt predicari annexa. **E**t circa hoc querunt duo. **P**rimo de his que se habent ad pluralitatem sicut principium ut diuersitas et huiusmodi. **S**ecundo de nomine trinitatis quod persequitur pluralitatem quasi collectivum.

Ad primum sic. procedit et videtur quod in deo sit diuersitas. **P**ater et filius et spiritus sanctus sunt per substantiam quod deus tria. per personam vero unus. scilicet multitudo in substantia facit diuersitatem. ergo diuisione est diuersitas. **A**lienus denotatur ab alio. scilicet filius est alius a patre. ergo prout dicitur alienus. **S**ingularis significat aliquid demonstratum subsistere in natura cuius. scilicet prout est aliquid demonstratum. ergo prout dicitur singularis. **V**idetur quod posset dici unicuique per hoc quod cantat ecclesia. **T**rinus deus unicuique cum favore predicat. **D**icendum quod circa fidem trinitatis duo fuerunt errores scilicet arrii qui induxit pluralitatem essentie. et sabellii qui astulit pluralitatem personarum. quorum neutrum concedit fides catholica. et ideo ea oportet concedere quod utrumque heresi aduersantur et ea negare quod utrumque sunt consona unde contra arrium quattuor confirmat ecclesia. **P**rimo unitatem essentie. unde dicit deum unum et negat diuersitates. **S**ecundo essentie simplicitatem. et ideo confitetur deum simplicem et negat diuisionem et separationem non quod ponunt per oppositionem. **T**ertio similitudinem personarum

In essentia put significat ut forma qdā. vñ pfectū filium
silem pñi t negat alienitatē q dicit extra necessitatē i na
tura. qñto eqūlitate i potētia magnitudinē t eternitatē.
vñ negat ipm disparē vel ineqūlem. Cōtra sabellū autē
a firmat qñtuor. pmo pñtate psonaz t distinctōem. et
sic pñtate pñtates t negat singularitatem. scō qz pñtates
ē ibi nō tm fm rōez s; fm rem. ideo dicit distinctōez ve
rā. t excludit vnicū. tertio ponit i reb⁹ psonalib⁹ esse oz
dinē originis. t ideo pñcat discretiōez q iptat ordinē et
excludit pñsionē. qñto ponit tres personas vñtas so
cietate amoris que ē. s. t ideo pñcat pñtatiā vt pñt ex
Dñl. t excludit solitudinem. Ad primū de Dñl. dñ
cēdū q vñt noie sub pñt supposito nō p essentia. Ad se
cūdū alienum denoiat. dñm q denoiat ab alietate na
ture nō ab alietate suppositi. ideo filius qñtis dñcat ali⁹
nō pñt dñcat alien⁹. qz designaret extraneitas nate. Ad
tertiū dñm q psona diuina nō pñt dñcat singulari⁹. pñt. qz
singularē ē cui⁹ essentia ē incōmunicabilis. cēntia autē
pñtis ē pñmunicabil⁹. s. aut nō dñcat psona. ideo pñt dñcat pñ
psona. Ad qñtū dñm q vñtū pñtē suptrū dñcat vñta
tem tam cēntie qz pñone. vñ qñ de⁹ dñt vñtus rōne vñ
tatis cēntie nō pñtē sumit hoc qd ē vñtū. s; sumit vñ
cus pñno.

H scdm sic pcedit t videt q trinitas nō sit no
men essentiale. qñquid pñcat de vñqua qz p
sona singulariter. t dñt oib⁹ sil dñcat subam. s; b nomē tri
nitas ē hñmōi. dñt enī trinitas triū vñtas. pñt autē ē triū
vñtas. t sic de alijs pñonis. t he tres sil pñone sunt vñta
trinitas. s; b nomē trinitas dñcat subaz. **N**ulla vñ
tas triū ē nñsi essentialis. s; trinitas ē triū vñtas. s; tri
nitas ē essentialis. **Q**uō nō refert ad aliud ē essentia
ale. s; b nomē trinitas nō refert ad aliud. q dñcat subam.
Cōtra boe. ait relatio multiplicat trinitatē s; cēntia
pñtē vñtatē. s; trinitas nō significat essentia s; relati
onē. **R** i noie trinitatis iptat vñtas t numer⁹. sed
vñtas i diuīs dñt duplicat. s. vñtas cēntialis t vñtas
pñnalis. t dñt qdā dñt q b nomen trinitas iptat
vñtatē pñonaz t fm cos sic exponit trinitas qñt ter vñ
tas. qz sunt ibi tres vñtates pñonales t fm b simpli
citer relatiōez significat. **S** i b ē qd a trinitate noia
mus deū trīnū. sic autē b nomē trīn⁹ non posset exponi
vt dñcat pñt vel trīn⁹ de⁹. qñ ter vñ⁹. ideo aliq dñt q
vñtas iptat i b noie trinitas ē vñtas cēntialis. t isti
sic exponit trinitas. i. triū vñtas. vt vñdor⁹ i lra dñcat.
t fm b trinitas vñtū q significat. s. vñtatē essentia t di
stinctionez pñonaz. sed tm diuersimode. qz fm et hñmo
logiā nois vñtas cēntie significat ibi i recto. pñtas autē
pñonaz i obliq. s; fm impositiōez nois cū b nomen sit i
positū ad significādū numerū pñonaz. ē econuerso. vñ
sensus ē. trinitas. i. tres pñone vñt⁹ cēntie sic magister i
lra exponit. **A**d pñmū q dñcat pñcat de singulis. dñm
q qñtis qñtū ad et hñmologiā nois de oib⁹ i singulari p
dñcat nō tm qñtū ad verā significatiōez nois ad qñ signifi
cādā nomē iponit. qz pñt nō pñt dñcat tres pñone vñt⁹ essen
tie qñtis possit dñcat vñtas triū pñonaz. **A**d scōz nul
la vñtas triū tē. dñm q b argumētūz pcedit fm et hñ
mologiā nominis fm quam vñtas significatur ibi
in recto t sic significat ibi essentia vt dictum est non ta
men fm significatiōem ad quam significādā nomē i
ponit trinitas enī ē triū vñtas vt supponit argumētū.
Ad iij. illd q nō refert tē. dñm q qñtis qñtū ad id ad
qd significādū nomē iponit nō significat relatiōez fm nu
merū. t sic fm nomē nō refert ad aliud tm qñtū ad ea cir
ca qñ numerus ille ponitur i diuīs significat ipas rela
tiones que solū in diuīs numerant.

DI

XXV

Reterea cōsiderādus

P est tē. **D**ic qñtū qñtuor. **P**rimo de
diffinitōe pñone. **S**cōdo vñtrum pñona d
creaturis t de deo dñcat vñnoce. **T**ertio de cōitate re
spectu diuīnaz pñonaz. **Q**uarto vñtrū tres pñone sint
tres entes vel tres res tē.

H pñmū sic pcedit t videt q hec diffinitio boe
tñ. pñona est rōnalis nate indiuidua suba. nō
sic recte assignata. natura enī rōnalis pñcat
i recto de pñona. s; male ponit in obliq i diffinitōe pño
ne. **M**ultiplicato diffinitio multiplicat illd qd in
diffinitōe ponit i recto. s; cū suba ponat i recto i diffini
tione pñone cū sint tres pñone i diuīs erūt tres sube. s;
b ē falsū. s; dicta diffinitio nō pñnit diuīs pñonis. **S**
cū dñt pñona ē indiuidua suba. aut suba stat ibi p essen
tia. aut p pñstasi. nō p essentia. cēntia enī nō ē indiui
dua cū sit cōicabilis nō p pñstasi. qz fm boe. pñstasi
ē suba indiuidua. s; nugatio ē apponē hñc qd ē suba b
qd ē indiuidua. **S** dicta diffinitio pñone pñnit aie
rōnali q tm nō ē pñona. s; incōueniē assignata ē illa dif
finitio. **M**agister in li. tertio. r. distīn. dñcat q di
cta diffinitio nō pñnit pñonis diuīs. s; insufficiens est
qz dñt. q noia qdā sūt pñme ipositiōis tm q significat
ipās res absolute vt hñ aial qdā sūt secūde ipositiōis tm
q significat solas itētiōes vt vñt t pñcat gen⁹ t spēs.
qdā hñ idudūt vñtū q significat rē sil t itētiōez i qñtū
pñnit siue accidit ipi rei t hñmōi ē b nomē pñstasi. pñ
grecos qd significat subaz pñmā. t b nomen pñona apud
nos. t ideo boe. i diffinitōe pñone ponit gen⁹ ipi rei qz
pñona significat. s. subaz t addit duas dñtas vñā p quā
notificat pñona rōne itētiōis scōe. s. indiuiduū. aliam p
quā notificat rōne rei i b q dñcat rōnal nate. **A**d pñmū
q dñm q nate vt boe. dñcat qñq sumit p suba q agere et
pati pñt. t sic pñcat in recto de pñona. qñq aut sumit p
forma partis vel tot⁹ siue p specifica dñta fm boe. t sic
nō pñcat i recto s; i obliq. t b mō sumit i diffinitōe pñ
ne. **A**d scōz dñm q suba equocat ad itādū p pñstasi
vel p cēntia. pñmo mō accipit i pñsito. t sic multiplicat
sic t pñona. s; mō nō vñmū suba p essentia. qñtis antiq
aliq vñt sint p pñstasi. **A**d tertū dñm q b nomē suba
de se hñ q pñt stare p pñma vel scōa suba s; p additūz qd
ē indiuidua stat p pñstasi q est suba pñma. t ita non sup
fluit. **A**d qñtū pñnit aie tē. dñm q falsū ē. q in hac
diffinitōe indiuiduū ponit p incōicabili. Incōmunic
bile hñ pñat ibi triplicē cōicabilitatē. s. vñtis pñtis t vñio
nis cū digniori. pñt pñmū nō ē pñona al cōe. pñter scdm
aia q ē ps hois. pñt tertū hñana nate qdē dei hñ vñta
Ad qñtū dñt mō pñt dñm q si pñt accipitur noia
posita i dicta diffinitōe vt suba fm q dñt a subsistēdo ac
cidētī. indiuiduū. i. distinctū accidētī. t rōnale a dis
cursu inqñtōis sic nō pñnit illa diffinitio diuīs pñ
ne. t sic mō intelligit. tm large accipiēdo dicta noia bñ
cōpetunt ei. put suba significat ens nō i alio indiuiduū
incōmunicabile. rōnale intellectuāle. vñde Richar. ipm
ad pñtate reducēs dñcat q diuīa pñona est diuīne nate

ture incōmunicabilis existētia.

H scdm sic pcedit. t videt q pñona vñnoce
pñcat de deo t creatura qñtū qñtis enī aliqua
differūt. vñnoce pñnit pñt i negatiōe aliq
sicut hoc non esse lapidem. vñnoce pñnit deo t hñm
ni s; tm rō pñone in negatiōe ē enī indiuidua suba. ergo
vñnoce deo t creatura pñnit. **Q**uicqd pñcat d
aliqb⁹ fm vñū nomē t fm vñā rōnem vñnoce eis con
uenit. s; nomē pñone t diffinitio assignata cōuenit deo
t creatura vt dictū ē s; videt q vñnoce dñcat. **C**ōtra

quodque non pueniunt in vno genere generalissimo non per de eis
aliquid dici vniuocum sed de creatura sunt homines. Sed eis non de
aliquid vniuocum. **P**ersona significat distinctum in natura aliquid
sed non eadem ratione distinctio personarum in diuinis et angelis in
hominibus. quia in diuinis est distinctio per solas rationes originis. in
angelis per proprietates absolutas. in hominibus utroque modo ut dicitur
et de deo et creaturis et quod ad rem significatam per personam est in
deo quasi creaturis. sed quod ad modum significandi siue im
positioem nominis est e contrario quod est in modum intellectus nostri et siue
est aliis nominibus que deo et creaturis pueniunt analogice
Ad primum rationem personarum pueniunt in negationem tamen talis negatio
fundatur super aliquam rem scilicet super rationes alie. principium distinguere
in quod vniuocum deus et natura creata. vel deum quod in diffinitione
personarum tamen ponitur. huius nomen in diuinis. scilicet etiam quod alia que
deus et creaturis non ponitur vniuocum puenire. **A**d secundum deum
quod non est vna vniuocum vniuocum scilicet analogice. **T**ertium
quod deus et creaturis deum quod quis non sit vna ratio specia
lis tamen est vna ratio communis. per distinctionem abstrahit ab omni spaciali
distinctione. et hanc communem rationem distinctionis interpretatur persona.

Hoc tertium sic procedit et videtur quod persona non sit esse
in trinitate. quod enim esse puenit tribus personis
significat essentiam et singulariter personam. sed per
sonam plures predicantur in trinitate. per enim et filium et spiritum
sanctum tres personarum. persona non est esse in trinitate. **P**rimo
omne quod de deo aliquid spacialis respectu eius se habet ut vniuocum
uersale. persona est commune per se filio cum non sit extra rationem
veriusque. quia alias esse accidens est vniuocum. scilicet totum vltimum non est
in diuinis. persona non est commune. **S**ed quod de se habet rationem
incommunicabilem non per deum commune. quia hec sunt opposita
scilicet persona habet rationem incommunicabilem. non per esse conuentionem. **C**on
tra omne nomen quod recipit signum distributiuum esse est scilicet huius
modi persona tale est. **S**ed nomen quod predicatur de pluribus
suppositis aliquid nature est esse. sed homines est persona. ergo etc.
Persona deum quod duplex est esse in diuinis. quoddam finem rem ut
essentia. aliud finem rationem ut persona scilicet de conuentione rationis eius
est triplex opinio. Quidam enim dicunt quod esse finem rationem
propter rationem. quia sicut per se habet ut subsistens ad naturam diuinam
ita et filium. Alii dicunt quod esse finem rationem intentionis scilicet
nomen generis est esse ad omnia genera. scilicet hec duo dicta in idem re
feruntur. quia intentio non dicit nisi proportionem et habitudinem
comis ad primum vel e contrario. **S**ed per se habet quod persona non est no
men sed esse impositiois solummodo quod significat intentionem vel
habitudinem aliquid subsistentis ad naturam conuentionem sicut finem
nomen suppositum. scilicet magis est nomen prime impositiois si
gnificans illam rem cui accidit talis intentio. unde conuentionem
personarum in diuinis non per esse finem conuentionem talis habitudinis
vel intentionis sicut est esse finem nomen suppositum tribus per
sonis. ideo deum est aliter quod hec conuentionem est per vnam rationem rei
sicut ratio animalis est comis hominibus et asino. Ratio autem rei est du
plex. quodam est comis sicut ratio animalis et quedam spacialis sicut
ratio hominis nihil autem in diuinis est esse finem vnam rationem rei spacialem
quia nihil vniuocum finem spacialem rationem per numero multiplicari
in diuinis quia talis multiplicatio est finem materia. et tamen ibi esse
finem vnam generale siue conuentionem rationem rei sicut relatio comis est
ad paternitatem et filiationem. vniuocum finem persona finem conuentionem rationem
rei quam significat esse finem in diuinis significat enim conuentionem rationem di
stincti subsistentis in tali natura. per autem significat spacialem ra
tionem distincti spaciali ratione subsistentis in natura comis et filiter
filius. **A**d primum quod conuentionem etc. deum quod vix de illo col
loquens est esse finem rem vnam. non tamen de eo quod esse finem rationem vnam
quia id est persona patris et filii. quia solum vniuocum esse finem in diuinis
Ad secundum de esse finem de deo deum quod per se erigitur ad rationem
vniuocum finem quod esse finem in diuersis speciebus siue suppositis sit finem di
uersum esse finem non est in opposito. quia persona non dicit spacialem rerum

distinctioem sed generale. **A**d tertium deum quod quis id quod
est persona sit incommunicabile nihil tamen prohibet rationem per
sonam esse conuentionem pluribus personis. sicut per hoc nomen in diuinis
quod de pluribus predicatur.

Hoc quartum sic procedit. et videtur quod tres personarum non
possunt dici tres entes vel tres res. quod enim abso
lute predicatur in diuinis huius singulariter de tribus predi
catur. scilicet res et ens absolute dicuntur. **S**ed sicut est vna
diuitas patris et filii a qua sumitur nomen dei ita vniuocum esse et vna
quodditas scilicet per vnitatem deitatis non de nisi vniuocum deus. quod eadem
ratio nec dicitur tres personarum tres entes vel tres res cum nomen
entis imponatur ab esse et nomen rei a quodditate ut dicitur Augustinus.
Pater et filius non distinguuntur nisi relationibus. scilicet relatio
quod ad respectum quod distinguit non ponit aliquid sed ad aliquid
gratia huius relationibus distinguuntur dicuntur tres entes vel tres
res. **C**ontra nihil idem per esse realiter per se filium respectu eius
dem. scilicet per realiter est per filium non per esse realiter idem. **A**ugustinus
dicit res quod fructus est per se filium et spiritum sanctum. **S**ed nomen res
in pluri numero ponitur. **P**ersona enim Augustinus. ab esse imponitur
sicut res a quodditate. in diuinis autem vniuocum esse et. et ideo quartum
ad id a quo nomen entis imponitur non predicatur in diuinis plures.
scilicet quia diuersimode impositum est ad esse significandum. scilicet ad
iectiue et substantiue. adiectiuum vero numerum recipit a sup
positis. substantiuum autem a forma a qua imponitur. ideo huius no
men ens si substantiue sumatur non predicatur nisi singulariter in
diuinis. si autem sumatur adiectiue per plures predicari. Substan
tiuam enim plurificationem rationem forme significare. adiectiuam rationem
suppositorum. quis etiam quodditas siue essentia diuina sic
vna finem rem tamen rationem est multa in quantum est aliqua ratio sube
relationum realiter distinctarum. quia relationes idem sunt quod
essentia diuina finem rem rationem tamen differunt. quia aliquid est de ratione
vniuocum quod non est de ratione alteri. et ideo huius nomen res finem quod
sumitur a ratione essentie singulariter predicatur. Si vero quod sumitur
a ratione relationis predicatur plures. et sic per deum quod per se filium et
spiritum sanctum vna res et sunt tres res. **A**d primum quod absolute
predicatur in diuinis etc. deum quod quis res de suo nomine dicatur ab
solute. tamen rationem forme a qua sumitur. scilicet forme personalis de re
latiue. similiter quis huius nomen ens de suo nomine absolute dis
catur tamen quia adiectiuum est quod recipit numerum a suo substanti
uo per in pluri numero predicari. et siue non in aliis nominibus adiecti
uius diuinis. **A**d secundum sicut est vna deitas deum quod non
est siue quod deus imponitur a forma absoluta. et ideo tamen est substan
tiuam. ens autem per esse adiectiuum. scilicet res imponitur a forma que
non est tamen absoluta scilicet etiam relata. et ideo deus non per in pluri predi
cari in diuinis possunt tamen res et ens. **A**d tertium deum quod quis
uis quod ad adiectiuum respicit non beat ponere aliquid absolute
ponit tamen aliquid relatum. et ideo relatio est quod res. si enim
finem rationem relationis siue respectus non poneret aliquid cum
finem suum esse rationem cuius ponit aliquid inherens non cadat in
genere relatio non esset aliquid genus entis.

DI.

XXVI

Nunc ergo de proprietatibus

etc. **H**ic est duplex questio. **P**rima de ypostasi
scilicet. **S**ecunda de proprietatibus. **C**irca primum
queruntur duo. **P**rimo verum ypostasis sit in diuinis
Secundo verum significet relationem.

Hoc primum sic procedit. et videtur quod nomen ypostasis
recipi non debeat in diuinis. in assumptio enim fidei
non de recipi aliquid nomen quod per occasionem er
roris. scilicet huius nomen ypostasis est homines. quia ut dicit Hieronymus. in huius
noie venient sub melle later. **S**ed huius nomen non est etc. **S**ecundo
ypostasis apud grecos significat subam primam quod suba est
particularis. scilicet deo neque vniuocum neque particulare. **S**ed si
cut in diuinis non de quod sit generis vel species sube quod est suba
scilicet a. ita non de quod sit ibi ypostasis que est suba prima

Boetius dicit in li. 8. duabus na. indiuiduas subas
ideo greci ypostases vocauerunt. quia acciderit suppo-
sire et subiecte sunt. s. i deo non est aliqd accides. ergo et
contra omne qd est pfectum deo est attribuendum. sed
hoc nomen ypostasis significat pfectum in genere sube. g.
et. **A**ug. dicit li. de trini. q. eadem rone greci di-
cunt tres ypostases q. nos tres psonas. sed fm nos no-
men psonae pmutat ponit in diuis. ergo et fm grecos
hoc nomen ypostasis. **R**o. ddm q. quis hoc nomen sub-
stantia in latino respondere videtur huic nomi yposta-
si in greco. non tamen oino idem significat fm vsum veri
usq. lingue. nam h. nomen ypostasis apud grecos signi-
ficat tñ subam pmutat que est suba pma vt p hoc. pr.
sed latini vtunt hoc nomine sube tam p pma q. p scda.
Suba autē pmutat nō aliquid esse videtur qd di-
stinctum subsistens. cum g. i diuinis inuenitur aliqd di-
stinctū subsistēs vt ex pdictis pr. recte ibi nomen yposta-
sis dici potest fm q. diuina sbis hūanis significari cō-
tingit. **A**d primū ddm q. **D**ico dicit in hoc nomine
venenū sub melle latere ppter abusus huius nois. Nā
heretici apud latinos veram huius vocabuli significati-
onē ignorantes introducebāt hoc nomen ac si idē signifi-
caret oino qd hoc nomen suba vt sic ex pmutate ypostasis
pluralitatē introduceat essentia. nāz hoc nomen suba
apud latinos eētā significat. sic g. h. nomen ypostasis dē
venenosū. non ppter veram significationēz nomis. sed
ppter eius abusum. **A**d scdm ddm q. quis i diuinis
nō sit vniuersale et pmutat ē tñ ibi cōmunicabile et cō-
municabile. cōmunicabile aut nō sufficit ad rōnem ge-
neris vel speciei sicut incōmunicabile subsistēs ad rati-
onē ypostasis. et ideo l. i diuis nō sit gen. vel spēs sube
ē tñ ypostasis. **A**d tertiū ddm q. quis i diuinis nō sit
accides sūt tñ ibi pmutates q. significat ibi quodāmo-
do p modū acciderit. et ideo inq. diuine psonae sub
sunt ypostases sunt

Utra h. qritur vtz i diuis ypostasis dicat so-
lūmodo absolutū. ddm q. h. nomen psona nō
differt ab hoc noie ypostasis nisi q. addit de-
terminatā naturā qd patz et hoc q. ypostasis fm hoc. ē
indiuidua suba. psona vero indiuidua suba rōnalis na-
ture. ypostasis g. in rōnali natura accepta nō aliquid ē
q. psona. sicut animal cu rōnali actu nō aliquid est q.
homo. vñ cum diuina natura sit rōnalis largo mō acci-
piendo rōnem p quolibet intellectuāli optet q. ypostasis
diuina sit idē q. psona diuina. q. h. qd supaddit in intel-
lectu psonae suppleat p additiōem sicut g. hoc nomen psona
in diuinis significat relationē p modum rei subsistētis
sic. et hoc nomen ypostasis.

Deinde queritur de p-
prietatib. et. **E**t circa h. qritur tria. **P**ri-
mo vtrū relationes sint i diuis. **S**ecundo
vtrū psonae tñ psonae diuine distinguantur.

Tertio vtrū solis relationibus originis.

Ad primū sic pcedit et videt q. relationes nō sint
i diuinis. q. quid enī est i deo pmutat de ipso s.
ad aliqd oino nō pmutat vt dicit Boe. in li. 8.
tri. g. et. **U**biq. ē relatio fm rem ibi ē
aliqua dependentia. relatiua enī a seinuicē dependent
sed i deo nulla ē dependentia. si enī ab aliq. dependet nō
ēet necesse ēē p seipm g. i deo nulla est relatio. **A**d
aduenit alicui et recedit absq. sui mutatōe nō ponit i
re. s. relatio est h. mōi. nam absq. oimī mutatōe possum
alicui fieri dexter et sinister. g. relatio nec i deo nec i aliq.
re ponit aliqd. **C**ontra in deo vera paternitas inuenit
ex q. etia ois paternitas i celo et i terra noiat. vt d. Epb.

ij. sed paternitas qdam relatio est g. et. **F**ides ca-
tholica i deo ples psonas pmutat. g. et psonaz distinctioz
q. vbi nō est distinctio nō est numer. s. nō aliquid
ē ibi distinctū. g. necesse ē ibi ponē relatiōes. **R**o. ddm
q. fm oēs catholicos necesse ē i diuinis relatiōes pone-
re. alias necesse ē incidere i heresim arrij vel sabellij. nā
cum tres psonas pmutamur i deo si eas fm aliquid ab-
solutū distinguam. et ibi oino relatiōes non recipiam
in heresim arrij labimur qui essentia diuidebat. **S**ic
relatiōes ibi nō fm rem ponere accipiam. **S**ic
relatiōes ibi nō fm rem ponere accipiam. **S**equit
resis sabellij q. psonas nō realiter sed solū nō alie distin-
guebat. necesse est ergo relatiōes realiter ponere i diuinis.
Sciendum tñ q. relatio dupliciter p. p. considerari. **U**no
modo q. ad id ad qd d. et quo rōnem relatiōis h. et
q. ad hoc nō habet qd ponat aliquid q. uis etia et
hoc nō habeat q. nō alie sit. **S**ic enī qdam respect. qui
sunt aliquid fm rem. **Q**uidā vero qui nō alie qd in alijs
generib. nō inuenit. **A**lio modo q. ad id in quo est
et sic q. habet causam i subo realiter inest. et tpe respect.
est realis. **Q**uā vero nō habet causam i subo sed in re alia
vel i sola rōne tūc nō est respectus realis sed rōnis tñ.
Sic g. relatiōes i deo respectus reales sunt. q. respectus
ipam essentia cōmunicatā. **E**t p. consideratōe autē hac du-
plici relatiōis diuerse p. p. opiniones q. b. d. d. dicē
tribus relatiōes aliquid ē. q. b. d. d. vero q. nō alie qd si
esset vsq. q. verum relatio gen. entis nō ēet. nec pso-
ne diuine realiter distinguētur. **A**d primū g. ddm
q. hoc. loquit de relatiōe fm primam p. consideratōe. et q.
nō habet q. aliquid p. dicit. **A**d scdm ddm q. rō illa se
q. et si diceret deus dependere ad aliqd fm essentia di-
uerfam. **A**d tertiū ddm q. cum aliqd referat p. respectū
realē q. uis altero murato ei adueniat vt abscedat actu
alis respectus sine sui mutatōe. nō tamen radicaliter si-
ue causaliter. q. et si destruat ille cui sum equalis vt sic
actu equalis sibi esse nō possum tñ adhuc i me manet q. et
tas rōne cui adhuc equalis essem si aliter a pristina di-
spositōe nō recessisset.

Ad scdm sic pcedit et videt q. relationib. pso-
ne diuine non distinguantur psona significat
subam indiuiduā rōnalis nature. s. subalis
distinctio non fit p. relatiōes siue p. quacūq.
p. p. tates. g. relatiōes opposire nō sufficiēter distinguūt
psonas. **S**implicissima seipis diffiniūt et distin-
guūt. sed diuine psonae sūt simplicissima. ergo nō rela-
tionib. sed seipis distinguūt. **C**ontra boetius dicit q. in
diuinis sola relatio multiplicat trinitatē. s. ab eodem
est multiplicatio et distinctio. g. sola relatio est p. p. p.
distinctiōis i diuinis. **R**o. ddm q. circa hoc ē duplex
opinio. **Q**uidā enī dicūt q. relatiōes nō distinguūt ypo-
stases diuinas. sed notificāt distinctiōes ear. que seipis
distinguūt. **S**ic h. nō videt verum. nāz ypostasis aut
significat aliquid absolutū tñ. et sic nullo modo distin-
gui p. ant. significat relatiōes tñ. et sic ypostases a seipis
distingui nō aliquid ē q. relationib. distinguui psonas
diuinas. aut significat vtrūq. et sic pr. q. cū nō distinguūt
q. ad aliqd absolutū remanet q. distinguūt q. ad
relatiōes tñ. et ideo remanet q. sola relatio sit i diuinis
distingues vt aliq. dicūt. et huius rō est. q. oīs alia di-
stinctio impfectionem imprat i altero distinctioz. aut i
vtrōq. nāz alia ē distinctio fm materiā et q. tate. et sic
i vtrōq. ponit p. tate. vel est fm oppositiōes formale
q. qdem si attēdatur fm affirmatiōem et negatiōem vel
p. tatem et habitū p. tate q. i altero ponit defectū. **S**i
militer si attēdatur fm p. tatem. nam alterum horū
p. tatez semp est impfectū fm p. tate. et q. si p. tate re-
spectu alteri. sic nigrū respectu albi. sola autē oppositiō

relationis potest esse sine imperfectioe ex utraque parte. nam cum in deo nulla sit imperfectio per solam relationem potest esse in diuinis distinctio. **¶** Ad primum dicendum quod ratio illa procedit in creaturis in quibus relationes sunt accidentia. non autem in diuinis in quibus habent esse subale ut dictum est. **¶** Ad secundum dicendum quod personae vel personae seipsas distinguuntur et tamen distinguuntur relationibus. quia ipse relationes subsistentes sunt personae vel personae. **¶** Tercio hoc queritur utrum solum relationibus originis distinguantur personae diuine. **¶** Respondetur dicendum quod personae diuine non possunt distinguere per alias relationes quam per relationes originis. **¶** Cuius ratio est quod omnis relatio vel est ideitatis vel equalitatis et similitudinis. vel est diuersitatis. ut inaequalitatis et dissimilitudinis. nulla autem relatio ideitatis potest esse distinctiois principii. sed talis relatio distinctioem presupponit. equalitatis enim non distinguit equalia sed magis unit. sed non possit esse nisi distinctio. relatio vero diuersitatis est vno modo secundum aliud habere sicut cum dissimilia dicuntur in quantum diuersas habent qualitates. deinde sibi simile. non autem eodem ordine quod generat enim generat sibi simile. non autem eodem ordine quod generat habet eam a genere in. sola ergo distinctio est per relationes originis per inueniri unitas absolute et distinctio secundum relationes tamen. ideo per solas relationes originis diuine personae distinguuntur.

DI. XXVII

Acqueripotest et hic

est duplex questio. **¶** Primo de proprietatibus. **¶** Secundo de personis. **¶** Circa primum queruntur tria. **¶** Primo quod se habeant proprietates ad personas. **¶** Secundo quod se habeant ad personales. **¶** Tercio quod se habeant ad actus personales.

¶ Ad primum sic proceditur et videtur quod proprietates non constituunt personam. illud enim quod secundum intellectum sequitur ad aliquid non constituit ipsum sed proprietates secundum intellectum sequitur ad personam sicut accidentia ad substantiam. ergo proprietates personam non constituunt. **¶** Nihil constituitur per seipsum sed persona est ipsa proprietates subsistens ut dictum est. et in ista etiam dicitur quod proprietates patris esse patrem. ergo proprietates non constituunt personam. **¶** Si proprietates personam constituunt habet quoddam similitudinem cum differentia constitutiva quae speciem constituit. sed quot sunt diuersae constitutivae tot sunt species per eas constitutivae si accipiantur finales differentie. cum ergo praedictae notiones sint finales. quod ulterius diuidi non possunt ut dictum est videtur quod sint tot personae quot notiones. et ita dicitur deus non solum trinus sed etiam quatuor. **¶** Differentie constitutivae adinuicem non distinguuntur si sint in eodem nisi secundum magis commune et minus commune. sed notiones in eodem existentes sed in patre adinuicem distinguuntur non secundum magis commune et minus commune ut patet de necessitate et paternitate. ergo proprietates non tenent in diuinis personis locum differentie constitutivae ut personae constituunt. **¶** Si per unamqueque speciem denotatur a forma per quam constituitur vel ab aliquo quod accipitur loco eius. sed nomina personarum sumuntur a proprietatibus. ergo proprietates personae constitutivae. **¶** In alijs rebus eadem sunt differentie constitutivae et diuisivae. sed per proprietates personae distinguuntur abinuicem ut in ista dicitur. ergo proprietates personae constituunt. **¶** Respondetur dicendum quod sicut in diuinis non differt quod est quod est quod est esse simpliciter. ita nec queritur ad esse hoc vel illud. quod

quicquid de deo dicitur est eius esse sicut idem est bonitas in deo et bonum sapientia et sapiens. et similiter oportet dicere quod in deo sit idem paternitas et pater et hac ratione quodam dicere voluerunt quod proprietates sunt ipse personae. non autem personae insunt nec eas constituunt non attendentes quod ea quae in deo secundum rem sunt idem. ratione distinguuntur. ex quo patet quod quibus deitas sit ipse deus. tamen deus significat ut constitutus per diuinitatem sicut homo constitutus per humanitatem. et ita etiam pater significat ut constitutus per paternitatem. et sic intelligendum est quod proprietates personae constituunt. **¶** Ad primum quod in patre est duo considerare. scilicet modum subiecti et rationem relationis. quantum ad primum relationis intelligitur ut adueniens. et sic habet rationem proprietatis. quantum autem ad secundum intelligitur ut constitutus. quod quidem in creaturis accidere non potest quod distinguuntur et constituantur in esse personali per aliquid absolute et subale. unde proprietates creaturarum sunt tamen proprietates. **¶** Ad secundum dicendum quod quibus pater et paternitas sint idem re differunt tamen ratione vel modi significandi ut dictum est. **¶** Ad tertium dicendum quod non omnes proprietates seu notiones constituunt personam. sed ille tamen quibus personae abinuicem distinguuntur sic paternitas distinguit patrem ab alijs personis et filiationis filium et processio. scilicet inascibilitas et cum sit negatio et sic super affirmationem fundetur non potest esse principium distinguens personam. sed sequitur proprietatem personae distincte. et sic sunt tres tamen proprietates personales. scilicet constitutivae personae. inascibilitas autem est proprietates personae sed non personae. communis vero spiratio nec est proprietates personae nec personae. quod non distinguit aliquam personam ab alijs personis. et sic patet quod deus non debet dici quatuor propter quatuor notiones. quod per eas non constituuntur nisi tres subsistentes. **¶** Ad quartum dicendum quod plures proprietates vel notiones vni personae inherentes non differunt re sed ratione tamen in quantum per eas diuersimode innotescit persona sicut patet de attributis essentialibus nec aliquid earum habet rationem differentie constitutivae nisi vna. proprietates vero personales realiter distinguuntur sicut et personae ratione oppositiois relatiue.

¶ Ad secundum sic proceditur. et videtur quod remotis relationibus per intellectum personae remaneant remanere in moto enim quod additur alicui remanet secundum intellectum id cui supradicitur. sed proprietates ad dignitates pertinentes in differentia personae supradicitur ad personam. est enim persona personae proprietate distincta ad dignitatem pertinentem. ergo abstracta proprietate a persona remanet secundum intellectum personae. **¶** Si sicut se habet attributa essentialia ad essentiam. ita proprietates ad personam. sed secundum hoc. in libro de beatorum. remota per intellectum bonitate a deo adhuc in intellectu eius essentia manet. ergo remotis proprietatibus adhuc remanet personae. **¶** Proprietates constitutivae personam per modum differentie constitutivae sed remotis differentijs constitutivis secundum intellectum adhuc remanet illud cui differentie supradicitur. ergo remotis proprietatibus adhuc remanet personae cui proprietates supradicitur. **¶** Si per personam nominatur aliquid incommunicabile in diuinis sed remotis proprietatibus nihil est ibi incommunicabile. quod per intellectum relationum in diuinis nihil est nisi essentia quae communis est. ergo abstractis proprietatibus personae non manet secundum intellectum. **¶** Damus. dicitur quod pater et filius et filius. in omnibus conveniunt propter ingenerationem generationem et processionem. remotis ergo proprietatibus non manet aliquid in quo tres personae non conveniant sed conveniunt in personae. ergo personae non remanent. **¶** Respondetur dicendum quod hic duplex opinio. quodam enim dicunt quod abstracta per intellectum proprietate personali remaneat in diuinis personae distincta. sed hoc non est verum. quod in diuinis nihil potest esse distinctum nisi relatiue dictum. et hoc non

remanet relatione p̄ intellectum abstracta. Et ideo alij dicunt q̄ abstracta p̄prietate p̄sonali neq̄ p̄sona neq̄ ypostasis remanet. Ad cuius euidentiam sciendum q̄ aliter se habet circa abstractionē forme naturalis et forme rōnalis q̄ est differentia. Nam abstracta fm̄ rem vel p̄ intellectum forma naturali remanet subm̄ idem fm̄ rem sicut abstracta albedine idē corpus: et abstracta forma ignis eadem numero materia p̄ma. abstracta vero forma rōnali sc̄z differentia non remanet idēz aīal fm̄ rem sed fm̄ rōnem generis. p̄prietas autē relatiua in diuis se habet p̄ modum differentie. et nō p̄ modum forme naturalis. nam nihil absolutū pōt intelligi subm̄ relatio/ni p̄ modum suppositi. quia sic absolutum distinguere tur. unde suppositū relatiōis in diuis nō est nisi relatiū p̄ q̄ d̄z q̄ relatio affirmat secū suū suppositū. q̄ idē ē i deo relatio et relatum. relatio autē ad id q̄ d̄z refert in q̄tum h̄mōi se habet p̄ modum p̄stituentis d̄ne sicut albedō ad album. et ideo remota paternitate vel filiatiōe nō potest remanere idem suppositū relatiōis q̄ d̄z p̄p̄tatis diuis. q̄uis fm̄ intellectus remaneat intellectus p̄p̄tatis i generali. Ad p̄mum ergo d̄m q̄ l̄z p̄p̄tatis ad dignitatē p̄tines supaddat ad intellectum ypostasis absolute includitur tamē in intellectu ypostasis in diuis sicut rōnale includit in intellectu aīalis q̄ d̄z homo q̄uis nō aīalis simpliciter. Ad sc̄dum d̄m q̄ q̄tum ad modum intelligendi q̄ est ex p̄e nostra bonitas sapientia et h̄mōi supadditur essentie diuine p̄ modum forme naturalis quia significat ut assequētia subaz fm̄ d̄m. sc̄z relatio supadditur ad ypostasim in diuis p̄ modū diff̄erentie. et ideo nō est simile. Ad tertium p̄z solutio ex dictis nam remota differentia remanet genus. non q̄si vnum q̄d fm̄ rem sc̄z solū rōne.

Ad tertium sic p̄ceditur et videtur q̄ actus p̄sonalis fm̄ intellectum p̄cedat p̄prietates p̄sonales. om̄is enī relatio fm̄ intellectum sequitur id supra q̄d fundat sicut equalitas q̄ntitatem sc̄z relationes originis fundantur supra actiones originis. ut patet per p̄m in. v. m̄ch. ergo p̄sonales actus fm̄ intellectum p̄cedunt relationes q̄ sūt p̄prietates p̄sonales. Ad actum aliquem nihil p̄supponit fm̄ intellectum nisi q̄d est p̄ncipium actus. sed nō intellecta relatione potest intelligi p̄sona que est p̄ncipium actus p̄sonalis. separata enī paternitate remanet pater q̄uis ut in genitus. ergo relatio in diuinis nō p̄cedit intellectum p̄sonalis opationis. Sicut se habet generatio passiva ad filium ita generatio actiua ad patrem. sed generatio passiva fm̄ intellectus p̄cedit filiatiōem filij. ergo si similiter p̄cedit generatio actiua paternitatē patris. Idem videtur ex hoc q̄ in l̄ra d̄z q̄ ideo est pater quia genuit. Sed contra pus est intelligere p̄sonam q̄ actus persone. sed p̄prietas relatiua constituit personam. ergo fm̄ intellectum p̄cedit actum p̄sonae. Propria forma cuiuslibet est p̄ncipium p̄p̄tatis actus eius. sc̄z p̄p̄tatis forma patris in q̄tū h̄mōi est ipa p̄nitatis ergo fm̄ intellectum est p̄ncipium generatiōis q̄ est p̄p̄tatis opatio p̄p̄tatis. d̄m q̄ q̄dam dixerunt simpliciter relatiōes fm̄ intellectus sequi actus p̄sonales. sed illud nō potest intelligi supposito q̄ p̄sona et ypostasis in diuis relatiōibus distinguatur et p̄stituatur ut supra ostensum est. Et ideo aliter dicendū est q̄ nihil p̄hibet relatiōi aliqd cōuenire ut relatio ē et aliqd ut subsistens ē fm̄ enī q̄ relatio est sic fm̄ intellectum sequitur actum a q̄ relatio intelligit inasci. sc̄dum autē q̄ subsistens ē. p̄cedit intellectū opationis sicut et suba p̄cedit actionem. et ideo ypostasis patris p̄cedit fm̄ intellectus actū generatiōis. et q̄ id q̄d cōstituit et distinguit ypostasim ē fm̄ intellectus pus ypo

stasi. Unde ē q̄ relatio significata p̄ modū forme p̄stituentis p̄cedit actū p̄sonale. ut in intelligēdo talis ordo fuerit ut p̄mo intelligatur paternitas. sc̄dō pater. tertio generatio actiua q̄uis fm̄ rem oīno sint idē in deo sicut intellectus intelligēs intelligere. Ad p̄mū d̄m q̄ obiectio illa p̄cedit de relatiōe fm̄ q̄ relatio ē. put vero ē cōstitutiva p̄sonae sic cōuerso se h̄z. Ad sc̄dum d̄m q̄ remota paternitate nō remanet ypostasis patris ut distincta i diuis p̄ hoc enī q̄ pater ē ingēnitus nō pōt distinguī nisi a genito q̄ esse nō potest paternitate remota. unde i diuis intellectus ingēniti sequitur intellectū paternitatis. et ideo remota paternitate nō remanet inasabilitas q̄ p̄prietas p̄sonae. q̄uis possit remanere ut attributū essentie. Ad tertium d̄m q̄ aliter est de generatiōe actiua et passiva. nā generatio actiua ē a forma generatiōis. et ideo fm̄ intellectum sequitur paternitatē. put est forma patris. sc̄z generatio passiva nō est a forma geniti. et ideo quolibet modo p̄cedit filiatiōem. Ad q̄rtum d̄m q̄ magister accipit generare loco p̄prietatis p̄sonalis que est paternitas ut p̄t patere p̄siderādo verba eius in hac distinctione et in p̄cedenti. vel pōt dici q̄ magister nō intēdit ponere ordinē cause sed cuiusdā p̄comitatie. q̄ esse patrem et generare se p̄secutur sicut esse filiū et ēē genitū

Deinde querit de ver

Dico. Et circa hoc q̄runtur duo. Primo utrum vbi in diuinis dicat p̄sonaliter vel essentialiter. Secundo utrum dicat de spū sancto vel t̄m de filio.

Ad p̄mū sic p̄cedit et videtur q̄ vbi in diuinis essentialiter dicat. Aug⁹ enī dicit. it. de trini. verbū q̄d insinuare intēdimus cū amore noticia est. sed tā amor q̄ noticia sūt essentialia. q̄ verbū essentialit̄ d̄z in diuinis. Quicqd d̄z est vbum. sc̄z fm̄ Anf. i monologion. tā p̄ q̄ filius q̄. sc̄z. ergo q̄dlibet eoz est vbum. et sic vbum essentialit̄ d̄z. Quilibet dicens habet aliqd verbū. sed fm̄ Anf. pater et filius. et spū sanctus sūt vn⁹ dicens ergo eis est cōmune vnum verbū. et ita verbū essentialiter d̄z. Om̄e illud q̄d dicit respectus ad creaturā est essentialit̄ sed verbum est h̄mōi. vbi Aug⁹ exponit. dicit et facta sunt. i. verbū genuit in quo erat ut fieret. q̄ et p̄tra est q̄d Aug⁹ dicit in. vj. de tri. q̄ solus filius dicit vbum. Ad h̄ est auctas Richar. de san. vic. q̄ dicit in l̄ra sc̄z de trini. solū filium vbum dicit. d̄m q̄ verbum in diuinis p̄p̄tate loquēdo nō potest dici nisi p̄sonaliter. et hoc patet si inspiciam⁹ q̄d sit verbū i mēte n̄ra. q̄d nihil aliud ē i uenitur q̄ aliqd actualiter intellectū siue p̄ceptū intellectu q̄d ē vocis vbo. p̄nūciabile. om̄e autē actualiter intellectum siue p̄ceptū vel excogitatū a nobis est exp̄ssū ab aliquo siue exortū salte; sicut actualiter p̄sideratū ori tur ex habituali cognitiōe. et ideo si in diuinis oīno p̄p̄tatis vbi seruetur verbum significabit q̄d est realiter ab alio exortum. om̄e autē tale ē p̄sonale in diuinis. et ideo vbi loquēdo p̄p̄tate nō dicit nisi p̄sonaliter et huic etiā attestatur cois vsus sc̄pture. Ad p̄mū ergo d̄m q̄ Aug⁹ loquitur de noticia actuali q̄ sola ē verbum ut idēz Aug⁹ dicit. xiiij. de tri. ita ut p̄ noticia intelligamus id q̄d intellectu cōcipitur hoc autē in se implicat ortū ex alio ut dictū est. Ad sc̄dum d̄m q̄ non solū d̄z verbum sed etiam res p̄ vbum que sc̄z verbo manifestat. et q̄ verbū q̄d pater p̄fert est manifestissimū p̄is. et sc̄z. ideo p̄ non dicit solum filiū. sed etiā se et spū sanctū. Ad tertium d̄m q̄ fm̄ Aug⁹. v. d̄ trini. solus pater est dicens q̄ ipse solus emittit verbū Anf. aut accipit large dicere p̄ intelligere. Ad q̄rtum dicendū q̄ in vbo non imptatur

respectus ad creaturas principaliter. sed q̄si ex p̄sequenti
verbum enī habet respectū z ad dicentē q̄ in diuīs ē pa-
ter. z ad id qd manifestat p̄ verbū q̄ iterū principaliter ē
pater. s̄ q̄tū in dispositiōe patris ē creaturas pducere
fm̄ aliquale sui similitudinē sic etiam ex p̄sequenti i verbo
intelligit respectus qdaz ad creaturā.

H scdm̄ sic pcedit z videt q̄ nomen verbi. ff.
quētiar. basili? enī dicit i tertiō fm̄one d. ff.
sicut filius se habet ad patrē eodem mō se ha-
bet. ff. ad filiū. z p̄ter hoc d̄z patris qdēz f̄bū
filius. filij autē verbū. ff. **¶** Deb. j. d̄z de filio cum sit
splēdor gl̄ie z figura subeius p̄tans om̄ia verbo vir/
tutis sue. z ita filius habet verbū a se pcedens quo oīa
portant spūs ḡsanct? q̄ pcedit a filio verbum dicitur.
¶ Verbum de sui rōne manifestationē importat. s̄
sicut fili? manifestat patrē z spūs sanctus manifestat
patrē z filiū. sicut d̄z Jo. xvj. q̄ spūs sanctus docet oēm
veritatē. ergo spūs sanctus dicit verbū. **¶** S̄z p̄tra est qd
Aug? dicit in li. de trinit. q̄ sicut in trinitate sol? filius
d̄z verbum. ita solus spūs sanctus d̄z donus. **¶** Ver-
bum in sui intellectu includit natiuitatē. est enī verbum
sapia genita fm̄ Aug? s̄z natiuitas nō cōuenit. ff. ergo
nec nomen verbi. **¶** 2? q̄ verbum d̄z dupliciter. Uno
modo p̄rie scilz illud qd est p̄ se alicui? manifestissimū
hoc autē est id qd intellectu p̄cipitur. p̄ hoc enī aliquid
fit imēdiate intellectu notum. Alio modo d̄z verbū cō-
muniter z ita impp̄rie om̄e illud vñ p̄t sumi alicui? rei
manifestatio vt si dicamus fumū ēē verbū ignis. p̄mo
ergo modo in diuinis sol? filius d̄z verbum. q̄z ip̄e sol?
pcedit p̄cessionē intellectu. S̄cdo autē modo potest di-
ci verbum z. ff. in q̄tum p̄ ip̄m manifestat pater z filius
z sic intelligit basili?. vñ pater respōsio ad primū. **¶** Ad
scdm̄ dōm fm̄ glo. q̄ verbū accipit ibi p̄ impio filij qd
metaphorice d̄z verbū. quia verbo p̄sueuimus impa-
re. vel fm̄ basiliū intelligit de. ff. rōne iam dicta. **¶** Ad
tertiū p̄z solutio ex dictis.

DI.

XXVIII

Reterea considerari

Propter rē. **¶** Dicē duplex q̄stio. **¶** Prima
de inascibilitate. **¶** Secunda de imagine
Circā primū q̄runtur duo. **¶** Primū vtrum inasci-
bilitas sit notio patris. **¶** S̄cdo vtrum inascibilitas
sit eius p̄p̄ietas p̄sonalis.

H primū sic pcedit z videtur q̄ inascibilitas
nō sit notio patris. notōes enī diuinaz p̄so-
naz sūt relatōes. s̄z ingēnē? nō significat re-
lationē. q̄z fm̄ nomē ad aliud nō refert. ergo
inascibilitas nō est notio patris. **¶** Nihil p̄t p̄poni
notio patris p̄ qd essentia diuīso datur intelligi s̄z si di-
catur pater ingēnē? dat intelligi diuīso eēntie. quia si
pater est ingēntus hec ē vera de? ē ingēnē? hāc etiam
p̄stat esse verā. deus ē genit? z sic videt sequi q̄ nō sit
vñs deus p̄ hoc q̄ affirmatio z negatio nō verificant
de eodē. s̄z inascibilitas nō est notio patris. **¶** Inna-
scibilitas ē negatio nascibilitatis q̄ ē p̄p̄ietas filij s̄z ne-
gationes aliaz p̄p̄ietatū scz paternitatis cōmunis spi-
rationis z p̄cessionis nō sūt notōes alicuius p̄sone. er-
go inascibilitas nō debet esse notio p̄sone patris. **¶** S̄z
p̄tra illud p̄ qd differt pater a filio debet esse notio s̄z p̄
inascibilitatē differt pater a filio. ergo inascibilitas est
notio patris. **¶** Sicut filius se habet ad natiuitatē
ita pater ad nascibilitatis notionem. sed natiuitas est
notio filij. s̄z inascibilitas q̄ est natiuitatis negatio ē no-
tio p̄ris. **¶** 2? dōm q̄ i diuīs p̄r est p̄ncipiū nō de p̄n-
cipio. vnde oportet q̄ q̄tūz ad vtrūq̄z inotescat. s̄z q̄tū

ad hoc q̄ est p̄ncipiū z q̄tū ad hoc q̄ est nō de p̄n-
cipio. z ideo sicut q̄tū ad hoc qd est p̄ncipiū po nif
notio eius paternitas vel cōmunis spiratio. ita q̄tū
ad h̄ qd ē nō de p̄ncipio ponit notio eius inascibilitas.
¶ Ad primū ergo dōm q̄ ingēntus q̄uis directe nō
p̄tineatur in genere relatōis reducitur tamē ad relati-
uam dupliciter. **¶** Primo q̄dein p̄ modum cognitionis
q̄z negatōes p̄ affirmatōes sicut p̄uatōes p̄ habitus co-
gnoscūtur. ideo ad genus affirmatōis reducūt. **¶** S̄cdo
rōne causalitatis. quia affirmatio vñus oppositi ē cau-
sa remotōis reliqui oppositi. z sic positio paternitatis i
p̄sona patris est causa remotōis oppositē relatōis. s̄z na-
tiuitatis. **¶** Ad scdm̄ dōm q̄ relatōes nō determināt
essentiam sed p̄sonam. essentia enī nec generat nec na-
scitur. sed p̄sona. z ideo positio z negatio relationē i di-
uinis nō demonstrant diuīsiōem essentie sed distincti-
onem p̄sone. **¶** Ad tertiū dōm q̄ notōes affirmati-
ue in diuinis vel p̄tinent ad rōnem p̄ncipiū vel ad rati-
onem eius qd est de p̄ncipio. remotio autē p̄ncipiū nō ē
dignitatis. z ideo nō ponit notio p̄sone neq̄ negatio p̄-
nitatis neq̄ cōmunis spiratōis. negatio vero eius qd ē
a p̄ncipio nō est dignitatis nisi sit vniuersalis vt supra
dictum est. z ideo inascibilitas. put ponitur notio p̄ris
excludit omnino ēē ab alio. z nō soluz esse ab alio p̄ na-
tiuitatem. p̄ter qd spūs sancto nō cōuenit. **¶** Ideo tamē
a negatōe natiuitatis nomē fortit. q̄z p̄cessio spūs sancti
speciale nomē nō habet. itēz sequitur filij generatiōem
z q̄z etiaz p̄sona patris nominat p̄ relationē quā habet
ad filiū.

H scdm̄ sic pceditur z videtur q̄ inascibilitas
sit p̄p̄ietas p̄sonalis patris. **¶** Dam. enī dicit q̄
in diuinis om̄ia vñm sūt p̄ter ingeneratōez
generatiōē z p̄cessionē. sed filiatio que p̄ ge-
neratiōem intelligitur est p̄p̄ietas p̄sonalis filij z pio-
cessio spūs sancti. ergo inascibilitas que intelligit p̄ gene-
rationem est p̄p̄ietas p̄sonalis patris. **¶** Notio per-
sonē ad dignitatem p̄tinerere debet. s̄z magis ostendit digni-
tatem inascibilitas q̄ paternitas. q̄z p̄ inascibilitatem
oriē auctas in patre. ergo inascibilitas est magis p̄p̄ie-
tas p̄sonalis patris q̄ paternitas. **¶** Remota p̄p̄ie-
tate p̄sonali p̄sona intelligi nō potest sicut nec spēs remo-
ta differētia. sed remota paternitate intelligitur ingēni-
tus vt in l̄ra dicit. ergo paternitas nō est p̄p̄ietas p̄so-
nalis patris. sed magis inascibilitas. **¶** S̄z p̄tra vñm
qdq̄z denoiatur a forma ip̄m cōstituēte sed p̄sona patris
denominat a paternitate nō a nascibilitate ergo inasci-
bilitas nō est p̄p̄ietas p̄ris p̄sonalis s̄z paternitas. **¶** Nullius rei
positiue rō p̄stituitur p̄ negatōem s̄z p̄sona
patris est res quedā. ergo nō cōstituit p̄ inascibilitatem
que est negatio. **¶** 2? dōm q̄ illud p̄ qd p̄mo intelligit
aliquid distinctum in diuīs est cōstitutiuū p̄sone qdqd
autē ad hoc sequitur nō potest esse p̄sone cōstitutiuū q̄uis
possit esse p̄p̄ietas p̄sone iam p̄stitue. primū autem di-
stinguēs in diuīs p̄sonis nō potest ēē inascibilitas nō
enī distinguere nisi a nato. vnde oportet q̄ distinctionez
quā facit inascibilitas p̄intelligat distinctio inter gene-
ratem z nascētem. z sic p̄p̄ietas p̄stituens p̄sonam pa-
tris est paternitas. nō autē inascibilitas. vnde inascibi-
litas nō est p̄p̄ietas p̄sonalis. id est p̄stituens p̄sonam.
¶ Ad primū ergo dōm q̄ intērio **¶** Dam. non fuit nume-
rare p̄p̄ietates p̄sonales. sed ostendere modum distin-
ctionis in diuinis. eadem autē distinctio designatur p̄
filiatiōē z paternitatē. z similiter p̄ cōmunē spiratōez
z p̄cessionem. sed inascibilitas ponit speciale modū di-
stinctionis. z ideo **¶** Dam. obmisit cōmunem spiratōem
z paternitatē z posuit ingenerationez generatiōem z

peccationem. **A**d scdm dñm q dignitas pñet ad pñ
fectione rei. sed pñitio ad pñmz eē ipius. 7 ideo illud
qd pñm in pñona itelligitur erit pñitio pñone s; illd
qd pñitio itelligitur pñt magis declarare pñone di-
gnitate. **A**d tertiū dñm q in lra non dicit q remota
paternitate remaneat pñstas patris sub pñitate in-
nascibilitatis. s; d; absolute 7 vniuersaliter q aliqd pñ
eē ingēitus q nō est pater sicut 7 ecōuerso aliqd est pa-
ter q nō est ingēitus.

Deinde qritur de ima-

gine. **E**t circa hoc qritur duo. **P**ri-
mo vtrū imago in diuinis essentialiter vñ
pñonaliter dicatur. **S**cdo vtrum cōue-
niat spñsancto

Ad primū sic pceditur 7 videt q imago i diui-
nis tñ pñonaliter dicat. imago enī fm Aug.
i li. lxxij. q. dicit qd est ex alio ductū eius s; i
militudine gerēs. vñ de duoz ouoz vñ nō est imago
alterius qñs sint similia. s; omē qd in diuis includit
in sui intellectu originem est pñonale. ergo imago ē pñ-
nale in diuinis. **P** Aug. dicit q nihil est absurdius
q imaginem ad se dici. sed qd relatiue in diuinis d; est
pñonale. ergo imago ē pñnalis. **P** Omē id qd desi-
gnat distinctōes in diuis est pñonale. sed imago ē hñd i
nihil enī est supius imago fm Hyl. ergo i diuis ima-
go dicit pñnalis. **S**ed pñra fm Hyl. imago est ciuis
rei ad quā imaginatur spēs indifferēs. sed spēs indiffe-
rens patris 7 filij est ipa essentia. ergo imago dicit essen-
tialiter. **P** In solis essentialib; diuie pñone pñnit
sed nomie imaginis designatur pñnitia diuinaz pñ-
sonarum adināte sicut 7 pñomen similitudinis. ergo
imago in diuis dicit essentialiter sicut 7 similitudo. **P**
dñm q imago dupliciē pñ accipi s; pñie 7 improprie.
imp: oprie qñq; sumit imago pñ exemplari et sic imago
in diuis essentialiter d; ingēitum diuina essentia est ex-
emplar qd omēs creature imitant 7 expñssius ceteris cre-
atura rōnalis. 7 sic potest itelligi verbū Aug. positū i
lra q vna est sancte trinitatis essentialis diuinitas et
imago ad quā factus est homo. **S**i aut imago pñie ac-
cipiatur sic imago nominat aliqd qd est ex alio ductū
simile ei. 7 sic nomine imaginis duo itelliguntur scilicet
imitabilitas. 7 id fm qd fit imitatio. hoc aut fm qd est
imitatio est cōe vtriq; vñ de i diuinis ē ipa eēntia. mu-
tas vñ ē id qd ex alio d; ei sile. vñ de i diuinis est ipsona sic
ergo pñie imago accepta significat pñnā in recto 7 ex-
sentia in obliquo est enī imago pñona ex alio ducta hñs
eādē formā cñ ipō. 7 pñ pñz solutio ad vtrāq; rōnes.

Ad scdm sic pcedit. 7 videt q nomie imaginis
de. ff. dici possit. pñmo pñ Dam. qui dicit. ff. esse
imaginē. **P** Cuiusq; pñnit diffinitio et
diffinitio. sed. ff. pñnit diffinitio imaginis
quaz Hyl. ponit in lra li. de sino. vbi dicit q imago est
eius res ad quā imaginatio spēs indifferēs. est enī pa-
tris 7. ff. spēs indifferēs sicut patris 7 filij. ergo spñsan-
ctus est imago patris. **P** In infinitū expñssius spñs/
sanctus respñtat patrē q; creatura rōnalis trinitatez.
sed creatura rōnalis pñter expñssam respñtat oēm trini-
tatez d; trinitatis imago. g multo fortius. ff. d; imago
patris 7 filij. **S** pñra imago regis fm Aug. in fmōe
de decem cordis ē in extranea natura sicut in nūmo. s;
in natura pñormi sicut i filio. sed. ff. neq; habet naturā
extraneā a patre neq; ē fili. ergo nomie imaginis ei
non cōpetit. **P** fm Dyo. 7 Dam. nihil de illa sancta
trinitate dñm est nisi qd nobis pñuētes sacre scripture
diuinitē est expñssum. sed in sacra scriptura spñsanctus
imago nō d; sed solus fili. vt patet Col. 1. q cū sit ima-

go dei iuisibilis. g spñs factus nō d; dici imago. **P**
dñm q nomen imaginis pñie acceptū. ff. nō conuenit
Quib; triplex rō assignatur. Prima est Ric. de fa. vñt.
q imago attēdit fm extrinseca. in diuis aut qñ extrin-
seca sunt notiōes. vñ de filiis q pñnit cum patre i aliq
notōe s; cōmuni spñratōe pñt dici eius imago non aut
ff. qui in nulla notiōe pñnit cum patre 7 filio. **S** bec
ratio nō videtur pñona dictis Aug. q vult q fm relati-
onem originis nō attēdatur similitudo nec equalitas
in qbus rō cōsistit imaginis. Scda rō est q imago qñ
bet dicit in vñ spñs aut sanct. dūceret i plures vide-
licet in patrē 7 filium si imago diceret. sed hoc nō vide-
tur phibere. nam pater 7 filius sunt vñus. ff. pñcipiū vt
infra dicit. Tertia rō est q imago attenditur fm speciē
rei vel fm ea que spēm designāt sicut est figura fili. aut
pcedit per modum nature pñ quem modum apud nos
iuenitur aliqd pcedere in similitudinez speciei. s. aut. s.
pcedit pñ modum voluntatis pñ quē modū nihil pcedit
apud nos in similitudine speciei. 7 ideo filio pñt no-
men imaginis. non aut. ff. nam nomia a nobis impo-
nūt fm ea que apud nos sunt. **A**d pñmū g dñm
q apud Dam. 7 plures doctorū grecoz nomen imagi-
nis. ff. attribuit. quia hoc nomie large vtuntur nihil in
ipō nisi pñctam similitudinē attendentes. **A**d scdm
dñm q qñs spñsanctus sit spēs indifferēs nō tamen
hoc declaratur in modo sue pñssiois fm qd nobis ma-
nifestatur pñ ea que sunt apud nos. **A**d tertiū dñm
q in artificiato iuenit spēs artis etiā apud nos. nō aut
in amore artificis. 7 ideo creatura ingēitum habet spēm
artis eterne q est filius dei d; imago 7 ad imaginē non
aut. ff. q est amor.

DI.

XXIX

Et preterea aliud no-

mē ē. **H**ic qritur qritur. **P**rimo vtrū
vna pñona possit dici pñcipiū alterius i
diuinis. **S**cdo vtrū vñuoce dicat pñcipiū respectu
creature 7 respectu pñone. **T**ertio vtrū vñuoce dicat
pñcipiū pñ filij et. ff. **Q**uarto vtrū vna notiōe pater 7
filius sint pñcipiū. ff.

Ad primū sic pceditur 7 videtur q in diuinis
vna pñona nō sit pñcipiū alterius. quia fm
pñm in. v. metaphisice. pñcipiū 7 causa sūt
idem. sed pater non est causa filij. ergo nec pñ-
cipiū. **P** In nomie pñcipij pñntas qdam itelligi-
tur. sed vna pñona nō est pñior alia vt supra habitū est.
ergo vna pñona nō potest dici pñcipiū alterius. **P**
Non est i genere qd nō est in aliqua eius specie. s; nihil
eoz in que pñcipiū diuiditur pñnit vñ pñone respe-
ctu alterius sicut pater pñ singula inducēt. ergo vna pñ-
sona nō potest dici pñcipiū alterius. **S** pñra ē qd
dicitur Job. 1. In pñcipio erat verbum. glo. id ē. in pa-
tre. g pater est pñcipiū filij. **P** Is a quo ē alius est
eius pñcipiū. s; a patre est fili. ergo pater ē filij pñci-
piū. **P** dñm q ex fide docemur vnam pñnam ex
alia pcedere. sed pñssionis modus oīno nobis incō-
pñsibilis manet. 7 ideo tāto aliqd nomie aprius
est ad diuinaz pñonarum originem designandaz. qñto
mīn modum pñssionis expñmit. inter omnia autēz
mīnus expñmit hoc nomen pñcipiū vt pñt ceteris
cōmuniis. nam clemētūz imprat quandam pñalitatē
ex nomie autē cause impratur qdam dependētia eius
qd est a causa ingēitum causa est ad cuius esse sequit aliud
pñcipiū autēz quādoq; dicit qd neq; est pars rei neq;
est causa sicut pñctum pñcipiūz lineā a quo itelligitur
linea fluere. 7 ideo nomie pñcipij vtimur in diuinis pñ-
nis nō quasi hoc omnino cōueniat. sed quia pñnitentē

us iueniri nō potest. **A**d primū ergo dōm q pncipiū
z causa sūt idem q̄tum ad illos ordines fm q̄s vtrūq;
dicat. sicut pncipiū materiale est idem q causa mate-
rialis. sed aliq̄s modus ē pncipij qui nō est cause. z fm
hoc aliq̄d est pncipiū qd nō est causa. **A**d scdm dōm
q̄ quis in diuis nō sit p̄ortas vnius p̄sone respectu al-
terius ē tñ ibi ordo nature. z in hoc saluat ratio pncipij
Ad tertiū dōm q̄ modi pncipij a p̄bis assignant fm
hoc q̄ i creaturis iueniūt. vnde fm nullū eoz p̄prie lo-
quēdo cōpetit nomē pncipij in diuis. tñ fm remotā si/
militudinem habet p̄uenientiam cum modo quo effi-
ciens dicat pncipiū. qz etiam pater d̄ esse efficiēs pnci-
piū filij in humanis.

Ad scdm sic pceditur z videtur q̄ oīno equi-
uoce pater dicatur pncipiū filij z creature.
dicat enī creature pncipiū fm rōnem p̄ortis/
tatis. nō autē est p̄ortas ipius ad filiū. er-
go nō est eadem ratio pncipij vtrōq; z sic pncipiū
equiuoce dicat. **P**lus distat p̄cessio diuine p̄sone
a p̄cessioe creature qz generatio carnalis a spūali s; p̄p-
distantia; carnalis z spūalis generatiōis equiuoce di-
citur pater magister z generās. ergo multo amplius pa-
ter d̄ equiuoce pncipiū filij z creature. **A**d equo-
ce d̄ qd est idē numero z qd ē idē sp̄e genere z analo-
gia. sed pater filio cōmunicat eandē numero naturam
creature autē nō eandē nec numero nec sp̄e nec genere s;
p quādam remotā analogiā. ergo cum ex h̄ dicat pnci-
piū filij z creature qd aliter se eis cōmunicat videt q̄
equiuoce pncipiū dicat. **S**ed p̄tra hoc est qd apls di-
cit ad Eph. iij. ex quo omīs paternitas ī celo z ī terra
nominatur. sed in his que sūt oīno equiuoca. vñ nō
dicat ex alio. ergo pncipiū respectu creature z respectu
diuine p̄sone nō d̄ equo-
Basilius dicit q̄ acci-
pere a patre filiū habet cōmune cū omī creatura. s; fm
hoc d̄ pncipiū qz ab eo accipit. q̄ pater nō d̄ equiuo-
ce respectu filij z creature. **A**d dōm q̄ in his que oīno
equo-
vnde nō pōt esse rō cognoscendi alterū
cum similitudo inter ea nō attēdatur nisi fm nomē s; pnci-
piū ī diuinis p̄sonis cognoscim⁹ aliquāliter ex pnci-
pio qd ī creaturis iuenitur. sicut p̄ Aug. patz qui ex
p̄cessione intelligit a memoria venat. p̄cessione; filij
a patre. vnde non potest esse q̄ oīno equo-
ce pater dicat
esse pncipiū filij z creatū create z multomin⁹ de crea-
ture nec tamē oīno vniuoce d̄. **N**az si vniuoce diceret
pncipiū op̄teret p̄cessionem vniuoce dici z vltēri⁹ p̄-
cessione; tñ s; essentiam. sicut enī vniuoce dicat pater
respectu filioz naturalū sic z generatio z termin⁹ gene-
rationis ipoz respectu eozū dē. cum ergo nomē eēntie
nō vniuoce sed analogice dicat de filio z creatura p cō/
sequens nec nomē p̄cessiois nec nomē pncipij respectu
vtriusq; sed p̄ pus z posterius. p̄ pus qdcm respectu fi-
lij fm rei veritatē. sed p posterius fm nomis impositi-
onē. **A**d primū ergo dōm q̄ quis p̄ortas videatur
ad rōnem cōmunē pncipij p̄tinere q̄stū ad id a q̄ nomē
imponit nō tamē q̄stū ad id cui nomen ē impositum
Imponit enī ad significandū; originē vnius ab alio q̄
potest intelligi etiam p̄ortate nō intellecta vt ex supradī-
ctis patet. **A**d scdm dōm q̄ scientia quā cōmunicat
magister nō est similitudo nature quā cōmunicat gene-
rans nec cōuerſo sicut essentia q̄ cōmunicat creature ē
similitudo essentie que cōmunicat filio. q̄uis posset di-
ci q̄ nec nomē patris vtrōq; equo-
ce. **A**d tertiū dōm q̄ sicut nec vñ ita nec idē equo-
ce dicat fm oēs illos modos. vel pōt dici q̄ etiā si idē
equo-
f̄ccio; est p̄cessio a pncipio tanto maior fua ē idēp̄ritas

vñ patet q̄ pncipiū cōmunicat ī idēp̄ritate q̄stū possi-
bile est. z ideo idēp̄ritatis diuersitas non variat ratio-
nem pncipij sed magis diuersitas cōmunicati in tali
idempritate.

Ad tertiū sic pcedit z videtur q̄ pater vniuoce
nō dicat pncipiū filij z. ff. d̄ enī pncipiū
filij rōne generatiōis. sed. ff. rōne p̄munis sp̄i-
ratiōis. s; fm diuersā rōnem z sic equo-
ce d̄. **P**ome
nomē p̄sonale ab aliq̄ notōe imponit. s; hoc nomē pnci-
piū ē p̄sonale nomē siue p̄ dicat pncipiū filij siue. ff. cū
g nō sit aliq̄ notio cōis p̄ quas p̄ vtriusq; pncipiū dicat
videt q̄ pncipiū nō dicat vniuoce d̄ patre respectu fi-
lij z. ff. **I**n his q̄ dicat vniuoce vñ nō p̄supponit
aliud. qz vniuoce nō p̄dicat p̄ pus z poster⁹. sed ordie
nature p̄supponit q̄ pater sit pncipiū filij ad h̄ q̄ sit pnci-
piū. ff. g nomē pncipij nō d̄ vniuoce vtrōq; **S**;
z nomē pncipij fm p̄cessionē sumit. s; nomē p̄cessiois
d̄ vniuoce de p̄cessioe filij z. ff. g z nomen pncipij respe-
ctu filij z. ff. vniuoce d̄. **C**ōmuni⁹ ē h̄ nomen p̄so-
na in diuis qz h̄ nomē pncipiū p̄sonaliter sup̄rū. s; hoc
nomē p̄sona d̄ vniuoce vt supra dictū ē. g multo fort⁹
us h̄ nomē pncipiū. **A**d dōm q̄ diuersitas d̄iaz
ipedit gener⁹ cōis vniuoce; eo; q̄ differētie rōne ge-
neris nō ingrediūt. dicat g q̄ hoc nomen pncipiū p̄so-
naliter sup̄rū significat cōmunicatōes eiusdē nature nu-
mero in generali vnde qd cōmunicet p̄ hūc vel p̄ illum
modum ī diuis nō variat rōnem pncipij. z ideo vniuo-
ce d̄ pater pncipiū filij. z pater z fili⁹ ē fil⁹ pncipiū. ff.
Ad p̄mū g dōm q̄ ī rōne pncipij nō includit neq; ge-
neratio neq; cōis spiratio. s; origo cōis. z ideo d̄ia ge-
neratiōis actiue z cōis spiratiōis vniuoce; pncipij
non tollit **A**d scdm dōm q̄ nomē pncipij imponitur
ab aliq̄ notionalī cōmuni qd ē a quo ali⁹ qd tamen no-
tio nō ponit. qz notio debet ēē sp̄alis vt supra dictū est.
Ad tertiū dōm q̄ nihil p̄hibet eoz de qbus aliquid
vniuoce p̄dicat. vñ; ēē pus altero vel causā alteri⁹. sic
binari⁹ ternario. s; h̄ op̄ter q̄ ī rōne eius q̄ vniuoce p̄di-
cat ordinē nō habeat nec aliquā diffōrmitatē.

Ad q̄tum sic pcedit z videt q̄ p̄ z filius non
sint vna notioe pncipiū. sicut enī actus ita z
p̄p̄ietas numerū trahit a suppositis. s; p̄ ec
filius sūt duo supposita. z hac rōne verba q̄ si
gnificāt actū p̄ modū act⁹ d̄ eis pluraliter p̄dicat vt p̄z
Jo. r. Ego z pater vñ sum⁹. g nō pōt ēē vna notio vel
p̄p̄ietas patris z filij **I**n diuis relatōes sūt subſi-
stētes. sed notio fm qua pater z filius dicūt pncipiū
ff. est qdam relatio. g est p̄sona subſistēs. si g est vna re-
latio qua pater z filius ad. ff. referūt. erit vna p̄sona
subſistēs vtriusq; qd est hereticum. **C**ōis spiratio op-
ponitur p̄cessioni. s; p̄cessio est p̄p̄ietas p̄sonalis ergo
z cōis spiratio. sed vna p̄p̄ietas p̄sonalis ē tñ vnius p̄-
sone. g nō potest ēē patris z filij vna p̄p̄ietas fm quas
pncipiū. ff. dicat. **S**z p̄tra pater z fili⁹ sūt vnum
pncipiū. ff. g forma significata ī nomē pncipij est vna ī
vtrōq; hoc enī est de natura nominū substantiuoz vt
ex p̄dictis p̄z. **A**d fm; An. p̄ z fili⁹ ī oibus idē sūt
p̄ter ea in qbus distinguunt p̄ relatōem originis sed in
p̄p̄ietate p̄dicta nō distinguūt fm relatōem originis. g
p̄dicta p̄p̄ietas est vna ī vtrōq; **A**d dōm q̄ quando
cunq; plures aliqd vñ opant. op̄ter q̄ opatio singulo-
rū sit p̄ialis respectu cōmunis opationis qua opatur
efficiē. si singuli habeant distinctas opationes sicut pa-
ter in trahētibus nauem. conatus enī vnius cuiusq; est
p̄s totius tractionis q̄ ex oibus actionib⁹ singularib⁹
resultat. nō autē potest dici q̄ pater z filius p̄ialit⁹ sine
pncipiū. ff. quia sic ēē vtrōq; īsufficiēs z deficientis

solū de nouo p̄t dici d̄ deo q̄d respectū ad creaturam dī
cit nō aut̄ q̄d de deo d̄ absolute z̄ iō simpliciter p̄cedēdū
ē q̄ nullū absolutū de deo p̄t p̄dicari ex tpe. ¶ Ad p̄mū
dōm q̄ de d̄ hō p̄pter vnionē ad humanā naturā que
qdē vnio relatio quedam ē. vñ rōne relatiōis simplici
de d̄ hō ex tpe. ¶ Ad scd̄m dōm q̄ l̄ negatōes nō
sint res nisi rōnis. tñ ex ip̄a re natura aliqd̄ d̄ rei negat̄
z̄ non ex aliq̄ alio. sicut relatiōes de deo dīcūt rōne crea
turaz. z̄ ideo nōia negatiua dīcūt d̄ deo ab eterno s̄ re
latiua ex tpe p̄t imutabilitatē diuine n̄te z̄ mutatiōem
creaturaz. ¶ Ad tertiuū dōm q̄ relatiōes que de deo dī
cūt ex tpe cū nō sint realiter i deo s̄ i creaturis sūdan̄t
sup̄ aliqd̄ absolutū in creaturis z̄ nō i deo. q̄uis in deo
sit aliqd̄ absolutū ab eterno ratiōe cuius h̄mōi rela
tiones ex tempore possunt ei attribui creaturis in esse
p̄ductis.

Ad q̄rū sic p̄cedit z̄ videt̄ q̄ nullū relatiuū
possit d̄ deo dici ab eterno q̄d relatiōes ad crea
turā iptat. de d̄ enī relatiue ad creaturā non
d̄ nisi q̄a creatura refert̄ ad deū. s̄ creatura
ab eterno nō fuit q̄ possit referri ad deū. q̄ nihil ab eter
no de deo d̄ relatiue ad creaturā. ¶ Ad dōm relatiōes
vt dīcūt ē nō sūt i deo nisi fm̄ rōnem. s̄ rō n̄a nō fuit
ab eterno. q̄ h̄mōi relatiōes non p̄t conuenire deo ab
eterno. ¶ Relatiōes eterne sūt i deo subsistētes p̄sone
s̄ relatiōes q̄d tres p̄sone p̄stitūt nō dīcūt ad creatu
ras. q̄ si i diuīs sūt aliq̄ relatiōes eterne q̄ dīcūt ad
creaturas erūt i deo p̄les p̄sone q̄d tres q̄d ē hereticum
nulla ḡ relatio dei ad creaturā puenit ei ab eterno. ¶ S̄
p̄dece distinguūt fm̄ respectus ad res ydeatas. sed ab
eterno fuit distinctio ydeaz. q̄ de ab eterno distinctas
cognitiōem de reb̄ habuit. q̄ aliq̄ relatiōes dei ad crea
turā sūt eterne. ¶ Sciētia relatiue d̄ ad scibile. sed
de ab eterno habuit sciāz de creaturis. q̄ aliqd̄ ab eter
no d̄ relatiue de deo ad creaturas. ¶ Quicqd̄ cōue
nit deo rōne sue eternitatis puenit ei ab eterno s̄ deus
rōne sue eternitatis est p̄ oib̄ creaturis. q̄ aliq̄ rela
tio ad creaturas puenit deo ab eterno. s̄ p̄zitas. ¶ S̄
sicut supra habuit ē donum d̄ relatiue ad dāntem z̄
ad id cui dāz z̄ ita ad creaturā. s̄. ff. ab eterno est donū
vt supra habuit ē. q̄ idē q̄d p̄us. ¶ Ad dōm q̄ in d̄ deū z̄
creaturā p̄t dupliciter relatio p̄siderari. ¶ Uno mō q̄ rela
tio sit realiter in creatura z̄ in deo fm̄ rōnem tñ z̄ h̄mōi
relatiōes de deo dīcūt nō p̄t nisi ex tpe. ¶ Alio modo sit q̄
relatio nō sit realiter nec i deo nec i creatura s̄ fm̄ rati
ōnē tñ. z̄ h̄mōi relatiōes p̄t dīcūt de deo. etia z̄ creatura
non exite. vnde nihil p̄hibet eas dīcūt de deo ab eterno
tūc aut̄ relatio ad deū fm̄ rem ē in creatura q̄n̄ p̄surgit
ex h̄ q̄ aliqd̄ actu puenit creature. put̄ in rerum natura
existit sicut sub eē deo. z̄ esse creaturaz. z̄ alia h̄mōi. ¶ Dñ
q̄o relatio p̄surgit ex hoc solū q̄ creatura itelligit̄ vel a
deo vel ab homie tūc relatio talis nec i deo nec in crea
tura realiter existit. sic q̄ ad vtrāq̄ rōnem m̄dere optet.
¶ Ad p̄mū ḡ dōm q̄ rō illa p̄cedit i relatiōib̄ q̄ realit̄
sūt i creatura. i bis enī verū ē q̄ de relatiue d̄. q̄ crea
tura refert̄ ad ip̄m. ¶ Ad scd̄m dōm q̄ q̄uis rō n̄a non
fuerit ab eterno nūc tñ exis cognoscit̄ deū ab eterno fu
isse. z̄ fm̄ h̄ p̄t cū itelligere sub aliq̄ relatiōe ab eterno.
fuit nihilomin⁹ ab eterno rō diuina q̄ has habitudines ab
eterno nō ignorauit. ¶ Ad tertiuū dōm q̄ relatiōes
realiter i deo exites sūt p̄sone subsistētes nō aut̄ alie si
ue dicāt̄ ab eterno siue nō. ¶ Ad p̄mū q̄o q̄d in cōtrariū
objicit̄ dōm q̄ respect⁹ ydece ad creaturā ē n̄ soluz fm̄ q̄
ē actu s̄ fm̄ q̄ ē in p̄tate faciētis. z̄ sic talis relatio nō ē
realiter i creatura. ¶ Ad scd̄m dōm q̄ cū d̄ creatura est
scibilis h̄mōi relatio nō attribuit̄ ei fm̄ q̄ ē in actu. sed

fm̄ q̄ est i intellectu. z̄ sicut dōm ad alia.

DI.

XXXI

Reterea considerari

Propter z̄. ¶ Dic q̄rū q̄tuoze. ¶ P̄mo vt
ea q̄ sūt cōia p̄sonis alicui eaz debeant ap
propriari. ¶ Scd̄o de appropriatiōe quam facit. ¶ Tertio
de appropriatiōe Aug. ¶ Quarto quō i diuīs
sit eq̄litas qua Aug. filio appropriat.

Ad p̄mū sic p̄cedit z̄ videt̄ q̄ illa q̄ sūt cōia tri
bus p̄sonis alicui eaz nō debeāt appropriari
circa trinitatē enī p̄cipue cauēd⁹ est error. q̄
vt Aug. dicit periculosius alicubi non errat. s̄ h̄mōi
appropriatio potest esse occasio erroris dum ea que ali
cui p̄sone appropriantur possunt credi ab ea singularit̄
possideri. ergo h̄mōi appropriatio nō est faciēda in diu
nis. ¶ Quicqd̄ est cōmune trib⁹ p̄sonis ad essentiaz
p̄tinet. sed essentia nō appropriat̄ alicui p̄sone. ḡ nec alit̄
q̄d aliud cōmune. ¶ Appropriatio nō potest fieri ni
si rōne similitudinis vel p̄trarietatis. sed iter cōmune
z̄ p̄mū i p̄sonis diuīs nō p̄t ē similitudo cū differāt rati
ōne nec p̄trarietas eaz simul vni p̄sone pueniat cōmu
ne z̄ p̄mū. ḡ cōmunia p̄sonis diuīs appropriari non
p̄t. ¶ Sed p̄tra p̄sone diuīs fm̄ relatiōes originis di
stinguūt̄. sed origines p̄sonarū adaptant̄ cōmunib⁹
attributis. sicut d̄ q̄ filius p̄cedit p̄ moduz nature. ff.
p̄ modum voluntatis. ergo ea que sūt cōmunia p̄sonis
p̄ appropriatiōem adaptari possunt. ¶ Nominibus
p̄sonarum p̄sonales p̄prietates exp̄mūt̄. sed q̄dam no
mina p̄sonalia habēt pueniētiā cum aliquib⁹ cōmunib⁹
bus sicut vbum cum sapiētia amor eaz bonitate. ergo
attributa cōmunia cū p̄p̄is p̄sonarum aliquā similitu
dine habent. z̄ ita p̄sonis appropriari possunt. ¶ Ad
dōm q̄ i appropriatiōe p̄sonarū attēdēda ē z̄ vtilitas ex
p̄te n̄a z̄ ex p̄te dei puenientia. Ex p̄te q̄dem nostra du
plex vtilitas ex appropriatiōe p̄cedit. vna q̄liscūq̄ app̄e
h̄sio vitaris. nā q̄ ex creaturis in deū deuenim⁹ q̄ effi
caciter nō nisi ei⁹ essentialia demonstrāt. optet vltēri⁹ ex
ip̄is cēntialib⁹ p̄sideratōi p̄sonaz i s̄stē z̄ hec sit cēntia
lia p̄sonis appropriatiō p̄ vā similitudis. ¶ Aliā vtilitas ē
vitaris erroris ne scz diuīs p̄sone cogitent̄ fm̄ modum
nostrum. z̄ ideo sit appropriatiō p̄ vā p̄trarietatis q̄
tū ad ea que circa nos sunt sicut deo patri attribui
potētiā ne cogitent⁹ infirmū sicut homiem patrē p̄pter se
nectet̄. z̄ sic de alijs vt infra dīcetur. Ex parte aut̄ dei
cōueniētia tuenit fm̄ q̄ attributa cōia p̄p̄is p̄sonarū
sūt aliq̄ mō filia z̄ fm̄ q̄ diuine p̄sone sūt p̄sonis huma
nis dissimiles. ¶ Ad p̄mū dōm q̄ error qui sequi possit
excludit̄ dū rō appropriatiōis det̄mīat̄ ex appropriatiōe
¶ Ad scd̄m dōm q̄ p̄p̄ia p̄sonaz sumūt̄ fm̄ relatiōes ori
ginis. z̄ ideo illa attributa p̄sonis diuīs p̄ pueniētiā ad
coz p̄p̄ia p̄t appropriari in q̄z rōne aliqd̄ ad origines
p̄tinet includitur. talis aut̄ nō est de essentia. z̄ ideo rō
non seq̄tur. ¶ Ad tertiuū dōm q̄ attributa essentialia
in q̄trum habent rōnem p̄ncipiū habēt similitudinem cum
p̄p̄is diuinaz p̄sonaz. nō tñ idēmp̄tate q̄trum ad rati
ōnē. s̄ p̄trarietate h̄nt ad p̄ditiōes p̄sonaz i h̄manis.

Ad scd̄m sic p̄cedit z̄ videtur q̄. ¶ In cōueni
enter essentialia attributa p̄sonis attribuat̄.
¶ Eñitas enī nō iptat aliquā rōnem originis
sed solum p̄uat duratiōis p̄ncipiā. sed p̄p̄ia p̄
sonaz ad originē p̄tinet. ergo eñitas nō debet alicui
p̄sone appropriari. ¶ Species siue pulchritudo per
p̄p̄is p̄siderat̄ in representatōe q̄ i representatōe. sed imago
habet rōnem representatōis. ḡ imaginē. i. filio nō debet ap
propriari sp̄s sed magis patri. ¶ Utimur his que i

finem referim⁹. sed nulla psona referenda est ad aliud. q^{uod} vltus nulli psonae appropriari debet. **¶** Vltus pot^{est} accipi aut actiue aut passiue. si actiue accipiat^{ur} mag^{is} videtur patri et filio puenire q^{uod}. si vti eni magis est amatis q^{uam} amoris. sicut passiue sic vltus vt videtur imptat respectum ad creaturam q^{uod} fm rem est in creatura. ergo noⁿ debet diuine psonae appropriari. **¶** Personae diuine per sua pfecta nomia magis inotescunt. s^{ed} appropriatio sit ca^{usa} notificandi psonas ergo magis debet vti nominibus pfectis s^{ed} filij et. s^{ed} q^{uod} imaginis et muneris. **¶** d^{icitur} d^{icitur} q^{uod} appropriatio d^{icitur} accipit fm puenientia^m essentialiu attributoru ad p^{ro}pria psonarum. et ideo eternitatem appropriat^{ur} patri. specie. i. pulchritudinem imaginis. i. filio. vltus muneris. i. s^{ed} eternitas naq^{ue} puenit cu^m inasibilibitate q^{uod} est p^{ro}prietas patris inq^{uod}stum caret p^{ro}prio coⁿuenit etiam cum paternitate inq^{uod}stum est omis alterius duratois p^{ro}prium. similiter et pulchritudo rone magnitudinis qua^m imptat puenit cum filio inq^{uod}stum est filius. q^{uod} ex hoc filius dicit^{ur} q^{uod} pfecte habet naturam patris q^{uod} ad sp^{iritu}alem magnitudinem p^{ro}prietat^{is}. Rone vero psonantie puenit cum filio inq^{uod}stum est imago pfecte representans patrem. rone claritatis coⁿuenit cum filio inq^{uod}stum est verbu^m in quo oim rones resplendet. hec eni tria p^{ro}prietat^{is} ad rone pulchritudinis. vltus aut^{em} coⁿuenit. s^{ed} et inq^{uod}stum est amor quo pater et filius inuicem p^{ro}fruiuntur. et inq^{uod}stum est donu^m quo nos p^{ro}fundimur. et hec appropriatois ratio ex v^{er}bis Aug^{ustini}. in l^{ib}ra. positis accipi pot^{est}. **¶** Ad primu^m ergo d^{icitur} q^{uod} in successiuis quodammodo scdm ex p^{ro}prio orit^{ur}. v^{er}u^m inq^{uod}stum eternitas successiue duratois excludit p^{ro}prium originis ab alio negatoe^m includit. et sic puenit patri rone inasibibilitatis ipa^m aut^{em} eternitas est p^{ro}prium alia^m durationu^m. v^{er}u^m et sic etiam positiue includit originem. **¶** Ad scdm d^{icitur} q^{uod} iⁿ re p^{ro}prietate attredit pulchritudo absolute. sed iⁿ representate ex puenientia cum representato. et sic pulchritudo imaginis attribuit^{ur}. **¶** Ad tertiu^m d^{icitur} q^{uod} vltus h^{ab}et accipit non fm q^{uod} p^{ro}prietate fructu^m dei diuidit^{ur}. sed fm q^{uod} fructu^m includit v^{er}et ipa^m distinctioe^m pater. **¶** Ad q^{uod}rtum d^{icitur} q^{uod} vltus h^{ab}et accipit passiue. id est. quo aliq^{uod} v^{er}it^{ur}. v^{er}itur aut^{em} pater. s^{ed} amado filium et etia^m nos et nos amado deu^m. et sic noⁿ solum imptat relatio ad creaturam q^{uod} t^um si imptetur in deo est fm rone^m noⁿ t^um fm rem. **¶** Ad q^{uod}ntu^m d^{icitur} q^{uod} d^{icitur} po^{test} fuit illa noⁿia psonalia iⁿ q^{uod} magis exp^{re}ssitur. appropriatiois ratio.

¶ Ad tertiu^m sic pcedit et videt^{ur} q^{uod} Aug^{ustinus}. incoⁿuenienter appropriet^{ur} e^{ss}entialia attributa psonis. psonae eni fm sua p^{ro}pria adinuic^{em} distinguunt^{ur}. s^{ed} hec oia appropriata ad id^{em} p^{ro}prietat^{is}. na^m vnitas in e^{ss}entialitate et in p^{ro}prietate includit^{ur}. q^{uod} noⁿ pueniunt cu^m p^{ro}prietate psonaru^m. et ita noⁿ pueniunt psonis appropriat^{ur}. **¶** Ad appropriata pueniunt psonis rone nature cois. s^{ed} hec tria pueniunt psonis rone psonaz. q^{uod} vt Aug^{ustinus}. in l^{ib}ra dicit tres persone s^{un}t vn^um p^{ro}prietate pater e^{ss}entialiter p^{ro}prietate filium. p^{ro}prietate p^{ro}prietate. s^{ed} q^{uod} hec tria in incoⁿuenient^{er} s^{un}t appropriata psonis. **¶** Qui liber psonae puenit vnitas psonalis rone sue p^{ro}prietatis e^{ss}entialis v^{er}o rone e^{ss}entialis. e^{ss}entialia aut^{em} non appropriatur alicui psonae nec psonae p^{ro}prietate cum sit p^{ro}pria. s^{ed} vnitas patri appropriari noⁿ debet. **¶** Ad filio fm q^{uod} est fili^{us} vel imago vel v^{er}bum. magis puenit rone similitudinis q^{uod} equa^{lit}itatis. s^{ed} filio magis debet appropriari similitudo q^{uod} e^{ss}entialitas. **¶** Nexus p^{ro}prietate d^{icitur} de. s^{ed} q^{uod} non debet poni in appropriata. **¶** d^{icitur} d^{icitur} q^{uod} hec etiam appropriatio Aug^{ustini}. assignat fm v^{er}am similitudinis vnitas aut^{em} habet ratione p^{ro}prietate. vnde iⁿ quolibet genere optet p^{ro}prietate e^{ss} vn^um et sic habet similitudinem cum p^{ro}prio patris q^{uod} est p^{ro}prietate totius deitatis. e^{ss}entialitas aut^{em} imptat pfecta p^{ro}prietatem

vnitas ad alteru^m. et q^{uod} filius ex mo^{do} sue p^{ro}prietate q^{uod} h^{ab}et pfecte patrem imit^{ur}. ideo ei e^{ss}entialitas appropriat^{ur}. s^{ed} aut^{em}. s^{ed} inq^{uod}stum pcedit vt amor pueniunt d^{icitur} nexus. na^m amor est q^{uod}dam vnio amatis et amari. **¶** Ad primu^m q^{uod} e^{ss}entialitas ab vnitate causat^{ur}. et vnio ad e^{ss}entialitate^m fminat^{ur}. et ideo pueniunt patri appropriat^{ur} vnitas filio e^{ss}entialitas q^{uod} a p^{ro}prietate orit^{ur}. et. s^{ed} nexus q^{uod} est q^{uod}dam reflexio p^{ro}prietate amoris. p^{ro}prietate iⁿ p^{ro}prietate. **¶** Ad scdm d^{icitur} q^{uod} ly. p^{ro}prietate nec dicit^{ur} causa^m formalem vt s^{ed} tres psonae s^{un}t formaliter. vn^um p^{ro}prietate p^{ro}prietate et. sed dicit^{ur} rone^m coⁿpletiois. q^{uod} vnitas statim iuenit^{ur} iⁿ p^{ro}prietate et ab eo filius et. s^{ed} habet vnitate^m. e^{ss}entialitas v^{er}o itelligit^{ur} noⁿ pot^{est} nisi p^{ro}prietate intellecta filij generatione cum e^{ss}entialitas sit ad minus duoz. nexus v^{er}o noⁿ itelligit^{ur} iⁿ diuinis nisi tertia psona itellecta q^{uod} duos p^{ro}prietate. **¶** Ad tertiu^m d^{icitur} q^{uod} vnitas e^{ss}entialis est q^{uod} patri appropriat^{ur}. habet enim vnitas rone^m p^{ro}prietate q^{uod} non habet e^{ss}entialia q^{uod}uis sine vn^um fm rem e^{ss}entialia et vnitas. **¶** Ad q^{uod}rtum d^{icitur} q^{uod} e^{ss}entialitas iⁿ sp^{iritu}alib^{us} includit similitudine^m. na^m attredit fm magnitudin^{em} p^{ro}prietate et v^{er}itatis. et sup^{er} b^{at} addit similitudinis p^{ro}prietate. **¶** Ad q^{uod}ntu^m d^{icitur} q^{uod} nexus amoris est p^{ro}prietate. s^{ed} fm q^{uod} noⁿie nexus itelligit^{ur} q^{uod}q^{ue} pueniunt sic est co^mmune et appropriat^{ur}. s^{ed}.

¶ Ad q^{uod}rtum sic pcedit et videt^{ur} q^{uod} e^{ss}entialitas in diuinis sit relatio realis. ois eni relatio q^{uod} h^{ab}et causas iⁿ eo de q^{uod} d^{icitur} est realis vt sup^{er} d^{icitur} est. s^{ed} e^{ss}entialitas h^{ab}et causa^m iⁿ deo vnitate^m magnitudinis. sicut et iⁿ creaturis. s^{ed} sicut iⁿ creaturis ita et iⁿ deo e^{ss}entialitas est relatio realis. **¶** Si e^{ss}entialitas noⁿ ponit aliq^{uod} realis iⁿ deo. q^{uod} qui negat e^{ss}entialitate^m noⁿ negat aliq^{uod} q^{uod} iⁿ deo sit. et sic noⁿ est heretici. et ita arri^{us} q^{uod} e^{ss}entialitate^m negauit psonaz. noⁿ debuit heretici^{us} iudicari. **¶** Fili^{us} puenit cu^m p^{ro}prietate et a p^{ro}prietate distinguit^{ur}. s^{ed} illa relatio q^{uod} ip^{se}at distinctioe^m filij a p^{ro}prietate realiter est iⁿ deo et positiue. s^{ed} sicut illa q^{uod} ip^{se}at pueniunt filij ad p^{ro}prietate vt e^{ss}entialitas et similitudo. **¶** Si ois relatio realis iⁿ deo est e^{ss}entialitas est notio alicui^{us} psonae. s^{ed} q^{uod} e^{ss}entialitas relatioe^m in deo ip^{se}at vel ponat. videt^{ur} q^{uod} sint p^{ro}prietate notioes q^{uod} q^{uod}q^{ue}. **¶** E^{ss}entialitas est causa vnitas s^{ed} vn^um remotiue d^{icitur} iⁿ diuinis vt sup^{er} magister dicit^{ur}. s^{ed} et e^{ss}entialitas et similitudo. et sic noⁿ ponit aliq^{uod} realis iⁿ deo. **¶** d^{icitur} d^{icitur} q^{uod} iⁿ e^{ss}entialitate et similitudine duo itelligunt^{ur}. s^{ed} e^{ss}entialitas suppositu^m et e^{ss}entialitas causa. suppositu^m aut^{em} e^{ss}entialitas vel similitudis est aliq^{uod} distinctu^m cu^m nihil sibi sit sile vel e^{ss}entialitas. et sicut diuinis dicit^{ur} relatioe^m cum nihil aliud ibi sit distinctu^m. Causa v^{er}o e^{ss}entialitas vel similitudis est vnitas magnitudinis vel forme q^{uod} vnitas iⁿ diuinis psonis est fm numeru^m. s^{ed} q^{uod} ex neutra p^{ro}prietate p^{ro}prietate e^{ss}entialitas realis relatio. na^m relatio noⁿ referit^{ur} p^{ro}prietate aliq^{uod} alia^m relatioe^m reales vt Aug^{ustinus}. dicit^{ur}. sic eni est iⁿ infinitu^m abire. nec itez. vbi est id^{em} numero p^{ro}prietate e^{ss}entialitas relatio sicut de id^{em} p^{ro}prietate sup^{er} dictu^m est. et p^{ro}prietate v^{er}o cause sue vlt^{er}u^m h^{ab}et q^{uod} remotiue dicant sicut et vn^um. **¶** Ad p^{ro}prietate q^{uod} d^{icitur} q^{uod} creature abinuic^{em} distinguunt^{ur} p^{ro}prietate aliq^{uod} absolutu^m nec pueniunt res causate vt siles iⁿ vna magnitudie vel forma numero s^{ed} sp^{iritu} sicut est iⁿ deo. et ideo noⁿ est sile. **¶** Ad scdm d^{icitur} q^{uod} q^{uod}uis e^{ss}entialitas sit relatio realis. t^um id^{em} rone cui attribuit^{ur} e^{ss}entialitas realis est iⁿ deo. et ideo negas e^{ss}entialitate^m heretici^{us}. **¶** Ad. iij. d^{icitur} q^{uod} relatio pueniunt filij ad p^{ro}prietate p^{ro}prietate ali^u relatioe^m distinguere q^{uod} nulla alia^m relatioe^m p^{ro}prietate. et ideo ille relatioe^m q^{uod} distinctione^m imptant s^{un}t reales noⁿ aut^{em} relatio e^{ss}entialitas vel similitudinis q^{uod} sup^{er} alias relatioe^m fundatur vt dictu^m est.

DI.

XXXII

De oritur questio 2c.

¶ Querit^{ur} de duobus. **¶** Primo d^{icitur} bis que p^{ro}prietate ad sp^{iritu}u^m sanctu^m. **¶** Secdo de bis que p^{ro}prietate ad filium. **¶** Circa p^{ro}prietate

gratur duo. **P**rimo utrum pater diligat filium. **S**ecundo an hec sit falsa p^r et fili⁹ diligunt nos. **S**.

Ad p^rimū sic pceditur. et videtur q^d non diligat filium. **I**dem enī est deo eē q^d diligere. sed sed pater nō est spūsanctus. ergo non diligit filium. spūsancto. **D**iligere aut sumitur essentialiter aut notionaliter si sumitur essentialiter sic pater diligit essentia sua non. **S**i autem sumit^r ut dicitur accū notionalē sicut et hoc verbū generat cū pater nō generet filio. videtur q^d nō diligit. **E**odē amōre pater diligit filium et se. sed nō diligit se. **S**i. ergo nec filium. **S**z p^ria omīs amans amat suo amore. **S**i. est amor patris et filij. ergo pater amat filium. **S**i. et eōver so. **I**n anima nostra est imago in create trinitatē sed mens nostra amat noticiā suā amore a se pcedēte ergo pater amat filium q^d est sua sapiā. **S**i. q^d est amor a patre pcedens. **P**rimo q^d suscipiēdo hanc locutionē esse veram et p^ria ppter hoc q^d sancti ea cōmuniter v^rūtur. duplex modus fuit vidēdi cam. Quidā enī dixerūt q^d ablatiu⁹ cōstruit in habitudine signi ut sit sensus. p^r et filius diligūt se. **S**i. id ē. spūsanctus est signū q^d pater et filius diligūt se. Alij xō dixerūt q^d p^rstruit in habitudine forme. sicut enī homo formaliter diligit suo amore. ita **S**i. formaliter diligit patrē. neutriū autē horū sufficiēs est p^r se. nam amor causat^r quo mens suā noticiā amat signū est q^d pater filium diligit. nec tamē hoc amore d^r filium diligit. similiter forma inherēs est. **S**i. q^d est. **S**i. non significat ut aliquid inherēs patri et filio. unde oportet has duas in v^rū p^ruigere ut sic dicamus q^d ablatiu⁹ cōstruit in habitudine signi vel q^d effect⁹ formaliter denotat. actio enī ab agente pcedit et est signū vel effectus virtutis actiue in agēte. et comparatur ad agētem ut forma i denominādo l^z nō i essendo. ita enī denominatur aliquis agens actione. sicut albus albedine. v^rū cūz spūsanctus sit amor patris et filij. et amor sit q^d daz operatio amātis pater et filius hoc modo dicerēt se spiritu sancto amare. sicut aliquis dicit agere actiōe a se pcedēte. **A**d p^rimum ergo dicendū q^d l^z in deo fm rem sit idem diligit et eē tñ diligit significatur p modū operationis non autē esse. et ideo nō est simile. **A**d scōm dōm q^d diligit notionaliter sumit in locutiōe p^rdicta nō autē dicit solam notionē sicut hoc verbum generare vel hoc verbum spirare. sed cum notioe dicit ipam p^rsonam. nam diligit est emittere amorē ipa autē p^rsona spūsancti significatur p actū amoris notio autem in actu emissiōis. nō at p^rsona filij significat ut ac^r generationis. et ideo nō est simile. **A**d tertiū dōm q^d sicut pater diligit filium amore cēntiali notionali ita et seipm quia quicquid diligitis est in filio vel virtutis spiratiue totum etiā est i patre.

Ad scōm sic pcedit et videtur q^d hec sit falsa. pater et filius diligūt nos. **S**i. quēcūq^z enī vno et eodem amore diligūt n^r eqliter diligūt. **S**i. pater diligit filium amore q^d ē. **S**i. ergo si spūss. nos diligit videt^r q^d eqliter nos et filium diligit q^d est in cōueniens. **P**rimo q^d pnotat effectū in creatura d^r esse essentialiter i diuinis. sed cum d^r pater diligit nos. impratur habitudo dei ad creaturaz. ergo diligit tene tur essentialiter. **S**i. pater nō diligit essentialiter spiritu sancto imo magis amore essentiali. ergo pater nō diligit nos. **S**i. **A**mor pcedit ab amāte sapiēt fm modum bonitatis amati. sed deus sapiēt^r amat q^d quid amat. ergo cum bonitas creature sit finita. amor quo deus amat creaturas ē finit⁹. nō ē spūsanct⁹. **S**i. contra est q^d Aug⁹ dicit q^d spūsanctus est genitoris genitrix suauitas ingenti largitate pfundēs omīs creaturas. ergo spūsanctus est amor quo de⁹ diligit creatu

ram. **D**eus diligit sanctos inq^rum sūt membra vnigeniti sui ut dicit Aug⁹. sed vnigenit⁹ et membra sua sūt vna p^rsona mystica. et ita a patre vno amore diligūt sed pater diligit filium. **S**i. ut supra dictū est. ergo et hōies sanctos diligit spūsancto. **P**rimo q^d cū deus dicit nos diligit. in dilectōe sua duo possum⁹ intelligere scz amorē eternū et effectū tpalem. et rōne vtriusq^z diligit nos spūsancto sed aliter et aliter. nā rōne eēne dilectōis diligit nos. **S**i. sic et filium. nam quicq^d diligentis est in nobis. totū est deriuatū a filio. sicut tota pulchritudo artificiatū est ab arte. v^rū artifex diligēdo artē diligit artificiatū inq^rū sūt ab arte. sed q^rum ad effectū tpalem diligit nos p spiritūsanctū sicut p causam illi⁹ effectus nam oīa dona nobis dant^r p spiritūsanctū. sic ergo q^d d^r pater diligit nos. **S**i. ablatiu⁹ potest vno modo p^rstrui in habitudine q^d formalis effectus. et alio mō in habitudine cause efficiētis. **A**d p^rimū ergo dōm q^d l^z pater amet filium. et nos eodem amore nō tamē eqliter. qz amor ille nō eqliter iuenit i nobis et i filio diligentis rationem. **A**d scōm dōm q^d diligit i p^rdicta locutione potest sumi notionaliter nō obstat q^d imprat respectū ad creaturā. nā notionalia nō ip^rat p et p se respectum nisi ad diuinā p^rsonā. **S**i. ex psequēti ad creaturā inq^rū creatā p^rsonā diuinā imitat^r. Sicut enī de⁹ xbo suo diligit se et nos inq^rū diligit se diligit nos. **S**i. **S**i. amat nos inq^rū amādo filium nos amat. **A**d tertiū dōm q^d inēsurā amoris seq^rur bonitatē ei⁹ q^d pmo^r p se amat nō autē eius q^d in alio amat sic autē nos amamur i patre et in filio.

Einde q^ritur de his q^d p^rinent ad filium. **E**t circa hoc q^runtur duo. **P**rimo utrum p^r sit sapiēs sapiā genita. **S**ecundo utrum pater intelligat i filio. **A**d p^rimū sic pcedit et videt^r q^d pater sit sapiēs sapiētia genita. sicut enī. **S**i. est amor a patre pcedens ita filius est sapiā a patre genita. **S**i. pater diligit amore a se pcedēte. **S**i. ut dictū ē q^d sapiēs sapiētia genita. **P**rimo Anf. dicere sumo spūi nihil aliud ē q^d intelligere verbū aut fm Aug. est sapiā genita cū pater dicat et se et creaturas xbo suo. i. filio videt^r q^d ipse sit intelligens siue sapiēs sapiā genita. **S**i. Eadē sapiā est sapiēs pater et fili⁹. **S**i. fili⁹ ē sapiēs sapiētia genita et etiā ingenta. **S**i. p^r veraz sapiā est sapiens. **S**i. p^ria sapiā qua q^d est sapiēs significat ut forma ipius. **S**i. sapiā genita nō significat ut forma patris sed magis ut aliqd ex eo exortū. pater nō est sapiēs sapiētia genita. **S**i. Sicut se h^z essentia ad eē. ita sapiā ad sapere. sed pater nullo modo est ens essentia genita sic enī haberet esse ab eo q^d genuit q^d ē impossibile. er⁹ go nullo modo est sapiēs sapiētia genita. **P**rimo dōm q^d sapiētia genita nominat ypostasim distinctā ab ypostasi patris. aliq^s autē nō potest dici sapiēs p aliquam ypostasim nisi q^renus ab ea sapiām accipit. unde cū pater nihil accipiat a filio eo q^d fili⁹ quicq^d habet a patre accipit. nullo modo pōt dici q^d pater sit sapiēs sapiētia genita. **A**d p^rimum ergo dicendū q^d amor significatur p modū operationis denominat aut aliq^s agēs p operationem que est ab ipō. sapiētia autē significatur p modum forme inherētis. v^rū cum nō denominet aliq^s qualis ab aliq^s forma que sit ab ipō. sed que est in eo nō potest dici pater sapiēs sapiētia genita. **A**d scōz dōm q^d sicut amor ita et xbu significat p modū operationis. et ideo sic recte d^r pater diligit. **S**i. ita recte d^r dicere verbo nō aut sage sapiā genita rōe iā dicta. **A**d tertiū dōm q^d aliq^s p^r dici sapiēs aliq^s tripliciter. Uno mō sic forma iherēte. et sic filius ē sapiēs sapiā cēntiali q^d neq^z ē genita

neq; ingenerita. Alio modo sicut a quo accipit sapiētiam
z sic filius dicit sapiēs a sapiētia ingenerita. id est. a patre
Tercio modo sicut eo quo sapit qd est alicui? suppositi
z sic filius dicit sapiēs sapiētia genita in q̄tum ipa ypo
stasis filij sapiēs est. filius autē est alia ypostasis a patre
sed nō alia essentia habēs tñ a patre essentia z nō econ/
uerso. z ideo filius aliquo modo dicit esse sapiēs sapi
entia genita z etiam ingenerita. pater autem sapiētia ge/
nita nullo modo.

H scdm sic pceditur z videtur q pater nō in
telligat in filio. id enī i quo aliqd intelligitur ē
intelligendi p̄ncipium. sed filius non est p̄n/
cipium intelligendi patri ergo pater nō intelligit i filio

Intelligere aliquid i alio est discurre de vno in
aliud. sic enī nos p̄clusiones i p̄ncipijs intelligimus. s; deus
intelligit sine aliquo discursu. ergo pater non intel
ligit aliqd i filio. **I**dem est deo intelligere z sapien
tem esse. sed pater nō est sapiēs i filio: sic enī aliquo mo/
do filio sapiens diceret. ergo pater non intelligit i filio.

Sz p̄tra pater p̄ intellectuz opatur. sed pater in filio
opatur. **B**en. i. In p̄ncipio creauit de? celuz zc. glo. i.
in filio. ergo pater intelligit i filio. **Q**uicunq; p̄fecte
intelligit aliquid intelligit i eo quicqd i eo representatur. cū
pater p̄fecte intelligat filiū intelligit in eo z seipm quē
filius representat. z omēs creaturas que i filio representā
tur.

R dōm q intelligit i aliquo dupliciter dicitur
Uno modo accipe cognitionē in illo sicut nos in crea
turis deum videmus qz ex creaturis dei noticiam ac
cipimus z sic pater nō intelligit in filio Alio modo di
cit aliquid intelligere in aliquo. quia intuet in eo esse qd
aliquo modo ibi ē. sicut homo q scit aliquā cōclusionē
videt eam vel intelligit in verbis alicuius eam p̄nūcian
tis. z hoc modo pater in filio intelligit z se z qdquid in fi
lio representat. **A**d p̄mū ergo dōm q obiectio illa p
cedit q̄tum ap p̄mū modū intelligendi i aliquo non
aut q̄tum ad scdm. in scdo enī modo id in quo intelligit
aliqd nō se habet vt intelligendi p̄ncipium. sed solum vt
obiectum cognitionis. **A**d scdm q aliquid intelligitur
in aliquo quādoq; qdem ita q alio actu intelligit qd in/
telligit z alio in quo intelligitur sicut nos aliq actu intelli
gimus cōclusiones z p̄ncipia. z sic intelligitur aliqd in ali
quo cum discursu. quādoq; vero eodez actu intelligit
qd intelligitur z quo intelligitur. sicut eodez actu visiois
videt aliqd speculū z rem in speculo. z sic videt aliquid
in alio sine discursu. eodem autē actu deus intelligit qd
quid intelligit vñ absq; omī discursu aliqd in alio in
telligit. **A**d tertiū dōm q pater nō dicit in filio intelli
gere sicut in p̄ncipio. sed sicut in obiecto vt dictum est.
sapiēs autē significat p̄ modum habitus sed intellectus per
modum actus. habitus autē nō habet respectū ad obie/
ctum nisi mediate. s; actus immediate. z ita pater nō ita
bz sapiēs in filio sicut intelligens i filio.

Di. XXXIII
Est p̄dicta zc. **H**ic
q̄runtur q̄tuor. **P**rimo vtz p̄prietates
sint diuina essentia. **S**cdō vtz sint ipe p
sone. **T**ercio vtz sint i psonis. **Q**uarto vtrum sint
in essentia.

H p̄mū sic pcedit z videtur q p̄prietates nō sit
idē qd essentia. q̄cunq; enī sūt idēz. ita se hñt
q multiplicato vno multiplicat z reliquū s;
i diuinis p̄prietates multiplicat essentia vna manēre
ergo p̄prietates z essentia nō sūt idēz. **Q**uecūq; sunt
idēz eoz ē vñū esse. sed ē relationis ead aliud se habere
fm p̄bm in p̄di. ergo si p̄prietates relatiua est idē q diuina

essentia. optebit q ē diuine essentie sit ad aliud se habere
z sic bñt ē imp̄fectissimū. **I**mpossibile est aliqd
fm idē puenire z distinguī. s; pater z fili? pueniunt in
essentia. distinguunt autē i p̄prietatibz relatiōis. s; p̄prie
tas relatiua nō ē idē qd essentia. **D**e q̄cunq; p̄dicat
essentia p̄dicant essentialia attributa hec aut non p̄dicat
de p̄prietatibz. nō enī d; q paternitas sit sapiens vel q
creet. ergo p̄prietates nō ē essentia. **S**z p̄tra nihil ē ad
orādū adoratōe latric nisi deus. s; p̄prietates p̄sonaz
sūt adorādē adoratōe latric vt p̄t; i p̄fatiōe trinitat; vt
in p̄sonis adorēz p̄prietates. s; p̄prietates relatiue sūt ipe
de? **Q**uicqd ē p̄ter rei essentia. vel nihil ē. vel acci
dens ē. s; qd ē nihil vel accidēs. nō p̄stituit alicui? nate
ypostasim. cū s; p̄prietates ypostases p̄stituat vt supra
dictū ē. impossibile ē q sint aliqd extra diuinā essentia

R dōm q suppositis fidei fundamētis necesse ē po
nere p̄prietates relatiuas ēē diuinā essentia. optet enī
dicere q relatiōes iste vel sint res aliqve vel nō. si sūt
realiter: s; in rōne tñ. cū p̄sone diuine nō distinguat nī/
si p̄bmōi relatiōes seq̄ret q distinctio p̄sonaz in diuis
eēt fm rōnez tñ. qd ē heresis sabellij Si autē sint res de
necessitate sūt create si nō sūt essentia diuina: sola diuina
essentia ē increata. z ita seq̄ret q p̄t; z fili? z fl. in q̄rū b?
mōi sūt creature qd ē ip̄ssimū vñ optet dicere q f̄latō
i diuinis ē idē realit; q essentia diuina. differt autē solū rōne
nam relatiō i p̄tat respectum ad alterz nō autē essentia. et
bñ c̄ respectū p̄sideras porretan? dicit relatiōes i diuinis
nō ēē essentia s; assistētes tñ. ad modū relationū q nō
ponūt aliqd reale i relatiōis. vt dextrū z sinistrū i lapide
s; postea h i remēsū p̄tilio retractauit **A**d p̄mū dōm
q relatiō vt dictū ē differt rōne ab essentia in q̄tū est ad al
terū ex hoc aut bz q multiplicet rōne oppositiōis relati
ue nō aut ex p̄te illa q ē cū essentia idēz. **A**d scdm dōm
q i diffinitōe p̄bi ēē nō sumit p̄ actu cēndi. s; p̄ rōne en
tis pur d; q diffinitio ē oīo significas qd est ēē z sic ēē.
id ē. relatiōis rō i diuinis ē ad aliud se bñt q̄uis ēē suum i
diuinis nō sit aliqd qd ēē essentie. **A**d tertiū dōm q p/
sone distinguūtur relatiōibz scdm q adinuicem
opponūt relatiue nō aut ex p̄te illa q sunt vñū cū essen/
tia. **A**d q̄rtū dōm q attributa essentialia p̄nt signifi
cari i abstracto vel i p̄terito. si i abstracto sic essentialiter
p̄dicat z de essentia z de p̄prietate i abstracto acceptis
dicim? enī q essentia diuina vel etia; paternitas est boni
tas vel sapia dei. si aut i p̄terito significat sic nō p̄dicant
de essentia vel p̄prietate i abstracto significatis nisi illa
attributa q circūeunt omē ens. dicim? enim q essentia
vel potentia est ens vna vel bona nō aut p̄prie q sit fa/
piēs vel creās. s; h d; de deo vel de p̄fe q significant per
modū suppositi nō aut essentia vel paternitas.

H scdm sic pcedit z videt q p̄prietates rela/
tiue nō sint idē q diuine p̄sone. qz fm Aug. in
omī co qd bz relatiue ē aliqd excepto hoc qd
ad alterz d; sicut denari? ē aliqd excepto hoc
qd d; p̄ciū. si s; p̄sone diuine dicūt ad aliqd ipe sunt ali/
qd p̄ter ipas relatiōes. z ita relatiōes nō sūt p̄sone diuine
Personae diuine realiter distinguūt. s; relatiō nō di/
stinguūt realit; vt videt. qz nō distinguunt adinuicē nisi
fm q ab essentia differūt a q differūt solūmō rōne. s; p/
prietates relatiue nō sūt ipe diuine p̄sone. **S**i p̄prie
tates relatiue eēt idem q p̄sone hoc mō se haberet ad
deū p̄prietates sicut p̄sone. sed deus bz trinus p̄pter tri
narium p̄sonaz. s; dicit q̄nus p̄p̄ q̄nariū notionū qd
est falsum. **P**ersona diuina est generas vl genita
vel p̄cedens nō aut p̄prietates. ergo p̄prietates non ē perso/
na. **S**z p̄tra est qd **H**el. dicit. nec q̄cūq; est filius nisi
fili? sed fili? relatiōem significat. ergo filius est ipa rela

rōnem vt in lsa dicitur. et hoc patet si consideretur quāter differt in nobis essentia et persona. nōmē enī essentie signifi-
ficat sola essentialia rei pncipia. sed in nōmē psonae in-
cluduntur oīa quaecūq; possunt ei puenire siue sint essen-
tialia siue accidentalia. q̄ persona significat p̄modū rō-
nis. sed essentia p̄modū p̄ris. in omnib; ergo rebus
in quibus inuenitur aliquid p̄ter pncipia essentialia. differt
essentia et persona realiter. et hoc est in omni creatu-
ra in deo autē p̄ter essentiam suam nō inuenitur aliquid
q̄ sit realit̄ distinctū. sed rōne t̄m. si autē p̄ter essentia in
deo nō esset aliquid nec re nec rōne differēs tunc essen-
tia esset idem q̄ persona re et rōne. **¶** Ad primum dōm q̄
fm b̄ persona rōne differt ab essentia q̄ includit i suo intel-
lectu p̄prietatem nō autē essentia. et ideo ex hoc q̄ rōne
distinguitur eēntia et psona p̄tingit q̄ psona ē incommu-
nicabilis et essentia cōmunis. **¶** Ad scōm dōm q̄ perso-
na q̄ includit i suo intellectu quicquid rōne est in diuis
ideo significat p̄modū totius. id ē. vt suppositū sub-
sistens nō autem essentia. vñ cum generare sit rei existē-
tis solum et ipsa differētia rōnis p̄tingit q̄ psona gene-
rat et essentia nō generat. **¶** Ad tertiu dōm q̄ p̄prietas
p̄ quā est indiuiduatio vel incommunicabilitas in diuis
non est aliud ab essentia re. sed rōne t̄m. et ideo nec p̄so-
na ab essentia.

¶ Ad scōm sic p̄ceditur et videtur q̄ in cōuenien-
ter in lsa appropiatur essentialia attributa p̄-
sonis diuinis. sapia enī est pncipium ubi sed
pncipium verbi in diuis est pater. q̄ sapia de-
bet appropiari patri et nō filio. **¶** Potētia in diuis
dicitur vel ad actū notionalē vt generare vel ad actū essen-
tialē vt creare sed neutra potētia patri appropiatur
nam potētia generandi est ei p̄pria. potētia autē crean-
di nō imptat pncipium diuine psonae. q̄ patri potētia nō
appropiatur. **¶** Virtus ad potētiā p̄tinet. q̄ ē vl-
timum potētie fm p̄bm in .j. c. z. m. sed virtus appo-
piatur filio. i. ad Cor. i. xpm dei v̄tutem et dei sapiāz
z. ff. Luc. vi. v̄tutē de illo exibat et sanabat oēs. ergo oīs
potētia nō debet appropiari patri. **¶** Bonitas ha-
bet rōnem causae finalis ad quā alia referuntur sed fm
h̄yl. pater est ad quē alie p̄sone referunt. q̄ bonitas ma-
gis est appropianda patri q̄ spūs sancto. **¶** Bonitas
nō est amor sed amoris pncipium cum q̄ spūs sancto sit
amor bonitas nō debet spūs sancto appropiari. sed pa-
tri vñ filio. **¶** dōm q̄ sicut sup̄ius dictum est dupli-
ci rōne fit appropiatio in diuis scz rōne puenientie ad
p̄pria diuināz psonāz et rōne differentie ad p̄pria hu-
manāz psonāz vtroq; autē modo puenit appropiatio
que in lsa ponitur diuis psonis. naz apud nos patres
p̄sueverunt esse omēs impotētes p̄pter senū. et ideo deo
patri p̄teritū appropiatur potētia. filij apud nos sūt
insipientes p̄pter inexperiencez. et ideo filio dei appropi-
atur sapia in nobis. etiam ex multitudine ire maior ac-
tractio vel expulsio spūs sit p̄pter accēssionem sanguis
circa cor et p̄pter hoc nomen spūs in quādā asperitate
sonat fm illud Esa. xv. Spūs robustoz q̄ si turbo im-
pellens parietem. et ideo spūs sancto attribuit bonitas
similiter potētia habet rōnem pncipij et sic habet simi-
litudinem cū p̄p̄is patris q̄ est pncipium totius deit̄
tatis. sapia vero cum filio q̄ p̄cedit vt v̄bum qd ad sapi-
entiam p̄tinet. bonitas vero. ff. cōgruit que p̄cedit vt
amor cuius tota rō est bonitas vnde appropiatio i lsa
posita est pueniens. **¶** Ad p̄mū dōm q̄ in nōmē p̄-
sonali patris nō imptatur aliquid ad sapiāz p̄tinentis
sicut imptatur in nōmē psonali filij qd est v̄bum. et ita
sapia non ita patri vt filio appropiatur. et p̄cipue cum ver-
bum sit sapia in actu in quo cōpletio sapie inuenitur.

¶ Ad scōm dōm q̄ potētia fm q̄ appropiatur patri acci-
pitur in ordine ad actū essentialē. hec autē potētia lz
non sit pncipium diuine psonae. ex hoc ipso t̄m q̄ est pnci-
pium alicuius habet similitudinē cum pncipio psona-
li. et ita patri appropiatur. **¶** Ad tertiu dōm q̄ v̄tus p̄-
tripliciter p̄siderari. Uno modo fm q̄ radicat in potē-
tia. et sic cōpetit patri. Alio modo. put p̄ eas potētia ope-
ratur. et sic cōpetit filio p̄ quem pater opatur. Tertio
modo. put opus bonū reddit. et sic. ff. cui appropiatur
bonitas. **¶** Ad q̄rtum dōm q̄ ad bonitatem nō referat
aliquid nisi per viam amoris. et ideo bonitas. ff. qui est
amor appropiatur. **¶** Ad q̄ntum dōm q̄ ex hoc ipso q̄ bo-
nitas est amoris pncipij. et ideo habet quādam cōue-
nientiam cū amore. et ita appropiari potest. ff. nō autē
patri vel filio. q̄ in p̄p̄is eorū nōb̄ nō intelligit aliqd
ad bonitatem vel ad amorē p̄tinentis.

¶ **E**inde querit de his
q̄ trāslatiue de deo dicuntur. Et circa hoc
quintur duo. **¶** Primo vtrum noia crea-
turaz debeāt de deo trāslatiue dici. **¶** Se-
cūdo vtrum oīa q̄ de deo dicūt trāslatiue dicāt.

¶ Ad p̄mū sic p̄ceditur. et videt q̄ de deo nihil
trāslatiue dici debeat. a diuina enī doctrina ca-
ueri debet hoc qd p̄t esse occasio erroris. sz cō-
sideratio creaturaz p̄cipue corporeaz fuit oc-
casio idolatri errandi circa deum. fm illud Sap. xij.
Creatura dei mediū facte sunt pedib; insipientiū. ergo
nomia creaturaz corporalū non dicuntur trāslatiue in
dei p̄dicationem assumi. **¶** Inter deum et creaturā
nō potest attēdi aliqua similitudo. q̄ neq; genere neq;
specie neq; accidēte pueniūt. sed trāslatio attēditur fm
aliquā similitudinē vt p̄z p̄ p̄bm. ergo noia creatura-
rum in deū assumi nō debent. **¶** Plus accedunt ad
dei similitudinē sube spūales q̄ corporales. sed in diu-
nam p̄dicationem nō trāsumunt nomia spūaliū cre-
aturarū. non enī dicitur deus angel⁹ vel anima. ergo
multomin⁹ nomia corporalū creaturaz sunt in diu-
nam p̄dicationem trāsumēda. **¶** Fm hoc. in lib. de
trini. in diuinis nō oportet ad imaginationē deduci. sed
h̄mōi trāsumptio ad imaginationē deducit. q̄ in cōue-
nienter fit in diuis. **¶** Sed p̄tra deus vnicuiq; creatu-
re. puidet fm modum suum. vñ dicitur Mat. iij. dedit vni
cuiq; fm p̄p̄iam v̄tutem sed modus p̄naturalis homi-
est vt ex sensibilib; cognitionē accipiat. q̄ pueniētē ho-
mini tradunt diuina sub metaphora sensibilib; rerum.
¶ Diuina mysteria sūt in se delib⁹ occultada Mat.
vj. Nolite sanctū dare canibus sed qdaz modus ocul-
tandi est dum spūalia sub corporalib; figuris tradunt
q̄ pueniēter fit trāsumptio h̄mōi corporalū in diuina
¶ dōm q̄ fm p̄bm aīa quodāmodo est oīa in q̄ntum
est potētia ad omēs spēs intelligibiliūz et sensibiliūz
hunc ergo modū anima hominis debet in diuina cogni-
tione p̄fici p̄ quem modūz in creaturis diuina bonitas
diffundit quaz qdam p̄cipiunt diuinā bonitatē imate-
rialiter vt incorporea. quedaz vero materialiter. vt cor-
poralia. et ideo ad b̄ q̄ homo p̄fecte dei notitia p̄ficere
oportuit q̄ prim de diuinis instrueret intelligibiliter et i
materialiter qd sit p̄ intelligibiles dei nominatiōes vt
cum docemur deum esse bonū et sapiētēz. prim vero q̄ si
visibiliter et corporaliter vt cum nobis diuina sub simili-
tudinib; rerum corporalū describuntur. et sic rebus di-
uinis vnimur. et q̄ntum ad intellectum et q̄ntum ad sen-
sum. put possibile est. et hāc causam assignat Dyo. i. cpi-
stola quam scribit ad Titū. **¶** Ad p̄mū dōm q̄ erro-
ris occasio tollitur p̄ alia q̄ in scripturis de deo dicuntur

absq; metaphora. nam ex his q; metaphorice dicuntur non est aliqd asserendum nisi p ea q; plane in scripturis dicuntur valeat approbari. vt Aug⁹ docet in li. de doc. xpiana. **¶** Ad fm dñm q; hmōi trāslatio corpaliū ad diuina nō fit fm similitudinē generis vel speciei aut acci dētis sed proportionalitatis vt cum dñs de⁹ iratus ex h q; ita se habet ad puniendū sicut homo iratus ad vindicā dum. **¶** Ad tertiu dñm q; in diuīs est imago relinque/ da q̄tum ad p̄sideratōis finem i quo ē iudiciū vt scz de diuinis non iudicem⁹ ad modū; corporalīū rerū. non aut q̄tum ad p̄ncipiū p̄siderationis. nam ex visibili/ bus creaturis q; sub imaginatiōe cadūt op̄ret in inuisi/ biliū diuinorū manu duci intellectum fm dñs cōtinam apli ad Ro. i. **¶** Ad q̄rtū dñm q; ppter similitudinē sp̄ ritualiū creaturaz ad deū posset de facili existimari q; fm p̄prietatem z nō fm metaphorā diceret de deo sz de creaturis visibilib; manifestum est q; scdm p̄prietatem de deo dici non p̄t.

Ad scdm sic p̄ceditur z videt q; nihil possit di ci de deo nisi metaphorice. nomē enī vni⁹ rei non nisi metaphorice de alia p̄dicatur sic cuz dicit homo lapis. sed de⁹ nō noiā a nobis ni si nominib; creaturaz. vnde dñs in libro de causis q; cū deus dñs intelligens noiā noiē causari sui p̄t. z eadē ra tio est de alijs quē de deo dicunt. q; nullū nomē dicit dñs nisi metaphorice. **¶** De qd dñs de aliq; ex sola rō ne similitudinis metaphorice p̄dicat. sicut cum dñs pra tum ridet. sz deum non possum⁹ noiare nisi ex similitu dine bonitatis ei⁹ in creatura repta. sic enī in dei cogni tione deuenim⁹. q; oia nomia que a nobis de deo dicūt metaphorice dñs p̄dicant. **¶** De nomē qd ab aliq; ve rius remouet q; affirmet dñs p̄dicat metaphorice sz ta/ lia sunt diuina nomia omia. q; fm dñs. negatōes in di uinis vere sunt affirmatōes incōpacte. ergo non dñs deo nisi metaphorice p̄dicat. **¶** Sed p̄tra est qd Ambro. di stinguir noiā trāslatiua p̄tra alia diuina noiā. **¶** De qd dñs aliq; metaphorice min⁹ vere in eo existit q; in eo vnde metaphora sumit sed qdam sunt nomia quozum res verius iuenitur i deo q; in creaturis sicut ē bonuz z alia hmōi. q; nō dicūt de deo metaphorice. **¶** Qd cum deus sit causa exēplaris oim rerū ipe creature ppo nūtur vt qdam imago dei p quā in ipm deuenire possi mus. Similitudo aut i aliq; imagine repta dupliciter potest p̄siderari. Uno modo q̄tum ad rōnem forme. ce sic imago ab exēplari non dissidet z id qd notat formā imaginis p̄t etiam exēplari puenire. Alio mō p̄side ratur q̄tum ad esse qd habet i imagine. z sic dissidet ab exēplari. vnde qd sic de imagine dñs exēplari nō cōuenit sicut esse cuprum nō puenit homini. sed ē sic effigiatū nomia q; illa qbus designat ratio forme fm quā creatu ra ē dei q̄si imago de deo z creatura dicūt p p̄ua dñs cum illa ratio forme a deo in creaturā effluat. Noia ve ro in quoz; significatōe includit etiam p̄p̄iū esse create nō cōueniūt deo nisi metaphorice sicut oia que species creaturarū designāt vt homo lapis z hmōi. z sic p̄tz q; non omia metaphorice dicūt de deo. **¶** Ad primū q; dñm q; nomē intellectus dicit esse creaturē inq̄tū ex ere ature inspectōe ipm imponim⁹. q; tam ē nō est impo/ priū ad id qd est p̄p̄iū creature. sed ad id i quo creatu ra deum representat p̄t etiam de deo absq; metaphora dici. **¶** Ad scdm dñm q; i nominib; metaphorice dicit cum similitudine etiam includit dissimilitudo. sz noia qdam sunt q; id solū significāt in quo creatura deo est siliis. **¶** Ad tertium dñm q; noia hnt aliqd ex modo intellectus nostri quā significāt. z q̄tum ad hoc oia nō/ minū a que sūt a nobis imposita incōueniēter deo appro

priā. q; nō cū intelligim⁹ sicuti est aliqd q; hnt z ex pre rei quā significāt. z fm hoc aliq; nomina deo aptari sūt metaphorice.

XXXV Dñs supra discerni-

mus zc. **¶** Dic querūt qnq; **¶** Primo vtrū in deo sit scia. **¶** Secdo vtrū sua confi deratio sit sua suba. **¶** Tertio vtrū cognoscat seipm. **¶** Quarto vtrū cognoscat alia. **¶** Quinto vtrū cogno scat singularia.

Ad primū sic p̄ceditur z videtur q; scia deo nō cōueniat. deo enī nō puenit aliquid qd dēpē der ab aliq; p̄ncipio. q; in eo nihil est causatur sed sciētia dependet ab aliq; p̄ncipio. nam sciē tie p̄ncipium est intellect⁹ fm p̄m in. vi. etb. q; sciētia in deo nō est. **¶** Nihil p̄t deo puenire qd receptiōes i eo imp̄ret. sed sciētia imp̄tare videt receptiōes quāda; cū intelligere dicat non fm motum ad res. sed fm motū ad intelligentē. ergo sciētia i deo nō est. **¶** Id qd est i mēte nostra sublimi⁹ est infra deū. sed illud qd est i mēte nostra supremū nō deputat scie sed sapiētie fm Aug. ergo in deo nō est sciētia. **¶** Sz qd dñs in ps. Mirabi lis fa. ē. sci. zc. **¶** Fm Anf. omē qd est simplex z oino melius esse q; non esse deo attribuēdū est. sed sciētia est hmōi. ergo est deo attribuēda. **¶** Sz dñm q; necessariū est in deo ponere sciētiā qd sic p̄tz. op̄ret enī id qd ē re rum oim p̄ncipium sūme p̄fectum esse. q; omnia imp̄e cta reducūt ad aliq; p̄fectum sicut ad p̄ncipiū. sicut semen ad plantā vel aial. sūma autē p̄fectio non p̄t iue niri nisi i cognitione. nam res nō cognoscēs habet suaz p̄p̄iam p̄fectōem. z desūt sibi p̄fectōes omniū aliaz; rez rum. res autē cognoscēs nō solum habet p̄fectōem p/ p̄p̄iam p quā in natura sua subsistit. sed etiam aliaz; in/ q̄tum alia p formas suas possūt esse apud cognoscētes z oim si res illa cognoscēs nata sit omia cognoscere qd non p̄t esse nisi habeat cognitōem intellectualem. nam cognitio sensitiua vltra corporalia se nō exēdit op̄ret q; deum q; est p̄fectissimus z a quo omis p̄fectio deriuat tur intellectuam cognitōem habere q; sciētiā dicim⁹ ad p̄ns. **¶** Ad primū ergo dñm q; scia de deo non dicit nisi q̄tum ad id qd p̄fectionis est. s. rōne certitudis nō aut fm qd in nobis iuenitur p quēdā discursū ab in/ intellectu p̄ncipioz; deducta. **¶** Ad scdm dñm q; ratio il/ la p̄cedit de scia que est a rebus accepta. talis aut nō est diuina sciētia. sed potius causans res. **¶** Ad tertiu dñm q; diuina cognitio z sapia dicit inq̄tū; seipm deus co/ gnoscit. z sciētia inq̄tum res tpales intuet q̄uis z ipa sapia etiam apud nos scia qdam sit cōmuniter nomie sciētie accepto sz fm aliquā sciētie acceptionē p̄tra sapi/ entiam distinguat.

Ad scdm sic p̄ceditur z videtur q; opatio intel/ lectualis dei nō sit sua suba. oia enī opatio ē ab aliquo opante. sed diuina essentia nō est ab aliquo. q; diuina essentia nō est ipa opatio in/ lectuualis dei. **¶** Fm essentia suam deus nō habet respectū ad creaturas. sed fm opationem intellectuālē ad creaturas referet. ergo ipa dei cōsideratio nō est suba sua. **¶** Si essentia dei est idē qd eius intelligere parī rōne erit idē qd eius velle. sed q̄cunq; vni z eidē sunt eadē. sibi inuicē sūt eadē. q; deo ēē idēz velle z intelli gere qd falsū videtur multa enī intelligit que nō vult z sic dei essentia nō est suum intelligere vt videt. **¶** Sed q; ipe deus est sua beatitudo vt boeti⁹ p̄bat in li. de p̄so. sed beatitudo siue felicitas est opatio intellect⁹ fm p̄m ergo opatio intellectuālis i deo ē ipe deus. **¶** Opatio

intellectus cum non transcat in exteriorem materiam est in ipso intelligere. ut patet per philosophum. item. operatio ergo intellectus alia dei est in ipso deo. sed quicquid est in deo est sua essentia alia esset in eo aliquid accidens. ergo ipsum intelligere dei est ipsa essentia. **¶** 2° dicitur quod quicumque subiecta rei est aliud quam eius operatio subiecta est in potentia respectu operationis nam secundum operationem res est in suo ultimo complemento. item. possibile autem est divina substantia esse in potentia respectu alius cuius cum ipsa sit actus purus et completus. unde necesse est dicere quod substantia dei est ipsa sua operatio ex quo sequitur quod deus sit idem esse et vivere et intelligere et beatum esse nam substantia dei est suum esse. **¶** Ad primum ergo dicitur quod esse ab alio in diuis accipitur dupliciter. Uno modo secundum originem rei sicut filius est a patre. et sic essentia diuina non competit esse ab alio. Alio modo secundum originem rationis in quantum scilicet intellectus noster ea que deo attribuitur concipit secundum modum rerum que inspicit. et sic operationem concipit ut ab alio creaturam in quantum apud nos operans non est ipsa operatio sed operatio rationis principium. **¶** Ad secundum dicitur quod operatio dei quoduis sit eius essentia secundum substantiam tamen differt ratione. et ex hac parte contingit quod operatio intellectualis habet respectum ad res intellectas que respectu essentia non impletur. **¶** Ad tertium dicitur quod sicut intelligere est idem re cum essentia diuina differens ratione ita et uelle. et ex hac parte qua ab essentia differunt etiam abinueniuntur distinguuntur. et ideo alium respectum implet uelle et intelligere. et propter hoc non oportet quod omnia sint uolita a deo sicut scita sunt.

¶ Ad tertium sic proceditur et uidetur quod deus non intelligat se. omne enim quod se intelligit comprehendit se. quod autem comprehendit se finitum est sibi quorum utrumque habet ab Augustino in libro lxxxiij. quod autem non est sibi finitum. quia secundum philosophum in vi. philosophia. Infinitum non potest transiri neque a finito neque ab infinito. ergo deus non intelligit se. **¶** Sciencia et intellectus non sunt nisi de uniuersali. nam secundum hoc. uniuersale est dum intelligit singulare dum sentit. sed deus non est uniuersale. quod sic non est subsistens. ergo deus a seipso intelligi non potest. **¶** Sicut se habet sensibile ad sensum. ita intelligere ad intellectum ut dicitur in libro de anima. sed sensibile a sensu non cognoscitur quando est in naturam scientis ipsum ut patet de calore febris ethice. ergo multo minus intelligibile quod est omnino idem intellectui potest ab intellectu intelligi. et sic deus non potest intelligere seipsum. **¶** Sed contra est quod philosophus dicit quod trinitas sibi soli nota est et homini assumpto.

¶ Quarto est nobilius intelligibile tanto est nobilius ipsum intelligere. sed intellectus creatus potest intelligere deum. si ergo deus seipsum non intelligit cum nullum intelligibile deo equari possit intelligere creaturam nobiliorem creaturam intelligere dei quod est impossibile. ergo deus intelligit seipsum. **¶** 2° dicitur quod aliqui forma ex hoc est intelligibilis quod est imaterialis quod patet ex hoc quod ab intellectu non nihil potest intelligi nisi post omnimodam depurationem a materia et materialibus additionibus. et quod intelligibile est perfectio intellectus in quantum est intelligens actu. perfectio autem omnis est perfectibilis proportionata. ideo oportet substantiam intelligentem esse imaterialem. et in hoc conueniunt intelligibile et intelligens differunt autem in duobus scilicet in hoc quod intelligens oportet esse subsistens sicut et quodlibet operans non autem forma intelligibilem. et hoc quod intelligibile comparatur ad intelligentem ut actus ad potentiam. si ergo aliqui res imaterialis sit subsistens. et ultima completionem completa absque distinctione potentie et actus. illa res erit intelligens seipsum. huiusmodi autem deus est unde ipse seipsum perfecte intelligit. **¶** Ad primum quod deus intelligit se et comprehendit se non obstante quod est infinitus. non enim est infinitus per se habens premissam post partem absque fine quas necesse sit numerando pertransire ad

completionem totius sic enim est impossibile ipsum comprehendere vel a se vel ab alio. est autem infinitum negatiue. quod essentia sua nullo modo limitatur. et similiter nec suum intelligere quod est eius essentia ut probatur est. sic ergo dicitur seipsum comprehendere in quantum eius essentia suum intelligere non excedit et per tanto etiam dicitur sibi finitum. philosophus autem loquitur de infinito per se. et sic per se solutio ad primum. **¶** Ad secundum dicitur quod duplex est intelligibile. quoddam ex sua natura. et hoc non est uniuersale. sed res imaterialis subsistens sicut deus. aliud est intelligibile ex actu nostro quod scilicet nos facimus intelligibile abstractendo. et hoc est uniuersale. **¶** Ad tertium dicitur quod sensus est uirtus materialis. unde oportet quod cognoscat per alterationem et passionem quod non potest esse nisi sensibile sit diuersus intellectus autem diuinus est imaterialis et nullo modo in potentia. et ideo non est simile.

¶ Quartum sic proceditur et uidetur quod deus non cognoscat alia a se. intelligere enim est perfectio intelligentis. si ergo deus intelligit alia a se aliquid aliud ab ipso erit perfectio ipsius quod est impossibile. **¶** Actus distinguitur secundum obiecta. scilicet intelligere dei est unita simplex operatio cum ipsa sit ipsa dei essentia. si ergo intelligit seipsum nihil aliud a se intelligit. **¶** Cognitio fit ratione similitudinis quod est iter cognoscens et cognitum. sed iter deum et creaturas est minima similitudo. si ergo deus cognoscit eas imperfectissime cognoscit quod est incoherens. non ergo cognoscit eas. **¶** Sed contra est quod dicitur Hebr. iij. Omnia nuda sunt et aperta oculis eius. **¶** Quicquid scit unum reliquorum scit et aliud. sed deus est principium creaturarum. cum ergo ipse cognoscat se ipsum cognoscit et creaturas. **¶** 2° dicitur quod ex hoc aliqui est aliorum intellectus quod illa sunt apud ipsum modo intelligibili sicut species rerum apud intellectum. oportet autem effectus in sua causa aliquiter preexistere et nobilius quam in seipsis. agens enim producit sibi simile nec agit ultra sue speciei uirtutem sic ergo oportet creaturas esse in deo quod est eorum causa nec potest in eo esse nisi per modum ipsi dei. quod unumquodque inest alicui per modum eius in quo est. unde cum deus sit imaterialis et intellectualis nature creata est in ipso imaterialiter et intelligibiliter. **¶** Ad primum ergo dicitur quod intelligencia est perfectio intelligentis ratione sue similitudinis quod intelligit creaturam autem non per aliam speciem a deo intelliguntur quam per essentiam dei ratione cuius creature in deo sunt. nam creatura a creatore est creature essentia secundum Anselmum. unde non sequitur quod deus aliquo alio perficiatur. **¶** Ad secundum dicitur quod actus distinguitur non secundum materiale distinctionem obiectorum. sed formaliter. scilicet secundum rationem obiecti. et sic non distinguuntur ea que a deo cognoscuntur et se et alia per modum unius cognoscat. scilicet essentia suam. **¶** Ad tertium dicitur quod quous sit maxima dissimilitudo iter deus et creaturam considerata proprietate naturali utriusque tamen secundum modum representationis est expressiua similitudo in quantum diuina centia expressissime representat creaturam beatus autem similitudo et non prima ad cognitionem requiritur. nam per speciem imaterialem res materiales cognoscuntur ab intellectu nostro.

¶ Quintum sic procedit et uidetur quod deus singularia non cognoscat. intellectus enim diuinus imaterialis lior est quam noster. sed intellectus noster ratione sue imaterialitatis singularia non cognoscit. nam uirtutes materiales ea tantum cognoscunt ut imaginatio et sensus. ergo deus singularia non cognoscit. **¶** Singulare in diuina est per materiam sed materia cum sit in potentia solum non habet similitudinem in deo quod est actus purus. et sic ab eo non cognoscitur. nec singulare. **¶** De omnia cognoscit per unam essentiam suam. sed unum non potest esse propria ratio multorum ita quod sit uniuscuiusque cum de ratione proprii sit quod alii non conueniat. ergo deus non habet propriam cognitionem de rebus. sed solum communem. et ita non cognoscit singularia

Sed contra nullus potest gubernare et iudicare ea que non cognoscit. sed deus res particularibus gubernat et de actibus particularibus iudicat. ergo singularia non cognoscit.

Sed quod scitur in universalibus scitur in particularibus qui deum cognitio est imperfecta. si ergo deus scit res in universalibus scit res imperfecte quod est inconueniens. **R**espondeo dicendum quod deus scit res secundum quod est rerum causa. sic enim ostensum est res in deo existere et per consequens ab eo intelligi ipse autem est causa rerum non solum quantum ad naturam communem. sed etiam quantum ad omnia determinata et individuantia naturam communem et etiam quantum ad omnes causas primas et remotas. ita ergo deus scit res non solum quantum ad naturam communem ut quidam dixerunt neque solum secundum rationem generis et speciem ut alij visum est. sed etiam quantum ad singularitatem cuiuslibet. unde perfecte cognoscit singulare sicut ille qui cognoscit omnia principia communia et individuantia et omnes causas primas et remotas alicuius singularis perfecte ipsum cognoscit. **A**d primum dicitur quod species intellectus nostri a rebus accipiuntur quod non agunt nisi ratione forme. unde species intelligibiles comparantur ad res ratione formarum suarum. et ideo per eas non cognoscitur singulare quod non individuatur forma perfectam cuius tales species immaterialiter in intellectu recipiuntur sed essentia diuina per quam deus intelligit et representat formam et materiam in quantum est utriusque causa. et ideo non est simile. **A**d secundum dicitur quod secundum hoc similitudo rerum est in deo secundum quod res deum imitantur. res enim similes dicuntur imaginem suam in quantum imago eam imitat. et per hunc modum diuina essentia est similitudo materie et cuiuslibet entis. quod unumquodque in quantum precipue de esse in se diuinam essentiam imitatur. **A**d tertium dicitur quod essentia diuina est exemplar proprium cuiuslibet rei singularis et hoc quod alio et alio modo diuerse res eam imitantur sed nulla perfecte.

DI. XXXVI

Olet hic queri cum oia

dicantur. **D**icitur duplex questio. **P**rima de rebus a deo peditis. **S**ecunda de deis. **C**irca primam duo queruntur. **P**rimo utrum ea que deus cognoscit in deo sint. **S**ecundo utrum mala cognoscant.

Ad primum sic proceditur et videtur quod ea que deus cognoscit non omnia sint in ipso deus enim cognoscit res in propria natura existentes. sed res secundum quod sunt in propria natura non sunt in deo. quia secundum quod sunt in deo sunt creature essentia ut **A**nf. dicit ergo ea que deus cognoscit non sunt in deo. **S**i creaturae sunt in deo aut per suam essentiam aut per suam similitudinem non autem sunt per suam essentiam. quia sic essentialiter essent deus. cuius omne quod est in deo deus sit. nec per similitudinem. quia sic res verius essent in seipsis quam in deo quod est inconueniens. ergo creature a deo cognite non sunt in deo.

Pro. 1. dicitur quod factum est in ipso vita erat. sed quod in deo est vita in se est viues alias exemplatur discordaret ab exemplari multe autem creature sunt non viue. ergo non omnes creature sunt in deo. **S**ed contra est quod dicitur **Roma. 11.** ex quo omnia per que omnia in quo omnia sunt. **O**mne continent est in continente sed creature continentur a deo. ergo creature sunt in deo. **R**espondeo dicendum quod aliquid dicitur esse in aliquo dupliciter. **U**no modo secundum suam essentiam. **A**lio modo secundum suam similitudinem. quia similitudo rei quodammodo est res ipsa utroque autem modo creatura in deo esse dicitur. nam ipse res create. prout in propriis naturis existit a deo in esse continentur. et secundum hoc in deo esse dicuntur ut in consuetudine et continentur secundum illud act. xvij. in ipso viuuntur mouentur et sumus omnes etiam creature ut supra dictum est dei

essentiam imitatur. unde sunt in deo etiam per similitudinem. **S**ed hoc pertinet dupliciter. scilicet secundum similitudinem cognoscens. et secundum similitudinem cause agentis. nam agens agit sibi simile sicut et cognitio fit per similitudinem hec autem duo in creaturis distinguuntur. nam aliquid est in aliquo ut in potentia actiua eius existens quod non est in eo per modum cognoscibilem et e contrario. **I**n deo vero isti duo modi coniunguntur. nam hoc modo cognoscit res quo causat eas. **A**d primum ergo dicendum quod res ipse per essentiam suam a deo cognosci possunt in quantum per similitudinem suam in deo sunt. nam similitudo rei in intellectu existens est causa quod res que est extra animam cognoscatur. **A**d secundum dicendum quod res habent verum esse in deo quam in seipsis. sed tamen nomen rei impositum secundum rationem proprie speciei magis proprie predicatur de re in propria natura existente quam secundum quod est in deo sicut similitudines rerum materialium in intellectu nostro habent nobiliter esse quam in ipsis materialibus rebus. quibus res materialis magis proprie dicitur homo vel lapis quam species que est in anima. **A**d tertium dicendum quod similitudo rei in anima vel in deo potest dupliciter considerari. **U**no modo secundum esse quod in deo habet. et sic dicitur esse vita in ipso. sic enim est ipse deus qui est vita. **A**lio modo secundum rationem forme per quam representat rem exemplatam. et sic respondet ei res creata et non primo modo. unde non oportet quod sola viuenteria sint in deo.

Ad secundum sic proceditur et videtur quod deus non cognoscit mala. deus enim cognoscit res in quantum est causa rerum. sed deus non est causa malorum. ergo videtur quod non cognoscit mala.

Respondeo ad hoc quod creatura in deo esse dicitur quod a deo cognoscitur. sed mala non sunt in deo. ergo mala deus non cognoscit. **R**espondeo ad hoc quod quicquid cognoscitur: cognoscit vel per simile vel per contrarium. sed mala non habent similitudinem in deo cum sit summum bonum nec eius essentie contrariatur. quia cum deus non sit in genere nihil potest esse ei contrarius. ergo mala deus non cognoscit. **S**ed contra. nullus potest esse ultor eorum que ignorat. sed deus est ultor malorum. ergo ipse cognoscit mala. **R**espondeo ad hoc quod nullum bonum summo bono potest deesse. sed cognitio mali quoddam bonum est cum per eam mala vitentur. ergo deus cognoscit malum. **R**espondeo dicendum quod propria cognitio de aliquo haberi non potest nisi cognoscatur prout est distinctum ab omnibus alijs que quidem distinctio in affirmatione et negatione consistit. unde oportet quod quicunque habet alicuius rei cognitionem propriam quod negationem eius cognoscit. et eadem ratione per rationem que est negatio que datur cum ergo deus ut ex supra dictis patet omnium rerum propriam noticiam habeat omnium rerum negationes et per rationes cognoscit. unde noticia mali deo non deest quibus aliquando dicitur nescire malos in quantum eos non approbat. sic enim dicitur nesciens quasi ad modum nescientis se habere. **A**d primum ergo dicendum quod quibus deus causa malorum culpe non sit est tamen causa bonorum que per illa mala puniuntur per quorum cognitionem illa cognoscit necesse est ex imperfecte diuine scientie ut mala per bona cognoscant. quia mala aliter cognoscibilia non sunt cum non habeant speciem sed sicut per rationem speciei. **A**d secundum dicendum quod creature dicuntur esse in deo ratione cognitionis in quantum habent in ipso similitudinem quod malis non competit. unde nullo modo sunt in deo possunt tamen dici esse in eius scientia secundum quod in scientia alicuius esse dicitur omne id quod per scientiam comprehenditur. **A**d tertium dicendum quod mala quibus non sunt similia vel contraria diuine scientie. sunt tamen contraria diuine effectibus quod diuine essentie

secu rei sūt forma ⁊ materia. sed deus non est pncipium
neq; rei vt forma neq; vt materia. q̄ de⁹ nō ē creatura.

Nihil qd est i aliquo excedit hoc i quo est nisi for/
tesit prialiter i eo. sed deus excedit qualibet creaturaz
nec habet prem. qd deus nō est i aliqua creatura ¶ Sed
ptra est qd dicitur. Diere. xliij. Nūqd non celum z terras
ego impleo. ¶ **U**bicūq est virtus dei est ipse deus. i.
i qualibet re est virtus dei. qz nulla res potest agere ni/
si virtus dei i ea opetur sicut virtus cause pme opatur
i causa scda. ergo deus est i qualibet re. ¶ **P**. dōm qd di
uersimode corporale z spūale i aliquo esse dicit. naz cor
porale dō esse i aliquo vt pntum in ipso sicut locatū in
loco. spūale autem dō esse in aliquo vt pntēs ipm sicut
anima i corporea. deus autē est pntēs. qualibet rem in
esse z imediare. quia ipse est creator z corporaliū z spiri/
tualium. nec potest esse qd rem i esse pntear nisi ille qui
influit rebus eē qui est rerum creator. sicut lumē i aere
nō pnter z pferat nisi qd lumen cōmunicat. vnde cū
opreat agens i mediatum esse p iunctus ei in qd agit ne/
cessarium est deum in qualibet re esse intimū sicut esse
rei est qd inter omnia est rei intimū ¶ **A**d primū ergo di
cēdū qd deo a creatura i infinitū distat p nature differē
tia. sed tamē p opationem vniciūq p iungitur in qstū re
nerem in esse. ¶ **A**d scdm dōm qd forma z materia sūt
pncipia rei intrinseca sicut pres eētie. deus autē nō sic
sed sicut pntēs rem i esse. ¶ **A**d tertiū dōm qd obiectio
illa pcedit de hoc qd est in aliquo sicut pntū in conti
nente non autē de hoc qd est in aliquo sicut cōtinens
in cōtento.

Ad secundum sic procedit z videt q deus nō sic pluri
bus modis i rebus vbi enī vnum sufficit. pla
ponere ē supflui. s. vñ mod⁹ cēdi deū i reb⁹
sufficeret ad rerū p̄uatōz. q supflui ē ponere plēs mo
dos. ¶ Ubi cūq; ē cēntiari ibi rca est fm suā potētiā
p̄sentiā. q nō debet poni tres mod⁹ essendi deuz i rebus
scz p cēntiā potētiā z p̄sentiā. ¶ P̄a est qdā spēa
lis p̄fectiō quā creatā a deo cōseqt. si q vñ mod⁹ essen
di decim i rebus accipiat fm grām videtur q pari rōne
fm quālibet formā accipi debeat vnus modus qd ē fal
sum. ¶ Habitatio firmam māsiōē designat s. effe
ctus naturales q semp manēt firmiores eē videntur qz
effectus grē q qñq; amittitur. ergo de⁹ in oib⁹ creaturis
inhabitat rōne naturalī effectū sicut i sanctis p grāz
z sic modus q de⁹ sanctos inhabitat nō debet poni spe
cialis. ¶ Magis natura dicitur esse in supposito qz
ecōuerso. sed i vnione dei ad hoīem suppositum vel pso
na est ex p̄cedi. q rōne illius vnionis non debet dici q
deus sit in creatura. s. ecōuerso. ¶ R. dōm q isti mod⁹
dupliciter distinguunt. nam qdā corz sunt generales re
spectu oīs creature i oib⁹ enī est p essentia; p̄sentiā z po
tentiam. Alij vero sūt spāles aliqbus creaturis i qbus
deus est p grām. p̄mi ergo mod⁹ distinguūt fm q idem
effectus diuersimode cōpatur ad deum. inq̄rtum enī ē
a deo p̄seruatus in eē dici. in creatura de⁹ esse p essentī
am inq̄rtum est deo cognitus p p̄sentiā. inq̄rtum totali
ter potētiē eius subiect⁹ est p potētiā. s. aliū mod⁹ distin
guūt fm diuersos effect⁹ qz de⁹ in creatura facit. nam
fm effectum cōmunē quē facit i qualibet creatura scz ē
naturale sumūt illi mod⁹ q sūt cōmunes omī creatu
re. Scdm vero esse spūale qd facit in sc̄is p grāz adop
tionis sumūt mod⁹ inhabitatōis p grām Scdm. hō ē
illud singulare ad qd pducitur nāsa hūana in xpō vr. f.
sic vna p̄sona dei z homīis sumūt modus quo deus est i
xpō p grām vnionis. ¶ Ad primū ergo dōm q vñ istō
rum modozū qbus deus est in oib⁹ creaturis alterz
ad sui p̄fectiōes redgit nō enī esse creature p̄fecte a deo

cōseruaretur nisi pfecte diuine prāti subijceret. ⁊ esset a
 deo notum. q̄ om̄ia in sapiētia facit. hī autē modi suf
 ficerēt q̄tum ad esse naturale sed nō q̄tū ad esse spūale
 p̄ q̄d aliq̄ supaddūf. ¶ Ad scōm dōm q̄ l̄z isti modi cō
 munes se psequatūr fm̄ rem. distinguūt tñ fm̄ rōnē
 nam aliud est creatūr a deo cōseruari in esse ⁊ aliud cō
 cognitioni ⁊ prāti subijci. ¶ Ad tertiū dōm q̄ p̄ grām
 habet creatura ad deum speciale p̄pationē. vt sc̄z vniat
 deo p̄ fructiōē amoris. ⁊ ideo grātia p̄ alijs for̄mis cō
 stituit speciale modum existēdi deum i rebus. ¶ Ad q̄r
 tum dōm q̄ in habitatio quādā familiaritatē designat
 quia est p̄p̄ia māio habitātis. vnde rōne familiaritatē
 q̄s deus habet ad sanctos q̄ ei cōiungūt p̄ fructiōem
 amoris dicit̄ deus habitare i sanctis p̄ alijs creaturis.
 ¶ Ad q̄ntum dōm q̄ in xp̄o et p̄re dicit̄is est ⁊ suppo
 sitū ⁊ natura. ip̄a ergo diuina natura est in supposito ho
 minis inq̄tum est idē suppositū diuine ⁊ hūane natū
 re suppositū etiā eternū ē ⁊ humana natura inq̄tuz i ca
 sublsistit sicut ⁊ suppositū petri ē i hūana natura.

Deinde querit quod de
us sit ubiq. ¶ Et circa hoc dicuntur duo.
¶ Primo vtz cē ubiq deo pueniat ¶ Se
cundo vtrum sit ei pproprium

Ad primum sic proceditur. 7 videtur qd deus non sit
vbiq. eē enī vbiq. significat eē ī loco s3 esse ī
loco deo nō competit cum sit incorporeus et
incorporea nō sunt ī loco fm hoc. ergo de⁹ nō
est vbiq. ¶ **S**ecundo sic proceditur. 7 videtur qd deus
rōne distributionis. sed deus in rebus omnibus non ē vt
in plurib⁹ locis. q2 hoc modo est ī toto mūdo sicut aīa
corpore fm Aug. ergo de⁹ nō ē vbiq. ¶ **T**ercio sic
proceditur. 7 videtur qd deus nō ē ī loco pparatur
ad locum vt mobile ad immobile. naz lo-
cus est immobilis. locata vero mobilia. sed deus pparatur
ad res vt immobile ad mobilia. ergo magis res sūt ī deo
vt ī loco q3 conuerso. 7 ita deus nō est vbiq. ¶ **S**ed
contra est qd ī ps. dicitur. si ascen. in ce. tu il. es. 7 c. ¶ **S**
Sicut deus est infinite duratōis ita infinite magnitu-
dinis sed rōne infinite duratōis deus dīct esse semp
ī d. ī omī tēpore. ergo rōne infinite magnitudinis est
vbiq. ī d. ī omī loco. ¶ **R**espondetur qd esse ī loco duplici-
ter accipitur. Uno modo fm qd aliquid est ī loco vt ī
loco 7 sic p se aliquid est ī loco qd loco mēsurat vt corp⁹
p accidens aut qd quid ē ī corpore. Alio modo dicitur
aliquid esse ī loco nō vt ī loco sic accidentia loci sunt ī
loco. 7 genus īpius 7 alia hmōi. deus ergo dīct esse vbiq.
q3 rōne īpius loci 7 rōne locatoris rōne loci īq̄tum
quēlibet locū ī esse pseruat. 7 sic est ī quolibet loco vt
ī quolibet re. sed hoc nō est eē ī loco vt ī loco. Alio modo
rōne locatoris. 7 sic est ī quolibet loco īq̄tum īpe est ī
omībus locatis. 7 ideo deo cōperit esse vbiq. ¶ **A**d prī-
mū ergo dicendum qd boe. accipit esse ī loco vt ī loco 7
p se sic autē deo nō cōperit esse ī loco nec aliquo nec oī
¶ **A**d scōm dōm qd nō solum totū vniuersū quod ī re-
spectu cōmuni ordinat ī deū sed etiā singule ptes fm
pprias habitudines. 7 ideo deus non solum est ī rebus
oib⁹ vt ī vno vniuerso. sed etiam ī singlis vt sunt ab
inuicem distincte. ¶ **A**d tertium dicendum qd obiectio
illa pcedit de eo qd mēsurat loco qd per se est ī loco vt
ī loco.

H scdm sic pceditur z videtur qd ee vbiqz no
sit ppium deo . quia vniuersale fm phm est
vbiqz z semp deus aut no est vniuersale neqz
pgrulare . ergo esse vbiqz non est ppium dei .
Numerus ptiū vniuersi qdam res est cum ergo
numerus sit i numeratio hecres erit vbiqz z sic no solu

minuit gl'am augeli. sed hoc ad gl'as ipsius pertinet q' talis locus sibi debeat qui ei debetur etiam cu' actu in eo non est.

Deinde queritur d' mo

tu angeli. ¶ Et circa hoc queruntur duo. Primo vtruz moueat in loco. Secundo vtrum moueat in tpe.

Ad primum sic pceditur et videtur q' angelus in loco nō moueat. Dñe enī qd i loco mouet est in potētia ad locum quia motus est actus existentis in potentia et ita habet materiā ad vbi sicut corpus celeste. sed angelus non est hmoi cum sit imaterialis fm d'yo. ergo nō mouetur fm locū. ¶ Dñe qd mouet mouetur fm locum vel ex se vel ex alio sed angel' non mouet ex alio. si enī nobilius moueret anima q' angelus nec iterum mouetur ex se. quia omne qd sic mouetur diuidit in duas pres q'z vna est mouē et alia mora vt pbat in. viij. phisic. q' angelo cōuenire non potest cu' sit indiuisibilis substantia. ergo angelus localiter non mouet. ¶ Dñe qd mouet p'rim est i termino a quo et p'rim i termino ad quē. vt pbat in. viij. phisic. sed angelus non habet p'rim et p'rim. ergo localiter nō mouetur. ¶ Motus localis est p'riuus. si ergo angelus mouetur localiter p'riuus mouetur. s'z nihil mouet cōtinue i loco nisi corpus. ¶ Angelus est corpus qd est impossibile. p'batio medie. Dñe qd mouet cōtinue p'rasit omnia media sed inter duo extrema spatij i quo est motus localis sūt infinita indiuisibilia. que nō possūt p'rasiri nisi ab aliquo cōtinuo qd etiam sit i infirum diuisibile. quia indiuisibile p'ranseūdo ea omnia sigillatim cōtingeret qd est impossibile q' infinita actu p'rascat. ergo omne qd mouet in loco p'riuus est corpus p'riuus. et sic angelus non mouetur i loco. ¶ S'z cōtra omne qd est aliquādo hic et aliquādo ibi mouet in loco. sed angelus est hmoi vt ex scripturis patet. ex q'bus habet q' angeli qñq' vni qñq' alteri ministrāt. et qñq' etia sunt i celo cōp'reo. ergo angelus localiter mouetur. ¶ Posito posteriori ponitur p'us. s'z motus localis est p'riuus motui. vt pbat in. viij. phisic. cum ergo angelus aliquo motu moueatur. q' non est omīno imobilis sicut deus videtur q' moueatur localiter. ¶ R' dñe qd mouet q' sicut angelo puenit aliter esse in loco q'z corpori ita et aliter in loco moueri. corpus enī est in loco per cōmensuratōem. et ita mouet cōmensurando se spacio. angelus autē est in loco p' contractum virtuale in quo nulla cōmensuratio imp'atur. virtus autē angeli non est obligata ad hūc vel istum locū. vnde sicut quādoq' est in hoc loco p' contractum virtuale ita quādoq' potest esse in altero sine aliqua cōmensuratione ad loca extre/ma vel media. ¶ Ad primum ergo dicendū q' corpus cōpatur ad locum vt ad mensuram cōtinentem. et ideo comparatur ad locum sicut potētia ad actum. nam contrinere est forme. cōtinere vero m'asie. sed x'us rei spiritus alis p' quā tangit rem corporalem nō se habet ad locū vt potētia ad actum. sed magis cōuerso. vñ nō op'et q' angelus habeat materiā ad vbi. ¶ Ad scdm dicendū q' ideo op'et motum ex se diuidi in duo quoz vnus sit mouens et alterus sit motum i motibus corporalibz. q'z non potest idēz reducere se de potētia ad actū. angelus autē nō cōpatur ad locū v' ad motū vt potētia ad actū. et ideo in motu angeli dictum p'bi locū nō habet. ¶ Ad tertium dicendū q' verbum p'bi intelligit de eo qd mouetur cōmensurando se spacio ita q' motus ei' ex cōtinuitate spatij p'riuitate recipiat qd aliter esse non p'at nisi cōtinue itercipiat spaciū p'rim hic p'rim ibi existēs

do. motus autem angeli non est p' cōmensuratōem vt dictum est. vnde non requiritur in eo cōtinuitas. sed ordo r'm successione ita q' angelus p'us sit in hoc loco et postmodū in alio. et ideo ratio non seq'ur. ¶ Ad quartum dicendū q' motus angeli in loco potest esse cōtinuus et nō cōtinuus. cōtinuus qdem inq'tum potest esse i loco diuisibili vt ex supra dictis patet. et sic paulatim et p'riue potest aliqd spatij attingere sine hoc q' p'pe in sua substantia sit diuisibilis. nō cōtinuus vero fm q' angelus intelligitur sine medio diuersa loca cōtingere. ¶ Ad qntuz dicendū q' sicut ex supra dictis patet. angelus q'uis non sit corpus potest tamē in loco diuisibili esse. et sic motus eius ex p'ce loci p'riue potest habere cōtinuitatem. et ex parte angeli potest esse non p'riuus s'z successiuus solum vt ex dictis patet. nec op'et q' omnia media transcat. quia motus eius nō est p' cōmensuratōem ad spaciū. sed p' virtuale p'actum q' qdem cōtactus p'riuitatem nō requirit.

Ad scdm sic pceditur et videtur q' angelus nō moueatur in tempore. omis enī motus rei ē fm substantiam eius vel opationem. sed angelus est substantia supra tēpus existēs et fm substantiā et fm opationem vt dicit in li. de causis. ergo nō mouetur i tēpore. ¶ S' fm d'yo. iij. ca. de diu. no. motus circularis angeli attēditur fm cōuersionem i deū. rectus autē fm cōuersionem i inferiora. obliquus vero fm vtrūqz. sed angelus non indiget tempore ad hoc q' p' intellectum conuertatur ad deum. quia ex hoc ē eter/nitatis p'iceps neq' ad hoc q' cōuertatur in inferiora. aut q' ordinem eorum ad deum cognoscat cum intellectu habeat deiformē. ergo motus angeli nō est in tēpore. ¶ Cum angelus mouetur localiter non potest esse simul in termino a quo et i termino ad quem. quia nihil est simul in pluribus locis nec p'rim in vno et par' tim in altero. quia indiuisibilis est. op'et ergo q' semp sit vel totus in vno v' totus in alio. et sic inter ista duo nihil cadit medium s'z inter esse angelum in vno termino. et esse cum in alio. sed omnis mutatio inter cuius extrema nihil cadit medium est in instanti. ergo angelus mouetur de loco ad locum in instanti. et ita non mouet in tempore. ¶ Illud a quo denominatur aliqua species mot' op'et esse motus terminū. q'z motus speciem a terminis recipiunt. sed tempus nō est termin' aliquid motus. sed solum mensura. ergo nō debet assignari angelo motus fm tempus distinctus cōtra motum localem. ¶ Sed cōtra ē qd Aug' dicit in l'ra q' deus mouet creaturam spiritualem per tempus. corporalē vero per tempus et locum. ¶ Vbiq' est aliqua successio ibi est aliquo modo tempus. sed i his que ad angelum p'riue op'et esse aliqua successione vel q'tum ad substantiam vel q'tum ad opationē. alias cōq'ret deo in eternitate qd ē impossibile. ergo op'et in his q' ad angelū p'riue tinent intelligere tēpus. et sic angelus p' tempus mouet. ¶ R' dñm q' mot' dupliciter accipit. Uno modo improprie p' ipā opatione intellectu vel appetitus eo q' intellectus intelligēdo fertur in suum obiectū et appetit' appetendo. et hmoi motus tpe non mēsuratur nisi p' accidens i nobis inq'tum intellectu nō accipit a p'riuus et tpe qd qdē accidēs i angelis nō ē. vñ talis corp' motus nō ē in tempore. Alio modo accipitur motus magis p'prie ex hoc q' aliquid transit ex vno in alterum. et sic in angelo est duplex motus. Unus quando transit de loco in locū. Alius quando transit de affectione in affectū vel de intellectu vnius rei in intellectu alterius rei. et in istis duobus motibus angeli op'et successiones intelligere eo q' nō ē simul in pluribus locis nec simul diuisa

esse scitum a deo. ¶ **S**ciētia dei est causa rerum creatarum. sed si causa est necessaria: et effectus necessarius erit. ergo cum scientia dei sit necessaria. videtur quod res scite ab eo sint necessarie. et ita non cognoscit contingētia. ¶ **S**ed contra est quod dicitur in ps. Qui fingit si. cor. eorum qui intelligit omnia opera eorum. sed opera humana sunt contingētia. ergo deus de contingētibz scientiam habet.

¶ **D**eus scit res in quantum est causa rerum ut ex supra dictis patet. sed ipse est causa non solum necessariorum sed etiam contingētiū. ergo ipse scit non solum necessaria futura sed etiam contingētia. ¶ **R**esp. dicendum quod futurū contingens dupliciter potest considerari. Uno modo finis quod est futurum. et sic nihil aliud est cognoscere futurū contingens quam cognoscere causas eius secundum ordinem quem habet ad ipsum. et quia cause contingētiū non habent immutabilem ordinem ad suum effectum. ideo secundum hunc modum contingens futurum immutabiliter sciri non potest. Alio modo potest considerari contingens futurum ratione illius temporis in quo futurum esse predicatur in quo quidem tempore futurum iam presentialem est et per consequens determinatum ad unum. et sic certitudinaliter potest contingens cognosci utpote per seipsum iam visum sicut sensu percipimus sol. sedere. utroque autem modo deus de futuris contingētibz scientiam habet. cum enim sue cognitionis intuitus sit in momento eternitatis quod omnibus temporibus a deo videt ab eterno deus rem secundum statum quem habet in quolibet puncto temporis ipse extra tempus existens. et sic ab eterno videt sol. sedere. non autem ut futurum sibi qui est extra tempus. sed ut presentis. futurum autem respectu aliorum que in tempore procedunt. videt nihilominus ut ordinem mutabilem causarum precedentium ad hunc effectum. et ideo plenissimam cognitionem habet de omnibus contingētibz futuris. ¶ **A**d primum ergo dicendum quod quibus contingētia veritatem determinatam non habent antequam sint. tamen quando iam sunt determinata habent veritatem. et sic intuitus divinus in ea fertur. ¶ **A**d secundum dicendum quod quidam dicunt hoc antecedens esse contingens deus scit utrum nasciturus ratione contingētie quod implicatur scilicet petri nasci. sed hoc non oportet. quia id quod materialiter in posicione ponitur nihil ad contingētiā vel necessitatem posicione operatur eque enim necessarium vel contingens est me dicere solz oriturum. vel petrum nasciturum. Et ideo alij dicunt antecedens predicatum esse necessarium utpote eternum. nec tamen sequitur quod consequens sit necessarium absolute propter defectum cause meritorie que est contingens. sed hoc etiam non soluit. quia conditionalis esset falsa cuius antecedens contineret causam primam immobilem. consequens vero effectus cause secundum contingētiā. ut patet in hac. si sol mouebitur arbor florebile. Et ideo alij dicunt quod consequens est necessarium secundum quod ex antecedenti presequitur. hoc autem est secundum quod a deo est scitum. ferre enim diuinus intuitus ad contingens per se sua presentialem est quando iam necessitate habet. quod omne quod est necesse est esse dum est secundum per se. quod autem ut futurum significet non est prespectu ad scientiam dei. sed per respectum ad nos. ¶ **A**d tertium dicendum quod scientia non est causa operationis nisi mediante voluntate que non ex necessitate operatur. unde ex necessitate scire necessitas operationis includi non potest.

¶ **A**d secundum sic proceditur et videtur quod scientia dei sit variabilis. mutato enim uno relatiuo mutatur et reliquum. nam et destructo destruitur. si scientia relatiue dicitur ad scibile. cuius ergo scibilia variantur. videtur quod scientia dei varietur. ¶ **R**esp. Tunc scientia est certior quanto rei scite conformior. sed scientia dei est certissima cum ergo res scite sint variabiles utpote contin-

gentes. videtur quod scientia dei sit variabilis. ¶ **R**esp. Omnis scientia transiens de uno in aliud est variabilis. quod non codez modo se habet ad utrumque. diuina autem scientia transiens de uno in aliud. quia presentia suam creaturas cognoscit. ergo diuina scientia est variabilis. ¶ **S**ed contra. diuina scientia est eius essentia ut supra probatum est. sed eius essentia est inuariabilis. ergo et scientia. ¶ **R**esp. Prima rerum causam immobilem oportet esse ut philosophi probauerunt. sed scientia dei est omnia rerum prima causa ut supra est dictum. ergo scientia dei est inuariabilis.

¶ **R**esp. dicitur quod scientia dei nullo modo variabilis est. Nam variatio in scientia non potest esse nisi vel ex parte scientis vel ex parte rei scite. Ex parte quidem rei scite scientia variatur quando remutata existimatio de re incipit esse falsa quam prius erat vera vel e converso. quod in diuina scientia accidere non potest. nam intuitus eius fertur in omnes res secundum quolibet statum earum ut ex predictis patet. Ex parte etiam scientis dei scientia variari non potest cum ipse deus sit omnino immutabilis. unde relinquitur scientia dei omnino inuariabile esse. ¶ **A**d primum ergo dicitur quod respectu diuine scientie refertur in rem secundum quolibet statum eius ab eterno. et ideo quilibet rerum variatur scientia dei inuariabilis manet. ¶ **A**d secundum dicitur quod scientia rei scite debet esse conformis prius representationi. non autem secundum proprietatem nature. unde etiam et nos de rebus materialibus scientiam imaginariam habemus. et sicut de rebus mutabilibus habet deus scientiam immutabilem. ¶ **A**d tertium dicitur quod deus eodem actu intelligit essentiam suam. et res alias per suam essentiam cum sua operatio sit sua essentia. et ideo nullus discursus vel transitus in eius scientia esse potest sicut est in scientia nostra qualis actu intelligimus principia et conclusiones ex principijs.

De Reterea solet quiri etc.

¶ **H**ic est duplex questio. Primo de augmento diuine scientie. Secundo de eius diminutione. Circa primum quoniam duo. Primo utrum dei scientia possit augeri. Secundo utrum possit minui.

¶ **A**d primum sic proceditur et videtur quod scientia dei augeri possit. cuiuslibet enim finito possibilis est additio sed ea quod deus scit sunt finita cum omne infinitum in quantum huiusmodi sit ignotum ut dicitur per philosophum. ergo eis que deus scit potest fieri additio. et sic per plura scire quam sciat. ¶ **R**esp. De us potest plura facere quam sciat se facturum. sed nihil potest facere nisi illud cognoscat. ergo potest scire aliquid quod nescit. et ita eius scientia potest augeri. ¶ **R**esp. Deus non solum scit res sed etiam entiaabilia quod non possunt sciri nisi sint vera. sed plura entiaabilia possunt esse vera quam modo sint vel unquam fuerint. aut futura sint. ergo de plura potest scire quam sciat. et ita eius scientia potest augeri. ¶ **S**ed contra omne quod augetur variatur. scientia autem dei inuariabilis est ut ostensum est supra. ergo scientia dei non potest augeri. ¶ **R**esp. Nullum infinitum potest augeri. sed scientia dei est infinita secundum illud philosophum. sapientia eius non est numerus. ergo scientia dei non potest augeri. ¶ **R**esp. dicitur quod augmentum scientie alicuius potest dupliciter accipi. Uno modo quantum ad modum intelligendi secundum quod ille scientior dicitur quod perspicacius intelligit. Alio modo quantum ad res scitatas secundum quod ille dicitur scientior quod plura cognoscit. primo quidem modo scientia dei augeri non potest. modus enim intelligendi efficacia medij et virtutis intellectiue presequitur. medij autem quo deus intelligit est ipsa diuina essentia que augeri non potest cum sit infinita. similiter nec virtus intellectiua ipsa. ex parte etiam intellectus non potest scientia dei augeri. nam scientia sicut non augetur nisi quando aliquid prius fuit omnino nescitum et postea scit. nihil autem potest esse quod sit a deo omnino nescitum cum ipse sciat aliquid modo quicquid fieri posset. sed tamen aliquid fieri potest quod non est scitum a deo secundum aliquem spalem modum sciendi. quod visio appellatur per quem modus deus tunc

scit ea que aliquādo sūt. q̄ autem p̄ hūc modū aliqua nesciatur a deo non est ex defectu scientie sed ex defectu scibillium que extra diuinū intellectum esse non habent unde si etiam esse poneret in rerum natura nihil diuine scientie accresceret quāuis a deo videret. et de hoc modo sciendi magister loquitur in littera cum dicit q̄ posset eius scientie aliquid esse subm q̄d non est sine scientie augmento. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ deus infinitorū scientiam habet non q̄dem visionis sed simplicis noticie inq̄tum cognoscit omnia que facere potest. nec infinitorum cognitio est impossibilis nisi ei q̄ numerādo in multitudinis cognitionem p̄tingit. infinita enim numerādo p̄grāre est impossibile. deus autē omnia simul intuitu vno videt. unde infinitorū scientiam habere potest p̄cipue cum virtus intellectiva ipsius sit infinita. ¶ Ad scđm dicendū q̄ ex hoc q̄ deus potest aliquid facere q̄d nō est facturū nō sequitur q̄ aliquid possit scire q̄d ne sciat nisi scientia visionis. nec tamē sequit̄ q̄ etiā visiōis scientia augeatur. quia hoc est impossibile si intelligatur cōposite deū scire q̄d p̄us nesciuit scientia visionis. q̄ ipso q̄d ponitur aliquid ab eo p̄duci. eternaliter ponit a deo visum fuisse. i. hoc sensu sequeretur scientie visionis augmentū. diuīsim autē intelligendo possibile est deum scire scientia visionis q̄d nunc nescit. sed ex hoc nō sequitur scientie augmentum cum augmentū sit p̄ersistentia magnitudini additamentum. ¶ Ad tertium dicendū q̄ deus scit enūciabilia nō quidem cōponendo vel diuidendo p̄ suum intellectum sicut nos scimus cum i intellectu eius nulla sit multiplicitas. scit enī cōposita simplicit̄ et multa vniuoce fm̄ d̄o. et ideo p̄ essentiam suā scit omnia enūciabilia que a nobis formantur vel formari possūt. et que hōz sūt vera vel falsa. vñ sicut nec circa res ita nec circa enūciabilia eius scientia augeri pōt.

¶ Ad scđm sic p̄ceditur et videtur q̄ scientia visionis minui possit. illa enī solū scit deus scientia visionis que sunt vel fuerunt vel futura sunt sed potest nō esse futurum aliquid eorū que futura sūt. ergo scientia visionis minui potest. ¶ Scientia visionis imprat respectum dei ad res tēporales. sed nō est incōueniens huiusmodi respectus variabiles ponere sicut q̄ deus quādoq̄ dicit dominus cū prius nō esset. ergo nō est incōueniens ponere q̄ scientia visionis p̄diminutōem varietur. ¶ Scientia visionis si mul habet diuinam voluntatem annexam nihil enī est q̄d deus esse nolit. et sic nihil deus videt q̄d ipse nolit. q̄ deus potest non velle q̄d vult. ergo potest nō videre q̄d videt. et ita potest scientia eius visionis minui. ¶ Sed cōtra omne necessariū est eternum. sed quicq̄d deus videt ab eterno videt. ergo necessarium est. et ita nō potest deus nō videre q̄d videt. et sic scientia visiōis minui nō potest. ¶ Visio dei est eius essentia. sed eius essentia nō potest minui. ergo nec eius visio. ¶ Cum dicitur deus videre aliquid nō solū ostēdit qualiter deus se habeat ad rem visam. sed etiam qualiter res visa se habeat ad deum. ut scz quādoq̄ existēs in p̄pria natura. et quāuis modus quo deus se habet ad rem visam omnino sit inuariabilis. quia ipse eodem modo cognoscit q̄tum in se ē existētia et nō existētia. tamē modus quo res visa se habet ad deum variabilis q̄dem est absolute. quia res i se cōsiderata potest esse vel nō esse in p̄pria natura. Inuariabilis vero ex supposito. quia supposito eam in p̄pria natura aliquādo esse vel a deo videri. nō est possibile eam nō videri vel in p̄pria natura nō esse q̄ si possibile sit hec simul duo esse vt aliquid quādoq̄ a deo visum fuerit et postmodum futurum nō sit. quia ergo modus quo res

visa se habet ad deum est variabilis. ideo in sensu diuīso cōcedi potest. q̄ deus potest nō videre aliquid eorū que videt. sed quia ex supposito est inuariabilis. id in sensu composito falsa est et p̄pter hoc falsum est q̄ scientia visionis minui possit q̄ diminutō hec duo includit sicut vt scz p̄mo sit visum et postea non sit visum. ¶ Ad primum ergo dicendū q̄ supposito q̄ aliquid eorū que futura sunt impediret ne cūneret p̄ hoc tamē scientia visionis diuīne non minueret. quia hoc ipso q̄d ponit impeditur ne sit. ponitur ab eterno visum non esse. ¶ Ad secundū q̄ aliter ē de respectu visiōis et de respectu dñij. nā respectus dominij requirit creaturam subiectam in actu existere non autē respectus visionis. et ideo ratio non sequitur. ¶ Ad tertium dicendū q̄ si intelligatur in sensu composito falsum est q̄ deus possit nō velle q̄d vult nō enim potest esse q̄ eius voluntas mutetur. si autē in sensu diuīso sic verum est. et ex hoc nō sequitur q̄ scientia visionis minui possit.

Deinde queritur de p̄uidētia. ¶ Circa hoc querunt duo. ¶ Primo qualiter p̄uidētia se habeat ad scientia. ¶ Secundo vtrū omnia diuina p̄uidētia regantur.

¶ Ad primū sic p̄ceditur et videtur q̄ p̄uidētia non p̄tineat ad scientiam. sed ad voluntatem ita enī dicit p̄am. in scđo. p̄uidētia est voluntas p̄pter quā omnia que sunt deductiōem suā sciunt. ¶ Boetius dicit in libro de p̄sola. q̄ deus sua bonitate mūdum gubernat. sed bonitas ad voluntatem p̄tinet. ergo et p̄uidētia cuius est gubernare. ¶ P̄uidētia fm̄ boetiū est ratio p̄ quam deus cūcta disponit. sed disponere est voluntatis. ergo et p̄uidētia. ¶ Sed p̄tra videtur q̄ solum p̄tineat ad scientiam. dicit enī boetius in q̄rto libro de p̄sola. Illud certe manifestū ē immobilem simplicēq̄ formam gerēdarum regere. p̄uidētia. sed forma rerum agendarum i deo est ydea que ad scientia p̄tinet. ergo et p̄uidētia. ¶ Aug. dicit i li. lxxxiij. q̄. Lex incōmutabilis omnia mirabilia pulcherrima moderatur gubernatiōe. sed gubernare et moderari ad p̄uidētia p̄tinet. ergo lex incōmutabilis est ipa p̄uidētia. et sic p̄uidētia ad cognitionē p̄tinet sicut et lex. ¶ P̄mo dicendū q̄ cum p̄uidētia sit p̄ prudentie fm̄ Tulliū. eodem modo se habet ad scientiam et voluntatem sicut et prudentia. sed prudentia fm̄ p̄m est virtus p̄ quam recte disponuntur ea que sunt ad finem q̄d quidem fieri nō potest nisi fine p̄supposito et i cognitione et affectōe. nullus enī recte ordinat aliquid in finem nisi p̄cedat cognitio et desiderij finis qui est p̄ncipium et regla p̄actice cognitōis. sic ergo p̄uidētia ad cognitōem quidem essentialiter p̄tinet. sed voluntatem finis q̄ si p̄ncipium p̄supponit. ¶ Differt autē a scientia p̄actica. quia scientia p̄actica cōmuniter est de fine. et de eo q̄d est ad finem. Sed p̄uidētia cōsistit p̄prie circa ea que sunt ad finem ordinādo ea in finem debitum. ¶ Ad primū ergo dicendū q̄ p̄uidētia nōmiat voluntatem p̄am. p̄pter hoc q̄ voluntate finis p̄supponit vt dictus est. ¶ Ad scđm dñm q̄ deus fm̄ Aug. vritur nobis ad suam bonitatē vel voluntatem. vñ bonitas vel voluntas dei se habet ad p̄uidētia sicut finis ad quē p̄uidētia res ordinatur. ¶ Ad tertium dñm q̄ disponere dupliciter sumit. q̄nq̄ p̄ actu exteriori fm̄ q̄ ordo in ipis rebus exterioribz p̄stituit. q̄nq̄ vero p̄ actu interiori fm̄ q̄ ordo rerum in mēte p̄cipit. primo modo dispositio p̄tinet ad voluntatem sicut ad imperantem

actum exteriorum. sed secundo modo pertinet ad vim cogniti-
uam. sed tunc duplex ordo rerum mente percipitur unus
quo ordinantur ad invicem. et hoc pertinet proprie ad disposi-
tionem. quia disponere est singula ponere in loco suo.
Alius ordo est rerum in finem. et hoc pertinet ad providen-
tiam. unde gubernatio que est rerum directio et custodia
ne a fine deficiant. proprie ad providentiam pertinet. quibus
unum. per alio quodammodo ponatur. Ad illud vero quod primo
in contrarium obijci dicitur quod providentia differt ab idea
quibus utriusque ad cognitionem pertineat. nam idea est forma
alicuius rei in se considerata. providentia vero est forma or-
dinis rerum in finem. Ad secundum dicitur quod providentia non
est omnino idem quod lex eterna. sed ea presupponit sicut prin-
cipium. nam principia operabilium leges dicuntur. et sic lex
eterna mediante providentia gubernat.

Ad secundum sic proceditur et videtur quod non omnia
regantur providentia. In his enim que providen-
tia alicuius gubernatur nihil propter intentionem
accidit nisi propter ignorantiam vel debilitatem
gubernantis. malum autem propter intentionem accidit ut di-
citur deo. cum multa mala in mundo accidunt necesse sit
deo infirmitatem vel ignorantiam ascribere. videtur quod res
providentia non gubernentur. **N**ihil quod est purissimum
est casuale. si ergo omnia divina providentia aguntur vide-
tur quod nihil casu vel a fortia contingit quod est inconveniens.
Sed ad hoc. ita dicitur. nunquid cura est deo de bono pa-
ri autem ratione nec de aliis animalibus brutis. ergo non omnia
providentia reguntur. **S**ed quicunque sibi dimittitur pro-
videntia regentis non gubernatur. sed mali sibi ipsi dimittuntur.
finitur. finit illud per. Dimisit eos finit deus. cor. eo. 22.

Sed per hoc quod dicitur Sapientia. xiiij. Tu autem per gubernas
omnia providentia. **S**ed Damascenus dicit quod non est convenientius
aliquid esse rerum factoris et alium providentem. sed deus est omnis
factor. ergo per eum omnia gubernantur. **R**espondeo dicendum quod
omnia que sunt in mundo divine providentie subiecta sunt
ad quod necessario ponendum cogit omnis scientia et infinita
bonitas ipsius dei. si enim cognosceret aliquid quorum guber-
nationem negligere non esset deus summe bonus. Sed sci-
endum est quod non eodem modo se habent omnia ad providen-
tiam. nam quedam sunt propter se. purissima. quedam vero pro-
pter aliud finem. sicut in edificijs principales partes domus
sunt per se purissime ab artifice. sed fulcramenta et picture prout
dantur ad firmitatem vel decorem principalium partium. illa ergo
que sunt incorruptibilia sunt propter se. purissima quasi essentia-
les partes universi. illa vero que sunt corruptibilia sunt puris-
sima non propter seipsa. sed propter alia sicut omnia corruptibilia
propter animam rationalem. **A**d primum ergo dicitur quod du-
plex est providentia secundum Damascenum. scilicet approbationis que est de
bonis et concessiois que est de malis. mala enim deus non
intendit sed permittit propter aliquod bonum quod inde eli-
cit. et sic non sunt purissima quasi per se intentata. sed solum pro-
pter aliud. id est propter bonum quod inde elicitur. **A**d secundum dicitur
quod aliqua dicuntur casu in mundo accidere per com-
parationem ad causas primas propter quorum intentionem ac-
cidunt. non autem per compactionem ad causam primam cuius
omnia sunt purissima. **A**d tertium dicendum quod etiam de bru-
tis animalibus cura est deo alio tamen modo quam de homi-
nibus. nam bruta sicut et alie inferiores creature propter
hominem facta sunt. unde providentia est de eis non propter se
ipsa. sed propter aliud. et ideo eorum actus non remunerantur
nec puniuntur. **A**d quartum dicendum quod iusti divina pro-
videntia excellentius gubernantur quam peccatores. nam si qua
mala sunt in iustis vel culpe vel pene in eorum bonum a
deo ordinantur secundum illud Roma. viij. Diligentibus deus
omnia cooperantur in bonum sed mala peccatorum ordinantur
in gloriam dei et in laudem iustorum.

DI.

XL

Redestinatio vero de

bonis salubribus. et. **N**ic queritur quae
tuor. **P**rimo de predestinatione. **S**ecun-
do de predestinationis certitudine. **T**ertio de reprobatione.
Quarto de obduratione que est reprobationis
effectus.

Ad primum sic proceditur et videtur quod predestinatio
non sit in deo. predestinatio enim dicitur esse preparatio
beneficiorum dei ut habetur in glo. Roma. viij.
sed deus qui est perfectissimus agens non puenit ali-
qua preparatio. ergo deus non puenit predestinare. **N**ul-
lum eternum diffinit per aliquid temporale quicquid autem est in deo
est eternum. cum ergo predestinatio per aliquid temporale diffini-
atur. videtur quod predestinatio non sit in deo. sed magis in re
predestinata. **S**icut a deo bona sunt gratie. ita et bo-
na nature. sed ad bona nature nullus predestinari dicitur. **S**ed
nec ad bona gratie. ergo ad nihil videtur aliquis predestinari.
Sicut homines gratiam et gloriam a deo percipiunt ita et
angeli et beati. sed angelis et beatis non puenit predestina-
ri cum predestinatio sit positum misericordie secundum Augustinum. i. an-
gelis autem et beatis non est misericordia. ergo nec hominibus puenit
predestinari. et ita nullus a deo predestinatur. **S**ed contra est
quod dicitur Ro. viij. Quos presciuit et hos predestinavit. **S**ed
nullus sapiens sine proposito operatur. sed positum dei est per
predestinationem ut Augustinus dicit. ergo deus ante predestinat illos
quos salvat. et ita predestinatio convenienter deo. **R**espondeo
quod quibus omnia sunt divine providentie subiecta. specialiter
tamen modo rationales creature divinitus gubernantur in
quantum ad altiorum finem producantur. et eorum actus re-
munerantur vel puniuntur ut ex supra dictis patet. et ideo
ipsa providentia qua deus creaturas rationales in beatitudi-
nem ordinat speciale nomen sortitur et predestinatio di-
citur. destinare enim est aliquid in alterum dirigere quod ad
providentiam pertinet. hec tamen predestinatio super providen-
tiam addit. quia providentia imprat tamen ordinem puris-
simum in finem. sed predestinatio respicit et ordinem et exitum
ordinis. unde ex hoc ipso quod aliqua ordinantur in finem pro-
videntie subiacent. sed predestinari non dicuntur nisi in mo-
do ordinatur ut presciantur finem persequenda esse. unde pre-
destinatio prescientiam in sui ratione includit ratione cuius an-
tecessio in predestinationis nomine designatur. **A**d primum
ergo dicendum quod preparatio qua agens preparatur ad im-
pfectionem agentis pertinet. et ideo deo non competit. sed pre-
paratio qua preparatur factum imperfectionem agentis non
imprat. et talis preparatio est predestinatio. nam prima pre-
paratio facti est positum faciendis. **A**d secundum dicendum quod
actus voluntatis et intellectus in ipso operante sunt et non
in operato ut dicitur. i. r. me. et ideo cum homini actus predestina-
tio designet non est in predestinato sed in predestinate. deno-
minatur autem aliquis predestinatus ab actu predestinantis si-
cut et cognitus ab actu cognoscentis. **A**d tertium dicitur
quod quibus bona nature sunt a deo non tamen excedunt men-
suram creature sicut bona gratie vel glorie. et ideo res-
pectu horum est predestinatio et non respectu naturalium.
nam illud proprie indiget dirigere ex proposito alteri quod
supra nos est. **A**d quartum dicendum quod si predestinatus
sumus principaliter sicut angeli et beati sunt predestinati. quod pre-
destinatus est principium pertinet temporis. unde quod aliquando
est predestinatus sperat predestinatus. si vero notialiter sumus
sic non puenit beatis nisi finem qui dirigunt in primum beatitudinis.
beatitudinem enim iam habent. quia iam
iam non diriguntur. diffinitio autem Augustinus. inducta loquitur
de predestinato finem qui respicit statum presentis miserie.

Ad scdm sic pcedit et videt qd pdestinatio certi tudine non habeat. pdestinatio enim non potest pderari nisi ut ex pre pdestinatio vel ex pre pdestinatio. sed ex pre pdestinatio non habet certitudinem. qd quod de pdestinatio potest non pdestinasse ut magister dicit in lra. nec etiam ex pre pdestinatio. qd cum ad pdestinatio omnis effectus li. ar. pcurat qd est causa ptingens. qd pdestinatio nullo modo certitudinem habet. **P**ropter hoc causa huius certitudinis ordinem ad suum effectum de necessitate suum effectum inducit. si causa pdestinatio ponatur. Si ergo pdestinatio certum ordinem habeat ad suum effectum cum pdestinatio ita sit posita. qd est ab eterno. sed qd est effectus necessitate recipiat a pdestinatio. huius autem est falsum cum effectus sit ptingens. qd pdestinatio non habet certitudinem. **P**ropter hoc illud qd potest augeri et minui. non habet certitudinem sed pdestinatio. numerus potest augeri. **D**einde. **D**ominus addat ad hunc numerum multa milia. glo. diffinit apud deum qd novit qd sunt eius. similiter etiam videtur posse minui. qd dicitur a Grego. iij. moral. alijs cadentibus in eorum locum alij succedunt. qd pdestinatio non habet certitudinem. **P**ropter hoc qd potest certitudinem habet non indiget alio de iuuari. sed pdestinatio iuuat omnibus scdm ut Grego. dicit. qd pdestinatio certitudinem non habet. **S**ed p. Ro. viij. Quos psciuit hos et pdestinavit. ubi dicit glo. pdestinatio est pscia et pparatio beneficiorum dei qd certissime liberamur quod qd liberamur. **P**ropter hoc Aug. dicit in li. de pdestinatio scdm qd veritas pdestinatio est immobilis. qd pdestinatio certitudinem habet. **P**ropter hoc ddm qd sicut supra dictum est pdestinatio non solum respicit ordinem in fine. sed etiam exitum vel euentum ordinis qd est psecutio finis. hec autem finis psecutio habet qd certitudinem habet p pparationem ad causam primam. sed non comparat ad causam primam. Causa enim prima li. ar. est qd si se pderat deficere per a finis psecutio. adhibet tamen a deo plima beneficia qd pparat ne a fine deficiat ut pote itercessiones scdm et hortationes. et græ dona qd oia sicut collecta certum ordinem habent ad psecutionem salutis. et qd pdestinatio hec oia ab eterno pvidet et pparat pponendo ideo pdestinatio respectu sui effectus certitudinem habet. **A**d primū qd ddm qd certitudo pdestinatio non ex pdestinatio est. sed ex pdestinare. qd autem dicitur qd de pdestinatio qd pdestinatio intelligendum est diuinitas non coposita. deum enim non pdestinare istum p se loquendo est possibile. sed ex supposito qd pdestinatio est impossibile. nec differt in deo pdestinare et pdestinasse cum actus pdestinatio eternitate mensure obiectio pcedit in sensu pposito. **A**d scdm ddm qd fm dno. pudentia non est natura pderet sed saluare. et ideo ita p causas cōtinentes aliqd fiedū ordinat ut cause ptingentia non tollat sed ex alijs pcurantibus causis defectum cause ptingentis impedit et p hunc modum pdestinatio certissimum modum habet ad suum effectum et tñ li. ar. nulla necessitas imponitur. **A**d tertium ddm qd numerus pdestinatio certus est et formaliter et materialiter qd et tot et hi saluati. qd et qd pdestinatio sunt. qd uis numerus materialis dependeat aliqd modo ex li. ar. formaliter quo nullo modo. qd qd isti saluati pnt alij saluari. Quætes autem inducere locum de numero eorum qd sunt p pscit iusticia. **A**d qrtū ddm qd ofones scdm iuuat pdestinatio non ex pre cause sed ex pre effectus. nec hoc de rogat certitudinem pdestinatio. qd diuina pdestinatio ne

Aoia huiusmodi auxilia sunt huius diuinitatis pparata. **A**d tertium sic pcedit et videt qd deus neminem reprober ipse vult oēs hoies saluos fieri. ut dicitur 1. Tim. 1. qd deus neminem reprobat absolute. **S**icut pdestinatio ita et reprobatio certitudinem habet. aliter enim numerus pdestinatio augeri posset. si ergo aliqd sit a deo reprobatum impossibile erit eos saluari. et ita sine culpa sua dānabū qd est impossibile. **N**ullus sapiens qd facit ppter finem aliquem a fine psequendo exclu

dit qrtū ex pre sua est. sed deus oēs hoies facit ppter beatitudinem. qd qrtū ex ipso est nullū reprobat a beatitudine psequenda. **C**ontra est qd dicit malach. 1. iacob dilexi esau odio habui qd de reprobatōe malorum exponit sicut et pmi de pdestinatio bonorum. **P**ropter hoc dicitur deus vult ab eterno voluit. sed deus vult punire malos sic et pmiare bonos. **P**ropter hoc ddm qd diuine puidetie subiectum est bona et mala sed diuine simode. nā bona puidet sicut p se intrinseca mala autem pmiat tñ in qrtū ad aliqd bonū ordinari pnt. ordinavit qd diuina puidetia ab eterno humanā naturā ad beatitudinem pcurat p li. ar. qd qd deficere potest p seipm a solo aut deo indeficietia huius. ideo ab eterno pposuit qd qdā pmitteret deficere. qd dicitur qd auxilia apponeret ne deficerent ut in vtriusq manifestaret virtus græ et defectus naturæ. defectus quo corpe qd defecturi essent in bonum ordinavit sue iusticie. s. qd culpa penas retribuit. sic ergo ab eterno fuit ppositum dei et respectu culpe pmittere et respectu pene infligere. et hec de reprobatio. vñ qdā ab eterno reprobat. **A**d primū qd ddm qd qd dicit qd vult oēs hoies saluos fieri. intelligit de his qd saluati. qd nullus saluatus nisi ei volūrate. et hec est expositio Aug. qd reprobatōes non tollit. de his magis infra dicit. **A**d scdm ddm qd reprobatio et pdestinatio huius certitudinem pmiat sicut et pmiat dissilem. Silem qd dicitur ad fines. qd sicut pdestinatio respectu glie habet certitudinem pscie et cause. ita reprobatio respectu pene. dissilem quo respectu ei qd est ad finem. nā pdestinatio respectu græ habet certitudinem pscie et cause. sed reprobatio respectu culpe certitudinem pscie solum non aut cause. et ideo certitudo reprobatōis non excusat a culpa. **A**d tertium ddm qd hūana natura habet ordinem ad beatitudinem sed non necessariū cum deficere possit. et ideo nec nate pscit manifestat deus pmitterit qd aliqd deficiat.

Ad qrtū sic pcedit et videt qd deus neminem obdurat vel excecet. **A**nf. enī dicit qd causa quare aliquis gñam non habet non est. qd deus dare nolit. sed qd ipse non vult accipere. sed obduratio vel excecatio ad puationem græ pnter. qd obduratio vel excecatio causa deus non est. **P**ropter hoc duricia cordis qdā culpa est. sed deus non efficitur culpe. qd ipse non obdurat. **N**ullus sapiens artifex machinas indispositas reddit ad suum opus. sed excecatio ne et obduratio aia reddit indisposita ad receptum græ qd est opus dei. qd deus non obdurat neq; excecet. **S**ed qd dicitur Ro. ix. Qui vult misere et quem vult indurat. **P**ropter hoc cecitas et duricia qdā pene sunt sed ois pena a deo est qd deus indurat et excecet. **P**ropter hoc ddm qd ad opus meritum duo requirunt. s. rectitudo rōnis et pntas affectus in bonū. cum ois meritum electōem rectam requirat. rectitudo aut rōnis est necessaria in qd videat qd bonū est non solum in vli sed etiam in piculari. ex pre quo affectus requiritur ut non sit in se ipso reflexus p amorē sui. sed p charitatē effluat extra se in deū et pmiū. Duplex igitur est indispositio ad meritum. **U**na ex pre intellectus fm qd errat in piculari operabilī. put ois malus est ignorans. et hoc de cecitas. **A**lia ex pre affectus fm qd p amorē sui in se ipso retinet ne extra se effluat. et hoc vocat duriciā. vtrūq; autem istoz ex duobus causat. **U**no modo ex ipa nate insufficietia vel corruptione p quā natura de se est impotens ad cognoscendum bonū et amandū. et sic deus dicitur excecere vel obdurare in qrtum nullā sibi relinquit gñam non apponendo. **A**lio modo ex volūrate humana qd ppro attributio assentit et cupi scētie a qd impedit ne bonum videat et amet. et sic cecitas et duricia non est a deo. sed a malicia hūana. **A**d primū qd ddm qd **A**nf. non est intelligendus qd deus non ex iudicio suo iudicat aliquē esse a picipatōe græ repellendū. sed qd illud iudiciū semp habet volūtatē hois cōcomitantem qd græ repugnat. et per hoc gñā caret. **A**d scdm ddm qd duricia

z cecitas fm qd causantur ex actu voluntatis hnt rñem culpe. z sic a deo nō sunt vt dictū est. ¶ Ad tertiū dñm qd l3 artifer nō faciat materiā indispositāz. facit tamen quodāmodo inq̄tum iudicat dignum vt relinquatur i sua dispositōe reputās eā incōgruā ad op^o artīs. vel pē dicit qd quis p cecitate z duriciā hō sit ad op^o mīficioz die indisposit^o. ē tñ p hoc dispositus ad opus iusticie.

DI.

XLI

Autes qrimus meri-
tum z obduratōis ¶ Dic querū
tur quattuor. ¶ Primo vtrū pde-
stinatōis z reprobatōis pnt habere aliquā causā me-
ritōriā. ¶ Secūdo vtrū pscia opationū sit cā pdestina-
tionis. ¶ Tercio vtrū pscia opationū sit causa repro-
bationis. ¶ Quarto vtrū sciētia vel pscia dei mutet
q̄tum ad scita.

Ad primū sic pcedit z videt qd effectus pdesti-
natōis grē scz appositio possit habere causas
meritorias. maius enī donū dei est glia q̄s gra-
tia. s3 glia h3 causas meritorias. ergo z gratia
habere pnt. ¶ Sicut opatio naturalis potētie est in-
fra grām. ita opatio grē est infra glām. sed p actus grē
meretur glām. s3 p actus nature possum mereri gra-
tiam. ¶ Sicut se h3 grā ad merendū. ita grē puatio
ad demerendū s3 hō demerendo meret grē puatōem scz
obduratōem z excecationem vt in l3a d2. ergo similiter
pnt bñ agendo grāz mereri. ¶ S3 ptra est qd d2 Roma.
c1. Si enī ex opibus iam non ex grā. sed qd meritis red-
ditur est ex opibus. s3 grā p meritis non dat. ¶ De
ritum sine bona voluntate esse nō pnt. sed voluntas ad b
q̄ bene velit grā puenitur vt Aug^o dicit. s3 omne meritū
grā pcedit. z sic grā sub merito cadere nō pnt. ¶ Dicē-
dum qd nihil pnt agere vltra suā spēm. pnt tñ infra suā
spēm agere qd ē qñcunq; effect^o nō adequat causā. qd
enī effectus causā excedat impossibile est. stat^o aut grē ē
supra statū rōnalis nature qz p grām deo vnū ē qd supra
ipām. statū vero culpe infra naturā rōnales est. qz per
culpam inheret tpalib^o reb^o q̄ infra ipāz sunt. sic ergo
pnt qz p naturalia homo non pnt ad statū grē merendo p-
uenire. pnt aut p ea in statū culpe descendere z inde ē qd
in l3a d2 qd appositio grē non h3 meritū obduratio vero
habet. ¶ Ad primū s3 dñm qd l3 glia pfectior sit q̄s grā
tñ glia ē postremum inter dona gratuita. z ideo potest
sub merito cadere nō aut pma grā. ¶ Ad scdm dñm grā
l3 impctas sit respectu glorie. tamen inq̄tum p eam. s3.
hōiem inhabitat qd pfectior est omī creatura etiā gloria
opa grē possunt esse meritoria glie. non aut gratie opa
nature. ¶ Ad tertiū dñm qd grā est pncipiū merendi
sed grē puatio non intelligit vt demeriti pncipiū. sed
magis vt termin^o vel effectus. qz sola natura sufficit ad
demeritū p qd homo grā puatur.

Ad scd3 sic pcedit z videt qd pscia opationū sit
causa pdestinatōis. qz fm illud Ro. ir. Mi-
serere cui miserebor. dicit glo. Amb. miseri-
cordia illi dabo quē pscio toto corde post er-
rorem reuerfurū ad me. s3 hoc d2 ex psona dei pdestinā-
tio. s3 pscia opationū est causa pdestinatōis. ¶ Pres-
destinatōecludit i se voluntatē diuinā hūane salutē. nō
solū antecedentē. qz sic oēs essent pdestinati. sed etiam
psequentē. voluntas aut psequēs vt Dam^o dicit. respi-
cit id qd est ex pre nostra. s3 pscia opationū nostrorū est
causa pdestinatōis. ¶ Homies psciti ab eterno a
deo nō distinguūt nisi fm diuersitatem opationū psci-
torū. s3 distribuere ineq̄liter eq̄libus facit acceptōem p-
sonaz. si ergo ab eterno de^o pposuit se datur qbusdam

grāz. qbusdam vero non daturum. non habita opati/
onis rōne videt fuisse psonaz acceptio apud deū qd est
ptra id qd dicit Act. x. ¶ S3 ptra illud Ro. ir. Non ex
opib^o zē. dicit glo. sicut nō p merit^o pcedētib^o id fuit
dictū iacob dilexi zē. ita nec p meritis fuitis. z sic pscia
meritorū nō est cā pdestinatōis. ¶ Illud qd dat ali/
cui ppter merita dat ei fm iusticiā z non fm misericōdiam
si pscia meritorū est causa diuie pdestinatōis videtur
q̄ salus hoim sit ex iusticia z non ex misericōdia qd ē cōtra
aplm Titū. iij. Non ex opibus iusticie q̄ fecimus nos.
¶ S3 dñm qd in pdestinatōe ē duo p̄siderare. s3. ppositū
diuinū qd est eternū z effectus eius tpalem qd est apposi-
tio grē. hic aut effectus non h3 causā meritoria sicut
dictū est q̄uis ex pre nostra aliquā dispositionē habere
possit qz opus humanū pscitum. voluntatem enim mo-
uet de necessitate sicut causa finis. z illud sine quo finis
hfi nō pnt. sicut voluntatē homis beatitudo z vita sine
qua nō ē beatitudo finis aut voluntatis diuie est ei^o bo-
nitas q̄ absq; salute oim hoim ēē pōt. vnde salus hois
neq; est finis diuie voluntatis nec id sine quo finis vlti-
mus haberi nō possit a deo. nec etiā ē id sine quo aliqd
aliud prius a deo volitum esse non possit. ita qd ex il/
lius suppositione debetūz dicatur sicut debetū est aui
habere plumas. nam grā nō requiritur ad esse nate. vnde
pater qd voluntas diuina non inclinatur ad dandā grām
nisi ex mera liberalitate. z ideo meritūz pscitum causa
vel rō pdestinatōis nō est. ¶ Ad primū s3 dñm qd ver-
bum Ambro. ē referendū ad effectū pdestinatōis qui ē
grā ad quā opus rectum hominis pcedens se habet vt
dispositio sequēs vero vt finis. ad hoc enī grā datur vt
homo recte opando vitā eternā mereat. ¶ Ad scdm di-
cendū qd pdestinatio includit voluntatē psequētē que
respicit aliquo mō id qd est ex pre nostra nō qdem sicut
inclinans diuinā voluntatē ad volendū. sed sicut id qd
est dispositio vel finis respectu volitū a deo qd est gratie
appositio. ¶ Ad tertiū dñm qd ineq̄litas distributionis
ad eq̄les acceptiōem psonaz causar. in his que fm ali-
quod debetū dant. in his vero que ex mera liberali-
tate donant nō ē psonaz acceptio nec aliqua iniusticia
si vni eq̄libus datur z aliq nō datur.

Ad tertiū sic pcedit z videt qd pscia opationū
sit causa reprobatōis. de^o enī nō reprobant ali-
quos ex misericōdia s3 ex iusticia. iusticia autē h3
respectū ad opa nostra. s3 pscia opationū est
cā reprobatōis. ¶ Volūtas p̄cipue dei nō ē nisi de bo-
no. sed reprobatio ē volūtas dānandi qd nō est bonū ni-
si ex ordine ad meritū pcedens. s3 pscia opationū ē cau-
sa reprobationis. ¶ Illud qd facit i iusticiā i opere
facit etiā i iusticiā i voluntate. s3 iniusticia ēē si deus ali-
quem dānaret sine culpa pcedente. ergo z iniusticia est
ex pre voluntatis si vult dānationē alicui^o absq; pside-
ratione pcedentis culpe. cū s3 iniusticia in deū non ca-
dat videt qd pscia opationū sit reprobatōis cā. ¶ Sed
ptra est qd dicit glo. Roma. ir. Nūqd iniq̄tas est apud
deū nemo dicat. qz deus futura pviderat atq; elegisse
altēz reprobasse. s3 sicut pscia opationū nō est causa pre-
destinatōis. ita nec causa reprobatōis. ¶ Sicut pdes-
tinatio includit diuinā voluntatē ita z reprobatio sed vo-
luntatis diuie nihil ē causa vt dicit Aug^o. s3 pscia opati-
onū nō est causa reprobationis. ¶ S3 dñm qd voluntati
diuie de salute homis duplex volūtas opponi videtur
scz volūtas de p̄radictorio fm qd vult aliquem nō sal-
uare. z volūtas de p̄trario fm qd vult dānare aliquem
pma qdem volūtas non requirit aliquā rōnem ex pre vo-
liti cum salus glorie non sit debetū humane natu-
re. nō enī requirit ratio qre non deum alicui cui dare
ff

non debeo. sed voluntas dānationis respicit rōnem volūti in dānato. cūz dānatio ex debito inferat. quia finis dānationis ē dei iusticia. detrimentum autē dānationis ex pte nostra nō solū sūt opa mala hui⁹ vel illius. s; etiaz nature infectio reprobatio. q̄ que verāq; p̄dictarum voluntatē includit habet causam q̄si finē diuinam iusticiā. habet vero q̄si rōnem volūti nō de necessitate p̄scientia opationū. sed ad h̄ sufficit p̄scientia impfectionis nature. Et p̄ hoc patet solutio ad obiecta. nā p̄me rōnes includunt q̄ reprobatio habeat p̄ ratione volūti p̄sciam opationū vel cuiuscūq; ex quo iuste dānatio sequatur. Secūdo vero p̄cludit q̄ opa p̄scita non sint causa reprobationis p̄ncipalis. sed magis diuina iusticia q̄ est q̄si finis. et p̄merit debitum ex pte damnandi. nō autē bonitas dei q̄ est finis saluatiōis p̄merit aliqd ex pte nra per modū debiti et q̄stū ad h̄ est dīa iter reprobationē et electionē. Et p̄ p̄dicta patere p̄t ordo p̄destinationis ad electionem et dilectionē. q̄z enī nihil eligūt nisi qd aliquādo p̄oprat. ideo electio p̄supponit dilectionē. q̄z nō nihil si ne salutis infallibilis dīnat nisi qd a peccatorib; segregat et enī salus a deo amat. ideo p̄destinationis p̄supponit electionē et dilectionē quaz q̄libet est eterna sed vocatio t̄pālis. ideo effectus p̄destinationis q̄ ē ḡre appositio in p̄sentia ad vocatōem p̄tinet.

Hic q̄runt sic p̄cedit et videt q̄ non qdqd sciuit de⁹ sciat. In deo ē idē scia et p̄scia. s; nō qdqd p̄scit p̄scit. ergo nō quicqd sciuit scit. **S**cia dei nō solum ē de reb⁹ s; de enūciabilibus vt supra dictum ē. s; de⁹ aliqd enūciabile sciuit qd modo nescit. sciuit enī xpm nasciturū qd modo nescit. alias scia sua ēēt falsa. ergo nō qdqd de⁹ sciuit scit. **D**eus scit omne verū nec scit aliqd nisi verū. s; non qdqd scit verū est verū. nam eadez oīo fm p̄m q̄nq; est vera q̄nq; falsa. ḡ non qdqd deus sciuit scit. **S**ed p̄tra qui cūq; nescit aliqd qd prius sciuit ei⁹ scia dīminuit. sed scia dei minui nō p̄t vt supra dictum est. ḡ quicqd deus sciuit scit. **Q**uicqd deus sciuit ab eterno sciuit sed quicqd scit ab eterno est et erit semp. ḡ quicquid de⁹ sciuit scit et sciet semp. **P**rimū q̄ si scia dei referat ad res. verum est absq; dubio q̄ quicquid deus sciuit scit. si vero referatur ad enūciabile qd significat eādem rem q̄cūq; differētia t̄pālis significet vt for. currē et cucurrisse. et sic idē qd de⁹ scit q̄n scit for. currē et for. cucurrisse. sed hoc non potest ēē cum tēpus sit de cōpositiōne enūciabilis vt dicit i. iij. de aīa. et ideo alij dicūt q̄ sunt diuersa enūciabilia. vñ si ad enūciabilia referat falsum est q̄ qdqd deus sciuit sciat. et h̄ p̄pter mutatiōnē rei. nō p̄pter mutatiōem diuine scie. **S**ed hoc non videt verū duplici rōne. p̄mo q̄z deus nō habet sciam de reb⁹ cōponendo enūciabilia sicut nos. s; et cōposita scit simpliciter vt dīo. dicit. **S**ecūdo q̄z enūciabile p̄t p̄siderari vt scitū et vt quo scit. p̄mo modo p̄siderat vt res q̄daz et sic p̄t sciri etiā q̄n falsum ē dum aliqd scit nāq; et p̄ditiōnem eius. **S**ecūdo mō p̄siderat vt signū rei scire. et sic p̄t ipm non habet scietia de re vel de eo quādo falsū est. sic ergo homo qui sciuit for. currere et postea cucurrisse scit quicqd sciuit. s; nō quocūq; modo. alio enī enūciabile scit eandē rem q̄ p̄us. deus autē scit quicqd sciuit et quocūq; modo. **A**d primū ḡ dōm q̄ p̄scia fm rōnem ad dīe supra sciam respectum ad res scitas rōne cuius falsum est q̄ qdqd deus p̄scit p̄scit. **A**d scdm dīcendū q̄ deus scit enūciabilia nō q̄si enūciabilia p̄ponendo. et ideo non seq̄t q̄ ei⁹ scia variet neq; q̄stū ad id qd scit neq; q̄stū ad id qd sciuit. et p̄ hoc patet solutio ad tertiū.

Dl.

XLH

Hinc autē de oipoten

Hic q̄runt q̄runt q̄runt. **P**rimo vtz i deo sit potētia. **S**ecūdo vtz ei oipotētia pueniat. **T**ertio q̄ rōne oipotēs dicat. **Q**uarto vtz aliqd dicat possibile fm causas superiores vel inferiores. **P**rimū sic p̄cedit et videt q̄ i deo nō sit potētia. cuiuscūq; enī potētie su⁹ act⁹ est cōplēmentū. sicut enī potētia passiua p̄ficiat p̄formaz q̄ est act⁹ p̄mus. sic actiua p̄ opationē q̄ est act⁹ scdm. sed i deo nō ponit potētia passiua. p̄pter hoc q̄ si bi cōpleri nō puenit sed p̄plere. ḡ nec potētia actiua in deo ponēda est. **P**otētia significat vt opatiōis p̄ncipium. s; opatio dei est sua eētia q̄ p̄ncipium non h̄z. ḡ in deo potētia ponēda nō ē. **D**is potētia que nō semp ē p̄iuncta actui est mutabilis saltē de ocio in actū in deo autē ē potētia nō semp actui p̄iuncta. alias creatura ēēt ab eterno. ḡ seq̄tur q̄ sit mutabilis de ocio in actū qd est incōueniens. ḡ in deo nō ē potētia. **S**ed ē qd dicit in p̄s. potens est de. et. v. t. in. et. **P**otētia actiua h̄z rōnez cause efficiētis. s; deus est causa efficiens oīm. ḡ sibi maxime p̄p̄terit rō potētie actiue. **P**rimū q̄ fm q̄ aliqd actu ē fm b̄ actiū et et fm q̄ actiū fm hoc puenit h̄z potētia actiua q̄ nihil aliud ē q̄ p̄ncipium actōis et acti. vñ cūz deo maxime competat esse actu sibi p̄cipue p̄p̄terit rō potētie actiue. **S**ed tñ scīdo q̄ potētia h̄z respectū ad tria. p̄mo ad subm. scdm ad actum. tertio ad effectū. q̄stū ad duo p̄ma differēter se habet potētia i creaturis et deo. nam i deo potētia est idē fm rem cū suba potētis et cum eius opatione differens solū rōne qd in creaturis nō accidit. sed q̄stū ad tertiū similiter se h̄z in deo et creatura quodāmodo. nam potētia actiua tā in deo q̄ in creatura realit̄ distinguit ab effectū cui⁹ est p̄ncipiū. **A**d primū ḡ dōm q̄ potētia actiua se habet in rōne completis fm respectū ad effectū. sed i rōne p̄pleti fm respectū ad opationē que in deo fm rem idē est cū potētia vt dictū est. potētia vero passiua se habet solū in rōne cōpleti. et ideo potētia actiua p̄t deo attribui non autē passiua. **A**d scdm dōm q̄ diuina essentia fm rōnem essentie nō habet p̄ncipium neq; fm rem neq; fm modū itelligēdi. opatio autē diuina q̄ est idē essentie fm rem differens rōne h̄z p̄ncipiū fm modū itelligēdi potētia actiua in deo. **A**d tertiū dōm q̄ potētia actiua dei sp̄ est p̄iuncta opationi cūz sua opatio sit eius suba. nō tñ semp effectū cū effectus seq̄t ad determinatōem volūtaris.

Hic scdm sic p̄cedit et videt q̄ de⁹ nō sit oipotēs dicit enī. i. timo. iij. q̄ seipm negare non p̄t. ergo nō potest oīa. q̄ta non est oipotēs. **P**rimū dicit q̄ cūz cēta de⁹ possit. nō p̄t corrupta facere et ḡnē. ḡ nō ē oipotēs. **S**ecūdo. xvij. dicitur. Num celare poterat abraā q̄ gestur⁹ sū. cū futur⁹ sit in gētem magnā et robustissimā. et. xix. non potero facere quicq; donec gradiaris illuc. ergo deus nō omnia potest. **S**ed p̄tra est qd dicit Luc. j. nō erit impossibile apud deum oē verbi. **P**rimū dicit potētia que aliq̄ potest et aliqua non potest est finita. sed potētia dei ē infinita. vt etiam p̄hs p̄bat. ergo oīa potest. **S**ecūdo q̄ sic dictum est i deo nō ponit potētia passiua sed actiua eo q̄ est actus purus nihil de potētia admixtū habens q̄ igitur est actus complet⁹ in se cōprehendēs quicqd i aliquo p̄fectionis esse p̄t vel excogitari. ideo i omnia ei⁹ virtus actiua simpliciter p̄t. dupliciter ergo aliqd p̄t dici deū nō posse. **U**no mō q̄ p̄tinet ad passionē. sicut dicim⁹ deū nō posse pati nō posse deficere v̄l fieri et alia bimōi. **A**lio modo q̄ illud qd dicitur deū nō posse non

habere rationem actus. et hoc contingit ex hoc quod non potest habere rationem entis sicut quod implicat in se contradictionem quod etiam dupliciter contingit. Uno modo secundum quod implicat contradictionem absolute in se consideratum sicut hominem esse asinum. et hoc simpliciter deus non potest. Alio modo secundum quod in se consideratum contradictionem non implicat sed solum per respectum ad aliud. sicut petrum damnari in se consideratum non implicat contradictionem sed per respectum ad personam vel iustitiam dei que se habet ad modum contradictorium homini contradictionem implicat. et hoc dicitur deus posse facere ex potentia absoluta. sed non de potentia ordinata. vel posse simpliciter. sed non posse ex suppositione. sic ergo tribus modis dicitur deum non posse aliquid. primo quia sonat in defectum. secundo quia implicat contradictionem. tertio quia repugnat personae vel ordinati omni diuine. prima ratio precedit deus. secunda de secundo. nam preteritum non fuisse implicat contradictionem tertia de tertio.

Ad tertium sic preceditur et videtur quod deus non dicitur omnipotens. quia omnia possit. quia licet omnia aut distribuit per his que sunt. aut per his que possunt esse. si solus per his que sunt hoc non sufficeret ad rationem omnipotentie. nam si quis diceret deum non posse facere nisi ea que sunt omnipotentia negaret. Si autem per his que possunt esse aut secundum potentiam creature et hoc ite ad rationem omnipotentie non sufficit. nam omnipotentia dei ad plura se extendit quam potentia creature. aut secundum potentiam dei ut deus possit omnia. sic sensus. deus potest omnia que sunt ei possibilia. quod iterum ad rationem omnipotentie non sufficit. quia sic homo esset omnipotens qui potest omnia que sunt ei possibilia. ergo deus non dicitur omnipotens. quia omnia possit. **In** ista dicitur quod si deus posset peccare omnipotens non esset. et sic non posse deficere ad eius omnipotentiam pertinet. sed non posse deficere convenit deo in quantum habet potentiam perfectam. ergo ratio omnipotentie in deo magis est propter perfectionem potentie quam propter onerositatem possibilitum. **Angelus** Luc. 7. rationem omnipotentie in sinuare videtur ex hoc quod non est impossibile apud deum omne verbum. sed verbum est quod mente concipitur ergo deus videtur dici omnipotens non quia omnia possit simpliciter. sed quia potest omnia que mente possunt cogitari. **Sapientia** xij. dicitur subest tibi cum volueris posse. quod deus ex hoc dicitur omnipotens. quia omnia potest et vult et non omnia simpliciter. **Sed** contra omnia quecumque voluit deus fecit sicut dicitur in psalmo. si ergo deus dicitur omnipotens ex hoc solo. quia potest quicquid vult ratio sue omnipotentie terminabitur ad ea que fecit vel facturum est.

Ad dicendum quod ratio omnipotentie aliquid continet in se primo et principaliter aliquid de secundario. principaliter quod continet hoc quod per nomen significat scilicet quod omnia possit. cum autem dicitur omnia posse distributio refertur ad potentie obiectum. unde oportet quod intelligatur deus omnipotens esse ex hoc quod potest omnia possibilia. possibile autem secundum philosophum in 1. v. me. dupliciter dicitur. Uno modo secundum respectum ad aliquam potentiam. sicut cum dicitur hoc esse possibile le huic vel illi. Alio modo non secundum aliquam potentiam. sed absolute secundum quod impossibile dividitur. et cum necessario dividitur verum. sic enim dicitur possibile omne illud quod non habet in se repugnantiam ad esse et hoc est quod in se contradictionem non implicat. et respectu horum omnium distributio omnis potentie intelligenda est. Sic ergo primo et principaliter ratio omnipotentie in hoc consistit quod potest omnia per potentiam actiuam que in se contradictionem non implicat. Secundario vero ratio omnipotentie includit quicquid ad perfectionem potentie actiue pertinet ut quod non possit deficere quicquid vult. et sic de alijs. **Ad** primum ergo dicendum quod ratio illa precedit de possibilitibus quo ad aliquem et non de

possibilitibus absolute. **Ad** secundum dicendum quod non posse deficere consequitur rationem omnipotentie sed non principaliter complet eam ut dictum est. **Ad** tertium dicendum quod intellectus non est nisi entis. unde ad hoc quod deus possit facere quicquid in se consideratum potest esse non habens repugnantiam contradictionis sequitur quod possit facere quicquid mente concipi potest. **Ad** quartum dicendum quod posse quicquid vult absolute facere non sufficit in deo ad rationem omnipotentie. sed posse quicquid vult se posse et per seipsum. Si enim deo competit et nulli creature. et tamen sequenter se habet ad rationem omnipotentie et non principaliter. et per hoc patet responsio ad ultimum.

Ad quartum sic preceditur et videtur quod aliquid dicitur possibile secundum causas superiores et non secundum causas inferiores. a mensura enim sumitur iudicium de mensuratis. sed potentia dei mensura est omnium rerum non autem potentia cause inferioris. ergo possibilita dicitur aliqua secundum causam superiorem et non secundum causam inferiorem. **Possibilia** dicuntur per respectum ad actum. scilicet aliqua actu eueniunt secundum quod sunt in causis superioribus non autem semper secundum quod sunt in inferioribus ut dicitur in glossa. **Esa.** xxxviii. ergo et possibilita aliqua dicuntur secundum causam superiorem et non secundum causam inferiorem. **Multa** in rebus inferioribus accidunt que cause inferioris potentie non subiacent sicut creatio animarum. iustificatio ipsarum. et alia huiusmodi. ergo si possibile diceretur aliquid secundum causas inferiores hec impossibilia iudicarentur quod falsum est. **Sed** contra deus omnia potest. secundum illud **Sapientia** xj. misereris omnium quoniam omnia potes si ergo aliquid dicitur possibile secundum causam superiorem et non secundum causam inferiorem omnia possibilita dicuntur et nihil impossibile. **In** necessitate diuine scientie non iudicatur ea que sciuntur a deo esse necessaria. **Sed** nec a potentia diuina iudicantur ea que possunt possibilita. **Ad** dicendum quod possibile dupliciter dicitur sicut dictum est absolute et respectiue. absolute quidem dicitur aliquid possibile per habitudinem predicati ad subiectum inter que non est repugnantia et non secundum causas superiores vel inferiores. Respectiue autem dicitur aliquid possibile per respectum ad causam primam cuius conditiones effectus imitatur. effectus ergo illi qui habent causam primam aliquam creaturam iudicantur posibles vel impossibles secundum respectum ad causam inferiorem. illi vero qui habent solum deum causas iudicantur posibles vel impossibles secundum respectum ad causam superiorem. **Ad** primum dicendum quod a potentia dei iudicantur aliqua possibilita absolute sicut a propria mensura. non autem possibilita respectiue sed per respectum ad causam primam. **Ad** secundum dicendum quod possibile imprae ordinem ad actum siue effectum secundum autem ordinem quem deus rebus instituit effectus suis causis primis subsunt quousque aliquando aliter preter illum ordinem deus operatur. et ideo possibilitas effectus semper respicit causas primas sed euentus non semper. **Ad** tertium dicendum quod ratio ista precedit de his que solus deus facere potest.

DI.

XLIII

Quidam de sensu suo gloriantes. **Hic** queruntur quatuor. **Primo** utrum deus possit non facere que facit. **Secundo** utrum possit facere que non facit. **Tertio** utrum potentia sua sit infinita. **Quarto** utrum deus possit facere que sunt infinita actu.

Ad primum sic preceditur et videtur quod deus non possit non facere que facit. Omne enim quod agit ex necessitate nature non potest non facere quod facit. sed deus est huiusmodi agens. agit enim per essentiam suam que est eius natura. ergo deus non potest non facere

ff 2

que facit. ¶ **I**usticia determinatur ad vnum sicut z natura. quia fin. Tullii virtus est in modum nature rationi consentanea. sed deus opatur p iusticiam z non aliter. ergo eius opatio est determinata ad vnum. z ita qd facit non potest nō facere. ¶ **N**ulla causa necessaria i causando p non facere qd facit sed deus est talis causa alias oēs alie cause essent ptingentes. cum effectus necessaria non possit esse nisi a causa necessaria. ergo deus nō potest non facere que facit. ¶ **S**ed ptra omne agens p voluntatē potest non facere que facit. sed deus est agens p voluntatem vt patet p illud ps. Omnia qcuqz voluit dominus fecit. ergo deus potest non facere qd facit. ¶ **P**rimo agens qd non potest nō facere qd facit semp facit suum effectum. si ergo deus non potest nō facere qd facit ab eterno creaturam fecisset qd est hereticum. ¶ **R**ed dicendū q sicut supra dictum est aliquid implicat contradictionē. uno modo absolute. Alio modo respectiue. non esse autē multa eoz que facit deus nō implicat contradictionem absolute. nec iterum p respectū ad potentiam dei non enī repugnat q deus possit hoc facere z possit hoc non facere. similiter nec p respectū ad effectum diuinū. quia non repugnat hec duo creaturā esse z non posse non esse. cum omnis creatura qdum est de se sit potens non esse. implicat autem contradictionē p respectum ad scientiam vel voluntatem diuinā que etiā sunt diuini effectus causa. hec enī repugnat q deus sciat vel velit aliquid esse z non sit. ppter certitudinē diuine scientie. z efficaciam voluntatis. cum ergo dicitur deus posse non facere id qd facit. quia in se repugnantia non habet. simpliciter pcedendū est q deus potest nō facere qd facit si nihil addatur eo q non facere nō habet repugnantiam ad aliquid in locutione positum. addita autē scientia vel voluntate erit locutio vera i sensu diuino. falsa in sensu composito vt si dicatur deus potest nō facere qd scit vel qd vult se facere. ¶ **A**d primum ergo dicendum q deus p essentiam suam agit z tamē non agit ex necessitate nature sed exposito voluntatis. nam essentia sua non solū natura est sed voluntas. ¶ **A**d scdm dicendum q pductio creaturaz est ex deo non fm aliqd debicū. sed fm voluntatē eius que ordinem puenientē rebus imponit. in quo ratio iusticie consistit. sic ergo h modo distinguendū est si in pdicta locutione addat iusticia sicut si addatur voluntas. vt dicam q hec locutio deus nō potest non facere qd iustum est fieri. est vera in sensu composito falsa in sensu diuino. ¶ **A**d tertium dicendum q deus est causa necessaria in creando. quia posset omnibus que in eo ad creandū occurrunt de necessitate sequitur effectus inter que vnum est voluntas que nō determinatur ad vnum. z ideo deus potest non facere quod facit.

¶ **A**d scdm sic pceditur z videtur q deus nō potest facere qd non facit. optimi enī fm platonē est optima adducē. sz qd p suphabūditiāz dē vni soli cōuenit. ergo vno solo modo mūduz a deo fieri est possibile. nō ergo potest alia facere qd facit. ¶ **A**d 2° sic argumētatur. si deus potest z nō voluit inuidus fuit sz inuidia longe est a deo. ergo quicquid boni potuit in mūdo facere fecit. quia quicquid voluit fecit. ¶ **D**eus nō potest facere nisi qd vult facere. sed nō vult facere nisi qd ab eterno voluit. qd autē ab eterno voluit nō potest nō velle. ergo deus nō potest facere nisi qd facit. ¶ **S**ed ptra quicqd deus facit creaturaz ē. si ergo deus nō potest facere nisi qd facit creatura adequat potentiam creatoris qd est ptra. Hugo. de san. vic. qui dicit q potentia dei nō adequat opus. ¶ **D**eus potest facere omne id qd potest cogitari vt supra dictum est. sz

multa possunt cogitari que deus nō fecit vt pote cornos albos ergo potest facere aliqua que non facit. ¶ **R**ed dicendum q nullius sapiētis voluntas ad impossibile nititur impossibile autē est vt effectus diuini adequatur bonitati diuine. cum essentie dei non possit ēē alia essentia equalis in bonitate. que sit bonitas pura. vnde non ē voluntas dei q omnia sint quecuqz bonitatē eius imitari possibile est. qz cum infinitis modis possit imitari de uina bonitas effectus diuini bonitati diuine equarentur. sed q sint aliqua que fm aliquos modos diuinam bonitatē imitatur. z quia illi modi nō equatur diuine bonitati. ideo multi alij modi sunt qbus potest diuina bonitas comunicari qz sit comunicata cum ergo potentia dei se extendat ad omnia que in se sunt possibilis esse patet q absolute loquēdo deus potest multa facere que non facit. si autem addatur aliqd ptinens ad scientiam vel voluntatem vel iusticiāz distinguendū est sicut z p^o us. ¶ **A**d primum ergo dicendū q optimū dupliciter dicitur. Uno modo absolute z sic id qd sit non potest esse optimū. Alio modo in genere aliquo determinato vel fm aliqd modum determinatū. z sic deus optimus fecit vniūqz i sua natura z i suo modo essendi. z sic nō sequitur q nō potuerit alias naturas vl alios modos essendi facere. ¶ **A**d scdm dicendū q Aug^o hoc argumētum videtur ad pbandum equalitatē filij que ei debetur ex ipa filiationis rōne. vnde nō tenet i creaturis que a deo fm debitum nō pcedunt. ¶ **A**d tertium dicendū q cuqz dicit deus non potest facere nisi qd vult facere sit intelligatur cōposita vera est nō enī potest esse q deus faciat aliquid z non velit illud facere si autē intelligat de uisa falsa est.

¶ **A**d tertium sic pceditur z videtur q potentia dei non sit infinita. quāto enī potentia ē maior tanto i minorē tēpore mouet. si ergo potentia dei est infinita optet q moueat in infinitū qd est impossibile. ¶ **P**otentia pportionatur essentie a qua pcedit. sed essentia dei non est infinita cuqz sit simplex. ergo nec potentia. ¶ **I**nfinītum fm p^o in iij phisic. imperfectum est. sed potentia dei est pfectissima. ergo non est infinita. ¶ **S**ed ptra omni finito potest intelligi aliqd equalē. si ergo potentia dei nō sit infinita poterit intelligi aliqua alia potentia que est ei equalis qd est incōueniens. ¶ **I**llud qd omnia finit non potest ēē finitum. sed p potentia dei omnia itra suos fines collocantur. ergo potentia dei non ē finita sed infinita. ¶ **R**ed dicendū q duplex est quātitas. Una intēsiua que p^o in corporeis rebus est qd fm Aug^o idem est esse mai^o qd melius. Alia est quātitas extēsiua que in cōtinuaz z discretam diuidit. vtraqz autē q^o itas in potentia cōsiderari potest. p^oma qdem fm ipam essentiaz potentie. secūda vero q^o itū ad eius obiecta fm autēz vtraqz quātitatem potentia dei dicitur infinita intēsiue qdēz ppter pfectionem sue actualitatis quā actiua potentia cōsequit. est enī deus actus pfectus i se omnia cōprehēdēs que ad pfectionem ptinere possunt extēsiue autē quia p^o in omnia fm que bonitas diuina comunicabilis est qd est infinitis modis. z ideo dei potentia est simpliciter infinita. ¶ **A**d primum ergo dicendū q ratio illa. pcedit de potentia in magnitudine que est virtus corporalis. hec enī si nō ēē infinita ageret in nō tēpore vt pote agēs ex necessitate nature. diuina autē potentia determinat tēp^o pus sue actioni pro sue voluntatis arbitrio. ¶ **A**d scdm dicendū q essentia dei non est infinita extēsiue. quia infinitum excedit cuiuslibet rei alterius perfectionem vnde etiam z eius potentia hoc mō erit infinita. ¶ **A**d tertium dōm q obiectio illa. pcedit de infinito p^ouatiue

dicto qđ impfectiones imptat sicut 7 quelibet puatio.
in diuinis autē dī infinitū negatiue nō puatiue.

Ad quartum sic pceditur 7 videtur qđ de^o pos-
sit facere infinita simul actu. de^o enī potest re-
ducere in actum omne illud qđ est potentia
in materia. sed in potentia materie sunt in-
finita vt patet p pñm. iij. pñs. ergo deus potest facere
infinita actu. **S**cientia dei est infinitorum vt
Aug^o dicit. xij. de ciui. dei. sed deus p suam scientiā est
causa rerum cum ergo scientia vnus rei non impediāt
in causando scientiā alterius rei. videtur qđ deus possit
facere infinita in actu. **P**lus potest deus facere qđ
homo potest intelligere. sed aliqui philosophi posuerūt
esse infinita actu sicut de mō. 7 anax. ergo deus potest
facere infinita actu. **S**ed cōtra est deus potest facere
maius omī eo qđ facit. qđ eius potētā nō adēq̃t opus
vt dicit Aug^o de sanc. vict. sed infinita matia i actu nō
pōt esse aliqd maius. ergo non potest esse qđ deus faciat i
finita in actu. **O**mne illū cui⁹ rō cōpletur i matia
cum puatione nō pōt i actu esse qđ nihil ē i actu nisi fm qđ
est sub forma. sed infinitū ē hmoi vt patet in. iij. pñs.
ergo infinitū in actu esse non potest. **R** dicendū qđ
deus non potest facere aliquid ēē in actu cuius ratio cō-
trarietur facto. in q̃tum est factum. vel enī in actu in-
q̃tum est ens actu. factio autē in q̃tum est factū p̃rari
atur qđ sit equale deo. vnde deus nō potest facere equa-
le sibi. 7 sic nō potest facere aliquid qđ sit modis omīb;
infinitum. 7 q̃tum ad extēsiōem 7 q̃tum ad intensio-
nem existenti vero in actu in q̃tum hmoi repugnat esse
infinitum non solum p se vt quidam dicunt. sed etiam
p accidens vel quocunq; modo. non enī potest esse ali-
quid in actu ens in genere qđ non determinetur ad ali-
quā speciem. optet autē id qđ ponitur infinitum esse in
genere quātitatis. vnde oportet qđ si sit actu qđ sit in ali-
qua specie quātitatis que qđem distinguūt fm deter-
minatas mensuras vt patet in numero cuius spēs sunt
binarius 7 trinaris 7 in quātitate cōtinua. cuius qđsi
species sūt bicubitus 7 tricubitus. esse ergo aliquā quā-
titatem in actu vel cōtinuā 7 v' discretā repugnat ei qđ
est esse infinitū. 7 ideo deus nō potest facere qđ aliquid
actu sit simpliciter infinitum vel intensiue vel extēsiue
siue fm quātitatē cōtinuā siue fm discretā. **A**d pñm
ergo dicendū qđ deus potest facere in actu quicquid est
potentia in materia nō ita qđ simul sit actu. sed successi-
ue ppter repugnātiā infiniti 7 existenti in actu vt di-
ctum est. **A**d scđm dicendū qđ l3 scientia dei sibi nō re-
pugnet in creando est tamē repugnātia ex pte effect⁹ vt
dictum est. **A**d tertium dicendū qđ pñ ponentes in-
finitū actu pñam vocem ignorauerunt qđ eorum posi-
tio sibiimet repugnat vt ex dictis patet.

DI.

XLVIII

Nunc idem restat dicē

dum. **D**ic querūt quartū: **P**rimo
vtrum deus potuerit facere vniuersū meli-
us qđ sit. **S**cđo vtrum quālibet rem fm se potuerit fa-
cere meliorem. **T**ertio vtrum potuerit facere melio-
ri modo. **Q**uarto vtrum qđcūq; potuerit possit mō.

Primū sic pceditur 7 videtur qđ deus non
potuerit vniuersū facere melius. optimo enī
nihil potest esse melius sed vniuersum ē opti-
mū vt pñ p illud qđ dī. Scñ. 7. **V**idit deus
cuncta que fecerat 7 erat valde bona. ergo vniuerso nō
potest esse melius. **O**mne qđ est cōmunicabile crea-
ture est ei p̃municatū. cum enī bonitas dei infinita sit

ad eum p̃tinet vt cōmunicet se q̃tūcūq; potest. sed ex
hoc vniuersum est bonum qđ cōsistit ex creaturis diuis
nam bonitatem p̃cipatibus. ergo vniuersum melius
esse non potest. **O**mni agenti ppter finem. finis ē ra-
tio faciēdi 7 nō faciēdi. sed deus agit ppter finem qui
est sua bonitas que nō potest esse ratio nō faciēdi vni-
uersum i meliori bonitate si melius esse posset. ergo de-
us non potuit vniuersum melius facere. **S**ed cōtra
omni finito deus potest facere maius cum sua potētā
sit infinita vt dictū ē. s3 bonitas vniuersi est finita alas
equaretur bonitati factoris qđ est impossibile. ergo deus
potest facere maiorem bonitatē qđ sit bonitas vniuersi
Dugo de san. vic. dīc qđ potētā diuinā nō adēq̃t
opus. sed vniuersū est opus dei. ergo potētā dei ex-
cedit totum vniuersum 7 sic potest aliquid aliud melius
de toto vniuerso facere. **R** dicendū qđ sicut supra di-
ctum est cōtra rōnem facti est vt sit equale factori rōne
cuius deus nou potest facere aliqd equale sibi pñ. ergo
vniuersum qđ est a deo factū non p̃cipat bonitatē di-
uinā p̃fecte. sed fm aliquē modū 7 mensurā determi-
natam. possumus ergo de vniuerso loqui dupliciter.
Uno modo absolute. 7 sic deus p̃t aliquid facere meli⁹ to-
to vniuerso. quia 7 ordo eius ad deum ēē melior q̃to
p̃fectius diuinā bonitates p̃ciparet 7 ordo rerum ad
inuiē q̃to res essent meliores in hoc enī duplici ordie
bonum vniuersi cōsistit vt dicit. ix. me. **A**lio modo per
respectum ad modum p̃cipandī diuinā bonitatem
qui est vniuerso a deo p̃fixus. 7 sic vniuersū melius ēē
nō potest ordinatū supposita s3 mēsurā sibi diuinitus
fita. 7 fm hunc modum dicit vniuersum esse optimū
vel deus fecisse omīa valde bona. vnde patet responsio
ad pñm. **A**d scđm dicendū qđ multa sūt cōmunica-
bilia creature qđ non sunt cōicata. 7 tamen deus infini-
ta bonitate creaturis cōmunicat bona sua. cōmunicat
enī eis fm qđ ratio sapiētie erigit fm respectum ad mō-
dum quē diuinā bonitas p̃fixit. **A**d tertium dicēdū
qđ l3 absolute loquēdo diuinā volūtas non possit ēē ra-
tio quare vniuersum non fiat melius tamen potest esse
ratio ei⁹ si supponat mod⁹ a volūtatē diuina p̃fix⁹. hoc
enī diuine cōp̃tē volūtatē vt illud sit i rebus qđ diuina
sapia 7 volūtas determinat.

Ad scđm sic pceditur 7 videtur qđ deus nō pos-
sit facere aliquid meli⁹ quālibet re qđ facit fm
se cōsiderata. tāto enī aliquid est meli⁹ quāto
deo p̃p̃inquit. sed natura humana i christo
nihil potest deo esse p̃p̃inquit. ergo deus nihil pote-
rit ea facere melius. **Q**uarto aliquid est purius tā-
to est melius sed **A**ug^o dicit in li. de cōce. 4. qđ deuit. vt
beata virgo ea puritate niteret qua maior sub deo ne-
quit intelligi. ergo deus nō potest facere ea aliquid me-
lius. **A**d dicit in li. de causis. deus equaliter se ha-
bet ad omīa. sed omīa non se habent equaliter ad ipm
enī ergo vnaqueq; creatūa de dei bonitate recepit q̃tūq;
recipere potest. nō ergo potest esse meli⁹ qđ sit. nihil er-
go deus potest melius facere qđ sit. **S**ed cōtra. inter
quelibet infinite distantia possunt ēē multa media. s3
optima creatura distat a deo in infinitum. ergo possit
esse aliqua media inter creaturam illam 7 deum. 7 ita
deus potest facere aliquid melius omī creatura. **Q**uicquid
potest facere virtus inferior potest facere de-
us. sed virtus naturalis potest facere aliquid meli⁹ qđ
sit. ergo multo magis deus. **R** dicendū qđ duplex
est creature bonitas. vna accidentaliz alia essentialis
sicut homis accidentaliz bonitas cōsistit in scientia et
virtutibus alijs huiusmodi. bonitas vō ei⁹ essentialis
ff 3

consistit in hoc qd habet sensum et rationem bonitatem ergo accidentalem cuiuslibet rei deus potest facere meliorem etiam manente re. quia talis bonitas est finita et ea res finem suam speciem non requirit. bonitate vero essentiali cuiuslibet creature cum sit finita potest aliquas bonitatem maiorem facere. non tamen in eadez re sed in alia alterius speciei. quia mutatio talis bonitatis speciem variat. **A**d primum ergo dicendum qd natura humana dupliciter potest considerari finem habens. Uno modo finem qd per intellectum separatur a diuinitate. et sic finem ipsum est seruile et defectibilis in quantum est creatura quedam. unde sic potest deus facere aliam creaturam ea meliorem. Alio modo finem qd est unita diuinitati in persona. et sic deus nihil potest facere melius christo. **A**d secundum dicendum qd purius dicitur aliquid per recessum a termino melius per accessum ad terminum. illud ergo qd omnino recedit ab impuritate culpe est ita purum qd nihil potest esse eo purius non tamen sequitur qd non possit eo aliquid esse melius nisi acciperem puritatem ab omni defectu et imperfectione sic autem non loquitur **Ans.** **A**d tertium dicendum qd creatura participat diuinam bonitatem finem mensuram sue capacitatis quia et diuina sapientia et voluntas perficitur. potest autem perficere maiorem. et sic plus de diuina bonitate participat.

Ad tertium sic proceditur et videtur qd illud qd deus facit non possit facere modo meliori sicut enim in littera dicitur. fuit alius modus nostre liberationis deo possibilis. sed nullus conuenientior. sed quanto aliquid est melius. tanto conuenientius. ergo deus potest meliori modo facere nostram liberationem et eadem ratione nec aliquid aliud. **P**rimo aliquid sit melius quanto directius persequitur suum finem. sed finis cuiuslibet creature est participatio diuine bonitatis finem modum sibi prefinitum quem res quilibet totaliter attingit. alias diuina ordinatio falleret. ergo deus non potest facere meliori modo res quam facit. **S**ecundo modus operationis attestatur bonitati facientis iustus enim est qui operatur iuste finem philosophi in. q. c. b. i. sed bonitatem dei nihil potest esse melius. ergo nec modo quo res facit potest esse aliquid melius. **S**ed contra **Ans.** in libro de natura boni finem quantitate bonitatis rei est quantitas modi speciei et ordinis. sed potest bonitate creata deus aliam facere meliorem. ergo et modo quo facit res potest aliquid melius esse. **S**ed modus rei a deo facit quidam creatura est et ita est bonitatis finis. ergo tali modo potest esse aliquid alius modus melior. **R**espondeo dicendum qd operatio media est inter operantem et operatum admodum finem modum intelligendi. modus ergo quo deus facit res potest intelligi dupliciter. Uno modo ex parte illa quo operatio exit ab operante. et sic non potest deus meliori modo facere res quam facit. quia modus ille sequitur bonitatem et sapientiam facientis quem est infinita. Alio modo ex parte facti et sic absolute loquendo deus potest facere res meliori modo quam facit quia per eis meliorem modum essendi tribuere sed ex suppositione diuini ordinis quia unicuique finem certum prefinit non potest fieri meliori modo et ex hac suppositione procedit prima et secunda ratio. Tertia vero de modo ex parte operantis. alie due de modo ex parte facti absolute. vnde patet solutio ad obiecta.

Ad quartum sic proceditur et videtur qd deus non possit quicquid olim potuit. potuit enim deus ab eterno non predestinare peccatorem. quia voluntarie cum predestinauit. sed modo non potest eum non predestinare. quia non potest esse qd aliquid sit non predestinatus postquam fuit predestinatus. ergo deus non

potest quicquid potuit. **R**espondeo deus potest facere qd adam nullo tempore esset. sed hoc modo non potest. quia quod fuit non potest non fuisse. ergo deus non potest quicquid potuit. **S**ed deus potuit facere mundum istum qui modo est. quia fecit. modo autem non potest eundem facere quia quod est non sit. ergo deus non potest quicquid olim potuit. **S**ed contra sicut deus fuit omnipotens. ita et nunc est. sed de ratione omnipotentie est vt simpliciter omnia possit. ergo deus potest quicquid potuit. **R**espondeo omne agens cuius virtus in agendo non minuitur potest quicquid potuit. sed deus est homo agens. ergo potest quicquid potuit. **R**espondeo dicendum qd in hoc potentia et scientia differunt quia scientia respicit res finem qd sunt in cognoscere. potentia vero respicit res finem qd exeunt a potestate vt in sciendis et in istis. unde enunciable quod est res rationis se habet ad scientiam nostram vt medium quo res cognoscuntur. sed ad potentiam hominis habitudine non habet. unde potentia non respicit enunciable nisi finem rationis rei quam significat. et ideo si res vna per diuersa enunciabilia significet idem possibile simpliciter iudicatur. sed in scientia diuersitas enunciabilium modum scientie nostre variat quibus non diuinitas superpra dictum est. Loquendo ergo de potentia dei per respectum ad rem que significat cum dicitur deus potest hoc vel illud aut potuit. dicendum qd iste respectus potest variari dupliciter. Uno modo ex parte potentis sicut cecus non potest videre quod prius poterat videre. et finem hunc modum deus potest quicquid potuit. quia cuiuslibet rei potentiam habuit habet. Alio modo ex parte possibilis. et sic potest concedi qd deus non potest aliquid quod potuit. quia hoc non habet rationem possibilis quod prius habebat. ex quo enim aliquid in preteritum transit rationem possibilis amittit. quia potentia actiua respicit presens vel futurum. **A**d primum ergo dicendum qd actus predestinat omnia nunquam transit in preteritum cum mensuret eternitatem. unde semper eodem modo se habet ad diuinam potentiam sed vt possibile non esse absolute et vt impossibile non esse ex suppositione quod sit propter immutabilitatem diuini. **R**espondeo alie due rationes procedunt de eo quod iam in preteritum transit. et ita possibilis rationes amittit. unde per solutio ex dictis.

De voluntate dei
Ad primum sic proceditur et videtur qd in deo voluntas non sit. voluntas enim est appetitus quidam sed appetitus deo non conuenit. **R**espondeo voluntas in deo non est ponenda. **S**ed in deo nihil est cuius sit accipere aliquam causam. sed voluntas dicitur respectus ad aliquam causam sed finale que est eius obiectum. ergo voluntas in deo ponenda non est. **S**ed illud quod se habet ad opposita in deo esse non potest cum sit mutabile. sed voluntas se habet ad opposita. ergo voluntas in deo poni non potest. **S**ed contra. beatitudo deo precipue competere. sed beatitudo non est sine voluntate. quia finem Augustinus. beatus est qui habet quicquid vult et nihil mali vult. ergo in deo est voluntas. **R**espondeo voluntas est principium laudabilium operationum. sed deus propter sua opera laudandus est a nobis. ergo voluntas est in deo. **R**espondeo dicendum qd cum deus sit prima rerum causa operet in eo ponere illud quod inter cetera magis habet rationem cause. hoc autem est voluntas. nam in hoc vo-

Ad primum sic proceditur et videtur qd in deo voluntas non sit. voluntas enim est appetitus quidam sed appetitus deo non conuenit. **R**espondeo voluntas in deo non est ponenda. **S**ed in deo nihil est cuius sit accipere aliquam causam. sed voluntas dicitur respectus ad aliquam causam sed finale que est eius obiectum. ergo voluntas in deo ponenda non est. **S**ed illud quod se habet ad opposita in deo esse non potest cum sit mutabile. sed voluntas se habet ad opposita. ergo voluntas in deo poni non potest. **S**ed contra. beatitudo deo precipue competere. sed beatitudo non est sine voluntate. quia finem Augustinus. beatus est qui habet quicquid vult et nihil mali vult. ergo in deo est voluntas. **R**espondeo voluntas est principium laudabilium operationum. sed deus propter sua opera laudandus est a nobis. ergo voluntas est in deo. **R**espondeo dicendum qd cum deus sit prima rerum causa operet in eo ponere illud quod inter cetera magis habet rationem cause. hoc autem est voluntas. nam in hoc vo-

luntas et natura differunt in causando quod natura est causa determinati effectus. sed determinatio actus sui ad tale effectum ipsa non est causa. sicut non est causa sui ipsius. et hoc enim quod talis natura est. ad tale effectum determinatur. voluntas autem non solum effectus determinati causa est. sed etiam habitudinis sue actus ad determinatum effectum. quod in potestate voluntatis est hunc vel illum effectum agere. propter quod sola ea que voluntatem habet determinatur agere quasi plenam potestatem de deum habetiam super suos actus. alia vero dicitur magis agere. et propter hoc in deo est voluntas. Ad primum ergo dicendum quod nihil prohibet rationem speciei deo competere et non rationem generis. quia ratio generis imperfectionem importat ratione cuius in deo ponimus scientiam. sed non qualitatem. aut accidentem. et similiter in deo ponimus voluntatem non autem propter loquendo appetitum. Ad secundum dicendum quod ratio illa procedit si voluntas dei haberet aliquem finem propter seipsum. ipsa enim divina bonitas est divine voluntatis finis. unde sicut deus principaliter cognoscit essentiam suam et alia in ipsa. ita voluntas dei principaliter fertur in bonitatem suam et in alia ratione ipsius in quantum ad eius bonitatem precipue ordinatur. Ad tertium dicitur quod voluntas dei non se habet ad opposita per modum receptoris sed per modum actionis. et ideo non sequitur quod sit mutabilis sed rerum mutabilia.

Ad secundum sic proceditur et videtur quod voluntas dei non sit causa rerum. quanto enim causa aliqua est potior. tanto est simplicior. simplicior autem est causa ea que agit per naturam quam que per voluntatem. nam voluntas naturam presupponit. cum ergo deus sit causa prima videtur quod agat per naturam non per voluntatem. et ita voluntas non est causa rerum sed ipsa natura. Ad primum in deo propter effectum rerum causa quod rationem principii habet. beatus autem est potentia et voluntas in quantum habet. ergo causalitas rerum magis poterit esse voluntati debet attribui.

Effectus procedunt ab agente secundum eius similitudinem sed similitudines rerum in deo ad scientiam pertinent et non ad voluntatem. ergo magis causalitas rerum scientie quam voluntati debet attribui. Ad causam contingenti non potest procedere effectus necessarius sed in rebus causis sunt multi effectus necessarii. ergo non possunt procedere a voluntate que est causa contingens cum sit ad veritatem.

Sed contra est quod in per se dicitur. omnia que. vo. dominus fecit. Sed deo dicit de di. nomi. quod divinus amor non primum sit cum sine germine esse. sed amor ad voluntatem pertinet. ergo causalitas rerum voluntati principaliter debet attribui.

Ad dicendum quod cum forma sit principium agendi secundum hunc modum aliquid agit quo forma rei facta est apud ipsum quod contingit dupliciter. Uno modo secundum esse nature si cur albedo est in lapide. Alio per modum intentionis si cur albedo in pupilla. et ulterius in intellectu. inter quos modos hec est differentia. quod forma secundum esse nature alicui inherens determinatur esse ibi habet respondens propter rationem illius forme. sed forma in intellectu non habet aliud esse determinatum quod respondeat ipsi forme sed in quantum ad universalem est ibi et ideo oportet quod oculus agens in quantum existit forma facti per modum intelligibile sit agens indeterminatum ad hunc vel illum effectum quod competit agenti per voluntatem. contrarium est de agente quod habet formam facti secundum esse nature. et quod forme creature sunt in deo non sicut in propria natura existentes. sed per modum intelligibile. ideo deus agit res per voluntatem. et sic causalitas rerum voluntati attribuitur. Ad primum ergo quod in deo invenitur duplex origo. Prima quidem nature secundum quam filius oritur a patre. sed hoc non habet rationem cause et causati. Secunda voluntatis. puta creatura a deo. procedit. et in hac invenitur ratio cause et causati. quod ut dictum est supra. voluntas est

causa quod determinat ad tale effectum non autem nata necessest. hec ratio derogat simpliciter cause prime quod per voluntatem agit quod in deo voluntas est idem quod nata. Ad secundum dicitur quod in agente per voluntatem potentia se habet ut principium erequens sed voluntas est que imperat. et ideo sicut prime cause causalitas ei magis attribuitur. Ad tertium dicendum quod si similitudo rei que est in scientie ratione sue universalitatis non habet de se sufficienter rationem cause ad aliquem determinatum effectum que oportet esse particularem sed per voluntatem determinat ad particularem effectum forma velis et ideo causalitas magis attribuitur voluntati quam scientie. Ad quartum dicitur quod voluntas dei se habeat ad veritatem ut rationem sue immutabilitatis necessitate prestat rebus causalitas. et ideo non est causa contingens.

Ad tertium sic procedit et videtur quod voluntas divine rationis quodammodo sit. cuiuslibet enim sapientis voluntas sapientia regulatur. sed in his que per sapientiam fiunt ratio invenitur. ergo voluntas dei causa siue ratio querenda est. Voluntas dei non potest esse nisi iusta sed iusticia aliqua rationem respicit in his que facit. ergo voluntas dei aliqua causam vel rationem oportet assignare. Cognita causa cognoscitur effectus. si ergo non oportet aliam causam querere in rebus creatis nisi divinam voluntatem videtur quod quilibet defacili possit omnia scire cum planum sit de omnibus que sunt quod deus velit ea esse. et sic superfluum esset addiscere scientiam in quibus alie rerum cause inquiruntur. Sed per cause prime non est causa querenda. sed voluntas dei est prima omnia causa. ergo voluntas dei non est causa querenda. Maior est potestas habet deus in universo quam princeps in regno. sed in regno terreno quod principi placuit legis habet vigorem. ergo multo fortius voluntas dei sufficit ad hoc quod alius effectus fiat nec oportet aliam causam querere. Ad primum dicitur quod voluntas divina dupliciter considerari potest. Uno modo secundum respectum quem habet ad deum volentem. et ex pre ista non habet aliquam causam que ab ipsa realiter differat sed secundum modum intelligendi bonitas dei se habet ad voluntatem dei ut movens sapientia ut dirigens. Alio modo potest considerari secundum respectum quem habet ad effectum volentes. et ex pre voluntas divine potest esse vel ratio assignari. sicut enim creatura unaqueque ita et creature ordi subiacet voluntati divine. vult ergo una creatura esse causam alterius. et sic potest dici quod vult per illud. Ad primum ergo dicitur quod illa procedit secundum primum modum per se per se. Ad secundum dicitur quod prima regula iusticie est divina sapientia. et ideo eadem ratio est de sapientia et iusticia. Ad tertium dicitur quod ad scientiam effectus oportet scire omnes causas non solum remotas sed etiam proximas. et ideo non sufficit ad scientiam de creaturis habere scientiam quod deus vult ea esse. sed oportet etiam alias causas querere. hoc tamen in vanitate reputatur illis personis que postposita voluntate dei solas causas inferiores querunt. de quibus Sapientia. xiiij. dicit. Tanti sunt

omnes homines in quibus non subest scientia dei. Ad quartum sic procedit et videtur quod voluntas beneplaciti per voluntatem signi distingui debeat sicut in creaturis sunt signa divine voluntatis ita scire et potentia nam ex magnitudine creature ostendit deus potestatem et ex ordine sapientie ut habet in glo. Ro. i. sed potentia et sapientia non assignantur aliis signa. ergo nec voluntas. Sed illud quod deus vult voluntate signi vult voluntate beneplaciti. aut non. si non signum erit falsum cui signatum non responderet. si autem vult. ergo voluntas signi non debet a voluntate beneplaciti distingui. Unius signati unum debet esse signum sed voluntas dei est una et simplex. ergo non debet ei plura signa assignari. Illa que se invicem persequuntur non debent per se distingui. sed voluntas beneplaciti et dei operatio se persequuntur. quia omnia quecumque voluit fecit. ut in per se dicitur. ergo operatio non debet inter signa voluntatis poni.

que contra voluntatem beneplaciti distinguuntur. **S**icut est inuenire bonum et melius. ita malum et peius. sed respectu boni et melioris sunt duo signa voluntatis scilicet consilium et preceptum. ergo debet duo assignari respectu mali et peioris. **R** dicendum quod aliquid dicitur de deo dupliciter. Uno modo secundum proprietatem sicut spiritualia ut sapientia bonitas et bonitas. Alio modo metaphorice sicut materialia quia ergo voluntas in nobis et spiritualis est et materialis materialis passionem habet annexam. id videtur modo de deo dicitur. scilicet quidem quod proprie de deo dicitur voluntas sic vocatur voluntas beneplaciti. quia vere et proprie loquendo aliquid vult voluntate beneplaciti. Secundo vero quod dicitur de metaphorice sicut quod in nobis solent esse voluntatis effectus et signa dicitur dei voluntas. propter hoc quod dicitur voluntas signi. sicut et id quod in nobis solent esse signa ire scilicet puniatio in scriptura metaphorice ira dei nominatur. Est autem in nobis duplex signum voluntatis accipere. Uno modo quo ad persecutionem boni. Alio modo quo ad fugam mali. Quatum ad bonum assignatur quidem voluntatis signum secundum quod imperatur facit ad opus operatio. secundum vero quod de agendis disponit consilium et preceptum. sed consilium respectu eorum sine quibus finis haberi potest sed non conuenit pergruere. preceptum vero respectu eorum sine quibus finis haberi non potest. Sed quantum ad malum etiam est duplex signum. malum enim quandoque impeditur. et sic est prohibitio. quandoque non impeditur. et sic est permissio. **A**d primum ergo dicendum quod voluntatis diuine signa assignantur non ad ostendendum quod deus sit volens absolute. sed quod sit volens hoc vel illud. et ideo scientie vel potentie signa non ostenduntur sed voluntatis. nam deus omnia scit et potest. sed non omnia vult. **A**d secundum dicendum quod sicut puniatio non fit ad hoc a deo ut ostendat se iratum ita nec preceptum ad hoc fit ut ostendat se volentem propter quod non est signum falsum quous deus aliquid precipiat. quod tamen non vult voluntate beneplaciti. non enim dicitur voluntatis signa quia adhibentur ad signandum deum velle. sed quia in nobis solent esse signa volendi. **A**d tertium dicendum quod voluntas non est causa determinata ad unum effectum. et ideo non oportet unum solum signum eius accipere. **A**d quartum dicendum quod quous operatio dei nunquam repugnet voluntati beneplaciti tamen differat a voluntate beneplaciti differentia temporalis ab eterno. nam operatio est temporalis voluntas vero beneplaciti eterna. **A**d quintum dicendum quod omne malum dicitur per remotionem a fine. sed non omnia bona eadem ratione ordinantur in finem. et ideo unum signum voluntatis sufficit ad mala magna vel parua aut ad bona.

DI. XLVI

Hic oritur questio. **H**ic queruntur quattuor. **P**rimo verum diuina voluntas debeat distinguere antecedentem et consequentem. **S**ecundo verum deus velit omnes homines saluos fieri. **T**ertio verum mala sit fieri bonum. **Q**uarto verum deus velit mala fieri.

Ad primum sic proceditur et videtur quod voluntas diuina non debeat distinguere antecedentem et consequentem. motus enim voluntatis sequitur actum cognitionis. sed actus diuine cognitionis non habet prius et posterius. cum sua cognitio non sit discursiva. ergo non est verum quod deus velit aliquid antecedens et consequens. **R** Si in deo ponitur voluntas antecedens et consequens hoc autem erit propter ordinem voluntatis aut propter ordinem volitionis sed non propter ordinem

volitionis quia sic voluntas antecedens est de primis creaturis cum. similiter nec propter ordinem voluntatis cum sit una et simplex. ergo diuina voluntas non debet distinguere antecedentem et consequentem. **R** Ad id quod non potest ab alio impediri nec mutari non iudicatur ex alio. sed a seipso tantum. sed secundum Damascenum. voluntas in deo dicitur antecedens quasi ex seipso existens. sed consequens est causa nostra. ergo videtur quod consequens voluntas deo non competat cuius ipse impediri non possit aliunde. **S**ed contra est quod dicit Damascenus in secundo libro. oportet scire quod deus antecedenter vult omnes saluos fieri non autem consequenter. **R** Voluntas prius est finis quam eorum que sunt ad finem. sed deus vult aliquid quasi finem. et aliquid quasi ad finem. ergo deus vult aliquid antecedenter et aliquid consequenter. **R** dicendum quod in actione alicuius agentis est aliquid considerare ex parte facientis. et aliquid ex parte facti. horum duorum quod est ex parte facientis prius est vult voluntas diuina que eius operatio determinat ad effectum aliquid respicit ex parte ipsius dei volentis et facientis sicut communicatio sicut bonitatis vel aliquid boni. et aliquid ex parte facti scilicet quod natura vel conditio rei facit requirit quantum ad primum dicitur in deo voluntas antecedens quantum autem ad secundum dicitur voluntas consequens. **A**d primum ergo dicendum quod deus non dicit aliquid antecedenter vel consequenter velle propter ordinem qui sit in actu eius voluntatis sed propter ordinem volitionis. **A**d secundum dicendum quod ordo volitionis a deo non est in proposito accipiendus secundum diuersas creaturas. sed secundum diuersa que ad unam creaturam pertinent. nam vni et eidem creature puenit aliquid ex parte dei scilicet totum id quod habet de bono. et aliquid ex parte sui scilicet defectus respectu quorum distinguit voluntas antecedens et consequens ut dictum est. **A**d tertium dicendum quod ordo sapientie hoc requirit quod voluntas dei referatur ad rem secundum eius conditionem. et ideo voluntas in deo consequens ponitur quous dei voluntas non possit impediri nec immutari a creatura.

Ad secundum sic proceditur. et videtur quod deus non velit omnes homines saluos fieri nihil est predestinatio aliud quam propositum dei de salute humana sed non omnes sunt predestinati a deo. ergo ipse non vult omnes homines saluos fieri. **R** Voluntas dei ut supra dictum est. est prima et summa causa omnium rerum posita autem causa ponitur effectus. si ergo deus vellet omnes homines saluos fieri. omnes saluarentur cuius contrarium patet. **R** Quicquid vult deus saluari diligit cum diligere sit velle bonum dilecto. scilicet deus aliquos habet odio. secundum illud Malach. j. Jacob dilexi et savi odio habui. et in psalmo. odisti omnes qui operantur iniquitatem. ergo deus non vult omnes homines saluos fieri. **S**ed contra est quod apostolus dicit. j. Timotheo. ij. Qui vult omnes homines saluos fieri. **R** Magis est proprium diuine voluntati quod est ex parte sua quam quod est ex parte nostra sed secundum Damascenum. deus secundum quod est ex ipso antecedenter vult omnes homines saluos fieri. sed secundum illud quod ex nobis est non vult in quantum merita aliquorum repugnant. ergo magis est dicendum quod deus velit omnes homines saluos fieri quam non velit. **R** dicendum quod hoc verbum apostoli quod in questione versatur quattuor modis a diuersis est intelligendum. Uno modo Damascenus. qui dicit deus vult voluntate antecedente omnes homines saluos fieri. sed non ex consequenti quod patet ex predictis. nam quantum ex seipso est deus vult omnibus suam bonitatem communicare vult tamen quod in communicatio debuit ordo fuisse. et ideo vult quod illi in quibus est impedimentum participationis glorie

eam non p̄cipient. Sec̄do modo itelligitur ab Aug. et habetur in lra vt sc̄z sit distributio accōmoda p̄ illis qui saluantur quorū nullus nisi ex diuina voluntate saluatur. Tercio modo itelligitur vt fiat distributio p̄ generibus singulorū. et non p̄ singulis generum. quia de quolibet genere hominū vult aliquos saluos fieri. sed non om̄es et hoc tangit in glosa. j. Timō. ij. Quare est itellectus Aug. qui dicit q̄ simpliciter erant om̄es saluandi ex voluntate diuina. sed hic itellectus erat erroneus quilibet autē primorū est verus. Ad primū ergo dicendū q̄ p̄destinatio includit voluntates salutaris. non solum antecedentē sed etia p̄sequentem q̄d patet ex hoc q̄ p̄destinatio est p̄positum coopandi electis i salutem. Ad sc̄dū dicendū q̄ ratio illa p̄cedit de eo q̄ deus simpliciter et absolute vult fm ordinē sue sapiētie sine quo nihil causat. Ad tertium dicendū q̄ odium illud dei non est fm id q̄d est ex eo sed fm q̄ est ex pre eo rum q̄s odio h̄c d̄z qui sūt indigni bono quod deus p̄parat dilectis a se. vñ hoc odium nō p̄trariat voluntas antecedēti sed p̄sequēti.

Ad tertium sic p̄ceditur et videtur q̄ mala fieri sit bonum. bonum enī ē vt om̄ia sint que ad p̄fectionem vniuersi p̄tinent sed multa bona p̄tinent ad p̄fectionem vniuersi que non essent si mala non essent. sicut patiētia sine p̄secutione non eēt. ergo malum fieri bonum est. Omne iustū bonum est. sed malū fieri iustum est. nam etiā culpe p̄ne q̄dam sunt vt pater Roma. j. p̄pterea tradidit eos deus zc̄. nec potest esse pena nisi iusta. ergo malum fieri bonum est. Verum et bonum p̄uertuntur. s̄z verū est mala fieri. ergo et bonum. Sed p̄tra. cuius generatio ē bona ip̄m quoq̄ est bonū fm hoc. si ergo fieri mala est bonū ip̄a mala sūt bona q̄d est impossibile. Fieri mala est p̄ se effectus eius q̄d ē facere mala. sed facere mala est malum. ergo et fieri mala. dicendum q̄ dupliciter d̄ malo loq̄ possumus. Uno modo fm se. Alio modo fm ordinē ad aliud. et hoc dupliciter. Uno modo fm ordinē p̄ se. Alio modo fm ordinē p̄ accidēs. Bonitas ergo de malo fm se p̄siderato dici non potest nec de malo fm ordinē quo p̄ se ad aliquid ordinatur. sed in ordine quo malū p̄ accidēs ordinat ad aliquid potest aliqua ratio bonitatis inueniri inq̄tum mala sūt occasiones bonorū. et ideo om̄es in hoc p̄cordant q̄ malum non est bonū. quia p̄ hoc remouet bonitas a malo absolute. similiter et in hoc cōcordant q̄ facere mala nō est bonum. q̄ p̄ hoc designatur ordo malū p̄ se ad suam causam. sed in hoc q̄ dicit mala fieri vel eē impratur ordo malorū ad alia cōmuniter ad p̄ se et p̄ accidēs. q̄z cuius dicim⁹ mala fieri vel eē nihil aliud significam⁹ q̄s mala inueniri inter res. Sic ergo videt dicendū q̄ mala fieri p̄ se loquēdo est malū sed p̄ accidēs est bonū inq̄tum et malo aliq̄d bonū occasionat. et quia q̄d ē p̄ se verus d̄z q̄d est p̄ accidēs. ideo verior est opinio que posuit q̄ mala fieri est malum q̄s que posuit q̄ mala fieri ē bonū. Ad primū ergo dicendū q̄ illa bona q̄ sūt de p̄fectione vniuersi non cōsecunt ex malis nisi p̄ accidēs. vñ nō sequitur q̄ p̄ se loquēdo malum fieri sit bonū. Ad sc̄dū dicendum q̄ culpa non dicit pena eē nisi p̄ accidēs vñ ratione antecedētis q̄d est desertio a deo vel rōne cōsequētis q̄d est amissio bonorū gratuitorū et vulneratio naturalū vel rōne cōcomitantis q̄d est aliqua passio affligens sicut patz in peccato ire vel inuidie ip̄a tamē p̄na non est etiā bona nisi p̄ accidēs sc̄z rōne ordinis iusticie. Ad tertium dicendū q̄ in p̄cessu illa est falsa accidētis. nā malū fieri non dicit eē vñ nisi fm ordinē quē habet ad intellectum vel enūciatōem. p̄ se significat

cur esse q̄d est vel nō esse q̄d non est. et hoc est bonū et a deo nec tamen sequitur q̄ p̄ se loquēdo mala fieri sit bonum.

Ad quartum sic p̄ceditur et videtur q̄ deus velit mala fieri. Om̄is enī voluntas ex charitate p̄cedens deo cōformatur. sed aliquis sanct⁹ ex charitate vult mala fieri. quia gloriatur in tribulationib⁹ vt d̄z Ro. v. g. et de⁹ vult mala fieri. Sic culpa opponit ḡre ita et pena nate s̄z de⁹ ē actor ḡre et nate. ḡs sicut p̄ceditur q̄ deus vult mala p̄ne fieri ita debet cōcedi q̄ vult mala culpe fieri. Necessariū est mala fieri vel non fieri. sed deus non vult mala non fieri alias nō fierēt. ergo deus vult mala fieri. S̄z cōtra voluntas dei est causa volitōz. sed voluntas dei non est causa q̄ mala fiant. ergo deus non vult mala fieri. Voluntas non est nisi finis vel corū que sunt ad finem. sed mala fieri est recedere a fine. ergo deus nō vult mala fieri. dicendū q̄ voluntas dei non est nisi d̄ bono. mala autē fieri non est p̄ se bonum. sed p̄ accidēs vt dictum est non tamen potest dici q̄ deus velit fieri mala p̄ accidēs et non p̄ se. nam cum voluntas sequat cognitionem multa distinguuntur fm voluntatē q̄ non distinguuntur fm rem eo q̄ distinguuntur fm rōnem. vñ voluntas que est de re aliqua nō optet q̄ sit de omnib⁹ que cōcomitantur rem illam. et ideo de hoc q̄ est mala fieri q̄d fm se p̄sideratum malum est dei voluntas non est. ē tñ de eo q̄d est ei annexum vel sicut p̄cedens vel sicut cōsequens. p̄cedens q̄d est potentia creature qua p̄ deficere et nō deficere quā potētā de⁹ esse vult. et fm d̄ dicitur p̄mittere mala. cōsequens est autē bonū q̄d ex malo occasionat q̄d de⁹ vult. ideo dicit ordinare mala siue velle mala fieri fm q̄d et cum determinatione sc̄lz sc̄dū q̄d iustū est. Ad primū ergo dicendū q̄ sancti glorianes in tribulationib⁹ nolūt peccata p̄secutorū sed volūt q̄d inde sequitur et similiter de⁹. Ad sc̄dū dicendū q̄ pena in sui rōne includit ordinem debitum ad culpam. culpa vero non includit aliq̄d ordinem. et ideo non est simile. Ad tertium dicendū q̄ quib⁹ necesse sit mala fieri vel non fieri tamē deus neutrum vult loquēdo d̄ malis q̄ fiunt. sed vult p̄mittere ea fieri hoc enī bonū est nō enī necessariū est q̄ voluntas etiā in alterā cōtradictionis p̄tem feratur. Et si obijciatur de⁹ nō vult mala non fieri. dicendū q̄ verū est nō tamē p̄pter hoc factor malorū est sed p̄ter dei voluntates dicitur fieri. q̄z p̄ negationem non ponitur nec affirmatur mala voluntas. sed potius negatur vel remouetur cum ei negatio p̄mittatur.

DI.

XLVII

Voluntas quippe dei

et d̄z hic q̄runt. iij. Primo vñz de⁹ de necessitate velit q̄d vult. Secūdo vñz p̄ter voluntatē ei⁹ aliq̄d fiat. Tercio vñz p̄ter dei voluntatē nihil fiat. Quarto vñz voluntas dei rebus necessitatē imponat.

Ad primū sic p̄cedit et videt q̄ de⁹ de necessitate velit q̄d vult. om̄e enī eternū ē necessarium s̄z q̄d deus vult ab eterno vult ḡ q̄d deus vult de necessitate vult. Quicquid de⁹ voluit vult postq̄ vult illud vel voluit. non potest illud non velle vel non voluisse. quia voluntas eius est imutabilis. s̄z quicquid deus vult vel voluit nunq̄ non voluit. quia ab eterno voluit quicquid voluit et vult. ergo deus nō pot nō velle q̄d vult. et ita de necessitate vult quicquid vult. Ex p̄ncipijs necessarijs sequit⁹ conclusio necessaria sed fm p̄bm finis i appetibili ē sic p̄ncipium cum ḡ de⁹ de

necessitate velit suam bonitatem q̄ ē finis. de necessitate etiam vult omnia que ad eam ordinantur. ergo deus de necessitate vult quicquid vult. ¶ Sed cōtra necessitas opponitur gratuite voluntati. sed deus vult saluū hominē et gratuita voluntate. ergo non ex necessitate.

¶ **V**oluntas dei magis est libera q̄ nostra. sed voluntas nostra non ex necessitate vult quicquid vult. ergo nec voluntas dei. ¶ **R.** dicendū q̄ actus diuine voluntatis cum sit ip̄a dei essentia necessarius est. s̄ respect⁹ diuine voluntatis ad volūtū qui imp̄atur cū dicim⁹ deū velle hoc vel illud habet necessitatem q̄tum ad aliq̄d volūtū non tamen q̄tum ad om̄ia. voluntas enī necessarium ordinem habet ad finem vltimū que quidē necessitas libertati non repugnat. q̄ nō est necessitas coactiōis sed naturalis inclinationis. et p̄ hunc modū homo de necessitate vult beatitudinē. ad ea autē que sunt ad finem volūtatis necessarium ordinē nō habet nisi sine talia sine quibus finis haberi non possit. sic ergo deus de necessitate vult bonitatem suam et quicquid in ip̄o ē. creaturas autē non vult d̄ necessitate. quia hoc modo ordinatur ad diuinam bonitatem vt sine eis diuina bonitas esse possit. et ei p̄ creaturas nihil accrescat. ¶ **A**d primū ergo dicendū q̄ aliquid dici esse necessarium dupliciter. ¶ **U**no modo absolute p̄pter necessitatem habitudinē subiecti ad p̄dicatum. sicut homo ē animal. et sic nō est necessarium deum velle aliq̄d circa creaturas. quia nō ē necessaria habitudo volūtatis ad volūtū vt dictum ē. ¶ **A**lio modo dici esse aliquid necessarium ex supposito si cut dicitur for. moueri si currit. et sic est necessarium deū aliq̄d velle circa creaturas ex supposito facta q̄d ab eō nō velit illud et similiter dicendū ad sc̄m. ¶ **A**d tertiū dicendū q̄ ratio illa p̄cedit de eo q̄d ē ad finem necessarium habitudinē habēs ad finem. sicut p̄ncipia demōstrationis habēt necessarium habitudinē ad p̄clusionem. talē autē habitudinē non habēt creature ad diuinā bonitatem vt dictū ē. et ideo ratio non sequitur.

¶ **A**d sc̄m sic p̄ceditur et videtur q̄ voluntas dei non semp̄ impletur. omnis enī causa p̄ma que p̄ducit effectum suum mediante cā sc̄a contingere potest deficere in suo effectu q̄uis in se sit necessaria sicut floritio arboris p̄pter defectū virtutis plante quandoq̄ deficit q̄uis causa p̄ma sc̄z motus solis sit necessaria. sed voluntas dei p̄ducit suū effectum volūtū mediante causis sc̄is cōtingentibus sicut li. arbi. et alijs h̄mōi. ergo quandoq̄ voluntas dei deficit a suo volūto. ¶ **R.** quicquid de⁹ p̄cipit vult. alias esset duplex et fallax in p̄cipiendo. cum p̄ceptū sit volūtatis signū. s̄ deus multa p̄cipit que non fiūt. ergo voluntas dei non semp̄ impletur. ¶ **R.** Duo contraria non possunt simul esse. sed mali homines habēt voluntatem diuine volūtati p̄trariam que quandoq̄ impletur. ergo voluntas dei non semp̄ impletur. ¶ **Sed cōtra.** voluntas semp̄ impletur nisi sit aliquid resistens. sed volūtati dei nihil resistit. Roma. ix. voluntas ergo dei semp̄ impletur. ¶ **R.** Impletio volūtatis ē ratio gaudiū. ergo volūtati cassatio est ratio tristitie sed deo nō potest accidere aliq̄ tristitie ratio cum sit beatissimus. ergo voluntas dei semp̄ impletur. ¶ **R.** dicendū q̄ hec est differētia inter voluntatē et cognitionē q̄ voluntas imp̄rat ordinē volentis ad rem. cognitio autē rei ad cognoscentē. et ideo sicut res nō habet esse nisi p̄currētibus omnib⁹ que ad esse rei requirunt ita null⁹ sapiēs dicit aliq̄d velle simpliciter nisi q̄d vult p̄sideratis omnibus que ad volūtū cōcurrunt tam ex pte volentis q̄ ex pte voliti. illud ergo deus simpliciter vult q̄d vult volūtate antecedere tāq̄ ex seip̄o et volūtate p̄sequēte tāq̄ ex volūto. et hoc totū

impletur ex quo nihil repugnat nec ex pte volentis nec ex pte voliti. et ideo omne q̄d deus simpliciter vult impletur. ¶ **A**d primū ergo dicendū q̄ ratio illa procedit quādo causa p̄ma efficit effectum cause sc̄de et nō ip̄am causam sc̄dam. sed volūtatis diuina non solum ē de effectibus causarū cōtingentū. sed de ip̄is causis p̄tingentibus p̄t ordinātur in suos effectus. vnde voluntas diuina de effectus cause cōtingētis excludit omnē defectū qui cause possit accidere. vel dicendū q̄ deus non tñ ē causa mediata eo q̄ coagit cūlibet cause. s̄ etiā imediata eo q̄ agit p̄ essentiam suā. ¶ **A**d sc̄m dicendū q̄ p̄ceptum diuinū semp̄ est de eo q̄d deus vult q̄tum ex se ip̄o est. hoc enī vult nos velle. et ideo respōdet volūtati antecedenti que non semp̄ implet nisi cōsequēs adiungatur. ¶ **A**d tertiū dicendū q̄ voluntas malo⁹ p̄tratur volūtati signi. s̄ p̄cepto. nō autē volūtati b̄nplaciti vel volūtati antecedenti sed p̄sequenti.

¶ **A**d tertiū sic p̄ceditur et videtur q̄ p̄ter dei volūtatem nihil fiat. potētius enī est agens p̄ter cuius volūtatem nihil potest fieri q̄ illud p̄ter cuius volūtatem aliquid fieri potest. sed de⁹ est agens potētissimū. ergo p̄ter eius volūtatem nihil potest fieri. ¶ **R.** quicquid deus opatur vult. sed nihil potest fieri p̄ter dei opationē. q̄ ip̄e opat in om̄i opatione. ergo nihil potest fieri p̄ter eius volūtatem. ¶ **R.** quicquid obsequitur diuine volūtati. non fit p̄ter eius volūtatem. vult enī deus q̄ om̄ia sue volūtati obsequuntur. sed nihil fit q̄d diuine voluntati nō obsequitur vt in lra dictum. ergo nihil fit p̄ter dei volūtatem. ¶ **Sed p̄ter de⁹** non vult mala fieri vt supra dictum est. s̄ multa mala fiunt. ergo multa fiunt p̄ter dei volūtatem. ¶ **R.** Voluntas dei causa est cor⁹ que vult. sed multa fiūt quorū deus non est causa sc̄z peccata. ergo multa fiūt p̄ter dei volūtatem. ¶ **R.** dicendū q̄ voluntas dei dupliciter accipitur. ¶ **U**no modo voluntas beneplaciti. ¶ **A**lio modo voluntas signi. ¶ **L**oquēdo de voluntate beneplaciti sic aliquid potest fieri p̄ter volūtatem dei tam antecedentem q̄ consequentem. non autem cōtra p̄sequentem que semp̄ impletur. sed cōtra antecedentē que quādoq̄ non impletur vt dictum est. loquēdo autē de voluntate signi sic si loquamur de p̄missione et opatione nec p̄ter voluntatē dei. nec cōtra eaz potest aliquid fieri. nihil enī potest fieri q̄d deus non opetur vel p̄mittat. ¶ **S**i autē loquamur de p̄cepto prohibitionē et cōsilio. et sic non solū p̄ter volūtatem diuinam. sed cōtra eam multa fiunt. et hoc idē. q̄ ista signa respondēt volūtati antecedenti que non semp̄ impletur. alia vero duo respōdent volūtati cōsequenti que semp̄ impletur. opatio quidem fm q̄ voluntas cōsequens est de faciēdo. et ideo p̄ter opationē potest aliquid fieri. sed non cōtra eam. sed p̄missio respondet volūtati p̄sequenti fm q̄ est de non impediēdo. et ideo p̄ter eam nihil potest fieri. ¶ **A**d primū ergo dicendū q̄ non est ex impotentia diuine voluntatis q̄ aliquid p̄ter eaz fiat. sed ex ordine sapiētie a quo p̄cedit q̄ voluntas dei non impediāt q̄d impedire potest. et ideo illud q̄d p̄ter eam esse dicitur est p̄ter eam fm q̄ est de non opando. et non fm q̄ est de non impediēdo. ¶ **A**d sc̄m dicendū q̄ deformitas peccati est p̄ter opationem dei et p̄ter eius voluntatem q̄uis substantia actus non sit p̄ter dei opationem. ¶ **A**d tertiū dicendū q̄ voluntati dei p̄ter est de ordine vniuersi obsequitur ille qui facit p̄tra volūtatem dei non p̄ se sed p̄ accidens inq̄tum deus ex malo elicit bonum non tamen obsequitur voluntati quā deus velit hoc factum p̄ticulare. et p̄ter talē voluntatē aliq̄ fiunt inq̄tū de⁹ nō vult hoc p̄ticulare factū fieri.

Hoc autem sic procedit et videtur quod divina voluntas rebus volitis necessitate imponat. posita enim causa sufficienti necesse est effectum poni. sed voluntas dei est sufficientis causa eorum que ipse vult. ergo cum voluntas dei sit ab eterno videtur quod eius volita sit necesse provenire. **¶** Quotumcumque causa est necessaria et effectus contingens propter contingentiam cause medie. stare causa prima potest effectus deficere si scilicet stare motu solis deficit floricio arboris. si stante voluntate dei non potest deficere suum volitum. quia voluntas dei semper implet. ergo cum voluntas dei sit causa necessaria. oportet quod effectus ipsius sint necessarii. **¶** Disconditionalis est autem antecedens necessarium absolute et prius est aut nihil sequitur nisi necessarium. sed hoc conditionalis est vera si deus vult aliquid illud vel erit. cum ergo antecedens sit necessarium absolute. quia est eternum. et consequens erit necessarium absolute. **¶** Si per contra omnia bona fiunt deo volente. si ergo voluntas dei rebus volitis necessitate imponat omnia bona ex necessitate provenient. et sic perit. licet autem quod est inconueniens. **¶** Diuine providentie est natura non perdere sed saluare. prederetur autem si rebus finem naturam suam contingenter necessitate imponeret. ergo diuina voluntas quia providentia includit rebus necessitate non imponit. **¶** Respondeo quod voluntate dei non solum res in esse producantur. sed etiam rebus producantur modum quo producantur prederminantur. unde cum voluntas dei efficaciter impletur. oportet quod res fiant. et eodem modo si cur voluntas diuina disposuit. disponit autem deus ad completionem vniuersi ut quidam fieret necessario. et his preparauit causas necessarias etiam secundas. quod si ut fieret contingenter in his preparauit causas secundas contingentes. et ideo diuina voluntas rebus necessitate non imponit. **¶** Ad primum ergo dicendum quod posita causa necesse est effectum poni finem illum modum quo causa ad effectum ordinatur. et ideo illo modo res fiunt quo voluntas diuina disposuit quendam contingenter quendam necessario. **¶** Ad secundum dicendum quod prius est quod est volitum a deo non possit stare cum voluntate diuina. possibilitas tamen ad contrarium prestat cum ea propter contingentiam cause medie. et hoc sufficit ad hoc quod effectus sit contingens et non necessarius. **¶** Ad tertium dicendum quod ex hoc antecedenti deus vult aliquid sequitur non solum illud esse. sed eo modo quo deus vult. et ideo contingenter quandoque et quandoque necessarie.

LI. XLVIII Sciendum quoque et.

Hic quærentur quattuor. **¶** Primo verum voluntas nostra possit voluntati diuine conformari. **¶** Secundo verum ad conformitatem teneamur. **¶** Tertio verum perfecti et beati conformet voluntatem suam voluntati diuine etiam in volito. **¶** Quarto verum passio christi placere poterit cum iudeorum actio deo displiceret.

Hoc primum sic procedit et videtur quod voluntas nostra diuine voluntati conformari non possit nullus enim voluntatem suam potest conformare voluntati quam ignorat. quod non volumus nisi cogniti. sed voluntatem dei ignoramus. ergo ei voluntatem nostram conformare non possumus. **¶** Respondeo quod in fine distant nulla potest esse conformitas. sed voluntas nostra in infinitum distat a diuina voluntate. ergo non potest vna alteri esse conformis. **¶** Quæcumque sunt conformia in vna forma veniunt. sed non potest esse vna forma voluntati diuine et nostre communis. quia forma illa vtriusque voluntate potest existere ergo voluntas nostra diuine voluntati conformis esse non potest. **¶** Sed contra

sup illud patet. Rectos decet collaudatio. dicitur glo. recti sunt qui dirigunt cor suum finem voluntatem dei que est regula nobis. sed regulatur conformatur regle. ergo voluntas dei voluntati nostre conformis est. **¶** Respondeo quod obediens precepto conformatur voluntati voluntati preceptis sed multi diuini preceptis obediunt. ergo eorum voluntas diuine voluntati conformatur. **¶** Respondeo dicendum quod voluntas diuina dupliciter considerari potest. Uno modo ut significat per modum potestatis. Alio modo ut significatur per modum operationis sic autem agitur hic de conformitate ad diuinam voluntatem et non primo. actus autem voluntatis considerari potest dupliciter. Uno modo ut est causa. et sic voluntati diuine nostra voluntas conformatur quando hoc volumus quod deus vult nos velle. sic enim in causis voluntariis effectus cause conformatur in quantum sequitur dispositionem voluntatis et rationis. ut patet in artificiali et arte. et hec conformitas est finem rationis cause efficientis. Alio modo consideratur actus voluntatis ut est quidam actus. et sic voluntati potest aliquid conformari dupliciter. Uno modo ratione forme supuenientis quam habet actus ex habitu. et sic conformatur voluntati nostram voluntati diuine in quantum volumus aliquid ex charitate sicut et deus vult. et hec conformitas attenditur finem rationis cause formalis. Alio modo quantum ad speciem actus quam habet ex obiecto quod est duplex. quoddam enim est finis. et sic voluntas nostra conformatur voluntati diuine in quantum propter illud volumus propter quod et deus vult. et hec conformitas attenditur finem rationem cause finalis. aliud vero obiectum est id quod est ad finem. et quantum ad hoc conformatur voluntas nostra diuine in volito dum volumus id quod deus vult. et hec est conformitas quasi finem rationem cause materialis. **¶** Ad primum ergo dicendum quod voluntas dei plene nobis nunc nota non est. et ideo nec est plena conformitas. est tamen aliqua finem modum nostre cognitionis. **¶** Ad secundum dicendum quod duplex est conformitas. Una perfecta que consistit in includens quod est filius ad patrem. et talis non potest esse alicuius creature ad deum cum infinite distet. alia imperfecta et non finem eandem rationem. et sic creatura conformatur deo. **¶** Ad tertium dicendum quod aliquid potest alteri conformari dupliciter. Uno modo sicut forme. Alio modo sicut materiam. primo voluntas nostra conformatur diuine. et secundo modo non.

Hoc secundum sic procedit et videtur quod voluntatem nostram diuine conformare non teneamur. quicumque enim non facit id ad quod tenet ex hoc ipso peccat mortaliter. si ergo tenemur voluntatem nostram diuine voluntati conformari quod non facimus quod docemus peccamus. videtur quod quodlibet peccatum sit duplex et quodlibet veniale habeat mortale sibi adiunctum. **¶** Respondeo ad id non obligamur ex aliquo precepto quod licet arbitri non subiaceret. sed conformitas voluntatis nostre ad deum finem rationem cause finalis efficientis et formalis licet arbitri non subiaceret. quod eius potestati non subest charitatem habere. in finem autem diuine voluntatis quod est bonum naturaliter redit. non ex electione que est licet arbitri. voluntas autem diuina efficaciter implet in nostra quicquid vult. ergo ad conformitatem predictam non teneamur ex aliqua obligatione precepti. **¶** Respondeo quod deus vult damnationem alicuius hominis reprobatum et cum hoc ipse scilicet ac. potest homini reprobatum reuelare. si ergo homo teneatur voluntatem suam conformare diuine voluntati in volito sequitur quod iste teneatur suam damnationem velle quod est inconueniens cum talis voluntas sit contra charitatem. et sic quantum ad nullum modum conformitatis teneatur. **¶** Sed per contra vniuersum tenetur esse rectus. sed rectitudo consistit in conformitate ad diuinam voluntatem ut ex glofa predicta. probatur est ergo quodlibet tenet voluntatem suam diuine voluntati conformare. **¶** Quodlibet tenet deo obedire

sed obediendo deo hō volūtatē suā dīne pformar. q̄ homo tenet volūtatē suā dīne pformare. **¶** 2° dōm q̄ fm hoc dīne volūtatē nra volūtas cōformari dī fm q̄ ipa ē regla nre volūtatē q̄rū ad bonitatē. bonitas autem in actu voluntatis q̄rū ad aliquid p̄sideratur absolute. et q̄rū ad aliquid respectiue. absolute quidem et pmo et pncipaliter q̄rū ad finem. scdo q̄rū ad habitum q̄ ex fine bonitatē hz. et tertio q̄rū ad rōes efficiē dī quia ex fine et habitu inclinatur aliquis ad agendū respectiue aut q̄rū ad volūtū qd nō hz bonitatē nisi ex ordine ad finē. et ideo volūtatē dīne tenemur nra volūtatē pformare. absolute qdē q̄rū ad tres pmas pformitates. pmo et pncipaliter fm causam finālē. scdo fm causā formālē. et tertio fm rōnez cause efficiētis vt. f. velle qd de vult nos velle. et ex charitate. et ppter bonū finē. respectiue q̄o et nō absolute q̄rū ad volūtū fm vt si id qd de vult i se nō displiceat tñ fm respectū ad dīuinā volūtatē nō placeat. put. f. ē a deo volūtū et ordīnātū. **¶** Ad p̄mū q̄ dōm q̄ pformitas nre volūtatē ad dīnā ē qdā generalis p̄ditio q̄ i oī bono ope req̄rēz tō qn p̄termittit nō fit spālē p̄ctm nec sp̄ mortale. qz qnqz fit p̄ter eā nō ē eam. **¶** Ad scdm dōm q̄ tres pme cōformitates ad q̄s absolute tenemur li. ar. subiacent. lz enī naturale sit nobis vt i bonū tendam. sicut in finez nō tñ vt i hoc vel i illud bonū. lz hoc p̄ electōem accipimus. q̄uis etiā circa volūtatē nra sp̄ dīuina volūtas i pleat nō tñ sp̄ a nob lz qnqz de nob tñ. q̄ aut a nob hoc ē p̄ electōez. sicut q̄uis ad charitatē habendā vīres li. ar. nō sufficiat tñ p li. ar. p̄ se hō ad eā p̄pare et eius receptioni assentire. **¶** Ad tertiu dōm q̄ lz de p̄ssit alicui suā dānationē reuelare de potētia absoluta nō tñ ē potētia ordinata qz cogere de sperare. et si q̄ reuelatio fieret q̄ sonar debet intelligi fm p̄minatōz et nō fm p̄sciaz. **¶** Ad tertiu sic p̄cedit et videtur q̄ p̄fecti et beati suā volūtatē nō pformant dīuine in volūtō. beata enī hō i statu p̄fectōis erat et tamē voluerat xpm nō pati alias de ei⁹ passione non doluisset. est enī dolor fm Aug. de his q̄ nob nō volentib⁹ acciderūt. sciebat tñ p̄ fidē deūz velle xpm pati. q̄ p̄fecti nō pformāt volūtatē suā dīuine in volūtō. **¶** 3° xps in oēs erat p̄fectissim⁹. lz i eo fuit aliq̄ voluntas dīuine volūtatē nō pformis. f. voluntas nātalis q̄ volebat calicem a se trāferri qd deus volebat. q̄ volūtas p̄fectoz nō semp formāt dīuine in volūtō. **¶** 4° Sic in f̄ctorūz p̄p xpm in plena fructū beatitudinis sūt. et tñ desiderat aliquid et petūt qd de nō vult vt p̄z Apoc. vj. vsqz quo dīne nō vindicas tē. q̄ nec beati volūtatē suā cōformāt dīuine in volūtō. **¶** 5° fm Tul. Amicōz ē idē velle. lz p̄cipue beati sūt i p̄fecta amicitia ad deū. q̄ volūtatē suā dīuine pformāt in volūtō. **¶** 6° Electio puerfa est qn min⁹ bonū magis bone p̄fer. lz p̄stat magis esse bonū qd de vult eo qd hō vult. cū q̄ in p̄fectis et beatis nihil sit de p̄uersitate electionis videt q̄ sp̄ eligendo vult hoc qd de vult. **¶** 7° dōm q̄ volūtū a deo accipi potest dupliciter. Uno mō in particulari et q̄si materialiter. Alio mō in vli. et q̄si formaliter. f. fm q̄ ē volūtū. pmo qdē mō nō p̄ aliq̄s velle qd deus vult nisi sciat circa h̄ p̄ticulare dī volūtatē. Scdo autē mō nō p̄ aliq̄s velle qd de vult nisi fm illaz p̄tē volūtatē q̄ nata ē ferri in dīuina qd nō puenit volūtatē sensualitatis aut rōnis inferioris lz tñ volūtatē rōnis supioris. sic ergo tā beati q̄ p̄fecti vel q̄cunqz iusti voluntatem supioris rōnis pformāt dīuine voluntati in volūtō vlt et forma liter sup̄to. lz i hoc ortū differt bonos et viatores. q̄ beati fm volūtatē p̄dictā etiā i p̄ticlari volūtō volūtatē suā volūtatē dīne pformāt nō aut viatores q̄ dīuinā volūtū

tatē sup̄ p̄ticlari nō cognoscūt sicut et beati. lz fm alias volūtates in eis nō p̄t esse pformitas ad dīuinā volūtatē in volūtō vlt et formaliter sumptō. f. quādoqz p̄ accidēs i voluntate materialiter sumptō. qnqz vero in contrariū. lz mor⁹ iste q̄ est in cōtrariū tāto est debiliōz et minus impedit⁹ i quāto volūtas supior dīuine fort⁹ inheret. peccatores q̄o fm supiorē voluntatē non pformāt volūtatē suā dīuine in volūtō formaliter sumptō. et si qnqz pformēt per accidēs in volūtō et materialiter sup̄to: ex tali enī mō pformitatis nihil laudis accrescit vel tollit. **¶** Ad primū q̄ dōm q̄ tristitia erat in beata h̄gine de morte xpi fm q̄ inferior volūtas p̄ticlari volūtō repugnabat. et hoc nō ē p̄fectioni contrariū. **¶** Et si mīlter dōm ad fm de volūtatē inferiori qua xps trans ferri calicē volebat. **¶** Ad tertiu dōm q̄ h̄ba illa Apoc. sunt intelligēda q̄rū ad naturālē appetitū quem h̄nt aīe separe de corpōz resūptione. et tñ fm supiorē rōnez anie brōz volūtō dilationē resurrectionis quā sciunt deum velle.

¶ Ad q̄rtū sic p̄cedit et videt q̄ non possit ēē volūtas de passione sine hoc qd sit de actione. volūtas enī sapiētis non est impossibilitū eo q̄ ē cū electōe q̄ semp ē possibilitū. lz impossibile ē esse passiōē sine actione q̄ nulli sapiētis volūtas est de passione sine actōe. **¶** 1° Volūtas ferit in volūtū fm q̄ ē in rez natura. qz bonū et malū sūt in reb⁹ fm p̄m sed i rerū natura nō est passio sine actōe. q̄ volūtas non ferit in passiōē sine actōe. **¶** 2° Volūtas iudicat malū et malū qd male inseparabiliter p̄iungit volūtō. sicut p̄a ter i volūtatē fornicātis q̄ vult delectatōez cui inseparabiliter inheret deofz mītas. sed passiōi innocentis inseparabiliter adiungit actio mala p̄sequētis. q̄ quicunqz vult passiōē xpi videt velle actōem malam iudeozum. **¶** Sed p̄tra. quēcūqz sunt separe fm rem possūt separe fm actūz aīe. p̄ quē interdū etiā p̄iuncta fm rem sepan tur. sed passio xpi et actio iudeozū sunt due diuerse res. ergo p̄t esse volūtas de vno sine hoc q̄ sit de altero. **¶** 3° Dīne bonū sit deo volente et nullū malū vt ex dīctis patet. sed passio xpi fuit bona actio iudeoz. mala ergo deus voluit passiōē xpi nō aut actionem iudeozū. **¶** 4° dōm q̄ in passiōe xpi duo est p̄siderare scz ope rationē xpi qua passiōē illatā volūtariē suscepit. et hoc oīno separe ē ab actione iudeoz. vnde potest ēē de hac volūtas sine hoc q̄ sit de actōe iudeoz. **¶** Et iterum ibi p̄siderare ipam passiōē q̄ in se bona est in q̄rū est iusta p̄ cōpationem ad naturā speciei q̄uis nō p̄ cōpationem ad hoc in diuiniū. et q̄ est etiā satisfactoria p̄ peccato totius humani generis. est etiā mala in q̄rū affli ctiua innocentis et hoc modo p̄ se loquēdo est effectus actionis iudeoz. pmo vero modo est volūta a deo lz nō scdo. **¶** Ad primū q̄ dōm q̄ illa ratio p̄cederet si dicere tur q̄ deus vult passiōē xpi esse et actiones iudeoz nō esse. qz hec duo sūt incōponibilia. lz boz duoz vnū ē fm voluntatē dī. alter est p̄ter eam non p̄tra eā. **¶** Ad scdm dōm q̄ lz voluntas scraf in volūtū fm q̄ est in rez natura nō tñ op̄et q̄ ferat in oīa que circūstant rē sed solum i ea q̄ de esse rei sūt. **¶** Ad tertiu dōm q̄ volūtas effect⁹ depēdet a causa sed nō cōuerso. vnde quicū qz vult causam vult effectum p̄sequens. sed nō cōuerso. delectatio autē est causa deformitatis. lz passio xpi ē effectus actionis iudeoz. vnde deus nō volūtō actōez iudeoz malam. voluit bonā passiōē xpi q̄ est semp de us benedictus i secula seculoz. Amen.

De vidi annun- ciabo i sermoni

bus dñi: opera eius Eccl. xliij.
Creaturaz pñsideratio z pñs z
theologis e cõmunis. Differt
tñ qñtũ ad tria: que ex vñs ppo-
sitis accipi pñt. ¶ Primo qñtũ
ad cognitionis certitudinem.

¶ Secũdo qñtũ ad pñtatiõis firmitatẽ. ¶ Tercio qñtũ ad
pñsiderationis rõem. ¶ Scdõ certitudinẽ quidẽ vñs
pñsideratio differt. Na pñs pñsideratio naturali cognitio-
ni innitit. z ideo d creaturis nõ oĩno certã noticiã ha-
bet: s; dubiam z pñcturalem. scd; illd Sapie. ix. Logi-
tatiões mortaliũ timide z incerte pñdẽt nre. Et ideo
etiã nõ pñctẽ a pñs enarrant nec vñiformit. vt diuersi
tas opñtionũ ostẽdit Eccl. i. Lũte res difficiles: nõ pñt
bomo eas explicare fmone. S; cognitio theologicis
diuine cognitioi innitit: que oĩa clare z certitudinalitẽ
videt. Heb. iij. Nõ est vlla creatura inuisibilis in pñpe-
ctu eius. z hec certitudo deriuat ad sanctos: qñbus deus
secreta sue sapiẽtie reuelat. scd; illd. i. Cor. ij. Nobis au-
tem reuelauit deũ p spiritũ suũ. z ideo tanq; certitudina-
liter vñs indubitanẽ annũciat Eccl. xliij. Nonne dñs fe-
cit sanctos enarrare oĩa mirabilia sua. z hoc est qd dñs in
thematẽ. Que vidi annũciabo. ¶ Scdõ pñtatiõis rõ
firmitates vñs pñsideratio differt: ex eo qd pñs pñmo
ex causis creatis z inualidis z mutabilib; sumit: ex qñb;
ratio firma haberi nõ pñt. vñ dñs Eccl. ix. Intellexi qd oĩm
opñtionũ domini nullã possit hõ inuenire rõnes. Sed
pñtatiõ theologicã innitit diuino fmone: qd semp e validũ
Heb. iij. Viuus e fmo dei z efficitur. ij. Reg. xxiij. Spi-
ritus dñi locut; e p me z fmo eius p linguã meam. z h
est qd dñs in thematẽ i fmonibus dñi. ¶ Scdõ rõ cõsi-
deratiõis rõnes differẽtia inuenit. Nam pñs pñsiderant
creaturas scd; rõnem pñie nature: nõ habito respectu
ad deũ. Un dñs dñs dñs Sap. xij. Neq; opñb; attẽdẽ-
tes agnouerũt quis eẽt artifex. S; theologi creaturas
pñsiderant scd; rõnes qua referũt in deũ triplĩcitẽ. ¶ Pri-
mo qdẽm vt in causã efficientẽ. scdõ illd ps. Delectasti
me dñs in fact. zc. ¶ Scdõ vt i causã finalem. Ps. xvi.
Uniũersa pñter semetipm opatus est dñs. ¶ Tercio vt
in formã exemplarẽ. vñ dñs Eccl. i. Effudit illã. scz sapiẽ-
tiã suã sup oĩa opa eius: inqñtrum videlicet opa sapiẽ-
tiã imitant. Et ideo sicut pñs pñsiderantes creaturas scd;
naturas suas: pñsiderant motũ in quo res i natura sua
pñficiat: vel a natura sua corrumpit. Itẽ theologus pñside-
rat motũ creature scd; quẽ pñficiat p cõuersionẽ ad deũ:
vel deficit p auersionẽ ab ipso. z hoc notat in thematẽ in
hoc qd dñs opa eius. ¶ Sic ergo ex pñdictis vñs pñsen-
tis libri in q magister de creaturis agit: pñt accipi qdru-
plex causa. materia i opibus. finis in relatione ad deũ:
forma in certitudine tradiõis pñcipij. causa efficiens
in dei fmone: p quẽ hec doctrina inspirat.

Distinctio I Creationem igitur zc.

¶ Hic querunt qñtuor. ¶ Primo vñs res
sint create a deo. ¶ Scdõ vñs sit aliqñd pñ-
cipiũ increatum pñter deũ. ¶ Tercio vñs pñter eũ sit
sit aliqñs creator. ¶ Quarto vñs creaturaz vñũitas q
mũdi noĩe nuncupat sit deo cõcerna.

¶ Ad primũ sic pñcedit videt qd nĩl possit creati
a deo Quicqñ enĩ est: vel est suba vel accidens
sed creatio nõ pñt eẽ suba: cũ scdõ eã denomiet

aliqñd creatũ. Silĩter nõ pñt esse accidens: qz sic eẽt i subie-
cto vñ qd e materia creati: qd est cõtra rõnem creationis
scdõ qd creati dñs qd ex nihilo sit. vel in ipso creato qd est
pñtra rõnes subiecti. quod opñt eẽ pñs accidẽte. cũ tñ sit
creatu posteri; creatiõẽ. qd creatio nĩl e. z ita nĩl crea-
tur a deo. ¶ Omne qd sit possibile fuit pñs fieri. alias
impossibile fuisset fieri. nĩl aut qd exĩt d potẽtia i actu
creat. qz omne bñmõ sit de materia. qñ nĩl sit p creatiõẽ
¶ Impossibile e infinitã distantiã peransitã eẽ. s; iter
ens z simpliciter nõ ens e infinitã distantiã. qñ impossibi-
le est qd aliqñd sit factũ ens d simpliciter nõ ente. et sic im-
possibile est aliqñd eẽ factũ p creatiõẽ. ¶ Qd sit i pma-
nentib; nõ est. ergo fieri rei e ante rei esse. sed nõ pñt esse
nĩl in aliquo supposito. qñ omne qd sit: sit ex aliquo subie-
cto: si sit de pñmanẽtib; z ita nulla suba pñt creati vt vi-
det. ¶ Sed pñtra est qd dñs in ps. Dixit z facta sũt mada
uit z creata sũt zc. ¶ Vñũ qd agĩt scd; qd est actu scz
fm pñs sue sube scz formã. z facit aliqñd effectũ fm pñs
sue sube scz fm formã vt pñs in agentib; naturalib;. ¶ Tñ
ergo deus fm totã subam suã sit actus. videt qd totaz
subam effectũ pducere pñt. z hoc e creare. qñ deus pñt fa-
cere res p creatiõẽ. ¶ Pñt dicendũ qd deũ ab oĩbus intel-
ligĩt id qd est pñmũ in genere causaz agentĩũ inter qñs ef-
fectũ cause pñme p causã scdaz determinat. sicut actio so-
lis determinat ad pomi pductiõẽ p fructem actiũ qd e
in plãta. opñt qd causa scdã causet rem fm qd est in deĩ
terminata natura solis. S; causa pñma fm generalem
rõem effectũ z ideo ipse deũ qd e causa simpliciter pñma. e causa
vñũsalis entis inqñtrum bñmõ sicut ignis e causa calidi
inqñtrum est calidũ. z ideo ad causas scdãs naturales pñ-
ter effĩcere res fm formã tñm: p quã vñũ qd agĩt determinat
ad specĩẽ pñiam. S; deĩ est pducere rem fm totũ illud
qd est entitatis i ipa. z qñtũ ad formã z qñtũ ad materiã
z hoc e creare. vñde deo cõpetit res in eẽ p creatiõẽ edu-
cere. ¶ Ad pñmũ qd dicẽdũ. qd creatio aliqñd est z e accidẽs
non tñ mutatio pñie loquẽdo: qz deus nõ pducit res i
esse p mutatiõẽ vel motũ pñie acceptã. s; per quendam
effluxũ cũ nĩl pñsupponat diuine factioi. ¶ Un ipa crea-
tio nĩl est aliud fm rem qñ relatio quedã q creatura re-
fert ad deũ vt ad causã. ¶ Ad scdõm dicendũ. qd fm pñm
qñto metaphisice possibile duplicĩtẽ dñs. ¶ Uno mō abso-
lute nõ fm aliquã potẽtiã: s; rõne habitudinis pñdicat ad
subiectũ in q nõ est repugnãtia. z sic possibile fuit mũdũ eẽ an-
teq; fuit. ¶ Alio mō dñs aliqñd possibile p respectũ ad poten-
tiã actiũ. z sic mũdũ anteq; eẽt possibile erat esse. p re-
spectũ ad potẽtiã actiũ s; nõ passiuã. ¶ Ad terciũ di-
cendũ: qd ratio illa pñcedit si distantiã non entis ad ens
eẽt infinita p extensionẽ. sic autẽ infinitũ nõ e sed solũ
modo p finis negatiõẽ. qz non ens terminũ nõ habet.
¶ Ad qñtũ dicendũ qd ratio illa pñcedit de fieri qd est p
motũ: nõ dñs fieri qd est p simpliciter effluxũ. ¶ Sic enĩ simul
sit lux z facta e z silĩter creatura simul creat z creata e.

¶ Scd; sic pñcedit. videt qd pñter deũ sit aliqñd
aliud pñcipiũ increatũ. bonũ enĩ pñcipiũ ma-
li eẽ non pñt. qz vñũ qd agĩt facit sibi simile. s; in
reb; multa inueniunt mala. nõ qñ possũt a deo
qñ bonũ e creati mala. qñ opñt qd vel oĩa sint increata vñ
redycant ad aliqñd malũ increatũ qd sit oĩm pñcipiũ.
¶ Pñt causaz genera adinũcẽ distinguũt. s; i genere cau-
se efficiẽtis e vñũ pñcipiũ increatũ. id e. deus: qñ silĩter
in alijs causaz generib;. z ita sunt plura pñcipia increa-
ta. ¶ Omne qd creat aliqũ creatiõẽ creat. Creatio qñ
creat celum. aut est creata aut increata. si creata opñt qd
aliqũ creatione creat. z sic i infinitũ Relinquĩt ergo qd
sit increata. z ita pñter deũ eẽt aliqñd aliud pñcipiũ increatũ

Omnino quod fit: fit in tempore vel in instanti temporis. quod fieri sine successione non est. nec successio sine tempore instantis. si vel tempus in quo creatum est celus: aut est creatum aut non. si creatum ergo in aliquo instanti vel tempore et sic in infinitum quod est impossibile. Relinquit ergo quod per deum sit aliquod aliud principium increatum. **S**ed contra est quod Sapientia. 17. dicit. Quomodo posset aliquid permanere nisi cum voluisset. omnino ergo que sunt: esse et permanere a voluntate dei dependet. sed que sunt per voluntatem eius sunt ab eo creata. ergo nihil potest esse per ipsum quod non sit ab eo creatum. **U**nitas est principium multitudinis. si autem non esset si plura increata ponerentur. ergo non est ponere plura increata. **R**espondeo dicendum quod omnes res cuius essentia non est suum esse. habet esse suum ab alio creatum. quod si esse rei est per essentiam eius. oportet quod ei coniungatur per aliquam causam. que quidem non potest esse ipsa rei essentia. si cuius subiectum est causa accidentis. quod nihil potest esse causa alicuius nisi per hoc quod eam habet. Unde relinquitur quod cuiuslibet rei que non est suum esse sit causa essendi aliquid ab eo separatum. nulla autem res potest esse cuius essentia sit suum esse nisi una tantum. quia homo rei esse non addit alicuius quod diuidatur vel contrahatur. sic ut non posset esse nisi una absolute per se subsistens. Relinquit ergo quod non potest esse nisi unum increatum. et per consequens in ipsum sicut in causas oportet res omnes alias reduci. **R**espondeo dicendum quod malum in quantum homo non habet esse nec est res aliqua sed magis est privatio alicuius perfectionis in re. unde non habet causam efficientem sed deficientem. et huiusmodi sunt cause medie propter hoc quod sunt ex nihilo. **R**espondeo dicendum quod creare nominatum actum cause efficientis. unde oportet id quod est primum in genere cause efficientis esse increatum. Sicut materia prima est ingenerata non autem increata. quod cum habeat esse imperfectum oportet quod a perfecto ante sumat originem. forma autem et finis incidunt in idem cum efficiente. et sic restat unum solus esse principium increatum. **R**espondeo dicendum quod creatio relatio quidam est ut dictum est. relatio autem non refertur per aliquam relationem realem ut Augustinus dicit. Unde creatio non est creata per aliquam creationem sed per seipsam. **R**espondeo dicendum quod in tempore et in instanti non differunt esse et fieri. non autem est necesse tempus esse in tempore. sicut nec locum in loco. unde non est necesse quod instans primum creationis in alio instanti fiat.

Respondeo dicendum sic procedit. videtur quod creare soli deo non conveniat. unumquodque enim agens potest agere in sua specie. sed anima rationalis secundum naturam est angelus inferior. ergo angelus potest animam facere. sed anima non potest fieri nisi per creatorem cum non sit composita ex materia et forma. ergo angeli creare possunt. **O**mnino quod non habet materiam prout suam. non potest fieri nisi de nihilo. et ita per creationem. si forme naturales et accidentia non habent materiam prout suam. ergo non possunt fieri vel educi in esse nisi per creationem sed educuntur in esse ab agentibus naturalibus. ergo cause naturales agentes creant. **R**espondeo ad implicitam questionem divine bonitatis pertinet ut omnis perfectio creature communicabilis sit ei creata. sed potestas creandi est creature communicabilis: cum in se contradictionem non implicet. ergo videtur quod creare non sit proprium dei. **S**ed contra est quod Damascenus dicit. Omnes qui dicunt angelos aliquid creare maledictos esse. de quibus tamen magis videtur quod aliis creaturis. ergo creare soli deo convenit. **P**rocreare non est nisi agens secundum totam suam substantiam. quod res secundum totam suam substantiam per creationem in esse educitur. sed agere secundum totam substantiam suam deo convenit. Cum ipse solus sit actus purus. ergo solus deus est creatio. **R**espondeo dicendum quod sicut in prima questione dictum est. creatio proprie actio est primi agentis quod nihil aliud in suo accipere presupponit. Ex secunda autem questione

habitu est quod primum agens est solus deus. quod omnia alia sunt ab eo creata. Unde relinquitur quod ipse solus est reus creator et creando res tradit eis possibilitatem ut recipiant effectus causarum suarum agentium non ex nihilo sed ex potentia presupposita. et ideo omnes alie cause agunt per viam motus vel mutationis solus autem deus per creationem. **R**espondeo dicendum quod quibus anima sit secundum naturam infra angelum: tamen modus creandi animarum est supra potestatem angelique est finita. Nam agere ex nulla potentia persistere infinite potentie est. **R**espondeo per hoc quod quarto potentia passiva est remotior ab actu: tanto indiget maiori potentia activa. **R**espondeo dicendum quod fieri proprie loquendo non est nisi rei subsistentie cuius est esse. Unde forme naturales non sunt sed compositum. ipse vero forme educuntur de potentia materie. **R**espondeo dicendum quod potentia creandi repugnat rationi creature. tum per hoc quod est primi agentis. tum per hoc quod est finita. et ideo ratio non sequitur.

Hoc quartum sic procedit. videtur quod mundus sit eternus. quod enim non habet contrarium non est corruptibile nec generabile. quod generatio est ex contrario corruptio in contrarium. Sed celum non habet contrarium quod eius motus ostendit cui nihil est contrarium. ergo celum est ingenerabile et incorruptibile. et ita eternum et per consequens totus mundus. **P**ropter hoc quod est semper in suo principio et suo fine: semper fuit et semper erit. quod post principium est aliud et ante finem. si temporis nihil est accipere nisi nunc quod est principium futuri: et finis preteriti. et ita quantumque tempus est: est suum principium et finis. ergo tempus semper fuit et semper erit. et per consequens motus et mobile. **S**i aliquid incipit moveri oportet accipere aliquam habitudinem moveri ad mobile nunc esse quod prius. hoc autem non potest esse nisi aliqua mutatio accideret vel ex parte mobilis: vel ex parte mouentis. ergo antiquus habet motum et alius motus. et sic motus semper fuit: et per consequens mundus. **P**ropter hoc actio que est ab agente non moto nec per se nec per accidens est semper. quod quod agit postquam non agebat sit per potentiam actu agentis. et ita ex eodem per potentiam in actu mouetur vel per se vel per accidens. si deus non mouetur per neque per accidens. ergo omnis actio eius est ab eterno. et ita ab eterno mundum fecit mundus. ergo est eternus. **S**ed contra omne quod creatur ex nihilo est. si mundus est creatus ut ex supra dictis patet. ergo ex nihilo. et ita habet esse post non esse. non ergo est eternus. **S**i mundus fuit ab eterno. et dies fuerunt ab eterno. et sicut homines infiniti. ergo dies infiniti precessissent diem istum. et infinite anime remaneret a compositione separate: quorum verumque impossibile est. quod ex primo sequitur: quod infinita essent pertransita. ex secundo autem quod essent infinita simul in actu. **R**espondeo dicendum quod sicut supra ostensum est omnino que sunt preter deum ipse deus est causa que non agit quasi ex necessitate nature. sed ex proposito voluntatis. agit enim per intellectum quod est rerum principium: mediante voluntate. Voluntas autem se habet ad verumlibet. potest enim producere effectum suum et non producere. quod igitur deus fecit mundum. ad hoc ut mundus deum representaret: fecit cum postquam non fuerat. hoc enim modo in mundo facultas divine voluntatis representat qua potest effectum producere et non producere. Unde fides catholica firmiter tenet: mundum non semper fuisse. Quidam vero philosophi res non ex voluntate institutas esse sed ex necessitate nature ponentes: dixerunt. vel materiam vel mundum esse eternum non quasi necessariis rationibus hoc asserentes. sed quibusdam probabilibus piecatoriis. Unde dicitur in 1. Topicoz: quod sunt quedam probabiliter de quibus rationes non habemus. ut verum mundus sit eternus. **R**espondeo dicendum quod per rationem illam. ostendit a philosopho in primo celo et mundo: quod celum non erit in esse per generationem quasi a causa naturaliter agente. non autem remouetur quod exeat in esse per creationem a causa voluntarie agente. **R**espondeo dicendum quod cum dicitur instans est principium futuri. et finis

preerit intelligat de instanti fm qd ptiuat ptes tempo-
ris. Un nō ē necessariū qd pmiū instans sit finis alicui?
tpis. neqz qd vltimū sit pncipiū tpis. qz neutz ptiuat
tps tēpori. ¶ Ad tertiū dōm qd ratio illa pcedit de mo-
uente qd agit ex necessitate nature quale nō est de^o. qz
fm imutabilē voluntatē deus qnqz nō pducit res. z
qnqz pducit. qz ab eterno voluit vt res pducerentur
postqz nō fuissent. ¶ Ad qrtū dōm qd deus nō agit per
actiōes mediā. qd sit aliud a sua essentia. vñ actiō sua est
eterna: sicut z essentia sua ē cēna. s; effect^{us} est tēpaliū fm
ppositū sue voluntatis. vnde ex h^o qd aliqd de nouo fit a
deo nō seqt aliq mutatio in deo s; solum in effectu.

Redimus ergo reruz

Creataz. Dic querit^{ur} quatuor. ¶ Primo
vtrū rerum oim finis sit diuina bonitas.
¶ Secūdo vtrū oia sunt facta ppter hoīem.
¶ Tercio vtrū aia debuit corpori vniri. ¶ Quarto de
modo vnionis.

Hō pmiū sic pcedit. videt^{ur} qd nō oia facta sunt
ppter dei bonitatem. Ea enī q sunt ad finē ali
quid pferūt ad finē. vñ z vtilia dicōt: s; crea-
ture nihil pferunt ad diuinā bonitatē. nō g
bonitas dei ē finis rerz. ¶ Bonitatē dei pcpit creatu-
ra cognoscēdo z amando. s; nō oia pnt cognoscere z
amare dei bonitatē. g nō oia sunt ppter eam sicut ppter
finē. ¶ S. agens facit effectū suū p pinqz finē qrtū
cunqz pōt. sed deus nō facit creaturas pinqz sue bo-
nitati qrtūcūqz pōt. qz sic nō posset eas facere meliores
ergo diuina bonitas nō ē finis rerū. ¶ S; ptra est qd
dicit^{ur} p. vñ. Uniuersa ppter semetipm opat^{ur} est dñs
¶ Bonū h; rōnem finis. sed deus ē pmiū z sumū bo-
nū. g tpe ē vltim^{us} finis oim. ¶ S. dōm qd oīe agēs
p voluntatē quicqd agit: agit ppter h^o qd ē sue voluntatē
finis. Nam quicqd agit est volitū ab eo. voluntas autē
vna ad vñ vltimū finē ordinat. ad quē ordinat quē-
cunqz vult. finis autē vltim^{us} diuine voluntatis est sua
bonitas. vt in pncipio li. dictuz est. vñ oia q facit: facit
ppter suā bonitatē. nō pstituentā vel augēdā. qz hoc ē
impossibile: s; multiplicandā eo mō quo multiplicari
pōt. s; p cōmunicandā. ideo ad hoc vnaqueqz creatu-
ra facta ē. sicut ppter vltimū finē. vt diuinā bonitatem
suo mō pncipit. ¶ Ad pmiū ergo dōm. qd ratio illa pce-
dit qn agens agit et appetitu finis. quē acq̄rere inten-
dit. deus autē nō sic agit. ppter suā bonitatē. s; ex amo-
re sue bonitatis. vt eā cōmunicādo multitudinē sicut
est possibile. ¶ Ad scdm dōm qd duplex ē modus parti-
cipandi diuinā bonitatē vñus p assimilatiōem. z hic
modus cōmunis ē oib^{us} creaturis. inq̄rtum sūt bone. a
bono deo facte. Alio modo p opatiōez s; cognoscēdo
et amādo. z hic modus ppius ē rōnalis creature. in q
etiā ratio beatitudinis p̄sistit. Et ideo sola rōnalis cre-
atura facta ē ppter beatitudinē. s; oēs creature ppter bo-
nitatē. ¶ Ad tertiū dōm qd ratio illa pcedit qn id qd ē
ad finē pfecte pōt psequi finem. tunc enī sit p pinqz
fini. qrtuz est possibile. S; hoc nō est in pposito. z ideo
ratio nō sequit^{ur}.

Hō scdm sic pcedit. videt^{ur} qd nō oia facta sūt
ppter hominē. Nobilius enī sit ppter minus
nobile. qz finis est nobilior eo qd ē ad finem
sed aliq creature sūt hodie nobiliores. vt
pote angeli. g nō omnia facta sunt ppter hoīem. ¶ S.
oia res est ppter suā opationē. vt dicit^{ur} in scdo de celo
z mūdo. sed aliq res sunt quaz opationes ad hoīes
se nō extendūt. vt lapilli q sunt i viscerib^{us} terre. z pisces
q sunt in pundo maris. g nō oia facta sunt ppter hoīem.

S qnqz id qd sit ppter aliquem cedit in nocumē-
tum eius. frustratur in tentio agentis. sed dei intentio
nō frustrat^{ur}. cū g creature cedant in nocumētuz hoīs
fm illud Sap. xiiij. Creatura dei in odiū facte sunt
aie hoīm. Videt^{ur} qd creature nō sint facte ppter hoīes.

Sed ptra oīe bonū qd accidit i vniuerso. ē intēctuz
a deo. alias casu accideret. s; ex oib^{us} creaturis aliqd cē-
dit in bonū hoīs. fm illud Ro. vij. Diligentib^{us} deū oia
coopant^{ur} in bonū. g oēs creature aliquo modo facte sūt
ppter bonū hoīm. ¶ S. in oib^{us} que sunt ppter finē
posterior ē finis pōtis. sed creature sunt facte ppter finē.
cū ergo homo in cetera sit vltimo creat^{us}. vt p. Scn. i
videt^{ur} qd oia sunt ppter hoīes facta. ¶ S. dōm qd ali-
cuius rei finis dicit^{ur} dupliciter. Uno mō pncipaliter. ad
quē res pncipaliter ordinat^{ur}. z talis rerū finis ē diuina
bonitas. Alio mō secundari^{us} p quē res pncipalem finē
psequitur. z hoc mō finis oim creaturaz est homo. dis-
ferēt^{ur} tñ ad hoīem ordinat^{ur} z creature supiores z infe-
riores. Supiores qdem vt angeli z corpora celestia. p
solam opationē: p quā hoīem pficiūt. z sic diuinam si-
militudinē psequunt^{ur}. inq̄rtum deus est causa rez. que
qdem assimilatio ē finis cuiuslibet creature. vt dictum
est. Creature vñ inferiores ordinant^{ur} ad hoīem dupli-
citer. Uno modo qrtum ad esse. inq̄rtum impfectionē ap-
petunt formā pfectionē. sicut elemēta formam mixti. z
sic deinceps vsqz ad formā hoīs. q est nobilissima inter
formas inferiores. Alio modo qrtum ad opatiōem. in-
q̄rtum ex eaz opatiōib^{us} aliqd cōmodū hoī acq̄rit. Est
etiā z tertius modus quo oia ad hoīem ordinant^{ur} s; p
opationē hoīs qui ex cognitiōe creaturaz in dei cogni-
tiōē adducit. ¶ Ad pmiū g dōm qd obiectio illa pce-
dit de fine pncipali. Vel pōt dici q nulla creatura est
dignior hoī. qrtum ad finem suū vltimū. ¶ Ad scdm
dōm. qd qñs aliq res sint que nō actu aliqd opant^{ur}.
circa hominē nate sunt tñ opari. z homo natus est eas
cognoscere. qñs nō actu cognoscit. z fm naturalē ap-
petitū: materie tendūt in formā hoīm. vt dictum est.
¶ Ad tertiū dōm qd ex h^o ipso q creature aliq nocent
homini vel qrtū ad culpā occasionaliter. vel ad penam
actiue cedūt i bonū hoīs vel eiusdē vel alterius.

Hō tertiū sic pcedit. videtur qd aia rōnalis cor-
pori vniri nō debuerit. Aia enī rōnalis
creata ē ppter beatitudinē. vt in lra dicit^{ur}. S. autē
cōsistit in cognitiōe dei. cum g p corp^{us} retar^{ur}
deī anime cognitiō. fm illud Sap. ix. Depmit terrena
inhabitatio sensū multa cogitantē. videt^{ur} qd aia cor-
pori vniri nō debuerit. ¶ S. ineq̄litas bonoz. a iusto au-
tore nō turbat nisi ppter differētiā meritōz. s; nulla me-
rita pcesserūt i angelis z in aīab^{us} anteqz crearent^{ur}. g di-
uina iusticia req̄rit: qd eq̄les crearent^{ur}. et sic cum angelis
nō sūt vniri corporibus. nec anime vniri debuerint.

S. anima ē nobilissima forma. si g pueniēt vnita
est corpori. debuit vniri corpori nobilissimo. z ita cor-
pori celesti. vel etiā igni. qd ē corp^{us} subtilissimū. z iter
corporalia nobilissimū. Cui^{us} ptrariū videt^{ur}. z ita in
cōueniēter aia est corpori vnita. ¶ S; ptra si extrema
sunt i natura. z mediū i natura inueniri debet. vt patz
p pbm scdo ce. et mūdo. s; inuenit^{ur} in reb^{us} creatura pure
spūalis. inuenit^{ur} etiā pure corporalis. g ad completiōez
vniuersi debuit eē aia cōposita ex spūali z corporali. z
ita spūalis creatura q est anima: debuit corpori vniri.
¶ S. pfectio i reb^{us} p̄sistit fm quēdā circūlū. inq̄rtuz s; z
vltima ad pncipiū p quandā p̄iūctiōem redeūt. s; iter
creaturas infima ē corporalis. supma vñ spūalis. me-
dia autē spūs rōnalis. debuit g ad h^o q esset pfectio in
reb^{us} spūs rōnalis corpori vniri. ¶ S. dōm qd causa

coniunctionis aie rationalis ad corp⁹ diuersimode as-
signat. **Q**uod nāq; p causa assignat motū li. ar. p quam
qdam spūales creature peccādo meruerūt corporib⁹ al-
ligari. **S** ista positio abijcienda ē. **P**rimo quia re-
pugnat fidei. p quā credim⁹ p⁹ bonitātē dei. non solū
inuisibilia. s; etiā visibilia esse creata. fm illud **Gen.** 1.
Vidit deus cuncta q fecit zc. **N**on g p maliciāz ratio-
nalis creature sūt visibiles creature facte. s; qz bonū ē.
Scdo qz repugnat nature ipius aie. q nō p accidēs s;
naturalis corp⁹ vni⁹. alias homo non esset ens natu-
rale. z ideo ex ipa natura aie vniōis ratio ē accipienda.
Voluit enī de⁹ rationales creaturas p quosdā gradus
distinguerē. iter qis aia humana ordie nature ē infima.
sicut materia pma ē infimū in genere sensuū. **U**n sicut
materia pma in sui essentia cōsiderata ē denudata oib⁹
formis. ita aia humana ē formis denudata itelligibili-
bus. et ideo oportuit vt corp⁹ vni⁹et. qten⁹ p corp⁹
rea instrumēta itelligibiles spēs a reb⁹ ad ipam defe-
rent. z in b includūt dūc rōnes quas magister assignat
Tertia nāq; quā ipse ponit est qdam vtilitas inde p-
ueniēs scz quoddā exemplū future beatitudinis. **A**d
p⁹ū g dōm q corpus impedit aiaz a cognitione rōne
corp⁹is. q secuta ē ex peccato et nō rōne nature. **A**d
scdm dōm q deus ex ordine sapie sue creaturas ratio-
nales in cōgles instituit. vt diuersi bonitatis gradus im-
plerent. qis omnes melius ē esse qz vni⁹ corp⁹ tū. nec hoc
tū repugnat iusticie. **N**ā tales dignitates naturales nō
attribuūt alicui creature ex debito s; ex dei beneplaci-
to. **A**d tertiū dōm q corp⁹ celesti pūngit nobilior
suba fm quosdā qz sit aia humana. scz intellectiua mo-
uens orbem vel aia orbis. pōt tū dici q corp⁹ celeste v⁹
ignis sit nobili⁹ corp⁹is hūano. qstū ad aliqd non tū
qstū ad aptitudinē pficiendū opationes aie.

Ad quartū sic pcedit. videt q aia nō vniatur
corp⁹is vt forma. **A**d enī i se ē suba substans
nō pōt alteri vt forma vni⁹ri. qz qd in se substi-
sit. p se hz esse cōpletum. z sic vniō ad aliud
est ei accidētalis. qd nō puenit de forma q fm ē suum
substāiale materie vni⁹. sed aia ē in se suba substas. qd
p⁹z ex hoc. qd sine corp⁹is remanet. g aia non vni⁹ corp⁹
pōt vt forma. **S**cdo. **A**ia rōnalis vel est intellectus. vel i-
tellectiue potētie subiectū. sed intellectiua potētia nul-
lius corp⁹is act⁹ ē. vt dī in tertio de aia. g aia rationa-
lis nō vni⁹ corp⁹is vt forma. **S**cdo. **D**is forma substan-
tialis imediate vni⁹ materie. vt p⁹z in. viij. metaphisice
sed aia vni⁹ corp⁹is mediantib⁹ potētijis et spiritib⁹. vt
qdam dicit. g aia non vni⁹ corp⁹is vt forma. **S**cdo. **C**ō-
tra est vt p⁹z dicit in scdo de aia. **Q**uā aia est act⁹ corp⁹
ris phisici potentia vitaz habētis. **S**cdo. **U**nūq; qz col-
locat in specie. p suā formā. s; homo collocat in specie p
aiam rōnalem. g aia rōnalis ē forma corp⁹is. **A**d
dōm q sicut dicitur est. aia rōnalis inter ceteras creatu-
ras rōnales ē inferior ordine nature. **U**nde esse eius est
quodāmodo a fine z primū reb⁹ corporalib⁹. ita q cē
aie rōnalis pōt cōmunicari corp⁹is. p modū q cōmuni-
cat materie cē forme. **A**lio tū modo est de aia z de alijs
formis. **N**ā esse qd acqrit materie p alias formas non ē
illaz formaz. vt substentiū. s; cē qd acqrit homini est
ipius aie pncipaliter vt substentiū. z in ei⁹ p⁹z cū p⁹du-
ctū est corp⁹. vt illud idē esse fiat cōpositū qd ē aie substentiū
ris. z ideo aia rōnalis in se p⁹siderata nō solum ē forma
sed substātia substēs. z ex hoc hz q possit p se hēre ope-
rationē sine organo corp⁹is. vñ z mouet corp⁹. et sic
vni⁹ corp⁹is vt motor. z vt forma. p⁹z g qd est qdā
mediū pstitūtū in creaturas pure spūales. z pure corp⁹
p⁹ales. p⁹unicas spūalib⁹ fm aiam. z corporalibus

fm corp⁹. z sic vni⁹ in hoie hoc qd dicit. **D**eo. viij. ca. de
di. no. q diuina sapia pūngit fines p⁹moz pncipijs se/
cūdoz. **Q**uidā vō posuerūt q aia vni⁹ corp⁹is solū
vt motor mobili. dicētes aiam cē in corp⁹is sicut nau/
ta est in nau. s; fm hoc qd est cōpositus ex aia z corp⁹is
non cēt ens p se. s; ens p accidēs. qd est absurdū. **A**d
p⁹ū g dōm. q aia qzuis sit suba p se substēs. tū vni⁹
non pōt vt forma. ita q corp⁹ vni⁹et ei qstū ad ipm cē
sui substāiale. nō qstū ad aliqd aliud. qz sic vniō il/
la cēt accidētalis. **A**d scdm dōm. q duplex est forma
vt ex dictis p⁹z. **Q**uedā q fm esse suū a materia depen-
det. vt p⁹z p se nō substēs. z a tali forma nihil p⁹z p⁹ce-
dere qd non sit actus corp⁹is. **Q**uedā vō est forma. vt
aia rōnalis. q fm esse suū nō dependet a materia. vt po-
te in se substēs. z ideo ab aia rōnali qzuis sit fm suam
essentiā corp⁹is vni⁹ta. possunt p⁹gredi qdā vires. q sūt
act⁹ corp⁹is. vt sensitiue z nutritiue. z qdam q nō vt i-
tellectiue. **A**d tertiū dōm. q spūs z potētie sunt me/
dia iter aiaz z corp⁹. put aia vni⁹ corp⁹is vt motor. qz
his mediantib⁹ mouet corp⁹. nō aut put vni⁹et ei vt for-
ma. si enī nihil est mediū inter animā z corpus vt dī
viij. metaphisice. nisi forte p modū quo dispositio p⁹pa-
rans materiā ad formā. mediū dī in ea quodāmodo.

Distinctio II

Angelica itaqz natu

ra zc. **H**ic est duplex qstio. **P**rima de
duratiōe angeli. **S**cdo de loco creatiōis
eius. **C**irca p⁹ū qrun⁹ duo. **P**rimo vtrū angel⁹
fuerit creat⁹ ante creaturā corp⁹is. **S**cdo vtrū ei⁹
dūatio q cū habeat dī p⁹z z posterius.

Ad p⁹ū sic pcedit. videt q angeli ante creatu-
ram corp⁹is fuerūt creati. **B**asil⁹ enī dicit
in exam. q angeli ante creati fuerāt qz creatu-
ra corp⁹is. cui⁹ creatiōe moys sibi p⁹q-
tur. z ideo moys de rerū creatiōe loquēs de angelis mē-
tionē nō facit. **A**lter enī insufficiēs eius narratio vide-
ret. **S**cdo. **N**ullus p⁹z hēre cognitiōem rei sciendē nisi p⁹z
existat factiōi illius. s; fm **Aug.** in li. sup. **Gen.** ad lit.
Angel⁹ accepit i vbo cognitiōe creaturē corp⁹is. **S**cdo
ende. g ipe fuit creat⁹ ante creaturam corp⁹is. **S**cdo.
Pl⁹ distat creatura spūalis a corp⁹is. qz corp⁹is
ad inuicē. s; creature corp⁹is nō sūt oēs facte simul.
g nec creatura spūalis z corp⁹is simul. **S**cdo. **C**ōtra
ē qd dī **Gen.** viij. **Q**ui vni⁹it in eternū creauit oia simul
qd oportet itelligi saltem fm materiā. s; materia angel/
lino ē sine angelo. g angel⁹ creat⁹ ē simul cū alijs crea-
turis. **S**cdo. **S**i angel⁹ an corp⁹is creat⁹ fuit. oportet
q nūc creatiōis angeli sit p⁹z qz nūc creatiōis mū-
di. **S**cdo. **V**bi cūq; ē nūc p⁹z z poster⁹ ibi ē temp⁹. g fm
hoc tps fuisse an mūdū. qd est impossibile. **A**d dōm
q qdam dixerūt. q impossibile fuit angelos aut creatu-
ram corp⁹is creari. qz non pōt itelligi q sint distin-
cti ab inuicē. nisi in diuersis locis existant. **D**iuersitas
aut locoz sine situ itelligi nō pōt. **S**cdo. **H**oc non videt
efficaciā habere. qz illa solū loco distinguūt d necessita-
te. de quoz rōne ē situs. sicut q subiacetū quāritati dī-
mensiue. qd de angelis dīci nō pōt. cū incorporei sunt vñ
sicut corp⁹ suba nō dependet ab aliquo dimensione. ita
nec eoz distinctio. **A**lii vō posuerūt angelos an crea-
turā corp⁹is creati. sicut **Basil⁹** z **Breg⁹**. nam ame-
nus z multi antiq⁹z doctor⁹ q qdam deo possibile fuit
tū ad b⁹ pbandū cū ex volūate diuina dependeat non
pōt efficat ratio haberi. **S**cdo. **Q**z auctoritas i scriptu-
ra diuina vel eanonica exp⁹ssa nō inuenit. ē aliq⁹ p⁹babi-
lis ratio. p⁹ quaz **Aug⁹** z oēs moderni latinor⁹ ponunt

angelos simul cum natura corporali creatos fuisse. Et angelis enim et creaturis corporalibus constituit. Unum uerum cuius pres principales decuit simul esse. ut ostenderet oēs uniuersos ordines ad unum quod pertinere. Ad primum ergo dicitur. Basilii huiusmodi opinionis fuit. moysen hoc permi- sit angelorum creatione. non quia ante creati fuissent. sed quia inuisibilia rudi populo tradi non poterant. vel secundum aliquos per celum spiritualis natura intelligitur. Ad secundum dicitur quod de re iam facta potest accipi cognitio eius. ut fidei. si consideretur in causis suis. et quod percedit. multo magis de re quam in fieri. et sic non oportet quod angeli preisteret rebus factis. sed simul esse inciperent. Ad tertium dicitur quod creature corporales create sunt simul in materia. sed non in forma secundum quod dicitur. sed angeli materia non potest esse sine eo si materia habet. Unum oportet quod totaliter simul cum ceteris creaturis create sit.

Ad secundum sic proceditur. videtur quod in euo quod est duratio angeli sit prius et posterius. quia per hoc differt in re aliquid esse et fuisse. quod est eius duratio accipere prius et posterius. Si ergo duratio angeli non est accipere prius et posterius. non differt in angelo esse et fuisse. sed de non potest facere angelum non fuisse. ergo non potest facere angelum non esse. quod est impossibile. **P**ropter hoc si in euo non sit prius et posterius. tota duratio angeli simul est in actu. sed duratio angeli est infinita ex parte post. ergo aliquid creatum est actu infinitum. **P**ropter hoc dicitur successiva eadem mensura mensurante secundum tempus. quous unum corpus sit prius et causa alterius. sicut motus celi est causa motus pluuię. et tamen uterque motus tempore mensuratur. ergo et omnia alia. in quibus non est prius et posterius eadem mensura mensuratur. Si ergo duratio angeli non habet prius et posterius. non aliquid mensura mensurabitur duratio dei. scilicet eternitate. et sic angelus erit eternus. quod est inconueniens. **S**ed ubi dicitur intelligitur prius et posterius ibi intelligitur tempus. si ergo duratio angeli sit prius et posterius. videtur quod mensure tempore prius et posterius in tempore causatur a priori et posterius in motu. ut dicitur in quarto philosophorum. sed et angelus quod mensurat cum non est aliquid motus. ergo in euo est prius et posterius. **P**ropter hoc dicitur quod angelus dupliciter potest considerari. Uno modo secundum omnia quod ad ipsum pertinent. et sic mensuratur tempore. Est enim circa angelum considerari aliquid secundum prius et posterius. in quantum operatio et affectio eius sunt sibi inuicem succedentes. et sic dicit Augustinus. quod super Genesim. quod creaturam spiritalem mouet deus per tempus. Alio modo potest considerari sub angelis secundum esse suum. propter ea quod ipsum circumstant. et sic cum in esse angelus non sit aliquid motus vel potentia. non potest tempore mensurari sed euo. et ita cum mensuratur sit omogenea mensuratio sicut angelus esse est simpliciter non habens prius et posterius eo quod caret motu. ita et eum. quous quod dicitur. quod cum habet prius et posterius sed sine inouatione. tempus non cum inouatione. quod non est intelligibile. quia due pres duratiois sibi inuicem non includentes non possunt esse simul. sicut annus includit mensem. non autem unum dies annum. Unum si ponitur due pres eui. quare una sit prior et alia posterior. sequitur quod una pars abscedat et altera de nouo adueniat. et ita erit ibi inouatio. Ad primum ergo dicitur quod secundum dicitur quod rebus immobilibus non puenit differenter esse et fuisse. si consideretur secundum se. sed solum quando consideratur secundum habitudinem ad mensuram substantie cente vel adiacente. secundum tempus sic et in deo differenter intelligitur quod esse vel fuisse secundum habitudines ad diuersas pres temporis. ita etiam et in angelo differt esse et fuisse. et ex hac differetia sequitur quod necessitas circa hoc quod angelus fuisse in quantum implicat esse angelus simul cum alia pre tempore. non autem cum dicitur angelus esse. Ad secundum dicitur quod duratio angelus non est infinita quasi extensio. sed solum negatiue. in quantum non deficit. sic et punctus potest dici infinitus. Ad tertium dicitur quod oēs motus successiue pueniunt in uno genere. et ideo ad unam mensuram reduci possunt. non autem omne permanens est unius generis. Nam esse diuinitatis est subsistens. non autem esse angelus et

ideo non eapē mensura mensurat.

Einde queritur de celo empirreo. in quo angeli dicuntur esse creati. Et circa hoc querunt duo. Primo verum celum empirreum sit corpus. Secundo verum habeat influentiam super alia corpora.

Ad primum sic proceditur. videtur quod celum empirreum non sit corpus. nullum enim locum corporeus potest incorporeo repleti. sed celum empirreum repletum est angelis in sui creatione. ut in littera dicitur. ergo celum empirreum non est corpus. **P**ropter hoc dicitur quod naturale est mobile. sed celum empirreum non est mobile. alias motus eius principet secundum variationem situs alicuius corporis delecti. Sicut patet de aliis orbibus quod mouentur. ergo celum empirreum non est corpus naturale. mathematicum autem patet quod non est. quia mathematica sunt in imaginatione tantum. **P**ropter hoc dicitur quod autem lucidum actu ut ignis. autem lucidum in potentia ut aer. aut opacum ut terra. sed celum empirreum non est opacum ut terra. quia sic esset ignobile corpus. nec est lucidum in potentia tantum. quia sic nihil differret a celo cristallino. nec est lucidum actu. quia sic pertinet aere ex eius presentia illuminaretur. cum sit multo maius quam corpus solis. ergo celum empirreum non est corpus. **S**ed corpus purum locum non potest esse nisi corpus. sed celum empirreum ponitur locum christi et sanctorum quod post resurrectionem corpora habent. ergo celum empirreum est corpus. **I**nuenitur in celis aliquid corpus quod est totum dyaphonum. sicut celum cristallinum. aliquid quod est primum lucidum. sicut celum siderum. ergo aliquid quod est totum lucidum. et hoc est celum empirreum. **P**ropter hoc dicitur quod oēs creature corporales propter homines facte sunt. Queda vero subserviunt ei quantum ad esse naturale. Queda vero quantum ad esse gratie. Quarta ad naturam quod deseruiunt ei corpora celestia per motum. et alia etiam elementa huius mundi. in quantum per ea corpus humanum generat nutrit et preseruat. Sic autem non deseruiunt ei celum empirreum. sed in ordine ad gratiam dei beneficii. quod quod exhibet homini non solum secundum animam. sed etiam per redundantiam ad corpus. ut etiam corpus glorificet. et quia ista perfectio corporis excedit omnem perfectionem nature. ideo super omnia alia corpora naturaliter agentia est a deo. puius quoddam corpus. in quo precipue sit locum corporum gloriosorum. et hoc est celum empirreum. Unum et per quodam congruentiam omnibus spiritibus bonis et deum preplantibus celum empirreum per loco deputat. et ideo dicitur angelus in celo empirreo create esse. Ad primum ergo dicitur quod repletio illa non est intelligenda corporaliter. sicut locum implet corpus. sed in quantum ex presentia spirituum locum ille honorabilis redditur. Ad secundum dicitur quod alia corpora naturalia ordinantur ad homines secundum quod mutabilitati eius deseruiunt. quantum ad presentem statum. sed celum empirreum ordinatur ad eius immutabilem felicitatem. et ideo in celis alia corpora solum est immobile secundum oēs species motus. Ad tertium dicitur quod celum empirreum lucidum est. sed tamen ratione sue subtilitatis lux et ei oculis nostris perceptibilis non est. sicut corpora radios emittentia. quod quodam spissitudine habent. unum et ignis in propria sphaera dicitur non lucere ratione sueraritatis.

Ad secundum sic proceditur. videtur quod celum empirreum in influentia habeat in corpora inferiora. Augustinus enim dicit in tertio de tri. quod corpora crassiora et firmiora per subtiliora et potentiora quodam ordine repleuntur. sed celum empirreum est potentius et subtilius aliis corporibus. ergo ad regimē aliorum influentia habet. **P**ropter hoc extrema non coniungunt nisi per media. sed celum empirreum est medium ordine nature inter animam rationalem et corpus elementatum infra animam et supra corpus predictum existens. ergo mediare aliquid influentia celus empirreus anima rationalis corpori coniungit. et sic celum empirreum influentia habet in corpora inferiora. **P**ropter hoc nobilissimo corpori magis potest influere in alia. quam ab alio recipere impressionem

sz celū empirreū recipit impōssionē ab alio. qđ patz ex b qđ i eo formāf voces scđōz laudatū deū i patria. g mul tomagz celū empirreū i alia corpa influit. ¶ Sz 3. nul lū corpa mouet nisi motū. vt a pbiis pbat. sz celū empir reū nō mouet vt dictū ē. g nō mouet alia corpa. et ita i alia corpa influētia nō bz. ¶ Sz 4. Ex effectibz deuenim i causas. si g celū empirreū aliquē effectū i corporibz in ferioribz hfer. nafali rōne posset deueniri i cognitōez ēē li empirreū. cui p trariū apparet et b qđ pbi de celo em pirreū mētīdeez nō fecerūt. ¶ Sz 5. ddm. q celū empirreū sicut dictū ē pncipalit ordinat ad gliaz beatorz. ad quā qđē gliaz reliq corpa nihil opant. nisi a remotz inqstuz feruūt boi. fm necessitatē sue nature. qđ aut ordinat i aliqūē finē. pncipalit sic se bz q ois ei opatio i illū finē referet. z ideo cū dispositōez corpoz inferiorz nō ptine ant ad illā gliaz beatorz. q ē finis celī empirreū. Celum empirreū nō efficit dispositōez aliquā i corporibz alijs qūis qđā p trariū opinent. ¶ Ad p mū g ddm q Aug loqđ de corporibz mobilibz. q ordinant ad vnū finē. scz ad gubernatōez nature. in q ordine nō ē celū empirreū. ¶ Ad scđm ddm. q inf aiaz z corpa nihil cadit mediū. sicut nec inf formā z materiā. vt bz i. viij. metaphisice. nisi p modū q dispositio p quā materiā ē p pta tali for me bz ēē media inf materiā z formā. Dispositio aut q i corpe būano reqrit ad b q sit pta materiā aic rōnā/ lis cū ad statū nature ptineat. nō depēdet a celo empir reo. sz ab alijs corporibz nafalibz. ¶ Ad tertiū ddm. q duplex ē laus dei. scz mētalis z vocalis. de pma non est dubiū qn sacri z angeli i patria deū laudēt. sz huic lau di celū empirreū nō deseruit. laus aut vocalis angelis z aīabz nō cōpetit. sed nec hoībz post resurrectionē. vt qbusdā videt. Cui p trariū manifeste bz i pō. Exul. dei in gur. c. glosaz q i corde z lingua nō desinunt laudare deū. a q eterna hnt. vñ ddm est. q vocaliter deū lauda bnt nō ppter aliquā necessitatē. sz ad hoc vt quicqd in eis ē fm modū suū gloria repleat. z deo z iungat. nec b erit ad ignobilitatem celī empirreū. si i eo formet laus dei p motū mēbz gloriosi.

Distinctio III

Ecce ostēdū ē zc. **Hic** ē duplex qstio. ¶ Primo de his q pinent ad naturā angeli. ¶ Scđo de his q pnt ad grāz vel culpā. ¶ Circa p mū qrit duo. ¶ Primo d simplicitate angeli. ¶ Scđo de distinctōe angelorum ad inuicem.

Ad p mū sic pcedit. videt q angel⁹ sit cōposit⁹ ex materiā z forma. vt enī dicit boet⁹ i li. de tri. forma simplex subiectuz ēē nō p. sz ange li sūt subiectuz truz z gfe z itelligibilitū speciez. g an geli nō sūt forme simplices. z ita sūt cōpositi ex mate ria z forma. ¶ Sz 2. In angelis psonalitas iuenit. vt in lra bz. z ita i eis ē indiuiduatio. q est d rōne psonē indi uiduatiōis. aut pncipiū ē materiā. g i angelis est mate ria. ¶ Sz 3. Omē qđ ē vel ē act⁹ pur⁹ vel potētia pura. vel cōpositū ex vtraqz. sz angel⁹ nō ē act⁹ purus. qz sic i nul lo differret a deo. nec ē potētia pura. qz sic i nullo differ ret a pma materiā. g ē cōpositus ex potētia z actu. z ita ex materiā z forma. ¶ Sz 4. q boet⁹ dicit i li. d dua bus na. q ois natura incorporee sube nulli materiē in nitit fūdāmēto. sz angel⁹ ē suba incorporea. g materiāz nō bz. ¶ Sz 5. Dyo. dicit. iij. ca. de di. no. q angeli itelli gūf imateriales z incorporeales. ¶ Sz 6. ddm q circa cō positionē angeli ē triplex opinio. Quidāz enī dicit q ē cōposit⁹ ex materiā z forma. qđ nō videt vey. p p duo. ¶ Primo rōne intellectualis nate. Nā imunitas a mate

ria fm pbs ē causa qua aliq suba sit intellectualis cui⁹ signū ē q spēs itelligibiles actu sūt p b q sepanā a ma teria z oībz materiē pditionibz. inqstū qō sūt itelligibi les. actu sūt vnū cū intellectu. qz intellect⁹ i actu ē itelligi bile i actu fm pbm. ¶ Scđo rōne corporeitatis. Nam opret oīa q cōponūt ex materiā z forma i materiā pma nicare. eo q totū distinctiōis pncipiū ē forma. Distin ctio aut rez ex materiā vna p supponit materiē diuisi onē. vt in diuisis ptribz materiē diuise forme recipiāt: ad diuisas res pstituendas. diuise aut ptes materiē itelligi nō pnt. nisi intellect⁹ dimēsiōibz i materiā fm qā diui dat. z sic si angel⁹ ēē ex materiā z forma pposit⁹. seqrē q hfer dimēsiōes z ēē corpore⁹. Et tdo aliq dicit. q ē cōposit⁹ ex natura z supposito. sicut z hic bō nō est sua būanitas. sed b i idē redit cū pmo. Nā b indiuidiū de monstratū addit sup naturā cōm materiā designatā. q ē indiuiduatōis pncipiū. vñ dīa nature z suppositi nō iuenit nisi i habetibz materiā. vñ Aūc. dicit q qddi tas simplicitat⁹ ē ipm simplex. z ideo ddm ē fm boe. q cōponit ex q est z ēē. nihil enī ē suū ēē nisi de⁹. q non bz causaz sui ēē. vñ z natura siue suba angeli ē aliud qz ei⁹ ēē. z ideo bz i libro de causis. q itelligētia nō ē ēē fm. sz ē forma z ēē. ¶ Ad p mū g ddm. q boet⁹ loqđ de forma q ē oīno simplex. sicut nata diuina. qē suū ēē. q ē purus act⁹. z ideo subiectū ēē nō p. hoc aut nō ē de angelo. z ideo rō nō seqr. ¶ Ad scđz ddm. q sic forma q ē recepti bilis i maia indiuiduat p materiā. in q recipit. ita for ma imaterialis indiuiduat ex b ipo qđ p diuisione ma terie diuidi nō p. z p hūc modū ponit psonalitas i an gelo. ¶ Ad tertiū ddm. q ēē est act⁹ existētiis. vñ suba eius compāt ad ēē. sicut potētia ad actū. z ideo cū i an gelo differt suba z ēē. erit ibi act⁹ z potētia. nō aut ma/ teria z forma. sed forma z esse.

Ad scđz sic pcedit. videt q i angelis distinctio ēē nō possit. Distinctio enī fm Dam. est pnci piū numer⁹. numer⁹ aut quātitas ē. cui⁹ sub iectū ē maia. cū g i angelis nō sit materiā vt dictū est. videt q nec numer⁹ aut distinctio possit ēē ibi. ¶ Sz 2. In angelis nō ē ppositio nate z suppositi. vt dictū ē. sz vñ suppositū nō est pluribz angel cōmune. g nec vna nata p ēē pluribz cōis. b aut ēē si i b genē ē ē angel⁹ plures angeli iuenirēt. g nō pnt ēē plures angeli. ¶ Sz 3. Si sine plures angeli aut differūt spē. aut numero tm. sz nume ro tm differre nō pnt. nec differētia ē fm distātā mare rie nō aut forme. sūt nec spē differre pnt. cū oēs cōicant i vltima dīa specifica fm q sūt itellectuales. quā opz ēē vltimā. qz ē id qđ ē nō bilissimū in angelis q puenit vltime dīe pstitutiue. g angeli adinuicē distinguūt. ¶ Sz 4. Pl⁹ differt aīa ab angelo qz angeli adinuicē. sed angel⁹ z aīa spē nō differūt. nā vñbile corpoz z nō vñ bile p q differre videt. nō sūt dīe specificē vt videt. cū vñbile pueniat aīe fm q ē forma. sic aut nō ē spēs nec i spē. sz pō speciei. g nec angeli adinuicē spē distinguūt. z sic idē qđ pus. ¶ Cōtra sicut āgel⁹ ē suba incorporea ita z aīa. sz iueniūt plures aīe etiā vñ⁹ speciei. g iueni/ unt plures angeli etiāz i vna spē. ¶ Sz 5. Dicit Dam. vij. Milia miliū mīstrabāt ei zc. g i angelis ē numer⁹ nob p septurā determinat⁹. z p psequens distinctio. ¶ Sz 6. ddm. q circa distinctiōez ē multiplex opinio. Quidāz nāqz posuerūt oēs angelos vel saltē aliqō q sūt vñ⁹ orz dinis i eadē spē ēē. sz b nō pnt ēē nisi ponāt ex maia z for ma cōpositi. Nā diuītas forme diuītatē speciei indu cit. Diuītas aut materiē facit diuīsimōe fm numeruz tm. vbi ē forma vñ⁹ rōnis. Dato autē q ēē ex maia z forma cōpositi adhuc nō possent numero tm distigui cū distinctio maie vñ⁹ rōnis dimēsiōes reqrat. q in

angelis nō sūt. mātia autē si nō sit vni⁹ rōnis nec forma vni⁹ rōnis habebit. et sic seq̃t diuītas speciei. et ideo aliq̃ dicit q̃ angeli cum sint sube imateriales. differūt fm causā et causatū. **S**z h̄ ē fide. **N**ā angeli cū sint imateriales creant i cē p creatiōez. cui⁹ sol⁹ de⁹ ē auctor. **E**t ideo dōm ē fm alios q̃ oēs angeli dñt abinūicē spē q̃ qdē dñā sumit ex diuīo gdu pfectiōis. fm q̃ nata vni⁹ angeli magis vel min⁹ deo appropinquat. sic in diuīis speciebz rez naturalū inuenim⁹. et i vltimo hoz gdu ē aia rōnalis in ceteras subas incorporeas min⁹ pfectā naturā hñs. et ideo ē in qdā pfinio nature corporee cui vni⁹ vt forma. et incorporee cui p̄ itellecū assimilatur. **A**d p̄mū g dōm q̃ numer⁹ q̃ ē spēs quātitatē vt in p̄ li. dictū ē. nō inuenit nisi i habētibz quātitatē p̄tinuā. in alijs autē nō inuenit multitudine appositā vni qdē p̄mū numeri. **A**d scdm dōm q̃ i subijs simplicibz i qbz nō ē aliud nātā q̃ ipm suppositū. p̄t ē multitudine speciez i vno genē. nō aut multitudine indiuiduoz i vna spē. qz indiuiduū addit sup spēm naturā signatā p quā suppositū a nātā distinguit. et i eadē spē plura indiuidua diuīdunt. sz spēs nō addit sup gen⁹ aliā materiā. sz designatōne seu determinatiōe nātē cōis ad spēalē modū pfectiōis. **A**d tertiū dōm. q̃ angeli adinūicem spē distinguit et nō numero rōm. intellectuāle aut nō ē dñā speciuoca. sz p̄tinet ad naturā gener⁹. q̃ autē dñā q̃ dñā speciuoca ē nobiliū i vnoquoqz itelligēdū ē nō p modū q̃ vna forma ē alia nobilior. sz p modū q̃ determinatū ē nobili⁹ indeterminatū sic act⁹ potētia. **A**d q̄rtū dōm q̃ aia duplici p̄t p̄siderari. **U**no mō inq̄tū ē forma. et sic neqz ē spēs neqz i spē. sed ps speciei. **A**lio mō vt suba qdā p se existēs sine corpe. et q̄tū ad h̄ p̄poni i spē. et sic spē ab angelo differt. inq̄tū vltimū gdu pfectiōis i natura intellectuāli tenet. ex h̄ autē bz aia q̃ sit corpori vniūibilis. et q̃ sit rōnalis nō pure intellectuālis. et q̃ recipiat nō solū a supioribz. sz etiā ab inferioribz. id ē. a sensibilibz. et q̃ beat li. ar. veritabile p̄ electōez sic ē aī. et q̃ loquat̄ voce corporali. **U**n p h̄ qdā assignat dñāz in angelū et aiaz nō q̃ sint dñē essentiales. sz inq̄tū essentiales dñē p̄tinentia nātalia inoescunt. **A**d p̄mū q̃ q̃ obijciat dōm. q̃ aia lz nō habeat materiā ex q̃ fit. sic nec angel⁹. bz tñ materiā i q̃ ē inq̄tū ē forma corporis. qd nō bz angel⁹. et ideo nō ē sile. **A**d scdm dōm q̃ in h̄bis illis ponit determinatū p indeterminatū. vt eni ostēdat multitudine angeloz nām cognitōem excedēs. de signat p̄t marios numeros q̃ apud nos sūt p seinuicem multiplicatos. scz. x. c. et mille p quos etiā solet pfectio designari.

Deinde q̄ritur de his q̃

p̄tinet ad culpā vel grāz. **E**t circa h̄ q̄runt duo. **P**rimo vtz diabol⁹ i p̄ instanti sue creatiōis mal⁹ ē potuerit. **S**ecdo vtz boni angeli in p̄ instanti sue creatiōis habuerint grāz.

Ad p̄mū sic pcedit. videt q̃ diabol⁹ i p̄ instanti sue creatiōis fuit mal⁹. **A**ug⁹ eni sup **Gen.** ad l̄fāz dicit ea q̃ facta sūt legūt i p̄n⁹ **Gen.** simul ē facta. sz i p̄ instanti creatiōis celi et t̄re creati sūt āgeli. g i p̄ instanti q̃ āgeli creati sūt facta ē distinctio tenebrāz et lucis. q̃ qdē fm **Aug.** itelligēda ē p̄ p̄sionē vel auersōnē angelice nātē ad deū. g i p̄ instanti sue creatiōis aliq̃ angeli sūt auersi a deo. et p̄ p̄sequens mali. **A**d scdm. **N**ātā spūalis potior ē q̃z corporalis. sz nātā corporalis i p̄ instanti q̃ ē ēcepit. bz suā opatōez. sicut ignis statim cum accēdit illuminat. g angel⁹ i p̄ instanti creatiōis potuit h̄re actū li. ar. p quē fuit mal⁹. **A**d scdm. **S**i diabol⁹ aliq̃ nō fuit mal⁹. et postmodū ē mal⁹. ē assignare aliq̃d instās i

q̃ vltimo fuit inoēs. et p̄mū in q̃ fuit mal⁹. q̃ qdē optet ē duo et nō vni. qz nō simul fuit mal⁹ et inoēs. in q̃l ber aut duo instācia ē tps mediū. ē g dare aliq̃d tps. i q̃ nō fuit mal⁹ nec inoēs. qd ē ipossibile. et ita nō p̄t dici: q̃ aliq̃ nō fuerit malus. **S**z p̄ ē qd dñ **3eb.** xviij. **I**n delicijs paradisi dei fuit. qd de diabolo exponit. h̄ aut nō puenit diabolo postq̃ fuit mal⁹. g aliq̃ nō fuit mal⁹. **S**z **Esā.** xij. dñ. Quō cecidisti d celo lucifer q̃ mane oriebaris. nō aut cecidit q̃ nūq̃ stetit. g diabol⁹ aliq̃ q̃n fuit i celo. et ita nō sp̄ fuit malus. sz i aliq̃ instanti fuit nō mal⁹. **A**d scdm. q̃ qdā dixerūt. q̃ diabol⁹ i p̄ instanti sue creatiōis fuit mal⁹. et h̄ duplici. **N**ā qdā eoz at tribuūt maliciā nātē ipi⁹ vt manichei. qd ē non p̄t. qz cuiuslibet nātē q̃ ē. p̄t deū de⁹ ē causa. nec p̄t ē nisi bo/ nū qd ab ipō ē. **Q**uidā h̄o attribuerūt maliciā volūtati dicētes q̃ p li. ar. diabol⁹ i p̄ instanti sue creatiōis peccauit et mal⁹ fuit. **S**z h̄ ē nō p̄t. cū p̄t sit p̄ naturā nō p̄t ē q̃ nātāli inclināōe volūtās angeli tēdet i p̄t. sz h̄ accidit p collatōez quādā et deliberatōez q̃ nō p̄t ē in instanti. **E**t itō mag̃ p̄t dici q̃ i p̄ instanti sue creatiōis peccauerit. et p̄t hoc opinio tanq̃ p̄tē vicina a m̄grā ē reprobata. vñ tēdit vt cōiter tenet q̃ diabol⁹ i p̄ instanti sue creatiōis fuit bon⁹. **A**d p̄mū g dōm. q̃ oīs opatio creature iā p̄tinet ad op⁹ p̄pagatiōis nātē nō ad opa sex dīez. i q̃bz nātā ē instituta. **U**n et aūso vlt p̄sio li. ar. nō p̄tinet ad opa sex dīez. p̄putat tñ inf opa sex dīez fm dictā expositōez p quādā anticipatiōez. sic et qd dñ. **S**ermiet fra herbā virētē. et alia h̄mōi vt **Aug.** dicit. et tō nō op̄tē dice fm ei⁹ expositiōez. q̃ diabol⁹ i p̄ instanti sue creatiōis fuit mal⁹. sz q̃ h̄ factū fuit p̄tē p̄cessū. p̄t ip̄is natur⁹ spūalibz institut⁹. **A**d scdm dōm q̃ peccare nō ē act⁹ nātālis li. ar. sz mag̃ p̄ naturā. et itō nō seq̃t q̃ i p̄ instanti peccare potuerit. ex h̄ q̃ res naturales hñt suas opatōes nātāles i p̄ instanti q̃ esse incipiūt. **A**d tertiū dōm. q̃ opatōes angeli nullū ordinē hñt ad motū celi. **U**n nō mēsurat aliq̃ mō mor⁹ li. ar. ipoz tpe q̃ mēsurat mor⁹ corporales. qd ē p̄tinuū. sed q̃ dam tpe nō p̄tinuū qd i vicissitudie opationum itelligit. et itō nō op̄tē q̃ in illd instās q̃ vltimo fuit inoēs et illd q̃ p̄ fuit mal⁹. sic tps assignare eo q̃ non op̄tē ea p̄tinuari adinūicem. sic nec opatōes angeli p̄tinuāt. sz p̄sequens se hñt. sec⁹ autē ē de motibz li. ar. in nob. qui aliquo mō mēsurant tpe p̄tinuū.

Ad scdm sic pcedit. videt q̃ angeli i grā creati n̄ fuerūt. vt eni dñ **Aug⁹** sup **Gen.** ad l̄fāz. p h̄ qd dñ **Gen.** 1. **F**iat lux et facta ē lux. itelligit il luminatio bonoz āgeloz p grāz. sz p lucē grē diuīsum ē in lucē et tenebras. i. in bonos angelos et malos. cūz g angel⁹ n̄ fuit mal⁹ i p̄ instanti sue creatiōis. nec etiā i ipo instanti aliq̃s angel⁹ grāz habuerit. g angeli i grā creati nō fuerūt. **A**d scdm. **M**or⁹ li. ar. requit ad susceptōez grē sic et ad culpā. sz diabol⁹ n̄ potuit ēē mal⁹ p motū li. ar. i p̄ instanti sue creatiōis. g eadē rōne nec i ipo instanti p aliq̃ angeli grāz acceperūt. **A**d scdm. **S**i in p̄ instanti creatiōis aliq̃bz angelis grā ē collata. op̄tē q̃ oibus collata fuit tā bonis q̃ malis. cū i nullo ēēt aliq̃d grē impedimētū sz malis angelis grā nō ē collata. fuisse eni in eis aliq̃s motus li. ar. in deū. sine quo grā non p̄fē. et ita a deo postmodū auerti nō potuissent. cū li. ar. angeloz sit in uertibile post electōez. vt cōiter dñ. g angeli i grā creati nō fuerūt. **S**z p̄ ē qd **Aug⁹** dicit. q̃ deus simul erat in angelis condens naturā et tribuens gratiam. **A**d scdm. **S**icut materia corporalis format naturalibz formis ita nātā spūalis fm **Aug.** format p gratiam. sz res corporales fm sententiā **Aug.** sunt simul create in mātia et forma. ergo et sube spūales scz angeli sūt simul creati

in natura et gra. **R**° dñm. q. circa bē duplex opinio
Quidā enī dicūt q. angeli fuerūt creati i naturalib⁹ tñ
s. postmodū gra ē collata qbusdā pñsis ad deū. dñ alij
quererēt. **D**ec aut opinio l3 multū sit cōis. tñ dicet sā
croz repugnare videt. q. asserē videt angelos in gra cre
atos ēē. **R**epugnat etiā diuine liberalitati p quā suam
bonitātē cōmunicat oib⁹: fm suā capacitātē. **U**n t gra
riā tribuit oib⁹ i qb⁹ impedimētū gfe nō inuenit p pec
catū actuale vel originale. qle ipedimētū i pmo instāti
sue creatōis angeli nō habuerūt. t ideo ab alijs p bāb
liter dñ. q. oēs angeli tā boni q. mali i gra creati fuerūt.
Ad pñmū g dñm. q. illa illuminatio p quā a tenebris
vel a demonib⁹ boni angeli sūt diuifi. ē p gram psumā
rā. q. ad gliaz pñer. quā angeli i pmo instāti creatōis
sue nō habuerūt. **A**d scdm dñm. q. nō ē silē de moru
li. ar. in bonū t malū. **N**az ad bonū ordinat naturalē
malū aut ē ei p naturā. **A**d tertiū dñm q. inuerti b
litas li. ar. dñ ēē i angel⁹ p electōez nō quālibet s3 cōple
tā. qñ finalit t pfecte adberēt bono. vñ a malo declināt.

Distinctio III

De solet queri etc. Cir

Dea hāc pte t sequētē distinctiōez qtuor q
runt. **P**rimo vtz naturali cognitōe an
gel⁹ cognoscat p spēs. **S**ecdo vtz cogno
scat singlaria. **T**ertio vtz nafali dilectōe diligar deū
sup oia. **U**tz angeli a pñci creatōis sue fuerit beati.

Ad pñm sic pcedit. videt q angel⁹ non cogno
scat res p aliq⁹ spēs. **R**es enī mātiales meli⁹
cognoscūt in essentia diuina. q. i pñis natu
ris. s3 essentia angeli ē pñis diuine essen
tie q. res mātiales. gres mātiales pōt angel⁹ cognoscē
p pñiā essentia. cū nos cognoscām eas i pñis natu

Intellec⁹ nñ q res mātiales p spēs cognoscat t
se cognoscat p aliā spēm. vt pñz i tertiō de aia. s3 angel⁹
cognoscat scipm p essentia pñiā. p quā etiaz cognoscat
supiores t inferiores angelos. vt videt inui ex libro de
causis. g angeli nō cognoscūt p aliq⁹ spēs. **P**ro
pter b nō possum⁹ simul multa intelligere. vt agaseli di
cit. q. diuersis spēs⁹ simul itellec⁹ formari nō pñt.

Si angel⁹ res p spēs cognoscēt. nō posset simul multa in
telligere. qd est p Aug⁹. q. dicit in li. de trini. q. i patria
oem sciam nñam simul vno pspetu videbim⁹. ibi autē
angelis crim⁹ cōles. **A**ngeli cognoscunt res mate
riales i tbo vt Aug⁹ dicit sup. **B**en. ad lras. s3 i tbo suf
ficiētē rez silitudines pñent. q. tbo ē ars plena rōm
viuentiū vt dicit Aug⁹ in li. de trini. g nō ē necessariū i
angelo ponē spēs ad itelligēdū. **S**3 ē qd dñ in li. d
causis. q. ois itelligētia est plena formis. s3 ille forme
nō sūt ibi pñcipiū essendi. q. sic vñ tñ ē vna forma. g
sūt pñcipiū itelligendi. **I**ntellec⁹ angeli deficit
a simplicitate itellec⁹ diuini. de aut itelligit omnia p
vñū. g optet in itellecū angeli multas spēs itelligibi
les ponere. **R**° dñm. q. angel⁹ cognoscat res materia
les nō p essentia suā vt de⁹. s3 p spēs q non sūt ei essen
tia. nō qdē acceptas a reb⁹. sicut nos itelligim⁹. sed eis
naturalit inditas. **A**ut rō ē. q. omē qd puenit alicui p
essentia suā puenit ei p pñiā tñtē. **S**ilitudo aut rerū
cognitaz nō puenit angelo p pñiā tñtē. siue ponant
angeli ēē creatores rez vt pñi posuerit siue nō. nec fides
ponit. **S**i enī sūt in angelo silitudines rez sicut i cau
sa. optet q pueniat eis p tñtē diuinā. p quaz reb⁹ dat
esse. vt in li. de causis dñ. **S**i tō nō sūt creatores. tunc
silitudo rerū nō puenit eis. nisi vel a creatur⁹ accipi
ant vel a deo. q. quēcunq sunt silitaz ita se bñt q ambo

causant ab vno vel vñū ē causa alteri⁹. **A**reb⁹ aut simi
litudines nō accipiūt. cū non habeāt vires sensitivas.
qb⁹ mediantib⁹ spēs a reb⁹ materialib⁹ ad itellecū de
ferunt. **U**n relinquit q silitudo rerū sit i angelis. nō p
tñtē pñiā. s3 p tñtē diuinā. t ita nō ē silitudo rez p
essentia suā. s3 p aliq⁹ essentia supadditū. t p psequenā
nec p essentia suā res cognoscat. sed p spēs. **A**d pñm
g dñm. q. essentia diuina rōne sue infinitatis bz. q. sit
silitudo rerū oim. co q ad nullū gen⁹ determinat. essen
tia aut angeli ē finita. t ad specialē pfectōem determinā
ta. **A**d scdm dñm. q. angel⁹ pfecte naturā itellecua
lem bz. vñ in opatōem itellecualet p respectu eius q
act⁹ in ipō ē. t ideo p essentia suā scipm cognoscat. **S**e
cus aut ē de itellecū possibili humano. q. ē sicut impfe
ctū i natura itellecuali. vñ nō pñt itelligē nec se nec alia
nisi aliq⁹ specie itelligibili pñciat. res tō alias q. essen
tia angeli nō ē act⁹ angel⁹ p essentia suā cognoscere nō
pñt. sed p spēs supadditas. vñ etiaz vnus angelus alios
p spēs itelligibiles cognoscat. nō p essentia cogniti. que
ei mēti nō illabit. nec p essentia pñiā. q. nō est alteri⁹
angeli silitudo. nisi qstūm ad naturā generis. t sic nō
pñt pñcipiū cognitōis specialis. s3 generalis tñ. **A**d
tertiū dñm q. angel⁹ bon⁹ qstū ad illā cognitōem qua
cognoscat res i verbo. p quam bonus ē: pñt simul multa
cognoscere. vt pñt vno scilicet tbo multa cognoscens.
Quātū tō ad cognitōem naturā. q. cognoscat res per
spēs. non cognoscat simul plura q. p diuīas spēs cogno
scunt. **A**d qrtū dñm. q. angel⁹ ad illā cognitōem q
cognoscat res i verbo. nō indiget alijs speciebz p quas
cognoscat res q. tbo. sicut t q videt hōiem p ei⁹ imagi
nē eadē specie cognoscat imaginē t hōiem. q. uis posset
itelligens pñt spēm imaginis. spēm hōis forme. sed
b iam pñt ad aliā cognitōem. q. s3 hō in scipo cogno
scat. s3 q. pfectio glorie nō excludit pfectōez nature. itō
pñt cognitōez glorie q. angel⁹ cognoscat res in tbo. bz
cognitōem naturā. q. sit p spēs pñtatas. **U**rbū enī t
spēs itelligibiles pñtatas sunt diuersaz rationū. ideo
eis mediantib⁹ possunt simul act⁹ diuersaz cognitōez
egredi ab itellecū. sicut simul ferrū ignitū scindit rōne
subtilitatis. t vñt rōne caliditatis.

Ad scdm sic pcedit. videt q angel⁹ singula nō
cognoscat. **D**is enī cognitio ē assimilatio/
nē cognoscētis ad cognitū. s3 itellec⁹ angeli
cū sit imaterialis. nō pñt assimilari singulari
bus inqstūm bñm. cū singularitatis pñcipiū sit mate
ria. g angel⁹ singularia nō cognoscat. **A**d pñm. q. angel⁹ cog
noscat res alias a se p spēs vt dictū ē. si ergo singularia
cognoscat. oportet q singulariū spēs sint apud ipm qd
nō videt. q. vel cēnt infinite spēs apud ipm actu. cū sin
gularia sint infinita salte a potētia. vel oportet q ei⁹
itellecū spēs itelligibiles pñtue abscederēt t adueni
rent. **A**d pñm. q. cognoscere pñtulare p vñū sale ē itellec⁹
discurrens. s3 forme q sūt in angelis maxime supiorib⁹
sūt vñū sales vt dñ i li. de causis. g si angel⁹ singularia
cognoscat. videt q bz itellecū discursiū. qd ē contra
dñonitū. **A**d pñm. q. species q sūt i itellecū cū sint pñt b
t nūc q. lter se bñt ad pñs pñtū t futura. **S**i g ange
lus p spēs q sūt i eius itellecū singularia cognoscat. vi
det q q. lter cognoscat pñtū t futura. t distācia fm
locū qd cē nō pñt. q. scire futura soli⁹ dei ē. vt dñ. **E**sa. xli.
Que ventura sūt annūciatē t dicim⁹. q. dñ cñtis vos.
S3 ē q. angeli hōies custodiūt vt dñ i ps. Angelis
suis deus tē. **A**d pñm. q. ut dicit boet⁹ in li. de consolatiōe
Quicquid potest virius inferior. potest t superior. sed
homo potest cognoscere pñtularia. g multo magis an
gel⁹. **R**° dñm. q. fm doctrinā fidei. necesse est ponere

angelos singularia cognoscere. ppter b q ad ministeriū
hoim singulariū deputat. **De b. q.** Nōne oēs sūt admi-
nistratores spūs rē. Qd q̄liter cē possit a diuersis diuer-
simode tradit. Quidā enī dicūt q angel⁹ cognoscit sin-
gularia p spēs a singularib⁹ abstractas. s; b nō pōt esse.
cum q intellect⁹ nō abstrahit a sensibilib⁹ nisi mediā
re sensu t fantasia. q̄ in angelis nō sūt. cum etiā qz spe-
cies sensibiliū in intellectu nō recipiūt nisi vniūsaliter.
z sic remanet eadē difficultas. **¶** Un alij dicūt q ange-
li singularia cognoscūt cognoscēdo ordinē causarū vni-
uersaliū q̄sunt i vniuerso. a q̄b pcedūt oīa picularia
s; hoc cē nō pōt. qz quozūcūqz vniuersaliū cognitio
nō sufficit ad cognitionē singularis vt ē singulare. q̄
cūqz enī vniūsalia aggerēt n faciūt singulare. **¶** Et etiā
ideo alij dicūt q p applicationē specierū i naturā vniū-
salium ad res picularas angeli picularia cognoscunt
s; b nō pōt cē. qz intellect⁹ nō pōt applicare aliqd ad
id qd ē oīno ignotū. Un noticiā singularis perigūt ad
applicationē p̄dictam. **¶** Et ppter b alij pbabili⁹ dicunt
q spēs angelis cōmunicare sunt similitudines ydearū in
mēte diuina existētū. q̄ cū sint p̄ncipia rerū fm formā
z materiā. sūt mediū respectu cognitionis nō solū vni-
uersalis s; picularis. Un angel⁹ p spēs inatas nō so-
lum vlla sed picularia cognoscere pōt. **¶** Ad p̄mum g
dōm. qz sicut ydea in mēte diuina ē similitudo z causa
rei materialis fm materiā z formā. ita z spēs intellect⁹
angelici q̄ ē qdā representatio p̄me ydee ē similitudo rei fm
materiā z formā. Un intellect⁹ angeli p speciem p̄creatā
assimilat singulari inq̄tū ē singulare. **¶** Ad scdōz dōm
qz quāto aliq̄ intellectus ē p̄spiciatōr. tāto ex p̄uiciori-
bus p̄t plura cognoscere. Un cū intellect⁹ angeli sit p-
spiciatōr q̄ noster. nō optet qz singulorū cognitōrū ha-
beat singulas spēs. s; p vnam speciem p̄ multa cognosce-
re. z tāto plura z quāto est supior. sicut si inferior p vna
spēm hominis oīes homines cognoscat. z supior p vna
spēm aialis cognosceret oīa aialia. z ideo nō oportet
ponere infinitas spēs actu i intellectu angelico. **¶** Ad
tertū dōm. qz discursus attendit in b q intellect⁹ trāsit
ab vno cognito i aliud cognitū. nō aut fm b qz p spēm
aliquam res aliq̄ cognoscit. Un q̄uis angeli p formas
vniūsales singularia cognoscāt. nō ē tñ in eoz cog-
nitione discursus. **¶** Ad qrtū dōm. qd p spēm quam an-
gelus apud se bz. nō p̄t angel⁹ aliqd singulare cogno-
scere. nisi habeat naturā quā illa spēs representat. futura
aut singularia nō dū hnt naturā. **¶** Distancia vō fm locū
habēt. z ideo angel⁹ nō p̄t cognoscere futura p̄t tamē
cognoscere distantia fm locū.

Ad tertū sic sic pcedit. videt q angel⁹ p pura
naturalia nō possit deuz diligere sup se z sup
oīa. Null⁹ enī p̄t in actū virtutis q nō bz virtū-
tē. z p̄cipue fm modū virtutis. q enī iusta iuste
facit iust⁹ est vt dī in scdo ethicorū. s; diligē deū sup oīa
z supra se dicit actū z modū charitatis. g angelus p pu-
ra naturalia charitatē nō hnt deum supra se z supra
oīa diligere nō potuit. **¶** P. Naturali dilectiōe tāto
vniūqzqz magis diligēt qz diligētī est magis p̄p̄quū z
vniūqz. Un similitudo ē causa dilectiōis. s; nihil ē aliquid
magis p̄p̄quū seipso. g impossibile ē q angel⁹ natura-
li dilectiōe diligat aliqd supra se. **¶** P. Bona natura-
li etiā i angelis remanēt post peccatū. vt dicit Dyo. s; z
demonēs nō diligūt deū sup se z sup omnia. g b ad na-
turale cōditionē nō p̄tiner. **¶** Sed zera dilectio natu-
ralis angelorū nō p̄t cē pueria. qz natura nō ē mala. s; oīs
dilectio respectu dei ē pueria q de⁹ sup oīa nō diligūt. g
cū angeli naturali dilectiōe deū diligerēt cū sup oīa di-
lexerunt. **¶** P. Sicut se bz vtz ad cognitionē. ita bo-

nū ad affectionē. s; cognitio angelorū naturalis ē natu-
ra. g z dilectio bona. z sic cū sup oīa diligunt. cū nulla
alia dilectio respectu dei bona ē possit. **¶** P. dōm. qz ē
duplex dilectio scz p̄cupiscētie z amicitie. qui cūqz enī
diligat aliqd bonū ei optat. ad illū g cui bonum optat
bz amicitia. respectu ei⁹ qd optat bz p̄tumaciā. z p̄ci-
pue cū sibi p̄t optat. **¶** Dixerūt g qdā q dilectione p̄cu-
piscētie angel⁹ si in puris naturalib⁹ creatus fuit supra
se deū dilexit. z sup oīa. qz pl⁹ desiderant frui deo q̄ se
ipso vel quocūqz alio. nō aut dilectiōe amicitie deū su-
pra se dilexit. qz bonū nō optauit pl⁹ deo q̄ sibi. **¶** Sed
b nō videt p̄ueniēs. Nam angeli i puris naturalib⁹ di-
ligebāt deū dilectione amicitie. z b ppter similitudinē bo-
nitatis naturalis. q̄ ē multo efficacior amicitie. rō iter
angelos et deuz q̄s inter duos hoīes sapiētes. Si ergo
amicitiā ad deū habebāt eq̄liter sibi. vel min⁹ se diligē-
tes: ita dilectio erit pueria. z ita iā nō erant in statu na-
ture cōdite. s; magis i statu culpe. **¶** Et ideo alij dicūt:
q etiā dilectiōe amicitie deū sup oīa angeli diligebāt
tāqz vniūsale bonū. z sui iporū z oīm aliorū sicut z mul-
ti gētilēs bonū reipublice sibi p̄p̄is p̄tulerunt. absqz gra-
tū faciēte. **¶** Ad p̄mūz g dōm q diligere deū sup se
z sup oīa nō p̄fecte designat modū charitatis. s; opoz-
tet vt ista dilectio sit ex inclinatiōe ḡre. z nō solū ex in-
clinatiōe nature. **¶** Ad scdōz dōm qz p̄porcio illa tenet
i duob⁹ eq̄liter bonis. s; qn ex vna p̄te ē maior excessus
bonitatis q̄s ex altera. p̄p̄nq̄ratis. ē cōtrario. z sic est i
p̄posito. **¶** Ad tertū dōm. qz naturale dī duplicif. Uno
mō qd ē p̄sequēs naturā de necessitate. z hmoi natura-
le p̄ctm nō tollit. Alio mō dī naturale in qd ex puris
naturalib⁹ possum⁹ z hmoi naturalia p̄uertunt p̄ pec-
catū. z sic est in p̄posito.

Ad qrtū sic pcedit. videt q angeli sint creati
beati. beatitudo enī i vñs de dei p̄sistit Job.
xviij. Dec ē vita eterna zē. s; angeli i p̄ncipio
creatiōis viderūt deū. viderunt enī res in-
fibo vt Aug⁹ dicit Gen. ad lras qd cē nō potuit si deū p
essentiā nō viderūt. g angeli i p̄ncipio sue creatiōis be-
ati fuerūt. **¶** P. Cognoscere causas p effectū ē intellect⁹
discurrens. hoc aut nō puenit angelis. g cūz a p̄ncipio
sue creatiōis deū cognouerūt. vt in lra magister dicit
videt q nō p effectū. s; p essentiā eum cognouerūt. et
sic idē qd p̄s. **¶** P. Angeli in p̄ncipio sue creatiōis na-
turaliter beatitudinē desiderabāt. si g nō statim beati-
tudinē habuerūt. fuit eis pena absqz culpa. vel p dubi-
tationē si de futura beatitudine certi nō erant. vel dī
lacione si certi erant. Spes enī que differet affligit ani-
mā. sicut dicit Proū. xiiij. Hoc autem est in cōueniēs.
ergo angeli beati creati fuerunt. **¶** Sed zera simul an-
geli boni fuerunt beati z mali miseri. qd designat p hoc
qd dicit Gen. i. qz diuisit deus lucē a tenebris. s; null⁹
angelus fuit malus z miser in p̄ncipio sue creatiōis vt
supra habitum est. ergo nec angeli boni fuerunt creati
beati. **¶** P. Beatitudo p gratiam z hominib⁹ z ange-
lis datur. z sic q̄rtum ad eam homines z angeli sunt pa-
res. sed homines nō sūt creati beati. vt patet de p̄mo
homine in statu innocentie. ergo angeli nō fuerūt cre-
ati beati. **¶** P. dicendum q beatitudo p̄fectionē quā-
dam operationis importat. fm philosophū qui dicit:
q felicitas est operatio fm virtutem perfectam. Est autē
duplex perfectio. vna fm aliqd genus determinatum.
alia vero simpliciter. **¶** Unde et duplex est beatitudo.
vna per quam habet aliquis p̄fectam opationē fm mo-
dum p̄fectionis sue nature. z sic homo z angelus beati
creati sunt. quia scz in sui creatiōis p̄ncipio habuerunt
p̄fectam cognitionē de deo. ad quam natura creat a e

ertēdere pōt. natura autē a pfectis sumit exordiu. vt per boetiu pēz in de conso. In hac autē opatione qua deus cognoscit beatitudo rationalis consistit. Alia beatitudo est inq̄tum rationalis creatura habet pfectam opationē simpliciter put scz cognoscit deum p essentia suā sicut est. z hanc beatitudinē angeli in sui creatiōis pncipio non habuerūt. ¶ Ad primū ergo dōm. q̄ de trīplicitate videt. ¶ Uno modo p spēm alicui rei. in q̄ est alīqua similitudo dei. z ista cognitio competit fm pntēte statuz. ¶ Alio modo p aliquā similitudinē diuine virtutis menti intelligētis imptam. z ista ē angelis naturalis. ¶ Tercio modo absq̄ similitudine p essentia. z ista est visio p̄ria bonozū. scdo ergo mō z nō tertio angeli anteq̄ erat beati viderūt verbū z res i verbo. tertio vero modo postq̄ beati fuerūt. ¶ Ad scdm dōm q̄ ipa sūz similitudo dei q̄ est in mēte angeli. naturaliter ē sicut species qua intellet⁹ angeli informat ad deū cognoscendū. Unde p hoc nō ostēdit ibi ēē aliq̄s discursus. sicut nec in oculo. cum cōsiderat lapidem p speciem lapidis ratio autē pcedit quādo effect⁹ sumit vt mediū. ad demonstrandū causam. ¶ Ad tertiu dōm. q̄ desiderium angeloz erat ordinatū. vnde nō appetebāt hīc beatitudinē nisi determinato t̄paler: qd dilatum non fuit. z ideo afflictio in eis esse non potuit.

¶ Distinctio V

¶ Ost hoc consideratio

zē. ¶ Hic ē duplex q̄stio. ¶ Primo d̄ versione maloz angeloz. ¶ Scdo de conuersione bonoz. ¶ Circa p̄mū grūnt duo. ¶ Primo vtz angelus peccare potuerit. ¶ Scdo vtrū dei equalitatem appeterit.

¶ Ad primū sic pcedit. videt q̄ in angelo peccatū esse nō potuit. Omne enī peccatū fm Amb. ex errore est. sed in angelis cū sint intelligibiles sube. error esse non pōt. qz intellet⁹ semp rectus ē. vt d̄ in tertio de aīa. ergo in angelo peccatum esse nō potuit. ¶ S̄ fm Aug. in tertio de trīni. Sicut est ordo inter supiora corpora z inferiora. ita inter supiores spūs z inferiores. sed in corporibz supioribz peccatū accidere nō pōt. ergo nec in supioribz spiritibz.

¶ S̄ alicui creaturē b̄ pferri p̄t. vt peccare nō possit. ad mensurā enī diuine bonitatis p̄inet. q̄ comunicatū sit creaturē. quicqd ei est comunicabile. sed iter ceteras creaturas angel⁹ est excelsior fm naturā. nā dicit Aug. xi. confē. q̄ facit p̄p̄ deum. ḡ angelus peccare nō potuit. ¶ Sed p̄tra ē qd d̄ Job. iij. In angelis suis reperit p̄auitātē. ¶ S̄. biero⁹ dicit. Sol⁹ de⁹ ē in quem peccatū non cadit nec cadere pōt. cetera cum sint li. ar. in vtrāq̄ p̄ez flecci possunt. ḡ angelus peccare potuit.

¶ R⁹ dōm. q̄ in angelis ante cōfirmationē peccatum accidere potuit. z in q̄busdam accidit. z hoc ideo. quia in voluntate peccatū accidit. qn̄ non recte ordinat ad finē. voluntas autē vt quēdaz natura est necessariā inclinationē habet in id qd sibi naturale est. respectu vō aliorū nullā necessitatē habet. ḡ illa sola voluntas est omnino in peccato cui⁹ natura ē ipa bonitas sūma. que ē regula volūtatis. Omnis autem voluntas alia pōt p̄ter hanc regulā agere. z ideo in ea pōt peccatū accidere. Si fm suam naturā p̄sideretur. bonitas autē prima que ē vltim⁹ finis z regula omnis bonitatis. nō est natura voluntatis angelice. Unde in volūtate angelica pōt ēē obliuētās z peccatū. ¶ Ad primū ḡ dōm. q̄ intellet⁹ angeli lz in eligēdis nō possit ligari aliq̄ passione: sicut in nob. pōt tñ impediri a recto iudicio eligibilis. p̄ ommissionē aliquoz. q̄ p̄siderāda sunt. nō enī naturali cogniti-

one oīa simul cognoscit. Aliqd autē fm se cōsideratū est eligibile. qd p̄sideratis alijs eligibile nō ē. z sic circa iudiciū eligibilū in angelo error ēē potuit. q̄uis nō circa absolutā cognitionē eoz ad que naturalis cognitio se extendit. ¶ Ad scdm dōm. q̄ in corporibz celestibz ē solum natura z non volūtas. natura autē est determinata ad vñū. Unde in eius actione peccatū nō pōt accidere. nisi p eius corruptionē z impedimentū. volūtas autē non ē determinata ad vñū. z ideo p ea angelus peccare potuit. ¶ Ad tertiu dōm. q̄ non possit peccare nō pōt aliter creature rōnali comunicari vt ei p naturā insit. sicut non pōt ei comunicari q̄ eius natura sit bonitas sūma. comunicat autē aliquibz p grām. z sic q̄busdam angelis comunicatū fuit.

¶ Ad scdm sic pcedit. videt q̄ angelus diuinam equalitatē nō appeterit. Appetit⁹ enī mouet a bono apprebēso. vt d̄ in tertio de aīa. Illud qd non pōt apprebēdi nō pōt appeti. lz non pōt apprebēdi p intelletū aliquā creaturā ēē deo equalē. ḡ angel⁹ equalitatē dei nō appetit. ¶ S̄. Quicq̄ appetit alteri esse subiect⁹. non appetit ei ēē equalis. lz omnis creatura naturaliter appetit deo esse subiecta. In hoc enī pfectio vniuscuiusq̄ rei cōsistit: q̄ suo pfecto subijci. vt p̄z de materia z forma. ḡ creat⁹ angelus dei equalitatē nō appetit. ¶ S̄. Amf. dicit in li. de ca. dia. bol⁹ q̄ diabol⁹ peccauit volendo aliqd comodū qd nō habebat. nec velle tūc debuit. qd nō ad augmentū illi⁹ beatitudinis ēē poterat. lz ēē equalē deo nō poterat ēē angelo ad augmentū beatitudinis. ḡ nō peccauit hoc appetēdo. ¶ Sed p̄tra est qd d̄ Esa. xliij. in figura diaboli. In celū ascendā zē. qd non pōt intelligi de celo em. p̄ireo. qz ibi creatus ē. et sic restat vt intelligat⁹ de celo sancte trinitatis. ¶ S̄. Primū angeli peccatū d̄ fuisse supbia. fm illud Eccl. xi. Initiū omnis peccati supbia. hoc autē ē inordinat⁹ appetitus p̄rie excellētie. Nihil autē erat angelo excellēti⁹ nisi de⁹. cui⁹ excellentiā inordinatē appetere possit. ḡ angel⁹ peccauit dei equalitatem appetēdo. ¶ R⁹ dōm. q̄ aliq̄s pōt alteri⁹ equalitatem appetere dupliciter. ¶ Uno mō vt sit ei equalis absolute. q̄tum ad oīa. z sic angelus diuinā equalitatē appetere nō potuit. sicut nō potuit appetere se non ēē. nihil enī pōt ēē deo eq̄le. nisi sit id qd deus est. qz ē bonitas z magnitudo p se substantia cui nihil bonitatē vlt magnitudinē p̄cipās equari pōt. Si autē appetit se ēē hīdēz qd ē alter. ex hoc ipso appetit se nō esse. ¶ Tñ null⁹ pōt appetere ēē hoc qd ē alter ēē. lz tant⁹ vlt talis vel talis se habens. ¶ Alio modo pōt aliq̄s appetere se ēē equalē alteri q̄tum ad aliqd inq̄tū appetit id qd illi soli debet. z sic angel⁹ appetere potuit diuinā eq̄litate. fm qd appetit aliquā excellētiā q̄ soli deo cōpetit. ¶ Duplex est autē excellētiā. q̄ soli deo cōpetit. ¶ Una respectu suūp̄ius. in q̄tum sui fructiōe beat⁹ est. Alia respectu creaturarum. q̄bus p̄est. vtrūq̄ autē istoz angelus habere potuit: habuisset si sterisset ex munere diuine grē. z sic b̄mōi sancti angeli appetuerunt. S̄z diabolus hoc hīc appetit ex nature sue nature qd soli deo debet. Unde inq̄tū appetit hīc aliqd qd habitur⁹ erat. illo tñ modo qd nō erat habitur⁹. lz solus de⁹ h̄z p illū modū d̄ dei eq̄litate appetisse. Et p hoc p̄z solutio ab obiecta. Nā p̄me rationes pcedūt d̄ eq̄litate absoluta. alie d̄ eq̄litate fm qd.

¶ Inde queritur de cō

uersione bonozum angelorum. ¶ Et circa hoc querunt duo. ¶ Primo vtrum cōuer-
ti potuerūt sine grā. ¶ Scdo vtrū sua con-

Hoc primum sic pcedit. videtur qd nō indiguerit gratia ad sui cōuersionē. Ad illud enī in qd ex suis naturalib⁹ angelus pōt. gratia non indiget. sed ad hoc qd conuerteret ad deū angelus poterat ex suis naturalib⁹. qz poterat deū diligere super omnia ex naturalib⁹ suis. vt supra dictū ē. ergo ad puer/ sionē p̄dictā angel⁹ nō indiguit gratia. ¶ **S**ecūdo Aug⁹. grā que pparat hominē voluntatē ad bene volēdū est grā opans. sed angeli nō indigebāt grā opante. vt in lra dīc magister. cum q̄ pueri p̄tineat ad bene volēdū. videt qd ad hāc puerionē grā nō indiguerūt. ¶ **P**uerio il/ la fuit qdam grē pparatio. sed aliq⁹ pōt se ad grām ppa/ rare. anteq̄ grām habeat. ergo angel⁹ ad puerionē p̄di/ ctam grā nō indigebat. ¶ **S**z p̄tra ē. qd in lra dīc. qd puer ti ad deū fuit ei charitate adberere. sz charitas sine gra/ tia ēē non pōt. vt p̄t Ro. v. Charitas dei dīc. est in cordi/ bus. v. p̄ spiritū sanctū qd datus ē nobis. ergo puerio p̄di/ cta sine grā ēē non potuit. ¶ **P** puerionē illam ange/ li in statum altiorē sunt p̄moti. qz in statū glorie. sed s/ sine grā ēē non pōt. ergo ad puerionem p̄dictam grē re/ quirebat. ¶ **P** dōm qd motus li. ar. in deum est duplex. Quidā impfectus sicut est in hominē grām nō habēte. z ē q̄si actus ad fructū. z ad hunc motū nō requirit grā gra/ tum faciēs. requirit autē gratia gratis data fm quosdā. qd qdam verū est. si nomine gratie gratis dare intelligat quodcūq⁹ diuinū auxiliū. sine quo nīl boni possum⁹ nō autē si intelligat aliq⁹ abituale donum. qz sic effect abire in infinitū. ¶ **A**lius autē motus li. ar. in deum est pfectus. z est sicut actus qd est a fructū. z in hūc motum li. ar. non pōt absq⁹ gratia que ei pfectionē p̄stat. talis autē motus fuit puerio bonorū angelorū in deum. z ideo ad eam grā requirebat. ¶ **A**d p̄mum ergo dōm. qd diligere deum sup omnia put ad hoc natura pōt est inor. li. ar. i. pfecte. qualis non fuit puerio de qua loquimur. ¶ **A**d scdm dōm qd grā opans habet duos effectus. quorū vn⁹ est remissio culpe. z q̄tum ad hoc grā opans angelis nō fuit necessaria. alius effect⁹ est iusticie gratuite adeptio. z q̄tum ad hoc in angelis necessaria fuit. ¶ **A**d tertium dōm qd duplex ē pparatio vlt⁹ dispositio ad grām siue ad quācūq⁹ formā. vna impfecta. qd p̄cedit formā. alia p̄fec/ ta sicut que est necessaria ad formā. z hoc nō est sine for/ ma. z talis pparatio ad grām fuit p̄dicta angelorū. puer/ sio sicut motus p̄teritōis qd ē in iustificatiōe impy.

Hoc scdm sic pcedit. videt qd angeli non merue/ runt beatitudinē p cōuersionē p̄dictā qd enī pfectum est nō meret. qz quod meret est imper/ fectum. Angelus autem in ip̄a puerionē p̄fir/ matus fuit z beat⁹. vt in lra dīc. z p cōsequens pfect⁹. ergo p illam puerionem non meruit suam beatitudinē. ¶ **N**ullus meret nisi viator. sed angelus in illa cōuer/ sione non fuit viator. fuisse enī simul viator z comp̄hē/ sor qd solius xp̄i est. ergo angelus p suam puerionē bea/ titudinē non meruit. ¶ **I**tem videt qd nec p opus mini/ sterij qd postmodū nobis exhibent eam mereant. effect⁹ enī non p̄cedit causam rēp̄ozalitē. sed meritū ordinat⁹ ad beatitudinē sicut causa ad effectum. ergo non pōt ēē qd p̄us habeant beatitudinē. z postea eas mereant. ¶ **S** fm dōm. supiores ordines ad ministeriū non mittunt. ergo p ministeriū beatitudinē non merent. ¶ **S**z cōtra videt qd sine merito nō habent. p̄mum enī respondet merito. sed beatitudo habet rōem p̄mij. ergo absq⁹ me/ rito haberi non pōt ab aliqua creatura. ¶ **B**ern. dī/ cit qd peccatū angeli in hoc fuit qd sine merito beatitudi/ nem habere voluit. nō autē peccasset in hoc si sine meri/ to haberi posset. ergo beatitudo sine merito haberi non potest. ¶ **P** dōm qd circa hoc ponunt in lra due opinio/

nes. quaz vltima quā magister approbat rationalis nō videt ppter duo. Primo qz actus ministerij quo angeli ministrant ad pfectionē glorie ip̄orū p̄tinet. cuz per hoc maxime ad dei similitudinē p̄tingat qd dei coopatores efficiunt vt dōm. dīc. Un non pōt esse qd hoc sit meritū ad beatitudinē si non ē ideo meritū z p̄mum. ¶ **S**cdō qd pari rōne posset dici qd gratia caderet sub merito. si p̄ psequētia opa aliquid p̄habitu mereri possem⁹. vnde fm illos qui dicunt angelos in gratia creatos nō fuisse p̄terea opinio sustineri pōt vt scz p illam conuersionem suam beatitudinē meruerūt. ¶ **A**d cui⁹ euidētia scien/ dum qd meritū se habet ad p̄mū sicut mot⁹ ad terminū z sicut fieri ad factū esse. in his autē que sūt subito simul est fieri z factū esse. sicut simul res creat⁹ z creata est. z hoc ideo. quia in talibus fieri non pōt attribui tempori p̄cedenti. sicut accidit in motib⁹ successiuis. Sz attribuitur vltimo instanti. in quo res est in facto esse. fm qd est termin⁹ rēp̄ozis p̄cedētis. in quo nō erat. vt sic dicatur ea rōne in illo instanti res fieri. qz tunc p̄mo est. z simi/ liter pōt dici qd in p̄mo instanti puerionis mens ange/ li fuit beata rōne fructuōis quasi in facto ēē existens. i. eodē tamē instāti merebat. put erat. q̄si in fieri. fm qd cō/ uertebat ad v̄bū non p̄existente aliqua beatitudinis p̄/ fectōe. Si tamē dicam⁹ qd angeli fuerūt i gratia creati. nulla difficultas accidit. quia tūc pōt dici qd p motū li. ar. ante p̄firmationē beatitudinē meruerūt. qd enī absq⁹ merito eam habuerūt nō videt posse puenienter dici. qz hoc soli⁹ xp̄i est cui debet absq⁹ merito fructio diuinitat⁹ tanq⁹ filio naturalī. ¶ **A**d p̄mū ergo dōm. qd sz angelus in p̄ma cōuersione esset pfectus. cum qz erat in p̄ncipio sue pfectionis. z in termino imp̄fectōis. poterat sibi fm hoc ratio merēdi aliquo modo cōpetere. ¶ **A**d scdm dōm qd angel⁹ merebat vt viator. non q̄si distans a termino. sz vt in termino v̄e existens. alia p̄cedimus.

Distinctio VI

Reterea sciri oportet

Primo vtr⁹ lucifer fuerit sup̄m⁹ angelus inter omēs an/ gelos. ¶ **S**cdō quādo ali⁹ miores peccauerint. ¶ **T**er/ tio vtrū post peccatū sit i eis aliquis ordo. ¶ **Q**uarto de loco qui eis competit post peccatū.

Hoc primum sic pcedit. videt qd lucifer nō fuerit sup̄m⁹ angelorū. quia ad eum fm Grego. dī/ citur Ezech. xxiij. Tu cherub p̄gens et ex/ tētus. sed ordo cherubin nō est sup̄m⁹ ordo ergo nec ille angelus fuit sup̄m⁹ vel supior inter oēs. ¶ **A**ngeli inuales sūt fm ordinū distinctionē. que est per dona gratiarū. sz ante cōuersionē quorū dā z auer/ sionē aliq̄rū grātā habebāt. fm vnam op̄inionez. ergo nullus inter eos erat oim sup̄m⁹. ¶ **S**icut est ordo i spūalibus ita z i corporalib⁹. sed in corporalib⁹ accidit corruptio ppter longe distare a p̄mo. vt dīc in scdo de ge/ neratione. ergo z peccatū qd est spūalis corruptio. acci/ dit in inferiorib⁹ angelis z non in sup̄mo qd erat deo p̄/ pinquissimus. ¶ **S**ed contra est qd in littera dīc Gre/ gor⁹ qd in angelorum comparatione ceteris clarioz fu/ erit. ¶ **P** p̄mum peccatū angeli fuit superbia. sz quāto erat altior. tanto maiorē occasionē superbie habebat. er/ go videtur qd p̄mus inter peccātes fuerit inter omēs al/ tiſſim⁹. ¶ **P** dōm qd circa b̄ est multiplex positio. Dīg/ nanq⁹ posuit omēs angelos ab initio equales fuisse cre/ atos. z qd merito volūtatis qdam in supiorē ordinem qdam in inferiorē sunt distincti. et fm hoc non posset dici qd p̄m⁹ inter peccātes fuit alijs maior. qz añ distin/ ctionē bonorū a malis. nō fuerūt p̄plete ordines distincti

Dañi. & dicit qd pñus inter peccātes pñat terrestri or
dini. fm qd videt alijs inferiori fuisse. Aug⁹ & o. xi. super
Gen. reliquit sub dubio vtz fuerit de supiorib⁹ vel infe
riorib⁹. Grego. & o. expñe determinat cum ceteris supiorib⁹
fuisse. cui etia⁹ auctoritates scpture canonice psonare vi
dent. Un⁹ eius iusta cōmunitatē ab oib⁹ tenet. & rationabi
liter. nō enī in tantā pñsumptiōe effert potuisset: vt dei
eq̄litate petere. si etiā aliquib⁹ creaturis spiritalib⁹
minor cēt. ¶ Ad pñm ergo dicēdū. qd etiā supiores qñq⁹
censent nominib⁹ inferiorū ordinū. fm Dyo. & sic lucifer
q̄uis ad ordinē seraphin spectaret recte tñ cherub dī qd
plenitudo scie interpretat. ad designandū qd p elatiōe ce
cidit. qz scientia inflat vt dī. i. Cor. vii. ¶ Ad scdm dī
cendū qd angeli nō solū sunt ineq̄ales. fm dona grati
arū: s; etiā fm gñus nature. sic enī abinuicē distinguū
vt supra pñdictū est. Unde opinio Orig. stare nō pōt. Or
do aut in angelis distinguū completiue qdem q̄tum ad
dona grati faciētia. materialit⁹ vero q̄tum ad dona na
turalia. & sic quodāmodo erāt ordines in angelis an di
stinctionē bonorū a malis. l; non pfecte. ¶ Ad tertū dī
cendū qd corruptio in corporalib⁹ accidit ex defectu natu
re. s; in spūalib⁹ ex defectu voluntatis. qd qñq⁹ occasione
sumit ex pfectione nature. in q̄tum pōt eē supbiē di ma
teria. & ideo nō est simile.

Ad scdm sic pcedit. videt qd alijs angeli nō supse
runt occasione peccādi ex peccato pñi angeli.
sicut enī pñus angel⁹ p supbiā peccauit. ita
etiā & alijs. qz ipa est radix oim peccatorū spūi
tualitū. q̄ sola eē in angelis possunt. sed superbia nō ē vt
alicui inferiori velit subdi. poti⁹ supiori s; ecōuerso. ma
gis enī ad excellentiā pñet & libertatem subdi soli regi.
qz regi & comiti. gñali angeli qui supbiēdo deū subterfu
gebant. in peccatū pñi angeli non pñserunt. qd ceteris
pñesse nolebant. ¶ Ad q̄cū pñus angelus peccauit & ce
lo eiecū ē. sed post suā deiectionē nō potuit eē alijs oc
casio peccādi. qd peccatū pñi angeli non fuit occasio pec
cati aliorū. ¶ Ad fm Grego. Ido homo p aliū repari po
tuit. quia p aliū cecidit. si ergo ruine inferiorū angelorū
peccatū pñi angeli fuisset causa. videt qd casus inferiorū
angelorū eēt repabilis. qd est ptra fidei catholicā. ¶ S; ptra
est qd dī Apoc. xij. qd draco de celo cadens trahit ter
ram prem stellarū secum. & ita casus pñi angeli videtur
fuisse occasio casus aliorū. ¶ Ad multitudinem non videtur
posse cōcordare in aliquo vno. nisi aliqua sit cōcordātie
causa. sed multi angeli in peccatū pñi cōcordauerūt. sicut & i
pena sociati sunt. ergo aliqua fuit causa hui⁹ cōcordiē:
& pñpue videt qd pñasio pñi angeli peccātis. ¶ Ad dicē
dū qd nullus pñesse pōt nisi subditos habeat. qz gñmus
angelus peccādo excellentiā plationis appetit. psequit⁹
etiā vt alios sue platiōi subijcere nissus fuerit. Sic ergo
peccatū ei⁹ aliquāliter fuit alijs occasio peccādi. in q̄tū
ipē in alios excellentiā appetens puocauit. vt sue excellen
tie pñsentientes etiam ipi in hoc aliquā excellentiā conse
quent. sicut in exaltatiōe vñius omnes eius fautores ex
altant. & sic peccatū pñi angeli ad peccatū aliorū cōpa
rat aliquo modo vt causa. & nō solū sicut excedēs in gra
uitate culpe: vt qdam dicunt. nō tñ hoc intelligendū est
sic qd pñus tēporaliter pñus angel⁹ peccauerit. & postea
alios ad pñentiēdū sibi icitauerit. sed simul totū ē factū
scz qd pñus angel⁹ peccauit & alijs pñuasit. & alijs cōsen
serant. qd qdēz in nobis accidere nō pōt. qd suggerim⁹
alijs nostri cor dīs ppositum p locutiōes & nū⁹ qd corpo
reis motib⁹ explēt. & ideo tēpore indigēt. angeli autēz
sibi nūcē loquūt vt sua desideria designent ipūalibus
signis: qd subito fiunt. & ideo simul fuit peccatū angeli p
suasio & pñsensus. sicut simul ē accēssio cādele: illuminatio

aeris & visio. qz omnia sunt instantanea. ¶ Ad pñm ergo
dicēdū. qd excellentiā quā sibi inferiores angeli inde
bite appetebāt. nō credebāt se suis viribus posse acq̄rere
nisi p auxiliū pñi angeli peccātis. & ideo pñmo āgelo pñen
serunt. nō quasi volentes subesse. s; qñ volētes eius au
xilium ad altiora q̄ eis cōpeterēt pmoueri. ¶ Ad scdm di
cendū. qd ratio illa pcederet. si nō simul oia illa fuissent
vt dictū est. ¶ Ad tertū dicēdū. qd homo cecidit p diā
bolū temptantē. s; angeli non ptemptantē. sed p occasi
onem pñentē. vel pōt dici. qd illa ratio nō est sufficiens. s;
est quedā cōgruentia.

Ad tertū sic pcedit. videt qd in demonibus nō
sit ordo. Dicit enī Job. x. qd in terra miserie et
tenebrarū null⁹ ordo s; sempitern⁹ horroz iha
bitat. Illi⁹ autē terre ciues sūt demones. ergo in eis nō ē
aliquis ordo. ¶ Ad quod ordinate fit. bene fit. sed angeli
nihil bene faciūt. vt infra dicet. ergo angeli nō faciūt ali
quid ordinate. & ita nō est in eis aliquis plationis ordo
¶ Inter homines damnatos nō ponit aliquis ordo: s;
vna est dānatio hominū & angelorū. ergo nec in angelis
damnatis est aliquis ordo. ¶ Sed ptra est. qd dī Job
xij. Ipe est rex sup filios omnis supbie. ¶ Ad Mat. xxv.
dicat. Ite maledicti in ignē eternū. qui parat⁹ est diabo
lo & angelis eius. qd nō dicere nisi vñ⁹ diabol⁹ aliquā
plationē inter alios haberet. ¶ Ad dicēdū qd in demo
nibus inuenit⁹ aliquid dupliciter. Uno modo ex pñia
volūtate. & sic nihil pulchrū. nihil ordinatū in eis existit
¶ Alio modo ex natura & ex dei ordinatiōe. & sic in eis
est pulchritudo & ordo. fm nanq; nature conditōe qdā
alijs supiores existunt. & sic sup alios habēt potentiaz.
deus etiāz qui sūme bonus est. eos in maliciā cadere nō
pmisisset: nisi eorū maliciā in bonū ordinare posset. et
ideo vt decet⁹ ex eorū maliciā consequat⁹ illud bonū
ad qd deus eorū maliciā ordinauit: statuit in eis platio
nis ordinē. qui tamē q̄uis relar⁹ ad dei ordinatiōē sit
rectus. relar⁹ tamē ad eorū volūtates est puerfus. & q̄tū
ad finem. qz totum sue plationis ordinē in nocumētū
hominū puerunt. & q̄tum ad ordinis vsum: pnt super
iores p supbiā sibi dominūz vsurpantes & inferiores
coacti & renitentes obsecunt. ¶ Ad pñm ergo dicēdū
qd in inferno dicit⁹ ordo nō esse. tum qz voluntas dāna
torū non ordinat aliquid in bonū. tum qz res penales
que ibi sunt. naturalē ordinē nō vsq; q̄q; seruant. quia &
ignis ardet. & nō psumit. & non lucet. & alia huiusmodi
sunt ibi ptra pñerum cursum nature. est namē ibi ordo
diuine iusticie: vindictis in malos p malos ministe
rium. ¶ Ad scdm dicēdū. qd obiectio illa pcedit de vsu
ordinis. qd in demonibus mal⁹ est. ipē autēz ordo a deo
est & bonus est. ¶ Ad tertū dicēdū: qd homines damna
ti omnes sunt pares. q̄tum ad naturā speciei. nec itēz de
deputant⁹ ad exercitiū vel punitiōem aliorū. vt demones
& ideo nō est simile.

Ad q̄rtū sic pceditur. videt qd aer caliginosus
non sit cōueniens locus demonib⁹ post casū.
Demones enī peccauerunt grauius. q̄ aie dā
natorū. sed aie damnatorū statim post mor
tem detrudunt in infernū. ergo multo magis demones
statim post casum in infernū detrudunt. & nō sunt in isto
caliginoso aere cū fm Dañi. hoc sit angelis casus qd ho
minib⁹ mors. ¶ Ad angelū cum sint dānati: pñia ignis
puniunt. qd esse non posset nisi in inferno essent. ubi ē il
le ignis penalis. ergo demones sunt in inferno. & sic idē
qd pus. ¶ Ad si in hoc aere caliginoso demones detinēt⁹
hoc nō videt⁹ eē nisi ppter exercitiū. quo sanctos tēpore
exercitant. sed postq; sunt victi. vltius tēptare nō pñt.
vt in lra dī. ergo tunc min⁹ deberēt in infernū detrudi

Demonēs in inferno puniūt aīas dānatoꝝ. q̄ nō sūt in isto caliginoso aere. s; in inferno. **S**z p̄tra est. qd̄ d̄r Ep̄s. v. fm̄ p̄ncipē potestatis aeris hui⁹ q̄ spirīt⁹ nūc op̄at in filios diffidentie qd̄ de diabolo intelligit. nō aut̄ dicet hui⁹ aeris p̄nceps nisi aer cēt demonib⁹ p̄ loco deputat⁹. **P̄. ij.** De. ij. sup̄ illud Rudētib⁹ inferni detractos. dicit glo. hunc inferiorē acē demo⁹ nec q̄si carcerē acceperūt. **Q**uod dōm. **Q** sicut dictum est in demonib⁹ duo sunt. vñz; ex p̄te ip̄oz. sc; eoz ma⁹ licia. aliud ex p̄te dei sc; ordo q̄ ordinatur ad aliquod bonū sc; ad exercitiū hoīm. qd̄ impugnātes coronas fabricant. q̄tum ḡ ad p̄mūz debet eis p̄ loco infern⁹. q̄ est locus penalis. Culpā enī nō pueniēter ordinat nisi p̄ penā. sed q̄tum ad scdm̄. debet eis p̄ loco iste aer caliginosus. q̄ eoz officio cōpetit. vt possint ad homines tēprandos accedere. nō tñ nimis eos infestare. qd̄ esset si hic i terra habitationē eoz hoīb⁹ acceperūt. sed p̄ die iudicij p̄dicatū exercitiū necessariū non erit. z ideo tunc demonēs in infernuz irruocabiliter detruent. **Ad p̄mū ḡ dōm.** **Q** ddam grecoꝝ ponūt de aiab⁹ damna toꝝ. q̄ nō statim post mortē ad infernū descēdūt. sed i die iudicij. qd̄ p̄trariaēci exp̄sse qd̄ d̄r **Luc. xvi.** **M**ortuus ē diues z sepultus est i inferno. z i dō dōm ē q̄ nō est simile de demonib⁹ z aiab⁹. Nam demonib⁹ ex conditione sue nature cōpetit. vt sup̄a hoies sint. z vt eis aliquo mō p̄sint. **U**n̄ ne h̄ ordo totalit̄ periret. p̄sum est a diuina sapia. vt saltē occasionaliter eis p̄desent. p̄ temptationis exercitiū. hoc aut̄ de aiab⁹ dicit nō p̄. z ideo nō est simile. **Ad scdm̄ dōm.** **Q** ddam dicunt penā sensibile demonib⁹ vsq; ad diem iudicij dilata esse qd̄ nō videt̄ esse verū. cum ip̄i nō minus peccauerūt q̄ aiē: q̄ statim post mortē penam sensus incurrūt. **U**nde dōm ē fm̄ alios. q̄ semp igne inferni puniunt. etia; q̄ in inferno nō sūt. qz vt dicit glo. **Esā. iij.** sup̄ illud. **I**nflamata a gehēna. demonēs secū ferūt tormēta suarūz flāmarūz vbiq; sūt. qd̄ nō est intelligendū q̄si ip̄m ignē corporeū ferāt. s; solūmodo incēdiū. qd̄ ex igne sentiūt inq̄tū agit in eos vt instrumētū diuine iusticie. **Ad tertiū dōm.** **Q** circa cessatōez demonū sup̄atoꝝ a temptatione ē triplex op̄inio. Quidā enī dicunt q̄ demoni victus nō p̄t necipm̄ a q̄ viciū nec alium tēprare. nec de eodem vicio nec de alio. Alij dicūt q̄ p̄t tēprare de alio peccato. nō aut̄ de eodē. nec vincentē nec alios. **T**ertij dicūt q̄ nō p̄t temptare de eodē vicio victorē. p̄t tñ de eodē alios. z de alio cūndez. z hoc ē magis p̄babile: qz p̄fecta victoria hoīs non est nisi q̄n totalit̄ inclinatio ad viciū de quo tēpratus est recedit. fm̄ ḡ p̄mā op̄ionē intelligendū est. q̄ nō semp ab officio tēprationis excludit̄ demon. q̄ semel est victus. s; ad aliud tempus determinant̄. fm̄ alios nō nec ad tēpus nec ab omī tēpratione repellit̄. sed ab aliq̄. vnde nō est necessariū. q̄ oīno ab hoc caliginoso aere excludat̄. **Ad q̄rtū dōm.** **Q** sicut demonēs sunt intētores vicioꝝ. ita sunt exēcutores penaz. z ideo aliq̄ eoz sunt in h̄ aere ad exercitiū tēpratiōis. z aliq̄ in inferno. ad punitionē maloꝝ rū. qd̄bus tñ vicissitudinib⁹ h̄ agat nob̄ ignotū est.

Distinctio VII

Sup̄a dictūz est q̄ angelī zc. **D**ic querūt q̄rtuoꝝ. **P**rimo d̄ p̄firmatiōe bonoꝝ angeloz. **S**ecdo de obstinatōe demonū. **T**ertio d̄ eoz cognitōe. **Q**uarto de eoz potestate.

Ad p̄mū sic p̄cedit. videt̄ q̄ li. ar. angeli non possūt p̄firmari i bono. **N**ecessitas enī libertati opponit̄. s; p̄firmatio in bono quādā ne

cessitate importat. **G**li. ar. angelozū competere non p̄te. **P**rimo d̄m. li. ar. creature ex hoc est in malū flexibile. qd̄ est ex nihilo. sed nulla gr̄a aufert li. ar. angeli est ex nihilo. ḡ p̄ nullā gr̄am. li. ar. angeli in bono p̄firmari potest. **S**ed illud qd̄ ē. p̄rium dei. nō p̄t alicui creature cōmunicari. sed non posse peccare. p̄rium dei est. vñ **H**iero⁹ dicit. **S**ol⁹ deus ē in quē peccatū cadere nō p̄t. ḡ nō p̄t p̄ferri angelo: qd̄ sit p̄firmatus i bono. **S**ed p̄tra de rōne beatitudinis est securitas. timor enī penā habet. vt d̄r. **Jo. iij.** sed securitas boni nō cēt in angelis. nisi i bono p̄firmati essent. ḡ nō essent beati. necesse est ergo angelos bonos i bono p̄firmatos ēē. **S**icut li. ar. est corruptibile p̄ peccatū. ita corp⁹ humanū p̄ mortē. sed corp⁹ humanū p̄ gl̄iaz sit imortale. vt habet **1. Cor. xv. go.** z li. ar. bonoꝝ p̄ gl̄iam p̄firmat̄ in bono. **Q**uod dōm. **Q** li. ar. angeli in bono p̄firmati est. que qd̄ez p̄firmatio ex hoc p̄t intelligi. q̄ omīs volūtas naturaliter est ordinata ad bonū. vnde nihil p̄vle nī sub rōne boni. q̄uis aut̄ ex natura determinat̄ ad bonū in cōmuni. non tñ ad bonū in speciali. **I**deo p̄tigit peccatū ex hoc q̄ illud qd̄ non est vere bonū. accipit tanq̄ bonū. volūtas aut̄ bonoꝝ ē determinata ad bonū. non solū i generali. s; in speciali. inq̄tum beati habent plenā cognitionē z p̄tinuam p̄siderationē veri cūsumi boni. z ideo sicut nūc nō possum⁹ non velle beatitudinē vel bonū in generali. ita nec beati p̄t aliq̄d malū velle. **Ad p̄mū ḡ dōm.** **Q** necessitas coactiōis libertati volūtatīs opponit̄. **N**on aut̄ necessitas naturalis inclinatiois. fm̄ quā necessario volum⁹ ēē beati. z huic ē similis illa necessitas q̄ est ex habitu gl̄ie cōfirmitato. inclinacō enī in modū nature. **Ad scdm̄ dōm.** **Q** de natura li. ar. creati est qd̄ sit flexibile i malū. si sibi dimittat̄. z tñ diuina gr̄a regit p̄. vt in malūz flexi non possit. sicut de natura aeris est. vt sibi relictus sit renebrosus. z tñ p̄ solē p̄t illuminari. **Ad tertiū dōm.** **Q** ē p̄ naturāz impeccabile i deo ē p̄rium. **H**m̄ p̄ gr̄am hoī vel angelo puenire p̄t inq̄tum deo vñt.

Ad scdm̄ sic p̄cedit. videt̄ q̄ demonēs in malo obstinati nō sunt. nihil enī qd̄ est p̄tra naturam. p̄t esse p̄petuū. vt p̄t p̄ p̄m. i. celo z mādo. sed malū ē p̄tra naturā rōnalis creature vt p̄t p̄ Dam. in tertiō li. viij. ca. ḡ non p̄t in demonib⁹ ēē p̄petuatio. z sic nō sūt ita obstinati i malo. q̄n ad bonū redire p̄t. **P**rimo d̄. **D**yo. dicit q̄rtō ca. de diu. no. q̄ demonēs bonū z optimū appetūt. sc; esse. viuere z itel ligere. ḡ nō sunt obstinati in malo. **S**ed null⁹ credit nisi volēs. vt dicit glo. **Ro. ix.** sup̄ illud. **C**orde credit̄ ad iusticiā. s; demōes credūt. vt d̄r **Jaē. ij.** ḡ demonēs ad minus q̄tum ad hoc bonū voluntatē habēt. **S**z cōtra est qd̄ **Bug⁹** dicit in li. d̄ fi. ad pe. demonēs mala voluntate carere nō possunt. nec pena. **S**icut se habet vñs ad beatitudinē. ita peccata ad miseria; vt p̄t accipi a p̄ho in p̄erbicōz. sed beati sūt p̄firmati in vñs te. ḡ z angeli damnati sunt p̄firmati in malicia. **Q**uod dōm. **Q** in demonib⁹ est natura bona z volūtas mala. **A**ctus ḡ nature i eis bon⁹ est. s; act⁹ volūtatīs in eis semp est mal⁹. q̄ non est naturalis. sed eoz electiōi subiectus. **C**ui⁹ ratio est. qz q̄diu voluntas adheret malo finit. non p̄t aliq̄s actus bon⁹ a volūtate p̄cedere. **C**olūtas aut̄ demonis semel peccando malo finit inseparabilē adhefit. cum rōne sue simplicitatis. qz nō est in cōtāta diuersitas potentia; sicut i nobis vt p̄ motū vñ⁹ potētie sit alia via ad rep̄ationē alteri⁹. sicut homo p̄ hoc q̄ nō vult despici fm̄ irascibile inclināt ad dimittendum luxuriā. in q̄ p̄cupiscibilis deformat̄. cum ex p̄spacitate intellect⁹. q̄ in eis apprehēdit oīa immobiliter. sicut

nos appbendim⁹ pncipia. vnde non sūt trāsua dībiles a malicia sicut nos. cum qz ppter diuinam iusticiam q̄ decreuit in eis grāz nō esse adipiscendā ppter culpe grauitatē. p quā possint a malicia sanari. et ideo demones sūt in malo obstinati. ¶ Ad p̄mū dōm. ¶ Naturale debet dici dupliciter. Uno modo qd̄ d̄ necessitate causat ex nature pncipijs nisi sit aliqd̄ impedimentū. sicut naturale ē lapidi deorsū ferri. Alio modo d̄ naturale id ad qd̄ aliqd̄ naturaliter ordinat. sicut agere fm̄ rōem ē naturale boi. innaturale ergo qd̄ p̄mo naturali opponit nō p̄t esse p̄petuū. nisi forte impedimentū nature sit p̄petuū. Innaturale v̄o qd̄ sc̄do naturali opponit nihil p̄hibet hominē p̄petuo ignorāte esse. l̄ ad sciētā naturaliter ordinat. sic autē malicia innaturalis d̄. et nō primo modo. ¶ Ad sc̄dū dōm. ¶ Illud appetere de d̄. Deo. loquit nō est ex electiōe voluntatis. sed inclinātiōe nature. q̄nimo p voluntariā electionē naturale desiderū dep̄rauat. p̄t de ferriā ad illicita. ¶ Ad tertiū dōm. ¶ Crevere qd̄ est i demonibz. est cuz qdam coactione. in q̄stuz ex visibilibz signis que cognoscunt cogunt maiestatem dei recognoscere. vnde l̄ ipm credere in se bonū sit ab eis nō m̄benefic.

Hoc tertiū sic pcedit. videt q̄ demones acut mine sciētie nō vigeāt. Sicut enī volūtas p̄fertur bono. ita intellect⁹ vero. S̄ voluntas demonū totaliter ē cōuersa a bono. vt dictū est. ḡ intellectus a vero. ¶ S. Demones sua scia abutuntur si quā habēt. sed talibz doctrinā adhibere malū est. ḡ demones nō habēt rerū noticiā p reuelatiōez bonoz spiritūū. ¶ S. Expiētia sumit initū a memoria. memoria v̄o a sensu. vt patz p̄ p̄m in pncipio metaphisice et i fine posterior. sed demones nō habēt sensū. ḡ nec experientiam. non ergo vigeāt acut mine sciētie vt in littera dicit. ¶ S. Intellectiua cognitio cum abstrahat ab hic et nūc eq̄līter se habet ad p̄sentia et futura. Si ḡ acut mine sciētie vigeāt. videt q̄ futura cognoscāt. et sic nō videretur esse peccatū in p̄sultationibz demonū de futuris. h̄ autē est falsū. ḡ p̄mū. sc̄z q̄ acut mine sciētie vigeāt. ¶ S. cōtra Deo. dicit q̄rto de di. no. Data demonibz angelica dona nequa p̄cē mutata dicim⁹. s̄ manēt itēgra et splēdidissima p̄pica citas autē itelligētie ē vnū āgelicorū do noz. ḡ adhuc i eis manet. ¶ S. Peccatū magis corrūpit volūtatē q̄ intellectum. s̄ post peccatū adhuc manet in demonibz naturalis inclinatio ad bonū q̄rū ad effectum. ḡ t̄ semp manet i eis naturalis cognitio q̄rū ad intellectū. ¶ S. dōm. ¶ Culpa naturam nō aufert. ex ipā autē natura angelica acumen sciētie puenit. Unde adhuc post culpā manet i eis. ex sua autē natura h̄nt acut mine sciē respectu quorū dā imediate. q̄rū ad ea sc̄z que naturali cognitioni angeloz subiacent. si cut sūt vniūsales cause vniūsi. et ad hoc dicit esse acut. p subtilitatē nature. respectu autē alioz habēt acut mine sciētie ex sua natura mediate. et hoc dupliciter. Uno modo ex p̄te cognoscētis nature. q̄ q̄nto p̄pinq̄ior est nature bonoz spiritūū. tanto facilius ab eis addiscere possunt. et sic dicit ē acut p reuelatiōem bonoz spiritūū. respectu eoz q̄ naturalē cognitiōem excedūt. Alio modo ex p̄te actualis cognitiōis. in q̄stū sc̄z ex eis que naturaliter cognoscūt. aliquā p̄iecturam accipiūt eoz q̄ nō plene naturali ipoz cognitioni subsunt. sicut sūt futura p̄tēgētia. et ad hoc dicit esse acut p experientiaz. ¶ Ad p̄mū dōm. ¶ Actū volūtaris nos dñi sum⁹. nō autē cognitiōis intellectiue. vnde magis ad naturā p̄tinet vera cognitio q̄ recta affectio. In demonibz autē bonitas nature manet. nō autē q̄rū est ex p̄te eozum. ¶ Ad sc̄dū dōm. ¶ Ip̄m maluz vsū sciētie demonū

deus ordinat in bonuz electoz. et ppter hoc nō est in cōueniēs si p sanctos angelos eis reuelat nō q̄dem p modū illuminatiōis sed p modū locutiōis. ¶ Ad tertiū dōm q̄ q̄uis cognitio demonuz nō sit sensitiua. habet tamē aliqd̄ simile cū sensitiua cognitōe. hoc sc̄z q̄ sicut sensus nō cognoscit p specē quā habet nisi rem que tā est ita et demū. et fm̄ q̄ noua fuerit in rerū natura p specē innatas noua cognoscit. et sic exp̄itur q̄ effectus ex quibus causis magis procedere possunt. ¶ Ad quartū dicendum. ¶ Licet cognitio angelica q̄stū est de se equaliter se habeat ad omē tempus. nō tamē ea que sunt futura. se habēt eodē modo ad spēs p quas demones cognoscūt. sicut que sunt p̄sentia. q̄ nō dū eis simulant. vnde futura nō nisi i suis causis ab eis cognosci possūt. Sic autē cognosci p̄fecte n̄ p̄t nisi effect⁹ q̄ ex nēcitare ex causis suis pueniunt. effect⁹ autē cōtingētēs in suis causis cognosci nō possunt p certitudinē. sed p cōiecturam. eo q̄ cause nō sūt determinate ad vnū. Ad h̄mōi tū effectus cōmunicādos iuuant demones lōgeuitate tēporis et reuelatiōe sup̄ior spiritūū. vt dictum est. nec tamē sequit si aliqua futura cognoscūt. q̄ liceat eos de futuris p̄sultare. sic enī pactū quodāmodo cū demone itelligit. vñ est qdam spēs idolatrie. vt patz p glo. i. Cor. xv. sup̄ illud. Nolo vos fieri socios demonioz.

Hoc q̄rtū sic pcedit. videt q̄ vtute demonuz miracula fieri non p̄t. anti xps vtute demonū p̄pue opabitur. s̄ de eo dicit. i. Thessa. v. q̄ veniet i signis mendacibz. ḡ p demones miracula fieri nō possūt. ¶ S. Demones nō opantur nisi p modū artis. sed ars formā substantiāle nō p̄t intro ducere. ḡ nō possunt demones vera miracula facere vt rerū spēs mutet. ¶ S. Virtus demonis cū sit spiritua lis. celestibz corporibz nō subiacet. s̄ magi in h̄mōi miraculis que faciūt determinatas p̄stellarōes obseruant. ḡ eoz opationes nō sūt vtute demonū. ¶ Sed cōtra est qd̄ Job p̄ dicit glo. q̄ demones possūt aerem cōmouere in alias tēpestates. ¶ S. Exodi. vij. dicit. q̄ magi pharaonis v̄gas in serpētes verterunt q̄ cum vtute demonū opabant. ḡ vtute demonū miracula fieri possūt. ¶ S. dōm. q̄ aliqd̄ opus dicit miraculosū dupliciter. Uno modo q̄stū ad subam facti. excedens facultates nature. sicut suscitatio mortui. part⁹ v̄ginis. et similia. et h̄mōi miracula fm̄ rei veritatē demones facere non possūt. sed solū fm̄ apparētā. Alio modo q̄stū ad modū faciēdi t̄m. et nō q̄stū ab substantiā facti. sicut sanatio febricitantis. quā natura facere p̄t. s̄ nō i instanti. et h̄mōi miracula possūt demones facere. et fm̄ veritates et fm̄ apparētā. fm̄ veritatē q̄dem nō p modū imperij sicut deus facit. cui⁹ volūtatē materia obedit tanq̄ suo creatori. sed mediātibz causis naturalibz actiuis et passiuis quas Aug⁹ vocat semiales rōnes. quas qdē causas adinuenire et colligere p acumen sciētie et celeritate nature possūt. ita vt eoz opationes miraculose reddātur. sicut colligendo res que erāt in prima dispositiōe ne ad generationē serpentū. ex v̄rgis serpētes fecerūt. fm̄ apparētā v̄o in q̄stū imp̄mere possunt in fantasiā cam cōmouendo et facere vt spēs que ibi sunt ad organa sensuū refluant. et sic videat aliqd̄ p̄piaz specē amississe. quā t̄m adhuc habet. Sicut Aug⁹ narrat in li. de ci. ui. dei. q̄ qdaz arte demonū videbant in bruta anima lia pueri. ¶ Ad p̄mū dōm. q̄ signa que anti xps faci et possūt dici inēdacia tripliciter. Uno modo q̄ sunt intentiōe fallendi. Alio modo. q̄ deficiūt a rōne signi. Nāq̄ signū sine miraculū est qd̄ excedit facultatē nature. qd̄ i signis anti xpi nō erit. Tercio quia q̄q̄s defici et veritas rei in eius signis. l̄ non semp. sed quandoq̄

opabitur fm apparētia tñ. **A**d scdm dñm q' ars nō opatur nisi mediāte opatione nature. vnde quādo pōt p. p. ias causas alicuius naturalis effect' apponere ad materiā. facit fm rei veritatē effectū sicut p. ias ligna igniunt. vel cum infirmi sanant p. artē. alias nō. in hoc autē demones sunt potēiores q' homines. vnde multi veri effect' possūt fieri arte demonū qui nō possūt fieri p. artē homin. sicut etiā apd nos perit' medicus sanat qd' impit'us sanare non pōt. **A**d tertiū dñm. q' q'uis demonis vritus stellis nō subdatur. vritus tamē rer' naturalū q'bus i sua opatione vritus stellis quodāmodo subdunt. ideo certis horis inuocari veniūt. qñ sciūt corpora celestia inuare ad hoc qd' intendūt.

DI.

VIII

Solet autem in questi one versari tē. **H**ic querunt quatuor. **P**rimo vtrū angeli sint naturaliter cor porib' vniti. **S**cdō vtrū quādoq' corpora assumāt. **T**ertio quas opationes in corporalib' assumpt' habere possūt. **Q**uarto q'liter possūt i nos impmere.

Ad primū sic pceditur. videtur q' angeli z de mōnes habēt corpora naturaliter sibi vnita. Dicit enī Greg' in omel. epb. q' iudeis an nūciauit xpi incarnationē rationale animal id est. angelus. sed animal naturaliter cōpositum est ex anima z corpore. ergo z angel'. **P**. Forme incorpo rali magis congruit corp' incorporale q' corporale. sed aliqua forma incorporalis scz aīa rōnalis naturaliter vnit' corp' corporali. ergo multo ampli' forma incorpo ralis vnitur corpori naturaliter incorporali. hoc autē nō potest intelligi nisi angelus q' est substantia incorpo ralis. videt' igitur q' angel' corp' habeat sibi naturaliter vnitū. ergo angeli naturaliter sunt corporei. **P**. Angelo nō min' est pūsum in necessarijs q' homi. sed angelus in aliquib' opib' suis indiget corpore sicut et homo. alias corpora nō assumeret. ergo angel' natura liter habet corpus vnitū sicut z anima hūana. **S**ed cōtra est qd' dicit Dyo. q' rō ca. de diu. no. q' angeli in corporales z imateriales intelligunt. **P**. Inter crea turas iuenit' aliqua creatura pure corporea. inuenitur etiam alia ex spūali z corporali cōposita. ergo ad com pletionem vniuersi erit aliqua creatura pure spūalis. z hoc erit angelus. ergo tē. **P**. dñm. q' circa corporei tatem angeloz q'ruoz fuerunt positioēs. Quidā nāq' dixerunt angelos aliquos habere corpora celestia: na turaliter sibi vnita. animas orbiū inter angelos cōpu tantes. vt tangit Aug. in sua metaphisica. z Aug' in encheridion. q'uis nō diffiniat. Scda positio est rabi moy. qui posuit angelos esse qualibet vritus natura les quas cōstat corpori vnitas esse. Tertia positio fuit platonicoz. qui posuerūt angelos quos calodemōes z cacodemones appellabant: corpora acria habere si bi naturaliter vnita. qd' etiā Aug'. in plurib' loc' sen tire videtur. Quarta ē Dyo. q' omēs angeli sunt incor porci. z hec sentētia vtpote rationabilior p'muniter ab ecclia tenet. eo q' corpora celestia nō cōstat esse anima ta. vritus etiam rerum corporeaz non sūt intellectuē. **A**d etiam z huiusmodi corpora simplicia nō sunt viui ficabilia vt pote ab equalitate completionis elōgata. z maxime materialia. vnde qdā dicit Aug'. huiusmo di vba diuise nō quasi sentētiādo. sed opinionib' pla tonicorū vtendo. p'cipue cum hoc nō esset directe cōtra auctoritatē canonice scripture. **A**d primū ergo dñm q' angelus dicit' animal. nō ppter p'prietates nature. s' ppter similitudinē vite z cognitiōis. qñ metaphisice.

Ad scdm dñm. q' substantia intellectualis vnitur cor pori naturaliter. ad hoc vt p corpus aliquā pfectōes ac quirat. p'cipue i cognoscēdo. vnde oportet huiusmodi corpus habere organa sensibilia. z sic esse passibile. nā sentire pari est. z psequēs oportet ēē corporale. **A**d tertiū dñm. q' homo indiget corpore ad suas opatōes naturales. nō aut angel'. z ideo nō est simile.

Ad scdm sic pceditur. videt' q' angeli corpora non assumant. Si enī assumit aliqd corpus aut illud corpus est p'mictū aut simplex. Si p'mictū maxime videt' q' in illa natura assu meret. cuius speciē corpus assumptū p'ndit. cum eos nō deceat aliqua fictio. z sic quādo apparēt i figura ho minis. assumeret aliquos homines qd' nō videt'. Simi liter nec assumūt corpus simplex. quia nec celeste: cum nō sit diuisibile: z in aliam figuram trāformabile: nec igneū: quia sic sui p'sentia affligeret: nec aereū. quia aer non est susceptiū figure: nisi fm p'nuatiōes ad aliud corpus: nec aqueū nec terreum. quia angeli apparētes nō possent statim dispere. ergo angeli nullo modo cor pus assumūt. **S**. Si angeli assumūt corpora. hoc nō est nisi vt aliqd diuinū hominib' annūciēt. sed ppter hoc nō est necessariū vt corpus assumāt. cui ipse diuine p'sone visibiliter appuerint in ve. ref. sicut pater Bēn. xviij. d' abraam cui tres p'sone apparuer' sub similitudine trium viroz. ergo angeli nullo modo corpus assumūt. **P**. Omne corpus ē diuisibile p'tes habēs. si ergo an gelus aliqd corpus assumeret. pari rōne quālibet p'tem assumeret. z sic ēēt in plurib' locis simul. qd' in p'mo li bro improbatū est. **S**. angelus corp' nō assumit. **S**. cōtra. maior est potestas angeli q' hominis. sed homo p't assumere aliqd corpus non vnitū sibi naturaliter. ergo multo fort' angelus. **P**. Qd' est de se incorporeū videri nō potest. nisi corpore assumptū. sed angeli ab ho minib' quādoq' visi legunt' in scripture. z tamen de se sūt incorporei. vt dictū est. ergo assumūt corpus. **P**. dñm. q' quidā dixerūt angelos nunq' corpora assu mere. totum vero qd' in scripture de angeloz appariti one legit'. dicit' intelligendū fore. fm visionē imaginariā. **S**. Vel si fm corporalem. dicit' hoc p' modū p'sti gloz factū esse. ita scz q' spūs visibilis formaret' ab an gelis in visu. cui repugnat qd' quādoq' angeli apparen tes nō vni tñ sed omnib' differēter apparebāt. Sicut pater d' angelis q' iuerūt sodomā z de angelo robie. hoc autem nō cōuenit in p'stigijs. z in his que imaginatio ne videtur. **U**nde cōmuniter tenet' z sancti dicūt q' an geli quādoq' corpora fm veritatem assumūt. qd' qdē cōgruit quādo nō solum mouēt aliqd corpus vel qua litercūq' circa ipm opant'. sed quādo sic opant' circa cor pus. vt trāfferēt ipm in aliquā figurā que sit p'ueniens ad rēp'sentādū id qd' de se angeli manifestare debēt. hāc autē trāformatiōem angeli facere possūt: mediātib' vritutibus naturalib' actiuis. z hoc dico fm suam natu ram. sed angeli boni vltēr' in hoc possūt ex vritute im perij diuini. **A**d primū dñm. q' corpus assumptū ab angelo dupliciter p't p'siderari. **U**no modo q'ruoz ad p'ncipium assumptiōis. z sic ver' est q' de aere assumūt sibi corpora. vt i l'ra dicit'. eo q' aer ē maxime vertibilis in qd'cunq'. **A**lio modo q'ruoz ad assumptiōis tñ. z sic oportet q' aer ille inspissetur. z ita accedat ad p'prietatē terre. ad hoc q' sit aptum figuratiōi. que nō pōt durare nisi in corpore solido. nec oportet q' illud corp' solidū sit vere animal. vel homo. q'uis figurā talez habeat. q' sola figura sufficit ad rēp'sentādū. ipse etiam aer h' mo do inspissatus tam cito pōt attenuari: vt subito angel' nō compeat. **A**d scdō dñm q' agitiones facte sūt m

nisterio angeloz. vt Aug⁹ pbat in tertio de tri. Angel⁹ eni corpus assumens. qñq figurat seipm. ad representadū suas ppterates. tñc dicit ipemet apparere. quandoqz vero ad representadū maiestare diuinā. tñc dicit deus apparere. Ad tertiu dñm. q angelus compas ad totū corpus assumptū sicut ad vnum aliqd. tñc ideo ē totus i toto. tñc in qñlibet pte. sicut tñc aia. nec tñc ppter hoc sequit q sit in pluribz locis simul.

Ad tertiu sic pceditur. videt q actiōes qñs angeli in corporibz assumptis exercēt: non sint vere. cōmestio eni tñc potius fuerūt argumētū resurrectiōis. vt pñz Actū. x. dedit eni potestatem fieri testibus pordinatis a deo nobis q manducauim⁹ tñc bibim⁹ cum illo tñc. qñ non esset si spūs posset vere māducare tñc bibere. Legunt aut angeli comedisse tñc bibisse. Scñ. xviij. ergo actiōes quas p corpus assumptum exercēt: nō sūt vere. **P.** Signare nō est nisi cor poris viuētis. cum ad hoc requiratur semē decisu. i quo sit vtus formatiua. sed corpus sumptū ab angelo. nō est viuū. qñ nō potest filios generare. tñc cum dñc. Scñ. vij. Ingressi sunt filij dei ad filias hominū legu genuerūt. qñ idē qñ pñz. **P.** Si aliquā actionē hoīs vere possent exercere. pñz hoc esset de locutiōe. que est signū intellectus. sed in eis nō potest esse vere corporalis locutiō. cum tamē i corporibz assumptis multoties locuti ē le gatur. quia locutiō non venit ab intellectu ad organū corporale. nisi mediāte imaginatiōe. que i angelis nō est. ergo nec aliqz actiōes vere sūt. **Sed** pñz moueri maxime videt esse ppteratē corporalis. s. angeli i corporibus assumptis vere mouent. qñ multo forti⁹ tñc alias actiones vere exercēt. **P.** Sentire ē pfectior opatio q sit p corpus vñz. s. angeli p corpus assumptū vere sentire vident. alias organa sensibilia frustra assumerēt. qñ multo forti⁹ alias opationes corporis viuētū habere possūt. **P.** dñm. q corpus assumptū ab angelo vere est corpus. sed nō vere viuū est. vnde i omibz opationibz qñs angeli p corpus assumptū exercere videt. qñqd pñz pñz ad corpus absolute vel fm naturā actis totum h vere est in actionibz angeloz. qñqd aut nō potest pñz ad corpus. nisi fm q est viuū non vere est ibi nisi fm similitudinē tñc. nec tñc sequit q sit ibi aliqua falsitas. qñ assumptio corporis ab angelis ordinatur ad significandū tñc. **Ad** pñm q dñm q in cōmestione ali quid est qñ pñz ad corpus inqñz ē corpus. s. diu/sio cibi. tñc cōmestio. tñc traictio in interiorē ptem tñc totum hoc potuit vere esse i angelis. aliqd vere est qñ pñz nōt corpori viuū inqñz s. hōi nutritio tñc aliqz que pñz. tñc fm hoc nō fuit vera cōmestio in angelis. fuit tñc aliquo modo vera i xpo post resurrectionē. qñ qñs cibis assumptis nō nutritet corpus eius. ppter statum glorie eius. habebat tñc naturaliter potētiā nutritiuam. **Ad** scdm dñm. q qdam dicūt angelos bonos vl malos nullo mō posse generare. tñc i illa autoritate. Scñ. intelligit p filios dei illi q de stirpe serph descēderunt. qñ in cultu dei pñz. pñz filios aut hoīm mulieres de stirpe. Cam. Sed qñ pñz a multis asserit. pñz dicit q sicut p semina aliaz rex naturalitū faciūt angeli effect⁹ naturales. ita p semen hoīs opant ad hoīs generatōes. qñ qñz fieri pñz. dum aliqz spūs in corpore assumptū pñz se viro subcubū tñc mulieri incubū. hoc aut nō com petit puritati bonoz angeloz sed imūdicie malozum. **Ad** tertiu dñm. q angeli i corpore assumptū faciunt aliqd qñ ē locutiōi simile. inqñz intelligūt tñc suū intellectū expmūt. p sonos formatos. q tamē soni nō sūt voces. ad quaz formatōes instrumēta aiata requirūt. tñc in b deficit opatio angeli a pfecta rōne locutiōis. **Ad**

qñtum dñm. q moueri absolute est corporis. vñ simpli ceter pcedi pñz. q angeli mouēt corpora assumpta. tñc in eis pñz dñs mouent. **Ad** qñtū dñm. q nullo modo ē dñm angelos p corp⁹ assumptū sentire. qñ sentire pñz dicit actū aie viuificat⁹ corp⁹. qñ i angelis nō est.

Ad qñtū sic pcedit. videt q demones itra cor pora hoīm ēē nō pñz. Dicit eni glo. sup illud Abachuc. ij. Dñs i tēplo sacro suo: q demones simulacris exteri⁹ pñz. nō autē iteri⁹ adesse. qñ multoties i trant hūana corpora. **P.** Duo spūs creati nō pñz esse i eodē loco simul. vt i pñz. dicitur est. s. aia est i qualibet pte corporis hūani. qñ nulla pte eius pñz esse demon. **Sed** pñz videt q demones aia bus etiā illabant. demones eni nō opant nisi vbi sūt. s. demones opantur i aia: imittēdo cogitatōes. vt dñc i pñz. Immissiones p angelos malos. qñ illabūt animabz. **P.** Uis pñz scibilis tñc imaginatiua sūt i aia. sed in bas demones impmere pñz. qñ videt p hoc q itētores vicioz dicūt. qñ demones aia: illabūt. **P.** Cogitationes sūt in aia. sed demones cogitatōes cognoscūt alias de eis homines nō accusarēt. qñ demones animabz illabūt. **P.** dñm. q angel⁹ fm dam. ibi est vbi ope tur. nō autē operat intra ipaz essentiā aie. quia essentia aie a solo deo est. pñz autē habere opationē i corpus hū manū: sicut tñc alia corpora. tñc ideo nō pñz esse q angel⁹ bonus vl malus aia: hoīm illabūt. potest tamē illabūt corporibz. tñc inde est q angeli possūt impmere fm suaz naturalē vtutem i potētiā organis affixas. nō autē i potētiā imateriales. sicut sūt intellectus tñc volūtas. nisi si forte hoc dicam⁹. q angeli boni possūt illuminare intel lectum: aliquo modo vtute lumis gratie quo replentur. **Ad** pñm q dñm. q demon dicit nō adesse interius si mulacro. ita q vñz simulacro vt forma: sicut aia cor poris. **Ad** scdm dñm q aia nō est in corpore sicut i lo co: s. sicut forma i materia: tñc ideo nō est vñz rōnis ope ratio quaz aia i corp⁹ efficit tñc demon. vñ sine pñz opationū vterqz simul i eadē pte corporis pñz ē. vñ rō nō seqt. **Ad** tertiu dñm. q angeli mali cogitatōes i mittere nō pñz. s. tñc occasione cogitandū pñz exteri⁹ aliqz sensibilia aspectibz opponēdo. vel iteri⁹ fantasiam cōmouēdo. **Ad** qñtū dñm. q i vñz pñz scibilē tñc ima ginatiua demones agē pñz. ex illa pte q alligatur orga nis corporis. tñc ex h dicunt itētores. nō aut ex illa pte q radicat i aia. **Ad** qñtū dñm. q cogitatōes cordis demones scire nō pñz nec angeli. nisi p reuelationē. vel nisi inqñz eas p aliqua signa interiora vel exteriora cognoscunt. multa pñz pñz qñs nos.

DI.

IX

Ost predicta superest

cognoscē tñc. **D**ic qñtū qñtū: **P**rimo de distinctiōe ordinū. tñc ierarchiaz. **S**ecūdo de nobz eoz. **T**ertio de actibz ierarchiaz. qñ dyo. assignat. **Q**uarto de assumptiōe hoīm ad ordines angeloz.

Ad pñm sic pcedit. tñc videt q i angelis non de beat distingui tres ierarchie tñc nouē ordines. qñto eni aliqd deo ē pñz. rāto est simpli cius. tñc minoris diuisionis. **Sed** angeli sūt pñz quoz res deo qñ hoīs. qñ i angelis nō sūt tres ierarchie. tñc nouē ordines. cū h nō sit i hoīb. **P.** Si ordines i angelis distinguūt. aut h ē fm naturā. aut fm gñz. si fm natu rā. videt q tot debeāt ibi ēē ordines qñ sūt angeli. qñ sup dictū ē. q oēs angeli adinuicē spē differūt. tñc adinuicem sūt ineqles. si aut fm gñz. videt q debeāt ēē soluz septem ordines. cum sint septem dona spiritus sancti.

[illegible]

alijs superiores. vñ pñcipat⁹ ⁊ pñates in qz noib⁹ platō
designatur ⁊ tñtib⁹ pñposuit. nō autē i nomie virtutum.
Dyo. ⁊ o attēdes oēs angeloz ordies i aliq pñcipatu sa
cro vel platōe cē nō tradidit coꝝ ordinē fñ hñc platō
nē ⁊ nō hñc. fñ fm maiorē vel minorē platōis. ⁊ qz tñ
pñlemētū pñtis designat. pñposuit ⁊ tñres porestat⁹ ⁊
pñcipatib⁹. videt autē verior assignatio **D**yo. vñpote q

Ab aplo immediate acceptit. **D**scōs sic pcedit. videt q noia incōueniēt angelis assignēt. a ppietate enī cōi nō dō aliqđ speciale denoiari. s; amare z cognoscē deum oib⁹ angelis ē cōmune. g incōueniēt aliqđ spāles ordies ab his denoiant cherubin z seraphin. ¶ **S.** Nō debet eē aliqđ nomē toti⁹ z pris: s; h nomē angel⁹ cōiter oib⁹ celestibus spiritib⁹ puenit. g null⁹ spālis ordo dō h nō m bfe. ¶ **S.** Ro. r. dicit. Idē dñs oim. angeli g nō hñt dñm nisi deū. z sic incōueniēt aliqđ angeloz ordo dñs minar oēs noiant. ¶ **S.** Eiusdē ē pcipe iudicare. z res belles cohercē. z etiā i agēdis pēsse. s; iudiciū i nomine thronoz itelligit pceptū i noie dñationū. cohibitiō in noie pncipatū. g incōueniēt his noib⁹ diūsis ordines designāt. ¶ **S.** Archos i greco idē ē q pncips in latino. Unū aut nomē nō debet diūsis ordinib⁹ imponi g incōueniēt vn⁹ ordo vocat pncipatū. z ali⁹ archan⁹ geloz. ¶ **S.** dñm q sic dño. dicit noia angeloz impo nūt ad ostēdēdū deiformes eoz. ppietates. q qđē nō sūt accipiēde solū fm dona diuinā q ab angelis pncipant. qz oia dona sñnt oib⁹ cōia. neq; etiā solū fm diūsu modū pncipādī. qz oia dona i supiorib⁹ ordinib⁹ sūt excellēti⁹. z sic ipi ab oib⁹ noiant. s; accipiūt ppiē p relati onē donoz ad act⁹. q ppetunt singulis ordinib⁹ qsi ex officio. vn supi⁹ dictū ē q ordies distinguūt fm diūsi⁹ tatē actū. Actio g pueniēs altiori dono supiori ordi ni ē qsi ppiā. sic supmū donum ē charitas. vn supioris ordies officiū ē alios ad charitatē inducē scz seraphin. Cherubin vō inducēi dei cognitōes. z qūq; inferiorū h faciūt h agūt. qsi a supiorib⁹ moti z vtute eoz. z hinc ē q inferioris ordies noia supioz assumunt. qñq; in/ qstū eoz vtute agūt. supiores vō etiā qñq; noia inferi orū inqstū inferiores p supioz act⁹ i suis ppijs actib⁹ dirigūt. ¶ **A**d pñm g dñm. q qñis omēs beati angeli deū cognoscāt z amēt: nō tñ oēs quasi ex ppiio officio aliqđ ad h inducūt. vn nō vocant oēs ppiē cherubin vel seraphin. Sciēdū aut est q hec noia cū definūt in n. vt cherubin z seraphin sūt neutri generis z pluralis numeri z signāt collegiū ordies. cum vō definūt in m. sūt masculini generis. pluralis numeri. vt cherubim z se raphim. z signāt singulares psonas. cū vō definūt i b. vl i pb. vt cherub z seraph. sūt masculini generis z singu laris numeri. ¶ **A**d scdm dñm. q ab annūciatōe missi oēs celestes spūs angeli dicunt. s; a speciali modo nun ciādī. scz p vltm exterioris mysterij vnus ordo speciali ter b; angeloz. q scz singulis hoib⁹ ad custodiā deputā tur. ¶ **A**d tertiū dñm. q dominari ex ppiā autoritate solius dei est. s; ex diuinā auctoritate accepta: dominari est z hoim z angeloz. ¶ **A**d qrtum dñm. q actus illi in se ordinē hñt. nam imperiū angeloz. ex diuino iudi cio psiderato robur habet. vn de ordo thronoz; ad qd spectat diuina iudicia pmulgare pponit dominationib⁹ quaz est de agēdis impare. executio vō pncipiū sumit a pcepto. Un post dominationēs sūt ordines crequētes vtutes qrtum ad res naturales q in miraculis diuine iussioni cedūt. z potestates qrtum ad demones: quos rcfrenāt. z sequētes ordines qrtum ad hoīes quos dirīgūt. ¶ **A**d qntum dñm. q archangeli hñt nomē com positū. vt dño. dicit. a duob⁹ ordinibus. Dicunt enim b 3

archangeli qñ pñcipes angeli. qz cū vtrīsq; bñt pñmune cū angelis qñc. qz singulares pñonas instruit. nō aut de singularib⁹ factis vt angeli. s; de his que pñnet ad multitudinē vel ad oēs. i; q; pñnet cū pñcipib⁹ a qbus tñ differūt in b; pñcipes deputant ad curā toti⁹ mul⁹

Aritudinis nō aut archangeli.
Pertum sic pcedit. videt q; incōueniēter a deo. distinguūt tres actōes. ier archie. purgatio. illuminatio. z pfectio. vbi enī non ē im puritas. nō p; cē purgatio. s; i bonis angelis nulla ē i puritas. q; purgatio ibi locū nō h; . **P**. Si vn⁹ angel⁹ aliu⁹ illuminat. b; aut infundēdo lumē qd b; . aut lumē creādo. si pmo mō. seq; q; idē numero lumē sit nūc in vno angelo. z postea i alio angelo. si scdo mō: seq; q; vn⁹ angel⁹ i altero lumē creet. vtrūq; aut boz ē inconueniēs. q; vn⁹ angel⁹ aliu⁹ nō illuminat. **P**. Mentem rōnālē sol⁹ de⁹ formare p; . vt b; in glo. **R**. x. super illud ex quo oia. s; pñcē ē quoddā formare. q; vn⁹ angel⁹ aliu⁹ pñcere nō p; . **C**ōtra si dicat. q; pñcere ē docere. **I**ere. xxi. b; . **N**ō docebit vir vltra pñmū suū. z vir fratē suū. q; multomin⁹ vn⁹ angel⁹ aliu⁹ docet. **P**. **B**reg⁹ dicit. Quid ē q; nō videant qui vidēt oia vident. angeli aut vidēt deū videntē oia. q; sciūt oia. q; nō indigēt doceri. **P**. dñm. q; iste tres actōes i angelis ad cognitōem tñ referēde sūt. vn⁹ deo. dicit i c. ier. q; illuminatio. pfectio. z purgatio. nihil aliud ē q; diuī nē scie assuptio. in oī actōe aut qua aliq; ducit alterū i cognitōem. duo ē pñdere. qz vnū ē mediū. p qd doct. z b; ē qñ lumē. vn⁹ ex b; sumit illuminatio. aliud est effect⁹ huius mediū. q; duplex est scz remotio ignorātie. z pñt ad b; ē purgatio. z itez cognitio rei q; doceat. z q; tuz ad b; ē pfectio. **A**d b; enī doctrina fñiat. vt aliq; rem q; doceat cognoscat vn⁹ z doctores pfectiores dicūt. **A**d pñmū q; dñm. q; purgatio i angelis nō ē ab impuritate. s; a nesciētia. **A**d scdo dñm. q; vn⁹ angel⁹ aliu⁹ nō illuminat. neq; tradēdo idē numero lumē. neq; lumē in alio creādo. s; ex aliq; intelligibili. pposito lumen pñeritēs pfortando ad cognoscēdū. sicut itellec⁹ hominis ex aliq; sibi dictis pfortat ad itelligēdū. **A**d tertiu; dñm. q; formare mētē iteri⁹ agēdo sol⁹ dei ē. s; exteri⁹ amīniculādo p; cē alteri⁹. **A**d qrtū q; autoritas Iere. referēda ē ad cognitōem dei. vn⁹ subiūgit oēs cognoscēt me zē. **S**; qrtū ad cognitōes alioz vn⁹ alio pl⁹ cognoscit in dei cognitōe. z sic vn⁹ aliu⁹ poterit docere: nō autoritate qñ iteri⁹ agēdo. s; qñ mīsterio interius amīniculādo. **A**d qntū dñm. q; **B**reg⁹ loq; de his qz cognitio pertinet ad subaz beatitudinis. vel loquit qrtū ad sufficiētiā mediū scz diuine essentie. q; sufficiēter oia demonstrat. nō aut qrtū ad capacitātē vidētis. q; diuinā essentiā non cōphendit.

Ad qrtū sic pcedit. videt q; boies ad ordines angeloz nō assumūt. distinctio gñc sequit di stinctionez nature. vn⁹ angeli q; fuerūt portiores i naturalib⁹. pl⁹ de gñtris acceperunt. s; boies fñ natura sūt inferiores angelis. q; p gñz eis nō adequāt. **P**. Plus distat bō ab angelo. q; vn⁹ angel⁹ ab alio. s; angeli inferiores nō assumunt ad ordines supioz. q; nec boies ad ordines angeloz. **P**. ordies fñ actus distinguūt. s; act⁹ ordinū nō pñmūt hoib⁹ scz ad custodia deputati hoim vel puīcie vel hmoī. q; homies nō assumūt ad ordies angeloz. **S**ed q; qd d; **M**at. xij. de hoib⁹ p; resurrectōem q; erūt sicut angeli dei in celo. **P**. **D**eut. xxi. Statuit fñios p; loz iuxta numerū filioz dei. fñm aliā lraz. **P**. dñm. q; circa b; fuit multiplex positio. **O**; i; enī posuit q; finalē oēs spūs rōnāles in eq̄litate redigēt. sicut z eq̄les creati sunt cui

ptradit qd habet. **I**. **C**oz. xv. **S**tella differt a stella in claritate. **E**ustachi⁹ vō posuit. q; null⁹ bō assumēt i eq̄litate angeloz. s; fñm b; beata vgo infra angelos eēt. q; tñ supra oēs angelos b; exaltata. vn⁹ cōiter credit q; aliq; boies ad ordines angeloz assumūt. **Q**uidāz tñ dicunt. q; soli v; gines. cui ptradit q; multi nō v; gines vt petr⁹ z magdalena mult⁹ v; ginit⁹ sūt portiores. vn⁹ aliq; dicūt q; oēs pfecti assumūt ad ordines āgeloz. **A**li; ve ro decimū ordinē pñstuit. s; q; vna erit celestis ecclia. ideo pñntēti⁹ ab alijs b; . q; oēs saluādī ad ordines angeloz assumūt. **A**d pñmū q; dñm. q; angelis datur do na gñaz. fñm qñtate naturalū. nō aut hoib⁹. s; fñm co natū. i angelis vō conat⁹ seq; natura. ppter b; q; in natura eoz. nihil ē qd difficultatem inducat. **A**d scdm dñm. q; q; pfectōes gñtite i angelis psecunt pfectiones naturales. ideo inferiores ordies non pñt trāferri in supiores. q; eoz natura mutari nō p; . i hoib⁹ aut ē aliter vt dictū ē. **A**d tertiu dñm. q; i angelis ē duo pñderare scz pñcipatōes diuinoz donoz. s; rōne huius boies ad ordies angeloz assumūt. ppter silem moduz pñcipatū. ē etiā ibi pñderare exccutōes donoz. qrtum pñnet ad mīsteria in boies q; comperit angelis ex ipso gradu nature. put inter deū z boies mediū pñstuit. et qrtum ad hoc nō est itelligēda pñdicta assumptio. **N**az sicut aie damnatoy nō dant nob in exercitiū tēptatio nis. ita nec aie sanctoy in mīsteriū custodie.

DI.

X

Doc etiam inuestigan dñ ē zē. **P**rimo vtz oēs angeli assistāt. **S**cdō vtz oēs mīstrent. **T**ertio vtz rōne mīsterij inter eos possit esse pugna. **Q**uarto de locutione eoz.

Ad pñmū sic pcedit. videt q; oēs āgeli deo assistāt. **A**ssistere enī alicui nihil aliud videt q; pñpectui ei⁹ astare. s; oēs beati etiā boies diuī nō pñpectui astabūt. fñm illd pñ. **E**go aut i iusticia appa rebo pñspec. tuo zē. q; oēs angeli boni deo assistūt. **P**. Si aliq; angeli deo nō assistāt. pñpue b; de inferiorib⁹ videt. s; minores angeli q; exteri⁹ mīsteriū implent deo assistunt. q; **B**reg⁹ dicit. q; z mīstretur angeli z assistunt. q; oim angeloz est assistere. **P**. **P**ropinquo res sūt deo angeli boni. q; mali. s; angeli mali deo assistūt. vnde d; **J**ob. ij. **C**ū venirēt filij dei vt assisterēt coram deo: assistit etiam inter eos sarban. q; videt q; oēs angeli deo assistāt. **S**ed ptra **B**reg. dicit in omel. de centū ouib⁹ assistūt. q; sic pñemplatōe incima pñuūt. vt ad ex plenda foris opa minime mīstretur. aliq; aut mīstretur ad eplēda foris opa. q; nō oēs assistūt. **P**. **D**añ. vñ distinguūt assistentes a mīstrantib⁹ cum d; **M**ilia miliū mīstrabāt ei. z decies milies cētena milia assistebāt ei. q; nō oēs assistūt. **P**. dñm. q; i assistēdo tria importātur. ille enī q; assistit alicui ab eo videt z euz videt z p eū imēdiate pceptum suscipit. z ad alios defert q; tria apparēt i his q; alicui regi terreno assistūt. z qrtū ad hec tria speciali quodā modo āgeli supime ierarchie deo assistere dicunt. **P**rimo qdē. q; speciali quodā modo oculi diuine puidētie sup eos sunt. in qrtum imēdiate a deo illumināt. qd nō d; de alijs. **S**cdō quia eum quodā speciali modo videt. ita ei⁹ essentiā pñemplatōes vt in ea videāt imēdiate quecūq; ad eoz officia pñnet. **T**ertio q; ipi imēdiate diuina pcepta recipiētes. alijs pponūt. z hoc tertiu ē pñmū eis. **A**lia vō duo sūt etiā alijs cōmunia. q; uis nō p eūde moduz. q; oēs aliq; mō diuina puidētia regūt. z oēs aliq; modo decum videt. assistere. q; pñt loquēdo solis angelis pñnetat

chie. quibus alio modo etiam couenire possit. **A**d primum ergo dñm. qd rō illa pcedit q̄tum ad b. qd ad assistere requiritur videre deū p essentia. qd omnibus beatis comune est. sed in hoc nō cōpletur ratio assistēdi. **A**d scdm dñm. qd etiā minores angeli fm Brego. assistere dicunt. inq̄tum amīstrādo a diuina visione nō retardant. **A**d tertium dñm. qd sicut dicit Brego. in scdo mora. sathan venit coram dño. vt videret. nō vt videt. vñ assistere dicitur inq̄tum ipse et omnia facta eius diuine voluntati et prouidentie subiacerent.

Ad scdm sic pceditur. videt qd omnes angeli ministrēt. Heb. i. dñs qd omnes sunt administra-
toz spūs in ministeriū missi sūt. **S**i alij angeli in ministeriū nō mittant. p̄cipue b videtur de supiorib. s. sup̄em angeli in ministeriū mittant seraphim. vt habet Esa. vi. Volauit ad me vnus de seraphim. g omnes in ministeriū mittuntur. **S**i filius et spūs sanctus in infinitū omnes ordines angelorum trāscendūt. sed ipi mittuntur ad nos. g multo fortius oēs angeli. **S**ed p̄tra videtur qd nulli angeli in ministeriū mittantur. celum enī empirreū ad gloriā spectant angeloz. sed si in ministeriū mittantur. aliquādo a celo empirreū absumunt. quia cum sunt in celo. non sunt circa nos. vt p̄ Dam. patet. ergo glia eoz minueret quod est incōueniens. **S**i vna potentia p hoc qd occupat circa vnā orationem ab alijs retardat. si ergo aliquis angelus circa ministeriū nostrū occupat sequitur qd a diuina cōtemplatione retardet. et ita eoz glia minueret quod est incōueniens. **R** dñm qd circa hanc q̄stionem sunt due opinionēs. Vna est dicentū. qd omnes angeli ad exterius ministeriū quādoqz mittantur. distin-
guuntur tamē fm eos ministrātes ab assistentib. quia ministrātes dicuntur illi ad quos ex officio p̄prij ordis spectat ad ministeriū mitti. ad assistentes vero non p̄prij mitti. q̄si ex officio. sed aliq̄ noua occasione subor-
ta sic ad nūciandū. incarnationē vel aliquid huiusmodi. et hanc opinionē tangit Brego. in omel. de centum ouib. non tamē asserēdo. Alia opinio est dñm qd sequentiū eius qd dicunt qd supiores angeli nunq̄ in ministeriū mittuntur. sed immobiliter ordo iste custodit. vt diuina ministeria p supiores in medio et p medios in inferiores deueniant. et ita p supiores angelos in inferiores et p inferiores in homines. et hoc dicit se dño. ab apostolis accepisse. Unde fm hanc opinionē dicendū est. qd qdam angeloz p̄tinent ad assistentem dispositio-
nem s. tres ordines sup̄e ierarchie. Quidāz vero ad ministratiūz inter quos quidam sunt sicut impantes soluz qui exterius non exeunt s. dominatōes. Quidāz vero crequētes. sicut angeli inferiorū ordinū. quoz vnusquisqz inter dū erit in exterius ministeriū. pro his que ad officium p̄prij ordinis spectant. **A**d p̄mūz dicendū. qd ministrare dicuntur siue in ministeriū mitti. non soluz illi qui immediate circa bonos vel alia corporalia operantur. sed etiam illi p quos alij in huiusmodi ministerijs diriguntur. **A**d scdm dñm fm dño. qd ille angelus qui p̄phete apparebat. fuit de inferiori ordine et tamē seraphim dicebat. inq̄tum ex sture seraphim ad purgationē p̄phete est per incendiū opatus. vel dicēdū fm eūdem. qd inferior angelus qui visionem formabat non ostendit p̄phete seipm in imaginaria visione. sed deum i seraphim incendens non in seipm sed in suū superiorem. p̄phete cognitionē reducere. sicut aliquis inferior sacerdos cum absoluit dicit. absoluo te auctoritate dei et domini pape. **A**d tertium dñm. qd diuine p̄sone mittuntur nō quasi locuz mutates. sicut angeli. vnde equoce missio dicit vtrobiqz. **A**d q̄rtum dñm. qd c/

lum empirreum non est de essentia glie. sed de cōgruentia. vnde in nullo glia angeloz minuit. quādo mittuntur. quia etiā quādo sunt extra celum empirreū gloriātur de hoc. qd talis locus eis debet. **A**d q̄ntum dñm qd ratio illa pcedit quādo vna opatio non est ratio aliterius. Cōtemplatio autē diuina dirigit eos i ministrarijs. quia sicut i omnibus p regula habet. vnde eoz cōtemplatiōem ministeriū nō retardat. Unde Brego. dicit qd cū ad nos veniūt sic exterius implēt misterijs vt cōtinūqz desint interius p̄rēplatiōez.

Ad tertium sic pceditur. videt qd iter angelos ratōe ministerij pugna esse nō possit. Pugna enī pati opponit. sed par est de p̄fectione beatitudinis in qua sunt angeli. vt patz p illud ps. Qui posuit fr. r. p. ergo in angelis cum sint i beatitudine non potest esse pugna. **S**i omnes angeli volūtatem suam diuine voluntati p̄formant. sed in diuina voluntate non est aliqua cōtrarictas. ergo nec inter angelos potest esse discordia vel pugna. **S**i quicunqz pugnat vel discordat adinuicem. oportet qd vel alter eoz scietē defendat iniustam causā. vel alter eoz de cipiatur. sed i angelis nō potest esse neqz iniusticia neqz qd deceptio. ergo neqz pugna siue discordia. **S**i cōtra est qd habet Dan. x. vbi angelus ei dixit Princeps psaz restitit mibi. x. et vno dieb. et alibi. Et nūc reuertar vt p̄lier aduersus p̄ncipem psarum. sed isti p̄ncipes sūt angeli. ergo pugnat adinuicē. **S**i Job. xxi. Qui facit cōcordiam in sublimibus. sed concordia fieri non potest nec oportet nisi inter discordes. ergo inter sublimes angelos est aliqua discordia. **R** dñm qd cōcordia vel discordia inter volūtates aliquoz potest atēdi dupliciter. vno modo formaliter. alio modo materialiter. Formaliter q̄dez quādo volūtates p̄trariātur in fine. et talis discordia inter angelos esse non potest. quia vnusqz eoz qd quid vult. vult ad gliam dei. et ad diuine volūtatis impletiōē. materialiter vero volūtates discordāt quādo p̄traria volūt. sed p̄ter eūdem finē et talia discordia volūtātū in angelis eē pōt fm Brego. Vnusqz enī angelus qui alicui genti p̄fici-
tur meritis sue gentis ad diuinū examē refert. quādo ergo diuersaz gentiū merita sūt sibi inuicē cōtraria. dicuntur angeli qui illis gentibus p̄ncipiātur p̄tra se pugna re. inq̄tum cōtraria merita referunt ad diuinū examē quoz victoria est sui sup se opificis voluntas summa. vt Brego dicit. et sic deus reuelans eis suam volūtates cōcordiam in eis facere dicit. Quidāz tamen dicunt qd illa pugna que legitur in Dan. non est intelligenda inter bonos angelos fuisse. sed et inter malos et bonos qd Hiero. sentire videtur magis tamen videtur litte-
re cōgruere qd intelligatur ex vtraqz parte d bonis. **A**d p̄mūz ergo dicēdū qd repugnantiā volūtātū q̄tum ad finem pati aduersat. non autem sic q̄tum ad volūtatem modo nō assit p̄tina. **A**d scdm dicēdū qd rōne cōformitatis ad diuinā volūtatem ad cōcordiaz redu-
citur ad quā cognoscendā diuersa merita ad examē diuine sentētie referūt. **A**d tertium dicēdū. qd in aduersis gentibus potest talis esse dispositio. qd cuiuslibet causā aliqd iusticie habeat. et fm hoc q̄libet angelus causam sue gentis p̄mouet apud deum.

Ad q̄rtum sic pcedit. videt qd in angelis locutio esse nō possit. omīs enī locutio est p aliq̄ signū. signum autē ad cognitionē sensitīuaz p̄tinet. vt p̄z p diffinitōem signi. quā magister ponit i q̄rto sentē. signū ē qd p̄ter spēs quā ingerit sensibus facit aliud i cognitionē venire. g cum i angelis nō sit sensitīua cognitio. videt qd nō possit ibi ēē locutio.

P. Grego. in mora. exponens illud Job. xxiij. **N**on adequabiliter aurum vel vitrum. cum uniuscuiusque unitus ac tendit simul etiam scientia penetrat. et loquitur de beatis in pariter et sunt angelis similes. cum locutio ad hoc sit. ut per eas cordium occulta alij pandant. videtur quod angeli mutua locutione non indigeant. **P.** In omni locutione est ut a loquente aliquid ad audientem per medium perferatur quod exciter audientem. sed nihil tale est angelis poni preter. sed videtur quod locutio in angelis non sit. **S.** Contra est. quod dicitur. i. Cor. xiiij. Si linguis hominum loquar et angelorum. ubi gloriose dixit angelos loqui. **P.** Grego. dicitur in secundo moralium. quod de loquente ad angelos et angelis ad deum. et ita angelis loqui pervenit. **P.** dicitur. quod locutio angelorum quodammodo est similis nostre locutioni. et quodammodo dissimilis. Similis quidem est. quantum ad duos. Primo quantum ad id de quo fit locutio. per locutionem enim mentis preceptum exprimitur. quem unus angelus in alio nosse non posset. quod solius dei est corda scrutari. Secundo quantum ad id pro quo fit locutio. Nam si curi in nobis adnuntiandum ea quoniam in nobis ab alio videri non possunt. ut tunc his quoniam in nobis ab alio possunt cognosci. sicut vocibus vel quibuslibet sensibilibus signis ita angelis per ea quoniam videri ab alio cognoscere naturaliter per suos invicem sibi nuntiatur preceptum differunt autem quantum ad hoc quod nos vivimus sensibilibus signis. Angeli autem intelligibilibus. et quoniam nostra locutio per succellione temporis agit. angelorum autem in instanti. **A**d primum ergo dicitur. quod in angelis non sit signum sensibile. et tamen ibi aliquid intelligibile. quod loco signi accipitur. **A**d secundum dicitur. quod in beatis cognoscitur scientia per alios. in quantum dicitur interioris virtutis in quantum virtute glorie manifestabitur. non autem propter hoc oportet quod unus beatus omnes cogitationes alterius cognoscat. **A**d tertium dicitur. quod angelus beatus est semper in actuali consideratione sue essentie. et per consequens eorum quod ad ipsum spectat. unde quoniam aliquid angelus ad alium pervenit. ut cum alloquatur. ipsa pervasio ab alio angelo cognoscitur itaque ad se pertinet. nec est ibi aliqua excitatio necessaria. nec iterum oportet imponere medium pro quo locutio deferatur: quod angelus non sicut considerat ut secundum situm distantes. ut distantia loci possit eorum intelligibiles operationes impedire.

DI.

XI

Quod quoque sciendum

est. **P.** Dicuntur quatuor. Primo videtur angelis hominibus ad custodiam deputari. Secundo angelis in beatitudine perficiantur. Tertio videtur mysterium incarnationis per homines didicerint. Quarto videtur ordines angelorum post diem iudicii durare.

Ad primum sic proceditur. videtur quod angeli hominibus ad custodiam non deputentur. **A**d officium enim custodis pertinet. ut instruat eum quod sue custodie deputatus secundum modum suum et quod a malo cum retrahat. hoc autem angeli facere non videntur. oportet enim eos frequenter visibilibus hominibus apparere quibus naturale est. ut a sensibilibus cognitionem accipiant. ergo angeli hominibus ad custodiam non deputantur. **P.** Si angeli hominibus deputantur ad custodiam. oportet quod omnibus deputarentur. sed non omnibus deputantur. quod neque confirmatur neque pueri cum peccare non possint. neque ante christum et alij in malicia obstinatis quoniam sunt ad bonum reducibiles ergo angeli non deputantur hominibus ad custodiam. **P.** Si angelus homini in custodiam deputaretur. oportet quod eum semper custodiret et nunquam relinqueret. sed quoniam homines derelinquunt. unde Ieremias. I. ex persona angelorum dicitur. Curavi in babilone et non est curata. derelinquamus eam. et iterum prestat quod aliquando sunt in celo empirico. et tunc hominibus non assunt. ergo angeli non videntur hominibus esse custodes. **S.** Contra est quod ipsi dicuntur. Angelis suis mandata. de te ut custodi. et in. o. v. r. **P.** Etiam. v. dicitur. Inferas septem ei et erit in direptionem. glo. id est

angelorum custodia. ergo homines ab angelis custodiantur. **P.** dicitur. quod sicut dicit Augustinus tertio de tri. Inferiores per superiores quodam ordine reguntur. unde quodque autem regi dicitur. secundum quod in fine suum dirigunt. et impedimenta tolluntur quod est puerie siue cure. unde cum angeli sint superiores hominibus misserio angelorum divina providentia homines gubernant. et ideo angeli hominibus in custodiam deputantur. quod custodire ad providentiam pertinet. per officium autem custodie angelus erit in exteriori ministerium. non quod de indifferenter circa omnia. sed specialiter circa quodam. et circa aliquos determinatas personas. et ideo officium custodie non pertinet ad angelos summe hierarchie. neque ad angelos medie. sed ad angelos infime quod principatus deputantur custodie gentis. angeli vero custodie unius hominis. archangelus autem medio modo inter hos se habent. ut dicitur. **A**d primum ergo dicitur. quod dicitur. quod coherere sicut non debent solitum cursu nature excedere. unde cum angelorum custodia omnibus sit communis. non oportet quod angeli homines instruant. vel a malis retrahant. preter solitum nature cursu. visibilibus apparendo. sed invisibilibus illuminando vel occasiones exteriori preparando. Si quoniam vero visibilibus appareret. habet spatium gratia. **A**d secundum dicitur. quod omnibus pure via toribus debet angelorum custodia. quod ad hoc pertinet in bono vel in malo perficere. Unde angeli circa eos operantur vel impediendo ne peiores fiant. vel in melius promouendo. vel in his quod visum li. ar. non habent saltem corporaliter pregedo. christo autem non cooperit habere angelum custodire. tunc quod ipse comprehensor erat. tunc quod omnes angelos ipse custodiebat. **A**d tertium dicitur. quod sic habet subdit divine providentie. ita et angelorum custodie. unde angeli non derelinquent hominem quantumvis peccatorem simpliciter. quousque quoniam deserant aliquem ex iusto dei iudicio. quantumvis ad aliquid permittentes eum in aliquid malum incidere. deserunt etiam quoniam homines bonum vel malum secundum locum. cum sunt in celo empirico. nunquam tamen secundum custodiam effectum.

Ad secundum sic proceditur. videtur quod angeli in beatitudine perficiantur. Charitas enim est mercedi principium. cum ergo in angelis sit principia charitas. videtur quod per opera que ex charitate circa nos agunt mereantur. et ita in beatitudine perficiantur. **P.** Quamvis aliquis intelletus magis illuminatur. per spiritum cognoscitur. sed angeli inferiores a superioribus illuminantur ut dicitur. dicitur. ergo in beatitudine ut deum per spiritum cognoscant. et in beatitudine persistit. ergo in beatitudine perficiuntur. **P.** De ratione beatitudinis est perfectio. sed perfectioni angelorum aliquid additur. et hoc quod cognoscunt aliquid. quod prius non noverunt. tunc ex superioribus illuminantur. tunc ex mutua locutione. tunc ex rerum eventibus. ergo angeli in beatitudine perficiuntur. **S.** Si cuiusdam videtur esse perfectio et deficit. sed angeli non possunt deficere per peccatum. ergo non possunt perficere per meritum vel premium. **P.** Quamvis aliquis est in statu perficiendi. et in via. et non in termino. ergo si angelus perficere potest. videtur quod sit viator. et sic vel non est comprehensor. quod est erroneum. vel est simul comprehensor et viator. quod soli christi competit. **P.** dicitur. quod circa hoc ponitur in littera duplex opinio. Quorum una posuit quod angeli perficiantur in primo essentiali. quod persistit in dei cognitione et dilectione. Sed hoc non videtur esse verum. Nam secundum Damascenum. idem est angelis confirmatio vel casus quod hominibus moris. homines autem secundum statum in quo inveniunt in morte premium vel penam consequuntur. quibus nihil adduci vel subtrahi potest per opera eorum post mortem sicut dicitur. Ecclesiastes. xj. Si ceciderit lignum ad austrum vel ad aquilonem. in quocumque loco ceciderit ibi erit. unde nec angeli post confirmationem vel casum mutari possunt. secundum statum suum. ut scilicet sint maioris vel minoris beatitudinis aut damnationis. quantum ad ea que essentialiter ad beatitudinem vel damnationem pertinent. **E**t ideo alia opinio est quod angeli in his que sunt de essentia beatitudinis non proficiunt post confirmationem. perficere tamen possunt in cognitione aliorum. quod ad essentiam beatitudinis non pertinet. et

hoc verum videtur. **N**on est necesse angelos videtes deus
essentia oia cognoscere. Quis i diuina essentia oia res
lucet. qz ea non comprehendit. et ita eis remanet i q cogni-
tio eoz. pfecte possit. et sic excludit quoru dā. **T**ertia
opinio dicitur angelos bonos oia in vbo cognoscere. qd
manifeste dicitur. per arā q dicit angelos a nescientia puri-
gar. **A**d pūm q dicitur q charitas qd dū ē i via. ad pfe-
ctione ē pncipiū merēdi. s; cū ē i termino pfectionis nō
merēdi s; fructū pncipiū ē. **A**d scdm ddm. q vnusq; s;
q angel' illuminat a deo immediate lumine gl'ie: q deum p
essentiā videt. et istud lumen i eis nec pfecte nec deficit.
cū sit i termino pfectionis. illuminat vō vn' angel' ab alio:
de his q ad cognoscēz creaturaz spectat. qz plura supe-
rior angel' i deo q inferior cognoscit. **A**d tertiu ddm
q nō qlibet pfectio ē de essentia beatitudinis. s; illa q ē i
plena pncipatōe sumi boni. et cui' fructū creatura ra-
tionalis bona efficit. vñ quis angeloz cognitio pfecta
arā alijs q i deo nō seq' q pfecta i beatitudine Aug'. i
li. confes. Quia te illa nouit s; creaturas non ppter illa
beatitudo. s; ppter te solum beat'.

Ad tertiu sic pcedit. videtur q angeli p homines
mysteriū incarnationis didicerit. dicitur enī Eph.
iij. vt innotescat pncipiū et potestatis i celestib;
bus p essentia multiformis sapia dei. et loquitur qz ad
mysteriū incarnationis. qd h' mysteriū angeli ab hoib; dī
dicerūt. **S**upior ē illuminare inferiores. s; qdaz
hoies qd dū angeli sūt supiores. vtpote deo p grām
ppndores. q angeli ab hoib; dīscē potuerūt incarnatio-
nis mysteriū. **C**reatura rationalis p alia instruere
et p illuminationē et p locutiōez. loq aut nō p supior so-
lū inferiori. s; etiā inferiori supiori. q homines quis sine
angelis inferiores. pnt p modū locutiōis aliqd pceptū
vel diuinit' reuelatū angelis intīmāre. **S**z ptra ē qd
dicit qz rō ca. de ecc. ierarchia. q hoies p angelos i-
carnatōis mysteriū sūt edocti. **I**ncarnatōis my-
steriū in hoies familiari' beata vgo cognouit. sed ipā
cognouit h' angelo nūciāte. vt habet Luc. i. q multo for-
tius alijs hoies didicerūt p angelos. et nō ecōūso. **A**d
ddm. q incarnationis mysteriū cognoscit p dupliciter.
Uno mō fm q ex rōnib; eñis depēdet. et sic hoies ipm
p angelos didicerūt: et nō ecōūso. **N**ā reuelatiōes dī
uine ad hoies mediātib; angelis deferunt. Alio mō fm
q ē spali' expletū. et sic qz ad alias pncipales circū-
stācias h' mysteriū angeli cognouerunt. sic et alia palia
cognoscūt. p h' q pncipia sūt qdā futura eēt scire non
poterāt. nisi reuelatōe diuina p quā oēs angeli ipm my-
steriū incarnationis qz ad rei subā; a mundi pncipio
didicerūt. vt Aug' dīc sup Beñ. ad l'az. Quia vō qdā
q ad mysteriū incarnationis pntet opatōe hoim et aplo-
rū p dīcatōe cōpleta sūt i actu. et p hūc modū angeli per
hoies h' didicisse Jero' dīc. **A**d pūm q ddm. q ecclia
fm Aug. sumit ibi p triūphātī nō p militātī. vt sit sen-
sus. q pncipiū p eccliaz. i. in ecclia celesti innotuit incar-
natōis mysteriū. vel si sumat p ecclia militāte hec des-
terminatio p eccliaz nō determinat h' hūi innotescat. s; p
cedēs. s; illuminare. vt sit sensus. q aplo data ē grā illu-
minare oēs p eccliaz. i. q sūt de ecclia. vel si determinet h'
hūi innotescat. vt Diero' vult. opet intelligi q innotuit
angelis p eccliaz. in qzū h' mysteriū i ecclia cōpletū est.
Ad scdm ddm. q l'z hō possit ēē maior angelo: qz
ad causā. nō tñ qz ad statū. qdū hō ē viator et angel'
cōphētor. sicut herba aliq ē maior pua arboze fm pres-
sentē statū. quis i pua arboze sit causa maioris magni-
tudinis. **A**d tertiu ddm. q inferiores superiorib; lo-
quunt de his q subiaccēt li. ar. tale autē; nō est incarna-
tionis mysteriū.

Ad qrtū sic pcedit. videtur q ordines angelorum
post diē iudicij nō crūt. Ierarchia enī est sa-
cer pncipat'. et sic qlibet ordo q ē ps celest' ier-
archie aliquā platiōez importat. s; i futuro
cessabit omis platio. vt dicit glo. i. Cor. xv. q ordines
angeloz nō manebūt. **O**rdines angeloz pncipue
fm acc' distinguūt vt sup dictū ē. s; acc' qz dū ordines
nō crūt p diē iudicij. sic miracula facē. demones arcē
et alia h'mōi. q aliq ordines euacuabunt. et eadē rōne aliq
qz vltim' i cognitōe nō pfecte. vtpote i vltima cōplecti-
one existētes. q ordines angeloz p diē iudicij non crūt.
Sz pposita cā ponit effect'. sed cā distinctiōis ordi-
nū ē distinctiō i naturalib; donis et g'uitis. q sp i ange-
lis erit. qz nūqz qz ad h' crūt oēs eqles. q post diē iudē
cū i angelis erit ordo. **A**ngeloz et hoim in patria
erit eq p dicio. Mar. xij. Erūt sicut angeli dei i celo. s;
i hoib; erit ordo distinct'. et p' resurrectiōem vt patz. i.
Cor. xv. Stella differt a stella in claritate. sic erit et res
surrectio mortuoz. q post diē iudicij etiā i angelis erit
ordo. **R** ddm q cū ordo sit nomē potestatis. de rōne
ordinis duo ēē vidēt. s; pfectio aliq p quā i gradu pste-
tuit. et acc' ad quē pās ordinat. qzū qd pūm post diē
iudicij ordines in angelis remanebūt. sicut et mō sūt. vñ
et hoies ad ordines angeloz assumi dicūt. s; qzūm ad
scdm distinguēdū ē. Nam vniciq; ordini aliq duplex
acc' videt. vnus i ordine ad ea q eoz misterio spali-
tē agēda. et hic acc' post diē iudicij non remanebit. qz
tūc oia ad suū terminū pducta erūt. ali' acc' i cōpatōe
ad deū q ē etiā pncipiū eoz q circa inferiora agunt. in-
qzū ei' impio agūt. et itēz finis inqzūm de suis actib;
i ipō gl'iant. et sic actus ordinū etiā post diē iudicij re-
manebūt. **A**d pūm q ddm. q post diē iudicij cessa-
bit platio. qzūm ad officiū dirigendū in finem. qz tunc
erunt omnia in suo fine. non autem qzūm ad dignita-
tis gradū. **A**d scdm ddm. q obiectio illa pcedit de
actibus quos angeli in inferiora agunt. **A**d tertium
ddm. q l'z angeli inferiores post diē iudicij in sciētia
pfecte non possunt. tamē eoz cognitio p'nuabit vir-
tute supior angeloz. put in eis cognoscēt aliqua que i
dei essentia non sufficient' intueri.

DI.

XII

Ec de angelice natu

Hic querunt quattuor. **P**rimo
re rē. **Q**uerunt quattuor. **P**rimo
vtrum omia creata sint simul. fm formas
vel fm naturam tñ. **S**ecdo vtrum illa materia aliam
formas habuerit. si omia nō sunt simul fm formam cre-
ata. **T**ertio qualiter sint. vi. dies intelligendū. si oia
sint simul creata. etiam fm formā. **Q**uarto de modis
diuinaz opationū. q tangunt in l'ra. **Q**uo ad hanc dī-
stinctionē nota. p. i. l. vj. q. p. totum.

Ad primū sic pceditur. videtur q omnia sint si-
mul creata i formis suis distincta: ea que ad
sui pfectionem opari vel coopari nō possunt
statim debēt ēē i pncipio pfecta p nihilo enī
eoz perfectio differt. vnderes inanimate in qbus non
est nisi augmētatiua. statim impfecta qzitate generat.
sed vnuersum nō poterat opari neq; coopari ad pma-
institutionē nature. ergo fuit creatū pfectum pfectione
nature. et ita in sui creatione habuit omnes species res-
rum distinctas. **S**z opus creationis diuinam potē-
tiam manifestat. sed magis manifestat potentia agen-
tis si subito opetur qz si successiue. ergo deus in instan-
ti vnuersum pfectum creauit. fm species distinctum.

B. Boetius dicit quod natura a perfectis sumit initium. scilicet totius nature initium est prima rerum creatio. tunc sunt omnia creata perfecta secundum species suas. **Sed** contra est quod dicit Gregorius exponens illud Ecclesiastici xviij. Qui vivit in eternum creavit omnia simul. deus inquit omnia creavit simul per substantiam materie. sed non per speciem forme. **S.** Sicut. scilicet dicit quod in principio creatiois terra erat inanis. et vacua. hoc autem non esset si in principio omnes species rerum fuissent distincte. quia non omnia sunt simul creata secundum species. **R.** dicitur quod in universo sunt duarum rerum maneries. Quod namque oportet immediate ponere ab ipso deo esse facta. sicut angelos: contra quod celestia et elementa mundi. et prima individua animalium generatorum ex semine. Ad hoc enim perducenda nature virtus non potest. Quod vero sunt que virtute nature fieri possunt et hec pertinent ad universi gubernationem. sed prima ad universi institutionem in primis quod servat ordinem nature. scilicet non temporis secundum Augustinum. quod ponit omnia bene ordinata simul esse creata. In alijs vero oportet servari non ordinem temporis. sed secundum alios sanctos in verisq; servat est non solum ordinem nature. sed etiam temporis. Prima ergo opinio magis convenit rationi. necesse est contra scripturam. quia ea que in scriptura ordinem temporis importare videntur. ad ordinem nature Augustinus refert. Secunda vero magis convenit scripture. secundum suam superficiem. quia quod veritas a sanctis patrociniis habet veritatem sustinendo obiectionibus hinc inde factis respondendum est. **A.** Ad primum dicitur quod in perfectione universi in principio creationis non fuit ad hoc ut creatura se in perfectionem perduceret. vel propter imperfectionem facientis. scilicet ut ostenderet universi perfectionem esse a deo per imperfectionem que precessit. Et per hoc ratio ad secundum. **A.** Ad tertium dicitur quod Boetius loquitur quod ad primum principium rerum natura liti. quod quidem est secundum quod res in deo sunt. **A.** Ad quartum dicitur quod Gregorius loquitur secundum suam opinionem. necesse est incouveniens quod circa ea que non sunt de essentia fidei. sancti diversas opiniones habeant in expositionibus scripturarum. **A.** Ad quintum dicitur quod perferat inane et vacua. materia prima intelligitur. ut in littera dei quod in se considerata nullam formam habet. prececidit autem alia non tempore sed natura.

A. secundum sic prececidit. videtur quod materia illa in qua omnia sunt simul creata vel facta. omni forma carebat illa enim materia primo creata erit perfectior. **da** per distinctionem formarum sequentium non contrapeditur. si aliquam formam habebat. tunc forme superuenientes sunt illi forme supradite. scilicet omnes forme que supradite forme essentiali sunt accidentales. ergo forma quod res in speciebus distinctis constituit sunt accidentales. quod est inconueniens. **S.** Si habebat aliquam formam. forma illa non poterit esse forma mixti corporis. quia hoc presupponit formam miscibilem corpori. similiter non posset esse forma alius elementorum. quia unum elementorum non est naturaliter materia alteri. ut patet in secundo de generatione. Similiter non preesse aliqua alia forma. quia sic aliqua alia forma per se inesset materie que forme elementares. ergo non potest esse quod illa materia in qua sunt omnia simul creata habuit formam. **R.** Que sunt simul creata in materia in una materia sunt facta. sed materia non est una propter hoc quod habeat unam formam. sed propter hoc quod caret omni forma ut commentator dicit in i. metaphisice. ergo materia illa omni forma carebit alias una fuisset. **Sed** contra creatio terminatur ad esse. scilicet materia non habet esse nisi per formam. ergo sine forma creati non potuit. **S.** Augustinus dicit. quod omnia quecumque facta sunt. sunt facta per artem divinam. sed omne agens agit sibi simile. cum ergo sit quedam forma eorum que sunt facta per artem. necesse est quod omnia que divinitus fiunt. habeant formam. et sic materia prima non fuit sine forma creata. **R.** dicitur quod materia prima dupliciter accipi potest. Uno modo secundum quod per primum dicitur ordinem nature. Alio modo secundum quod dicitur ordinem temporis.

primo modo loquendo materia prima nullam formam habet. quia omne compositum ex materia et forma resoluitur ratione in materiam. materia prima potest ordine nature. et cum non sit precedere in infinitum. oportet pervenire ad aliquam materiam: cuius pars non sit alia forma. secundum materiam primam sic acceptam non potest esse sine aliqua forma sibi inherente. quia illa forma non sit pars eius. quia cum dicimus esse simpliciter intelligimus esse in actu. quod non est nisi per formam. et per hoc patet quod si accipiamus materiam primam secundo modo loquendi. id est. quod primo ante omnia est creata. non potest omni forma carere. habuit autem formam non unam in omnibus suis partibus. sed diversas quod designat ipsa scriptura. quod statim in principio creationis terram et aquam nominat. per quod duo etiam alia elementa intelliguntur. Sic ergo dicitur secundum opinionem que ponit non omnia simul creata esse in formis distinctis. quod materia prima habuit formas elementares substantiales. statim in sui creatione. quia non ad hoc perfecte inessent elementis vires naturales. que sunt principia operationum naturalium in eis. **A.** Ad primum ergo dicitur quod ratio illa prececidit si ponatur quod materia prima habuit unam formam secundum omnem sui partem quod postmodum in rebus distinctis remaneat. nos autem ponimus materiam primam diversas partes. diversas formas elementares habuisse. Et per hoc patet responsio ad secundum. **A.** Ad tertium dicitur quod materia proportionatur ei quod est ex materia. unde sic totum universum est. quasi unum corpus unitate ordinis non continuatis. ita materia prima creata habuit quod ad ordinem unitatem. non autem unitatem forme. tota enim ordinabatur ad constitutionem universi perfecti. et sic tota habebat materie rationem. put erat in potentia ad ulteriorem perfectionem. quia aliqua perfectio iam ei inesset.

A. tertium sic prececidit. videtur quod si omnia sunt simul creata. non possit distinctio dierum convenienter saluari. Dies enim tempus quoddam designat. ergo numerus dierum successione temporis importat. due partes temporis non sunt simul. si ergo in prima rerum constitutione non fuit successio. videtur quod non fuerit ibi numerus dierum. **S.** Si dicatur quod dies accipitur per cognitionem angelorum. Contra angelus omnia in sebo cognoscit una cognitione sicut et verbum. si ergo cognitio angeli dies dicitur. non debet pluralitas dierum distingui. **S.** Dicitur adiungitur nocte. qui est inter vesperem et mane. sed iter dies illos vesperem et mane numerat. cuius ergo non est que obscuritate importat. ad angelorum cognitionem pertinere non possit. videtur quod dies sumi non possit modo predicto. **S.** Quilibet dies sicut habet vesperem et mane ita et meridiem. scilicet meridiem non potest cognitioni angelorum ascribi. cum ex hoc ipso quod angelus est creatura a plena luce distet. **S.** videtur quod eius cognitio dies pervenit dici non possit. **S.** Cognitio angelica est uniformis respectu omnium cum non sit a rebus accepta. si ergo per diem cognitio angelica designatur. oportet quod omnes dies essent uniformes. quod non videtur. cum primum dies habeat vesperem et non mane. septimum econverso. **R.** dicitur quod sicut de distinctione rerum. alius ab alijs sanctis aliter sentit. ita et de assignatione dierum. Nam alij sancti ad litteram intelligunt dies per successiones temporum distinctos. sicut et nunc distinguunt. quod quidem Augustinus non videtur precipue propter hoc quod cum deus non successivus operetur sed solo impio. placet totum opus quod uni dici ascribitur in momento temporis esse completum. unde refertur duum tempus eiusdem diei supflucere videretur. nisi forte diceretur secundum alios quod per hoc magis distinctio rerum designatur. unde Augustinus per diem intelligit angelicam cognitionem et per vi. dies cognitionum vi. generum rerum. sic per primum diem cognitionum creaturarum spiritualium. per secundum ordinem celestium. per tertium elementorum. per quartum stellarum. per quintum animalium et piscium. per sextum aialium et hominum. Qui quidem numerus ratione sue perfectionis competit perfectioni universi. Sic ergo cum dicitur aliquid dei

opus esse factam aliqua die. intelligit esse factum angelo cognoscere. **¶** Ad primum ergo dñm. q. obiectio illa. pce dit fm q. dies materialiter et nō spiritualiter intelligit. **¶** Ad scdm dñm. q. cognitio angeli qua cognoscit res in xpo. Quis sit vna ex parte mediū quo cognoscit. tñ ē multiplex et pte rerum cognitaz. **¶** Ad tertium dñm. q. signatē scriptura in cōstitutiōe rerū noctem nō nō minar inter dies. quia cognitio angelice nor culpe vel ignorantie nō admiscetur. nec oportet omnia que sunt in die corporali inueniri in die spūali. **¶** Ad qrtum dñm. q. meridies est absqz omni p̄mitione tenebre. vnde p meridiē signatur cognitio diuina. qua res in seipā cognoscit. p mane vero intelligit. cognitio qua angeli cognoscit res in xpo. quia hec cognitio tendit a tenebris naturalis defectus in lucē diuinā p̄cipiendā. p vespere vero cognitio creature in p̄pā natura. quia hec cognitio terminat ad creaturā. que de se deficiēs est. sicut vespere terminat ad noctē. et in angelo cognoscere nō culpe fieret si in creatura remaneret eam in laude dei non referēs. **¶** Ad qntum dñm. q. angelus seipm non cognouit p̄us in verbo q̄s in p̄pā natura. quia p̄us nō potuit intelligere q̄s in p̄pā natura. vnde p̄mus dies qui signat cognitioē angeli qua se cognoscit mane nō habet s̄z solum vespere. dies aut septimus signat cognitioē diuine quietis. q̄ in seipō quiescit. cui nulla tenebra admiscet. nec aliquo fine terminat. et ppter h̄ vespere ram nō habet.

H qrtum sic pceditur. videt q̄ in cōueniēter in lra dei opa distinguat. Nihil enī a deo operatum est eternū. sed dispositio rerū in xpo ē eterna. nō ergo debet dici opatio. **¶** Ma-teria non creat sine forma vt supra dictū est. forma autem est distinctiōis p̄cipiū. q̄ opus creatiōis et distinctiōis nō sunt distinguēda. **¶** Ubicunqz est multitudo ibi est distinctiō. sed in ope creatiōis multitudo iuenit. quia ponunt q̄rtuor simul creata. scz celū empir̄reum. angelica natura. materia corporalis. et tempus. ergo in opatione creatiōis includit opus distinctiōis. **¶** Sicut distinctiōis opus distinguit ab ope creatiōis. ita opus ornat ab ope distinctiōis. cū ergo opus ornat p̄termittat. videt q̄ in sufficiēs sit enumeratio operū diuinorū. **¶** Opus iustificatiōis. glorificatiōis. et creatiōis animarū sub nullo horū opep̄ continetur. q̄ in sufficiēter q̄rtuor dei opa assignant. **¶** dñm q̄ duplex est opatio. vna que est in ipō opante. vt velle intelligere. et huiusmodi. et fm hoc sumit p̄mus modus. scz fm q̄ deus opat in xpo omnia disponēdo. Alia ope/ratio est que trāsit in rem exteriorē. sicut scribere vel edificare. hic autē opatio p̄ deo attribui dupliciter. Uno modo mediāte opatione alteri creature. et sic ē q̄rtus modus fm q̄ deus opatur ex p̄mordialibz nature se/minibz. Alio modo imēdiāte absqz opatione alteri creature. et hoc dupliciter. Uno modo q̄rtum ad p̄ductiōnem sube p̄cipiōz naturalū. et sic est sc̄a opatio. que hic ponit scz creatiō. Alio modo q̄rtum ad collationēz h̄tutum naturalū factam p̄cipiōz nature. p quas p̄n/cipia naturalia abinuicē distinguūt. et sic est tertia ope/ratio. q̄ hic ponit scz distinctiōis. **¶** Ad primum dñm. q. operationi q̄sistit i ipō opante nō respōdet aliqz ope/ratiū. sed solum opatio que pcedit in rem exteriorē. vnde nō sequitur q̄ sit aliqz opatum a deo ab eterno. **¶** Ad scdm dñm. q. q̄uis in ipā creatiōe fuerit aliqua rerū distinctiō ppter formas substantiales. nō tñ fuit cōplera. sed eius cōpletio attendit p hoc q̄ h̄tutes actiue et passiue rebus naturalibz pferunt. **¶** Ad tertium dñm. q. illa q̄rtuor coeua sunt fm genus distincta. sed oportet

ulterius vt in eis fm spēs distinctiō attendat. que ad opus distinctiōis p̄tinet. horū autē numer⁹ ex hoc accipit. q̄ inter p̄mo creata cōnumerant ea que nō possunt in eadem p̄cipia naturalia reduci. Accidēs autē et substantia non pueniūt in materia. Similiter nec suba sp̄ritualis. et corporalis. nec etiā corpora inferiora et superiora. et ideo inter p̄mo creata ponit q̄rtū ad spūalia natura angelica. q̄rtum ad corpora superiora celum empir̄reū. q̄d ceteris est nobilius. q̄rtum ad corpora inferiora materia p̄ma. de qua omnia pducunt. q̄rtum ad accidētia tēpus q̄d solum ē extra ea que dēnomīnāt et vniū respectu oim. **¶** Ad qrtū dñm. q. opus ornat quodāmodo includit q̄dēz fm q̄ opus distinctiōis cōmuniter accipit. p vnaquaqz distinctiōē. distinguit vero fm q̄ opus distinctiōis intelligit distinctiō p̄cipaliū p̄tūz mūdi. que fit p h̄tutes generales eis collatas. sicut in h̄ q̄ elemēta adinuicē scernūt. Denatus autē fm q̄ spēs constituūt a p̄cipalibz mūdi p̄tib⁹ existentes. sicut stelle in celo. aues in aere. pisces in aquis. et animalia i terra. et hoc est fm q̄ rebus cōferunt h̄tutes ad determinatas spēs ordinate. **¶** Ad qntū dñm. q. omnia huiusmodi opera ad q̄rtam opationem reducunt. q̄ natura p̄s existens pōt ad hoc aliquo modo cooperari. salteqz disponendo. q̄uis non sufficiēter p̄ficiendo.

Distinctio XIII

Prima autē distinctio nis opatio tē. **¶** Dic q̄runt q̄rtuor. **¶** P̄mo vtz lux de cuius creatiōe hic agitur sit lux spūalis vel corporalis. **¶** Sc̄do si est. vtrū sit substantia vel accidēs. **¶** Tertio de modo p̄ductiōis ipsius. **¶** Quarto q̄lter et alia sint facta p verbum.

H primum sic pceditur. videt q̄ lux cui⁹ hic p̄ductiō cōmemorat fuit lux spūalis. lux enim dei causa existit. Dies autē cognitio angelica hic intelligit fm Aug⁹. cuius p̄cipiū nō est aliqz corporeale. q̄ lux de qua hic agit nō est aliqz corporeale s̄z spūale. **¶** Inter ceteras creaturas sube spūales sūt nobiliores. nec pueniēter potuisset cor creatiō p̄termitti a legislatore in scriptura diuina. nō autē cōmemorat vbi intelligit p̄ celi creatiōē et lucis distinctiōem. ergo lux aliqz spūale hic assignat. **¶** Creatiō vniuscuiusqz debet cōmemorari i suo p̄fectissimo quia p̄fectum naturaliter est p̄us imp̄fecto. sed lux p̄fectissime inuenit in spūali natura. et p̄cipue diffusio et manifestatio que ad lucis p̄tinent rōnem. ergo q̄d hic dicit de lucis creatiōe. oportet intelligi in spūali natura. **¶** Sed cōtra de rerū institutiōe debuit esse vni⁹z mis doctrina. s̄z aliqua quorū creatiō a p̄cipiō sc̄a. recitat p̄p̄e et non metaphorice intelligunt. sicut q̄ dicitur de plantis et animalibz. cū ergo lux in spūalibus metaphorice dicat. vt patet p Ambro. qui ponit splendorē inter ea que de deo transumptiue dicunt. videt q̄ lux hic accipitur non pro spūali sed corporali. **¶** Lucem de qua hic agitur tenebre p̄cesserunt. vt patet sc̄a. i. sed tenebre spūales que sunt ignorantia vel culpa. non p̄cedunt lucem spūalem. cum angelus i p̄cipiō sue creatiōis malus non fuit. vt supra dictū est. ergo p lucem non potest hic intelligi lux spūalis. **¶** dicendū. q̄ lux accipit hic et p spūali et p corporali. Sed fm diuersorū expositionē. Aug⁹ nanqz p̄ fuit q̄ per celum intelligitur spūalis natura et p lucem eius formatio. qua formata est ad verbum conuersa. sicut per terras intelligitur corporalis materia. et p alia subsequētia opa formatio ei⁹ ad determinatas spēs. **¶** Sc̄bz h̄o Basiliū et alios cōmemorat hic creatiō lu

cis corporalis. q̄ ideo p̄mo inter cetera opa ponit. q̄ ē p̄ma qualitas actiua p̄ quam corpora sup̄iora z inferi/ ora agunt. opus enī distinctionis vel ornatus attendi/ tur. fm hoc q̄ reb⁹ vtutes actiue sunt collate vel gene/ rales vel sp̄ales. vnde in p̄ncipio poni debuit luc⁹ cō/ dicio scdm̄ etiā expositionē Aug⁹. idem ordo compe/ tit. Nam formatio sp̄ialis nature formatōem corpora/ lis p̄cedere debet. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ¶ Ratio illa p̄ce/ dit fm̄ intentionē Aug⁹. fm̄ alios enī p̄ diem nō signa/ tur angelica cognitio. sed illustratio lucis corporalis. ¶ Ad scdm̄ dōm. ¶ fm̄ Basiliū. i. bō angeloz creatio p̄missa est. q̄ fm̄ cum angeli ante mūdū corporalem creati sūt. Moyses aut corporalis mūdi institutionez manifestare intēdebat. Supponēdo vō fm̄ cōmūem opinionē. q̄ angeli cum mūdo corporali creati sunt. p̄t dici q̄ Moy. rudi populo loq̄bat q̄ ad sp̄alia capien/ da nō erat ydone⁹. ¶ Ad tertiu dōm. ¶ manifestatio z diffusio p̄modū corporale luci corporali competit. nō tñ sequit q̄ vbi est verior manifestatio vel diffusio. ibi verius nomē lucis dicat. sicut nō sequit q̄ vbi veri/ or cognitio ibi verius cognitio dicat. p̄ hoc q̄ visio est cognitio q̄daz. ¶ Ad q̄rtum dōm. ¶ Aug⁹. videt vel/ le. q̄ lux in sp̄alib⁹ p̄rie accipiat. Amb. z Dyo⁹. videt sentire p̄rarium. vtrūq̄ aut p̄t sustineri. vt dictū Am/ bro. z Dyo. referat. ad ip̄m luc⁹ nomē. Dictū aut Aug⁹. ad p̄rietatē lucis. fm̄ quā natura lucis a corporalibus ad sp̄alia trāffert. ideo autē post in hoc p̄mo ope me/ taphorica locutiōe opus fuit q̄ i sequenti. q̄ sp̄alia hominib⁹ z maxie rudib⁹ p̄ corporaliū similitudines ma/ nifestant. ¶ Ad q̄ntum dōm. ¶ fm̄ expositionē Aug. tenebre nō p̄cesserunt lucem tpe sed natura. quia etiā sp̄alis natura in se p̄siderata tenebrosa ē. nisi diuini tus illuminaret.

¶ Ad scdm̄ sic p̄cedit. videt q̄ lux corporalis de qua h̄ agit nō sit accidēs. Aug⁹ enī dicit in li. li. ar. q̄ lux in corporib⁹ tenet p̄mū locū. z p̄b⁹ in q̄nto topicor. q̄ lux est sp̄s ignis. nullū autem corpus est accidēs. ḡ lux nō est accidēs. ¶ Cuiusq̄ p̄ueniunt corporis p̄rietates illud est corpus. s̄ lux ē b̄mōi. cum dicat moueri reuerberari. iungi aliq̄ luci z ab ea separi. q̄ om̄ia sunt corporū. ḡ lux est corpus. et sic idem q̄d p̄us. ¶ Cuiuslibet passibili qualitatis est ali/ quid p̄rariū. sed luci nō est aliqd p̄rariū. ḡ non ē pas/ sibilis q̄litas. sed nō p̄t ad aliam sp̄cie q̄litas reduci. nec in aliud genus accidentis. ḡ lux nō est accidēs. ¶ Sed p̄ra est q̄d Dam. dicit lucem ēē q̄litate ignis. ¶ Lux fm̄ p̄m est actus lucidi siue formati. ois aut forma q̄ aduenit z recedit ab eo cuius ē. sp̄cie non mu/ tans est accidēs. hoc autē de luce videm⁹. q̄ idem sp̄cie est aer lucidus z tenebrosus. ḡ lux est accidēs. ¶ Dico/ cēdū. q̄ circa naturā lucis sūt multe opinionēs. ¶ Qui/ dam enī dicūt lucē esse corpus a corpore solari effluēs. ¶ Cōtra q̄d est q̄ sequeret duo corpora esse in eodē lo/ co. sc̄z lucē z aerem. z corpus aliqd moueri in instanti. cum in instāti quo sol est in oriēte illuminet aer vsq̄ in occidentē. ¶ Et ideo aliq̄ dicūt. q̄ lumē receptum i aere est accidēs. s̄ lux put est in sole est forma subalis eius. ¶ Cōtra q̄d est q̄ forma subalis nō est sensibilis p̄ se i so/ lum p̄ accidēs. z itez. sol fm̄ similitudinē sue luc⁹ cau/ sat lumē in aere. q̄d p̄stat accidēs esse. ¶ Et ideo aliq̄ dicūt q̄ lux nihil aliud ē. nisi euidentia coloris. ¶ Cōtra q̄d ē q̄ lux aliq̄n apparet z color occultat. sicut p̄t in noctilu/ cis. quaz i nocte color occultat z lux apparet. ¶ Et ideo aliq̄ dicūt q̄ lumē fm̄ q̄ est in aere habet esse sp̄iale tñ. ¶ Est enī intensio lucis solaris in aere similis. sp̄iei lapi/ dis in aere. sed hoc nō p̄t ēē. q̄ b̄mōi intentiones nō fa/

ciūt trāsmutationē in natura. q̄d tñ p̄stat de lumē. ¶ Est enī calfactionis p̄ncipiū. z ideo dōm. q̄ lux tam in so/ le q̄ in aere est q̄litas. s̄ in sole est tanq̄ q̄litas p̄ria et naturalis. s̄ i aere sicut q̄litas ab alio mutata. put etiā calor aliter est in igne z in corpore calefacto. z sic ignis p̄ calorem suū agit ita z sol p̄ lucem. z inde ē q̄ p̄ lucem fit om̄is alteratio in istis inferioribus. vt Dyo. dicit. q̄ ip̄a ē q̄litas p̄mi alterat⁹. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm. ¶ Aug. z p̄b⁹ accipiunt lucē p̄ corpore lucido. in q̄ maxime lux inuenit q̄tum ad inferiora corpora q̄d est ignis. ¶ Ad scdm̄ dōm. ¶ om̄ia ista dicunt de luce v̄ radio q̄ me/ taphorice z nō fm̄ p̄rietatē. ¶ Ad tertiu dōm q̄ opoz/ ter lucem ēē in tertia sp̄cie q̄litas sicut z alia sensibi/ lia p̄ se. nō tñ habet p̄rariū. eo q̄ est q̄litas p̄mi alteran/ tis q̄d p̄rietate caret.

¶ Ad tertiu sic p̄cedit. videt q̄ in cōueniēter luc⁹ p̄ductio referat. totius enī lumis corporalis p̄ncipiū sol ēē videt. sed p̄ncipiū est p̄us p̄nci/ piato. ḡ lucis p̄ductio nō debuit poni an p̄o/ ductionē solis. ¶ Lux nō facit diem z noctē. nisi p̄ motū alicui⁹ corporis q̄d circulariter mouet. s̄ lux p̄i/ mo creata diem z noctē faciebat. vt patz. ¶ Sc̄. j. ḡ videt q̄ nō debuit tradi. p̄ductio lucis. s̄ alicui⁹ corporis lu/ centis. ¶ Deus creaturas visibiles facit ad sue porē tie manifestationē. sed lux est p̄ncipiū manifestat⁹. ḡ statim a p̄ncipio lucē facere debuit. vt lux tenebris nō p̄ueniret. ¶ Sc̄. j. d. q̄ lumina celi sc̄a sūt. vt sint in tpa dies z annos. si ḡ lux de cui⁹ creatiōe hic agit diē a nocte distinguebat. videt q̄ creatio luminariū super/ flua fuerit. ¶ Dōm. ¶ sicut dictū est. op⁹ distincti/ onis attendit. fm̄ q̄ p̄es mūdi adinuicē sūt distincte. p̄ hoc q̄ eis sūt collate vtutes actiue generales ad p̄a/ gationē naturalū effectū. p̄es autē mūdi possunt ad tertiu reduci. Quaz sup̄ma est totum corp⁹ celeste. Inf̄/ ma corp⁹ terrestre. media tria elemēta. cū vtroq̄ exte/ moz p̄ueniētia. hoz triū p̄mū triplex distinctio p̄t at/ tendi. quaz p̄ma est distinctio p̄me p̄is ab vltima. z h̄ p̄tinet ad p̄mam diem. Secūda est distinctio p̄me p̄is a media. z hoc p̄tinet ad scdm̄ diē. Tercia ē distin/ ctio medie p̄is ab vltima. z hoc p̄tinet ad tertiu diem. corpus aut celeste q̄d est lucidū distinguit a terrestri per lucē. q̄ est etiā cōmūis vtus. p̄ quā om̄ia corpora cele/ stia agūt. z sic p̄ueniēter p̄mū distinctiōis opus est p̄ lu/ cis p̄ductionē. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm. q̄ corpus solare q̄tū ad suam subaz creatū fuit iter p̄ma creata. s̄ i p̄mo diē itelligit sibi fuisse lux collata. in q̄rto vero diē itelligit sibi fuisse collata vtus specialis. in q̄ ab alijs corpo/ ribus celestib⁹ distinguit. z q̄ suba solis habet vtutes generalē actiua. sc̄z lucē. est in formis respectu vtut⁹ spe/ cialis. ideo s̄ in lra. q̄ de illa luce corpus solis forma/ tum est. ¶ Ad scdm̄ dōm. ¶ sube specialius vel p̄nci/ paliū p̄mū mundi statim a p̄ncipio create fuerūt. sed postmodū sunt eis vtutes generales vel speciales attri/ bute. vnde nō fuit dōm in p̄ma diē q̄ corpora lucida fu/ erunt facta. sed q̄ lux sit eis data. z sic p̄ motū circula/ rem corporis lucidi dies z nox fiebat. Quāuis Dam. di/ cere videat q̄ tunc dies z nox facta fuerūt p̄ emissionē z subtractionē radioz. q̄d nō videt p̄ueniens. cū emis/ sio radioz sit naturalis z nō volūtaria. ¶ Ad tertiu dōm. ¶ Quidam dicunt opus distinctiōis statim cum ope creationis incepisse. ita q̄ opus creationis ad p̄i/ mum diem p̄tineat. Sed melius videtur sustinendo. q̄ distinctio rerum per formas non sit facta simul. q̄ creatio fuerit an̄ omnē diem. z sic lucis carentia. q̄ tene/ bra nominat lucē p̄cessit. decuit enī vt ab impfectione ad p̄fectū diuina opa ducerent. ¶ Ad q̄rtum dōm. ¶

in pductioe illius lucis intelligit solis & eius generalis
co:poz celestiu. & ideo oportuit postmodu fieri metio
ne de formatioe luminariu. i qd' & rures spales continet.

Ad qrtum sic pcedit. videtur qd' no omia sint
facta p dei verbu. qd' eni sit a solo vbo. statim
est cum verbu pferitur. s; verbu est ab eterno
platu a deo. & si p verbu res facte sint. videt
q fuerint ab eterno. **P**er denotat causam. si g pa
ter dr res fecisse p verbu. videtur qd' verbu sit causa ope
rationis patris. & ita eius essentie cu sua opatio sit eius
essencia. **P**er opus creatiois totu trinitatis est. si g p
verbu creatio reru facta dr. videtur qd' pari rone de spu
sacro i rerum creatioe metio fieri debuerit. **I**n his
que sunt p verbu. ipm dicere est facere. si g res sunt facte
p verbu. no oportuisset dicere qd' postqz dictu est dixit de
us fiat firmamentum adderet. & fecit deus firmamentu.
Sed ptra e qd' dr **Joh. 1.** Omia p ipm facta sunt. **P**er
ddm q cum dr aliquis facere p aliqd' hec ppositio per
causam opationis demonstrat qd' pt esse duplici. Uno
modo fm q opatio ad opatum terminat. vt intelligam
p hoc fieri rem. q facit eam suscipe actioem pncipalis
agctis. & sic p designat causam media. q qdem e instru
mentu. cum no habet virtutem eade numero cu pncipa
li agere. & sic dr b; pcutit p baculum. vel rex opari p bal
liu. Alio modo p designat causam opationis. fm q erit
ab opante. & sic p illud dr res opari qd' est ei causa opan
di sine p modu finis. siue p modu forme. sicut dr ignis
calefacere p calorem. siue p modu superioris agctis. si
cut balliu dr opari p regem. Verbu g dei potest sumi
z rone eius qd' est sibi ppiu qd' e ppositio filij. & sic pa
ter dr opari p verbu pmo modo. qz scz genuit verbum.
qd' est opator pncipiu. nec tamen est instrumentu patris.
vt arriani dixerunt. quia habet eandem numero virtutem
cum patre. Potest etia sumi rone eius qd' ei appropriat
scz diuine sapientie vel artis. & sic pater dr opari p vbum
scdo modo. sicut opari p suam sapientia. **A**d pmiu g
ddm. q ea que sunt p verbu. no oportet qd' fiat qrtu cum
qz est verbu. sed quando p verbu determinatur est eis vt
sint. **A**d scdm ptra solutio ex dictis. quia causalitas p
positionis no refert ad opantes. sed ad opatum. **A**d
tertiu dd. q tam in opatione creatiois. qz i opatioe for
mationis reru sit metio de trib' psonis. in ope qdem
creatiois psona patris intelligit. p deum creante. psona
filij pncipiu i q creatu sunt. psona spu sancti in spu q
aquis supcrebat. Similiter in ope formationis psona
patris p deum dicente. psona filij p verbu qd' dr dixit.
psona spu sancti in approbatioe rez factaz. cum dr vi
dit de' &c. quia eni verbu importat rone dictionu. et
ideo rez informitati no pueniebat nome vbi. sed solu
formationi. informitati vero nome pncipij. **A**d qrtu
ddm. q p hoc qd' idem dr dixit deus. intelligit esse
reru in vbo. p hoc qd' fecit. intelligit esse reru i intelli
gentia angelica. p hoc aut qd' dr factum est intelligit esse
reru in ppa natura. & quia supius angelus cognitio
nem hfc no potuit anteqz in ppa natura esset. ideo in
ope pme dici qd' ad angelos pntet fm Aug'. no iterpo
nitur & fecit deus. vel si hoc opus ad lucem corporalem
refert. hoc ideo dr: quia esse lucis e in pnuo fieri. nec
in ea differt esse factum et fieri.

DI.

XIII

Orit quoq; deus fiat
firmamentu. **D**icet duplex qstio. **P**ri
ma de ope scde diei. **S**cda de ope tercie
diei. **C**irca pmiu qrunf duo. **P**rimo de aqs que
sunt supra firmamentu. **S**cdo de ipo firmamento.

Ad pmiu sic pceditur. videt qd' aque que supra
firmamentu ee dicuntur. sint eiusde nature cu
inferiorib'. iter ca eni que sunt fm suas natu
ras distincta: no nece e esse aliqd' distinguens.
sed firmamentu ponit. qst distinguens aquas superiores
ab inferioribus. vt ptra **Gen. 1.** g superiores & inferiores
sunt eiusde nature. **S**ed ubi dicunt qd' hoc modo se ha
bet celum in mudo. sicut cor i aiali. sed cor in animali e
situm i medio. & in eius supmo est cerebrum. qd' e aquee
nature. g in mudo supra celu sunt aque. **C**orpo
ra celestia p suu motum sunt causa caloris. vt pbus dicit
infi. de ce. & m. sed saturn' inter planetas velociorem
habet motu. qrtum ad motu diurnu. qz in vna die mo
tu suo maiore circu lu ptrasit. g motu suo maxime cau
sa caloz eet nisi aliqd' impediret. inuenit aut esse frigi
dissimus. g sua caliditas impedit in circularitate aliq
rum co:poz frigidoz. & sic videt qd' supra firmamentu
sint aque frigide. **S**ed ptra. quato aliqd' corpus e su
perius in situ tato est subtilius. sed aq non est subtilissi
mu co:poz. g no debet esse supra omia co:pora. **S**ed
nihil est extra suu locum naturale: nisi p violentia. sed
nihil violenter est supra luna. qz co:pora illa sunt impassi
bilia. cum g locus naturalis aque sit circa terra. videt
q supra celos aque hui' nature no sunt. **P**er dd. q
supra firmamentu aliquas aquas ee dicere optet. ppter
autoritate scripture. cui non est phas repugnare. p has
aut aquas qdaz intelligit aquas eiusde speciei cu his
q apud nos sunt. **S**ed b no pt esse fm natura i cui' insti
tutione optet requiri qd' natura reru patiat. nuqd' de
facere possit vt Aug' dicit. & ideo aliq p has aquas itela
ligunt spiales subas. **S**ed hoc no videt lfe puenire q
dicit firmamentu diuidere aquas ab aqs nisi forte itel
ligatur. q firmamentu diuidit sicut mediu i ordine na
ture. vt pte incorruptibilitate habes cu spua lib' sub
stantijs. motu aut co:porale cu substantijs inferioribus
Quid vero dicunt. q p firmamentu intelligit aer iste sup
quem aque pluuiaz generatur. & hoc non videt pueni
ens omiino. **N**a in firmamento postea subdit solem & lu
nam & stellas positas ee. qd' de aere itelligi no potest. vñ
puenictus dicit potest. q aque ille no sint eiusde natu
re cum aqs istis. s; aliqd' corp' circulare de natura vni
tate essentie aquaz nome habet. qd' ponit supra speraz
stellaz fixarum etia ab astrologis & est totu dyaphonu
no hns aliquam prem lucidam actu. & p hanc similitu
dine dr celum aqueu vel cristallinum. sicut corp' qd' est
totum lucidu actu. similitudine dr celu igneu siue cm
pirreu. **A**d pmiu g dd. q firmamentu dr aquas ab
aquis distinguere. no qst eaz distinctioem causans. s;
qz fm locu iter eas ponit. **A**d scdm dd. q cor i ani
mali in medio ponit ad maiore sui pseruatoem. celum
aut pseruatione no indiget. cu d se sit impassibile. vñ
no est simile. **A**d tertiu dd. q saturn' l; habeat mo
tum velocissimu vt dictu est. dr tamen frigidus effectiue
ppter naturale virtute. qua habet ad infrigidadu. mo
tus eni co:poz celestiu e causa inferioru alterationu. fm
q p eu appropinquat & elogatur vtutes actiue: q sunt i
co:porib' celestib' ab his inferiorib'.

Ad scdm sic pceditur. videt qd' inconuenient fir
mamentu pductio describat. firmamentu eni ce
lum vocat. **Gen. 1.** sed celu legitur creatu in
pncipio ante omes dies. g inconuenienter scda
die firmamentu fieri describit. **P**er firmamentu di
citur in quo sol & luna & stelle sunt sita vt ptra **Gen. 1.** sed
sol & luna & stelle sunt i diuersis speris. vt astrologi pzo
bant. g de firmamento n odebuit scriptura facere metio
nem sicut de vno co:pe. **P**er Raban' ponit septe celos

scz empiricū. cristallinū. sydereū. igneū. olīpiū. ethe-
reū. aereū. firmamētū autē videt esse celum sydereū
cum in eo sydera posita eē legātur. Nō g̃ de eius forma
tione potius debuit fieri mentio q̃ de alijs celis. ¶ **I**n
co: p̃ q̃ circulariter mouet. maxima fixio siue fir-
mitas est i centro. Ceterū autē mūdi est terra. nomen
g̃ firmamēti magis debuit ēre attribui q̃ celo. ¶ **C**e-
lum fm alijs sanctos ponit esse de natura q̃rtuor ele-
mentoz. firmamētū autē in ista rāgitur q̃si ab alijs ele-
mentis distinctū. g̃ videtur q̃ incōueniēter nōmē firma-
mentū celū designet. ¶ **R.** dōm. q̃ sicut in p̃ma die posi-
ta ē distinctio sup̃me p̃tis mūdi ab infima. ita ad scdā
diem p̃tiner distinctio sup̃me p̃tis a media. q̃ q̃dem di-
stinctio accēditur fm b̃ q̃ in alterationib⁹ q̃ in medijs
elementis plurime sūt. z etiā i alijs motib⁹ se habet cor-
pus celeste vt mouens z alterās. z alia vt mora z altera-
ta. ¶ **I**ntelligendū est g̃ in hac scdā die esse celesti cor-
pori virtutem vniuersalē mouēdi inferiora corpora attribu-
tam. z quia i om̃i alteratione op̃et puenire ad aliquod
primū alterās nō alteratū. ideo ip̃m celū q̃d tanq̃ p̃-
mū alterans instituit. nōmē firmamēti accepit. p̃t im-
passibilitatē z nature firmitatē. ¶ **A**d primū g̃ dōm q̃
fm Aug⁹. p̃ celum in p̃ncipio creatū itelligitur natura
angelica informis. p̃ firmamētū autē celum corporale
scdm Rabanū vō p̃ celū in p̃ncipio creatum itelligit
celum empiricū. p̃ firmamētū vero scdā die factū; ce-
lum sydereū. p̃t etiam dici celū; idē vtrōq̃ cōmemo-
rari. sed in p̃ncipio creatum fm subam scdā die p̃fectū
siue formatū fm virtutem. ¶ **A**d scdū dōm. q̃ l̃s sint di-
uerse sp̃ere. tñ oēs reputāt q̃si vñū corp⁹. p̃t simi-
litudinē nature. ¶ **A**d tertiū dōm. q̃ numer⁹ illorū se-
p̃tem celoz sic accipi p̃t. Corp⁹ enī aliq̃d dici p̃t celum
duplīciter. Vno modo p̃ p̃rietatē nature. z sic ē triplex
celum. quoz p̃mū est vñiforme z imobile scz empiricū
scd⁹ vñiforme z mobile. s. cristallinū. tertiū difforme z
mobile scz sydereū. Alio modo d̃r aliq̃d corpus celum
p̃pter similitudinē p̃rietatis celestis scz p̃pter altitudi-
nem z claritatē; que i aere z igne iuenitur. Ignis g̃ q̃rtū
ad sup̃remā; p̃tem siue sp̃ere d̃r celum igneū. q̃rtum ad
inferiorem d̃r celum olīpiū a monte olīmo; q̃ vltra
nubes porrigi d̃r. Aer vero q̃rtum ad sup̃iorem sui p̃t
d̃r celū ethereū. p̃pter inflāmāōem ex vicinitate ignis
Nam fm p̃m ether d̃r corpus velocis motus inflām-
abile vel inflāmans. q̃rtum vō ad inferiorem p̃tēz d̃r
celum aereū. z sic p̃t q̃ de om̃ibus celis aliquā siue
mentio in p̃ncipio. ¶ **B**en. ¶ **A**d q̃rtū dōm. q̃ corpus
celeste est firmū; z q̃rtum ad naturā. q̃ non alterat nec
corrūpitur. z q̃rtum ad locum. q̃ extra locū suū ferri
nō p̃t. nec fm totū nec fm aliquā p̃tem. q̃d de terra nō
p̃tingit vñde pot⁹ celum q̃ terra d̃r firmamētū. ¶ **A**d
q̃ntū dōm. q̃ sicut inter p̃hos de natura corporis ce-
lestis diūsa fuit opinio. ita z inter sacros. ¶ **N**ā Basili⁹ et
Aug⁹ platōnē sequētes. posuerūt firmamētū de natu-
ra q̃rtuor elementoz. Dyo. vō Bris. sequēs. posuit ip̃m
esse alterius nature. Quoz ratio est. q̃ cum motus sit
actus existentis i potētia. z alterius nature. sit motus
alius. q̃ corporis celestis motus ē tñ ad naturā ele-
mentoz nō ad formā. ideo ip̃oz est alia potētia z natu-
ra. h̃ enī nō est d̃r p̃tib⁹ ad fidē. z ideo nō est incōueniēs
si sup̃ hoc diuersa sentiāt.

Deinde q̃ritur de ope-
re tertiē diei. ¶ **E**t circa hoc q̃runtur duo
¶ **P**rimo de distinctiōe elementoz ab in-
uicem. ¶ **S**ecundo de productione plane-
tarum.

Ad p̃mū sic p̃ceditur. videt q̃ incōueniēs ele-
mentoz distinctio recitet. Ignis enī z aer
sunt nobilioza iter elemēta. cum g̃ de eis nul-
la fuit mentio. videt q̃ insufficiēter elemēto-
rum distinctio tāgatur. ¶ **C**ongregatio aquaz ad
suū locum motū localē designat s; aqua non fuit facta
extra suū locum naturālē. q̃ sic violētū ēt p̃us natura-
li. g̃ cum aqua ante tertiā diem facta fuerit. incōueniē-
ter de eius p̃gregatione in tertiā die fit mētio. ¶ **S**i
cut se habet aer ad aquam. ita aqua ad terrā. sed aqua
vñdiz terram circūdat. g̃ z terram op̃et vñdiz aqua
circūire. z sic nō op̃et in vñū locum p̃gregari. vt arida
appareat. ¶ **I**n p̃stitutione mūdi res fm suā natu-
ram sunt dispositē. si g̃ aque ad vñū locum sunt p̃gre-
gate. videt q̃ p̃tra naturā sit. vt ab illo vno loco ad alia
deriuēt. q̃d inefficiēs fluminū decursus falsū esse ostē-
dit. ¶ **L**ocus vbi aliq̃d elemētū p̃gregat est locus
eius naturalis: in quo vñūq̃d corpus est maxime sim-
plex z purum. sed aqua in mari nō est pura. sed terrestri
p̃mixta. vt ex eius salsedine patet. ergo incōueniēter d̃r
aquas ēē ad mare p̃gregatas sicut ad p̃p̃riū locū. ¶ **R.**
dōm. q̃ tertiā dies depurat tertiē distinctiōi. q̃ est me-
die p̃tis ab infima scz triū elemētoz a fra. q̃ q̃dē distin-
ctio est intelligēda fm virtutes generales elemētis attri-
butas. iter quas q̃si p̃me cristit grauitas z leuitas. co-
p̃ sunt p̃ncipia mot⁹ localis. q̃ naturaliter est p̃m⁹ mo-
tū. z ideo hec distinctio p̃ p̃gregationem aquaz. q̃ mo-
tum localem designat. p̃ueniēter tradit. ¶ **A**d p̃mū g̃
dōm. q̃ sicut d̃r plo p̃ncipiū. ¶ **B**en. legens quattuor ele-
mēta ibi itellet. ¶ **N**ā terra z aqua p̃prio nōmē nomināt.
aerem vero itellet p̃ sp̃m qui aquis sup̃fer. ignem ve-
ro p̃ celum. quem igne nature cristimauit ēē. z simili-
ter itellet. ¶ **R**abi moy. excepto q̃ per celum itellet
q̃ntam essentiā. ignem vero p̃ tenebras. eo q̃ ignis in
p̃p̃ia sp̃era nō luceat fm p̃hos. ¶ **S**z quia q̃d d̃r de sp̃itū
tū p̃ueniētiū ad sp̃itū sanctū refertur. ideo potest di-
ci. q̃ ignis z aer sunt intermissa. p̃t p̃p̃li ruditatē q̃ cor-
pora nō cristimauit. nisi ea que palpari possunt. vel p̃t
dici q̃ ignis z aer q̃rtum ad sup̃iorem p̃tem signāt p̃
celum. vel firmamētū p̃pter suā altitudinē. inferior ve-
ro pars aeris p̃ aquam. p̃pter humiditatē ex aque etia;
cōgregatione in vñū locum dispositio aeris dat intel-
ligi q̃ aer accessit vñde aqua recesserat z ecōuerso. ¶ **A**d
scdū dōm. q̃ aque nō sunt extra locum suū facte. sed
quia nondū eis p̃fecte inerat virtus grauitatis. que eis
fm speciē suā debetur. nōdū ad p̃p̃rium locū; om̃ino
redacte erant. nec est simile de aquis ante sui p̃fectiōem
z post. ¶ **A**d tertiū dōm. q̃ necessitate finis factum est.
vt aqua non vñdiz terrā circūiret. z vt scz in terra ani-
malū z plantaz generatio esse posset. competit etiam
hoc elemētoz nature. ¶ **N**ā terra q̃si grossissima mini-
mā habet q̃ntitatē. z tota in vñū p̃stringit. Aer vero
tanq̃ subtilior vñdiz terrā z aquam circūdat. Aqua
vero medio modo se habet. Nam circūit q̃dem terram
in gyrum. sed nō fm omnē eius sup̃ficiem. ¶ **A**d q̃rtū
dōm. q̃ ex virtute corporoz celestū sit. q̃ aque a loco p̃-
cipali decurrūt p̃ terram. ad generatiōem corporoz mi-
nutorū. z ideo non est p̃tra naturā. quia ea q̃ in corpo-
ribus inferioribus sūt. ex actiōe sup̃ior naturalia sūt.
vt cōmētatoz dicit i tertiō d̃ ce. z mū. ¶ **A**d q̃ntū dōm
q̃ aq̃ maris i sup̃iori p̃tē ē falsa. p̃t admixtiōem vapo-
ris terrestris. cū adustione solaris radij. s; i pfundo ē
dulce. elemēta enī i suis extremitatib⁹ seinuicē alterāt.

Ad scdū sic p̃ceditur. videt q̃ incōueniēter
plantarū p̃ductio. scz tertiē diei describatur.
opus enī distinctiōis ad p̃ncipales p̃tes mūdi

sed plante non sunt hmoi. ergo earz productio non debuit poni inter opadistinctiois. **P**hs dicit q sol est pater plantarū. terra vero mater. sed solis formatio describit in qrtio die. q̄ incōueniēter dicit plātas tertia die esse pducas. **P**ost peccatū homis dicitur. **Gen. 3.** q̄ deus dicit homi q̄ terra ei spinas z tribulos germinaret. dicit etiā **Gen. 11.** q̄ deus pducit de humo omne lignum pulchrū visu. ergo videt q̄ incōueniēter plātarum productio tertia diei ascribitur. **S**icut plante i terra figunt ita z corpora mineralia. si q̄ plantaz generatio cū tre discedere ponit. videt q̄ incōueniēter mineralia preemittant. **F**irmamentū est nobili⁹ q̄ ipa elemēta z plante sed in scda die qua factū est firmamentum non ponit aliud ptinens ad opis approbationem. q̄ mulcomin⁹ debuit in tertia die ponit q̄ tamē ponitur cum dicit vidit deus q̄ bonuz esset. **R**dm q̄ sicut dicitur est. ad tertia diem ptinet q̄ elementis naturales vtutes sunt attribuite. ad pductionem aut plātarz sufficunt vtutes elementoz. cui vtute celesti q̄d ptz ex hoc q̄ plante generant in terra spore absqz illo semine. z ideo pueniēter plantarū productio in tertia die ponit. s; tñ hec plantarū productio aliter exponit ab au⁹ z ab alijs sanctis. **A**ug⁹ enim vult q̄ in tertia die plāte fuerūt pducite solum fm vtutem seminales que collata est terre ad plantaz pductionem. z q̄ dicit pultit terra zē. vult p anticipatōem dicit. **A**lii vero dicūt q̄ in ipa tertia die plante pducite sunt etiā in ppria natura. **A**d p̄mū q̄ ddm q̄ plāte immobiliter terre adherēt. z ideo cōputantur q̄ si ptes terre. z ppter h̄ earz productio cum opere distictionis ponit. z nō cum ope ornat⁹. **N**am ad ornatum vniuscuiusqz elemēti ptinet ea q̄ in illo elemento motū habent. vnde aues que mouent in aere quiescūt i terra ptinet ad aeris ornatū. z inde est q̄ plāte ad nullū elemēti ptinent ornatum. **A**d scdm ddm. q̄ fm **B**asilii ideo plantaz productio formationi solis in scriptura p̄mittit vt excludatur error quorūdā dicētū solem esse p̄mā plantaz causā. **V**oluit aut p hoc scriptura oim rerū p̄mā causā deus eē. nec tamē sequit q̄ effectus causāz pcedat. qz ad pductionē plantaz sufficit generalis vtus celo collata in scda die z elemētis i tertia. **A**d tertiū ddm q̄ post peccatū homis non sūt de nouo alię species plantarū pducite. sed ille que p̄us existerant inceptū hominib⁹ esse penales. **A**d autē dicitur de plantarū lignozū padisi planum ē fm finiam. **A**ug⁹ q̄ plantas in tertia die pducitas nō fuisse i actu. sed solū q̄tum ad vtutem seminales. fm alios vō h̄ q̄d de lignis padisi dicit est p receptem intelligēdū. **A**d q̄rtū ddm q̄ mineralia nō habēt altiorē gradū dignitatis in entibus q̄ elemēta. plante autē habēt quia sūt viuētia. z ideo nō ē simile. **A**d q̄ntum q̄ opus scde diei cōpletur p opus terre. nam aque in scdo distinguūt a supioribus in tertio a terra. z ideo vtriusqz operis approbatio subiungit in tertia die. z iterū ppter mysteriū qz binari⁹ numerus est p̄mus numerus q̄ ab vnitare recedit. z est signū peccati. vnde z qdam dicunt hac die angelos peccasse. **E**t ppter hoc in qbusdam ecclesijs ad honorem angeloz placentium scda feria missa celebrari consuevit.

DI **XV**
Equif. dixit deus fiat
luminaria zē. **D**ic q̄rtur q̄rtur. **P**ri
mo de ope quarte diei. **S**ecdo de opere
quinte diei. **T**ertio de ope sexte. **Q**uarto de quiete z
sanctificatione septime.

Ad p̄mū sic pceditur. videt q̄ incōueniēter opus quarte diei describat. luminaria enī ab alijs p̄ibus firmamenti sola luce differre vident. sed lux in p̄ma die pducta est. ergo non oportuit in q̄rto die de formatōe luminariū fieri mētisonē. **S**icut p̄bant astrologi plures stellaz sunt luna maiores. non ergo sol z luna respectu oim magna luminaria debēt dici. **I**llud q̄d est p̄rium vni⁹ nō debet multis attribui. sed distinguere diem z noctē est p̄rium solis. q̄ non debet luminariis cōmuniter attribui. **N**obili⁹ nō est ppter vili⁹. sed luminaria sūt nobiliora q̄ terra. q̄ incōueniēter ponit terrē il luminatio luminariū finis. **P**lus est esse causam q̄ signū. sed corpora celestia sūt causal motū q̄ sunt in istis inferiorib⁹. ergo magis debuit dicē vt sint in causis q̄ vt sint in signis. **L**uminaria non sunt diei vel nocti nisi p illuminationē. sed luna nō semp lucet i nocte. q̄ incōueniēter dicit q̄ sol p̄st diei z luna nocti. **R**dm q̄ sicut in trib⁹ p̄cedentib⁹ dieb⁹ pactus est opus distinctiois ita in his trib⁹ sequentib⁹ pagit opus ornat⁹ q̄d q̄dem ab ope distinctiois differt q̄rtu ad duo que sunt de rōne vtriusqz. **P**rimo quidem q̄rtum ad h̄ q̄d p opus distinctiois p̄ncipales ptes mundi abinuicē fecerūt. p opus vō ornat⁹ i ipis p̄ncipibus mūdi partibus aliq̄ p̄cipua p̄stituitur que sunt ad ipaz partūz decorem. **S**ecdo qz p opus distinctiois attribuit reb⁹ generales vtutes ad agendū z patiendū. p opus vō ornat⁹ speciales que sūt ad hanc vel illam speciē determinate. z fm vtrūqz puenit idem numerus acordo. **N**am in q̄rta die p̄stituitur in sup̄ma parte mundi ea que sunt in celo p̄cipua. scz luminaria que sūt habēt vtutes ad determinatos effectus. **I**n q̄nta pducitur alia in media pte scz in aquis pisces z in aere aues in qbus etiam sunt vtutes generatiue fm p̄riam speciē. **I**n sextra hoc idem fit in infima pte scz terra. **A**d p̄mū ergo dicendū q̄ lux est quoddā cōmune omnib⁹ corporib⁹ celestibus p q̄d agunt. s; ppter h̄ cuiuslibet luminariū inest vtus specialis ad determinatos effect⁹ fm cuius exigentiā lumen eius opatur. z hec vtutes intelligūtur attribuite eis in q̄rta die z etiam p̄cedens lumen ampliatum. **A**d scdm ddm q̄ q̄uis aliq̄ stelle fm rei erigētiam sunt luna maiores. luna tamē dicit magnūz luminare. tum ppter apparentē magnitudinē. tum ppter efficaciam effectus in istis inferiorib⁹. **A**d tertiū dicēdum q̄ l; solis propriū sit distinguere diem a nocte z annos. z q̄rtuor anni tempora q̄rtuz ad esse eoz tāqz ad eoz dispositionē. est etiam aliorū luminariū. **N**ā si solus sol esset omni anno ver z estas. z alia tempora essent eiusdez dispositionis in calope z frigore. accidit autem in eis variatio ppter alia luminaria. **A**d q̄rtum dicendū q̄ corpora celestia non sunt ppter inferiora sicut ppter finem nisi forte q̄rtum ad hominem qui est eis dignior ppter animā rationalē. sed finis eozum p̄ncipaliter est assimilatio ad deū que psequūtur in hoc q̄ i inferiorū causa quodāmodo cristunt ex quo vtilitas i inferioribus corporibus puenit. **A**d q̄ntum ddm. q̄ aliq̄ causa dicit signū ppter duo. **P**rimo ppter eius sensibilitatem. vnde fit vt suū effectum denūciat. **S**ecundo ppter modum causandi. quia scz ex ea suus effect⁹ non necessario sequit. et ppter hec duo cause celestes signa dicūtur. **T**ū quia p hoc q̄ sensibus patent denūciat suos effectus latētes. quia sunt cause remote. z p defectum causarū primarū eozum effectus impediūtur iterdū. ideo autē potius vti voluit nōmē signi q̄ causę vt tolleret populo idolatrie occasio q̄ p̄cipue in veneratione luminariū consistebat. z iterū quia ad plura se

extendit eoz signatio q̄ causalitas. nam cause sūt solū corporaliū signa. aut possunt esse etiam spūaliū inq̄tū corporalia ad spūalia disponunt. ¶ Ad sextum dōm. q̄ de luna hic agitur. fin q̄ est in sui cōplemēto scz cur est xv. tunc enī totam noctē illuminat. habet etiam fin suā crucem similitudinē eū nocte inq̄tū est effectiue frigidā et humida. ¶ In ab astrologis dicitur planeta nocturnus. et sol diurnus.

Ad sēdū sic pceditur. videt q̄ incōuenienter opus quīnte diei describat. aqua enī et aer sunt diuersa elemēta. volatilia etiā et natatilia sunt diuersa animalū genera. nō ergo ad eundē diem p̄tinere debuit. pductio pisciū q̄bus ornatūtur aq̄. et volatiliū quib⁹ ornat⁹ aer. ¶ Ignis ē nobilissimū inter elemēta. ergo eius ornat⁹ p̄mitti nō debuit. ¶ Nobilioris corpis nobilior dicitur esse ornat⁹ sed aer est corpus nobilior terra. cum ergo terra ornet animalib⁹ rōnalib⁹. videt q̄ multo fort⁹ aer et platonici posuerūt. ¶ Unūq̄q̄ corpus sequitur motū elementū in eo p̄dominantis et similiter quietē. sed aues nō habēt naturālē quietē in aqua sed magis in terra. ergo in p̄posito autū aqua nō dñat. ¶ Quēq̄ sunt aqua magis calido dissoluit. vt dicitur in q̄rto metheozorum. corpora autē oīm animalū calore naturali dirigēte cōdēnsant. ḡneq̄ autū neq̄ pisciū materia est aqua. ¶ 2º dōm q̄ opus ornat⁹ debet respōdere operi distinctiōis vnde sicut in distinctiōis ope aqua et aer putantur sive eūz distiguerent a superiorib⁹ in sēda die sive cum distiguerent a terra in tertia ita etiā et eoz ornat⁹ ad eūdem diem p̄tinet. et hoc ideo q̄ aer et aqua sunt elemēta maxime mobilia. vnde habent locum mediū vta corporib⁹ celestib⁹ pmutata vires supior. ad frā deferant quodāmodo in aqua est locus mixtiōis. ¶ Ad p̄mū ḡ dōm q̄ l3 volatilia et natatilia sunt diuersoz generū tamē i hoc pueniunt q̄ habēt motū alio modo corporis leuis fin q̄ mouent in aere vel in aqua. sive h q̄ demergant ad terram. aer etiam et aqua pueniunt in hoc q̄ sunt mediū inter celum et terrā. ¶ Ad sēdū dōm q̄ ignis p̄tinet vehementiā virtutis actiue quā habet cōsumit omē q̄ est extraneae nature. vnde cum corpora que sunt susceptiua vite quo elemēta ornant⁹ p̄ter eē mixta igni nō potuit aliq̄ ornat⁹ attribui. et si enī aliq̄ mixta vt eben⁹ et salamandra ad tēpus i ignē nō p̄sumēt finaliter tamē ab igne p̄sumerēt si diu i eo remanēnt. ¶ Ad tertiū dōm. q̄ l3 aer in se sit nobilior corpus q̄ terra non tamē oportet q̄ nobiliorib⁹ animalib⁹ ornet. nā nobilitas animalū est fin q̄ nobilior anima p̄ficiunt que tanto est nobilior quāto corpus ad p̄plexionē magis equalē reducit ad q̄ requiritur habūdantia grauiū elemētoz in materia eo q̄ leuia excedūt virtute ipa grauiā. et ideo nō potest eē q̄ animalia que habēt motū in aere sint nobilissima animalū. vnde in h̄ platonici errauerūt q̄ posuerūt aliq̄ animalia aerea rationabilia. ¶ Ad q̄rtū dōm q̄ in corporib⁹ pisciū et auiū super habūdant terra simpliciter. l3 in cōpatione ad alia crestra suphabūdant in eis aqua in piscib⁹ q̄dez aqua grossior i auiō subtilior et vaporabil. vñ tam aues q̄ pisces habēt q̄tem in terra l3 habēt motū in aere vel aqua motus autē in p̄dictis elemētis q̄uis naturalis sit eis inq̄tū sunt elemēta non tñ inq̄tū sunt animata. q̄uis et naturalis cōplexione eoz. magis cōpetat eis mot⁹ p̄dictus q̄ animalib⁹ terrestrib⁹. p̄positio ergo intelligit de motu naturali nō de motu aliali. corpora vero animalū aqueoz in aere mouent motu animali scz virtute aīe et plumaz. l3 motu animali si deserant a virtute animē mouētis mouerēt seorsū non sursum. et p̄ hoc patet

Solutio ad q̄ntum.

Ad tertiū sic pceditur. videt q̄ incōuenienter sexti diei op⁹ describatur. plus enī differt homo a quadrupedib⁹ q̄ quadrupedia a volatilib⁹ eo q̄ homo p̄ ceteris rationib⁹ habet. sed pductio quadrupedū et volatiliū ad diuersos dies p̄tinet. incōuenienter ergo eadē die homo et bruta fiunt. ¶ Inter alia animalia homo corporib⁹ celestib⁹ sūmilior est tum q̄tum ad corpus q̄d p̄ temperiē magis a p̄terierate recedit. tū q̄tum ad motorem q̄ vtroq̄q̄ ē substantia rōnalis. ḡ imēdiate post formationē corporū celestū formatio hominis aut alia animalia p̄tine debuit. ¶ Deus eodē modo se habet ad omīa q̄uis nō oīa eodē modo se habēt ad ipm. sed de alijs opib⁹ dei dictum est. dixit deus. fiat lux. et iterū fecit deus. ergo incōuenienter specialimodo loquēdi dicit de homie. faciamus hominē. et creauit deus hominē. ¶ Sicut alia animalia ita et homo ex anima et corpore p̄ponit. sed i alijs animalib⁹ simul ponit corpus et anime pductio. ḡ incōuenienter circa hominē describit seorsū factio vtriq̄. ¶ P̄b̄s dicit in li. de animalib⁹ q̄ inter aquatica et gressibilia sūt aliq̄ animalia media de q̄bus legislator mentionē non facit. ergo insufficiēter animalū est ad ornatū alicui⁹ p̄ris mūdi p̄tinent corpora que illa p̄te motū habēt. nō aut p̄ hoc q̄ habent ibi quietē quia inq̄tum aliq̄ corpora quiescūt alicubi adherēt loco in quo quiescūt. et sic in vnum cum eo cōputantur in q̄tum vero mouent sicut a loco sepantur. motus autē localis est signum p̄fectiōis ratione cui⁹ ad ornatū elemēti p̄tinere dicunt sicut. motus animalū designat vitas ipozum et mor⁹ luminariū facit p̄gnosci corū speciales virtutes. l3 ergo omīa animalia in terra quiescant illa tamē specialiter ad ornatū terre p̄tinet que in terra motum habent sive totaliter terre adherēt sicut reptilia. sive totaliter in sursum erigantur vt homines. sive medio modo se habēt vt iumenta que magis a terra eleuantur. et bestie que magis terre appropinquāt. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ homo q̄tum ad motum puenit cum quadrupedib⁹ rōne cuius ad ornatū terre p̄tinet q̄uis finem omīa excedat. ¶ Ad fin dōm. q̄ illud est postremū in generatōe q̄d est cōplexiū. homo autē quāto est simlior tanto est cōplexior. vnde vltimo eius factio debuit poni. ¶ Ad tertiū dōm q̄ ad designandū nobilitatē hoīa p̄ ceteris corporalib⁹ creatur⁹ vti specialimodo loquēdi. quia enī in homie singularit̄ est dei imago impleta p̄sequenter in eius p̄stitutōe fit mēcio de pluralitate p̄sonaz cum dicitur. faciam⁹. quia vero corpus humanum ad nobilissimā formāz pducitur puenienter p̄ ceteris dicitur esse formatum q̄ eius forma p̄ ceteris materialibus formis p̄ creationē educit vtpote i nate semibus non p̄existens deuit in eius p̄stitutōe de creatiōe fieri mentionē. ¶ Ad quartū dōm q̄ anime alioz animalū fin esse suum a corporib⁹ dependūt vt potest sine q̄bus eē nō possūt p̄ter hoc simul eoz institutio cū corporib⁹ tradit anime aut humane a corporib⁹ non dependēt. et ideo nō est simile. ¶ Ad q̄ntū dōm q̄ animalia media cōputant⁹ iter ea cum q̄bus magis pueniunt nō enī eq̄litter cū vtroq̄ genere pueniūt.

Ad q̄rtū sic pcedit. vt videt q̄ ea que ad septimum diem p̄tinent incōuenienter i scriptura tradant. Completio enī aliq̄d opis ē. l3 deus die septima opus suū cōpleuit. non ḡ tunc ab omni ope cessauit. ¶ Opus dei est non solus nature institutio. sed etiā ei⁹ p̄seruatio. sed in septima die et dñeps deus opa sua p̄seruat. ergo nō cessauit die

septima ab omni opere. si dicatur qd tunc cessauit a no-
uis creaturis condendis. **C**ōtra fm philosophū in li.
de animalibz frequēter apparēt noue species animalū
que nunq apparuerūt. deus etiā multa facit que nūq
antea fuerant. sicut qd creat animas. q vnū hoīez deo
q glorificat ho mīes. ergo die septima ab opere non re-
quirit. **¶** Quies opponit motui z labori. sed deus
absqz omni motu z labore opatur. ergo eius cessatio ab
ope quies dici non debet. **¶** Bonū magis respicit
finem qz pncipium. sed septima dies habet pncipium z
non finē. id est. mane z non vespere. ecōtrario autē pri-
ma. ergo potius debet benedici pma dies qz septima.
¶ Dicendū qd dies isti sicut supra dictum est. aliter
accipiuntur fm Aug. z aliter fm alios sanctos. Aug.
nanqz hos dies refert ad cognitionē angelicā fm q res
creatas situer. z sic dies distinguuntur dupliciter. Uno
modo fm diuersa rerum genera. z sic distinguuntur sex
dies adinuicē vt dictū est. Alio modo fm diuersa rerū
z considerationē. z sic distinguuntur dies septima. sex pcedenti-
bus. nam ad sex dies pntet rerū z consideratio fm q egre-
diuntur a suo actore. Ad septimum autem z consideratio
earundē fm ordinem quē habent in se sicut in fine requiescit. z nō
in rebus factis. Scdm vero alios sanctos dies isti di-
stinguuntur fm diuersum statūz vniuersi. nam semp no-
uo opere in pfectiorem statum vniuersum pducit. z sic
sex dies ab inuicem distinguuntur. z etiam septimus ab
eisdem. nam in pms sex diebus pres vniuersi sūt con-
stituti seips pfecte. Septimo autē die incipit ppaga-
tionis opus per qd vtutes prius rebz collate in actum
exerunt. z sic opa ppagationis non fiunt a solo deo sicut
opera sex dierū. ppter quod dicit die septima quicūqz
ad pimum dicendū. q in hoc nostra trāslatio ab an-
tiqua discordat nam in littera nostra dicit ppleuit de-
us die septimo. in littera vero. lxx. dicebat. cōpleuit de-
us in die sexto. vtrūqz autē verum est. **¶** Est enī triplex
aliqui rei pfectio. Una fm esse. put ex omnibz suis par-
tibus integrat. Alia fm opationem que est pfectio vlti-
ma. prima ergo psumatio vniuersi pntet ad sextā diē.
Scda vero z tertia ad septimū vt ex dictis patet. **¶** Ad
scdm dicendū q pseruatio diuinorū operū non est alia
opatio ab eorum creatione. sed est eiusdez pseruatio. et
est simile de illuminatione aeris a sole. ad conseruatio-
nem etiam opis diuini aliqd cause scde opantur. et sic
ipā cōseruatio rerum cum opere ppagationis quandā
conueniētiā habet. **¶** Ad tertium dicendū q con-
sumatio operum de qua hic agitur est fm pfectionē na-
ture. vnde nihil phibet ad pfectionē gratie vel glorie
alia de nouo postmodum deum fecisse omnes vō natu-
rales effectus qui de nouo fiunt vel pextiterūt in sem-
nalibus nature rationibz. sicut omnia que vtute natu-
re pducuntur siue sint noua fm speciem siue non. vel p-
extiterunt in suo simili sicut anime rōnales que de no-
uo creantur. vel saltem in potentia obediēte sicut ea q
per miraculū fiunt. **¶** Ad quartum dicendū q natu-
ra motus trāsfertur ad quālibet opationem. z sic cessa-
tio a quālibet opatōe quies dici potest. trāsfertur etiaz
ad desiderium finis noduz haberi. z sic quies dicit ipā
fruiti o finis fm quē desiderū quieratur. z vtrūqz mo-
do quies deo attribuitur i septima diē. cum quia cessa-
uit a nouis creaturis condendis. cum quia rebus omi-
bus constitutis non in eis sed in seipo quicuit sicut in fi-
ne. **¶** Ad qntum dicendū q bonū habet rationē finis.
z ex eo diffusio est. z quia septime diei attribuit pfectio

rerum fm finem. z fm opationē p quā bonum creatur
quodāmodo diffudit puenienter dies septimū p ceteris
benedict. et hoc autē q in ipo est pfectio fm vltimum
finem sequitur q vespere nō habeat. Sicut enī pnci-
pium nō potest esse incipiens ita vltimus finis nō pōt
esse deficiens.

DI.

XVI

Is excursus zc. Hic

queruntur quattuor. **¶** Primo vtrū in
creatura possit esse imago dei vel simili-
tudo. **¶** Scdo vtrū omis creatura sit
ad imaginem vel sola rationalis. **¶** Tertio vtrū imago
ppetuo in homie maneat. **¶** Quarto vtrū omis homo
equaliter sit ad imaginē.

Ad pimum sic pceditur. videtur q nulla crea-
tura possit ēē dei imago. imago enī fm Bill.
est ei rei ad quā imaginat species indifferēs
vel rei ad rem coequādā vnita z indiscreta sē-
militudo. hoc autē omi creature puenire non potest in
cōparatione ad deū. ergo in creatura non potest esse ima-
go dei. **¶** Inter ea que sunt diuersorū generū nō at-
tendit aliqua similitudo sicut inter accidēs z substan-
tiam. sed deus i nullo genere pntet. ergo creature sub
certis generibus pntet deo similes esse non possunt.
¶ Similitudo est relatio eqparatiē. z ad pueritē
am dicit. simile enī est fili filie. sed deus nō ē similis crea-
turis. vt patet Esa. xl. Qui simile fecistis deū zc. ergo
creatura nō potest dici similis deo. **¶** Sed ptra est qd
dicit Gen. i. Faciamus hoīez ad imaginē z similitudinē
nostrāz. **¶** Ad pfectionē agētiis pntet vt sibi
simile agat. sed deus est agens pfectissimū. ergo fac cre-
aturas sibi similes. **¶** Dicendū q similitudo attrēdit
tur fm pueniētiā in forma que qdem cōueniētiā du-
pliciter esse potest. Uno modo fm q forma illa eodem
modo vtrūqz puenit. sic albedo duobz albis. Alio mo-
do fm q illa forma in vtrūqz diūsimode inuenitur. sic
domus que est i materia similitat arti que est i mēte arti-
ficis. pmo ergo modo nulla creatura potest esse similis
deo eo q omis creatura qcquid bonitatis habet etiā p
ipm p pncipatōem habet. deus autē p essentiā. in crea-
tura aut quicqd est finitū est. i deo autē infinitū. q etiā
in creatura sunt distincta sunt in deo vnū. sed qz qz
cunqz in creaturis existunt in deo quodā nobiliori mo-
do pexistunt. z ideo scdo modo creaturas deo similes
esse oportet. **¶** Ad primū ergo dicendū q duplex ē ima-
go pfecta scz z imperfecta. Perfecta qdem dei imago ē so-
lus filius. z de hac pcedunt diffinitiones Bill. Imperfec-
ta autē dei imago est creatura que cum fm q ad ima-
ginem est aliqd equalitatis habet nō fm cōmēsuratiō-
nem sed fm pportionē. inqntum etiā habet de similitu-
dine intātū habet de vnitate z indiscretōe. **¶** Ad scdm
dicendū q quis deus nō determinet ad aliqd genus in
eo tamē pexistunt nobilitates z pfectiones omniū gene-
rum. Unde res cuiuslibet generis deo alio modo assimi-
latur. nō autē res vnius generis similitat rei alteri. quia
in vno genere non inueniunt que sunt alteri. **¶** Ad ter-
tium dicendū q ratio illa pcedit quādo aliqua sūt filia
fm pueniētiā i forma q eodez modo vtrūqz attribuit.
sic enī nō est similitudo iter deum z creaturā. vnde cre-
atura dicitur deo similis nō autē ecōuerso. sicut domus
dicit filius arti z nō ecōuerso.

Ad scdm sic pceditur. videtur q non solaz ra-
tionalis creatura sit ad imaginem. ad imper-
fectionem enī imaginis rōez sufficit imperfecta

imitatio. s; i qualibet creatura ē aliq̄ imperfecta dei imi-
tatio. ergo cum i creatura non sit imago. nisi fm impe-
ram imaginis rōnem. videt q̄ quilibet creatura possit
dici ad imaginē. ¶ **Q**uarto aliqd est meli⁹ cāto deum
perfectius imitat. sed totum vniuersū est melius q̄ crea-
tura rōnalis. ergo totum vniuersū magis est ad ima-
ginē q̄ rōnalis creatura. ¶ **O**m̄is trāsumptio fit ra-
tione alicui⁹ similitudis. sed nomia aliq̄. rez corpora-
lium frequentius de deo trāsumptiue dicuntur q̄ nomia
rōnalis creaturaz. sicut ignis et lucis. ergo maior simi-
litudō est corz ad deū q̄ rōnalis creature. et ita magis
debet dici ad imaginē. ¶ **S**ed p̄tra. homo dicit ad ima-
ginē dei fm illud qd i nobis est excellētius hoc est fm
mentem. vt **Aug⁹** dicit in li. de tri. sed mens i sola crea-
tura rōnali inuenitur. ergo sola rōnalis creatura est ad
imaginē. ¶ **I**nter rem et eius imaginēz nihil cadit
mediū. sed sola rōnalis creatura deo adheret. ergo ip̄a
sola est ad imaginē. ¶ **R**ed dōm q̄ in oīi creatura ē aliq̄
dei similitudo nō tamē dei imago p̄p̄e loquēdo. ima-
go enī similitudinē includit et sup̄ eam addit duo. quo-
rum vnu est ex p̄sio vnius ab altero. vnde duozū ouo-
rum q̄uis similitū vnu; nō est alterius imago. qz vnus
nō ē ex alio. vt **Aug⁹** dicit i li. lxxiiij. q. Aliud ē vt simi-
litudo attēdatur q̄tum ad speciē rei vel saltem q̄tū ad
ea que sūt signū speciei sicut figura. vnde aliqd dicit
esse hominis imago nō p̄pter similitudinē i albedine. sed
p̄ncipaliter p̄pter similitudinē i figura. rōne ergo p̄mi
nō deficit qn i qualibet creatura sit dei imago. Simili-
tudo enī dei i qualibet creatura ab ip̄o deo deriuat. s;
deficit rōne scđi. nam i rationali creatura sola inuenit⁹
om̄ia que nobis de p̄fectiōe diuine nature sunt nota.
creatura enī rōnalis sola est viuit et itelligit. et p̄pter hoc
sola rōnalis creatura est ad imaginē vt **Aug⁹** dicit i li.
lxxiiij. q. Tertiū autē addit imago supra similitudines
scz equalitatē que tamē nō requiritur nisi ad p̄fectā ima-
ginē qualiter solus fili⁹ est imago. vnde fili⁹ ita est ima-
go q̄ non ad imaginē. p̄positio enī quā dā distātiā
imponat cetere vero creature neqz sunt imago neqz ad
imaginē. ¶ **A**d primū ergo dōm q̄ nō quilibet impe-
cta imitatio sufficit ad rōem imperfecte imaginis sed req̄-
rit q̄ sit imitatio aliq̄lis q̄tū ad oīa essentialia rei q̄ in
specie includitur. sicut homo est imago sui p̄ris vel sal-
tem q̄tum ad signūz sicut denarius est imago cesaris.
¶ **A**d scđm dōm q̄ vniuersū est melius rōnali creatu-
ra et ceteris inq̄tum plura bona p̄plectit. nō tamē ē me-
lius nec eque bonū itēline q̄tum ad om̄es eius p̄es cū
rōnalis creatura sit nobilissima p̄s vniuersi. ¶ **A**d ter-
tiū dōm q̄ similitudo creature ad deū attendit duplici
Uno mō fm p̄ncipatiōez diuine bonitat. et sic crea-
tura rōnalis ē deo filima. Alio mō fm similitudinē p̄p̄e tōis et
sic nihil p̄hibet aliq̄s alias creaturas esse deo similio-
res. a q̄bus fit trāsumptio ad diuina sic q̄ de⁹ dicit ignis
qz ita se h; ad calefactiōez spūalē sic ignis ad corpale.

Ad tertium sic p̄ceditur. videt q̄ imago i ho-
mine nō semp remaneat. In p̄s. enī dicit. Do-
mine i citate tua imaginē ip̄oz ad nihilū re-
diges. vbi dicit glo. peribit imago. quia nec si-
militudinē retinebūt qui d beatitudine nihil habebūt
ergo imago nō semp in homie manet. ¶ **S**ed imago si-
militudinē includit vt **Aug⁹** dicit. sed similitudo dei nō
semp manet in anima. quia attēdit fm inocētā et iusti-
ciam que p̄ peccatū tollit. ergo nec imago. ¶ **I**n lit-
tera dicit q̄ imago p̄siderat in cognitiōe v̄tatis. sed co-
gnitio v̄tatis nō semp manet i homie. ergo nec imago
¶ **S**ed p̄tra. si imago dei tolleretur ab homie p̄cipue hoc

ficeret p̄ peccatū. sed p̄ peccatū nō tollit. vt p̄t in p̄s. v̄t
rūtame in imagine p̄rāsit homo. ergo imago i homie
semp manet. ¶ **N**aturalia homis semp i homie ma-
nent. sed imago dei in anima attēdit fm memoriā itel-
ligētā et volūtatē. q̄ sūt ei naturalia. ergo nūq̄ homo
amittit dei imaginē. ¶ **R**ed dōm q̄ ad imaginēz p̄tinet
aliqd dupliciter. Uno modo q̄i ei essentialē. Alio mō
sicut cōpletūū eius q̄tum ad bene esse. vt patet in ima-
gine corporali. designatio enī lineamētōz ē essentialis
imagini. sed sup̄inductio colorz complet decorē imaginis.
ita et imago dei nobis essentialiter p̄sistit in mente
et in his que eam p̄secūt naturaliter. ex ip̄a enī natura
humana. mens habet qd possit esse capax dei qd nō ē
nisi a materia p̄formitatē ex sua natura haberet ad deū.
sed p̄fectio imaginis q̄tum ad bene esse p̄sistit in hoc q̄
aia deū actualiter capit qd sit p̄ genera et v̄tutes. q̄tum
ergo ad primū imago semp manet i creatura rōnali. s;
q̄tum ad fm amittit p̄ peccatū. ¶ **A**d primū ergo dōm
q̄ imago dei dicit p̄ire in peccatorib⁹. et i p̄senti et i fu-
turo. v̄trobiz enī dei ciuitas statū habet. in p̄senti qdē
inq̄tum corz mens actu deū nō capit p̄ gratiā in habi-
tātem. In futuro vero inq̄tum potētia naturalis ligat
vt nūq̄ in actu extēre possit v̄tutes tamen illud qd est
nature semp manet. ¶ **A**d scđm dōm q̄ similitudo i p̄s
est q̄ imago. vnde aliqua similitudo cōtra imaginē di-
uidit similitudo qdēz q̄tū ad intellectū que est prima
p̄fectio rōnalis creature inq̄tum h̄mōi p̄tinet ad essen-
tialē imaginis rōnem. sed similitudo fm ea q̄ p̄cedunt
intellectūz sicut essentia et p̄p̄erates ei⁹ vt inocētā et
similia et ea que secunt sicut affectus et h̄tus p̄ficiēs po-
tētiā distinguūt p̄tra imaginēz cum dicit **Gen. i.** Fac
homiez ad imaginē et similitudinēz nostrā. et sic ad simi-
tinē p̄tinet inocētā et iusticiā. ¶ **A**d tertiu dōm q̄ co-
gnitio veritatis accipit ibi nō p̄ actu. sed p̄ potētia que
semp manet.

Ad quartū sic p̄cedit. videt q̄ imago dei non
magis sit in angelo q̄ i homie. ad rōnem enī
imaginis p̄tinet videt vt **Augustinus** dicit i li.
lxxiiij. q. q̄ substantia iterposita in illa ab ip̄a
veritate format. et ideo nihil ē illi p̄iūcius. sed hoc cō-
uenit anime sicut et angelo. ergo angel⁹ nō est magis ad
imaginē q̄ homo. ¶ **D**ifferētia generū vel specierū
aliōz saluat i om̄ib⁹ que sūt i illis generib⁹ vel speciebz
sicut quia ignis specie ē aere subtilior. quilibet ignis q̄-
libet aere subtilior est. sed nō q̄libet angel⁹ q̄libet hoie
melior est. qz xps et beata v̄go sūt supra om̄es angelos.
q̄ angel⁹ nō est simpliciter fm genua suoz hoie melior. et
ita nec magis ad imaginē. ¶ **S**icut angel⁹ ē p̄p̄ica-
tior i itelligēdo q̄ homo. ita vn⁹ homo q̄ alius et vir q̄
mulier. si q̄ rōne p̄dicta angelus sit magis ad imaginē
q̄ homo. vir esset magis ad imaginē quā mulier. et vn⁹
vir alio. qd nō videt cum ea que ad speciē p̄secūt equa-
liter p̄ueniāt om̄ibus que sub illa specie p̄tinet. ¶ **S**ed
p̄tra est qd **Aug⁹** dicit. xj. p̄se. duo fecisti dñe vnum. p̄-
te scz angelū et aliud p̄p̄e nihil scz materiā primā s; p̄p̄-
p̄p̄tatem rōnalis creature ad deū d; esse ad dei ima-
ginē rōnalis creatura. q̄ angelus est magis ad imaginē
q̄ homo. v̄t p̄p̄e p̄p̄inquit. ¶ **S**ed ergo. exponēs illd
Eccl. xviij. Tu signaculū similitudinis dicit quāto in
eo subtilior ē natura eo magis i illo imago dei insinua-
tur exp̄ssa. sed cōstat angelū esse subtiliorē nate q̄ homi-
nem. q̄ angelus est magis ad imaginē dei q̄ hō. ¶ **R**ed
dōm q̄ cū imago sit qdam similitudo ad deū ibi ē maior
exp̄ssio imaginis vbi est maior similitudo creature autē ra-
tionalis ad deū p̄ similitudo duplici attēdit. Una fm p̄

fectione nature. et sic angelus est deo filius: tñ ppter naturā
subtiliorē tñ ppter intellectū pspiciatōrē. **¶** Alia fm habi-
tudinē ad res et sic i homine iuenit aliqua similitudo
ad deū que nō est i angelis. sicut qd vnus homo est pnci-
piū oīm hoīm qd aīa est tota i qualibet pre corporis si-
cut deus est pncipiū oīm entīū. et etiā totus i qualibet
pre mūdī. pma autem similitudo est verior sicut et verius
esse habet ens absolutum qd relatio. et ideo fm primam
similitudinē verius attrēdit imago. ddm est ergo qd i
angelo ē simpliciter imago dei exp̄ssior s; i hoīe fm qd
¶ Ad primū qd ddm qd l; aīa imēdiate forme ab ipā ve-
ritate sicut et angel. tñ angelus pfectius forma loquē-
do fm naturā vtriusq; quia fm nullas veritatē pfecti
cognoscit. quia i eo lumē intellectuāle in sua puritate p-
seuerat. **¶** In homine autē est figuris sensibilib; obumbra-
tum. vnde cum discursu cognoscit vnde dicit p̄saac. qd
ratio creata est i vmbra itelligēcie nam fm gratiā z glo-
riam sūt pres. **¶** Ad scdm ddm qd excellēcia que ē i rpo
z beata vigne est gratie vel glie nō nate. **¶** Ad tertium
ddm qd differēcia angeli ad hoīem nō p̄tinet sub specie
vna. sicut et differēcia viri ad virū vel viri ad mulierem
vñ nō est simile nec tamē est incōueniēs qd quāto in ali-
quo natura humana. est pfectior tanto in eo sit diuina
imago exp̄ssior.

DI.

XVII

De origine anime

¶ Dic q̄ritur q̄tuor. **¶** Primo vtrū
aīa sit de dei suba. **¶** Secdo vtrū sit facta ex
aliqua materia corporali vel spūali. **¶** Tertio vtrū sit
facta extra corpus. **¶** Quarto de paradiso. vtrū sit loc⁹
corporalis vel spūalis.

¶ Ad primū sic pceditur. videtur qd aīa sit de dei
suba. statū enī est suba flantis. sed deus i fa-
ciem hominis insufflasse vel inspirasse legi spi-
raculū vite. ergo spiraculū vite qd est anima
est d suba dei. **¶** **¶** Unitas opationis attestat vnitare
nate s; aīa puenit cum deo in opatiōe nature intellectuā-
li. ē est eiusdē nature cum ipō. **¶** **¶** Omnis forma qd
nō est multiplicabilis p diuersas materias. nō p̄t habe-
re imaginē alteri nature. cum imago formā p̄tineat ex
emplan; s; forma deitatis ē hmoi. cū g in aīa sit imago
dei. videt qd aīa sit de suba siue de natura dei. **¶** **¶** S; cō-
tra. natura diuina ē intrāsmutabilis. s; anima hūana
multis trāsmutatōib; subiacer. g nō est de natura diuina
¶ **¶** Causa efficiēs et materialis in idēz nō incidūt. vt
p̄bs dicit in scdo p̄biē. sed deus est causa efficiēs oīm. g
nullius rei potest esse causa materialis. et ita anima nō
potest fieri de suba dei. **¶** **¶** ddm qd ista positio dicētiū
aīam esse de dei suba et tribus errorib; originē habere
potest. **¶** Quorū primus est dicētiū deū nō esse aliquid di-
stinctum a rebus. sed qd ipē in qbusdā est essentia. in qd
busdā natura. in qbusdā aīa. in qbusdā intellectus. vt
Auiē. narrat. **¶** Secūdu error fuit dicētiū deū eē aīam
mūdī vt Aug⁹ narrat in li. de ciui. dei. qd p̄muniter po-
nebat oēs aīas p̄tes esse illi. qd totus mundus animat.
Tertius error fuit dicētiū aīam esse vel pncipiū vel
et pncipiū. ad hoc vt oīa cognosceret vt p̄bs narrat
in p de anima. **¶** Ex quo seq̄tur qd cum pncipiū rerum
deus d; p̄mū aīa sit de natura diuina. **¶** **¶** Prim⁹ autēz
horū errorū reprobat p hoc qd deus nō est oīa. sed oīm-
bus aliis. vt etiam p̄bs. pbat in. xj. meth. **¶** **¶** Scdo ve-
ro reprobat p hoc qd deus nec est corp⁹ nec forma corpo-
ris vt etiāz p̄bs. pbat. **¶** Tertius vñ error excludit per
hoc qd aīa non cognoscit oīa. quia sic idē omnibus

quasi oīm pncipiā p̄tineat. sed quia est in potētia oīa
vnde cōstat positioē p̄dictam esse falsā et erroneā qua
dicat animā esse de dei suba. **¶** **¶** Ad primū ergo ddm. qd
illa auctoritas Gen. fm Aug⁹. non cogit ponere aīam
esse de dei substantia. p̄mo quia hoīno statū non emittit
de sua substantia. sed de aere resairato qui non est d sub-
stantia corpis et multomin⁹ de substantia anime. **¶** **¶** Secdo
quia anima nō potest facere statū nisi de corpore cū nō
sit creatrix. deus autē qui est infinite potētē potest ani-
mā de nihilo creare. et sic d; flasse inq̄tū hoīs statū crea-
uit. **¶** **¶** Ad scdm ddm qd ratio illa seq̄retur si intellectuā-
lis opatio eodem modo deo et anime pueniret qd patz
esse falsum. vnde ex hoc nō vnitās sed similitudo natu-
re concludi potest. **¶** **¶** Ad tertium ddm qd ratio illa. pce-
deret. si in homine esset similitudo vel imago deitatis
pfecta cuius p̄teritū supra dictum est.

¶ fm sic pceditur. videtur qd anima sit crea-
ta d aliq materia. oīe enī qd habet materiā
ex materia est factū. sed aīa habet materiā qd
ostēditur ex hoc qd est accidētibus subm. naz
forma simpliciter subiectū esse non potest vt boeti⁹ di-
cit. ergo anima est facta ex materia. **¶** **¶** Sicut se ha-
bet materia corporalis ad corp⁹ ita spūalis ad spūs s; cū
dicat. in pncipio creauit deus celum et terras. fm Aug⁹.
p spiritū itelligitur spūalis natura in formis. p terram
vero corporalis. ergo sicut ex materia informi p̄sisten-
ti facta sūt corpora. sic et anima rōnalis ex materia p̄e-
existēti facta est. **¶** **¶** Perfecto nō potest fieri additio
quia pfectum est cui nihil deest. sed vniuersūz p opa sex
dierū fuit pfectum. vt supra dictū est. ergo nulla ps vni-
uerso de nouo addit. hoc autē esset si anima ex non p̄e-
existenti materia fieret cū quotidie multe anime fiant
ergo videt qd anima sit de aliq materia facta. **¶** **¶** S; cō-
tra. oīis forma est simplicis essentie alias itetur i infi-
nitum. sed anima est quedam forma. ergo est simplicis
essentie. non ergo est facta de aliq materia. **¶** **¶** Omne
qd fit ex materia erit in esse p generatiōem. oīe autē ge-
nerabile est corruptibile. si g anima rōnalis fiat ex ma-
teria seq̄tur qd sit corruptibilis qd est incōueniēs. **¶** **¶** Re-
dicēdū qd aliud est fieri ex materia. et aliud est fieri cum
materia. illa enī ex materia fuit qbus eorum materia p̄-
existit. et cū materia sine forma esse nō possit. oportet qd
materia ex qua aliquid fit successiōe formarum in se
patia f qd nō iuenitur nisi in rebus generabilib; et cor-
ruptibilib; inter quarum formas est aliqua contrarie-
tas que de anima dici non possūt nisi forte fm errorē
illorū qui animā esse corporeā existimabant. vnde ani-
ma nō debet dici facta esse ex aliqua materia spūali vel
corporali. **¶** Fieri vñ euz materia dicūt illa que sic fiūt
vt habeat matiaz p̄tes sui in quo circa animā non est
oīm p̄coris sentēcia qbusdam dicētib; animā ex mate-
ria et forma ppositam. alijs hoc negātib; de hoc qd ve-
rius sit in pmo li. dictū est. et ideo p̄termittat ad p̄sens
¶ **¶** Ad primū ergo dicēdū qd illa ratio non pbat ani-
mam fieri ex materia. sed animam habere materiā cui
tñ fm eos qui hoc negant p̄t respōderi qd anima q̄uis
non habeat materiā non est omnino simplex cū sit cō-
posita ex quo est et qd est alibi expositum est. **¶** **¶** Ad scdm
dicēdū qd informitas in corporali natura itelligitur
q̄tum ad primū esse. sed in spūali natura q̄tum ad esse
fm non q̄tum ad primū. et ideo corporales res fm esse
nature fiunt ex materia p̄sistente. res autē spūales fiūt
fm esse gratie ex natura cōsiderata absq; gratie forma.
¶ **¶** Ad tertium dicēdū qd pfectio vniuersi essentialis qd
est fm species fuit in p̄mis. vj. diebus p̄plera nō aut ac

essentialis q̄ est fm̄ indiuidua.

Ad tertium sic pceditur. videt q̄ anime creare fuerunt extra corpora finis eni rei respondet eius p̄ncipio. sed aīa remanet post finem corp̄is. ergo et ante corp̄ p̄ creata fuit. **P**ro ductio rei debet esse pueniens nature ipsius sed intellectus fm̄ p̄m nulli⁹ partis corp̄is actus est. ergo anima rationalis nō debet fieri in corpore. **C**reatura rationalis corp̄is non vnita est nobilior creatura rōnali corp̄is vnita. vt patz de angelo et anima. s; nulla dignitas subtrahitur anime rōnali nisi ppter ei⁹ demeritum. ergo ex aliq̄ demerito anime rationalis ē qd corp̄is vnitur. hoc autē nō esset nisi corpus p̄ccitisset ergo anime sunt create ante corpora. **S**z cōtra quā docūqz est anima rōnalis potest agere aliquid boni vel mali. s; anime rōnales ante corpora nihil boni vli egerūt. vt patet p apostolū Roma. ix. ergo anime nō sunt ante corpora create. **F**orma in via generatōis nō est prior materia. sed magis posterior. sed anima est forma corp̄is. ergo anima ante corpus creati nō potuit. **R**dm q̄ opinio quorūdā fuit animas ante corpora creatas esse cui⁹ duplex fuit occasio. **U**na apud platonicos q̄ cum ponerēt generatōem p̄petuam et aīas imortales coacti sūt. ponē circularēz in animabus ne in infinitū cresceret numerus animarū. dicentes easdē animas que nūc a corp̄ibz absoluūtur rursum post aliq̄ tēpora corp̄ibz alligari. **S**ecūda occasio fuit apud **O**rig. q̄ ineq̄litatez creaturarū rōnalium ex diuersitate meritorū procedere credidit ne deus iniustus videret ineq̄litatez in creaturis rōnalibus in/struens absqz meritorū diuersitate vtrūqz autē p idē re probat. p hoc scz q̄ anima rōnalis nō accidēraliter sed naturaliter corp̄is vnitur. alias homo nō esset ens naturalis sed accidērale. ex hoc autē q̄ anima naturalitē vnitur corp̄is. seq̄tur q̄ vna anima vni corp̄is debeatur nam vna forma vni materie respōdet et vni agens vni p̄prio instrumēto puenit etiā ea que naturalia sunt sub merito nō cadunt. et p̄terea si anime rōnali est essentialis vni corp̄is esse sine corpore est ei accidērale. natura/le autē est accidērale p̄us. vnde anima non est facta sine corpore sed in corpore. **A**d primū ergo dicēdū q̄ animam esse sine corpore post mortem est ei p accidēns scz p mortem corp̄is que est ex peccato p̄seruta. **A**d se cūdū dicēdū q̄ intellect⁹ dicat nullius corp̄is actus esse. quia potētie intellectiue nō deputat aliquid orga num in corpore sicut potētie visuiue. nō autēz p hoc voluit **A**risto. q̄ anima rōnalis corp̄is forma non esset. **A**d tertium dicēdū q̄ ineq̄litas spūalium creaturarum est fm̄ eaz naturaz vnde ex merito nō depēdet neccamē ex hoc aliq̄ iniusticia deo potest ascribi euz ex mera sua bonitate creaturas instituerit nō qdē equales vt diuersi gradus bonitatis impleat ex q̄bus p̄sta ret vniūsi admirabilis pulchritudo nec ex hoc anime aliq̄ dignitas subtrahit q̄ angelo nō ē eq̄lis euz bec in equalitas natrūa vtriusqz p̄sequat.

Ad quartū sic pceditur. videtur q̄ paradysus in quo homo creatus dicat nō sit aliquis locus corporal̄is. dicat eni in littera q̄ paradysus ille vsqz ad lunare globū p̄tingit. sed hoc non potest dici de aliq̄ loco terreno ppter speram ignis q̄ lune orbī cōtiguat. ergo paradysus ille nō est aliquis locus corporal̄is et terren⁹. **S**i paradysus ille corp̄is esset. arbores i eo plārate essent corporales qd nō videtur cum lignū vite sit ipa sapia. vt habet **P**rou. iij. li

gnum etiaz qd sciētia boni et mali causat nō potest esse corporeū. ergo nec paradysus ille potest esse corporal̄is. **F**lumina illa que dicunt a paradiso pcedere alibi habet notā originē. fons etiā ille fm̄ **D**am. est ocean⁹ qui totam terraz circūdat. ergo ea que dicunt de paradiso illo ad lram̄ itelligi nō possūt. vt paradysus ille sit locus corporeus. **S**z p̄tra postqz homo peccauit i paradiso spūali nō remāsit. dicat autē **B**en. iij. q̄ aliq̄ spacio remāsit i paradiso. ergo oportet q̄ itelligatur d corp̄is. **R**ei corp̄is debetur locus corp̄is. s; paradysus est deputatus homini i statu inocētie tanqz p̄prius locus euz ergo homo ex anima p̄staret et corpore. videt q̄ paradysus ille corporal̄is fuerit. **R**dm dicēdū q̄ cōmunis ecclie sentētia habet q̄ paradysus ille sit locus corporal̄is. **U**nde opinio **O**rig. reprobat qui posuit omia que de paradiso illo dicuntur mystice itelligenda esse. rōnabiliter autē ad lram̄ itelligitur. **N**az homo in statu illo felicitatē quādā habuit. sicut in anima inq̄tum sciētia et virtutibus p̄ditus erat ita et i corpore qd erat quodāmodo impassibile et imortale. vnde ei debetur nō solum paradysus felicitati spūali pueniēs. s; etiam corporal̄is cōpētēs corp̄is. **Q**ui qdē locus ab omibz p̄urbationibz erat liber sub cōnoctiali p̄stitu tus versus orientem. vt quidam dicūt q̄ si optima p̄tē mūdi. **A**d primū ergo dicēdū q̄ paradysus ille terre/stris nō itelligitur esse exaltatus vsqz ad globū lunare rōne situs. sed ppter quādam rēperit et incorruptōis s; multitudinem. **A**d scōm q̄ lignū vite l; quādoqz m̄stice accipiat. p lapia p quā vita spūalis habetur. tamē quēdā corporal̄is arbor ē que ex hoc lignū vite dicat q̄ vitaz homini i statu inocētie p̄seruabat. **S**icut et hierusalē quā sit terrena ciuitas: quādoqz tamē sumitur p celesti. lignū vero sciētie boni et mali dicat ab euentu quia p eius esum homo exprus est qd iter sit. iter obediētie bonum et inobediētie malum. **A**d tertium dōm q̄ duplex est origo fluminū. **U**na p̄ma scz ocean⁹. et sic loq̄tur **D**am. **A**lia p̄ma. et sic origo illorum quattuor fluminū est fons paradisi. q̄ autē illa flumina alibi videtur habere originē. ex hoc puenit q̄ a paradiso egressa iteruz sub terra demergūt. vñ ibi originē habere dicūt vbi iterum renascūt.

DI.

XVIII.

In eodem queqz para

diso et. **H**ic ē duplex questio. **P**rimo de traductione mulieris ex viro. **S**ecundo de traductione anime ex anima. **C**irca primū queruntur duo. **P**rimo vtrū corpus mulieris de costa viri fuerit factū. **S**ecūdo de semialibz rōnibz et miraculis que p̄ter eas sūt.

Ad primū sic pceditur. videt q̄ mulier non sit facta ex costa viri. formatio eni vnius ex alio non p̄tinet ad opus p̄me institutōis nature. sed magis ad opus p̄pagatōis. opus autē p̄pagatōis ex rōnibus semialibus p̄ficatur. cum ergo in rōnibus semialibus non esset vt ex costa viri fieret mulier. vt i littera dicat videt q̄ incōueniēter mulier de costa viri formata dicatur. **I**n corpore hominis nō potest esse diuisio p̄tinui sine sensu doloris. dolor autē in homine esse non potuit ante peccatū. ergo nō potest dici q̄ mulier sit ex costa viri formata ante peccatū. **E**x corpore parue quantitatis absqz additōe fieri nō p̄t corp⁹ magne quantitatis nisi p rarefactōem vt p̄t **A**ug. x. sup. **B**en. ad lraz. nō autē potest fuisse corpus

multis tanto rarius costam viri quāto eam in quāta
te excedit. sicut enī esset rarior aere. ergo aliquid addi-
tum est coste. ad hoc q̄ ex ea mulier formaretur. magis
ergo debet dici q̄ ex illo addito formata ē mulier. q̄ ex
costa cum illud sit maioris quātitatis. ¶ Sed contra
ē auctoritas scripture Benef. ij. Preterea Actū. xvij.
dicitur q̄ deus fecit ex vno omne hominū genus. s̄ au-
tem non esset nisi mulier ex viro esset formata. ergo zc.
¶ 2° dōm q̄ puenienter mulier ex viro esset formata.
tum ppter additionē mulieris q̄ cum sit imperfecta. debet
a pfecto originē sumē. cum etiā ppter charitatē iter ho-
mines insinuandū. vt hoies magis se diligāt ex vno se
cē cognoscētes. tum ad viri dignitatē ostendendā q̄ ē
pncipiū vniūsalet sui generis. sicut z de^o ē pncipiū oim
puenienter etiā z de costa dē esse formata. vt ostendat eā
viro datam ēē in sociam nō in dñam vel ancilā. vt i lī-
tera dē. ¶ Ad p̄mum ḡ dōm q̄ opus pparatōis natura-
lis p̄supponit pncipia actiua z passiuā. z ita cū vir sit
pncipiū actiū in generatiōe bñana semia passiuū vtrū-
usq̄ formatio nō ad opus pparatōis. s̄ ad passiuā res-
rū institutionē p̄ncipit nec obstat q̄ semia ex viro facta
legit. q̄ etiā vir dicit esse factus ex terra. z similis ani-
malia z plante. ¶ Ad s̄m dōm q̄ costa illa non fuit de
pfectione ade put erat qdam psona singularis. s̄ put
erat totius humani generis pncipiū. ppter qd̄ etiā il-
la costa resurget in eua in qua est de pfectione indiuidui
non aut in adam. illd̄ aut qd̄ hoc modo se habet ad ho-
minē nō solum sine dolore. sed cum delectatiōe decidit
sicut p̄z de semie. vnde non oportet q̄ in coste a motione
adā dolore senserit z p̄cipue cum hoc factū legat eo i so-
pore certatis p̄stituto. ¶ Ad tertiū dōm q̄ hugo de san-
vic. z qdam cum sequētes dicūt q̄ ex multiplicatiōe ma-
terie coste absq̄ oī additiōe vel rarefactiōe mulier ē for-
mata. z ponūt simile d̄ multiplicatiōe q̄nq̄ panū. Sed
hec multiplicatiō intelligi n̄ p̄t nisi v̄l q̄ crescat ipa essen-
tia matie fm se. vel ita q̄ crescat q̄ritas cui subest. P̄-
mū non p̄t intelligi nisi p̄ creatiōe noue materie vel p̄
additiōe matie peristentis. s̄ vno non p̄t intelligi si-
ne rarefactiōe q̄ q̄ ibi esse non potuit vt obiectio probat
op̄et q̄ intelligat illa formatio ēē facta ex costa vel p̄ no-
ue materie creatiōe vel p̄ additiōe exterioris z m̄ ex
costa formata dicit mulier. quia illa materia vel addi-
ta vel de nouo creata mediāte materia coste in formati-
ōe mulieris trāsiuit.

Ad s̄cōm sic p̄ceditur. videtur q̄ miracula nō
sunt que fiūt p̄ter rōnes seminales. Inter enī
rōnes seminales cōputari oportet non soluz
vires actiuas. sed etiā passiuas. sine q̄bus na-
turales effectus nō pducūt. sed eoz q̄ mirabiliter fiunt
vires passiuē in rebus naturalib⁹ p̄sistūt. quia vt ab
Aug. habet in l̄sa. dedit deus natis vt ex eis hec mira-
bilia fieri possent. ḡ miracula non fiūt p̄ter rōnes semi-
nales. ¶ Creatio rerū z iustificatiō impioz. z resur-
rectiō mortuoꝝ p̄ter rōnes seminales fiūt. hec tñ nō sūt
miracula cum creatiō non ordinē ad gratie manifesta-
tiōe iustificatiō impioꝝ frequē accidit resurrectiō mor-
tuoꝝ non fit p̄ter fidelīū spem que oīa ad miraculū
requirūt. ḡ non ex h̄ aliqua dicunt miracula q̄ p̄ter ra-
tiones seminales fiūt. ¶ Facultas creature non se ex-
tendit supra rōnem seminalē. extendit aut se ad opera
miraculosa. q̄ homines z angeli miracula dicunt facere
fiunt etiā quādoq̄ miracula de his que p̄ naturā fieri
possunt. sicut p̄z in sanatiōe infirmoꝝ. ḡ non ex hoc est
aliquid miraculosū qd̄ p̄ter rōnes seminales sit. ¶ S̄ cō-
tra miracula vt in l̄sa dicit ad cōmendatōem ḡe fiunt
sed ḡa cum sit supnaturalis non p̄t sufficiēter cōmēda-

ri nisi p̄ effectus supnaturalis q̄ seminales rōnes natu-
re excedunt. ḡ miracula sūt p̄ter rōnes seminales. ¶
Miraculū aliqd̄ arduū z insolitū qd̄ p̄ter spem admi-
rātis apparet. z facultatē nature excedit. oīe aut qd̄ ē
fm rōnes seminales est infra facultatē nature. ergo mi-
racula sunt p̄ter rationes seminales. ¶ 2° dicēdū q̄ ad-
miratiō p̄prie est q̄ alicuius effectus visibiliter apparē-
tis causa non cōphēditur. Et quo patet q̄ aliquid pōt
cadere sub admiratiōe dupliciter. Vno modo nō ppter
seipm̄ sed ppter defectum admirantis qui nō cōprehē-
dit causas fm se cōprehēdibiles. vnde in his cōtigit q̄
vnum z idem qd̄ non est admirabile sapienti ē admi-
rabile idiote sicut edypsis solis v̄l lunc. vel aliquid huius-
modi. Alio modo ppter seipm̄. quādo scz causa est fm se
incōprehēdibilis. z huiusmodi sunt que sola v̄tute dei
fiunt quā hūanus intellectus cōprehēdere non potest.
z ideo hec sunt cuiuslibet admiranda ppter qd̄ hec dicūt
tur miracula p̄prie loquēdo. ad ea aut que sola v̄tute dei
diuina fiūt seminales rationes nature non opantur. z
ideo oportet dicere q̄ miracula p̄ter rationes semina-
les fiunt. ¶ Ad p̄mū ergo dōm q̄ potentia passiuā re-
fertur ad actiuā. Et ideo duplex est potentia passiuā
Una naturalis que educit in actum p̄ agens naturale
z hec inter rationes seminales cōputatur. Alia obediē-
tialis que habet ordinē ad potentia actiuā diuinā
cui oīis creatura obedit. z hec nō cōputatur inter ra-
tiones seminales. de hac loquit Aug^o in littera. ¶ Ad
s̄m dicēdū q̄ creatiō rerū lz a solo deo sit non tamē
p̄prie potest dici miraculosa. quia sicut aliqd̄ effect⁹ p̄-
ticularis ex sua natura habet ordinē ad suam causam
primā. ita vniuersitas creaturaz ad deū. z ideo cri-
tus vniuersi adeo nō ē miraculosus sicut necesse^o vni-
uersi a p̄prie causa similiter nec iustificatiō impioꝝ p̄prie
miraculosa est. quia lz ratio seminalis eam nō cōpleat
ad eaz tamē disponere potest. resurrectiō mortuoꝝ mi-
raculosa erit. non enī cadit sub spe nature q̄uis cadat
sub spe gratie. ¶ Ad tertiū dicēdū q̄ sancti homines
dicūt miracula facere orando. angeli vero orando z
ministrū adhibendo non autē p̄prie v̄tute pficiendo
natura vero ad opus miraculi se non extēdit. q̄ opus
miraculi excedit facultatē nature vel fm subz facti vt
resurrectiō mortui vel fm modū faciēdi vt curatio fe-
brium q̄ sit solo impio vel oīone

Quēdo queritur d̄ tra-
ductione anime ¶ Et circa hoc querūt
duo. ¶ Primo vtrū anima rationalis sit
ex traduce. ¶ S̄cōdo vtrū aia sensibilis et
vegetabilis sint ex traduce.

Ad p̄mū sic p̄ceditur. videtur q̄ anima rati-
onalis sit ex traduce. Accidens non traducit
nisi subiectū traduceat. peccatū autē origina-
le cuius subiectū ē anima rationalis. traducit
a parente in plem. ergo anima rationalis ē ex tra-
duce. ¶ S̄. Homo generat sibi simile fm speciem. sed
genitus homo habet speciem per animā rationalem. ergo
anima rationalis geniti traducitur a generante. ¶ S̄
Oīne qd̄ dat cōplēmentū operi coopatur operanti. sed
deus non coopatur adulteris. ergo non coopatur nec
dat cōplēmentum eozum actui. z sic anime natoꝝ ex
adulterio non sunt per creatiōe a deo. relinquit ergo
qd̄ a parentib⁹ traducant. ¶ S̄. p̄ra est q̄ dicit Eccl. vii.
donec reuertatur puluis in terram suam vnde erat. et
spiritus ad deum qui dedit illuz. ex quo videtur q̄
ritus humanus sit a deo per creatiōem corporis im-
missus. ¶ S̄. Maius est educere aliquid inesse quam

formare ipm sed mens rōnalis ab ipa predicta veritatē
te formatur vt Aug⁹ dicit. ergo immediate a deo creat.

¶ 2° dōm q^o impossibile est animāz rōnalē cum se-
mine traduci. Cui⁹ ratio est quia nulla forma vel virt⁹
tradat p^o traductōez corporis nisi q^o ad diuisionē cor-
poris diuidit. Omnis aut talis forma est a materia depen-
dens fm esse et suaz opationem. Anima aut rōnalis
habet opationē p^oter cōmunicatiōē corporis scz itelle-
ctualē. vt pbat pbs in tertio de aia. vnde nō potest di-
ci q^o sit virtus materialis que diuidat ad diuisionē cor-
poris et ppter hoc nō potest dici q^o traducat cum tra-
ductione semis. et hoc est qd pbs dicit in. xvj. de aialib⁹
q^o pncipia quoz opa sunt sine corpe oportet ab extrin-
seco esse q^o pbat intellectus esse ab extrinseco. Patet
etiā ex dictis q^o si ponat animā eē ex traduce de necessi-
tate sequitur eam eē corruptibilē: sicut et ceteras formas
materiales q^o a matia depēdēt fm eē et opationē. et ideo
vtrūq^o equaliter est hereticū. **¶** Ad p^omū dōm. q^o ex in-
fectione aie in qua peccatū originale incepit infectus ē
corpus. et ex corporis infectōe iterato aia infusa inficit⁹
vt infra meli⁹ p^otebit. et sic nō oportet q^o originale tra-
ducat p^o traductōem aie. sed p^o traductōez corporis. **¶** Ad
scd^o q^o homo generat sibi simile p^o hoc q^o materia huma-
ni corporis p^o virtutē generatiuā hois sit in vltima dispo-
sitione ad susceptionē animē rōnalis nō q^o ipa rati-
onalis anima sit effectus generatiue virtutis. **¶** Ad ter-
tium dōm q^o in actiōe adulterij est duo p^osiderare scz id
qd nate est. et sic ei deus coopatur aias creando et id qd
est pueris volūtati: et sic deus ei nō coopatur sz cam p^o
hibet et punit.

¶ 3° fm sic peccā. et videt⁹ q^o aia sensibilis nō
sit ex traduce. anima eni sensibilis eiusdem ra-
tionis est in homie et in alijs animalib⁹. sed i
hoie nō est ex traduce euz in suba nō differat
arōnali q^o nō traducit. g^o anima sensibilis nō est ex tra-
duce etiā in brutis. **¶** 4° Nulla suba p^o se subsistēs inci-
pit esse nisi p^o generatiōem vel creatōem. sed aia sensib^o
brutoz ē suba p^o se subsistēs qd ei⁹ opa demōstrāt q^o cor-
pus mouet. forme eni nō subsistētes nō possūt esse mo-
tores. vt p^oz s^o formis grauiū et leuiū in. viij. phisic. aia
aut sensibilis nō potest p^o se generari cum sit forma que
dam nō pposita ex materia et forma. relinq^o g^o q^o creat
in esse p^o creatiōē et nō ex traduce. **¶** 5° Effectus nō ē
nobili⁹ sua causa. sz corpus celeste nō ē animatū. vt
cōmuniter tenet. et sic est min⁹ nobile quolibet corpore
animato fm regulaz quā Aug⁹ ponit in li. de trā. rel. g^o
p^o virtutem corporis celestis nō potest p^oduci anima sen-
sibilis sed traducit q^o est in generatiōe naturali. Alio mo-
do causa est corpus celeste. qz homo generat hominē et
sol. fm p^om. g^o anima sensibilis in brutis nō est ex tra-
duce sed ex creatōe. **¶** 6° Sed p^otra est qd d^o Ben. ij. p^odu-
cant aque reptile aie viuētis. ex quo p^oz q^o ad p^oductiō-
nem brutoz. aliqd opatur virtus corporee nate. nō ergo
sunt p^o creatiōē. **¶** 7° Pbs dicit in. xvj. d^o aialib⁹ q^o in-
tellectus solus est ab extrinseco. **¶** 8° dōm q^o circa hoc
est duplex opinio. Quidam eni dicunt animā sensib^o
in brutis et vegetabilē in plantis fieri p^o creatiōē. Sed
hoc nō videt⁹ verū. quia euz factōis termin⁹ sit cē hoc
modo alicui p^oter fieri sicut et esse. anime autē brutoz
et plantaz nō habent esse p^o se subsistēs. sz a matia de-
pendēs sicut alie forme materiales. qd ostendit ex hoc
q^o post corpus nō manet. et ideo eis fieri nō p^oterit se
paratim. sed simul cū corpe et eadē opatōe. et ideo aliq^o di-
cunt q^o sicut corpus traducit p^o semis decisionē. ita et p^o
dicte aie traducit. que qdē traductio hoc modo debet
intelligi q^o in semie deciso qd iam fere erat assimilatiū ē

virtus aie sicut et in ceteris corporis p^otribus q^o qdēz virtus
in semie cristēs aia nōdū dici p^ot. quia nōdū habet ma-
teriā sufficiētē dispositā et organizatā. Est tñ aliqd de
generatiue cui⁹ actōe materia pparat. et sic tandē in fine
generatiōis aia dici possit. sicut pua scintilla subtratta
ab igne materiā exteriōre p^ouertendo in magnū ignem
auget. **¶** Ad p^omū ergo dōm q^o l^o omnia animalia pue-
niant in anima sensibili nō tñ in omnibus anima sensi-
bilis ē vnus speciei. quia sic animalia speciei nō differ-
rēt cum talis d^oic sit forma pncipium. et ideo nihil p^obi-
bet animā sensib^ole hois p^o creatōem eē nō aut animas
altorū animalū. **¶** Ad scd^om dōm q^o ipm mouere nō ē
opatio anime sensibilis soluz sed p^ouncti: mouet enim
anima sensibilis p^o impium appetit⁹ cui⁹ actio p^o orga-
nū corporeale exercet. vnde nō scq^o q^o anima sensibilis
sit substantia p^o se subsistēs. **¶** Ad tertiu dōm q^o dato q^o
celū nō sit aiatū tñ nihilomin⁹ mor⁹ ei⁹ ē ab aliq^o substantia
viuēte scz a deo p^o ministeriū angelorū. et ideo ex vir-
te quā a motore p^osequitur potest eē causa sensibilis i q^o
busdam qdē animalib⁹ immediare vt i animalib⁹ gene-
ratis ex putrefactōe in qbus virtus celestis se habet i lo-
co virtutis formatiue. in alijs vō mediare virtute seminis
vt in aialib⁹ q^o ex semie generat.

DI.

XIX

Volent queri plura de

statu primi hominis et. **¶** Hic querit⁹ qd
tuor. **¶** Primo vtrū homo in primo statu
fuerit aliq^o modo immortalis. **¶** Secdo vtrū
ipassibilis. **¶** Tertio de causa immortalitatis et ipassibi-
litas vtrū fuerit a natura vel gratia. **¶** Quarto vtrū
lignū vite immortalitātē p^oseruauerit.

¶ Ad p^omū sic pceditur. videt⁹ q^o homo in statu
inocentie nō fuerit immortalis. Cui⁹ eni pnci-
pia sūt corpalia ipm est corruptibile cū nihil
sit stabili⁹ suis pncipijs. sz pncipia corporis
humani scz q^otuor elemēta erat corruptibilia. g^o corp⁹
humanū erat corruptibile. nō ergo immortalē. **¶** 2° Va-
riatio differētie specificē seu p^ostitutiue mutat specē. sz
mortale ponitur d^oia specificā hominis cum dicit⁹ q^o ho-
mo est animal rōnale mortale. si ergo adam erat immor-
talis etiā alteri⁹ speciei. **¶** 3° Lib⁹ assumit ad restaura-
tiōē depditi. sz hō i statu inocentie cibo indigebat. g^o
aliq^o depditio fiebat i ei⁹ corpe. et ita ei⁹ corp⁹ nō erat im-
mortale. **¶** 4° 3° ē q^o d^o Ro. v. p^o vnū hoiez p^octm i^otrauit
i mūdū et p^o peccatū mors. **¶** 5° Id qd imponit hoī in
penā nō p^oterit ei i statu inocentie. sz mors imposita est
hoī i penā. vt p^oz Ben. ij. Quacūq^o die comederit mor-
te moriem⁹. g^o i statu inocentie hō erat immortalis. **¶** 6°
dōz q^o aliqd p^o aliquid attribui duplici⁹. Uno mō rōe sūt
ipm sicut aeri dyaphonū. Alio mō rōe alteri⁹ sic eidem
ē illuminatiū accu. corpi g^o būano i statu inocentie rōne
sui p^o immortalitas nō p^otebat cū eēt ex p^otrarijs p^oposi-
tū sic et cetera corruptibilia. p^otebat at ei⁹ rōe aie q^o immor-
talis erat p^o materiā. vñ vt sua matia forme nō deficēt
data fuit aie virtus i statu inocētie vt corp⁹ p^otinēt absq^o
morte qdū ipa se p^otinēt sub deo et sic mors nō p^ofat i
corpe accidē nisi p^ous p^octm i aia p^ocessisset. p^oz g^o q^o quis
hō i statu inocētie aliq^o mō mortal⁹ aliq^o mō immortal⁹ di-
ci potuerit. veri⁹ tñ immortal⁹ tñ qz immortalitas p^otebat
ei absolute et mortalitas sub p^oditōe. sz si peccaret. **¶** Ad
scd^om ergo dōm q^o ratio illa pcedit fm p^oditionē matie-
rie. et nō fm potestātē forme. **¶** Ad scd^om dōm q^o morta-
litas ponit d^oia hois fm p^oditionē pncipioz nafaliū q^o
q^o tū ē i se sp^o sūt corruptibilia nisi aliqd ipediāt. **¶** Ad. ij.
dōm q^o quis aliq^o p^ocularis dissolutio in corpe ade eē

potuerit nō tamē poterat esse totius corp⁹ destructio
ppter vim regitiuam corp⁹ quasi depditus restaurabas
tur sicut elementa sunt corruptibilia fm ptem et non
fm totum.

Ad scdm sic pceditur. videt q corp⁹ adei pri⁹
mo statu non fuerit impassibile. impassibilitas
enī ē qdā dos corporis glōsi. s; corp⁹ hoīs i
pmo statu nō fuit glōsi. q nō fuit impassibi
le. ¶ Sicut qūtas actiua ē pncipiū actiōis: ita qū
tas passiua ē pncipiū passionis. s; in corp⁹ hoīs erant
qūtares passiue. vt humidū siccū. t molle. g erat passi
bile ab interiori et exteriori. ¶ S. Sētre quoddā partē ē
fm pīm in scdo de aia. s; corp⁹ hoīs i pmo statu fuit sen
sibile q fuit passibile. ¶ S. Sōm⁹ passio qdā est s; hō
i statu inōcētie dormiuisset. fm illud Sē. ij. immisit
deus soporē in adā. g. rē. ¶ Dicēdū ad ista duo qz sentī
re et dormire nō remouēt hoīem a naturali dispositiōe
s; ordināt ad bonū nature. ¶ S; ptra. passio ē corporis
pncipiū. quia oīs passio magis facta abijcit a suba fm
pīm. s; corp⁹ hoīs erat icorruptibile i pmo statu vt di
ctū ē. g erat impassibile. ¶ S. Nihil patit nisi p debili
tatē. qz agēs ē potētī patiēte. s; i homīe i statu inōcētie
debilitas ē nō potuit. g nec passio. ¶ S. dōm q passio
dupliciter sumit. Qūqz enī imptat receptiōem. tū fm q
sentire vel irelligē pati dī. Qūqz aut imptat et receptiōes
et abiectiōes. tū ē magis ppter modum passiōis. qū s; s;
aliqd ita recipit id quod ē agētis vt abijciat ab eo quod
erat sibi ppter i p naturale sicut patz i aq calefacta. acci
piēdo g passionē pmo mō corp⁹ hoīs i statu inōcētie
erat passibile. qz erat pfectibile. qd ad ei⁹ pncipē dignita
tē. s; accipiēdo passionē scdo mō nō erat corp⁹ hoīs pas
sibile fm totū vel fm ptes speciei q tādū manēt qdū
corp⁹ pmanet itegru erat tū passibile s; fm ptes macie
q fuit et refluūt. ¶ Ad pīm g dōm q impassibilitas ē
dos corporis glōsi fm q corp⁹ humanū indefectibiles
ifirmitatē psequit et glia aie iniusticia pfirmate. vñ dice
tur tunc impassibilis homo vel imortalis. qū oīno nō
potēs mori vel pati. s; impassibilitas pmi stat⁹ erat fm
q corpus ptebat ab aia abiqz s; q cōsequeretur ab ea
ppetuaz firmitatē. qz nec ipa iusticia aie erat confirmā
ta vñ dicebat impassibilis vl imortalis homo. quia
poterat nō mori fm q poterat nec peccare. ¶ Ad scdm
dōm q ratio illa pcedit de pmo modo passiōis ¶ Ad
tertū dōm q rō illa pcedit qtrum ad cōditiōē macie
fm quā corp⁹ humanū erat passibile sed impediebatur
a passione interiori p ptem anime pinentis corpus
a passione vero exteriori p diuinam puidentiā exteri⁹
pntem.

Ad tertium sic pceditur. videt q imortalitas
vel impassibilitas pmi status esset naturalis
magis enī est natura forma q materia vt di
ctur in scdo phisicor. sed fm p ditiōes sue for
me homi imortalitas et impassibilitas debebat. ergo ei
naturaliter cōueniebat. ¶ S. Corpus ade fuit ppassi
mū. s; corruptio i corp⁹ mictis accidit ppter pdominiū
alterius pteriori. g corpus ade naturaliter erat icor
ruptibile et impassibile. ¶ S. Naturale est forme q det
esse materie. g forme icorruptibili naturale est qd det
esse ppetuū. sed anima que est forma homis est icorru
ptibilis. g vit a hoīs naturaliter ē ppetua. et sic natura
liter homo erat impassibilis et imortalis. ¶ Sed ptra
ea q sūt naturalia nō amittūt p peccatū. vt patz p dyo.
qro ca. de di. no. imortalitas aut pmi stat⁹ amissa est p
pctm. g nō erat naturalis. ¶ S. Et eadē materia corp⁹
homis sumptū est et aliorū animalū. sed alia animalia
naturaliter erat corruptibilia. g et homo. ¶ S. dōm q

in rebus cōpositis ex materia et forma qd pntet ad pfe
ctionē psequitur formā. qd vero pntet ad defectū pfe
quitur materiā. et ideo respiciēdo ad formā mors ē co
ruptio. et senit et hmoi dicūt esse innaturalia. vt patz i
scdo de ce. et mū. sed respiciēdo ad materiā sūt naturalia
et vñ qd qz iudicat ppter fm ordinem ad suam causam
inde ē q corruptiōes rerū naturalū simpliciter natura
les dicūt qz sūt fm exigētā pncipiorū materialū
qz sūt ptra intentionē forme ex quo dicūt natura
les fm qd. qz ex pncipiis materialib⁹ nō inerat hōi icor
ruptibilitas s; solū ex pncipio formali. s; aia q nō ha
bebat corpus ppetuo pseruadi ex natura sua sed soluz
et muncere gte vñ de imortalitas illa nō erat ex natura
sed ex grā. ¶ Ad pīm g dōm q corruptio semp psequit
tur ex necessitate macie. vñ an ipsa sit naturalis magis
iudicandū est ex materia qz ex forma. ¶ Ad scdm dōm
q corp⁹ ade erat ppassimū nō quia cet equalitas inter
cōtraria fm quāritatē. s; fm pportionē. put quodlibet
pteriorū illam quāritatē suabat q reqrebat ad debi
tam cōplexionem totius. fm aut quāritatē nō est possi
bile adequari pteriori in alio mīto. qz i mīto non pos
tuisset pcedere alteratio. nec ē vnitas. aut mor⁹ vel lo
cus naturalis nō ppter pdominiū vñ elementū et pci
pue corpus aiatum optet q excedat in calore fm quā
tatē cum calor sit instrumētū anime. vt patz i scdo de aia
¶ Ad tertū dōm q naturale ē forme q pficiat materiā
fm eius pditionē. et ideo nō ē naturale aie rōnali q ma
terie corporali ē ppetuū tradat.

Ad qtrum sic pceditur. videt q lignū vite nul
lo modo fuerit causa icorruptiōis in p statu
qd enī est corruptibile nō p in corruptionē
pberē. sed illud lignum erat corruptibile. alio
in cibū sumi nō potuisset. naz cib⁹ puerit in subas nū
triri. g lignū vite non poterat ē icorruptionis causa.
¶ S. Nihil mutat a suo genē p aliud extrinsecū. s; cor
ruptibile et icorruptibile genē differūt. vt patz i. r. me. g
nullus cibus assumptus potuit esse cā icorruptionis
corpori naturaliter corruptibili. ¶ S. Ad cibum sequit
tur somnus. p quē vita quodāmodo diminiuit vñ di
midū vite in p ethic. appellat. nō aut ppter idē esse cau
sa ppetuitatē et diminiutiōis vite. g lignum vite nō pote
rat esse causa imortalitatis. Sed cōtra est qd dī. Sē. ij.
Videte ne forte sūmat de ligno vite et comedat et viuat
in eternū. ¶ S. Nomina sūt arborib⁹ paradisi imposi
ta et effectū sicut lignū sciētie boni et mali dicebat q p
eius esum experimētaliter homo sciuit distantiā inter
bonū et malum. g pari rōne lignum vite dicebat. q vi
tam causabat vel pseruabat. ¶ S. dōm q imortalitas
pmi status nō erat ex hoc qz corpori fuerit ppetua firmi
tas collata vt erit post resurrectionē. sed ex regimē ani
me que sic suū corpus poterat gubernare vt mori de
fectum non expiretur nisi pū peccaret. Anima aut in
regimē corporis qbusdam auxilijs vitur vel interio
ribus sicut organis. vel exterioribus sicut cibis et regu
mentis. sic ergo ad pseruationem icorruptiōis in pri
mo statu duo cōcurrissent. vñ quāsi pncipalis cau
sa ex parte anime. s; iusticia nō interrupta. alia quāsi
causa secū dacia. s; sumptio cibi quorum auxilio ani
ma corpus sustentabat. Alter tamē qtrum ad hoc ad
iuuabatur anima psum ligni vite et aliorū ciborum.
naz per alios cibos restaurabat deperditū. p lignū aut
vite hoc qd ex alijs cibis erat puerum reducebatur ad
pfectam assimilatiōē ne ex corp⁹ additiōe ppter pseruatiua
debilitaret qd ē cā detrimētū et corruptiōis vt dī i p de ge
neratiōe. sic vñ p admittē qz tandē reddidit aquosū
¶ Et quo patz q pncipali causa remota s; inōcētia. nec

alijs cibis nec ligno vite potuisset immortalitas pseruari. Quis eius ligni vite ad vitam diuturnitatem pseruasset. Ad primum igitur dicitur quod illa pbat quod lignum vite non potest esse principalis causa incorruptibilitatis. Ad secundum dicitur quod ratio pcedit de corruptibili et incorruptibili per naturam nihil autem prohibet ut id quod est per naturam corruptibile alicuius exterioris auxilio per gratiam incorruptionem pseruetur. Ad tertium dicitur quod quidam dicunt hominem in statu innocentie non potuisse dormire. Cuius contrarium boetius dicit. et etiam in scriptura Gen. ii. immisit deus soporem in adam quibus hoc de sopore extasis possit exponi. Et ideo alij dicunt quod cibus assumptus erat ei causa somni. sicut et nobis. et in actu impedirent alique operationes vite per somnum. cum confortabat natura ad diuini pseruandum vitam somni pnumerationem est iter alias passionis quod ad pfectum pertinet pariter.

DI.

XX

Post hoc videndum est

quid sit pmi pariter. Nunc queritur quatuor. Primo videtur si homo innocentia seruasset fuisset in statu illo generatio. Secundo videtur filij nati fuissent pfecti secundum corpus. Tercio videtur pfecta scia fuisset secundum intellectum. Quarto videtur pfecta gratia et virtute secundum affectum.

Primum sic pceditur. videtur quod si homo pfectus fuisset generatio non fuisset. ad hoc enim est generatio ut quod secundum indiuiduum pseruari non possit saltem secundum speciem pseruent. ut patet in secundis animis. sed hoc in statu innocentie pseruari potuisset secundum indiuiduum igitur generatio in statu innocentie non fuisset. In statu innocentie non fuisset aliqua corruptio. sed generatio per coitum quod est propria humano generi sine corruptione esse non potest. tum propter seminis decisionem. tum propter virginis amissionem igitur homo in primo statu non generasset. Delectatio quod est in actu generationis propter sui vehemetiam ligat rationem ut non sit possibile aliquid intelligere in ipsa secundum philosophum in vi. ethicorum in statu vero innocentie tanto fuisset delectatio vehemens quanto sensus perspicacior et natura integrior: multo ergo fuisset tunc in actu generationis ligata fortior ratio quam nunc quod est incoherens. igitur in statu innocentie generatio non fuisset. Sed contra est quod dicitur Gen. i. Crescite et multiplicamini et replere totam terram. quod non potest esse nisi per generationem. igitur generatio in statu innocentie non fuisset. Distinctio maris et femine ad generationis naturalis officium ordinatur. sed in statu innocentie fuerunt secus distincti ut patet Gen. i. et ii. igitur fuisset in statu innocentie generatio naturalis. Contra dicitur quod quidam doctores grecorum ut Gregorius Nissen et Damascenus posuerunt quod in statu innocentie generatio per totum non fuisset. Fuisset tamen multiplicatio humanum genus aliter diuina virtute que etiam angelos sine generatione multiplicauit. Sed hec positio videtur repugnare nature secundum quam ille modus multiplicationis est homini naturalis sicut et ceteris animalibus. unde in statu nature integre etiam homini precebat repugnare etiam scriptura re que feminam in adiutorium hominis factam dicit: quod non potest conuenienter exponi nisi de adiutorio generationis. quod et alijs non minus vir per virum potuisset adiuuari. Potest etiam esse occasio erroris ut credatur actum naturale sine peccato esse non posse. si in statu innocentie talis actus esse non potuisset. Et ideo secundum Iulianum Augustinus dicit quod si status innocentie durasset humanum genus per coniunctionem maris et femine multiplicatum sicut et modo multiplicatur excepto quod tunc fuisset predicta coniunctio sine concupiscentie turpitudine propter membrorum obedientiam et dominum rationis. Ad primum ergo dicitur quod generatio hominis antequam fuisset necessaria ad multiplicationem indiuiduorum sed non ad pseruationem speciei et precipue quod homo non erat immortalis quod non potest

moriri. sed quasi potest non mori. Ad secundum dicitur quod in statu innocentie concubitus fuisset absque defectibus corruptione vel vituperabili. Cum igitur semine sit superfluum alimentum eius decisio moderat naturam corporis in nullo grauasset. virginitas autem non fuisset per corruptionem mentis. neque quantum ad habitum sicut sit per illicitum concubitus neque quantum ad actum sic sit in actu matrimoniali post peccatum propter rationis ligamentum fuisset autem soluta integritas carnis sed huic preponderaret secus ditas prolis. Ad tertium dicitur quod delectatio coitus fuisset in statu innocentie maior secundum quantitatem. sed minor secundum proportionem. quod scilicet ratio fuisset multo fortior ut per bonum delectationem impediri nullatenus posset.

Ad secundum sic pceditur. videtur quod in statu innocentie homines omnino pfecti nascerentur secundum corpus. Homo enim est nobilissimum animalium. sed quidam animalium filij ita nascuntur ut statim habeant membra virum sicut patet de multis. igitur multo fortius homines statim nati haberent versus membra nisi propter defectum peccati. Homo in statu innocentie filios eiusdem dignitatis genuisset. sed adam statim factus habuit versus membra et pfectam quantitatem. igitur etiam nati ex eo statim virtutibus habuissent. Omne agens pfectum et non impeditum generat sibi simile. sed in generatione humana pater est tantum agens cum natura humana fuerit tunc pfecta. nullumque impeditum: in ea extiterit videtur quod filij more nati fuissent siles patri et quantum ad versus membra. et quantum ad quantitatem pfectam. et quantum ad sexum. et sic fuissent nati absque omni defectu corporali scilicet virtutis. quantitatis. et sexus. Sed contra ab extremo extremum non transiit nisi per medium. sed inter esse pfectum et purum non esse. medium est esse imperfectum. igitur omne quod exire de non esse inesse in sui principio est imperfectum. igitur homines in statu innocentie more nati non fuissent pfecti. Homo dicitur minor mundus. quod est simile uniuerso sed uniuersum in sui principio fuit imperfectum: ad minus secundum illos quod ponunt non omnia fuisse simul creata secundum formam. igitur homines in statu innocentie a principio fuissent imperfecti. Contra dicitur quod circa hanc questionem primas opiniones concordant per omnes discordant. De quantitate enim omnes dicunt quod optebat filios pueros nasci propter materni vteri necessitatem. similiter oportebat nasci maris et feminas propter generationis effectum. sed de pfecti virtutis est diuersa opinio. Quidam enim dicunt quod pueri more nati versus membra pfecte habuissent sicut et quibusdam animalibus nunc videmus initeres vbi Augustinus. quod in lapso nutritur. sed Augustinus bonum sine affectu dicit. Alij videtur quod sicut in pcellu raptis pfectam staturam ita et pfectum versus membra adepti fuissent et non statim a principio. non enim cogimur ab homine in primo statu renouere nisi defectu culpe vel pene. Defectus autem quod est in pueris quantum ad motum membrorum sequitur naturale membrorum dispositio propter corporis mollietatem et teneritudinem. nec tamen dicitur quod adeo tunc pfectum versus membra habuissent sicut nunc pueri habent. sed enim absque penali incommodo esse non posset. Sed nihil tamen super hac questione certum determinari potest. Sicut nec Augustinus determinat propter hoc in canonica scriptura nihil super hoc traditur. Ad primum igitur dicitur quod filij hominum in principio sue natiuitatis per multis alijs animalibus maiorem defectum patiuntur in versus membris propter maiorem mollietatem et tenuitatem propter plenitudinem que necessaria est ad sensus perspicacitatem. Ad secundum dicitur quod adam habuit duplicem dignitatem: unam que competebat ei secundum quod erat homo innocens sic quod erat impassibilis. immortalis. et alia bonum. et hoc ab eo in filios deuenerat. Alia habebat in quantum erat principium totius humane nature. hoc autem alijs secundum communicabilem erat. et ad hoc pertinet quod statim in principio sue facti pfecti habuit quantitatem et virtutes. quod natura a pfectis sumit in unum

Ad tertiū dōm q̄ generatio semine nō p̄tigisset in statu inoēcie ex debilitate virtutis actiue i semine neq̄ ex materie in dispositōe. sicut nūc frequēter accidit. s̄ vel ex imaginatōe parētum quā frequēter imitatur forma plis. vel ex alio p̄ncipio intrinseco p̄mittere vel v̄ti v̄l corporis celestis vel h̄mōi. dicit enī p̄s in li. de animalibus. erp̄tum eē apud pastores q̄ oues p̄cipiūt masculos flante aq̄lone s̄ semias austro flante.

Ad tertiū sic p̄ceditur. videt̄ q̄ pueri mor nati in statu inoēcie in scientia p̄fecti fuissent defectus enī sciētie errorem et ignorantiā causat. sed hec ad p̄nalitatē p̄sentis vite p̄tinet. **B**ug^o dicit. q̄ pueri nō fuissent in statu inoēcie absq̄ sciētie p̄fectione. **C**ognitio magis p̄naturalis est homini q̄ alijs animalib⁹. sed alia animalia mor nati cognitionē h̄nt ad se p̄tinentiū. ouis enī seq̄tur matrem et fugit lupum. **E**t homines nati absq̄ p̄fectione sciētie nō fuissent. **S**ensus magis depēdet a corpore q̄ intellectus. s̄ sensus in pueris i statu inoēcie p̄fectus fuisset. q̄ t̄ nūc pueri nō minus vidēt vel audiūt q̄ pueri. **E**t multo fortius intellect⁹ p̄fectionē habuisset. **S**ed p̄tra alia vnica est corpori vt in corpore sciētia p̄ficiatur sed hoc nō esset necessariū si statim a p̄ncipio suam p̄fectionem haberet. et nō eā acq̄reret p̄ corpore instrumenta. **E**t pueri mor nati p̄fecti sciētie nō habuissent. **P**erfectio aīe corporis p̄fectioni p̄portionat. sed corp⁹ hominis nō fuisset statim p̄fectus in natiuitatis p̄ncipio vt dictum est. **E**t nec intellect⁹ fm scientiam. **E**t dōm q̄ p̄fectio intellectus dupliciter attrēdit. vno modo fm habitū. alio modo fm actum. p̄tingit enī habentes habitū sciētie ab actu impediri. vt in cōijs p̄z. itēz cōuenit habentē p̄fecte vsum rōnis habitu sciētie carere. vt p̄z in ideōis. de p̄fectione igit̄ fm habitū vtus eā mor nati habuissent p̄ certo asserit non p̄r. **A**d si p̄fectio sciētie quā p̄stat p̄mum hoīem habuisse fuit ei collata rōne nature humane op̄ruit in ea filios sibi siliari. si aut̄ fuit sibi collata sicut singulari p̄fione a qua sicut ap̄ncipio eēt p̄ doctrinā in alios deriuanda nō oportuit q̄stuz ad hoc ei similes filios nasci. de p̄fectione x̄o fm actū sentētia depēdet ex q̄stione p̄missa. **S**i enī pueri mor nati vsum membrorū habuerūt patz q̄ habuerūt p̄fectum vsum memoratiue et imaginatiue et cogitatiue q̄ organa corporis alibus vtunt. et sic nihil fuisset q̄ rōnis vsum impediret. **S**i vero vsum membrorū nō habuissent ex i p̄dimēto actū p̄dictarū virtutū impediret fuisset vsum rōnis et hoc absq̄ asseritōe ad p̄sens p̄r sustineri. **A**d p̄mū dōm q̄ nō quilibet carētia sciētie ignorantia d̄z vñ lapides nō dicim⁹ ignorātes s̄ supposita aptitudi ne habēdi sciētiā. **A**d scdm q̄ alia animalia p̄fecti p̄ueniētia et fugiūt noctua naturali instinctu. homo vero p̄ rōnis deliberatōez. vñ nō est simile. et p̄terea memoria et imaginatio magis impediūt i suis actib⁹ i hominibus mor natis q̄ i alijs animalib⁹ p̄pter maiores cerebri humiditatē. naz homo habet iter alia animalia maximū cerebri p̄siderata sui corporis q̄ritate vt p̄s dicit in li. de animalib⁹. **A**d tertiū dōm q̄ l̄ i pueris nō impediāt vsum sensuū exteriōz impediūt t̄n actus interiorē a q̄bus imēdiate accipit intellect⁹.

Ad quartū sic p̄ceditur. videtur q̄ pueri in statu inoēcie nati habuissent gratiā. quia fm Aug⁹. qualis adāz fuit. tales filios genuisset sed adāz si p̄stitisset p̄firmatus fuisset q̄d sine gratia esse nō potest. **E**t filios per gratiā p̄firmatos genuisset. **I**usticia nō est sine gratia. vt dicit Ro. v iustificati gratis p̄ gratiā ip̄i. sed carentia iusticie ē peccatum originale fm Aug⁹. si p̄ pueri absq̄ gratia nati

fuissent fuisset i eis peccatū originale q̄d patet eē falsū.

Bonū potētius est q̄ malū fm Dyo. sed adā pecando i posteriores trāsmisit peccatū. **E**t multo fortius si p̄stitisset eius filij gratia nati fuissent. **S**ed p̄tra est q̄d Dugo de san. vic. dicit q̄ si homo p̄stitisset generaliter filios sine peccato. s̄ tamē nō necessario paterne benedices iusticie. **S**ed est imēdiate a deo. **E**t nō trans funditur a patre in plem. et sic nō fuit necessariū filios ade i statu inoēcie cum grā nasci. **E**t dōm q̄ duplex est p̄fectio iusticie in homie. vna naturalis et hac oportet dicere filios ade statim genitos habuisse in statu inoēcie. alias fuisset in eis defectus culpe et pene. Alia p̄fectio iusticie ad grām p̄tinet p̄ q̄s homo nō solū rōne agere potest sed etiā meritozie. et q̄ hoc ex sola liberalitate diuine bonitatis depēdet. nō potest efficax ratio sumi ad alterutrū ostēdēdum p̄sertim cum sup hoc scripta re canonice auctoritas nō habeat. **E**t ideo q̄dam circa hoc dixerūt q̄ fuissent nati cuz grā i statu inoēcie alijs hoc negātib⁹. **A**d p̄mū dōm q̄ fm quosdā adā et iaz si temptatōni resistisset nō fuisset statim i gratia p̄firmatus. sed tūc solū quādo fuisset ad beatā et sp̄rituale vitam trāslatus postea autē non filios genuisset. si tamē tūc p̄firmatus esset non fuisset necessariū alios statim natos p̄firmatos fuisse. Quāuis q̄daz hoc dicūt nō enī oportet filios parētibus assimilari i p̄fectiōib⁹ p̄sonalibus et p̄cipue q̄ p̄actus acquirūtur. s̄ solū i naturalibus. nō enī gramatic⁹ generat gramaticū. **A**d scdm dōm q̄ peccatū originale p̄uat nō solum grām. s̄ etiam ordinē iusticie naturalis p̄pter inobediētā inferiorū ad supiores. **A**d tertiū dōm q̄ peccatū originale est peccatū nature p̄ncipaliter et p̄fione p̄sequēter. sed donum grē ecōuerso se habet. et ideo nō est simile. simile t̄n est de iusticia originali q̄ naturam i statu inoēcie p̄sequēbat p̄ quā inferiora in statu illo suis supioribus obediēbat vñ i iusticia fuisset a parētibus in filios p̄pagata sicut et nūc peccatum originale.

DL XXI

Ad dēs igitur diabolus
re. **D**ic querūt quattuor. **P**rimocui⁹ sit temptare. **S**ecdo vtrū omis temptatio sit peccatū. **T**ertio de p̄cessu rēptationis qui i littera describit̄. **Q**uarto de peccato q̄d ade et rēptatiōe subsecutum est.

Ad p̄mū sic p̄ceditur. videt̄ q̄ rēptatio hoīs nō p̄ueniēter diabolo attribuat. **C**ui⁹ enim causa i nobis est nō est exteriōri cause attributendū. sed oim peccatorū alique cause inclinat̄es i nobis sūt. nō ergo rēptatio hominis ad peccatū debet attribui diabolo. **E**t temptare ignorantis est. sed cognoscere hoīm p̄dictiōes de facili demon potest p̄pter acumen sciētie naturalis. **E**t temptare hoīem diabolo nō cōpetit. **E**t temptatio iter equales p̄stitui debet. sed diabolus ē multo potētior homine. q̄ de eo dicit Job xl. **N**ō est potestas sup terram q̄ ei p̄petur. **E**t nō iuste est institutū vel p̄missum a deo q̄ diabolus hoīem rēptet. **S**ed p̄tra videt̄ q̄ solus diabol⁹ rēptet. q̄ ad Thessa. iij. sup illud **N**e forte rēptauerit vos is q̄ temptat. dicit glo. solus diabol⁹ cuius officiū est temptare. **E**t temptare nihil aliud esse videt̄ q̄ exp̄imentū sumere ad cognoscēdū ignora. sed h̄ neq̄ deo cōpetit q̄ nihil ignorat neq̄ mūdo neq̄ carni quoz non est cognoscere. **E**t solus diabolus temptat. **E**t dōm q̄ duplex modus est p̄dicandi. **U**nus p̄ essentiā vt cum dicit̄ ignis est calidus. **A**lius p̄ causam vt cū dicit̄ sol est calidus. rēptatio igit̄ p̄ essentiā suam p̄r attribui deo et hoīm et diabolo. de

k

nāq; tēprāt vt alios cognoscere faciat. homo vt ipemet cognoscat diabol⁹ vt agnoscat ⁊ decipiat. s; p causā tēpratio attribuit reb⁹ mūdi ⁊ carni. q; ex his bō inclinat in aliq; ex qbus de eo expimentū capi p̄ caro qdem q̄tū ad interiora appetibilia. sed mūdus q̄tū ad exteriora. **A**d primū q; dōm q; l; i nobis sint viciōz. alique cause nō tū mouet efficaciter nisi ab exteriori moueāt. ⁊ ideo ad exercitiū hoīm pmissum est diabolo tēprare. sic enī malicia ordinat in bonū. **A**d scōm dōm q; l; diabol⁹ possit cognoscere exteriores hoīs ⁊ dīcōes nō tū interiores ex qbus ē p̄nitas ad peccādū. ⁊ ideo tēprāt vt sciat ad qd viciū vnusq; magis est p̄nus vt sic in illud inducat. **A**d tertiū dōm q; q̄tūcūq; diabol⁹ sic i se fortis tū nō p̄t hoīem cogere ad peccādū ⁊ q̄tum ad hoc debilis reputat. vñ **Bern.** Debilis ē hostis q; nō p̄t vincere nisi volēte. **A**d alia r̄sio p̄t ex dictis

Ad scōm sic pcedit. videt q; tēpratio esse nō possit peccatū. tēpratio enī se h; ad peccatū sic mor⁹ ad terminū vt albatio ad albedinē s; albatio nō est albedo. s; nec tēpratio p̄t esse peccatū. **A**d p̄mū dōm q; l; in peccato nō est gaudēdū. nec peccatū est v̄tutis materia. de tēprabiliū aut gaudēdū est. s; enī **Iac. i.** Omne gaudū existimate frēs mei cum i tēprationes varias incideritis q̄tū sūt v̄tutis materia vt in l̄ra d; cum eis nō p̄sentit. s; tēpratio nō p̄t esse peccatū. **A**d q̄tū maior est impulsus ad peccatū tāto min⁹ videt ēē peccatū. vnde p̄tutēs ex ira minus peccat q; ex electōe. sed violētior ē tēpratio carnis q; diaboli vel mūdi vt in l̄ra d; si tēpratio q; est a mūdo ⁊ diabolo nō est peccatū vt in l̄ra d; nec tēpratio quē a carne erit peccatū ⁊ sic nulla. **A**d p̄tra tēpratio q; est a carne est p̄cupiscētie morus q; est peccatum vt d; in glo. **Ro. vii.** tēpratio a carne est peccatum. **A**d **Christi** assumptis iufirmitatib⁹ n̄as p̄ter peccatū s; tēpratio carnis i co nō fuit. q; nec pugna carnis ad sp̄ritū q; nō est sine peccato vt **Aug.** dicit. s; tēpratio carnis est peccatū. **A**d dōm q; voluntas i cuius actu peccatū p̄sistit dupliciter. Inclinat vno modo ex obiecto. ⁊ sic inclinat p̄ tēprationē mūdi in q̄tū res mundi alligunt voluntatem. ⁊ similiter p̄ tēpratiōem diaboli qui h̄mōi p̄cupiscibilia hōmī. vel offert exteriora vel interi⁹ representat imaginatiōem cōmouendo. Alio mō inclinat vplūtas inferiori appetitū in q̄tum p̄ suū actū i ali⁹ quid cedit. ⁊ sic inclinat voluntas in tēprationē carnis obiectū aut nō habet rōnem peccati. ⁊ ideo tēpratio exterior q; est a mūdo ⁊ diabolo nō ē peccatū. s; actus sensualitatis p̄ fomitē corrupte p̄t esse peccatū vt infra dīcēt. ⁊ ideo tēpratio interior q; est a carne est peccatum. **A**d p̄mū dōm q; tēpratio carnis phibet ēē peccatū v̄ntiale qd ad mortale se h; vt mor⁹ ad terminū vel dīspōsitio ad formāz. **A**d scōm dōm q; tēpratio carnis est materia v̄tutis qua motui sensualitatis actualiter resistit. ⁊ tunc nō habet rōnem peccati. ⁊ ex hac rōne tēpratio q̄libet p̄ueniēter est materia gaudēdi in q̄tum ē v̄tutis materia p̄ dissensū. **A**d tertiū dōm q; p̄poritio illa ē intelligēda ceteris parib⁹ qd hic nō cōtingit.

Ad tertiū sic pcedit. videt q; fuerit incōpetens tēpratiōis p̄cessus q; in l̄ra describit. diabol⁹ enī sicut a felicitate ita a felicitatis loco fuit exclusus. s; paradīsus in quo posīt⁹ erat adam erat qdem felicitatis locus. nō q; p̄ueniēs fuit q; diabol⁹ illuc accedere posset. **A**d p̄mū statu corp⁹ anime subieciēbat. ⁊ nō cōuerso vt supra dictū est. si q; diabol⁹ hoīez tēprauit nō debebat cum visibiliter sed inuisibiliter tēprare. **A**d Res corporales p̄ter hoīem facere esse nociue hōmī p̄ peccatū ceperūt. vt p̄t. **Bern.** iij

maledicta terra i ope tuo spinas ⁊ tribulos germiabit. tibi. s; incōueniēs fuit q; diabolus est v̄sus serpēti i hōminis nocumētū. **A**d Supboz est intendere ad magna. vnde **Job. xli. d.** Omne sublime videt ocul⁹ eius. sed vir erat potior muliere. s; supbie diaboli p̄petenti⁹ fuit virū impetere q; muliere. **A**d Memoria p̄cepti i ducit ad implēdum. vñ in p̄s d; vt memores sint mandatorū ip̄ius ad faciendū ea. sed diabol⁹ intrēdebat mulierem inducere ad trāsgressiōē p̄cepti. s; incōueniēter ei de p̄cepto mentionē fecit. **A**d dōm q; voluntas nō cendi est diabolo a seipso. s; p̄as est ei a p̄missiōe diuina multa enī p̄t v̄tute nature que nō facit q; nō p̄mittitur sic. s; in tēpratione p̄mōz parentū ex qua nocumētū hōmīs intrēdebat aliqd fuit qd cōpetebat eius malivole volūtati in q̄tum a deo p̄mittēbat sicut q; mulierē est aggressus ex qua virū decipet. aliqd autē est q; p̄petebat diuine phibitioni nē tēpratio esset nimis violenta sicut q; p̄ serpentē tēprauit. ⁊ ex his duobus p̄fatis totus tēprationis p̄cessus p̄ueniēs iuenit. **A**d p̄mū ergo dōm q; paradīsus terrestris erat locus felicitatis cuiusdā in q̄tum ad ip̄am req̄rebat tranquillitas corporalis que ad diabolū nō p̄tinebat. vñ a tali loco nō erat necessariū cum arcere. **A**d scōm dōm q; diabol⁹ i statu innocentie nullam potestātē habebat in hōmī. vñ nō poterat eius imaginatiōē cōmouere p̄ quē modū inuisibiliter tēprāt. ⁊ sic habuit necesse visibiliter tēprare. **A**d tertiū dōm q; res rēporales hōmī nō poterant esse nociue an peccatū nisi p̄ suū p̄sensū sine quo nec serpens quo diabol⁹ v̄tebat ei nociuus fuisset. **A**d quartū dōm q; diabolus cui⁹ supbia habet astutiā ex q; p̄cessit vt hoīez inuaderet ex ea p̄te vbi posset facili⁹ superare s; ex p̄te mulieris. **A**d q̄ntum dōm q; diabol⁹ est mabat p̄ceptum dñi memorie m̄ris firmiter inherere. vñ ad h̄ cōmēmorauit vt impugnaret.

Ad quartū sic pcedit. videt q; peccatū ade fuerit ceteris graui⁹. quāto enī inest maior facultas ad vitādū peccatū tanto peccatū est grauius. s; adā ceteris hōmib⁹ maiorem habuit facultatē vitādū peccatū tū p̄pter p̄fectiōem scientie tum p̄pter integritatē nature. s; eius peccatū fuit ceteris grauius. **A**d Quāritas pene designat quāritatē culpe sed peccatū ade fuit graui⁹ p̄unitus ceteris peccatis. q; p̄ illo peccato mors in omnes p̄transit. vt dicit **Ro. v.** s; peccatum ade ceteris graui⁹ fuit. **A**d In statu innocentie adāz venialiter peccare nō poterat. q; ip̄e stat⁹ ade ad grauitatē peccati opatur. hic autē status in posteris ade nō fuit. s; peccatum ade ceteris grauius fuit. **A**d p̄tra p̄tius est de dei misericordia desperare q; de ip̄a cōfidere. adā autē peccans de spe cogitauit vt infra dīcēt cum ergo multi alij in desperationē labant⁹ peccatū ade grauius nō fuit. **A**d Quāto maior est p̄emptus i peccato. tanto peccatū est grauius. sed adam nō tū p̄tem⁹ p̄t sicut illi qui cum cognouissent diuinū bonorē idolis impēderunt. ergo peccatū ade nō fuit ceteris graui⁹. **A**d dōm q; grauitas peccati ex duobus p̄fari potest. p̄mō ⁊ p̄ncipaliter ex ip̄a sp̄e actus. ⁊ sic peccatū ade nō fuit ceteris grauius. neq; q̄tum ad actū interiōrē neq; q̄tum ad actum exteriorē. quia multa peccata fin specīe suam sūt grauiora peccato qd adam cōmisit. nec motus m̄ris eius tātū p̄tēpuz habuit dei sicut pluriū aliorū. **S**cōdo p̄siderat grauitas peccati ex p̄ditione peccantis. sicut patet in eodem genere peccati plus peccat sciens q; ignorans: sacerdos q; laicus. ⁊ p̄ hunc modū peccatū ade ceteris graui⁹ fuit. quia ip̄e ceteris peccatoribus in altiori gradu p̄stitutus erat. sed tamen p̄ma grauitas cum sit peccato essentialis p̄pōderat scē. que

est qñ accideralis. ideo peccatum ade fm qd fuit cete-
ris grauius sed nō simpliciter. ¶ Ad primū qd dñm q
pportio illa tenet in eodem genere peccati. ¶ Ad scdm
dñm q nō ē ppter grauitatē peccati ade q ex ipso mors
in omnes ptransit. quia qd cūq; peccatū mortale in sta-
tu innocentie commissum fuisset idem eet secutum ppter b
q tota natura humana erat in pñis parentib; . z p pñi
mū peccatū mortale in corruptio gratie facta fuit. ¶ Ad
tertiū dñm q nō ideo dñs adam venialiter peccare nō
potuisse. q; veniale peccatū ab eo commissum eet mortale.
scz q; veniale peccatū comitit ppter hoc q mens auer-
tata deo nō aut poterat cōstringere i statu innocentie aliqd
defectus aie vel corporis aī auersionē a deo.

DI.

XXII

De diligenter inuesti-

gandū videt rē. ¶ Dic est duplex questio.
¶ Prima de peccato parentū primorum.
¶ Secda de ignorantia. ¶ Circa primū querunt duo.
¶ Primo qd fuerit peccatū ade. ¶ Secdo qd graui? pec-
cauerit vtrū ipe vel eua.

¶ Ad primū sic pceditur. videtur q primū ade
peccatū nō fuerit supbia. In hoc enī pñpue
supbiū videt q diuinā similitudinē appetit a
diabolo repromissam dicere. eritis sicut dñs.
scz eā nō appetissent nisi pñs pñeq; credidissent. aut igit
ibi peccatū supbie nō fuit si similitudinē imitatiois ap-
petit z credidit aut peccatū infidelitatis pñessit si non
credidit z appetit diuine equalitatis? similitudinē. ¶ P
Scdm Aug. amor sui inordinatus est pñcipiū omnis
peccati. talis aut amor est peccatū. ergo primū peccatū
ade fuit amor sui qd nō est supbe viciū. ¶ P Ex primo
peccato hominis humana natura ē infecta z corrupta
vt supra dictum est. hoc autē factū est pñobediētia. vt
patet Roma. v. ergo inobediētia est primū peccatum.
¶ Sed pñra ē q dicat eccl. x. incitū oīs peccati supbia
¶ P. In hoc pñabile est adam pñmo peccasse qd solet
matine bonis spūalibus insidiari quoz habebat copl
am. hoc autē est peccatū supbie. quia vt Aug. dñt. Su-
perbia bonis opibus insidiat vt pereant. ergo primū
peccatū ade fuit supbia. ¶ P. dñm q peccatū in actu ex
teriori a voluntate pcedit. vnde illud est primū peccatū
in homie ex quo voluntas inclinā ad impandū extero-
rem actum peccati. sicut si aliqd ppter appetitū peccati
ne hoīem occidat auaricia homicidiū pcedit. volun-
tas aut hoīs inclinata est ad peccandū ex appetitū excel-
lentie q; diabolus repromissit. vnde pñz q primū pecca-
tum homis fuit supbia. ¶ Ad primū ergo dñm q hō
non appetit eqūitatis similitudinē. sed similitudinē
imitationis tamen vltra hoc q ei cōpetebat. voluit enī
pñfectionem sciētie adipisci vt pñia rōne absq; supioris
lege vel mandato se z sibi subdita gubernaret. z hoc est
q Aug. dñt voluit vt seruus teneri pcepto. z sic patet
q non fuit infidelitas primū peccatū. quia nō credidit
deo aliqd posse equari. ¶ Ad scdm dñm q amor sui in-
ordinatus est fm q homo aliqd bonum sibi inordina-
te appetit. z ideo amor sui inordinat? non est aliqd spe-
ciale peccatū alia pcedens. sed i se alia includit z i alijs
includit. fm enī diuersa que aliqd sibi inordinate appe-
tit diuersa sunt genera peccatorū. ¶ Ad tertū dñm q
inobediētia quādoq; est speciale peccatū quādo scilicet
aliquis actualiter z ex intēione pceptum trāsgredit. et
hoc qdem in peccato ade qstuz ad actū exteriore quē pñ-
cessit elatio interior q est inobediētia etiā dici pñ fm q
oīne peccatū est celestū inobediētia mādatorū vt Amb.
dicit. z sic apl's inobediētiam accepit.

¶ Ad scdm sic pceditur. videtur q vir graui? pec-
cauerit q; mulier. status enī pñone opatur ad
grauitatē culpe. sicut supra dictum est. scz adā
est altioris status q; mulier vrpote mulieris
caput z magis spūali pñdictum mente. ergo adam gra-
uius peccauit q; eua. ¶ P. Quātitas cause ex effectus
qstitate apparet sed peccatū ade in omnes peccatū z mor-
tem trāsdurit vt patz Roma. v. qd de peccato eue non
dicit. ergo peccatū ade fuit grauius q; eue. ¶ P. Pecca-
tum in spūali sanctū est graui? peccato qd ex cupiscen-
tia pcedit. sed peccatū ade in spūali sanctū fuisse videt
qui sub spe venie peccauit qd ad pñsptiones pñnet. que
peccati in spūali sanctū species ponit. mulier autē pec-
cauit ex cōcupiscētia vel dignitatis et pomī. q; mulier
minus peccauit q; vir. ¶ P. S; pñra pena respōdet culpe
mulier autē fuit grauius pñicta q; vir vt patz Gen. iij.
grauius ergo peccauit mulier q; vir. ¶ P. Mulier ipa
peccauit z virū ad peccandū induxit. nō autē ecduerfo
ergo mulier grauius peccauit q; vir. ¶ P. dñm q pñmū
peccatū homis fuit elatio vt dictum est. z ex ea viri z
mulieris peccata pñcipaliter pñsanda sūt. maior autē
elatio fuit in muliere q; viro qd ex effectū apparet. nam
elatio in muliere fecit vt veruz esse crederet z possibile
qd serpens pñmittebat. z ideo dñt esse seducta in viro. b
autē facere non potuit. sed sub quadam pñditione appe-
tij excellentiā repromissam si possibile foret z induc-
exemplo z beniuolētia vrozis. vnde simpliciter loquē-
do peccatū eue grauius fuit. z si peccatū ade fm qd gra-
uius fuerit. Prouer. viij. peccatū aggrauat ex circūstā-
tibus pñsonā peccantis. vnde patet responsio ad primū
¶ Ad scdm dñm q nō est ppter grauitatem peccati ade
q totam naturā humanā infect z corrupt. scz ppter
hoc q tota erat in eo pñfectioni aut? modo erat in adam
q; in eua. quia in adam erat sicut in pñcipio actiuo. in
eua sicut in pñcipio materiali. vnde infectio humani
generis magis attribuit peccato ade q; eue. ¶ Ad tertū
dicendum q quis adam sub spe venie peccauerit non
tamen peccauit in spūali sanctū. sperauit enī de dei mī-
sericordia cum pñposito penitendi qd in peccato pñsum-
ptionis non est.

Deinde querit de igno-

rantia. ¶ Et circa hoc qrun? duo. ¶ Primo
verum ignorantia sit peccatum. ¶ Secdo
vtrum ignorantia vel error in statu innocentie esse po-
tuerit.

¶ Ad primū sic pceditur. videtur q ignorantia
nō possit esse peccatum. peccatū enī est dictuz
vel factum vel pñcipitū cōtra legem dei. scz ig-
norare nihil horum est. ergo nō potest ee peccatū. ¶ P
Meritū z demeritū fm Aug. in voluntate cōsistit
sed scire z ignorare nō sūt in voluntate. sed in intellectu.
ergo non sūt peccata. ¶ P. Peccatum non excusat sed
aggrauat per peccatū ignorantie autē excusat peccatum
ergo ignorantia nō est peccatū. ¶ Sed pñra pena nō des-
betur ignorantie. vt patz Esa. v. ppter ea captiuus dñt
est popul? meus. quia nō habuit sciētiā. ergo ignoran-
tia est culpa. ¶ P. Omittere ea ad que quis tenetur est
culpa. sed homies tenet aliqua scire. ergo ignorare ea ē
peccatū. ¶ P. dñm q ignorantia quādoq; est peccatum
quādoq; excusat a peccato. quādoq; vero cōcomitatur
peccatū. peccatū siquidē est inq̄tum sequit voluntates
cum scz aliquis ea que scire tenet vult nescire vel nō cu-
rat scire. tunc autē excusat peccatū fm q pñsideratur vt
voluntate pcedēs. sic enī inuoluntariū causat z p cōse-
quens dimittit rationem peccati vltotaliter excludit
k z

ita nec in creatura rationali q̄ tñ p̄tineat p̄tñ fm electiōez
qua corpus celeste caret. ¶ Ad scdm dñm q̄ nō esset cō
tra custodis sapientiā p̄mittere latroni aditum ad au
ferendū. sed ex hoc multa comoda p̄sequi p̄videret q̄d
est in p̄posito. ¶ Ad tertiū dñm q̄ in verbis illius glo.
q̄bus dicit sentire est carere cu; possis redarguere itelli
gendū est z debeas q̄ in p̄posito locum nō habet. naz ex
rōnali causa. lz nobis non p̄fecte nota peccatus hominis
impedire nō debuit.

Hic scdm sic p̄ceditur. videtur q̄ homo in statu
innocētie deum p̄ essentia videret. videre enī
deū p̄ essentia est sine medio videre. sed adam
i statu innocentie deum sine medio videbat vt
magister dicit p̄ma d. q̄rti. ergo videbat deū p̄ essentia.
¶ s. ad cor. xij. duo modi diuine cognitionis di
stinguūt scz visio fidei que est p̄ speculū z enigma. z vi
sio glorie que est facie ad faciem sed adam non cognosce
bat deum visione fidei ratione obscuritatis. et quia nō
ex auditu solo cognoscebat vt in littera dicitur cu; ta
men fides sit ex auditu. Roma. x. ergo adam in primo
statu videbat deum facie ad faciem. ¶ Sicut se habet
sensus ad sensibile ita intellectus ad intelligibile. lz sen
sus si non sit impeditus app̄hēdit sensibile sibi p̄sens
cum ergo intellectus hoīs in statu innocentie nullaten⁹
eē impeditus videt q̄ intelligibile vbiq; p̄sens scilicet
deum p̄ essentia videret. ¶ Sed p̄tra est q̄d Jo. i. dñs
deum nemo vidit vnq;. z loquit de viatore. ergo cum i
statu innocentie homo esset viator deum p̄ essentiam vi
dere non potuit. ¶ Esse viatorē z cōprehensōrē solū
xp̄o cōuenit. sed adam in statu innocentie erat viator. z
non erat cōprehensōr. z ita deum p̄ essentia non vide
bat. ¶ 2º dñm q̄ quidam dixerūt adam in primo sta
tu deum p̄ essentiam vidisse non tamē ita clare sicut in
p̄ia videbit. z ideo nō erat beatus. sed hoc nō potest eē
quia distinctio beati a nō beo non sufficēter accipitur
p̄ hoc q̄ est clarius vl̄ minus clare videre cum talis di
stinctio etiam inter ip̄os bonos inueniat. quia vn̄ cla
rius videt alio. vn̄ p̄ hoc oportet accipere distinctionē p̄
dictam q̄ beati deum p̄ essentia vident nō autē alij. vn̄
adam qui beatus non erat deum p̄ essentiam non vide
bat habebat autē duplicē cognitionē de deo vn̄ gracie
p̄ internam allocationē siue illustrationē. aliā nature
p̄ creaturas. non q̄dem vt ex creaturis in cognitiōez ve
nirēt sicut nos. sed quia i creaturis deū p̄siderabat quē
interiori reuelatiōe plenius cognoscebat. ¶ Et p̄ h̄p̄
responsio ad p̄mū itelligitur enī adam deū cognouisse
sine medio creaturaz q̄d esset cognitiōis cā. ¶ Ad scdm di
cendū q̄ adam p̄ fidem deum cognouit. z ex auditu in
teriori q̄uis non exterioris. nec in statu illo. p̄pter hoc
ponit aliq̄ obscuritas ex impedimēto naturalis luminis
sicut in nobis est. sed ex defectu quia lumen nature vel
etiam gracie non sufficit vt p̄ ip̄m diuina essentia vide
atur. ¶ Ad tertiū dñm q̄ oculus corporalis ex sui natu
ra sufficēter p̄portionatus est ad visibile corporale vn̄
nisi impedimētū interueniat potest ip̄m videre. sed in
tellectus human⁹ ex sua natura nō habet sufficiētiā
ad deum videndū. vnde nisi aliquid nature sup̄addat
q̄rūcūq; natura sit integra z nō impedita deū p̄ essen
tiam videre nō potest.

Hic tertiū sic p̄ceditur. videt q̄ adam i statu
innocētie non habuit omniū creaturaz sci
entiam. inter ceteras enī creaturas angeli no
biliores sunt. sed angelos in statu innocentie
adam non cognoscebat p̄ essentiam cum intellectu bu
manus naturaliter non cognoscat sine fantasmate vt
patet p̄ p̄bm i li. de aia. ergo nō omniū creaturaz noti

ciam habuit. ¶ Non est eiusdem p̄fectam scientiaz
habere. z ad p̄fectionē scientie moueri. sed adam in sta
tu innocentie ad p̄fectionē scientie mouebat. Aliter enim
frustra sibi dari essent sensus. nō enī indiguisset vt i pa
radiso posset opando vires nature exp̄iret. q̄ tñ Aug⁹.
ponit sup̄ Gen. ad lram. ergo adam i statu innocentie p̄
fectam cognitionē de creaturis nō habuit. ¶ Inter
creaturas q̄dam erant future. quedam vero in sola co
gitatione existentes. h̄mōi autē cognoscebat solius dei ē
ergo adam in statu innocentie nō habuit omniū creatu
rarū noticiā. ¶ Sed cōtra est q̄d Aug⁹ dicit. xij. de ci.
dei. q̄ in statu innocentie nihil erat q̄d bona volūtas in
statu illo non adipisceret. sed bona volūtas adam po
terat velle i statu innocentie oīm rez scientia h̄c. q̄ oīm
rez scientiam habuit. ¶ Sicut corpus hominis p̄ficit
in debitam quantitātē ita anima i debita scientiam. sed
adam in p̄ncipio sue p̄ditionis habuit p̄fectam corpis
q̄ritatem. ergo pari rōne habuit p̄fectam rerū scientiaz
¶ 2º dñm q̄ i creaturis quedam sunt que ab homine
cogniti possūt naturali rōne. Quedā vero ad que natu
ralis ratio non sufficit. h̄oz ergo p̄ma adam i statu in
nocētie oīa p̄fecte cognouit. optet enī vt añ illd q̄d est i
potentia p̄cedat q̄d est in actu. cui⁹ opatione alia redu
ci possint de potentia in actu. h̄mōi autem cognoscibilia
existunt in potentia a p̄ncipio in nobis q̄tum ad p̄ma
p̄ncipia. q̄ sūt quasi semina alioz naturali rōne cogno
scibilia vnde optuit q̄ omīs h̄mōi cognitio eē i actu
in primo parēte. vt p̄ eius doctrinā posteri p̄fectionem
scientie adipiscerent. Ea vero ad q̄ ratio naturalis non
sufficit p̄ reuelatōem ab homine cognosci possūt. vnde i
his deus est doctor nō homo. z ideo h̄oz omniū non
habuit adam noticiā sed alioz que deus sibi voluit re
uelare. ¶ Ad primū ergo dñm q̄ adam in statu inocen
tie angelos cognoscebat cognitiōe q̄ est nō autē cogni
tione q̄d est. neq; naturali rōne p̄ q̄ scientiaz rerū ex fan
tasmatis sumimus que in angeloz essentiam sufficē
ter ducere nō possunt. neq; etiaz ex reuelatōe que semp̄
fit fuato naturali modo cognitiōis. vnde fm dñs. di
uinus radius puenit ad nos circūuelat⁹ sensibilia vela
minibus. ¶ Ad scdm dñm q̄ adam debuit habere oīa
que sunt de integritate nature hūane. vnde sicut habuit
vim augmentatiā q̄uis corpus auctū nō fuerit ita ha
buit vires sensitiuas q̄uis ex sensibilib⁹ scientia nō ac
quisierit. sed potius scientiam habitā sensibilib⁹ exp̄ie
batur. z hoc erat ei iocūdu cu; p̄ hoc nouo modo res
cognosceret. ¶ Ad tertiū dñm q̄ h̄mōi scire non pote
rat nisi p̄ reuelatōez vt dictum est.

Hic quartū sic p̄ceditur. videtur q̄ adam i sta
tu innocentie nō habuit suūp̄ius p̄fectam no
ticiā. homo enī habet animā rōnalem quā
nō cognoscebat eadez rōne qua nec angelos.
ergo nō p̄fectam habebat suūp̄ius noticiā. ¶ Bru
ta animalia naturalit̄ cognoscūt eis expedientia vl̄ no
cua sicut patet de agno qui seq̄tur matrē z fugit lupū
sed homo nō habuit noticiā sibi expediētū z nociuū
rū vt videt ex hoc q̄ dei p̄ceptum p̄temp̄it diaboli secu
tus p̄silium. ergo non habuit p̄fectam suū noticiā. ¶
Nihil mag⁹ ad hominē p̄inebat q̄ ad ea que circa ip̄m
futura erāt. h̄orum autē noticiā nō habuit vt in lra
dicit. q̄ non habuit p̄fectam noticiā sui z ad se p̄inētiū
¶ Sed p̄tra i statu innocentie nihil fuit viciōsū. sed nō
cognoscere seip̄m sonat in vitiū. q̄ homo seip̄m cognos
uit. ¶ Aliaz creaturarū homo noticiā accepit rōne
cuiusdā p̄inquitatis quā habent ad ip̄m vt p̄te p̄pter
homiez facta. lz homo est sibi p̄p̄ iniquissim⁹. ergo sui
ip̄ius noticiā p̄cipue habuit. ¶ 2º dñm q̄ sicut i semi

nibus naturalis cognitionis peristit in potentia alia cognoscibilia naturalia. ita et in ipsa natura hominis et eorum quod ad ipsas spectant. et ideo sicut alia rerum naturalium ita superius et ad se expectantur primum homo notitia habuit duplicem et contemplativam et practica. Contemplativa quidem ut in seipso et in rebus alijs dei sapientiam miraretur. practica vero ut sciret qualiter seipso et rebus alijs uti deberet. Ad primum dominum quod propter ea quod in homine sunt sufficienter ducere possunt ad cognoscendum essentiam anime humane. non autem ad cognoscendum essentiam angelorum. foris enim oportet esse materiam proportionatam et ideo non est sile. Ad secundum dominum quod adam in statu innocentie sciuit sibi ex pedire ut dei preceptum sequeretur. et demonis consilium euitaret sed motus elationis menti eius supervenit electorem rationis pervertit. Ad tertium dominum quod futura contingencia non sunt naturali cognitione cognoscibilia. et ideo non oportuit quod ea que circa ipsum futura erant homo cognosceret naturali ratione. neque etiam erat decem ut sibi revelaret neque na doloris sive tristitie de malis futuris culpam prederet.

QDI.

XXIII

Nunc diligenter inuestigari oportet. Dicuntur quatuor tueri sine gratia stare. Secundo de li. ar. quod sit. Tercio quod sit sensualitas. Quarto verum ratio superior et inferior sunt eadem potentia vel diuerse.

Ad primum sic proceditur. videtur quod homo in statu innocentie sine gratia non potuerit stare. Et enim quod homo per se per habere non habet necesse ab alio petere. sed homo in statu innocentie necesse habebat a deo petere perseverantiam. sicut et alia dei dona. non poterat per seipsum stare sine auxilio gratie. Declinare a malo est una pars iusticie. sed vera iusticia sine gratia haberi non potest. adam sine gratia non poterat peccatum vitare. Primum non debetur nisi merito sed victorie debetur primum. ut patet apoc. ii. et iiij. vince peccatum est meritum. si ergo adam in statu innocentie per seipsum stare potuit temptatione demonis superando. videtur quod potuerit per seipsum perficere ad meritum vice quod est falsum ut ostendit in li. ar. ergo et primum scilicet quod potuerit sine gratia stare. Sed contra nulla pena in statu innocentie fuit sed necessitas peccandi est quidam pena. non fuit in statu innocentie. et sic homo poterat non peccare. et per consequens stare sine gratia. Homo in statu innocentie non erat minus perfectus secundum animam quam secundum corpus. sed absque nove gratie additione poterat corpus eius a corruptione preservari. multo fortius anima a peccato. Ad dominum quod circa statum primi hominis est duplex opinio. Quidam enim dicunt eum in gratia fuisse positum. Alij vero absque gratia. de quo infra queritur de. et x. supposito tamen quod absque gratia creatus fuisset ut locum habeat questio presens. Dicendum est quod in statu illo adam habuit omne illud ad quod facultas nature se potest extendere. non autem illud quod habet facultatem excedit. opera autem meritoria excedunt facultatem nature cum per ea homo adipiscatur supernaturalem habitudinem. sed non cadere in peccatum. hoc non excedit facultatem nature. quod peccatum contra naturam recte institutum est. et ideo homo in statu innocentie si gratiam non habuit mereri non potuit. potuit tamen abstinere a peccato. Ad primum ergo dominum quod de non solus est gratie dator. sed etiam nature auctor et gubernator. unde ad eum recurrere debemus non solum in his quod pertinent ad facultatem gratie. sed etiam in his quod pertinent ad facultatem nature. Ad iiij. dominum quod habet iusticie infuse non possit esse sine gratia nihil tamen perhibet aliquem iusticie actum fieri ab aliquo gratia in non habere. et sic declinare a malo poterat primum homo quibus gratia non habet

Ad tertium dominum quod abstinere a peccato non semper est vincere peccatum. sed tunc quando aliquis a peccato impugnat. nec tamen ipsa peccata victoria est meritoria nisi quando gratia informat sicut est et de ceteris actibus virtutum.

Ad secundum sic procedit. videtur quod li. ar. inconuenienter in li. ar. describat facultatem enim habere esse videtur cuius est potentia facere facile ad agendum. sed li. ar. non est habere cuius sit aliorum habituum subiectum ergo li. ar. inconuenienter dicitur esse facultas. Bruta ab hominibus sola voluntate et ratione discernuntur. sed discernuntur li. ar. et li. ar. est ratio vel voluntas non aliquid rationis vel voluntatis. Ratio et voluntas sunt diuise potentie etiam genere distinctione cum ratio pertineat ad cognitionem. voluntas autem ad appetitum. sed li. ar. est vniuersum aliquid. non debet per voluntatem vel rationem diffiniri. Li. ar. affinis est bono quam malo cum nihil appetat nisi sub ratione boni. sed per seipsum in malum peruenire. et absque gratia bonum eligere. ita inconuenienter dicitur quod li. ar. bonum eligat gratia assistente. Inf. dicitur quod post peccatum neque est libertas neque est pars libertatis. sed illud quod non est de essentia rei non debet in eius diffinitione poni. Electio peccati non debet poni in diffinitione li. ar. Ad dominum quod quidam sunt res quod operantur absque iudicio sic inuenta. Quidam vero cum iudicio sed non libero. imo ex ipsa natura determinato ad vnu. sic bruta que ex naturali estimatone vniuersum appetunt et aliud refugunt. homo vero iudicium de suis operibus habet et libertatem in iudicando. quod quidem libertas peruenit cum ex ratione que ad opposita via habet. cum ex voluntate que non est determinata ad vnu. unde homo est dominus sui iudicii. quod per se vel aliter iudicare de agendis et per rationem dicitur esse li. ar. sic perueniunt li. ar. notificat in li. ar. per hoc quod ponit radice libertatis. sed hoc quod dicitur rationis et voluntatis. et libertatis effectus in hoc quod dicitur bonum eligere. Ad primum ergo dominum quod duplex est facultas. Una per inclinationem et sic habet facultatem in potentia operari inclinans eam ad alterum oppositorum. Alia est per remotionem impedimenti sicut homini debet esse facile remotione cuius non impeditur. et sic dicitur li. ar. facultas in quantum homo non impeditur quando possit hoc facere vel non facere. Ad secundum dominum quod li. ar. non est aliquid per essentiam diuersum a ratione et voluntate. re imo est per essentiam ipsa voluntas ut Dam. dicit in iiij. lib. differt tamen a voluntate ratione. Nam voluntas absolute loquendo absolute appetit. li. ar. finem quod eligat aliquid propter finem. hic enim actus est proprius li. ar. unde quod dicitur quod libertas est facultas rationis et voluntatis. Intellegendum est intransitive id est. ratio et voluntas faciles ad efficiendum. sicut cum dicitur quod est liberum de voluntate iudicium. voluntas ponit ibi per volitum. Ad tertium dominum quod quibus ratio et voluntas absolute loquendo sunt potentie diuerse. tamen habent ordinis unitatem in quantum ratio dirigit voluntatem. unde li. ar. perueniunt per rationem et voluntatem describitur. quod electio non potest sine iudicio rationis et appetitu voluntatis ipsa tamen electio appetit quod est rei per se vel ut dicitur in iiij. ethic. unde li. ar. essentialiter debet voluntas et non ratio. Ad quartum dominum quod bonum nature per mensuratur per eligere li. ar. absque gratia. non autem bonum meritorium quod facultatem nature excedit. et de hoc loquitur. Ad quintum dominum quod post peccatum non est pars libertatis absolute considerate persequitur tamen li. ar. humanum quod habet diffinitum in quantum est ex nobis vel in quantum est per peccatum corruptum.

Ad tertium sic procedit. videtur quod inconuenienter sensualitas in li. ar. describat sicut enim sensualitas est inferior viribus intellectibus. ita est superior aie vegetabilis. inconuenienter in eius descriptione dicitur quod est vis aie inferior. In li. ar. habet quod quicquid est nobis commune et beluis ad sensualitatem pertinet plures autem potentie sunt nobis beluisque communes. sensualitas non debet dici quod vis sed quod vires. Et ex sensualitate procedit appetitus rerum ad corpus perueniunt. hic autem appetitus

tuus nō solū ad p̄cupiscibile s; etiā ad irascibile p̄tinet.
 g̃ sensualitas vtrāq; includit. g̃ nō est vna vis s; plures.
 ¶ Inter oēs vires sensualitatis p̄mū locū tenet sen-
 sus exterior. g̃ mor̃ eius ab aliq̃ vi aie nō orit̃ in cōueni-
 enter. g̃ d̃r q̃ motus q̃ intēdit̃ in exteriores sensus sit ex
 sensualitate. ¶ Appetit̃ ē p̄ncipiū mor̃ i aialibus
 vtrāq; de aia. nō g̃ debet dici q̃ appetitus t̃ mor̃ cō-
 munit̃ ab vna potentia aie oriānt̃. s; q̃ motus oriānt̃
 ab appetitu. ¶ d̃m q̃ sicut electio li. ar. in hoib; ex
 rōnis deliberatione p̄cedit. ita motus appetitiue p̄tis
 in brutis p̄surgit ex apphensione sensus. t̃ hac rōne ip̃a
 vis appetitiua sensitiue p̄tis sensualitas noiānt̃. Tēdit
 aut̃ h̃ appetitiua in duo. quoz vnu est bonuz p̄ticulare
 pueniēs ad actū sentiendū. sicut odor suauis ē pueniēs
 ad odorandū. t̃ color pulcher ad videndū. Aliud ē bo-
 nū p̄ticulare pueniēs ad p̄seruatōem aialis sicut cibuz
 potus t̃ alia h̃mōi. t̃ ideo q̃rū ad p̄mū d̃r q̃ ex sensua-
 litate motus est q̃ intēdit̃ in exteriores sensus. Quātū
 h̃o ad scd̃m d̃r q̃ ex sensualitate est appetit̃ rerū ad cor-
 pus p̄tinentiū. ¶ Ad p̄mū g̃ d̃m q̃ q̃ corpus ē infe-
 rior p̄s homis. ideo vires oēs anime que a corpore depē-
 dent inferiores dicunt̃ q̃uis sint aliq̃ supiores. ille
 h̃o que in sola anima p̄sistunt supiores dicunt̃ q̃uis sint
 aliq̃bus inferiores. ¶ Ad scd̃m d̃m q̃ aliqua potētia
 p̄tinet ad sensualitatē dupliciter. Uno modo essentiali-
 ter. t̃ sic sola vis appetitiua sensibilis ad sensualitatem
 p̄tinet. Alio modo ordinaliter. t̃ sic oēs vires sensiti-
 ue p̄tis ad sensualitatē. nam apphensiuē inferiores or-
 dinant̃ ad appetitū sensibile vt mouētes ip̃m. s; motiue
 erequētes motū vt impate ab appetitu. ¶ Ad tertium
 d̃m q̃ l; appetit̃ sensibilis in duas vires distinguit̃
 s; in irascibile t̃ p̄cupiscibile tamē potest dici vna vis
 fm̃ genus. ¶ Ad quartū d̃m q̃ q̃uis sensus exterior
 p̄cedat q̃rū ad oēs actus oēs vires sensitiue p̄tis
 ad hoc q̃ sensus exterior op̄et̃ in actu aliq̃d p̄ferat sen-
 sibilis appetitus. requirit̃ enī ad videndū in actu intē-
 tio q̃ p̄iungat vīsum vībili. que q̃dēz intētio aliq̃n est
 sensualitatis q̃uis etiā possit esse naturalis appetitus
 ¶ Ad q̃ntum d̃m q̃ motus non accipit̃ h̃ p̄motu cor-
 poris exteriori. s; p̄teriori appetitus.

¶ Ad quartū sic p̄cedit. videt̃ q̃ rō supior t̃ infe-
 rior sint diuerse potētie Aug̃ enī dicit. xij. de
 tri. imago trinitatis ē i supiori p̄tē rōnis. nō
 aut̃ i inferiori. imago aut̃ assignat̃ in anima
 fm̃ potētiā. g̃ rō supior t̃ inferior nō sūt vna potētia.
 ¶ Ratio supior t̃ inferior p̄ officia distinguit̃ vt in
 lra d̃r noiānt̃ officij act̃ designat̃ euz g̃ ex diuersitate
 actū potētiāz distinctio innotescat videt̃ q̃ ratio supe-
 rior t̃ inferior sint diuerse potētie. ¶ P̄hs dicit i. vij.
 ethic. ad ea que sunt genere altera op̄et̃ determinari al-
 teras potētiāz aie. sed ratio supior intēdit̃ eternis in-
 ferior h̃o t̃p̄alibus. cum g̃ eternū t̃ t̃p̄ale sint diuerſa ge-
 nera. videt̃ q̃ ratio supior t̃ inferior sint diuerſe poten-
 tie. ¶ Sed p̄tra est q̃d Aug̃ dicit. xij. de tri. cum dixerit̃
 mus de natura mētis humane de vna quadā re dixerit̃
 mus. nec eam in hec duo s; inferiorē rōnem t̃ supiorē
 nisi p̄ officia geminam̃. s; diuerſe potētie sunt diuerſe
 seres. g̃ rō supior t̃ inferior non sunt diuerſe potētie.
 ¶ P̄l̃ requirit̃ ad distinctōes potētiāz q̃s habitū
 s; idem habitus charitatis est respectu eterni t̃ t̃p̄alis
 s; dei t̃ p̄mī. g̃ multo fort̃ eadem potētia rōnis esse
 p̄tē de t̃p̄alib; t̃ eternis. ¶ d̃m q̃ differētia potētiā
 arū accipit̃ fm̃ diuersitatē obiectoz non q̃dē materia-
 lem q̃ p̄sistit in diuersitatē rerū. s; formalē q̃ attendit̃ fm̃
 diuersitatem p̄tē rōnis obiecti. p̄mū aut̃ obiectū in-
 tellectus ē ens vniūſale. vñ t̃ ad oia se extendit̃ intellectu

na cognitio. vñ nulla rerū diuersitas sufficit ad diuerſi-
 litatē intellectuāz potētiāz. s; solūmodo diuersitas rati-
 onū put̃ aia intellectuā rōne diuerſa circa eandē rem
 vel diuerſas op̄at̃. Sic enī volūtas ab intellectu distin-
 guit̃. t̃ intellect̃ possibilis ab agente. ratio aut̃ supior et
 inferior differūt fm̃ respectū ad diuerſas res. nā ratio
 supior intēdit̃ eternis p̄tēplādis vñ p̄sulentis. inferior
 h̃o t̃p̄alibus p̄sidentis t̃ disponendis. vñ p̄tē q̃ rō su-
 perior t̃ inferior nō sūt diuerſe potētie. ¶ Ad p̄mū g̃
 d̃m q̃ imago trinitatis i aia nō attēdit̃ fm̃ potētiāz
 absolute. s; p̄ comparatōes ad obiecta. ¶ Ad fm̃ d̃m q̃
 nō q̃libet diuersitas actū sufficit ad diuersitatē potē-
 tiāz. sed talis diuersitas q̃ idē p̄ncipiū reduci nō possit
 sit sicut facē intelligibilia i actu t̃ recipe ea nō possunt in
 idē p̄ncipiū reduci cū vñ sit entis in actu. aliud entis
 in potētia. t̃ inde est q̃ intellect̃ agēs t̃ possibilis sunt
 diuerſe potētie. hoc aut̃ nō est de actib; inferioris t̃ su-
 perioris rōnis. eiusdē enī ē p̄tē p̄ncipiū ad supiora t̃ in-
 feriora p̄ueri. t̃ p̄ter hoc rō non sequit̃. ¶ Ad tertium
 d̃m q̃ in verbis p̄dictis p̄hi referēda est diuersitas ge-
 neris non ad genus rei s; ad genus obiecti.

DL.

XXV

¶ Illud quoq; p̄termittendū nō ē t̃c.

¶ Dic q̃rū q̃rū. P̄-
 mo vtrū in sensualitate possit ēē peccatū.
 ¶ Secūdo vtrū i rōne. ¶ Tertio vtrū in rōne inferiori
 possit esse p̄ctm̃ mortale. ¶ Quarto vtrū peccatū venia-
 le possit fieri mortale.

¶ P̄mū sic p̄cedit. videt̃ q̃ i sensualitate non
 possit ēē p̄ctm̃. sensualitas enī nob̃ t̃ peccatib;
 cois est. s; i sensualitate p̄tē p̄ctm̃ poterit
 ēē i brutis q̃d ē in cōueniēs. ¶ Scd̃ Aug̃. nullus pec-
 cat i eo q̃d vitare nō p̄t. s; mor̃ sensualitatis vitare non
 possum̃ q̃n̄ insurgat. g̃ i eis peccare n̄ possum̃. ¶ Pec-
 catū ē dictū vel factū vñ p̄cupitū p̄ legē dei. sed sensuali-
 tas nō p̄cipit legem dei. q̃ t̃m̄ circa sensibilia vñ. g̃ in
 sensualitate nō p̄tē p̄ctm̃. ¶ Scd̃ q̃d d̃r Ro. vij. q̃d
 odio malū illū facio glo. i. p̄cupiscē. s; p̄cupiscē ē mor̃
 sensualitatis. g̃ mor̃ sensualitatis p̄tē p̄ctm̃. ¶ Aug̃. dicit
 q̃ nō nullū viciū ē cū caro adūsus sp̄m̄ p̄cupiscit. h̃ aut̃
 ē p̄ actū sensualitatis. g̃ actus sensualitatis p̄tē p̄ctm̃.
 ¶ Scd̃ d̃m q̃ cū voluntas sit q̃ peccat̃ t̃ recte viuūt. vt
 Aug̃. dicit i oī actu q̃ volūtat̃ impio subijct̃ p̄tē p̄ctm̃
 t̃ meritū volūtat̃ aut impio subijct̃ nō solū acc̃t̃ erre-
 riores mēbroz. s; etiā iteriores mor̃ sensibil̃ appetit̃.
 l; nō eodē mō. nā mēbra exteriora directe obediūt ip̄io
 volūtat̃ nisi sit ip̄edimētū. s; appetit̃ iterior indirecte
 inq̃rū s; p̄volūtatē p̄poni p̄tē sensualitatis aliq̃ magi-
 ginabilia q̃ sensualitatis motū excitēt vel ip̄ediāt. t̃ idō
 i actib; exteriorib; mēbroz p̄tē p̄ctm̃ mortale. sicut et in
 actu volūtat̃ s; i motu sensualitatis nō p̄tē p̄ctm̃ mor-
 tale. s; veniale t̃m̄. q̃ non p̄fecte volūtat̃ obedit̃. ¶ Ad
 p̄mū g̃ d̃m q̃ sensualitas i hoīe aliq̃l̃ p̄cipat̃ rōem
 inq̃rū rōnabili volūtat̃ nata ē obedire nō aut̃ i brutis
 t̃ idō nō ē sile. ¶ Ad scd̃ d̃m q̃ l; oēs mor̃ sensualita-
 tis nō sint i p̄tē n̄ra. cū hec vel ille i p̄tē n̄ra existat̃ n̄
 enī possum̃ facē q̃ null̃ sensualitatis mor̃ iordinat̃ i
 nob̃ surgat. possum̃ t̃m̄ h̃uc vñ illū ip̄edire. q̃ n̄ p̄tē p̄tē
 t̃e mēt̃ itētio p̄ oia inuigilare. ¶ Ad iij. d̃m q̃ l; sen-
 sualitas legē dei n̄ adiūtat̃. obedit̃ t̃m̄ aliq̃l̃ rōi ad quā
 puenit̃ leg̃ p̄ceptū t̃ p̄tē i sensualitate p̄tē p̄ctm̃.

¶ Scd̃ sic p̄cedit. videt̃ q̃ i ratione n̄ possit ēē
 p̄ctm̃. rō enī p̄gnitiua potētia ē. p̄ctm̃. h̃o i ap-
 p̄ctu nō i cognitione p̄sistit. nō enī p̄g̃ecere
 mala ē p̄ctm̃. s; appetit̃ g̃ i rōe non p̄tē p̄ctm̃.

k 4

Regula in quolibet artificio debet esse absq; erro-
re. alias nulla certitudo haberi poterit. sed ratio est re-
gula humanorū actū. q; fm rōnem rectam actus virtu-
rum in medio collocantur. vt patet in scō ethic. ergo i
rōne non potest esse peccatū. **C**um peccatū i actu
p̄sistat alicui potentie peccatū attribui non potest nisi
fm exigentiā sui actus. actus autē rōnis nō est delecta-
tio in delectationib; carnis. ergo rōne talis delectatio
uis nō debet poni peccatū in rōne. **S**ed p̄tra ratio se
habet ad opposita. sed p̄ rōnem recte opamur. ergo per
eam etiam possumus peccare. z sic in rōne potest ēē pec-
catum. **C**ontingit peccare nō solum ex passiōe sed
etiam ex electiōe. electio autē aliq; modo ad rōnem p̄ti-
net. ergo in rōne potest esse peccatū. **2°** dōm q; ratio
dupliciter accipit. quandoq; put a voluntate distinguit
sicut cognitīua ab appetitīua. quādoq; vero put volū-
tatem includit. sicut dicit in tertio de aīa. q; voluntas
in rōne est. sic enī rōnem totam rōnalem anime p̄tē no-
minam. vtroq; autē modo in rōne potest esse peccatū.
p̄mo q;dem fm q; errat in iudiciādo de his quorū vīta-
tem scire tenet. vt patet in hereticis. **S**cōdo vero put er-
rat in eligendo q;dem error p̄muniter est z volūtatē q;
inordinatē appetit z rōnis que in electione aliq; modo
errat. put eius iudiciū i p̄ticulari eligibili obscuratur. z
p̄ hunc modum dicit esse peccatū in rōne. **A**d primū
ergo dōm q; ratio hic accipit. put includit appetitīuā
z cognitīuā. z tamē in ipā etia; cognitīua potest ēē pec-
catum vt dictum est. **A**d scōdū dōm q; p̄ma regula i
fallibilis i humanis actibus sūt p̄ma p̄ncipia iuris na-
turalis que ad sinderesim p̄tinet ex q;bus ratio p̄feren-
do p̄cedit. vnde in rōne potest esse peccatū nō autē i sin-
dere. **A**d tertiu; dōm q; delectatio circa carnis de-
lectabilia rōni attribuit in q;tuorū ratio p̄siderat ipas de-
lectandi rōnes. z ideo talis delectatio inferiori rōni at-
tribuit cuius obiectū sūt tpalia. non autē superiori cui
obiectū sunt eterna. sed q; supior ratio de inferioribus
iudicat. ideo vltimū impiū actus rōni supiori attri-
buit. vñ quādo p̄sentit in actū d; esse peccatū in ratiōe
supiori. quādo vero in sola delectatiōe cum aliqua de-
liberatione peccatū consistit. d; esse peccatū i rōne infe-
riori. sed primū desiderium talis delectationis ad sen-
sualitatem p̄tinet.

Terciu; sic p̄ceditur. videtur q; i inferiori ra-
tione nō possit esse peccatū mortale ad inferi-
orem enī rationē p̄tinet peccatū. qd sola de-
lectatione agitur. sed hmoi peccatū nō potest
fieri mortale neq; p̄ mortem tpis cū talis circūstātia nō
mutet genus. z sic in infinitū aggrauare nō possit. nec
iterum p̄ sensum. quia p̄sensus in veniale non potest
esse mortale peccatū. ergo in rōne inferiori nō potest ēē
peccatū mortale. **S**ensualitati z inferiori rōni cō-
mune est p̄ delectationē peccare. si q; i inferiori rōne pōt
esse peccatū mortale pari rōne poterit esse i sensualitate
qd falsum ē. q; z primū. **S**uperior rō p̄p̄inquit p̄-
cipit p̄ceptū diuine legis q; ratio inferior. sicut z ratio
inferior p̄p̄inquit q; sensualitas. si q; i sensualitate non
est peccatū nisi veniale. in rōne vero inferiori qnq; mor-
tale qnq; veniale. sc̄tur q; i rōne supiori sēp sit mor-
tale qd tamē est falsū. q; z hoc qd in rōne inferiori possit
esse peccatū mortale. **S**ed p̄tra. rō inferior p̄p̄at muli-
eri. sicut z superior viro. sed i p̄iugio p̄mo; parentū sic
vir ita z mulier poterat peccare mortaliter. q; z i figura-
li p̄iugio nō solū rō supior sed etiā inferior mortaliter
peccare potest. **N**ullū dānat nisi p̄ peccato mortā-
li. s; bō damnabit p̄ peccato quo voluit i illicitis dele-

ctari. s; non voluerit opari. vt Aug^o dicit. xij. de trini.
z habet in lra. q; p̄sensus i delectatiōem est peccatū mor-
tale. z ita i rōne inferiori cui attribuit p̄t esse peccatum
mortale. **2°** dōm q; peccatū veniale deficit a p̄fectio-
ne peccati mortalis. q; qdem defect^o p̄t p̄tingere ex duo-
bus. **1°** nō ex p̄te ipi^o act^o p̄ti qd nō p̄trariā legi. s;
est p̄ter legē sicut p̄t de verbo ocioso. **2°** Alio modo ex p̄te
peccatis. quādo sc̄ deliberatio ad peccandū nō interue-
nit. vnde subito motus etiā circa ea q; sūt peccata mor-
talia. ex genere sunt venialia peccata. q̄libet autē vis in
nobis circa p̄p̄iū obiectū habet aliqū motū subitū
sed circa obiecta inferiorū viriū quā regit nō habet mo-
tū subitū. sed solū iudiciū cū deliberatione. q; igit sen-
sualitas deliberatiōis nō h; sed solū motū subitū. ideo
nō p̄t mor^o ēē peccatū mortale in q̄nq; materia. ra-
tio vero inferior cū sit circa tpalia p̄municat cum obie-
cto in sensualitate. z ideo circa delectabilia sensualita-
tis p̄t habere motū subitū q; sēp est veniale peccatum
circa eadē etiā ex ipā natura rōnis p̄t habere motum deli-
beratū. q; circa materiā mortalis peccati erit mortalis.
circa materiā venialis erit venialis. ratio vero supior
circa eterna p̄t habere motū subitū q; p̄t esse peccatū ve-
niale vt aliquis motus infidelitatis. eadē rō est de mo-
tibus p̄tra voluntatē quos patiunt̄ s̄ctissimi viri etiā
in his q; ad fidem p̄tinent. sed circa tpalia nō habet mo-
tum subitū. sed tñ p̄sensū deliberatū q; erit venialis in
his q; ex suo genere sūt venialia mortalis i his q; ex suo
genere sūt mortalia. **A**d p̄mū q; dōm q; delectatio q;
sc̄tur rem delectatā est eiusdē generis cū ipā re cogita-
ta q̄uis delectatio cogitatōis sequēs ad aliud gen^o p̄-
tineat. z ideo cū delectatio surgit de mortali peccato. cogi-
tatio i rōne inferiori si hoc sit p̄t motū subitū est pec-
catū veniale. si aut p̄sensū deliberatū erit p̄tū mor-
tale. z tūc dicit̄ mortala delectatiō ex mortātpis. s; ex
supugniēte p̄sensu. nec obstat q; p̄sensus ille est i venia-
le. q; delectatio aī cōsensū erat mortalis ex genere. sed
venial^o p̄ accidēs sc̄ ex defectu deliberatiōis. **A**d scōdū
dōm q; rō inferior circa delectabilia carnis non habet
tñ motū subitū sic sensualitas. z ideo non ē sile. **A**d
tertiu; dōm q; defect^o deliberatiōis aufert rōnem pecca-
ti mortalis. z in his q; sūt mortalia ex genere. nō autē
deliberatio apponit rōnem mortalis peccati his que ex
suo genere sūt venialia. z ideo q̄uis in sensualitate que
sēp deliberatione caret non sit nisi veniale peccatum
nō sequit̄ q; in supiori rōne q; sēp circa tpalia delibe-

rationē h; nō sit nisi peccatū mortale.
Ad q̄rtū sic p̄cedit. videt̄ q; p̄tū veniale pos-
sit fieri mortale. In lra enī d; q; qdā sūt que
vbi sepi^o fiāt hōiem nō dānant vt verbū ocio-
sum z hmoi. sed dānatio est effect^o peccati mortalis. ex
go p̄tū veniale si frequēter iteretur fiet mortale. **S**cō-
delectatio aī p̄sensū ē venialis. s; post p̄sensū sit mor-
talis. vt dictū ē. q; veniale p̄t fieri mortale. **D**ispo-
sitiō sit habitus s; veniale ē dispositiō ad mortale. q; ve-
niale p̄t fieri mortale. **C**ōtra ea q; in infinitū distāt
non possunt inuicē p̄mutari. sed mortale z veniale sūt
hmoi vt ex eorū penis apparet. ergo veniale nō potest
fieri mortale. **P**lus distāt veniale z mortale q; q;
duo mortalia ad inuicem. sed vnū mortale non trāsit
in aliud sicut homicidium nunq; fit adulterium. ergo
veniale nunq; potest fieri mortale. **2°** dicendum q;
cum mortale sit malus peccatum q; veniale dupliciter
p̄t intelligi q; veniale fiat mortale. **1°** nō p̄ viā p̄mu-
tationis sicut ex aqua fit aer. **2°** Alio modo p̄ viā addi-
tionis sic ex guttis fit torrens. primū p̄telligi dupliciter

Uno modo qd actus qd prius fuit veniale peccatum idē nū-
mero postmodū fiat mortale qd ē nō potest. quia idē
actus numero ex quo trāsit refumi nō potest. Alio mo-
do ita qd actus qd aliq modo factus ē venialis tali mo-
do fiat qd sit mortalis. et hoc possibile est. nam verbum
ociosū qd est veniale ex genere si tñ cōplaceat qd i eo fi-
nis vite pstituat. et ppter ipm homo pceptū transgre-
di pponeret esset peccatū mortale. Similiter p addi-
tionē dupliciter potest intelligi qd veniale fiat mortale.
Uno modo directe vel qd multa venialia pueniant ad
quātitatē vnius mortalis. sed hoc ē impossibile. qd i ve-
niali quātūcūqz iteret non est auersio a bono incōmu-
rabilī. neqz pversio ad bonū cōmutabile vt ad finē qd ē
in quolibet mortali. Alio modo indirecte ita scz qd mul-
ta venialia disponūt ad mortale. et hoc ē possibile. nam
qn quis multoties venialiter peccās ab his qd dei sunt i
pediētē crescente spalis boni pplaceat facilius i peccatū
mortale ruit. Sicerqz pter ex dictis qd illud qd ē venia-
le ppter loquēdo nūqz sit mortale. Ad primū qd dōm
qd verbi qd i lra tangit itelligit p modū dispositionis
fm qd multa venialia disponēdo quāqz ad mortale pdu-
cunt. Ad scdm dōm ille motus delectatōis qui fuit
venialis nūqz fiet mortalis. sed pensus supueniens qd
est mortale peccatū est alius actus cum diuersa potē-
tia. nō sit vnius actus numero. vnde nō sequitur qd actus
qd prius fuit venialis postea sit mortalis. Ad tertium
dōm qd dispositio aliquid est eiusdē generis de eo ad qd
disponit sola impfectione differēs. et talis dispositio sit
id ad qd disponit sicut dispositio ad sciētiā sit sciētiā
Aliquādo vero dispositio est alteri generis sicut calor
ē dispositio ad formā subalem ignis et talis dispositio
nūqz fiet ad qd disponit. Et ē tertia dispositio qd nūqz
fit idē cū hū. neqz in eodē sit bonitas imaginatōis qd
disponit ad bonitatem intellectus. et ita est de veniali et
mortali.

DL

XXV

Am ad ppositum re-

deamus rē. Sic querunt quatuor. Pri-
mo verū li. arbi. sit in deo. Secdo verū
sit in homie. Tercio verū libertas arbitrij aliquam
seruitutē cōpattatur. Quarto vtrum eadē libertas
sit qua p in bonū et in malū.

Ad primū sic pceditur. videtur qd i deo non sit
li. ar. Actus enī li. ar. est electio. s. hoc deo cō-
perē nō potest. quia nec psumit qd psumit
cum psumit sit dubitatis et ignoratis. ergo
li. ar. nō est in deo. Ad li. ar. vt in lra dō non refertur
ad psumit vel psumit. s. solū ad psumit vel futura
in deo autē nūqz est psumit vel futurū. sed omnia sunt ei
psumit. s. li. ar. in deo nō est. Illa que sūt determi-
nata ad vnu. nō habēt li. ar. vt pter in rebus inanimatis
sed dei vtus est determinata ad bonū. qd malicia ēē non
p. s. i deo non est li. ar. Ad ptra est qd dicit. i. Cor.
xij. hec omnia opatur vnius atqz idē spūs diuidēs sin-
gulis put vult glo. p volūtatē li. ar. s. deus habet li. ar.
Ad dām. dicit. qd homo ē ad imaginē et similitudinē
dei inqstūm habet intellectū et li. ar. hoc autē nō esset si
deus li. ar. nō hēret. ergo i deo ē li. ar. Ad dōm qd sit
supra dictū est ad h. qd aliq sit li. ar. duo requirunt scz qd
habeat iudiciū de suis actibz et qd hōi iudiciū sit in
prāte iudicantis. nō qd i ei ab alio psumit. hīc autē duo in
deo inueniūt. Primū qd ē hoc qd est intellectus et hoc
enī sequitur qd iudicet de his qd agit fm aut ex psumit sue
nature qd ab alijs vero depēdet. vñ iudiciū de agēdis
nō ē psumit ei ab aliq supiori agēte sicut est in brutis

neqz sequitur p modū necessitatē psumit naturā. qd d
enī de circa creaturas vult tale ē vt absqz eo nihilomi-
nus pfectio diuine bonitatis saluet. vnde pter qd nō vult
illud ex necessitate nature. sed ex arbi. libertate. et sic cō-
cedimus qd deus habeat li. ar. Ad primū dōm qd cu-
li. ar. intellectus cognitiōis psumit sicut intellectus dei
differt a nostro i hoc qd est absqz omni ignorātia et dubi-
tatione. ita et li. ar. in deo habet electionē absqz inqstis-
one psumit pcedente qd nō est in nobis. Ad scdm dōm
qd i deo sint omnia psumit nec fm qd in ipso sit aliquid
psumit. cum ipse res que diuine electioni subiācet in
seipis sit fuit. et psumit. Ad tertij dōm qd i vtus
opatiua diuina sit determinata ad bonū qd psumit et p
fectione diuine nature qd deficē nō potest non tamen est
determinata ad vnum. qd deus bñ opando p. hoc vel
illud facere vel nō facere.

Ad scdm sic pcedit. videt qd homo nō sit li. ar.
Quicūqz enī est li. ar. est dñs suoz actū. ho-
mo autē nō est hōi. vt videt p id qd dicitur
Hier. x. Nō ē in homie via eius nec viri est
vt ambulet et dirigat gressus suos. s. in homie nō est li.
ar. Ad qd potest ab altero imutari nō est liberū.
qd liberū est qd causa sui ē. s. arbi. hōis potest imutari
a deo. vnde dicit. Prouer. xx. Cor regis i manu dñi et qd
cūqz voluerit verterit illud. s. homo nō ē li. ar. Ad
scdm dōm qd in quolibet cognoscere ē actio et iudiciū
de actione Actio autē illa que subdit agētis iudicio est
quodāmodo in potestate agentis vt scz possit eam age-
re vel non agere sed iudiciū non est in potestate iudicā-
tis nisi i habētibus intellectum et rōnem qd sup suū iu-
diciū reflectatur ipm discutiēdo. Actio qd brutoz ali-
qualiter est in eozum potestate inqstūm possit qd scire
vel moueri. sed iudiciū de agendo nullatenus in eoz po-
testate existit sed ex estimatione naturali pcedit. vñ bu-
tū nō ē li. ar. et multominus creature cognitōe carētes.
omnis autē rōnalis creatura habet iudiciū de actōe et p
psequens ar. libertatē. Ad primū qd dōm fm dōm. ni-
sentū. qd verbi illud pbe est referendū ad executionem
electionis que nō est in potestate nostra non autem ad
electionem ipam que in nostra potestate existit s. meri-
toria esse non possit nisi p gratie donū. Ad scdm dōm
cendum qd opatio quā deus in li. arbi. opatur ipm ver-
tēdo et mutādo non psumit eius libertatē. quia deus
opatur in li. arbi. fm modū eius sicut et in quilibet alia
re. Ad tertium dōm qd iam ex dictis pter qd nō ē simi-
le de brutis et homie.

Ad tertium sic pceditur. videtur qd li. arbi. fuit
tutem non psumit. fuit enī fm psumit. vñ
erbi. est sicut quoddā instrumentū aiātū.
instrumentū autem nō ē a se sed ab alio mo-
uet qd ē ptra li. ar. rōem s. li. arbi. fuit tutem hīc nō pōt.
Ad dōm necessitas vel est naturalis inclinatio. vt
est coactionis. sed necessitas peccandi in li. ar. non pōt
esse naturalis inclinationis. quia peccatum contra na-
turam est. neqz coactōis. quia li. arbi. cogi nō pōt. s. li.
ar. peccatū necessitas esse non pōt. et ita nec fuit peccatū.
Ad dōm illud qd patet psumit cōmixtionē psumit auge-
ri et minui. et psequens totaliter tolli. si ergo li. ar. ali-
quā seruitutē cōmixtionē patitur poterit augeri et mi-

nui. 7 quādoq; totalitē tolli qđ est impossibile. non ergo li. ar. pparitur aliquam seruitutē. ¶ Sed contra est qđ dicit Iohā. viij. qui facit peccatum seruus est peccati. ¶ Liberatio pprie est a fuitute. sed homo p dei gratiam liberat a peccato. vt patet Roma. vi. qđ homo pōt esse suus peccati. 7 sic idem qđ pū. ¶ 2° dōm qđ li. fm pūm est qđ est causa sui. vnde p oppositū accipi potest illud esse seruū qđ sui causa esse nō potest. ¶ Qđem contingit dupliciter. ¶ Uno modo quādo ita aliqd ab exteriori ducit qđ ipm non solū agit sed agit. 7 hanc fuitutē li. ar. cōpatit. ¶ Qđem potest accipi vl' respectu interioris electōis. 7 sic ē fuit' iusticie vel culpe fm qđ ali qđ ex habitu virtutis vel vitij inclināt ad similit' electōis vel respectu exterioris executionis. 7 sic est fuitus miserie inq̄stum p penitates p̄sentes exterior' executio im/peditur. ¶ Ad primū ergo dōm qđ ratio illa. pcedit d' seruitutē coactionis p qđ aliqd ita agit qđ nullo modo agit. ¶ Ad scđm dōm qđ circa necessitatē peccādi p̄munitur ab omib' dicit qđ li. ar. peccato subm nō potest se a peccato crimere neq; etiam potest peccatū veniale cauere i generali q̄uis possit in speciali. hoc vl' illud cauere. qđ similiter qđam dicit de peccato mortali. q̄uis alijs videat. qđ p li. ar. homo possit cauere ne incidat in nouū peccatū. ¶ 3^a prima opinio magis psonat dictis Aug'. quocūq; aut modo dicat necessitas peccādi lz non pueniat ex naturali inclinātōe fomitis vel habitus viciōsi. ¶ Ad tertium dōm libertas a coactōe nō patit aliquā p̄mutionem. vnde nec augetur nec minuit nec totalitē tollitur. sed libertas a peccato vel a miseria q̄bus cōtrarie fuitutes li. ar. in esse possūt augent' 7 minuūt' 7 totaliter tolluntur.

¶ Ad quartū sic pceditur. videt' qđ non sit eadez libertas qua quis est liber ad bonū 7 malū 7 posse enī peccare. ¶ Anf. dicit. neq; ē libertas arbitrij neq; pars libertatis lz posse facere bonum p̄tinet ad arbitrij libertatē. ergo non est eadem libertas in bonū 7 in malū. ¶ 2^a Libertas ad bonū est p iusticiam. libertas ad malū est p peccatū. iusticia autē 7 peccatū nō sunt idem. ergo nec libertas p̄dicta. ¶ Plus differt bonum 7 malū qđ diuersi status in malo sed fm diuersos status accipiuntur diuerse libertates vt in lra patet. ergo multo fort' aliq' libertas est ad bonū 7 ad malū. ¶ Sed p̄tra potētia rōnalis eadē est oppositō. sed libertas est p̄ditio rōnalis potestatis ergo eadem est ad bonum 7 ad malū. ¶ 3^a Sicut li. ar. habet expte volūtatis libertatē vel habet expte rōnis sciētiāz siue discretionē. sed eadē est sciētia boni 7 mali. ergo pari rōne 7 eadem libertas respectu vtriusq;. ¶ 4^a dicit dūm qđ sicut iam ex dictis patz li. arbi. habet quāda; libertatem que seq̄tur naturā potētie p quāz ē libez a coactione. 7 hec libertas se extendit ad bonū 7 ad malū 7 habet vero aliam libertatē ex habitu ipam p̄ficiente. qz habitus iusticie facit libertatē ad bonum. habitus autē culpe libertatem ad malum eadez autē potentia est boni 7 mali. sed non idem habitus. iusticia enī se habet ad bonum tm. sed culpa tm ad malum. 7 ideo loquēdo de prima libertate. 7 eadē est respectu vtriusq; nō autē loquendo de scđa. ¶ Ad primū dicēdū qđ posse peccare nō est de necessitate li. arbi. in quacūq; natura. vel in quocūq; statu. 7 fm hoc intelligēdū est dictū Anf. p̄tinet tamē ad arbi. libertatē in aliqua natura 7 i aliq' statu. 7

q̄tum ad hoc libertas ad malū p̄tinet ad potētie libertatem que est vna respectu boni 7 mali. ¶ Ad scđm dicēdū qđ obiectio illa. pcedit de libertate que est ex habitu. ¶ Ad tertiu dōm qđ fm diuersos status li. ar. diuersis habitibus perficitur fm quos diuerse libertates distinguuntur. nam ante peccatū p̄ficiēbat originali iusticia. post peccatū ante reparatōem iusticia naturali post reparatōem vero iusticia gratuita. sed i statu glie iusticia cōsumpta tamē in omib' his statibus libertas que ē ex natura potētie eadem manet. 7 est gratia operans et cooperans zc.

DI.

XXVI

Ec est gratia operans

7 cooperans zc. ¶ Dic queritur quattuor. ¶ Primo de gratie necessitate. ¶ Scđo de eius qđditate. ¶ Tercio de eius subiecto. ¶ Quarto de eius diuisione.

¶ Ad primū sic pceditur. videtur qđ nō sit necessarium ponere grām in homie. homo enī est ceteris anima' ib' nobilitor. sed i alijs animalibus nō requiritur aliquid supaddi cor' natura

libus. ergo nec homo sup sua naturalia gratia indiget. ¶ 2^a Idem est aliqū esse alicui acceptus nihil ponit i acceptato. sed in acceptate. ergo grā nihil ponit in homie qđ dicit deo gratus. sed solū in deo. ¶ 3^a Sicut anima est vita corporis ita deus est vita anime. sed anima est vita corporis nullo mediāte. ergo nō est necessarius ad hoc qđ deus sit vita anime qđ sit ibi aliqua grā media.

¶ Sed p̄tra illud qđ homo p̄ficit ad recte opandū est homini maxime necessariū. sed gratia est hmoi. vt patz 1. Cor. xv. habūdātius illis omib' laborauit nō autē ego. sed grā dei mecū. gratia ergo homini est necessaria.

¶ Hoc qđ homo p̄sequitur finem vltimū est ei maxime necessariū. sed grā est hmoi vt patz Roma. vi. gratia dei vita eterna. ergo grā est homini necessariū. ¶ 2^a dōm qđ nomē gratie quā dā acceptatōem designat. de' aut q̄uis omīs creaturas acceptet q̄tū ad aliqđ bonū tamē specialiter acceptat factos ad fruēdū bono qđ ipē deus est 7 illi quos sic acceptat simpliciter ei grati dicitur plena autē deitatis fruitio oīm naturā creata excedit. vnde ad hoc qđ aliqđ ad tm bonū reddatur idone' requiritur qđ ei sup naturāz addatur aliqđ spūale donū. 7 hoc est qđ grāz nominam'. 7 sic patet qđ est necessitas ponendi grām. ¶ Ad primū ergo dōm qđ inter ceteras excellentias q̄bus homo irrationalib' p̄minet creaturis ista est p̄cipua qđ est capax supnaturalis boni. vnde hoc ad eius p̄fectionē p̄tinet qđ grā indiget p quā ad p̄dictum bonū reddat' idone'. ¶ Ad scđm dōm qđ ipa diuina acceptatio facit cointelligi sicut suūz effectū aliqd p quod sit hō idone' ad h qđ acceptat. ¶ Ad tertiu dōm qđ aia viuificat corp' formaliter. de' aut effectiue. 7 idō non est simile.

¶ Ad scđm sic pcedit. videt' qđ gratia sit idem qđ virtus. grā enī quoddā accidēs ē cū sit quidāz nitor aie. vt glo. dic sup p̄s. vt exhiberet faciē in oleo. nō aut pōt reduci ad aliqđ genus qđ ad q̄litatez nec ad aliā q̄litatez spēm qđ ad p̄ma in qđ virtus 7 sciētia p̄tinentur. gratia autē non est sciētia cum magis ad effectum p̄tineat qđ ad intellectū. qđ grā ē virtus. ¶ 2^a Per grām li. ar. homis p̄paratur vt bonum velit 7 adiunat ne frustra velit h autē facit p charitatē 7 alias virtutes. qđ grā nō ē aliud a virtutib'. ¶ 3^a Eiusdē fm idē nō sūt diuise forme. op' aut meritorij inq̄tum hmoi. est formatū

per charitatem ad gratiam. ergo charitas est idem quod gratia. Sed contra est quod Augustinus dicit in libro de correctione et gratia. quod gratia puenit fidem et charitatem. nulla autem virtus est per fidem et charitatem. ergo gratia non est virtus. **S**piritus sanctus datur nobis in gratie dono. sed datio spiritus sancti pcedit charitatem. sicut causa effectum. quia ut dicitur Roma. v. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum. quod datus est nobis. ergo gratia pcedit charitatem. et sic idem quod prius. **R**espondeo quod secundum quod finem. quosdam gratia et virtus sunt idem per essentiam. sed differunt ratione. nam virtus dicitur per recti operis principium. gratia autem secundum quod facit hominem deo acceptum. hoc autem potest esse falsum si de quolibet virtute intelligatur tum quia essent tota gratia quod virtutes in homine uno. tum quia aliquae virtutes absque gratia esse possunt. Si autem hoc specialiter palam virtute dicatur scilicet charitate probabilius erit opinio. Nam charitas sine gratia esse non potest. sed cum charitas quodammodo inclinatio in bonum supernaturalis impet. que quidem inclinatio non proportionatur ad esse nature oportet quod aliquod spirituale esse intelligatur in anima ante charitatem per quod homo fit diuinitatis princeps. sic enim appetitus eius poterit per charitatem redire in diuina. et per alias virtutes ea que dei sunt operari. unde sicut esse naturale pcedit inclinationem naturalem appetitus ex virtutibus naturalibus ita gratia charitatem et alias virtutes. **A**d primum ergo dicitur quod gratia reductur ad primam speciem qualitatis. nec tamen oportet quod sit scientia vel virtus cum non perficiatur immediate ad actum potentie affective vel cognitive. sed ad esse spirituale quod philosophi non cognouerunt. unde ab eis hominibus accidens est premissum. **A**d secundum dicitur quod illi effectus pueniunt gratie primo et principaliter. sed virtutibus secundario et immediate. nam gratia non est immediatum actus principium. sed spiritualiter essendi. **A**d tertium dicitur quod nihil prohibet eiusdem esse plures formas ordinatas. unde et actus meritorius informatur et virtute efficiente actum quantum ad hoc quod ad finem primus ordinatur. et per prudentiam quantum ad hoc quod debet circumstantiis vestiri. et charitate quantum ad ultimum finem ordinatur. et gratia quantum ad hoc quod reddit deo acceptum.

Ad tertium sic pceditur. videtur quod gratia non sit in essentia anime sicut in subiecto. quoniam enim perfectio est in aliqua potentia anime perficitur ad actum illius potentie. sed gratia non perficitur ad esse naturale quod est actus essentie anime. anima enim per suam essentiam est forma corporis. ergo gratia non est in essentia anime sicut in subiecto. **O**pposita nata sunt fieri circa idem sed culpa que opponitur gratie non est in essentia anime sicut in subiecto. sed in potentia. ergo nec gratia. **G**ratia supponunt naturalia. sed potentie naturaliter inheret subiecto anime. ergo gratia est in subiecto anime mediate potentia. et sic in mediatum subiectum gratie non est essentia anime sed potentia. **C**ontra gratia impositat acceptationem a deo. sed primo acceptur anima a deo quod eius opera. ut patet per illud quod dicitur Beati. iij. Resperit deus ad abel et ad muera eius. ergo gratia per prius est in ipsa subiecto anime quam in potentia quod ad operari ordinatur. **Q**uarto aliquid est prius et deo propinquius. tanto per prius donis diuinis replet. sed essentia anime est prius et deo propinquius quod potentia que a deo causatur essentia anime mediate. ergo gratia que est principium diuinorum donorum est in essentia anime sicut in subiecto. **R**espondeo quod supposito gratiam et virtutem per essentiam differre ut dictum est oportet dicere quod gratia non est in potentia anime sicut in subiecto sed in essentia. cum enim potentia sit proprium principium operandi omnis perfectio potentie immediate ordinatur ad operandum autem quo ad bene operandum perficitur virtus est. oportet ergo si gratia non est virtus quod non sit in potentia anime

me sicut in subiecto sed in essentia. Sic enim perfectio perfectibilibus proportionaliter respondet. nam sicut essentia anime est principium esse naturalis. et ab ea fluunt potentie que sunt actus naturalium principia. ita gratia que est in essentia anime est principium esse spiritualis et ab ea fluunt virtutes in potentia que sunt prima principia actus meritoriorum. **A**d primum ergo dicitur quod si gratia non sit principium esse naturalis. est tamen principium esse spiritualis per quod naturale perficitur. **A**d secundum dicitur quod culpa que ex actu causatur est sicut in primo subiecto in potentia anime que est primi actus principium culpa autem orig. que ex infectione carnis prebitur est sicut in primo subiecto in essentia anime per quam anima corpori vnitur ut forma. et similiter habet virtutum ex actibus acquisitarum vel ad actus proximorum ordinatur. subiecta sunt potentie. sed illius perfectionis que desuper venit. et ad actum immediate non ordinatur. sed gratie essentia anime subiectum proprium debet esse. **A**d tertium dicitur quod naturalia supponunt gratuita si proportionaliter accipiatur ut fiat comparatio principiorum actus ad principia actus scilicet virtutum ad potentias et principia essendi ad primum essendi scilicet gratie ad essentiam anime.

Ad quartum sic pceditur. videtur quod gratia inueniatur enter per operantem et cooperantem distinguatur. eadem enim gratia prepat voluntatem ad bene volendum et ad efficaciter implendum. primum autem horum pertinet ad gratiam operantem secundum ad gratiam cooperantem. **E**adem est in nobis gratia operans et cooperans. et sic inueniatur gratia per hec duo distinguitur. **N**ulla forma que non est subsistens habet operationem sine communicatione sui subiecti. quod enim per se non est per se agere non potest sed gratia non est forma subsistens cum sit accidens. ergo non operatur per se sine communicatione subiecti. et sic gratia nunquam est operans tamen sed cooperans. **G**ratia principaliter se habet in actu meritorio ut ex littera patet. sed cooperans non est principale agens sed secundarium. ergo gratia cooperans non debet dici. **A**ugustinus dicit in libro de natura et gratia. quod gratia preuenit ut per viam. et obsequamur ut semper cum illo viuamus. et nunc puenit ut vocemur et tunc subsequatur ut glorificemur. et sic gratia pueniens pertinet ad statum vite. subsequens vero ad statum glorie. sed statum isti sunt omnino desperati. ergo pueniens et subsequens non debet in eandem distinctionem venire. et sic nec gratia operans et cooperans que idem videtur esse cum per dictis. **R**espondeo quod gratia dupliciter accipitur. Uno modo secundum quod est quoddam donum dei in nobis. Alio modo secundum quod signat diuinam voluntatem vel operationem qui circa nos gratis operatur. utroque autem modo conuenienter per operantem et cooperantem diuiditur. sed oportet si primo modo gratia accipitur quod sumatur operari et cooperari formaliter. et secundum hoc dicitur gratia operans per ea informatio modo ad hoc quod sit iustus. cooperans vero secundum quod inclinatur ad iuste agendum quasi primum principium. et tunc patet quod eadem numero est gratia operans et cooperans sicut idem numero. calor est quo ignis est calidus et quo calefacit. Si autem accipitur gratia. secundo modo oportet quod sumatur operari et cooperari effectiue ut dicatur gratia operans secundum quod deus in nobis operatur bonum. proprium voluntatis quo primo ei adheremus. gratia vero cooperans secundum quod operatur in nobis omnia consequentia scilicet licet efficaciam et perseverantiam in merendo. et sic etiam gratia operans et cooperans est eadem ex parte operantis. et non ex parte operatorum. **A**d primum ergo dicendum quod quibus gratia operans et cooperans non differunt per essentiam secundum aliquem modum accipiendi differunt tamen ratione. et hoc sufficit ad hoc quod conuenienter distinguatur possunt. **A**d secundum dicendum quod gratia non potest

p se opari effectiue p tamē formaliter sicut enī albedo facit albū. ita grā facit iustum. z fm hoc grā dē operans qz i hoc nullo modo opat ipm subm opatur aut qstūm ad actū fm q est opatio. z fm hoc gratia dē cooperans. **¶** Ad tertiū dēm q gratia qstūm sit pncipalior i agēdo qz li. ar. si ad eandē actionē referant. potest tñ pncipaliter attribui li. ar. rōne alteri actionis ad quā pficiat s; p grāz alteri rōis vel dō. qz li. ar. pficiat ad bñ volēdū p p grām opantem hoc aut est pncipale respectu executi/onis. vnde gratia ad eam pficiens merito coopans dē. **¶** Ad qrtū dēm q distinctiones grē opantis z coopantis omnes sunt puenientis z subsequētis. sed illa distinctio quā obiectio tangit est p puenientis z subsequētis nō autem coopantis z opantis eo q i pmo saluatur ratio posterioris. z ita p ptenere ad grām subsequētē nō autē pmiū inqstūm hōmī habet rōnem opatiōis sed magis receptiōis. z ita non p ptenere ad gratiam coopantem cōmuniter tamē in eandē diuisione inci dere possunt que ad statum vie z patrie ptenent euz bec ad illa ordinantur.

¶ DI.

XXVII

S vero queritur quomodo ipa grā tē. **¶** Dic qunt qrtuor. **¶** Pri mo vtrum vtrius sit actus vel habitus. **¶** Secūdo de diffinitōe vtrius in lra posita. **¶** Tercio vtrum actus vtrius aliquis possit mereri vitam eter nam. e. p digno. **¶** Quarto vtrum actus alicuius vtrius possit mereri iustificatiōem.

Ad primū sic pceditur. videt q vtrius sit habitus vel actus. sicut enī habet in lra ex Aug. Bonus vsus li. ar. est vtrius. sed vsus li. ar. est actus. q vtrius est actus. **¶** Virtutes inē maxima bona cōputant. habitus aut nō sunt maxima bona sed actus. qz actus sūt habitib posteriorēs. ergo virtutes nō sūt habitus s; actus. **¶** Vtrū vtrius oppositū cū mutuo se expellant. sed vtrū est in genē actus ipi enī actus peccata sūt. cum q opposita sūt in codē genere. videt etiā q vtrius sint actus. **¶** S; ptra vtrius manēt in dormitiōibus cum nō nisi p peccatū p dantur nō aut sūt i eis actus vtrius ad quos electio rēgitur. q vtrius nō sūt actus. **¶** Nihil est causa suppius. s; vtrius est causa boni actus. nam vtrius est que bonū facit habētē. z opus eius reddit bonū. q vtrius non est ipse actus bonus. **¶** R. dōm q vtrius nominat potētiē cōple mētū. est enī vltimū potētiē. vt dicit in pn. ce. z mun. potētiā aut nō signat ipm actū. sed actus pncipiū. vñ nec vtrius essentialiter ē actus. s; eius pncipiū. Indiget enī actus meritori in nobis duplici pncipio. Uno natālī q scdm actus mīstret. z h est potentia. Alio idiget naturalib supaddito q actus rectificet z formet. ipa enī potētiā rōnalis se habet ad diuersa. q aliq forma p quā delectabiliter faciēdam. z bec forma ē habitus vtrius. **¶** Ad primū q dōm q Aug. bonū vsūm li. ar. vtrutem nominat nō essentialiter s; materialiter fm q vtrius dē i q vtrius manifestat. **¶** Ad scdm dōm q vtrutes inē maxima bona cōputant nō quia sūt simpliciter optime. sed fm genus. put i infimo genere bonoz numerat ea que nō sūt necessaria ad recte viuēdū; bona s; exteriora in medio vero q sūt necessaria s; nō sufficiēt. qz se habēt z ad bonū z ad malum s; potētiā. in supmo vō ea que sūt necessaria z sufficiētia vīpote determinata ad bonū. z bec sūt tam habitib q actus. **¶** Ad tertiū dōm q actus peccati directe p trariat actui. vtrius. habitib vtrō vicio

sus habitui vtrius z se p modū p trarietatis expellit. s; q actus peccati habitū vtrius expellat hoc nō est p dī rectam p trarietate. sed inqstūm separat a deo qui est causa p seruans vtrutem sicut corpus opacū expellit lumen ab aere inqstūm iterposit de sua impedit radiozū solis influxum.

Ad scdm sic pcedit. videt q in cōueniētē vtrius in lra describat. **¶** Idē enī nō p pōni i diuersis generib sibi nō subalternis. s; vtrius ponitur i genere qritatis. distinguēt enī qritas virtutis ptra qritatem mōi. ergo in cōueniētē ponit in genere qualitatib. **¶** Sicut albedo nō est alba. ita videt bonitas nō esse bona s; vtrius ē bonitas qdam virtutis quia bonū facit habētē fm p m. q in cōueniētē dicit qritas bona. **¶** Mens est supma pars aīe in qua ē dei imago. vt Aug. dicit i li. de tri. sed qdaz vtrutes sūt que nō sūt in supma pte anime. sed i inferiorib ptiū vt de rpancia z fortitudine. pbs dicit in li. ethic. ergo i cōueniētē dē q vtrius est bona qualitas mētis. **¶** Lud qd est ppius alicuius vtrius nō debet pōni in diffinitione cōmunis vtrius. s; rectitudo videt p pte ad iusticiam ptenere. q in cōueniētē ponit in cōmuni diffinitione vtrius cū dicit qua recte viuūt. **¶** Quicūq; de aliq supbit eo male vitit. sed de vtrutibus multi supbiū qz vt Aug. dicit etiā i regula. Supbia etiā bonis opibus in sup. zē. q falsum est q nullus virtutib male vitatur. **¶** Aug. dicit. qui creauit te sine te non iustificabit te sine te. sed iustificatio nō est nisi p vtrutem. q deus vtrutes nō facit sine nobis. **¶** Gratia nō est vtrius vt supra dictū est. sed bec diffinitio puenit grē. q in cōueniēter datur de vtrute. **¶** R. dōm q diffinitio ista sufficiētē ptenet omia que sūt necessaria ad cognitionē virtutis. ptenet enī causas formales p h q tangit. gen. ipi cum dicit q est qualitas mētis. vel dōm q duplex est vtrius. qdam pfecta que ducit ad verā felicitatē. z bec ē vtrius qritas. Quedā imperfecta q nō inducit ad felicitatē verā q dē virtus politica seu acquisita. hoc non ptenet ad theologū. sed ad p m moralem. pma ptenet ad theologū. z ideo diffinit eā Aug. vt gratuita. z nō politica. z qz scire arbitramur vñ qdaz cū causas cognoscim. Describit eā p qrtuor causas. scz causā formale cum dicit qritas. ptenet etiā causā materiale ipius fm duo. scz qritas ad ipius subm vtrutis qd est mens z qritas ad habitudinē ipius ad subm in hoc q dē q est bona qualitas mētis. vtrius enī est que bonū facit habētē. **¶** Cori net etiā causā finalē. primā. simpliciter qritas ad duo scz qritas ad ipm in actū vtrutis qui est recte opari i hoc q dicit qua recte viuūt z qritas ad habitudinē ad ppiū actum i hoc q dē qua null vtrū male. ita enī ordinat ad bonū actum q mali actus pncipiū esse non p. cui p trariū est de potētiā. **¶** Corinet etiā causā efficiētē in h q dicit qz deus in nobis zē. **¶** Ad ar. primū dōm q virtus fm essentia suā est i genere qualitatib. sed dē qritas virtutis fm quā daz similitudinē. put vt ē diuisibilis fm obiecta. diffinitio enī est p pte qritatib. **¶** Ad scdm dōm q in formis trāscendētib hoc ē speciale q circa de abstractione ponit. quicūq; enī intellectu p cipitur accipitur sub rōne entis. vñ i ipa essentia vel bonitas itelligitur vt ens quoddā z p psequēs vt vnum z bonū q entis cōuertunt. z sic essentia dicit ens ex hoc ipso q ea aliquid est ita z bonitas dē bona ex hoc ipso q ea aliquid bonū ē. **¶** Ad tertiū dōm q oīs vtrius est in aliqua potētiā que vel est mens p essentia vel p pncipatiōem irascibilis et pcupiscibilis inqstūm obediūt rōni pncipant aliquid mētis. **¶** Ad quartū dōm q rectitudo pstituta in reb

erterioribus que in iudiciū veniūt est. p̄ia iusticia sed re-
eritudo actus fm q̄ regulat a rōne est cōis oibz virtuti-
bus. ¶ Ad quintū dōm q̄ virtute nullus male vitur
cuz ipsa sit principiu mali vsus qz ex hoc ipso qd est vsus
a virtute pcedens malus esse nō pōt supbientes aut de
virtute ea male vtunt quasi vsus obiecto. ¶ Ad sextū
dōm q̄ virtutē infusā de qua diffinitio datur deus in
nobis opaf sine nobis efficiētibz nō tñ sine nobis p̄sen-
tientibz. ¶ Ad septimū dōm q̄ grā nō est immediatū p̄n-
cipiu boni opis qd designat in hoc qd dicit qua recte vi-
uitur. nam vita hic sumit p̄ actu vite. vñ p̄ istā p̄ticularē
virtus a gratia distinguitur.

Hoc tertiu sic pcedit. z videt q̄ nō possum⁹ per
actū virtutū glām mereri ex p̄digno Ro. vi.
sup illud gratia dei vita eterna dicit glo. vt in-
telligerem⁹ deum ad eternā vitam p̄o sua me-
ritatōe nos pducere nō meritis nris. ergo z sic nō pos-
sum⁹ p̄ merita nra ad glām puenire. ¶ P̄. Meritū cō-
dignū equat mercedē sed actus virtutū quos nunc agi-
mus nō equant in valore p̄mio vite eterne. vt patz Ro.
viij. existimo qd nō sunt p̄digne passiones hui⁹ t̄pis ad
futurā gloriā que reuelabit in nobis: ergo p̄ actus v̄tu-
tum nō meremur ex cōdigno vitā eternā. ¶ P̄. Seru⁹
qui se totū et sua totaliter dño debet. ¶ Apud eū pōt
mereri s; hoc modo nos debem⁹ nos. nra deo. ergo ni-
hil apud eum mereri possum⁹? z sic p̄ actus v̄tutū glām
non meremur. ¶ Sed cōtra est qd dicit. i. ad Ibi. iij.
Reposita est mibi corona iusticie glo. videt qd vitā eter-
nam tanqz debita reddet cūlibz fideli qz p̄meruit eam
p̄ fidem. ergo p̄ v̄tutū opa aliquis vitā eternā meret ex
cōdigno. ¶ P̄. Sicut se h; culpa ad penā ita op⁹ v̄tutu-
tis ad gloriā s; culpa ex p̄digno penā eternā meret ergo
et actus v̄tutis ex p̄digno vitā eternā meret. ¶ P̄. dōz
q̄ in ope virtutis duo possum⁹ p̄siderare. i. illud qd est
ex parte li. ar. z id qd est ex parte gr̄e. Quantū ad illud qd
est ex parte li. ar. merita nra nō sunt p̄digna illius glo-
rie. sed quantū ad illud qd est ex parte gr̄e sic sunt cōdi-
gna. vñ z ipe. i. qui in grā nobis datur z in nobis p̄ gra-
tiam opaf dicit esse pignus hereditatis nre vt pr. ij. ad
Ep̄hest. ij. vñ etiā glo. dicit Ro. ma. vj. qd merita quibz
vita reddit p̄ gratiā in nobis facta sunt. ¶ Ad p̄mū dī-
cēdū q̄ grā dat nobis ex sola dei misēricōdia. z iō sal⁹ eter-
na nō meritis nris inq̄tū nra sūt ascribit. s; diuine mi-
seratōis ex qua est gratia merendi que merendi efficacitā
p̄bet. ¶ Ad fm dōm q̄ l; opa nostra non equant p̄mio
eterno fm quantitatē equant tñ fm p̄portionē p̄supposi-
ta efficacitā gr̄e sicut parū semē postmodū adequat ar-
bori magne ad quā virtus semis est p̄portionata. ¶ Ad
tertū dōm q̄ homo p̄ grāz p̄sequit libertatē filioz dei
vt sic iam nō opetur vt seruus sed vt liber p̄p̄m ex sp̄o
tanca volūtate. z ita nihil p̄hibet quin mereat.

Hoc quartū sic pcedit z videt q̄ fides nō merea-
tur iustificationē illud enī qd pcedit omē me-
ritū nō cadit sub merito. sed iustificatio p̄ce-
dit omē meritū qz nullus pōt mereri nisi sit
iustus. ergo iustificatio nō cadit sub merito. ¶ P̄. De-
ritū est sufficiens ad habendū p̄miū. sed fides nō suf-
ficiat ad iustificationē sicut p̄z in hīs qui habent fidē in
formem. ergo fides iustificationē non meretur. ¶ P̄.
Iustificatio fit p̄ infusione gr̄e. hoc aut nō cadit sub
merito qz gratia dei nihil meriti pcedit hūani vt Aug.
dicit. ergo fides iustificationē nō meret. ¶ Sed contra
est qd dicit Roma. v. Iustificari ergo ex fide pacē habea-
mus ad deū. ¶ P̄. Iustificatio est purgatio a p̄tō hoc
aut fit p̄ fidē vñ de dicit Act. xv. Fide purificās corda co-
rum. ergo fides iustificationē meret. ¶ P̄. dōm q̄ de

iustificatōe possumus loqui dupliciter. vno mō quan-
tum ad sui principiu. alio modo quantū ad sui comple-
mentū. principiu quidē iustificatōis est prima gr̄e in-
fusio. z quantū ad hoc iustificatio nō cadit sub merito
fidei si meritū p̄p̄e accipiat. sed qz prima gr̄e infu-
sio fit cū motu fidei formate qui quidē est dispositiuus
ad iustificationē pōt dici aliquo mō qd motus fidei ius-
tificationē meret. put est quedā dispositio ad ipsam in-
p̄p̄e accipiēdo meritū. complementū aut iustificatōis
p̄sistit i plena curatōe p̄tōz z augmēto spiritualiū do-
noz z quantū ad hoc iustificatio cadit sub merito fidei
formate que est inter p̄ima dei dona. vñ de Roma. v.
sup illud iustificari ex fide dicit glo. cum fides impetrat
iustificationē ipa gratia meret augeri. z sic patz solutio
ad obiecta.

DL. XXVIII Vero incōcuisse zc

Hic querunt q̄rtuo. ¶ Primo vtrū
homo in p̄tō existens sine gratia possit
p̄ctm vitare. ¶ Secūdo vtrū possit aliq̄
bonū facere. ¶ Tertio vtrū possit mandata legis imple-
re. ¶ Quarto vtrū aliquis sine gratia possit se preparare
ad gratiā habendā.

Hoc primū sic pcedit. z videt q̄ hō in p̄tō mor-
tali exis p̄ctm mortale vitare nō possit Aug.
eni dicit in li. de p̄fectione iusticie qd malicia
se habet ad aiām sicut curuitas ad rēbiā z qd
act⁹ p̄cti claudicationi compaf. sed habens rēbiā cur-
uam nō p̄t nō claudicare. ḡ exis in p̄tō mortali nō p̄t
vitare p̄ctm. ¶ P̄. Id qd aliq̄ p̄t ex seipso nō habz neces-
se petere a deo sed vitare p̄ctm necesse est petere a deo. vt
pr. ij. ad Coz. vlt. oram⁹ aut deū vt nihil mali faciat
ergo hō p̄ seipm nō p̄t p̄ctm vitare. ¶ P̄. Si aliq̄ sine
grā posset p̄ctm vitare hoc posset ille q̄ solo originali pec-
cato detinet. hoc aut nō p̄t aliq̄ alias veniens ad adul-
tam etatē posset esse sine grā et sine p̄tō mortali qd est
impossibile. sic enī aliquis aduersus neqz ad glām neqz
ad penā sēsus finaliter pueniret. ergo nullus absqz grā
pōt p̄ctm vitare. ¶ Sed cōtra est qd Hiero. dicit nos
dicim⁹ hoīem semp peccare z non peccare posse vt semp
nos liberi p̄staremur cē arbitrij. ergo dicere qd aliquis
sine grā non possit p̄ctm vitare repugnat libertati arbi-
trij. ¶ P̄. Necessitas peccādi obstinatio quedā est. sed
nō om̄s q̄ sunt sine grā sunt obstinati. ḡ nō om̄s q̄ sunt
sine grā habent necesse mortali peccare. ¶ P̄. dōm q̄
circa hanc questōz sic caute loquēdū est vt neqz excludē-
do necessitatē peccādi necessitatē gr̄e tollam⁹ fm pela-
giū. neqz necessitatē peccādi ponēdo tollam⁹ li. ar. fm ma-
nicheum Sciendū est ergo q̄ li. arbi. se extendit ad ali-
quē p̄ticularē actū nō aut ad totius t̄pis cursū in p̄tate
eni li. ar. ē q̄ nūc velim b̄vel illud. aut nō veli. sed nō est
in p̄tate li. ar. qd nullo t̄pe aliqd volūt⁹ fm. nō enī est
in eius p̄tate imutabilitate; h̄ic. z iō dōm est q̄ hō etiā
sine grā in p̄tō mortali exis pōt p̄sentire vel nō p̄sentire
in hoc p̄ctm quantū ad nūc z p̄tariūz dicere tolleret
ar. libertatē sed nō pōt hō sine grā firmare se vt nullate-
nus in hoc vel illud p̄ctm cōsensur⁹ sit. imo hec firmi-
tas non pōt ei esse nisi ex adiutorio diuine gr̄e. Et ideo
dōm est q̄ hō in p̄tō mortali exis p̄t singula p̄tā mor-
talia vitare non tñ pōt facere qd om̄ia vitet qz hoc eius
electōi non subdit. ¶ Ad primū ergo dōm q̄ silitudo il-
la quantū ad aliqd tenet et quantū ad aliqd non
tenet nam anima p̄tōis nisi in cōtrariū renitit labi-
in p̄ctm oportunitate accepta sicut z rēbiā curua clau-
dicat. sed tñ anima p̄tōis pōt cōtra niti p̄ rōnis iudi-
l

etiam qđ nō pōt ex bīa curua. ¶ Ad scđm dđm qđ abstīnere ab omni pccō vt cōiunctim accipiat nō subiacet li. ar. vt dictū est. 7 ideo apłs hoc a deo p suis subditis ptebat. ¶ Ad tertiū dđm qđ ille qui est i pccō originali tñ veniens ad adultā eratē necesse habet se ad gřam pparare vel negligentē culpā incurere 7 sic nō erit i statu medio. vnde nō sequit qđ necesse habeat in hoc vl' in illud pccm pscire. ¶ Ad ea etiā qđ sunt in cōtrariū pte de facili responsio ex dictis.

Ad scđm sic pcedit. et videt qđ homo absqđ gřa bonū facere nō possit. Ro. vii. dicit velle adiacet mihi. pfcere autē bonū nō iuenio. ergo hō p li. ar. nō pōt sine gřa bonū facere. ¶ S. Cogitatio boni pcedit opationē eiusdē. sed hō nō pōt p se ipm bonū cogitare sine gřa. vt dicit. ij. ad. Cor. iij. nō qđ sufficientes sumus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis. ergo sine gřa bonū opari nō possum. ¶ S. Opatio boni est actus alicuius virtutis sed virtutes sunt in nobis p gřaz. ergo sine gřa bonū opari nō possum. ¶ S. Contra creaturā rōnalis melior est irrationabilis creatura sed alie creature possunt aliqua bona facere p sua naturalia. ergo multo magis homo p sua naturalia absqđ gřa bonū agere pōt. ¶ S. Unūqđqđ pōt in hoc qđ est sibi naturale. sed naturalr vult hō bonū. vt dicit. glo. Ro. vii. gđ hō pōt facere bonū p seipm sine gřa. ¶ R. dicendū qđ gřa pōt accipi duplr. vno mō p aliquo habitu ali dono anime diuinit' indito. alio mō p ipsa diuina voluntate seu puidētia qua gratis nobis bona largit. pmo mō accipiendo gřam possum' aliqđ bona sine gřa facere que sunt nature nře pportōnata. nō autē bona meritoria que nře nature facultatē excedūt. scđo autē mō accipiendo gřaz nullū bonū sine gřa facere possum'. indiget enī hō diuino auxilio ad bonū opandū duplr. vno mō inquantū deus opaf' interi' in omī natura 7 voluntate. alio mō inquantū exteri' occasiōes 7 adminicula pbet per suā puidētiā bñ opandū. ¶ Ad primū ergo dđm qđ opaf' loquit' de bono meritorio. vel loquit' fm glos. de bono pfecto qđ est oīno nō pcupiscere. ¶ Ad scđm dđm qđ cogitatio boni nō pōt eē i nob sine diuino auxilio p tñ esse sine gřa habituali dono. ¶ Ad tertiū dđm qđ actus de genere alicui' virtutis pōt esse in eo qui nō habet virtutē p iudiciū rōnis sicut aliquis qui nō habet habitū iusticie potest facere iusta.

Ad tertiū sic pcedit. 7 videt qđ aliqđ possit implere pcepta legis sine gřa. dicit enī. j. Joh. v. mandata eius grauiā nō sunt sed illud qđ nō est graue pōt hō ex li. ar. facere. ergo et mandata legis implere. ¶ S. Nullus peccat in eo qđ vitare nō pōt vt Aug. dicit. sed aliqđ nō habēs gřam peccat omittendo legis pcepta. ergo sine gřa legis pcepta impleri possunt. ¶ S. Nullus iuste corripit si nō facit qđ facere nō pōt sed hō etiā sine gřa iuste corripit. si pcepta legis nō impleat. g sine gřa pōt pcepta legis implere. Sed cōtra qui seruat dei mandata puenit ad vitā eternā. vñ dñs dixit adolescētī si vis ad vitā ingredi serua mādāta si gđ hō pōt sine gratia pcepta legis implere poterit sine gřa ad vitā eternā puenire qđ est ptra aplm. Ro. vi. gřa dei vitā eterna. ¶ S. Lex sine gratia dicebat occidere. vt pte Ro. vii. qđ nō esset si sine gratia legis pcepta posset impleri. ergo legis pcepta sine gřa impleri nō possunt. ¶ R. dđm qđ impletio pceptoz legis pōt accipi duplr. vno mō qđ ad modū faciēdi que legislator intendit vt. s. ea que lex pcepit taliter fiant vt sint meritoria vite eterne 7 sic nullo mō impletio legis sine gřa esse pōt. alio mō pōt sine impletōe legis quantū ad sbam facti qđ lege impaf. 7 sic sine gřa aliqđ pōt singula legis p

cepta seruare p li. ar. sed nō subiacet pccati li. ar. vt totalr legē seruet. in nullo transgredies vel omittēs sicut non subiacet li. ar. omnia pccā vitare. ¶ Alij tñ dicūt qđ subiacet li. ar. seruare omnia pcepta qđ ad vitatiōē pccati sed nō ad meriti glie adeptiōē. 7 fm has duas opiniones de facili pte rñsio ad argumēta. ¶ Ad pmū ergo dđ qđ sicut dicit Aug. in li. de natura. 7 gřa pcepta dei intelligunt' esse leuia amanti que sunt dura timēti 7 sic nō se quif' qđ possint impleri nisi ab hñte virtutē charitatis. ¶ Ad scđm dđm qđ hō peccat omittēdo qñ nō fuit sin gula legis pcepta quantū ad sbam facti. si autē sbam facti seruet 7 nō modū nō incurrit pccm omisiōis qđ ad illud pceptū quis careat merito vite. ¶ Ad tertiū dicendū qđ recte hō corripit qui pcepta non implet. qđ pte li. ar. seruare mandata quantū ad sbam neqđ est sine eius negligentia qđ gřa caret p quā pte fuaie pcepta etiaz quantū ad modū.

Ad quartū sic pcedit. 7 videt qđ hō per seipm se possit pparare ad gřaz habendā. nō enī hō debet induci ad hoc qđ p seipm nō pōt. sed hō mo inducit' vt seipm ad gřam ppararet. vt pte Zach. j. Conuertimini ad me ego puerter ad vos. ergo hō pōt seipm ad gřam habendā pparare. ¶ S. Apoc. iij. dicit. si quis appuerit mihi intrabo ad eū. sed deus ad nos intrat p gřam. ergo nřm est nos ad gřam pparare cor nřm ei apiendo. ¶ S. Illud qđ facere nō possum' i nob nō est hōs ad gřaz pparando dicimur facere qđ in nob ē: g pparare nos ad gratiā est in nřa pte. et ita ad hoc gratiā nō indigem'. ¶ Sed cōtra est qđ dicitur ioh. vi. nemo pōt venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum. ¶ S. Illud qđ ex nobis possumus nō habem' necesse petere a deo orādo habem' autē necesse petere a deo vt nos ad gřam pparet ad se puerendo. vt pte in psal. Conuerte nos deus salutaris nř. ergo nō est oīno in pte nřa nos ad gřam pparare. ¶ R. dđm qđ si p gřaz accipiat aliqđ habituale donū gratis nobis collatum possum' sine gřa pparare nos ad gřam habendā. Si enī ad recipiēdū lumen gře gratū faciētis pccat' gitor aliqđ habituale donum pari rōne ad illud donū pccat' aliqđ aliud 7 sic i infinitum. si vero p gřam intelligat diuina puidētia qua miscditur homo ad bonū dirigūt sic sine gřa nō potest homo se pparare ad habendā gřam gratū faciēte. tum qđ mensurā pparatiōis necessarie ignoram' tum qđ voluntas nō mutat de vna dispositiōe in aliā nisi moueat aliquo interiori instinctu vel exteriori occasione ex citante et hec omnia p diuinā puidētiā dispensant. vñ nō possum' sine dei auxilio ad habendā gřam pparari. ¶ Ad primū ergo dđ qđ nos inducimur ad faciēdū etiā ea que ex diuino auxilio possumus qđ que p amicos possum' aliquantū p nos ipsos possum' vt dicit in. iij. Echi. 7 sic inducimur vt pueramur ad deū a quo tñ petim' vt nos puerat. vñ dicitur Tren. iij. Conuerte nos dñe ad te 7 pueremur. ¶ Ad scđm dđm qđ appire cor nřm deo possum' sed nō sine diuino auxilio. vñ ab eo petif. ij. Mach. j. Adappiat dominus cor nostrū. ¶ Ad tertiū dđ qđ pte nřa nō opari pōt sine deo qui opaf' in omī natura 7 voluntate. vnde cum dicim' aliqđ esse in nobis non excludim' dei auxilium.

DI. XXIX
Post hoc considerandum est. ¶ Hic queruntur quattuor
¶ Primo vtrū homo in gratia creat' fuerit. ¶ Scđo vtrū gřa opante indiguerit
¶ Tercio vtrū potuisset post pccm p lignū vite a morte

preservari. **¶** Quarto vtrū cōuenienter ppter peccatū fuerit de paradiso eiectus.

Ad primū sic pcedit. et videt qd homo nō fuerit in gfa creatus. gratia enī quantū est de se inclināt ad vitandū pccm̄. nīhil autē erat in statu innocētie qd hoīem ad pccm̄ inclinaret. si ergo in gratia homo creat⁹ fuisset nullatenus peccasset qd pcc̄ esse falsum. **¶** Homo p gratiā pōt p̄ficere ad meritū vite. hoc autē in sui conditiōe adam nō poterat. vt dicit magister sup̄ dis. xij. ergo nō fuit p̄ditus in gratia. **¶** Cum gratia om̄es virtutes simul infundunt sed adam nō habuit om̄es virtutes qz nō habuit patientiam cum nullas molestias pateret nec pseuerantiā qd p̄ter sequenti pccō. ergo hō nō fuit cōditus in gratia.

¶ Sed contra nullus spoliāt ab hīs que nō habet sed homo per pccm̄ fuit vulnerat⁹ in naturalib⁹ et spoliāt⁹ gratuitis. vt p̄z in glo. Luc. x. sup̄ illud. homo quidā descēdebat etc. ergo homo in gratia cōditus fuit. **¶** Sine gfa ad dei visionē pueniri nō pōt. sed carētia visionis diuine est pena p̄sequens ex pccō. ergo ante pccm̄ homo gratiā habuit.

¶ 2°. dōm qd circa hoc est triplex opinio. Quidā enī dixerūt qd homo ante pccm̄ gratiā nō habuit nec virtutes gratuitas. sed naturā habuit in regā que fuit p pccm̄ corrupta. om̄es autē auctoritates quas m̄g inducit ad pbandū homi infuisse exponunt de virtutib⁹ naturalib⁹ que in ipso ppter integritatē humane nature excellentissime fuerūt sed hoc non cōpetit dicitis scōz. Augustin⁹ enī ponit hoīem in statu innocētie quādā felicitate p̄ditū esse: per quā ab omnib⁹ passionib⁹ animi et peccatis erat immunis. vt p̄z. xliij. de ci. dei. ipa etiā familiaritas dei ad hoīem significat eum habuisse gratiā. Et ideo alij dicūt qd homo ante pccm̄ gratiā adeptus fuit nō tñ est in gfa p̄ditus. sed b̄ etiā irrōnabile videt. nā cū hō ad beatitudinē habēdāz creat⁹ sit ad quā nō nisi p gratiā pueniri nō pōt. nō fuit cōueniens vt hominī in sua p̄ditōe defuerit p̄fectio gratie cū dei p̄fecta sint opa. et ideo fm̄ aliquos dōm est qd homo in gratia creatus fuit. **¶** Ad primū ergo dōm qd inclinatio gratie nō est necessitatis. vñ ea nō obstat p li. ar. homo potuit cadere in pccm̄. **¶** Ad scōm qd magister supra locus fuit fm̄ opinionem ponentiū hoīem in gratia conditū nō fuisse vel loquebat⁹ ad ostendendū quid homo posset ex li. ar. p̄tate de qua tunc agebatur.

¶ Ad tertiū dōm qd adam in statu illo habuit om̄es virtutes simul cum gratia quib⁹ enī passionib⁹ actu non subiaceret habebat tñ naturā in quā hm̄i passioēs accidere possent. pseuerantiā autē que est specialis vtus habuit cū aliqñ habuit p̄positū finaliter p̄sistēdi in bonis quib⁹ nō habuit pseuerantiā que est circūstantia virtutum earū pmanentiā designans.

Ad scōm sic pcedit. et videt qd homo in statu innocētie gratia opante non indiguerit. sicut enī in angelis bonis nullū p̄cesserat pccm̄ ita nec in homie. sed hac rōne magister supra di. v. posuit angelos gratia opante non indiguisse ergo eadē ratione nec homo in statu innocētie gratia opante indiguit. **¶** Iustificatio impij est prius effectus gratie opantis sed hoc non fuit in statu innocētie quādo nulla impietas in homie p̄cesserat. ergo homo in statu illo gratia opante non indigebat. **¶** 2°. Homo indiget gratia plus post pccm̄ q̄ ante cum maiore defectuz pariat⁹ sed misericōdia dei ex qua gratia pcedit miserā in tuel. vt Be. dicit. ergo plus gratie contulit hominī post pccm̄ q̄ ante. s̄z tam ante q̄ post habuit gratiā coopante. ergo ante pccm̄ non habuit gratiā opante. **¶** 3°. cōtra posito posteriori ponit prius sed gfa opans natu-

raliter p̄cedit coopante. ergo cum homo gratiā coopante habuerit habuit etiā opante. **¶** 4°. Be. ij. dicitur qd posuit hoīem in paradiso vt oparet⁹ et custodiret illū qd vno modo exponit⁹ ab Aug. sup̄ Be. ad litterā vt de p hoīem oparet⁹ quātū ad cē insticiē. hec autē gfa sit p gratiam opante. qd homo in statu innocētie habuit gratiā operante. **¶** 5°. dōm qd gratia opans habet duos effectus quoz vnus est ei essentialis. s̄z facere iustū et deo gratū. Alius est ei accidentalis. s̄z iniquitatē remouere. sicut albedinis prius et p se effectus est facere albū sed quod nigredinē aliquādo abijciat. hoc accidit ei ex cōditione subiecti cui aduenit in quo nigredo p̄cesserat. dicendū est ergo qd homo in statu innocētie gratia opante indiguit quantū ad primū et principalē effectū non autē quantū ad scōm et accidentālē. et quantū ad hoc etiā supra dicit magister angelos gratia coopante non indiguisse. et per hoc p̄z solutio ad primū. **¶** Ad scōm dicendū qd iustificatio impij includit duos p̄dictos effectus gratie opantis qz ad iustificationē impij requiritur infusio gratie quasi termin⁹ ad quem et remissio culpe. quasi termin⁹ a quo. ergo quātū ad primū iustificatio in statu innocētie potuit esse sed non quantū ad secundū. **¶** Ad tertiū dōm qd homo post pccm̄ indiget gratia ad plura q̄ ante. sed ad iusticiā habendā non m̄nus indigebat gratia ante q̄ post et ideo gratia opante indiguit ante pccm̄ sicut et post.

Ad tertiū sic pceditur. et videt qd adam post peccatum p esum ligni vite a morte p̄seruari potuisset. bonū enī efficacius est ad agendū q̄ malū sed p lignū scientie boni et mali qd erat mortis effectiū. vt dicit Be. ij. de immortali factus est mortalis. ergo multo fortius per lignū vite potuit vitam continuare etiā mortalis factus. **¶** Ea que agunt virtute nature similiter agunt in p̄corē et iustum sicut ignis similiter calefacit corpus vtriusq̄ s̄z lignum vite virtute naturali corpus hominis ante peccatū poterat p̄seruare a morte ergo pari ratōne post peccatum. **¶** 2°. Dñs post peccatū hominē ab esu ligni vite cohercuit ne penā mortis euaderet quā peccādo meruerat. vt p̄z Be. iij. cum dicit. Videte ne forte sumat de ligno vite et viuat in eternū. hoc autē frustra fuisset nisi per lignum vite mortē potuisset vitare. potuit ergo adam etiā post pccm̄ per esum ligni vite p̄seruari a morte. **¶** 3°. cōtra. illud quod est necessariū necessitate absoluta nulla naturali vtute potest immutari. sed corp⁹ hominis post peccatū habet necessitatē moriendū. vt p̄z in Glo. Romano. viij. super illud. corpus quidē mortuum est ppter peccatū. hec autē est necessitas absoluta cum sit necessitas materie non ergo poterat virtus naturalis ligni vite hominē post peccatū p̄seruare a morte. **¶** 4°. Manente culpa pena non potest auferri. sed mors est pena originalis peccati vt patet Roma. v. per vnum hominē peccatū in mundū intrauit et per peccatū tum mors. lignū autē vite non poterat peccatū originale auferre. ergo nec a morte p̄seruare. **¶** 5°. dicendū qd remota virtute principalis agentis per actionē instrumētī effectus p̄duci non potest non enī per ferram fieret scamnū sublata arte artificis in statu autē innocētie respectu huiusmodi effectus qd est p̄petua p̄tinuitas vite principalis agens erat anima que virtute originali iusticie poterat corpus suū p̄seruare a morte adhibitis aliquib⁹ adminiculis quib⁹ vt instrumentis utebatur inter que precipuū erat lignū vite. vnde remota originali iusticia nec lignū vite nec aliqd aliū naturale potest p̄seruare a morte sicut nūc videm⁹ qd natura fortis adminiculo alicuius medicine corpus sanat. si autē vi-

gore nature sublato medicina eade apponatur. Ino poterit perficere sanitatem. ¶ Ad primū ergo dicendū q lignum scientie boni et mali non inducit statū mortalitatis aliquid quā virtute naturalis: sed per transgressionē precepti per quam est iusticia originalis sublata. ¶ Ad scdm dicendum q ratio illa pcedit de rebus illis naturalibus que habent effectus sicut cause principales agentes et nō sicut instrumenta iusticie alicuius. sed de ligno vite erat totum contrarium. ¶ Ad tertiū dōm q licet per lignū vite non potuit homo post peccatū totaliter pseruari a morte potuit tamen eius virtute diutius mortē differre qd ei iam in miseria cōstituto nō expediebat. et sic verba dñi magis per compassionē q per insultationē sunt accipienda.

Hoc quartū sic pceditur. et videtur q non cōuenienter homo in penam peccati sit de paradiso terrestri eiecus. ea enim que homo per peccatū amisit p christi passionē et eius sacramentū recuperat. sed homo p hoc non reducit in paradysū terrestrem ergo eiecio de paradiso terrestri non fuit cōueniens pena p peccato. ¶ Per que peccat quis p beate torquet. vt pater Sap. xi. sed homo in paradiso peccauit. ergo in miseria in paradiso terrestri debuit sustineri. ¶ Homo remediabiliter peccauit. angelus vero irremediabiliter. sed non legitur aliqua custodia apponita ne angelus peccans rediret in celū: empirreū ergo multominus debuit homo taliter a paradiso expelli q etiā apponeret custodia p quā reditus impediret. ¶ Contra locus debet pportionari locato. sed per peccatū homo factus est miser. ergo non debuit remanere in paradiso terrestri que erat locus felicitatis cuiusdam.

¶ Homo per peccatū reducitur ad statū cōuenientem suū principio. vt dñi dicit in ce. Hierarch. sed homo extra paradysum factus est et postmodū in paradiso positus ergo post peccatum debuit a paradiso excludi et in locum in quo conditus fuerat reduci. ¶ Dicendum q anima hominis taliter fuerat instituta vt qd ipa inobediens deo non fieret nullam inobedientiam sentiret in suo corpore nec aliquid nocumentum ex exterioribz rebus que ppter hominē facte sunt et subiecte. post peccatū autem et ex corpore rebellionē sensit et ex rebus exterioribz nocumentū et ideo ante peccatū positus fuit in loco ppatissimo et delicatissimo vbi nullam molestiā ex rebus exterioribz sentiret sed post peccatū ad locū turbulentū et angustis plenū debuit educi. de quo dictum est ei Genes. iij. Maledicta terra in opere tuo spinas et tribulos germinabit tibi. ¶ Ad primū ergo dicendū q per mortē christi restituit nobis potiora his que per ade peccatū amisim. vnde nō reducimur in vitam animalē p adysum terrestrem. sed in gloriā spūalem et celū empirreū q etiam adam transferendū esset si pstitisset. ¶ Ad scdm dōm q adam per peccatū indignū se paradiso terrestri reddiderat. vnde ex hoc ipso qd a paradiso excludi punitur in hoc in quo peccauit. sicut contingit cum aliquis ab ecclesia expellit ppter sacrilegiū in ecclesia commissum. ¶ Ad tertiū dōm q celū empirreū est locus spūalis glorie. vnde ab ei accessu sufficiens arcentur demones pondere culpe. sed paradysus terrestris erat locus vite animalis in qua cōmunicabat hō etiā post peccatū. vnde impedimēta redeūdi spūalia debuerūt apponi p spūalia p ministeriū angeloz que per cherubin intelligunt partim corpalia que p gladiū flammeū intelligunt inter que etiā est nimis effusus intermedium inter paradysum terrestrem et nostrā habitabilem.

In superioribus insi-

nuatur. et. ¶ Hic queruntur quatuor: ¶ Primo vtrū aliquid peccati ab adam in posteros p originale traducatur. ¶ Secundo quid sit illud peccatū. ¶ Tercio vtrū defectus qd sentimus sint pena illius peccati. ¶ Quarto vtrū caro omnium hominū fuerit ex adam.

Ad primū sic pcedit. et videtur q a primo parente nō traditur aliquid peccati in posteros. accidens enim traduci non potest nisi subiectū tradatur. sed subiectū peccati est anima rationalis que non traditur a parente in prolem. ergo nec peccatū aliud quod a primo parente in posteros traduci potuit. ¶ Scdm aug. xij. Super Gen. ad lit. Agens est nobilior patiente. sed corpus non est nobilior anima. ergo non potest per infectionem seminis corporalis anima infici. ¶ Et hoc ipso aliquis defectus a culpa excusatur qd est inuoluntarius. nec est in pte eius in quo inuenitur. sed omne quod est in nobis p originē est inuoluntariū in nostra pte nō existens ergo nullū peccatū potest esse in nobis per originē a primo parente traditū. ¶ Sed contra est qd dicitur Ro. v. per vnum hominē peccatū intrauit in mundū et per peccatū mors. ¶ Nullus indiget spiritali ablutione qui nō est spiritaliter infectus. sed pueri mortui indigent spūali ablutione. s. baptismo. ergo habent aliquā spiritalē infectionē qd nō esset si culpa per originē non traducere. ¶ Scdm q circa hanc questionem in littera tangunt duo errores. quoz vnus excludit sacramentoz grē necessitatē. s. error pelagianoz qui cōtendebant in paruulis nullū esse peccatū et sic p cōsequens nō indigebant baptismo nec redemptione que facta est per christum. Alius error repugnat diuine iusticie dicentiū. s. in paruulis non esse reatū culpe sed solū esse reatū pene ad cuius solutionē indigent christi et sacramētis. iniustū est enim aliquē obligari ad penā sine culpa cum pena iuste non nisi culpe debeatur. et ideo dicendū est qd in paruulis est culpa originaliter tradita a primo parente. ad cuius euidentia sciendū est qd aliquid potest homini attribui dupliciter. vno modo ratione singularis persone. alio modo ratione totius nature. cum autē attribuit aliquid pmo modo. attribuit singulis diuisim cum autē scdo modo attribuit omnibus velut vni qz picipatōe speciei plures hoies sunt vnus homo. vt dicit Porphyrius. sicut ergo peccatū actuale alicui homini attribuit ratione singularis persone cuius est agere ita peccatū originale attribuit homini ratione nature. Na origo siue generatio ad naturē pseruationē ordinatur. vnde sufficit voluntas inordinata vnus q fuit principū totius nature ad constituendā rationē culpe in omnibus qui ab eo naturā humanā naturali origine acceperunt. ¶ Ad primū ergo dicendū q anima pmi hominis peccando infecti corpus. corpus autē infectū traditur cuz infectōe libidinis seminatū. ex qua infectōe cōtingit etiā animā infici. qz forma sequit modū materię. vnde ex indispositione corporis multos defectus homo a natiuitate incurrit sicut pter de hijs qui sunt a natiuitate naturaliter stolidi. ¶ Ad scdm dōm q corpus infectū nō inficit animā quasi agēdo. sed magis recipiēdo qd enī recipit in altero sequit modū recipientis sic omnis forme cōmensurant materij nō in a materij partem. ¶ Ad tertiū dōm q defectus qd ex infectōe corporis redundat in animā nō sit voluntariū voluntate huius persone in quam peccatū originale traducit. est tñ voluntarium voluntate illius persone que fuit totius nature pmi

ciptū et qua ratio culperedūdat in naturā et p. conse-
quens in eos qui naturā corruptā a primo parente na-
turali generatiōe accipiūt. ppter quod dicitur q. psona
infecit naturā. et natura inficit psonā.

Ad scdm sic pcedit. et videt q. concupiscētia nō sit
pctm originale i statu eni innocētie pctm ori-
ginale nō fuit. fuit autē ibi concupia. sic et amor
vt p. p. aug. xiiij. de ciuitate dei. q. concupia nō
est originale pctm. **¶** S. Concupia aut significat potē-
tiā concupiscēdi aut habitū aut actū nō est autē pctm ori-
ginale fm q. significat potētiā q. sic est naturalis et ni-
hil naturalū est malū neq. fm q. significat actū. q. sic
originalē ab actuali nō differret. nec fm q. significat ha-
bitū neq. etiā pōt dīci qd sit habitus infusus q. sic esset a
deo neq. qd sit naturalis q. sic nō esset malus neq. qd sit
acq. situs q. opteret actus pcedere. q. concupiscētia nullo mō
est originale pctm. **¶** S. Originale pctm habet animāz
p. subiecto. concupia nō de qua nunc loquimur habz car-
nem p. subo. nō eni pōt dīci qd pctm originale sit concu-
piscētia qua spūs aduersus carnē concupiscit sed magis
est illa qua concupiscit caro aduersus spm. q. concupiscētia
nō est pctm originale. **¶** S. cōtra est qd dicit in glo. ro.
vi. nō regnet pctm i nro mortali corpe glo. i. fomes pcti
ergo ipa concupia quē fomes pcti ē pctm. **¶** S. Primi
motus ex corruptiōe originalis pcti pueniūt. sed primi
motus sunt concupie actualēs. vt p. in glo. Ro. viij. ergo
originale pctm est ipa concupia. **¶** R. dōz q. de pctō pos-
sumus dupl. loqui. vno mō quātū ad sui originē. alio
mō quātū ad sui psumationē. que quidē cōsistit in puarō
ne spūalis boni p. qd hō deo adheareat dō. malū eni est p.
uatio boni. hec autē puiatio ex indebita habitu dīne ad
aliqd cōmutabile bonū ptingit p. modū quo ex interpo-
sitiōe corpis opaci sequit puiatio lucis. et ita in ipa ha-
bitudine ad cōmutabile bonū origo pcti p. sūst. quā etiā
directe respicit volūtas. vñ ē rō culpe. et ideo sicut pctm
actuale originalit. et quasi materialit. est actualis concupi-
scentia cōmutabilis boni psumatio aut est gfe defectus
ita pctm originale originalit. quidē et materialit. est
concupiscētie corruptio in nobis ex pctō primi pntis re-
licta. cōsumatiue autē est carentia iusticie vel gfe. ex hoc
eni ipō qd aia semini infecto ifusa reddit ad concupiscēdū
pna efficiē incepta ad gfe susceptionē. **¶** Ad primū ergo
dōm q. in pmo statu erat concupia sed ordinata que rōem
pcti nō habet. **¶** Ad scdm dōm q. originale pctm est cō-
cupiscētia habitualis ex qua aliqd sit p. nūs ad concupiscē-
dum. nō p. aliqd habitū supadditūz sed p. subtracōe
originalis iusticie p. quā continebant inferiores anime
vires et corpis membra vt nihil in eis ptingeret pter or-
dinē rōnis. **¶** Ad tertiū dōm q. originale pctm est illa cō-
cupiscētia qua caro aduersus aiam concupiscit que tñ nō
est in carne sed in anima. dicit enim caro concupiscere in
quantū anima p. carnē concupiscit.

Ad tertiū sic pcedit. et videt q. defectus pntis vi-
te nō sint pene originalis pcti. filij eni p. pctō
parentū puniri nō debēt vñ habet Deu. xiiij.
Non occidēt ptes p. filijs nec ecōuerso. sed
vnusq. p. pctō suo moriet. sed pctm originale ex sola vo-
luntate primi pntis est inductū. q. in iustū est vt p. eo fi-
lij ex adam geniti puniant. **¶** S. Mors et defectus corpa-
les ex necessitate matie pueniūt sed in mafia cōscamus
cū brutis. cū q. in brutis hōmō defectus nō habeat rōem
pene nec in nobis habebūt. **¶** S. Pctm originale cōiter
est in oibz sed aliq. horz defectū nō sunt in oibz cōiter.
sed quidā in hīs et quidā i alijs. quidā eni nascunt cecī
aliq. surdi. vel alios defectus hntes. q. hōmō defectus nō sūt
pena originalis pcti. **¶** S. cōtra est qd dicit Ro. viij. cor-

pus quidē mortuū est ppter pctm. **¶** S. Pena cōsequit
culpā. sed culpa primi pntis in posteros traducta vt dī-
ctū est. q. et pena mortis quā ei dñs cōminat est Gen. ij.
q. cūq. die comederitis etc. **¶** R. dōm q. nō debet defe-
ctus boni est pena s. solū defectus boni qd aliqd debz hē
nō eni est pena hōi qd nō habet alas. est autē ei pena si nō
habeat manū. est autē aliqd hōmō debetū dupl. vno mō
ex p. dīcōe pncipioz naturalū. alio mō ex munere diuī
nō immortalitas eni et tranquillitas oīmōda corpis nō
est debita hōi quasi sua pncipia naturalia psequēs cum
corpore eius sit ex cōtrarijs cōmixtū. sed facta sunt ei debi-
ta in statu innocētie ex diuini muneris pcessiōe. et iō de
fectus quibz hōmō bona p. uant sunt penales et sequunt
originale pctm. **¶** Ad primū q. dōm q. filij ade nō puni-
unt p. pctō ade. sed p. pctō qd p. adam i eos est traductū
vt p. p. aplm Ro. v. p. vnū hōiem pctm in hūc mundū
intrauit et p. pctm mors. **¶** Ad scdm dōm q. rō illa pce-
dit fm p. dīcōe pncipioz naturalū p. tēmissa pcessiōe
diuini muneris. **¶** Ad tertiū dōm q. l. defectus corpa-
les aliq. non sint cōes fm se. sunt tñ cōes fm suā causā q. dī-
recte est originalis pcti pena. s. destitutio corpis a virtute
anime qua cōtinebant p. traria in mixto vt cōtra salutē
corpis i se iuicē nō agerēt nec ab extrinseco corpore ledere
hac eni virtute subtrahit fm diuersas elementoz cōm-
ixtiones et exteriora agentia in pueris et adultis diuī cor-
porales defectus inueniunt. que tamen diuersitas a di-
uina pudentia debite ordinatur.

Ad q. rō sic pcedit. et videt q. caro oīm nō fue-
rit i adam. ex adam eni pcedunt ei posteri p.
generatōz q. est ex semine s. semen fm p. hōm nō
est decisu ex suba generatiōe. sed ex supfluo ali-
menti. q. nō pōt esse qd oīm caro fuerit in primo pnte.
¶ S. Scdm p. hōm in. ij. de aia nutrimentū in pncipio ē
dissile sed in fine est sile nutritio id aut qd nutrit est caro
et os et hōmō corpis pres. q. nutrimentū in fine sit caro
sed nō totū nutrimentū hōm fuit in adā. q. nec omniū
hōm caro. **¶** S. Corpus ade fuit finitū. sed ex finitū nō
pōt fieri infinitū decisio fm candē quantitātē. cū q. gene-
ratio hōm fm cursum nature possit in infinitū durā-
re videt q. semina ex quibz hōies generant non fuerint
in adam cū sint eiusdē q. titatis vel fere. **¶** S. Sed contra
accidēs nō traducti sine traductiōe subiecti sed originalit.
le pctm ab adam in omīs traductū est non aut p. tradu-
ctiōe subiecti qd est aia. q. ad minus p. traductiōe cor-
poris. q. ad minus oīm hōm caro i adā fuit. **¶** S. Semina
les rōnes ad rerū origines pntēt. s. Aug. dicit q. nos
fuim⁹ in adam nō solū fm seminale rōnem. sed etiā fm
corpulentā subam. q. nō solū sumus ex adam exorti. sed
ipa sba carnis nre in adam fuit. **¶** R. dōm q. carna hāc
questiōe sunt due opiniōes. vna est dicentiū. q. qcqd
est in corpe nro de virtute humane nature totū in adam
sbalit fuit et ex eo p. modū cuiusdā multiplicatiōis est p.
pagatū in omīs. sed hec opiniō nō videt cōueniēs. ppter
duo. primo q. multiplicatio corpis nō pōt intelligi si-
ne additiōe materie vel de nouo create. vel aliunde acce-
pte aut sine rarefactiōe. vñ Aug. dicit. x. super Gen. ad
lit. qd nihil est absurdū q. putare nullū esse corp⁹ qd ma-
nente nature sue q. titate. i. nulla natura exteriori addi-
ta vndiqz crescat nisi rarefcat. et de h. supra dī. xviij. dī-
ctū est. sed q. generas et generatū differūt numero et cō-
ueniunt specie. vñ nō optet q. sba carnis filij fuerit ea-
dem numero in pnte. sed sufficit q. in filio pducatur
q. cūq. materia ad similitudinē speciei cū carne pntis. Et
iō aliq. dicit qd caro omniū hōm nō fuit sbalit et actua-
liter in adam s. originalit. tñ et sic in adam omīs porues
runt peccare et ab eo generari pctōres. vñ fm banc opt-

nionem ad utraq; rōnes rñdendū est. ¶ Ad primū ergo dōm q; semen est materialr ex alimento: sed specie et virtutē habet ex ipso generāte cui? virtute nutritiva et generativa est ad debitā digestionē pductū et hoc ab adāz primo originē sūpsit. ¶ Ad scdm dōm q; nutrimentū illud qd in carnē cōuertit nō fuit materialr in adam. sed virtus p quā puerit ab adam descendit. et qz species carnis que p nutrimentū aduenit est ex p dīcta virtute. ideo pñr tota hoīm caro in adam originalr fuit fm specie lz non fm naturam. ¶ Ad tertiu dōm q; rō illa pcederet si omnia semina ex quib; hoies generant fuissent materiā aliter in adam. ¶ Ad qrtū dōm q; corp⁹ nfm ex adam traductū nō q; sit idem numero fm materiā sed fm similitudinē speciei qz nec pñm originale qd in nobis est. est idem numero cū pctō ade. ¶ Ad quintū dōm q; fm seminale rōnem et corruptā sbam esse in adam dicit quid in nobis ex adam fuit nō p quē modū. omniū enī hoīm pñr xpm tam rō seminalis. i. vis actiua i generatiōe qz etiā corrupta sba fuit in adam fm originē. nō tñ fuit ibi per modū sbe corrupte in actu. De virtute autē humane nature quō: pñner ad tractatū de resurrectione.

DI. XXXI. Hinc superest inuestigare

zē. ¶ Dic querunt qrtuor. ¶ Primo utrū p traductionē corpis possit originale pctm traduci. ¶ Scdo utrū sit in corpē sicut i subiecto vel in aīa. ¶ Tertio utrū mūdātū ab originali post baptisimū transmittat pctm originale in plē. ¶ Quarto utrū traductio originalis pcti vltz ad finem mundi pseret an aliqui sine pctō originali sint nascituri.

¶ Ad primū sic pcedit et videt q; p traductōz corpis pctm originale traduci nō possit. Traductio enī corpis fit ex semine mediate. sed semen nō est susceptiuū culpe cū nō habeat animam que nō traducit in semine. ergo p traductionē corpis pctm originale traduci nō pñt. ¶ In traductōe corpis est cōmixtio sexū sed diuinit⁹ instituta. et semen corpē a deo creatū et delectatio que pcupiscētiāz vel libidinē facit est ex pñcipijs nature causata que omnia nō possunt esse causa pcti ergo p traductionē corpis pctm originale traduci nō pñt. ¶ Habet autē anime p carnis traductionē nō traducunt. ergo pari ratōne nec anime defectus. sed pctm originale est quidā anime defectus. ergo p corpis traductionē non traducit. ¶ Scd cōtra pctm originale puenit in nos a primo parente. vt pñr Ro. v. per vnū hominē pctm in hunc mundū intrauit sed nos a primo parente nō traducimur nisi fm corpus. ergo originale pctm p carnis traductionē traducit.

¶ Sicut se habet pctm actuale ad actū ita se habet pctm originale ad originē sed pctm actuale causat ex inordinatiōe act⁹ ergo pctm originale ex corruptiōe originis origo at est p traductōz corpis q; p traductōz corpis originale pctm traducit. ¶ R. dō q; sicut dīctū est pctm originale pñr est pctm nature nec respicit psonam nisi mediate. natura psona enim primo infecta naturā sed postmodū natura infecta psonā. vnde fm hoc pctm originale ad prolem deuenit fm q; ad eum puenit natura humana. hoc autē fit p traductionē corpis inquantū corpus cum libidine semināz. vnde traductionē originalis peccati fit per traductionē corpis cum libidine semināz. sicut enim actus generationis absolute cōsideratus traducit naturā ita libidini pñmixtus traducit naturam cum culpa. libido enim actui pñmixta et pctō originali parentis inicitū sumit et ex hoc habet efficaciam ori-

ginale peccatū traducendi in plē sicut ipse generatiōis actus inquantū est effectus nature naturāz traducit in prolem. ¶ Ad primū ergo dicendū q; licet in semine nō possit esse culpa. est tamen ibi aliqua infectio ex libidine causata. que est pñcipiū culpe. sicut in semine leprosi non est lepra sed aliqua corruptio que est pñcipiū lepre. ¶ Ad scdm dicendū q; cōmixtio sexū fm se considerata nō habet q; peccatū originale transmittat in pñlem sed hoc habet ex libidine cōiuncta q; sicut est ex peccato ita peccatū causat. libido enim est vno modo inordinatus actus volūtatis et sic est peccatū. alio modo est inordinata delectatio vel seruor cōhibitiō et sic est actus peccati. tertio modo est inordinatiō viriū et sic est causa peccati. ¶ Ad tertiu dicendū q; habitus qui sunt in anima sunt accidentia psonalia. et ideo per traductionē seminis non causant in prole. sed peccatū originale respicit naturā. et ideo pactū nature. i. generationē traducit sicut ipsa natura.

¶ Ad scdm sic pcedit. et videtur q; subiectū originis peccati non sit anima sed caro. sicut enim peccatū actuale causat per operationē alieni⁹ potentiē ita peccatū originale per traductionē nem carnis. sed peccatū actuale est in illa potētia. sicut in subiecto cuius est opatio per quam peccatū actuale cōmittit. ergo peccatū originale est in carne sicut in subiecto per cuius traductionē cōtrahit. ¶ Peccatū originale est fomes vel cōcupiscētiā. vt supra magister dixit. Sed concupiscētiā vel est in carne vel est in virib; carni annexis. ergo similiter peccatū originale. ¶ Si peccatū originale sit in anima aut est i essentia aut in potentia. sed non in essentia anime. qz sic equaliter omnes vires respiceret qd parz esse falsum cum generatiua pñcipiū dicatur esse infecta. nec etiā potest esse in potentia cum potentie ordinant ad actū quem originale peccatum nō respicit. ergo anima nullo modo potest esse originis peccati subiectū. ¶ Sed cōtra opposita habent fieri circa idem. sed peccatū originale opponit originali iusticie cuius subiectū erat anima. ergo et peccatū originale. ¶ Omnis defectus qui est in carne tñ est pena et non culpa qz sola anima culpe susceptiua est. si ergo originale non esset in anima: sed in carne non esset culpa. sed pena tñ cuius cōtrariū supra habitū est. ¶ R. dōm q; sicut supra dictū est peccatū originale nō respicit personā nisi mediante natura. ad naturā autē pñcipiū ratio speciei. et que ipam consequit ad psonā autē pñcipiū actus qui sunt singulariū. et potentie que ad actus ordinant ipa autē anima inquantū est forma corporis qd est per essentia suam pficit rationē speciei et ideo peccatū originale respicit essentia anime. sicut pñcipale subiectū et ex consequēti carnem. cuius actus est anima per suam essentia. sicut etiam peccata actualia que sunt in cōcupiscibili et irascibili sunt in principalib; substantijs. sunt etiā ex consequēti in organis quorum predictę vires sunt actus. ¶ Ad primū ergo dicendū q; traductio carnis non hoc modo se habet ad carnem. si cut operatio potentiē ad potentia. nam potentia est pñcipium sue opatiōis. sed caro est effectus sue traductiōis cuius pñcipiū est infectio nature generantis que pñcipaliter consistit in anima. ¶ Ad scdm dicendū q; concupiscētiā nō dicebat esse originale peccatū nisi originaliter et materialiter sed cōsumatiue et essentialr peccatū originale est carētia grē vel iusticie originalis cui⁹ subm est essentia aīe. ¶ Ad tertiu dōm q; pctm originale habet essentia anime p subiecto inquantū est pfectio nature. et ideo pñcipue potentias illas respicit que ad actum nature. i. generationis immediat⁹ ordinantur

in quo quidē actu vis gñatiua ē vt erequē. Scupiscibi-
lis vt impans. tactus vt delectationē causans. et ideo
vis gñatiua pte alijs viribz aīe dī esse in peccato origi-
ali infecta vt vis cupiscibilis pte alijs motiuis et tact⁹
pte alijs sensibz. et hoc idē. qz hñoi vires nō solū in se in
ordinationem hñe sed etiam in alios transmittunt in-
fectionem culpe.

Ad tertiu sic pcedit. et videt q baptizati origi-
nale pctm n traducat in prolem. Peccatum
em originale n ē in nob nisi inquantū ex adā
per gñationē descendim⁹. sed puulus iste nō
generat ex adā nisi mediāte primo pte in quo n ē in-
fectio originalis pcti. g pctm originale in filio ex co ge-
nerato n ptabitur. **P** pctm originale sil ptabit cū
natura. sed filius n posset trahere hñanā naturā ex pte
qui eā n haberet. g nec pctm originale pte trahi a pte ba-
ptizato. **U** Aug⁹ dicit in li. de nuptijs et cupi-
scentia libido q ē filia pcti. pctm originale cāt in prole.
sed possibile ē aliqūe baptizati ad carnis cōmitionē
et libidine n moueri. vel si sit ibi libido n ē filia pcti. cū
pctm originale tā sit p baptismū purgatū. g baptizat⁹
n trāsmittit originale i prole. **S**ed ptra baptism⁹ pñ
cipaliter originale ordinat. sed pueri ex baptizatis na-
ti p ecclesiā baptizant. ergo originale ptabit. **A**d
hoc ē exēplū de circūsiōe qd in lra ab Aug. pōit. **R**o.
ddz q aliqd hñi pte duplici. vno mō i actu. alio modo
i radice. qñ ergo aliqd baptizat pctm originale desinit ha-
bere i actu. remanet tñ originalis infectio in radice. sicut
em dictū est infectio originalis terminatur ad psonā sed
causat ex natura. p fact⁹ aut baptismi purgat psonā ab
infectiōe originali. sed tñ māter iordinatio i natura. et iō
pctm originale māter quodāmodo i radice. ea aut que sic
hñtur a gñante p actū gñatiōis traducit ad prolem
sicut attonsi generat capillatos et circūcisi prepuciatos
vñ nihil phibet peccatū originale a parētibz baptizatis
traduci i prole. **A**d pñmz g dōm q pctm originale ad
quēlibet nostrū puenit ex adam mediāte proximo parē-
te: qui etsi n habeat culpā originalem actualiter. haber
tñ radicaliter vt dictū est. **A**d scdm dōm q natura n
pte haberi i radice qñ habeat in actu ab aliquo generāte
sic tñ habetur a semie generātis. vñ n est simile. **A**d
tertium dicēdū q l3 baptizatus interdum ex libidine
n moueatur ad carnis cōmitionem. tamē libido ipaz
carnalem cōmitionem iseparabiliter sequitur. et quīs
hoc n causetur ex peccato sicut ex proximo pñcipio ipso
generāte a culpa originali purgato. causatur tamē sicut
a pmo pñcipio a peccato pñmi parētis.

Ad quartum sic proceditur. et videtur q n sem-
per homines em peccato originali nascantur
Manente em culpa: manet et pena. sed pena
originalis peccati est necessitas moriendi que
a quibusdam in fine mūdi tollitur. nam illi qui viui in
aduētū dñi reperietur: ulterius n morietur. vt Hiero.
sentire videtur. ergo illi i peccato originali n nascantur.
P pctio gñalis ecclesie n potest frustrari. sed eccle-
sia cōmuniter petit vt sibi debita dimittatur inter que
originale peccatum cōtinetur. vt Aug⁹ dicit. cū ergo ista
petitio sit vna de quattuor vltimis quas August. dicit
ad presentem statum pertinere: videtur q quandoqz ho-
mines sine peccato originali nascantur. **P** fm Aug⁹
vt dictum ex libidine que actū generatiōis p iungitur
peccatum originale in prolem traducitur. sed possibile
esset ad minus diuina virtute vt absqz tali libidine car-
nalis cōmictio fieret. ergo n est inconueniens dicere q
aliqui quandoqz sine peccato originali nascant. **S**ed
ptra est qd habetur Ro. v. **M**ors in omnes homines

pertransire i quo omnes peccauerūt. loquitur autē ibi
de peccato originali fm glo. August. ergo omnes qui in
adam fuerunt fm seminalem rationem in adam pecca-
to originali tenentur obnoxij. sic autem in adā fuerunt
omnes pter xpm. ergo omnes pter cum originale pecca-
tum contrahunt. **S** super illud ps. Ecce em in iniqui-
tatibus conceptus sum. dicit glo. Nemo nascitur nisi tra-
bens penam et meritum pene: nisi tu qui de spiritu san-
cto conceptus es. meritum autem pene est originale pec-
catum vt dictum est. ergo nullus nascitur sine origina-
li peccato pter xpm. **R**o. dōm q sicut ex dictis patet
inde est q peccatū originale trahitur etiam ad filios ba-
ptizatorū. quia infectio pñcti peccati manet radicalitē
in natura etiam mūdāta persona per gratiā xpi. et ideo
n potest ptingere q aliquis actu nature ex alio pperetur
absqz originali peccato nisi ponatur i natura generāte
esset totaliter purgata et n solum persona. qd quidem si
mul debet esse in omnibus qui naturam vnam partici-
pant. et hoc erit in resurrectione qñ in omnibz electis na-
tura humana ab oī infectiōe et corruptione mūdabitur.
et ideo añ resurrectionem cōmunem nullus qui p actū
nature gñatur potest cōcipi sine originali peccato. **S** etiā
ponere credit. qdāmodo in heresim pelagianoz. seque-
retur em paruulos qui sine peccato originali nascuntur
redemptiōe facta per xpm n indigere. **A**d pñmū er-
go dōm q opinio illa que dicit aliquos in fine mundi
absqz morte in gloriā trāsferēdos cōmuniter n tenetur
nec Hiero. eam approbat. sed super hoc diuersoz opio-
nem narrat. ptrariatur em snie aplī qua dicitur Ro. v.
q mors i omnes ptransit. et i. ad Cor. xv. In adā oēs
moriūtur. nec tñ oportet si aliqui diuina virtute absqz
morte transferētur in gloriā q ppter hoc a peccato ori-
ginali fuerint immunes. quia pena peccati originalis
est directe necessitas moriendi. omnis tñ necessitas cre-
ature subest dīno arbitrio. vnde potest eos qui necessi-
tatem moriendi habent a mortis corruptione liberare.
Ad scdm dōm q a peccato originali liberationē im-
petrat ecclesia p spūalibus filiis qui regenerantur per
xpi sacramēta nita q in pma natuitate aliqui sine pec-
cato originali nascantur. sic em scda natuitas locum nō
haberet. **A**d tertium dicēdū q actualis libido i cō-
mitione carnali existens est signum infectiōis radica-
liter in natura existētis. vnde sublata actuali libidine
ab actu generationis nihilominus sequeretur peccatū
originale in prole: nisi radicalis infectio nature tollere-
tur: qd n erit in resurrectione cōmuni.

DI.

XXXII

Quoniam supra dictū
est peccatū originale tē. **H**ic queruntur
quattuor. **P**rimo de remissionē peccati
originalis per baptismū. **S**ecundo de infe-
ctione anime per corpus infectum. **T**ertio vtrum in-
fectio originalis peccati sit in oībus cōlis. **Q**uarto d
inequalitate et equalitate animaz.

Ad primum sic proceditur. et videtur q pecca-
tum originale per baptismū n remittat. Pec-
catum em actuale non remittitur qdū mā-
net act⁹. sed etiā post baptismū pctm origina-
le manet actu. vt Aug⁹ dicit in li. de nuptijs et concupi-
scentia. g pctm originale n remittitur p baptismū. **V**el
sic. sicut se habet actus in peccato actuali vt materialitē
deformitati substans: ita etiam et cōcupia in originali.
sed n potest eē q deformitas peccati tollat manere actu
pcti. qz tales actus sunt qui benefici non possunt. g
manente tali cōcupia n potest originalis culpa deleri.

¶ Quales sunt habitus tales actus reddunt. ut in. ij. eth. dicit. sed concupiscere quod preedit ex concupia inordinata est peccatum post baptismum sicut et ante. concupia quod inacet post baptismum adhuc retinet rationem culpe. **¶** Remota causa remouetur effectus. sed causa penalitatum penitus vite est peccatum originale ut dicitur. cum habet penalitates remaneant post baptismum: videtur quod peccatum originale per baptismum non remittatur. **¶** Sed per Ro. v. dicitur quod maius est donum christi quam peccatum ade. sed per peccatum ade omnes nascuntur cum originali peccato. ergo multo amplius per donum christi omnes regenerati per baptismum a peccato originali purgantur. **¶** Pena non aufertur manente culpa. sed pena originalis peccati est carentia visionis diuine que aufertur per baptismum. baptismus enim ianuam regni celestis aperit. ergo per baptismum culpa originalis remittitur. **¶** R. dicitur quod in progressu originalis peccati quodammodo circulatorio iuenitur. nam primo quando persona corrumpitur naturam ex culpa per se sunt penalitates. et spirituales ut rebellio carnis ad spiritum. et corporales. ut fames et sitis et alia homini. postmodum vero quando natura inficitur personam ex libidine que ad rebellionem carnis et spiritus pertinet in quantum est filia peccati secuta est peccati originalis infectio in persona generata. sicut ergo in primo peccato culpa personalis que naturam inficit remitti potuit per penam remanente corruptione nature. ita etiam remanente fomite vel concupia in generato per baptismum eius persona ab infectioe originalis culpe mundari ut videtur nature corruptio personam non impedit in culpam. **¶** Ad primum ergo dicitur quod concupia siue fomes est materiale in peccato originali sicut subiectus actus in peccato actuali. et quod concupia manet post baptismum quod est quasi actus originalis peccati. ideo Augustinus dicit quod manet actus et transit reatu sicut contra peccatum actualem quod transit actu et manet reatu. Sciendum tamen quod non est similis ratio de concupia et actu peccati actualis. nam actus actualis peccati quod diu manet subiacet voluntati agentis non autem postquam transit. concupia vero diu manet non subiacet voluntati habentis. unde concupia potest remanere sine culpa non autem actus peccati actualis. **¶** Ad secundum dicitur quod ipsum concupiscere est quodammodo in potestate persone concupiscentis. non autem concupia habitualis quod post baptismum manet. et ideo non est simile. **¶** Ad tertium dicitur quod originale peccatum duplex pena persequitur. Una in quantum respicit personam. scilicet carentia visionis diuine. et hec statim auferri a persona per baptismum a peccato originali mundata. Alia vero est quod respondet ei in quantum respicit originale peccatum ipsam naturam. unde purgata persona adhuc manet quod diu natura totaliter purgetur quod erit in resurrectione corporis. et homini penitus sunt rebellio carnis ad spiritum per concupiam necessitas moriendi et alia homini.

¶ Scdm sic preeditur. et videtur quod anima ex hispo quod corpori infunditur non maculetur originali culpa. Anima enim corpori unitur per hoc quod corpori infunditur. sed a deo infunditur corpori. quod creatum infunditur. si ergo ex hoc ipso quod corpori infunditur maculatur videtur quod eius maculationis deus sit auctor: quod est impossibile. quod ipse non est auctor eius rei cuius est ultor. ut Fulgentius dicit. ergo primum est impossibile. scilicet quod anima ex unione ad corpus maculetur. **¶** S. Culpa non maculat nisi peccantes. sed anima non peccauit. nec in se: quod ante corpus non fuit. nec in per in quo originale non fuit. ergo non potest esse quod ex unione ad corpus maculetur. **¶** S. Non est sapientis artificis taliter suum opus facere quod suo fine frustretur. sed finis anime rationalis est beatitudo qua per maculam originale peccati priuatur. si ergo ex unione ad corpus predicta macula contrahitur. videtur quod deus non sit sapiens qui animam facit causa corpori uniendo. hoc autem est impossibile. ergo primum. scilicet quod ex unione ad corpus anima maculetur. **¶** Sed contra. Perfectior est unio anime ad corpus quam corporis ad corpus. sed

corpus inquinatur per contactum corporis imundi. unde dicitur. **¶** Qui tetigerit cadaver imundus erit. ergo multo fortius anima ex unione ad corpus imundum maculatur. **¶** S. Anima ex hoc quod corpori unitur incipit pertinere ad naturam ex adam tractam. hoc autem est originale culpa maculata. ergo anima ex hoc quod corpori unitur originali culpa maculatur. **¶** R. dicendum quod sicut supra dictum est ex peccato primi parentis non solum eius persona est maculata sed etiam ipsa natura humana. et hec macula est originale peccatum. quia per ipsam naturam respicitur quod personam ex adam generatam. unde ad rationem peccati originalis nihil aliud requiritur nisi si participatio cum eadem natura humana ex adam tracta. et quia anima homini nature sit particeps quando corpori unitur. inde est quod ex unione ad corpus maculatur. **¶** Ad primum ergo dicendum quod licet deus sit causa unionis anime ad corpus. non tamen est causa infectionis corporis ex qua originale peccatum relinquitur in anima et ideo non est causa originalis peccati sicut et causas subiectus actus in actuali peccato non tamen deus imitatur culpe actualis. quia ipse non causat obliquitatem voluntatis ex actus ex qua est ratio culpe. **¶** Ad secundum dicendum quod licet in adam anima non fuerit: fuit tamen in eo corpus cui naturaliter unitur. nec ipsum peccatum originale respicit animam nisi in quantum est pars humane nature per unionem ad corpus. **¶** Ad tertium dicendum quod licet anima per hoc quod originali inficitur sine careat qui est proprius rationalis creature nisi per baptismum munderetur non tamen caret sine qui sibi omnibus creaturis est communis. scilicet per assimilationem ad deum finem diuine bonitatis participationem. et melius est saltem istum finem habere quam utroque sine carere.

¶ S. sic preeditur. et videtur quod infectio originalis peccati sit in uno maius quam in alio. Augmentata enim causa crescit effectus. sed libido quod est causa originalis peccati est maior in uno quam in alio. ergo originale peccatum in uno magis quam in alio persistit. **¶** S. Illud quod est equaliter in omnibus non intendit nec remittit. sed fomes vel concupiscentia remittitur per baptismum siue minoratur. ergo non est necessarium quod in omnibus sit equaliter. ergo nec culpa originalis omnibus equalis inuenitur. **¶** S. Quantitas peccati determinat quantitatem culpe. Deum. xxv. Pro mensura peccati erit et plagarum modus. sed penalitates presentis vite non sunt equaliter omnibus. ergo nec infectio originalis peccati. **¶** Sed per. Inordinatio voluntatis est causa culpe. ergo finis eius quantitatem attenditur quantitas culpe. sed ab eadem inordinata voluntate. scilicet a deo est infectio culpe originalis in omnibus quod ex compensatur ergo in omnibus est culpa equalis. **¶** S. Peccatum originale ob recte respicit naturam humanam. prout trahitur ex adam per actum nature. sed natura equaliter est in omnibus. ergo et infectio originalis peccati. **¶** R. dicitur quod illud quod participatur a pluribus sibi magis et minus differetiam inter participantia constituit. minus enim album a magis albo per intensiorem et remissionem distinguuntur. unde illud quod participatur a pluribus non in quantum sunt distincta sed in quantum sunt unum non potest participari ab eis finem magis et minus. peccatum autem originale coiter omnibus ex adam generatis. prout finem quod conueniunt in una radice. et ideo non prout eis finem magis et minus sed ideo est equaliter. **¶** Ad primum ergo dicitur quod libido quod est in commixtione carnali non est causa originalis peccati finem quod causa peccati primi parentis unde quantum intendat vel remittat. quod habitudo ad illud peccatum spiritus deus manet. ideo spiritus sequitur equaliter peccatum. **¶** Ad secundum dicitur quod inordinatio fomitis potest considerari triplex. Uno modo per apponere gratie qua spiritus fortificatur et per consequens caro minus ei potest rebellare. et sic diminuitur per baptismum

Alio modo fm conditionem principiorum naturalium put in vno ex naturali complexionem vel etiam ex assuetudine multiplicatur vel minuuntur concupiscentie incontinua. et sic iterum fomes vel concupiscentia minui potest. Tercio modo fm ordinem ad primam fomitis causam que est subtractio originalis iusticie per quam res bellio carnis ad spiritum impediatur. et sic fomes in omnibus est equalis. et hoc modo pertinet ad originalem culpam. vnde et ipsa culpa in omnibus est equalis. Ad tertium dicendum qd prima pena originalis peccati in omnibus est equalis. scilicet subtractio originalis iusticie per quam et anima tranquillabatur et corpus absque corruptione conservabatur. sed qd actuales penae in vno sunt fortiores qd in alio contingit ex diuersitate principiorum naturalium et agentium exteriorum.

Hoc quartum sic proceditur. et videtur qd anime ex sua creatione non sint inuales. Diuersitas enim formalis non facit differentiam speciei nisi quatenus sequitur materie diuersitates. sed id quod anima habet ex sua creatione non est ei ex parte materie corporalis si ergo anime humane inuales fuerant ex sua creatione videtur qd non omnes homines sint vnius speciei. quod est inconueniens. **¶** Secundo dicit qd natura omnes homines sunt pares. si autem non esset si vna anima ex sua creatione esset dignior alia aliter. ergo omnes anime ex sua creatione sunt equalles. **¶** In angelis qui ex sua creatione sunt naturaliter inuales fm mensuram naturalium gratuita conferuntur. sed hoc contingit in hominibus. ergo anime ex sua creatione non sunt inuales. **¶** Sed contra. fm diuersitatem finis diuersificantur ea que sunt ad finem et non e converso. sed anima est finis corporis. ut patet per philosophum in de anima. ergo diuersitas que est in hominibus fm corpora causatur ex diuersitate animarum et non e converso et sic oportet qd anime ex sua creatione sint inuales.

¶ Instrumenta assignantur arti fm artificis aditiones. sed anima comparatur ad corpus sicut artifex ad instrumenta. ut patet per philosophum primo de anima. ergo fm diuersitatem animarum diuersa corpora eis aptantur et sic idem quod prius. **¶** Secundo dicendum qd de anima est duplex opinio. Quidam enim dicunt qd est composita eius suba ex aliquo materiali et formali. et fm hoc potest dici qd absque diuersitate speciei potest in animabus inualitas inueniri fm seipsas per diuersitatem eius quod est materiale in anima. Alii vero dicunt qd anima est forma simplex. vnde omnis differentia que esset ex parte ipsius in differentia speciei resuleret. nisi sit talis diuersitas que ex corpore originem sumat. vbi fm hanc opinionem dici oportet qd ex hoc ipso qd corpora sunt diuersa sequitur qd anime que in ipsa creatione corporibus infunduntur diuersitatem habeant. aliter enim est de differentia speciei et de differentia indiuiduorum in eadem specie. nam quantum ad ea que ad speciem pertinent diuersitas materie sequitur diuersitatem forme. sed quantum ad accidentia indiuidua est e converso. et ex his de facili patet responsio ad obiecta fm vtriusque opinionem. Prima enim ratio supponit qd ex sua creatione indiuiduatio non sit anime ex parte corporis. Secunda supponit qd homines sint pares quantum ad naturam indiuidui et non tantum speciei. Tertia supponit qd fm mensuram tantum naturalium sine conatu data sit angelis gratia. Quarta supponit qd fm diuersitate finis que est forma sit diuersitas materie non tantum quantum ad ea que ad speciem pertinent sed etiam quantum ad accidentia indiuidua cum tamen in his sit e converso. Quinta supponit qd instrumentum primum et secundum assimilatur arti fm artis conditionem. non tamen in his que pertinent ad speciem sed in his que

pertinent ad indiuiduum cum tamen in his sit e converso.

DI.

XXXIII

Redictis adijciendum

videtur. **¶** Sic queruntur quatuor. Primo vtrum paruuli inuinentur peccatis primorum parentum. **¶** Secundo vtrum p patris culpa filius iuste possit puniri. **¶** Tercio vtrum peccatum originale sit in vno homine vnum. **¶** Quarto de pena paruulorum cum originali decedentium.

Hoc primum sic proceditur videtur qd ex peccatis proximorum parentum filij inuinentur. Quia si to enim aliquid est propinquius tanto efficacius agit. sed peccatum proximorum parentis est in filio propinquius qd peccatum ade. cum ergo ex illo peccato omnes ex adam progeniti inuinentur. videtur qd multo fortius per peccatum proximorum parentum. **¶** Secundo actuale maioris est infectionis qd quis pena. sed aliqua pena proximorum parentis transmittit peccatum in prolem. scilicet libido carnalis comitioni adiuncta. ergo multo fortius peccatum actuale proximorum parentis inficit prolem.

¶ Natura humana non est totaliter peccato primi parentis infecta alias non posset magis infici per peccata sequentia. sed quando natura erat totaliter integra posuit per peccatum actuale primi parentis infici ut sic transmittitur in prolem. ergo et quidam aliquid integritatis manet potest per peccata sequentia proximorum parentum aliquid infectionis superaddi quod rediret in prolem. et sic idem quod prius. **¶** Sed contra est quod dicitur Ro.

v. Per vnum hominem peccatum in mundum intrauit et per peccatum mors. si autem proximorum parentum peccata in filios traducerentur non per vnum solum hominem in mundum mors introisset sed per plures. ergo peccata proximorum parentum per originem non traducunt. **¶** Maioris efficacie est gratia qd peccati. sed gratia qua peccatum originale remittit non redudat a proximo parente in prolem. alias baptizatorum filij sine peccato originali nascerentur. ergo nec peccata proximorum parentum in filios traducunt. **¶** Secundo dicitur qd genus a genere numero differt. puenit autem cum eo in natura spiritus. vbi ea que ad naturam pertinent a gente traducuntur in prolem et ea que pertinent ad ipsam personam genantis. vbi peccatum actuale quod ad personam pertinet in filios traduci non potuisset nisi per illud peccatum natura fuisset viciata quod contingit per hoc quod toti humane nature collata originalia iusticia per peccatum perditum est subtracta. nihil autem remansit coram quod ad totam naturam pertinebat quod esset subtrahibile per peccatum. et ideo sequentia peccata actualia naturam inficere vel corrumpere non poterant. et propter hoc sequentia peccata vel ipsi ade vel aliorum parentum in filios traduci non possunt. **¶** Ad. i. quod dicitur qd natura humana que inficitur per peccatum primi parentis est proximorum genitorum que patres propinquos qui suo peccato naturam inficere non possunt ut dicitur. vbi ratio non sequitur. **¶** Ad secundum dicitur qd libido illa non transmittit peccatum in prolem nisi in quantum ex peccato primi parentis procedit. **¶** Ad. ii. dicitur qd natura humana remanet corruptibilis per peccata sequentia quantum ad ea que sunt singularum personarum non quantum ad ea que sunt totius nature.

Hoc secundum sic proceditur. et videtur qd filij quique pro patribus puniuntur. **¶** Sic enim Exo. xx. Ego sum deus zelotes visitans iniquitates patrum in filios in tertiam et quartam generationem. nec est hoc propter peccata filiorum eo qd patres imitentur quod sic nulla generatio determinaretur. nec magis peccata patrum in filios visitari diceretur qd quorumlibet aliorum quod etiam homines imitentur in peccatis quod directe pro peccatis gentium filij divina pena visitantur.

Iusticia humana exemplata est a diuina. sed fm humanam iusticiā filij p peccatis parentū exheredantur. g fm iusticiā diuinā puniuntur filij p peccatis parentū. **S**icut populus gubernat a rege ita filij a parentibz. sed populus qñqz punitur p peccato regis sicut pz. ij. Regū. vlt. q peccatū dauid quo populū numerauit p pestilentia in populo est punitū. g z filij pro peccis parentū punitūtur. **S**ed ptra est qd dicitur Deuco. xliij. Non occidetur pater p filijs nec filij p patribz. **I**nnocētes puniri n debent. sed ptingit filios esse innocētes et parentibz peccatoribz natos. ergo filij pro peccatis parentū puniri n debent. **R**o dñm q duplex est pena. Una qua quis punit in bonis aie. z quia aiaz filius a patre n trahit sed habet imediate a deo. ideo tali pena filij p peccato patris nullo modo puniuntur. z h est qd significatur Ezech. xviij. Dñs aie mee sunt vt aia patris ita z anima filij mea est. Alia pena est qua qd punitur in bonis corporis vel exterioribz que vel fili⁹ habet a patre. vl p ea dñz patri puidere. z tali pena qñqz punitur filius pro peccato patris. q. res quedā patris extens sicut occiditur pecora dirimuntur domus in qbus nulla est culpa p eo q sunt res peccatoris qui i eis punitur. hñoi etiā pene n semper inferuntur p peccato qd quis personaliter pmissit. sed qñqz ad exercitiū iusticie sicut fuit in Job. vel ad custodiam virtutis sicut in Paulo. vnde n est inconueniens si hñoi penis innocētes filij p peccatis patrum punitūtur. Vel dñm q auctoritas illa intelligitur de pena tēporali z in illis qui imitando patrē parentū n pstant impedimentū vindicte. Et per hoc patet solutio ad obiecta nisi q ad primū opz dicere q ideo tertia z quarta generatio determinatur. z potius fit mentio de peccato parentū qz alioz. quia filij liberius imitantur peccata parentum vtpote a puericia in eis nutriti z precipue illoz quoz memoria ad huc manet qd ē in. iij. et. iij. gñatiōz. vnde z ipsi magis qz parentes punitur. quia ex maiori contemptu z libidine peccāt.

Ad tertium sic pceditur. z videtur q originale peccatum non sit vnum sed multa. Unum em accidēs non potest esse in diuersis substantijs. sed per originale peccatum omnes potētie anime corrūpūtur. ergo originale peccatum nō est vnum. **E**ffectus pporcionatur cause. sed causa originalis peccati est peccatum ade in quo fuerunt multa peccata vt supra magister dixit. ergo originale peccatū non est vnum sed multa. **U**num z idem non inclinatur ad diuersa z contraria. sed originale peccatum inclinatur ad omnia peccata actualia cum sit pñtas ad omne malum vt Ansel. dicit. peccata autem actualia sunt diuersa z ad inuicem contraria. ergo peccatum originale non est vnum. **S**ed contra est quod dicitur in glo. Ro. v. q vnus homo vnus peccatum transmissit in mundum. z loquitur d peccato originali. ergo zc. **P**eccatum originale est peccatum nature. natura autem est vna. ergo z peccatum originale est vnū. **R**o dñm q vnitas z multitudo in defectibus z priuationibus attendenda est fm ea que desunt vel pūantur. id autem quod priuatur per originale peccatū est vnum. s. originalis iusticia vnde z peccatum originale est vnum nec potest dici q multiplicetur ex parte cause sicut deformitates peccatoz actualium qbz vna gratia pūatur multiplicatur per comparisonem ad actus inordinatos per quos gratia priuatur. nam originalis deformitatis causa est primum peccatum primi parentis vt supra habitum est. hoc autem oportet esse vnum vnde omnibus modis originale peccatum habet vni-

eatem. **A**d primum ergo dicendū q in aliquibz pluribus adunatis potest esse defectus cōmuniter duobz modis. aut quia singulorum singule perfectiones tolluntur. z sic oportet pluriū plures esse defectus sicut si oculis subtrahatur visus. auribus auditus. z sic de alijs. Alio modo per hoc qd ab omnibus subtrahitur. vnus continens cōmune. z sic est vnus defectus plurium. sicut per vnā febrem singula membra debilitantur. tute regitua totius corpis debilitata. z p hunc modū vno peccato originali omnes potētie anime corrūpūtur in quantum priuantur originali iusticia qua omnes potēcias anime in ordine debito continebantur. **A**d secundum dicendū q quāuis in peccato de plura fuerunt. tamen vnum illorum fuit primū. s. peccatum elationis. vt et supradictis patet. z hoc solū naturam humanam infecit originali peccato vt dictū est. **A**d tertium dicendū q originale peccatum nō inclinatur ad singula peccata actualia per se z directe sed idē recte z qsi per accidens in quantum priuat originale iusticiā per quā continebantur vires anime ne in peccatum laberentur. z sic est qsi remanens. phibens.

Ad quartum sic pceditur. z videtur q discedentibus pueris cum peccato originali pena sensibilis debeatur. Maior em culpe debetur maior pena. sed originale peccatum ē maius qz veniale. quia originale facit indignū vira eterna non aut veniale. sed veniali peccato debetur pena sensibilis. ergo etiam z originale. **S**ed ad penam sensibilē pertinet ignis z vermis. per vermem aut intelligitur iterioz afflictio que pueris vt videtur deesse ē nō potest cum damnu maximū qd incurrunt cognoscant. g pueri cum originali decedentes pena sensibili puniuntur.

Non remittitur reatus pene nisi culpa remissa. sed per peccatum originale aliquis obligatur ad penā sensibilē sicut ad mortem z penalitates vite pñtis. ergo cum pueris nō baptizatis nō sit culpa original' remissa. videtur q pena sensibili sint puniendi. **S**ed contra. acerbitas pene sensibilis mīder delectationis culpe. Apoca. xviij. qñs glorificauit se z i delitijs fuit tñ dare ei tormentum z luctū. sed in peccato originali nō est alia qua delectatio sicut nec operatio. delectatio em operatiōē consequitur. vt ex. x. etb. patet. ergo nec in pena erit aliqua sensibilis afflictio. **P**onitur cōmuniter q pueri non baptizati speciale locum habent in quo manebunt preter consortium alioz damnatoz. hoc autem non esset si pena sensibilis punirentur sicut alij. ergo pena sensibili non puniuntur. **R**o dñm q i his qui ex adam nascuntur infectio originalis peccati peruenit ad personam ex infectione nature. vnde z pñone pro tali peccato non debetur nisi talis que pertinet ad conditionem nature sibi relicte. pertinet autem ad naturā relictam sibi vt diuina visione careat. ad quam confectū quedā deficit oīs facultas nature create pertinent etiā ad naturam humanam sibi relictam mors z penalitates vite pñtis que ex principijs nature pueniunt. sed pena sensibilis in anima separata nō pñnet ad conditionem nature. vñ tali pena pueri sine baptismo decedētes n puniuntur sed sola carentia visionis dñe. **A**d primū dñm q veniale peccatū est peccatū pñone. z ideo pōt puniri alia pena pñonal' q n pñneat ad conditionē nature n aut originale qd ē peccatū nature. **A**d scdm dñm q qdā dicit pueros n baptizatoz aias esse a deo obrebebratas q n cōgscūt dñū qd icurrerūt p pñō originali. sed h n videt vñ cū alij dñnati q magis sē obrebebrati h dñū cōgscūt et exinde affligātur. z iō dñm ē q cōgscūt z tñ n affligūtur. qz sciūt nūqz i sua potestate

fuisse bonū psequi quo priuatur. sicut rustice nō affligitur de hoc qd nō est rex affligetur autē si rex esse potuisset.

¶ Ad tertium dicendū qd pene sensibiles presentis vite pertinent ad conditionem nature sibi relicte. nō autē pene sensibiles que sunt post mortem. ideo nō ē sile.

DI

XXXIII

De p̄dicta de pecca

to actuali zē. ¶ De q̄runt quattuor

¶ Primo vtz malū aliqd sit. ¶ Secūdo

de cā mali. ¶ Tertio de subo. ¶ Quarto

de effectu.

Ad. i. sic pcedit. z videt qd malū aliqd sit. Nul-
lus em dicitur puniri p nullo puni aut aliqd de
malis q facit. g maluz aliqd est. ¶ **¶** Ad qd
nihil ē nō p̄tē neqz genus neqz dicitur neqz p̄tra
riū. sed malū ē gen⁹: qz bonū z malū sūt ḡna alioz fm
p̄bm in p̄dicamētis. Est etiā dicitur i h̄itibz aīe q dicit p̄bo
nū z malū p̄trariā et iā malū bono fm p̄bz i p̄dicamētis
g malū aliqd ē. ¶ **¶** Ad nō ē nō p̄trare. s. malū agit. qz
pugnat p̄tra bonū z corrūpit ipm vt Dio⁹ dicit. g malū
aliqd est. ¶ Sed p̄tra ē qd Aug⁹ dicit q inq̄tū sum⁹ bo
ni sum⁹ z eadē rōne inq̄tū aliqd ē bonū ē. ¶ Bonū
z ens p̄uertunt. sed malū nō ē bonū. g malū nihil ē. ¶
dōm q malū dupl̄r accipit. vno modo i abstracto. alio
modo in p̄terito. Abstracte accipiendo hoc modo ē sicut
z alie p̄uationes sūt: vt cecitas aut surditas. nā maluz
nihil ē nisi p̄uatio boni. h̄mōi aut p̄uationes dicunt ēē
nō qz habeāt aliquā essentia: sicut enim nihil sūt sed fm qd ēē
significat vitatē p̄p̄onis. put r̄ndet ad qd nō an est: si em
q̄rat an cecitas sit. r̄ndetur qd ē p̄pter hoc q iuenitur in
oculo talis defect⁹. Si aut q̄rat qd ē. r̄ndetur nihil ē qz
nō ē cecitas. Accipiendo vō malū p̄terite siue dicatur ma
lū qd ē subm talis p̄uatiois siue qd ē cā malū aliqd erit
etiā vt cecitas h̄mōi nō inq̄tū malū sed inq̄tū tale vel tale
ens. sicut aer tenebrosus aliqd ē nō inq̄tū ē tenebrosus
sed inq̄tū corpus qd dā. ¶ **¶** Ad. i. g dōm q cū aliq̄a p̄uif
p malo qd facit nō punit p nullo sed p hoc q facit i sua
actiōe nihilū. i. inordinatiōis defectum. ¶ **¶** Ad scdm
dōm q malū nō ē gen⁹ nec dicitur nec p̄trariū nisi in p̄terito
one acceptū. ¶ **¶** Ad. iij. dōm q malū i p̄teritiōe acceptū
pugnat z corrūpit actiū ex h̄rute mali s. ex h̄rute bo
ni vt Dio⁹ dicit. sed in abstractione acceptū corrūpit nō
actiue sed formaliter: sicut cecitas dicit corrūpe visum. qz
est corruptio visus.

Ad scdm sic pcedit. z videtur qd bonū cā mali
ēē nō possit. ¶ **¶** De em Math. vij. Non p̄t arbor
bona fructus malos facere. effect⁹ autē p̄p̄at
ad cā: sicut fruct⁹ ad arborē. g ex cā bona ma
lus effectus psequi nō p̄t. ¶ **¶** Si bonū ē cā mali: aut in
quantū ē bonū: aut inq̄tū deficiēs. si inq̄tū bonū: g nō
bil p̄hiberet summū bonū ēē cā mali. si aut inq̄tū ē
deficiēs: defect⁹ aut ipse qd dā malū ē sequitur q maluz ē
cā mali: nō ergo bonū. ¶ **¶** Dicit aliud bonū est a p̄mo
bono. qd dicitur aut ē cā cause ē cā effectus. si g aliq̄d bonū ē
cā mali sequitur q p̄mū bonū sit cā mali qd est inconue
niēs. g bonū nō est cā mali. ¶ **¶** Sed p̄tra. Nihil ē cā nisi
fm q aliquo modo influit vel agit. sed malū nō agit nisi
h̄rute boni vt dicit Dio⁹. g malum nō p̄t esse cā boni nisi
h̄rute boni. ¶ **¶** Dicit cā diffundit seipam in effectū. s.
aut p̄ter ad rationē boni. nā bonū ē diffusiuū sui p̄p̄i.
g nihil p̄t ēē cā mali nisi bonū. ¶ **¶** Dōm q malū nō h̄z
cā p se eo q nō p̄t ēē intentū. qd em ē intentū habet ra
tionē finis z boni. vñ sequitur q malū nō habeat causam
nisi p accidens. que quidē causa p se intendit bonū. sed
malū intendit p̄ter intētiōē cause. boni aut p se causa

nō p̄t ēē nisi bona. vñ opz mali cā bonā esse. causat autē
ex bono malum inquantū bonū q causa bona opatur
est incompetēs alicui: ex hoc sequitur ratio mali nō em
omne bonū est cuiuslibet competens. z sic etiā ipsa volū
tas que de se bona est inquantū tendit per appetitū: in
aliquid bonū qd nō est sibi conueniens sit causa cul
pe. ¶ **¶** Ad primū ergo dicendū qd verbū dñi referendū ē
ad voluntatem actualem que si bona sit in actu cā pec
cati esse non potest z si mala. actus ex ipsa pcedens non
potest esse bonus. ¶ **¶** Ad scdm dōm q bonum potest ēē
causa mali ex hoc qd est particulare bonum hinc enim
habet q bonum ex eo causatū non est omnibz pueniēs
sed alicui. primū autem bonum id est deus non est par
ticulare bonum: sed est bonū omnis boni vt Aug⁹ dicit.
z ideo causa mali esse non potest. ¶ **¶** Ad tertium dōm q
quicqd est causa cause inq̄tū est causa: est causa effici
ens. bonū autem causatū est creatum a deo fm qd ē bo
nū. sed qd est causa mali fm qd est particulare z distans a
perfectiōe sumi boni. hoc autem nō est in bono creato.
creatum imo hoc habet fm qd est ex nihilo. vñ nō sequitur
q deus sit causa mali.

Ad tertium sic pceditur. z videtur qd subz ma
li bonum esse nō possit. Malum em est priua
tio boni. sed habitus nō potest esse subm priua
tionis sic nec affirmatio negationis. ergo bo
num nō potest esse subm mali. ¶ **¶** Plus pueniūt subz
z accidens qz duo accidentia vñius subz. sed duo contra
ria accidentia nō possunt esse simul in eodem subo cum in
cludant affirmationem z negationem que simul esse nō
possunt. ergo multominus vñū contrarium potest esse
alterius subm. scd malum z bonum sunt contraria. er
go bonū subm mali esse nō potest. ¶ **¶** Bonum habet
rationem perfecti. malum vō est perfectiōis priuatio.
sed qd est priuatio perfectiōis nō potest esse perfectum.
ergo bonum nō potest esse mali subm. ¶ **¶** Sed p̄tra. Nū
bil potest esse alicuius subm nisi suba. sed omnis suba
bona est v̄pore a deo creata. ergo mali subm nō potest ēē
nisi bonum. ¶ **¶** Si mali subm nō esset aliqd bonū
sed malum: sequeretur qd aliqd esset malum integrum
hoc autem est impossibile. quia fm p̄bm in quarto cō.
malum si integrū sit importabile sit z destruit seipsum
ergo subm mali nō potest esse nisi bonum. ¶ **¶** Dōm q
malum vt ex dictis patet est boni priuatio: nō autēz que
liber carentia boni malum dici potest. Non enim ē ma
lum lapidi qd ratione caret. illi⁹ ergo carētia boni ma
lum est qd est debitum z conueniens haberi. id autem
cui conuenit aliqd bonum habere non potest esse nō
si bonum. nam malum bono non conuenit. Unde re
linquitur qd subm mali non possit esse nisi aliqd bonū.
¶ **¶** Ad primū ergo dicendū qd priuatio forme spe
cialis nō potest esse sicut in subo in habitu vel forma cui
opponitur directe z in speciali. sed priuatio forme gene
ralis potest esse sicut in subo in eo qd sibi opponitur i ge
nerali z non in speciali. malum autem est priuatio bo
nitatis que est perfectio generalis omnibus entibz cō
munitis. z ideo malum est sicut in subo in bono: qd dē
sibi opponitur fm cōmunē rationem boni z mali: nō autē
fm specialem rationem huius boni z huius mali. sicut
malum culpe non contrariatur bono nature fm specia
les rationes sed solum fm generales. ¶ **¶** Ad scdm dōm
q malum non est sicut in subo in bono qd ē in speciali
contrariatur. est tamen sicut in subo in bono qd ē in op
ponitur in generali vt dictum est. ¶ **¶** Ad tertium dicen
dum qd nihil prohibet id quod est vna perfectiōe per
fectum per defectum alterius perfectiōis que suprad
icti deberet imperfectum dici.

H quartū sic pcedit. et videtur quod malū totaliter corrūpat bonū. Ad em̄ p se alicui puenit: puenit ei sp. sed malū inq̄tu h̄mōi corrūpit bonū. q̄ sp corrūpit bonū. q̄ finalr totū psumit.

¶ Om̄e finitū p diuisione aliq̄tēs factā psumitur sed bonū creatū ē finitū. si q̄mū malū aliqd de bono corrūpit videt q̄ multiplicatio mal̄ totū corrūpat.

¶ Malū nō req̄rit bonū nisi ad b̄ qd in eo fūdetur sicut in subo. q̄o bonū qd n̄ ē malū subm̄ p̄ totū p̄sūi p malū. sed bonū qd p malū dimīnuī n̄ est malū subm̄: q̄ nullū acc̄is dimīnuī suū subm̄. ergo bonū qd p malū dimīnuī p̄t totaliter p malū psumi. **¶** Sed contra malū non p̄t eē nisi in bono vt dictū ē. sed si totum bonū psumeret iam nō eēt in bono. q̄ malū nō p̄t totū bonū psumere.

¶ Malū nō psumit nisi bonum qd ei opponit. sed nō totū bonū opponit alicui p̄ticulari malo. ergo per aliqd malū nō p̄t totū bonū corrūpi. **¶** Ad d̄m q̄ aliqd bonū est qd totū p malū tollit. s. bonū qd opponitur malo: sicut visus p cecitate: et ḡra per culpā.

Aliqd nō bonū est qd nec tollit nec dimīnuī per malū. s. bonū in quo malū fundat sicut in subo: sicut ac̄ non dimīnuī per tenebras nec suba aīe per culpam. Aliqd autē bonū est qd nō totaliter tollit sed tamen dimīnuī p malū et p̄t in infinitū dimīnuī si in infinitū multiplicet malū. et hoc bonū ē habilitas vel ordo ad bonū que quidē dimīnuī per malū inquantū elongatā bono nō t̄n p̄t totaliter tolli q̄ sequit naturā illius rei in q̄ malum fundatur.

¶ Ad p̄mū q̄ d̄m q̄ malū nō corrūpit bonū actiue sed formaliter si abstractio accipiat vt supra dictū ē. vnde idē malū semp corrūpit bonū inq̄tu: sp̄ est boni corruptio: non t̄n sequit q̄ p̄tinue bonum dimīnuat.

¶ Ad sc̄dm r̄ndent qdā q̄ aliqd finitū p diuisione p̄t dimīnuī in infinitū et t̄n totaliter non psumet si seruetur in diuīdēdo eadem p̄porcio et nō eadē quantitas. si em̄ a linea. c. pedū dematur cōtinue vn̄ pes tādem tota linea psumetur. si autē demat mediū linee et itēz mediū mediū sic inde nunq̄ stabit diuīso. h̄ autē i p̄posito locū n̄ h̄z. q̄ n̄ ē rō q̄re sc̄z malū nō t̄n in q̄titate corrūpat de bono quantū p̄mū vel etiā amplius.

Et ideo aliter d̄m ē q̄ illa habilitas nō dimīnuī per subtractionē sed p elongationē que fit p appōnem p̄trarij sicut corpus p hoc qd subijciat albedini eius abilitas a nigredine elongat. et tanto amplius quāto albedo fuerit intēsiō. et si albedo posset in infinitū intēdi semper fieret minor abilitas. nunq̄ tamen totaliter tolleretur q̄dū corpus natura manet quā intensio albedinis nō tollit. s̄t̄r augmentū culpe nō tollit naturam aīe ad quā sequit abilitas ad bonū. vñ talis habilitas nunq̄ psumit: sp̄ p peccatū dimīnuat. **¶** Ad. iij. d̄m q̄ abilitas p̄dicta ē mediū inter bonū subī malū in quo ip̄a habilitas radicat. et bonū qd ē malo p̄trariū qd ē habilitas p̄dicte termin⁹. et ideo mediū mō se h̄z q̄ dimīnuī sed non totaliter consumitur.

¶ DI.

XXXV

¶ Est hoc videndū est

quid sit peccatū rē. **¶** Dic querunt quatuor.

¶ Primo de diuīsiōe malī p penā et culpā.

¶ Sec̄do vñ malū culpe semp consistat in actu.

¶ Tertio vñ semp in actu interiori.

¶ Quarto vñ actus in quo p̄t̄m p̄sistit sit a deo.

¶ Ad p̄mū sic pcedit. et videt q̄ malū culpe inco-

ueniēter p̄tra malū pene diuidatur. Corru-

prio em̄ passiua quedā pena ē vt in l̄ra dic̄t. s̄z oē malū in abstractiōe loquēdo ē puatio boni formaliter et ita passiue. q̄o malū est malū pene nō

ergo malū culpe p̄tra malū pene diuidi d̄z. **¶** Culpā et pena nō sunt nisi in rōnali creatura. sed malū ē in pluribz alijs. q̄ incouenient malū p culpā et penā diuiditur. **¶** Et que ex opposito diuiditur sūt siml̄ fm̄ p̄m in p̄dicamētis. sed culpa et pena nō sūt simul. nam malū p̄t p̄t de culpa q̄ de pena cū culpa sit causa p̄t ne. ergo malū incouenienter p culpā et penam diuidit.

¶ Sed p̄tra. Volūtariū et inuolūtariū pueniēter p̄tra se diuiditur. sed malū culpe habet rōnem volūtarij. p̄na autē inuolūtarij. q̄o incouenient pena p̄tra culpā diuidit.

¶ Agens p̄trariat p̄tienti fm̄ p̄m in li. de genera-
tione. p̄traria autē ad iuicē pueniēter diuidit. cū q̄ culpa et pena distinguātur fm̄ actionē et passionē. videt q̄ culpa et pena pueniēter ad inuicē distinguātur.

¶ Ad d̄m q̄ creatura rōnalis habet aliquam rōnem bonitatis oibz creaturis cōm̄. et aliquam p̄t̄iā sibi. quod enī p̄ficiatur formis ad esse et b̄n eē hoc sibi et omni creaturē cōe est. q̄ aut habeat dominiū sup̄ suā opationē que est eius bonū et in ip̄a manēs nō in exteriorē materiā tendens hoc ē p̄t̄ium sibi vt p̄z d̄ actu volūtatis.

¶ Sc̄i endū tū q̄ etiam ea q̄ creatura rōnalis cū alijs habet cōmunita quodāmodo voluntati subduntur in ip̄a. et sic quodāmodo ei pueniūt. malū igitur p qd p̄t̄iū bonū rōnalis creature corrūpit d̄z malū culpe. malū vñ q̄ corrūpit bonū qd sibi et alijs ē cōe quantū ad modū habēdi. s̄z forte n̄ quantū ad subam rei habite d̄z malū pene inquantū est ei⁹ volūtati p̄trariū. vñ puatio cuiuscūq̄ q̄ creatura rōnalis h̄eat ad p̄fectionē sui eē vel ad bene eē: pena vocatur.

¶ Ad. i. q̄ d̄m q̄ formalis puatio boni n̄ habet rōnem pene nisi qñ rōnalis creatura formaliter aliquo bono puatur. malū vñ culpe attenditur fm̄ q̄ act⁹ creature rōnalis formalr aliq̄ bono puatur et ip̄a mer. vñ rō n̄ sequitur.

¶ Ad. ij. d̄m q̄ ista diuīso malī n̄ est diuīso malī cōis s̄z malī qd ē p̄t̄iū creature rōnalis qua sp̄alis rō bonitatis inuenitur.

¶ Ad tertiū d̄z q̄ vñ p̄t̄iū intelligitur de diuīsiōe vñ iuici. malū autem analogice de culpa et pena predicatur per p̄t̄iū de culpa q̄ de pena. q̄ p̄t̄iū principale bonum creature rationalis est eius opatio in cuius defectu culpa consistit. nā opatio est eius vltima felicitas.

¶ Ad sc̄dm sic pceditur. et videtur q̄ peccatū sine aliquo actu eē n̄ possit. Peccatū em̄ est fact⁹ vel dict⁹ vel p̄cupit⁹ p̄tra legē dei. sed in his oibz aliquis actus designatur. ergo peccatū sine actu eē non p̄t.

¶ Omne peccatū volūtariū est. sed nihil d̄z volūtariū nisi p̄t̄iū volūtatis. ergo i quolibet p̄t̄o op̄z eē aliq̄ act⁹.

¶ Posita cā ponitur effect⁹. si ergo n̄ agere sit cā peccati: sequit q̄ p̄t̄iū peccet aliquis qñcūq̄ n̄ agit. et sic peccatū omissionis esset grauius q̄ cōmissionis qd non p̄t̄iū agit qd ē falsū. ergo et p̄mū. s. q̄ p̄t̄iū possit eē sine actu.

¶ Sed p̄tra. Nullus iuste punit nisi p aliquo p̄t̄o. sed iuste aliquis punitur hoc solo q̄ nō facit qd facere d̄z. q̄ hoc solo aliquis peccat qd n̄ agit. et sic ad peccatū n̄ requirit actus.

¶ Omne peccatū in quo ē actus aliq̄ ē actuale peccatū. si ergo in oī peccato act⁹ requiritur sequitur q̄ oē peccatū sit actuale qd est falsū.

¶ Si peccatum sine actu esse n̄ possit: cessante actu cessabit peccatū. hoc autē est falsum. q̄ ad h̄c post actū remanet aliquis p̄t̄o subiectus. ergo peccatū sine actu esse potest.

¶ Ad d̄m q̄ sicut dictum ē malum culpe p̄sistit in hoc q̄ creatura rationalis destituit bono p̄p̄e opationis cuius ē d̄nā. hoc autē bonum p̄t̄iū destituit dupliciter. Uno modo q̄ opatio debita totalr tollit et sic ē p̄t̄iū omissionis. alio modo q̄ opatio debita bonitate puat et hoc est peccatū p̄missionis sicut autē act⁹ inordinat⁹ rationē culpe n̄ h̄z

nisi fm h q voluntati e subiecto. ita nec actus omiffiois culpe rone hēre pē nisi fm q voluntati subijct. ad h autē n requirit aliq actus voluntatis quo qd velit nō facere qd tenet. sed sufficit voluntatis pās. qz pē facere z n face re. Quidā tñ dicit q omiffiois pētm esse n pē sine actu ad minus interiori. sed hoc nō videt. qz ptingit qñqz q voluntas nec ad actū debiti nec ad oppositū mouetur: nec ad aliqd ex quo rōnem culpe hēre possit. z tñ aliqz efficitur reus omiffiois si n faciat qd tenet. vñ relinquitur qz ptingit eē pētm absqz oi actu. Ad pñm q dōz q i hoc qd dicit vel factū vel pcupitū intelligitur etia opposita. sicut em i idē genus reducit qdēcere z moueri: ita pcupiscere z n pcupiscere sic de alijs. Ad scōz dōz q ipsa omiffio voluntaria nō necessitate dē pē voluntatē actū sed pē h q in pāte voluntatis pssit. Ad tertiu dōm q n qñqz aliqz n agit pētm omiffiois icurrit. sz tñ solū qñ agere tenetur. pēptra em affirmatiua q ob ligat ad agendū. z si obliget sp: n tñ ad sp. Quartū cō cedimus. Ad v. dōm q pētm pñm originale z si i se actū n hēat: tñ rōnem culpe ex actu pñi parentis. Ad sextū dōm q etia pētm q i actu pssit manere dī curtur post actū: n qñtū ad subam pēti sed qñtū ad effectū q est pūatio gratie. ppter quod Aug⁹ dicit q transcunt actu z remanēt reatu.

Ad tertiu sic pcedit. z videt q actus exterior n pncat ad pētm. Mēbra em exteriora n pnt eē suba pēti. sed actus exteriores mēbris cor/poralibz agitur. g act⁹ exterior ad pētm n pnt. **P**eccatū merito opponit. sed quāritas meriti tota depēdet ex radice charitatis. g z quāritas peccati tota depēdet ex cupiditate voluntatis. z sic act⁹ exterior ad pētm n facit. **I**llud qd de se pnter ad pētm quocūqz modo agit pētm ē. sed act⁹ exterior nisi ex voluntate pcederet n eēt pētm. g actus exterior de se ad peccatū n pnter. **S**ed ptra pētm ē trasgressio legis diuine. sed p actū exteriorē aliqz ptra legē diuā agit. ergo actus exterior pnter ad pētm. **M**eritū z peccatū opponitur. sed act⁹ exterior facit ad meritū. qd pēz ex h q martiribz actu debet aureola: n ā martiribz voluntate. g z sūt actus exteriores pnter ad pētm. **P**ñm dōm q aliqz actus hz rōne culpe ex duobz. s. ex hoc q act⁹ est inordinat⁹ z ex hoc q voluntari⁹. inordinatio autē p pūz ē in actu exteriori q interiori. ex h em voluntas est iordina ta q in aliqd inordinatū tēdit sicut in fornicationē vel homicidiū. sed voluntariū qd cōplet rōnem culpe p pūz ē in actu infiori q exteriori cū actus exterior n sit voluntariū nisi p hoc qd ē p interiorē impatus. z iō pētm in vtroqz pssit. s. interiori z exteriori actu. actus tñ exterior rōne culpe n hz nisi ab interiori cū actus exterior aliqd deformitatis addit. **A**d pñm q dōz q membra corporalia n causant exteriorē actū qsi p se agātur. sed sicut ab interioribz viribz acta. z iō exteriora mēbra n sūt suba pēti sed interiores vires. **A**d ij. dōm q respectū eēntialis pñm qñtitas meriti ex sola charitate interiori pēfatur. sed respectu accidēntialis pñm qd psequit decētia z honestatē actus pēfatur ex exteriori actu. z sūt peccati deformitas ex exteriori actu pēfatur. **A**d iij. dōm q deformitas exterioris actus ē materialis in pēto sz for malit rō culpe cōpletur ex h qd ē voluntari⁹. z iō act⁹ exterior nisi ex voluntate pcedat nō pē esse peccatum.

Ad qñtū sic pceditur videtur q suba act⁹ peccati nō sit a deo. **H**ō em ex hoc qd suba act⁹ pēti causat peccare dē. si igitur suba actus sit a deo: sequitur q ipse deus peccet qd ē absurdū. **P**eccatūqz isepabiliē se psequitur ita se hnt q vñ cōp n pē eē sine altero. sed qdā actus sūt q inseparabiliter

hnt deformitatē āneraz. g si suba actus a deo ē z deformitas actus a deo erit. **P**ñm dñtia specifica ē de suba rei. sed malū ē dñtia specifica aliquoz actū. sicut enī habitus aie specie distinguuntur p bonū z malum: ita z corū actus. si g suba actus pēti sit a deo: sequet q deus sit cā mali qd ē incōueniēs. g suba act⁹ pēti n est a deo. **S**ed ptra. Suba actus pēti quoddā ens ē. omē autē ens ē a deo. g suba actus pēti est a deo. **P**ñm dñs motus ē a pmo motore. g z ois actio ē a pmo agēte. pñm autē agens ē deus. g suba cuiuslibet actus est a deo. **P**ñm dōm q cā pma in effectū cause sedē vehemētius influit qz etia cā scda. vt pz in li. de causis. z iō opz vt id qd ē a voluntate fm hoc q eius cā est deus sit a deo. qd autē ē a voluntate fm aliqd cui⁹ cā n ē deus nec erit a deo. **I**n peccato autē ē duo pñderare. s. naturā actiois. z de/formitatē actus. natura autē actiois ē a voluntate fm q ē quēdā actiua potētia et ad bonū ordinata cum nihil agat nisi ad bonū respiciēs. vt dicit Dio⁹. **S**ed de/for/ mitas pēti causatur ex voluntate fm defectū q cā con/sequitur fm q ex nihilo. nihili autē deus n ē cā: qui tam causa ē cuiuslibet actiue potētie et ordinis ad bonum. et iō suba actus pēti ē a deo: n autē de/for/ mitas. et qz peccatū vtrūqz dicit n pē simpliciter cōcedi q pētm sit a deo. **E**t ē sile d claudicatōe cui⁹ de/for/ mitas ē ex defectu cru ris sed suba actus ex pture gressiua. **A**d pñm ergo dī cendū q hō ē cā tā sube actus pēti qz de/for/ mitas: nō autē deus. et iō n ē simile. **A**d scōm dōz q lz suba act⁹ fornicatiois sine de/for/ mitate fieri n possit nō sequitur q reducatur in eandem causam pñm sed in eā dē cau/ sam primam. **A**d tertiu dōm q de/for/ mitas vel ma lum ē dñtia specifica actus fm q est in genere moris: n autem fm q est in genere nature.

LI. XXXVI Liendum est tamen

quedā sic eē pētm. **N**ic qñruntur quat/ tuor. **P**rimo vtz peccatū possit eē cā peccati. **S**ecdo vtz possit eē idem pec catū et pena. **T**ertio vtz aliqua passio possit esse peccatū. **Q**uarto vtz omnis pena p pecca to infligatur.

Ad pñm sic proceditur. et videtur q pētm nō possit eē causa pēti. **S**icut em se hz motus ad motū: ita pētm ad pētm. sed motus n ē cau/ sa motus sicut nec qñtatis qualitas fm pñm g nec pētm pē eē cā pēti. **I**d qd nihil ē nō pōt cām habere nec cā eē. sed peccatū nihil ē z nihil sūt homies dñ peccat vt Aug⁹ dicit. g vñ pētm nō pē eē cā alteri⁹. **P**ñm cōtrariōz n ē cā alterius. sed qdā pētm sunt ad inuicē cōtraria. vt auaritia p dīgalitati. g ad minus taliū vñ nō pē eē alterius cā. **S**ed cōtra ē qd Bre/ go⁹ dicit q pētm qd mor p pñiam nō deletur suo pon/ dere ad aliud trahit. g vñ pētm ē causa alterius. **P**ñm dñt qd ē cā cause est cā effectus. sed actus pēti est cā ha bitus ex quo itez sequitur actus pēti. ergo pētm ē cā pēti. **P**ñm dōm q pētm pē eē cā pēti quattuor modis. **P**ri/ mo p accūs qsi remouēs phibēs inqñtū. s. p pētm mor/ tale tollitur grā. qua sublata hō cadit facilius in pecca/ tum. z sic qdlibet peccatū mortale cuiuslibet pē eē cau/ sa. **S**ecdo mediante habitu vel dispōne ex actu pēti con/sequēte z ad similitē actū inclināte. z sic pētm ē cā pecca/ ti in eadē spē. **T**ertio mō inquantū vñ pētm alteri ma/ teriam subministrat. vt gula luxuriē. qz venē mero estu/ ans facile in luxuriā spumat vt Hiero. dicit. **Q**uarto inquantū vñ pētm aduocat altēz ad suū finem. sicut cū aliquis occidit boiē vt pecuniā rapiat. auaritia ē

homicidij cā. **A**d p̄mū q̄ dōm q̄ mor̄ pōt eē cā mor̄
n̄ aut̄ termin⁹ vel subz. vñ nihil phibet p̄ctm̄ eē cāz p̄cti
Ad scđm dōm q̄ p̄ctm̄ ratiōe deformitatis nihil est.
sed rōne actus aliqd est. z sic p̄r cām hēre z cā eē. **U**el sic
dōm q̄ vñ cōtrariōz n̄ ē cā alterius p̄ se. sed p̄ accidēs
esse nihil phibet. sicut frigidū calefacit. vt i. viij. phicoz.
d̄z. **A**d certū dōm q̄ l̄z p̄ctā aliqua sint contraria fm̄
sp̄m̄ actus tñ oīa gr̄e opponunt. z ex hac pte p̄r cōtin/
gere vt q̄libet p̄ctm̄ sit cuiuslibet causa.

Ad scđm sic p̄ceditur. z videtur q̄ idē possit eē
culpa z pena. **A**ug⁹ em̄ dicit in li. p̄f. **I**ustū
f̄i dñe. z sic est vt pena sibi sit oīs inordinat⁹
aius. sed inordinatio ai quedā culpa ē. q̄ idē
est culpa z pena. **P**. Carere quacūqz p̄fectiōe pena est
sed carere originali iusticia ē originale p̄ctm̄ fm̄ **A**nsel.
q̄ idē est culpa z pena. **P**. Cōnūctio in cōuenientius
qdā pena ē. sicut si hō in dignitate p̄stitur⁹ abiecto hā/
bitū inducēt. sed ipsa culpa ē in cōueniēs rōali creatu/
re. q̄ ipsa culpe cōmissio qdā pena ē. **S**ed p̄tra. Cul/
pa z pena dñt sicut actio z passio. sed n̄ p̄r eē idē actio
z passio vt supra m̄ḡr dicit. ergo nec culpa z pena. **P**.
Culpa ordinatur ad penā sicut medicina ad morbum.
pene em̄ medicine sūt. vt in. ij. c. b. d̄z. sed n̄ est idē medi/
cina z morbo. q̄ nō est idē culpa z pena. **P**. dōm q̄ n̄
p̄r esse idē p̄ se pena z culpa. pena em̄ d̄z aliqd ex hoc qd̄
ē p̄rariū volūtati. culpa vñ ex hoc ipso qd̄ ē volūtariū.
vñ culpā agimus: sed penas patimur. p̄ccns tñ p̄r esse
idē culpa z pena in q̄rū aliqd adiūgitur culpe qd̄ ē p̄/
na: qd̄ quidē p̄r ei adiūgi tripliciter. **U**no mō sicut p̄e/
dens culpā z cām ipsius. z sic sequēs peccatū d̄z eē pena
p̄cedētis p̄cti rōne subtractionis gr̄e ex qua puenit se/
quens p̄ctm̄. **S**ecdo adiūgitur ei sic p̄comitās peccatū
sicut qdā passiōes affligētes hōiem p̄comitāt qdā pecca/
ta. vt p̄turbatio ire. z anxietas p̄cupie. **T**ercio mō cō/
iūgitur ei sicut posterior effectus. z hoc mō ipsa culpa
d̄z eē pena rōne deordinatiōis aīe z turpitudinis z ide/
centie quā ei infert. p̄mo igit mō vñ p̄ctm̄ est pena al/
terius p̄cti. sed duobz modis seq̄ntibz est p̄ctm̄ sup̄p̄s/
pena. **A**d. j. ergo dōm q̄ illa inordinatio n̄ sequit cul/
pam vt eius effectus. **A**d scđm dōm q̄ carētia origi/
nalis iusticie in se p̄siderata ē pena. sed in q̄rū est ex vo/
lūtate p̄mi p̄ctis h̄z rōnem culpe. **A**d certū dōm q̄
ipsa in decētia que est ex p̄iūctiōe in cōuenientū qdā
pena est que culpam consequitur.

Ad tertium sic p̄ceditur. z videtur q̄ aliq̄ pas/
sio possit eē peccatum. **T**ra em̄ z inuidia que
dam passiōes sūt que tñ cōnumerant in cā
pitalia peccata. ergo passiōes p̄nt eē pecca/
ta. **P**. Actualis concupia quedam passio est. sed hoc
est peccatum vt p̄z in glo. **R**o. vij. ergo passio pōt eē pec/
catum. **P**. Meritū z demeritū cum sint contraria
sunt eiusdē generis. sed merita p̄nt eē passiōes. marty/
res em̄ passiōibz aureolam meruerūt. ergo z passiōibz
bus p̄tingit demereri. z ita passiōes p̄nt esse peccata.
Sed p̄tra. Nulla passio ē actio. sed peccatū est actio
in hoc em̄ a pena differt vt supra habitū est. ergo passio
nō p̄r esse peccatū. **P**. Nō p̄tingit eē peccatū nisi illd̄
cuius p̄ncipiū est in nobis. sed passiōis p̄ncipiū
nō est in nobis. p̄ncipiū autē peccati in nobis est. ergo
passio nō potest eē peccatū. **P**. dōm q̄ passio p̄ se lo/
quendo n̄ potest eē peccatū. sed per accidens peccatum
eē potest: quod quidē contingit dupliciter. **U**no modo
fm̄ q̄ passio actui volūtatis subditur que cā volunta/
rie sustinet vel desiderat. **A**lio modo fm̄ q̄ ex actu vo/
lūtatis passio causat. ex opatione em̄ appetitus sup̄ioris
per quandā redūdantiā sequitur passio in appetitū

inferiori. vtroqz autē illoz modoz ipse actus volunta/
tis est per se peccatū. sed passio est peccatū per accidens
Ad p̄mū ergo dōm q̄ ira z inuidia n̄ cōputantur in
peccata capitalia fm̄ q̄ sunt passiōes quedā: sed fm̄ q̄
sunt actus volūtatis quibz passiōes adiūgunt. **A**d
scđm dōm q̄ ipse motus concupie n̄ est peccatū vt est
passio: sed put est in potestate volūtatis existēs que po/
test cū p̄ bibere vel n̄ phibere. **A**d tertium dicendū
q̄ passiōes martyrum fuerūt meritorie fm̄ q̄ eas per
voluntatē acceptauerūt vel patienter sustinuerūt p̄pter
deum. z ita etiā possunt eē demeritorie inquantū volū/
tas alio modo ad eas se habet.

Ad quartū sic p̄ceditur. z videtur q̄ pena non
semp̄ infligitur alicui p̄ peccato. **J**ob em̄ de
seipso dicit. **N**ō peccauī z in amaritudinibz
morat⁹ oculus meus. he aut̄ amaritudines p̄e/
ne quedā erant. q̄ pena infligit alicui absqz peccato.

P. Saluator noster ab oī p̄ctō imunis fuit. **J**obis
viij. **Q**uis ex vob arguet me de p̄ctō. z tñ multas penas
sustinuit. q̄ pena aliqñ infligitur absqz culpa. **P**. Pe/
na tēporalis tpali p̄speritati opponitur. sed aliq̄ iterdū
tpali p̄speritate florent absqz virtutis merito **H**iero. iij.
Quare via impioz. p̄speratur. q̄ p̄i rōe z pena tēpora/
lis aliqñ infligitur absqz demerito culpe. **S**ed cōtra
Hiero. dicit. **Q**uicqd̄ mali patimur p̄ctā nōstra merue/
runt. z ita pena n̄ nisi peccato infligit. **P**. Iudicium
humanū cōtemplat⁹ iudicio diuino. sed fm̄ humanum
iudiciū pena nulli infligitur nisi p̄ culpa. ergo nec fm̄ di/
uinū. **P**. dōm q̄ cum pena sit passiva corruptio bo/
ni duplex est pena sicut duplex est bonū. **E**st aut̄ qd̄ dāz
bonū hominis inquantū est hō. z h̄mōi sunt bona spi/
ritualia quoz p̄uatio simpliciter z absolute est hominis
pena. z talis pena nunqz est nisi p̄ p̄ctō illius qui punit
Est aut̄ aliud bonū hōis n̄ in q̄rū ē hō sed in q̄rū ē aīa
vel corpus z h̄mōi sūt bona corpalia quoz p̄uatio abso/
lute n̄ p̄r dici hō is pena sed solū fm̄ qd̄: nisi q̄rē⁹ hōz
defect⁹ in defectū spūaliū redūdaret. **S**i em̄ tpaliū de/
fectus spūalibz p̄dest z habundantia nocet cōtrario
habundantia dicenda ē pena z defect⁹ erit vtilis. sicut
phs dicit in. x. c. b. **F**ortuna fm̄ eā mensurā dicēda ē bo/
na q̄ rōnis bonū iuuat sup̄habundantia aut̄ diuitiāz
fm̄ eundē phm̄ q̄ opus virtutis impedit bona fortuna di/
cēda n̄ ē sed mala. vñ nihil phibet h̄mōi penā alicui infl/
gi absqz p̄p̄ia culpa vt qdā p̄monētia ad virtutē. **S**ciē/
dū tñ q̄ l̄z pene q̄qz sint absqz culpa p̄sone. sp̄ tñ sūt cū
culpa nature ex q̄ factū ē vt p̄ h̄mōi defect⁹ oporteat ho/
minē ad bona spūalia p̄moueri. **E**t p̄ hoc p̄z solutio ad
oba. **U**el dōm ad p̄mū q̄ b̄ qd̄ hō ad augmentū mē/
riti flagellat⁹ ē pena sibi in q̄rū hō ē sed bonū ei⁹ est ta/
men pena in q̄rū naturā aīalē h̄z. z iō talis pena sequit
culpam nature infecte que si infecta nō eēt homines si/
ne h̄mōi molestijs ad perfectū meritū puenirent. **A**d
scđm dōm q̄ x̄ps nullo modo penam habuit que esset
pena hominis inquantū ē homo. qz in bonis ratiōis
superabū daut̄ nec aliquem defectum in eis passus est.
habuit tamen penam aliquam quantum ad naturam
cōmunem. z ideo non oportuit q̄ esset aliqua culpa in
eo. sed q̄ aliq̄ culpa p̄cessisset in natura humana. vñ d̄
Isa. liij. **P**ropter peccata populi mei percussī eū. **A**d
tertium dicendū q̄ p̄ hoc quod impij prosperitatē hā/
bent frequenter in eoz malū est vt ex dicto p̄bi in aucto/
ritate superius patet vnde in hoc ipso puniuntur. simi/
liter etiā z q̄ iusti in aduersitatibus sicut in eoz bo/
num cedit. quia per hoc ad virtutem proficiunt. vnde
non est eis pena p̄ci p̄ue inquantum homines sūt sed
magis premium.

DL

XXXVII

Sunt autē et alij pluri

Sunt autē et alij pluri. **¶** Mi tē. **¶** Nūc queruntur quatuor. **¶** Pri-
mo ut oporbeat ponere oē ens esse a deo.
¶ Secundo ut actus pēti sit natura aliqua vel
aliqđ bonū. **¶** Tercio ut deus possit dici causa pecca-
ti. **¶** Quarto utrum oīs pena sit a deo.

Ad p̄mū sic pcedit. et videtur qd nō oē ens sit a
deo. Quicqd em̄ ē a deo ē sibi simile aliqđ mō.
sed aliqđ ē qđ nullo mō ē deo simile sicut ma-
teria p̄ma qđ ē potētia pura cū de⁹ sit act⁹ pu-
rus. qđ nō ens ē a deo. **¶** **S.** Aug⁹ dicit in idolo forma
hoīs nō ē facta p̄bū. sed forma hoīs in idolo ē aliqđ. nō
qđ oē ens ē fact⁹ p̄bū. et ita nec a deo cū qđqd de⁹ facit
faciat p̄bū. **¶** **S.** De qđcunq; p̄t dici ipm̄ eē p̄t dici qđ est
ens. sed deformitas pēti ē. qđ ens. nec em̄ ē a deo. qđ nō
ens ē a deo. **¶** **S.** Sed p̄tra. De ens aut ē cā aut cātū. quic
qd ē a qđcūq; causatū ē a deo. qđ effect⁹ cā ē scđ ē et cau-
se p̄me. aut qđ aliqđ ens ē cā t̄m. aut est a deo cātū. s. qđ
est cā t̄m ē cā p̄ma qđ deus ē. qđ oē ens qđ nō ē deus ē a deo.
¶ **S.** Quicqd ē creatū ē a deo. si qđ aliqđ ens sit p̄ter deū
qd nō sit a deo h̄n erit creatū. et sic erit pla increata. qđ ē
hereticū. opz igitur ponere oē ens eē a deo. **¶** **R.** dōz qđ
hereticū ē dicere aliqđ ens inquantum ens nō esse a deo
nec solum fidei p̄trariū ē. sed etiā rōni. oē em̄ qđ ē. aut ē
necessariū. aut possibile. qđ autē necessariū. aut ē p̄ se ne-
cessariū. aut ē aliqđ de necessariū. qđqd autē ē necessariū
aliqđ. p̄stat qđ cām sui eē habet hoc a quo eius necessi-
tas dependet. qđ autē est possibile necesse est ut causam
habeat. qđ q̄tum ē in se p̄t eē et nō eē. vñ si esse ei applicet
h̄ ē p̄ aliquā cāz extrinsecā et sic relinqđt qđ oē ens oē reduci
sicut in cām in id qđ p̄ se necesse est eē qđ ē solus deus
qui ē suū eē. vñ relinqđt qđ oē ens sit a deo. **¶** **A.**d p̄-
mū ergo dōm qđ q̄tum materia p̄ma habet de eē t̄m h̄z
de dei similitudinē. nō autē ē ens actu sed potētia et sic etiā
ad deū similitudinē habet. **¶** **A.**d scđm dōm qđ forma ho-
mīs in idolo fm̄ qđ res quedā a deo ē. sed inquantū
ordinatur ad ostendēdū aliqđ viuum in idolo sic a deo
nō est. sic em̄ cum sit falsum signum nihil ē. **¶** **A.**d tertiū
dōm qđ cū dicim⁹ p̄uationes eē hoc nō ē p̄pter aliqđ esse
reale qđ eis attribuitur. sed p̄pter eē cōpositiōis qđ rō
format eas apphēdēns. et ideo nō dicuntur entia natu-
re sed rōnis et hoc ipm̄ qđ in rōne sunt a deo ē. et sic licet
deformitas pēti fm̄ qđ ē in re nō sit a deo. sed t̄m qđ est in
apphēsiōe rōnis a deo ē. qđ nō sumus sufficētes cogi-
tare aliqđ a nob̄ qđ ex nobis. ij. ad Cor. ij.

Ad scđm sic pceditur. et videtur qđ pētm nō sit
natura aliqđ. Sicut em̄ dicit Aug⁹ sup̄ Job.
Pētm nihil ē et nihil sunt hoīs cum peccāt.
qđ pētm nō est natura aliqua. **¶** **S.** Dis natura
et gñe suo bona ē. sed aliqua pēta mala sunt in gñe suo
sicut fornicatio et homicidium. qđ pēta nō sunt natura ali-
qua. **¶** **S.** Dis natura ordinata ē cum sit a deo. que em̄
a deo sunt ordinata sunt ut dōz Ro. xij. sed pēta sunt in-
ordinata. qđ nō sunt aliqđ natura. **¶** **S.** Sed p̄tra. Quicqd ē
in aliquo p̄dicamēto ē natura aliqđ. sed pēta sunt in ali-
quo p̄dicamēto. sunt em̄ in eo dē gñe cum actib⁹ virtu-
tū. qđ pēta sunt natura aliqua. **¶** **S.** Nihil p̄t eē cā ali-
cuius rei naturalis nisi sit natura aliqđ. sed pētm ē causā
alicui⁹ rei naturalis. sicut adulterium est causa gene-
rationis humane. qđ pētm ē natura aliqđ. **¶** **R.** dōm qđ
fm̄ hoc. in li. de duab⁹ natu. natura multipl̄r dōz. Uno
modo p̄cat rem cuiuslibet p̄dicamēti. Alio modo subz
specificā vniuscuiusq;. In peccato ē etiā duo p̄siderare.

f. ipsam actionē et deformitatē seu inordinationem. ipsa
igitur pēti actio ē natura aliqua p̄mo mō et q̄rto sicut et
alia accētia nature quedā sūt nisi qđ actōes nō sūt nature
pmanētes ut quātitates et q̄litates. et ex h̄ minus h̄nt d
rōne entis et nature. scđo qđ mō nature nō sunt. sed ipsa
deformitas pēti nō ē natura aliqđ nec p̄mo nec scđo modo
nec tertio nec quarto fm̄ eundē vbi supra. **¶** **A.**d p̄mū qđ
dōm qđ rō pēti sumitur ex ipsa deformitate et ideo inq̄-
tū pētm ē nihil ē. qđ deformitas nulla natura est lz ipsa
pēti actio aliqđ sit. **¶** **A.**d scđz dōz qđ duplex ē bonitas. f.
bōitas nate et bōitas moris. p̄ma bōitate nate oīs bōa
ē fm̄ gen⁹ nature sue. actus autē pēti dōz eē malus ex gene-
re malicia moris. et fm̄ hoc determinatur ad gen⁹ mo-
ris: qđ quidē accipitur fm̄ ordinē act⁹ ad indebitā ma-
teriā. sicut malū ex gñe dōz ledere inocentē et cōrioblonū
ex gñe dōz act⁹ relatus ad debitā materiā ut vestire nudū
¶ **A.**d tertiū dōm qđ q̄tm ad subz actus remanet aliqđ
ordo in peccato et ad agentē et ad finē. sed quantū ad de-
formitatē sic est ibi inordinatio sola. et hoc modo nō est
natura aliqua.

Ad tertiū sic pceditur. et videtur qđ deus sit cā
pēti etiā inq̄tm sit pētm. **¶** **A.**d em̄ ē cā vnins op-
positoꝝ p̄ sui p̄nciā ē cā alteri⁹ p̄ suā absentiā
sicut gubernator nauis est cā salutis nauis p̄
suā p̄sentiā: submersiōis p̄ absentiā. sed deus inq̄tm est
p̄sentiā aie p̄ gñam ē cā act⁹ meritoꝝ. qđ inq̄tm ē absētia
p̄ subtractionē gñe ē cā pēti. **¶** **S.** Duritia cordis qđdam
pētm ē cū ei pena debeatur. ut p̄z Ro. ij. fm̄ duritiā tuā
et cor ipenitēs thesaurizās tibi irā. sed de⁹ est cā duritie
cordis. qđ ut dōz Ro. ix. Cui⁹ vult miseretur et quē vult
indurat. qđ deus est cā pēti. **¶** **S.** **A.**d ē cā cause ē cā effect⁹
ctus. sed aliqđ qđ sunt effect⁹ dei sunt cā pēti. inclināt em̄
ad pētm qñq; cōplexio corpis et exteriorē creature. ergo
deus ē cā pēti. **¶** **S.** Sed p̄tra. Quicūq; ē cā pēti peccat. s.
deus nō p̄t peccare. qđ deus nō ē cā pēti. **¶** **S.** Fulgen-
dicit qđ deus nō ē vltor illi⁹ rei cui⁹ ē cā. est autem vltor
pēti. qđ nō ē cā pēti. **¶** **R.** dōm qđ oia que sūt a deo causa
ta pcedūt ab eo sicut ab artifice artificiatā. vnde in ps.
oia in sa. fe. Defectus autē qđ ē in artificiatō p̄tra artē nō p̄t
eē ab arte sed incidit ex defectu inst̄i vel materie. pecca-
tū autē inq̄tm h̄mōi dīne arti p̄trariatur eo qđ ē auersio
ab icōmūtabili bono qđ ē oīm artificiatōz a deo finis et
p̄ p̄ncipiū illius p̄me artis. nā p̄ncipiā artificiatōz
sunt fines. ut p̄z in. ij. p̄bicoꝝ. relinqđt qđ pētm nō p̄t
sit cā a deo sed ex defectu alicui⁹ creature p̄ quam deus
opatur sicut p̄ inst̄m. **¶** **A.**d p̄mū qđ dōm qđ nō ē in p̄tate
nauis vel eius arbitrio ut a gubernatoꝝe deferatur. et iō
submersio nauis attribuitur gubernatoꝝi sicut cāe. sed
p̄tōz et p̄p̄io arbitrio se separat a deo. vñ ei iputatur suū
piculū. nec opz dicere qđ de⁹ sit cā pēti. **¶** **A.**d ij. dōm qđ
deus nō dōz indurare in p̄endo maliciā sed nō largiendo
gratiā qđ ē ex culpa peccātis ut dictū ē. **¶** **A.**d tertiū dō-
cendū qđ q̄ntū cūq; aliqđ inclinare ad peccatū videatur nō
t̄m possunt cogere ad peccatū. sed homo p̄p̄io arbitrio
labitur in pētm vñ sibi soli pētm dōz imputari.

Ad q̄rtū sic pceditur. et videtur qđ nō oīs poten-
tia sit a deo. ut em̄ dicit Aug⁹. deus nō ē cā tē-
dendi in nō eē. sed p̄ malū pene qđ tendit in nō
eē. qđ deus nō est cā pene. **¶** **S.** Priuatio gñe qđ
dam pena ē. h̄mōi autē deus cā nō ē. sic em̄ dei actio mala
eēt cū pētm ex hoc p̄cipue malū sit qđ gratiā tollit. qđ nō
oīs pēa ē a deo. **¶** **S.** Nihil qđ p̄ se ē cā pēti ē a deo. qđ sic
deus eēt cā pēti. sed fomes p̄ se ē cā pēti cū de se i dīnet
ad peccatū et sic nō est a deo: est autē pena quedam. nō qđ
oīs pena est a deo. **¶** **S.** Sed p̄tra. Pena ē effectus iudicij
sed oīm iudiciū ad deū p̄tinet qđ ipse iudicat oēm terrā

ut dicitur gen. x. viij. g. ois pena est a deo. ¶ **Q**uod bonum est a deo. sed ois pena est bona in q̄rū est iusta. g. ois pena est a deo. ¶ **R**o. dōm q̄ bonū z malū se hñt sic puatio z for/ma nā malū ē puatio boni. id aut qd est cā alicuius for/ me est cā puatiois forme alteri. q̄ in forma causata esse n̄ p̄r. vñ idē est cā gñationis z corruptionis. ¶ **A**ppositiō aut boni ex q̄ sequitur q̄ p̄uatur eo quo iustū ē ipsum puari: z iō malū pene ē a deo. s. qui bonū cōmutabile imo/ derate amat facit puatiōē ex qua ē malū culpe. q̄ ex b̄ sequitur auersio a bono in cōmutabili. hic aut amor imo/ deratus n̄ ē a deo. vñ malū culpe a deo ē n̄ p̄r. ¶ **A**d p̄mū g. dōm q̄ aliq̄s p̄pnā rēdendo in nō ē rēdūt i nō b̄ilius ē. s. in ē iusticie. vñ nihil p̄hibet penā esse a deo. ¶ **A**d scōm dōm q̄ deus n̄ ē cā puatiois ḡre agēdo ali/ quid p̄trariū ḡre sed n̄ influendo ad hoc ut seruatur dō/ do iusticie q̄ cū sit bonū cōe p̄ponderat bono p̄culari istius. ¶ **A**d scōm dōm q̄ fomes a deo ē n̄ sicut a gñante fomite sed sicut n̄ apponēte originālē iusticiā ex cui/ ab sentia sequitur motus p̄cipie inordinati. vñ idē iud/ dīcium est de fomite z de puatiōe ḡre.

¶ DI XXXVIII

Dist predicta de vo/ luntate zc. ¶ **N**ic q̄runt q̄ttuor. ¶ **P**rio/ utz volūtas iudicat bona ex fine. ¶ **S**e/ cūdo utz oēs hōc volūtares hēant vñ finē. ¶ **T**ercio q̄s sit ille finis. ¶ **Q**uar/ to de differētia volūtaris z intentionis.

¶ **A**d p̄mū sic p̄ceditur. et videtur q̄ volūtas nō sit iudicāda bona ex fine. Sicut em̄ Aug. dī/ cit. xix. de ciuit. dei. ois hō etiā belligerādo pa/ ce requirit. par aut ē qd dā bonū. volūtas autē bellandī frequēti ē mala. n̄ g. d. volūtas iudicari bona ex fine. ¶ **S**. Ad bonitatē actus n̄ sufficit vna circūstā/ tia sola. sed p̄pter aliqd qd ad finē p̄tinet ē vna circūstā/ tia sola. ergo cōsideratio finis n̄ sufficit ad bonitatē act/ volūtaris. ¶ **S**. Et ei dē aliqd est z auge. sed augmen/ tū bonitatis in actu voluntatis n̄ iudicatur ex fine sed magis ex habitu charitatis. alias q̄tū aliq̄s intēderet tm̄ faceret. qd n̄ videt vtz cū dans obulū p̄ deo possit intendere tm̄ facere sicut ille q̄ dat. c. marchas. ergo nec bonitas volūtaris iudicanda ē ex fine. ¶ **S**ed contra Bonitas habet rōnē finis. s. ea q̄ p̄ se p̄p̄tūt finī n̄ p̄t nēt ad ea q̄ sunt ad finē nisi ex ordine ad finē. ergo boni/ tas volūtaris iudicanda ē ex fine. ¶ **S**. Ab eodē habet aliqd ēē z bonitatē. sed actus volūtaris h̄z ēē a fine qui volūtatē mouet. g. z eius bonitas ē ex fine. ¶ **R**o. dōm q̄ aliud est de actu volūtaris z de actu exteriori. in actu enī exteriori aliud ē obiectum z aliud ē finis. in actu vō voluntatis idē est obiectum z finis. nam finis z bō/ nū ē p̄p̄iū obm volūtaris. n̄ tm̄ ois finis ē volūtaris obm sed finis primus. sicut aut actus exterior iudicat bonus ex ḡre p̄pter debitā materiā z obm. ita z actus volunta/ ris p̄pter debitū primū finē. ex fine vō remoto h̄z boni/ tatē silem illi bonitati quā actus exterior habet ex fine. z sicut tota bonitas volūtaris dependet ex fine. primo z remoto. ¶ **A**d p̄mū ergo dōm q̄ l̄ finis remotus sit bo/ nus qui ē par tm̄ finis primus non ē bonus in his q̄ in/ debite bella volūt. ¶ **A**d scōm dōm q̄ in bonitate finis includitur z alie circūstantie. nō em̄ bonū finē appetit si nō appetat qm̄ ē bonus z vbi est bonus z sic de alijs.

¶ **A**d tertiū dōm q̄ in mal sequit q̄ quātū aliq̄s inten/ dit tm̄ facit. quia ad intentionem peccati sufficit inten/ tio contemptus. non autem sequitur in bonis q̄ quan/ rum aliquis intendat tantū faciat. q̄ p̄positū volūtaris non sufficit ad bonitatē actus. plura em̄ requiruntur ad

bonū q̄ ad malum. nec tamen sequit p̄pter hoc q̄ volū/ tas non iudicetur bona ex fine. intentio enim nō resp̄/ cit nisi finem remotum.

¶ **A**d scōm sic p̄ceditur. z videt q̄ nō oim rectaz voluntatū sit vnus finis. ¶ **U**nusquisq̄ enim agens ex rōne cogitat de fine. p̄pter quē agit. sed n̄ ē aliqd vñ d quo cogitent oēs qm̄ rectā voluntatē habent. g. n̄ oim rectaz voluntatū vñ ē si/ nis. ¶ **S**. Finis ē q̄ mouet efficientē. sed qm̄q̄ agēs etiā recte mouet a duobz quoz vñ ē spūale z aliud spale vt p̄z in his q̄ vadūt ad ecclēsiā p̄pter distributiōes. g. non oim rectaz volūtarū vnus est finis. ¶ **S**. Aut hoc iel/ ligat de fine primo. aut vltimo. si de vltimo n̄ opz dice/ re rectaz voluntatū vñ ē finē sed simplr oim volun/ tū. nā oēs p̄pter beatitudinē appetunt quicqd volunt vt Aug. dicit in. xij. de tri. si aut de fine primo intelligat/ tū p̄z ē falsum qd dō oim rectaz voluntatū esse vnus finē cū diuersos fines possimus recta volūtatē appetere. ¶ **S**ed p̄tra. Sicut res p̄cedūt a p̄ncipio ita ordinat/ in finē. sed oim rectaz voluntatum est vñ p̄ncipius. s. deus q̄ nostras volūtares rectificat. g. z oim eaz vnus ē finis. ¶ **S**. Unus gñis n̄ est nisi vna mēsurā. vt p̄z i. r. metaph. sed oēs volūtares sunt vnus gñis. g. hñt vna/ mēsurā quā etiā opz esse eaz regulā ex qua dirigātur. sed volūtas rectitudinē habet ex fine vt dictū est. g. oim rectaz volūtarū vnus ē finis. ¶ **R**o. dōm q̄ sicut prius dictū ē: est finis primus z finis vltimus. In fine autēz primo non opoz. et omnes volūtares rectas cōuenire cū diuersi diuersa z p̄traria infdū recte velint referēdo ad finē charitatis. sicut etiā p̄tingit recte volūtaris vñ/ hois ēē diuersos fines cū diuersa z rectz licite appeti pos/ sint. finis autē vltimus nec in vno hoie nec in diuersis recte pōt ēē nisi vnus. q̄ q̄cunq̄ alius finis vltim⁹ con/ stituat p̄ter deū erit p̄uersitas dū quis fruatur alio p̄ter deū. vñ opz oim rectaz voluntatū ēē vñ vltimū finē. ¶ **A**d p̄mū ergo dōm q̄ n̄ opz q̄ finis vltimus semper actu cogitet sed q̄ habitu teneat. z sic rōnē pbat qm̄ oim rectaz volūtarū possit ēē vnus vltimus finis. ¶ **A**d se/ cundū dōm q̄ ille q̄ mouet ad eundū ad ecclēsiā. p̄pter aliq̄ spūale z tpale si rectā habeat voluntatē non pō/ nit in tpali vltimū finem. sed vult illud vt se sustentet in seruicio dei. vñ n̄ q̄rit ipm̄ tanq̄ finē vltimū s. tanq̄ vtile ad finē. ¶ **A**d tertiū dōm q̄ oēs volūtares tam re/ cte q̄ n̄ recte pueniunt in appetitu beatitudinis fm̄ for/ malem eius rationē. quia omnes volūt optimū qd p̄ se qui possunt. sed solummodo recte voluntates cōueni/ unt in appetitu beatitudinis etiam per applicatiōem ad subm dū querūt suū optimū vbi q̄rendū ē. s. in deo.

¶ **A**d tertiū sic p̄ceditur. z videtur q̄ vltimus finis rectaz voluntatū nō sit charitas. Cha/ ritas em̄ est quoddā creatum vt in p̄mo libro habitum est. sed ponere finem vltimū in ali/ quo creato est frui vtendo qd est humana p̄ueritas fm̄ Aug. ergo charitas non est vltimus finis rectarum voluntatū. ¶ **S**. Finis vltimus hominis est vita eterna vt p̄z Ro. vi. Habebis fructum vestrum in sanctifica/ tiōe: finem vō vitam eternam. sed sicut dicitur Job. xij. Nec est vita eterna vt cognoscant te verum decum zc. vltimus ergo finis in quo recte voluntates conue/ niūt non est dilectio sed cognitio. ¶ **S**. Omnis motus naturalit̄ tendit ad quietem sicut ad finem. sed quierat/ tio appetitus in fine est delectatio que non est idē qd di/ lectio cū dilectio sit causa afflictionis in absentia ama/ ti z delectatiōis in eius p̄sentia. ergo finis voluntatū non est dilectio sed magis delectatio. ¶ **S**ed p̄tra. Vo/ luntates hominū recte sunt fm̄ q̄ diuinis regulantur

preceptis. finis autem precepti est charitas. ut habetur. s. ad Thimo. i. ergo charitas est finis rectorum voluntatum. ¶ **S.** Finis rationalis creature est deo adherere. fm illud ps. Mihi adherere deo bonum est. sed magis adheret homo deo per dilectionem ut dicit Dugos s. scdo. ¶ **Uic.** Plus deus diligit qm intelligitur et intrat dilectione ubi cognitio foris stat. ergo dilectio dei est finis rectorum voluntatum. ¶ **R.** ddm qm cuiuslibet motus finis dupliciter assignatur. s. ipsa res que queritur et illius rei adeptio sicut morus grauis finis dicitur vno modo locus prius qui est deorsum. et alio modo quies in loco. sed quies in loco dicitur esse finis ppter locum. qd patet ex hoc qd non quilibet quies est finis motus corporis grauis. sed quies in tali loco et sic res est finis per seipam. ¶ **Adeptio** vero rei est finis ppter rem ipsam. ita igitur et rectorum voluntatum finis tanquam res quedam ratione sui ipsius est ipse deus. ratione vero dei finis est dei adeptio quia quide hō adipiscitur cognoscendo amando et eo delectando. et sic patet qd et ipa visio et dilectio et delectatio finis vltimus dici pnt. Et p hoc patet solo ad oba.

¶ **Quartū** sic pceditur. et videtur qd intentio non sit idem qd voluntas. quia Luc. xj. sup illud Lucerna corporis tui est oculus tuus. dicit glo. oculus. i. intentio. sed oculus in aia ē ratio vel intellectus. ergo intentio pertinet ad rationem et non ad voluntatem. ¶ **S.** Voluntas vel est de fine. vel de his que pertinent ad finem. sed actus voluntatis respectu finis est fructus respectu eius quod est ad finem est usus et electio. g. intentio i illo mō ē actus voluntatis. ¶ **Impossibile** est idem esse simul bonum et malū. sed contingit voluntatem esse malam et intentionem bonā. sic cum quis rapit ut elemosinas det. ergo nō est idem intentio et voluntas. ¶ **Sed** contra. Dicitur actuū cognoscitur ex obiectis. sed obiectum intentionis est finis. et idem est obiectum voluntatis. ergo intentio est idem qd voluntas. ¶ **S.** Ubi vnum ppter alterum ibi vnum tñ. sed voluntas est ppter intentionem. ex hoc enim qd aliquid intendimus ad volendum inclinamur. ergo intentio et voluntas non differunt. ¶ **R.** dicendū qd intentio importat ordinem voluntatis in finem. non absolute sed per operationem ad id quod est ad finem. si enim voluntas absolute feratur in beatitudinem dicitur eam velle non intendere. sed si feratur in aliquid ut ex eo beatitudinem querat sic dicitur beatitudinem intendere. ¶ **Comparatio** autē vnius ad alterum nō est voluntatis fm seipm. sed fm qd dirigitur p rationem que est vis colatiua. et ex hoc etiā pz qd ppter loquendo idem motus voluntatis est quo voluntas vult finem. primū et intendit vltimū. eodem tñ motu mouetur aia in aliq duo fm qd vnum cor ad aliud ordinatur. sicut cum mouetur i statua herculis et in herulem. secus autem esset si moueretur in vtrūq absolute fm qd vtrūq ē res quedā. vñ cum intentio sit motus quidā voluntatis in finem vltimū fm qd ordinatur in ipm finis. primū pz qd idem ē motus in vtrūq. et vtrūq cōparat ad voluntatem sicut vñ obiectū. secus autem esset si voluntas ferretur in vtrūq absolute. ¶ **Ad** pñm qd ddm qd intentio dicitur oculus ratione eius qd habet a rōe esse enī oculū nō attribuitur intentioni fm qd est actus voluntatis simpliciter fm qd vis rationalis in voluntate manet. ¶ **Ad** scdm ddm qd fructio est finis absolute sed intentio p cōparationem ad id qd ē ad finem. ¶ **Ad** tertiū ergo ddm qd nihil phibet vnum et eundem actum habere bonitatem ex vna circumstantia et malitiam ex altera. sicut cū qd pascit esuriētem ppter inanem gloriam actus ē bonus ex gñe sed malus ex intentione. et sile ē cū dicitur voluntas esse mala et intentio ē bona.

DL XXXIX Incipit questio 7c.

¶ **Hic** queruntur quatuor. ¶ **Primo** vtrū vires naturales corrumpantur per peccatū. ¶ **Secdo** vtrum in actu voluntatis et aliis viribus possit esse peccatum vtrū scintilla rationis se velit bonū et nunq extinguatur. ¶ **Prmū** sic pcedit. et videtur qd potētie naturales p peccatū nullatenus corrumpantur. Actus enim potētie qz p peccatū corrumpitur fit peccatū. sed potētie naturales nō sunt peccatū ut in lra dicit. g. potētie naturales p peccatū nō corrumpuntur. ¶ **Quāritas** potētie determinatur p pparationem ad actū. sed potētia post peccatū nō min⁹ p in actu qz añ. g. nulle potētie p peccatū diminuitur et ita nullatenus corrumpitur p peccatū. ¶ **S.** Nihil agit ad sui corruptionem. sed peccatū ē quedā actio potētie naturalis. g. potētia naturalis nō corrumpitur p peccatū. ¶ **Sed** ptra fm Augu. malū ē qd admittit bonū. sed peccatū ē qd dā malū potētie naturalis. ergo aliq bonū admittit. et ita potētia naturalis p peccatū corrumpitur. ¶ **S.** Peccatū opponitur merito. sed p meritū pficitur potētia naturalis. ergo et p peccatū corrumpitur. ¶ **R.** ddm qd potētia naturalis dupliciter p considerari. vno mō fm qd radicatur in natura. alio mō fm qd habet ordinem ad actū. pmo mō potētia naturalis p peccatū nec corrumpitur nec minuitur qz naturalia pncipia p peccatū nō tollūt s. sic potētia naturalis ē sub pti. scdo mō potētia naturalis p peccatū corrumpit qdāmō. nā cū potētia naturalis qdāmō spēm sortiat ex actu ad quē ē potētia aut nō ē sicut ppter finem ppter actū malū sed ppter actū bonū vñ qñ potētia deordinat ab actu bono qdāmō auferit ei id ad qd fm suā spēm determinatur. vñ potētia naturalis quodāmōdo p peccatū corrumpitur nō aut totalit⁹ eo qd nō totus ordo potētie ad bonū puatur p peccatū. ¶ **Ad** s. ergo ddm qd p peccatū deordinatur actus fm seipm. potētia vñ in ordine ad actū. et tō nō ē sile. ¶ **Ad** scdm ddm qd peccatū nō dicitur corrūpe potētia qñ aliquid de eēntia potētie tollat. sed qz p peccatū potētia naturalis ipedit a bono actu p modū cuiusdā e lōgationis ut supra dictū est. et tō rō nō sequit. ¶ **Ad** tertiū ddm qd corruptio potētie accidit ppter intentionem peccantis. vnde nō sequitur qd quis potētia peccatū corrūpat qd potētia agat ad sui corruptionem.

¶ **Scdm** sic pceditur. et videtur qd in actu voluntatis nō sit peccatū magis qz in actu aliarum potētiarū voluntatis enim p se obm est bonum nō aut aliāz potētiarū. g. bonitas voluntatis minus p deprauari p peccatū qz bonitas aliarū virtutū. ¶ **S.** Voluntas nō est nisi boni vel eius qd videt bonū. si g. aliq peccet volendo malū. oportet qd illud malum videat esse bonū. hoc autem est p rōnem vel intellectū. ergo obliqas peccati p plus ē in malū qz in voluntate. ¶ **Infidelitas** est maximū peccatū ipsa autem est in intellectu fm qd doctrine fidei dissentit. g. nō minus intellectus p peccatū qz voluntas deprauat. ¶ **Sed** ptra. pto debet pena p mensura pti. ut patet Deuso. xxv. sed quāritas pene auge fm qd crescit in ordinatio voluntatis. qz quāto qd habet voluntatem magis inordinatā in peccato tanto magis dign⁹ est pena. nō autem crescit sed diminuitur p inordinationem intellectus qz quāto aliq ignoranti⁹ est tanto minorem penā meret. g. magis peccatū pti sit in voluntate qz in intellectu. ¶ **S.** Nulli imputat aliq qd actus nisi cui⁹ est dñs sed nō sum⁹ dñi nostrorū actū nisi p voluntate. g. peccatū ptiue est in voluntate. ¶ **R.**

ddm qd sicut s dictu est de rone culpe duo snt. s. inordina-
tio opatiōis qd pte ē ronalī creature cōez alijs creatur.
Ite qd actio sit in pte agētis qd est ppiū ronalī nate
in q tū est malū culpe. si ptem psideat qd ad opatōz
inordinatā equalit pte esse in oibz potentijs. si aut pside-
ret qd ad hoc qd est in pte agētis. sic pmo pncipalr
est in volūtate q est libera z dñā sui actus. scdario xō in
oibz potentijs que a volūtate impant. hys xō quibz volū-
tas impare nō pte. sicut nutritiue z generatiue nullo mō
pōt puenire rō culpe. qz in h vltio pstitit formalr rō cōpe
in est qd pte loqndo culpa p pū est in actu volūtatis
qz alijs viriū. Ad pmiū g ddm q bonū z malū cū sint
opposita sint circa idē. vñ sicut bonū p pū pntet ad vo-
luntatē qz ad alias vires ita z malū. Ad. ij. ddm q h
qd iudiciū rōnis puerit in peccāte impurandū est vo-
luntati q pte repmēre pcupiscētā ex q ligat iudiciū rōis
Ad. iij. ddm q i intellectu z alijs viriū q impant a
volūtate est ptem scdario vt dictū ē fm h qd hnt ordinē
ad volūtate z sic ptem infidelitatis est in intellectu.

Ad tertiū sic pcedit. z videt q hō naturalr nō
velit bonū naturalibz enī nō meretur. si g hō
naturalr velit bonū volēdo bonū nō meret.

Ea que sunt naturalia sē cōia apud omēs
sed velle bonū nō est oibz hoibz cōe. g nō ē hōi naturale

Pois est tū vna natura. vna aut natura hz iclia
tionē tū ad vñ. cūz g hō aliq mō velit malū naturalr.
fm illd ad ephe. ij. Eram nāta filij ire. videt q nātalr
nō velit bonū. S. p vñ qd qz naturalr tēdit i suū file
s. hō fm suā naturā est bonū. g naturalr vult bonū.

Sicut se hz verū ad intellectū ita se hz bonū ad volūtate
s. intellectū cōgscit verū. g volūtas naturalr vult bonū

Pois ddm q finis est rō volēdi. ca q snt ad finē. s. bea-
titudinē fm q qdā bonū ptem nōiat vñ volūtas hūa-
na qdā vult. vult in ordinē ad bonū et qz ca q sunt ad
finē hnt rōem bonitatis ex ordie ad finē. in est qd volū-
tas hūana nātalr vult bonū nec bonū qdāqz s. bonūz

qd est sub ppiū z hoc ē bonū qd est fm rōem. vñ i h mōi
bonū volūtas quadā inclināte tēdit. Ad pmiū g ddm
q naturalr appetit volūtatis respicit bonū in generali.

sed p rōnis collationē determinat ad aliq bonū spāle
et sic nūq volūtas actualr vult bonū naturalr appetitu
qn admiscet ei appetitū deliberatiū rectū vel puerfuz

sic pte esse meritū vel demeritū. Ad. ij. ddm q in natu-
rali appetitu bōi oēs pueniūt. s. i appetitu deliberatiuo
nō oēs. Ad. iij. ddm q natura hūana s. sit vna tū in-
tegratur ex diūsis. est ei in ea natura intellectuā z sensu-

tia z p intellectuā inclināte in bonūz rōis p sensualitatē
vero in delectabile carnis z pēpue fm q est ptem cor-
ruptibilis z sic pte q nō est idē inclinās naturalr ad bo-
nū z ad malū. eadē tū est potentia naturalis que hoc

et illud appetit sed nō est idem actus.

Ad qrtū sic pcedit z videt q supior scintilla rō/
nis nō sp velit bonū. scintilla. n. rōnis aliqd rō-
nis est velle aut nō est rōnis s. volūtas g incō-
ueniēt dī q scintilla rōis sp velit bonū.

Lumen rōis nō extinguit p essentia qz intellectū ppetuo
manet in aia nō g pte intelligi q extinguit nisi fm actuz
vt cū rō errat. s. nō solū iferior rō. s. etiā supior errat in
terdū. g supior scintilla rōnis extinguit.

Supior scintilla rōnis videt esse pscia qz post xba Hiero. q hīc
inducunt. subdit in glo. Ezech. j. Hanc aut psciam sepe
pēpitari videm. sed pscia frequēter errat. g supior scin-
tilla rōnis pte extingui.

Sz in qlibet genere optz ēē
aliquā primā rectā infallibilē hānt non esset in iudicijs
rōnis si supior ei scintilla qnqz extingueret. g scintilla
rōnis nūqz extinguit.

In pte rōis sp remanet aliqd

qd remurmurat malo alias nō esset xmis pscie in dāna-
tis. sed remurmurare malo pntet ad supior scintillaz
rationis ergo supior scintilla rōnis nō extinguitur

Pois ddm q incognitōne speculatiua sunt quedā pnci-
pia naturaliter nota in quibus nunqz contingit erra-
re. vt omē totū est malū sua pte z filia. in alijs xō pte
esse errore. ita z in cognitōne pte q sunt quedā q pma

pncipia iuris naturalr in qbz oēs pscitūt z nullū ei er-
rare pte. qz habet sinderis dī sicut hīus pncipioz spe-
culatiuo. dī intellectū. vñ qd qz aut hōz pueniēt scintilla

notā qz sic scintilla ē aliqd modicū qd euolat ex igne et
cū ignis extinguit ita errore extēte circa ea q sē ex pncipij
verū iudiciū rōis circa pncipia manet q sunt mima qz

titate sed maxia pte. Ad. j. g ddm q supior scintilla
rōnis dī velle sic z rō inqstū ad volēdi iudicat.

Ad. ij. ddm q supior scintilla rōis nō est rō supior z habet
pncipioz ex qbz tā supior qz inferior rō pcedit.

Ad. iij. ddm q pscia nō est sinderis s. applicatio sinderis ad ali-
qd pte facit in q applicatōe ptingit esse errore. pte
errore minoris pscitōis. nam vñ iudiciū sinderis nō

pōt applicari ad pte actū nisi mediāte aliq parti-
culare ppositione quanta rō supior vel inferior admi-
strat in qua contingit esse errore z ex hoc sequit error in

conscientia.

DI. **XL**

Quest hoc de actibus.

Pois ddm q actus snt ita boni q nullo mō possint male
fieri. Sedo vñ aliq snt ita mali q nullo mō bñ fieri
possint. Tercio vñ aliq actus snt indifferentes.

Quarto vñ bonitas actus ex volūtate dependet.

Pois pmiū sic pcedit z videt q aliq actus snt ita
boni q nullo mō possint male fieri. qz circa
vltimū finē boni nō cōgigit ēē malū aliqd sed

aliq actus noster ē vltimū finis rectaz volū-
luntati. s. diligere deū vt s dictū est. g aliq actus ita bo-
nus ē q nullo mō pte fieri male.

Pois virtutibz fm aug. nullū male vrit. g actus virtutū ita sunt boni qd nullo mō
male fieri pnt.

Pois illd qd pteit alicui fm rōem sue spe-
ciei nō pte ab eo remoueri s. aliq actus fm suā specie sē bo-
ni. bonū enī z malū sunt differētie specificē actū morā-

liū. g aliq actus snt ita boni q nullo mō male fieri pnt
S. p qd sit timore fūili male fieri. Aug. dī. s. nul-
lus est actus adeo bonū qn timore fieri possit. g nullū actus
est adeo bonū qn possit male fieri.

Pois sicut sba actus ita z modus agēdi ex volūtate determinat. sed volūtas
hois se hz ad bonū z ad malū. g quātūcūqz aliq actus
sit bonus pte p voluntatē bñ vl male fieri.

Pois ddm q actus aliq pte duplr psideari. vno mō fm qz sōit ge-
nus ex materia z sic nullū actus est adeo bonū qn male
fieri possit qz actus q est bonū ex gñe pte indebitis circū-
stantijs vestiri z ita male fieri. alio mō pte psideari actus
nō solū fm ordinē ad materiā sed cōcernēdo oēs circū-
stantias qbz vestit z sic etiā pcernit modū agēdi. vñ pte
q sic accipiēdo actus bonū aliq actus est adeo bonū q
nullo mō male fieri possit.

Ad. j. g ddm q diligē deū est finis vltimū nō qdāqz mō s. fm q diligē debet z iō ni
hil phibet qn dilectio dei possit male fieri. sic pte in hys
q diligūt deū pte pte.

Ad. ij. ddm q actus virtutis ē actus pfectus z qrtū ad materiā z qrtū ad circūstantiā et
qrtū ad intentōz. z sic pte q nō pōt male fieri.

Ad. iij. ddm q actus moralis illā bonitatē quā ex specie hz nul-
latenus amittit bec autē bōitas ē fm que dicit bonū ex
genere. sed tñ pte supaddi aliqua malicia ex indebito fi-
ne vel quacūqz circūstantiā.

Ad secundum sic procedit: et videtur quod nullus actus sit adeo malus quod non bene fieri possit. voluntas enim. cum naturaliter ordinatur ad bonum magis se habet ad bonum quam ad malum. cum ergo nullus actus ex voluntate procedens sit ita bonus quod non possit fieri male ut dictum est. videtur quod nullus sit adeo malus quod non possit fieri bene. **¶** Actus dicitur malus in quantum caret aliquo bono sed omne bonum prout per recipiendi per aliquid quod maius bonum. cum ergo intentio voluntatis possit fieri ad infinitum bonum videtur quod ex tali intentione possit actus quodcumque malus bene fieri. **¶** Bonum ex fine dependet sed quodcumque sit malus aliquid actus per fieri bono fine. ergo per fieri bene. **¶** Sed quod est de se habet inseparabiliter ei inherere sed aliquid actus secundum speciem suam bene malus est. ergo adeo per esse malus aliquid actus quod nullo modo bene fieri potest. **¶** Si actus per se mali bene fieri possit precipue hoc esset ex hoc quod bona intentione fieret sed hoc non bene fieri non possunt. quod videtur per se in viii. c. ubi dicitur quod agere mala propter bonum solum habet inconveneri medio utrumque adpositum ostendendum quod aliqui actus se adeo mali quod nullo modo prout bene fieri. **¶** Dicitur quod circa hoc triplex opinio in ista. una quod ponebat omnes actus esse indifferentes et quantum in se esse posse bene et male fieri. quod non fuisse videtur quod actus ex sua substantia non habet quod sit malus sed ex aliquo addito vel circumstantia vel fine. sed non convenienter dicitur. quod actus ex hoc quod est ens non habeat quod sit malus. sed tamen quod sit malus ex hoc quod sit tale ens specificatum. specificatum enim actus ex materia vel ex obiecto. unde interdum habet malitiam. et tunc aliquid actus sunt quod secundum speciem accepti non sunt indifferentes sed mali quibus malitiam non habeat ex ratione sui generis ex quo actus ex parte materie malitiam habet nullo modo potest fieri bene quod malum causat ex singularibus defectibus. ut dicitur in dicitur. unde una sola circumstantia inordinata sufficit ad hoc quod actus non bene fiat. **¶** Ad id. quod dicitur quod non est sile de bono et malo. nam secundum dicitur bonum consistit ex vna et tota causa. malum autem ex singularibus defectibus. unde ex hoc quod malus est actus ex genere. sufficit ad hoc quod male fiat. non autem sufficit ad hoc quod bene fiat quod est bonus ex genere. **¶** Ad secundum dicitur quod ratio illa procederet si hoc per actum malum posset consequi summum bonum sed hoc non potest esse quod actus malus est inchoatens medium ad consequendum finem bonum ut dictum est. **¶** Ad id. quod dicitur quod res habeat bonitatem ex fine requiritur tamen quod sit finis bono proportionata malus autem actus bono finis proportionatus non est. unde ratio non sequitur.

Ad tertium sic procedit. et videtur quod nullus actus bene possit esse indifferens. aut enim aliquid actus est ordinabilis in bonum finem et actu ordinatur in ipsum aut si non est ordinabilis de se malus est. si est ordinabilis et ordinatur est bonus. ergo nullus actus est qui sit bonus et malus. **¶** Plus est facere quam dicere sed nullum est bonum quod non sit bonum vel malum. quod etiam habet obiecta se mala. ut patet in Math. xij. Dicitur quod obiectum obiectum quod locuti fuerint homines reddet de eo rationem. ergo multo fortius omnis actus vel est bonus vel malus. **¶** Actus dicitur malus ratione aliquid cuius prout dicitur in actu fundatur sed prout dicitur et habitus non bene medium circa prout susceptible. ergo omnis actus vel est bonus vel malus. **¶** Sed bonum et malum secundum primum in predicamentis sunt tria medietate. ergo in ea potest esse aliquid medium. et sic aliquid actus potest esse neque bonus neque malus. **¶** Aliquod actus secundum genus suum indifferentes se ut leuare festum causa aliquid bonum qui bonitatem habet malitiam precipue ex intentione finis prout autem ipsum finem esse indifferentem ad quem talis actus prout intentionem refertur. ergo actus remanebit omnino indifferens. **¶** Dicitur quod circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt omnes actus esse indifferentes. et aliquid per se bonos vel malos. Quidam vero nullum actum esse indifferentem. quilibet autem habet opinionem potest esse vera. Actus autem aliquid potest tripliciter considerari.

uno modo ratione sui generis. et sic omnis actus est indifferens quod ex hoc quod est actus non habet quod sit bonus vel malus. alio modo potest considerari ex specie sua quod habet ex materia vel obiecto. et sic aliquid actus est indifferens qui. scilicet ex materia sua non habet nec malitiam nec bonitatem rationem non autem omnis actus est talis. tertio modo potest considerari aliquid actus secundum individuum et sic oportet quod consideretur cum omnibus circumstantiis que ad actum concurrunt et sic nullus actus ex deliberativa voluntate procedens est indifferens quin sit bonus vel malus. et hoc quod si refertur in finem debitum est bonus. alias autem est malus. tenet enim voluntas deliberativa omnem actum referre in deum vel immediate vel mediate. et si enim non semper actu cogitet de deo tamen habitu semper refert in deum et quodammodo actu in quantum vis actualis intentionis precedentis remanet in actibus sequentibus. Et per hoc patet solutio ad obiecta.

Ad quartum sic procedit. et videtur quod actus iudicatur bonus vel malus ex voluntate quod enim habet aliquid quod ex specie sua prout in se ipsum. scilicet actio quod ex specie sua est bona vel mala ut ex se dicitur per bonitatem et malitiam actus non est semper iudicanda ex voluntate sed secundum seipsum. **¶** Actio mediate voluntate refertur ad finem sed aliquid do potest esse finis bonus et actio mala. ergo malitiam actus vel bonitas non semper iudicatur ex voluntate. **¶** Si malitiam actus vel bonitas per ex voluntate iudicatur per mercedem dicitur quod aliquid vult et facit. quod vult tamen bene autem est falsum. quod sic facit bonum est superfluum postquam illud aliquid vult. ergo non est verum quod bonitas vel malitiam actus iudicatur per ex voluntate. **¶** Sed est quod dicitur in Math. xij. Non potest arbor bona fructus malos facere. neque mala bonos pariter arbor autem designatur voluntatem. per fructum vero opera. ergo bonitas operum ex voluntate pensanda est. **¶** Aug. dicit quod voluntas est qua peccat et recte vivit. ergo bonitas ex voluntate iudicanda est. **¶** Dicitur quod voluntas potest dici bona vel mala per comparationem ad duo. scilicet ad finem primum quod est materia vel obiectum id est volitum ipsum et ad finem remotum. ex altero autem bonum non potest voluntas simpliciter dici bona sed solum secundum quod. ad hoc quod sit bona simpliciter oportet bonitatem currere in vitro quod. sed ad hoc quod sit mala simpliciter sufficit malitiam in alio tamen. siue enim quis velit malum propter bonum siue bonum propter malum propter malum voluntas est simpliciter mala sed tunc solum est simpliciter bona quod quis vult bonum propter bonum patet quod voluntas et actio per se concomitantur in malitia et bonitate secundum quod bonitas et malitiam continent ad meritum et demeritum. non autem secundum quod simpliciter rectitudinem inordinatam importat potest ei esse actio inordinata et tamen non est de merito. si omnino involuntarie fiat. si vero voluntarie iam erit et voluntas mala que vult malum et actio mala et sile est de actio et voluntate bona. **¶** Ad id. quod dicitur quod actus aliquid habeat aliquam rectitudinem vel inordinatorem ex seipso secundum quod dicuntur bone vel male ex genere tamen bonitatem vel malitiam moralem secundum quod sunt meritoze vel demeritoze laudabiles vel vituperabiles non habent nisi secundum quod sunt voluntarie. **¶** Ad id. quod dicitur quod bonitas que est ex ordine ad finem convenit actui ex voluntate. bonitas vero que est ex rectitudine actus convenit voluntati prout actum in quantum. scilicet voluntas vult bonum quod est actio bona et nisi utraque bonitas concurrat voluntas simpliciter dici bona non potest. **¶** Ad id. quod dicitur quod actus ad meritum primum essentialiter actus exterior nihil addit ad malitiam vel bonitatem nisi sit talis actus in quantum intendat vel remittatur voluntas. et hoc ideo quod talis bonitas consideratur in ordine ad finem ultimum. nec tamen actio est superflua quod actus adicit aliquid respectu primum accidentaliter. secundum quod per casum decor honestatis prout ex ea consequitur aliquid fructus ut edificatio primum vel relevatio miserorum.

DI.

XLI

Unq; intentio vt su

Quia dicitur est rē. **H**ic querunt quatuor
Primo vtrū absq; fide omnis actio sit
 pccm. **S**ecundo vtrū aliqua virtus pos-
 sit esse in infideli. **T**ertio vtrū ex timore seruili possit
 aliquid bene fieri. **Q**uarto vtrū omne pccm sit volun-
 tarium.

Ad primum sic pceditur. z videt q; omnis actio
 infidelis sit pccm. dicit enim Ro. xiiij. omne
 qd nō est ex fide pccm est. vbi glo. dicit. qd ois
 vita infidelis est pccm. vita autē hic p actu vi-
 te accipitur. ergo infidelis in quolibet suo actu peccat.

P. Omnis actus qui ex recta intentione nō pcedit
 est pccm. tenemur enī actus nros referre in deū fm q; dē
 .i. Corin. x. Omnia in glām dei facite. recta autē intē-
 tio nō pōt esse nisi p fidē. q; fides intentionē dirigit vt
 in lra habet. ergo ois actio infidelis est mala. **P.** De-
 fectus qui est in pmo principio. reducat ad omnia seqn-
 tia cum omnia sequentia regulent ex primo. sed infideli-
 tas est quidā defectus circa intellectū ex quo voluntas z
 ratio regulat. ergo infidelis habet z voluntatē z actōes
 distortas. z ita omnis eius actio est pccm. **S**ed cōtra h
 ad demonū obstinationē pccm. vt mala sit omnis eorū
 actio que ex voluntate deliberatiua pcedit. sed infide-
 les nō sunt damnati nec obstinati. ergo nō omnis actio
 eorū est mala. **P.** Consiliū nō datur nisi de bono. cō-
 siliat aut infidelib; vt aliqd faciant. etia; in infidelitate
 exntes. non ergo omnis eorū actio est pccm. **R.** dōm
 q; aliqua actio pōt dici infidelis duplr. vno mō p se. cū
 scz actio ex infidelitate pcedit. bec aut actō est infidelis
 inquantū hmōi. omnis aut talis actio cōstat qd est sim-
 pliciter pccm. alio modo dicit actio infidelis p accidēs
 que. s. nō pcedit ex infidelitate l; sit cum infidelitate. h
 autē nō est actio infidelis inquantū hmōi. hanc aut in-
 fidelē actionē cōtingit nō esse pccm. p infidelitatē enim
 nō totū bonū naturalē cognitōis aufert. z fm h q; aliqd
 manet ex eo pōt pcedere actus qui nō est pccm. **A**d p-
 mum ergo dōm q; glo. loquit de vita infidelis q; ex infi-
 delitate pcedit. qd p; ex intentōe apli ibidē loquit enī
 de illis qui a cibis in lege phibitis abstinebāt ppter infi-
 delitatē qua credebāt legalia esse seruāda v; pōt dici qd
 omnis infidelis vita dicit esse pccm q; est cū pccō. nullus
 enī pccm sine fide remittit. **Act. xv.** fide purificas corda
 eorū. **A**d ij. dō q; fides rectificat intentōz i deū pfecte
 pue requirit ad spm acquirendū. sed naturalis cogni-
 tio de deo pōt dirigē intentōz i deū si viret pccm. **A**d
 tertiu dōm q; rō illa pcederet. si infidelitas totā cogni-
 tionē intellectus puerteret qd p; esse falsū.

Ad scdm sic pcedit. z videt q; i infidelib; nō pos-
 sit esse aliq; vtus. charitas enī est mī vtutū et
 fidei fundamentū s; infideles carēt charitate
 et fide. g nō hnt aliquā vtutē. **P.** Fallus de
 narius nō est denari; q; vnū qd; ita se h; ad vey sic ad
 ens. g falsa vtus nō est vtus. sed sicut Aug. dicit vbi de
 e agnitio eterne vtutis falsa vtus est etiā in optis mori
 b; qd nō h; locū i infidelib;. g infideles nō hnt aliquā vtutē
P. Et d; in. viij. phisi. vtus ē dispositio pfecti ad opri-
 mū sed infidel nec pfecte boni eē possunt nec disponunt
 ad optimū qd est eterna felicitas. g in eis nulla vtus eē
 pōt. **S**z ex frequēti bñ agere fit hō vtuosus vt d; in
 scdo etbi. s; infidel possūt frequēter bñ agere. g possunt
 fieri vtuosi. **P.** Fortitudo quēdā vtus est. bec aut in
 quibusdā infidelib; maxime fuit q; ppter bonū vtutis pi-
 cula intrepide sustinuerūt g vtus pōt esse in infidelib;. **R.**
 dōm q; vtus pfectio qdā est aliqd aut pōt dici p;

fectū simplr z fm qd. **S**implr quidē pfectū d; qd habz
 quicqd natū est hē z debet hē ad minus p tpe illoz ta-
 lis pfectio in infideli esse nō pōt q; nō habet ea quib; or-
 dinet ad bñtudinē q; debet z possunt bñ in hac vita fm
 qd hō perfectū pōt dici q; habet tilla q; pñet ad aliqd
 spālē pfectōis modū z talis pfectō pōt esse i infideli q;
 pōt hē illa bona q; hō natus est cōsequi ex pñis natu-
 ralib;. z iō vtus in infideli esse nō pōt fm pfectū sui rōes
 sed solū fm imperfectā z hmōi sunt vtutes pollice de q;
 bus pbi tractauerūt. z in quib; clauerūt plures gētiliū
 Et p hoc p; solutio ad obiecta.

Ad tertiu sic pcedit. z videt q; nō qd fit ex ti-
 more fuili male fiat. illud enī q; null; male vt-
 tur est vtus. g illud q; null; bñ vtutē pccm vt-
 ritū. si g ex timore seruili nihil bñ fiat. videt
 q; timor fuilis sit vitii. z sic non erit a deo qd est cōtra
 glo Ro. viij. **P.** Null; male agēdo dispōit ad bonū cū
 p;trariū nō sit dispositio ad suū p;trariū. s; timor fuilis
 disponit ad charitatē. introducit enī charitatē sic seta
 linū vt dicit Aug. Non ergo qd fit ex timore fuili ma-
 le fit. **P.** Pccōres nihil agūt ex amore. q; charitatē nō
 hnt nec ex timore initiali vel casto q; sine charitate non
 est g qd agūt boni agūt ex timore fuili. si g qd ex timore
 fuili agūt nō bñ fit. videt q; qd pccōres agūt male agūt
 qd est fm. g er p mū. s. qd qd fit timore fuili male fiat
Sz illud qd male nō fit p se s; cū charitate. s; cū
 charitate nō pōt eē q; aliqd bonū agat ex timore fuili. g
 qd fit ex timore fuili male fit. **P.** Sicut se bz cupi-
 ditas ad psecutōes boni charitatē ita se bz timor fuili ad
 vitatōz mali pene. s; qd fit ex cupiditate male fit. g qd
 fit ex timore fuili male fit. **R.** dō q; tūc aliqd dē
 fieri ex timore fuili. qñ agēs in agēdo bonū pncipalr bz
 oculū ad penā quā intēdit vitare. z sic p; q; volūtas a
 magis repugnat malo pene q; malo culpe. p quā dē offē-
 dit. z nisi penā timeret iniquitatē pmitteret. hoc aut ad p-
 ueritatē volūtatē pñet. q; qñto aliqd malū magis odit
 tanto p;riū bonū magis amat. z sic bonū nature qd ppe-
 nam tollit magis amat q; bonū increatū. qd est puerie
 volūtatē. qd at fit ex pueria volūtate male fit qñtūq;
 sit bonū ex genere. vñ qd fit ex timore seruili male fit.
Ad p mū g dōm q; timor fm q; qñdā reuerētia dei im-
 portat bonū est z donū dei. s; ipa fuilitas vitii est ex q;
 cōtingit. q; qd eo fit male fit. **A**d ij. dōm. ex h ipso
 q; aliqd assuecit ad faciendū bonū l; nō bñ. seqd qd qñ
 q; libet faciat bonū z p hūc modū pñit qd timor fuili
 disponit ad charitatē. **A**d ij. dō. q; l; infideles nō
 habeāt charitatē habēt tñ naturalē dei dilectionē. ex q;
 multa facere possunt. z sic nō sequit q; qd agunt ex
 timore seruili agant.

Ad quartū sic pcedit. z videt q; nō oē pccm sit
 volūtariū. qd enī hō nō pōt vitare nō est volū-
 tariū s; hō absq; gā nō pōt vitare pccā mortā
 nec venia. etiā in gā etnā. g nō oē pccm est volūtariū.
P. Rō pccī formalr ex dformitate suū. s; dformitas
 pccī nō ē volūtaria. g pccm nō d; volūtariū dicit **P.** Il-
 lud qd ē i gū est i volūtariū sed multa pccā p i gūtiā cō-
 mētūt. g nō oē pccm est volūtariū. **S**z p frustra pbi-
 bet nob. qd nō ē in nra volūtate pñitū. s; pccā phibēt
 nob lege diuina in q; nihil est frustra. g pccā sūt volūtaria
P. Involūtariū meret miam z veniā. vt d; in. iij. etbi.
 pccā hō merent penā. g pccā nō sūt involūtaria. **R.**
 dōm q; in culpā iputari nō pōt alicui nisi illud cui nō est
 cā. vñ cū pccā hōi iputent ad culpā. optet q; pccōz ipse
 sit cā. coz aut q; involūtariē cōmittunt nō est cā ille q; cō-
 mittit. s; h qd ad cōmittendū cogit. vñ opz oia pccā fm
 q; rōem culpe hnt volūtaria eē z p h bñ in volūtate esse d;
 pccm sicut in causa qñis nō semp sic in subiecto. **A**d

primū ergo dō; qz hō nō possit vitare omnia pēta sicū
dicitū est pōt tñ vitare singula vt s̄ patuit. ¶ Ad scdō; dō
qz hō nō velit deformitatē pēti vult tñ illud ad qd
de necessitate sequit pēti deformitas et hoc pētm vo-
luntariū sit. ¶ Ad tertiu dōm q pēta que p ignorantia
cōmittunt vñ sunt ex tali ignorantia que t ipa pētm est
inquantū est aliquo mō voluntaria vel ignorantia illa nō
est talis que excludat voluntatē pēti qz nō ignorant oia
ex quibz causat pēti deformitas. Si tñ ignorantia nul-
lo modo esset pētm si tolleret penit inuoluntariū et qd
ex ea sequeretur nō haberet rōnem pēti.

DI

XLII

De autem voluntas

Quia autem voluntas mala ē. ¶ Dic querunt quatuor. ¶ Pri-
mo vtrū actio et voluntas sit vnū pētm vñ
duo. ¶ Scdō de differentia pēti venial-
et mortali. ¶ Tertio de duobz radicibz pēti. scilicet timore et
amore. ¶ Quarto de numero capitaliū viciōz.

Ad primū sic pcedit. et videt q voluntas et actio
sunt diuersa pēta. pētm enī in aliquo actu pō-
sit vt supra habitū est. ergo vbi nō est idem
actus nō est idem pētm. sed nō est idem actus
voluntatis interior et exterior. ergo sunt diuer-
sa pēta. ¶ Scdō. Pētm dicitur ex hoc qd legi dei p̄triat sed
diuersis pēptis. phibet actus interior et exterior. hec enī
sunt duo pēpta decalogi nō me habebis. et nō concupi-
sces. Exo. xx. ergo sunt diuersa pēta. ¶ Scdō. Si voluntas
et actio sunt vnū pētm hoc aut pētm cōmissum est cum
aliquis voluntate in pētm consentit sequet qd cum agit
actu exteriorē nullū pētm cōmittat qd est incōueniens.
ergo et primū. scilicet q voluntas et actio nō sit vnū peccatū.
¶ Scdō. cōtra eadē est actio instrumētū et principalis agē-
tis. sed membra quibz actus exterior exercet sunt instru-
menta a voluntate mota. ergo idem pētm est qd sit p vo-
luntatē et p exteriora membra. ¶ Scdō. Diuersa pēta inor-
dinalia sunt seorsum et distinctim confitenda sed nō re-
p̄tur vt homo distinctim confiteat voluntatē interiorē
et actū exteriorē. ergo voluntas interior et actus exterior
sunt vnū pētm. ¶ Scdō. dō; q voluntas interior dupliciter
pōt considerari. vno mō fm q est actus exteriori coniuncta
et sic est idem pētm voluntas interior et actus exterior
cū act⁹ exterior rōez culpe psequit ex hō qd ē voluntari⁹. alio
mō pōt considerari fm qd ē ab actu distincta vt si aliq p̄-
mo informat⁹ p̄sentiat erp̄stia eā actu exerceat et sic
sunt diuersa pēta oportet enī qd qñ act⁹ exterior impleat
etiā itio; voluntatē act⁹ interet sic sibi duo act⁹ voluntatē
et psequens duo pēta. Et phoc patet solutio ad obiecta.

Ad scdōm sic pceditur. et videt q pētm mortale
cōtra veniale incōuenienter diuidat. species
enī ab inuicē distinguunt p ea que sunt de
essentia specierū. sed distinctio mortalis et ve-
nialis pēti sumitur penes reatum qui nō est de essentia
pēti qd p̄t ex hoc qd pētm transit actu et remanet reatu
ergo incōuenienter pētm mortale cōtra veniale diuidit.
¶ Scdō. Omne pētm tollit vtrū cum pētm vtrū cōtrarie
tur. sed virtus nō tollit nisi p pētm mortale. ergo omne
pētm est pētm mortale sic diuisio nulla ē. ¶ Scdō. Mor-
tale pētm et veniale adiūctē differētiā p ordinē ad
p̄ceptū. nam pētm mortale est p̄tra p̄ceptū nō aut p̄-
ceptū veniale. cum ergo p̄ceptū sit extra essentia pēti. vñ
detur q incōuenienter pētm p mortale et veniale distin-
guat. ¶ Scdō. p̄tra culpa ē meritū pene sed diuersē pene
veniali et mortali pēta debent. vt i lra b3. ḡst diuisa pēta
¶ Scdō. Pētm veniale est dispositio ad mortale. s3 dispo-
sitiō ē habitū diuidit vt p3 i p̄dicamētis. ḡt veniale cō-

tra mortale. ¶ Scdō. dōm q diuisio pēti p mortale et veni-
ale sumit penes reatū ad penā. nam pēta illa quibz eter-
ne mortis pena debet mortalitas dicunt. ea vero que faci-
le venia psequunt dicunt venialia. qd cōtingit tripliciter.
vno mō ex causa vt cum aliq pētm cōmittit p ignoran-
tiam vel infirmitatē que sunt ratio facilis indulgentie
alio modo ex cūctu vt cum culpa que cōmittēdo fuerat
mortal obligado ad penā eternā p p̄fessionē facta est ve-
nialis manente obligatōe ad penā t̄palē. tertio mō dicit
tur veniale ex ḡne et sic accipit hic et tunc differentia mor-
talis et venialis peccati sumitur in ordine ad charitatē
nam ille actus q ex suo genere p̄uat aliqd qd requirit cha-
ritas dei et primū est pētm mortale ex ḡne sicut idolatria
homicidiū et filia. actus vero qui hoc non tollit. aliquā
tñ inordinatōē hīs est pētm veniale ex genere. cōtin-
git tñ id qd est fm suū genus veniale fieri mortale. si in
eo finis voluntatis cōstituat qz hoc erit iam cōtra hoc qd
charitas dei requirit. vt. s. in eo solo voluntatis n̄e finis
cōstituat. ¶ Ad primū ergo dōm q l3 reat⁹ maneat post
actū pēti. est tñ essential pēti effect⁹. qz ex hō ipō qd pētm
cōtra deū est cōmissū aliq pene est debitor qd quidē de
bitū dimittit. qñ macula culpe p ḡram delet. et pcedens
inordinatio pēti p satisfactōez expiat. ¶ Scdō. dōm q
pētm veniale nō tollit vtrū habitū qz charitati nō cō-
trariat que est m̄ vtrū impedit autē vtrū actus. vñ
conueniēter cōtra mortale distinguit. ¶ Scdō. dōm q
qz oia p̄cepta diuine legis in finē charitatis ordinant. iō
sumit differentia pēti mortali et veniali p differentia ad
p̄cepta legis. que tñ si nulla essent explicite data mane-
ret p̄dicta differentia p ordinē ad charitatē.

Ad tertiu sic pcedit et videt q incōueniēter due
radices pēti assignent. scilicet timor et amor vt enī
habetur Eccl. x. Initiū omis pēti supbia hoc
aut sub neutro horz comprehendit. ergo incon-
ueniēter radices pēti tangunt. ¶ Scdō. Diuisio debet
fieri p opposita timor aut nō opponit amor. s3 spei ma-
gis. cum timor sit in irascibili. amor in concupiscibili. ḡ
incōueniēter timor et amor radices pēti ponuntur.
¶ Scdō. Radix arboris nō est arbor. ergo nec radix pēti est
pētm. sed timor male hūilians. et amor male inflāmas
sunt quedam pēta. ergo nō debent poni radices pēti.
¶ Scdō. Contra cisde generat virtus et corrupit. vt patet
in. ij. Et hī. sed timore et amore ordinate habitis exerce-
tur actus virtutū. ergo et ex timore et amore inordinati
vicia oriunt. ¶ Scdō. Pētm ex voluntate pcedit. sed volū-
tas vel bonū. psequit qd sit p amorē. vel malū fugit. qd
sit p timorē. ḡ radices pēti sunt amor et timor. ¶ Scdō.
dō; q radix in peccatis dicit metapho. ad similitudinē
radicis arboris in qua sunt duo cōsiderāda. vnū est qd
radix est p̄cipiū nutritōis arboris. in quo differt a sū-
mitate arboris. q est etiā qd a arboris p̄cipiū. aliū est
qd radix est p̄cipiū p̄cipiū arboris. et ei coniunctū. p
quod differt a semine. pētm aut fomentū suscipit ex cō-
uersione ad bonū cōmutabile psumat vero in auersione
vbi est quasi quedā sūmitas pēti. radix vñ hōi quidez
in cōuersione qñ remotū p̄cipiū est fomes originalr
tractus. et etiā cōsequunt amor sui inordinat⁹. ex q oia
mala affectio oritur. prima aut p̄cipia quasi cōiuncta
ad pētm incitātia sunt cupiditas alicui⁹ boni t̄palis cō-
sequendi. et timor alicui⁹ mali t̄palis qd aliq vitare nō
titur p pētm. et iō timor et amor ponit hic pēti radices
¶ Scdō. primū ḡ dōm q supbia respicit p̄cipiū ex p̄re auer-
sionis. vñ pōt dici aliqd peccati initium. sed nō radix.
¶ Scdō. scdōm dōm q timor ex p̄re obieci amor opponit
nam timor est de malo. amor vero de bono et p̄ter hoc
ex opposito diuidunt. ¶ Scdō. tertiu dōm q timor et cupi-

ditas siue amor fm q noiat actū peccati nō sunt radi/ ces. sed fm q noiant passionēs.

Ad quartū sic pcedit. z videt q incōuenienter septē capitalia vicia in lra noient. Capitalia enim vicia principalia dicunt. principalia vō sunt mortalia. cum ergo mltā sunt pctā mor/ talia que hic nō noiant neq oia que hic numerant sint mortalia videt q incōuenienter. vij. capitalia vicia noien/ tur. ¶ **V**icia capitalia dicunt ex quibz alia pctā ori/ untur sed ex quolibet pctō alia pctā oriunt. q pctm qd/ liber pōt dici capitale. ¶ **B**reg. dicit qd ex supbia oia oriunt. ergo ipa sola debet dici viciū capitale. ¶ **I**n/ anis gloria ex supbia nascit. sed caput nō orit ab alio. er/ go inanis gloria nō debet dici capitale z sic male nume/ rantur hec septē vicia capitalia. ¶ **S**ed cōtra viciū z vir/ tus opponunt sed septē sunt principales virtutes. s. tres theologicē z. quattuor cardinales. ergo septē debēt esse vicia capitalia. ¶ **R**. dōm q viciū aliqd dicit capitale dupliciter. vno mō qz est dignū pena capitali z sic nō su/ micur hic. alio modo qz est caput alioz vicioz z b mo/ do hic accipit. Dicit aut aliquod pctm esse caput alioz per modū quo pncipes dicunt capita ppoz. Princeps autē ordinat ppos sibi subditos ad ppiū finem. vñ illa pctā capitalia dicunt que habēt fines pncipales ad qō nata sunt vt plimū alia pctā ordiari z hic est vnus mo/ dus quo pctm oritur ex pctō vt supra dī. xxv. dicitur est finis aut ad quē nata sunt pctā ordiari. aut est obiectū cōcupiscibilis. aut irascibilis. Concupiscibilis autē du/ plex. vnū est bonū adipiscendū z hoc vel bonū exterius respectu cuius est auaritia. vel bonū est qd est delectabi/ le carnis qd est ordinatū. vel ad pseruationē in diuidui respectu cuius est gula vel ad puerfationē speciei respec/ tu cui est luxuria. aliū obiectū est malū vitādū z dico malū qd reputat bonū cupiti impediriū. quod quidē impedimentū vel est in ipō cupiscente z sic est accidia que abhorret laborē spūale inquantū impedit corpale iocunditatē vel est in alio z sic est inuidia que trīstā de bono alterius. put estimat impediriū ppiū boni. irascibi/ lis etiā obiectū est vel bonū arduū adipiscendū respec/ tu cuius est supbia vel inanis gloria. aut est malū de/ pssum repellendū. z sic est ira ex parte vero rōnis nō ac/ cipitur viciū capitale qz bonū rōnis nō mouet ad pctā sed magis ad actus virtutū. nec in rōne est pctm nisi p viam defectū qui nō habet rōnem finis mouentis. vñ dī infidelitas nō ponit pctm capitale. nec alia bmoī. ¶ **A**d primū ergo dōm q pctā capitalia dicunt principalia in/ quantū sunt principia alioz. non qz sint alijs grauioza put pctā mortalia principalia possunt dici. vñ nō opor/ tet omnia pctā mortalia dici capitalia. nec etiā omnia pctā capitalia in omnē euentū esse mortalia. ¶ **A**d scōz dōm q in mortalibz pssiderat illud qd frequēter accidit lz aut ex quibzlibz pctis quelibet oriri possint modo p dicto frequēti tamen aliqua ex aliquibz oriunt et fm hoc quedaz pctā ponunt specialiter quorundā capita. ¶ **A**d tertiu dicendū q licet ex supbiōza omia vicia ori/ ri possint frequēti tamen ex ea z. primus aliqua spe/ cialia oriunt z quedā alia ex alijs sed tamen **B**regori/ hac rōne non ponit supbiām inter vicia capitalia. sed omnium capitaliū caput loco aut eius ponit inanem gloriā. que est prima filia supbie. z ex hoc piz solutio ad quartum.

DI.

XLIII

Et pterea quoddaz

genus pcti zē. ¶ **H**ic querunt quattuor

¶ **P**rimo vtrū pctm in spm scm sit spe

ciale peccatū. ¶ **S**cō de specibz eius. ¶ **T**ertio vtrū sit irremissibile. ¶ **Q**uarto quibz conueniat in spm scm peccare.

Ad primū sic pcedit. z videt q pctm in spm scm nō sit speciale pctm. peccare enī in spm scm est ex certa malicia peccare. s. fm qd li/ bet genus pcti pōt aliqd ex certa malicia pec/ care. ergo pctm in spm scm nō est aliqd speciale peccatū. ¶ **P**ctm in spm scm. diuidit cōtra pctm ex ignoran/ tia. z ex infirmitate. sed peccare ex ignorantia vel infirmi/ tate nō nominat speciale genus pcti. ergo nec pctm in spm scm. ¶ **M**alū scdm dionī. est pter voluntatē nullū aut appetit malū nisi put est apparet bonū. ergo nullū pctm est ex certa malicia sed ignorantia. z sic nullū genus pcti est in spm scm. ¶ **S**ed cōtra peccatū in spm scm. distinguit ab alijs pctis. vt piz **M**atth. xij. ergo est speciale genus pcti. ¶ **G**rauitas pcti sequit specē eius. sed pctm in spm scm. grauitate distinguit ab alijs pctis. ergo est speciale gen/ us pcti. ¶ **R**. dōm q pctm in spm scm dicit duplr. vno modo qn quis peccat spāliter cōtra psonā spm scm. sicut machedo. qui dixit. n. esse creaturā. z sic non accipit hic. Alio mō dicit pctm in spm scm. qd est cōtra attributū. n. et sic accipit hic. attribuit aut. n. bonitas p appropriatōz qn/ dam sicut p pōtētia. z filio sapiā. vñ sicut pctm qd sit ex infirmitate est cōtra ptem. qd est ex ignorantia ptra filiū ita ex certa malicia ptra. n. ex certa at malicia aliqd pec/ car. qn existēs certus de pcti malicia ex electiōe id opat. et nō ex passione que pntet ad infirmitatē. qd quidē cō/ tingit duplr. vno mō ex inclinatioē habitū. habēs enim habitū luxurie ppiū iudicio nō ex passione incitat. p/ rumpit in actu luxurie. z sic peccare ex certa malicia nō dicit speciale gen/ us pcti. nec ppiē est peccare in spm scm. alio mō ptingit ex hoc qd aliqd abijcit ea q p pctō retraheret z pciue que pntent ad bonitatē diuinā sicut mīa. quaz repellit despatō. z sic ppiē est pctm in spm scm. n. est spālē gen/ us pcti cū hēant speciale materiā. s. retrahēs a pctō in qua/ tum repulsum. ¶ **A**d primū q dōm q in pctō in spm scm. iungunt duo pctā. vnū. s. qd ppiē est pctm in spm scm. vt repel/ lere mīam p despationē vel iusticiā p psumptōz. aliud ē actus pcti. q ex hoc sequit vt fornicatio vel qd aliqd aliū sic ergo quātū ad scdm actū q sit ex certa malicia nō est spālē pctm. sed quātū ad primū qui est ipa certa mali/ cia. ¶ **A**d scdm dōm q infirmitas vel ignorantia pntet ad excusatōz pcti. vñ nō addūt spālem rōem pcti. s. ma/ licia pctm aggrauat. z ideo nō est sile. ¶ **A**d tertiu dōz q aliqd nō dicit ex certa malicia peccare. qz ipm malū ei placeat rōne mali. sed illud qd certū est ei esse malū. sed in eligēdo errat puerlo iudicio rōnis eligēdo qd nō est eligendū. qui quidē error ad ignorantia non pntet sed ad maliciām.

Ad scdm sic pcedit. z videt q spēs pcti que sūt in spm scm incōuenienter in lra ponant. si des enim pcedit spem z charitatē. sed despera/ tio que opponit spem ponit pctm in spm scm actum. ergo infidelitas que opponitur fidei spēs pcti in spm scm debet poni. ¶ **I**llud qd pōt esse ac/ cidens cuiuslibet pcti nō debet poni spēs alicui pcti. sed impnia pōt esse accidēs cuiuslibz pcti ergo nō debz poni spēs pcti in spm scm. ¶ **D**iscēbia dei est in/ finita. spēs aut homis est finita g nunq supflue pōt bō de deo sperare. g psumptio que ad supfluitatē spēs pcti/ net non debet poni pctm in spm scm. ¶ **N**ullū pctm qd cōmittit ex infirmitate vel ignorantia est pctm in spm scm. sed psumptioz despatio z alia q hic tangit pof/ sunt ex ignorantia cōmitti vel ex infirmitate g nō sunt

petra in spm sanctum. ¶ **I**nuidia est vnu de septē vicijis capitalibz sed alia nō ponit spēs petri in spm sanctum. ergo nec inuidia. In petriū ē qd in lra determinat p aucto-ritates scōz. ¶ **2**o dōm q sicut dictū est petm in spm sanctū ē: cū quis a se abijcit ea p que a petro retrahi possit retrahit aut hō a petro vel cōmissio vel cōmittēdo. a cō- missio p pñiam ad quā duo requirunt. s. ppositū decet- ro nō peccādi qd repellit obstinatio et dolor de petro pteri- to qd repellit impnia. a petro vero cōmittēdo retrahit timor dei et amor. timorē repellit psumptio. amor vero psumponit spem et fidē. fidē repellit ipugnatio vitaris agnitione. spem desperatio. amorē charitatis inuidētia fra- terne gfe et sic sunt septē spēs petri in spm sanctū. que i lra po- nunt. ¶ **A**d primū ergo dōm q infidelitas petri in spm sanctū. ponit nō pōt qz habet quendā defectū cognitiōis et sic ad ignorātiā pñet sed loco eius ponit impugnatio veritatis agnitione. ¶ **A**d scōm dōm q impnia dupl'r acci- pitur. vno mō ppositio nunqz penitendi et sic est specia- le petm et ponit spēs petri in spm sanctū. alio mō p actuali im- pnia. put. s. aliqz nō penitet vsqz ad mortē sic est circū- stantia petri. tñ Aug. videt velle i lra retractatōnū. qd hec circūstantia requirit ad hoc qd aliqz petm sit in spm sanctū. ¶ **A**d tertiū dōm q hō nō pōt nimis de dei mi- sericordia sperare: pōt tñ de ea sperare inordinate cum spēs oīno timorē expellat. ¶ **A**d quartū dōm q hōi nō sunt petm in spm sanctū. nisi cum aliqz ex certo pposito et p se aliqz istoz cōmittit. ¶ **A**d quintū dōm q inuidia de pfectu primi nō est petm in spm sanctū. s. inuidia p de- fectu diuine gracie sicut iudei inuidebant fidei christi diuulgationi.

Ad tertiū sic pcedit et videt q petm in spm sanctū. nō sit irremissibile remissio cñi petro. fit p bo- nitatē spm sancti. hoc aut omnē grauitatē culpe excedit. g nullū petm est irremissibile. ¶ **P**rimū dōm idē ē angel' casus qd hōibz mors. s. angel' p- casum in hoc ceciderūt vt petra corz essent irremissibilia ergo petm hōibz aī mortē nō est irremissibile. ¶ **2**o dōm. ar. se habz ad bonū et ad malū. sed in hac vita. li. ar. hōis nō est determinatū ad bonū vt peccare nō possit g nec est determinatū ad malū vt redire ad statū iusticie nō possit sic nullū eius petm est irremissibile. ¶ **S**ed cōtra est qd dicit 2o dōm. xij. qui peccauerit in spm sanctū. nō remittet ei nec in hoc seculo nec in futuro. ¶ **R**es- pōda causa remouet effectus. sed spū sanctus est causa res- missionis petri. ergo petm qd specialiter gfe spū sancti op- ponitur est irremissibile. ¶ **2**o dōm. dicendū q irremissibi- litas petri in spm sanctū pōt intelligi dupliciter. vno modo ita qd nunqz remittat et sic petm in spm sanctū dicit irre- missibile. si accipiat cum circūstantia finalis impenitē- tie sic accipit Aug. Petm ei de q aliqz nō penitet vsqz ad mortē nūqz remittet. alio mō pōt dici irremissibile qz nō defacili remittit qz quis aliqz remittat. Et hoc contingit ex tribz. primo qz non habet in se causam excusantē. v. allearē que ad facilitatē remissionis opet sicut habet petm qd ex ignorantia vel infirmitate cōmittit. sed qz cum ex electōne peccatur finis constituit in petro. a fine enim aliqz nō defacili auellit sicut nec a cognitiōne pñ- cipioz mutat. finis enim in operabilibz est sicut princi- pium in speculatiuis. tertio qz peccans in spm sanctū res- pellit a se ea quibz veniā mereri posset. et hec inter cete- ras causas est et portio. ¶ **E**t per hoc patet solutio ad ob- iectā.

Ad quartū sic pceditur. et videtur q primū pec- catū hōis nō possit esse in spm sanctū. hoc enim petm est ceteris grauius sed paulatim homo fit pessim' sicut et paulatim fit pfectus. ergo

primū petm hominis innocētis nō potest esse petm in spm sanctū. ¶ **P**rimū petm innocētis potest esse in spm sanctū maxime videt q primus hō et diabol' in spm sanctū peccasset. s. hoc nō est ver. nam adam in aliq' fuit seductus fm Aug. et sic ex ignorantia peccauit diabol' et potentia appetijt et sic videt in ptem peccasse ergo primū petm hominis innocētis non pōt esse in spm sanctū. ¶ **P**etm in spm sanctū est petm ex certa malicia sed certa malicia quoddā petm est. ergo primū hōis petm nō pōt esse in spm sanctū. ¶ **S**ed cōtra petm in spm sanctū ex voluntate pcedit sed voluntas libera ē ad oīa volūta. ergo statim pōt pdirē in petm in spm sanctū. ¶ **P**etm ade quantū ad aliqd ceteris fuit graui'. g peti grauitas nō impedit quin hō statim possit in spm sanctū peccare. ¶ **2**o dōm q sicut dictū est ex certa mali- cia cōtingit peccare dupliciter. vno modo p inclinātiō- habet et sic ex certa malicia peccare nō pōt homo statim a principio. sed postqz habitū peti et pluribz actibz acq- siuit. vñ pbs. in. v. Ebi. dicit qd difficile est iniusta face- re p modū quo iniustus facit. alio modo peccat aliqz ex certa malicia expellēdo retrahētia a petro qd pōt hō sta- tim facere. vñ cum hoc ppe sit peccare in spm sanctū sta- tim a principio pōt hō i spm sanctū peccare. ¶ **A**d primū g dōm q pfectio vtriusquē ad modū agendi nō inest homi statim sed quantū ad genus facti pōt statim inest qz quātūcūqz pfectū actū pōt homo statim faceret silr est de petro. ¶ **A**d scōm dōm q petm primi hōis et ange- li non fuit in spm sanctū fin q est speciale petm. qz vterqz peccauit ex supbia. quātū vero ad circūstantiaz peccati vtrunqz fuit in filii qz nō pñderauerūt que pñderanda erant ad euitatiōnē petri. ¶ **A**d tertiū dōm q ipa mali- cia ex qua aliquod petm pcedit est petm i spm sanctū vñ nihil. pñbet ipm esse primum.

DL.

XLIH

¶ **Q**uest predictā cōside-

rationem et. ¶ **H**ic est duplex questio. ¶ **P**rima de causa potētie. ¶ **S**ecunda de obediētia. ¶ **A**ltera circa primū querunt duo

¶ **P**rimo vtrū potētia peccādi sit a deo. ¶ **S**ecundo vtrū omnis pñs pñationis sit a deo.

Ad primū sic pcedit et videt q potētia peccādi nō sit a deo. illud enī qd sequit creaturā fm qd ex nihilo nō est a deo qz nō esse nō habet deū causā sed posse peccare cōpetit creature fm qd est ex nihilo. ergo potētia peccādi non est a deo. ¶ **P**otētia peccādi est p se causa peccādi. si igit de- est causa potētie peccādi et petm erit a deo qd est incōue- niens. ¶ **E**ffectus habet similitudinē sue cause. sed in deo nulla potētia peccādi est. ergo ab eo potētia peccan- di non est. ¶ **S**ed cōtra omne ens est a deo sed potētia peccādi est qdā ens. ergo est a deo. ¶ **P**otētia eadē est oppositōz sed potētia bñ agendi est a deo. ergo et po- tentia peccādi. ¶ **2**o dōm q posse peccare est posse age- re actū deficientē. deficere vñ in actu ex defectu potētie pñgit. vñ impotētia peccādi est aliqd potētie fm qd est principū act' petri. et sic potētia peccādi est a deo est etiā in ea aliqz defect' fm que sequit in petro defect'. et sic nō est a deo. ¶ **A**d primū g dōm q rō illa pcedit potētia peccādi ex pte defect'. ¶ **A**d scōm dōm q potētia peccā- di est a deo. sicut et lra actus peccādi. sed sicut deo mi- tas peti nō est a deo ita nec defect' potētie. ¶ **A**d tertiū dōm q effect' diuin' imitat' deū. sed impfecte. vñ qd est in deo sine defectu. in creatura est cū defectu.

Hic scdm sic pcedit. et videt q non omis platio sit a deo. nihil eni qd a deo fit puerse fit s; qui dam ad platone puerse pueniut vt symonia ci et violenti. q non omis platio est a deo. ¶ **P.** Quia do sit ordiat a se vt dicit ro. vi. xij. s; i aliqb platof b; e inordinatio. qz ordine iusticie no sequi ut. q non ois platio est a deo. ¶ **P.** Ro. xij. pbat aplus. q prati non est resistendu. qz pras est a deo. sed prati alicui platois est resistendu. s. demonis. q omis platio est a deo. ¶ **S.** cotra est qd dicit prouer. viij. p me reges regnat et legu co ditores iusta decernut. ¶ **P.** Ro. xij. dicit no est pras nisi a deo. sed omis platio in aliqua prate fundat. q omis platio est a deo. ¶ **P.** ddm q in platoe tria possunt cossi derari. primu est ipe platois ordo. quo quida alijs pferunt qd ad pulchritudine vniuersi pntet et qd da bonu est. vñ est diuie sapiencie effectus. scdm est modus quo ad prelacione puenit qui qnqz malus est. et no est a deo. qn qz vero bonus et a deo. tertiu est platois vsus qui qn bonus est a deo est. no aut qn est malus. ¶ **Ad** primu ergo ddm q ro illa pcedit de modo adipscedi platoy. ¶ **Ad** scdm ddm q ro illa pcedit de vsu platoy. ¶ **Ad** tertiu ddm q diabolo pcedit a deo pras tanqz hosti ad impugnandu. ad exercitandu no tanqz regi ad gubernanduz et ideo est ei resistendu.

Deinde querit de obedientia. ¶ **Et** circa hec qrun duo. ¶ **Primo** vtru platoy ho obedire teneat. ¶ **Secundo** vtru superioribz platoy semp ho mo magis teneat obedire.

Ad primu sic pcedit. et videt q subdit platoy no semp teneat obedire. grauior eni est seruitus pti qz seruitus hominis. sed p gram xpi ho liberat a fuitute pti Ro. vi. liberati a pcto seru facti deo. q multo magis liberat a seruitute hois no ergo semp xpiani tenent suis dñis obedire. ¶ **P.** filij regum no tenent hostibz regu obedire. sed hoies iusti sunt filij eterni regis. s. dei Ro. viij. Ipe spūs testimoniu reddit spūi nro qd sum filij dei. q cū infideles et pctores sint hostes dei. videt q iusti hoies infidelibz et pctoribz obedire no teneant. ¶ **P.** Maxime vident ad obedientia platoy religiosi teneri q obedientia pfitent s; ipe no tenent obedire i oibz suis plat. vñ dicit Bern. in li. de dispensatione et pceptonibz plat. phibeat ho. que pmisi nihil pl' exigit qz pmisi. q nec aliq subditi suis dñis obedire tenent. ¶ **S.** est qd dicit. i. pe. ij. serui subditi esto te dñis vris no tm bonis et modestis sed etiā discolis s; in subiectoe obedientia includit. q subditi suis plat obedire tenent. ¶ **P.** Math. xij. Reddite q sunt cesari cesari et q sunt dei deo. s; inter alia q cesari debebant erat vt eius pceptis et legibz obediret. q subditi tenent obedire dñis rpalibz pter obedientia quā debet deo. ¶ **P.** d d q sicut diuina pudentia regunt res naturales quodā ordine ita et res hūane. in gubernatōe a sit rerū naturalū talis ordo attendit qd deus infima p supiora mouet sicut habet ab Aug. in. iij. de trini. et filij i rebo humanis oportet qd inferiores a deo mouentibz supioribz gubernent. mouent aut platī suos subditos p impiū vñ sicut quilibet tenet subesse diuie puidētie. ita et obedire suis platīs. sed in hac obligatiōe sunt tria attendēda quorū primū est vt plat' iuste platōis locū obtrineat. alias si p potentia occupauerit no tenent subditi ei obedire nisi eius platio sit ratificata p consensum subditoz vel auctoritatem alicui' supioris. scd; est vt pcepta nō pponat cōtraria diuinis pceptis. sic enī pcept cōtra ordinē diuinē puidētie. vñ subditi ei obedire nō deberēt. sicut nec

diuine puidētie repugnare. tertiu est vt pcepta pponat hīs ad q se extēdit sua platō alias subditi ei nō tenerēt obedire sicut si princeps secularis vellet dispōere de spūali bus suo pcepto. ¶ **Ad** primū q ddm q subiectio qua bonū subdit' hoi est ex ordine diuine puidētie q quē ē subiectio qua hō subdit' pctō. et iō nō est sile. ¶ **Ad** ij. ddm q l; plat' inquantū est pctōz sit hostis dei. tm inquantū est plat' est dei minister. vt ps Ro. xij. et scdm hoc debet ei obedientia et reuerētia. ¶ **Ad** tertiu ddm q platio plati in aliqua religiōe se extēdit ad ea q sunt illius religionis fm regulā ordinata vel explicite sicut pcepta regule vel implicite sicut penep culpis et mutua obsequia et in hīs non est dubiū qd subdit' tenet plato obedire. i hīs vero que sunt regula grauiora cōiter dicit qd obedire nō tenet. qz hmoi ius platōis excedit. filr etiā de hīs que sunt cōtra deū vel cōtra regulaz malū est qd obedire nō tenet de indifferentibz vero est diuersa opinio qbusdā dicētibz. qd religiosus in hīs tenet obedire plato qbusdam qd nō. tm pfecte obedientie est obedire in omnibz q non sunt cōtra deum.

Ad scdm sic pcedit. et videt q nō sit magis obediendu supiori plato q inferiori. supior eni ē spūalis platio qz rpalis. si q supiori plato semper esset magis obediendu videtur q quantū ad omnia esset magis obediendu spūali prelato qz rpalī. ¶ **P.** Archieps epō supior est sed in qbusdā subdit' epi magis ei obedire tenet qz archiepo. q nō sp supiori plato est magis obediendu. ¶ **P.** Epō est supra abbatē s; monach' plus tenet obedire abbati qz epō vel pape qz abbati obiam vouit nō epō vel pape. q inferiori plato aliqū est magis obediendu. ¶ **Sed** q platio causat obedientie debitu. q ei q est in supiori platōe pstituit maior obedientia debet. ¶ **P.** Ordo platōis in hūanis est sicut ordo motiōis in rebo naturalibz. s; i naturalibz qnto cā mouēs est supior tanto vehemēt' mouet vt p; in li. de causis ergo et in rebo hūanis quāto platus est supior tanto q' pceptū magis astringit. ¶ **P.** ddm q platio supior et inferior duplt se possūt hē. vno mō sic. qd tota platio inferior a supiori causet et disponat. sicut platio pcosulis se habet ad prātē impatoris vel prās ballui ad prātē regis aut epi ad prātē pape. et in talibz quantū ad omnia est magis obediendu supiori plato qz qd obediāt inferiori hoc nō ē nisi ex auctoritate supioris. alio mō se possūt hē hoc mō qd inferior nō totalr depēdeat a supiori. s; ambe pcedant ab vna suprema que inferiorē in quibz supponit supiori non aut in oibz sicut se hēt prās archiepi et epi. qz ordinatō dependet ex auctoritate pape qui immediate habet auctoritatē a dño iesu xpo. vñ vt talibz obediendu est magis supiori qz ad ea in qbus est supior nō aut quātū ad omnia et p hoc p; solutio ad pmi q obijciebat de platōe spūali et rpalī. qz vna nō totaliter depēdet ex altera. sed vtraq; a deo et iō vtriq; est magis obediendu in hīs in quibz accepit prelacionē a deo et simlr patet solutio ad scdm de platōe archiepi et epi. ¶ **Ad** tertiu ddm q monach' in hīs que ad disciplinā regularē pntent plus tenet obedire abbati qz epō. In hīs enī se voto astringit abbati. sed in hīs que pntent ad ecclesiasticā ordinatiōē plus tenet obedire epō sed i vtriq; plus tenet obedire pape. a quo et abbas platōnē habet et regula qua monach' vouet firmitatē sup omnes aut obedire tenemur deo et pñi dñi nri iesu xpi. cui' bonoz et impiū in secula seculoz. Amen.

Thabes brachium

Sicut deus et si voce simili tonas. circūda tibi decorē. et in sublimē erigere. et esto glōsiosus et speciosus induere vestib. **Job. xi.** Infirmitas hō in suis peditōis pncipio duplici dignitate pedit? fuit scia s. et forte. Scia. s. ut deū cognosceret et seipm necnon et alias creaturas **Eccle. xviij.** Cor dedit illis. s. hominibz excogitādū. et disciplina intellectus repleuit illos. Creauit illis scientiā spūs. et tunc vō ut seipm pnteneret et alia gubernaret. **Sap. x.** Eduxit illū de limo terre. et dedit illi fortē et tēdendū oīa. Per peccatū vō in vtroqz lesus ē. nā et vtrius ei? ē infirmata **Sap. ix.** Infirmitas hō et ex tps et cognitio obscurata. **Job. xx. xiiij.** Nos quippe in uoluimur tenebris vñ puenient ei subueniri nō posat nisi p sciam infallibilē et fortē in deficientē que est dei filius. **1. Cor. i.** Xpm dei virtutē et dei sapiam. Sapia vō dei seipam ppter eius altitudinē est hōibz inco/gnita **Eccle. i.** Sapiam dei pcedentē omia quis inuestigabit. vtrius vō diuina rōne sue imensitatis erat hominibz formidanda. **Job. xxiij.** Nolo multa fortitudine pcedat meū ne magnitudinis sue mole me pmar. et iō ut hōi pueniens adhibere remediū voluit dei fili? naturam humanā assumere ut hō hōibz subueniret. ipse q̄ qui in natura diuina est vtrius fm humanā naturam est brachiū. q̄ brachio genus humanū est saluatum. **Isa. xl.** In brachio suo cōgregabit agnōs. **Luc. i.** Fecit potentia in brachio suo. ps. Brachiū corz nō saluauit eos: sed dectā tua et brachiū tuū. Sed ipse dei filius qui in diuina natura est sapiētia genita et hōi patris fm naturā assumptā vocī cōparat. verbū em̄ in voce est filius i carne. ut **Augu.** dicit. Ipse q̄ dei filius incarnatus nobis ostēditur cum dicit si habes brachiū sicut deus et voce simili tonas. de qua voce **Antī. ij.** Sonet vox tua in auribz meis. et ps. Intonuit de celo dñs: et altissim? de dit vocem suā. Et recte hac voce dñs intonare. qz añ xpi aduētū dñe sapie sacra hōibz obfurez in quodā susurrio pponēbātur. **Job. iij.** Porro ad me dictū ē verbum absconditum et q̄si furtiue suscepit auris mea et vba susurrij eius. sed per xpm bñm oīa sacra clare sūt hominibz pfecta. **Matth. vi.** Docete oīes gē. bap. eos et in ps. dñs. Uox tonitruī tui in rota. glo. tonitruī. i. apra i rota totius mūdi. In filio autē dei incarnato tres sube iueni/sunt. s. diuinitas. corpus et aīa. Diuinitas quidē amicta est hūanitatē decorē. ps. Dñs regnauit de. i. adu. ē. iō ad expmēdū incarnatiōis mysteriū dicit. Circūda tibi de corē. de quo. s. humanitatis decorē dñs i ps. Speciosus for. p. hō. et spōsa in carī. j. Ecce tu pulchra es dilectē mi et decorus. Corpus vō sublimatū est i crucis patibulo **Job. xij.** Ego si exaltatus fuero a terra oīa trahā ad me ipm. et **Job. iij.** dicit. Sicut exaltauit moyses serpentē in deserto. ita oportet exaltari filiū hōis. et in bñm p/miū doratū ē i corrupciōis glā. ps. Gloriāz magnū de corē impones sup eū. Quātū ergo ad passiōis supplētiū dicit in sublimē erigere. quātū ad glē pmiū. esto glōsiosus. Aīa vō vtrius et gratijs ornat. **Job. i.** Vidim? eū q̄si vni. a. p. ple. gre et vi. **Isa. liij.** Apphēdēt septē mulieres. i. septē dōa spūs. s. vtrū vni. i. xpm. et iō dñs speciosus induere vestib. **Isa. lxj.** Induit me vestimētis sa/lutis et idumēto iusticie circūdedit me. **Proū. vi.** Fortitudo et decor idumētum eius. His etiā vestibz xps suā spōsam. i. fidēlem aīaz decorat **Ezech. xvi.** Unxit te oleo. s. grā spūs. et vestiuit te discoloribz. i. varijs vtrubus. et de his p ordinē mgi in hoc iij. tractat. s. de sacro incar natiōis. de mysterio passiōis. de vtrubus et donis q̄b

et xps plenus fuit et fidelis aīos replet. **¶** Diuiditur autē liber iste in partes duas. in pma determinat de diuina incarnatiōe. i. scda determinat de vtrubz et donis filij dei incarnati. **xxij. di.** pma diuiditur in duas pres. i. pma determinat de dei incarnatiōe. scda psequit pditionē filij dei incarnati. **vi. di.** pma in. 3. in pma determinat de incarnatiōe ex parte assumētis quis sit. in scda a parte assūpti quid sit. **ij.** in tertia ex parte vtriusqz cuiusmodi sit. **di. v.** pma in tres. pmo ostēdit incarnatiōez auctoritate apli. in scdo ostēdit que persona fuerat incarnatā que incipit ibi. Diligēter. i. tertia vtrū pater vel spūs sanctus potuerit incarnari. Si vō querit. que diuiditur in duas. quia pmo ostēdit vtratem. scdo obijcit in cōtrarium et soluit. sed forte aliqui. illa pars que incipit diligēter. diuiditur in tres. in pma ostēdit qualiter filius fuerit incarnatus. s. qz decebat deū ut in sapiētia in qua omnia cōdiderat. sicut dñs in ps. i. eadem oīa restauraret. in scda ostēdit quare pater nō fuerit incarnatus. quia. s. nō est ab alio sicut filius que incipit Ideo etiā filius. In tertia quare pater et spūs sanctus nō fuerit incarnatus. v. s. idem eēt in diuinitate et humanitate filius. ibi. Sed solus fili? in carne missus ē. illa pars in qua obijcit in cōtrarium que incipit sed forte. diuiditur in duas. in pma obijcit q̄ pater et spūs sanctus incarnati fuerunt cū indiuisa sine opera trinitatis. in scda rñdet quia incarnatiōem est tota trinitas operata. sed tñ est tñ ad filiū terminata. q̄ incipit Ad quod dicimus.

Om venit plenitudo

temporis et c. **¶** Circa partem istam que/ritur qnqz. **¶** Primo vtrū de? potuerit incarnari. **¶** Secdo vtrū cōgruum fuerit euz incarnari. **¶** Tertio vtrū vna persona potuerit sine alia incarnari. **¶** Quarto vtrū pater vel spūs sanctus potuerit incarnari. **¶** Quinto vtrū tres psonē vnā potuerint assumere naturam.

Ad pmiū sic pceditur. et videt q̄ nō fuerit possibilis incarnatiō dñe vnibile ē possibile ad vni/onē. oē autē possibile ad vni/onem est p motū seu passiōē ad vni/onē reducibile a pōri agēte vel mouēte. sed deo nihil est pus nec mutari nec pati pōt. ergo nō pnt vñri. **¶** S. Quoz nō est pporciō nō est possibilis vniō. sed inter creatorē et creaturam nulla ē pporciō ppter distantā infinitam. ergo nō ē possibilis coruz vniō. **¶** S. Magis puenit creatura cū creatura. quia in aliquo genere ppinquo vel remoto q̄ creatura cum creatore que in nullo puenit genere. sed deus nō pnt facere q̄ duo pteraria quoz vtrūqz est creatum simul in eodem vniantur. ergo nec q̄ creatura creat ori. **¶** Cōtra nō videt maioris difficultatis duas psonas i vna natura existere q̄ duas naturas in vna persona. sed sil' plures psonē diuine in vna natura existūt. ergo siliter plures nature in vna psona pnt vñri. **¶** S. Aut est ex defectu creature vel creatoris q̄ nō pnt vñri. sed nō ē ex defectu creatoris. quia sic nō esset sūme perfectus. nec ex defectu creature. quia sic nō esset pfecta eius obedientia ad creatorē. ergo creature et creatoris vniō est possibilis **¶** Ad hoc dicendū est q̄ qñ aliquid ē qd fm aliquid sui sonet pfectionē et fm aliqd impfectionē exclusio qd impfectionis est fm id qd pfectionis habet deo est possibile qz tñ id absolute deo est impossibile qd implicat cōtradi/ctionem. quia hoc nihil ē qd in defectū diuine potētie sonat. quia diuina potētia deficere nō pnt vniō autem nō nisi rōne partialitatis et materialitatis respectu ei? qd ex eis effectū est imperfectionē includit. quia ratio pris

et materie est ratio imperfecti. sed imperfectio incarnationis dicitur non puenit. hac igitur subtracta incarnatio quod est dicitur per se ad humanam naturam unio deo erit possibilis. non tamen ita quod ex humana et divina natura aliquid unum sicut totum ex partibus constituitur. ut hoc ex anima et corpore. et ideo procedendum est quod de potentia sit incarnari. **A**d id quod obijciunt in primum quod unibile est possibile ad unionem. dicitur quod deus deus unum non per relationem erit in ipso. sed in creatura sicut est de alijs relationibus temporalibus de deo dictis. unde de unibilis non per aliquam potentiam licet quod sit in ipso sed in creatura et sic nec per motum vel passionem vel unum sed per motum vel passionem creature. **A**d secundum dicitur quod duplex est proportio. una secundum mensurationem quantitatis ad iuicem. unde cum mensura sit rei mensurate vel terminante erit tamen inter res finitas terminatas et talis non potest esse inter deum et creaturam de qua procedit argumentum. **E**st alia proportio quod est ordinis habitudo. et hec est inter res ordinatas ad iuicem ut inter agens et patiens. inter formam et materiam. potentiam et actum. et hoc potest esse inter finitum et infinitum quoniam finitum ad infinitum ordinatur. alioquin deus non posset agere in creaturam nec creatura pati a creatore. et talis sufficit ad unionem. **A**d tertium dicitur quod duplex aliqua conuenientia. scilicet in aliquo eodem et iteque in ordinis habitudine maior aut vel minor conuenientia in unitate alicuius eodem non facit ad maiorem vel minorem rationem unionis in aliqua persona. quia sic magis eadem unibiles due anime quam anima cum corpore quod est falsum. sed maior et minor conuenientia in ordinis habitudine refertur ad unionem persone sicut apparet in anima et corpore unde quoniam creatura magis conueniat cum aliquo creatura in aliquo eodem. non tamen sequitur si non potest uniri cum aliqua creatura quod non possit uniri cum creatore.

Ad secundum sic procedit. et videtur quod non congruat deum incarnari. Natura humana cum sit finita deus potest facere aliquid maius. sed eo quod se maius est per humanam naturam reparari ut videtur. presertim si a deo sit hoc ordinatum. ergo non fuit aliqua necessitas incarnationis dicitur propter reparationem generis humani. **P**rius potest satisfaccere de maiori peccato per deum minori. scilicet peccatum actuale est maius quam originale cum plus habeat de reuelatione luctuari sine quod non erit peccatum. cum ergo hoc possit per mortali satisfaccere. multo fortius potest per originale. et sic ideo quod prius. **S**icut est vitupabile nimia clatio ita et nimia humiliatio. sed tanta est humiliatio quoniam deus sit hoc quanta est clatio quoniam hoc appetit esse deus. ergo cum nullum vitupabile deum debeat non deest deum esse hominem. **A**d oppositum infinitam potentiam sapientiam bonitatem deest se per effectum infinitum manifestari sed nullus effectus dei infinitus est sed solus deus. ergo congruit ut effectui suo preferret ut esset deus. **S**apientia. unde dicitur. sapientia vicit malitiam. sed per malitiam perit et diaboli genus humanum deiecit est quantum deici potuit per sapientiam debuit exaltari quantum exaltari potuit. ergo natura humana uniri debuit filio dei. quia sic exaltata est quantum potuit exaltari. **A**d hoc dicitur quod potissima ratio quare deus incarnatus est secundum sanctos siue secundum congruentiam est repositio generis humani unde post lapsum deiecit deum incarnari ne nobilissima creatura videlicet hoc frustraretur suo fine. id est beatitudinem ad quam creata erat quod se perauerat per peccatum. cum enim secundum Augustinum. hoc tenet satisfaccere de peccato et satisfaccere non posset cum peccator ad satisfaccendum indignus reddatur. nec etiam alia creatura. quia totum suum esse deo debet nedum per alio aliquid soluere possit ergo ad hoc quod satisfaccere deberet et posset debeat eum esse deum et hominem. deum ut posset. hominem ut deberet. ergo post lapsum deiecit deum filium incarnari. **A**d illud ergo quod obijciunt in primum dicitur quod nulla res particularis creata potest fieri melior quam tota humana natura que habet quandam rationem infinitatis ex hoc quod est in infinitum coicabilis per generationem. hoc autem quod satisfaccit oportet aliquid particulare esse cuius satisfactio

sit per actionem que non est nisi rei particularis. **P**ro dato quod melior simpliciter fieret. quia creata esset totum quod posset per se deo deberet. unde non relinquere sibi quod per alio satisfaccere posset. **C**um in statu primo homo accepit quedam que sunt supra naturam suam principiorum. scilicet impassibile et originale iusticiam perfecte cum reparare est ad gradum super naturam suam eleuare. et ideo hoc solum conditori nature fuit possibile quod naturas instituit et in ea gradus ordinauit. **A**d secundum quod quis peccatum actuale habeat plus de voluntario quam originale. tamen me originale perat maius bonum. scilicet bonum nature que potest etiam deus persona cuius bonum per peccatum actuale perat. peccatum autem habet remedium ex parte boni quod perat per satisfaccionem que est quedam redditio debiti. sed ex parte culpe quam rationem voluntarii sequitur habet remedium per gratiam. et sic est difficilius satisfaccere per originale quam actuale. **E**t dicendum secundum alios quod non sufficit purus homo satisfaccere de mortali nisi per supposita fide passionis christi ex cuius virtute satisfactio efficitur. **A**d tertium dicendum quod hoc appetens esse deus est ex presumptione et ideo est peccatum sed quod deus sit homo est ex charitatis amore. et ideo non est vitupabile.

Eritio quod. unde una persona possit sine alia incarnari. et videtur quod non. Sicut essentia est una trius personarum ita et operatio. sed assumptio est operatio trinitatis. ergo oim erit una assumptio. ergo omnes assumunt unam naturam. **P**ropter dicitur Damascenus. quod in diuinitis omnia unum sunt propter generationem et processionem. sed incarnatio dei nulli hominum est. ergo cum tres persone communicent in incarnatione et sit una incarnatio incarnatur buntur relique. **P**ropter maior est unio quod est per gratiam unionis quam que est per gratiam adoptionis. sed per gratiam adoptionis non potest alicui uniri una persona sine alia. ergo nec per gratiam unionis. et sic non potest una sine alia incarnari. **C**ontra Maior est distinctio rei et rationis quam que est rationis rationis. sed distinctio personarum est distinctio rei et rationis. ergo maior est ea que est pure rationis. sed deus omnia que creat non creat una ratione. ergo cum una persona incarnatur non oportet quod reliqua incarnentur. **P**ropter incarnatio includit in suo intellectu missionem. sed potest una persona mitti sine reliqua. ergo per una persona incarnari sine reliqua. **A**d hoc dicitur quod quoniam aliquid duo in aliquo conueniunt et in aliquo differunt. si aliquid unum alicui eorum ratione eius in quo conueniunt oportet quod reliquo uniatur. non autem si ei unum ratione eius in quo ab alio distinguitur. cum igitur persone diuine uniatur in essentia distinguuntur in proprietate personalis non oportet quod vnus alicui eorum in persona quod relique uniatur. et ideo cum natura humana sit unita filio in persona non in natura non propter hoc oportet quod alij vniantur. **A**d illud ergo quod in primum obijciuntur dicitur quod assumere duo oportet videlicet operationem terminum operationis. quis autem in operatione tota trinitas sit operata assumptionem tamen est ad solum filium terminata. **A**d secundum dicitur quod incarnatio generationem includit in suo intellectu que proprietate personalis est ipsius filij. quia facta est incarnationis unio in persona filij que per generationem constituitur quis incarnatio non sit eius eterna generatio. **A**d tertium dicendum quod uniri personam per gratiam adoptionis est eam per eius effectum uniri in quo tota trinitas coicatur. et ideo tota trinitas unitur. sed uniri per gratiam unionis est uniri in persona cuius personalis proprietate non est toti trinitati cois. et ideo non oportet quod tota trinitas uniatur.

Ad quartum sic proceditur. et videtur quod per carnem assumere non potuerit. Minimus enim inconueniens secundum Augustinum. est deo impossibile. sed si pater carnem assumeret sequeretur inconueniens. ut. scilicet essent in trinitate plures filij. ergo pater carnem assumere non potuit. **P**ropter opposita non potest coniungi in eodem. sed inaccessibilitas que est proprietate patris opponitur natiuitati per quam filius

a creaturis infinite distanti n̄ magis app̄orimat vna crea-
tura q̄ altera. q̄ infinito nihil ē maius. sed n̄ nisi ppter
maiorē p̄p̄nquitatē aliquid d̄r magis alio assumpti-
bile. ergo om̄s creature sūt equalit̄ assumptibiles. ¶
Aug⁹ ad Volusianū. In rebz mutabilibz tota rō facit ē
potētia faciēdis. q̄ n̄ ē maior rō ex pte assumpti q̄ re vni sit
magis reliquo assumptibile. ¶ Grego. Quāto i an-
gelo n̄a ē subtilior eo magis in illo imago dei insinuat̄
exp̄ssa. cū ergo per imaginē aliquid habeat ordinem ad
assumptionē āgelica natura magis est assumptibilis q̄
humana. ¶ Sed ptra. Deus facit semp qd̄ melius est z
magis cōgruū. cū ergo assumpsit humanā naturam. er-
go maiorē habuit cōgruitatē ad assumptionē. ¶ Assump-
tio est actus dīne p̄sone habētis distinctionē fm
originē. sed nulla natura creata habet p̄sonā distinctā
originē nisi natura hūana. ergo cā magis puenit assum-
ptiā naturam. ¶ Qd̄m q̄ assumptibile dicitur ali-
quid eo qd̄ p̄t assumi. indicat em̄ potētiā creature ad
assumptionē hec aut̄ potētia ē t̄m obediētie. cū ergo oīs
creatura i equali obediētia se habeat ad suū creatorem
deus em̄ creaturā equaliter poterit assumere loquendo
de potētia absoluta fm quā p̄t quicqd̄ ē aliqd̄. z quod n̄
i defectū potētie sonat. loquēdo aut̄ d̄ potētia ordinata
sic deus d̄r posse q̄ cōgruit ordinationē sue sapie. z hoc
modo aliqua creatura d̄r alia magis assumptibilis. q̄ ma-
iorē cōgruitatem habet ad assumptionē et hoc mō n̄a/
tura humana ē p̄re alijs assumptibilis cū cōgruitatem
habeat p̄re alijs q̄tum ad tria que i assumptionē requi-
rūt. p̄mo q̄ i eo exp̄ssior similitudo iuenitur q̄ i alijs
creaturis. In creaturis em̄ rōabilibus est t̄m similitu-
do vestigiū. In āgelis aut̄ z si sit similitudo imaginis si-
cut i hoīe n̄ est t̄m ita exp̄ssa similitudo q̄tū ad aliqua ac-
cidētia sicut q̄ aīa est i toto corpore tota vt deus i mū-
do. q̄uis forte quo ad essentialia i āgelis sit similitudo
exp̄ssior. scdo quātrū ad terminū assumptionis. quia illa
assumptio terminata est i p̄sonam distinctā originē. nulla
aut̄ creatura habet tales p̄sonalitatē nisi natura huma-
na. z ideo ipsa ē magis assumptibilis. tertio q̄tūz ad fi-
nem assumptionis. q̄ si p̄fectio vniuersi dicatur finis as-
sumptionis p̄cipuus. cū em̄ ipsa vltio sit creata cū deus
ip̄am assumpsit p̄cipiū creaturaz vnitū est vltime cre-
ature. z ideo i hac assumptionē reuertit figura orbicularis
que maxime ē p̄fecta. z ob hoc naturā humanā p̄gruit
magis assumi et p̄ma natura humana puenit cū oī crea-
tura vñ hoīe vñto quodāmodo oīs creatura vñta ē. si
cut si dicat̄ finis assumptionis liberatio a pctō. q̄ i irro-
nali creatura peccatū nō erat in āgelo q̄o erat sed irre-
mediabile in hoīe q̄o remediabile. ideo natura huma-
na fm hoc debebat assumi. ¶ Ad p̄mū q̄ d̄m q̄ distan-
tia dei z creature infinita ē ex pte dei. z sic nulla est ea ma-
ior. nulla em̄ p̄t ēē aliquid magis distās a creatura q̄ de⁹
sed ex pte creature ē finita. q̄ ē creatura ē finitū. z ideo
ex hac pte vna creatura iuenit magis distās q̄ alia a deo.
z ē sile sicut si itelligamus duas lineas q̄z vna sit finitā
z alia infinita. ¶ Ad scdm d̄m q̄ oē factū respectu po-
tētie absolute eq̄l̄ p̄t fieri a creatore respectu t̄m potētie
ordinate fm quā facit qd̄ cōgruit ordinationē sue sapien-
tie magis cōgruit q̄ ex vna fiat qd̄ vult facere creator q̄z
ex alia sicut iam dictū ē in solutiōe p̄bleumatis. ¶ Ad
tertū d̄m q̄ dīna natura tripl̄ p̄siderat̄. vel in se. vel
in p̄sona distincta p̄p̄ietate originis. vel put ē exemplar
vniuersi. p̄mo mō āgelus ē magis ad similitudinē imaginis
cū eius natura sit simplicior z subtilior. scdo mō z tertio
natura hūana magis facta ē ad similitudinē imaginis q̄z
sic bz inf̄ creaturas t̄m p̄sonā distinctā rōe originis z ha-
bet participationē cū oibz p̄tibz vniuersi.

Secundo quoniam vix tota natura humana assum-
pserit. z videt q̄ n̄. Creatura em̄ ex hoc qd̄ est
ad imaginē bz ordinē ad assumptionē i carne
t̄m ē similitudo vestigiū. q̄ ipsa n̄ ē assumpta. ¶
Ad hoc q̄ corp⁹ viuificet sufficit q̄ ei viuificabile p̄nci-
piū vite vniat̄. cū ergo deus q̄ est p̄ncipiū vite vniat̄ cor-
pori in incarnationē opz q̄ aīam assumat. ¶ Ut dicit
Boc. spēs ē totū ēē indiuiduoz. sed natura hūana nō
erat totū ēē xpi. q̄ n̄ fuit in xpo vt spēs resuscit̄s ex anima
z corpore. ¶ Ad oppositū Dama. qd̄ erat i assumptibile erat
i curabile. sed totū hoīem curauit. q̄ totū hoīem assum-
psit. ¶ In simbolo athenasij d̄r. Perfectus de⁹ p̄fē-
ctus hō ex aīa rōali z hu. car. sub. q̄ p̄fecta z integrā na-
tura humana deus assumpsit. ¶ Ad hoc d̄m q̄ sicut sub-
tracta vnitāte variat̄ spēs numeri. ita subtracta dīnitāte
eēntiali sine eo qd̄ ē eēntiale res variat̄. cū ergo de⁹ vñ
hoīem assumpsit oīa eius p̄ncipia eēntialia z p̄p̄ietatē
resuscit̄s ex p̄ncipijs eius eēntialibz assumpsit. sic er-
go tota natura humana assumpsit. ¶ Ad p̄mū ergo qd̄
obiicit̄ in p̄trariū d̄m ē q̄ q̄uis fm se in carne sit tātū
similitudo vestigiū. t̄m fm suā formā. i. aīam coīcat similitu-
dinē imaginis. ¶ Ad scdm d̄m q̄ duplex ē p̄ncipiū vi-
te effectiū z formale. n̄ aut̄ sufficit ad hoc q̄ viuificetur
corp⁹ q̄ vniat̄ deo qui ē p̄ncipiū vite effectiū. sed opor-
tet q̄ vniat̄ p̄ncipio formali qd̄ ē aīa. z iō oportebat aīā
assumere ad corporis viuificationē. ¶ Ad tertū d̄m
q̄ vñ Boc. intelligat̄ de indiuiduo qd̄ est vñus natu-
re t̄m z n̄ de indiuiduo quod est pluriū naturarum.

Ad tertū sic p̄ceditur z videtur q̄ sine medio
deus assumpsit qd̄ assumpsit. Remoto em̄
medio quo aliq̄ p̄iungunt̄ extrema separant̄.
sed separata aīa n̄ fuit dissoluta vñto dīnitatis
a carne. q̄ n̄ mediāte aīa caro assumpta ē. ¶ Impos-
sibile ē q̄ per idē mediū aliqd̄ vniat̄ sup̄iori z inferiori.
sed mediāte spū aīa vnitur corp⁹. vt d̄r in li. de dīna spi-
ritus z aīe. q̄ n̄ mediāte spū vñt suo creatori. ¶ S̄cra
equaliter respicit tres p̄sonas cum sit trinitatis effect⁹.
si q̄ mediāte grā vnitus est fili⁹ dei aīe equaliter tota tri-
nitas vnitur. ¶ Ad oppositū Aug⁹ ad Volusia. filius
dei aīam rōalem assumpsit z p̄ eā sibi corp⁹ adaptauit.
z ita vñā partē humane nature assumpsit mediāte aīa.
¶ Distācia p̄ aliquod mediū vñt q̄z p̄mum cōgrue
p̄iungunt̄. sed aīa p̄mior est deo q̄ corp⁹ cū sit ad ima-
ginē dei. spūs aut̄ q̄ aīa q̄ deus spūs ē. Job. iij. q̄ deus
assumpsit corpus mediāte aīa z aīam mediāte spiritu
¶ Ad hoc dicendū q̄ duplex est mediū. mediū efficiētie
z mediū cōgruētie. mediū efficiētie duplex. i. faciēs vñ-
tū z faciēs vñibile. cū ergo nulla creatura effecerit i car-
nationē nihil tali medio efficiētie qd̄ est faciēs vñtus
xps assumpsit. sed t̄m seruato ordine ad finē vñionis q̄
est liberatio a pctis corpus assumptibile fuit per aīam z
aīa per mentē hoc ē spm̄ z corpus z aīa per naturā hūa-
nam. z sic fuit ibi mediū efficiētie faciēs vñibile loqn-
do t̄m de medio cōgruētie aīaz mediāte gratia z corpus
mediāte spū assumpsit. quia cōgruū erat carnē viuifi-
catam z aīam suā imaginē insignitā z gratia repletam
assumere. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̄ in cōtrariū dicendū
est q̄ remoto medio cōgruētie n̄ opz q̄ extrema separē-
tur. z tale mediū fuit aīa respectu vñionis corporis.
¶ Ad scdm d̄m dicendū q̄ equo catur spūs. dicitur em̄z
corpus subtile spūs mediāte quo aīa suas aīales opa-
tiones exercet. z hoc spū mediāte aīa vnitur corp⁹ vt
motor q̄uis imediāte vt forma. alio modo dicitur spi-
ritus sup̄ma ps aīe vt mens que est imaginis subiectū.
z isto spū dicitur aīa vt medio vñiri deo. ¶ Ad tertū
dicendū q̄ tota trinitas vñebatur aīe xpi per gratiam

inhabitantem. non tamen ad totam trinitatem vnio q̄ est in persona terminabatur.

Hoc quartū sic pcedit. et videtur q̄ incarnatio p̄fecta n̄ fuerit in in stāti. mot⁹ pcedit terminū motus. cū ergo natura hūana et eius p̄ceptio se habeat vt terminus mot⁹ et motus concepitio pcedit naturā humanā. ¶ **Q**uod ē vltimū in resolutione est primū in compositione. cum ergo in separatione aie xpi a carne remanserit vnio diuinitatis ad carnem. hec vnio p̄cessit vnionem aie ad carnē. ¶ **E**x tremum p̄us vnitur medio q̄ alteri extremo. cum ergo sicut iam dictū est aia quodāmodo fuerit mediū vnionis diuinitatis ad carnem p̄us fuit diuinitas vnita aie q̄s carnī. et sic n̄ fuit incarnatio tota simul. ¶ **A**d oppositum Damasc. simul fuit caro. simul animata caro. sicut mul dei verbi caro. ¶ **I**ncarnatio fuit operatio sp̄s ritus sancti. operatio autē dei n̄ requirit moram successione. ergo n̄ fuit successiua incarnatio sed tota simul.

¶ **A**d hoc dicendum q̄ in incarnatione xpi neq̄s conceptio corporis. neq̄ creatio aie. neq̄ vnio vtriusq̄ potuit p̄cedere tempore vnionem ad personā verbi. q̄ q̄scito est aia vel corpus vel cōiunctum tam cito est bipostasis natura. cū esse n̄ habet nisi in aliquo indiuiduo. aut ergo remansisset bipostasis creata carnīs vel aie vel cōiuncti cum bipostasi verbi. et sic in xpo essent due bipostases. aut per assumptionem esset aliquid cōsumptum in natura assumpta q̄d esset indecens et similiter aia vel corpus n̄ potuit prius assumi a dei verbo anteq̄ ad inuicē vnirentur ad cōstituendam humanam naturam. quia partes predictae sunt assumptibiles ex hoc q̄ sunt partes humane nature. et ideo ista quattuor simul fuerūt. conceptio corporis. et creatio aie. vnio vtriusq̄. et assumptio a dei verbo. et sic incarnatio perfecta est in instanti. ¶ **A**d id q̄d obijciatur in contrariū q̄ in motu vbi differūt p̄cipiū mot⁹ mediū et termin⁹ motus. mot⁹ tēporis ordinē p̄cedit terminū motus. n̄ autem fuit sic in p̄posito. q̄ fuit operatio supernaturalis et in stāteanea. ¶ **A**d scdm̄ dicendū q̄ vltimū in resolutione si terminatur ad eum resolutio p̄us est in compositione. n̄ autē sic se habuit vnio deitatis ad carnem vt ē in separationis aie cū carne. quia he due vniones n̄ sunt vnus rationis. et ideo n̄ oportuit q̄ p̄us tempore fieret talis vnio q̄s anime cū carne. ¶ **A**d illud. s. q̄d vltimo obijciatur dicendū q̄ extremū nō oportet q̄ p̄us vnatur medio congruēte. q̄ n̄ p̄pter h̄ principaliter vnū alteri extremo magis q̄ alteri extremo. et tale medium sicut habitum est fuit anima in vnione diuinitatis ad carnem.

Quod autem humana natura zc. ¶ **N**omine humane nature anima et corpus materialiter intelliguntur.

¶ **E**rrant igitur qui nomine humanitatis. ¶ **S**ciendum est q̄ per hanc proprietatem que ab eis humanitas dicitur potest intelligi forma siue species cois et talē humanitatē quidā dicebant assumptā a xpo. et hoc falsum est. ¶ **A**d autē euidē zc. ¶ **S**ciendū est q̄ magis in alio sensu vtitur verbo iohānis q̄ ipse iohānes. s. q̄ nō naturam in cōmuni assumpsit vrpote speciem. iohānes autē ostēdit q̄ n̄ ex diuinitate et humanitate vna natura pficit sicut ex aia et corpe. ¶ **N**eq̄ em̄ scrūs zc. ¶ **S**ciendū est q̄ fm̄ intentionem magistri q̄ et si xpus assumpsisset hominem vniuersalē oportet q̄ de oib⁹ ei⁹ indiuiduis p̄dicaret. fm̄ intentionē vō Dama. si vna natura resuleret ex vniōe diuine nature et hūane quā faret hoc nomē xps illa natura eēt coicabil⁹ actu vel potētia p̄lib⁹ et sic h̄ nomē xps eēt p̄dicabile de pluribus. ¶ **D**ia autē q̄ in n̄ra natura. zc.

Et intelligendum est de principiis essentialibus humane nature et eius naturalibus proprietatibus. Et tñ p̄dicant istū visibilem zc. q̄ radij solares sparsi per feces n̄ inficiunt est quia sol cū eis n̄ cōmunicat in materia. anima autē cōmunicat corpori in materia n̄ ex qua sed in qua. et ideo ex cōiunctione ad corpus inficitur. diuinitas autē nō cōicat cū corpore neq̄ in materia ex qua cū n̄ sit materia n̄ neq̄ sic i materia in q̄ cū n̄ vnatur corpi sic forma ei⁹.

DI.

III

Queritur etiam de carne

ne verbi zc. ¶ **S**uperius determinauit magister quid in hūana natura assumpsit dei filius. In hac parte determinat conditionem assumpti que diuiditur in duas. primo determinat veritatē. scdo mouet quasdam dubitationes. ibi **C**ū autem illa caro zc. p̄ma in duas. quia p̄mo determinat assumpti qualitatē q̄. s. fuit ab omni contagione operatione spiritus sancti immunis. in scdo qualitatē eius ex q̄ assumptum est hoc est virginis. ibi **M**ariam quoq̄ zc. que diuiditur in duas. in p̄ma ostēdit eam de omni cōi ratione et fomite peccati mūdātam et potētiā generatiuā dei et hoīs sibi collatā auctoritatē Damasc. i scda auctoritatē Aug⁹. de fide ad petrū **C**ū autē illa caro zc. hec diuiditur in duas fm̄ duas dubitationes quas ponit et soluit. scda incipit ibi **I**lli autem snie. quam s̄ diximus. p̄ma diuiditur in tres. p̄mo em̄ mouet dubitationem. scdo soluit eam ibi **Q**uia ea determinatiōe zc. tertio ex solutione elicit conclusionem. s. q̄ xps p̄imiti as n̄ se masse assūpsit. que incipit ibi **D**uo circatz.

Hoc queritur p̄mo. vtrum beata virgo fuerit in vtero sanctificata. et videtur q̄ non. Aug⁹ ad Dardan. ¶ **S**anctificatio qua singuli efficiuntur templum dei nō nisi renatorum est. nemo autem renascitur nisi prius nascatur. ergo nullus h̄ gratiam sanctificantē anteq̄ nascatur. ergo in vtero beata virgo non fuit sanctificata. ¶ **S**. dicit **D**iero. Non mihi credas si aliquid tibi dixerō q̄d ex nouo testamento vel veteri haberi non possit. cum ergo de sanctificatione beate virginis in vtero in veteri testamento vel in nouo nihil dicatur non est credendū eā in vtero sanctificatā.

¶ **S**. Non tollitur effectus vel dispositio q̄d diu sue cause coniūgitur. sicut calor ab aliquo q̄d diu coniūctus est igni. sed proles originale contrahit a parentibus. q̄ non tollitur a prole q̄d diu parentibus coniūgitur. sed q̄d diu est in vtero coniūgitur parentibus. ergo non potest sanctificari in vtero. ¶ **C**ōtra. Hoc quod alijs sanctis legitur esse concessum non est fas dicere tante virginis fuisse negatū. sed iohāni et hieremie beneficium sanctificationis in vtero legitur esse concessum. ergo n̄ est virginis denegatum. ¶ **S**. Ecclesia non solēizat nisi pro aliquo sancto. solēizat autē natiuitatem beate virginis. ergo sancta nata fuit. ¶ **A**d hoc dicendum q̄ beata virgo nec ante conceptionem nec in conceptione ante animę infusionem sanctificata fuit. quia proprium subiectū gratie sanctificatiōis est anima nec in ipso instanti infusionis anime. quia sic non cōtraxisset originale sicut nec xps. et ideo omnib⁹ non conueniret redimī per xpm̄ sed tñ sanctificata creditur post animę infusionem. q̄a hoc alijs sanctis est collatum. et ideo matri sapiētie maxime decuit hoc conferri in qua nihil coinquinat⁹ incurrit. vt dicitur Sap. vii. ¶ **A**d primum ergo dicendū q̄ verbum Aug⁹. intelligitur de regeneratiōe que fit per legem cōmunem. quod notatur in hoc q̄d dicit q̄ singuli efficiuntur templum dei que fit per ecclesie sacramenta. ¶ **A**d ij. dicendum q̄uis sanctificatio virginis

in vtero ex pssa non legatur in scriptis ve. z no. te. tamē haberi pōt ex his que ibi legunt. quia si sanctificata sūt z iohānes z hieremias qui xpm pñciauerunt. multo magis creditur sanctificata virgo que xpm genuit.

¶ Ad tertium dñm qd pñctio ista prolis ad pentē nō im pedit cum sit solum ex parte corporis z non ex parte ani me in qua est peccatum.

Ad secundū sic proceditur. z videtur qd per san ctificationē i vtero nō fuerit a fomite liberata. Nihil em qd ad virtutem pmouet ei subtrahē dum fuit cui virtutis perfectio debebatur. s. fo mes ad virtutem pmouet. vnde z paulo perēre a se stimu lum carnis amoueri dictum est. virtus in infirmitate p ficitur. ij. **Cor.** xij. ergo cum matrem dei sūma virtutis seu sanctificationis pfectio deceret fomes ab ea p sancti ficationem remoueri non debuit. **¶** S. videtur qd p eā imunitatem a peccato consecuta non fuerit. **Ambro.** di cit super illud **Spiritus sanctus** superueniet in te. supue niens spiritus sanctus in virginem mentem eius ab om ni sordē castificauit vicioz. hoc autem dicitur pro tem pore quo xpm concepit. ergo aliquas sordes viciozū post sanctificationem in vtero cōtraxit a quibz postmo dū modum mundata est. **¶** S. certitudo impeccabilita tis non habetur nisi per iusticiam confirmantem. si er go beata virgo per sanctificationem in vtero consecuta fuisset impeccabilitatē consecuta etiā fuisset confirmatio nem qd non videtur cum hoc magis pertineat ad secu dā sanctificationem quādo in vtero concepit saluato rem. vel ad tertiam quando est glorificata. **¶** Ad oppo situm beate virginis vltra qd alijs sanctificatis in vtero aliquid collatum est. sed gratia sanctificans alios san ctificatos in vtero purgauit a culpa. ergo beatam virgi nem etiā a fomite totaliter liberauit. **¶** Item **Bern.** i epistola ad **Lugō.** dicit. Puto qd copiosior gratia san ctificationis in beatam virginem descenderit que non solum ortum eius sanctificauit sed eam ab omni pecca to deinceps custodiuit. **¶** Ad hoc dicendum est qd circa istam questionē aliquid est circa qd omnes h cōueniūt s. qd per primā sanctificationem fuerit virgo ab origina li z reatu originalis purgata. De emundatione eius a fomite diuersi diuersa loquūt. Quidam enim dicūt qd per primā sanctificationem fomes ex toto sublat⁹ est. quibus contradicit qd in littera ex verbis **Dama.** di cit qd in secunda sanctificatione superuenit spiritus sanctus eam purgans. qd nō potest intelligi nisi de purga tione a fomite. quia peccatum actuale non commisit **ve Aug.** in littera dicit. Et ideo dicunt alij qd quantū ad aliquid fuit purgata a fomite in prima sanctificatione. z quantum ad aliquid fomes remansit. z isti tripliciter diuiduntur. Quidam enim dicunt qd duplex est act⁹ fo mitis. s. impellere ad malum. z difficultatez facere i bo no. quantū ad primū actum qui est inclinatio ad malū dicunt eum in prima sanctificatione subtractum. quan tum autem ad secundū qui est difficultatem facere i bo no dicunt eum remansisse. sed in secunda sanctificatio ne remotum. Hoc autē stare non potest. z hoc quia fm idē ex quo est pronitas ad vnum contrariorum ē dif ficultas ad alterz. sicut grauitas deorsum trahit z diffi cultatē facit i ascēsu. z iō alij dicūt qd fomes ē corruptio persone in quantum impellit ad malum z in quantum fa cit difficultatem in bonū. z sic a beata virgine in prima sanctificatione fuit remotus vel abstract⁹. in qrtū autē ē corruptio nature rōe cuius īfectio originalis p actū natu re in plē trāsit. z sic ab eo purgata ē in scda sanctificatione vt plē sine oī pctō originali pcept. hoc etiā nō videt⁹ ue nire qd p originale qrtū ad id qd culpe ē trāsitū prolē a

pfe qd dat speciē z id qd in gñatiōe formale ē. Quātū autē ad id qd pene ē sicut sūt corpīs passibilitates trāsit i plē a matre qd materiā administrat. vñ nō videt⁹ cā quare xps sine originali pcept⁹ est purgatio mris a fomite. s. ma gis qd sine vili copula natus ē quā cām assignat **Ansel.** in li. de pcep. xgi. defect⁹ autē penales nō ex necessitate sed ex voluntate assūpsit. Et iō alij dicūt qd pñctio dū videt⁹ qd post pñā sanctificationē remāserit qrtū ad cēntiā. s. ipe ditus p gratiaz sanctificantē ne in pctm declinaret aut a bono retraheret. pñgit em habitū aliqui ligari ne i act⁹ exire possit vt sciam p ebrietatē. in scda sanctificatōe cēnti alr fomes ille subtract⁹ ē. i assūptōe autē ē xgo a pcti pō nalitatis libata. qd sicut pie credit⁹ resurrexit glificata i corpe z aia. **¶** Ad illud qd in pñctiū obijciť dñm qd fomes nō p se in bonū pmouet. s. p accūs in qrtū nō cū ba militatōis ē. z sic cā vitā di maximū malū. s. supbiā. si tñ hoc malū aliē vitaret simplr melius eēt fomite nō esse.

¶ Ad scdm qd dñm ē qd castificatio a sordibz vicioz nō itelligit remotio cēntiū sed ipedimentū futuror. **¶** Ad tertium dñm qd in ipā pñā sanctificatione psecuta ē immita tē a pctō nō p gratiā pfirmantē sed p ligationē fomitis i malū inclinātis z p custodiā dīne puidēcie sine q etiaz fomite oīno extincto peccare potuisset. pñ arbi libatē

Ad tertium sic pcedit. z offendit qd sit naturalis generatio xpi ex virgine. Filiatio em natiuita tem consequitur. sed xpus dicitur naturalis filius matris. sicut z naturalis filius patris vt **Aug.** dicit in libro. de fi. ad **Pe.** ergo generatione naturali nascit⁹ ex matre. **¶** S. opatio miraculosa nō est ab aliqua creatura sed a creatore. Ne autē dī qd xgo ge nuit xpm. qd gñatio talis nō ē miraculosa. **¶** S. gñatio xpi ex vigne aut ē naturalis aut violēta. sed nō fuit violē ta. qd mater fuit z aliq modo ptulit ad gñationē. qd vio lentū ē cuius pñcipiū est extra nihil pferente vim passio. qd est natural. **¶** Ad oppositū **Ansel.** d. pcep. xgi. Spūs s. xrus altissimi de vigne muliere virū vigne mirabi liter pagauit. **¶** S. Nihil mirabili⁹ qd q creatura cre atorem xgo filium generaret. sed hoc fuerit in xpi gene ratione. qd nō fuit naturalis. **¶** Ad hoc dñm qd in pceptio ne corpīs hūani duo ē pñderare. materiā. s. quā admi nistrat mater fm pñm. z virtutē actiua que est in semic pa tris fm eundē. in pceptiōe qd xpi fuit materiā natural bu mani corpīs ab ipsa vigne pparata z ex hoc dicit⁹ z na turalis mater xpi dī. qd nō pceptit ex virili semine. sed ex spū sancto ipsa xrus spūs. s. fuit agens pceptiōne corpīs xpi. z sic agēs supnaturalis fuit supnaturalr pceptiōne pñctiōis. z iō dī tota pceptio nō fuisse natural. s. miraculo sa. cū mag⁹ denoiande sint res naturales vl supnales ab agēte qd a matre. **¶** Ad illud qd pmo obijciť in pñtū pñctiōis qd dñm qd bea vgo dī genuisse xpm nō sicut pñcipiū actiū pñctiōis ad gñationē sed sicut mīstrāz ma teriā naturālē vñ nō ē icōueniēs qd gñatio illa miraculosa fuerit. opatio em fuit miraculosa qūis nō sit alie create sicut agēt. tñ pñtē alie create sicut matre vt qñqz mira culose ex aliq materiā creata de aliqd facit. **¶** Ad. iij. dñz qd qrtū ad h qd xgo materiā ministravit z fomentū cōce ptus pñuit potest dici aliquo modo naturalis generat⁹

Ad xpi ex vigne quāuis nō simpliciter. **¶** Qrtū sic pcedit. z videt⁹ qd xps in lūbis abra he fuit decimar⁹. Decimatio em qdā act⁹ figu ral ē. s. xps marie videt⁹ p decimā figurari rōe pñctiōis qd denario ppetit. qd xps pñpue i abraā deci mar⁹ fuit. **¶** Caro xpi nō fuit in abraā a reliq ei carne distincta vt qdam errantes posuerūt. z ita i eo pctō fuit obnoxia sed ratione peccati compertit alicui decimari in abraam. ergo christus in abraam decimar⁹ fuit.

Christus peccat ex abraam mediante beata virgine. sed beata virgo fuit in lumbis abrahe decimata ergo et christus. **A**d oppositum. **H**ebreo. vij. aplos preferat sacerdotium melchisedech sacerdotio leuitico p hoc qd leui in lumbis abrahe decimatus fuit. **S**i ergo christus in lumbis abrahe decimatus fuit eade ratione sacerdotium eius erit inferius sacerdotio melchisedech qd est absurdum. **A**ug. dicit. r. super. **S**ed ad litteram illud in abrahe carne decimabatur qd curabat. sed christus est vnus de curabat humanum genus. non qui curat. ergo christus in lumbis abrahe decimatus non fuit. **A**d hoc dicendum qd ille qui decimas dat pfiguratur se liberatione indigere eo qd sibi retinet noue et alii dat decimam qd significat pfectio qd tota pfectio sua alii ascribitur. cu ergo abraha decimas dedit pfigurauit se liberatione indigere et omnes suos posteros qui ita cum peccato ex ipso. ppagantur di erant scdm carnale concupiscentiam sicut et ipe a suis parentibus pagatus erat. christus autem non erat. ppagandus ab eo per concupiscentiam carnis. cum natus sit ex virgine. et ita quasi immunis a peccato no significabatur liberatione indigere abraam decimas dante. et ppter hoc christus non dicitur decimatus in lumbis abrahe. sicut **L**eu. et alij. **A**d primum ergo dicendum qd in decimatione abrahe pfigurabatur christus vt decima. alij vero vt a quo decima accipiebatur et ideo nulla decimatione christus non erat vt decimatus sed vt decima. **A**d scdm dicendum qd in decimatione est considerare figuram et figuratum. ratione ergo figure aliquis dicit esse decimatus ppe illo quo erat in lumbis abrahe. tunc enim ille actus figuratus peccat. sed ratio figurati decimari competit alicui. fm qd in ppa persona existit. Sic enim est liberatione indigens. christus autem in ppa persona existens. distinctus fuit ab omnibus alijs filijs abrahe. vt medicina ab infirmis. et ideo ei non competit decimatione qd carnis eius non fuerit actu distincta in abraam a reliqua carne eius. **A**d tertium dicendum qd christus no descendit a beata virgine p concupiscentiam carnalem sicut ipsa ab abraam. et ideo beata virgo potuit pfigurari vt liberatione indigens. et p pns decimata no aut xps.

Obnoria fuisse peccato

Contra qd no est no potest esse pctō obnoria. **S**ed caro christi no fuit nisi in ipso. ergo in beata virgine no fuit pctō obnoria. **A**d dicendum est qd carnis christi actualiter fuerit in ipso tm. tamen materialiter fuit in beata virgine et in alijs sed differenter qd i beata virgine fuit eentialr s; in alijs pibo fuit originat. et fm illud modum quo in vnoquoq; fuit sic pctō obnoria erat potētia receptiua dei xbi et respectu conceptōis dei simul datus fuit virgini actus et potētia ad actum fm quā dici posset qd hoc ē possibile qd respectu huius se habebat in pura potētia obediētie filiter autē et generatiua. hoc autē duplr inquantū virgo peperit filium. et quātū ad hoc habebat virgo potētia pas. naturalē que p agens naturale in actū reduci posset. vnde dicit spūscūs ei potētiā generatiuā cōtulisse qd actus potētie sibi cōtulit. sicut aliquis dicit mibi prebere visum qd facit me videre ita et leuiticus ordo et c. **S**ed contra potest pringere qd pater papa decimas soluat alicui simplici sacerdoti et tamē papa est illo sacerdote maior. **S**ed dicendum qd aplos non intendit pbare qd melchisedech maior fuerit psonaliter qd aaron vel leui. sed qd sacerdotium significat p melchisedech. i. christum maior fuerit sacerdotio aaron. cum ergo leuiticus et xps fm carnē essent et c. dicit leui. fuisse in abraam fm corpulentam substantiā et seminale rationē. qd vt dicit Aug. iij.

super. **S**ed ad litteram cum sit in semine et visibilis corpus lentia. i. ipa materia et inuisibilis ratio. s. vis actiua vt qd cucurrit ex abraam qd semen patris leui. in quo est vis actiua et materia quam mater eius ministravit originat. **L**iter tracta est ex precedentibus parentibus. sed in conceptio ne christi no fuit aliqua vis actiua que traheret ex abraam. et ideo no dicit fuisse in abraam fm seminale rationem sed materia corporis christi quā xgo ministravit deducta est originat ab abraam. et ideo dicitur christus in abraam fuisse fm carnē vel fm corpulentā substantiā am non qd caro christi vel corpulentia substantia eius fuerit in abraam actu sed originat tm.

Omnivero incarnatō

verbi et c. **S**uperius magister determinauit quale fuerit assumptum in hac parte determinat de effectu assumptionis. **H**ec autem diuidit in .iij. partes. primo enim querit quare opus incarnationis spiritui sancto attribuat. scdo cum de spiritu sancto christus sit natus quare non dicitur filius spiritui sancti. sicut natus de virgine dicitur filius virginis. sed no est hic diutius immorandū. iij. querit cum cum natū pficemur cur aplos dicat cum factum ibi. sed queri potest et c. quolibet istarū diuiditur in .iij. in questionē et solutionē. sicut apparet in littera. **P**ars illa vbi ponit solutionē secūde questionis no est autem concedendū diuidit in .iij. partes. in prima ostendit qd christus non est natus de spiritu sancto sicut de patre. **I**n secunda quare de spiritu sancto natus dicatur rationem assignat ibi. pfecto modus iste et c. vbi assignat duas rōes. vnā qd ad opis rōnē qd. s. illa vnio p gram facta est. aliā ex pte opantis. qd. s. opatus est illa pceptō.

Hic querit primo vtrū incarnatio appropriet patri. et videt qd sic. ei ei attribuit potētia. sed potētia in deo est principium efficiendi ergo efficiētia incarnationis patri approprianda est.

Ad. **D**am. dicit qd diuina sapientia venit in virginē sicut diuinus semen sed semen est actiū in generatōe. ergo actio incarnationis debet appropriari sapientie dei. id est filio. **A**d. **M**ath. i. dicit qd in canatu est de spiritu sancto est. ergo incarnatio cōuenit spiritui sancto. **C**ōtra opatio dei est eius essentia sed essentia no est appropriabilis. ergo nec incarnatio que dei operatio est. **A**d. **D**am. in .i. caplo. iij. lib. dicit qd in incarnatione filij manifestantur bonitas potētia iusticia et sapientia dei. ergo non est magis appropriabilis vni persone qd alteri.

Ad hoc dicendum qd quis in omni operatione cōnotante effectū in creatura reluceant appropriata psonarū sicut in incarnatione apper fm **D**am. dicēt qd in ea relucet bonitas sapia et potētia dei. bonitas in qd pū plasmat desperit salutē. potētia in qd mū maxime distantia pūrit sapia inquantū cōueniēte modū eius inuenit qd im possibile videbat. tm vnaqueq; opatio alicui psonę magis dicit appropriabilis fm qd in ea appropriatū illius psonę magis manifestat. qd vero opus aliqd est magis indubitū et excedēs meritū creature tanto magis dei grā et bonitas in deo manifestat et qd opus incarnationis est tale ideo appropriat principio gracie. s. spūscō et sic tertium concedendū est. **R**espondendū est igit ad omnia alia argumēta qd ergo dicit qd potētia patri attribuit. **O**dm qd quis potētia reluceat in incarnatione tm magis rō bonitatis qd potētia in ope. sed bonitas in fine operis finis vero est causa causarū. vnde ab illo debet potius fieri denomiatio. **A**d scdm dōm qd semini cōuenit ratio agentis cōiuncti. sed efficiēti etiā ratio agentis se-

parati. unde sapiētie que est filius attribuit ratio semi-
nis sed spūscō ratio efficiētis. ¶ Ad quartū dōm q̄ q̄s
uis opatio sit essentia tñ opus operatū non est essentia
et de illo hic loquit. vel dōm q̄ operatio et essentia diffe-
runt fm cōnotatū et rōne cōnotati potest fieri appropia-
tio. ¶ Ad quintū dōm q̄ q̄suis appropriata omniū pso-
narum in incarnatiōe reluceat tñ maxime appropriatū
spūscō si cut iam dictū est.

Ad sōm sic pcedit et videt q̄ xps fm q̄ homo
sit filius trinitatis q̄ xps fm q̄ homo creatu-
ra est. sed omniū creaturarū p̄cipue que sunt
ad imaginez p̄ dicit trinitas. ergo xps fm q̄
creatura est filius trinitatis. ¶ S. Cuiuslibet habentis
gratiā dicit pater tota trinitas sed xps maxime gratias
habuit: ergo est maxime filius trinitatis. ¶ S. Videt q̄
spūscō fm p̄bm in. xv. de animalibz. actio est ex semī-
ne patris in generatiōe sed oīm actionū quā facit semen
p̄ris in generatiōe fecit spūscō in xpi p̄ceptōe. ergo est
pater xpi: cum rōne p̄dicte actōis aliquis pater dicat.
¶ Contra incōueniens qd filij nomen ad aliam psonā
transeat sicut in. j. dis. dictū est. ergo similr qd et patris
nomen ad aliam psonā seu ad totā trinitatē. ¶ S. Filia-
tio est determinata p̄positas seu suppositum fm Dām.
sed p̄positas in qua facta est unio incarnatiōis i xpo est
tñ a patre q̄ illa est psona diuina. ergo xps incarnatus
est tñ filius patris. ¶ P. dōm q̄ xps nec fm q̄ deus
nec fm q̄ homo filius trinitatis est q̄ nec p̄ generatiō-
nem naturalē. nam sic fm q̄ deus filius est solius p̄ris
fm q̄ homo solius m̄ris. nec p̄ creatiōē q̄ filiatio con-
sequitur psonā que in xpo nō est creata nō cū caro dici-
tur filia sed homo filius nec p̄ adoptiōē q̄ p̄ gratiā unio-
nis habet filiatōē simpliciter. s. naturalē. unde nō de-
bet dici filius fm qd. i. p̄ gratiā vel creatiōē hys cū tri-
bus modis aliquis dicit filius. unde nō debet dici fili-
us trinitatis. ¶ Ad primū ergo qd obijcit in p̄rariū dōm
q̄ creatiō nō cōuenit psonē sed potius nature xpi. filia-
tio autē ecōuerso et ideo nō potest dici p̄ creatiōē filius
¶ Ad sōm dōm q̄ aliquis dicit filius trinitatis p̄ gra-
tiam adoptiōis et nō per gratiā uniois et ideo xps cū
per gratiā uniois sit filius. est filius naturalis soli pa-
tri nō autē adoptiōis totius trinitatis. ¶ Ad tertiū di-
cendū q̄ spūscō seminis opatiōē exercuit in incar-
natiōe xpi quasi artifex opando in materiā exteriorē.
semen autē opatiōē in generatiōe opatiōū exercet in
materiā sibi cōiunctā. et ideo q̄suis in actōe sit filitudo
in modo agendi nō est filitudo.

Ad tertiū sic pceditur et videt q̄ Dām. iuste et
vere theothoc. i. dei genitricē sanctā virginē
nominam⁹ xpothocōn. i. xpi genitricē nō
dicimus virginē. ergo nō est mater xpi. ¶ S.
Plus cōtulit ad conceptionē xpi spi. sanc. q̄ beata vgo
q̄ agens est p̄stantior in actiōe q̄ materia. ergo si spū-
scō sanctus nō potest dici pater xpi neq̄ beata virgo mater
¶ S. Videt q̄ nec dei in deo nō differt deus et deitas
sed non potest dici mater deitatis. ergo nec mater dei.
¶ Contra Marb. j. cum esset despōsata mater iesu. ie-
sus autē est deus. ergo mater dei. ¶ S. Aug. talis fuit il-
la unio que deum faceret hominem et hominem deum
ergo idem est deus et homo et sit mater hominis et ma-
ter dei. ¶ Ad hoc dicendū q̄ fm opatiōē p̄philosophi
mater duplicē opatiōē exercet in generatiōe. q̄ mate-
riam p̄parat et ministrat et cōceptū frute matris fouet
cum ergo hanc duplicē opatiōē in generatiōe xpi fece-
rit beata virgo q̄ et materiā p̄parauit et p̄ceptū fomen-
tum p̄buit. ideo bene mater xpi dicenda est. ¶ Ad illud
ergo qd primo obijcit de Dām. dōm q̄ nō intendit nec

gare quā sit vera mater xpi. sed nō in eo intellectu quo
dicebant heretici p̄ xpm psonā hominis tñ nō dei intelli-
gentes. cum hereticis autē ut ait Iero. nec debem⁹ voca-
bula habere cōmunia. ¶ Ad sōm dōm q̄ q̄suis spiritus
sanctus plus fecerit in concepōe xpi q̄ virgo tñ nō po-
test dici pater sicut virgo mater. q̄ nō ex substantia et si-
bi simile in specie pducit filius nec alia huiusmodi que
requirunt ad rōnem patris inueniunt in eo. ¶ Ad ter-
tium dōm q̄ deus et diuinitas q̄suis sint idem re diffe-
runt tñ ratione. q̄ deus significat p̄ modū substantiē et
suppositi diuinitas autē p̄ modū forme fm autē p̄bm. nō
forma sed qd est hoc aliquid generat.

Ad quartū sic pcedit et videt q̄ antiqui patres
meruerūt incarnatiōē qui meret aliqd mere-
tur et illud sine quo haberi non potest. aliqd
cassum esset meritū. sed p̄res antiqui merue-
runt vitā eternā que sine xpi incarnatiōe nō potest habe-
ri ergo meruerūt incarnatiōē. ¶ S. Oratione que fit ab
aliquo sub quattuor debitis cōditionibz. s. p̄ se et ad sal-
lutem et pie et p̄seueranter dicit merendo impetrare qd
petit s̄ sancti p̄ incarnatiōē fienda sic orauerūt ergo me-
rendo impetrauerūt incarnatiōē. ¶ S. Sōm bern.
Fides beate vginis p̄iuxit illa tria fata. s. deus animā et
carne sed nō cōtinuit nisi merendo sicut ecclesia cantat q̄
dōm omniū meruisti portare ḡ rē. ¶ Cōtra ad I. ij.
Apparuit benignitas et humanitas saluatoris n̄ri dei
non ex opibz iusticie que fecim⁹ nos rē. sed benignitatē
nominat aplius ostensam xpi incarnatiōē. ergo nō est
fm merita. ¶ S. Incarnatiō xpi est beneficiū impensū
toti nature humane sed meritū nullius puri hominis et
tendit se ad totā naturā humanā ergo sancti patres nō
meruerūt incarnatiōē. ¶ P. dōm q̄ duplex est meri-
tum condigni et congrui. sancti autē patres incarnatiō-
nem meruerūt merito congrui. s. se ad suscipiendū tñ
beneficiū p̄pando et nō merito condigni q̄ nō eam p̄
meritū hoc modo debita sibi fecerūt. q̄suis sic poterunt
mereri eius acceleratiōē. deus enim disposuerat ut eo-
rum p̄cibz et meritis fieret acceleratiō. ¶ Ad primū er-
go qd in contrariū obijcit dōm q̄ vitam eternā mereri
nō poterūt sine hys que cōstant vitam eternā sicut est
gaudiū de vita eterna et impassibilitas et alia h̄mōi. ea
q̄ que sunt ducentia ad vitam eternam sicut principia
merendi non meruerūt q̄suis sine eis vita eterna haberi
nō possit. quia talia non cadūt sub merito sicut gratia
et h̄mōi. et inter illa cōputatur incarnatiō filij dei. ¶ Ad
sōm dicendū q̄ q̄ oratio fit p̄ se dupliciter potest intelli-
gi. vel pro se tñ. vel pro se cum alijs simul. p̄mo mō ac-
cipitur inter cōditiones orōis. sōmo modo sancti p̄ce-
bant pro se. i. non pro se solum sed pro toto mundo.
¶ Ad tertiū dicendū q̄ beata virgo non meruit icar-
natiōem nisi supposita incarnatiōe fienda. et sic me-
ruit ut per eam fieret non quidē merito condigni s̄ cō-
grui inquantū decebat q̄ dei mater ea puritate niteret
qua maior sub deo nequit intelligi sicut dicit Ansel.

No nominato tres in-
telligunt. hoc intelligendum de essentiali-
bus nō est autem concedendū ¶ Sciendū
autē q̄ hec p̄positio et vel denotat causam
efficientem vel materialē. ad hoc autē q̄ aliquid natū ex
alio materiali fili⁹ dicit opz q̄ in filitūdie sp̄i pducit cū
eo ex q̄ nascit sicut fili⁹ m̄ri. et iō capilli et lūbric⁹ n̄ dicit
filij eius ex quo materialiter nascit ad hoc etiā q̄ aliqd
natum de aliquo actiue dicatur filius eius opz q̄ p̄du-
catur de sba agentis et in filitudine speciei et qd sit agēs
principale prime autē due p̄ditiones deficiūt in spūscō vñ

nec dicitur per epistolam. scilicet autem et tertia deficiunt in aqua. quia res naturalis spiritus aliter non assumit similitudinem aque sed similitudinem dei et aqua est in se in diuine virtutis operantis in ea.

DL.

V

Reterea inq̄ri opor̄t

Postquam determinauit magister quid sit assumens et quid sit assumptum. hic dicitur. scilicet de utroque cuiusmodi sit utrumque et diuiditur in tres partes. quia primo mouet questionem. secundo soluit et ponit hoc inq̄sicio. in tertia determinat quoniam dubitationes. scilicet diuiditur prima in duas. primo dicitur. questionem quam cum ad eius facilitatem. secundo quatuor ad eius difficultatem ibi de preterito et questionibus. hic diuiditur in .iiij. primo ponit autoritates ad preteritum negatiuum. scilicet quod natura non assumpsit naturam. secundo ad preteritum affirmatiuum. cui videtur obuiare. tertio ex auctoritatibus inductis colligit solutionem et eius confirmacionem subiungit ibi. ex his autem augum. superpositis. Sed queritur utrum eadem. hic diuiditur in .iiij. primo enim mouet dubitationes circa predictam determinacionem et primo quantum ad hoc quod dicitur naturam assumpsisse naturam. secundo quantum ad hoc quod dicitur personam non esse assumptam ibi ideoque non personam hominis assumpsit. Circa primum duo facit. primo querit utrum natura diuina possit dici facta caro. secundo utrum possit dici facta homo. si autem natura diuina ideo non personam diuinam. hic diuiditur in .iiij. primo ostendit veritatem. secundo obijcit dubia in primum et soluit ibi. hic a quibusdam opponitur. et.

Hoc modo procedit et videtur quod persona non assumptum sit natura humana maiorem compositionem facit compositionem sicut ad substantiam quam accendit ad substantiam. sed persona diuina non est susceptible additiois sicut ergo multominus primo. sed additio alterius nature ad personam est additio sicut ad substantiam. quod eius additiois non est susceptible persona. **¶** Actus personalis non attribuit naturae ut generare et assumere actus personalis est. quia per personam filij non attribuit nature. **¶** Actus sunt singularem abstracta a singularibus natura non agit nec assumit. **¶** Contra Job. i. Verbum caro factum est non nisi per carnis assumptionem. quod verbum assumpsit carnem. quod persona natura. **¶** Assumptio terminatur ad unitum. quod quod est unitum per dici assumens assumptum. scilicet natura diuina est unita quod assumens vel assumptum scilicet assumptum assumens. et hoc quod Gregorius dicit. carne deitas aia mediante suscepit. **¶** Ad hoc dicitur quod assumens de triplici. vno modo contra et ipsoque finem quod assumere nihil aliud est quam aliquid ad alterum sumere. et in hoc sensu potest dici quod tota trinitas assumpsit humanam naturam si filio. secundo modo de assumere proprie. quod si ad se sumere. sicut homo assumit sibi vestem vel focum ut sit cum eo commoretur. et sic natura diuina de assumere humanam. quia virtute diuine nature factum est ut natura humana associaretur diuine in vna persona tertio modo propriissime de assumere. sumere aliquid ad se in se. sicut assumo cibum ad me ut sit aliquid mei. et hoc modo diuina persona assumpsit naturam humanam quia natura humana facta est natura persone diuine. in qua. scilicet subsistit sic autem natura diuina non assumpsit humanam quia natura humana non est facta aliquid diuine nature. **¶** Ad illud quod obijcit in contrarium dicitur quod si fieret additio sicut per modum compositionis maior esset sed non sicut in proposito imo per modum assessoris. accensio non potest addi nisi per modum compositionis cum eius esse sit inesse. ut dicitur Boetius. **¶** Ad .iiij. dicitur quod verum est de actu personali quod est persone ut subiecti agentis ut generare sed assumere est actus persone ut termini. **¶** Ad tertium dicitur quod duobus modis potest intelligi natura diuina abstracta a personalitate. vno modo ut intelligatur diuina natura sine personis distinctis. puta distinguitur fides et sic ab

abstracta personalitate nature diuine puenit assumere quia ad hoc intelligitur quod res subsistens. puta intelligitur a gentilibus iudeis. vnde cooperit ei agere. alio modo de ut intelligatur simpliter absque omni personalitate sic non consideratur finem quod est res solus finem quod est in intellectu et sic non cooperit ei agere nec assumere.

Hoc modo sic procedit. et videtur quod natura non possit assumi quod enim assumitur unitur. nam ideo assumitur ut unitur quod unitur unitur scilicet natura humana non est facta vnum cum filio dei quia hoc est falsa filius dei est humana natura. quod nec ab ipso assumpta. **¶** Natura idem est quod essentia scilicet non assumpsit essentiam quia essentia de ab eendo et esse est suppositum non assumpsit autem suppositum et sic nec esse essentia quod nec natura. **¶** Finem Boetius in libro de duobus naturis et vna persona christi natura. puta in christo due nature dicuntur esse vnamqueque rem informans specificam diuinitatem. sed christus non assumpsit specificam diuinitatem. non enim assumptum sit ut ait Damascenus. eam naturam que nuda pretemplat de prederat sed in archomo. quod non assumpsit naturam. **¶** Videtur quod assumpsit personam. separata enim ab assumpto per intellectum natura diuina quod remanet est persona. scilicet nihil remanet nisi si quod assumptum fuerat. quod persona est assumpta. **¶** Assumpsit aiam aia est persona. est ei rationalis nature sicut individua quod est diffinitio persone finem Boetius. quod assumpsit personam. **¶** Ad hoc dicitur dicitur quod persona assumi non potest. cum enim assumens sit assumptum si persona dei assumptum sit persona hominis persona dei non esset persona hominis et sic essent due persone in christo quod est hereticum cum sunt autem due nature in christo. scilicet humana et diuina. et ideo dicitur quod humana natura est assumpta. **¶** Ad illud quod obijcit in contrarium dicitur quod vnum de duplici. vel vnum fieri. vel in vno fieri. primo modo natura humana non unitur diuine sed secundo. **¶** Ad secundum dicitur quod quod finem gramaticam essentia de ab eendo tamen essentia est causa essendi. vnde naturaliter potest esse essentia quod esse actuale ipsius persone seu suppositi. vnde assumendo essentiam non est necesse assumere personam. **¶** Ad .iiij. dicitur quod Boetius appellat specificam differentiam rei quod dicitur et non aie intentio de hac obijcit sed quod persona non est assumpta. ideo respondendum est ad duo argumenta que huiusmodi ostendunt primo ad primum dicitur quod quod uis assumptum separat huiusmodi esse personale quia iam per se subsisteret quod diuinitas tamen manet unitum non habet rationem personalitatis quia non biliori se est unitum. **¶** Ad .iiij. dicitur dicitur quod aia nec preterita nec separata est persona quia apta natura est ut sit forma corporis et personam hominis. ratio autem preterita rationem persone. cum persona sit quod completum et perfectum et per se subsistens. ratio autem preterita est ratio imperfecta et ideo ei non puenit ratio persone. **¶** Obijcit de diffinitione boetius. dicitur quod ly individua finem quod cadit in diffinitione persone finem quod dicitur triplice excludit compossibilitatem primum autem velis. nullum enim velis est persona. secunda est primum quod persona notat aliquid quod totum. tertia est assumptibilis ad aliquid dignum quod persona notat aliquid completum. proprietate ad dignitatem pertinentem. et ideo aie cum sit persona nature humane non puenit esse personam.

Hoc modo sic proceditur. et videtur quod vnum nihil sit vnum enim est in extremis que vniuntur quod est in natura humana et in diuina. scilicet in humana nihil est in creatum. in diuina autem nihil creatum. quod vnum nec est creator nec creatura quod nihil est. **¶** Vnum est relatiuum equipantie. relatiuum enim equipantie equaliter se habent ad utrumque extremum. quod vel est in utraque natura quod esse non potest quod sicut aliquid creatum accensio esset in deo vel in neutra. quod nihil est. **¶** Nihil creatum videtur dici de deo nisi per causam ut creator vel similitudinem ut leo vel per assumptionem ut homo sed vnum non dicitur per causam quia sic diceretur de tota trinitate. nec per similitudinem quia non diceretur proprie scilicet metha. nec per assumptionem quia vnum non est assumptum. quod nullo modo et sic vnum quod deus vnum nihil est. **¶** Videtur quod sit idem quod assumptio. al sumere enim est ad se sumere. ad se sumere est sibi coniungere vel vniere quod non differt assumptio ab vniione. **¶** Ad hoc dicitur

vnio tripliciter pot accipi. vno modo vnio actio. i. vnio sic idem est qd diuina essentia. alio modo vnio passio sic quedam nature assumptio dependet ad assumptum. tertio modo vnio relatio pns bmo actione passionis et sic est quedam compatio vel habitudo vnioz. relatio num aut quedam sunt realiter in vtroq; extremoz qn est mutua dependetia relatiuoz adinuicem. sicut in pte et filio. qn aut vnus extremus dependet ab altero realiter et non eouerso tuc relatio est in eo in quo est dependetia fm rem. in altero vero fm intellectum qz non pot vnus relatiu intelligi sine reliq; sicut appetit scibili et scia et hmo se habet omnis relatio que est creatoris ad creaturaz. vn cum vnio dei et hois sit bmo in huana natura erit fm rem. qz in ea est dependetia ad suu creatorē. in deo autē cum nulla sit dependetia erit fm intellectū. ¶ Ad illud ergo qd obijci q vnio est in vnitis verus est in altero fm rem. in altero fm rōnem. ¶ Ad scdm ddm q vnio simpliciter est equipantiē relatio. non tñ vnio creatoris et creature. sicut nec similitudo creature et creatoris nisi fm modū intelligēdi nō existēdi inter deū nanq; et creaturā nulla est equipantiā. ¶ Ad tertiū ddm q vnio dicit de deo p assumptōz nō qd ipa sit assumpta sed qz est assumptōis fmin. ¶ Ad qrtū qd obijci est q assumptio sciendū qd assumptio et vnio sūt rpe in xpo fuerūt. differunt tñ rez rōne qdruplr. prima differētia sumit ex pre assumpti qz assumptū māet diuersū: qd vnū sit vnū. vn suppositū vnū sine psona. assumit aut natura. scda ex pte extremoz qz vnio quātū est de se equalr respicit vtrū qz extremoz sed assumptio requirit in assumptē cns stabi le ad qd aliud trahit nō eouerso. vn nafa diuina dicit vnita sed nō assumpta. tertia ex pte termi qz assumptio in suo intellectu terminum cui sit coniunctio includit vnio vero nō. vn tota trinitas vnuit filio naturā huāā sed nō assumptio. quarta ex pte ipsius fieri qz assumptio ordinat ad vnionē vt via ad terminū et sic appetit solutio ad argumentū. qz ad se sumere non dicit sibi vnire imo actū ordinatū ad illū sicut via ad terminū. primo enim est sumere et postea vnire assumptū.

H quartū sic pcedit et videt q sit facta vnio in natura. qn em duo iungunt valde inqualia nature qd pñans est transmutat aliud in suā naturā. sic pz in gutta aq et vegere vini sz natura diuina et humana sic se hnt. g diuina transmutat in se humanā. ¶ P. Proprietates corpis et aie nō diceretur sil de aliq vno nisi pstitueret hec duo naturā huāā ergo asili. pprietates diuine et humane nature nō dicerent sil de xpo nisi pstitueret vnā naturā in xpo. ¶ P. Ex duabz naturis nullā vnā naturā pstituentibz non sit aliqd vnū. xps vero est vnū ex duabz naturis. g pstituent in eo vnā naturā. ¶ P. Videt q nō in psona. nō em p fieri cōicatio vel vnio in incōicabili psona vero sicut dicit Ricar. rōnalis nature incōicabili sbam vel exīciam dicit. g non pot fieri in eo vnio siue cōicatio. ¶ P. Maior est cōuenientia fm rem vnā qz fm rōnem vnā. g maior est cōuenientia in psona que est fm rem qz que est in genere vel specie que est fm rōnem. si g diuina et humana natura nō possunt puenire in genere et specie multominus in psona. ¶ Ad h ddm q cū ois vnio cōinet ad vnū vnio aut naturarū in xpo non pot esse in vna natura. g oportet q sit in psona. ¶ X aut vnio nō possit fieri in natura sic ostēdit natura em qvis multiplr dicit vt patz p phm. v. metba. tñ hic accipit pur significat rei qdditatē siue essentia que in diffinitōe pñet. et hoc modo nō est ali qua vnā natura in xpo i qua facta sit vnio qz nec humana nec diuina nec media cū ex hīs oibz sequat trāsmutatio nature diuine. qz aut diuina transmutaret in hu-

manā. aut eouerso qd est impossibile cū ea q nō cōicāt in materia nec transmutent adinuicē aut vtrūq; transiret in mediā pñitionē qd eadē rōne est impossibile. cum mixtio sit miscibiliū vnio alteratoz. sicut in de generatōe dicit aut vtrāq; manens pstitueret tertiā et h vl p viā cōbinatōis sicut due linee et sic nafa diuina esset corpea aut pviām cōpositōis vt corpe et aia et sic cōponibilis qd falsū est. restat g qd facta sit vnio in psona diuina nō aut in huana. qz psonalitas diuina nō pot ad aliā trahi cū sit incorruptibil et eterna. g optz q sit vnio in psona diuina. ¶ Ad illud g qd obijci in pñariū ddm q ppositio bz vitatē in agentibz mutuo et patiētibz qd hic nō ptingit. ¶ Ad. ij. ddm q nō est silē qz in huāis fm psonas multiplicat natura. vn nō p fieri vnio in psona quā fiat in natura sec aut est in diuinis. ¶ Ad. iij. ddm q xps dicit vnū ex duabz naturis vnū exigitue nō cōpositiue. nō ita qd illud vnū sit factū ex vtrāq; natura. sz qz factū est vtriusq; nature. vn nō oportet ex istis esse vnā naturā sz vnā psonā. ¶ Ad illud qd obijci de psona ddm q cōicabilitas passiua qua aliqd cōicāt alteri transiēs ad psonalitātē ipsius ptra rōem psonē est. sed nō actiua quā se cōicāt alteri psona manens p se in seipā. vel ddm q cōicabilitas fm pñicatōz est ptra rōnem psonē. nō ac cōicabilitas adunatiōis cū aliqd possit psonē adiungi multa i vna psona possit adunari. pot em psona esse totum integrale sz nō vlt. ¶ Ad. v. ddm q maior est cōuenientia in psona qz in genere vel specie fm actū exīditi tñ fm naturā. vn diuersoz generū res adunant in psona vna vt sba et accūs nō aut in natura vna. ¶ Ad qd pñiū nō qd cōe. g natura cōis nō accipit naturā humanā. ¶ R. Illud qd cōe in qrtū cōe nō accipit sz in pñia psona filij natura q semp genita ē. ¶ Contra natura diuina nō generat nec generat. rñso in pñie loquit pñē naturā p psona in forma dei. ¶ Sciendū q forma vno modo dicit ex relatōe ad materiā quā pñit. alio modo ex puatōe materię seu potētiālitatē. pmo modo diuitas nō dicitur ma sz scdo. Sz querit vtrū ē. videt q sicqz vere dicit in carnata. ¶ R. In carnari duplr accipit. vel fm carnes fieri vel carni vniri pmo modo nō dicit natura diuina incarnata sz scdo. ideoq; nō sic dicit diuina natura esse hō ē. ¶ Contra de qdūq; pñicat filij dei pñicat hō. sed nafa diuina est filij dei g est hō. ¶ Ddm q differētia est in noia substantiua et adiectiua. substantiua em nō tñ significat formam sz suppositū forme. vn pñit pñicare rōe vtriusq; et qn pñicat rōne suppositi dicit pñicatio p idēpñitātē. qn aut rōe forme dicit pñicatōz seu iformatōz et hec magis pñia pñicatōz qz termi i pñicatio tenet formā. ¶ Adiectiua aut significat tñ formā et tō nō pñit pñicari nisi p iformatōz. vn hec est falsa cēntia est generā qvis hec sit vera cēntia est pñ. ¶ Cū g dicit filij dei est hō est pñicatio p iformatōz et p idēpñitātē. Cum vero dicit cēntia diuina est hō est pñicatio p idēpñitātē qz est idē fm rem cū supposito hois nō aut p iformatōz qz natura diuina non significat vt suppositū subsistens in humana. et ideo dicit magister q nō est vna vera sicut alia nec tñ dicit tam simpliciter esse falsam.

VI
CDL
E pñictis aut emer-
git qstioz. ¶ Postq determinat de in-
carnatōe dei. hic incipit determinare cō-
ditiōes dei incarnati. diuidit aut hec p-
in duas. in pma determinat de hīs que pueniunt deo in
carnato rōne vnionis. in scda de hīs que pñēt ad na-
turā absolute assūptā. di. xij. ibi pñerca sciendū est xpm
prima in du. in pma determinat de hīs que dicunt de

deo incarnato exprimentia vnione. sicut cum dicitur deus est homo vel factus homo. in scda dicitur. de hijs que ei conueniunt psequenter ad vnione di. viij. possunt pdicta moueri prima in .iij. primo mouet questione de locutionibz exprimentibz vnione. in scda ponit diuersas opiniones de mo vnionis. alij eni dicunt. in tertia ostendit quod intel ligunt diuerse pdicte locutiones fm diuersas opiniones di. viij. ibi fm primu zc. alij ei dicunt. hic ponit opinioes z diuidit in tres res. fm tres opiniones qd ponit. scda incipit ibi sunt aut alij. tertia ibi. sunt etia alij. quelibet autem harum triu pnt diuidi in du. in opinione z pfirmationez. Confirmatio prime opiniois incipit ibi sed ne de suo sensu. scda ibi. de b aut Aug. pfirmatio aut tertia ibi ne aut illi de suo sensu.

In intellectu autem harum opinionum ante disputa tionem oportet tria breuiter videre. primo in q adinuicem conueniant. scdo i q differant. tertio qd vnaqueqz ponat. **C**irca primu sciendu e qd in hoc pueniunt omes qd neqz ponunt in xpo duas psonas sicut nesciunt. neqz vna tm natura sicut Eutices sed me dia via incedunt inter duas hereses. **C**irca scdm sciendu est q cum in xpo sint due vniones. vna. s. anime ad cor pus. alia humanitatis ad psona diuinam quantum ad vniu qd differt tertia opinio a duabz pmissis. eo qd due pme di cunt ex anima et corpore in xpo ee vnu qd constitutum. qd tertia opinio negat. **I**tem tertia opinio dicit aiam et carne accidentali psona qd aduenire vt homi vestimentu qd prima z scda opinio negat. sicut etia quantum ad has duas vniones differt scda opinio a pma quantum quidem ad vniu nem anime z corporis. hoc mo. nam pma opinio assump toez vtriusqz horu a diuina psona pntelligit vnione eoz ad in uice fm q vnium ad pstituedu z humanitate et hoicm et id pcedit humanam naturam z hoicm esse assumptu. scda ho opinio assumptione pntelligit vnione aie z corporis fm q ptingunt ad pstituedu humanitate no aut fm q vnium ad pstituedu hoicm. vñ dicit hūana natura esse assumpta no aut hoicm. neutra tm opinio dicit vnioez aiet corporis pcedere tpe assumptionis sed solo intellectu. dif fert aut ho ab humanitate qz ho dicit qd ppletu subsistēs no aut humanitas. quantum ad vnione aie z corporis cu psona qd differunt hoc mo. nam scda opinio dicit qd ille due sbe pntinet ad psonalitate qd. ita qd post incarnatoz qd psona subsistit i hijs sibi sicut i sba diuina. qd pma opinio negat dices tm p assumptione hoc factu ee vt psona qd sit illa sba coposita ex aia z corpore. **C**irca tertiu sciendu est qd pma opinio ponit hoicm assumptu. **I**tem ponit in xpo duo supposita et duas ypostases. **I**tem qd xps est duo neutrali z no masculie. **I**tem qd ho no sup ponit suppositu eternu sed tpale tm quoz p traria oino ponit scda opinio. s. qd ho no est assumptus sed hūana natu ra. **I**tem qd in xpo est vnu tm suppositu. **I**tem qd xps est vnus et vnu. **I**tem qd ho supponit suppositu etnu subsistēs in natura tpale. tertia ho pōit opinio qd ho no pdicat de xpo aliqd copositu et aia z corpore sed ponit materialr p pti bus humane nature. **I**tem qd pdicat de xpo accidentali. **I**tem qd aia z corpus no pntinet ad psonalitate verbi in quo conuenit cu prima opinione. **I**tem qd in xpo est vnu tm suppositu in quo puenit cum scda.

In querit pmo vtru in xpo sit tm vna ypostas/ sis vel suppositu videt q no sicut dicit Boe. in li. de dua. na. omis sba picularis fm prie tate vocabuli pnt dici ypostasis z fm vsu dicat solū de sibi nobilioribz s. in xpo se due sbe pculares ergo due ypostases. **A**d. **S**uppositu dicit qd sub alio positu. sed inconueniens est dicere qd aliqd diuinu ponat sub creatura natura. qd oportet ponere aliqd suppositu no diuini

nu. est aut in xpo diuinu suppositu q duo. **A**d. **R**es na ture idem videt qd naturale. sed naturale vt dicit i scdo phisi. est ppetuas creata ex picipijs nature. vñ copositu et naturalibz picipijs sed neutru istoz conuenit diuine psona. q diuina psona no erit res hūane nature. et sic sūt due res nature. **A**d. **D**ū qd est aut est vñ aut pcula re. sed hūana natura est in xpo cu qd no sit vñ erit pcula ris s. omne pculare est indiuidu. qd sūt ibi duo indiui dua. **A**d. **S**ili? dei assumptu cor? aie vnitu. cor? eni no vnitu cu no sit animau no est assumptibile sed ex vniu one cor?is z aie pstituit ho cu vno pdicta no sit mino ris efficacie i xpo qz in nobis. q assumptu hoicm. galique hoicm. q suppositu hois cu assumptu no sit assumptu in xpo erit duo supposita. **A**d. **I**n ps. dicitur beat? que elegit sit assumptu loquit de xpo hoic. gide qd prius. **A**d. **B** dicit q pculare duplici bz respectu ad naturam comunem et ad ppetates pntes naturam fm hūc duplici respectu noie pme vel scde impositionis pnt noari. res eni nature cu sit pme impositionis noiat pculare p respectu ad natu ram cōem suppositu aut cu sit nomen scde impositionis noiat habitudine picularis ad naturam cōem put subse sit in ea. pculare aut put excedit ab ea. noia aut que si gnificat pculare p respectu ad ppetates pntes natu raz nominant etia ipm p habitudine ad naturam z hoc pte esse dupli noie pme impositionis vt ypostasis noiat pculare in qlibet genere sbe. psona aut in genere rōnalis sbe noie etia scde impositionis sicut in indiuidu noiat pculare put est in se indiuidu singulare. put ab alijs est diui sus. **S**cdō ista noia differunt. qz aliq noiant pculare in qlibet genere vt pculare singulare indiuidu. aliq in genere sbe tm sic psona ypostasis z res nate et suppositu. cu aut sba dicat a p se scdo nullu istoz dicit nisi de re p se et nte. vñ nec de pte nec de accidente dicunt de qd alia possunt dici q in oibz generibz inueniunt. quis eni hec albedo vel man? dicat in indiuidu vel singulare no tm pte dici ypostasis l suppositu. z id fm scdaz opinioez q po nit in xpo vna tm rem subsistentem que etia verior est vt patebit. **S**cdm q oia noia illa q significat pculare in qlibet genere possunt dici esse due in xpo sicut hec man? dicit esse indiuidu vel singulare vel pculare. hec tm plu ra in indiuidu d xpo no pdicat sicut nec ptes nature nec ipa etia nate hūana n aut duas ypostases l res nate vel supposita dicim? esse in xpo cu no ponunt duo p se sub sistentia in eode. nihilomin? tm sicut dicim? vnione fa ctā in psona ita i indiuiduo singlari piculari qz quis hec tria vltima possint dici de n p se subsistentibz nihil oin? tm dū de p se subsistentibz. z sic possum? dicere xpm vnu in indiuidu. no aut possum? dicere xpm ee plura i indiuidu. z sicut ē rō d alijs etia q significat pculare d qlibz gñe. **A**d illd qd obijcit q ois sba picular pnt dici ypostasis. d d est qd hoc intelligit de sba piculari q est in gñe sbe p p dicatione no p reductōz. i. de eo qd pfecte picipiat naturaz generis sicut cns cōpletu in illo gñe quale no est pssbe. no em gen? sbe p dicit de manu quis sba fm q p accōis diuidit de ipa p dicit. fm hec due sbe pculares in xpo no sunt. **A**d. **iij.** d d m q in xpo sunt duo supposita lo curōis quis n nate. suppositō em d qd obijcit n imptat inferioritate qd esset indignitatis s. sustentatiōz. **A**d. **iij.** d d q res nate p se loqndo ē qd bz naturaz s. qd b sit ppositu accidit in qd ppositu et matia z forma q sunt pncipia nature no adiungitur alteri existenti simplici. **A**d. **quartū** hūana natura est pculare z in indiuidu no tm subsistens. z ideo no est ypostasis vel suppositu. **A**d. **v.** d d q no est ppter inefficiam vniois aiet cor pis vt cor? pntio fm q pntelligit vnioi ad diuinā psonā no faciat hoicm sed humanā naturā in xpo sed est

et hoc qd n fuerunt pincta ad hoc qd se subsisterent sz
vt dina psona subsisteret in eis. vnde quis iste terminus
homo in xpo et rōe sui significati cōprehēdat duas sub
stācias. s. aiām z carnē tertiā tñ cōphēdit ex parte
suppositi. s. diuinā. ¶ Ad illud aut qd obijciat d au
toritate ps. dōm qd hō sumitur ibi p natura humana.
nam cum id quod assumit fm intellectum pcedat vnio
nem si homo dicatur assumptus oportet qd intelligatur
homo anteqz intelligatur assumptus. sed hō vlt n pōt
dici assumptus vt s dictus est. hō autem picularis est
qd subsistēs hīs esse cōpletū. qd autē habet esse cōpletū
in quo subsistit n p vniri alteri nisi tribz modis. vel ac
cidentaliter sicut tunica homini. z hūc modū vnionis
ponit tertia opinio q n tenet nisi vel p modū aggregati
onis sicut lapis lapidi in acervo vel aliquo accidēte. si
cut hō vnitur deo per amorē vel p gratiam. z neutra ha
rum ē vnio simplr sed fm qd. z ideo nulla istaz puenit
xpo. vñ nullo modo pcedendū ē qd homo sit assumptus.

H scdm sic pceditur. z videt qd xps n sit vnū.
Xps em est vnū vnitate increata z ē vnū vni
tate creata. vnitas autē creata n ē vnitas incre
ata. ergo xps est duo. ¶ **¶** Unum ē esse filij
dei z patris. si ergo est vnum esse huius hominis z filij dei
vnum erit esse huius hominis z dei patris. qd hō erit in
vno cō vnus deo patri. hoc autem ē impossibile. ergo
impossibile ē qd huius hominis z filij sit vnum esse sed duplex.
esse autē est suppositi. igitur in xpo erunt duo suppositi
ta z sic xps erit duo. ¶ **¶** Xps ē aliquid ipassibile z ē ali
quid ipassibile. sed passibile n est aliquid epassibile. qd est
aliquid z aliqd. qd n ē vnū. ¶ **¶** Contra quicqd ē ideo est qd
vnū nūcro ē. si ergo xps n est vnū nihil ē. qd est heresis.
¶ **¶** Ea que n sunt vnum n pnt de se vnūoce pdicari.
sed deus pdicatur de hōie xpo z cōuerfo. ergo xpus est
vnum. ¶ **¶** Ad hoc dōm qd neutz genus ē iforme z indi
stinctū. masculinum autē ē formatū z determinatū. vñ
masculinū genus n pdicat absolute nisi de re pfecta subsi
stente. vñ n pnt dici qd humanitas vel albebo petri est ali
quis sed qd est aliqd. sed de petro possumus dicere qd ē
aliquis et qd est aliqd. s. filr etiam in xpo pnt dici de per
sona qd ē aliquis et qd ē aliqd. de natura autē qd ē ali
quid et n qd ē aliqd. fm aut scdm opinionē illud aliqd
qd ē natura assumptū non pdicatur de xpo. quia n ha
bet rōnem hōis sed humanitatis. aliquid qd fm qd pdi
catur de xpo n significat tñ naturā sed nature suppositi
tū. z qd plurale ē gemiatū singulare. ideo xps n pnt dici
aliq nisi cōt in eo duo supposita naturaz qd negat se/
cūda opinio z s. tertia. z ideo vtraz opinio dicit qd xps
est vnū. sed scda dicit qd vnum p se. tertia vō qd ē vnum
per accidēs sicut hō albo. sed pma opinio dicit qd assum
ptum n tñ bz rōnem humanitatis sed etiam hōis. z tñ
n pnt dici aliqd qd alteri digniori est pinctū. sed dicitur
aliquid. z illud aliqd pdicatur de psona assumēte. z ideo
sequitur qd xps ē aliqd. s. assumens z aliqd. s. assumptum
z qd duo neutalz n masculine. ¶ **¶** Ad illud ergo quod
pmo obijciat in pteritiū dōm ē qd terminus nūralis
se habet cōter ad psonā z naturā. vñ loquēdo de vnita
te psonali est tñ vna in xpo fm quā dicitur vnus xps.
loquendo autē de vnitate naturali ē duplex vnitas. non
tñ sequitur qd sit vnū z vnū. qz vnū qd de xpo pdicatur n
refert ad naturā sed ad suppositū nature qd n geminat
¶ **¶** Ad scdm dōm ē qd esse duplr accipit fm pbm in me/
raphica. s. cōrōnis vnū de alio affirmatis vel negatis
z hoc ē pdicatū accitalez est in mente qd pdicatur subo
mediāte hoc vbo ē copulat. n aut in re ē. qz nihil est me
diū in re inter formā z materiā z multominus inter p
dicatū z subm. Aliud ē cō nature z hoc dō duplex. nā esse

aliqui dicit actū pmi qd ē rei cōtētia qd ē actualr cōtēdi pmi
cipiū. z hoc mō dō qd diffinitio fecit qd ē esse. Aliq dicit
actū fm qui est actus entis p essentia. sicut lucere ē acc
lucētis p ipam lucē. pmo mō dō dō de pponitō. secundo
mō de naturis. tertiū mō de naturaz suppositis quia ē
actus suppositi vt qd ē. forme vō vt qd est. pmo mō nō lo
qmur hic de esse. scdo mō ē i xpo duplex cō. i. duplex cōtē
tia. z sic n vnū humanitas in esse dīno. qz sic vnū ref pnt.
tertiū mō ē ibi vnū esse. z hoc mō pnt nec ptes nec acci
dentia hnt ē sed tñ suppositū cōpletū quod ē fm oia
illa. z hoc mō in esse suppositi dīni vnūtur humanitas.
qd quidē esse ē vnū quā ad plura possit hēre respectū
sicut ē vnū hōis se extēdit ad oēs ptes eius. nec valet
vnū est cō hōis z patris. qd hō ē vnus deo patri. qd
hec vnio facta est i esse diuino put ē i psona filij siue sub
pprietate filiatōis sub qd n est in patre. ¶ **¶** Ad tertiū dō
q media est falsa qd dicit qd aliqd passibile n est aliqd im
passibile. idem em suppositū quod est passibile fm vnā
natura m: est impassibile fm aliam.

H tertiū sic pcedit. z videtur qd psona xpi post
incarnationem n sit cōposita. Omē em qd ē
simplici sit cōpositū mutatur. sed psona xpi
n mutatur. qd cū fuerit simplex postea n est cō
posita. ¶ **¶** Nullū eternū est cōpositū. sed psona
xpi est eterna. ergo nō est cōposita. ¶ **¶** Ad simplicitatē
diuine essentie pntet qd nō sit cōposita nec alteri cōpo
nibilis. ¶ **¶** Ad oppositū dicit Damasc. naturas duas
vnitas iuicem in vnā cōpositam hipostasim filij dei
¶ **¶** Anathanasius in symbolo dicit. sicut ex aia rōnali
z carne vnus est hō. ita deus z hō vnus est xps. sed aia
rōnalis z caro sunt ptes hōis. qd deus et hō sūt ptes xpi
¶ **¶** dōm ad rōnem totius duo pntent. vnū est qd cō
totius cōpositi pntat etia ad oēs ptes eius. qz ptes n
hnt pntē esse sed sūt sub esse totū. Aliud ē qd ptes cōpo
nentes causant esse totū pma pntio totius inuenitur in
psona xpi. qz vtraz natura in esse psonae cōiact. sed scda
pntio non regitur. aliud em esse nō cātur ex pntione
naturarum sicut esse cōpositi causatur ex coniunctione
cōponentiū. et ideo aliquo mō post incarnationem po
test dici cōposita inqtrū saluatur ibi aliq pntio cōpositi
ri. non tamen est ibi hō rō cōpositiōis qz deficit alia cō
pntio. nec dōm qd dicatur cōposita solū fm nois expositi
tionem qd cū alio posita. qz sic pma opinio et tertia pone
ret psonā cōpositā sicut et secūda quod falsū est. ¶ **¶** Ad
pmi ergo quod in pteritiū obijciat dicendū qd vtr
de cōpōne integrali nō de exigitia. illa em pnt fieri per
associationē et associatio sit mutari dēvni? eternū sine
mutatione alteri? et sic natura humana est meliorata
dina remanente itra smutata. ¶ **¶** Ad secundū dicendū
q psona nō dō cōposita qd esse suum sūt ex multis pnti
tutū. hoc em ē ptra rōne eterni. sed qz ad mltā quē assu
mūt in eius esse se extendit. ¶ **¶** Ad tertiū dicendū qd de
rōe simplicitatis sūme ē qd neqz sit pposita ex ptribz neqz
componatur alfi tanqz ps. sic autem psona nō est cōpo
sita. qz neqz est ps neqz ex ptribz pstituta. ¶ **¶** Ad quartū
dicendū qd Damasc. dicit cōpositā hipostasim inqtrū
est aliquid ibi de ratione compositionis non qd simplr
sit composita qd tum ad pfectam rationem compositio
nis. ¶ **¶** Ad vltimū dicendū qd silicudo illa est quāvis
ad aliquid et non quantum ad omnia.

H quartū sic pceditur et ostēditur qd non sit
compositio aie z corpis ad inuicē in xpo. Da
masc. In dño iesu xpo non ē cōm spēm acci
pere. sed ex aia z corpe vnitis p surgit natura
spci. ergo videtur qd non fuerint vnita ad inuicē.
¶ **¶** Post vltimā compositionē n pnt ēē aliq cōpositio

sed vltima compositio in natura est anime rationalis ad corpus. ergo si illa vnio esset in xpo non posset sequi vnio ad diuinā psonā. ¶ **S.** Bīa nō vnitur corpi nisi vt viuificet ipm sed potuit viuificari ex consuetudine ad ipam vitā que est verbum. ergo nō oportuit eum anime vniri. ¶ **S.** Vnde q natura humana accidentaliter verbo vnitur ad phil. ij. Habitu inuentus vt homo. ergo cū habitu sit genus accidentis videt q deus fuerit hō accidentalis. ¶ **S.** De q aduenit esse cōpleto est accidēs. sed humana natura aduenit filio post esse completū. ergo aduenit ei accidentaliter. ¶ **I.** Iuxta hoc querit an vnio diuinitatis ad carnē sit maxima vnionū. ¶ **R.** dōm q vnio anime ad carnē pstituit rōnem hoīez omniū eius priū vñ remota aīa nō dicitur homo neqz oculus neqz caro nisi si equivoce sicut homo pictus. et ideo si tollat vnio anime xpi ad carnē sequit q nō sit verus homo neqz caro eius vñ caro qd est hereticū et ideo opinio ista a papa alexā dīo p heretica est pdenata. ¶ **A.** Ad illud qd obijciū in contrariū. dōm q dām. loquitur quantū ad vnionē diuinitatis ad humanā naturā ex qua nō cōsurgit tertia natura speciei nō quantū ad vnionē anime ad corp. ¶ **A.** Ad scdm dōm q cōpositio anime rationalis ad carnē est vltima in opibz nature s; cōpositio humanitatis ad psonāz verbi nō fit opatōe nature sed pture diuina. ¶ **A.** Ad tertiū dōm q verbum viuificat carnē xpi actiue. et ideo requirit anima vt formāl viuificet. ¶ **A.** Ad quartū dōm q sba nō pōt esse accidēs alicui qūis pūctio vnus sbe ad alterā possit esse accidēs vñ sic vna sba alī accidētāl aduenire dicat. sed hoc nō pōt esse nisi dupl. vel qd cōiungat ei fm contactū sicut vestis homi. aut sicut mobile motori. sicut angelus cōiungit corpi qd assumit et cum tractus nō sit nisi corpi. humana natura nō pōt vniri diuine. nisi sicut mobile motori. sicut angel. alī cui corpi vnitur. hec aut vnio nō facit cōcationē idio matū naturarū adinuiē. et ideo humana natura diuine nō vnīt accidentalr qd dicit aplūs qd habitu inuenit est vt homo hoc dicit q natura hūana in xpo habet alī quā silitudinē cum accidēte et pūpue cum habitu quantum ad tria. pmo q aduenit psonē diuine post esse completum. sicut habit. et omnia accidētālīa. scdo q est in sba et aduenit alicui sicut vestis homi. tertio q melioratur ex vnione ad verbum et nō cōmutat verbum sicut vestis formā fm formam vestientis et nō mutat vestientē. vñ antiqui dixerūt q vergit i accūs et quidā ppter hoc addiderūt qd degenerat in accūs qd tñ non ita ppter dicit q natura humana in xpo nō degenerat. immo magis nobilitat. ¶ **A.** Ad quintū dōm q qūis adueniat post esse cōpletū tñ nō est accidētāl adueniēs qz trahit ad vnionē in illo esse sicut corpi aduenit aīe in resurrectione. ¶ **A.** Ad illud qd vltimo querebat dō q vnio ista pōt dupl pside rari. vel quantū ad id in quo fit vnio vel quantū ad ipā que vnionē. si pmo modo nō vnio fiat in psona diuina que est maxime vñ et simplicissimū sic est maxima vnio post vnionē essentia in tribz psonis qūis entis psona sit ita simplex et vñ sicut essentia tñ quelibz triū psonarū est idem re cū ipsa essentia in qua vnitur. nō aut vtrāq natura in xpo est idem fm rem cum ipa psona in qua fit vnio qz humana natura nō est idem re cū psona diuina qūis altera natura. s. diuina sit oīno idem re cū ipsa. si scdo mō sic nō est maxima vnio. sed pma pside ratio est vnionis fm se. et fm q vñ est. scda aut cōsideratio est vnionis nō fm q vnio. et ideo dōm est q est maria simpliciter et qūis nō sit maxima fm quid.

A. **U**enim dicūt. Hec opinio pma falsa est. sed nō reprobat vt et

erronea. ¶ **U**trūqz xps. hic resoluendū ē nōiativū in genitīvū. i. vtriusqz nate vel in ablativū. i. in vtrāqz natura simplr qd iuenit alia et aliud et alia quecūqz filia in incar natōe facta cōposita. ¶ **S.** Sciendū q nō fuit pposita pte. s. pūctio duoz ad pstituedū aliqd. s; large. i. pūctio duorum in vno. hoc nō fieri potuit mutatōe humane nature sine mutatōe diuine nature. ¶ **M**ulier essētiālr esset de? ¶ **S.** Sciendū q qūis manēte ordie q nūc est videt icōueniēs q mlt esset caput viri tñ si de id faceret pueniēs eēt.

DL

VII

Secundū primā vero

S. Postqz mgr det. opinioēs de mō vnionis in hac pre deter. qualr ppositōes qbz vnio significat sint intelligēder diuidit in tres. iij. in pma exponit eas fm primā opinione in scda qz fm scdam. in scda em snia. i. tertia scdm tertiā in hac qz snia in qtra relinqt auditori iudiciū de predictis ibi satis diligēter. pma diuidit in duas. in pma ponit pme opinioēs exponitōz. in scda mouet et soluit priā obiectionē huic aut snie et. in scda qz snia et diuidit in duas. pmo scdm scdam opinioē exponit ppositōes p dictas in scda soluit ea que vident huic snie aduersari. det. aut et. pma in duas. qz pmo exponit illas in quibz sit pdictio mediante hoc pceptio fact. et hoc qz est in scda mediante hoc pceptio pdestinat. det. aut et. hec diuidit in. iij. pmo soluit auctoritates q vident pba re qd hō sit assūpt. scdo illas q vident pba re qd xps sit duo. sed hīs vident aduersari. tertio illas q pbant qd psona nō sit cōposita in hac snia et. hec diuidit in duas pmo pdictas exponit ppositōes fm tertiā sniam. scdo dubitatōes incidētes ptra ipaz deter. scdm istas et. hec diuidit in. iij. in prima ostendit qd xps dicit pdestinat scdo qualr dicit minor pte vel deificat. hī etia cū dicit christus in illa qd nō debet dici homo diuinit. et qualr dicit esse ex duabz naturis. et hī dicit et.

R. pmo pcedit. et videt q hec sit falsa. de est hō. omē em qd pdictat aut pdictat p se aut p accidens sed hō nō pdictat de deo p se qz sic cōueniret cū supposito diuine nature nec iterū pdictat p accūs qz deo nihil accidit q hō nullo mō pdictat de deo. ¶ **S.** Maior ē vnio psonaz i natura vna qz duaz naturarū in psona vna sed vna psona nō pdictat d alia ergo nec hō pdictat de deo nec ecouerfo. ¶ **S.** Magis cōueniūt que vnionē in natura et psona qz qm in psona sed aīa et corpi vnionē in natura et psona vna. de aut et hō in psona et nō in natura. cū igit aīa nō possit pdictari de corpe nec ecouerfo. videt q de nō possit pdictari de hoīe nec ecouerfo. ¶ **C**ontra fm Anf. vt esset qui posset gen. humanū redimere et p genere hūano satisfaccere opuit eundē eē deū et hoīez. q pdictatio det de hoīe et ecouerfo est pdictatio eiusdē de seipō. q est vera. ¶ **S.** Quecūqz vñ et eidē in se eadē sibi inuicē sunt eadē s; xps est deus et ipemet est hō. q deus est hō et ecouerfo. ¶ **A.** Ad hoc dōm est q fm omīs opinioēs ista ppositio ponit ē vera s; dinter. tertia em opinio dicit q in hac ppositōe est pdictatō p inherētiā sicut cū dī hō est albus qz ponit q natura hūana accidentalr diuine psonē aduenit. s; hoc stare nō pōt. qz ponit ex aīa et corpe nihil vñ resul tare sed aīa et corpi vt sepata a hō assūpta et nō vnita et iō nō pte dicit q deus sit hō nisi materialr qz ptes hūane nature vnitas habuit sicut et totū integrale materia liter de suis ptribz pdictat. scdo qz dato q ex ptribz hūane nature aliqd resultrauerit nō tñ illud pōt pdictari de deo nisi de nōiatue. qz ponit q hūana natura deo aduenit rit quasi habit. qz sicut hō nō pōt dici vestis s; vestit.

ita filius homo non possit predicari de deo imo potius deus
creatur humanus. sed; aut prima opinio est cum dicitur homo
est deus vel e converso est hec predicatio per idem. sed quod
ponit duo per se subsistentia siue supposita in christo. id non potest
deus de homine vel homo de deo predicari. nec potest dici quod sit idem
in persona quod persona illa invenit hunc idem predicatorem cum supposito
divino. et ideo oportet quod sit distincta a supposito humano
a quo suppositum divinum distinctum est ut prima opinio dicit
non est autem intelligibile quod alique ad invicem numerentur.
et unum de altero predicet quod differentia est cum numeri idem
primitas aut causa vere predicatorem ideo prima opinio ir-
rationalis est. secundum autem secundam opinionem in predicta positi-
tione est predicatio per informationem essentiali quod deus sup-
ponit suppositum persone filii et hoc idem est suppositum hu-
mane nature per illam naturam informatum secundum modum intelligen-
di in quantum subsistit in ea. unde sicut hec est vera et propria
petrus est homo. ita et ista deus est homo. quod si suppositum divine
nature est etiam humane nature suppositum. **Ad primum**
ergo quod in peritiam obijciat. dicitur quod hec est per se vera deus
est homo ratione suppositi divini quod subsistit in humana natura
ita. unde sicut et homo per se de forte predicat. ita et homo de christo. non
autem ratione forme significat. per hoc quod dico deus. unde non se
quitur quod possit predicari de omnibus in quibus est natura divina.
sed de quibus predicat filii suppositus. nec tamen potest dici quod
hoc sit per accidens deus est homo. sicut homo est albus quod iste terminus
homo predicat de deo tanquam includens in suo significato
suppositum divinum quod est suppositum hominis. sed hoc quod dico
albus non includit in suo significato suppositum hominis cum
tamen qualitate significet. sed tamen quia extrinsecum ipsum con-
pular. **Ad secundum** dicitur quod quod persone divine secundum quod sunt
unum de se invicem predicant. unde dicimus quod natura patris est
natura filii non tamen secundum quod sunt distincte in persona. id nota per
sonalia de se invicem non predicant. sicut ex hoc quod nature sunt
diverse et per eadem nomina que significant vel supponunt
personas predicant de se invicem non autem illa nota que significant
naturas tamen. **Ad tertium** dicitur quod sicut anima et corpus non per
dicant de se invicem sed tamen huius anima est huius corpus sic na-
tura divina et humana non predicant de se invicem sed homo et de-
us quod non tamen naturam sed idem suppositum nature designat.

Ad secundum sic procedit. et videtur quod hec sit falsa deus
factus est homo quod sit aliquid subiectum est passionis sicut
deus nulli passionis est subiectum cum sit impassibilis. er-
go non potest esse factus aliquid. **Ad primum** cum fieri ho-
minem sit fieri substantiam et fieri substantiam sit fieri simpliciter. ergo quod sit homo
sit simpliciter. sed deus non potest dici simpliciter factus. ergo nec
factus homo. **Ad primum** Mutari genus est aliud fieri sed deus nul-
lo modo potest dici mutari. ergo nec factus potest dici. **Ad opo-**
positum Jo. j. Verbum caro factum est. **Ad primum** Omne quod est non fuit
prius dicitur esse factum sed hec est vera deus est homo ut supra di-
ctum est et non fuit semper vera. ergo deus factus est homo. **Ad hoc**
dicitur quod hoc principium factus per absolute predicari et subiectum
describere ut dicitur iste homo factus est deus factus et cum utriusque sup-
ponat divinum suppositum cui non potest peringere factio. ideo
ista propositio deus factus est homo. isto modo est falsa. si autem des-
cribit subiectum in comparatione ad predicatum tunc ista propositio
est vera et tunc est sensus factus est quod deus sit homo quod factus
non ponitur circa deum secundum rem sed tamen secundum rationem quod unio secundum
quam dicitur deus esse vel factus homo in deo est secundum rationem in na-
tura autem humana secundum rem. sed veritas huius propositiois ma-
gis patebit infra. **Ad illud** quod obijciat in peritiam dicitur
quod hoc intelligitur de factore que ponitur circa ipsum secundum rem non
secundum intellectum. **Ad secundum** dicitur quod quod quis fieri hominem sit fie-
ri secundum substantiam tamen in christo habet similitudinem aliquam cum fieri ac-
cidentis in hoc quod advenit supposito alteri nature et ideo
non dat ipsi esse simpliciter et absolute sed esse tale sicut albus
hominis tunc autem fieri secundum substantiam dat esse simpliciter et absolute.

quod dat esse suppositi quod est esse simpliciter et absolute. **Ad**
tertium dicitur quod mutari proprie dicitur per remotionem a termino
a quo fieri aut per accessum ad terminum ad quem quod igitur nihil
remotum est a deo nec secundum rem nec secundum rationem aliquid autem adve-
nit ei secundum rationem et si non secundum rem. id potest dici fieri si non mutari.

Ad tertium sic procedit. et videtur quod hec sit falsa. si homo
factus est deus quod secundum Damascenum. **Ad primum** deus condicere
sibi idiomata ut. si quod dicitur de homine possit dici
et de filio dei. sed hec est falsa filius dei est factus
deus ergo et hec homo est factus deus. **Ad primum** Aut homo supponit
per naturam aut per personam si non per naturam quod natura assumpta non est de-
us non per personam quod assumens semper fuit deus ergo hec est falsa
homo factus est deus. **Ad primum** Quia albus advenit homini non
e converso dicitur homo fieri albus non e converso erga filii quod humani-
tas advenit deo non e converso debet dici deus fieri homo non
homo deus. **Ad primum** Contra Augustinus fuit illa suscepio que deum
faceret hominem. et hominem deum. **Ad primum** Factio que importat
per hoc principium factus secundum rem non ponitur in deo sed in humana
natura. si homo significat humanam naturam. cum ei principium
ponat rem suam circa subiectum in comparatione ad predicatum. vi-
detur quod magis hec sit vera homo factus est deus. quam hec de-
factus est homo. **Ad hoc** dicitur quod si factio importat per
principium referat siue ad subiectum siue ad predicatum absolute si-
ue ad subiectum in relatione ad predicatum cum dicitur deus factus est
homo est falsa. quod iste terminus homo supponit suppositum divinum quod
absolute non potest dici factus nec factus deus quod nunquam non fuit
deus si autem referat ad totam compositionem utraque istarum est
vera deus factus est homo. et homo factus est deus et est sensus fa-
ctus est ut deus sit homo et e converso. **Ad illud** quod obijciat
in peritiam dicitur quod quod verbum Damasceni. intelligendum est de illi
que conveniunt nature secundum se et non hinc repugnantia ad al-
teram naturam. quod autem dicitur deus homo factus deus non convenit
nature secundum se sed ratione unionis. unde non sequitur homo factus est
deus. ergo filius dei factus est deus sicut non sequitur homo unio est
deus. ergo deus unio est deus. **Ad hoc** dicitur quod hoc tenet per personam quam non
determinat principium sed tota locutio quod factus est ut per so-
nam divinam in humanitate eternus esset deus. **Ad tertium** dicitur
quod non dicitur homo factus deus. quod factio sit determinativa sup-
positi hominis absolute vel in respectu ad predicatum sicut iam
dictum est et sic procedit argumentum sed in quantum est deter-
minativa compositionis sed quod ista propositio homo factus est de-
us secundum omnia sensus habet falsitatem. tamen secundum unum sensum verita-
tem. ideo respondendum est ad argumenta que perbanc eam esse
veram. unde quod dicitur Augustinus. quod talis fuit susceptio ter. illud intelli-
gendum est ut referat factio ad totam compositionem tamen. **Ad v.**
dicitur quod factio ponitur secundum rem circa humanam naturam sed
hoc nomen homo non supponit humanam naturam sed suppositum
eternum circa quod non ponitur factio secundum rem sed secundum rationem in
respectu divine nature que semper ei in fuit sicut respectu hu-
mane. et ideo dicitur deus factus est homo et non e converso.

Ad quartum sic procedit et videtur quod hec sit falsa ille
homo est predestinatus esse filius dei predestinatio
est rei future. filius dei non est res futura imo
eterna. ergo aliquid non potest predestinari esse filius dei.
Ad primum Predestinatio procedit fine respectu eius filii dei ni-
hil procedit. ergo nihil potest predestinari ad hoc quod sit filius
dei. **Ad primum** Videtur quod hec sit falsa filius dei predestinatus est
se homo. ad hoc enim dicitur aliquid predestinari quod pervenit ei per gratiam si
non est gratia filio dei quod sit homo. ergo filius dei non est predestina-
tus esse homo. **Ad primum** Videtur quod hec sit vera filius dei est pre-
destinatus esse filius dei. filius enim dei in quantum est homo est pre-
destinatus esse filius dei sed alia que predicant de filio dei
in quantum predicant de ipso etiam sine reduplicacione sicut
filius dei in quantum est homo est mortuus. ergo filius est predesti-
natus esse filius dei. **Ad primum** Videtur quod hec sit vera filius dei
est predestinatus in christo enim non est nisi unum suppositum sed de

de illo supposito pōt dici simplr qd est pdestinatu. ergo pōt dici qd filius dei est pdestinatu. ¶ **R.** dōm qd cū dicitur homo pdestinatu est esse filius dei p picipiū rōne ppositōis impōtat antecessio. aut ergo respectu subiecti solū aut respectu pdicati. aut respectu totius copulati. si respectu subiecti solū vera est qz hic ēmin⁹ hō dicit suppositū eternū in natura hūana. z lz respectu ei⁹ simpliciter nulla possit esse antecessio. tñ respectu eius vt est in natura humana pōt. si vero respectu pdicati falsa est ppositio qz respectu filij dei nulla pōt esse antecessio. si respectu copulati vera est qz pdestinatu erat vt hō esset filius dei. cum ergo duos habeat sensus veros z vnū falsum potius iudicāda est esse vera. ¶ **Ad** qd ergo obijci⁹ qd fili⁹ dei nō est res futura z qd pdestinatio nō pcedit finē hunc. s. qui est esse filiū dei. dōm qd argumēta pcludunt ppositionē esse falsā. put antecessio denotat respectu pdicati qd pcedendū est. vnde patz rñsio etiā ad scōz. ¶ **Ad** tertiū dōm qd hec ppositio filius dei est pdestinatus esse hō. distinguēda est vt pcedens qz pōt notari antecessio respectu subiecti l' respectu pdicati v' respectu totius copulati in primo sensu est falsa in duobz reliquis est vera z ideo potius iudicāda est vera qz falsa. z qd obijci⁹ tur qd nō est grā filio dei qd sit homo. dōm qd qūis nō sit grā filio dei qd sit hō tñ est homo p gratiaz vniois p quā humana natura est assumpta in vnitate diuine psonae. ¶ **Ad** quartū dōm qd hec ppositio filius dei est pdestinatus esse fili⁹ dei fm qd esse accipit fm rei vitarē falsa est qz nihil est in ppositōe hac tpale respectu cuius possit notari antecessio lz qd accipit fm manifestationē sic cōcedit. Et quod obijci⁹ qd filius dei inquantū est homo est pdestinatu esse filius dei. dōm qd hoc intelligit de atz tributis que nō claudūt in se repugnantia z pditionē ad esse filij nam talia nō pdicant de ipso nisi cūz reduplicatiōe determināte p quā notat attributū inesse naturae nō psonae vt filius dei inquantū homo incipit esse vel est creatura z alia bmoī. ¶ **Ad** quintū dōm qd hec est falsa filius dei est pdestinatu cum nō ponat aliqd respectu cuius possit antecessio denotari. sed hic filius dei inqstū est homo est pdestinatu est vera qz impetari pōt antecessio respectu hoīs quātū ad naturā humanā. z qd obijci⁹ tur de supposito. dōm qd qūis sit vnū suppositū tamen est duaz naturaz suppositūz pōt sibi aliqd puenire rōe vni⁹ nature qd nō puenit sibi absolute sicut ē creatura. ¶ **Ad** qd prius erat zc. i. habēs naturā quā pūis nō habet vtrū rpo hic resoluendū est notatiū in ablatiū v' genitiū. vtrūqz. i. vtriusqz nature vel vtraz nature.

DI

VIII

De predicta inquiri

oportet zc. ¶ **Postqz** determinauit mōr de hīs que pueniūt deo incarnato vt ex pmentia vnione hic determinat de eis que cōueniunt ei consequētia vnione. z diuidit in pres duas. in prima determinat de hīs que pueniūt vni nature ex vnione ad alterā. in scda determinat de hīs que cōueniūt psonae rōne assumptae. x. di. prima in duas. in prima deter. quid cōueniat diuine nature ex vnione ad humanā. in scda quid cōueniat humane ex vnione ad diuinā. ix. di. prima inuestigari. prima in duas. in prima inquiri vtrū diuina natura debeat dici nata in xpo ex vnione ad humanā. scdo an rōne duplicitatē nature possit dici xps bīs natus. Queri etiāz solet in prima partemouet soluit an natura in xpo possit dici nata ex vnione ad humanā. scdo opponit in contrariū z soluit ad obiectionē. Videtur tamen.

Hic primo querit vtrū diuina natura in xpo sit nata z videt qd sic quicqd em idein est cum nascente z de ipso in recto pdicat cum eo nascit. vñ nato petro nascit homo cum gessentia diuina idem sit cum filio dei z de eo in recto pdicet ipso nato de virgine ipa nascit. ¶ **Incarnatio** in xpo ordi nata fuit ad natiuitatē qd incarnatū est natū est lz natura diuina incarnata est. ergo nata. ¶ **Uidet** qd natura humana possit dici nata. natura em hūana quūis generet hunc hoīem intendit generare hoīem simplr lz illud qd est p sez principalr intentū a natura generante vere dicit nasci. ergo homo simplr nascit sed homo natura significat humanā. ergo ipa vere generat z nascit. ¶ **Humana natura** xpi pducta est de virgine aut g per creatōne de nulla sba. aut p factōz de aliena sba. aut per generationē de sba sua piz qd nec p creatōz nec p factōz. g p generatōz g est genita. ¶ **Ad** hoc dōz qd nasci fieri quoddā est qd autē sit ad hoc fit vt sit. vñ fm qd alicui cōuenit esse ita cōuenit sibi fieri. ēē autē fieri pzie substentis est. vñ ipm pzie dicit nasci z fieri. forma autē et natura dē esse ex cōsequēti. nō em subsistit sed inquātū in ea subsistit suppositū dē esse. vñ ex pnti cōuenit eis fieri vel nasci nō. q. ista nascunt sed qz p generationē accipiunt. vñ cum natura diuina nō sit accepta p generatōz humanā. natura autē humana sit p eaz accepta. natura diuina nō poterit dici natam nisi p psona accipiat. natura autē hūana nō p se lz. q. pnter ad generatōz se hīs dē nata. ¶ **Ad** pmiū g qd obijci⁹ in pcrariū dōz qd qūis b in hūanis sit verū eo qd oīne tale cū ipso pducit nō tñ in diuinis nisi qstū cēntia cum psona sit idem re. nō tñ cū pductōe psonae pducit qz est inter ea differētia in mō significadi qui facit qd aliqd de natura dicat qd d psona dici nō pōt. ¶ **Ad** scdm dōm qd illud qd incarnatur assumendo carnē ad sez in se dicit nasci sicut psona sic aut nō in carnat natura vt ex dictis piz. vñ ratio nō seqtur. ¶ **Ad** tertiū dōm qd hō nō significat tñ naturā hūanā put hic loqmur fm qd significat hoc noīe hūanitas lz cōpositū siue subsistēs in natura. z iō nō seqtur rō. ¶ **Ad** qrtū dōm est qd qūis p generatōz pducit hūana natura tñ pzie generat qz illud pzie dē generari ad qd acc⁹ generatōis terminat hoc aut est suppositū.

Hic scdm sic pcedit z videt qd xpi nō sint due natiuitates. nasci em nō est pzie nature sed psonae. in xpo autē est tñ vna psona ergo vna natiuitas. ¶ **Generatio** vel natiuitas est vna ad esse sed in xpo est tñ vnum esse. ergo vna natiuitas. ¶ **Ea** que non sunt vnus rōnis nō cōnumerant ad inuicē sicut latrabile z celeste non dicunt duo canes. lz natiuitas xpi corpalis z eterna nō sunt vnus rōnis. ergo non sunt due natiuitates. ¶ **Sed** ptra fm natiuitatem eternā xps accepit naturā diuinā. fm aut tpale humanam. ergo sicut sunt due nature in xpo ita due natiuitates. ¶ **Scdm** aliquā natiuitatē xps dicit filius mris fm at illā nō est fili⁹ pris g in xpo lz due natiuitates. ¶ **Scdm** est qilld ppe dē nasci qd egredit a generatōe cōiunctū ei sicut embrio coniungit matri z fruct⁹ arbori vñ nasci pzie dē generatio viuentiū. viuere autē cōperit rpo z fm naturā diuinā z fm humanā. z ideo p pzie vtraz cōperit xpo fm nasci. et ideo sicut ponimus in xpo duas pcessiones. s. tpalē z eternā ita duas natiuitates. ¶ **Ad** primū ergo dōm qd qūis nasci sit psonae tñ est eius nature rōne. z ideo fm duas naturas sunt due natiuitates. ¶ **Ad** scdm dōm est qd esse xpi qūis sit vnū tñ habet respectū ad duas naturas z hic duplx respect⁹ duplici natiuitate acquirit⁹. ¶ **Ad** tertiū dōm qd natiuitatis tempalis z eterne est vna rō fm analogiā. nō autē

fm vniucatione sicut etia z nature diuine z humane.

Hoc certum sic pcedit z videt q xps nō possit di-
ci bis natus nihil em dicit nasci ex hoc qd ad-
uenit ei aliqd post esse cōpletu sicut si capill⁹
hoi adueniat. s. natura humana aduenit filio
dei post esse cōpletu. g rōne eius nō pōt dici bis nar⁹.
¶ Hoc aduerbiū bis imprat actū successionē sed
nō succedit eterne tpalis cū eterna sit semp. g rōe duaz
natiuitatū nō pōt dici bis natus. **¶** Ubi nō est in-
ruptio nō vrimur hoc aduerbiū bis s. generatio eterna
nō interrūpit. g rōne ei⁹ nō pōt dici xps bis nar⁹. **¶** S.
cōtra bis imprat actū numerū cū sit aduerbiū nume-
randi sed duplex est christi natiuitas. g fm eas debet di-
ci bis natus. **¶** Plus distat pcessio tpalis ab etna
q tpalis a tpali s. rōne pcessionū tpaliū. s. dī aplis bis
datus a Bieg. g rōne duarū natiuitatū tpalis z eterne
debet dici xps bis natus. **¶** P^o dōm q bis imprat nūe-
rum act⁹ nō fm q act⁹ nūerat ex subo quia duobz cur-
rentibz nō dicit q bis currat neq etia fm q actus nūe-
rat ex terminis q si aliqd moueat sū fm alterationē z au-
gmētū nō dī q bis moueat. sed imprat nūerū actū fm
q actus numerat ppter diuersā mensurā qd quidē pū-
git duplr. vno mō qn sunt due nature eiusdē generis si
cū duo tpa qd nō cōtingit nisi p interrūptōē et ppter
hoc aduerbiū bis iporat actus interrūptōē cū dī bis
curritur. Alio mō qn due mesure nō sunt eiusdē gene-
ris sicut eternitas z tpus z hoc mō dī xps bis natus qz
vna eius natiuitas mensurat eternitate alia vō tempe.
¶ Ad primū g dōm q qūis natura hūana adueniat fi-
lio dei post esse cōpletu. tū nō aduenit ei accidentalr vt
capillus homi sed sbaliter. z iō nō est sile. **¶** Ad scdm et
tertiū dōm q rōnes ille pcedunt qn hoc aduerbiū bis
designat diuersas mensuras eiusdē generis. z hoc non
est in ppositio.

Hoc qrtū sic pcedit z videt q in xpo sint due fi-
liatōes multiplicata em cā multiplicat effect⁹.
sed filiatio est effect⁹ natiuitatis. g ea multi-
plicata multiplicat. sed in xpo sunt due nati-
uitates. g due filiatōes. **¶** Relatiua posita se ponit z
pempta se perimunt. g interempra mfnitate interimit
filiatio qua xps est filius mfnis. sed nō interimit illa qua
est fili⁹ pfnis. g bec nō est illa. g sunt due. **¶** Si pater
fuisse natus de vginē fuisse filius vginis. sed tū nō ē
na filiatōē g altera. g xps filr. **¶** Contra omē accūs ali-
qd habet subiectū immediatum z id denomiāt vt albe-
do supficiē sed filiatio tpalis nō denoiāt naturā s. pso-
nā. in psona vō nō pōt ēē aliqd accūs tpale fm rem. g fi-
liatio tpalis nihil ponit in xpo fm rem. **¶** Filiatio
est pprictas psonalis sed psona tū vna est in xpo. g z fi-
liatio. **¶** Ad hoc dōm q quidā ppter duas natiuitates
et naturas existentes dicunt in xpo duplicem esse filia-
tionē qz ponūt filiatōē psonā respicere mediāte natura
et eam aduenire rōne generatōis. sed cōtra eos est qz fi-
liatio psequit generatōē vt determinatiua suppositi nō
natura mediā qz sic eā denoiāret sicut appet in alijs ac-
cidentibz qz pueniūt toti rōne pns qz p pte dēmināt to-
tum sicut crispitudo filiatio aut nec determinat nec de-
noiāt naturā. vñ nō pōt dici natura filiatz iō nō pōt per
eam dēminare suppositū vel denoiare. **¶** Sciendū est
igit fm alios q cū filiatio sit relatio z nulla relatio tem-
poralis possit deo puenire fm rem in xpo autē nō sit ni-
si diuinū suppositū fm cōez opinionē filiatio q erit tpa-
lis relatio nō poterit in eo poni realr. z iō non pnt ēē in
xpo due reales filiatōes vna tpalis z alia etna. nihilo-
min⁹ tū dicit ex tpe fili⁹ vginis realr sicut realr dī dīs ex
eo qd realr creatā referē ad ipm vñ pcededū est qd i xpo

est vna filiatio filiatio realis qua referē ad ptem. z respe-
ctu quidē rōnis quo referē ad mfnem fm quē realr dī fili-
us qz mfn realiter referē ad ipm. **¶** Ad pūm g qd obijci-
t in ptrariū. dōm q natiuitas nō solū nūerat ex pte q
nascit s. ex pte mōi nascēdi qz dī actū nascēdi vñ qūis
idē sit qd nascit ex vtero et i vtero tū dī duplex natiuitas
qz g in xpo qūis sit vñ act⁹ tū duplex est mod⁹ z duplex
act⁹ nascēdi. iō recte dī i xpo duplex natiuitas nō aut du-
plex filiatio l' dōz q natiuitas nō ē tota cā filiatōis. s. nati-
uitas cū esse cōpleto nascētis qd est hoc vñtū. **¶** Ad ij.
dōm q mfnitas ponit aliū respectū in xpo sicut iam dī-
ctum est z illa remota remouet illū respectū. sed nō op-
tet qd ponat aliā filiatōē realē qz eius nō est susceptiuit
suppositū diuinū. **¶** Ad certū dōm q si p carnē assum-
pisset de vginē esset fili⁹ vginis nō quidē p aliquā realē
filiationē cuius suppositū eternū esset subm sed p respe-
ctum rationis tantū.

Hoc est enim nasci de v-
gine. s. hoīem assumere verum est si assume-
re dicatur ad se sumere in se qd persone pue-
nit non nature ex vt supradictis patet.

DI

IX

Reterea inuestigari
oportet zc. **¶** Postqz deter. mgr qd pue-
niat diuine nature ex vñione ad humanā
hic deter. quid pueniat humane nature
ex vñione ad diuinā. z diuidit i duas. in pma querit an
humana natura in xpo sit latia adorāda. in scdo dēf.
veritatē ibi. iō quibusdā zc. z bec diuidit i duas. fm q
duas ponit opinionēs scda incipit ibi. alij placet. z bec
in. iij. in pma ponit solutionē. in scda rñdendū ad obie-
ctionē factā in ptrariū ibi. nec ptra hoc facit. in tertia so-
lutionē pfirmat ibi. de hoc Hiero. ita ait.

Hec est duplex questio. prima de latia scda de
dulia. z pmo videt q latia nō sit spālis vñt⁹
omnis em vñtus in libera voluntate pñstie sed b
nō cōpetit latie cū sit seruit⁹ qdā in iñ dī
ergo latia nō est vñtus. **¶** Latia est seruit⁹ deo de-
bita. sed p omē opus vñtus deo seruit. g omē opus vñ-
tis ad latia pñnet z sic latia nō est spālis vñtus. **¶**
Omīs vñtus spālis aut est theologica aut cardialis s.
latia nō est vñt⁹ theologica cū habeat actū exteriorē. s.
sacrificiū offerre. theologica aut vñtus act⁹ sunt in-
teriores. vt credere sperare diligere. nec iterum est car-
dialis cū habeat deuz p obiecto. latia em deus colit.
ergo latia nō est spālis vñtus. **¶** Sed ptra est qd nulli-
us in rethoricia ponit. religionē specie iusticie. religio
aut idem est qd latia. vt pte ex diffinitōe quā ponit re-
ligio est que cuiusdā nature quā diuinā vocant cultū certi
moniaqz affert. g latia est spālis vñtus. **¶** Speciali
vicio spālis vñtus opponit s. idolatia est spāle viciū cui
opponit latia. g latia est spālis vñtus. **¶** P^o dōz q vbi
est spālis rō obiecti in actibz hūanis laudabilibz ibi ne-
cessē est ponere spālē vñtū. deo autē pre omibz est seruit⁹
dum vñ obsequiū qd deo debet habz spālē rōnem obie-
cti inter actus laudabiles. z iō latia q debetū obsequiū
deo reddit est spālis vñtus. **¶** Ad pūm g dōm q seruitū
quo deo fuim⁹ nō excludit libertatē qua aliqz p seipm
agit sine coactione que libertas ad vñtū requirit s. ex-
cludit libertatē q aliqz p seipz agit que vere vñtus oppo-
nit. nam actus vere vñtus in deū ordinant. **¶** Ad scdm
dōz q aliqua vñtus dī general⁹ duplr. vno mō simplr. vñ
qz est genus omniū vñtū vt iusticia generalis. vñ qz est
cā quodā mō aliarū vñtū sicut prudētia vñtū moralū

alio modo dicitur aliqui virtus generalis secundum quod in quatuor. scilicet virtus actus
bus alia: virtus materialis circumponens eis rationem propriam
et spiritualis obiecti et sic latría potest dici generalis virtus quod accipit
ceterarum virtutum assumitur. quod dicitur obsequium deo debitum. et
sic simpliciter est spiritualis virtus. et spiritualis ratione obiecti. generalis
autem secundum quod dicitur. Ad tertium dicitur quod latría non est virtus theo-
logica quibus virtutes theologicas presupponat. reducat autem
ad unam cardinalium. scilicet ad iusticiam cuius est reddere debitum
nec deus est obiectum homini virtuti. sed id quod deo redditur quod
est quid creatum. deus autem cui redditur est finis.

Hoc secundum sic procedit et videtur quod humana natura non
sit adoranda adoratio latría in christo glo. super il-
lud psalmi. adorare scabellum pedum eius etc. dicitur
quod caro christi non est adoranda adoratio latría quod
deus debet. **Aug.** de ci. dei. cum in forma dei sacrificii
cui sumat in forma servi sacrificium maluit esse quod sume-
re in forma servi non licet ei sacrificium exhibere. nec ipsum
latría adorare ad quam pertinet exhibitio sacrificii. **Item**
cui puenit adorare non puenit adorari christo homini puenit
adorare **Joh. iiii.** Nos adoramus quod scimus etc. et non eo
uenit adorari. **Contra** omne rationale aut servituti alicui
debet. aut ei servituti est. humana natura in christo nul-
li debet servituti. quod non est servus. ut ait **Dam.** et ei servituti
est. et latría que est fuit adoranda est. **Secundum** artha-
na. sicut anima rationalis et caro unum est homo. ita deus et homo unum est
christus. sed una est veneratio anime et carnis. et dei et hominis.
Ad hoc dicitur quod dupliciter aliquid honoratur. uno modo pro-
pter seipsum et sic hoc solum honoratur suppositum rationale na-
ture cuius est agere actus virtutis cui debetur honor. alio
modo honoratur aliquid propter id cuius est sicut manus regis
vel vestis eius honoratur uno et eodem honore quod rex honoratur
sed secundum hoc opinionem in christo non est aliquid suppositum crea-
turam naturam humanam que est creata non est suppositum sed
suppositum eternum in ea subsistentis unum magis est adoranda
secundo modo quam primo. scilicet honore uno cum christo. et sic latría ado-
rat. secundum primam opinionem que ponit suppositum creatum
in christo magis adoranda est humanitas christi primo modo. scilicet se-
parati quam secundo propter seipsum et sic adoratur dulcia excellentiori modo
plus quam alia creatura. deo enim inquantum est creator debet
tur latría. **Ad illud** quod obijciatur in peritium quod non eadem
adoratio est etc. dicitur quod verum est si consideretur per se. **Ad iiij.**
dicitur quod **Aug.** non dicitur quod potuerit sed maluit esse quod su-
mere. quod sumere pueniebat ei in forma servi per accidens
non propter se esse aut sacrificium per se. **Ad iiij.** dicitur quod non puenit
eidem adorare et adorari eodem modo sed potest esse quod unum pue-
nit adorare per se eadem adorari puenit per accidens adorare
autem pueniebat aie christi per se adorari et per accidens.

Deinde queritur de du

Olatría videtur quod dulcia idem sit quod latría honor
em deo debetur et latría. sed dulcia est honor de-
bitus deo quod super illud psalmi. dñe de. me. in re-
spe. dicit glo. dñs omnium potentia cui debetur dulcia. et
dulcia idem est quod latría. **Ad eadem** virtute deus et primus
diligens. scilicet charitate. et eadem virtute honoratur. sed deus ho-
noratur latría. primus autem dulcia et latría et dulcia sunt eadem
virtus. **Item** per dulcia ponitur species dulcie sed latría
est ipse dulcia cum sit supra dulcia. ergo latría est spes dulcie.
Sed contra sapia et scia sunt diuisa dona quod unum est de
eternis alter de temporalibus. et latría que debetur deo est alia
virtus a dulcia que debetur homini. **Ad hoc** Maior est excellen-
tia dei respectu hominis quam alicuius domini creati respectu alte-
rius sed propter excellentiam domini magnificetia ponitur a pho-
in. iiii. et h. distincta virtus a libertate que circa dona
cōia actus habet et latría que importat honorem deo de-
bitum est distincta virtus a dulcia que importat honorem cre-

ature debitum et exhibitum. **Ad hoc** dicitur quod cum honor alicui
debeat ratione sue bonitatis ubi est alia ratio bonitatis oportet
esse aliam rationem honoris bonitas autem dei et creature non
coincident in unam rationem cum deus sit bonus per essentiam crea-
tura per participationem. et ideo honor deo debetur et creature ad
unam virtutem non pertinet. et propter hoc oportet latría et dulcia
esse diuersas virtutes. **Ad primum** quod dicitur quod nomen dulcie
duplur accipitur quodammodo contra ponitur honorem sic loquitur glo.
illa. **Aug.** spiritualiter per honorem debito creature et sic nunc
de dulcia loquimur. **Ad secundum** dicitur quod ratio diligendi primus
et charitate deus est. et ideo eadem virtute deus et primus dili-
git. secus autem de dulcia et latría rationem iam dicitur. **Ad iiij.**
dicitur quod creatura aliqua ex hoc quod creatori unum alijs cre-
aturis proponitur. tamen extra terminos creature non ponitur nec in
naturam diuinam puenit. et ideo ipse dulcia et tali creature debe-
tur quibus excedat dulcia alijs creaturis debetur. propter quod
ipse dulcia deus non tamen extra genus dulcie ponitur sed nec ad la-
triam gradum pertingit.

Hoc secundum sic procedit. et videtur quod peccatores non debe-
ant honorari dulcia. honor enim ut dicit philosophus est
reuerentia exhibitio alicui in testimonium virtutis
sed peccatores etiam plati non habent virtutem. et quod eos ho-
norat falsum testimonium prohibet quod est peccatum. **Ad hoc** **Breg.**
dicit in pasto. in exemplum culpa vehementer extendit cum per reue-
rentiam ordis peccato honoratur. et magis plati non est honoran-
dus et multominus malus subditur. **Ad hoc** **Secundum** philosophum. ho-
nor non debetur nisi rebus diuis sed peccato non est res diuisa quod
pedit di imitatio et similitudine et honor non debetur ei. **Ad hoc**
contra videtur quod dulcia debeat etiam demonibus exhiberi
Dam. cuius gratia nos inuicem honoramus nisi quod ad imagi-
nem dei sumus. sed hec ratio manet in demonibus et peccatoribus
ergo eis est honor dulcie exhibendus. **Item** videtur quod ir-
rationabilibus quoniam in eis est vestigium quod est similitudo dei si-
cut imago et si non adeo expressa. magis autem et minus non di-
uersificat specie. et irrationalia aliqua sunt dulcia adoranda.
Ad hoc dicitur quod cum honor sit exhibitio reuerentie
in testimonium virtutis secundum quod homo se habet ad virtutem sic se ha-
bet ad honorem ceteris paribus. cum ergo demon sit nullatenus
capax virtutis nullatenus est adorandus quod vero bonus in
summo gradu virtutis est summe est honorandus honore du-
licis cuius est etiam hominis officium inducendum ad virtutem et persequendum
di virtutem ut platus inquantum homini melior est quam su-
scipio. ideo magis honorandus. etiam si actu sit malus quod
vero subditur bonus malo subdito virtuti est propinquior.
ideo magis honorandus quod bonus actu est virtuosus ma-
lus vero non actu sed potentia. **Ad primum** igitur quod obijciatur
in peritium dicitur quod verbum philosophi intelligitur de virtute que est
in actu vel in aptitudine. **Ad secundum** dicitur quod platus in
eo quod peccato non est honorandus quibus inquantum plati sit
honorandus et quibus homini honor possit esse occasio peccandi
alijs non tamen causa. **Ad tertium** dicitur quod etiam peccatores aliquid
modo est res diuina inquantum est imago dei et capax eius.
Ad quartum dicitur quod sola substantia imaginis non est ratio hono-
ris sed tamen reducibilis ad actualē capacitatem eius cuius
est imago que deficit in demonibus et peccatoribus damnatis.
Ad v. dicitur quod similitudo vestigii non ponit aptitudinem ad
virtutem sicut similitudo imaginis. et ideo dulcia non debetur eis.

Na adoratione incon

Uraminata carne eius. et videtur quod filius sit ma-
gis adorandus quam pater. dicitur quod humanitas eius non
adoratur latría nisi propter diuinitatem. et ideo non
facit ipsum magis adorabile sed plura in ipso adorari. Ne-
mo carnem christi manducat nisi prius adoret loquitur de man-
ducato spirituali non tamen sacramentali. vel nemo mandu-
cat id est manducare debet.

DI.

X

Olet etiam a quibus

dam queri zc. **P**ostq̄ determinauit
m̄gr qualr aliqd coueniat vl nō pueniat
vni nature ex h̄ qd est aliq associata ipso
na xpi. hic intendit deter. qd pueniat ipi psonē rōne hu
mane nature. qd em̄ pueniat sibi rōne diuine nature in
p̄mo li. dictū est. diuidit aut̄ hec ps i duas. p̄mo querit
vtrū pueniat xpo rōne hūane nature illa que ad digni
tatē hūane nature p̄tinet. in scda de h̄is q̄ p̄tinet ad de
fectū. di. xj. p̄ma in duas. in p̄ma inquit de illis q̄ p̄t
nent ad dignitatē naturalē. scdo de h̄is que p̄tinent ad
dignitatē gr̄e ibi. si h̄o querit. circa p̄mū duo. f. p̄mo mo
uer questionē. scdo obijcit ad vtrāq̄ p̄tēz soluit. qd em̄
psona. z diuidit in duas. scdm̄ duas vias quibz ad que
stionē pposita argumētaz. f. alr n̄tūf. circa p̄mū duo. f.
p̄mo pōit obiectōz. scdo soluit ibi. p̄p̄ hec coueniētia z
hec diuidit i duas. p̄mo r̄ndet ad questōz. scdo ad rōnē
id tñ nō sequit̄. sed aliter n̄tunt. hic ponit aliā obiectio
nem. z p̄mo obijcit. scdo soluit ibi. ad qd dicit p̄t. si h̄o
querit hec diuidit in duas p̄tēs fm̄ duas q̄stioēs q̄s po
nit. p̄ma est de filiatiōe fm̄ adoptōz. scda de p̄destinatōe
ibi. deinde sequit̄. circa p̄mū duo. f. p̄mo oñdit q̄ xps
non sit fili⁹ adoptiu⁹. scdo obijcit in p̄trariū. z circa hoc
d. f. p̄mo obijcit. scdo soluit ibi. ad qd dicit p̄t. tertio so
lutōez p̄firmat. p̄ma q̄stū ad h̄ qd xps ē nafal fili⁹ x̄gis.
ibi. q̄ h̄o naturalr. scdo q̄stū ad h̄ qd n̄ fili⁹ adoptiu⁹.

Hic p̄mo querit vtrū xps fm̄ q̄ h̄o sit de⁹ z vtrū
def q̄ sit ad. **P**hil. ij. Dedit illi nomē. glo. in
q̄stū h̄o assūp̄it nomē dei nō usurpatiuē f. ve
re f. nomē qd h̄z vere inq̄stū est h̄o vere dē de
eo fm̄ q̄ h̄o. ḡ vere dē q̄ xps fm̄ q̄ h̄o ē de⁹. **P**̄. xps ē
de⁹ p̄ gr̄az vniōis f. gr̄a vniōis n̄ p̄uēit ei nisi fm̄ q̄ ē h̄o
ḡ fm̄ q̄ est h̄o est de⁹. **P**̄. Scdm̄ q̄ ē h̄o p̄destinat⁹ est cē
fili⁹ dei sic de⁹. **C**ontra xps fm̄ q̄ ē de⁹ fuit ab et̄no si
igit̄ xps fm̄ q̄ h̄o est de⁹ fm̄ q̄ h̄o fuit ab et̄no qd f̄m̄ ē.
P̄. p̄dicata opposita n̄ p̄uēit eidē fm̄ idē f. xps fm̄
q̄ h̄o est creatura. ḡ nō creator z sic nec deus. **A**d hoc
dōz est qd cū dē xps fm̄ q̄ h̄o est de⁹. fm̄ q̄ replicat cau
sam inherētē p̄dicatū ad subiectū. p̄r ḡ replicare vt h̄eat
causā naturā humanā. z sic est falsa. qz nullo mō est cau
sa natura hūana qd h̄o sit de⁹. vel p̄sonāz h̄ dupl̄r. qz vt
h̄mōi h̄ois p̄sonāz sic est vera qz p̄sona h̄mōi h̄ois. i. xpi
est de⁹. z iō ista simplr ē vera xps fm̄ q̄ ille h̄o est de⁹ vl
p̄sonā absolute h̄ois z nō h̄mōi h̄ois determinatā. z sic n̄
est simplr p̄cedēda qz nō cuilibz p̄sonē h̄ois couenit esse
deū. **A**d illud ḡ qd obijcit in p̄trariū. dōm q̄ assūp̄tō
significat p̄ modū motus cui aut̄ p̄uēit p̄ se ad aliqd mo
ueri nō puenit p̄ se cē id. sicut n̄ḡz p̄ se mouet in albedi
nē nō tñ p̄ se est albū s̄lt̄ assumere nomē dei p̄r puenire
xpo fm̄ q̄ h̄o et tñ esse deū nō ei puenit fm̄ q̄ h̄o. **A**d
ij. dōm q̄ hoc nomē xps significat p̄sonā in duabz natu
ris. vñ nō puenit ei p̄ gr̄az q̄ sit deus ab et̄no f. qd s̄lt̄
sit deus z h̄o hoc ē p̄ gr̄am vniōis. **A**d. iij. dōz q̄ bec
p̄positio xps fm̄ q̄ h̄o p̄destinat⁹ est esse fili⁹ dei est du
plex. nā si bec determinatio fm̄ q̄ h̄o determinet h̄ p̄cipiūz
p̄destinat⁹ est vera. z est sensus xps est p̄destinat⁹ fm̄ q̄
homo vt sit fili⁹ dei. si aut̄ hoc verbū sit falsa est z est sen
sus. xps p̄destinat⁹ est vt sit filius dei fm̄ q̄ homo et in
hoc sensu infertur p̄clusio.

Ad scdm̄ sic p̄cedit z videt̄ fm̄ q̄ h̄o sit p̄sona. p̄
sona fm̄ **B**oc. est rōnal' nature sba indiuidua
f. xps fm̄ q̄ h̄o est h̄mōi. ḡ fm̄ q̄ h̄o est p̄sona
P̄. Auctor nature naturā nō destruit sicut
dicit **A**ug. Cum igit̄ dignitas p̄sonalis in h̄ois sit natu

ra aliqua p̄ vniōnē non destruit. ḡ fm̄ q̄ h̄o est persona.
P̄. Videt̄ fm̄ q̄ h̄o sit indiuiduū. xps em̄ fm̄ q̄ h̄o est
aliqd. f. nō aliqd vlc. ḡ aliqd p̄dicare. ḡ fm̄ q̄ h̄o est in
diuiduū. **P**̄. Indiuiduatio nihil est nisi natura spe
ciei z accētia in diuiduātia f. xps fm̄ q̄ h̄o habet natu
ram hūanā et accētia in diuiduātia ipm̄. ḡ fm̄ q̄ h̄o ē
indiuiduū. **P**̄. Videt̄ fm̄ q̄ h̄o sit suppositū vl res na
ture xps fm̄ q̄ h̄o est res quedā. sed nō est res nulli⁹ na
ture. ḡ est fm̄ q̄ h̄o res nature. **P**̄. Natura nō h̄z esse
actu nisi in suo supposito z i res sua. natura x̄o hūana h̄z
esse actu in xpo fm̄ q̄ h̄o. ḡ xps fm̄ q̄ h̄o est suppositū vl
res hūane nature. **A**d hoc dōz est qd in xpo nō est ni
si vna p̄sona que est p̄sona et̄na. nullū aut̄ et̄nū pue
nit xpo fm̄ q̄ h̄o. p̄p̄ loquēdo. vñ hec non est vera xps
fm̄ q̄ h̄o est p̄sona nisi replicet̄ suppositū h̄ois xpi vt dē
cat̄ xps fm̄ q̄ iste h̄o est p̄sona et hoc verū est. **A**d illd
ergo qd obijcit i p̄trariū. dōz q̄ xps n̄ fm̄ q̄ h̄o f. fm̄ q̄
iste h̄o est indiuidua sba rōnal' nate. vñ fm̄ q̄ iste h̄o est p̄
sona sicut est deus. **A**d. ij. q̄ obijcit de destructōe p̄sonē
dōm q̄ nūq̄s hūane nature assūp̄t a x̄bo p̄ se infuit p̄so
nalitas. vñ nō est in ea aliqd destructū. sed illd qd inesse
poterat est in meli⁹ cōmutatū. **A**d. iij. q̄ querit de in
diuiduo sciendū est qd in xpo sunt plura indiuidua qz
indiuiduū inuenit̄ in sba z accētibz. f. tñ nō oīa dē xpo
p̄dicant̄. f. tñ fm̄ q̄ indiuiduū in sba inuenit̄. fm̄ q̄ p̄ se
stat z ab alijs est diuisū. z h̄mō indiuiduū in xpo nō est
aliud q̄s p̄sona. vñ sicut bec est falsa xps fm̄ q̄ h̄o est p̄so
na ita bec est falsa xps fm̄ q̄ h̄o est indiuiduū. de alijs at
indiuiduis nō p̄r dicit q̄ xps fm̄ q̄ h̄o sit indiuiduū. qz
de eo minime p̄dicant̄ q̄ ḡ dē qd xps fm̄ q̄ h̄o est aliqd
aut vlc aut p̄dicare. dōm q̄ neutriū p̄cedendū est qz ho
mini vt h̄oi accidit esse vlc vel p̄dicare. f. ista vera ē xps
fm̄ q̄ est iste h̄o est aliqd p̄dicare vt fiat replicatio p̄ p̄
sona. **A**d. iij. dōm q̄ argumentū nō p̄bat qd xps fm̄
q̄ h̄o sit indiuiduū sed qd habeat indiuiduatā naturāz
humanā. **A**d. v. q̄ querit vtrū sit suppositū vel res na
ture fm̄ q̄ h̄o. dōm q̄ suppositū vel res nature duo im
portat. f. respectū ad naturā cōem et aliqd subsistēs cui
inest ille respect⁹ quoz vñ est i xpo fm̄ q̄ h̄o. f. respect⁹
ad naturā cōem nō aut̄ reliquū qz ex hūana natura ni
hil resultat subsistēs p̄ se in xpo. ideo bec falsa. xps fm̄
q̄ homo est suppositū vel res nature. tñ accedit ad verit
atē magis q̄ aliqua p̄dictat̄ inquantū ista noīa impo
nunt a respectu ad naturā cōem. vñ si suppositū sumat̄
adiectiuē ē vera. xps em̄ fm̄ q̄ h̄o supponit̄ hūane nate
vl est aliqd suppositū hūane nature. q̄ ḡ obijcit q̄ suppo
sitū vl res nature dē a cōi ex h̄ qd h̄z naturā cōem. dōm
q̄ nō ex solo respectu ad naturā cōem dē q̄s suppositū vl
res nature simplr f. ex p̄p̄ietate p̄ se subsistēdi in natura
illa. hoc aut̄ xpo fm̄ q̄ h̄o nō puenit. **A**d. vi. dōz q̄ sup
positū alicui⁹ nature dē dupl̄r vel in q̄ natura ipa subsi
stit vl qd p̄ ipam naturā subsistit. p̄mo mō verū ē qd na
tura nō h̄z cē actu nisi in suo supposito. scdo mō nō. nec
enim accētia subsistit in subiecto. nec tñ subin p̄cas
subsistit.

Ad tertiu sic p̄cedit z videt̄ q̄ christ⁹ fm̄ q̄ h̄o
mo sit fili⁹ adoptiu⁹. **H**yl. p̄rās diuinitatis
non amittit̄ cum carnis humanitas adopta
tur. z loquit̄ de christo. ergo christ⁹ fm̄ q̄ h̄o
mo adoptat⁹ est. **P**̄. Maior est dignitas adoptiu⁹ fi
lij q̄ serui sed xps fm̄ q̄ h̄o dicit̄ seruus ergo multomag
gis fili⁹ adoptiu⁹. **P**̄. **A**ug. dicit q̄ ea gr̄a fit h̄o qui
cunq̄ xpian⁹ qua ille ab vtero factus est homo sed qui
cunq̄ ab vtero sit christian⁹ hoc fit per gratiā adoptio
nis. ergo z ille homo factus est christus per gratiāz ad
optionis. z ita est filius adoptiu⁹. **A**d oppositū am

bro. in glo. coll. 1. sup illud q̄ p̄destinatus ē filius dei z̄ dicit. volui z̄ reuolui scripturas xpm nūq̄ filii adoptiui inueni. **P.** Adoptare totius trinitatis ē. sed xps n̄ p̄t dici totius trinitatis fili⁹. q̄ n̄ ē filius sui ipsius. q̄ n̄ p̄t dici filius adoptiui. **A.** Ad hoc dicendū ē q̄ de rōe adoptionis vel adoptatiōis duo sunt. vnū est q̄ hereditas ad quā adoptat aliq̄s ei n̄ p̄uēiat ex natura. sed gratia s̄ q̄ respectu ei⁹ h̄eat ap̄ritudinē naturalē p̄p̄tū xpo n̄ p̄uenit adoptari. q̄ ex nat̄a patris hereditas sibi p̄uenit cū sit fili⁹ nat̄al. p̄p̄secū dū n̄ p̄uenit irrōabilib⁹ creaturis. q̄ respectu hereditatis eterne nullā h̄nt h̄abitudinē naturalē. cū aut̄ rōnalis creatura naturalit̄ sit capax hereditatis eterne necēā adipisci possit nisi per gratiā. ideo t̄m ei p̄uenit in filiū adoptari. **A.** Ad illud q̄ quod p̄mo obiicit in p̄trariū dicendū q̄ adoptari in p̄dicta auctoritate attribuit xpo n̄ in se sed in membris. **A.** Ad secundū dicendū de seruo q̄ n̄ ē filius. q̄ p̄ hoc non implicatur cōtradictio aliquā ad aliquod attributum filiū dei. sed p̄ filiū adoptiui implicatur. s̄ q̄ p̄us fuerit nat̄ura n̄ filius z̄ postea gratia fili⁹. **A.** Ad terciū dōz de auctoritate Auḡ. q̄ similitudo est quo ad causam gratie. q̄a est sine meritis p̄cedentib⁹ in illo hoīe z̄ in nobis. n̄ q̄ntum ad effectū quia illa ē gratia vniōis fm quā efficiatur filius naturalis. sed illa qua homo efficiatur xpian⁹ ē gratia adoptiōis fm quā efficiatur filius adoptiui.

A. Quartū sic p̄ceditur. z̄ videtur q̄ rōne p̄sonae p̄destinatio xpo p̄ueniat. ad Ro. 1. P̄destinatus ē filius dei. sed filiatio p̄uenit p̄sonae n̄ nature. s̄ z̄ p̄destinatio. **P.** Ad p̄uenit illi hōi p̄uenit p̄sonae filiū dei p̄pter cōmunicantiā ideomatum. sed hōi illi p̄uenit p̄destinari sicut ceteris sanctis. s̄ p̄uenit p̄sonae filiū dei. **P.** Cuius ē p̄destinari eius ē p̄ gratiā mereri z̄ p̄ gloriā p̄miari. sed hoc ē p̄p̄ie suppositi cui⁹ ē agere n̄ nature. s̄ z̄ p̄destinari. **A.** Ad oppositū. c̄no n̄ p̄uenit p̄destinari. p̄sona xpi ē eterna. s̄ n̄ p̄uenit xpo rōne p̄sonae p̄destinari. **P.** Ro. 1. dicit glo. q̄ p̄destinatio ē vno mō de hoc qd̄ n̄ fuit sp̄. sed nihil est in xpo qd̄ n̄ fuerit sp̄ nisi hūana natura. s̄ p̄destinatio ē de natura. **P.** dicendū q̄ p̄destinari ē ad gratiā p̄parari. hoc aut̄ dupl̄r ē. vel ad gratiā adoptiōis. v̄l ad gr̄iā vniōis p̄parari. ad gratiā adoptiōis p̄uenit aliq̄s. nō xpo p̄parari v̄o ad gratiā vniōis p̄uenit nature q̄ ē vnica. p̄sonae aut̄ n̄ p̄uenit fm se sed iquantū ē suppositū humane nature. z̄ ideo p̄destinatio p̄t vtriq̄ p̄uenire in xpo s̄ p̄mo z̄ p̄ncipalr nature. p̄sonae v̄o n̄ nisi iquantū ē suppositū ipsius nature. qd̄ ḡ obiicitur de filiatiōe. dicendū q̄ x̄bī apli intelligendū ē de xpo rōe p̄sonae ex̄stis i hūmana natura. q̄ sic ei p̄uenit filiatio n̄ rōe nature. **A.** Ad scdm̄ dicendū q̄ rō. p̄cedit de p̄paratione ad gratiā adoptionis q̄ est p̄ncipiū merendi n̄ vniōis in persona. **A.** Ad terciū dicendū q̄ illi hōi p̄uenit p̄destinari cū re duplicatiōe. s̄. inq̄tū hō est z̄ filius filio dei.

Christum secundū hōminē n̄ ē p̄sonā nec aliqd̄ p̄mū p̄cedit simpliciter fm est error terciē opiniōis. illa t̄m descriptio p̄sonae cōtra hoc. tradit cā i hac materia sp̄aliter. **P.** m̄ḡ intelligit fm q̄ x̄ba strictez p̄p̄ie accipiuntur hoc. fm q̄ large. non aut̄ sic dicitur filius natura. nam cum dicitur deus natura ablatius formaliter constituitur quādo dicitur filius natura cōstruitur originaliter xpm virginis filium esse natura et gratia. Sciendū ē q̄ xps iquantū homo filius ē virginitis. natura iquantū deus. gratia n̄ q̄ sit in deo sed q̄ in homine. s̄. gratia vniōis.

Olet etiam querere.

P. Postq̄ magister determinauit q̄liter ea q̄ sūt dignitatis in hūana natura d̄ xpo dici p̄nt. p̄nter determinat ea q̄ ad defectū hūane nature p̄tiner. z̄ diuiditur in p̄f duas. in p̄ma inq̄rit vtr̄ nomē creature qd̄ de humana natura dicitur de xpo possit dici. in secūda vtr̄ illi defectus qui p̄sequitur ipam iquantū ē creatura vel alio modo ipsi p̄uenire possint. xij. di. ibi. **P.** Post p̄dicta z̄ c. p̄ma diuiditur in duas p̄tes. p̄mo mouet questionē vtr̄ xps possit dici creatura vel factus. in secūda responder. secūda incipit ibi. **A.** Ad quod dici p̄t. hoc diuiditur in duas. p̄mo cū ostendit q̄ xps n̄ simplr̄ dicendus est creatura. in secūda dicit q̄ potest dici creatura addita determinatione que incipit ibi. **S.** Sed addita determinatione recte dici potest.

A. P̄mū sic p̄ceditur. z̄ videtur q̄ dei filius sit creatura. Quod cū habet aliquid de aliquo iquantū est de se caret illo. si ergo filius habet esse ab alio q̄ntū est de se caret illo z̄ sic de se ē nihil. sed omne tale est creatum. ergo z̄ c. **P.** Creatio p̄or est alijs actionibus sicut terminus eius qd̄ est ens p̄or est alioz̄ terminis. sed in posteriori semper includitur p̄us. si ergo filius dei dicitur genitus potest dici creatus. **P.** Quod habet esse ab alio non est necesse esse cum ab altero dependat eius esse vt vult Auicēna i sua metha. s̄ qd̄ nō est necesse ēē possibile est esse. quod autem possibile est esse est creatus seu creatura. quia qd̄ possibile est esse possibile est non esse. ergo qd̄ ab alio habet esse est creatū. sed filius dei est h̄mōi. ergo z̄ c. **A.** Ad oppositum. Nulla creatura cōsubstantialis est suo creatori. sed filius cōsubstantialis est patri. ergo non ē creatura. **P.** Omne quod dicitur per similitudinē re ducitur ad id quod p̄p̄ie dicitur. sed homines dicuntur filij dei p̄pter assimilationē ad vniūitū filij dei ad Roma. viij. Conformes fieri imagine filij dei sui. s̄ ipse p̄p̄ie filius dicitur. sed nullus p̄p̄ie ēz̄ filius alius nisi habeat eandem naturam specie quā pater habet. ergo cum filius non possit eandem specie naturam habere cum deo patre nisi eandem cōcātā numero habeat. ergo eadem essentia diuina numero est in patre et filio. z̄ sic filius vere est deus z̄ non creatura. **A.** Ad hoc dicendū est q̄ quāuis filius habeat esse ab altero id est a patre. t̄m idem numero esse habet p̄pter perfectionē generantis qui totum esse cōmunicat z̄ simplicitatē rei que per generationē cōmunicatur. s̄. diuine nature in qua non est differentia essentiez̄ esse. cum ergo illud esse diuinum quod sibi cōmunicatur sit necessarium habet esse necessarium non habens possibilitatem ad non ēē. h̄mōi autem non est esse creatum sed increatum. z̄ ideo filius non potest dici creatura. **A.** Ad quod ergo p̄mo obiicitur in contrarium. omne quod habet esse ab alio z̄ c. dicendū q̄ intelligendū est illud fm qd̄ li. ab alio accipitur neutraliter non masculine. sic cū haberet rationem p̄ncipij differentis per essentia. tunc enim vnus us esse differret ab esse alterius: qd̄ h̄c non contingit. **P.** Obiicitur. creatio includitur in oī actione z̄ c. ddm̄ q̄ in actione eterna nec includitur nec presupponitur. in actione v̄o temporali non includitur in eius intellectu. sed p̄supponitur. quia actio temporalis circa creaturam est. z̄ ideo presupponit creationē creature. cū aut̄ ēz̄ q̄ prius includitur in posteriori. hoc v̄o est quādo prius est de ratione posterioris vt animal hominis. **A.** Ad terciū dicendū sicut ad p̄mū. q̄ fili⁹ q̄uis h̄eat

esse a patre n̄ h̄z tñ eē diuersū a p̄re. z iō nō opz q̄ eē eius
sit dependens vel possibile z ita nec creatum

H scdm sic pcedit. z videt q̄ xps sit creatura.
De q̄cūqz p̄dicat inferi⁹ z supius. sed creatu/
ra ē supius ad hoīem. q̄cū hō p̄dicet de xpo p̄
dicabitur de eo creatura. ¶ **Q**d q̄d est aut

ē creatū vel icreatū. sed xps ē hō. q̄ hō ē creat⁹ vel icrea-
tus. n̄ hō increat⁹ sicut nec hō c̄nus. qz acc̄is hoc disco-
beret naturalit̄ subo. q̄ hō creat⁹ z sic creatura. ¶ **Q**d

Magis distat a deo defect⁹ creature q̄ natura ei⁹. sed
xps denoiatur a defectibz creature vñ d̄z mortu⁹. q̄ ma-
gis denoiabitur a natura vt d̄icat creat⁹. ¶ **C**ōtra. Hu-

go de sc̄o vic. Hoc ē eē creatū aliqd̄ de nihilo eē. i. eē p̄
nihil. sed xps nūqz fuit nihil. q̄ n̄ ē creatura. ¶ **Q**d

Cre-
tura n̄ p̄ p̄dicari de supposito c̄no. sed xps d̄icit suppo-
sitū c̄nū. q̄ n̄ p̄ d̄ici creatura. ¶ **A**d hoc d̄d̄z ē q̄ creatio

p̄p̄ie respicit eē vt d̄icit q̄m̄. in li. de causis. q̄ eē ē p̄ crea-
tione. alia x̄o p̄ informacionē. z iō ad illud p̄inet p̄p̄ie
creatio cui⁹ est eē. esse aut̄ p̄ se z simplr ē suppositū subli/
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-

stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-

stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-

stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-

stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-

stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-

stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-

stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-

stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-

stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-

stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-

stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-

stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-

stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-
stētis. alia x̄o d̄icūtur eē in q̄stū suppositū i eis subli-

dici de xpo q̄ sit creatura simplr. qz hūana natura crea-
ta ē nisi fiat additio vt d̄icat fm̄ hoīem. z tūc tropicā v̄l
figuratiua ē. vt d̄icit m̄ḡr in l̄ra. qz sic p̄p̄ie denoiat̄ to-
tū. ¶ **Q**d q̄ obijciat̄ in p̄trariū q̄cqd̄ p̄dicat̄ de aliquo fm̄

q̄ ipm̄ est zc. d̄dm̄ q̄ v̄ez ē vbi ē p̄dicatio. p̄p̄ia n̄ figu-
ratiua vt hic. ¶ **A**d sc̄d̄z q̄d obijciat̄ de natura hūana
d̄dm̄ q̄ natura humana in abstracto n̄ p̄dicatur de xpo

fm̄ q̄ hō. sed p̄ditiōes ei⁹ in p̄creto fm̄ q̄ hō p̄nt̄ p̄dica-
ri de xpo vel p̄p̄e vel ip̄p̄e creatura aut̄ in p̄cretiōe d̄z
eo q̄ oē creatū creatura ē. z iō p̄nt̄ p̄dicari de xpo fm̄ q̄

hō. ¶ **A**d. 3. q̄d obijciat̄ q̄ fm̄ q̄d hō non excludit̄ eē di-
uinū zc. d̄dm̄ q̄ id̄ q̄d d̄z de xpo fm̄ q̄ hō p̄dicatiōe. p̄
p̄ia n̄ figuratiua n̄ repugnat̄ alteri nature. vñ p̄ p̄dica-
ri de eo simplr. sed nō id̄ q̄d d̄z figuratiue z ip̄p̄e.

H quartū sic pcedit. z videt q̄ ea que sunt
humane nature n̄ p̄nt̄ dici d̄ filio dei. ois c̄m̄
p̄p̄ietas hūane nature ē q̄d creatū. sed creatu-
ra n̄ p̄dicatur de filio dei. q̄ nec p̄p̄ietates hu-

mane nature. ¶ **Q**d q̄ p̄dicantur de xpo fm̄ q̄ hō n̄
p̄dicantur de xpo fm̄ q̄ filius dei. sed ea que sūt hūane
nature p̄dicantur de xpo fm̄ q̄ hō. q̄ zc. ¶ **N**asce hu-

mane puenit assumi a filio dei. sed hoc non puenit filio
dei. q̄ nec oia que pueniūt nature humane d̄icūtur de fi-
lio dei. ¶ **C**ontra de quocūqz p̄dicatur aliqd̄ p̄dicatur

oia p̄nt̄ia ad ipm̄. ergo cū de filio dei p̄dicatur homo de
ip̄o p̄dicantur oia que p̄sequūt̄ ad ipm̄. ¶ **Q**d

xps ē
p̄sona subsistēs in duabus naturis. i. diuina z hūana.
sed oia que pueniūt diuine nature p̄nt̄ p̄dicari de xpo.

¶ **A**d hoc d̄dm̄ est q̄ natura z suppositū in quibz d̄a differūt rez
rōne sicut in cōpositis. in quibz d̄a aut̄ rōne z nō re s̄i-
cut in diuinis. sed differentia que ē fm̄ rōnem est diffe-

rentia oppositiōis. qz natura z suppositū habent oppo-
sitas rationes. vñ iste int̄tiones nō possunt mutuo p̄-
dicari de eis d̄m̄. vnde natura nō potest dici incōmuni-

cabilis nec suppositū cōmunicabile nec i abstracto nec
in concreto nec etiam in diuinis vel humanis. Differē-
tia aut̄ que est fm̄ rem non est oppositiōis. sed est sicut

p̄ncipij formalis ad formatum siue p̄ncipiatum. z ideo
que fm̄ rem ad naturam p̄tinent possunt p̄dicari d̄ sup-
posito sicut natura p̄dicatur. i. in concreto. quia autem

vñio facta est in supposito. ideo de illo supposito p̄nt̄
dicari ea que p̄sequūt̄ vtrāqz naturam sed differēt̄
quia ea que consequūt̄ naturam diuinā p̄dicantur d̄

eo in cōcreto z in abstracto sicut z ipsa natura que vtro-
qz modo de ip̄o supposito p̄dicatur. ¶ **E**a x̄o que cōsequ-
quūt̄ naturam humanam nō p̄dicantur de eo nisi in

concretione. quia aut̄ humana natura habet rationem
partis sicut iam d̄ictū est in xpo. ideo ea que nata sunt
de se z persone z nature puenire nō possunt p̄dicari de

supposito nisi cū additiōe sicut ea que sūt partis de to-
to sicut apparet in hoc noīe creatura. ¶ **A**d p̄m̄z ergo

q̄d obijciat̄ in p̄trariū q̄ omnis p̄p̄ietas nature huma-
ne est quid creatū zc. dicendū q̄ sicut natura hūana q̄
est creatura p̄dicatur de xpo in concreto nō tamen crea-

tura ita q̄uis attributa nature humane sint creati. n̄
hilominus tñ in concreto de ip̄o xpo p̄dicantur q̄uis
nō creatura. z hoc est. p̄pter negationē inclusam in hoc

noīe creatura que nō in alijs includitur. ¶ **A**d sc̄d̄m̄ q̄d
obijciat̄ dicendū q̄ etiam ea que p̄dicant̄ de xpo fm̄ q̄

hō zc. q̄ nō est simile. quia ad veritatē oppositiōis suffi-
cit q̄ p̄dicatum conueniat̄ subiecto quocūqz modo si
ue ratione suppositi siue ratiōe forme. sed ad hoc quod

propositiō sit per se oportet quod conueniat̄ sibi rōne
forme impozitate per subiectum. vnde hec ē x̄a deus est

H sic pcedit. z videtur q̄ xps fm̄ q̄ hō n̄
possit dici creatura. Quicqd̄ c̄m̄ p̄dicatur de
alio fm̄ q̄ ipm̄ ē. i. fm̄ aliqd̄ attributū c̄ntia

le p̄dicatur de eo simplr. sed creatura n̄ p̄dica-
tur de xpo simplr. q̄n̄ de xpo fm̄ q̄ hō cū hō sit ei⁹ c̄en/
tiale p̄dicatū. ¶ **Q**d

Nihil ē creatū i xpo nisi natura hu-
mana. sed hec ē falsa x̄pus fm̄ q̄ hō ē natura hūana. q̄ z
hec xps fm̄ q̄ hō ē creatura. ¶ **Q**d d̄z d̄ xpo fm̄ q̄ hō

n̄ excludit̄ eē diuinū cū hō sit de⁹. sed eē creatura excludit̄
ab eo eē diuinū. q̄n̄ p̄dicat̄ de eo fm̄ q̄ hō. ¶ **C**ōtra. Q̄d n̄

ē c̄nū ē creatū. i. xps fm̄ q̄ hō n̄ ē c̄nū. q̄ fm̄ q̄ hō ē cre-
atura. ¶ **Q**d q̄d ē factū ē creatū. sed xps fm̄ q̄ hō ē fa-
ctus. q̄ xps fm̄ q̄ hō ē creat⁹. ¶ **A**d hoc d̄dm̄ ē q̄d puenit

p̄i si n̄ ē natū toti puenire p̄ p̄e absolute denoiat̄ totū.
sicut aliqd̄ d̄z cris̄p̄ simplr. p̄p̄e cris̄p̄itudinē capilloz. q̄d
aut̄ puenit p̄i ita q̄ aptū natū ē toti puenire p̄ p̄e non

simplr denoiat̄ totū nisi cū reduplicatiōe p̄tis. sic aliqd̄
n̄ d̄z albi simplr q̄uis sit albi in pede nisi reduplicet̄ p̄s
vt d̄icat̄ albi pedez. nec hoc p̄p̄e d̄z sed figuratiue. i. p̄

sc̄no doct̄e. vñ cū natura hūana se h̄eat ad p̄sonā cōpo-
sitā xpi sicut p̄s q̄uis p̄p̄e p̄s d̄ici n̄ possit sicut nec p̄p̄ie
p̄sona cōposita vt s̄ di. vi. d̄ictū ē. z creatio nature z nō

p̄sone nata sit puenire cū eē vtriqz aliqd̄ mō pueniat̄ n̄ p̄e

passus n̄ tñ est p se. qz passio n̄ puenit subo rōne diuini
tariis q̄uis pueniat sibi rōne suppositi. ¶ Ad. 3. dñm q̄
assumere puenit nature rōne vniōis. z iō n̄ opz q̄ cōue
niat filio dei. secus aut̄ cēt si pueniret nature rōne nature

Omnia per ipsuz facta
sūt zē. z videt hoc n̄ cē ad ppositū qz aug⁹
intēdit de filio dei in q̄ntū ē fili⁹ dei. dñs q̄
qz n̄ ē in xpo aliud suppositū nisi psona fi
lii dei. iō sicut de filio dei n̄ p̄t q̄ sit creatura ita nec de
xpo ¶ In deo creatura cēt p̄t. ¶ Cōtra Ro. xj. In q̄. s.
in xpo sūt oia. z dñm q̄ sūt in ipso creatura n̄ p̄entiam
sed sicut in cā per similitudines ideales que fm q̄ in co
sunt create nō sunt.

DI.

XII

Post predicta querit
Postqz dēminauit mgr vtz xps pos
sit dici creatura. h̄ dēminat d̄ defectib⁹ q̄
sequunt̄ naturā hūanā fm q̄ creatura
ē. pmo dēminat de isto defectū q̄ ē icipe
eē q̄ p̄fectur cōem creaturā. scdo de his q̄ p̄sequunt̄ spālē
hūanā naturā ibi. Solet etiā q̄ri. circa p̄mū duo facit.
p̄mo mouet q̄nē z obijcit p̄ z. scdo dēminat eā. His
igit̄ auctarib⁹. Solet q̄ri. h̄c diuinit̄ in. 3. in quaz p̄ma
dēminat de defectib⁹ his q̄ p̄tinet ad defectū ipsi⁹ nate
assūpte. scdo de his q̄ p̄tinet ad defectū ex pte aie. Ideo
n̄ imerito q̄rit. tertio de his q̄ p̄tinet ad defectū carnis.
Solet etiā q̄ri. p̄ma in. 3. p̄mo mouet q̄nē. s. vtz aliū
de q̄z de gñe adā xps hoīem assumere potuerit. scdo sol
uit. Sane dici p̄t. tertio solutiōz confirmat. Ut em̄ ait
aug⁹. Ideo n̄ imerito q̄rit. h̄c diuinit̄. 3. pres. p̄mo em̄
q̄rit vtz xps potuerit peccare. z oñdit q̄ n̄. scdo soluit.
Hec discip. opus. tertio dupl̄ obijcit p̄tra solutiōnē
z soluit. Quidā tñ p̄bare conant̄. Solet etiā q̄ri. h̄c di
uiditur in d. pres. p̄mo em̄ ponit q̄nē. scdo subiūgit so
lutiōnē. Quidam tamen arbitrantur zē.

Nec pmo oñditur q̄ h̄c sit & ille hō in cepit eē
de illo hoīe p̄dicantur attributa vtriusqz na
ture. q̄ sicut rōne diuine nature pōt dici q̄ sp
fuerit. ita rōne hūane q̄d eē in cepit. ¶ Na
sci t̄palr ē mutari de n̄ eē in esse. sed eē h̄mōi in cepit esse
q̄ cū xps nat⁹ sit t̄palr in cepit eē xps. ¶ Istē hō sup
ponit psonā cōpositā. sed psona cōposita n̄ fuit ab eē no
ḡ nec iste hō fuit ab eē no. ḡ in cepit eē. ¶ Iuxta h̄ q̄ritur
an h̄c sit & a. iste homo in cepit eē deus. z videtur q̄ sic
anq̄ mūdus fieret null⁹ hō erat deus. ḡ eius p̄radictio
ria erat falsa. s. aliq̄s hō erat de⁹. modo aut̄ ē & a. ḡ aliq̄s
hō ē deus q̄ pmo n̄ fuit de⁹ n̄ nisi iste hō. ḡ iste hō in cepit
eē de⁹. ¶ Per gratiā vniōis ille hō ē de⁹. s. ḡ a vniō
nis n̄ sp fuit. ḡ nec ille hō sp fuit de⁹. ḡ in cepit esse deus.
¶ Ad hoc dñm q̄ finit⁹ in p̄dicato posit⁹ tenet rōe for
me i subo rōe suppositi. cū igit̄ ichoatio repugnet p̄sone
xpi n̄ aut̄ nate hūane ipsi⁹ xpi. ḡ ista ē falsa. iste hō in cepit
eē de⁹. v̄l iste hō cepit eē de⁹ qz ichoatio n̄ pōt circa dinā
p̄sonā nisi cū reduplicatiōe nate itelligat̄ fm q̄ hō. h̄c
aut̄ ē & ille hō xps siue de⁹ in cepit eē hō. tñ si h̄ xps cepit
exp̄datur in p̄cipiū z ferat ad totā p̄pōnē vt dicatur ce
pit. s. ichoatio ē. h̄c p̄pō erit & a iste hō cepit eē de⁹. ¶ Ad
obijcitur ḡ in p̄trariū de attributis dñm est q̄ q̄uis sit
subm vtriusqz nate. tñ p̄ dinā p̄stituitur i eē suppositi p̄
hūanā n̄ s. aduēit supposito p̄stituto. h̄nc ē q̄ oia attri
buta diuine nate pueniūt isti supposito z de illo p̄dicat̄
attributa & o hūane nature q̄dā sūt n̄ repugnātia attri
butis ipsi⁹ diuine nature vel p̄sone p̄radictorie z illa p̄
dicatur. q̄dā & o repugnāt p̄p̄ negatiōnē in dñsam vt i

ceptio creatio. z illa n̄ simplr p̄dicatur nisi cū reduplica
tiōe nature. ¶ Ad scdm q̄d obijcitur q̄ nasci t̄palr ē mu
tari zē. dñm q̄ nasci t̄palr ex m̄se n̄ ē natū puenire sup
posito nisi rōe corpis. z iō simplr p̄t dici nat⁹ t̄palr. sed
incipit eē n̄ ē natū puenire nature suppositi tñ s. etiā ipsi
supposito. z iō n̄ p̄t p̄dicari de supposito eē no simplr n̄
si cū reduplicatiōe nature q̄uis ipa natura in cepit esse.

¶ Ad. 3. q̄d obijcit de psona cōposita dñm q̄ h̄c ē & a p
sona cōposita sp fuit. n̄ tñ h̄c ē & a psona ista sp fuit cō
posita. qz ad x̄itatē cōpositiōis sufficit q̄ p̄dicatū cōue
niat subo. nec opz q̄ pueniat ei rōe forme siḡte v̄l appo
sire ex pte subī s. rōe totū q̄d ē ex pte p̄dicari o z p̄dicatū
puenire subo. ¶ Ad q̄rtū q̄d obijcitur null⁹ hō erat dñs
q̄ ab eē no fuit vtz dicere null⁹ hō ē de⁹. qz suppositum
eē nū nōdū erat suppositū hūane nate v̄n n̄ pōt fū sumi
sub dicta distributiōe sicut nūc p̄t post vniōnē. v̄n quā
uis ab eē no n̄ eēt vtz dicere aliq̄s hō ē eē nūc mō tñ ēve
rū dicere aliq̄s vel ille hō ē ab eē no. ¶ Ad dñs q̄ h̄c. s. alī
q̄s hō erat deus ab eē no n̄ erat falsa. qz illud suppositū
q̄d ē xpi hoīs n̄ eēt deus. sed qz tūc n̄ erat suppositū bu
manū. sed tñ inferebat̄. ḡ iste in cepit eē deus itelligitur q̄
suppositū q̄d est xpi hoīs n̄ sp fuerit de⁹ q̄d est falsū. z iō
n̄ sequit̄ argumentū. ¶ Ad. v. q̄d obijcitur de ḡra vniō
nis dñm q̄ h̄c dēminatio p̄ gratiā idē opatur q̄rtū ad
h̄. h̄nc ē q̄d dñs fm q̄ hō. v̄n ex hac n̄ p̄t v̄ficari simplr q̄
cepit eē de⁹. v̄n h̄c ē falsa fm quid z simpliciter.

H scdm sic p̄ceditur. z videtur q̄ aliū de potu
it assumere hominē q̄z de genere adā. Aug⁹.
poterat aliū de assumere hoīem in quo esset me
diator dei z hoīum q̄z de genere adam. ¶ P
Qui vult p̄ alio satisfaccere opz q̄ n̄ sit obligatus p̄o se
natura de genere adē tota obligata p̄ se. ergo ad satisfac
ciendū n̄ debebat illā assumere. ¶ Ad oppositū. Pro
phete p̄dixerūt xpm nasci de semine dauid z sic de gene
re adam. cū ergo p̄phetia sit infallibilis & v̄tas aliter non
poterat p̄tingere. ¶ P. Una natura rez. naturalis res
fertur ad vniū p̄ncipiū. ergo extra adā qui fuit p̄mū p̄n
cipiū nihil fuit nature hūane. sed q̄d nō est assumi non
pōt. ḡ n̄ potuit assumi aliū de. ¶ P. Si satisfactor non
eēt de genere adē eius satisfactio n̄ p̄tinuisset ad filios
adē. ad hoc ergo q̄ satisfactio ad filios adē p̄tineat opz
xpm satisfactorē eē de genere adē. ¶ P. dñm q̄ aliū de
potuit assumere de potētia sed n̄ de cōgruentia qua ali
quid ordinatū ē. Cōgruentia & o rō sumit ex ostēsiōe
dine potētie i hoc q̄ de natura v̄cta a diabolo v̄cit eē.
ex ostēsiōe etiā diuine sapie in hoc q̄ d̄ n̄a moribida
facit antidotū ex ostēsiōe dine iusticie in hoc q̄d illud
q̄d peccauerat fecit emendari. ex ostēsiōe diuine mi
sericordie in hoc q̄d p̄tōzib⁹ dedit summā spem z fidu
ciā. ¶ Ad obijcitur de aug⁹. r̄ndeo poterat de potētia
sed nō de cōgruentia vt dictū est. ¶ Ad scdm q̄d obijci
tur de satisfactiōe dñs q̄ naturā quā assūpsit pus natā
purgauit ab obligatiōe peccati. z sic n̄ obligatus fuit p̄
se rōne p̄sone nec rōne nature assūpte. ¶ Ad tertiu⁹ q̄d
obijcitur de p̄dicatiōe p̄phetarū dñm q̄ h̄mōi p̄dicatio
n̄ imponit necessitatē cuētus simplr sed sub p̄dictiōe. i.
supposita tali ordinatiōe diuina. v̄n n̄ excludit possibi
litate simplr. ¶ Ad quartū q̄d obijcitur de vno p̄ncipi
pio humane nature. dñm q̄ natura p̄paganda p̄viam
generatiōis naturalis tota fuit in illo p̄ncipio & v̄tute nō
mole sed nihilomin⁹ supnaturalit̄ deus potuit aliā na
turam humanā que pus n̄ erat facere z illam assumere
¶ Ad q̄ntū q̄d obijcitur de filiis adē dñm q̄ satisfactio
p̄tinuisset ad filios adē. qz eadē esset natura in specie l̄z
non ab adam naturalit̄ p̄pagata sicut eua formata d̄ co
sta adē l̄z nō p̄ viā nature eadē in sp̄e cū adam est.

Ad tertium sic proceditur et videtur quod christus peccare potuerit. Sicut nullus peccat in eo quod vitare non potest ita nec meretur. si ergo christus bonum vitare non potuit bene faciendo non meruit. hoc autem est falsum. ergo bonum vitare potuit. sed declinare a bono est peccatum. ergo peccare potuit. **¶** **R.** Ioh. viij. si dixeris quod non novus es. hoc dicere potuit. ergo mendax esse potuit et sic peccare. **¶** **R.** Dicit philosophus potest enim deus et studiosus prava agere. **¶** **R.** Videtur quod christus non habuit potentiam peccandi. potentia peccandi secundum Anselmum. addita est. arbitrium diminuit libertatem et remota auget. sed christus liber non habuit divinitus. ergo habuit eam sine potentia peccandi. **¶** **R.** Christus secundum quod homo fuit deo maxime similis. sed deus non habet potentiam peccandi. nec christus secundum quod homo. **¶** **R.** Ad hoc dicitur quod christus peccare non potuit triplici ratione. Una quod suo fini per gloriam comprehensionis anima sua iuncta erat. altera quod secundum statum viatoris per gratiam perfecte sanctitatis. prima regula infallibilis debuit esse omnium actuum humanorum. in quolibet autem genere ita est quod primum regulans torqueri non potest. quod alias esset error in omnibus quod ab ipso regulatur. tertia quod natura humana in ipso quodammodo insitum nature divine eam moueretur in ea operantis fuit que ad peccatum mouere non potest. **¶** **R.** Ad autem obijciatur quod peccare potuit. quod nullus peccat in eo quod vitare non potest. Dicendum quod impossibilitas vitandi bonum dupliciter potest intelligi. vel ex necessitate coactionis vel ex necessitate immutabilitatis voluntatis. primo modo excludit meritum. secundo modo non. quod non excludit voluntarium. **¶** **R.** Ad secundum quod obijciatur de mendacio. dicitur quod mendace oratione. proferre potuit materialiter non tamen significative. et ideo mendax esse non potuit. quod mentiri est contra mentem ire. **¶** **R.** Vel dicitur quod potuisset alia plura verba dicere si voluisset. quod ad veritatem conditionalis sufficit necitas habitudo etiam si non sit veritas antecedentis seu presentis. Et si intelligendum est verbum per se. quod potest de prava facere suppositum. si vult. huius tamen conditionalis est antecedens quod presentis est impossibile. unde per solutio ad tertium. **¶** **R.** Ad quartum quod obijciatur de potestate peccandi dicitur quod cur queritur an habuerit christus potentiam peccandi. quod ista potest dupliciter intelligi. uno modo ut intelligatur potentia peccandi qua peccatur secundum quod licet peccandi est gerundium verbi personalis et sic dicitur quod christus habuit potentiam peccandi. habuit enim liber arbitrium. quod est potentia qua ab aliquo peccatur. Alio modo potest intelligi potentia peccandi. id est potentia ad peccandum secundum quod licet peccandi est gerundium verbi personalis. et sic peccatum non habuit potentiam peccandi. dicitur quod non potuit peccare ut dicitur. **¶** **R.** Ad v. dicitur quod quia christus secundum quod homo maxime fuerit deo similis. non tamen excluditur per hoc libtas liber arbitrium. nisi putetur ad peccatum ordinata non in quantum est natura quodammodo. liber arbitrium est creatum et ita mutabile.

Ad quartum sic proceditur videtur quod non debuit christus sexum aliquem accipere. Sexus enim ordinatur ad generationem carnalem. sed christus non venerat ut esset principium generis humani per generationem carnalem sed spiritumalem. ergo sexum assumere non debuit. **¶** **R.** videtur quod debuit sexum femininum assumere. reprobatio enim videtur ruine. sed prima ruina fuit per feminam. ergo principium generationis debuit esse per feminam ergo christus sexum femininum assumere debuit. **¶** **R.** videtur quod ab utroque sexu carnem assumere debuit. quod ut dicit apostolus ad Hebr. ij. Per omnia debuit fratribus assimilari. sed naturaliter alij homines generantur ab utroque sexu. ergo et christus ab utroque sexu carnem assumere debuit. **¶** **R.** videtur quod debuit assumere carnem de viro tamen. generatur enim assimilari generati et conuerso. ergo cum debuit esse vir debuit de viro carnem assumere. **¶** **Contra.** Oportuit utriusque sexus liberationem in eis carnem ostendi. cum ergo futurus debuit esse vir debuit de muliere carnem assumere. **¶** **R.** Ad hoc dicitur quod filius dei naturam humanam assumpsit ut esset reparator totius humane nature. et ideo oportuit quod in humana natura esset

perfectissimus et quantum ad naturam et quantum ad gratiam. debuit ergo habere sexum ne aliquid naturalium ei deceret et sexum virile in quo maior perfectio invenitur debuit absque commixtione sexuum nasci ne per concupiam coitus culpam originale haberet quod perfectioi gratie derogaret. debet etiam ex muliere tamen ut cum toto humano generi puenientia haberet cum viris quod de ratione sexus que assumpsit cum mulieribus rationem meritis de qua assumpsit. **¶** **R.** Ad secundum quod obijciatur quod ruina sit per feminam. dicitur quod non per mulierem ita ut originale peccatum in mundum sed per virum. et ideo debuit per virum principalem fieri reprobatio. **¶** **R.** Ad tertium quod obijciatur dicitur quod debuit per omnia fratribus assimilari. verum est in natura sed non in culpa que sequitur de necessitate ex commixtione sexuum concupiam. **¶** **R.** Ad quartum quod obijciatur quod filius divine principij dicitur quod sufficit similitudo in natura spiritus non autem requiritur accidentia.

Queant stellas et. **¶** **R.** Dicitur in glo. Fulgen. hec inquit stella noster dominus apparuit sed nunc puer eam creavit et magis puer deputavit. **¶** **R.** Quidam arbitrantur eam cum potuisse. contra minus inconvenciens est deo impossibile sed mulierem esse caput ecclesie inconvenciens. dicitur quod si deus fecisset non esset inconvenciens quodammodo non esset forte tanre congruitatis.

DI.

XIII

Reterea sciendum et.

R. Postquam determinavit magister de conditionibus precedentibus actui unionis. videlicet ad. vij. di. et de conditionibus presentibus actui unionis videlicet hic. b. determinat quod pueniunt christo secundum humanam naturam que etiam est exaltata per incarnationem. hec autem per dicitur in. 3. ptes. in prima determinat de his que per eum naturam humanam assumpsit. i. scilicet de his que per naturam humanam operatur. e. di. xvij. Post predicta et. iij. de morte quam in natura humana sustinuit. di. xxj. Post predicta considerandum. prima in duas. primo determinat de perfectioibus que cum natura humana assumpsit. secundum de defectibus que cum ea assumpsit. di. xv. **¶** **R.** Ad hoc quod dicitur. prima in duas. primo determinat de perfectioibus cum humana natura assumpsit. quantum ad eam plenitudinem. scilicet quantum ad perfectionem divine nature. di. xliij. ibi. Hic queritur opus. prima in duas. primo determinat plenitudinem perfectionis quantum ad gratiam effectus et sciam intellectus que christus ab instanti conceptionis sue accepit. scilicet obijciatur in. **¶** **R.** Hic autem videtur obviare. et hec dividitur in duas. prima obijciatur in. **¶** **R.** in plenitudine per auctorem canonis. scilicet per auctorem scriptorum. ibi in scriptis. prima in duas. primo obijciatur in plenitudine. scilicet soluitur per solutio per auctorem perfirmat. **¶** **R.** Ad hoc sane dicitur per. alibi in scriptis et. et hec dividitur in tres. primo obijciatur in plenitudine per auctorem abro. secundum quod dicitur veritas predicta auctorem periculis ostendit. hec etiam abro. et ideo id quod videtur falsum determinat et exponit. Sed et quod est et.

Hic primo queritur verum aliquid gratia in christo fuerit creata. et videtur quod non. Infirmum enim non indiget aliquo habitu qui regatur opere. quod regitur per agens principale. sed anima christi erat quasi infirmum divinitatis. quod regitur per eam sic caro per animam regitur ut infirmum ei sicut dicit Damasc. i. iij. li. anima christi nullo habitu christi gratie regente indigebat. **¶** **R.** Sicut se habet filiationis naturalis ad adoptivam. ita bonitas naturalis ad grativam. sed christus quod filius est naturalis non potuit habere filiationem adoptivam. ergo quod naturaliter bonus non potest habere bonitatem grativam. **¶** **R.** Sicut dicitur hominibus ut assilient deo. sed christus nunquam fuit dissimilis deo. ergo non indiget gratia. **¶** **Contra.** Sicut est perfectio in vita anime si cut anima corporis. sed non fuit corpus christi perfectum sine anima unita. ergo anima sine gratia. **¶** **R.** Sicut creata est principium mercedis. sed christus meruit sibi et nobis. ergo et ipse habuit gratiam creatam. **¶** **R.** Ad hoc dicitur quod gratia creata in anima duo facit. primo perficit eam in se quantum ad esse spirituale secundum quod dicitur filius. secundum in respectu ad operandum per virtutem que ab eis est eterna fluunt sicut potentia ab eterna anima est quod debet naturam humanam in christo maxime esse perfectam ideo in corpore dupliciter gratie

perfectio fuit necessaria. qz qst ad hoc duo dinitas eam formaliter nō pficiebat. **¶** Ad primū ergo qd obijcit in pteritū dōm qd duplex ē infirm. s. inaiatū sicut securis quo ita agit qd nō agit. z iō nō indiget habitu regente in ope. scdm est infirm aiatum. s. qd agit z agit sicut feru? z hoc indiget habitu regulāte vt impiū dñi debite cre/ quaf. ita z aia xpi ad hoc qd pfecte dina oparet habitu i digebat. **¶** Ad scdm qd obijcit de adoptioe dōm qd filiatio psona respicit rōne cuius xps naturalr ē fili? . et iō nō conuenit sibi filiatio adoptiua que extra neitate i cō/ trariū naturalis filiatioe ipoztat. gra aut ē pfectio na/ ture cuius subm ē aia que ē ps hūane nature. z iō qstis gra ipozter aliquid naturalr nō inheret. tñ poterat rōe nature hūane xpo conuenire. **¶** Ad tertiū qd obijcitur dō diffinitudie quā tollit gra. dōz qd grē ē facere deo similē. necoz qd dō diffinitū faciat sp silēz s. dñi fili silēz. nec opz qd negatio diffinitudis sp pcedat tpe filitudinē. s. natura sicut potētia est ante actū sicut in aere pus est intellige/ re nō lucidū actu qz lucidū actu.

H scdm sic pcedit. z videt q tres pdictē grē q ponūt in xpo nō sūt idē. Nō em ē idē qd cō/ municat alteri z qd nō coicaf gra capitis coica/ tur. qz de plenitudine ei? oia accipiūt mēbra gra nō psonē singularis z gra vniois nō coicanf. qñ sūt eadē gra. **¶** Que pnt separi actu vel intellectu nō sūt idē. sed si natura humana cēt vel intelligeret nō vnita nō haberet gratiā vniois. hēret aut gratiā psonē singula/ ris. qñ sūt eadē gra. **¶** Diverfoz actūz diverfi sunt habitus. sed bene opari in se z alijs influere z dinitati vnire sūt diverfi actus. qd habet? a quo egrediuntur di/ versi. qz vt pus. **¶** Contra. Un? aie vna ē gra gra. fa. aut q gra psonē singularis. aut gra capitis? gra vniois in xpo vna z eadē gra sunt. aut aliqua illaz nō est gratū fa/ ciens. sed hoc fallū ē. q sūt vna gra. **¶** Eadē est scia in aia qua i se pficit z qua suo cognoscibili tūgit z alijs cognitionē docēdo influit. q sūt eadē est gra in xpo q in se pficit z qua pncipio grē vnit z qua alijs gratiā in/ fluit. ergo z ille tres grē nō sūt nisi vna gra. **¶** Ad hoc dī/ cendū q fm q gra vniois dō ipsa vnio gratuita. aut ē/ fectus vniois q est coicatio idcomatū. sic differt a gra/ tia capitis z psonē singularis. sed fm q gra vniois dō gra disponēs ad vnionē sic vna est gra cēntialr. sed dif/ fert rōe. qz inqstū subm ppiū ad opa bona pficit dō gra psonē singularis inqstū ad hoc qd deo vnatur dispōit per modū cōgruitatis dō gra vniois inquātū potētem efficit reduāre in alios dō gra capitis. Si aut p gratiā intelligat gratuita dei volūtas sic pstat q est vna tñ gra quia vna z eadē volūtas deus oia gratuita dona largi/ tur. **¶** Ad qd ergo obijcit de coicatioe grē capitis dōm q de plenitudine illius oēs accipiūt per similitudines nō per essentia. z ideo p essentia manet eadem cum alijs duabz gratijs in xpo. **¶** Ad scdm qd obijcit q pnt sepa/ ri actu z intellectu dōm qd separatio que est in intellectu ostē/ deret eaz differentia in pconsideratōe nō in re. que nō cēt in re actu ostēderet differentia realē si cēt z qz hoc nō fu/ it. ideo idē realr sunt. **¶** Ad tertiū qd obijcit de differen/ tia actūz dōm q nō ostendūt nisi differentiam rōnis cū ab vna gra elici possint oia tria. duo que i pteritū obij/ ciunt pcedēda sūt inqstū pdictē grē differēte rōe.

H tertiū sic pcedit. z videt q xpi gratia fue/ rit infinita. De em inensū est infinitū. s. gra/ tia xpi fuit sine mensura Job. iij. Nō ad men/ surā dar deus spm. q fuit infinita. **¶** De finitū multoties sumptū pōt equari alteri finitū. si cr/ go gratia xpi fuit finita tantū potuisset gra alicui? san/ cti augmētari q equaret illi. hoc aut est impossibile. q nō

est finita. **¶** Effectus infinitus exīe a causa infinita sed meritū xpi fuit infinitū inqstū fuit sufficiens ad salu/ tem infinitoz hoim. ergo gra creās ipsū infinita. **¶** Co/ tra. Nullū creatū infinitū gra xpi fuit creata. q finita. **¶** Infinito nihil maius ē. si ergo gra xpi esset infini/ ta ea gra creata nō cēt maior. hoc aut ē falsum. ergo z p/ mū. **¶** Ad hoc dōm est q gratia dō donū gratis colla/ tū. donū autem homini xpo gratis collatū fuit creatuz z increatum. i. creatus fuit ipse spūscūs qui i eius aia requieuit. vt dō Isa. xj. z esse psonā verbi qd est datū na/ tum nature humane per vnionē. z sic simplr gratia xpi est infinita. creatū aut donū eius est ipa gratia qua for/ malr aia eius pficiebat. z hēc quodāmodo fuit finita z infinita. finita fuit fm essentia inquātū habuit esse li/ mitatū. sed quatuor modis fuit infinita. Uno mō qz/ tum ad actum quia cōcurrebat ad actum potētie infi/ nite cui vnita erat. i. dīne. Alio modo quātum ad cos i quos poterat opari quia nō limitabatur ad aliquos des/ terminatos effectus sed potest per gratiā xpi i infinitos opari redemptionē. Tertio modo quātum ad rationē mediū. quia disponebat p modū cōgruentie ad vnionēz infinite distātum qd nulla alia gratia creata facere po/ terat. Quarto modo sicut quidam dicūt per rōnē gra/ tie. quia qd fuit de rōne gratie totū illi boi fuit colla/ tum. z ideo dō gratia sine mēsurā. quia nō ad determina/ tos vsus sine effectus dabat sicut alijs scīs. sicut alicui dō q accipiat vinū sine mensura qñ sibi totum datur lz ipsum vinū in se sit finitū. **¶** Ad ergo obijcit q fuit sine mensura itelligendū ē quātū ad dictos modos. **¶** Dō obijcit q omne finitū potest adequari zē. dicendū q quātitas vnus finitū fm spēm excedit quantitatem fm speciem alterius finitū. z cū quātū cūqz crescat qñ/ titas idiuidui infini? excessi nullo modo pōt puenire ad quātitatē fm specie finitū excedentis. sicut quātū cūqz homo itelligat nō potest puenire ad modū quo itelligit āgel? z ideo quātū cūqz crescat gratia puri hois nō pōt puenire ad equalitatē quātitatis gratie hois vniti. di/ uersa em est specie pfectio grē fm diuersos statos vipo re hois viatoris vel compheforis z vniti sunt diuer/ si gradus ad quoz vnum pueniri nō potest per augmen/ tum alterius. **¶** Ad tertiū qd obijcit de merito infi/ nito dōm q nō tñ causaf ex gratia creata sed ex increata nō q ipa sit forma operis. sed qz valor opis aut dignitas pconsideratur nō tñ ex forma sui pncipij opis sed etiaz ex dignitate agentis que ē persona infinita.

H quartū sic pceditur. z videtur q xpi gratia possit augmentari. Omī em finito possibilis est additio. sed gratia xpi finita erat. qci possi/ bilis erat additio. **¶** Per gratiā augetur capacitas gratie sicut per scientiam capacitas sciētie sed fm pbm intellectus non corrumpitur sed meliora/ tur ab excellenti intelligibili. ergo quanto maiorem ha/ bebat gratiam tanto erat capax amplioris. z sic ei? gra/ tia poterat augeri. **¶** Ad nullum effectum finitū po/ test diuina potētia finiri quin possit maiorem efficere capacitas gratie in xpo z gratia ipsa finita erat. ergo de/ us poterat maiorem efficere. **¶** Contra. Quod in ter/ mino augmenti est augeri non potest. sed gratia christi erat in termino augmenti quia erat gratia comphe/ foris. ergo augeri non potest. **¶** Pater non inuider filio vllam bonitatem. ergo dat ei omne bonitatem cuius est capax. ergo non potest esse capax maioris boni/ tatis qz diuine. z sic nō potest augeri eius bonitas grē. **¶** Ad hoc dōm q augmentū nō competit rei fm qd ē in termino sed fm qd est in via ad terminū. qz fm q res ē in fmino tota potētitas. capacitas iplera ē ex fine

implēte. et ideo non habet ulterius quo crescat. cū autē gratia detur hominī ad hoc ut per eam homo deo uniatū tunc gratia ad suū terminū pūit qñ deo maxime vnir. n̄ autem pōt magis vniri qñ in psona. et ideo gratia hominīs vniri est in termino et augeri n̄ pōt sed p̄ficat fīm actus. et sic intelligitur xps gratia p̄ficasse. ¶ Ad autem obijctur qd omni finito possibilis ē additio. dōm qd loquendo de finito et additioe mathematicē. s. fīm imā ginationem vey est. sed loquēdo naturaliter vey nō est nam vnus cuiusqz natura pstantiū terminus ē et rō magnitudinis et augmētī. et ideo gratia xpi augeri nō potuit. quia tanta fuit eius capacitas vltra quā augmētari esset potuit remanēte natura humana seu natura creatā. et deus non potest facere aliquā capacitātē in creatā. ¶ Ad scdm qd obijctur de augmēto capacitatis dōm qd vey ē hoc citra terminū et finem augmētī. sed in pūctione cum fine et termino per gratiam non augetur capacitas gratie. ¶ Ad tertiū quod obijctur de limitatioe potentie dōm qd hoc qd gratia xpi maior ēē nō possit non est ex limitatioe potentie dantis sed ex capacitate suscipientis.

In sanctis vero qd so

lus tactus ēē. videtur hoc esse falsū qz origē. sup. leui. distinguit qñqz sensus spūales in sanctis. ¶ 2° sensus spūales possunt distingui per similitudinē ad actus sensuū corporaliū. et sic sunt omnes in omnibus vel per cōparationē ad esse aīalis sic qd tactus est de necessitate aliq de bene ēē. ideo in sanctis dicit sol^o tactus in xpo omnes qz in sanctis omnibz sūt oīa que p̄tinent ad necessitatē spūalis vite. sed n̄ quecūqz p̄tinent ad bñ esse. in xpo nō sunt oīa. ¶ Quibus datus est spiritus ad mensuram. ¶ Contra Jaco. pmo. Qui dat omnibz affluētē ēē. glo. dicit. oīa dat n̄ in mensura. et dōm qd i mensura dare potest dupl^r intelligi. vel ex largitate dantis et sic nulli dat in mensura. quia omnibz dat ex largitate infinita. vel ex capacitate recipientis. et sic dat cuilibet cum mensura. quia nulli dat vltra qz capax sit. ¶ Non fīm essentia sed fīm similitudinē. ¶ Contra. g. pari ratione petrus potuit dici caput. et dōm qd sumitur ibi similitudo actiue inquantū xps influit nobis gratiā siue similitudinē misterio et vt cā disponens nō efficiēs. hmo n̄ xpo dispositio causatur ex tribz. vnū est comparatio n̄a circa ipm per fidē spem et charitatem in ipm. Aliud est opatio eius circa nos p meritum et opus redemptionis et interpellatōis p nobis. tertiū est coniūctio ei⁹ ad nos et ecōuerso fīm cōformitatē nature humane. qz ex hac pūctione humanū genus deo patri est acceptū. Quārum ad vīsum. ¶ Contra similiter possunt dici deus p̄ficere in sapientia. ¶ 2° dōm qd non est simile. quia deus reputatur in sapientia semp esse p̄fectus. sed ille puer non sic reputabatur. et iterum in operibus xpi semp ostendebatur maior et maior. p̄fectio fīm augmentū tēporis qd non est in deo.

¶ DI.

XIII

De queri opus est et c

¶ Postqz determinauit mag^r de plenitudine donoꝝ in xpo absolute. hic agit de eis in cōparatione ad diuinam plenitudinē et pmo agit de cōparatione humane sciētie ad diuinā si xpo queritur. in pma parte pmo ponit aliorū opinioes et eoz rationes. scdo suam rationem et solutiōes rationū quibz rudentes. Si xpo queritur hec pars in partes duas. qz pmo determinat vītatem. scdo opponit it

contrarium. et soluit obiectionem ibi. sed si aīa.

¶ 1° pmo ostēditur qd in xpo n̄ fuerit aliq scia creata. Qui em̄ scit aliquid scia nobiliori vt p demonstrationem n̄ indiget scire idem sciētia ignobiliōi vt per rōnem pbabilem. xpus sciebat quecūqz sciri possunt nobilissima scia. s. icreata. ergo n̄ indigebat in aliquo scia creata. ¶ 2° In p̄sentia maioris lumis supfluit minus. ergo in p̄sentia diuine scie illuminātis supfluit lux scie create. ¶ 3° Cognitio fidei ppter sui impfectionē n̄ potest stare cum cognitioe patrie. sed incompatibiliter impfectior est humana scia respectu diuine. ergo n̄ potest stare cū alia in eodē sciente. ¶ 4° Contra scia in creata n̄ est forma aīe. ergo per illam aīa n̄ erat sciens formaliter. ergo opz aliam in ea esse sciam qua sit sciens. s. creatam. ¶ 5° Plus puenit cognitio diuina et humana in xpo hominē qz natura intellectiua et sensitiua in hominē et eoz cognitiones. sed cognitio intellectiua in hominē n̄ excludit sensitiuam que est minus perfecta. g. nec cognitio diuina in xpo excludit humanā. ¶ Ad hoc est dōm qd cū in xpo sit vna psona et due nature qd cōuenit xpo rōne psona oportet qd sit vnū. Sed que cōueniūt ei rōne naturaz oportet qd sint duo. vñ cum scia p̄tineat ad naturam humanā et diuinā. opz in xpo ponere duas scias. vnam in creatā et alteram creatā sicut duas volūtates et duo libera arbitria. ¶ Quod ergo obijctur de scia nobiliori dōm qd quāuis psona n̄ indigeret quia erat sciens diuina scia n̄ natura indigebat scia creata tāquā p̄pria p̄fectioe. nō em̄ p̄ficiebatur formaliter diuina. ¶ Ad obijctur de luminariibus dōm qd lz luminare scie increate p̄sens esset aīe xpi vt illuminās eam effectiue nō tamen vt illuminās formaliter. ideo indigebat altero lumine scie create. duoz. xpo luminariū lux habet fieri formaliter circa idem susceptibile. s. circa sensum qui informatus lumine maiori n̄ p̄cipit minorem cū etiam sint eiusdē rōnis n̄ sit scia creata et increata. ¶ Ad obijctur de cognitioe fidei dicendum qd non est simile. quia vtrazqz habet fieri circa idem susceptibile et repugnat vna alteri. sed non sic scia humana et diuina.

¶ Scdm sic p̄ceditur. et videtur qd aīa xpi sciat oīa que scit verbū. Dicit em̄ Greg⁹. Quid est qd n̄ videant qui videntē oīa vident. sed aīa xpi videt verbū. ergo videt oīa que videt verbum. ¶ 2° Maius ē id qd est deus qz quicqd deus facit vel pōt facere qz totū hoc est creatura. sed aīa xpi videt id qd est deus. s. eius essentia. ergo videt quicqd facit vel pōt facere. et sic videt oīa que videt verbum. ¶ 3° Quicqd deus p̄t facere potest manifestare. sed qd quid deus alicui creature pōt manifestare aīe xpi creditur esse manifestū. ergo aīa xpi scit quicqd deus pōt facere. et sic idem qd p̄s. ¶ Sed cōtra. creatura in nullo pōt equari creatori. sed aīa xpi creatura ē. ergo non potest equari deo in numero scibiliū. ¶ 4° Verbū scit creare qd de aīa xpi dici n̄ p̄t. ergo aīa xpi nescit quicquid scit verbū. ¶ 5° dōm qd in xpo siue in deo distinguitur duplex cognitio. vna que d̄ visionis p quā videt deus quasi p̄sentia oīa que sūt erunt et fuerūt. Alia d̄ simplici intelligentie per quā non solum illa scit sed etiā oīa que potest facere. aīa igitur xpi scit quicqd est fuit vel futurum est. quia ipse ē oīm regator et iudex. sed nō potest scire oīa que deus pōt facere. quia hoc ēē cōmp̄hendere deum. quando em̄ aliquid ad multa se potest extendere nihil aliud ē ipm cōmp̄hendere qz cognoscere oīa in ipso ad que se extendere pōt. quod patet ex hoc qd qui plenius aliquid cognoscit plura in eo videt eoz in que potest. vnde cum aīa xpi non possit cōmp̄hendere xpus

nō pōt cognoscere qdqd pōt facere deus. z ita aīa xpī nō nō
uic qdqd scit vbi scia simplicis intelligentie. **A**d primū
gōdm qd Greg. loquitur quantū ad sufficiētā mediū nō
quantū ad capacitatē cognoscētis. s. in vbo. vbi em de
se efficit ē rō cognoscēdi oīa. sed qz aliqz videns vbi nō
cōprehendit vbi nō opz q cognoscat oīa quoz vbi pōt
ē rō cognoscēdi. **U**el dōm q rō illa pcedit de scia visio
nis. **A**d scdm dicendū q quāuis vbi sit maius qz id
qd in vbo cognoscitur tamen maius ē videre aliqd in
vbo qz cognoscere vbi. sicut facili ē cognoscere aliqd
pncipiū in se qz pcludere etiā quātū ad sciam visiois. iō
tū dicendū q si distributue accipiat qdqd de pōt fa
cere pōt manifestare. vtz ē. qz quodlibet eoz q pōt facere
pōt manifestare. si aut intelligatur qsi collectivē falsū ē. nō
em deus pōt facere q aliq creatura sciat qdqd ipse pōt fa
cere sicut nec q possit eū cōprehendere. sed qz rōes in cō
trariū videtur pcludere etiā quātū ad sciam visiois. iō
ad ea rōndendū ē. z dicendū ad pīmū q numer⁹ scibiliuz
materiali se bz ad sciam. rō vō sciendi formalē. z ideo
quācitas scie simplr attēditur nō fm numer⁹ scibiliū tm
sed fm modū cōpandi rōne sciendi ad scibilia in q mo
do aīa xpī vbo nō cōtur. **A**d scdm q hoc vbi scit ē ver
bū phereticū. vt cū dī iste scit hoc facere. intelligitur scit
se hoc facere. z qz aīa xpī nō scit se creare vel qualiter ipsa
creet. iō nō pōt dici q ipse sciat creare novū tm illam artē z
fructem qua deus creat videndo verbū.

Ad. pcedit. z videt q aīa xpī nō cognoscat in
finita in vbo. **P**otētia em aīe xpī cū sit finita
nō pōt cape infinita. sed q scit aliqd capie illud.
gōm nōuit in vbo infinita. **E**t infinitate
diuine potētie ē q pōt facere infinita. sed aīa xpī nō comp
hendit infinitatē diuine potētie. gō nec in ea cognoscat in
finita. **I**mpossibile ē ptransire infinita. sed nō pōt
esse iudiciū de infinitis nisi ptransire infinita. gō pōt
sibile ē iudicare de infinitis z sic cognoscere infinita. **A**d
oppositū **A**īa xpī scit qdqd scit vbi scia visiois vt dictū
ē. sed duratē gnatione in infinitū vbi scia visiois sciret
infinita. gō potētie ista facta aīa xpī sciret infinita. **N**on
minus ē cognoscere infinitū qz infinita. s. anima
xpī nōscit infinitū qz videt deū. gō pōt noscere infinita
Ad. dōm q sicut dictū ē aīa xpī scit oīa qcuqz de scit
scia visionis. z ita scit oīs creaturas pntes pteritas z
futuras. z quāuis nō comprehendat vbi cōprehendit tm
creaturas qz cognoscat in vbo. qcuqz aut comprehendit
aliqd scit oē hoc ad qd illi vō se extendit. sicut deus qui
comphendit eētā suā scit oīa q sūt in potētia sua. vñ
z aīa xpī scit oīa q sūt in potētia oīm creaturaz. ipoten
tia aut creature sūt infinita qz nūquā reducātur ad
actū reducerētur tm qdāmō successiue si mūd⁹ in infini
tū duraret. z iō aīa xpī fm qdē sciam visiois scit tm fini
ta. sed scia simplicis intelligentie scit infinita vt quidam
dicūt in qntū scit mltā q sūt in potētia creature q nūqz
erūt nec fuerūt. **P**ōt etiā aliē dici q cum capacitas aīe
xpī tāta fuerit q maior nō tm aliq creatura fuerit s. nec
potuerit eē. iō dōm q nō tm ē sibi coīcata cognitio cuius
libet creature pterite pntis z future create sed etiā possi
bilis creari. vñ si possent infinita actu creari oīa bec co
gnosceret aīa xpī. sed qz coīter dī q nō pnt infinita creari
iō aīa xpī nō cognoscat infinita fm q aliq dicūt: scia etia
simplicis intelligentie sed hoc per impossibile posito aīa
xpī cognosceret infinita sciētia simplicis intelligentie.
Ad gō obijct q cū potētia aīe xpī zc. dōm q si recipiē
do in se sciret infinita eēt infinita. sed infinita que sūt
in vbo intūdo in vbo nō pōt hoc ē infinita. **A**d scdm
qd obijct q comprehendere diuinā potentiam. dōm q
hoc ē falsū. qz pter ea q sciret deus multa alia posset fa

tere cū ei⁹ potētia nō possit a creatura aliq limitari sicut
aliqui volūt. **A**d. qd obijct de iudicio infinitoz
dōm q sicut iā dictū ē q vno finito ituitu iudicare de
infinitis nō ē impossibile. hoc em de facit qd seipso z silū
dicat de infinitis possibilibz que cadūt sub sua pte cū
constet eū ea distincte cognoscere. iudicare aut de in fi
nitis discurredo p spēs infinitas hoc ē impossibile. qz sic
oporteret numerare z ptransire infinita.

Ad quartū sic pcedit. z videtur q in scia rez in
prio genere xpūs pferit. **N**ō em pferre in
eo qd qz pōt pferre ē magn⁹ defectus. sed in oī
scia qua qd nō oīa scit pōt pferre. ergo cū xpūs
p hāc sciam nō oīa scierit. videtur q potuerit pferre i
ea. **I**ntellect⁹ agēs abstrahēbat in ipso spēs a fan
tasmatibz. qz hoc ē eius act⁹ alias frustra sūpsisset cū s
spēs abstracta a fantasmatibz recipit intellectū possibilē
gō spēs pōt ples spēs recipiebant in intellectu possibili ei⁹
gō pferiebāt in ea. **S**i finito possibilis ē additio līm
pditas cognitionis aīe xpī finita erat. gō possibilis ē ei
additio. gō poterat pferre in ea. **C**ontra. **P**erfecti nō
ē pferre. sed xpūs fm aīam fuit pfectus. gō nō pferit. **D**amas.
dicūt. **Q**ui dicunt xpīm pferre sapia z etate vt
additāmētū suscipientē nō ē q fm hīpostasim vnionē
ēvenerant. sed illa vno oīno venerāda ē. gō debem⁹ di
cere q in scia pferit. **A**d. dōm q pter sciam qua aīa
xpī pscit res in vbo cognoscat etiā res in ppo gñe p spēs
intelligibiles. z bec scia ponit in aīa xpī ad hoc q natu
ralis pfectio ei⁹ nō subtrahat. naturalr em aīa hūana na
ta ē pferre p spēs intelligibiles. fm hanc aut sciam nō nō
uit oīa simplr sed oīa illa ad que naturalis rō pōt hoc p
lumen scie infusū: qd quidē plenissime in instāti conce
ptiois pcepit sicut z de gratia dictū ē. vñ qz ad hanc
sciam nō pferit neqz qntū ad numer⁹ scibiliū neqz qntū
ad modū sciēdi. sed solūmō quātū ad certitudinē expi
mentalē sicut cū aliqz videt sensiblr qd pūs hīru scien
tie tenebat. **A**d qd gō pmo obijct q qui nō pferit in eo
quo pōt pferre zc. dōm q qzuis xpūs hoc gñe cognitiois
s. rez in prio gñe nō oīa scivisset: tm nō potuit qntū ad ea
pferre tū qz sunt qdā que hoc gñe cognitiois cognosci
nō pnt. sicut eētā dei. tū qz quedā singularia ptingen
tia nō sūt de pfectioe scie. singularia em nō cadūt sub ar
te. **A**d scdm qd obijctur de intellectu agente dicēdū
q p lumē intellectus agētis in xpō nō fuit aliqua spēs
de nouo recepta in intellectu possibili eius cū tales spe
cies pūs fuerūt in eo. sed fuit noua pversio facta a spēs
que erant in fantasia sicut aliqd sciens puerit sup idē
imaginatū. **A**d obijctur q finita. dōm q qzuis finita
eēt tm erat in fimo suo naturali. iō nihil ei addi pōt.

Ad qntū sic pceditur. z videtur q aīa xpī ba
buerit omnipotētiā. **M**atth. xl. dī. **D**ata ē
mibi oīs potestas in celo z in terra. z constat
q loquitur ibi xpūs fm humanā naturā. ideo
fm humanā naturam habuit omnipotētiā. **S**i
cientia practica includit opationē. sed aīa xpī habuit om
nem scientiā practica. ergo potuit oīa opari z sic fuit oī
potens. **S**i sicut oīpotentia dei est infinita ita om
niū sciētia. sed fuit capax omnis sciētie. ergo omnipotē
tie. **S**ed contra. **O**mnipotētia ē vtrius actiua infini
ta. nulli aut subefinite pōt dari virtus infinita. ergo aīe
xpī nō potuit dari omnipotētia. **D**e omnipotentia
est potentia pseruādi ipsam animā xpī. hoc nō potuit ei
dari. ergo zc. **A**d hoc dicendū q vñquodqz fm qd
est in potētia habet pati. sed fm q in actu est habet age
re. infinitas ergo potētie actiue pōt infinitatē in actu.
sed infinitas potentie passiue nō nisi infinitū potentia
z quia in creatura nō pōt esse infinitū actu sed potentia

etiam si non potest dari creature infinita potentia actiua: quia esset eentia infinita sed passiuia potest ut per in materia prima. cum ergo omnipotentia ponat in creatura potentiam actiua infinitam omni scientia non sed passiuam tamen non potuit humane nature in christo coicari omnipotentia si cut omnis scientia. **¶** Ad ergo obijciatur primo. data est mihi et dñm est quod illa datio intelligitur dupliciter. vel secundum rem. vel secundum manifestationem. secundum rem intelligitur omnipotentia dari christo ab instanti conceptionis secundum quod homo non per informationem sed per unionem secundum coicantiam attributorum. secundum manifestationem vero a tempore resurrectionis secundum quod res dicitur fieri quando innotescit. **¶** Ad secundum quod obijciatur de scientia practica non solum est ad productionem operis sed ad cognitionem operis siue directionem. primo modo peruenit causalitatem. quod practica est secundum rem et modum in quo sic habet scientiam practica cum causalitate. scilicet habere practice. secundo modo non quous sit practica secundum rem non tamen secundum modum. hoc modo christus habuit scientiam practica sed non practice. **¶** Ad obijciatur de omni scientia. dñm quod non est simile. quod omnipotentia ponit in creatura potentia actiua infinita sed omnis scientia non. non enim importat rerum causalitatem sed assimilationem.

In nullo creatura creatori equat. Intelligendum est quantum ad rationem rei habite et quantum ad modum habendi: quod si quid idem coicatur deo et creature non tamen secundum eundem modum et secundum eandem rationem. **¶** Nemo novit que sunt dei. non excludit ex hoc pater et filius qui habet eandem potentia cum spiritu sancto. naturalis est capax scientie. est enim aia facta ad sciendum oia mon ad faciendum oia.

¶ DI. **¶** XV. **I**llud quoque preter mittendum non est. **¶** Dic quoniam primo. verum debuit natura humana cum infirmitatibus nostris assumere. **¶** Contraria enim contrariis curant. sed christus naturam humanam assumpsit ut curaret defectus nostros. **¶** Defectus enim assumere non debuit sed potius contrarios oppositos defectibus. **¶** Pena non debet esse nisi cum culpa precessit. si in christo culpa esset non potuit. **¶** Nec penalis defectus in eo esse debuit. **¶** Defectus quod cum humana natura accepimus contrahere dicimus. si ergo christus cum humana natura defectus nostros assumpsit. videtur quod eos contraxerit quod non proceditur. **¶** Christus venit auferre omnes defectus nostros. si ergo ad hoc aliquos assumpsit ut eos sanaret videtur quod pari ratione debuerit assumere ut ignorantiis culpa et alia hominibus. **¶** Contra. ad Hebr. ij. In quo passus est et reprobatus potestas est his qui reprobati sunt auxiliari. sed christus ad auxiliandum hominibus venit. ergo debuit corporis defectus suscipere. **¶** Christus venerat ad redimendum genus humanum. sed opus redemptionis congrue complere non poterat nisi per passionem. ergo debuit defectus assumere secundum quod passibilis fuit.

¶ Ad hoc dicendum quod christus ad hoc venit ut humanum genus reduceret in deum a quo per peccatum abductum erat et ideo sicut mediator ea que dei sunt transfudit in nos et ea que non straluit quodammodo in deum. non autem nostra que in nobis tamen sunt et a nobis non a deo. scilicet peccata. quod per hoc ad deum non ordinamur sed magis deordinamur a deo. sed ea que in nobis a deo sunt oia in se ordinata sunt et ad ipsum nos ordinamur. et ideo ea que fecit in nobis utpote naturam secundum perfectionem nature et defectus penales et quodammodo naturales sicut indigentia cibi quam homo in statu innocentie habuisset in deum transfudit non in naturam divinam sed in personam assumendo humanam naturam. hoc enim in sua persona suscepit deo ipsa representare ad placandum nobis ipsum. **¶** Ad illud quod obij-

citur in Hieronymum. quod contraria contrariis curantur. optime per creationem cause sue et per prius per contraria cause. ea autem horum defectuum nobis est culpa et ideo remouendo culpam sanauit defectus. culpam autem remouit per peccatis satisfaciendo per penam quam sustinuit. et sic suscepit nostros defectus ut eos curaret. **¶** Ad secundum quod obijciatur quod pena non debet precedere nisi culpa precesserit. dñm quod culpa precessit in natura quous non in persona cuius vices in satisfaciendo gerebat.

¶ Ad tertium dñm quod nos dicimus contrahere hominibus defectus. quod ex debito peccati originalis cum quo naturam humanam accipimus de necessitate in nobis sunt. christus autem accepit naturam humanam sine peccato originali et sic hos defectus habuit non ex aliqua necessitate debiti sed ex pura voluntate assumptis. et propter hoc dicitur quod assumpsit hominibus defectus non contraxit. **¶** Ad quartum dñm quod christus venerat curare defectus humane nature ad quod requirebatur gratie plenitudo. et ideo defectus illos christus non suscepit quod preuenit ad perfectionem gratie vel alie gratie. **¶** gratie doni. sicut est ignorantia difficultas ad bonum et cetera. hominibus. nec ite. operuit quod assumeret omnes defectus personales ut lepra et cecitate et alia hominibus que inueniuntur in diuersis personis sed solum illos qui persequuntur totam humanam naturam ut famem sitim et hominibus. et hoc est quod dicit Damascenus. quod christus assumpsit passionem naturalem. id est que persequuntur totam naturam et inde trahibiles. id est que non pertinent ad defectum gratie.

¶ Ad secundum sic proceditur. et videtur quod in christo non fuerit aie passionis. **¶** Dicit enim de christo Ista. et. **¶** Non erit tristis neque turbulentus. **¶** pari ratione neque passionis alias habuit. **¶** Per contrarium boni quicquid a multis passionibus. sed in christo fuerit perfectio contrarium. ergo non fuerit in eo aie passionis. **¶** Passiones aie impediunt iudicium rationis. unde Gregorius dicit. quod ira per uicium excecatur oculum mentis iraper seclum turbat. sed in christo iudicium rationis nullatenus fuit impeditum. ergo in christo passionis aie non fuerit. **¶** Sed contra est quod dicitur Matthei. xvi. Tristis est anima mea usque ad mortem. et Marci. xiiij. Cepit iesus pauere et redere et mestus esse. **¶** Christus magis venit ad curandum defectus aie quam corporis. sed ipse assumpsit dolores corporis ad sanandum defectus corporales ergo sicut assumpsit passionis aie ad sanandum aie defectus. **¶** R. dicendum quod in christo non fuerit aie passionis ut gaudium dolor et hominibus. sed secundum tres conditiones differetes a nobis. **¶** Primo quod in nobis passionis quous deducit rationem quod in christo non fuit. et ideo dicitur quod timor in christo non fuit passio quasi perfecta. sed per passionem quasi inchoatio passionis in inferiori parte. **¶** Secundo quod in nobis passio et si non deducit rationem tamen aliqualem ea commouet et impedit quod in christo non fuit. **¶** Tercio quod in nobis frequenter passionis pueniunt iudicium rationis et tunc dicitur passio motus subitus. sed hoc in christo non fuit. quod inferiores vires ita erant subiecte rationi quod nullus motus in eis surgere poterat nisi ratione ordinare. **¶** Ad primum ergo dicendum quod per illam auctoritatem Ista. excluditur a christo tristitia rationis deducens vel impediens. **¶** Ad secundum dicendum quod passionis ille que sequuntur iudicium rationis non impediunt perfectionem. **¶** Tercio quod in nobis frequenter passionis pueniunt iudicium rationis et tunc dicitur passio motus subitus. sed hoc in christo non fuit. quod inferiores vires ita erant subiecte rationi quod nullus motus in eis surgere poterat nisi ratione ordinare. **¶** Ad primum ergo dicendum quod per illam auctoritatem Ista. excluditur a christo tristitia rationis deducens vel impediens. **¶** Ad secundum dicendum quod passionis ille que sequuntur iudicium rationis non impediunt perfectionem. **¶** Tercio quod in nobis frequenter passionis pueniunt iudicium rationis et tunc dicitur passio motus subitus. sed hoc in christo non fuit. quod inferiores vires ita erant subiecte rationi quod nullus motus in eis surgere poterat nisi ratione ordinare.

¶ Ad tertium dicendum quod passionis impediunt iudicium rationis in nobis non autem in christo rationem iam dicta. **¶** Tercio sic proceditur. et videtur quod dolor non fuerit in superiori parte rationis. **¶** Passio enim secundum philosophum in. vij. phisicorum non est nisi in parte aie sensitiva. sed dolor est quedam passio. ergo non ponitur in superiori ratione christi. **¶** Tunc aia a passione deducitur quous do passio usque ad superioris rationem pergit. scilicet aia christi non

deducebat a passiōibz. ergo passio doloris n̄ puenit vsqz supiorē rōnem in xpo. **¶** Contraria n̄ pnt sil' esse in eodē. sed in supiori rōe xpi erat maximū gaudiū ex fructu dinitatis. ergo nō potuit eē ibi dolor ex passione.

¶ Sed ptra ē quod in ps. dicitur. Repleta ē malis aīa mea. Glo. exponēs de xpo. i. doloribz. ergo in q̄libet aīe xpi fuit dolor. **¶** Maior est affinitas potētiaz anime ad essentia aīe q̄z aīe ad corpus. sed aīa fm essentia com paritur corpi patiēti. ḡ multo magis supior rō cōparietur in xpo cēntie patiēti. **¶** dōm q̄ rō supior dupliciter p̄t p̄siderari. Uno mō fm q̄ in cēntia aīe radicatur. t̄ sic ē natura hoīs qz forma eius. Alio mō fm q̄ per p̄p̄tā opatiōē p̄ueritur in suū oīm. t̄ sic ē rō vt rō p̄mo modo dolor fuit in rōe supiori aīe xpi. qz lesio cor poris p̄ accidēs redūdabat in aīe essentia. put est forma corporis. t̄ p̄ p̄p̄tā in oēs potētias fm q̄ in esse aīe radicatur. Secdo modo in rōe supiori aīe xpi dolor n̄ fuit. qz ex p̄sideratiōe sui obī. s. boni cēnti: nulla sibi dolēdi occasio p̄bebat sed maximū gaudiū. t̄ ideo dicit q̄ ratio supior pariebatur dolorē vt natura: n̄ aut vt rō. sicut si aliquis p̄geret oculū diceretur visus pati vt ē natura oculi: nō vt ē visus. sic em̄ patitur q̄n leditur ex vehemēti luce. **¶** Ad p̄mū dōm q̄ p̄p̄tā loq̄tur de passiōe. p̄p̄tā dicit quē cū transmutatiōe corporali. t̄ itēz fm q̄ passio inest alicui potētie p̄ opatiōēz. p̄p̄tā. supiori aut rōnī p̄t inesse passio cōter accepta t̄ etiā passio. p̄p̄tā dicit nō fm actū. p̄p̄tā sed fm q̄ radicatur in cēntia aīe. **¶** Ad scdm dōm q̄ dolor nō puenit vsqz ad supiorē rōnem vt imutans eā a rectitudine. p̄p̄tā opatiōis t̄ iō n̄ fuit deduc ta a passiōibz. **¶** Ad tertiū dōm q̄ dolor t̄ gaudiū q̄ fuerūt in supiori rōne xpi n̄ fuerūt p̄traria qz n̄ fuerunt de eodē. sed gaudiū de fructu dōe. dolor de passiōe. t̄ iterū n̄ est incōueniēs q̄ p̄trarioz motuū vnus attribuatur alicui rei p̄ se t̄ alius p̄ accidēs. sicut p̄t de eo q̄ mouetur nauē in p̄trariū motus nauis. dolor aut passiōis attri butur aīe xpi q̄si p̄ accidēs. gaudiū x̄o fructu dōis p̄ se.

¶ Quartū sic p̄ceditur. t̄ videtur q̄ in xpo q̄n tū ad corp⁹ n̄ fuerit verus dolor. Maior fuit gratia in xpo q̄z in tribz pueris. sed tres pueri x̄tute gratie insonace sūt cōseruati illesi ab ignis vltiōe vt p̄t. Dan. 3. ḡ multo fort⁹ corpus xpi im mune fuit ppter habūdantiā gratie a passiōis dolorē. **¶** Xps p̄fect⁹ p̄tēplabatur deū q̄z moyses. sed moyses ex vehemētia dīne p̄tēplatiōis n̄ fuit afflictionē famis vltiōis cū. el. dicitur t̄ noctibz a cibo abstīnuīt vt hētur exo. xxxiij. ḡ multo fort⁹ xps dolorē passiōis n̄ sustinuit.

¶ Fm p̄m in vj. et̄. Tristitia vehemēs oēs delecta tiōē ipedit etiā n̄ p̄traria. ḡ cō delectatio vehemēs oēs dolorē aufert. sed in aīa xpi fuit vehemētissima delecta tiō de fructu dōe. ḡ n̄ potuit in eo eē dolor passiōis. **¶** S̄ p̄tra ē q̄ dicitur. Ier. liij. Vere lāguores nostros ipse tulit t̄ dolores nostros ipse portauit. **¶** Quāto cōplexio ē t̄pantiōz: rāto ex lesiōe maior dolor p̄cipitur. s̄ xps cre ditur habuisse t̄pantiōm cōplexionē. ḡ ex lesiōe corpi marimū dolorē sensit. **¶** dōm q̄ ad dolorē duo con currūt. s. lesio ex p̄te corpi. t̄ sensus ex p̄te aīe. Est enīz dolor sensus lesiōis potētie in xpo n̄ fuisse. **¶** Dolor ē alterz p̄dictoz remouere vel vtrūqz. lesio aut corpi de xpo negari n̄ p̄t nisi neget verā carnē hūisse sicut mani chei dicit. sensus aut lesiōis hui⁹ negari n̄ p̄t in xpo nisi dicat q̄ n̄ hūit aīam sensibilem sed solū corpi. t̄ dimita t̄ si sicut eunomi⁹ dicebat. vtrūqz aut horz ē erroneum t̄ iō erroneū ē dicere vtrūqz in xpo n̄ fuisse. **¶** Ad p̄mū ḡ dōm q̄ pueri fuerūt imunes a lesiōe ignis non x̄tute aīe gratie create cū adhuc corpa corpi n̄ cēnt ipassibilia. sed sola virtute dei miraculose eos p̄tegente p̄tri

quā q̄dē potuisset t̄ corpi xpi imune ab oī lesiōe serua ri nisi qz ppter redēptionē hūani ḡnis decebat eū pati. **¶** Ad scdm dōm q̄ ex naturali colligātia qua potētia aīe in vna cēntia radicanē p̄tingit q̄ dū vna potētia in tendit in suo actu reliq̄ in suo actu ipedit. t̄ q̄ expositis fit mutu⁹ refluxus in iūicē. t̄ ex hoc p̄tingit in moysē q̄ p̄ vehemētiā p̄tēplatiōis etiā inferiores vires absorbe bant ne afflictionē famis sentiret. sed h̄ in xpo locū non h̄z. qz x̄bū q̄d ei erat vnitū p̄mittebat vnaquāqz potētia pati t̄ opari q̄d erat ei. p̄p̄tā s̄ne hoc q̄d de vna fieret im pedimentū in alia vel refluxus. t̄ hac rōe de eo singula riter fuit verū q̄ erat sil' viator t̄ cōp̄chēsoz. t̄ ppter b̄ nec p̄tēplatio aut vehemēs delectatio que erat in supio ri p̄t ex fructu dōe ipeditabat sensū lesiōis siue dolorē nec ecōuerso. **¶** Unde patet solutio ad. 3. p̄p̄tā em̄ loquitur fm cōmunem t̄ naturalem cursum

Non corpus sentit sed

aīa t̄. **¶** Sciendū q̄ corpi q̄ sūt p̄iūcta. q̄dā insūt toti rōe aīe sicut sentire t̄ h̄mōi. t̄ hec attribuuntur aīe eodē mō loquēdi quo dicit calor calefacere qz ē p̄ncipiū calefaciēdi. Quedā em̄ insūt toti rōne corpi vt dormire t̄ h̄mōi. t̄ hec attribuuntur corpi n̄ aīe q̄uis toti p̄iūcto pueniāt. **¶** Quidā em̄ p̄ cor pus imo etiā s̄ne corpe. Sciendū q̄ delectari dolere p̄tristari t̄ h̄mōi q̄nqz nominant passiōē sensibilem. q̄n qz actū volūtatis aliqd desiderātis vel refugietis. p̄mo modo sūt p̄iūcta soli. sed mō t̄ aīe separe. **¶** Suscepit nostrā vetustatē. **¶** Cōtra silē n̄ p̄sumit silē sed p̄trariū suū. **¶** dōm q̄ n̄ p̄ se vetustas pene p̄sumit penā sed inquantū ē materia meriti. t̄ sic ē p̄iūcta nouitati gra tie t̄ sic opponit culpe. t̄ sic etiā pene ex culpa causare

¶ Nō assūpsit ignorātiā. **¶** Cōtra Damas. naturā igno bilem t̄ seruile accepit. leo papa. adorauerunt magi in fan tē in nullo a puerili ḡnālitate differentē. **¶** dōm. Da mas. loq̄tur de natura p̄ incestū separe leo papa fm ap parentiā t̄ n̄ fm cēntiā. vniūcūqz de h̄oīem vtrūqz. verba hec bilarū videntur dolorē passiōis t̄ terrore excludere q̄ triplē soluūt. Quidā em̄ dicūt bilarū hoc tractasse t̄ b̄ videt p̄bābile ex h̄is auctoritatibz q̄s magister in litte ra adducit. quāz vna incipit ibi. Interrogo q̄d sit. alia cū hec passiōis ḡnā. Alij dicūt q̄ loquit de xpo q̄stum ad diuinitatē. Solo aut magistri p̄sūt in hoc q̄ non do lozem sed tria circa dolorē voluit a xpo remouere. p̄mo dominiū doloris. q̄d patet ex hoc q̄d dicit. q̄m igitur in firmitatē dominatā. scdo meritū doloris. q̄d p̄t ex hoc q̄d dicit. n̄ em̄ victiose infirmitatis. tertio necessitatē do lozis. q̄d patet ex hoc q̄d dicit. videamus an ille passio nis ordo infirmitatem non habens naturam ad dolē dum. hoc dicit. qz n̄ erat in natura illa meritū doloris id est peccatū. **¶** Quia d̄ntia corpi ista ex natura vt fēra tur in vlnis. hoc nō de natura corpi: p̄siderata in se: sed ex virtute deitatis adiūcte. **¶** Ut fieri potest. hic vi detur ab ipso excludere timorē t̄ tristitiam. dōm q̄ loq̄ tur de timore. put est passio t̄ nō. put est p̄passio. **¶** Pa ti potuit t̄. t̄ passibile esse non potuit. dōm q̄ pati si gnificat passionem per modum actus. vnde ad supposi tum refertur fm q̄ est suppositum cuiuscūqz nature. qz pati inest sibi ratiōe humane nature. ideo dicitur q̄ pa ti potuit passibile aut significat potētiā ad patiēdū vt illud informantem de vno dicitur. t̄ quia verbum fm se non info: mabatur potētiā patiēti. ideo dicit q̄ passibile esse non potuit. s. fm se quāuis passibile fuerit ratione nature assumpte.

DI. XVI

Incipit questio

Hic primo queritur. et videtur quod necessitas moriendi sit tunc homini ex peccato. ad Ro. viij. Corp⁹ mortuum est propter peccatum. glo. i. necessitati mortis additum. ¶ **N**atura dat infirmum proportionatum suo motori. si ergo motor humani corporis est immortalis infirmum eius naturaliter est immortale. necessitas igitur moriendi in corpore humano non est naturalis. ¶ **D**e quo inest ex iudicio sententia culpae prohibetis inest ex culpa sed mortalitas inest ex iudicio sententia. gen. 3. Cinis es et in cinerem reuerteris. igitur inest ex culpa. ¶ **C**ontra. De compositum ex partibus naturaliter est corruptibile cum partia agant et partiant ad iunctum. sed tale fuit humanum corpus ex sua prima institutione. ergo naturaliter est corruptibile. ¶ **D**e gratia/bile naturaliter est corruptibile sicut probatur primo et secundo. sed corpus humanum naturaliter est gratiabile. ergo corruptibile. ¶ **A**d hoc dicitur quod in statu innocentie quis corpus ratione partietatis principiorum haberet aliquem ordinem ad corruptionem: tamen in aia erat virtus continendi corpus sub se quod iam ipsa contineret sub deo. peccatum vero illa sublatum est. nunc igitur necessitas moriendi primum est ex natura partietatis humani corporis ut a causa disponente. primum a peccato ut a causa resistenti. prohibens. et hoc modo necessitas moriendi est pena ex peccato tracta. ¶ **A**d primum ergo quod obijciatur de apostolo dicitur quod peccato attribuitur necessitas moriendi ut cause merito remouendi prohibens. ¶ **A**d secundum quod obijciatur de instrumentum dicitur quod non oportet infirmum proportionatum esse motori in duracione sed in aptitudine suscipiendi impressionem motoris quod diu est infirmum eius. ¶ **A**d 3. quod obijciatur de sententia dicitur quod non totaliter est a sententia sed primum est a dispositione naturalis corporis. ¶ **A**d primum vero quod in partietate obijciatur dicitur quod partietas ex quo corpus humanum constitutum erat virtute aie innocentis vel contineret quod ad dissolutionem corporis agere non potuissent. ¶ **A**d secundum dicitur quod quis homo in statu innocentie ex natura materie esset corruptibilis. tamen ex virtute forme. scilicet aie iusticie originali perfecta habebat quandam incorruptibilitatem ut. scilicet posset non mori.

Ad secundum sic proceditur. et videtur quod in christo non fuerit necessitas moriendi. Isa. liij. Oblatus est quia ipse voluit. quod autem sit voluntarie non subest necessitati. ergo non habebat necessitatem moriendi. ¶ **D**e ex necessitate sit non est laudabile vel meritorium. sed mors christi fuit laudabilis et meritoria. ergo non habuit necessitatem moriendi. ¶ **P**otentius non de necessitate patitur a minus potestate. sed christus fuit potentior quolibet alio passione vel morte inducente. ergo non habuit necessitatem moriendi vel patendi. ¶ **C**ontra. Sicut christus fuit verus deus: ita fuit verus homo. sed in diuinitate habuit attributa naturalia ceterarum personarum diuinarum. ergo in humanitate habuit attributa naturalia ceterorum hominum et ita necessitatem moriendi. ¶ **D**e defectu nostros assumpsit christus. ¶ **C**ontra. Christus assumpsit omnes defectus humani generis qui ad defectum gratie non pertinent ut eos curaret si cur posset dicitur. sed necessitas moriendi est defectus totum humano generi communis qui per christum remouebitur. ergo illius defectum christus assumpsit cum non pertineat ad imperfectionem gratie. ¶ **R**espondeo dicitur quod quidam dicunt in christo aliam necessitatem moriendi non fuisse nisi ex fine. quod scilicet necessarium erat eum mori ad redemptionem humani generis. Sed hoc non videtur soluere questionem. ex hoc enim habetur quare necessarium fuit christum mortem suscipere: non quod necessitas mortis sit assumpta. et iteque non videtur sufficienter dici quod in christo fuit necessitas moriendi etiam ex parte materie. assumpsit enim corpus ab eo illa dispositione per quam in statu ino-

centie corpus adeo conseruabatur a mutua contrarietatum actione in inuicem ad dissolutionem. et hoc patet ex hoc. quia passus est famem et sitim et alia huiusmodi. necitas autem materie est necitas absoluta. et ideo secundum alios dicendum est quod referendo ad humanam naturam christus absolutus necessitatem patiendi assumpsit. quod autem ista necessitas nature vel potentie non derogeret per quam poterat mors prohiberi. ¶ **A**d primum ergo quod obijciatur de voluntate moriendi. dicendum est quod voluntas moriendi non excludit naturaliter moriendi necessitatem in christo sicut et in multis sanctis martyribus hoc apparet. ¶ **A**d secundum quod obijciatur quod sic de necessitate non est laudabile. dicendum quod si hec necessitas tollat promptitudinem voluntatis verum est. sed non si est cum voluntatis promptitudine. ¶ **A**d tertium quod obijciatur. potentius non de necessitate patitur et cetera. dicendum quod non est inconueniens quod aliquid corpore christi fuerit minus potentius quamuis non simpliciter sicut clauus et lancea in quantum clauus fuit durus quod pertinet ad potentiam naturalem. et caro christi mollis quod pertinet ad naturalem impotentiam secundum philosophum in predicamentis. fuerunt corpore christi potentiores sed non simpliciter.

Ad tertium sic proceditur. et videtur quod necessitas patiendi vel moriendi subfuerit voluntati humane christi. Joh. x. Nemo tollit a me aiam meam sed ego pono eam. ergo in eius voluntate humana erat eam ponere vel sumere. hoc enim hominis est non dei quia nunquam deposuit eam ex quo semel assumpsit. ¶ **S**icut inferiores vires sunt sub ratione ita corpus est sub aia. sed inferiores vires in christo obediunt et subiacent voluntati rationis. ergo et corpus quantum ad ea que in eo accidere poterant subiacet voluntati christi humane. ¶ **N**on minus poterat aia christi per gratiam unionis quod aia adeo per gratiam innocentie. sed aia adeo poterat corpus suum per gratiam innocentie a morte conseruare. ergo et aia christi similiter per gratiam unionis. ¶ **C**ontra. Conseruare a morte quod habet necessitatem moriendi miraculum est. sed miraculum opus est solius potentie diuine. ergo anime christi non conseruatur corpus suum a morte quod habebat necessitatem moriendi. ¶ **C**orpus humanum non conseruatur a morte nisi per gratiam innocentie sicut fuit in primo statu. vel per gloriam sicut in statu ultimo. sed utriusque istorum dare est solius dei. ergo aia christi corpus suum non poterat a corruptione conseruare. ¶ **A**d hoc dicitur quod circa hoc est duplex opinio. Quidam enim dicunt quod erat sub voluntate anime christi corpus suum a corruptione per gratiam unionis conseruare. sicut erat in adam sub eius voluntate per gratiam innocentie corpus suum conseruare illesum. Sed contra hoc est quia non erat similis dispositio ex parte corporis susceptibilis utriusque. alias christus nihil accepisset in conditione sue nature de secundo statu. quia nihil aliud videtur de secundo statu accepisse nisi dispositionem corporis qua necessarium sit eum pati et mori: posse etiam pati et mori fuit etiam in primo statu. Et ideo alij dicunt quod probabilius quod eius non suberat voluntati. quia eius est solius imutare cursum et legem nature impositam qui naturam instituit et ordinauit qui est solus deus et ideo neque corporalis aliqua virtus neque spiritalis aut anime aut angeli neque etiam christi anime potuit imutationes facere legis nature impositae diuinitus nisi per modum orationis. et ideo cum secundum legem et cursum nature mors corporis christi consequeretur ut magister dicit in littera. ideo necessitas moriendi in ipso non subdebatur voluntati eius humane sed solius diuine. ¶ **Q**uod ergo obijciatur de Joh. dicendum quod persona loquitur quamuis in quantum homo et hoc persone suberat voluntati. ¶ **A**d secundum quod

obiicitur de sensualitate dñm q̄ quāvis esset sub ei⁹ reſ
gimine sensualitas. non tamen vires naturales. quia
vires sensibiles nate sūt obedire rōi. vires autē nates
vī aīe vegetabilis et etiā corpis n̄ sūt nate obedire rōi et
iō n̄ ē similis rōi. **¶** Ad tertiu quod obiicitur de gratia i
nocentie dicendū est q̄ si eadem eēt dispositio et parte
corporis susceptibilis bene sequeretur. sed iam non sic
erat vt dictum est.

¶ Quartū sic proceditur. et videtur q̄ claritas
corporis glorioſi nō potuerit simul inesse eūz
imortalitate assumpta. **¶** Luc. xj. **¶** Nō gustabūt
mortem donec videant regnū dei. glo. glorifi
cationē corporis in imaginaria rep̄sentatōe future bea
titudinis. **¶** **¶** Non possunt eidem p̄raria inesse. sed
corpori xpi inerat opacitas. nō ergo naturalis claritas
et sic idem qd̄ prius. **¶** **¶** Excellens claritas visibilis
corruptur visum. quia excellēcie sensatoz corruptūt sen
sum fm̄ p̄bm̄. sed claritas illa lz̄ marīma non lesit apo
stolorū visum. ergo non fuit vera claritas visibilis sed
imaginabilis. **¶** **¶** Sed contra sicut argumentat Aug⁹.
si vñ eoz que dicuntur in euāgelio non est verum sed
imaginarium. similiter potest dici de alijs. **¶** **¶** Nihil
fit sūtorie in operibz vitatis. ergo illa claritas fuit x̄a
non simulatoria. **¶** **¶** Ad hoc dicendū q̄ claritas corpis
xpi quā hūit in trāsfīguratōe fuit vera i se. sed tñ imago
et signū claritatis glorioſet n̄ claritas gl̄iosa. Et rō ē. qz
ille fulgor fuit aliqua p̄rteritas corporis glorioſi perma
nens in corpore sed miraculose et diuinitus induc⁹ in
xpi corpore cum contraria non simul sint in eodem vñ
corpus xpi tunc non poterat habere claritates corporis
glorioſi cum adhuc gloriſicatū non esset. fuit tamen il
le fulgor eiusdem generis cū fulgore corporis gloriſicato
rum. non tamen ita perfectus. sed sicut claritas vie aſ
similatur claritati patrie. In moyse autē fuit similis cla
ritas claritati patrie sicut fides visioni non eiusdem ge
neris. et ideo aspectum intuentium offendebat. quod n̄
fuit de xpi claritate. et ratio erat. quia aīa xpi gloriſica
ta erat: non autem anima moy. vnde et corpori eius po
terat cōuenienter attribui claritas gloriſiosa. non autē
corpori moy. ne prius esset gloria i corpore q̄ in anima.
¶ Quod ergo obiicitur de glo. respondendū est q̄ imagi
naria dicitur. quia erat imago claritatis gl̄iose et diuini
tate in corpore xpi latenter pueniens non quia eēt in
sola imaginatione. **¶** **¶** Ad scdm̄ qd̄ obiicitur de opacita
te. dicendū q̄ non fm̄ idem erat opacitas et claritas. qz
opacitas interius in natura ipsius corporis. sed fulgor
in superficie. sicut es politū interius est opacum in sup
ficie splendidū: non tamen sicut in ere inerat h̄mōi cla
ritas ex aliqua naturali corporis dispositione sed mi
raculose ab ipso deo. **¶** **¶** Ad tertium quod obiicitur d̄ ex
cellēcie visibili. dicendū q̄ nō erat de genere claritatis
h̄mōi sed future. ideo non corrumpebat visum sed mul
cebat sicut futura claritas faciet vel non corrumpebat
ipso xpo conseruante.

DI.

XVII

¶ Est predicta cōside
rari opz et. **¶** **¶** Dic̄ pmo queritur. vtruz
in xpo fuerunt plures volūtaes. et vide
tur q̄ non. Velle eū cum sit operatio q̄
dam p̄sone est. sed in xpo est tñ vna per
sona diuina. ergo et vna volūtas. **¶** **¶** Volūtatē
est ducere et non duci. sed in xpo affectus humanus di
uina volūtatē ducebatur vt dicit Damasc. ergo affectus
humanus non debet dici volūtas in xpo. **¶** **¶** Sen
sualitas significatur per serpentem in qua est primus

mor⁹ peccati. sed in xpo non fuit aliquod peccatū. ergo
in ipso non est volūtas sensualitatis. **¶** **¶** Contra. quod
est inassumptibile est incurabile. sed volūtas ratiōis
et sensualitatis curatione indigebat. ergo vtraqz fuit as
sumpta. **¶** **¶** Volūtatē ratiōis xps voluit quicqd̄
voluit deus. sed aliqua volūtas fuit in xpo quia volu
it aliud q̄ deus vt patet Mathei. xxvj. Non sicut ego
volo sed sicut tu. ergo p̄ter volūtatē diuinā et vo
lūtatē ratiōis fuit in xpo volūtas sensualitatis q̄
non voluit quicquid deus. **¶** **¶** Ad hoc dicendū q̄ eūz in
xpo fuerunt due nature integre diuina. s. et humana. et d̄
vtriusqz ratiōe sit volūtas. i xpo non tantum fuit vo
lūtas diuina sed etiā humana In homīne autē que
dam est volūtas per essentiam sicut volūtas ratiōis.
Alia est volūtas per participationem: sicut sensibilibz ap
petitus dicitur volūtas. quia obedit imperio volūta
tis. volūtas autem ratiōis dupliciter potest conside
rari. s. vt ratiō et vt natura. p̄ma distinctio est fm̄ natu
ras. secūda fm̄ potētiās. tertia quantū ad modum ac
cipiendi. et ideo omnes p̄dicte volūtaes sunt in xpo.
¶ **¶** Ad illud quod p̄mo obiicitur q̄ velle est persone. di
cendū q̄ verum est vt agentis sed vt est p̄ncipij actus
est potētie naturalis. et quia in xpo sunt due nature iō
due volūtaes quāvis vnus volens. **¶** **¶** Ad secundū
quod obiicitur q̄ volūtas humana ducitur a diuina
dicendū est q̄ non ducitur cogendo sed regendo. et
hoc non est contra ratiōem volūtatē. **¶** **¶** Ad tertium
quod obiicitur de sensualitate dicendū q̄ sensualitas
dicitur serpens et p̄ncipium peccati non quantū ad po
tētiām nature quā xps assumpsit sed quantum ad cor
ruptionem fomitis que in xpo non fuit.

¶ **¶** Secundū sic proceditur. et videtur q̄ in xpo
fuerunt contrarie volūtaes. Volūtaes
sunt contrarie que sunt contrariorū volitorū.
sed fm̄ diuinā volūtatē et ratiōis vt ra
tio consideratur volebat mori. fm̄ autem sensualitatis
volūtatē et ratiōis vt natura consideratur nolēbat
mori. ergo p̄dicte volūtaes sunt contrarie. **¶** **¶** Aug.
dicit in li. de trini. Volūtatū contrarietas est ex con
trarietate volitoz. sed volūta ratiōis et sensualitatis
in xpo fuerunt cōtraria. qz sensualitas refugiebat mor
tem quā ratio acceperat. ergo in xpo fuit contrarietas
volūtatū. **¶** **¶** fm̄ Damasc. in xpo. vnicuiqz p̄sone
pm̄tebatur operari qd̄ suum est. sed appetitus sensiti
ui est appetere delectabile sensui. appetitus autem rati
ōis ab h̄mōi abstinere. ergo velle sensualitatis erat cō
trariū velle ratiōis. **¶** **¶** Contra. In rebellionē sensua
litis ad ratiōem consistit pugna carnis ad spiritūz.
sed fm̄ Aug. nullum viciū est eūz caro concupiscit ad
uersus spiritūz et in xpo non sit viciū. ergo hoc nō fu
it in xpo. **¶** **¶** Nihil qd̄ regulatur ab aliquo contraria
tur illi. sed sensualitas regulatur a ratiōe et ratio a vo
lūtatē diuina. ergo nulla fuit contrarietas harum ra
tiōum ad inuicem. **¶** **¶** 2º dicendū q̄ due volūtaes
possunt ad inuicem differre dupliciter. Vno mō quan
tū ad volitā. et hec est differentia materialis Alio mo
do quantū ad ratiōem nolēdi. et hec est diuersitas for
malis. p̄ma igitur diuersitas non sufficit ad contrarie
tatem volūtatē sed secūda. nam si aliqui duo diuersa
velint p̄pter vnā ratiōem non dicuntur cōtrarias
habere volūtaes. x̄pote si vnus vult pluuiam propter
conseruationem frugum estimās eam vtilem fore. ali⁹
p̄pter eandem ratiōem vult siccitatem reputans eam
vilem. vnde et si vnus motum mentis alterius cogno
sceret inuicē suas volūtaes acceperēt. sed si ex diuersis
ratiōibus etiā idem vellent contrarias volūtaes

haberēt. dicendum est ergo q̄ in christo fuit differentia voluntatū q̄tuz ad volūta. nā sensualitas z rō vt natura que nō pferūt sed absolute aliqd pferāt molestias corpis z mortem tanq̄ malum refugiebant. sed voluntas diuina z rō vt ratio mortem acceptabāt vt vtilē ad salutem humani generis. Et quo etiam p̄t q̄ nō ex contrariis rōnibus volūtoz diuersitas pcedebat. vñ z voluntas diuina z ratio vt ratio acceptabant motum sensualitatis z rōnis vt natura nec inuicem se impediebāt h̄mōi volūtatē z ideo quāuis esset p̄trarietas volūtoz in x̄po. non tamen fuit contrarietas voluntatū in x̄po neq̄ rebellio aliqua. z p̄ hoc patet solutio ad obiecta

Hoc tertium sic pceditur. z videtur q̄ nō semper x̄ps fuerit exauditus. in ps. **C**lamabo p̄ dīcē z nō exaudies. d̄r in persona x̄pi. **P̄.** **O**rauit vt discipuli credentes in eum seruarentur a malo. s̄ autē accidit nec de malo culpe nec de malo pene. ergo eius oratio nō fuit exaudita. **P̄.** **O**rauit vt calix ab eo transiret. vt patet **Matth. xxvj.** hoc autem non fuit factum. ergo zc. **C**ontra ad **Heb. v.** **E**xauditus est p̄ sua reuerentia. **P̄.** **Joh. xj.** **E**go autē sciebam quia semper me audis. **P̄.** **O**ratio sua non fuit minus efficax q̄ alioz sanctorū. sed aliq̄ sancti exauditi sunt quando cū debitis conditionibus orant sicut ipse dicit **Petite z accipietis. Joh. xvj.** ergo z ipse q̄d petijt accepit. **P̄.** **O** dicendum q̄ orare est superioris rationis que in deum conuertitur. illa ergo oratio alicuius simpliciter est in q̄tū superior ratio consentit siue p̄p̄o motu siue tracta ab aliqua inferiorum virtūz. superior autem ratio in x̄po que deo plenissime fruebatur hoc solū p̄p̄io motu volebat quod sciebat deum velle. ab inferiori orati autem vi non traheretur quicquid autem deo vult impleretur. z sic omnis oratio que simpliciter x̄pi fuit impleta est. **S**ed tamen sciendū q̄ ratio superior quādoq̄ p̄ponebat orationē non q̄si in sinuans motum. p̄p̄ium sed motum sensualitatis vel naturalem motum inferioris rationis in quo fungebatur q̄si officio aduocati z tamen motus suus p̄p̄ius erat in contrariū volūtoz. p̄ponebat tamen ad hoc q̄d veritas nature ostendebat. z talis oratio non fuit exaudita quia nec simpliciter x̄pi erat. **Q**uod obijciatur clamabo zc. dicendum q̄ oratio sensualitatis x̄pi fuit z rationis vt natura que quāuis nō fuerit exaudita. fm̄ materiā. fuit tamen fm̄ superioris rationis p̄ponentis intētiōē. **A**d scd̄ q̄d obijci q̄ orauit p̄ aplis dicendū q̄ quāuis p̄posuerit ḡnālī tñ spālīter impetrare intēdebat p̄o aliquibz sic exauditus fuit. **A**d obijci de transitu calicis. d̄r q̄ in illa orōe exp̄ssit motū sensualitatis nō q̄ illd̄ q̄d petijt simplr̄ veller. s̄ vt vitatē nature assūptē i se eē indicaret.

Hoc quartum sic pceditur. z videtur q̄ x̄ps fm̄ q̄ homo dubitauerit. **U**biq̄q̄ em̄ est timor z dubitatio. in x̄po fuit verus timor. ergo z vera dubitatio. **P̄.** videtur q̄ sensualitas in x̄po non potuerit dubitare. **S**ensualitas em̄ sequit ap̄p̄ensiuā sensitīue partis. sed futurum periculū de quo erat passio non p̄ciebat sensus. ergo sensualitas d̄ ipso non poterat dubitare. quia nihil dubitat de aliquo periculo sibi venio nisi coguerit. **P̄.** **I**ps nō maḡ sciuit imminente morte tibi futuraz passionem q̄ a principio. sed a principio sensualitas in ipso non trepidabat. ergo nec tunc. **C**ontra fm̄ p̄hm̄ dubitatio ligat rationem ne pcedere possit. sed in x̄pe rō n̄ fuit ligata. ergo nō fuit in x̄po dubitatio rationis. **P̄.** **U**bi est summa securitas ibi non est aliqua dubitatio. sed in x̄po fuit summa securitas. **P̄.** **S**i consistant aduersum me castra. ergo

in x̄po non fuit dubitatio. **A**d hoc dicendū q̄ dubitatio dupliciter dicitur. p̄mo z p̄ncipaliter significat fluctuationem rationis ex consequēti tractum est ad fluctuationem affectus formidantis aliquod terribile agredi. primo modo non fuit in christo quia contingit ex defectu scientie. secundo modo quantum ad sensualitatem fuit. quia contingit ex infirmitate nature. non tamen quantum ad rationem. quia auxilium diuinū imminere videbat q̄d sensualitas nō apphēdebat. **A**d primū igitur quod obijciatur q̄ dubitatio timor est. dicendum q̄ dubitatio put̄ pro timore accipitur in christo fuit quantum ad sensualitatem. **A**d secundū q̄d obijciatur q̄ sensualitas non apphēdebat futurum periculum. dicendū q̄ verum est ex se sed ex ratione apphēdebat. quia ex his que ratio apphēdit formantur forme particulares in imaginatiōe ex quibz sensualitas nata est moueri. **A**d tertiū q̄d obijciatur q̄ non magis sciuit imminente passione zc. dicendum q̄ passio a principio conceptionis dubitationem non faciebat. q̄ nō vt imminens tunc p̄uidebatur. sed solum quando iam imminēbat dubitationem faciebat. appetitus em̄ sensibilis natus est a sensibili p̄senti p̄cipue moueri.

Sed quia motus gessit dubitationis. **C**ōtra est q̄d s̄ dicit aug⁹ di. xv. quia eadem rōne omnia que de x̄po dicuntur non fuerunt vera. z dicendum q̄ erat vera dubitatio quantum ad sensualitatem quāuis nō quantum ad rationem. intende lector d̄ba **D**il. s̄it expo. nenda fm̄ q̄ ratio p̄ se non p̄ sensualitate. sic em̄ non p̄ se sed p̄ suis orauit. fm̄ autē q̄ p̄ sensualitate p̄ponebat vt aduocata eius sic orabat p̄ se.

DI XVIII
E merito christi zc.

Dic p̄mo q̄nt. vtz meruerit sibi immortalitatem corpis. videt q̄ n̄. **P**remiū enim dign⁹ ē merito. sed bon⁹ mot⁹ aie x̄pi q̄ merebat ē dignior q̄libet corpali. ergo n̄ merebat immortalitatem corpis. **P̄.** videt q̄ necipassibiliter aie. id em̄ q̄d ē nob̄ naturale n̄ meremur. s̄ aia fm̄ suā naturā ē ipassibil. ḡ ipassibilitatē n̄ meruit. **P̄.** videt q̄ nec exaltationē. q̄ ex b̄ ipso q̄ nata hūana assūta fuit exaltata ē z nom̄ dinitatē sibi debet. s̄ assūptōes n̄ meruit vt s̄ di. iij. dictū ē. ḡ nec exaltatiōē. **C**ōtra bōa gl̄ie n̄llā creata h̄z sine merito s̄ immortalitas corpis ipassibilitas aie exaltatio nase s̄it bōa gl̄ie. ḡ ipa n̄ h̄uit sine merito z sic ea meruit. **P̄.** **Q**ui se hūiliat exaltabit. **L**uc. xij. s̄ x̄ps se hūiliavit vsq̄ ad corpis mortalitatem aie passibilitatē vsq̄ ad nois hūani nūcupationē. ḡ per p̄trariū exaltari debuit vsq̄ ad corpis immortalitatem aie ipassibilitatē. z nois dīni nūcupationē seu manifestatiōē. **A**d b̄ d̄r q̄ ad meritū i ordie ad ea q̄ s̄it bōa simplr̄ q̄tuoze req̄runt q̄tū ad id q̄d q̄s mereri d̄r. **P**rimū ē q̄ illud s̄it d̄ p̄nētibz ad b̄ritudinē. scd̄ ē q̄ illd̄ s̄it n̄ bitū. put̄ q̄s illd̄ meret. s̄itū ē q̄ illd̄ s̄it n̄ debiti. q̄tū ē q̄ illd̄ ordie nase ad min⁹ seq̄t meritū. hec autē q̄tuoze i x̄pi corpore immortalitate. i aie sue ipassibilitate. i nase hūane exaltatione iueniūtur. quia p̄mo duo sunt de his que p̄tinēt ad cēntiā b̄ritudis corpis z aie. s̄itū ad ei⁹ b̄n̄ esse. **I**cē n̄ fuerūt a x̄po sp̄ b̄ita nec fuerūt sibi debita rōe nature quāuis cēnt debita rōne p̄sone se ad ei⁹ meritū subieciunt r̄pe. z in ipsa meruit. **A**d illud q̄d obijciatur q̄ p̄mū dignius est merito. dicendū q̄ hoc b̄z vitatē in p̄mio substantiali aie z non in alijs. vel d̄dm̄ q̄ immortalitas corpis melior est quo ad. quid inquantū p̄in⁹ ad

statu bonitatis actus vero mentis ad statum viatoris sed
simply est econuerso. ¶ Ad secundum quod obijciunt quod animam
sua natura est impassibilis deum quod verum est secundum se natu-
raliter. sed per accidens est passibilis ad passionem corporis secundum
se etiam est passibilis ex ordine diuine iusticie. vt patet de aia-
damatoz. ¶ Ad illud quod tertio obijciunt quod humana na-
tura fuit exaltata secundum assumptionem. dicitur est quod hoc est ve-
rum realiter sed tamen non in cordibus hominum quia nec tunc fuit
manifestata res in sacra scriptura de fieri quoniam innotescit.

Ad secundum sic proceditur. et videtur quod nobis non meruit
Ezech. xviij. Anima que peccauerit ipsa morietur
ergo a se ipsa perit anima que benefacit prima
bitur. sicut nullus peccat alteri ita nullus me-
retur alteri. ¶ Sicut laus ita meriti consistit circa
actum voluntarium. sed nemo actu suo comparat alteri lau-
dem. ergo nec meritum.

¶ Nec apertione ianue me-
ruit nobis christus. si enim christus meruit nobis apertione padisi
aut ergo sufficenter aut insufficenter. si insufficenter ergo
meriti eius fuit imperfectum. si sufficenter. ergo non oportet
nos laborare ad merendum paradisi apertione. sed vtrum-
que istorum est falsum. ergo non meruit nobis apertione pa-
radisi. ¶ Contra primum ad ianuam clausam christus per passio-
nis meriti peccato ade facit. ergo ianuam aperit. ¶

¶ Nullus puenit ad gloriam sine merito paruuli baptis-
ti puenit ad gloriam. ergo ex aliquo merito non propter. et
quod alterius. sed non alicuius puri hominis. ergo christi qui fuit
deus et homo. ¶ Ad hoc dicitur est quod actio christi meritoria
quod esset humana tamen erat a virtute diuina quia anima et
corpus erant quasi in se diuinitatis sicut dicit damianus.
et ideo poterat super tota naturam humanam. et quod omnes homines
sunt vnus homo in natura communi. vt dicit Porphyrius. inde est
quod christi meriti quod ad naturam se extendebat etiam ad singulos
extendere se poterat et inde est quod obstaculum omnibus communi est
sepe peccatum originale ingressus paradisi solus christus auferre
potuit. et ideo hoc subterfugio dicitur per similitudinem nobis
aperuisse ianuam paradisi quod sic clausio ianue est obstaculum per
hibens ab ingressu domus ita ianuam paradisi clausa dicitur
inquantum originale est obstaculum. prohibens ab introitu
paradisi. ¶ Ad obijciunt quod nullus peccat alteri dicitur quod non
est sile quia malum proprium est vniuersi cuiusque sed bonum commune ratione
communi vinculi. scilicet charitatis. vt dicitur quod sicut peccatum ad terram
fit in posterum per generationem carnalem ita meriti christi trans-
sunt in alios qui sunt membra eius per generationem spiritualem.

¶ Ad secundum dicitur quod actus humanus dicitur laudabilis
inquantum declarat suum principium quod est virtus. sed merito-
rius dicitur inquantum per ipsum aliquid acquiritur. et inde est
quod aliquis potest alteri mereri. sed non potest ex actu alteri
laudari. ¶ Ad tertium dicitur quod meriti christi fuit sufficiens
ad apertionem ianue omnibus sed ad hoc quod habet efficaciam
in aliquo regit quod fiat per suum ad christum per fidem et charitatem.

Ad tertium sic proceditur. et videtur quod non in primo in-
stanti conceptionis sue christus mereri potuerit
opus meritorium. cum enim sit ex electio est deli-
beratiuum quod secundum philosophum electio consequitur consilium
sed omne deliberatiuum est successiuum non instantaneum. er-
go opus meritorium non est instantaneum. et sic christus in primo
instanti mereri non potuit. ¶ Sicut meriti est pluri-
or. ita et peccatum. sed dyabolus non potuit peccare in primo in-
stanti sue creatiois. ergo nec anima christi in primo instanti sue
conceptionis. ¶ Omne quod habuit christus ab instan-
ti sue conceptionis habuit ab altero non a se meriti aut a me-
rente est quod non habuit meriti.

¶ Christus erat filius ex par-
te corporis ceteris puulis sed propter perfectionem organo-
rum alij puuli non habent ab instanti conceptionis sue visu
li. ar. g. nec anima christi. ¶ Contra non minus est habere actum glorie
quod actum gratie. sed a primo instanti conceptionis sue anima christi

cum fuerit vnita diuinitati habuit actum glorie. quod potuit
habere actum gratie. ¶ Perfectionem est potentia perfecta similis
habitu et actu quod habitu solus potentia merendi in christo
fuit perfectissima semper in primo instanti conceptionis sue
habuit meriti in actu non habitu solus. ¶ Ad hoc dicitur est
quod omnes concedunt animam christi fuisse perfectam in primo instan-
ti conceptionis sue merito habituali de merito aut actuali
sunt due opiniones. ¶ Quidam enim dicunt quod non potuit si-
mul incipere esse et mereri sed hoc non impedit quod fuit ibi se-
multas rationes et non natura. alij autem dicunt quod eodem instanti quod
conceptus est habuit perfectionem actualis meriti. Cum enim
actio meritoria sit ex voluntate deliberata duplice potest
esse impedimentum quare non sit in eodem instanti cum volun-
tate vel ex pre deliberationis. quia successiva est. et tale
non fuit in christo qui non indigebat aliqua deliberatione cum
in primo instanti omnia sunt certitudinaliter cognosceret in
verbo. vel ex pre voluntatis. quia non potest simul esse et agere
hoc autem non impedit in christo quia voluntas eius in primo
instanti habuit actum suum cum deo fructus. et sic in eodem
meritorie potuit cum diligere. et ideo christus in primo in-
stanti conceptionis sue mereri potuit cum diligere ideo
christus in primo instanti conceptionis sue mereri potuit.

¶ Ad obijciunt de opere deliberatiuo. dicitur quod deliberatio di-
scurrens non exigit ad meriti nisi propter incertitudinem
christus autem certus erat circa ea que sunt ad finem. et quantum
ad ipsum finem. cum omnia in primo instanti in verbo vi-
deret. ¶ Ad obijciunt de peccato angelorum. dicitur quod non est
sile quia angelum deliberare oportebat. cum non per essentiam verbum
videret. sicut anima christi videbat vel dicitur quod meriti est con-
sentaneum nature: cum sit effectio. demeriti autem est dis-
sentaneum. cum sit eius corruptio. et ideo non est sile de merito
et demerito. ¶ Ad obijciunt quod in primo instanti quod habuit
habuit ab altero. dicitur quod in primo instanti meriti
ab alio habuit. inquantum ad meriti exigit gratia et a se ipso
inquantum meriti. procedit ex li. ar. ¶ Ad obijciunt de alijs in-
stantibus dicitur quod non est sile. quod imperfectum a pre corporis non im-
pediebat animam christi sicut aliorum. et hoc ideo. quia christus sicut erat co-
prehensor secundum perfectum actum anime et viator secundum imperfectum
nem corporis. vnde in eo fuit singulare quod perfectio anime et im-
perfectio corporis non se impediebant.

Ad quartum sic proceditur. et videtur quod non potuerit per
passionem mereri. meriti enim principium est in
agente. quia est voluntarium cuius principium est
intra. vt dicit philosophus. Sed principium passionis
non est in patiente sed in agente. ergo christus per passionem non me-
ruit. ¶ Meriti est facere de indebito debitum. vt de
minus debito maius debitum. sed nihil christo post passionem
fuit de nouo debitum aut maius debitum. quod non meruit pas-
sionem. ¶ Omne meriti principium est in rationabili
voluntate. passio vero christi principium fuit in corpore. quod non
fuit meritoria. ¶ Sed contra Augustinus. loquens de humilitate
passionis dicit humilitas claritatis non est meriti. claritas
autem humilitatis principium. ¶ Actibus virtutum meremur. sed
christus ex charitate que est maxima virtus passus est. Job. xv.
Maiorem charitatem nemo habet etc. quippe per passionem suam
meruit. ¶ Ad hoc dicitur est quod actus quo quis meretur est il-
le cuius agens est deus et quod est gratia informat. quia voluntas in-
formata charitate est principium meriti et ideo omni tali actu christus
merebatur. Cum igitur passionem suam voluntarie sustinuerit abla-
tus est enim quia voluit. vt dicitur Esa. liij. et voluntas hec charita-
te fuerit informata non est dubium quod per passionem suam meruit
¶ Ad illud quod obijciunt quod meriti principium est in nobis dicitur est quod
passio inquantum passio non est meritoria. quia sic principium est ex
tra. sed meritoria est inquantum est acceptata per voluntatem. sic. non est
voluntaria et principium est intra. acceptat autem a voluntate du-
plex. vt sicut voluntarium absolute sic in christo quod se voluntarie

passioni obtulit. ut nostre redemptionis opus expleret. vel sicut voluntariū meritum sicut quā aliquis et si vellet non pati tamen magis vult sustinere passionem quā aliquid contra deū faciat et sic etiam cōtingit passionem mereri. ¶ Ad secundū dōm quod meritū est de debito et. dōm quod insufficientis est diuinitas. nam dicitur tertio modo quis mereri quando facit de debito vno modo vel vna ratione ne debitum sicut puer baptizatus facit sibi debitum regnum celorum. cum peruenit ad perfectam etatem per actum. prius quod prius erat ei debitum ratione habitus et sic xps passionē sibi meruit. ¶ Obiectum omne meritū est in voluntate rationali. Ad hoc dōm est quod quis meritū sit in ratione cōpletive et causaliter tamen in alijs viribus potest esse materialiter.

Et amota ignea rumphica quod quidē posita in paradiso trestri significabat impedimentū quod prohibebat ingressum paradisi celestis. s. nec mor. Post carnis probabile hoc est quod etiam alie antie scōz que nihil purgabile hnt mor post separationē a corpore impassibiles fiūt. In qua forma crucifixus est in ea exaltatus est. ¶ Contra exaltatō est vsq; ad equalitatē p̄ris quod nō puenit humane nature in qua crucifixus est. ¶ R. dōm quod quis nature fm se nō cōueniat tamen cōuenit p̄sone in natura ita quod terminus exaltatōis refert ad p̄sonā motus vero ad naturā. Qui multo amplius humiliat est. ¶ Sciendum quod ex parte terminū a quo et ex parte terminū ad quē magis fuit xpi humilitas in descensu quā primorū parentū in ascensu. quod xps ab essentiali et vera diuinitate descendit ad statū penale nature humane. adam vero a statu innocentie voluit ascendere ad statū diuinitatis nō essentialiter sed p̄cipatue p̄ assimulatōz. Impleto dei decreto decretū dicitur p̄ceptū quod adam transgressus est quod xps obediēdo impleuit. v. decretū dicitur finis mortis quā i adam transiit et hoc etiā decretū xps impleuit quā mortē sustinuit. Cyrographū dicitur memoria p̄uaricatōis ade siue reat ipi quod xps p nobis satisfaciēdo deleuit. Tamen fuit p̄ceptū ipius et. Contra alius modus liberatōis fuit possibilis. ¶ R. verū est ex parte dei sed nō ex parte nra.

Nunc igit queramus
 zc. Hic primo obiectum quod xps nō liberauit nos a peccato p passionē suā corpale cū nō p̄ agere i spūale passio xpi corpale fuit. g. non pōt agere in aīas nras spūales sic nec eoz peccā de lere. ¶ Liberatio dicitur esse a peccato iustificatio sed hoc attribuitur resurrectioni Ro. v. resurrexit ppter iustificatōz nram. ergo liberatō a peccato nō debet attribui passioni s. resurrectioni. ¶ S. eoz que sunt equalia. vñ nō destruit alter. sed quantū bonū erat passio xpi ex parte patientis tamen malū erat occisio ex parte occidētis. ergo illud peccatū p passionē deleri non potuit et sic non omnia peccā. ¶ Contra Apocal. v. Auit nos a peccatis nris in sanguine suo ad Col. ij. Cōiunificauit nos cum illo donās nobis omnia delicta. ergo passio xpi omnia deleuit. ¶ S. per emendationem et satisfaciēdō condignā fit remissio peccati. sed passio xpi fuit emenda cōdigna p peccatis nris ergo zc. ¶ Ad hoc dōm est quod aliquid dicitur delere peccatū dupl. aut per modū causē formalis et sic g̃ra deler peccatū. aut p modū causē efficiētis. et hoc tripl. aut p̄ncipalis et sic puenit tamen deo apud quē residet auctoritas et p̄ncipalitas deletionis culpe. aut instrumētalis et sic puenit sacramentis. aut p modū merentis. et hoc dupl. v. insufficienter

et sic cōuenit puro homini inquantū vnus alteri pōt mereri primā gratiā merito cōgrui non cōdigni. aut sufficienter et sic cōuenit xpo ut agenti delere culpā passioni aut eius ut principio per quod agit. quod actio eius cum sit dei nō tamen hominis pōt in totā naturā et ideo ipse sufficienter disposuit totā naturā p meritū et passionē suam ad deletionē culpe. nō aut alius purus homo sed quod aliq̃s deletionē peccatōz nō consequat. hoc est ex indispōitōe ei. ¶ Ad ergo obiectum quod corpale nō pōt agere in spūale. dōz quod quis fm se esset corpalis passio xpi tamen inquantū diuina et accepta a voluntate eius habuit virtutē spirituale. ¶ Ad secundū quod obiectum de resurrectione. dōm quod iustificatō notat remissionē peccati fm terminū ad quē peccati autē deletio fm terminū a quo. et ideo attribuitur peccati liberatō mortis que vitam passibilem vite peccatrici silem in pena a xpo ademūt iustificatio autē resurrectōz p quā noua vita in christo inchoata est. vñ apoc. ad Ro. iij. Resurrexit ppter iustificatōz et tradit est ppter delicta nostra. ¶ Ad tertium quod obiectum dōm de peccato crucifigentū. fm Anf. quod nesciebāt christū esse dei filiū ignorantia excusauit in parte peccatū eoz. vñ malū eoz nō fuit equale bono vite christi. dato etiam quod sciuisent quis equale fuisset materialiter. i. quo ad factū seu opus operatū non tamen formaliter quo ad radicē faciēdi v. opus operans quod christi mortē sustinuit ex maiori bonitate quā illi intulerūt ex malignitate et p̄terea bonū est efficaciter quod malū quod nō nisi virtute boni agit. ut dicit Dō.

Hec dōm sic pcedit et videt quod per passionē christi non sumus liberati a diabolo. libertas enim hominis in hoc consistit quod lib. ar. eius cogi non potest sed sicut nunc lib. ar. cogi nō pōt a diabolo ita nec etiā ante christi passionē. ergo passio christi non liberauit nos a peccato diaboli. ¶ R. Demon ante passionem nō habebat peccatū nisi vel aīam temprandi vel corpus verādi sed hanc eandē adhuc habet et exercet. ergo ab eius peccato liberati nō sumus. ¶ S. Sicut diabolus nō pōt modo affligere homines nisi pmissus ita ante passionē nō poterat. ut patet Job. i. et sicut ante poterat pmissus ita postea potuit. ut patet in antonio qui pmissione diuina a demonio fuit flagellatus ergo ita potens est in nobis sicut ante fuit. ¶ Contra victoris est aduersariū a potestate dominij abijcere. sed christus per passionē victor fuit. Apoc. v. Vicit leo de tribu iuda. ergo a potestate dominij diaboli eiecit. ¶ S. Job. xij. instante passionē dixit dñs. nunc princeps huius mundi eiecit foras. ergo per passionem christi dominium sui principatus amisit. ¶ Ad hoc dicendū est quod p̄as diaboli in duobus constituitur fm duas manus eius. vnam qua impellit ad peccatū. alterā qua trahit ad supplicium vtranz exerceat vniuersaliter cōtra totū genus humanū et particulariter contra p̄sonas. fm primā primos gentes et in eis totū genū humanū vicerat quo ad peccatū origināle et quo ad actualia quantum ad multos. fm alteram omnes ad infernū trahēbat et detinebat. secundā destruit in omnibus quo ad sufficientias in membris autem suis quo ad efficaciam sed primam debilitauit cum hostem viceret et hominibus multa auxilia pparauit p peccato origināli satisfaciendo. ¶ Ad primū ergo quod obiectum de coactione dōm quod licet ante passionē nō posset cogere lib. ar. sicut nec modo tamen poterat magis inclinare inquantū homo erat debilior ad resistendū vnde hec libertas quā p christū psecuti sumus dicitur libertas a peccato libertas enim a coactione inest nobis a natura. ¶ Ad secundū quod obiectum sicut habebat peccatū in corpore et anima ita et modo. dōm quod nō habebat tantā quā quis temper non ita facile superat ppter auxiliū gr̃e. ¶ Ad tertium quod obiectum

de pmissione. dñm q̄ maior erat tunc p̄as diaboli per
nulla ppter reatu nature humane.

Hoc tertiū sic pcedit. et videt q̄ p passionē christi
nō sumus liberati ab eterna pena. Qd̄ enī in
finitū est finitū nō pōt sed pena eterna infinitū
ta est. ergo nō pōt destrui. **¶** Minus non
pōt in maius. minus est mors tp̄alis q̄ eterna q̄ mors
tp̄alis xp̄i nō pōt in destructionē mortis eterne. **¶** Posita
causa sufficiēti pōt effect⁹ sed adhuc in illis q̄
vini passiōis xp̄i om̄ib⁹ modis in se recipiūt manet tpa
lis pena ergo passio xp̄i nō liberat a pena tp̄ali et ita m̄
rominus ab eterna. **¶** Contra zach. ij. tu autē in sangui
ne testamēti tui eduxisti vincos de lacu. **¶** P̄m̄ ē
causa mortis eterne sed xp̄s liberauit nos a p̄cō. ergo a
pena eterna. **¶** 2º. dñm q̄ mors xp̄i sufficiēs fuit q̄stū
est de se ad explandū om̄e p̄c̄m et p̄ cōsequēs ad liberā
dum ab om̄i pena sed hanc liberationē nō efficit nisi in
illis qui xp̄o passo p̄iunguntur p̄ fidē formatā vel p̄ fidē
factā quoz nullus penā eternā incurrit. quantū ad pe
nam sensus si p̄seuerent incurrebāt tñ aliqui quantū ad
penā damni que est carētia visionis diuine ante solutū
p̄c̄m p̄ reatu nature hūane; fidē mediatoris haberēt
sic ergo passio xp̄i efficiētē dicit liberare a pena eterna
sensus dando auxiliū ne aliq̄s ea; incurrat. non autē ve
postq̄ aliq̄s ea; incurrit ab ea liberet a pena autē eterna dā
ni liberauit vtroq̄ modo. **¶** Ad primū igit dñm q̄ p̄
na est infinita durante causa scilicet culpa vel reatu est
set tñ finibilis culpa v̄l reatu cessante et sic pena damni in
sanctis p̄ib⁹ est finita cessante reatu nature. **¶** Ad scdm̄
qd̄ opponit q̄ minus nō pōt in maius. dñs q̄ mors xp̄i
maior fuit; nō q̄ritate molis tñ q̄ritate virtutis et digni
tatis eo qd̄ mors dei est ex immensa charitate suscep̄a
¶ Ad tertiū qd̄ obijcit de pena tp̄ali dñm qd̄ duplex
est pena tp̄alis. q̄ quedā est naturalis et debita ex p̄cō
originali. quedā p̄onalis debita ex p̄cō actuali. p̄maz
xp̄s abstulit ab om̄ib⁹ p̄ sufficiētiā in p̄nā. Auferret ab
om̄ib⁹ qui sunt passionis sue p̄cipies p̄ efficiētiā in fu
turo. q̄ sic nō expedit modo tolli. scdm̄ v̄o quo ad suf
ficiētiā quidē tollit in p̄nā ab om̄ib⁹ tollit etiā quo ad
reatū nō quo ad actū p̄ efficiētiā ab aliquo fm̄ q̄ p̄tin
git cos ad liberationē disponi vel ad vlem p̄ baptismū
vel ad p̄ticularē p̄nā q̄ p̄nā non tñ est pena sed
etiā medicina. sicut vult p̄b⁹. et iō isto mō nō oportuit
ab om̄ib⁹ penam auferri necesse est qd̄ in causis que
agunt ex ordinatōe sapientie qd̄ posita causa statim po
natur effectus. sed quādo sapientie ordo requirit et tali
ter agit passio christi.

Hoc quartū sic pcedit. et videt q̄ non sit fm̄ hu
manaz naturā mediator non em̄ est idem ex
tremū et mediū respectu eiusdē motus sed na
tura humana fuit extremū recōciliatōis. er
go nō fuit mediū. **¶** Scdm̄ h̄ mediator est fm̄ q̄ nos
deo coniūgit sed non potuit deo nos coniūgere nisi in
quantū est deus. q̄ fm̄ q̄ deus est mediator. **¶** Me
diū est cōpositū ex extremis. s; cōpositū ex hūana natu
raz dina nō est xp̄o nisi p̄sona q̄ nō rōne hūane nate s;
rōne cōpositē p̄sona est mediator. **¶** Videt q̄ nō pos
sit dici redēptor. redēptio em̄ est iterata emptio s; nūq̄
ante passionē nos emerat. ergo p̄ passionē nos nō rede
mit. **¶** Nemo qd̄ suū est emit nos gramus autē xp̄i
ergo nos nō emit. et sic non redemit. **¶** Ad hoc dñm est
qd̄ mediator ex hoc dicit q̄ iter extrema mediat. put in
ter ea est mediū. mediū autē inter extrema pōt esse du
pliciter. v̄l fm̄ ordinē inquantū est sub primo et sup̄ v̄l
timū. et hoc erigit ad rōnem mediū p̄tē dicti. vel fm̄ p̄
ticipationē vtroz q̄ extremoz. hec autē duo conueniūt

christo fm̄ humanā naturā q̄ fm̄ eam a deo beatitudi
nem p̄cipiat ab hoib⁹ autē infirmitatē. inquantū etiā
homo supra hoies fuit p̄ plenitudinē gratiaz et vnionē
et infra deū ppter naturā creatā. iō p̄tē loquēdo rōne
humane nature mediator est. sed q̄ rōne nature diuine
acetiā p̄sona nō est infra deū q̄uis sit super hoies. ideo
non pōt dici mediator rōne vtriusq̄ cum potissima rō
mediū ei desit. **¶** Ad primū ergo dñm q̄ humana natu
ra put est in xp̄o nō est extremū q̄ i xp̄o nō egebat recō
ciliatione cum non esset p̄cō infecta. **¶** Ad scdm̄ quod
obijcit q̄ nō potuit recōciliare nos nisi inquantū deus
dñm q̄ q̄uis potētia recōciliatōis attribuat ei inquantū
deus tñ exhibet recōciliatōis p̄ satisfactionē attribuit
ei fm̄ q̄ homo. et ideo fm̄ humanā naturā que est p̄tē
causa reconciliatōis dicit mediator. **¶** Ad tertiū quod
obijcit q̄ mediū cōpositū est ex extremis dñs q̄ q̄uis
p̄sona cōtinet cū vtroq̄ extremoz. h̄ est cū deo et hoie fm̄
naturas non tñ fm̄ ordinē mediū. et ideo nō pōt dici me
diator fm̄ p̄sonā. **¶** Ad qd̄ obijcit de redēptōe dñm
q̄ p̄p̄tū p̄m̄oz parentū totuz humanū genus a dei
gloriā erat alienatū et in p̄tē v̄suptatiā diaboli fm̄
culpa et penā redactū. p̄ passionē vero xp̄i et deo sumus
restituti et a diabolo liberati. vñ h̄m̄ōi liberatio habz rō
nem duplicis emptōis inquantū em̄ a p̄tē diaboli cri
puit nos. dicit nos emisse sic rex regnū occupatū ab ad
uersario p̄ labore certaminis. inquantū vero deū nobis
placuit dicitur nos redemisse sicut p̄cū soluens sa
tisfactōis p̄ nob. vt a pena et a p̄cō liberemur. **¶** Ob
ijcit de iterata emptōe. dñs q̄ iterata emptio p̄ p̄p̄tū
tionē importata nō refert ad actū emptōis quasi alias
empti fuerim⁹. sed ad terminū actus q̄ alias fui fueram⁹
mus in statu innocētie. Emere em̄ est aliqd̄ suū facere.
redimere vero aliqd̄ facere iterato suū. **¶** Ad illud quod
obijcit q̄ nemo qd̄ suū est emit. dñm q̄ eo modo qd̄ suū
est emi nō pōt. sed qd̄ meū est vno modo et nō meū alie
ro modo emere possum. sicut si aliqua res sit mea q̄stuz
ad p̄tē nō tñ quantū ad vsuz. et sic q̄uis humanū
genus fuerit dei p̄ creationē tñ est redēptū v̄l alio mo
do suū. s; per iustificationē.

Alparū cyreographa.

Cyreographū dicit a cyros qd̄ ē man⁹ et gra
phia qd̄ est scriptura quasi scriptura manual
que memoria debitori facit obligatōz ad
soluendū. Dicunt em̄ cyreographa n̄oz p̄cōz p̄ mortē
xp̄i deleta inquantū memoria p̄cōz n̄oz amota est fm̄
q̄ eoz. n̄ f̄cordat ad p̄ntēdū l̄nq̄rū obligatō pene seu
reatus amotus est. Si ergo xp̄s fm̄ vos o heretici vñ
habeat tñ naturā bñ dicit nō qd̄ fm̄ diuinā naturā sit
medius seu p̄sona. sed q̄ ex illa habet humana natura
p̄tē qua media est inter deū et hoies. s; q̄ ex illa ha
bet vt sit hominib⁹ supior et deo p̄mior.

DI. XX. I vero queritur etc.

Hic primo querit vtrū solus xp̄s pos
sit satisfacere p̄ humana natura vel ali
ter purus h̄o. q̄ fm̄ p̄m̄ q̄ famulat dñs
et p̄ib⁹ fm̄ potentia suā iustus est q̄uis ad eq̄lia nō pos
sit. et sic ad ḡf̄actionē p̄ bñficijs sufficit homi fm̄ pos
se reddere. q̄ s̄l̄r ad satisfactōz p̄ maleficijs. q̄ sufficit ad
reparationē hois satisfactō quā h̄o p̄r facere. **¶** Bonū
potenti⁹ est ad agendū q̄ malū q̄ non agit nisi virtute
boni sed vnus homo p̄ vñ malū actum potuit totā na
turam humanā corrūpere ergo multo fortius p̄ multos
actus bonos potuit regere. **¶** Crudelis est creditor

quis a debitore erigit plusq̃ possit aut dñs q̃ a seruo. cui ergo deus crudelis nō sit nō erigit ab hoīe plusq̃ possit ergo ad emendā humani p̃eti sufficit satisfactio quā hoīe pōt facere. ¶ Ad oppositū p̃ iniuria infinita requirit infinita emēda p̃ctm̃ est infinita iniuria q̃ fit cōtra infinitū deū tanto em̃ est maior iniuria quāto maior est ille in quē peccat̃ g̃ requirit infinita emēda p̃ eo sed nulla res finita pōt infinitā emendā facere. g̃ nullus purus homo pōt p̃ p̃cto satisfaccere. ¶ Nullus p̃ alio p̃t red dere qd̃ p̃ seip̃o debet sed quelibet creatura totū qd̃ est deo d̃z g̃ nulla pura creatura p̃t p̃ alia sufficēter satisfaccere. ¶ Ad b̃ d̃z ē qd̃ fiñ q̃ritatē elpe optet fieri q̃ritatē emēde cīpa ṽo q̃ corrupta erat tota nātā hūana infinita erat tripl̃t. p̃mo ex p̃te ei⁹ cui facta erat iniuria q̃ est de⁹ sc̃do ex p̃te boni qd̃ p̃ctm̃ ablatū erat. s. vita eterna. tertio ex p̃te nature quē p̃ctm̃ corrupta erat quē infirmitatē quandā habet inquantū est multiplicabilis p̃ in finita supposita de se. cum igit iniuria fuerit quodā mō de se infinita nec pura creatura posset infinitā emendāz facere nō potuit p̃ p̃cto humani generis satisfaccere purus homo. ¶ Ad hoc g̃ qd̃ obijcit in p̃trariū de gr̃am actōe. d̃z qd̃ nō est sile de gr̃a actōe z satisfactōe q̃ ad immunitatē gr̃a actōis creatura deduci nō pōt quin semp̃ teneat gr̃as agere sed ad immunitatē satisfactōis p̃t non enī tenebat in p̃mo statu satisfaccere nec tenebit in statu gl̃orie ubi t̃n tenebit ad gr̃a actōes. ¶ Ad sc̃dm̃ qd̃ obijcit qd̃ bonū potētius zc̃. d̃m̃ qd̃ q̃uis bonū potētius sit t̃n difficult⁹ est illud bonū facere. q̃ bonū ex tota causa p̃sistit s̃z malū ex p̃ticularibz defectibz fm̃ d̃yo. et licz homo potuerit facere actū ṽlis corruptōis nō t̃n ṽlis rep̃atōis. ¶ Ad tertiu qd̃ obijcit de crudelitate dicendū qd̃ plusq̃ possit facere homo nec p̃ se nec p̃ aliū ex igitur crudelitas est sed deus ab hoīe erigit id qd̃ ip̃e dat ei posse s̃z p̃ se nō possit. ṽn nō est crudelitas in eo.

Ad sc̃dm̃ sic p̃ceditur. z videt qd̃ satisfactio non debuerit fieri per passionem mortis christi. **Berni.** em̃ dicit qd̃ vna gutta sanguis xpi fuit sufficiens p̃ciū n̄re redemptōis sed aliqd̃ de sanguine xpi effusū est in xpi circūcisione. ergo sup̃fluit eius passio. ¶ Tanta in nobis pōt esse p̃ritio qd̃ sufficit ad remissionē culpe z pene. g̃ cum quelibz pena quā xps p̃ nobis sustinuit maioris efficacīe i merēdo fuerit qualibet p̃ritōe potuit sufficere ad satisfactionē p̃cto z n̄foz sine pena passiois. ¶ Pena pensat̃ ex radice et dignitate p̃sone patētis cum g̃ ex equali radice. i. charitate z ab equali p̃sone oīs pena xpi tolerata fuerit q̃rūlibet minima pena ip̃ius fuit equiualens ad effectū n̄re redemptōis. ¶ Contra ad Heb. ij. decebat auctore sa/lutis eoz p̃ passionē p̃sumari. ¶ Domo p̃ p̃ctm̃ erat debitor mortis igit satisfactor pro eo optuit qd̃ solueret mortē. ¶ Ad hoc d̃z est qd̃ xpi satisfactio nō fuit p̃ vno hoīe t̃n sed p̃ tota natura hūana. ideo tres p̃ditōes cōtinere debuit. s. vt esset ṽlis respectu oīm satisfactōnū z vt eēt exēplar respectu satisfactōnū carū dē. z vt eēt p̃for mis pene p̃ qd̃ satisfaciebat ṽlis aut nō erat p̃ p̃dicatōz d̃ m̄lis sed h̄ns v̄tutē respectu oīm id assumere debuit in seip̃o illā penā ad satisfaciendū q̃ p̃tinet in se v̄tute oēs penas q̃uis nō in actu h̄mōi aut est mors que est finis omniū terribiliū. vt dicit p̃hs in etb. Et ideo p̃ passionē mortis debuit satisfaccere p̃ oībz inquantū v̄o fuit exēplar respectu n̄fay satisfactōnū debuit h̄re magnitudinē excedentē oīs satisfactōes q̃ exēplar debet esse p̃stanti⁹ exēplato. z ideo fm̃ maximā penāz debuit satisfaccere. s. mortē. ¶ Iterū p̃ p̃cto primi hoīs deus mortē quasi penam infligit dicens. Quacūqz boza comederitis zc̃. id mortē subire debuit ad satisfaciendū. ¶ Ad

illud qd̃ obijcit in p̃trariū de auctoritate bñ. d̃m̃ qd̃ q̃uis vna gutta sanguis quā i circūcisione fudit esset sufficiens ad omnem satisfactionē p̃siderata conditiōe p̃sone nō t̃n inquantū ad genus pene q̃ mors debebat ad res larandū debitū mortis. ¶ Ad sc̃dm̃ qd̃ obijcit de cōtritiōe d̃z qd̃ q̃uis q̃libz pena sufficeret inquantū est ex radice vel conditiōe p̃sone nō t̃n inquantū est de genere pene.

¶ Et similiter est dicendū ad tertiu.

Ad tertiu sic p̃cedit. et videt qd̃ alius mod⁹ nō fuerit possibilis. ¶ Amb. em̃ dicit t̃n fuit p̃ctm̃ nō strū vt saluari nō possem⁹ nisi xps p̃ nob de/bitoribz mortis moreret. ¶ D̃z est p̃tra dei iusticiā est impossibile. p̃ctm̃ dimitti sine legitima satisfactōe p̃tra iusticiā dei est. g̃ impossibile. sed nō poterat alr fieri legitima satisfactio v̄ pbat. ¶ Anz. nisi p̃ mortem xpi g̃ hic mod⁹ erat necessari⁹ ad satisfaciendū. ¶ D̃z. Si dei nō pōt subesse falsus sed antiq̃ p̃fēs crediderūt xpm̃ passurū. g̃ nō potuit alr esse. ¶ Contra. ¶ B̄ez. xv. mora. deus oīs q̃ nos existere fecit d̃ nihilo reuocare nos etiā sine sua morte potuisset. ¶ D̃z. Dei potētia nō dēminat ad aliqd̃ finitū z determinatū. g̃ nō determinat ad istū t̃n liberatōis modū. ¶ Ad hoc d̃m̃ est qd̃ liberatio et redemptio differūt q̃ redēptio fit iusto p̃cio soluto s̃z liberatio quocūqz mō dicit̃ qd̃ nō potuit genus hūanū alr reāimī nisi p̃ incarnatōz z passionē alicui⁹ p̃sone diuine q̃ nō potuit aliud eē iustū p̃ciū. i. p̃digna satisfactō. si vero querat an potuerit alr liberari. aut querit de de potētia a p̃te hoīs. Et d̃z qd̃ nō qd̃ hō nullo mō liberare se potuit. nisi quō cum deus liberare disposuit aut a p̃te dei liberāris. Et d̃m̃ qd̃ sic q̃ eius potētia nō est limitata. aut ex parte n̄ra siml̃ z dei z sic d̃m̃ est qd̃ q̃uis fuerit alius modus possibilis null⁹ t̃n ita cōueniēs. ¶ Ad p̃mū g̃ qd̃ obijcit in cōtrariū de Amb. d̃m̃ qd̃ excludit potētiā ex p̃te n̄ra nō dei. ¶ Ad sc̃dm̃ qd̃ obijcit qd̃ est cōtra dei iusticiā zc̃. d̃m̃ qd̃ hoc intelligit p̃iūctim nō diuisim. nam nō pōt simul esse qd̃ deus aliqd̃ faciat et illud sit iniustū. s̃ illud qd̃ modo est iniustū posset facere esse iustū. ¶ Ad tertiu qd̃ obijcit qd̃ fides nō pōt subesse falsum. d̃m̃ qd̃ fides antiquoz fuit de passione xpi futura supposita dei ordinatōe qd̃ ita fieret t̃n ex eius suppositione passio christi necessitatē habet p̃ditionatā non absolutā.

Ad quartū sic p̃ceditur. z videt qd̃ deus pater filium non tradiderit ad passionē. ¶ In iusticia enim est innocentē morti tradere. igit cum pater sit iustus filius morti non tradidit. ¶ D̃z. Mortuus est ex gratia nō ergo ex debito z sic nō ex obedientia patris. ergo pater cum nō tradidit. ¶ D̃z. Cui⁹ generatio bona est eius corruptō mala est. cum ergo generatio christi fuerit optima eius mors tanq̃ corruptō ip̃ius fuit pessima. ergo nō fuit a deo. ¶ Contra Roma. viij. p̃prio filio suo non pepercit zc̃. ¶ D̃z. Omnis pena est a deo passio christi fuit quedā pena. ergo fuit a deo. ¶ Ad hoc dicendū est quod in passione christi. iij. est cōsiderare vñ ex parte nature passibilis cuius erat corruptiua. alterū ex parte voluntatis eius acceptat̃is. tertius respectu finis. quartū respectu inferentis fm̃ hec quatuor pater dicit̃ cum tradidisse passioi diuersis modis. quo ad primū in carne passibile filiu mittēdo. qd̃ fm̃ ip̃i christo fm̃ qd̃ homo voluntatem patiendi inspirando. quo ad tertiu passionē eius ab eterno ad salutē generis humani ordinando. quo ad quartū p̃tatem occidendi q̃uis non voluntatē crucifixoribz dando. fm̃ illud Job. xxiij. nō h̄eres in me potestare zc̃. ¶ Ad quod ergo in cōtrariū de innocente obijctur dicendū qd̃ tradere cum inuitum peccatū est. sed tradere voluntarius

p[ro] salute fratru[m] opus mie[re] est. **¶** Ad sc[ilicet] q[uod] obijci[unt] de g[ra]tia
et debito d[icitu]r q[uod] obediencia volu[n]taria n[on] excludit g[ra]tia[m] cu[m]
sit debitu[m] volu[n]tariu[m] si coactu[m]. **¶** Obijci[unt] q[uod] passio xpi
fuit mala t[ame]n. d[icitu]r q[uod] p[er]siderata f[ine]m om[n]is sui circu[m]stancias
p[er]ferim[us] i[n] respectu ad f[ine]m bona est. simpl[iter] p[er]siderata f[ine]m
se[m]p[er] mala e[st] malicia p[er]ne. iudiciu[m] v[er]o de re f[ine]m se tota[m] est
iudiciu[m] simpl[iter] iudiciu[m] f[ine]m p[re]m[ia] est. iudiciu[m] f[ine]m q[uod] bona
ergo dicenda est simpl[iter] mala f[ine]m quid solu[m].

¶ **O**uia sic iusticia supera
tus est diabol[us]. **¶** Sciend[um] q[uod] hic intelligi
da est hec dictio t[ame]n. Hic distinguend[um] q[uod] p[ot]e
intelligi de ope opante. et sic mal[us] opati sunt. v[er]o de ope
opato et sic bonu[m] opati sunt.

DI.

XXI

¶ **O**st predicta c[on]side
randu[m] est t[ame]n. **¶** Dic[imus] primo querit[ur] et vide
tur q[uod] i[n] morte xpi sit diuinitas sepata a
carne remoto e[st] medio sepans extrema

sed mediate aia diuinitas carni p[er]iungebat[ur]. vt in. ij. di.
dictu[m] est q[uod] diuinitas est sepata cu[m] aia n[on] remansit carni vni
ta. **¶** Corp[us] i[n]sensibile n[on] videt[ur] vni[n]gibile sed i[n] mor
te remansit corp[us] i[n]sensibile q[uod] n[on] vni[n]gibile. **¶** Videt[ur] q[uod]
ab aia. **¶** Joh. xx. Ego pono aiam meam t[ame]n. g[ra]t[ia] verbu[m] a se de
posuit aiam. **¶** Pluriu[m] vni[n]gitoz n[on] est vna vni[n]o sed
post sepatione[m] aie a carne aiaz caro fuerunt duo. si g[ra]t[ia] de
diuinitas vni[n]g[ra]t[ia] remansit vni[n]ta fueru[n]t ibi due vni[n]ones et
sic aliq[ui] vni[n]o fuit ibi de nouo cu[m] antea n[on] fuerit nisi vna.

¶ Contra leo papa dicit q[uod] tanta fuit vni[n]o dei et hois vt
nec supplicio posset dirimi nec morte distingui s[ed] h[oc] n[on]
minuat corp[us] et aiam. g[ra]t[ia] diuinitas n[on] fuit i[n] mortis suppli
cio ab aia vel carne diuisa. **¶** Post mortem dicit[ur] dei fi
lius iacuisse i[n] sepulchro et descende[n]te ad inferos hoc aut[em]
n[on] nisi p[ro]pter vni[n]one[m] diuinitatis ad corp[us] et aiam. g[ra]t[ia] post
mortem remansit eis vni[n]ta diuinitas. **¶** Ad hoc d[icitu]r q[uod] ex
trib[us] sumit[ur] q[uod] quare i[n] morte xpi n[on] fuerit sepata diui
nitas a corp[or]e aia. p[ro]mo ex p[re] de q[uod] cu[m] sit i[m]mutabilis ei
q[uod] est p[er]fecte p[er]iunctu[m] i[m]mutabilitate p[er]stat. vt etia[m] i[m]muta
bilis sibi adhaereat vt apper[et] i[n] b[ea]tis. sc[ilicet] ex p[re] ip[s]ius assu
pti q[uod] p[er] mortem qua[m] ex obediencia p[re]f[ati] sustinuit n[on] debuit
sua dignitate amittere sed magis clarificari. tertio ex si
ne vni[n]ois q[uod] ea que p[er] mortem ip[s]i circa ip[s]am acta sunt n[on]
fuisset nobis salutaria nisi diuinitas esset adiuncta. **¶** Ad
p[ri]mu[m] d[icitu]r q[uod] q[uod] obiectio p[re]cedit de medio necessitat[is]
aia aut[em] est mediu[m] p[er]g[ra]t[ia]m q[ui]ntu[m] ad actual[em] vni[n]one[m] diui
nitatis ad carnem s[ed] sic mediu[m] necessitatis quantu[m] ad vni[n]gibi
litate[m]. vt in. ij. di. dictu[m] est. **¶** Ad sc[ilicet] q[uod] obijci[unt] q[uod] corp[us]
xpi erat i[n]sensibile. d[icitu]r q[uod] i[n]sensibile dupl[icite]r d[icitu]r aut[em] q[uod]
nec habet nec h[ab]ere p[ot]e[n]t[ia]m sensum. de tali veru[m] est q[uod] obijci[unt]
et sic corp[us] xpi n[on] erat i[n]sensibile. aut[em] q[uod] n[on] habet et t[ame]n
natu[m] est h[ab]ere. et sic corp[us] xpi erat i[n]sensibile. et de hoc n[on] e[st]
veru[m] q[uod] obijci[unt]. **¶** Ad tertiu[m] q[uod] obijci[unt] de Jo. d[icitu]r q[uod] fili
us dei n[on] posuit aiaz a se sed a carne i[n] qua a morte sepa
ta fuit. **¶** Ad quartu[m] d[icitu]r q[uod] i[n] morte xpi fuit vna vni[n]o
ad aiam et carnem ex p[re] p[ro]p[ri]one diuine i[n]q[ui]ntu[m] relatio vni[n]o
nis est f[ine]m r[ati]onem t[ame]n sed ex p[re] assumptio[n]e. s[ed] aie et cor
poris fueru[n]t due i[n] actu cum prius esset vna t[ame]n i[n] actu
et plures i[n] p[ot]entia. et sic n[on] oportet q[uod] fuerit ibi facta no
ua vni[n]o sicut nec i[n] diffinitio[n]e p[er]tinui sit o[mn]ino nouu[m] cor
pus licet vnu[m] diuidat[ur] i[n] multa.

¶ Ad sc[ilicet] sic p[re]cedit et videt[ur] q[uod] ex sepato[n]e anime
a carne n[on] fuerit caro mortua. q[uod] e[st] vni[n]g[ra]t[ia] e[st]
p[ri]ncipio vite viu[er]e. sed caro tunc erat vni[n]ta
p[ri]ncipio vite. i. diuinitati. ergo tunc viu[er]e.
¶ Nobilio[re] est f[ine]m Aug. in li. de vera reli. substantia

viuens q[uod] n[on] viuens caro xpi fuit nobilio[re] o[mn]i carne. g[ra]t[ia]
semp[er] fuit viuens. **¶** Potentio[re] est deitas ad viuifi
candu[m] q[uod] anima. si g[ra]t[ia] vni[n]ta necessario viuificat m[er]i
toforti[us] diuinitas vni[n]ta. **¶** Contra q[uod] viu[er]e n[on] suscita
tur a morte sed caro xpi suscitata est a morte. g[ra]t[ia] i[n] morte
n[on] viu[er]e. **¶** Ad viu[er]e habet aliq[ui] act[us] vite s[ed] ca
ro xpi n[on] habebat aliq[ui] act[us] vite. q[uod] nec sensu nec mo
tum que sunt actus vite. g[ra]t[ia] caro xpi non viu[er]e. **¶** Ad
d[icitu]r q[uod] viuere f[ine]m p[ro]p[ri]one i[n] .ij. de ani. viu[er]e e[st] esse. hu
iusm[od]i aut[em] esse p[ri]ncipiu[m] formale est aia sicut quelib[et] for
ma s[ub]stantialis est ei cui[us] est forma p[ri]ncipiu[m] respectu p[ro]p[ri]i es
se sepata aut[em] forma remouet[ur] esse cuius forma est p[ro]p[ri]i
p[ri]ncipiu[m]. et t[ame]n sepata aia a carne xpi n[on] potuit caro vi
uens remanere. **¶** Ad p[ri]mu[m] quod obijci[unt] q[uod] corp[us] erat
vni[n]g[ra]t[ia] diuinitati. d[icitu]r q[uod] non erat vni[n]g[ra]t[ia] formalit[er] et hec
vni[n]o formalis requirit[ur] ad viuere. **¶** Ad sc[ilicet] q[uod] obijci[unt]
q[uod] nobilio[re] est suba viuens. d[icitu]r q[uod] veru[m] est ceteris p[ar]tib[us]
sed cetera n[on] sunt p[ar]tia q[uod] aia sepata caro habebat diui
nitatem vni[n]ta nec corp[us] simpl[iter] sed ad temp[us] carebat vita.
¶ Ad tertiu[m] q[uod] obijci[unt] q[uod] potentio[re] est deitas ad viuifica
du[m] t[ame]n. d[icitu]r q[uod] veru[m] est sed ip[s]a viuificat p[er] modu[m] p[ri]ncipii
p[er] efficietis n[on] formalis. vni[n] requirit[ur] vni[n]o alterius for
me viuificantis.

¶ Ad tertiu[m] sic p[re]cedit et videt[ur] q[uod] caro xpi p[er] mor
tem debuit incinerari sicut sup[er]dictu[m] est. o[mn]is
defect[us] n[on] fuit suscept[us] q[uod] sunt co[n]tra nature n[on]
p[er]tinet ad i[m]p[er]fectione[m] g[ra]t[ia] sed i[n]cineratio est
h[uius]m[od]i. g[ra]t[ia] corp[us] xpi i[n]cinerari debuit. **¶** Sicut mors
est pena original[is] p[er]ti ita et i[n]cineratio dicit[ur] e[st] B[ea]t[us] iij.
Terra es et i[n] terra ibis. sed xps morte[m] sustinuit vt nos
a reatu original[is] p[er]ti absolueret. g[ra]t[ia] i[n]cineratio. **¶** P[re]miu[m]
r[ati]o[n]is merito. sed corp[us] xpi est summe exaltatu[m] p[er]
gloria[m] resurreccio[n]is cu[m] i[n]q[ui]ntu[m] h[uius]m[od]i sit meritu[m] exaltatio
nis. vt pat[et] Phil. ij. videt[ur] q[uod] debuerit summe h[uius]m[od]i. et
ita vsq[ue] ad i[n]cineratio[n]e[m]. **¶** Sed co[n]tra est q[uod] dicit[ur] i[n] ps.
Non dabis sanctu[m] tuu[m] vide. cor. q[uod] n[on] p[ot]e[n]t[ia] intelligi de
corruptio[n]e mortis. g[ra]t[ia] oportet dicere q[uod] xps fuit i[m]mune
a corruptio[n]e putrefactio[n]is seu i[n]cineratio[n]is. **¶** Incine
ratio est i[n] corp[or]ib[us] n[ost]ris p[ro]pter fomit[is] corruptio[n]is. h[uius]m[od]i
tem i[n] xpo n[on] fuit. g[ra]t[ia] n[on] debuit i[n]cinerari. **¶** Ad q[uod]
sicut xps volu[n]tate p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]one defectibilitate h[uius]m[od]i na
ture assumpsit ita etia[m] o[mn]es defect[us] actuales volu[n]tate
f[ine]m volu[n]tate humanam sustinuit. volens e[st] e[st]uriu[m] et
sitiu[m] et alia h[uius]m[od]i p[er]pessus e[st] vt Dam. dicit. et hoc ideo vt
h[uius]m[od]i defectu[m] p[er]pessus reputaret[ur] ad meritu[m] quo sibi
nobis meruit et nobis ad exemplu[m]. corp[us] aut[em] post aie se
paratione[m] volu[n]tate n[on] habuit. vni[n] post mortem i[n]cineratio
tionis vel putrefactio[n]is defect[us] ei n[on] co[n]p[er]ebat. **¶** Ad p[ri]mu[m]
q[uod] d[icitu]r q[uod] b[ea]t[us] intelligendu[m] est de defectib[us] mortui cor
poris. et hec r[ati]o[n]e iam dicta. **¶** Ad sc[ilicet] q[uod] ex hoc q[uod] vo
luntarie morte[m] sustinuit ab o[mn]i pena original[is] p[er]ti nos
absoluit. vni[n] n[on] oportet q[uod] eius corp[us] vlt[er]i[us] i[n]cineraret[ur].
¶ Ad tertiu[m] d[icitu]r q[uod] anima sepata corp[us] n[on] est i[n] statu
merendi. vni[n] ratio n[on] sequit[ur].

¶ Ad quartu[m] sic p[re]cedit et videt[ur] q[uod] p[ro]pter mortem car
nis filius dei n[on] possit dici mortu[us] p[ro]p[ri]a d[icitu]r
ria n[on] sunt siml[iter] vera de code. sed de filio dei
vere dicit[ur] q[uod] est i[m]mortalis et p[er] co[n]sequens n[on] est
mortu[us]. g[ra]t[ia] n[on] p[ot]e[n]t[ia] dici mortu[us]. **¶** Ea q[uod] h[ab]et repugn[antia]
i[n]tellectu[m] ad dei filiu[m] de ip[s]o n[on] p[ot]e[n]t[ia] vt nome[n] cre
ature sed tale attributu[m] est esse mortu[us] q[uod] repugnat ad
esse vita[m] q[uod] co[n]uenit filio dei. ergo de eo n[on] p[ot]e[n]t[ia]. **¶** Ad
q[uod] eternu[m] est caret fine vite q[uod] mort[is] habet finem. ergo
p[ro]p[ri]a cum sit eterna non potest dici mortua. **¶** Ad op[er]e
positu[m] i[n] simbolo dicit[ur] crucifixus mortuus. **¶** Per
separatione[m] aie a corp[or]e quilib[et] dicit[ur] mortu[us]. sed i[n] filio

sunt suppositoꝝ. ¶ Ad hoc qd obijci in p̄trariū. qz hūanc nature nō est p̄pria virtute ascēdere. dicēduz qz ascēdere nō attribuit humanē nature virtute cui⁹ fuit motus sed vt subiecto p̄prio z immediato motus illi⁹ us. ¶ Ad scdm dōm qz sedere ad dexterā patris dupli- citer pōt intelligi. Vno mō fm qd est idē qz esse equalē patri: z sic conuenit x̄po rōne diuine nature ab eterno. Alio mō fm qd est idē qz esse in portioꝝibus bonis p̄tis z sic cōuenit christo etiā fm humanā naturā: z ita est termin⁹ ascēditionis p̄ quā exaltata ē hūana natura chri- sti sup omnē creaturā: nō solum ordine dignitatis sed etiā loco. ¶ Ad tertiū dicēdu qz descensus in virginē est quidā descēsus metaphorice dicit⁹ in quātum deus etiā sibi vniuit inferiorē naturā.

Ad quartū sic p̄cedit. z videt⁹ qz x̄pus non de- scēdit ad inferos in triduo. Luc. xiiij. No die meū eris in paradiso. nō ergo illa die fu- it in inferno. ¶ S. Ad virtuosū est magis ē x̄po cōueniens. sed virtuosū est solo imperio liberare de carcere qz descensu corpali in ipm carcerē. ergo ma- gis est christo pueniēs liberatio p imperiū qz p descen- sum ad inferos. ¶ S. Optimo debet optim⁹ locus. cū ergo christ⁹ optimus sit. loc⁹ aut iferni pessimus. vnde dicit Aug⁹ ad Dardanū. qz nomē iferni in scriptura semp in malo accipit⁹. qz christo nō puenit: z sic nō descē- dit ad inferos. ¶ Contra. in symbolo dicit⁹. descēdit ad inferos. ¶ S. Glorios⁹ est vincere tyrannū in sede et regno p̄prio qz extra. christus aut gloriōsissime vicit di- abolū. ergo in sede z regno p̄prio. ¶ Ad hoc dōm est qz noīe iferni pōt intelligi vel pena vel loc⁹ pene. primo mō nō descēdit aīa christi ad infernū. qz nec pena dam- ni nec pena sensus digna erat. Scdo mō descēdit ad illā partē iferni que dicit⁹ limbus patrū seu sanctaz ani- marū z hoc vt sanctos ibi detētos liberaret: nō qz sine descensu nō posset eos liberare si veller. sed vt sua p̄sen- tia eos p̄solaret z ostēderet descēdendo quātūz eos di- ligeret: z vt aduersariū deuictū p̄funderet. ¶ Ad p̄mū ergo qd obijciatur de paradiso. dōm qz loquit⁹ de paradi- so sp̄iali qui est visio dei nō corpali. ¶ Ad obijciē qz vir- tuosus ē. dōm qz licet illud sit signū maioris potētie hoc t̄m maioris misericōdie ad liberandū. ¶ Ad tertiū qd obijciatur qz optimo debet optimus loc⁹. dicēdu qz ve- rum est fm se sed dispensatiue ppter nos ad tēpus pōt x̄po post mortē aliqz locus penalis cōuenire nō quātū ad suppliciiū p quē modum loquit⁹ Aug. de inferno sed quātū ad loci substantiā.

Idei argumentū a p̄ficiis argumentis est liberū. Quia p ea nec p̄bati nec ip̄bati pōt. Et ip̄e forte ante mortē. Hoc dicit⁹ ppter tertiā op̄i- nionē qz dicebat qz etiā ante mortē hoc mō erat hō. Quia vna eadēqz vniō est quātūz est ex p̄te assumētis nō quātū ex p̄te assumptoz. Cor⁹ in celo to- tus in inferno. ¶ Sciēdu qz tot⁹ accipitur hic p̄fecto nō p cōposito ex partib⁹. totū vero naturalr accipitur p cōposito. sed qd cōposita dicit⁹ p̄sona x̄pi ex duab⁹ na- turis intelligi debet cōpositione exigitua nō integrali. Nec de corrigia. Pes occultat⁹ significat deitātē. Cal- ciamentū exterius apparens significat humanitatem. Corrigia calciamentū significat modū z gratiā vniōis. Illa regis idumne fortes seu difficiles z interiores p̄- prietates eius. Usqz ad cinerē p̄sumatū vltimā p̄seru- tationē que sit p̄ modum resolutionis.

DI.

XXIII

Om supra habitū sit

¶ Dic primo querit⁹ z videtur qz p̄dicta diffinitio male assignet. nulla em quali- tas est substantia fides est qualitas cū sit virt⁹ que ē bōa qualitas mētis. vt dicit

Aug⁹. fides nō ē substantia. ¶ S. P̄ri⁹ nō debz dif- finiri p̄ posteri⁹ fides est p̄or qz sp̄es. ergo nō debet dif- finiri p̄ sperādā. ¶ S. Argumētū dicit⁹ qz arguit men- tē ad assentiendū alicui: sed mēs arguitur ad assentiē- dū alicui⁹ ex hoc qz illa sunt ei apparētia. qz videtur eē oppositū in adiecto qd dicitur argumentū nō apparē- tium. ¶ S. Fides est cognitio quedā sed oīs cognitio est fm qz aliqd apparet cognoscēti. vt videt⁹ in sensitiua et intellectiua cognitione. qz incōueniēter dicitur qz fides sit nō apparentiū. ¶ P̄ dōm qz in p̄dicta diffinitione apli sufficiēter cōtinētur ea ex qb⁹ pōt fides diffiniri. qz oīs ordo diffinitionis ab eo p̄mittat⁹ sicut ab alijs autoribus z hoc sic patz. fides em habit⁹ quidā est qui p actū suū qui est credere sufficiēter manifestat⁹. cū autē aliquis credat ex hoc qz impio volūtatis intellect⁹ ei⁹ determinat⁹ ad assentiendū alicui. ac⁹ credēdi ex duo- bus depēdet. s. ex fine qz mouet voluntatē z ex obiecto in qd voluntas inclināt intellectū. finis autē mouens ad credendū est vita eterna quā speram⁹ cuius p̄ma in- choatio in nobis ē habit⁹ fidei p̄ quē illum finē cogno- scimus naturalē cognitionē supercedentē: z quātum ad hoc dicit⁹ fides eē substantia rez sperandarū fm qz p̄- ma pars vniuscuiusqz rei dicit⁹ esse substantia illi⁹ rei fm p̄bm. obiectū vero in qd intellect⁹ a volūtate inclināt est veritas p̄ma naturalē cognitionē excedens. z sic di- citur argumentū nō apparentiū in quātum ip̄a fides ar- guit mentē ad assentiendū p̄dicte veritati. sic qz appa- ret materia fidei seu obiectū in hoc qd dicit⁹ nō apparē- tiū. actus in hoc qz dicit⁹ argumentū. ordo ad finem in hoc qz dicit⁹ substantia rerum sperandarū. ex actu autēz dāz intelligi z gen⁹. s. habitus qz p̄ actum cognoscit⁹: z subiectū. s. mēs nec plura requirūtur ad alicui⁹ virtu- tis diffinitionē. z sic apparet sufficiētia p̄dicte diffini- tionis. ¶ Ad hoc ergo quod primo obijciatur qz fides dicitur substantia. dicēdu qz nō p̄prie. qz sit it in genere substantie. sed p̄ quandā similitudinē. s. in quātū prima est inchoatio z fundamentū toti⁹ sp̄ialis vite. sicut sub- stantia ē fundamentū omniū entū. ¶ Ad scdm qd ob- ijciatur qz fides diffinit⁹ per rē sperandā. dicēduz qz illud qd inclināt ad fidē circūloquit⁹ ap̄lus p̄ rem sperandā z nō ponit illud vt sp̄ei obiectū sed poti⁹ vt fidei finē. ¶ Ad tertiū qd obijciatur de argumēto. dōm qz fides non inducit seu arguit mentē ex rei euidentia sed ex inclina- tione volūtatis. z ideo nō sequit⁹ qz sit ibi oppositūz in adiecto. ¶ Ad quartū qd obijciatur qz fides est cognitio dicēdu qz cognitio duo impoztat. s. visionē z assensū z quātum ad visionē contra fidē distinguit⁹. vnde dicit Grego. qz visa nō habent fidē sed agnitionē quātū autē ad certitudinē assensus fides est cognitio seu visio. si- cut dicitur. i. ad Cor. xiiij. videmus nunc p̄ speculū zc argumentū autē p̄cedebat primo modo z non scdo fm qd dicitur fides cognitio.

Ad scdm sic p̄ceditur. z videt⁹ qz fides non sit virt⁹. Virtus em p̄tra cognitionē diuiditur vñ sciētia z virtus ponitur genera diuersa: vt p̄ in. iij. Top. sed fides p̄tinetur sub cog- nitione. qz nō est virtus. ¶ S. Virt⁹ dicit⁹ p̄ cōparatio- nem ad bonū. Virt⁹ em est que bonū facit habentem: z op⁹ ei⁹ bonū reddit. vt dicitur in. ij. etb. sed fidei ob- iectū ē verum nō autē bonū. qz fides nō ē virtus. ¶ S.

q

Presentia obiecti nō tollit habitū virtutis sed obiectū fidei ē veritas prima que cū p̄sto erit menti non erit fides s; visio. fides nō est virtus. **C**ōtra virtus est dispō pfecta ad optimū sed b̄ puenit fidei, disponit em̄ hoies ad beatitudinē que ē optimū. fides est virtus. **H**ugo desan. vic. dicit. q̄ tres sunt virtutes sacramentales. s. fides spes z charitas. **R** dōm q̄ virtus dicitur fm̄ p̄bm̄ q̄ facit bonū agentē z opus eius bonū red dicitur. aut aliq̄s dicitur bonū dupl̄. Uno mō absolute. q̄n̄ s; act⁹ ponit potentia in suo cōplemēto sicut sci re intellect⁹; z obedire facilius rōni p̄cipiscibilis z sic acceperūt p̄bi bonitatem actus. eo q̄ in ipsis actib⁹ n̄is summā felicitatē hoies ponebant. z iō dixerūt virtutes principia actū talī bonoz. vt sciam z r̄pantiā. Alio mō dicitur act⁹ bon⁹ in ordine ad finē z sic apud nos dicitur act⁹ boni in quātū sunt meritorij vite eterne. qd̄ quidē n̄ est nisi sit volūtarius z charitate informat⁹ qz ergo act⁹ fidei formate fm̄ hoc meritorij ē qd̄ ex volūtate z caritate pcedit p̄ tato fides formata virt⁹ dicitur scdō mō sed nō p̄mo. cū p̄ hoc nō ponat intellectus absolute in suo cōplemēto fides autē informat⁹ neq̄ p̄mo neq̄ scdō. **A**d primū qd̄ obijciat q̄ scia diuidit̄ p̄tra virtutē. dōm q̄ nō p̄tra virtutē simplr sed p̄tra virtutē morale q̄ p̄muniū virt⁹ dicitur. **A**d fm̄ qd̄ obijciat q̄ virt⁹ dicitur p̄ cōparationē ad bonum. dōm q̄ bonū illud ad qd̄ ordinat nō est obiectū alicui⁹ actus. s; est ip̄e actus pfect⁹ quē virt⁹ elicit. vñ licet verū a bono ratione differat tñ qz hoc ip̄m qd̄ est p̄siderare verū z assentire p̄me veritati p̄pter seip̄am est quoddā bonū intellect⁹ z meritorij. fides que ad hūc actū ordinat dicitur virt⁹. **A**d tertiū qd̄ obijciat q̄ veritas p̄ma est obiectū fidei. dicēdū q̄ non nisi hac ratione. pur est nō apparens. vñ qñ veritas prima p̄sto erit intellectui amitteret rationē obiecti fidei.

Ad tertiū sic pceditur z vidē q̄ non sit idē habit⁹ fidei informat⁹ z formate. ḡa em̄ adueniens nō b; minore efficaciā in fidelī q̄ in infidelī. sed i infidelī cū p̄uertit cū ḡa s; habit⁹ fidei infunditur. ḡ s; in fidelī. z ita habit⁹ fidei formate est ali⁹ ab habitu fidei informat⁹. **F**ides informat⁹ est principij timoris seruilis fides autē formata timoris casti vel initialis. sed adueniente timore initiali vel casto excluditur timor seruilis. ḡ adueniente fide formata excluditur fides informat⁹. **B**oeti⁹ dicit acci dētia corūpi possit alterari nequāq̄. sed habit⁹ fidei informat⁹ est qd̄dā accidēs. ḡ nō p̄t alterari vt fiat ip̄e met format⁹. **C**ōtra. Res nō diuersificatur nisi p̄ ea q̄ sunt de rei essentia. s; charitas ē extra cētiā fidei ḡt hoc qd̄ est esse cū charitate vel extra charitate; nō diuersificat habit⁹ fidei. **I**a. ij. d; fides sine op̄eribus mortua ē. glo. quib⁹ reuiuiscit. ḡ ip̄a fides informat⁹ fuit mortua format⁹ z reuiuiscit. **A**d hoc dōm q̄ circa hoc sūt diuersę opinionēs. Quidā em̄ dicūt q̄ cū ḡa infundit̄ nouus habit⁹ fidei formate z eo adueniente habit⁹ fidei informat⁹ discedat. **S** p̄tra hoc ē qz nihil expellit nisi p̄ suū oppositū. cum ḡ fides informat⁹ nō opponat̄ fidei formate nisi ratōe informat⁹ si tolleretur quātū ad essentia oporteret q̄ informat⁹ esset ei essentialis. z sic habit⁹ fidei informat⁹ quātū ad suā essentia esset malus nec donū dei esset. **C**um post p̄ctm̄ mortale subtrahat̄ gratia z fide formata remaneat fides in aliq̄ si nō esset idē habitus fidei informat⁹ z formate oporteret qd̄ ip̄i p̄ctōri nouus habitus fidei infunderet. cū videam⁹ cū post p̄ctm̄ credere z sic ex hoc q̄ aliquis peccaret disponeret ad recipiendū ali qd̄ donū dei qd̄ est falsum. **E**t ideo aliq̄ dicūt q̄ nō tol-

litur habitus sed tñ actus fidei informat⁹ adueniente charitate. **S**ed contra hoc est: qz habitus sic remaneret ociosus. p̄erea cū actus fidei formate nō essentialiter cōtrarietur actui fidei informat⁹ nō potest eū impedire. **E**t ideo dicendū est cū alijs q̄ fides informat⁹ manet adueniente charitate. z ipsamet formatur. sed sola informat⁹ tollitur z hoc sic ostēdit. habit⁹ em̄ z potentie diuersificatur dupliciter. s. ex obiectis z diuerso mō agendi. prima diuersitas facit essentialē diuersitatē ip̄soz. ex scdō autē diuersificant̄ fm̄ cōpletū z incōpletū z nō fm̄ essentia. fides autē formata z sic informat⁹ non differūt i agēdo fm̄ diuersos actus. qz vtraq̄ ē principij credendi: sed in mō agendi. qz prima assentit p̄me veritati pfecta volūtate. scdā autē imperfecta vnde nō distinguūt sicut diuersi habitus. sed sicut habit⁹ pfectus z imperfect⁹. vñ cū idē habit⁹ q̄ p̄t fuit imperfect⁹ possit fieri pfect⁹. ip̄e habit⁹ fidei informat⁹ fit format⁹. **A**d primū ergo qd̄ obijciat qz gratia nō habet minore efficaciam in fidelī q̄ in infidelī. dicendū q̄ verū est. sed hoc est p̄ accidēs q̄ in eo qui habet fidē nō causet aliū habitū fidei q̄ ip̄m inuenit. **A**d scdōm qd̄ obijciat de timore seruili. dicendū q̄ timor seruilis nō expellitur adueniente charitate quātū ad subam doni sed solū quātū ad seruilitatē z sic etiā fides quātū ad informat⁹: solū adueniente gratia. **A**d tertiū qd̄ obijciat q̄ acci dēns alterari nō p̄t. dicendū q̄ verū est tam̄ subiectū accidentis fm̄ aliq̄s accidēs alteratur: sic accidēs variari dicitur vt termin⁹ alteratiōis nō vt subiectū.

Ad quartū sic pcedit. z videtur q̄ fides non sit prior alijs virtutib⁹. oēs em̄ virtutes siml̄ infunduntur. sed eoz que sūt sunt vnū non est post alterum. fides nō est prior alijs. **V**irtutib⁹ theologis ordinamur in deū: vt in finē. s; spes z charitas p̄p̄nquiores sunt fini q̄ fides. que habet finē p̄ obiecto sub ratione finis. ḡ sunt p̄p̄nquiores fini q̄ fides z ita priores cū finis sit principij in op̄atiuis. **F**ides principalit̄ est in intellectu speculatiuo. sed speculatiua vita sequitur actiua. qz vt dicit **B**rego. Null⁹ puenit ad p̄tēplatiue oculū nisi p̄t de puretur mens p̄ exercitiū actiue. ḡ virtutes morales q̄ p̄tinent ad actiua sunt p̄t fidei. **C**ōtra. Cognitio pcedit affectionē. fides ē in cognitōe: virtutes autē alie sūt in affectione. ḡ fides alijs prior est. **I**n omnibus virtutib⁹ regitur intētio sed fides intētionē dirigat. vt dicit **A**ug⁹. ergo fides est ante alias virtutes.

Ad hoc dicendū est q̄ aliq̄d p̄t dici p̄t altero tēpore z natura tēpore quidē oēs virtutes simul sunt: quia sūt diuinit̄ infunduntur. sed fm̄ naturā ordo virtutum pensandus ē ex actib⁹. actus autē fidei p̄sistit in cognitōe veri q̄ nā p̄suppōit affectō boni q̄ in oibus alijs virtutibus erigit. z ideo fides quātū ad id qd̄ fidei ē p̄t or est alijs oibus virtutib⁹ fm̄ naturā. **A**d primū ḡ q̄ obijciat de infusione virtutū. dicendū est q̄ illa rō p̄cedit de ordine r̄gis. **A**d scdōm qd̄ obijciat q̄ spes z charitas sunt priores z p̄p̄nquiores fini. dicendū q̄ b̄ est verū quātū ad p̄secutionē finis. quātō em̄ aliquis est p̄p̄nqui⁹ p̄secutioni finis tanto est remot⁹ in mōtu ad finē. z quātō aliquis est p̄p̄nqui⁹ ordinatiōi in finē tanto est p̄t in motu in finē. **A**d tertiū qd̄ obijciat de vita p̄tēplatiua. dōm q̄ fides nō tñ p̄tinet ad vitam cōtēplatiua imo est principij actiue z cōtēplatiue in quātū ostendit finē vtriusq̄.

Ad id ē credere in deum. rō illi⁹ est. nā illa tria noiant actū vñ in suba sed differētē rōe. nā deus siue p̄ma

veritas ad actū credēdi se hz in triplici rōne. s. vt obie-
ctū qd creditur. et sic actus fidei dicitur credere deū vt ra-
tio quare creditur sic ponit actus fidei credere deo. naz
ideo credim⁹ qz deus dixit. Ut finis fidei et sic actus fi-
dei dicitur credere in deū. Nō sicut corp⁹. ¶ Sciendū
qz hanc experimētalē cognitionē quā quis habet de fi-
de sua. separat Aug⁹. a. iij. generibus visionum. s. a visi-
one exteriori p hoc qd dicit sicut corpora. Et a visione
imaginis que ex ipsa relinquitur in hoc qd dicit. et p ipsoz
imaginē. Et a visione imaginatiue que ex diuersis ge-
neribus rerū visarū format aliquā rem nūqz visam in
hoc qd dicit nō sicut ea que nunc videmus. Et a visio-
ne actuali eorum que sunt extra nos p hoc qd dicit: nec
sicut hominem.

DI.

XXIII

Querit. Dic pri-

Hmo querit et videt qd nō sit veritas incre-
ata obiectū fidei. actus em̄ penes subie-
cta distinguuntur. sed actus fidei et visio
dei p essentia sunt act⁹ diuersi. cū g obiectū visionis p
dicere sit ipsa veritas pma nō erit obiectum actus fidei.
¶ Veritas pma sic se habet ad fidē sicut lumē ad vi-
sum. lumē autē non est p se obiectū visus. sed magis co-
lor in actu. vt dicit Scolome⁹. g nec veritas pma est
p se obiectū fidei. ¶ Fides nō est nisi de his que in
symbolo continentur. quia est collatio credendorum:
sed in symbolo continentur quedam que ad creaturam
pntinent sicut passio et hmoi. ergo obiectū fidei nō est ve-
ritas increata tm̄. ¶ Contra. Dion. vij. c. de di. no. di-
cit qd fides diuina ē circa simplicē et circa semp existē-
tē veritatē bea autē est veritas increata. ¶ Omne cre-
atū est mutabile. sed verū qd subest fidei nō est mutabi-
le. qz fidei nō pōt subesse falsum. g nō est creatū. ¶ Ad
hoc dicendū q obiectū alicui⁹ potētē pōt aliqd tripli-
citer dici. vel formaliter. s. illud ad quod actus termi-
nat primo et p se. vel materialiter ad qd terminat p se s;
nō primo. vel accidentaliter ad qd terminat psequēter et
p accidens. hbi gratia visus primo et p se terminat ad
lucē que actu et p se habet potētā visuiā p se mouere. s;
nō primo ad colorē qui est potētā mouēs nō actu. nisi
p lucē. p accidēs vero ad ea q colorē ipm in codē subie-
cto vel antecedūt: vt suba vel cōmutatur vel psequun-
tur vt alia accidētia. sic fidei obiectū formale ē pma ve-
ritas. ipsa em̄ est ratio credēdi in omnibz articulis. ma-
teriale aliqd est aliqd creatū attributū vt resurrectio
xpī vel passio. Accidētale hō aliqd qd ad hmoi articu-
los afficit vel cōcomitat vel psequit. ¶ Ad qd g pmo
obiicitur q veritas prima est obiectū visionis patric.
ddm q hoc est verū vt in sua specie apparēs. fidei autē
vt nō apparēs: vnde qūis sit idē re veriusqz act⁹ obie-
iectū non tñ est idē ratione: et sic diuersam spēm actus
facit. ¶ Ad scdm qd obiicitur de lumie. dicendū q lu-
mē quodāmodo est obiectū visus. quodāmodo nō in
quātum em̄ nō nisi p hoc qd ad aliqd cor: pus termina-
tū ptingit dicitur nō esse p se obiectū visus. sed magis
color qui sp est in corpore terminatū. inq̄tū vero nō nisi p
cē videri p color. lux primū visibile esse dicitur vt idē
Scolome⁹ dicit: et sic veritas prima est pmo et p se ob-
iectū fidei. ¶ Ad tertiu qd obiicit de articulis symboli
dicendū q fides nō est p pte et p se de his fm se sed vt sūt
attributa diuina. vt resurrectionē fore nō est articulus:
sed resurrectionē fiendā a deo: et h mō intelligēdi sunt
articuli qui ponuntur in symbolo.

Ad scdm sic pceditur. et videt q fides non sit
circa verū cōplexū. Ric. de san. vic. dicit. arti-

culus est veritas indiuisibilis de deo credita. g veritas
incōplexa est obiectū fidei cū ei⁹ obiectū sit articulus.

¶ In vero cōplexo incidit tps. qz fm p̄m in. iij. de
aia. in cōplexione intellectuū incidit tps. in articulo fi-
dei nō incidit tps. alioqn nullus crederet passionē xpī
tēpore quo patiebatur nisi q crederet euz actu part qd est
falsum. g verū cōplexū nō est articulus et sic nec obiectū
fidei. ¶ Fides sp est eadē. qz dicit Aug⁹. q fides nō
est variata s; tpa sunt mutata. sed verū cōplexū scien-
tiabile nō est idē fm diuersa tpa. s. esse fore fuisse. g nō est
de vero cōplexo. ¶ Contra. Per fidē differt fidelis ab
infidelis. nō autē differt p in cōplexū s; p cōplexū. qz u-
de⁹ credidit aduētū xpī sicut et nos: s; in hoc distingui-
mur qz credim⁹ eū venisse quē ipsi expectāt vētū: g fi-
des est de pplexis. ¶ Verū nō est nisi circa cōplexū.
vt dicit in pdicamētis. sed fides nō est nisi veri g nō est
nisi cōplexi. ¶ Ad hoc ddm est q fidē esse circa verū cō-
plexū apparet dupl. pmo ex pte fidei: qz ei⁹ actus ē as-
sentire. qz credē est cū assensione cogitare. vt dicit Aug⁹
assentire autē nō pōt aliqd nisi ei qd ē verū. veritas autē nō
pstitit nisi i cōplexiōe vlt intellectuū vlt vocū. iō fidei obie-
ctū oportet q sit verū cōplexū. et h pte p b q p̄m illā opā-
tionē intellect⁹ que cōponit et diuidit appellant fides.
¶ Scdm etiā ex ratione p̄m obiecti. qd est veritas pma
de q non pōt sciri qd est. vt in ei⁹ cognitione intellect⁹
formatione vta. sicut in cognitione simpliciu quiddi-
tatiū. sed cōgscitur qz est qd sit p intellectu cōponēre et
diuidēre. Et ideo ddm est q fides est de cōplexo sine
determinatione tps. cū determinatione autē tps p acci-
dens. ppter ei⁹ manifestationē qūis aliq dixerint q f;
des sit circa verū incōplexū qd stare non ppter ratio-
nes pdictas. ¶ Ad qd g pmo obiicit de veritate indē-
uisibili. ddm q qūis veritas diuina sit indiuisibil fm
rem tñ accipit fm aliū intellectu mō cōposito fm diuisa
ei⁹ attributa. ¶ Ad scdm qd obiicit q i cōpositiōe intelle-
ct⁹ incidit tps ddm q qūis incidat tps aliq mō nō tñ tps
determinatū nisi p accidēs. s. p doctrinā pdicatōis vel
alio mō sed psum. vñ p accidēs est determinatio tps.
de necessitate salutis. tñ determinatio tēpis pntet ad
fidē sicut ea q tertio mō fidei attribuunt non sic ea que
scdm. ¶ Ad tertiu qd obiicit de variatione articuloz:
dicendū q circa hoc dixerūt aliqui q enūciabilia triū
tēpore non sūt nisi vñ enūciabile. ¶ S; ē est q fm ve-
ritatē p̄m allegatā. tēpus est de cēntia enūciabil vñ va-
riatur fm diuersas differētias tpm que exprimūtur: et
ideo ddm est cū alijs q enūciabile ideterminatū qd est
articulus p se non ē mutatū sed enūciabile determinā-
tū qd est articulus p accidens. vñ fides nō est variata nisi
accidentali variatione. qz tpus determinatū nō est de
suba articuli. sed accidēs. vel ddm q habet habet vni-
tatē ex vnitatē obiecti fm qd est in re nō fm qd ē in acce-
ptione nostra. et qz res credita est eadē. iō fides est vna.
licet diuersa enūciabilia formētur ppter diuersum mō-
dū accipiēdi vt accipit p̄sens p̄terita vel futura.

Ad tertium sic pcedit et videtur q fides sit de
visis. Joh. xx. dicitur qz vidisti me Thoma
credidisti. g fides est de re visa. ¶ Scia
demonstratiua q maior est fide pte esse de re vi-
sa. vtpote de eclipsi. g a minori fides potest esse de viso.
¶ Beata virgo videns filiū passū: aut crederet ar-
ticulū de passione. aut non. si non n erat catholica. si
sic ergo fides eius erat de viso. ¶ Contra. Grego. ap/
parentia fidē non habet sed agnitionē. ergo fides non
est de re apparenti visui. ¶ Sup illud Jo. xiiij. va-
do parare vobis locū. dicit Aug⁹. eat: vt nō videatur:
lateat: vt credatur. g fides est de re latenti. ¶ R⁹ ddm
q 2

q̄ cessante ratione obiecti fidei optet q̄ fides cesset. vñ
cū n̄ apparēs ptineat ad rationē obiecti fidei vt ex diffi
nitione apli p̄t̄ q̄ ex quo aliqd̄ est apparēs desinit de
eo esse fides fm̄ q̄ est apparēs. si aut̄ aliqd̄ est qd̄ simul
sit fm̄ aliqd̄ apparēs z fm̄ aliqd̄ n̄ apparēs pōt
simul esse visum z creditū ratione diuersoz. z ita erat
in christo cui⁹ hūanitas videbatur z diuinitas latebat
que est p̄ncipale fidei obiectū. ¶ Ad hoc q̄ qd̄ p̄mo obij
citur: Quia vidisti me zc. dōm q̄ non dixit qz credidi
sti me. aliud em̄ vidit z aliud credidit. ¶ Ad scdm̄ qd̄
obijcitur de sciētia demonstratiua. dōm q̄ nō est simile.
qz cognitiones dispat̄ sunt sed non oppositē. sed si
des z visio cognitiones oppositē sunt: qz vna impo
tat de ratione sui occultationē obiecti: altera manifesta
tionē. ¶ Ad tertiū qd̄ obijcitur de beata virgine. dicen
dū q̄ aliud videbat z aliud credebat. videbat enim ho
minē pati. sz credebat deū pati qd̄ nō videbat.

Ad quartū sic p̄ceditur. z videt q̄ fides possit
esse de re scita. aliquis em̄ sciēs deū creatorē
pōt hoc ip̄um credere si p̄uertatur ad fidē vt
apparet in aliquo p̄bo. z p̄stat q̄ p̄pter fides
nō obliuiscit sciētiā quā d̄ deo habuit. ḡidē scit z credit
aliquis. ¶ Illud ad qd̄ habetur rō. p̄bās ē scitū sz
ad ea que fides credit habetur ratio. p̄bās. vñ dicit in
i. ca. De. c. iij. parati reddere rationē de ea que i nobis
est fide z spe. z Ric. de san. vic. dicit q̄ ad id qd̄ necesse
est esse nō deficit ratio p̄bās illud esse necessariū. ergo
ea que cre dit fides possunt esse scita. ¶ Dis. p̄batio
quincens intellectū facit sciētiā. sed ad credēda quinc
citur intellect⁹ p̄ miracula. sicut apparet in demonib⁹
ḡ fides est de scitis. ¶ Contra. Sciētia accipit p̄ ratio
nem qz p̄ demonstrationē. sed ea de quib⁹ est fides sūt
supra rationē. ergo de his que sunt fidei nō pōt esse sci
entia. ¶ Sicut charitas diligit deū supra oia sic fi
des adheret ei sup̄ omnia. sz charitas nō cōpatit̄ secuz
amorē q̄ amatur de⁹ p̄pter tēporalia. ḡ nec fides cogni
tionē cui adheret p̄pter rationes sed hoc est scia. ergo
nō cōpatitur secū sciētiā. ¶ Dicendū q̄ omne qd̄
est scitū ē visum intellectui. nā sciētia ē p̄ resolutionē
in p̄ma principia q̄ sunt intellectui p̄ua. vñ sicut fides
nō pōt esse de his que vidētur corpaliē inquātū h̄mōi
ita nec de his que sciūtur. potest tñ de eodē haberi sci
entia ab vno z fides ab altero. sicut p̄ certitudinē beati
sciunt ea que nos credim⁹ que sunt supra intellectū cu
iulibet viatoris: z hec sunt credibilia simpliciter. vñ
etiā viator pōt scire id qd̄ ali⁹ credit. sicut p̄bā scit deū
esse qd̄ rustic⁹ credit. sed hec nō sunt credibilia simplr
sed solū respectu ei⁹ qui sciētiā nō habet. Quidā tñ di
cūt q̄ de h̄mōi pōt ab eodē simul haberi sciētia z fides
diuersis tñ rationib⁹ sed primū melius ē. ¶ Ad primū
q̄ obijcitur iaz apparet solutio fm̄ eos. fm̄ alios tñ
dicendū q̄ alia ratione est creditū. s. p̄pter testimoniū
prime veritatis z alia ratione scitū. sicut p̄ rationē de
monstrantē. nec dicūt hoc esse impossibile cū sint sepa
biles p̄dicte cognitiones. ¶ Ad fm̄ qd̄ obijcitur de au
cto. De. z Ric. dōm q̄ hoc intelligit de ratione defen
dētē fidē ab impugnatione hereticoz. nō de ratione ip
sam p̄bante nisi p̄suasue. quib⁹ em̄ de eo qd̄ optet cre
di sit necessaria ratio vt Ric. dicit tñ nobis occultat
idē Ric. dicit q̄ rōes credibilū sūt ignore nobis sz no
te deo z beis. ¶ Ad tertiū qd̄ obijcitur de miraculis dōm
q̄ miracula n̄ p̄bāt p̄ se fidē sz vitatē annūciat̄ fidē z iō
de his q̄ fidei sunt nō faciunt sciām.

Ranseat in fidē. Cō
tra in patria nō erit fides. scdo dicendū q̄

fidem vocat large quēcūqz assensum cū cognitione nō
solū de rebus nō apparētib⁹. Dicimus cū fidē passio
nis habuisse. cōtra. beata virgo se p̄cepisse experimēto
sine viro sensibili sciuit. z tñ credidit. ¶ Scituit se
p̄cepisse puerz sed credidit se excepisse deū. est tñ de his
que visu interiori. Cōtra. qz est de nō apparētib⁹. ¶
non apparentia intellectui quo ad claram cognitionē
non qualemūqz.

Redictis adiiciendū.

Primo querit̄ vtrum in simbolo
aploz p̄tineant oia credenda z videt
q̄ nō. si quis fornicationēz nō crederet
esset mortale peccatū iudicaret̄ esse hereticus. sed hec ce
silia credenda nō ponūtur in dicto simbolo. ḡ nō om
nia. ¶ Necessariū est credere corpus xpi sub specie
panis in altari esse. sed hoc ibi non p̄tinetur. ḡ nec om
nia credēda. ¶ Multa plura addita sunt i symbo
lo niceno z arbanasij q̄ in simbolo aploz. ergo in isto
non p̄tinentur omnia credēda. ¶ Iuxta hoc q̄ritur de
differentia istoz symboloz triū. ¶ Querit̄ quare nō
tangit̄ in simbolo niceno de descensu ad inferos. ¶
de distinctione articuloz positoz in simbolo aploz.
¶ Scdo ad primū dicendū ē q̄ sicut in sciētijs videmus
quedā antecedētia ad sciētiā. vt principia generalia
que fm̄ subam non intrant demonstrationē. quedā cō
sequentiā vt correlaria. quedā principalia vt ea que in
trant demonstrationē fm̄ subam. sic quedā sunt neces
saria ad fidē vt antecedētia que sunt de dicamīnerati
onis naturalis. qdā principalia vt articuli. ad quoz
cognitionē z assensum lumē prime veritatis principa
liter illuminat. quedā p̄sequentia ad fidē. s. illa que ad
articulos possunt reduci. z h̄mōi sunt que possunt res
duci generaliter ad oia que in sacra scriptura determi
nātur. vt p̄raria corz non p̄rnat̄ asserātur. z ita re
ducūtur ad illud. credo in sanctā ecclesiā catholicā qz
catholica ecclesiā in doctrina sacre legi adunat̄. ponit̄
ḡ in simbolo aploz exp̄sse credenda principalia. sz ar
ticuli ad quos alia possunt reduci. Et p̄ hoc patz solu
tio ad primū z ad fm̄. qz credere illa esse p̄tā reduat̄
ad illud. sanctā ecclesiā. credere corpus xpi in altari ad
illud. sanctorz cōmunionē. nā inter alia sancta etiā sa
crāmēta p̄tinent. ¶ Ad tertiū dicendū q̄ necessitas edi
tionis symboloz fuit duplex. s. instructio fidelū in cre
dendis. z ad hoc editū est symbolum aploz. ¶ Itē impu
gnatio heresuz: z ad hoc edita sunt alia duo. primo ni
cenū scdo arbanasij. z ita fm̄ q̄ diuerse hereses pulula
bant diuersa apponebant̄ remedia. z ita nō p̄ter in sul
ficiētiā primi symboli. z p̄ hoc apparet differentiā sym
boloz. ¶ Ad aliud dicendū q̄ hoc nō rāgitur p̄pter he
resim artij. contra quē principalr illud p̄ciliū fuit con
gregatū qui ponebat christū purā creaturā. vñ descen
sus ad inferos qui fm̄ sufficiem videbat in quendam
spiritualem defectum sonare debuit subtrici. ¶ Ad
quartum dicendū q̄ articuli possunt distingui dupli
citer. vno mō fm̄ distinctionē auctoroz. z sic sunt. xij.
fm̄. xij. aplos quoz quilibet aliqd̄ apposuit. quidam
tē vnusquisqz apposuerit a diuersis diuersimode assig
natur. nec est magne vtilitatis aut certitudinis. z iō
intermittatur ad p̄sens. Alio mō fm̄ ipas res creditas
z sic diuersi articuli cōputātur. vbi inuenitur diuersa
difficultas ad credēdū. sic ergo articuli sūt. xij. qz vel
p̄tinet ad diuinitatē vel ad humanitatē xpi. Si ad di
uinitatē z hoc tripliciter. primo quātū ad cētētiā: z sic
est articul⁹ de essētie vnitatē. scdo quātū ad p̄sonas

z sic sunt tres articuli. vn⁹ de psona patris. ali⁹ de psona filij. cert⁹ de psona spūs scī. Tercio quātū ad operationē diuinitatis z sic sunt tres articuli. primus q⁹ r⁹ ad effectū nature. z sic est articulus de creatiōe rerū. Scd⁹ quātū ad effectū gratie. z sic est articulus de iustificatione. s. scām ec. ca. san. cō. re. pec. Tercio quātū ad effectū glorie. z sic est articulus de resurrectione glorioſa z gloria san ctoꝝ. articuli vero p⁹inētes ad hūanitatē sunt. vij. primus de pceptione. scd⁹ de natiuitate. terci⁹ de passione morte z sepultura. quart⁹ de descensu ad inferos. quintus de resurrectione. sextus de ascensione. septimus de aduentu ad iudiciū.

Ad scd⁹ sic pceditur z videtur q⁹ nō oportet an aduentū xpī credere p⁹inētia ad hūanitatē eius. Deb. xj. Oportet accedentē credere q⁹ est. z q⁹ remunerator est. aut q⁹ apl⁹us insufficiēs est. aut sufficit hec duo credere. ¶ **P.** Es. trij. Quis ē iste q⁹ venit de edom. glo. ap⁹te declarat q⁹ dā angeli donce implerēt misterium incarnationis nō cognouerūt. si nō angeli ergo multo magis nec hoīes.

¶ **P.** Nō tenetur q⁹ nisi ad qd sibi pceptum est aliq⁹ lege. sed nulla lege pceptū erat antiquis credere incarnationē seu in mediatoꝝ. q⁹ ad hoc nō tenebamur. ¶ **Cō.**

tra. Aug⁹. dicit. eadē fides mediatoꝝ que nos saluat saluabat antiquos. ¶ **P.** Peccatū originale nō remittitur nisi p fidei sacramētū. sed hoc habet virtutē a passione xpī. q⁹ eam credere oportebat. ¶ **A.** Ad hoc dōm q⁹ si cur supra pbatū est. aliqua pura creatura nō potuit satisfacere p peccatū Ade. sed oportuit satisfaciētē esse deū z hoīem. necesse etiā fuit satisfactionē ad oēs in q⁹ bus habuit efficacā puenire. hoc aut nō habuit esse nisi p fidei ipsius mediatoꝝ. vel fidei p⁹fectionē que fiebat oblationib⁹ z operib⁹ patrū vel fidei sacramētū. scz baptismū vel circūcisionē. sicut em peccatū Ade nō trahit nisi ab his q⁹ carnalit⁹ ab eo generant⁹. sic nec satisfactio xpī nisi ab his qui spūaliter ab eo regenerantur.

¶ **U**n sine fide christi explicita vel implicita nullus vnq⁹ potuit saluari. quilibet autē teneat vitare dānationē. z ideo q⁹libet tenebat fidē mediatoꝝ habere post p⁹ctm.

¶ **A.** Ad primū q⁹ obijciatur de ap⁹lo dicēdū q⁹ illa duo ponit nō quali post p⁹ctm sufficiētia. sed q⁹ si omni tēpe necessaria. q⁹ sp⁹ etiā an peccatū oportuit credere q⁹ de⁹ est ens imutabile p se. z principū cōferens alijs esse. et q⁹ est finis quo ad remunerationē beatitudinis.

¶ **A.** Ad scd⁹ q⁹ obijciatur de angelis. dicēdū q⁹ sciebāt in generali s⁹ nō q⁹ ad oēs spēales circūstantias. ¶ **A.** Ad terciū q⁹ obijciatur de lege. dōm q⁹ lege nature bñ p⁹cepta⁹ bas liberationē a malis a deo querere z expectare. z ip⁹ sa q⁹uis nō de se tñ adiuta p grām bene dicebat de mediatoꝝ post lapsum. z in nulla lege fuit salus sine auxilio gratie.

¶ **A.** Ad terciū sic pcedit z videtur q⁹ oēs tenebantur credere oēs articulos. Leuit. xij. De le⁹ p⁹so qd offerat sextariū p emūdatiōe. glo. sextari⁹ ē verissima fidei p⁹firmatio vbi si pl⁹ effundit ponit si minus deficiat. q⁹ ad emendationē p⁹cti oportz hūc plenā fidei mensurā si plenā q⁹ omniū articuloꝝ fidei.

¶ **P.** Nō est vera obediētia in aliq⁹ nisi obediat oibus pceptis. q⁹ nec vera fides nisi distincte assentiat oibus articulis. ¶ **P.** Sicut sebz charitas ad diligenda sic fides ad credēda. sed oibus est charitas necessaria oīm diligendoz. q⁹ z fides oīm credendozum.

¶ **Cō.** tra pauci sunt q⁹ sciant distincte oēs articulos numerare sed omēs alios dānare crudele est. q⁹ z. ¶ **P.** Si mō oēs credere tenent oēs articulos explicite. z an incarnationē nō oportebat difficili⁹ est lex euāgelij q⁹

Moysi. ¶ **A.** Ad hoc dicēdū est q⁹ ad necessitatē salutis nō erigūt credere oēs articulos explicite nisi in illis qui habēt alios docere. vt plari doctozes z p⁹dicatoꝝ. credere aut oēs implicite nō sufficit in habētib⁹ vsū li. ar. q⁹ nō pōt esse qn hō cōuersatus inter fideles vel sit negligens z pemptoz sue salutis. vel qn habeat explicite cognitionē de aliq⁹bus articulis z fides illuminat ad assentiēdū illis. credere aut aliq⁹s explicite aliquos implicite hoc sufficit simplicib⁹. illos aut q⁹s oportet credi explicite maxie sunt vnitas essentie z trinitas psonaz. z hoc q⁹ in noīe patris z filij. z. s. signāt se fideles z p⁹ferunt sacramēta filij de redēptore oportet credere natiuitatē passionē resurrectionē p⁹ctōz remissionē. quia ex sollēnitatib⁹ ecclesie hi ac⁹ reprēsentant filij futuz. iudiciū. alios aut sufficit credere implicite hoc mō vt p⁹ter hos habeat hō ppositū credere quicqd credit ecclesie nihil in p⁹culari discredendo z cū explicat a p⁹lati⁹ z doctozib⁹ catholicis acq⁹escendo. ¶ **A.** Ad primū q⁹ obijciatur de glo. leuit. dōm q⁹ est duplex plenitudo. scz sufficiētia z copie. p⁹ma p⁹sistit in credendo oēs articulos implicite vel explicite scdā in credēdo oēs explicite. de p⁹ma loq⁹tur glo. ¶ **A.** Ad fm q⁹ obijciatur de obediētia. dōm q⁹ nō tenet hō implere oīa pcepta nisi p loco z tēpore z tūc tenetur nullū ignorare. sicut est in p⁹posito. vel dōm q⁹ nō est sile de fide q⁹ ē cognitio quā p⁹git esse in vniuersali z p⁹culari z de obediētia q⁹ circa operationē est que respicit p⁹culare. ¶ **A.** Ad terciū q⁹ obijciatur de diligēdis. dōm q⁹ nō est sile q⁹ ad diligēda inclinat instinet⁹ nature euidēter nō sic ad credēda.

¶ **A.** Ad quartū sic pceditur z videtur q⁹ plura sint mō credēda q⁹ an. in euāgelio em in opandis multa addūtur moralia v⁹potē p⁹silia. q⁹ z in credēdis multa credita q⁹ z. ¶ **P.** Mō cre-

dūt ecclesia que angelis nō erant reuelata an xpī aduentum. sed hoīes nō tenebātur credere que angeli ignora-

bāt. q⁹ moderni plura credūt q⁹ antiq⁹. ¶ **P.** Multa pponuntur mō credēda fidelib⁹ q⁹ tunc antiq⁹s nō p⁹ponebātur sed nō p⁹ponerētur nisi essent credēda. q⁹ nūc sūt plura credēda q⁹ p⁹ri⁹.

¶ **Cō.** tra. Fides charitati p⁹porcionat nō est q⁹ augmētatus in nouo testamēto numerus diligendoz. q⁹ nec numer⁹ credēdoꝝ. ¶ **P.** Sicut ostēdit p⁹bs in fine elencoz. p⁹pter imp⁹fectionē p⁹mozū qui iuenerūt artes factū est augmentū in sciētijs. s⁹ ea q⁹ fidei sunt nō inueniūt hō sed de⁹. in quē nō cadit aliq⁹ imp⁹fectio. q⁹ nō pōt fieri augmentū in eis.

¶ **A.** Ad hoc dicēdū ē q⁹ numer⁹ credendoz pōt dupl⁹ accipi. explicite vel implicite. primo mō nō est augmētatus. scd⁹ mō est. q⁹ oīa q⁹ nunc explicite credim⁹ antiq⁹ vel explicite vel implicite credebāt. q⁹ credentes in redēptore in doctrinā redēptoris credebāt. sed q⁹ in fide antiquozū erat implicitū. x⁹p⁹s p⁹sentialiter veniens adimpleuit explicando. Et per hoc patz solutio ad obiecta. q⁹ nō ad-

dunt in euāgelij nec p⁹ponunt ab ecclesia noua: sed explicatur antiq⁹tus implicite. z illa cognoscebāt angeli i vniuersali z si nō oīa in p⁹culari z explicite.

¶ **A.** Ad hoc dicēdū ē q⁹ numer⁹ credendoz pōt dupl⁹ accipi. explicite vel implicite. primo mō nō est augmētatus. scd⁹ mō est. q⁹ oīa q⁹ nunc explicite credim⁹ antiq⁹ vel explicite vel implicite credebāt. q⁹ credentes in redēptore in doctrinā redēptoris credebāt. sed q⁹ in fide antiquozū erat implicitū. x⁹p⁹s p⁹sentialiter veniens adimpleuit explicando. Et per hoc patz solutio ad obiecta. q⁹ nō ad-

dunt in euāgelij nec p⁹ponunt ab ecclesia noua: sed explicatur antiq⁹tus implicite. z illa cognoscebāt angeli i vniuersali z si nō oīa in p⁹culari z explicite.

¶ **A.** Ad hoc dicēdū ē q⁹ numer⁹ credendoz pōt dupl⁹ accipi. explicite vel implicite. primo mō nō est augmētatus. scd⁹ mō est. q⁹ oīa q⁹ nunc explicite credim⁹ antiq⁹ vel explicite vel implicite credebāt. q⁹ credentes in redēptore in doctrinā redēptoris credebāt. sed q⁹ in fide antiquozū erat implicitū. x⁹p⁹s p⁹sentialiter veniens adimpleuit explicando. Et per hoc patz solutio ad obiecta. q⁹ nō ad-

dunt in euāgelij nec p⁹ponunt ab ecclesia noua: sed explicatur antiq⁹tus implicite. z illa cognoscebāt angeli i vniuersali z si nō oīa in p⁹culari z explicite.

¶ **A.** Ad hoc dicēdū ē q⁹ numer⁹ credendoz pōt dupl⁹ accipi. explicite vel implicite. primo mō nō est augmētatus. scd⁹ mō est. q⁹ oīa q⁹ nunc explicite credim⁹ antiq⁹ vel explicite vel implicite credebāt. q⁹ credentes in redēptore in doctrinā redēptoris credebāt. sed q⁹ in fide antiquozū erat implicitū. x⁹p⁹s p⁹sentialiter veniens adimpleuit explicando. Et per hoc patz solutio ad obiecta. q⁹ nō ad-

dunt in euāgelij nec p⁹ponunt ab ecclesia noua: sed explicatur antiq⁹tus implicite. z illa cognoscebāt angeli i vniuersali z si nō oīa in p⁹culari z explicite.

¶ **A.** Ad hoc dicēdū ē q⁹ numer⁹ credendoz pōt dupl⁹ accipi. explicite vel implicite. primo mō nō est augmētatus. scd⁹ mō est. q⁹ oīa q⁹ nunc explicite credim⁹ antiq⁹ vel explicite vel implicite credebāt. q⁹ credentes in redēptore in doctrinā redēptoris credebāt. sed q⁹ in fide antiquozū erat implicitū. x⁹p⁹s p⁹sentialiter veniens adimpleuit explicando. Et per hoc patz solutio ad obiecta. q⁹ nō ad-

dunt in euāgelij nec p⁹ponunt ab ecclesia noua: sed explicatur antiq⁹tus implicite. z illa cognoscebāt angeli i vniuersali z si nō oīa in p⁹culari z explicite.

¶ **A.** Ad hoc dicēdū ē q⁹ numer⁹ credendoz pōt dupl⁹ accipi. explicite vel implicite. primo mō nō est augmētatus. scd⁹ mō est. q⁹ oīa q⁹ nunc explicite credim⁹ antiq⁹ vel explicite vel implicite credebāt. q⁹ credentes in redēptore in doctrinā redēptoris credebāt. sed q⁹ in fide antiquozū erat implicitū. x⁹p⁹s p⁹sentialiter veniens adimpleuit explicando. Et per hoc patz solutio ad obiecta. q⁹ nō ad-

dunt in euāgelij nec p⁹ponunt ab ecclesia noua: sed explicatur antiq⁹tus implicite. z illa cognoscebāt angeli i vniuersali z si nō oīa in p⁹culari z explicite.

¶ **A.** Ad hoc dicēdū ē q⁹ numer⁹ credendoz pōt dupl⁹ accipi. explicite vel implicite. primo mō nō est augmētatus. scd⁹ mō est. q⁹ oīa q⁹ nunc explicite credim⁹ antiq⁹ vel explicite vel implicite credebāt. q⁹ credentes in redēptore in doctrinā redēptoris credebāt. sed q⁹ in fide antiquozū erat implicitū. x⁹p⁹s p⁹sentialiter veniens adimpleuit explicando. Et per hoc patz solutio ad obiecta. q⁹ nō ad-

dunt in euāgelij nec p⁹ponunt ab ecclesia noua: sed explicatur antiq⁹tus implicite. z illa cognoscebāt angeli i vniuersali z si nō oīa in p⁹culari z explicite.

¶ **A.** Ad hoc dicēdū ē q⁹ numer⁹ credendoz pōt dupl⁹ accipi. explicite vel implicite. primo mō nō est augmētatus. scd⁹ mō est. q⁹ oīa q⁹ nunc explicite credim⁹ antiq⁹ vel explicite vel implicite credebāt. q⁹ credentes in redēptore in doctrinā redēptoris credebāt. sed q⁹ in fide antiquozū erat implicitū. x⁹p⁹s p⁹sentialiter veniens adimpleuit explicando. Et per hoc patz solutio ad obiecta. q⁹ nō ad-

dunt in euāgelij nec p⁹ponunt ab ecclesia noua: sed explicatur antiq⁹tus implicite. z illa cognoscebāt angeli i vniuersali z si nō oīa in p⁹culari z explicite.

¶ **A.** Ad hoc dicēdū ē q⁹ numer⁹ credendoz pōt dupl⁹ accipi. explicite vel implicite. primo mō nō est augmētatus. scd⁹ mō est. q⁹ oīa q⁹ nunc explicite credim⁹ antiq⁹ vel explicite vel implicite credebāt. q⁹ credentes in redēptore in doctrinā redēptoris credebāt. sed q⁹ in fide antiquozū erat implicitū. x⁹p⁹s p⁹sentialiter veniens adimpleuit explicando. Et per hoc patz solutio ad obiecta. q⁹ nō ad-

de quattuor passionibus principalibus. nulla autem passio est virtus. **S.** spes non est virtus. **A.** Nulla virtus opponitur alicui bono. quia sicut dicitur in predicamentis. bonum bono non est contrarium. sicut malum malo. sed spes opponitur timori quod est bonum quod dicitur laudabile. quia donum dei. **S.** spes non est virtus. **A.** Virtus cum sit de genere honesti operantis bonum propter seipsum non habet actum mercenarium sed spes habet actum mercenarium quia respicit premium. **S.** non est virtus. **A.** Virtus est medium duarum maliciarum. sed spes est medium duarum maliciarum. scilicet presumptionis et desperationis. **S.** est virtus. **A.** Quod facit nos pervenire ad salutem est virtus. spes est virtus. **Roma. viij.** Spe salvi facti sumus ergo est virtus. **R.** dicitur quod ad virtutem tria requiruntur. scilicet obiectum perveniens ratio ordinans et modus ex parte agentis. scilicet ut sit perfecte creatus. hec autem tria in spe inveniuntur. nam obiectum eius est eterna beatitudo quod est quiddam difficile et bonum. modus autem agentis perfectionem habet quia est cum certitudine. ratio etiam spes ordinat dum homo non inaniter sperat sed ex gratia et meritis. et hec tria tangunt in diffinitione spei. modus cum dicitur certa expectatio. obiectum cum dicitur future beatitudinis. ordo rationis cum dicitur ex gratia et meritis. perveniens. unde patet quod spes est virtus. **A.** Ad primum quod in contrarium obijciatur de Boetio. dicitur quod equivoce accipitur spes ad speciem passionis et habitum. spes autem passio non est virtus. sed que est habitus per intellectum quod in fra dicitur. **A.** Ad secundum quod obijciatur quod spes opponitur timori. dicitur quod spes que est virtus non opponitur timori qui est donum. quia spes extendit se in deum ex consideratione divine largitatis. timor vero dicitur resiliens ex consideratione proprii peccati. et ita non est secundum idem resiliens timoris et ex tensionis spei. et ideo non sunt contraria sed spes passioe contraria timori qui est passio. **A.** Ad tertium quod obijciatur de actu mercenario. dicitur quod facere aliquid propter commodum temporale facit actum mercenarium. non autem facere propter remunerationem eternam que nihil aliud est quam deus. et sic non servit deo nisi propter seipsum. quia ut dicitur in libro de ecclesiis. dog. continentia non sibi sufficit ad salutem si solo amore pudicitie retinetur.

A. secundum sic proceditur et videtur quod spes non sit distincta ab alijs virtutibus. virtutes enim distinguuntur per actus. et actus per obiecta. sed obiectum spei. scilicet futura beatitudo est obiectum omnium virtutum theologicarum. ipsa non distinguitur ab eis. **S.** Virtutes theologice sunt ad ordinandum nos in deum. sed per cognitionem eius et amorem sufficienter ordinamur in ipsum. **S.** non est ponere tertium habitum virtutis theologice ab alijs duabus distinctum. **A.** Expectare dicitur quod dicitur tendere in deum. sed tamen fides quam charitas tendit in ipsum. **S.** cum non habeat differentiam actus ab eis non distinguitur. **A.** Contra. **Applius. j. Cor. xij.** connumerat eas duabus alijs. scilicet fides dei et charitati. **S.** habet ab eis esse divinum. **A.** Qui cognoscit finem et amat non tendit in illum nisi speret ipsum consequi. **S.** ad tendendum in deum requiritur alius habitus preter habitum cognitionis et amoris. **A.** Ad hoc dicitur quod habitus non distinguitur secundum materiam obiectorum sed secundum rationes formales motivas in ipsis. unde quis sit idem obiectum materialiter trium virtutum theologicarum quod est deus. tamen quia alia ratione tendit in ipsum. quia fides respicit in eo summum verum. spes autem summum arduum. charitas autem summum bonum. unde obiecta earum formaliter differunt. ideo predicte virtutes ad invicem distinguuntur. patet ergo solutio ad primum quod obiectum est in contrarium de obiecto. **A.** Ad secundum quod obijciatur de sufficienti ordine. dicitur est quod non sufficit tunc per illa duo ordinamur ad tendendum in finem ultimum. quia quantumcumque cognoscere et diligere nisi sperare ipsum persequi nunquam tenderem in ipsum. **A.** Ad tertium

quod obijciatur de tendere in deum. dicitur quod quis querit virtutem tendat in obiectum suum tamen aliter et aliter. Nam spes tendit in illud ut distans et difficile ad assequendum. et ideo est tendere proprie dicitur expectare. per quod quiddam distantia intelligitur. non autem sic aliarum virtutum.

A. Dicitur sic procedit et videtur quod spes que est virtus non sit in parte anime intellectiva. intellectiva enim abstracta a quantitate et tempore. sed potentia in qua est spes non abstracta a tempore quia considerat futura beatitudinem. **S.** non est intellectiva. **A.** In intellectiva non sunt contrarie passionibus. quia delectatio que est finis intellectus nihil est contrarium. ut dicitur philosophus. Cum ergo spes contrarietatem habeat ad timorem et desperationem non est in parte intellectiva. **A.** Ea que sunt in parte intellectiva sunt ipsius anime finis sine hoc quod concitatur corpori. sed spes non est ipsius anime finis sed cum concitatur corpori cadit ratione qua gaudium et amor. ut dicitur in libro de anima. **S.** spes non est in parte intellectiva. **A.** Ad oppositum futura beatitudo non concipitur a sensitiva. cum ergo spes que est virtus sit de futura beatitudine non est in parte sensitiva. **A.** Post mortem non remanet nisi intellectiva secundum philosophum remanet aures spes post mortem. ut patet in partibus qui erant in limbo. ergo est in intellectiva. **A.** Dicitur quod circa hoc inveniuntur diverse opiniones. quiddam enim distinguunt cupiditatem a sensibilibus. dupliciter. scilicet sensitiva respectu sensibilibus et intellectiva respectu spiritualium. et in irascibili intellectiva non sensitiva dicunt esse speciem. sed quia divisio hec neca philosophis nec a sanctis emanat. nec bonum delectabile et terribile quod dividunt affectiva sensualitatis prout dividere affectiva rationis. cum sub ratione boni rationalis quod obiectum est affectiva superioris predicte bona. scilicet utile et difficile non differant. ideo dicunt alij quod non est in nobis irascibilis et cupidibilis que sit rationalis essentialiter sed per participationem tamen. et sic irascibilis habet in se speciem. sed tamen quis possit hoc modo esse subiectum virtutis moralis que habet materiam sensibilem non tamen theologice que habet materiam omnino spirituale et potest esse sensitiva inapprehensibilis. et ideo dicitur cum alijs quod non est in parte anime intellectiva cupidibilis et irascibilis secundum proprietatem sed secundum actum similitudinem sicut enim ex parte cognitionis videmus quod ratio dicitur sensus. quia habet actum sensui similem. sic ex parte motus voluntas nonabitur nomine irascibilis et cupidibilis. quia habet actus similes. **S.** quis ratio et voluntas habeat actus nobiliores quam sensus et appetitus inferior. et sic in volutare dicitur esse spes. **A.** Ad primum quod in contrarium obijciatur de differencia temporis. dicitur quod quis intellectiva apprehensiva non concernat aliquid tempus determinate quia abstracta ab omnibus conditionibus materialibus indivisibilibus tamen affectiva intellectualis fertur in bonum quod est extra animam secundum diversas rationes differentias. **A.** Ad secundum quod obijciatur quod in intellectiva non sunt contrarie passionibus. dicitur quod nec spes que est passio in parte est intellectiva sed spes que est virtus et sic patet solutio ad tertium.

A. Quartum sic procedit et videtur quod in tempore fuerit spes in parte. dicitur in persona eius. In te do. spes. **S.** in eo fuit spes. **A.** Videtur quod etiam in angelis et beatis sit spes. est etiam in angelis certa expectatio remunerationis de ministerio in quo merentur et in angelis de stola corporis. **S.** habent speciem. **A.** Videtur quod sit etiam in demonibus et in animabus damnatis quia sicut fides est informis ita et spes. sed habet fidem informem erga speciem. **A.** Uterque videtur quod non sit in animabus et istentibus in purgatorio. quia spes non est de eo quod infallibiliter expectatur sicut solé oriri cras sed sic expectat illi qui sunt in purgatorio. **S.** non habent spes. **A.** Videtur quod nec in patribus existentibus in limbo. quia spes que differtur

affligit aiam sed in sanctis patribus q̄ erāt in limbo non erat aliq̄ afflictio. q̄ nec spes. ¶ **Q̄** dōm q̄ in spectria sunt p̄sideranda. vñ ex p̄re obiecti q̄ est ipsa beatitudo eterna q̄ dō est in cui⁹ fructu dō p̄mū essentielle p̄sistit. Scdm̄ ex p̄re mediū q̄ est gr̄a z meritū p̄ que beatitudo sperat. tertiū ex p̄re sperantis. s. status ei⁹ vt nōdū habet q̄ sperat p̄pter p̄mū z tertiū s̄l nō fuit spes i xpo nec in angelis nec in beatis. p̄pter scdm̄ nō est in demonib⁹ nec in dānatīs. q̄ nec possunt gr̄am vel meritū habere. p̄pter tria simul est in viatorib⁹ patrib⁹ in limbo z in aiabus in purgatorio. ¶ **Q̄** dō p̄mo obiectū de xpo. dōm q̄ spes sumit ibi p̄ expectatione p̄mū accidentalis de quo nō est p̄prie spes cū habeat deū p̄ obiecto. ¶ **Q̄** dō scdm̄ q̄ obiectur de angelis z aiabus sanctis. dōm q̄ illud q̄ sperat nō est p̄ p̄mū subalis. z iō nō est i eis p̄prie spes. ¶ **Q̄** dō tertiū q̄ obiectur de dānatīs z demonibus. dōm q̄ nō est s̄l de fide z spe. q̄ fides informis nō facit tēdere in creditū sicut in rē p̄sequendā. sicut facit spes tēdere in ipm̄ speratū. q̄uis etiā in demonib⁹ nō sit fides informis q̄ est habitus infusus. ¶ **Q̄** dō quartū de existentib⁹ in purgatorio. dōm q̄ illi q̄ sunt in purgatorio. z illi q̄ erant in limbo habent spes. q̄ spes non euacuat nisi p̄ habitū p̄trariū vel p̄pter habitū beatitudinis. ¶ **Q̄** dō q̄ obiectur de certitudine. dōm q̄ hoc ē ratione status. q̄ nō possunt ampli⁹ demereri. z tñ nō euacuat spem q̄ nō pueniunt ad rē speratā. ¶ **Q̄** dō quintū vero q̄ obiectur q̄ affligebatur sancti p̄fēs. dōm q̄ certitudo spei i eis deficere nō poterat. vñ delectatio q̄ causatur ex certitudine abforbebat oēs afflictiones que ex dilacione affligere possunt. vel dōm q̄ nō poterat affligi. q̄ nō erant capaces afflictionis.

Spes nō nisi bonarū. **Cōtra.** Spes est de liberatione a malo. **R̄.** liberatio a malo bona est. Rerum ad se p̄tinentium. **Cōtra.** Luc. vlti. Nos sperabamus q̄ ipse esset redempturus israel. ¶ **Q̄** dō dicitur aut oritas de nemine desperādū ē. **R̄.** spes accipit dupliciter p̄prie z sic de re ad p̄p̄iam beatitudinē p̄tinentē. vel cōiter z sic est de cūctibus aliorum.

DI. XXVII
Q̄m aut xps zc. hic
p̄mo queritur verū charitas sit virt⁹ z videtur q̄ nō. finis em̄ virtutis nō est virtus sicut felicitas fm̄ p̄m. vel beatitudo fm̄ sanctos. sed charitas est finis virtutū. q̄ p̄ceptozum que dantur de operib⁹ virtutū vt dicitur. j. ad Th. j. Finis p̄cepti est charitas. ergo nō est virt⁹. ¶ **Q̄** dō id q̄ natura p̄ se sufficit nō oportet p̄ virtutē aliquāz eleuari. sed diligere deū p̄ se z sup̄ omnia potest creatura rationalis p̄ se. q̄ innata est sibi notio verī z amor boni. ergo nō oportet q̄ p̄ virtutem aliquāz eleuetur. ¶ **Q̄** dō Virtus est circa bonū z difficile sed amare nō est difficile. dicit em̄ Aug⁹. in lib. confes. q̄ nihil dulci⁹ q̄ amari z amare. ergo circa actū amandi nulla est virtus. ¶ **Q̄** dō oppositū nihil expellit peccatū nisi virtus. hoc aut maxime facit charitas que operit vniuersa delicta. vt dicitur. Prover. x. ergo zc. ¶ **Q̄** dō est maxime meritorizū z maxime virtuosum opus charitatis maxime est meritorizū. ergo maxime virtuosum. ¶ **Q̄** dō hoc dicendū est q̄ virtus est dispositio p̄fecta ad optimū. charitas aut est maxima dispositio. q̄ p̄p̄inquisima p̄fecta ad optimū. respicit em̄ finē. i. deū sub ratione finis. virtutes aut cardinales sunt de his que sunt ad finē. relique aut due theologicę q̄uis sint

de fine tñ nō sub ratione finis. ideo charitas maxime est virtus. ¶ **Q̄** dō illud q̄ in p̄trariū obiectur q̄ charitas est finis. dicendū q̄ finis dicitur nō quia ipse sit finis vltimus virtutū. sed q̄ fini vltimo p̄p̄inquisior est. est em̄ id quo omnes alie virtutes in finē vltimū ordīnantur. ¶ **Q̄** dō scdm̄ q̄ obiectur de natura. dōm. q̄ q̄s uis naturalis amor z desiderizū sumi boni insit nobis. put p̄cipabile est fm̄ gradū naturalis facultatis non tñ. put est p̄cipabile supra statum facultatis nature. z ideo ad hoc natura p̄ se nō sufficit. ¶ **Q̄** dō tertiū q̄ obiectur de difficili dicendū q̄ difficultas virtutis nō sp̄ attenditur in labore opis sed in excessu naturalis possibilitatis. q̄ potētia naturalis sine habitu non pot̄ in effectū p̄p̄ium virtutis.

H scdm̄ sic p̄ceditur z videtur q̄ non sit vna virtus. charitas enī est de fine z de his que sunt ad finē. sed diuerse sunt virtutes d̄ vtriusq̄ sic enim differunt virtus cardinalis z theologicę. q̄ charitas nō est vna virtus. ¶ **Q̄** dō Charitas habet duo obiecta. duos actus. duos modos. duo p̄cepta. virtutes aut distinguuntur p̄ actus z obiecta. ergo nō est vna virtus. ¶ **Q̄** dō Quod est forma virtutū multiplicatur fm̄ multiplicationē virtutū. sed charitas ē forma virtutū. ergo multiplicat fm̄ virtutes. ¶ **Q̄** dō oppositū. q̄ color nō videtur nisi p̄ lucē. eadē est in specie visio lucis z coloris. ergo a s̄l q̄ bonū creatū nō diligit ex charitate nisi p̄pter increatū. eadē ē dilectio vtriusq̄. ¶ **Q̄** dō In omni genere mot⁹ primus motor est vn⁹ in genere virtutū. primus motor est charitas. q̄ mouet oēs alias ad suū finem. ergo charitas est vna. ¶ **Q̄** dō Iuxta hoc querit verū charitas possit esse informis. ¶ **Q̄** dō dicendū q̄ habitus nō distinguuntur penes distinctionē obiectozū materialē sed formalem. que attenditur fm̄ p̄p̄iam rationē obiecti. Propria aut ratio obiecti amoris est bonū. q̄ quidē de eo q̄ est ad finē dicit ex ipso ordine ad finē de fine xpo p̄ncipalr. z sic finis z q̄ est ad finē nō habent formale differentia in ratione boni. cū finis sit ratio bonitatis eius q̄ est ad finē. z ideo virt⁹ charitatis nō distinguit penes duo obiecta que sūt deus z primus cū alterū sit sicut finis. alterū sicut q̄ est ad finē. ¶ **Q̄** dō p̄mū q̄ dicendū q̄ nihil p̄hibet aliquā differentia esse formale respectu alicui⁹ potētie vlt̄ habitus z materialē respectu alteri⁹ sicut odorabile z auditibile differunt formaliter in respectu ad sensum p̄p̄ium. sed materialiter in respectu ad sensum cōmūnem vel imaginariū. z s̄l finis. z q̄ est ad finē. differunt etiā formaliter in respectu ad virtutē que ad actū ordīnatur cū nō eadē ratione cadat sub actu nostro finis et quod est ad finē. differunt autē formaliter in respectu ad charitatē ratione iā dicta q̄ ordinatur ad finē. ¶ **Q̄** dō scdm̄ q̄ obiectur de diuersitate obiectozū z actū. dicendū q̄ diuersitas obiectozū quozūlibet sufficit ad diuersitatē actū fm̄ numerū z modozū z p̄ceptozū sicut alius est actus z modus videndi z rē distantē z p̄p̄inquis sed nō sufficit ad diuersitatē actuum z habituum. fm̄ spēm nisi sit diuersitas obiectozū fm̄ speciem que nō est in p̄posito. q̄ bonū creatum nō nisi sub ratione boni increati dirigitur. ¶ **Q̄** dō tertiū dicendū q̄ obiectio illa p̄cedit de forma intrinseca que intrat essentia rei sicut charitas nō est forma virtutū. sed est quasi forma extrinseca inquātū id q̄ charitas circa actū virtutis ponit. scz relatio in finem vltimū est formale respectu actus virtutis. z inde est q̄ charitas dicitur finis aliorum virtutū. z etiā motor inquātū aduocat alias virtutes in suū finē. ¶ **Q̄** dō vltimū dicendū q̄ sicut gratia q̄libet peccatum opponitur ratione cē gratiā. q̄

dat cuilibet virtuti ita et charitati ratione relationis actuum virtutum in fine cum quolibet peccatum auertat a fine ultimo. et ideo per omnia peccata per que amittitur gratia que est forma virtutum per eadem amittitur charitas. non autem tollitur gratia nisi per peccatum mortale. et ideo non potest tolli gratia et charitas remanere. et propterea non potest charitas esse informis.

Ad tertium sic proceditur et videtur quod dilectio qua deus diligimus modum habet. finem enim Augustinus. Quanto enim plus aliquid habeat de modo specie et ordine tanto melius est. charitas vero optima est inter cetera dona dei. ergo plus habet de modo.

S. Omne creatum consistit in modo. quia omnia in numero et mensura disposuit deus. Sap. xi. Charitas quod creatum est. ergo consistit in modo. **S.** Omnis actus immoderatus est vitiosus. actus charitatis non est vitiosus. ergo non est immoderatus. ergo habet modum.

Ad oppositum. **Beatus Bernardus** de diligendo deum. causa diligendi ipsum deum ipse deus est. modus sine modo diligere. ergo dilectio dei non habet modum. **S.** Dilectio mensuranda est ad diligibile. sed diuina bonitas est immensa. ergo dilectio ipsa non habet modum.

Ad hoc dicendum est quod aliquis actus tripliciter dicitur habere modum aut finem limitationem essentie. aut finem determinationem debere circumstantie. aut finem proportionem medij inter superfluum et diminutum. primo modo omnis actus creatus habet modum. secundum modo omnis actus virtuosus quod est ex debitis circumstantiis commensuratus. Tercio modo actus virtutum cardinalium. actus vero virtutum theologicarum sicut charitatis duplex est. unus est exterior in effectu et hic etiam habet modum. quia potest se nimis affligere exterius in seruitio dei. alter interior in affectu hic non. quia mensura actus per rationem obiecti mouente que infinita est. et ideo non potest homo deum nimis diligere.

Ad illud ergo quod obijciatur in contrarium de Augustino. dicendum quod auctoritas intelligenda est secundum primum modum. et sic actus charitatis habet modum cum sit quid creatum et sic apparet solutio ad secundum. **A**d tertium quod obijciatur de actu vitioso. dicendum quod quantumcumque deus diligatur. actus non erit immoderatus. quia non excedit proportionem sui obiecti. **A**d reliqua duo argumenta dicendum quod procedunt secundum tertium modum secundum quem actus charitatis non dicitur habere mensuram.

Ad quartum sic proceditur et videtur quod iste modus qui est in precepto possit impleri in via. quia Hieronymus dicit. Qui dicit deum aliquid impossibile precepisse anathema sit. Sed hoc de precepto omnibus in statu vite existentibus. ergo hoc potest fieri a viatoribus. **S.** Magis necessarium est ad salutem preceptum charitatis quam aliarum virtutum. sed ista possunt et debent in via impleri. ergo illud multo magis.

S. Omne preceptum ligat sed non in statu patrie. quia ibi non est necessarium legem dari. ergo in statu vite sed non nisi adimpletum. ergo in via potest impleri. **Contra.** Augustinus. cum in est aliquid carnalis concupiscentie non ex tota anima diligitur deus. sed hoc semper est in via. ergo non potest in via preceptum impleri.

S. Nemo potest in via simul ad multa cor suum conuertere. sed necesse est ad multa preter deum cor in via pervertere. ergo non potest in deum totaliter conuertere. **A**d hoc dicendum est quod totum perfectum dicitur cui nihil deest. hoc autem potest esse dupliciter. aut eorum que debet aut eorum que potest habere. Prima est totalitas perfectionis vite. Secunda patrie illo precepto. secunda iudicium finis vite. Prima vero precipitur viatori non secunda. de prima totalitate est omnia in deum ordinare habitum non semper actu. de secunda actu quia perfectio virtutis consistit in habitu que est perfectio

viatoris sed perfectio felicitatis in actu que est perfectio contemplantis. secunda perfectio excludit omnem affectum alienum. et hoc non potest esse in via nisi per privilegium speciale. ut fortiter in virgine fuit. et in rapto apostoli Pauli. prima autem excludit omnem affectum contrarium. et sic potest impleri in via.

Ad primum ergo quod obijciatur in contrarium de Hieronymo. dicendum quod in precepto diuino continetur aliquid sicut dicitur recte preceptum vel prohibendum. et hoc potest impleri in via. et nisi si impleatur est peccatum mortale. aliquid vero continetur sicut quod notificatur per legem esse bonum vel malum ut homo sciat in quid debet tendere. et huiusmodi ommissio non facit peccatum mortale sed veniale. dicitur glossa. Roma. vii. De hoc precepto. non concupisces quod prohibetur delectatio et sensus. Non autem primus qui tamen per hoc ostenditur esse malus. quis in via vitari non possit et similiter dicendum est in proposito.

Ad secundum quod obijciatur de actibus aliarum virtutum. dicendum quod non est simile. quia actus aliarum virtutum non sunt de substantia beatitudinis que est omnium virtutum finis sicut actus charitatis propter quod habet modum solalem qui cooperit ei. ut est patrie. et ut est vite. **A**d tertium quod obijciatur de precepto legis. dicendum quod modus patrie potius ponitur ibi per documentum fidei quam per preceptum legis. et ideo non sequitur quod in via possit impleri.

Ad reliqua duo patet solutio ex his que dicta sunt.

De relictis duo patet solutio ex his que dicta sunt.

Propter duo delicta. Contra unius habitus unum est obiectum. unum est obiectum principale et formaliter. id est deus. sed plura materialiter. dicitur animam suam. loquitur de odio effectus non affectus.

Iti sunt duo modi. Contra unius actus debet esse unum modum. primum. verum est secundum idem. sed modus ille ex toto corde est ex parte diligentis. ille vero propter se modus est ex parte diligibilis.

DI. XXVIII

De queri potest utrum

De primo queritur utrum angeli sunt diligendi ex charitate. et videtur quod non secundum Augustinum. Charitas est illarum rerum que societate quadam nobis referuntur in deum. sed angeli non habent societatem nobiscum. quia non est deus conuersario cum hominibus.

Dauid. ij. ergo charitas non est respectu illorum. **S.** Charitas est amicitia quedam sed nimia distantia status amicitiam soluit. ut dicitur in ix. **Ecce.** Cum ergo maxima distantia sit inter nos et angelos secundum statum videtur quod inter nos et eos charitas esse non possit.

S. Angeli non sunt iuxta nos. quia superiores. nec infra nos. quia sunt incorporei. nec nos ipsi. quia a nobis natura et persona distincti. nec supra nos in ordine diligendorum. quia non sunt deus. nec deo in persona uniti. ergo non sunt in numero diligendorum ex charitate.

Contra. Magister ait nomine proximi intelliguntur angeli. ergo sunt ex charitate diligendi. **S.** Charitas diuina est exemplar et regula charitatis nostre. sed deus ex charitate diligit angelos. ergo et nos debemus.

S. dicendum quod amor amicitie non potest esse nisi eorum qui eandem vitam participant. unde non dicitur homo amicus esse bruto seu insensibili creature. cum ergo charitas sit quedam amicitia. ut dicitur. i. Johan. i. Si autem in luce ambulamus sicut et ipse in luce est societatem habemus ad inuicem. non potest esse nisi eandem vitam participantium. quia autem angeli non participant nobiscum in vita naturali eadem secundum spiritum tamen participant in vita spirituali que est per gratiam. et in hac participant ad inuicem et cum

deo. ideo fm hac vitam potest esse charitatis amicitia inter nos angelos et deū. **A**d pñm qd obijcit in ptra rium dñm qd quis quo ad picipationē vite naturalis nō habeant nobiscū societate habent tñ quo ad picipationē vite spūalis. s. gfe in pñi et glorie in futuro. **A**d scdm dñm qd distantia status soluit amicitia secularē q in conuersatione vite exterioris cōsistit. nō aut amicitiaz charitatis que pñsistit in cōuersatione cum deo. **A**d tertium dñm qd angeli iuxta nos sunt in genere et picipatione gfe et glorie cum eam a deo recipiāt sicut et nos qñ/ uis sint supiores dignitate nature et status.

Ad scdm sic pcedit. et videt qd demones diligēdi sunt ex charitate. **¶** cui. xix. Diliges primū tuū sicut teipm glo. primū nō pñqrate san/ guinis intelligendū est. sed societate rōnis s. demones et damnati sunt nobis. primi societate rōnis ergo a nobis ex charitate sunt diligendi. **¶** **¶** Mali homines ppter bonā naturā sunt ex charitate diligēdi. sed vt dicit **¶** Dgo. iij. ca. de di. no. in demonibz est natura bona. qz bona naturalia p pñm non amiserāt. ergo sunt diligendi ex charitate. **¶** **¶** Omnis creatura rōnalis que est nobis ad optimēdū beatitudinē vtilis est ex charitate diligēda sed demones nobis ad exercitiū dāti tales sunt. ergo sunt ex charitate diligēdi. **¶** Contra vt dicit **¶** Aug. Qui diligit primū. vel qui iustus est vt iustus sit diligere debet sed demon talis non est nec esse pōt. ergo nō est ex charitate diligendū. **¶** **¶** **¶** ix. et hī. di. cit pñs. qd amicitia dissoluēda est ad eos qui sunt infames ppter maliciā habundantē cum ergo demones marie habūdēt in malicia qz in ea obstinati sunt multo fortius ad eos nō est habenda amicitia. **¶** **¶** **¶** dñm qd ratio diligēdi ex charitate hominē vel angelū est participatio summi boni brificantis fm **¶** Aug. qz id charitas habz p obiecto. hec autē picipatio in quibusdā iam reducta est ad actū vt in beatis in quibusdā est habitu sed nō dñū actu. vt i iustis viatoribz. in quibusdāz nec actu nec habitu s. potētia sola. vt i mal' viatoribz in quibusdā nullo modo reducibilis est ad actū. vt in demonibz et dānatis. primi ergo sunt maxime ex charitate diligēdi. secūdi/ dñm qz illi. tertij minus qz secūdi. quarti nullo modo ex charitate sunt diligēdi qñs amore que includit charitas inquantū dei creature possunt diligere nō ita qd charitas ferat directe ad ipos sed ad eū cuius sunt creature et sic amore concupiscētie non tñ amore beniuolentie vel amicitie diligēdi sunt. **¶** **¶** Ad quod primo obijcit de glo. dñm qd rationis societate intelligit non tñ in nature silitudine sed in pñe vel possibiliter participatio nis diuine. **¶** **¶** Ad scdm quod obijcit de malis hominibus. dñm qd nō est simile qz in illis est capacitas imāginis reducibilis ad actū sed in demonibz et damnatis non. **¶** **¶** Ad tertij quod obijcit de vtilitate dñm qd per se et ex intentione pñia demones a beatitudine impediūt sed per accidēs solū et ex alterius ordinatione pñiūt.

Ad tertij sic pcedit. et videt qd creature irrōnales sunt diligende ex charitate. omne enim diligere meritoriuū est ex charitate sed diligere temporalia ad seruiciū deo est meritoriuū. ergo est ex charitate. **¶** **¶** Circa idem habet esse virtus et vitium sed amor libidinosus habet esse circa irrōnabilia. ergo et circa eadē habet esse charitas. **¶** **¶** Videtur qd frutes diligende sunt ex charitate ppter qd vñqzqz et illud magis sed amicitia charitatis diligit amicu ppter honestū. ergo diligit magis honestū seu virtutem. **¶** **¶** Contra charitas est virtus theologica. ergo habz beatitudinē que est vltimū omnijū virtutū finis p obiecto sed creature irrōnales nō sunt capaces beatitudinis qñ nō

sunt ex charitate diligēde. **¶** **¶** Charitas includit in se beniuolentiā sed beniuolētia non pōt esse ad irrōnabilia. vt dicit in. viij. et hī. ergo nec charitas. **¶** **¶** dñm qd aliquid diligit ex charitate dupl'r. vel dilectōe amicitie in qua cōsistit principalis actus charitatis et sic nō diligit irrōnales creature vel virtutes qz ad eas nō habet amicitia. vt dilectōe concupiscētie que includit in actu charitatis qz diligere aliqū est velle ei bonum et sic diligit ea bona que possunt alteri cōcupisci. vñ cum irrōnales creature et virtutes possint ab aliquo sibi et alijs concupisci vt eoz bona et ad beatitudinē pmouētia. iō sic possunt diligi ex charitate nō tñ impante s. eliciēte motū predictū. qz charitas elicit actū dilectōnis nō tñ ad ea ad que est principaliter. sed etiā ad alia que in illa ordinant. **¶** **¶** Ad qd ergo obijcit in cōtrariū de merito. dñm qd bñi actus ex charitate est non tñ que terminetur in ipm tpale vt obiectū sed in deum vel primum. in ipm vñ vt materiā circa quā versat dilectio. **¶** **¶** Ad scdm qd obijcit qd virtus et vitium habent esse circa idem. dñm qd verū est circa idem subiectū nō tñ circa idem obiectū vel dicendū qd nō est necesse si aliqua virtus habeat esse circa tpalia qd charitas sed aliqua alia sicut liberalitas vel alia bñi. **¶** **¶** Ad tertij qd obijcit qd ppter vñqzqz et. dñm qd ppositio illa habet veritatē in illis que fm eandem rationē dicunt. non autē eodē rōne diligit homo et virtus. vñ de ratio nō sequit.

Ad quartū sic pcedit. et videt qd homo nō debeat seipm diligere ex charitate. qz charitas min' qz inter duos esse nō pōt. vt dicit **¶** Greg. ergo non pōt esse alicui' ad seipm. **¶** **¶** Nihil vitupabile est ex charitate sed amare seipm est vitupabile vñ. ij. ad **¶** Thī. iij. Erunt hoies seipos amantes. ex charitate. ergo homo seipm nō diligit. **¶** **¶** Videt qd nec corpus nostrū. nihil enī qd nō est in deū ordinabile p frui/ tionem est ex charitate diligibile corpus autē nostrū est bñi. qz nō est capax diuine fructōis. ergo nō est ex charitate diligendū vel diligibile. **¶** **¶** Contra homo debet diligere primū sicut seipm. sed primum debet diligere ex charitate. ergo et se. **¶** **¶** In numero diligēdoz ex charitate fm **¶** Aug. vñm membrorū est illud qd nos sum' aliqd qd infra nos est. s. corpus nostrū. ergo nos et corpus nostra debem' diligere ex charitate. **¶** **¶** dñm qd in amicitia forma diligēdi amicu accipit exēplariter ex forma diligēdi seipm. Nam amicus est alter ipe vt dicit pñs. Simil'r in amicitia spūali que est charitas. vñ air diliges primū sicut teipm ex hoc ergo patz qd charitas primo reflectit in diligēdū pñū subiectū. et postmodū ad diligendū primū. **¶** **¶** Ad illud ergo quod obijcit de **¶** Greg. dñm qd gregori' dicere intēdit quod non potest esse charitas ad seipm solum non qd non possit esse ad seipm. **¶** **¶** Ad secundū quod obijcit de amore sui dicendū qd amor sui ad exteriorē hominē reprehensibilis est vt diligat in eo vitium non natura vt in bonis corpis finis voluntatis constituat. sed quo ad interiorē laudabilis est. **¶** **¶** Ad tertij quod obijcit de corpore dñm qd quis non sit ordinabile p se immediate in deū. tñ ordinabile est p animā mediate et sic est beatificabile. et sic etiam diligibile.

Nemo vnquā carnē suam. **¶** **¶** Cōtra aliqui se interficiūt. **¶** **¶** Rñsio hoc nō cōtingit ex odio carnis sed rōne alicui' accidentis inquantū. s. vel retardat a vita meliori vel inquantūz detinet in statu aliquo odibili. **¶** **¶** Dicitur hic questio. videtur qd dilectio angelorum et beate virginis et chasti fm qd homo non contineatur in

dilectioe primi s; i dilectioe dei q; sup nos sunt. **R**atio deus est supra nos quasi influens nobis vitam spirituale que est p gram seu gliaz sic aut neq angelus neq virgo neq xps fm q homo supra nos sunt q; eius est beatificare z gram dare cuius est nos creare vt dicit z ideo sunt diligendi sicut simul nobiscu picipantes a deo vita eter namz in hoc sunt iuxta nos q;uis sint supra nos in hoc quod plenius picipant.

DI.

XXIX

Quest predictaz. **H**ic

primo querit. z videt q charitas ordine no habeat. **B**ern. eni dicit. Amor nescit gradu. dignitate no pderat. in omi autem ordine est gradus. q nescit ordine. **U**bi est ordo ibi est proportio sed inter diligibile creatu z increatu non est proportio. q nec ordo. **I**lle ordo aut attendit fm habitum aut fm actum. si fm actum. q charitas dormientis no est ordinata. si fm habitum q charitas no est vnus habitus. q; ordo no est in re vna. **A**d oppositu vbi vnus ppter alteru ibi ordo sed charitas diligit aliquid ppter alteru sicut omnia ppter deu. ergo charitas habet ordinem. **A**ctus virtutu variant fm exigentia obiectoz s; obiectu charitatis qd est bonu ordine habet cum qda sit melius altero. ergo zc. **Q**uod dicitur qd ab eodem actus specie recipit z mensura. sicut ab eodem habet res esse specifice z mensuratu. cu ergo actus charitatis specie recipiat ab obiecto charitatis qd est bonu ab eodem recipit et sui mensura. vno fm differentia boni in diligibilibus oportet qd sit ordo z differentia charitatis. z ideo q; no omnia diligibilia equaliter picipant bonu no sunt equaliter diligenda. **A**d illud qd obicit de bern. ddm gradus in dilectioe dupl ppter attendi. vno mo p comparatoz diligibilis ad diligibile sic amor habet gradu. alio mo per comparatione diligentis ad diligibile. z sic dicitur amor gradu nescire ppter fiducia qua amicus pcepit de amico non impediens excellentia gradus. **A**d illud de proportioe ddm est. qd proportio pot esse dupl. aut ppter id est habitudo fm comensuratione quantitat. aut coter quelibz habitudo primo modo no requirit proportio nem semp sed scdo modo. z sic est proportio inter deum z creatura q;uis no pmo modo. **A**d illud qd obicit de actu et de habitu. ddm q ordo ille act est vt suscipietis scz materialiter sed habitus vt ageris. i. effectiue. ordo vero bn pot radicari in vno vt in ca in altero vt subo.

Ad scdm sic pcedit. z videt q ordo charitatis no sit attendend fm affectu sed fm effectuz sic se habet fides ad credenda sic charitas ad diligenda. sed fides eo qd p eadem rone pmeritatur credit quecuq; credit eqaliter credit oia. ergo a fili charitas eo qd p eandem rone diligit quecuq; diligit equaliter diligit omnia. ergo no habet ordinem fm affectu. **D**iligere affectu. hoc est velle et bonu sed omibz vult charitas idem bonu. i. deu. ergo omis equali affectu diligit. **O**rdio charitatis est in pcepto. sed pcepta no obligant quantum ad affectu q; dum exhibea vniciq; qd de beo et si sine affectioe facia no su reus pcepti. ergo ordo charitatis no attendit fm affectu. **C**etera. i. **J**ob. iij. **F**ilioli no diligam verbo vel lingua sed ope z veritate. q charitas ha ordinat z opus z affectu. **P**robatio dilectionis est exhibitio opis. vt dicit **B**reg. ergo no tm ad ordinem dilectionis pntet motus dilectionis interior. s; etiam motus exterior. q ordo charitatis pntet ad affectum z effectum. **Q**uod dicitur q in affectu ordo pot esse dupl. vno modo fm quantitate boni qd desiderat altui z sic in affectu charitatis no est ordo. q; omibz vnu

bonu optat. alio modo fm intentione actus z sic ordo charitatis attendend est z quantum ad affectu z effectum equaliter oibz paribz. **E**t ro est q effectus exterior no pntet ad charitate nisi in quantum ex affectu pcedit in quo primo est charitatis actus. vnde cum charitas ordinata picipat oportet qd ordo in affectu obseruet. z ex affectu in effectum pdeat ita qd ei qui plus ex affectu diligit magis in effectum impendat omibz paribz. s; q; q; illi qui magis diligunt ex affectu nris auxilio no indigent. ideo magis puidend est minus dilectis indigentibz. **A**d qd ergo primo obicit de fide ddm q no est sile q; ratio credendi no est veritas prima fm se accepta sed vt annu ciata. sub equali vero certitudine in omibz articulis est annu ciata. bonitas vero prima no equaliter est ab omibz diligendis picipata. **A**d scdm obiectu qd oibz vult charitas idem bonu. ddm q q;uis velit bonu idem fm sbam omibz no tm eadem intentione affectu. **A**d tertiu qd obicit de pcepto. ddm q ille qui impendit qd debet ali cui sine affectu q;uis no sit reus pcepti qd est de actu iusticie est tm reus pcepti qd est de actu charitatis. vno ad **R**o. j. **R**eputat in vitiu sine affectioe esse qd intelligendu est de affectu voluntatis no sensualitatis.

Ad tertiu sic pcedit. z videt q ex charitate ho mo debeat magis diligere extraneos q; ppin quos. charitas em fundamentu habet honestum sed maior honestas inuenit q; q; in extraneis q; ppinquis. q; magis diligendi sunt ex charitate. **E**ffectus m det affectui sed in aliquibz. i. collatione beneficiorz ecclesiasticorz debem maior effectus amoris ostendere ad bonos extraneos q; ad ppinquos malos. q; magis diligendi sunt ex affectu extranei q; ppinqui. **A**ug. **B**oni extranei malis filiis pponendi sunt. q; magis diligendi. **C**ontra ad gal. ope mur bonu ad oes marie ar ad domesticos fidei. q; ppinqui pferendi sunt extraneis. **P**. i. ad **T**i. iij. **Q**ui suoz z maxime domesticorz cura no habet fide negauit z e infideli deterior. q; magis habenda est cura ppinquor q; aliorz. **Q**uod dicitur q in amore duo sunt pderada. vnu est approbatio qua amas approbat amatu z coplacet sibi in eo. aliud est desideriu quo alius quis optat bonu amato in amore beniuolentie. primus debet amato rone bonitatis sed fm rone ppinquitatis q; desideriu est reru ad nos pertinentiu. quanto aut p; ppinquiores sunt nobis tanto magis eoz bona ad nos pertinent. sic ergo quantum ad pmiu semp meliores diligendi sunt. vt scz magis approbent sed quantum ad fm ppin quiores vt eis vehementiori affectu bona desiderem z sic etia in effectum amicitie debet esse ordo. fm vero effectum qui est ad salute siue anime siue corpis necessariu requiritur ordo ex debito non tamen ex parte aliorz effectuum. si tamen sicut beneficia priuata requirit de congruo si publicu non sit. q; in huiusmodi beneficiis collatione debet respici communis utilitas non coniunctio psonalis z magis in ecclesiasticis q; in civilibus. **A**d er go obicit q fundamentu charitatis est honestas. ddm est q extranei in quantum cōcant nobiscum in operibz honestis sic magis sunt diligendi. in quantum vero in origine nature ppinquiores z penes magis no in quantum mali sed ad hoc vt sint boni. **A**d ddm q ratio pbat meliores magis diligi amore approbante et no bonum alijs desiderante. **A**d scdm quod obicit de collatione beneficiorz ddm q ordo beneficiorz ecclesiasticorz no tm attendit penes ordinem charitatis ad pmiu huc vt illu s; pot ad tota ecclesiam z ad christu scz fm ordinem ecclesiastice utilitatis. **A**d tertiu qd obicit de **A**ug. ddm q hoc intelligit in collatione ecclesiasticorz beneficiorz no tpaliu q; illa respiciunt utilitate eccie bec necessitate nature vt plone.

Ad quartū sic pceditur et videtur quod oēs teneant habere charitatē pfectā. i. Jo. ij. Si xpūs p nobis aiām posuit et nos debem⁹ p fratrib⁹ aiās ponere. hec autē pfectio charitatis est. qz maiore charitatē nemo habet qz vt aiām suā ponat qz p amicis. i. qz tenemur oēs pfectam charitatē habere. ¶ **S.** Grego. in via dei nō pcedi regredi est. sed oēs tenentur nō regredi. qz tenentur ad pfectionē tendere. ¶ **Q**uilibet magis tenet diligere primū qz corpus ppiū. sed ponere vitā corpalem p fratrib⁹ est pfecte charitatis. qz tenet quilibet habere pfectā charitatē. ¶ **C**ontra. Sufficit ad salutē habere charitatē ergo nō est necesse hēre pfectā charitatē. ¶ **S.** Perfectio nō ē possibilis ad dīctio. charitas in via semp pōt augeri. qz nūqz pōt pfici. ¶ **P.** dōm qz duplex est pfectio charitatis vic. vna est fm intēsiōe vt. i. pfecte diligit. alia fm obiecta vlt opēra vt pfecta faciat vnaqueqz hāz aut pfectionū dupliciter attendit in charitate. vno mō quātū ad esse inquantū est pfecta in spē sua. et ad hanc oēs tenent. qz sine hac nō pōt esse charitas. Alia est pfectio quātū ad bñ esse. et in hac pfectiōe fm aliqz distinguēdū est. qz ad pfectiōnē qz est p intēsiōnē tenetur qz tēdere qz ut nō teneatur eā habere. s. ad pfectionē qz est fm obiecta seu opā nō tenetur simpliciter qz nec tendere nec eā habere. s. tenet eā nō ptemere nec ptra eam se firmare. sed tñ tenet in casu ad aliqua opā pfectiōis opib⁹ siliā. ¶ **A**d illud qd primo obijctur de Jo. dōm qz ponere aiām p fratrib⁹ qñqz ē de necessitate salutis sic cū cura fratrū est nobis cōmissa. vel qñ ex nobis nō pōt alr vitari qñ primos scandalizemus qz morē sustinendo. et sic loquit⁹ Job. Quis vero est de pfectione charitatis sicut cū qz spon⁹ te se offert ad mortis periculū p salutē primorū. et sic loquitur dñs in euāgelio. ¶ **A**d scdm qd obijctur de Grego. dōm qz ad pfectionē pñe tenemur tēdere. nec ex hoc sequitur qz teneamur eā in pñenti hēre sed laborare vt in futuro habeam⁹. fm alios tñ tenemur tendere ad pfectionē charitatis quātū ad bene esse fm intēsiōnē nō fm opā. ¶ **A**d tertiū qd obijctur de corpēno. dōm qz mori p fratre dupl⁹ cōtingit. aut p salutē eius et utilitate et hoc est pfectionis. aut p necessitate qz alie nō pōt fieri et hoc est necessitatis.

Ultorū charitas inor

dinata est. Charitatē hic large p quacūqz dilectione hic ponit. Qui si boni sint malis filiis pponēdi sunt. Nō in illis qz ad naturalē cōtationē pñent sicut ē hereditatis diuisio et educatio et bñmōi. ¶ **DI. XXX**

Inqueri solet. Hic

primo queritur vtrū teneatur oēs ad diligendū inimicos. et videtur qd nō. luc. vij. Diligite inimicos vestros. dicit glo. hoc pfectoz est. sed ad ea que sunt pfectoz. nō oēs tenentur ergo ad dilectionem inimicorū non omnes tenentur. ¶ **S.** Mar. xij. Accipies iesus panes. dicit glo. non alia qz qz scripta erat p dīcat. s. legē et pphetas grauiā eē demonstrat. sed in ve. le. nō tenebant hoies ad diligendū inimicos. Math. v. dictū est antiqz. diliges amicum tuū et odio habebis inimicū tuū. qz nec mō tenemur ad dilectionē inimicorū. ¶ **S.** Charitas facit voluntatē hois voluntati diuine pformē. sed de⁹ odit aliqz. sicut dicit malach. i. Esau odio habui. qz licet odio aliqz hēre et sic inimicos. ¶ **C**ontra. luc. vij. Diligite inimicos vestros. glo. nō sufficit nō odisse s. qd supra naturā ē pceptū diligere. qz ad hoc tenemur. ¶ **S.** Tenemur di-

ligere primū ex pcepto dei. s. noie. primū intelligit oīs hō. vt dicit Aug⁹. in li. de. x. cor. ergo et c. ¶ **P.** dōm qz affect⁹ dilectiōis est duplex. pñus innocētie. scdm bñfī cētie. pmo affectu tenemur diligere oēs inimicos ne optemus eis mala. inquantū mala sunt. i. p se. sed nō ala in qz tñ eis expēdiētia vel ecclesie vel reipublice fore credimus p accidēs optare possumus. Scdm affectus duplex est. qz vn⁹ est pñcipalis quē charitas pmo et p se elicit vt optare dilectio bona spūalia. i. gratiā et gloriā. alter quē secundario et p accidēs elicit. iō nec sp. qz nō sp expedit dilectio. vt optare ei bona tpalia. pmo mō tenemur affectu diligere inimicos. scdm mō nō sed min⁹. se cūdo mō debem⁹ diligere inimicos ecclesie qz pñone. nā illis optare pspēritatē tpalem impfectionis est poti⁹ qz pfectiōis nisi p accidēs inquantū. i. bñfīcijs attrahi sperant ad ecclesie deuotionē. inimicis aut pñone optare bona tpalia pfectionis est nisi p accidēs inquantū putatur eis vel alijs fore nociua. ¶ **A**d qd qz pmo obijctur qz diligere inimicos pfectoz est. dōm qz hoc intelligit de dilectione bñfīcentie fm modū dictū. ¶ **A**d illud dīctū est antiqz. et c. dōm qz de inimico ecclesie dictū erat eis in lege. quātū ad dilectionē bñfīcentie in tpalibus. s. de inimico pñone nō nisi ex praua doctorū interpretatiōe. ¶ **A**d tertiū qd obijct⁹ qz charitas pformat voluntatē nām diuine. dōm qz de⁹ nō vult malū alīcui⁹. loquēdo de malo culpe s. pñitit. et hec pñititio bona est malū aut pene cui⁹ est actor vult nō inquantū malum. quia non delectatur in pñis. sed inquantū iustū. et sic nos possumus velle.

Ad scdm sic pcedit et videtur quod oēs teneant ligi na bñfīcentie inimicis ostēdere. Luc. vij. Diligite inimicos vros. dicit glo. ecclesia p inimicis tria facit. diligit orat et benefacit. s. mēbrū ecclesie tenetur ad faciendū sile qd facit ecclesia. qz nō est mēbrū ecclesie qd nō facit. ¶ **S.** Silt pēpif Math. vij. diligere inimicos et bñfacere eis. qz eadē ratione homines obligantur ad vtrūqz s. ad primū oēs tenentur. qz ad scdm. ¶ **S.** Abnegare hōi signa familiaritatis et sua bñfīcia quedā vindicta videtur. sed hō tenet se nō vīdicare. sic patz Roma. xij. Nō vosmetipsos vindicantes. qz nō tenet hō subtrahere sua bñfīcia inimicis. ¶ **C**ontra. Math. v. dicit glo. sup verbo illo. diligere inimicos qd bñfacere inimicis et orare p eis est cumulus pfectionis. sed ad illa qz sunt pfectionis nō oēs tenentur. qz nec ad pñstandum inimicis beneficia. ¶ **S.** Si oppo sitū de opposito et ppositū de pposito sed amicis est bñ faciendū. qz nō eis pñtrariū faciendū. ¶ **S.** Ecclesia in dicit bella pñtrarios et psecutores suos. qz licet inimicis malefacere. qz nō tenemur eis bñfacere. ¶ **P.** sicut est in affectu ira in effectu ab eo pcedente distinguēdū est. nam ad effectū innocētie omnes tenentur vt inimicis mala nō inferant. nisi forte p accidēs ppter bonū pñone vel reipublice. quo ad effectum beneficentie distinguēdū est. qz tenemur eis benefacere beneficiū spūrituali necessario ad salutē. et p eis orare nō in speciali sed in cōmuni. sic non excludendo eos ab orationibus nostris cōmuniū beneficiū tpali nō tenemur nisi in casu necessitatis. et tunc est magis op⁹ iusticie qz amicitie extra casum necessitatis in statu oportunitatis non tenemur. circa hoc tñ fm aliqz est distinguēdū qz aut est inimic⁹ ecclesie aut pñone. inimico pñone bñfacē pfectionis ē nisi p accidēs inquantū ipm bñficiū vel sibi vlt alteri occasionaliter nociuū ē. ¶ **U**tili⁹ em vt ait Aug. esuriētī panis s. bñficiū si dō cibo secur⁹ iusticiā negligebat qz esuriētī panis frangit vt iniusticie seduct⁹ acquiescat. inimico vero ecclesie beneficiū subtrahere pfectius est.

nisi p accidēs inquātū ipm beneficiū ecclesie fore spera-
tur vtile. vt qñ p beneficia sperat reconciliad^r ecclesie.

¶ Ad qd^o p^o primo obijctur de glo. **¶** Luc. vi. dicendū q^o
illa tria ecclesia facit sed differēter in diuersis mēbris.
nā diligere facit ex pcepto in oibus benefacere bñficio
tpali. 7 ozare spēali oratione facit ex cōsilio in solis p^o
fectis. **¶** Ad scdm qd^o obijct^r de simili forma picipiendi
dicendū q^o qñuis forma sit eadē nō mī ratio 7 picipiēti
intentio. **¶** Ad tertiū qd^o obijctur de abnegatione sin-
guloz 7 bñficioz. ddm q^o negare hōi signa familiarita-
tis qñ necessitas expeteret esset vindicta. vel etiā qñ ve-
niā peteret. vel qñ se ille qui hostis habetur ad familia-
ritatē ingereret. 7 si habeat psumptio qd^o nō fice vel ir-
risorie faciat. q^o tunc diligit 7 inter inimicos nō est de
putandus sicut aliqui dicūt. sed q^o aliquis vltro se ad fa-
miliaritatē inimico ingerat hoc pfectionis ē. **¶** Ad q^o
tum qd^o obijctur in p^otrariū de glo. dicendū q^o hoc in-
telligit de beneficio tpali in casu oportunitatis nō mī
necessitatis. **¶** Ad quintū qd^o obijctur de p^osideratiōe
pbi. ddm q^o qñ oppositū dicitur de opposito p se. scz in
quātum oppositū est tunc tenet p^osideratio. sed non qñ
dicitur de opposito in quātum puenit pposito. sicut cū
visibile dicitur de albo in quātum puenit cū nigro nō
inquātum ei opponitur sūt benefacere dicit^r de amico
inquātum puenit cū inimico. s. rōne nature cōis. sed
p^osidere vel secreta cōicare conuenit in q^ostuz opponitur
inimico. **¶** Sertū aut^r pcedendū est q^o inimicis est ma-
lefaciendū cum ab ecclesia exponūtur vt sic ad bonum
amicitie conuertantur. vel si incorrigibiles sunt alij in
pace conseruētur.

¶ Ad tertiū sic pcedit 7 videt^r q^o maioris meriti
sit diligere inimicū q^o amicū. **¶** Math. v. dñs
dixit. Si dilexeritis eos qui vos diligūt quā
mercedē habetis. sed meritū dicitur respectu
mercedis. g^o maioris meriti est diligere inimicū q^o ami-
cū. **¶** Grego. seruitia quātomin^o debita tātomag^o
grata. sed seruitiū quo seruitur deo in dilectiōe inimi-
corū ē magis indebitū. g^o magis deo gratū. **¶** Prin-
cipiū meriti in gratia p^osistit. sed dilectio inimicorū est
opus soli^o gratie. dilectio amicorū est op^o etiā nature
inclinatio. g^o illud magis gratuitū g^o magis meritorū.
¶ Cōtra. Minus bonū dimittendū est p^o maiori bo-
no sed nō cōuerso. sed in eq^oli necessitate magis ē op^o
dilectionis amico q^o inimico impēdēdū g^o magis ē di-
ligendū. **¶** P^oius est odire amicos q^o inimicos. g^o
a p^otrarijs meli^o est diligere amicos q^o inimicos. **¶** P^o
dicendū q^o cōparatio pōt attendi vel quātū ad habitū vel
quātū ad actū. si quātū ad habitū sic p^ostat pfectionez
esse illū habitū q^o inimicū diligit. cū idudat etiā amico
rū dilectionē: q^o q^o inimicos diligit multomagis ami-
cos. Si aut^r attendatur cōparatio quātū ad actū tunc ac-
tus isti pōt cōparari. vel quātū ad ipā diligibilia vel
quātū ad rationē diligēdi. si ad diligibilia sic meli^o est
diligere amicū. si quātū ad rationē diligēdi sic cū in di-
lectione inimici ratio cē non possit nisi de^o. in dilecti-
one nō amici sit aliq^o ratio tpalis p^ofertur quātū ad hoc
inimicorū dilectio 7 p^o tanto maioris meriti esse dicit^r
q^o meritū p^osistit in hoc q^o act^o nostri referātur in deuz.
si tñ amicus diligere ex equali vel maiori dei charita-
te vel cōuerso. inimicū p^opter aliqd aliud q^o p^oter deū
diligere cōparatio p^odicta cessaret sed hmoi cōparatiōes
fiunt fm ea q^o frequēti^o accidere solent. **¶** Ad illud q^o qd^o
opponit de minori bono. ddm q^o minus bonū dimitt-
endū est p^o maiori ceteris paribz. s. vbi min^o bonū est
magis debitū q^o mai^o non est dimittēdū p^o maiori. di-
lectio vero amicorū magis ē debita q^o dilectio inimico

rum. 7 sic magis meritoria. **¶** Ad illud qd^o pei^o est odire
amicos q^o inimicos. dicendū q^o in his q^o se habet ex ad-
ditione poti^o tener p^osequentia in p^orio q^o in ipō. nā qñ-
uis viuere sit meli^o q^o esse tñ nō esse pei^o est q^o nō viuere.
re. diligere inimicos quo ad conatū volūtatis se habet
ex additione diligere amicos. vñ qñuis diligere inimic-
cos sit meli^o tñ odire amicos est pei^o. prima tria argu-
menta pcedēda sunt q^o p^obant veritatē.

¶ Quartū sic pceditur. 7 videt^r q^o meritū non
p^osistat in charitate p^oncipaliter. dicit^r em^o g^oa
esse principiū merēdi. sed charitas nō est idē
q^o gratia. g^o nō p^osistit meritū p^oncipaliter pe-
nes charitatē. **¶** P^o. Nullus meret^r nisi iustificat^r. sed
fidei est iustificare. vt p^oz Roma. v. g^o apud ipaz p^opue
est virt^o merēdi. **¶** P^o. Charitas minuit difficultatem
opis circa meritum. g^o nō est p^oncipaliter merēdi radix.
¶ Contra. Illud videt^r radix merēdi esse sine quo nul-
lū meritū valet sed charitas ē hmoi. vt p^oz. j. ad Cor.
xiij. g^o charitas nō ē radix merēdi. **¶** P^o. Illud est radix
merēdi qd^o opponit^r omni demerito charitas est hmoi
g^o zc. **¶** P^o. ddm q^o sicut in oculo principiū primū 7 re-
motū vidēdi inest aia. p^oncipiū p^opinquū s. nō immediatū
potentia visua principiū primū bona dispositio oz-
gani. s. lux. sic in aia primū 7 remotū principiū merēdi
di est g^oa que ponit animā in statu merēdi p^oncipiū
p^opinquū sed nō immediatū habit^o cuiuslibet virtutis.
sed principiū p^opinquū 7 immediatū charitas 7 i rōne
subiecti. q^o forma est volūtatis in qua est principiū to-
tius meriti 7 in rōe obiecti. q^o obiectū ei^o est finis vlti-
mus ex cui^o intētiōe est p^ofectio totius meriti. **¶** Ad ill-
ud de g^oa ddm q^o gratia est remotū principiū nō inest
diatū. **¶** Ad qd^o obijctur de fide. dicendū q^o nec actus
fidei nec aliaz virtutū sūt iustificātes nisi in quātū sūt
iformati charitate. **¶** Ad illud de difficultate. ddm q^o
difficultas opis p^orie nō facit ad meritū nisi dimissio-
nis pene p^o modū cuiusdā cōmutatiōis. s. qñ p^o accidēs
inquātū auget conatū volūtatis. charitas nō facit ma-
iorē inclinationē volūtatis vnde ipa auget meritū: ce-
quātō maior est conat^o mai^o est meritū respectu p^oij
accidētiā qd^o respicit ipm actū nō respectu p^oij essen-
tialis. q^o quātitas ei^o respicit quātitatē habitus chari-
tatis. vel aliter ddm q^o duplex est facilitas. Una q^o pue-
nit ex p^ompitudine volūtatis. 7 bec nō minuit meritū s.
auget 7 hac facit charitas. Alia q^o ē ex natura opis 7 ta-
lē nō facit charitas. bec aut^r diminit meritū.

¶ vnus 7 idē motus.

¶ Cōtra nō pōt aia simul multa apphēde-
re vt plura. g^o nec diligere. **¶** P^o. dicendū
q^o loquit^r de vnitate motus in vtrūq^o in ge-
nerali nō in spēali. i. de vnitate nō fm numerū sed fm
speciē. g^o nec peccator ibi feruentior. **¶** Cōtra mot^o cha-
ritatis vnus nouici^o ē feruentior motu charitatis viri
p^ofecti aliqñ. **¶** P^o. dicendū q^o feruor qui est de intētiōe
ne finis facit actū meliōrē. qui vero ex aliq^o dispositiōe
subiecti vel obiecti mobilitatis nō oportet. Verba spō-
sionis cui^o. **¶** Cōtra. g^o peccator. dicens p^o nō peccat q^o p^o
mittit qd^o nō facit. **¶** P^o. ddm q^o nō peccat. q^o nō dicit
in p^osona p^oria sed in p^osona ecclesie.

¶ DI. XXXI

¶ Ad quoz zc. **¶** hic
primo querit. 7 videtur q^o charitas se-
mel habita non possit amitti. mai^o em^o
est destruere iā existens q^o resistere adue-
nienti. s. charitas ois destruit p^octm existēs i codez sub

lecto, ergo multo magis resistit aduenienti. ¶ **S.** Si charitas a peccato destruitur, aut ergo a peccato non existit in eodē subiecto, aut ab existēte in eodē subiecto, si non ab existēte, contra quod non est non potest agere, et ita peccatū quod non est non potest expellere, si ab existēte, ergo opposita simul sunt in eodē quod est falsum, ergo charitas non destruitur. ¶ **S.** Si destruitur aut actione alteri aut proprii subiecti, si alterius, contra, solus deus agere potest in libe. arbi. quia ipse tantum superiorem, deus vero non est causa destructiva bonorum sed proprii subiecti. ¶ **Contra:** Morus in unoquoque finem naturā sit pōnantis in omni habente charitatē: ipsa est pōnans, ergo omnes mores sunt finem naturā ipsi, sed quod finem naturā alicui est ipsum non destruit, ergo actione subiecti charitas non destruitur. ¶ **Contra.** Apoc. ij. Habeo aduersum te pauca quia charitatē primā reliquisti, ergo charitas potest amitti. ¶ **S.** Quicquid non potest peccare habet li. ar. pfirmatū, sed non omnis qui habet charitatē habet li. ar. pfirmatū, ergo aliqis habens charitatē potest peccare, sed p peccatū amittit charitas, q̄ potest amittere charitatē. ¶ **S.** dicendū q̄ oīs forma ē in materia sibi proportionata et debite disposita destruitur ergo debita dispositione destruitur forma sicut debito temperamento corporis destructo desinit in eo esse anima, debita autē dispositio hominis ad grām est ei⁹ conuersio ex toto corde ad deū, destructa q̄ pdicta dispositio desinit in eo esse gratia seu charitas p omne autē peccatū mortale pdicta dispositio pducitur, q̄ peccatū ē conuersio ab incommutabili bono et puerio ad commutabile bonū, et ideo p omne peccatū mortale desinit in homine esse charitas. ¶ **Ad** quod pmo obijciatur in p̄trariū quod mal⁹ est destruere iam existēs, dicendū q̄ ipsa charitas de se resistere potest, sed subiectū se charitati subtrahit et p̄trario supuenienti se supponit. ¶ **Ad** scdm aut a peccato existēte, dicendū q̄ a peccato existēte q̄ qdem charitatē destruit non actiue sed formaliter: et ideo i co- de instanti quo culpa esse incipit charitas esse desinit, et sic non sunt simul. ¶ **Ad** tertiū de actiōe, dicendū q̄ destruitur actione proprii subiecti, et quod dicitur omnis motus est p naturā pōnantis hoc intelligitur in motu naturali non volūtario, vel dicendū q̄ charitas in habente pōnatur semp̄ habitu sed non actu.

¶ **Ad** secundū sic pceditur et videtur q̄ fides non euacuetur lumine adueniente maiori non destruitur lumine, ergo minus nec lumine fidei adueniente lumine glorie. ¶ **S.** Nihil destruit nisi a suo p̄trario, sed fidei quātū est ad genus cognitionis cognitio patrie non opponit, ergo quātū ad gen⁹ non tollitur. ¶ **S.** Videt q̄ nec spes, magis opponitur habitus gratiæ culpe q̄ glorie, sed spes p culpā non tollit ergo nec p gloriā. ¶ **S.** Sicut se habet spes ad saluatōs sic desperatio ad dānatos, sed in dānatis manet desperatio, q̄ spes in saluatōis. ¶ **Contra.** Dabit⁹ simplices forme sunt, ergo q̄ destruitur totaliter destruitur, s̄ fides q̄ ad enigma, spes quo ad expectationē destruitur ḡ totaliter. ¶ **S.** Ad romā, viij. Quod em videt quod sperat, ḡ non potest esse de visis intellectui sicut nec fides sed in gloria videtur oīa speranda et credenda, ḡ in ea fides et spes euacuabuntur. ¶ **S.** q̄ stat⁹ glorie ē pfectus status vie impfec⁹, que ḡ impfecta sunt quous hec sine in statu vie non tñ crunt in statu glorie, Sunt autē quidā habitus in statu vie qui habēt impfectionē essentialē, q̄ sc̄z puenit ei finem rationē p̄rie speciei, quidā qui accidentalē, primi totaliter tolluntur, sc̄z manebūt, sed p̄ficiēti, q̄ ḡ fides ratione enigmaticē cognitōis, spes ratione carētie rei expectare essentialiter sunt impfec⁹

ideo in patria essentialiter tolluntur adueniente clara visione et p̄sentia rei expectate. ¶ **Ad** primū quod obijci de lumine, dicendū q̄ ubi minus lumē maiori non opponit manet ut in luminib⁹ corporalib⁹, sed ubi oppositū non manet, ut ptingit in aliqbus luminib⁹ spūalib⁹ sic autē se habet fides et visio. ¶ **Ad** secundū dicendū q̄ destructio cū sit act⁹ nature non respicit gen⁹ vel speciem que sunt rationis nisi ex psequēti, respicit em p̄mo p̄cularia quib⁹ destructis ex psequēti destruitur genera et spēs, put sunt in eis. Scdm alios tñ fides q̄ tñ ad gen⁹ cognitionis in patria non destruitur, sed hoc est impossibile si intelligatur q̄ eadē numero cognitio sit fides vie et visio patrie, sicut nec homo et asinus possunt esse idē animal numero, si nō intelligatur q̄ nō manet eadē cognitio numero sed genere hoc in idē redit cū eo quod dicit q̄ fides finem substantiam cessat. ¶ **Ad** tertiū dicendū q̄ vnūq̄q̄ tollitur p suū p̄trariū, vñ et spes tollitur p culpam p̄trariā, s̄ desperationē, nō autē p alias culpas que non opponuntur ei nisi ratione sue forme, vñ p eas redditur informis, sed stat⁹ glorie opponitur ei quātū ad suam speciem, ut dicitur ē, et ideo eam euacuat. ¶ **Ad** quartū de desperatione, dicendū q̄ nō similiter se habent, nam desperatio auget penam dānatorum, spes vero minuet gloriā saluatorū.

¶ **Ad** tertiū sic pceditur et videtur q̄ charitas destruitur, j. corinth. xij. Cū venerit quod pfectus est euacuabitur quod ex parte est, sed charitas est ex parte q̄ illud pceptū: diliges dominū deū tuū, non totaliter impletur in via, ergo charitas euacuabit. ¶ **S.** Qui habet vnā virtutem habet omnes, finem. Hiero. sed in futuro fides nō habetur, ergo nec charitas. ¶ **S.** Ad charitatem p̄tinet inimicos diligere: sed sancti in patria non diligunt inimicos dānatos, eis em bona gratiæ et glorie non optabūt ppter p̄formitatē voluntatis ad deū, ergo charitas non manet. ¶ **Contra.** j. ad corinth. xij. Charitas nūq̄ excidit. ¶ **S.** Perfec⁹ charitatis est inimicos diligere, sed christus et sancti in patria pfectionē habent charitatis ergo diligēt inimicos: et sic malos, et ita in eis ordo caritatis seruabitur. ¶ **S.** dicendū q̄ circa charitatē est p̄siderare habitū actum modū et ordinē, habit⁹ et act⁹ nihil habent impfectionis ideo in eis nihil tollitur s̄ augetur, modus duplex est: quātū ex pre dei, s̄ diligere deū ppter se et sup omnia et quātū ex pre nr̄a s̄ ex toto corde, prim⁹ in p̄senti nō habet aliquid impfectionis, vnde nō tollit sed augebitur, sc̄z ex pre subiecti non sui impfectionē habet et eius impfectio tollitur. Circa ordinem est considerare duo finem ordinem essentialē quattuor diligendoz, ex parte ipsius charitatis finem naturā, p̄riā sic q̄ solet diligere, pmo quod supra nos est hoc manebit et ordinē accidentalē ex pre subiecti finem statū, ut diligere magis p̄p̄quos q̄ alios q̄ in statu vie nobis amplius iungūt. ¶ **Ad** primū q̄ charitas est ex pre, dōm q̄ hoc habet ex impfectione subiecti nō sui, q̄ impfectio non p̄tinet ad rationē p̄rie sp̄ei cū amor sit tam p̄sentis q̄ absentis. ¶ **Ad** scdm q̄ qui habet vnā rē, dōm q̄ hoc intelligit in statu vie solū, vñ dōm q̄ hoc intelligit de virtutib⁹ p̄fectis solum. ¶ **Ad** tertiū dōm q̄ charitas refertur tñ ad eos q̄ sunt i grā vel gloria: vel esse possunt vñ se non extendit ad dānatos, ut supra dictū ē, diligūtur tñ a sanctis ex charitate dei sicut et demones inquātū, s̄ dei creature sunt.

¶ **Ad** quartū sic pcedit, et videt q̄ sciētia euacuetur, ij. ad cor. xij. scia destruetur s̄ accidēs quod destruitur totaliter tollitur, ḡ sciētia totaliter tollitur. ¶ **S.** Sciētia maxime dele-

etabilis est. ergo si remanebit habebit plus delectationis in mīn⁹ bonis pbs q̄ optima vetula. ¶ **P.** Memoria ē pars aīe sensibilis fm phos sed potētia sensibilis in morte perit. q̄z memoria. ergo z omnis sciētia exi/ stens in memoria. ¶ **Contra.** Angeli z xps q̄vis vide ant in verbo cognoscūt tñ res in p̄pria natura. ergo et sancti similiter faciēt. ergo z in eis erit sciētia a rebz ac cepta p̄ quā cognoscēt res in generibz p̄p̄is. ¶ **P.** Dā nati retinēt eorum quē hic agūtur sciētia. vt p̄t̄z in dī/ uite. ergo magis saluati. ¶ **R.** dicendū q̄ in sciētia est p̄siderare habitū actū z modū. habit⁹ nō habet op/ positioēz cū gloria nec cūz pena. iō manebit. act⁹ nō sic q̄ est ratiocinatiois z inq̄sitionis hic cessabit in beatis vt dicit magister. z aliū actū habebit. q̄z videbimus ve ritatē rerū p̄ simplici intuitū nō ratiocinatiū. in dā/ natis autē respectu eoz que elici possunt ex his que sci/ unt forte p̄dictus act⁹ manebit. sed ad eoz afflictionēz modus est intelligē cū fantasmatē qui puenit sibi ex p̄ te corporis. cū em̄ intelligere sit actus p̄iuncti p̄ aīam z corpus nō cōicet sibi ex parte act⁹: q̄ intellect⁹ non est potētia p̄iuncta organo. oportet q̄ cōicet sibi ex p̄te obiecti cū nō sit possibile aliter. z iō oportet intelligere cūz fantasmatē. q̄z fantasma est spēs corporalis separata ā a corpore p̄dict⁹ modus nō remanebit. sicut nec post resurrectionē qñ corpus sedetur animāz nō cōuer so. ¶ **Ad primū** qd opponit de aplo. dicendū q̄ sciētia destruet quātum ad modū z quātū ad actū mutabitur q̄vis quātum ad terminū act⁹ qui est certitudo z quā tū ad habitū remaneat. ¶ **Ad qd obijci** de delectatiōe dicendū q̄ q̄vis quo ad hoc habeat pbs maiorē dele ctationē accidentalē tñ habebit vetula maiorē subalē. ¶ **Ad tertiū** de memoria. dicendū q̄ fm scōs nō tñ ē memoria sensibilis s; etiā itellectualis in aīa rationa li que est pars imaginis.

De semel habita nō

amittit. i. vix amittit. radix oīm maloz cupiditas. ¶ **Contra.** Eccl. x. inītiū oīs pec cati supbia. ¶ **R.** vtrāq; generalit̄ nō spe/ cialit̄ accepta oīs mali radix est s; diffi/ renter. q̄z supbia in auersione a bono incommutabili cu piditas i p̄uisione ad bonū incommutabile scia fm sui ac tū. ¶ **Contra** frustra ē habit⁹ sine actu. ¶ **R.** nō dicitur bīrū mansurū sine actu s; sine q̄ nūc est. s. rōcinatio q̄vis re maneat quātū ad terminū actus qui est certitudo.

¶ **DI.** XXXII

Remissis adiiciēduz

est. ¶ **Dic** p̄mo querit̄. vtrū deus dili/ gat creaturam. z videt q̄ nō. Amor. n. quādā animi passiōē importat. s; alie passiones anime vt ira odiū z hmoi nō sunt in deo nī si fm effectū z similitudinē q̄ nec amor. ¶ **P.** Si de⁹ dili git creaturā aut ergo fruēdo aut vrēdo. sed ipe nec fru itur creatura. nec eā refert in finē alterū: q̄z nec creatu ra est eius finis. nec ipe creatura indiget ad psequēdū aliqū finē. ergo non diligit creaturā. ¶ **P.** Amor dei ad creaturā aut est affectus aut effectus. si affectus. er go affectio est in deo. si effectus q̄ amor ad creaturā nō est in deo sed a deo. ¶ **Contra.** Job. iij. Sic de⁹ dile xit mundū vt filiū suū vnigenitū daret. ¶ **P.** Amor est primū donū. z ita ratio oīs doni. cū q̄a deo creatu re multa dona donent̄. z nisi ex amore dari nō possint creatura a deo diligitur. ¶ **R.** dicendū q̄ vniciūq; ba bentī cognitionē amabile est. p̄p̄iū bonū. Unde cū in deo sit sui cognitio p̄fecta amat suā bonitatē. bonū au

tē alicui⁹ nō solū dicit fm hoc qd in ipso est sed etiā fm qd est in alio p̄ similitudinē. vñ cum bonitas que est in creatura sit similitudo diuine bonitatis deus diligit cre aturā. ¶ **Ad qd p̄mo obijci** de passione dicendū q̄ amor qñq; noiat passionem fm qd est in p̄te sensitua. qñq; vero nō sed fm opationem volūtatis fm q̄ est in p̄te intellectua. z hoc mō deo puenit nō p̄mo. ¶ **Ad scdm** dicendū q̄ de⁹ nō refert ad aliam creaturā. s; ad seipm. z ideo vtrū ea. ¶ **Ad tertiū** dicendū q̄ amor dei ad creaturā. aut dicit affectū zc. dōm q̄ si affectio nō minuat passiōē. sic nō cōpetit deo. si autē noiet opatōz affectiue fructis. s. volūtatis sic cōpetit deo sic z velle.

¶ **Ad scdm** sic pcedit. z videtur q̄ deus nō dili/ gat omnē creaturā. deus em̄ ex charitate dili git quicqd diligit. sed nō oīa sunt ex chari/ tate diligēda vt irrationabilia. q̄ de⁹ nō dili git oīa. ¶ **P.** Nihil idē simul diligitur z odit. sed de⁹ odit reprobos. malēb. i. ¶ **Contra** odio habui. ergo nō dili git eos. ¶ **P.** Dilectio est causa electionis siue ratio. s; de⁹ oēs non eligit. ergo nō omnes diligit. ¶ **Contra.** Sap. xj. Diligit oīa que sunt. ¶ **P.** Ben. i. vidit de⁹ cuncta que fecerat z erāt valde bona. fm Aug. p hoc si/ gnificat q̄ oīa approbavit. s; nihil approbatur nisi qd amat. ergo deus omnia amat. ¶ **R.** dicendū q̄ duplex est dilectio. qdā generalis qua qd vult alteri bonū qd/ cūq; quēdā spēialis. q̄ vult alteri bonū qd sibi pui/ uat. hoc est dilectio amicitie. p̄ma dilectiōe de⁹ diligit oīa. q̄z volūtas ei⁹ causa est in eis omnīū suoz bonoz. Scdm mō distinguendū est q̄ volūtas dei duplex est. quēdā antēcedēs q̄ respicit naturā. quēdā psequēs q̄ respicit meritōz exigentiā. p̄mo mō de⁹ diligit dilectio/ ne amicitie oēm creaturā rationālē. scdm mō solos ele ctos. ¶ **Ad p̄mū** de⁹ diligit ex charitate. dōm q̄ deus diligit omia. i. creaturas irrōnāles ex charitate diligit nō sicut charitatē habēs ad illa. sed sicut ordinans ea ad illa ad q̄ charitatē habet. ¶ **Ad fm** de odio dōm q̄ idē fm idē nō diligitur z oditur. vñ in pctōribz aliud odit de⁹. i. peccatū. aliud diligit vt naturā. ¶ **Ad tertiū** q̄ dilectio est causa electionis. dicendū q̄ verū est de dilectione amicitie que sequitur voluntatē psequē tem. z hac nō omnes diligit.

¶ **Ad tertiū** sic pcedit. z videt q̄ de⁹ nō diligit creaturā ab eterno. dilectio em̄ nō est nisi bo ni. s; creature nō fuerūt bone ab eterno. q̄ nō diligit eas ab eterno. ¶ **P.** Dilectio dei ad creaturā significat essentiā z pnotat effectū in creatu/ ra. omne tale attributū dicit de deo ex tēpe. vt creator dñs. q̄z dilectio creature. ¶ **P.** Amās vult esse amātū s; de⁹ nō volebat creaturas esse añq; essent. q̄z si voluit ser eas eē fuissent. q̄ nō amabat eas añq; essent. ¶ **Con tra.** Electio sedetur dilectiōem s; scōs ab eterno elegit. Ep̄s. j. Elegit nos añ mūdi p̄stitutionē. q̄ ab etno cos dilexit. ¶ **P.** De nō sciēte de⁹ ab eterno nō potuit fieri sciens. ergo nec de nō diligente diligens. ergo quoscūq; qd diligit ab eterno diligit. ¶ **R.** dicendū q̄ dilectio dei dupliciter potest accipi. aut p̄ actu dilectionis in/ teriori aut p̄ exteriori. p̄mo mō idē est q̄ velle bonū alicui. Scdm mō idē q̄ ipēdē bonū alicui. p̄mo mō dē fm eēntiā. scdm mō fm efficiētiā p̄mo mō notat effectū in creatura i habitu nō in actu. scdm mō etiā i actu. vñ p̄ mō est eterna. scdm mō tpalis. ¶ **Ad p̄mū** q̄ dilectio nō est nisi boni. dōm qd vey ē. s; p̄t̄ eē boni exiētis in p̄pa natura. z sic creature non fuerūt bone ab eterno vel in dei p̄scientia. z sic ab eterno fuerunt bone. ¶ **Ad scdm** pnotat effectū. dōm q̄ nō connotat effectū in actu sed in habitu. et hoc mō cū pnotat effectū in creatura. pōt

dicat de deo ab eterno. et ideo ab eterno puenit deo dilectio affectus quous effectus. **¶** Ad tertium quod deus non volebat ab eterno esse creaturas. dicitur quod si ab eterno determinat hoc verbum volebat falsa est: si determinat hoc verbum esse vera est quod ab eterno volebat esse creaturas. sed non eas esse ab eterno. sed secundum ordinem sue sapientie. voluit enim ab eterno creaturas. productionem sed non voluit. producere eas ab eterno.

¶ Quartum sic procedit. et videtur quod deus omnia equaliter diligit. cognitionem consequitur dilectio. sed deus equaliter cognoscit omnem creaturam. ergo equaliter diligit. **¶** Deus eodem modo se habet ad omnia secundum beatitudinem. Dicitur dilectio vero dei dicitur habitudine eius ad creaturam. ergo eodem modo diligit omnem creaturam. ergo equaliter. **¶** Deus autem non potest esse interior et remissior nisi secundum modum dilectionis sui preterit. sed deus eodem actu simpliciter diligit omnia. ergo non diligit unum plus altero. **¶** Contra. charitas est boni in quantum bonum. ergo magis bonum magis diligit. **¶** Prodo charitatis est de perfectione ipsius. sed charitas dei perfectissima est secundum ordinem unum plus altero diligit. **¶** Iuxta hoc quod dicitur an magis diligit gentem humanam quam christum. Secundo an magis angelum quam hominem. Tercio an magis innocentem quam peccatorem. Quarto an magis perfectum iustum quam peccatorem predestinatum. **¶** Secundum quod dilectio dei dupliciter potest considerari. aut quo ad ipsam voluntatem. aut quo ad bonum volitum. Primum modo vna et equaliter dilectione diligit omnem creaturam. secundo modo non quod vni creature vult maius bonum quam reliqua. **¶** Ad primum quod obicitur de cognitione. dicitur quod non est simile. quod cognitio nullum effectum pnotat aut ponit in creatura sed dilectio sic. nam dilectio de sui ratione dicitur motum ad res non autem cognitio. **¶** Ad secundum quod equaliter se habet deus ad creaturam. dicendum quod dilectio non tantum importat id quod est ex parte dei sed etiam id quod est ex parte creature cuius bonum. put est a deo volitum in dilectione dei includitur: et ideo quia creature non se habent equaliter ad deum. nec per equaliter bonitatem eius precipare ideo non equaliter omnia diligit. **¶** Ad tertium de intentione actus. dicitur quod non deus magis diligit quod interiorius diligit sed quod maius bonum vult. **¶** Ad quartum quod dicitur. dicitur quod deus equaliter dilectione affectus omnia diligit quous effectus. et ideo christum quantum ad naturam humanam etiam dicitur diligit magis tota creatura. quod ad maius bonum. scilicet ad unionem diuine persone. angelum autem quo ad naturam quam nobilior est magis bonum. quous quod ad bonum glorie se habeat ut excederet et excessu vel equaliter. innocentem autem magis penitere quod ad primum accidentale propter dignitatem innocentem quous quo ad primum essentialia magis diligit plus habere de charitate perfectum aut iustum ut nunc magis predestinato iniusto. quous simpliciter magis diligit predestinatum. quod simpliciter vult ei maius bonum.

¶ Natura iam facta sunt.

¶ Contra. sunt ei preterita non presentia. **¶** Pro factum esse dupliciter accipitur. quod vel dicitur preteritione motus et presentiam terminat. vel preteritione vtriusque primo modo intelligit non secundo.

¶ DI. XXXIII
¶ Ostenditur predicta etc. Hoc primo queritur et videtur quod virtutes cardinales non distinguantur a theologicis. ad eum de enim habitu principat cognoscere principia et quod principia cognoscatur. sed finis est principium in operabilibus ut dicit philosophus in vii. ethicorum. ergo habitus virtutum theologicarum quod sunt de fine non debent distinguere ab habitibus virtutum cardinalium quod sunt de operationibus propter finem. **¶** Pro ea ad quod potentia determinata est non indigem

aliquo habitu sed cognitio existendi deum nobis naturaliter inserta est. ut dicit Damascenus. sed et desiderium summi boni omnibus in natura est ergo ad cognitionem et dilectionem dei quod est summum bonum non indigem habitu aliquo ergo sufficiunt virtutes alie sine theologicis. **¶** Pro. Videtur quod non distinguantur a virtutibus intellectualibus. prudentia enim in vii. ethicorum inter intellectuales virtutes ponitur. et etiam vna de quatuor virtutibus cardinalibus. ergo sicut videtur quod alie virtutes cardinales ab intellectualibus non distinguantur. **¶** Pro. Dis virtus moralis consistit in medio determinato secundum rectam rationem. ut dicitur in ii. ethicorum. cum ergo ratio per intellectuales virtutes rectatur. et videtur quod ipse intellectuales virtutes sunt de essentia moralium. et ita ab eis mime distinguantur. **¶** Contra magis distat deus a creaturis quam quous creature ad invicem. sed diuersitas aliquarum creaturarum requirit diuersitatem habituum. ergo virtutes que habent deum per obiecto multo magis ab alijs distinguuntur. **¶** Pro. In ii. ethicorum. philosophus diuidit morales contra intellectuales. **¶** Pro. circa hac questione sciendum est quod differunt gratia virtutis: donum: beatitudo: fructus. gratia enim perficit aie essentiam. sed virtus et donum perficiunt potentiam sed differenter. quod virtus perficit potentiam ad agendum modo humano. donum autem ad agendum modo diuino. unde fortitudo. put est virtus habet per mensuram vires humanas. sed. put donum potentiam diuinam. beatitudo autem est operatio doni: quod secundum philosophum felicitas est perfecta operatio perfectae virtutis. fructus autem est delectatio surgens ex perfecta operatione. vel ipsa virtus put est ratio delectationis. Virtutis autem duplex est generatio. quoddam reintegrationis potentiam ut virtutes sunt sacramentales. Aliud expeditum siue perficiendum potentiam ad opus et istarum quod sunt de fine quedam sunt de his que sunt ad finem. prime sunt theologice scilicet cardinales siue intellectuales. sed intellectuales perficiunt cognitionem ad cognoscendum cardinales autem motum ad agendum. **¶** Ad primum quod opponitur de cognitione principiorum. dicitur quod non est verum. nam cognitio principiorum pertinet ad intellectum. cognitio conclusionum ad scientiam que sunt diuersae virtutes intellectuales. **¶** Ad secundum de cognitione et desiderio naturali. dicendum quod duplex est participatio dei quedam secundum naturam: quedam supra naturam. ad primam inserta est nobis naturalis cognitio et desiderium. non autem ad secundam ad quam ordinantur virtutes theologicae collate nobis a deo. **¶** Ad tertium quod obicitur de prudentia. dicendum quod non est simile de ea et alijs virtutibus quod ipsa media est inter intellectuales et morales virtutes. Est enim essentialiter intellectualis cum sit habitus cognitiuus. sed est moralis materialiter. quod circa materiam moralium directius cum secundum philosophum sit recta ratio agibilem. **¶** Ad quartum quod obicitur de medio. dicendum quod aliter determinatur medium per virtutem intellectualem que est prudentia: quod per modum dirigentis aliter per morale quod per modum crequentis et inclinantis in medium. unde dicit Tullius quod per modum nature operatur.

¶ Secundum sic procedit et videtur quod virtutes cardinales ad invicem non distinguantur eorum que ex opposito diuiduntur. unum non ponitur in diffinitione alteri. sed prudentia est recta ratio quod ponitur in diffinitione moralium virtutum. ut patet in ii. ethicorum. ergo morales virtutes a prudentia non distinguuntur. **¶** Pro. Omne peccatum non expellitur nisi per omnem virtutem. sed per iustitiam expellitur omne peccatum. ut patet in iustificacione impiorum. ergo ab ipsa alie virtutes cardinales non distinguuntur. **¶** Pro. Diuersarum formarum vna non denotat alteram. nam cum de grammatica alba. vel ecouerso. virtutis vero harum vna denotat alteram. quod secundum Augustinum. dicitur. iusticia prudens reperiens. et fortis. ergo non sunt diuersae virtutes. **¶** Contra. habitus distinguuntur secundum actus

sed Aug⁹. distinguit diuersos act⁹ virtutū cardinaliū in lra. g virtutes cardinales ad inuicē distinguuntur.

¶ Que diuidunt ad inuicē distinguunt. s. fm fctōs z phos: virtutes cardinales diuiduntur ad inuicē g distincte sunt. **¶** R^o dōm q⁹ ad virtutes cōcurrūt diuerse pditiones quaz. singule in certis materijs picipuā rōe laudis hnt. vñ z vtutes q⁹ circa illas materias sūt ab illis cōditionibz noia sortiunt. sicut in cōsiliādis discretio a qua denotat prudētia q⁹ est circa pñlia in actionibz z iudicijs z cōcātionibz rectitudo a q⁹ sumitur nomen iusticie in pñlis mortis cōstātia a qua sumitur fortitudo in delectationibz carnis modestia. a q⁹ sumitur tēpantia. possunt g iste qrtuor virtutes sumi dupliciter. Uno mō fm generales pditiones virtutis quas norant. z sic quilibet eaz. ē generalis ad oēs virtutes z ita vna nō distinguit ab alia per subam habitus. Alio mō fm q⁹ pcernunt spālem materiā z sic penes obiecta distinguūt qñ habitus diuersi fm q⁹ prudētia est circa cōsilia iusticia circa cōcābilia. fortitudo circa mortis pericula. tēpantia circa carnis delectabilia. Primo mō dicuntur virtutes cardinales. quasi generales. scdo qñ pñcipales q⁹ sunt circa materias in quibz pditiones virtutes pñpue laudē habēt. **¶** Ad primū g q⁹ obijci de diffinitōe. dōm q⁹ qñ aliqua pdiuisa cōliter recipiunt cōis pñdicatōem. tunc vñ nō ponitur in diffinitione alteri⁹ sed qñ pdiuisa nō equaliter sed p prius z posterius recipiunt cōis pñdicatōem. tūc primū ponit in diffinitione alterius. sicut suba in diffinitione accidētū z ppterca prudētia ponit in diffinitōe aliarū virtutū. in qua p prius bonū rationis z p psequēs ratio virtutis inuenit. q⁹ prius ē q⁹ ē pñsentia q⁹ q⁹ est p pñcipatio. **¶** Ad scdm q⁹ obijci de iusticia. dōm q⁹ iusticia dicitur dupliciter general⁹ q⁹ cōplectit hōis totalē rectitudinē. Scdo mō spēialis q⁹ cōtinet rectū ordinē ad primū pñcipaliter. pma ē generalis ad oēs virtutes fm quā dicit iustificari impi⁹. scda est spēialis. **¶** Ad tertiū q⁹ obijci de denotacione. dōm q⁹ forma vna alterā denotare pōt dupl^r. aut p inherentiā vt albedo superficies aut p cām vt fortitudo dicit bona que in bono expen^r dicitur mō hoc. q⁹ virtutes pñte sunt z vna coadiuuat alterā ad actū suū denotantē se se.

¶ Tertiū sic pcedit. z videt q⁹ virtutes morales sint nobis a natura. Dam. dicit in. iij. li. naturales sunt virtutes z naturaliter z equaliter insunt hoibz. **¶** fm pñm. in. ij. pñ. que ex pñcipijs naturalibz cōnt a natura sunt: sed rō est de pñcipijs naturalibz homis. cū g virtutes ex ratione pcedant videtur q⁹ sint naturales. **¶** Dō est pfectior inter alia aialia s. alijs aialibz a natura est dispositio ad agendū ea q⁹ eis cōperunt sicut hērūdinā ad faciendū nidū. cū g virtutes nihil aliud sint q⁹ inclinationes ad opa cōuenientia hōi videtur q⁹ virtutes morales sint hōi a natura indite. **¶** Contra. fm Dion. iij. c. de di. no. bona naturalia nō amittūt p pñm s. virtutes amittūt. g nō sunt naturales. **¶** Sap. viij. dicit. Sobrietatē docet z prudentiā z iusticiā et virtutē. z i eodē dicit: nō possum esse pñes nisi deus dederit. g nō sunt a natura s. a deo. **¶** R^o dōm q⁹ que dā sunt virtutes cardinales q⁹ ordināt in bonū societatis diuic q⁹ est p gratiā seu gloriā. z q⁹ hoc bonū est supra facultatē nature. iō he virtutes non a natura sed a deo sunt in nobis. Quedā autē sunt virtutes cardinales que ordināt in bonū societatis terrene q⁹ nostre nature cōmēsuratū est: z de his distinguendū est. q⁹ pos^r sunt pñderari dupl^r fm esse impfectū. siue quārum ad eaz. pñcipia z sic sunt a natura: q⁹ seminaria virtutū

fm pñm indita sunt nobis i naturali cōgnitōe z amore boni. vel fm esse pfectum siue eaz. pñmationē z sic sunt in nobis ab assuefactione. z hoc ē q⁹ dicit pñs in scdo cth. in natis nobis ea suscipere. pfectis vero p assuefactionē. **¶** Et p hoc patet rñsio ad auctoritatē Dam. **¶** Ad scdm q⁹ cāntur ex rōne dōm q⁹ ratio vñt nātura hōis nō est pñcipiū virtutū sed rō vt rō. **¶** Ad tertiū q⁹ opponit de alijs animalibz dōm q⁹ homo ppter hoc q⁹ hz rōnē q⁹ est collatiua se habet ad multas operationes quaz ratio ē pñcipiū. z iō nō pōt sufficere ei. puideri fm aliquid q⁹ sit penit^r naturale. quia natura determinata est ad vñū.

¶ Quartū sic pcedit. z videt q⁹ virtutes morales nō pñstant in medio. in nullo em indiuisibili est accipe mediū z extrema. sed passiones z operationes circa q⁹ sunt virtutes morales sunt indiuisibiles g nō sunt in medio. **¶** Que dā vtutes morales magis a pñquāt alteri extremo q⁹ reliquo sicut fortis plus afficit audaciā q⁹ timido. vt dicit pñs. g cum mediū equaliter differat ab extremis virtutes morales nō sunt in medio. **¶** Nō est idē mediū z extremū. sed virt⁹ est extremū q⁹ est vltimum potētē vt dicit pñs. z mun. g nō est in medio. **¶** Contra. in li. cth. dicit pñs q⁹ virt⁹ est habitus immediate pñstes quo ad nos. **¶** Sicut se habet ars ad factibilia vel z virtus ad agibilia sed ars corrūpit a supfluo z diminuto g z virt⁹ q⁹ est in medio. **¶** Ad hoc dōm est q⁹ virtutes morales sunt circa passiones z operationes directe fm regulā rōis. in oibus autē regulatis pñst rectus fm q⁹ regule adeq^rur. equalitas autē media est in maius z minus: z iō oportet q⁹ rectum virtutis pñst in medio ei⁹ q⁹ supabundat z eius q⁹ deficit a mensura rationis recte. **¶** Ad primū ergo dōm q⁹ actiones z passionēs quibz sint indiuisibiles pñsentia sunt tñ p accidens viuisibiles vel fm intensiōnez. vel fm tpus. vel fm aliquid hōi. z iō fm hoc est in eis mediū accipe. **¶** Ad scdm de appropinq^rione dōm q⁹ mediū dupliciter pōt accipi. vel inter aliqua extrema fm se sic est eq^r distans. vel inter extrema in cōparatione ad aliquā regulā extra sic nō oportet. sic virt⁹ moralis media ē inter supflūū z diminutū nō in se s. in cōparatōe ad rationē reat. **¶** Ad tertiū q⁹ virt⁹ est extremū dōm q⁹ virt⁹ formaliter est extremū q⁹ bonū z pfectū. sed materialiter medium q⁹ negociatur circa mediū z passionū z operationum humanarum.

¶ Quintū sic pcedit. z videt q⁹ virtutes morales nō maneāt in pñia fides z spes sūt nobiliores q⁹ virtutes morales sed ille tollent in patria. g multo magis iste. **¶** Virtutes morales pñciunt in vita actiua sed tunc cessabit actiua vita. ergo z ipse. **¶** Tēpantia est in concupiscibili fortitudo in irascibili. ergo cū he sint pñs anie sensibiles fm quā anima nō est scpabilis nō manent in aia se parata. **¶** Contra he virtutes fuerūt in tpo qui tñ erat beat⁹. ergo manebūt in beatis. **¶** Sap. i. iusticia ppetua est z immortalis. ergo manebit. ergo cū virtutes sint cōnere alie manebūt. **¶** R^o virtutes morales que dā sunt infuse quedā acquirite. Acq^rsite dirigūt in vita ciuili: z habēt bonū ciuile p finē: z q⁹ bec ciuilitas non manebit in pñia ideo nec ipse. infuse vero dirigūt in vita spūali fm quā hō ciuis efficitur ciuitat⁹ dicit: z quia bec ciuitas manebit manebūt z ipse. **¶** Sed istarū duo sunt act⁹. Quidā circa materiā pñiā fm dist antiam a fine. quidā circa ipm finē. sicut fortis in periculo pugne exercet actū pugnandi qui est circa materiā pñiā scz timores z audacias post victoriam actū gaudendi

de victoria. pñus act⁹ adueniēte fine euacuabit. scd⁹ actus q̄ ē circa ipm finē in psecutiōe finis manebit. vñ gaudet iusticia de fine adepto p actus iusticie similiter ⁊ alie vtutes. ¶ Ad qd obijci de fide et spe dōm q̄ q̄s uis nobiliores sint rōne obieci tñ hñt essentialiter an nēcā impfectionē quā nō habēt morales. ¶ Ad scd⁹ de vita actiua dōm q̄ vtutes q̄ pficiunt i vita actiua nō opert q̄ tollant cū aliq̄s transfert se ad vitam cōtēplatiua. s; hñt alios act⁹ in q̄tū pringūt ad finē primū. qz pēplatiua vita ē finis actiue. ⁊ ideo hāz vtutū actus differētes describit macrobi⁹ fm carū diuersos gēdus scz fm q̄ sūt pollute vel purgatorie vel purgati animi. ¶ Ad tertiū de irascibili dōm q̄ ipse potētie radicaliter manēt i aia separata ⁊ habet⁹ eaz s; nō pmaneat vt sūt pfectōes actu corporaliū organoz.

In quo habēt vsus eos dem. Virtutes enī q̄ pñstūt circa passiōes illatas habuerūt cū de vsū in xpo quem in nob ppter passibilitatē corpis. habuerunt etiā vsū quem habēt in patria ppter pfectōem aie. s; de vtutib⁹ q̄ sūt circa passiōes in aias scē est qz iste passiōes in xpo nō fuerūt. pcedūt enī a corruptiōe somitis q̄ in xpo nō fuit. ⁊ ideo nō fuit necessariū eas per virtutem cohibere. vñ de nō habuerunt in eo vsū circa passiōes sicut habent in nobis.

De septem donis rē. ¶ Hic q̄rtur q̄rtuor. ¶ Primo de diffērentia donoz ⁊ vtutū. ¶ Scd⁹ d nume ro donoz. ¶ Terti⁹ de dñā doni ⁊ beatitudinis. ¶ Quar to vtutū dona manent in patria.

Ad primū sic pceditur ⁊ videtur q̄ dona sint septē vtutes Grego. enī dicit in moral. q̄ per septē filios Job. septem vtutes intelligūtur ⁊ enumerat ibi septē dona. ḡ dona sūt virtutes. ¶ Tūcūq̄ puenit diffinitio ⁊ diffinitio. s; diffinitio vtutis pñctat de dono. qz donū est bona q̄litas mēt⁹ q̄ recte viuūt quā de⁹ i nobis sine nobis opatur q̄ est diffinitio vtutis fm Aug. ḡ dona sunt vtutes. ¶ Iaco. i. dicit glo. q̄ p donū pfectū qd dicit de fursu de scēdēns intelligunt bona gratuita sed vtutes iter bona gratuita continentur. ḡ vtutes sunt dona. ¶ Cōtra dicit Grego. sup Job. q̄ dant dona in adiutoriu vtutum. ḡ nō sūt vtutes. ¶ Timor ponit inter septē dona. nō enī pñctat q̄ sit vtus. qz nec theologica nec cardinalis. ḡ dona nō sūt vtutes. ¶ Scd⁹ dōm q̄ circa dñāz donoz ⁊ virtutū diuersi diuersa dixerūt. Quidā nanq̄ posuerunt interea dñāz p hoc q̄ dona dicunt p cōpationem ad deū dantē vtutes p cōpationem ad act⁹. Alij p hoc q̄ vtutes sunt magis in affectiua pte. dona magis in cognitiua. Terti⁹ p hoc q̄ vtutes sunt ad opandūz dōna ad resistēdū temptatōi. Quarti p b q̄ vtutes expurgant animā a peccatis dona a sequēlis peccati. Quinti p b q̄ vtutibus pformamur xpo in opatione. donis vero i passione. sed be omnes be differētie nō vident suffi cientes. quia si recte pñderēt oīa q̄ pñctata sunt vtutib⁹ ⁊ donis pueniūt cōiter. Et ideo alij dicūt q̄ differūt p b q̄ vtutes dant ad pfectōem potētiāz. dona vñ in adiutoriu eaz. pñctat aut vñ qd q̄ fm modū suū. s; adiutorio indiget ad id qd suū modū excedit. sic ḡ differētia doni ⁊ vtutis intelligenda ē ex diuersitate actiū. nā actus vtutis pcedit a potētia fm modū sibi pñatura lem sicut actus fidei ab intellectu i speculo ⁊ enigmatē. actus vñ doni. pcedit a potētia fm modū altiorē sicut

actus doni intellect⁹ ē videre spūalia in q̄dam claritate qd ē supra modū nob pñaturales. ⁊ bec dñā ipis nob cōpetit. nā vtus ē pfectio rei. donum vñ rei supadditur. ¶ Ad primū q̄ dona sūt vtutes. dōm q̄ b p tātō verū est. qz dirigūt i actib⁹ humanis q̄ nō pueniūt brutis sicut ⁊ vtutes. s; sūt supra vtutes in q̄tū vltra modū humanū pficiūt. ¶ Ad scd⁹ de diffinitōe vtutis dōm q̄ i oī diffinitōe vtutis si pñctat virtutis ē. expmūt aliquid qd ad modū humanū pñctat vel in ipō actu ex q̄ sumit diffinitio virtutis intelligit modus agēdi pportionatus hoi. vñ de nec dicit nec alia diffinitio puenit donis fm q̄ de vtutib⁹ dantur. ¶ Ad tertiū de donis gratuitis dōm q̄ nō q̄libet virtus gratuita pñctat donum pñctat fm pñctat rōnem doni.

Ad scd⁹ sic pcedit ⁊ videt q̄ plura debeāt esse dona. sicut timor ē de malo futuro ita dolor ⁊ pudor de malo pñctato ⁊ gaudiū de libera tione ab ipō. ḡ videt q̄ ita debeāt poni in numero donoz sicut timor. ¶ Ad iusticiā reducunt si cut ptes pietas. latritia amicitia ⁊ sic dñā alie. ḡ qua rōne pietas ponitur donum eadez rōne omnes alie ptes iusticie. ¶ Inter ista dona ponūt tria q̄ pñctat ad exercitiōne vt pietas ⁊ fortitudo ⁊ timor. s; fortitudinē adiū gītur suū motiuum s; cōsiliū. pietatē vero scia. ergo timor dñā alie qd directiū alterū assignari. ¶ Contra videt q̄ debeāt ēē pauciora. donū vt dictū ē altius ē vtute. timor nō videt sonare in aliquā eminētia. ḡ nō videt q̄ debeāt int⁹ dona cōputari. ¶ Non pñctat spēs esse altior suo genere neq̄ aliqd altius seipo. s; donū est ali quid alt⁹ vtute. cum ḡ pietas sit pñctat iusticie ⁊ fortitudo sit qdā vtus cardinalis videt q̄ neutra debeāt dici donū. ¶ Scd⁹ dōm q̄ vtus ⁊ donū pueniūt i materia differūt aut i mō agēdi sicut dictū ē. vñ fm diuersitatē materiaz in qd vtutes opant opert diuersitatem donoz accipe. opatio aut virtutis est aut circa vitā actiua. aut circa vitā pēplatiua. Circa cōtēplatiua duplici. ¶ Uno mō accipiēdo alie cognitiōne. ⁊ sic ē donū intellectus. Alio mō iudicādo de cognitis. ⁊ sic ē donū sapie. Circa actiua vero duplici. ¶ Uno mō dirigēdo p actū rōnis. ⁊ sic q̄tū ad inq̄sitiōne ē donū pñctat. q̄rtum ad iudiciū de pñctatis est donū scie. Alio mō exequēdo. ⁊ sic q̄tū ad opationes ⁊ cōmunicatōes vite ē donū pietatis. q̄rtū vero ad passiōes irascibilis ē donū fortitudinis. q̄rtū vero ad passiōes cōcupiscibilis ē donū timoris q̄ oēs carnales cōcupiscētie repmunt. fm illud ps. cōfige. r. r. car. m. ¶ Ad qd obijci de pudore dolore ⁊ gaudio dicitur q̄ nō est sile. quia dolor ⁊ pudor incipientiū est s; gaudiū pfectoz. ideo illa duo sunt effect⁹ vtutū. s; gaudiū fructus ē. dona vñ magis pficiētū ⁊ ad pfectū vñ let timor. ¶ Ad scd⁹ qd obijci de pñctat iusticie dōm q̄ donū eleuat ad id hoiem qd est supra se. ideo pueniēt donū respōdens iusticie ex pñctat iusticie sumit q̄ ei qd maxime supremū ē debet. hñt aut est pietas q̄ debet deo ⁊ pñctat carnali vel pñctat. ¶ Ad tertiū qd obijci dñā timor redōm q̄ idē ē directiū i recessu a termino ⁊ in accessu ad aliū terminū. ideo timor q̄ sonat in recessu a termino nō hñt aliqd speciale directiū q̄ dirigūt i aliq̄s exequētib⁹ s; fortitudine pietate q̄ pñctat ad accessū ad terminū. ¶ Ad q̄rtum dōm q̄ timor sonat i quādā subiectionē hominis ad deū. quāto aut magis creatura creātoz subijci. tātō maior ē. ⁊ ideo timor i excellētia sonat fm q̄ imprat reuerētiā ad deū. sic enī maxime dñā deī est. ¶ Ad q̄ntū dōm q̄ pietas q̄ ē donū est supra iusticiā ⁊ supra oēs ptes eius. vñ nō est idē cū pietate q̄ est pars iusticie nec fortitudo donū est idē cū fortitudi ne virtutis vt infra patebit.

Ad tertium sic pceditur et videtur quod donum sit idem quod beatitudo. omne enim quod a deo datur est potest dici donum. sed beatitudo est aliquid a deo collatum. ergo est donum. **P**rimo p hunc in li. phisic. non est deuenire a primo ad ultimum nisi per medium. dona a magistris ponuntur media inter virtutes et beatitudines. cum ergo beatitudines dicantur virtutes a sanctis. ergo sunt dona. **V**irtus perfecta beatificat quia felicitas secundum philosophum est operatio virtutis perfecte. sed donum est virtus perfecta propter perfectiores modum agendi. ergo donum beatificat. sed nihil beatificat nisi beatitudo. ergo donum est beatitudo. **C**ontra operatio et habitus qui est principium eius differunt per essentiam. sed sic se habet beatitudo ad donum ut patet per auctoritatem philosophi allegatam quod beatitudo non est donum. **P**ropter quod potest esse sine altero non est idem cum eo. sed donum potest esse sine beatitudine. ut virtus sine operatione. ut patet in dormiente. ergo beatitudo non est donum. **R**espondeo secundum philosophum felicitas est operatio virtutis perfecte beatitudo autem idem est quod felicitas. ideo est operatio perfecte virtutis. nulla autem virtus est perfectior deo. ergo felicitas est operatio domini. fructus autem est delectatio consequens ex ipsa operatione siue ipsa virtus put est causa vel ratio delectationis. secundum enim philosophum. omnis enim operatio pcedens et habitu perficere naturam habet delectationem annexam. **A**d quod obijcit quod est a deo datum dicitur donum. dicendum quod verum est large sumendum donum. sed stricte dicitur donum habitus infusus eleuans potentiam ad altiorum modum agendi. et sic sepe enumeratis habitibus conuenit ratio domini. **A**d secundum quod beatitudines dicantur fructus. dicendum quod eo modo loquendi hec dicitur ut fructus dicitur actus virtutis et non proprie. **A**d tertium quod donum beatificat dicendum quod aliquid dicitur beatificare in via dupliciter. Uno modo ut principium actus. et sic donum beatificat. Alio modo ut ipse actus et sic beatitudo beatificat sicut mouetur motu et virtute motiua.

Ad quartum sic pceditur et videtur quod dona non maneat in patria. id est ad Cor. xiiij. scientia de fructu. ipsa etiam docet conuersari in medio prauitatis et puerse nationis quod in patria penitus non erit. ergo nec donum scientie. **T**imor est ad retrahendum a malo sed in patria omne malum cessabit ergo nec erit ibi timor. **P**ietas est ad compatiendum miserie proximi. sed in patria non erit miseria nec compassio. ergo nec pietas. **C**ontra christus fuit simul viator et comprehensor. sed in christo fuerunt dona excellentissimi melius esset comprehensor. ergo similiter in alijs comprehensoribus erunt. **P**ropter dicit Ambrosius. celestis patria flumini spiritus sanctus rigat septem spiritualium virtutum. id est. septem donorum fluens meatu. ergo dona erunt in patria. **R**espondeo dicendum quod donum cum agat altiori modo quam sit modus humanus accipit sue actionis regulam et mensuram altioris scilicet diuinam. possunt autem actus donorum considerari dupliciter. Uno modo secundum quod comparantur ad propriam mensuram que deus est. et sic actus omnium manebunt in patria. Alio modo secundum quod comparantur ad materiam propriam et sic actus donorum qui perficiunt in vita contemplatiua manebunt. sed assument perfectiorem modum. quia modus vite huius quantumcumque sit perfectus non potest ad equari modo patrie. actus vero donorum perfectiorem in vita actiua non manebunt secundum hunc modum vita enim actiua tollitur sed contemplatiua manebit. Et per hec patet solutio ad obiectum.

Quia de timore etc.

Ad primum queritur et videtur quod timor filialis non sit idem in subiecto cum seruili. habet enim distinctionem secundum obiecta. sed aliud est obiectum timoris seruili et filialis. quia timor seruilis timet penam filialis separationem. ergo timor seruilis et filialis sunt diuersi habitus. **P**ropter plus distat a perfectione domini timor filialis quam virtus que cum gratia esse potest. sed virtus differt secundum habitum a timore filiali qui est donum. ergo multo amplius et timor seruilis. **O**mnis timor ex aliquo amore pcedit. nullus enim timet amittere nisi quod amat. sed timor filialis pcedit ex amore sui. timor autem filialis ex amore dei. cum ergo duo amores sint omnino diuersi timor filialis et filialis differunt secundum substantiam habitus. **C**ontra per se habet habitus fidei informis ad fidem formatam ita timor filialis ad filialem. sed fides formata et informis non differunt secundum substantiam habitus. ergo nec timor filialis et filialis. **T**imor filialis timet penam. sed separatio a deo quam timet filialis timor est quedam pena ergo timor filialis non differt a filiali secundum substantiam habitus. **R**espondeo dicendum quod timor et tristitia diuersimode respiciunt malum. tristitia enim respicit malum put est pensum in seipso. sed timor put est futurum in causa sua existens. unde timor non respicit malum nisi mediante causa a qua potest malum puenire. sicut timeo mortem propter eum qui potest mortem inferre. timor autem qui est ex spiritu sancto facit hominem respicere ad deum sicut ad causam que potest malum infligere vel prohibere quodcumque sit malum illud. et ideo quibus timor filialis et filialis diuersa mala respiciant. tamen quia non nisi ab eadem causa. ideo est vnus habitus secundum substantiam. sed vnus perfectus scilicet filialis qui perfectius coniungit deo alter imperfectus scilicet seruilis qui imperfectius. **A**d primum ergo dicendum quod ratio illa pcederet si timor quem spiritus sanctus in nobis operatur principaliter ordinaret nos in hoc quod idem malum ordinat autem nos principaliter in deum quem facit nos reuereri tam filie quam filialis in timorem. **A**d secundum dicendum quod virtus minus distat a dono timoris filialis quam seruilis considerata perfectione et imperfectione non autem considerata actu et obiecto. **A**d tertium dicendum quod amor est principium timoris secundum quod habet respectum ad malum quod horret non autem secundum quod habet respectum ad causam mali.

Ad secundum sic pceditur et videtur quod timor seruilis tollatur adueniente charitate. dicit enim i. Job. iij. quod timor non est in charitate quod exponeitur de timore filiali. ergo timor filialis non manet charitate adueniente. **P**ropter timore filialis denotatur aliquis fuus sed ille qui habet charitatem iam non est fuus sed filius. secundum illud Roma. viij. non enim accepistis spiritum futuris iterum in timore etc. ergo adueniente charitate timor filialis recedit. **T**imor filialis odit presentiam eius quem timet. respicit enim deum ut punientem. sed charitas facit presentiam dei amari. ergo timor seruilis charitati opponitur. et ita adueniente charitate timor filialis recedit. **C**ontra per se timor filialis a spiritu sancto est ut habetur in glo. Roma. viij. super illud. non enim accepistis sed dona spiritus sancti non sunt subiectis peritiam. ergo charitate adueniente quam spiritus sanctus operatur timor filialis non tollitur. **P**ropter timor filialis a fide informi principium sumit filialis vero a fide formata. sed fides informis non tollitur secundum substantiam charitate adueniente ergo nec timor filialis. **R**espondeo dicendum quod timor filialis adueniente charitate non tollitur secundum substantiam sed tollitur eius imperfectio siue filialitas qua habet oculum principaliter ad penam. et

hoc ideo quia timor respicit sicut principale obiectum. vñ spem habet deum vt potentē mala inferre vel a malis liberare. et ppter hoc qñtūq; variet respectus timoris fm mala que deus potest inferre vel phibere talis variatio non attingit ad speciem timoris. sed psequitur speciem. et ideo p hoc non tollitur substantia habitus sz formatur cum pñe eēt in formis qñ cñi ad hoc vel illd malum respiciat timor. puenit ex diuersa affectiōe amoris vt supra dictum est. et ppter hoc charitate adueniente q est amor pfectus timor formatur et pficitur. Et p h pñ solutio ad pñas rōnes. pcedunt enī de timore seruilitatis.

Ad tertium sic pceditur et videtur q fortitudo donum nō differat a fortitudine virtutis fm dñō. in ce. ierarch. spūalium pñietates ex nominibus nos optet accipere. sed habitus virtutis et donum cōmunicāt in fortitudinis nomine ergo cōmunicāt in pñietate. ergo habent idē pñietatem. **B**reg⁹ dicit. fortitudo pñia aduersa dat fiduciam. trepidanti loqitur de fortitudine dono. sed hoc facit fortitudo virtutis. ergo fortitudo virtutis est donum. **D**onum differt a virtute in qñtum ipam excedit sed fortitudinis virtus cum sit circa difficillimū qñ est mors non potest excedi ab aliquo. ergo donum fortitudinis non differt a fortitudine virtutis. **C**ontra diuersorum generum et non subalternarim positōz diuerse sunt species et differt. sed donus et virtus sunt hñmōi genera. ergo fortitudo que est in genere doni differt a fortitudine que est in genere virtutis. **P** fm Aug. fortitudinis est non tñi terrenas cupiditates repellere. sed penitus obliuisci. hoc autē non est fortitudinis virtutis. quia cupiditates nō sunt macia eius. ergo fortitudo virtutis non ē fortitudo donum. ergo non sūt idē. **R**⁹. dicendū fortitudo virt⁹ et fortitudo donum differūt qñtum ad modum agendi. quia altiori reglā regulatur scz diuina potētia fortitudo donū qñ fortitudo virtutis que regulatur potētia humana. vnde dicit pñs in. iij. ethic. q fortis ē instupescibilis. vt homo in his scz terribilibus q sūt fm hominē. vnde qñuis non esset fortitudinis virtutis q aggredere quispiā aliqd sup humanas vires fm philosophū vt q aliquis martyr nudus ingeret se i manus hostiū; tñ hoc est fortitudinis doni fm theologū. **A**d qñ obijciat de nomine dicendū q fortitudo donum et virtus sicut pueniunt in nomine sic in aliqua pñietate. quia vtrūq; est. ad aliqd difficile sustinēdū sed non optet q sint idē in re. cum in agēdo diuersis regulis regulent. **A**d scdm quod obijciat de verbo Brego. dicendū q fortitudo virtutis dat fiduciam trepidanti i trepidatione causata ex difficultate nō excedēte humanas vires. sed si excedat pñia talem trepidationem dat cōfidentiam fortitudo donum ex fiducia diuini auxiliij. **A**d tertiu qñ obijciat q virtus fortitudinis est circa difficillimū. dicendū q hoc verum est fm gen⁹ non tamen fm cōparationem ad opantes. quia non excedit vires eius. sed fortitudinis donum est circa illa que excedunt humanam facultatem qñuis non diuinā potētiā cui innititur.

Ad quartum sic pceditur et videtur q pietas non sit donum. donum enī immediatius ordinat ad deum qñ virtus. sed pietas donū non immediatius ordinat in deum qñ pietas que ē virtus. quia fm Aug. x. de ciui. dei. pietas pñe dei cultus soler intelligi quaz greci theosophiā vocāt. ergo pietas non est donum. **P** fm Brego. in pñcio moral. pietas est que docet opera misericordie frequentare. hoc autem est actus misericordie. ergo pietas est idē cum

misericordia. misericordia autē est virtus. ergo et pietas virtus autem nō est donum. ergo nec pietas. **P** pietas fm Tullium. est beniuolētia in parētes. et ponit eā prem iusticie. sed iusticia est virtus. ergo et pietas. qñ non est donum. **C**ontra est qñ dicit E. sa. xj. ibi enī iter doni computat. **P** Donum est pfectio excellentissima. sed pietas est hñmōi. quia valet ad omnia. vt dicitur. i. Timo. iij. ergo pietas maxime debet poni donū. **R**⁹ q donum in cōmunicationib⁹ altius dirigit qñ aliqua alia virt⁹. quia fm diuinā regulā. cōmunicatio autē q fit alicui ppter deum dicit opus pietatis. et ideo donus q hanc cōmunicationē ppter deū facit congrue nominatur nomine pietatis. **A**d primū quod obijciat q donum immediatius ordinat in deum. dicendū q hoc verum est qñtum ad modum opandi siue mensurā operis. non autem qñtum ad obiectum vel finem. et ideo sz pietas que est latia ipi deo exhibetur i hoc tamē accipit aliquid humanū p mēsurā scz obligationē qua deo obligatur ppter beneficium acceptum rōne cuius est de bitōz ei. sed pietas que est donus in hoc accipit aliquid diuinū p mēsurā vt scz deo honorem impendat nō qñ sit ei debitus. sed quia deus honore dignus est. vnde i honorando deum accipit p mēsurā dei dignitatem. **A**d scdm dicendū q differenter ē misericordie et pietatis opa misericordie alicui impēdere. misericordie enī est in qñtum mēsuratur mēsurā aliqua humana in actu suo scz vel p iunctiōe sanguinis vel familiaritate vel saltem nate similitudine. sed pietatis doni est in qñtum regulatur diuina regula in actu suo. vel qñ qlibet misericordie opa impendit sunt filij dei vel diuina similitudine insigniti. **A**d tertium dicendū de verbo Tullij q pietas in parētes in qñtū accipit mēsurā aliqd humanū est virtus. in qñtū autē aliqd diuinū sic est donū.

Hec timor malus est ergo qñcūq; timetur carnis periculus siue amissio tēporalis boni timor peccatum est. **R**⁹ nō. nisi sit inordinat⁹. et eo q mala times corrigis te. **C**ōtra fm Aug. in timore seruili manet voluntas peccādī. **R**⁹ verū est non absoluta sed cōditionata. Sciēdū q vterq; timor. pñia pñcipiū nobilius est pñcipiāto. timor ignobilis donū est qñ sapia **R**⁹ nō dicitur eius pñcipiū causaliter sed dispositiue.

Dl. XXXV
Ost pmissa diligenter cōsiderandū est zc. **A**d pñmo qñtū vtrūq; cognoscit donum. et videtur q non. cognitio enī diuinorū in pñenti non habetur nisi p speculū et in enigmata. i. ad Cor. xij. videmus nunc p speculū zc. hec autē ē cognitio fidei. qñs cognitio vie de diuinis est fides qñ sapia ē fides. et sic virtus et non donum. **P** Sapiētia p studium acqñritur nullū aut donum acqñritur. sapientia ergo non est donū. **C**ōtra E. sa. xj. cōputatur inter alia dona. **P** Donū est habitus nobilissimus. sed inter omnes habitus rōnis sapiētia videtur nobilissima. ergo sapientia maxime debet dici donū. **R**⁹ dicendū q sapiens in singulis dicit ille qui p cognitionē altissime causē quā habet scz finales de omnibus que sūt i illo genere optime iudicat. vnde i sapiēs simpliciter est qui p cognitionem quā habet de deo qñ omnium finis de rebus recte iudicat. qñ potest esse duplīcter. **U**no modo fm simplicē noticiā. et sic aliquis pñ dicit sapiens etiam si sit malus. **A**lio modo fm noticiā affectiua; que pcedit ex hoc q homo p affectū amoris deo vnitur. sicut dicit Dion. de Ierochio q patiēdo

diuina didicit diuina sicut etiam temperatus de his que ad temperantiam pertinent optimū iudicium habet. et talis sapientia ponitur hic donū spūsancti fm quā spūsanctus iudicat omnia. vt habetur. i. **Cop. ij.** Ad primū ergo qd obijciatur de speculo dicendū qd hoc habet locus i cognitione simplici que est qsi p visum vel auditum nō experimentalē que est quasi gustū. de qua dicit. i. **Job. iij.** vinctio docet nos de omnibz. Ad scdm de latia dicitur qd sapientia dicitur theosophia. id est. cultus diuinus p causas disponentē. qz prime ad eum inclināt non per essentia. Ad tertium de sapia acquisita ddm qd equo accipit sapientia et theologus sicut dictum est.

Ad scdm sic pceditur et videtur q intellectus non sit donum. nullum enī donū est a natura p aliqd lumen infusum nobis. sed intellectus nobis naturaliter infusus est. ergo intellectus non est donum. **¶** Dona gratuita dant p gratiam sed intellectus quādoqz maior est in habentibz minorē gratiam vlnullā. ergo non est donum gratuitū. **¶** fm psm. vj. ethic. sapientia et intellectus virtutes sunt intellectuales. nulla autē virtus est donum. ergo intellectus non est donum. **¶** Contra **Esā. xj.** numerat inter septem dona. **¶** Donoꝝ ppta ē ratio vt per ea quis sup humanū modum opetur. sed opatio intellectus est pcpue sup hominē vt dicitur in ethic. ergo intellectus maxime debet dici donum. **¶** Ad dicendū q inuisibilia dei dupliciter cognosci possunt a nobis. **¶** Uno modo p considerationem diuinōꝝ effectuum. et sic p fidē ea cognoscimus que diuinis verbis assentit in quibus nobis diuina tradunt per cōparationem ad diuinos effectus. et ideo de visione fidei dicit. i. **Cop. xij.** videmus nunc p speculum in enigmate. **¶** Alio modo cognoscunt trāscendendo omnes dei effectus fm q omnibz que videntur vel dicunt. deus cognoscitur peminere. et hoc ppter dicit intelligere diuina quasi intrinsecus ad ea penetrare. et hō cōtingit dupliciter. **¶** Uno modo videndo ea p essentiam. et sic intelligunt beati. **¶** Alio modo videndo solū de eis qd non sunt nō autē qd sunt p aliquod lūmē infusum. et sic intelligunt in via. et ita intellectus ponitur donum spūsancti fm illud apl. ij. **Cop. iij.** nō ptemz plātibz que videntur sed que non vident. **¶** Ad pmiū qd obijciatur q intellectus est nobis naturaliter infusus ddm qd hoc exē est. put est habitus pncipioꝝ et sic non ē donum. sed. put p lumen supremū facit in se conspiciere spūalia. sic non est nobis infusus. sed potius infusus. et sic est donum. **¶** Ad scdm qd obijciatur de dono gratuito. dicendū q intellectus equo accipitur p habitu acquisito et p pspicacitate ingenij naturalis. et sic est imālis et p habitu infuso. et sic est in sanctis viris. **¶** Ad tertium q sapientia et intellectus virtutes sūt intellectuales dicendū q loqitur de intellectu q est habitus acquisitus non infusus per illustrationē luminis naturalis non supnaturalis.

Ad tertium sic pceditur et videtur q cōsiliū non sit donum. quia fm **Tullii** cōsiliū est alicuius faciēdi vel non faciēdi vere excogitata rō sed hmoi excogitata rāō a natura est non a gfa. ergo non est donū gratuitum. **¶** **Bregio.** spūsanctus ptra pcpitationē mentem instruit cōsilio sed hoc pnter ad cautelam que est p prudentie. ergo cōsiliū est virtus et non donum. **¶** Dona se extendūt ad illa que sunt de necessitate salutis. sed cōsiliū fm q cōmuniter dicit dirigē in his que sunt pfectionis non necessitatis. ergo cōsiliū non est donum. **¶** Sed contra **Esā. xj.** inter dona cōputatur. **¶** Virtutibz respōdent dona sed quedam virtus est ordinata ad bene cōsi-

liandum scz cubilia de qua pbs in. vj. ethic. determinat ergo videtur q debeat esse aliqd donū qd pficiat nos ad recte cōsiliandū. hoc autē est cōsiliū. ergo est donū. **¶** Ad dicendū q fm psm in. iij. ethic. cōsiliū est qstio de operabilibus a nobis. et ideo non est de fine q est pncipium in opandis sicut nec in alijs sciētijs est qstio de pncipijs illius sciētie. in his autē que sunt ad finē recte quis cōsiliatur fm psm. si debet finem pstruere si meī dia accomoda ad finem inueniat. si tēpus cōuenient cōsiliū pficiat ne tēpus agendi p moram trāseat. et ad hanc rectitudinē cōsiliū pducit cubilia vt dicit pbs in. vj. ethic. sed quia opabilia humana cōtingentia sunt et possūt deficere ne ad finē intentū pducant p que homo cōsiliatur. ideo certitudinē cōsiliū attingere non est humanum sed diuinū. cuius est p certitudinem euer cōtingentium puidere. et ideo opret q ad hanc certitudinem mens instinctu spūsancti eleuet. supra humanū modum ad quē non potest rōnis dictamine. et ideo cōsiliū est donū. **¶** Ad illud qd pmo obijciat **Tullio** ddm q loqitur de cōsilio put est actus naturalis rōnis nō put est habitus infusus a deo. **¶** Ad scz de cautela dicendū q cauere pcpitationem ex dictamine rōnis hoc ē cautele virtutis. sed ex instinctu spūsancti quo filij dei agūt. **¶** Roma. viij. est cōsiliū donū. **¶** Ad tertium qd cōsiliū dirigē in his q necessitatis sūt. dicendū q quibz in arduis ad que officio nō tenent pcpue sit donum cōsiliū fm q pbs in. iij. ethic. ait. cōsiliū adhibetur in difficilibus in qbus nobis nō credimus nihilominus tamē potesse in alijs.

Ad quartū sic pceditur et videtur q donū sciētie non sit tm de his humanis. sed etia de diuinis. Est enī fm **Aug.** de quibus fides la luberrima gignit nutritur et roborat et hmoi sunt diuina. ergo sciētia est de diuinis. **¶** Altior ē sciētia donū q sciētia que est virtus intellectualis. et illa etiam est de diuinis sicut metaphisica. gmulcomagis sciētia donum. **¶** Caput est pforme mēbris et sapientia que est de diuinis vt metaphisica dicit caput et entiarū. ergo et sciētia de diuinis est. **¶** Contra **Aug.** diuidit sapientia a sciētia p hoc q sapientia est de diuinis. et sciētia de humanis. **¶** Ad idem non sūt necessarii duo habitus si vnus pfecte perficiat. sed ad diuina pfecte ordinat sapientia. ergo sciētia non est diuinū. **¶** Duoꝝ diuidentū aliqd cōmune illud qd differētiam dignitatis sup rōnez cōmunis addit nomē ppiū et illa dīa accipit qd autē nullā differentia dignitatis addit nomen cōmune reuertit sicut patet in ppio et diffinitione. quia ppiū essentiale dicit diffinitio. ppiū vero accidentale vocat nomē cōi scz ppiū. et ideo quia sapientia est q de altissimis sup sciētia addit iudicium et aliarū sciētiarū ordinationē ppiū nomen habet ppter qd sapientia dicit. alie vero sciētie que eis subdit cum nullā differentia dignitatis supaddant simpliciter nomen sciētie retinent. et ideo ex rōne sui nois apparet q sapientia est de diuinis et non sciētia cum illa sint digniora et non sciētia siue loqimur de sciētia fm q est virtus intellectualis siue fm q est donū. **¶** Ad primū scia est de his qbus fides saluberrima et. dicendū q humana ducit in cognitionē diuinōꝝ. et ideo **Aug.** dicit q sciētia est de rebus humanis non tamen de omnibz sed de his qbus si des gignitur. **¶** Ad scdm q altior est sciētia donū. dicitur q altior est quo ad modū. quia ex pscntia spūsancti certitudinaliter de agendis iudicat. sed ex pietate qbusdam prudētia fm q dicitur **Sapie. ix.** cogitat oēs mortaliū timide et incerte puidēre nostre. et metaphisica ex vniuersalibus pncipijs certitudinaliter de alijs

sciētis. s. nō q̄ ad obiectū scia donū altior est methas
phisica. q̄ ista de hūanis reb. methaphisica de reb. di
uinis. ¶ Ad tertium q̄ scientia est caput scientiarum.
dōm q̄ methaphisica est locutio fm aūt. Dio. ex silicū
dinarijs locutionibz nō est argumentādū.

Que fides saluberrima

gignit hoc intelligit q̄tū ad distincōez ar
ticulor. siue q̄tū ad exhortationē ad fidē
fm q̄ fides est ex auditu nō q̄tū ad hūi si
dei q̄ est ex infusioe. Abstinerē vero a malis rē. hoc ē
moris sicut exequētis scie sicut dirigentia.

DI. XXXVI

Solet etiam queri rē.

Nic pmo q̄rit verū vtutes politice sint
pnerē. r. videt q̄ nō. Virtutes em politice
ex actibz acquirūt. vt pbat pbs in. ij. etb.
s. act⁹ nō sunt pnerē. ḡ nec politice virtutes. ¶ fm
p̄m in. iij. etb. sicut prudētia oēs vtutes morales ita
sapia ordinat oēs scias q̄i caput sciētiarū. vt dī in. vj.
etb. sed ppter hoc scie nō pnerē sūt. ḡ nec vtutes. ¶ fm
p̄m in. iij. etb. q̄ circa honores mediocres mode
rate sebz nō ē magnanim⁹. pstat aūt qd ē virtuosus fm
aliā virtutē quā ipse dicit innotatā. ḡ vna virt⁹ p̄t hūi
habita alia. ¶ Aug⁹. dīc ad Iero. q̄ nō ē diuina snia
q̄ dicit qui hz vna hz oēs. ḡ cū oīs vera snia diuina sit.
fm Amb. Omne verū a q̄cūqz dicit a spū sancto ē. videt
q̄ nō sit vera snia. ¶ Contra. Dionī. ad p̄mariū. quat
tuor virtutes describūt stoici ita sibi pneras. vt q̄ vna
nō habuit oibz careat. r. q̄ vna habuerit oēs habeat. ḡ
oēs virtutes sūt pnerē. ¶ Spēs infert gen⁹. ḡ iusti
cia infert virtutē. ḡ quicūqz iust⁹ est vtuosus. ḡ oī vir
tute plen⁹. ¶ Vir⁹ p̄t dupl⁹ p̄siderari. vno modo
fm esse ipsi⁹ impfectū fm q̄ inest nobis a natura. fm q̄
dicit pbs. q̄ seminaria virtutū infusit nobis a natura.
r. sic virt⁹ dīc qdā nātalis inclinatio ad actū virtutis. r. h
mō vna p̄t hūi sine alia cū naturalr aliq̄ apri sint ad li
bertaliatē q̄ sūt pni ad luxuriā ex nātā sicut cōplexiōis.
¶ Alio mō p̄siderat virt⁹ fm esse pfectū qd ex assuetu
dine recipit r. sic accipit nomē politice virtutis. r. hoc
mō oēs virtutes sūt pnerē. Ad qd triplex rō ex p̄bōuz
dictis accipit. ¶ Quidē sumit ex ordine vtutis ad pu
dentiā. nulla em virt⁹ sine prudētia esse p̄t. p̄ quā virt⁹
qlibet in finē suū tēdit p̄ debita mediā q̄ prudētia p̄sili
ando adinuenit vñ dicit Breg. q̄ nisi virtutes reliq̄ ea
q̄ apperūt prudēti agūt vtutes neq̄qz cē p̄t. Sicut nec
prudētia cū sit recta rō agibilibz p̄t cē sine vtutibz alijs
moralibz p̄ q̄s habem⁹ rectā estimationē de fine q̄ ē p̄
cipiū opabiliū. qz q̄lis vnusqz est fm hūi talis finis
videt sicut aliq̄s errās circa p̄ncipia specularia puer
serōcinare. Scda rō sumit a p̄ditiōibz q̄s cōiter in oī
virtute p̄pōrtz eē. vñ Seneca dicit. Omne qd bñ sit iuste
fortit⁹ prudēt⁹ r̄pate fieri. q̄uis vnaquāqz qlibet virt⁹
p̄ncipalr sibi vendicet. p̄ qd illi⁹ p̄ditionis cā ē. in q̄li
bet alia vtute. qz fm p̄m illud qd ē maximū in qlibet
genere est cā alioz. vñ fortis qd est circa maxia difficilia
p̄seuerās facile in alijs difficultatibz minoribus p̄seue
rat. Tertia rō sumit ex fine quē intēdit qlibet virt⁹. q̄li
bet enī vt⁹ opat⁹ p̄t bonū vtut⁹ simplr qd p̄ncipalr icē
dit. iō nullo mō ab ipō intētionē defleat. vñ virt⁹ nō
p̄t cē cū aliq̄ vicio. ¶ Ad p̄mū qd obijciat q̄ act⁹ nō sunt
pnerē. dōm q̄ vtē est q̄tū ad materiā cū possit se aliq̄s
exercē ita in actu alicui⁹ vtutis ita q̄ nō alteri⁹. n̄ tñ q̄
tū ad formā quā iponit rō circa actū cuiuslibz virtutis
qz ex eis dē p̄ncipijs p̄cedit circa materiā cuiuslibz vir

tutis scz ex intētiōe r. dilectōe p̄rij boni q̄uis eius bo
nū scz rōnis q̄tū ad aliqū p̄ditiōem magis reluceat in
aliq̄ vtute q̄ i alia sicut iam dictū ē. ¶ Ad scdm de p̄u
dētia r. sapia dōm q̄ nō ē sile. qz scie alie addūt p̄ncipia
specialia ad p̄ncipia cōia sapie. s. non sic vtutes super
p̄ncipia prudētiē cū cadē sint p̄ncipia prudētiē r. aliarū
vtutū fm p̄m. fines moralitū vtutū q̄ se bñt vt p̄nci
pia i practice. sūt p̄ncipia prudētiē r. aliarū vtutū. ¶ Ad
tertū qd obijciat de magnanimitate dōm q̄ q̄ modera
te se bz circa mediocres honores q̄uis nō habeat semp
actū magnanimitatis q̄ ei⁹ materia nō sibi cōpetit hēc
tū habitū q̄ etia circa illas optime se bñt si materia il
la sibi cōpeteret r. sic ē de liberali r. magnifico. ¶ Ad q̄r
tum dōm q̄ ab Aug. negat cē diuina snia q̄ habet vna
habet oēs. dōm q̄ hoc est qz non ē ex sacra sc̄ptura pla
ta ppter qd necesse sit ei p̄sentire.

scdm sic p̄cedit r. videt q̄ vtutes ḡuite non
sunt pnerē. rps habuit oēs virtutes alias cui
tñ defuit fides r. spes. i. peccatoribz etiam ē s̄
des i q̄b⁹ nō est charitas. ḡ vna vtus p̄t habe
ri sine altera. ¶ P̄seuerātia ē qdā vtus. s. multi hñt
vtutes aliq̄s in q̄b⁹ nō p̄seuerant. ḡ vna vtus p̄t haberi
sine alia. ¶ Cōiugati et innocentes p̄t hñt castitatē
sine v̄ginitate r. p̄nia. ergo non est necessariū q̄ q̄ habet
vnā habeat oēs. ¶ Contra Breg⁹. virtus vera nō ē si cū
alijs mixta nō est. ḡ p̄nerio ē i vtutibz veris. ¶ vt dī
cit Aug⁹ i lra. virtus ē charitas q̄ diligit qd diligēdū
ē. ḡ q̄ charitatē nō habet nullā vtutē habet. qz non dilī
git qd diligere debet. q̄ vō charitatē habet oēm vtutem
hz. qz diligit omne qd diligēdū. ḡ vtutes ḡuite ita p̄ne
re sunt q̄ q̄ habet vnā habet oēs. ¶ Ex tribus sumit
ratio q̄re virtutes sūt annexē. pmo ex p̄te charitatis q̄
est forma vtutū q̄ est vna. scdm ex parte ḡe q̄ est radic
vtutū q̄ est vna. tertio ex p̄te efficiētis. id est dei a q̄ im
pū ē dimidiā sperare veniā vt sancti dīcūt q̄ nihil im
pfectū reliq̄t. vñ q̄n aliqū iustificat oēs vtutes ei s̄ in
fundit. ¶ Ad primū de xpo r. alijs hoibus dōm q̄ xps
erat nō purus viator. s. comprehēsor. r. idco vtutes scz
fides spes q̄ habet impfectōem annexā q̄ non cōpatiūt
se cū statu p̄fectionis siue cōp̄hensionis non fuerunt in
xpo p̄nerio aūt vtutū intelligitur esse in statu vie qui ē
status imp̄fectionis. In alijs autē hoibus q̄uis sint fi
des r. spes nō tñ hñt rōnem virtutis. qz sunt sine chari
tate a q̄ est oīs ratio virtutis fm theologū. qz p̄eam ba
bent alsequifinē virtutis q̄ est beatitudo. ¶ Ad scdm de
p̄seuerātia dōm q̄ vno modo est specialis virtus fm q̄
dicit p̄positum p̄sistendi vt non recedat q̄s a rōne recta
ppter tristitias siue a virtute vt dīcūt. vñ. etb. r. sic ē si
mul de necessitate cū alijs vtutibz. ¶ Alio modo ē quod
dam accidens virtutū fm q̄ dicit ipaz p̄inuatōem
vsqz in finem. r. sic nō est necessario simul cū alijs virtu
tibus. ¶ Ad tertū de p̄nia r. v̄ginitate dīcēdū q̄ p̄nia
sup̄ essentiā virtutis q̄ p̄sistit in peccati detestatiōe addit
accidens quoddā. s. dolorē de peccato cōmissio q̄tū ad
primū est i innocēte q̄uis nō q̄tum ad scdm. sicut est
de v̄ginitate q̄ p̄ter essentiā virtutis q̄ consistit in absti
nentia a licito cōitu addit accidens quoddā. scz p̄posi
tum p̄p̄tue integritatis q̄tum ad primū est in cōiuga
to q̄uis non q̄tum ad scdm.

Ad tertū sic p̄cedit r. videt q̄ vtutes nō sunt
equales. i. ad Cor. xij. dīcūt q̄ charitas ma
ior est fide r. spe. sed qlibet hāz est vtus. ergo
vna virtus est maior alia. ¶ vtutis virtutis
obiecto mensurat. sed vna virt⁹ ad plura obiecta se
extēdit q̄ alia. ḡ vna virtus ē maior alia. ¶ vtutis
est ad actus habilitare. s. homo q̄qz est magis habilis

ad actus vni⁹ virtutis q⁹ ad act⁹ alteri⁹. q⁹ h⁹ vna virtutem
magis int⁹lam q⁹ alia. **C**ōtra q⁹ cūq⁹ simul et ab eadē
causa eq⁹liter causat simul augmētant⁹ et minuit⁹. s⁹ virtus
res a g⁹a eadē oēs simul causant⁹. q⁹ simul augmētant⁹ et
minuit⁹. q⁹ semp sunt eq⁹les. **P**rim⁹ q⁹ritatē virtutis est
q⁹ritas meriti et fm q⁹ritatem meriti q⁹ritas p⁹mij s⁹ nō
p⁹ eadem debet p⁹mij maius et min⁹. q⁹ non pōt i codez
esse virt⁹ maior et minor. q⁹ oēs sūt equales. **R**ō dōm
q⁹ de equalitate virtutis est loqui tripliciter. Aut quo ad
q⁹ritatē dignitat⁹ sicut sūt equales. q⁹ charitas maior
est alijs. Aut quo ad q⁹ritatē extensiois p⁹ cōparatōez ad
obiecta sic non sūt eq⁹les. q⁹ ad plura se extendit prudē
tia q⁹ t⁹antia. Aut quo ad int⁹ssiois seu vigoris q⁹ritatē
tem. et hoc dupliciter. Uno mō q⁹ ad vigorē essentialē
quē recipit virtus ex p⁹te g⁹e. Alio modo quo ad vigorē
accidentalē quē recipit ex p⁹te subiecti. p⁹mo modo sūt
equales s⁹ quo ad habitum. scōdo modo ineq⁹ales s⁹
quo ad vsum. habitus enī totaliter est a g⁹a. sed vsum ē
p⁹im a li. ar. et sic p⁹ respōsio ad p⁹ma duo obiecta. **A**d
tertū de habilitatē ad actus dōm est q⁹ hoc non t⁹m p⁹
p⁹tingere ex diuersitate habitū. sed ex diuersa disposi
tione subiecti.

Hoc quartum sic pceditur et videt⁹ q⁹ vicia sunt
p⁹nera. vitiū enī est p⁹uatio virtutis. sed q⁹ ha
bet vñ vitiū p⁹uatio est oīi virtute. ergo
habet oē vitiū. **P**rim⁹ Jac. q⁹. qui offenderit i
vno fact⁹ ēre⁹ oīm. **S**ic vna est radix oīm virtutū
s⁹ g⁹a vel charitas. ita vna oīm maloz s⁹ cupiditas.
I. ad Tim. vi. ergo sicut p⁹pter p⁹nerionem in vna radi
ce q⁹ habet vnam virtutē habet oīes ita p⁹pter p⁹nerionē
p⁹similem q⁹ habet vñ vitiū habet oīa. **P**rim⁹ v⁹
et vicia fm theologos sunt imēdiate opposita. sed nulla
virt⁹ inest haberi aliq⁹ peccatū q⁹ inest oīa vicia opposi
ta singulis virtutib⁹ haberi aliq⁹ p⁹erit. **C**ontra p⁹erit
p⁹tingit infinitis modis fm dō. et p⁹im. sed impossibi
le est infinita inesse eidē. ergo nō possunt oīa peccata
p⁹nera esse. p⁹terea impossibile est p⁹eraria simul eidē in
esse. sed p⁹erarium est vitiū vitiū sicut p⁹ digalitas auar
icie. **R**ō i vitiō ē duo p⁹siderare vnum ex apte auer
sionis a bono incommutabili. Aliud ex parte conuersi
onis ad multa bona cōmutabilia ex p⁹te auersiōis cō
nera sunt vicia. i. quo ad subtracōem g⁹e et penā dāni
sed non ex p⁹te p⁹uersionis. id ē. quo ad p⁹nitatem culpe
et penam sensus. nam habitus ipi s⁹ p⁹nitates vitiōz
generant⁹ ex opibus nostris. vnde non habet vnam cau
sam sed multas que simul p⁹currere non possunt. habi
tus vero virtutū habet causam vnam s⁹ deū. ideo hñe
p⁹nerionem. **A**d p⁹imū q⁹ obijci⁹ q⁹ vitiū est p⁹uati
o virtutis dōm q⁹ duplex est p⁹uatio. vna que est p⁹uatio
simplex. vt cecitas visus. alia ē fundata sup⁹ p⁹erariū ha
bitū vt magister albi. p⁹mo modo q⁹ habet vñ vitiū p⁹
uatiō est oī virtutis nō scōdo. scōdo vñ mō nō p⁹mo vitiū
d⁹ p⁹uatio virtutis. **A**d scōdū dōm q⁹ dicit⁹ Jac. intelli
git⁹ de reatu quo ad penam dāni non sensus. **A**d ter
tium sicut vna est radix. dōm q⁹ nō est sile. q⁹ charitas
vna numero radix est oīm virtutū i eodē. sed cupiditas
non vna numero nec specie sed genere radix est oīm
vitiōz. **A**d q⁹rtum virtus et vitiū sūt opposita imēdi
ate dicendū q⁹ hoc intelligit⁹ fm q⁹ vitiū dicit⁹ simplex
p⁹uatio non fm q⁹ dicit⁹ vitiū p⁹ie p⁹uatio fundata sup⁹
habitū p⁹erariū. q⁹ p⁹ vñ actū vitiū amittit virtus gra
tuita non t⁹m generat habitus vitiū.

Bi est charitas quid

ē q⁹ possit deesse. q⁹ oēs alie virtutes super
fluūt. **R**ō hoc intelligit⁹ p⁹pter necessariam

p⁹nerionē aliaz virtutum quaz ipa est causa nec t⁹m alie
virtutes sup⁹fluunt. q⁹ p⁹ charitatē p⁹ficat volūtas p⁹ alias
virtutes alie vires. q⁹romagis inest virtus t⁹ro min⁹ in
est vitiū. **C**ōtra non simul sūt v⁹ dōm q⁹ loq⁹ de vi
tio p⁹ne. id est. p⁹nitatis ad malū non culpe. vel p⁹ dicit⁹
q⁹ dicit⁹ min⁹ hñe de vitiō q⁹ a vitiō magis elongatur. q⁹
nō iustificatōis g⁹a. **C**ōtra impletio p⁹ceptoz dei iu
stificat. **R**ō intelligit⁹ de ope opato nō de ope opante.

DI.

XXXVII

Ad iā distributio de

Scalog⁹ et **R**ō dicit⁹ p⁹mo q⁹rit et videtur q⁹
non fuerit necessariū aliq⁹ p⁹ceptū tradi
homini Ro. viij. p⁹erit occasione supra
p⁹mandatū opati est i me oīm p⁹cupiscētia. q⁹ mādātū
ē occasio oīs p⁹cupiscētie. s⁹ tale non debuit hōi impo
ni a deo q⁹ oparet⁹ in hōie oīm p⁹cupiscētia. q⁹ nec mād
dātū. **P**rim⁹ infirmi nō sunt onerib⁹ aggrauādi sed alle
uandi cum q⁹ homo post p⁹erit infirmatus fuerit nō de
buit ei onus p⁹ceptoz imponi. **R**ō ex cogit⁹ hōiem
meru p⁹ne s⁹ coactio dētrahit meritū. q⁹ fuita quāro
magis volūtaria sūt tanto magis grata. q⁹ nō debuit ei
lex mandatoz dari. **C**ōtra Roma. viij. peccatū non
cognoui nisi p⁹ legem. s⁹ necessarium fuit p⁹erit noscere
vt s⁹ vitaret⁹. q⁹ necessarium fuit legem dari. **T**ē i intel
ligibilib⁹ disciplinaz non sufficit hōi cognitio itēroz
sine doctrina exteriori. q⁹ nec in opabilib⁹ virtutib⁹ i
terior sine exteriori. **R**ō necessarium fuit p⁹cepta legis
naturalis populo dari et i scriptum redigi. p⁹pter q⁹tu
or rōnes. p⁹mo p⁹ p⁹erariā p⁹uetudinem peccādi ratio
naturalis in q⁹ septa erat obtenebrata erat. scōdo quia
et si i aliq⁹bus vigeat rō t⁹m p⁹ter amorē boni in eis def
ficiētē coactione p⁹cepti ad bonum inducēdi erant.
Tertio vt ad opa virtutis non solū natura inclinaret.
sed reuerētia diuini imperij. Quarto vt mag⁹ memorie
traderent⁹ et frequent⁹ in cogitatione versarent⁹. **A**d
p⁹imū de vbo apli dicendū q⁹ mandatū p⁹cupiscētia au
get p⁹cupiscētia. quia ex eo q⁹ aliq⁹ p⁹hibetur. ponitur
homini quasi i alto. et ideo q⁹si quoddā arduum illū ap
perit homo. sed p⁹ se docet q⁹ cauendū. et q⁹ homo erec
tatur p⁹ culpam indigeat cogitare q⁹ cauendū. ideo
necessarium fuit ei tradi mandatū. **A**d scōdū de infir
mis dicendū q⁹ q⁹uis infirmi non sūt onerandi onerib⁹
bus oppressiuis que virtutē debilitant sunt tamē onerib⁹
bus alleuariis seu sanariis que virtutem iuuat et rap
lia onera sunt p⁹ceptoz. **A**d tertū de coactioe dicen
dū q⁹ duplex est coactio. q⁹dā violentie. hec tollit meri
tum. q⁹dā obligatiōis. hec nō tollit. q⁹ non aufert li
bertatē volūtatis. p⁹mo modo nō cogit⁹ lex sed scōdo. vñ
non dimiuit meritum in eo q⁹ volūtarie implet legē.
sed in eo qui solo metu punitiōis cogit⁹ ad implēdū.

Ad scōdū sic pceditur et videtur q⁹ non debeat
esse decē legis p⁹cepta Roma. xij. plenitudo le
gis est dilectio. ergo non oportuit dari nisi p⁹
ceptum dilectōis. **P**rim⁹ Roma. viij. p⁹cupiscē
tiam nesciebā esse peccatū nisi lex diceret glo. bona ē lex
q⁹ dum p⁹cupiscētia p⁹hibet oīa mala p⁹hibet. q⁹ suffi
cisset p⁹hiberi p⁹cupiscētia sine p⁹hibitione alioz ma
lorum. **C**ōtra contingit peccare in deum in se et i p⁹
mum. ergo debuerunt dari p⁹cepta p⁹hibitione peccatuz
non t⁹m in deū vel p⁹imum. sed etiā in seipm. ergo plu
ra debuerūt esse p⁹cepta. **P**rim⁹ ubiq⁹ p⁹tingit peccatū
esse in ope. p⁹tingit esse peccatum i interiori p⁹cupiscētia
q⁹ p⁹sensus in p⁹erit p⁹erit est. sed furtū et mebia p⁹hibē
tur diuersis p⁹ceptis q⁹rum ad actū et p⁹cupiscētia. q⁹
eadē rōne alia peccata debuerūt duplici p⁹ceptis p⁹

hiberi. **A**d Gal. iij. lex propter transgressores posita est. ergo debuerunt dari phibitiones de singulis speciebus transgressionum scilicet de peccato superbie vane glorie inuidie et ceteris alijs peccatis. **R.** dicendum quod finis duo precepta charitatis scilicet in deum et in proximum dantur precepta ordinantia in deum scilicet precepta prime tabule ordinantia in proximum precepta secunde. in deo autem sunt summa maiestates que appropriantur patri. summa sapientia. id est. veritas que filio summa bonitas que spiritui sancto primum preceptum ordinatur pactum exterioris operationis que est adoratio unius dei in summam maiestatem. secundum pactum finis de non iurando in summa veritate. tertium pactum cordis que est satisfactio in summa bonitate. ad primum autem ordinantur precepta secunde tabule finis quod in eo relucet imago dei. aut ergo finis quod in eo relucet pietas patris. et sic in eo ordinantur preceptum secunde tabule quod est honorare parentes. aut veritas filij et sic illud preceptum quod est non falsum testimonium dicere. aut bonitas spiritui sancto sic debemus ei innocentiam scilicet ne ledamus eum in propria persona et contra bonum documentum ordinatur illud non occidas. ne ledamus in persona sibi coniuncta. nec in rebus suis. et hoc neque actu exteriori neque interiori propter documentum in persona coniuncta actu exteriori est illud non mechaberis. actu interiori. non concupisces uxorem proximi tui contra documentum in rebus suis actu exteriori est illud non furtum facies actu interiori non concupisces rem proximi tui. **A**d primum quod obijciuntur de dilectione dicendum quod in precepto dilectionis continentur omnia per reductionem sicut in generali principio. sed nihilominus oportuit dari precepta moralia magis specialia et propinqua per legis naturalis obtenebrationes. **A**d secundum de concupiscentia dicendum quod in phibitione concupiscentie continentur omnes phibitiones per reductionem sicut in prima radice generali. sed nihilominus quia ratio generalis phibitio non sufficeret oportuit dari alias phibitiones magis expressas in speciali. **A**d tertium quod principium peccare in deum et in se et in proximum. dicendum quod finis. lex intendit bonum commune. ideo non precipit vel phibet actus hominis nisi in quantum ad alterum ordinantur. inde est quod non dantur specialia precepta vel phibitiones de ordinatione sui quo ad seipsum sed hanc implicitam docent in ordinatione sui ad deum et ad proximum. **A**d quartum de adulterio et furto voluntatis et operis dicendum quod non est simile. quia maior est inclinatio nature corrumpe ad adulterium et furtum. quia in uno mouet voluntas in altero vitilias que in homicidio et alijs. **A**d quintum de phibitionibus dicendum quod quis lex propter transgressores sit posita non tamen oportuit omnia mala expressim phiberi. sed illa que primo vitanda occurrunt ad virtutem tendentem. et hoc apparet ordo preceptorum. quia enim primo occurrunt vitanda peccata operis que oris et illa que cordis tanquam grauiora. ideo hunc ordinem tenet legislator in phibitionibus faciendis quantum ad aliqua precepta.

Ad tertium sic proceditur et videtur quod non omnia legis precepta ad hec decem reducuntur. ea que sunt diuersorum generum ad se invicem non reducuntur sed moralia et ceremonialia sunt diuersorum generum ergo ceremonialia ad moralia non reducuntur. **R.** Manente causa manet effectus. sed quedam precepta legis mutata sunt utpote ceremonialia et aliqua iudicialia moralibus preceptis manentibus. ergo non reducuntur ad ista sicut ad causam. **P.** Que sunt a principio voluntaria ut artificialia ad ea que sunt naturalia non reducuntur. sed ceremonialia sunt a voluntate instituentis moralia a natura. ergo ceremonialia ad moralia non reducuntur. **C**ontra dilectio dei et proximi in illis decem

preceptis continetur et precipitur. sed omnia precepta legis ad dilectionem dei et proximi reducuntur ut habetur **Mat. xxiij.** In his duobus mandatis vniuersa lex pendet et phibere. ergo reducuntur ad illa decem. **P.** Omne preceptum rationale ad rationem rectam reducitur. ergo ad illud naturale. sed decem precepta decalogi continent ea que sunt de dicamine iuris naturalis. ergo ad ea omnia alia precepta rationalia reducuntur. **R.** sicut in speculatio ex primis et vniuersalibus principijs omnia alia principia deriuantur et phibentur. et ideo ad ea omnia reducuntur. ita et in agendis ex primis preceptis legis naturalis omnia alia precepta deriuantur et phibentur. ideo ad ea omnia alia reducuntur. et ideo iudicialia moralia et politica. **A**d primum illa que sunt diuersorum generum etc. dicendum quod quis non reducatur adinuicem reductione essentiali reduci tamen possunt reductione causali ut accidentia omnia ad substantiam. quia subiecta materia cuius forma secundum philosophum causa est omnium que fiunt in ea. **A**d secundum manente causa. dicendum quod ceremonialia non reducuntur ad moralia ut ad causas immediatas sed remotam mediate aliqua causa variabili scilicet significatio expeventuri incarnandi. similiter quedam iudicialia que per loco et tempore statuuntur. illud vero intelligitur de causa per se et immediata. **A**d illud de artificialibus dicendum quod quis non reducatur ad naturalia ut ad genus vel causam efficientem reducuntur tamen per aliquem modum in quantum instrumenta naturalia et ex materia naturali fiunt.

Ad quartum sic proceditur et videtur quod precepta decalogi sunt dispensabilia. omnis vicarius habens a domino suo sibi commissam plenitudinem potestatis potest in preceptis domini sui dispensare. ergo papa potest dispensare in preceptis christi. et sic in preceptis decalogi. **P.** Ex precepto iudicis quis lex dicat non occides licet tamen occidere. ergo iudex potest contra legis preceptum dispensare. **P.** Ex precepto imperatoris vel iudicis licet rem alienam inuito domino cōtractare et ei auferre. ergo potest contra preceptum de non furando dispensare. **P.** Machabei dispensauerunt contra preceptum de sabbato. i. Mach. ii. ergo licet homini contra precepta decalogi dispensare. **C**ontra dispensationem Beda libro de dispensatione et precepto. nulli licet dispensare contra preceptum a suo superiori impositum. sed precepta decalogi sunt precepta diuina. ergo nulli hominis licet in eis dispensare. **P.** In quolibet genere est una prima mensura quam oportet esse certissimam et infallibilem ut dicit philosophus in ethicis. sed prima mensura omnium actuum humanorum est lex decalogi. ergo in nullo casu ab ea discedere licet. et sic nulli licet in preceptis hominis dispensare. **R.** cuius est instituere naturam eius tamen est immutare naturam. unde cum nullius hominis sit natura instituere nullius hominis erit eam immutare sed precepta decalogi sunt de iure naturali. ideo in eis nec in alijs put vim eorum continent. licet aliqui homines dispensare possint tamen in alijs si sit sine istorum preiudicio utpote in preceptis legis positivis dispensari ab alio qui auctoritatem habet. **A**d primum quod obijciuntur de vicario dicendum quod illud verum est de vicario habente plenitudinem potestatis simpliciter vniuersalem non de illo qui habet restrictam et determinatam. vicarius autem christi non habet plenitudinem vniuersalem non enim potest facere miracula que faciebat christus. sed habet restrictam ad ea que pertinent ad cathedram in quibus habet plenitudinem potestatis. **A**d secundum dicendum quod ex precepto iudicis licet occidere hominem quod occidere simpliciter malum est et phibitum. nec licet ex precepto iudicis facere. tamen occidere maleficum non est malum nec per

hibiti mistro iuris. ⁊ b l; ex p̄cepto iudicis facere. ¶ Ad
tertium de p̄cepto ip̄atoris. dicendum q̄ cōtrectare rem aliē
nam inuitio dñō non est malū s̄m se nisi addat fraudu/
lenter. vnde ex causa addita licet hoc facere non tñ licet
furari. ⁊ p̄terea ex p̄cepto imp̄atoris illd qd̄ erat alicui⁹
alteri⁹ sit non suū p̄pter aliquā culpam. ⁊ sic nō p̄trecta/
tur alienū. ¶ Ad q̄rtum de sabbato dicendum q̄ non
fuit dispensatio sed interpretatio. nam legē defendere nō
erat seruile opus sed liberrimum. et licitum quocunq;
tempore.

Tempore. **I**c Orig. dicit duo eē
mādata. sic Orig. p̄mū mandatū diuidit in
duo ita duo vicia mādata q̄ sūt d. phibitōe
p̄cupie p̄iūget i vñū. z sic p̄cepta denariū nō trāscēdūt.
idolū nībil ē i mūdo. s̄ aūtē multipliciter intelligit̄ p̄. Uno
mō inq̄rū idolū ē s̄ilitudo. z sic orige. exponit vt dicat̄
idolū nībil eē. qz nulli⁹ rei ex̄t̄is ē s̄ilitudo. s̄ alicuius
nō ex̄t̄is i rerū nāfā sicut faciebāt gentiles idolū dupli
ci capite vel cū corpe homis z capite bouis vel aliq̄ sūti
mō. Alio mō p̄t̄elligit̄ de idolo fm q̄ res q̄dā. z b̄ du
pliciter. Uno mō q̄rū ad formā q̄ cristimat̄ eē i idolo z
nō ē i eo scz forma diuinitatis. Alio mō q̄rū ad effectū
qz scz ad p̄c̄m qd̄ nībil est inducit cū q̄s pl⁹ accipit iniu
ria. Cōtra q̄ nō in solis reb⁹ corp̄alib⁹ est vsura. Cōtra
vsura accipit methaphorice nō p̄p̄te. vel s̄ i b̄yem de s̄
mus. r. modios. Cōtra possibile ē q. x. i b̄yem valeāt
xx. i estate. Cōtra s̄ intelligit̄ supposito equali valore.

XXXVIII

Sciendum ē tamen ꝛc

Dico qñt ꝛ videt q incoñueniēt diffini
atur mēdacii i lra qñi vcz loqñ qđ falsuz
ēē credit fm Aug. mētī. qñ aliqñ ē mēdacii vbi nō ē fal
sa significatio vocis ¶ **S** q dicit mēdacii tocosū nō hz itē
tione fallēdi. q mēdacii nō sp ē cū intētiōe fallēdi ¶ **S**
ēōtingit significare vere vel falsē aliqd nō solū vbi sed
etiā factis vel nubi⁹. ¶ **p** h ꝛtingit falsū significare ex i
tētiōe fallēdi sine vbi⁹ q mēdacii nō ē sp falsa significa
tio vocis ¶ **C**ōtra Aug. i lra mēdacii ē falsa significatio
vocis cū intētiōe fallēdi ¶ **I**uxta h qñt d differētis mē
dacij i lra positus penes qđ sumū. ¶ **P** mēdacii dicit
respectū ad intētiōē dicētis ad rē significatā sicut ꝛ qđ
libet act⁹ moralis q cō intētiōē specificat. vñ ad ꝓpletam
rōnēz mēdacij erigit facultas fallitatis ex pre rei. ꝛ hoc
ē i mēdacio qñ i materiale ꝛ ex pte intētiōis loquētis. s.
intētiō fallēdi. ꝛ h ē formale. ideo in diffinitōe ei⁹ tāgit
vtrūq mētiri aut dicit solū ꝓparōēz ad loquētē. ꝛ ideo
ad mētiri sufficiat fallitas ex pte intētiōis loquētis vel
q aliter significet pmo qñ sit in intētiōe. Et p h ꝓtꝛ solu
tio ad ꝓmū. nō enī optet q qñq mētī mēdacii dicat.
¶ **A**d scđm de mēdacio tocoso dōm q act⁹ fallēdi ꝓō
dupliciter considerari. ¶ **U**no mō fm q ex ita fallēre inqstuz
falsū significat. ꝛ sic q dicit mēdacii tocosū intēdi fallē
lere. qz intēdit falsū dicere. ¶ **A**lio mō fm q hz effectū in
eo q fallit. ꝛ sic nō intēdit fallere. ꝛ ideo i mēdacio toco
so ē minimū de rōne mēdacij qz nō hz oīno intētiōnem
fallēdi. intētiō enī fallēdi duplex ē. aut qđ ad se. i. falsū vi
cēdi. aut qđ ad alēz decipiēdi. ¶ **P**rimo mō sp ē intētiō
fallēdi in qñq mēdacio s; nō scđo mō. ¶ **A**d tertiū de
falsis nubi⁹ dōm q vor large ꝓphēdit qđcūq; signuz q
ꝓcept⁹ mētis cēpmis. ꝛ fm h ꝛtingit mētiri nō tm vbi
s; nubi⁹ vel ꝓt dici q ꝛtingit fallere nubi⁹ non tamen
mētiri ꝓtꝛ. qz mētiri a ꝓtꝛetate significat fallaciāz in
vbi⁹ sine scptis sine plaris. ¶ **A**d illd de differētis mē
daciōz dōm q mēdacii diuidit ꝓenes intētiōēz mētī

trio. qz illud est formale in eo meritis. g aut intendit pdesse sic
est officiosum aut delectare. et sic iocofum. aut nocere. et sic p
niciosum. et hec pma est diffinitio qua ponit magister si in
dit nocere primo aut b est in bono spuali vt in doctrina
religionis sic est pma spes. aut in corpali ita q nulli pfit
sic est scda. aut ita q aliquid pfit et sic est tertia. sz hoc non
preesse bono spuali. qz nocumertu in illo nulli pr pdesse.
si intendit delectare vel seipm. et sic est qtra. vel alter. et sic
est qnta. si intendit pdesse prio. aut in bono rpal. et sic est
secta. aut in psona sua pfuata. et sic est septima. aut in spua
li bono pfuato vt in unitate vel hmoi. et sic est octaua.

Ad com sic pcedit ⁊ videt q nō oē mendaciū
sit pcr̃m. nullū enī pcr̃m sit instinctu spūs san-
cti. sꝫ iacob vt i lra dꝫ ppter familiare p̃siliū
spūs sancti qđ a m̃re acceptat dicit se esse p̃mo
genitū cū nō eēt. ⁊ ita mēit⁹ est. q̃ aliqđ mēdaciū nō est
pcr̃m. ¶ **P**l⁹ ē falsū significare factō qđ x̃bo fed falsa
significatio p factū nō sp ē pcr̃m. vt pz i dño q se finit
lōg⁹ ire Luc. xxiij. q multo forti⁹ nec falsa significatio
p x̃bū. ¶ **S**ophista inq̃tuz b̃mōi frequenter dicit fal-
sū i disputatōe et int̃tōe fallēdi nec tñ peccat. qz sic ar-
sophistica eēt pcr̃m. q̃ nō oīe mēdaciū ē pcr̃m. ¶ **I**n
scripturis sacris legū aliq̃ sine pctō dixisse falsū sc̃iēter.
vt ille Judic. ix. ierūt ligna ad ramnū. q̃ non oīe falsū
sc̃iēter dicitū ē pcr̃m. ¶ **C**ōtra Aug. in li. de mēdacio dīc
qđs aliqđ gen⁹ mendaciū q pcr̃m nō sit eē putauerit se
ip̃m turpiter decipit. q̃ oē mēdaciū pcr̃m ē. ¶ **N**ihil
opponit⁹ t̃tuti q̃ ē x̃itas nisi pcr̃m sꝫ oē mēdaciū opponit⁹
t̃tuti q̃ ē veritas. vt pz i. iij. etbi. q̃ oē mēdaciū ē pcr̃m
¶ **D**ōm q̃ oīb⁹ actib⁹ p defectū cuiuslibet circūstā-
tie debite etiā oīb⁹ alijs pcurrētib⁹ ptingit cōmitti pec-
catū. cū aut locutio iūeta sit ad exp̃mēdū pceptiōe cor-
dis. qñcūqz aliqđ loq̃t ore qđ i corde nō habet loq̃t qđ
nō debet. S̃ aut ptingit i oī mēdacio. ideo oē mēdaciū
ē pcr̃m q̃tūcūqz aliqđ ppter bonū mētiat. ¶ **A**d p̃mum
qđ obijciť d iacob dōm q̃ sibi p̃mogenitura dei electōe
debebat. ⁊ ad illū intellectū cū dixit se eē esau p̃mogeni-
tū spūs sanctus ei⁹ verba ordinabat cui⁹ instinctu ⁊ intel-
lectu loq̃batur. vñ hoc significare int̃debat ad qđ spūs
sanctus ordinabat x̃ba. ideo a mēdacio excusat. ⁊ eadē
rō est de verbis oīm illoz in qbus mēdaciū pcedere ne-
fariū videt. ¶ **A**d illud qđ sc̃do obijciť de falsa significa-
tione facti. dōm q̃ nō est silē de x̃bo ⁊ de facto. naz ver-
ba sūt instituta ad significandū verum. vñ qđ ad falsum
eis vitur abutiffaciēdo qđ nō debet. sed facta nō sunt
instituta ad significādū. vel dōm q̃ p simulationē faci-
tus nō int̃debat falsum significare x̃ps. vel dūcūqz vir san-
ctus. sed verū occultare qđ bñ licet aliqñ. vel dōm q̃ il-
la simulatio i figura fiebat qz figurabat q̃ t̃pi ad huc
ge erat a veritate. sicut aut verba figuratiua veritatem
habēt p sensu in quo fiūt nō p sensu quē faciūt vt si qđ
dicat p̃ratū rider ita ⁊ facta figuratiua. ¶ **A**d iij. de so-
phista dōm q̃ ppositiones disputatiue porius dicūt in-
terrogādo q̃ assensendo. pponūt enī respōdenti iudicā
de non assensū sic respōdēs aliquādo respōdet falsū
temptādo opponētē. ¶ **A**d quartū qđ obijciť de Jud.
ix. dōm q̃ verba quē in sacra scriptura fiūt aut sūt ver-
ba ei⁹ q̃ scripturam edidit. aut sunt verba alicui⁹ qui in
scriptura recitat loquens. si p̃mo modo sic nō ptingit
eis mendaciū q̃suis aliqua in scriptura dicātur figura-
re q̃ vident⁹ eē falsa i p̃mo aspectu. qz i figuratiuis locu-
tionibus non est sensus verborum quē p̃mo aspectu fa-
ciunt. sed quem pferens sub tali modo loquendi face-
re int̃dīt. si sc̃cūdo modo aut sūt alicui⁹ cui⁹ malicia
i scriptura arguit. sic nō ē incōueniēs q̃ sint etiā p̃niciofa
mendacia sicut x̃ba iudeoz christum blasphemantius

aut alicuius qd comēdat nō de pfectiōe virtutis. sed de pfectu ad virtutē sicut obstericus comēdat qd in h. pfectuē qd nō in dānū alicuius. s. i. obsequiū diuinū mēte sūt aut sūt vba alicuius qd comēdat de pfectiōe virtutis et in exemplū pponit. et tūc ē cadē rō sicut de vbiis scpture.

Hoc tertiū sic pcedit et videt qd oē mēdacium sit pcrim mortale. nullū p dicit nisi ppter mortale. s. ois qd loq̄t mēdaciū p dicit. fm illud ps. p dco oīs et c. g. omne mēdacium est pcrim mortale.

Si mēdacium excusata pcrō mortali pcpue men- dacium officiosum tale esse videt. s. hoc ē mortale sicut dicit Grego. de mēdacio obstericus in glo. sup. Exo. 1. benignitatis corū merces qd in eterna vita remunerari poterat p culpā mēdaciū i tpale recōpēsarō; murata ē. g. oē mēdaciū pcrim ē mortale.

Impugnatio veritatis agnitio peccatū mortale est cū sit vna spēs peccati in spiritū sctū. s. oē mēdaciū impugnat veritatē agnitā. g. pcrim i spiritū sctū. **C**ōtra sup. Exo. 1. dicit Grego qd infirmis ppter pseruādā vitā alterius mētiri pcedit s. nullū mortale pcedit. g. nō oīs mēdaciū ē mortale.

SGrego dicit qd mēdaciū officiosū facile credimus retarari. s. pcrim ex h. dicit veniale qd facile remittit. g. mēdaciū officiosū ē veniale.

Ro dōm qd mortale est qd puar et auertit a vitā. vitā vō consistit i charitate dei et primi mēdaciū qd auertit a charitate v. dei vt pncipio sum qd sit i doctrina religiōis vel primi vt alia duo pncipiosa pcrim mortale ē. mēdaciū vō qd nō auertit a cha- ritate dei vel primi vt officiosū et iocosū nō ē mortale s. veniale.

Ad p̄mū de psal. dōm qd illud intelligit de mēdacio pncipioso tūc. **A**d scdm de obstericib. dōm qd in ope obstericū duo fuerit intentio p̄fūdādi pucros hebreorū. et intentio fallēdi egyptios h. fuit pcrim. sed in tentio liberandī fuerit pia. et h. nō fuit meritoria p̄f mēdaciū annerū. fuit tūc ad meritū dispositiua. et sic intel- ligit qd dicit Hiero qd edificauit illis domos spūales nō ppter eaz meritum de cōdigno s. de congruo ppter dispositionē ad meritū. dicit aut Grego. intelligit d cō- putatōe mercedis nō quā tā meruissent s. quā illo ope mereri potuissent. si eoz benignitas grā informatā fuis- set p̄ma nāq; cōmutatio nō p̄fieri nisi p mortale. sed scda etiā p̄fieri p veniale.

Ad illud de impugnatiōe veritatis agnitōe dōm qd quis i oī mēdacio deferatur nō tūc directe impugnat.

Hoc tūc sic pcedit et videtur qd viro pfecto mētiri sit pcrim mortale. dicit Augo in lra p̄fecto nō conuenit mētiri p alterius vitā ne dū fuit vitā alterius pdat suā. g. mēdaciū officiosū ei est pcrim mortale g. multo magis qd cūq; ali d mēdaciū.

Dicit magister i lra qd pfectis viris etiā mēdaciū officiosū vel iocosū dānabile ē. g. et mortale pcrim.

Perfectus mētendo alijs exemplū passim mētendi pstat. ergo dicto min⁹ recto occasione ruine pstat. ergo scdālizat. et sic peccat mortaliter.

Cōtra i infinitum distat veniale et mortale pcrim. nulla vero circūstātia ag- grauāt pcrim in infinitū. g. cum pfectio sit qdam circū- stantia nō facit de veniali mortale pcrim.

Null⁹ re- nec ad aliqd p̄fieri nisi ex pcepto vel voto. sed nō mētiri pfect⁹ nō h. specialitē i pcepto v. i voto. g. nō tenet ad nō mētendi pl⁹ qd aliq. **R**o dicendum qd nihil viro p̄fecto ē pcrim mortale qd nō ē viro impfecto nisi sit p̄ ei⁹ votum qd ad h. vltra virū impfectū tenet. pfectio enī ge- nus peccati nō mutat s. quātitatē auget. vñ cū ad nō mētendi nō obligauerit se ex voto. i. dō mētiri ei non sp pcrim ē mortale. sicut nec viro impfecto q̄uis grauius pcrim sit ei mēdaciū.

Ad p̄mū de Aug. dōm qd p̄dcre vitā dupliciter est vel p causam imēdiatā. et sic p̄d̄t per

qdūq; mortale vel dispositiōe p̄pinquā. et sic p̄que vel- niale. **A**d illud magistri dōm qd mēdaciū viri pfecti ē dānabile p dispositiōe nō p causā. **A**d tertiū de scā- dalo dōm qd si p mēdaciū scandalū facit qd sit mortale pcrim ei⁹ mēdaciū ē mortale rōne annexi. et sicut est si ex mēdacio impfecti scādālū ē. s. nō ita facile pōt esse annexū qd faciat ipm ē mortale. qd non semp q̄rum in se est p̄bet occasiōē ruine.

Recipue si vteretur.

Hoc dicit in q̄rū multiplicatio venialium disponit ad mortale. vt ab imūdiācia corpa- li aliq̄ue tneat. s. qd faciēdū ē ipi mulieri si p̄p imūdi- ciā q̄rat. qdā dicit qd si p̄positū nō p̄fentiēdi h. non de- bet venialiter peccare. s. debet spem suā i deū ponere qd nō patit̄ tēprare supra posse. Aliq̄ aut dicit qd debet ven- niale pcrim cōmittere marie si sentit se impfectus poti⁹ q̄s incurrat mortalis peccati piculū. **S**z h. ē rōne pec- cati qd sit debitū vel eligibile. vnde i se p̄tradictiōe im- plicat. nec oē mēdaciū isto pcepto p̄hiberi. intelligēdū ē directe sic p̄trariū pcepto. nec p̄dicta desēptōe mēda- ciū iocī includi. vñ ē si intelligat̄ itērio fallēdi fm qd fat- lacia ē. nō tūc in dicēte s. etiā in audiēte qd fallit.

De de piurio videat

Hoc p̄mo q̄rit et videt qd oīs p- iuriū sit mortale. qd ē directe p̄ dei pceptū est mortale pcrim. s. oē piurium ē hīnōi. qd ē illud pce- ptū. nō assumes nomē dei tui in vanū. g. oīs piuriū ē pcrim mortale.

SAugo i quodā fmone dicit qd falsa iuratio ē pncipiosa. s. nihil dicit pncipiosū nisi pcrim mortale. g. oīs falsa iuratio est pcrim mortale.

Mar⁹ pec- catū i genere ē piuriū q̄s mēdaciū. g. cū mēdaciū semper sit admin⁹ veniale peccatū piuriū sp̄ erit mortale pcrim.

Cōtra sicut p̄tingit mētiri iocose. ita piurare. s. mē- daciū iocōsū ē veniale pcrim. g. a fili piuriū iocōsum p̄t ē veniale pcrim.

Nō impletio iuramētī piuriū est s. nō oīs qd nō implet peccat mortaliter vt si habeat legi- timū impedimētū. g. nō oē piuriū ē pcrim mortale.

Ro dōm qd piuriū dicit iuramētū inordinatū aut iuramētū est sollemnizatū vt illud qd sit coram iudice supra sacro- fancia. et sic piuriū ē q̄ue et mortale aut nō sollemnizatū et tūc aut ē deliberatū cū debita deliberatōe. et tūc si fal- sū iurat p̄cipiēs ē falsū et p̄cipiēs se iurare peccat mor- taliter. Si aut nō ē sollemnē nec cum deliberatōe vt acci- dit i cōi fmone tūc dicit ē q̄ue veniale. et h. ideo. qd actus moralis nō pfecte h. suā spēm an deliberatōem rōnis.

Ad p̄mū qd oē piuriū ē p̄tra dei pceptū dōm qd nō est verū de quolibet. s. de illo solū qd cū plena delibera- tio et p̄fessu p̄fess. sic etiā delectatio p̄cupiscētie pueniēs deliberatō; nō ē p̄ceptū nō p̄cupiscēdi.

Ad. qd p̄nt- ciosa iuratione dōm qd falsa iuratio nō dicit pncipiosa nisi qñ ē cū plena deliberatōe iuratis.

Ad tertiū maius pcrim i genē ē piuriū dōm qd q̄uis sit maius pcrim i ge- nere nō tūc op̄et in q̄libet specie. vñ q̄uis genus piuriū peius sit genē mēdaciū tūc aliqua spēs piuriū nō ē p̄ciōz aliqua specie mēdaciū.

Hoc scdm sic p̄cedit et videtur qd maius sit peccatum piurare per creaturam q̄s p deum. **M**arib. xxiij. qui iurat in templo iurat in tē- plo et in deo. ergo qui piurat p templum piur- rat p templum et p deum. sed peius est duo cōtempnere q̄s vnum solum. ergo maius est peccatum.

Abi est maior sollemnitas in iurando maius est peccatum in p- iurando. sed maior est sollemnitas in iurando p creaturā

ram vrpote p euangelium vel reliquias q̄ per deum.
¶ Maior reputatur blasphemia iurare p oculos dei q̄ p deum. ergo maior est cōtemptus piurare p oculos dei q̄ p deum. ergo maius piurium. **¶** Contra maius est peccatum cōtemnere veritatem increatam q̄ creatā ergo deum q̄ creaturam. ergo piurare p deum q̄ p creaturam. **¶** Illud qd̄ est magis p̄tra p̄ceptum diuinū est maius peccatum. sed piurium p deum est magis cōtra p̄ceptū diuinū. quia ibi directe et immediate assumitur nomen dei inuaniū. in piurio vero p creaturam nō. ergo et maius peccatum est piurium p deū q̄ p creaturam. **¶** R. dicendum q̄ maius ē peccatum vnum altero potest esse dupliciter. aut p se et fm naturam. p̄p̄ij gen̄is. aut p accidens p̄pter aliquid additum. p̄mo modo piurium p deum ē maius peccatum vt ait b. Chyff. Secundo modo potest esse aliquādo maius peccatum piurare p creaturā vt p euangelium vel corpus christi rōne sollemnitate vel rōne cōtemptus maioris vel rōne scan- dali vel p̄scientie. vel alius huiusmodi. **¶** Ad primū de templo dicendū q̄ quis iurans in templo iuret in deo tacite non tamē expresse. vel dicendū q̄ qui iurat in templo iurat in eo vt est dei vestigiū. vnde nihil aliud cōtemptit in eo nisi deum. vel dicendū q̄ quia creatura respectu dei nihil est ideo nihil addit vltra deū neq̄ supra. vnde non duo sed vnum cōtēpnitur. **¶** Ad scdm de maiori sollemnitate dicendū q̄ tale piuriū est maius peccatum p accidens p̄pter sollemnitate non p se. **¶** Ad tertium de blasphemia dicendū q̄ i creaturis illis magis cōtēpnitur deus a blasphemantibus q̄ in sc̄po cōtēpnitur enī incarnatōis beneficiū in quo maxime dei bonitas et charitas nobis ostenditur. Unde maior est blasphemia p accidens ratione cōtemptus. **¶** Ad duo argumēta cōtraria respondēdū q̄ p̄t̄ est piuriū p deū p se loquēdo et ceteris paribus.

Q̄rca scd̄s queruntur

¶ Prima sic p̄ceditur et videtur q̄ iurare non sit p se bonum. omnis actus cui cōsuetudo mala est malus est. sed cōsuetudo iurandi mala est. Eccl̄. xxxij. iurationi nō assuescat os tuum. ergo iurare malum est. **¶** Iurare simpliciter sine additione cause. est iurare p nihilo. et hoc ē assu- mere nomen dei inuaniū. ergo cum hoc sit p se malus iurare est malum p se. **¶** Videtur q̄ in nullo casu sit licitum iurare. iurare enim vniuersaliter est p̄bitum. Mat̄. v. Ego autē dico vobis non iurare omnino. ergo vniuersaliter est illicitum. **¶** In fortibus et iudi- cijs que fiunt p ignem et aquam vel p duellum exspectatur diuinū testimoniū. et p̄pter hoc sunt p̄bita. quia ibi videtur esse qdam dei temptatio sed iuramentū est inuocatio diuinī testimoniū. ergo est illicitum. **¶** Contra iurare. est vt ait Aug⁹ ius veritatis deo reddere. et alibi dicit q̄ iurare est deum testem veritatis adhibere sed horum vtrūq̄ est bonū. ergo iurare est bonū. **¶** Angelus iurasse legitur Apōc. x. Iurauit p viuente in secula seculorū. et similiter apostol⁹. ij. Cor. j. Ego testem inuoco deum in anima mea et c. et tamen nō pec- cauerunt. ergo iurare non semp est peccatū. **¶** R. sicut in genere boni naturalis duo sunt bonorum genera q̄dam sc̄z p̄pter se appetēda vt sanari. quedam vero p̄pter aliud tm vt mederi. ita in genere boni moralis. qdam sunt bona que p̄pter se appetēda sunt vt actus virtutū quedā non nisi p̄pter aliud et aliqua necessitate vt cure animarū. non quia male. sed quia periculose. et b̄ ge- nēre est iuramentum. est enī bonum quoddā periculō- sum p̄pter lubricum lingue et facilem p̄temptum et irre-

uerentiam nomis diuini. ideo p se non est appetendū sed p̄pter alterum sc̄z p̄pter aliquā necessitatem vel veri- litatem. non quia sit in se malum. sed quia est occasio p̄p̄ina mali. id est. p̄culōsum. quia ergo se exponere rei p̄culose passim et indifferēter malum est. sed cum de- bita cautela et ex necessitate aliqua non est malum s̄ bo- num. ideo quis iurare non sit malum. quia tñ est periculōsum. ideo passim et sine causa iurare est malum. cu- debita cautela et necessitate nō est malū sed bonum et li- citum. **¶** Ad primū q̄ cōsuetudo iurandi est mala. dicē- dum q̄ hoc non est. quia iurare sit in se malum sed periculōsum. et ideo p accidens p̄suetudo iurandi est mala. **¶** Ad scdm iurare simpliciter sine additione cause ē iurare p nihilo. dicendū q̄ non est verū. naz iurare sim- pliciter quis non ponat de se causam iurandi nō tamē excludit eam. iurare vero p nihilo excludit causas iurā- di. vnde vbiq̄q̄ ptingit iurare contingit simpliciter iurare non tamē p nihilo iurare. **¶** Ad tertium Mar. v. non iurare omnino. dicendū q̄ hic prohibetur faci- litas iurandi p̄pter periculū vt sc̄z quis non ex quacūq̄ causa iuret et non simpliciter iuramētū. **¶** Ad q̄rtū de fortibus dicendū q̄ nō est simile quia ibi inducitur diu- num testimoniū ad rem omnino incertam et determi- natur ei modus testificādi. sed in iuramēto certus ē is q̄ iurat. l̄z non is cui iuratur.

¶ Scdm sic p̄ceditur et videtur q̄ omne iura- mentum etiam illicitum sit seruādū. dicit Aug⁹ q̄ meretrix que iurat se seruaturam si- dem leccatori mala est ei adherendo sed p̄ior fides nō fuando. ergo videtur q̄ iuramentū illud l̄z illicitū sit seruādū. **¶** Iosue seruauit iuramentum factum gabaonitis contra p̄ceptum dñi tale est i. l̄z illicitū. ergo fuandū est iuramentū illicitū. **¶** Videtur q̄ non omne iuramentum licitum sit seruādū qui iurat se nunq̄ intrare religionē iurat licitum nihilomin⁹ tamē potest intrare sine peccato. ergo non omne iuramentū li- citum est fuandū. **¶** Qui iurat se nunq̄ futurū ep̄ scopum nihilomin⁹ p necessitate eccl̄ie et mandato su- perioris tenetur suscipere episcopatum. ergo nō omne iuramentū quis licitū est fuandū. **¶** Contra dicit ca- non. iuramentū non est vinculum iniquitatis. ergo nō ligat ad illicitum. **¶** Dicit p̄s̄b. q̄ omne iuramentū est seruādū qd̄ fuatum non vergit in interitū salutē eterne. ergo si vergit non est fuandū. ergo iuramentū illicitū non est seruādū. **¶** R. dicendū q̄ duplex ē iuramentū quoddam assertoriū de p̄terito. quoddam p̄missoriū de futuro. sicut autē mactia debita iuramenti assertoriū est verum et non falsū. ita mactia iuramenti p̄missoriū bonū et nō malū. qui enī iurat malū obligatur qdam ad peccatum male iurādo. sed nō obligatur ad i- plendū illud qd̄ male iurauit. **¶** Notandū ergo q̄ illd̄ qd̄ iurando p̄mittitur aut est totaliter et apte malum. et tunc auctoritate p̄p̄ia est frangendū. si totaliter et apte bonum nullatenus est frangendū. si partim bonū partim malum. primū est tenendum primū frangendū. si ve- ro dubium non est auctoritate p̄p̄ia sed superioris inter- p̄tatione frangendū. **¶** Ad primū de meretrice dicendū q̄ in iuramento meretricis duo sunt. vnū qd̄ adhere- bit isti. hoc est malum alterum q̄ non alteri. et hoc ē bo- num. et in hoc frangendo iuramentū peccat grauius q̄ seruando. quia dum seruat peccat fornicando. et non p̄ iurādo. sed dū adheret alteri peccat vtroq̄ mō. **¶** Ad q̄ de gabaonit̄ ddm q̄ iosue fuauit vtrūq̄ et p̄ceptū et iuramētū. iuramētū qd̄ ē b̄ q̄ n̄ eos interfecit morte nacta- li. p̄ceptum vero in hoc q̄ eos interfecit morte ciuili re- digēdo in fuitures. vnde dicit Amb. q̄ mulctauit eos

meliori morte se fuitur diuini mysterij suauit quippe intentionem percipientis lz non omnino sufficiens verborum precepti ipsius. **A**d illud de ingressu religionis. dicendum qd quis licitum sit non intrare. non tamen est licitum obligare se ad nunqz intrandum. quia religio est de perfectione vite. **A**d quartum de episcopatu dicendum qd quis expeditat subterfugere tamē penam ceter excusare non est bonum. unde obligare se ad non recipiendum malum est. unde quis oblatum recipere non debeat tñ debet recipere iniunctū vel p necessitate ecclie i ppositū alioqz iam vergeret in deteriore exitum.

Tertium sic pceditur et videtur qd iuramentum coactum sit obligatorium. **B**ug^{er} et consilio Ambro. cuidam qui coactus iurauerat quādam ducere in vxorem. respōdit qd matrimoniu tenet. ergo coactum iuramentum est obligatorium. **A**d id. dicit omne iuramentū est seruandū qd seruatiū non vergit in peiorem exitū. ergo iuramentum coactum licitum est seruandum. **C**ontra dicit lex ciuili qd vi vel metu gestum est ratum nō habeo ait p^{ro}. **A**d fm p^{ro} coactum est inuoluntarium. sed inuoluntarium non obligat. ergo nec coactū. **A**d matrimonio vel votum coactū non est obligatorium. ergo nec iuramentū. **A**d duplex est iuramentū assertorium et in hoc coactio non potest esse sufficiens vt falsū iuretur qz nihil potest sufficiens cogere iad b qd homo mortaliter peccet. vñ tale iuramentū qz tñ cūqz coactū ē obligatorium ad peccatum. Aliud est iuramentū pmissorium. et in b potest esse coactio sufficiens vt viteretur maius periculū vt mortis vel alius hmoi qd sine peccato cōtingere potest. et tunc talis coactio si possit in constantem vxorem cadere tollit obligationē iuramenti in foro contencioso sed in foro p^{re}sentie est obligatorium. quia magis debet homo subire damnum temporale qz frangere fidem. habet tamē remediū vt in iudicio ab eo repetat qd p^{re}didit qd si iurauerit se non repetiturū potest iudici denunciare qd et officio debet raptorem ad restituendū cogere. si aut iurauerit se nō denunciaturū p^{re}tra charitatem fraternā iurauit qua quis tenetur ad correptionem fratris opam dare et nō tenetur obseruare. **A**d illd de lege ciuili dicendū qd intelligitur hoc iudicio fori p^{re}sentie nō p^{re}sentie. **A**d scdm qd coactū est inuoluntariū dicendū qd nō est inuoluntarium simpliciter cū voluntas non possit cogi absolute. sed sub cōditione. et ideo est voluntariū fm quid. magis enī vult tñ soluere et aliquid hmoi facere qz mori vel peccare. **A**d tertiu de voto et m^urimo nō dicendū qd nō est sile de m^urimo. qz liber p^{re}sens ad hec redit. ad iuramentū aut tale sufficit cōditionatus. nec est simile de voto. quia p votum obligatur homo deo cui non placet coactum fuitum. p iuramentū obligatur homo homini cui tñ valet aliqd coacte solutum vt pecunia sicut spōtaneē.

Infertur videlicet p^{ro}hibuit ne minime i creaturis crederet et ne tali iuramento se obligari nō credentes fides frangerent. facta synodus decreuit. crepitiū tamē casus illi in qbus mora traheret periculū sicut p pace seruanda vel aliqd hmoi.

Sextum preceptum est. **A**d p^{ro}mo qritur et videtur qd hec duo p^{re}cepta incōuenienter assignentur. vñ peccatum vno p^{re}cepto debet p^{ro}hiberi. sed vnum et idē est peccatum

catū cordis et op^{is}. ergo eadem debet esse p^{ro}hibitio vtriusqz. **A**d id. Sicut in furto et mechia p^{ro}tingit peccare cor et ope ita et in ceteris peccatis. sed alia p^{re}cepta non variantur p^{ro}cupiscentiā et opus. ergo nec p^{re}ceptum de cōcupiscentiā et mechia. **A**d id. De differēti peccato differēs debet dari p^{re}ceptum siue p^{ro}hibitio. p^{ro}cupiscentia aut cū riositatis et ambitionis q est peccatū differt ab alijs. ergo aliud p^{re}ceptum dari debuit de p^{ro}hibitōe curiositatis et ambitionis. **A**d id. Omne qd fit p^{ro}tra p^{ro}hibitionē peccatum mortale est. sed concupiscere peccatū veniale est vt patet in p^{ro}mis moribus. ergo nō debuit p^{ro}hiberi. **A**d id. dicendū qd duplex est p^{ro}cupiscentia qdam cōiuncta op^{er}i et illa p^{ro}hibetur eodem p^{re}cepto cum ipso actu qdam separata. et hec p^{ro}hibetur separatim respectu quorūdam actū et respectu quorūdam non. Sūt enī actus quidā quoz obiectū est bonū aliqd p^{ro}cupiscibile vt furari et mechari. et hoc non solū vt sunt in actu sed vt sunt i apprehensione mouēt delectationē. qdam vero sunt quoz obiectum est nocuum aliqd vt homicidiū. et hec non mouēt de se p^{ro}cupiscentiā sed p^{ro}pter horrore et fugā. ibo istoz op^{er}it p^{ro}hiberi actū p se et p^{ro}cupiscentiā p se. horz vero non sed simul vtrūqz. **A**d p^{ro}mo vñ et idē est peccatū cordis et op^{is}. dicendū qd quis p^{ro}cupiscentia cōiuncta op^{er}i sit idē p^{er}it cū ope exteriori tñ p^{ro}cupiscentia separata aliud peccatū est. hoc autē illis duobz p^{re}ceptis p^{ro}hibetur. **A**d scdm de duplici furto et adulterio. dicendū qd nō est simile. qz nō est similis inclinatio et delectatio in ope et appetitu homicidiū sicut in ope et appetitu furti et adulterij imo magis est ibi horroz naturalis quia hic mouet aliqd cōcupiscibile bonū ibi mouet nocuum et malū. **A**d tertiu de differēti peccato dicendū qd p^{ro}cupiscentia curiositatis q fit p oculos p^{ro}inet ad delectationem sensuū. et ideo reducitur ad p^{ro}hibitionē cōcupiscentie carnalis. p^{ro}cupiscentia vō ambitionis bonoz et dignitatum ad p^{ro}hibitionē p^{ro}cupiscentie possessionis que talibz occasione p^{ro}stat. **A**d qrtum de p^{ro}mis moribus dicendū qd nō qlibet cōcupiscentia p^{ro}hibetur illis p^{re}ceptis. sed illa sola q p^{ro}stat in consensu rōnis. put^{er} p^{ro}sentire vel in op^{er}e vel in delectationē. lex enī hoibus dat non brutis. vñ p^{ro}hibet motus humanos nō brutales.

Ad scdm sic pceditur et videtur qd lex ver^o non p^{ro}hibeat animū. **E**xo. xx. dicit glo. qd lex ver^o p^{ro}hibebat manū nō animū. **A**d id. In euāgelio facta est additio p^{ro}fectionis. **M**at. v. Dis qui viderit mulierē ad p^{ro}cupiscendū eam etc. hoc aut nō ēē si p^{ro}hiberet in lege actus exterior et p^{ro}cupiscentia interior. ergo non p^{ro}hibebat ibi. **A**d id. Nihil p^{ro}hibet animū nisi grā. sed lex verus non dabat grā. ergo non p^{ro}hibebat animū sed tñ manū. **C**ōtra Roma. vii. p^{ro}cupiscentiā vbi glo. bona est lex que dū cōcupiscentiā p^{ro}hibet omnia mala p^{ro}hibet. ergo lex cohibet animū interiorē. et non tñ manū. **L**euif. xix. dicitur. ne oderis fratrem tuum in corde tuo. vbi manifeste cordis odium p^{ro}hibetur. **A**d id. lex moysi et diuina erat ordinans hominem ad deum et ciuili ordinās hominē ad primum fm statum rei publice dico ergo qd inq^urum diuina et spiritalis p^{ro}hibebat concupiscentiam non solum p^{ro}gressiuam in exteriora signa op^{er}is vt sollicitatione mulieris fm interiorē p^{ro}hibitionē morali transgressoribus infligēdo penam eternam sed inq^urum ciuili p^{ro}hibebat cōcupiscentiam p^{ro}gressiuam solū p^{ro}hibitionē iudiciali transgressoribz infligēdo penā tpalem inq^urum g^o diuina p^{ro}hibebat qdam manū et aim inq^urum vñ ciuili manū non aim cohibitionē iudiciali scz infligēdo penā. **A**d p^{ro}mo qd lex p^{ro}hibebat manū. dōm qd loq^uit^{ur} de lege inq^urum ciuili q ad p^{ro}hibitionē iudicialē nō inq^urum diuina et spūal.

Ad scdm de additione in euangelio qd additio euangelij dicit fieri ad legem fm intellectum legis litterale nō fm spūalem vel ad ipam inq̄tum lex ciuili nō inq̄tū spūalis. Sic enī euangelium erat in lege nō fm verbo rum exp̄sionem sed fm legis intentionem. Ad tertium nihil p̄hibet animū nisi gratia dicendum cohiberi animū dupliciter est. vel p̄ modū inclinātis sic p̄hibet gr̄a. vel p̄ modū iubētis et sceler.

Ad tertium sic p̄ceditur et videtur qd lex vetus iustificabat. **Mat. xix.** Si vis ad vitā ingre di serua mandata. ergo obseruantia manda torum moralium legis de q̄bus loquitur. vi tam p̄stabat. ergo iustificabat. **Roma. iiij.** ex operi bus legis non iustificabit. **Aug.** loquit fm cerimo nialia non fm moralia que iustificabāt. ergo lex vetus iustificabat. **Beda.** dicit qd iusticia legis suo tēpo re custodiata non solū bona temporalia sed etiam vitam cōferrebat eternam. ergo vere iustificabat. **Cōtra** sup illud ps. lex dñi immaculata. glo. lex vetus non facie bat animas immaculatas ergo nō iustificabat. **Su per illud. ij. Cor. iij.** littera occidit. glo. littera occidēs ē decalogus. ergo lex occidebat q̄tum ad moralia etiā et non iustificabat. **R.** iustificari dupliciter cōtingit. vel iusticiam cōferendo vel ad iusticiā disponēdo. Cō ferendo dupliciter cōtingit. iustificare aut iusticiā pol litiā acquiritā. sic opa legi iustificabāt. quia bonos habitus relinquebāt. sed de hac iusticiā non loquimur hic. aut iusticiā gratuitā infusā. hoc modo lex ve tus non iustificabat sed noua. quia gratiam et iusticiā in sacris ministrat. Ad iusticiā disponēdo duplici ter p̄tingit iustificari. aut iusticiā p̄merendo sic ope ra legis iustificabant. quia augmentū iusticie apud de um p̄merebāt. aut etiam docendo sic etiam lex iusti ficabat declinatōem mali et opationem boni docendo sed quia magis docebat declinatōem in qua cōsistit inchoatio iusticie. **Lex** vero noua magis opationē bo ni in qua cōplementum iusticie. ideo lex vetus diceba tur docendo iustificare imp̄fecte. euangelium vero p̄fe cte. et sic patet solutio ad q̄tuor prima. **Ad** vltimum littera occidit dicendū qd lex dicit dupliciter occidere. **Uno** modo p̄ causam morte tēporali in p̄ceptis iudici alibus. **Altero** modo p̄ occasiōem morte etiam eterna i p̄ceptis moralibus. et hoc triplici rōne. **Una** ratio sumi tur ex p̄re rei cōcupiscibilis quā ostēdēdo nec gratiā ad cauendum dando concupiscentiā excitabat. sicut aqua viā sitim. **Altera** ex p̄re cōcupiscētie que naturaliter in veritū qd in arduū tendit. **Lex** autē p̄hibendo siue verando rem veritā q̄si arduam p̄stuebat. **Tertia** ex p̄re act⁹ cōcupiscēdi cui⁹ inordinatiōni p̄ quā legi natu rali repugnat circūstantiā p̄uariatiōis legis sc̄pte pec catū aggrauantē addebat.

Ad quartum sic p̄ceditur et videtur qd lex non p̄mittebat tēporalia. et sic nō differat ab euā gelio p̄mittendo eterna qd p̄mittitur in lege est p̄m̄ium v̄tutis sed bonum tēporale non potest esse p̄m̄ium v̄tutis. quia p̄m̄ium melius est me rito. ergo nō est p̄missum in lege. **U**idetur qd ma le assignetur differētia legis et euangelij penes timores et amorem. multi in veteri testamēto obseruabāt legem ex amore. multi in nouo ex timore obseruant eam. ergo non est differētia legis v̄tutis. **U**idetur qd nulla sit differētia hic. **Lex** est grauitatis euāgelium suauitatis. **Mat. v.** Jota vñū ē. dicit glo. qd om̄ia legalia i euangelio recapitulātur. **Et** **Chrys.** dicit qd mandata christi legē tenet inclusam. sed onus qd continet aliud in se grauius est illo. ergo grauius est onus euangelij

onere legis. **D**ifferētia legis et euāgelij multiplex ē. **Una** fm causam efficientē. quia lex p̄ moysen data est. s; gratia et veritas p̄ ihm christū filium et dñm. **Job. i.** **S**cda penes causam finalem et quo ad finē. primum. quia finis legis iusticia imp̄fecta in declinatōe mali qd p̄trariatur p̄ceptis. finis euāgelij p̄fecta iusticia i ope ratione boni p̄fecti qd cōtinetur in p̄ceptis et cōsilijs. et quo ad finem vltimum. quia euāgelium apre p̄mittit et p̄fert bona eterna. **Lex** vero nō nisi sub figura tēpora lium p̄mittebat eterna eo qd nōdū poterant eterna da ri. **Tertia** penes causam materiales. quia lex p̄tinebat p̄cepta multa carnalia et cerimonialia et sacra ineffi cacia sed euāgelij p̄cepta spiritalia et sacra efficacata. **Quarta** penes causam formales. quia lex data est p̄ mo dum timoris de celo terribiliter tonando sed euāgelij p̄ modū benignitatis et sub p̄missione p̄m̄iorū. vñ ipm domin⁹ dedit de terra inter discipulos sedendo et dul citer colloquēdo. **Ad** illd qd obijci p̄tra p̄m̄ia differē tiā dñm qd quīs exp̄sse lex p̄mitteret tēporalia tñ figu ratiue p̄mittebat eterna. p̄missa vero tēporalia non ponebantur in lege vt p̄m̄ia v̄tutum. sed vt excitātia ad v̄tutem sicut distributiōes quortidiane que sūt i ecclē sia non ponūtur vt p̄m̄ium veniēt ad ecclēsiā. sed vt i citamentū veniendi. **Ad** scdm qd obijci cōtra scdm dñāz d obseruantibus legem ex amore dicendū qd in ve. le. fm **Aug.** quidam erant p̄tinentes ad nouā legē vt p̄fecti qui legem seruabant ex amore et cōtrario. in no. le. sunt multi p̄tinentes ad veterem. qui euāgelij fuan ex fūili timore. hec autē dñā datur fm cōmunē statum nō q̄tum ad p̄sonas singulares. **Ad** illud qd obijci de tertia dñā dñm qd d cōpatione legis et euā gelij in grauitate est loq̄ dupliciter. sicut d grauitate ali cuius bonis aut fm se. aut in cōpatione ad vires por tantis. **S**cda se dupliciter aut fm q̄tatem p̄ceptorū sic lex ve. grauior. aut fm q̄litate sic lex noua. qz p̄fecti ora p̄cepta datur in ea. **I**n cōpatione vero ad vires por tantis lex noua leuior p̄pter gr̄am que cōfertur in eius sacris ex q̄ gr̄a fluūt v̄tutes que sunt onus leue. **Ad** illud euāgelij p̄tinet legem. dicendū qd p̄tinet eam in sensu legis spūali s; nō i sensu l̄rali ex quo habebat ma ximā grauitatem.

Non ancillam dicēdūz
qd ancillā dupliciter potest cōcupisci. **Uno** modo ad cōcubitum. et sic p̄tinet ad sextū p̄ceptum. **Alio** modo ad dominū. et sic p̄tinet ad septimū p̄ceptum i bu xpo filio dei incarnato et passo sicut supius est ostensū sit bonor et gl̄ia p̄ infinita secula seculorū amen.

Edicina omniū
in festinatōe ne

Nbule Eccl. xliij. Sacramēta noue legis p nebula designat triplici rōe ¶ Primo pñcipiū. nam nebularum principiū sunt pluuie. sunt em pluuiar reliq̃e. vt ps dicit. Itaz sacramēta noue legis sunt quedā diuine iucarnatiōis reliq̃e. de quibz psal. In reliquijs tuis prepabis vultu eoz. Un dicit. Eccl. xliij. Aperti sunt thesauri ⁊ euola uerit nebule quasi aues. Latere em in cruce pendentiis ap̃to in quo sunt om̃s thesauri sapiez scie dei absconditi. Col. i. perfluxerūt sacra quibz ecclia pstituit ⁊ p que in celū euolat. Scdo ppter signū nā nebula est signū serenitatis future fm p̃bm. ita ⁊ sacra sunt signa serenitatis gr̃e p quā aīa serena a culpa. ⁊ gl̃ie p quā serena a miseria. ⁊ iō dicit. Pau. i. Nebule pulvis peduz eius. s. dei quasi ei⁹ p̃sentia in aīa p̃signates. p quā p̃sentia aīa serena. Un subiungit gr̃a increpās mare ⁊ exsiccās illd. Tertio ppter occultatiōis effectū. Nam p nebula occultat res a nris aspectibz. itaz in sacramētis occultat inuisibilis gr̃a q opat salutē. iij. Reg. viij. Dixit dñs vt bātaretur in nebula. hui⁹ gnebulę. ecclesie sacra describitur in vbis pmissis q̃tū ad tria tangit. Tangit namqz sacroz effect⁹ x̃tus ⁊ tps. Effect⁹ quidē in hoc qd dicit sunt em sacramenta quedā sp̃iales medicine sanantes pcti vulnera. ⁊ de hac medicina dicit Eccl. xxxvij. Alit sim⁹ de terra creauit medicinā. de f̃ra nāqs. i. de būanitate xp̃i sacra medicinalē efficaciat habent ⁊ pctm Esaię xliij. Deleui vt imber iniqtates tuas. i. qsi nebula pctā tua Vir⁹ qo opponit in h̃q dicit oīm. qz efficaciat hnt sufficere ad oēm medelā. et h̃ ē ppter x̃tus passiōis xp̃i cō in eis opaq̃ ē ppiatio p pctis nris. ⁊ nō solū p nris. s. etia totū mūdū. Joh. i. ⁊ iō dr Eccl. xliij. Sicut nebula teri omnē carnē. s. mediū. s. p sacra q vomit ardorē p bendo. Tps qo opponit in hoc q dicit in festinatōe p sacramēta em sic quedā p̃luario future salutis. q erit i beatiss. vt sic p sacroz institutiōz salre reprōmissa festinare videat q̃tū ad sui primordiā. Un dicit Eccl. xv vij. Festina q̃tū. s. gr̃e in q sacra danz ⁊ memeto finis. s. pfectio nis gl̃ie. et iō dicit Amos. liij. Et annūcians hoibz elo quiū suū facies nebula matutinā. i. sacra q sunt tpe gr̃e qd ē q̃i matutinū respectu plene charitat⁹ q erit in pzla. sic q̃x̃tus pmissis accipi pōr materia hui⁹ quarti libri in q magis agit de sacramētis ⁊ gl̃ia resurgētū q p sacramēta inchoat ⁊ p̃signat

U Distinctive.

Amaritanus 7c.

Dicquerunt qñq. Primo de dif
finitioe sacramēti. ¶ Secō de ei⁹
necessitate. ¶ Tercio utrū consistit ī
vbi⁹ reb⁹. ¶ Quarto de effectu sa
cramentorū noue legis. ¶ Quinto

De effectu sacroꝝ veteris legis.

His primū sic procedit. ⁊ videt q mō nō bñ diffi
niat sacra cū dicit q est sacre regi signū. b cñ
dicto deus vel spū sctūs signū est rei sacre nō
tñ sacm. ¶ **A**gnus pascalis **E**xo. xij. ⁊ ser
pens. **Nu. xxi. ⁊ coluba. Luc. iij. ⁊ petra fundēs aq̃s. i.**
Corinth. x. signa fuerūt rerū sacrarū. nō tñ dicuntur
sacra. ¶ Iscđam diffinitō; augustinū positā i lra. sacra
mentū est inuisibilis grē visibilis forma. sic opponit cor

pus xpi in altare. 7 caracter i baptismo 7 insepabilitas
mysterij nō sunt forme visibiles. 7 tñ sunt sacra. q̃ male
dicit q̃ sacm est visibilis forma. ¶ **¶** S. B̃ia quedā for
ma est. Forme x̃o nō est forma q̃ t̃c. ¶ Contra expositō
nem h̃ diffinitōis a m̃gro in l̃ra positā talē ei⁹ vt s̃ilutū
dinē gerat 7 cā existat. sic opponit aq̃ b̃ndicta signū est 7
cā alicui⁹ gr̃e q̃ ibi p̃ferat. p̃ quā fit remissio venialis 7 tñ
nō est sacm. ¶ **¶** S. Ep̃alis p̃secratio signū est alicui⁹ gr̃e
que ibi p̃ferat. s̃. p̃tāt⁹ ep̃alis 7 tñ nō est sacm. ¶ **¶** R̃. d̃d̃s
q̃ sacm dicit a sac̃rdo actiue. s̃ aut p̃t fieri ep̃licū. aut
efficiēdo tñ. 7 sic res sacra dicit sacm vt dīc m̃gr. sicut
passio q̃ tñ cā meritoria sc̃rificatōnis n̄re. Aut signū
do tñ. 7 sic diffinit p̃mo a m̃gro. Sacm est sacre rei s̃i
gnū. aut vtroq̃ mō. 7 sic diffinit ab augu. s̃m expositō
m̃grī in l̃ra positā. Sacm est inuisibilis gr̃e visibil⁹ for
ma cui⁹ s̃ilitudinē gerit 7 cā existit. ¶ Ad illd̃ q̃d̃ 3̃ p̃mā
diffinitō 7 ob̃iēct̃ de hac voce de⁹ vel sp̃ūsc̃tū d̃m. q̃
bm̃ōi voces s̃ig̃if̃ic̃t̃ de sacre inq̃stū res eō nō inq̃stū sacrat
S̃ilut̃ ois effect⁹ causat⁹ sacm aut ē signū rei sacre inq̃s
tū sacrauit ¶ **¶** d̃m q̃ sacm d̃r id q̃d̃ h̃z significare rem
sac̃rā vt dī. ¶ **¶** Du. de sc̃rō vic. ab ap̃ritudine nafalis s̃ilitu
dinis 7 ab actu institutōis carētie ex sp̃ūali sc̃rificatōe
p̃mū 7 t̃cū difficiūt i b̃mōi signis. ¶ **¶** Ad sc̃d̃m de agno
pascali 7 reliq̃s alijs d̃m. q̃ oia illa large accipiēdo nō
men sacramēti s̃m p̃mā diffinitō 7 sac̃ra dici p̃nt. q̃z sunt
sacre rei signa nō tñ p̃p̃ie ¶ **¶** Ad t̃cū d̃m q̃ ob̃iēct̃ cō
tra diffinitōē augu. de corpe xpi 7 caracteris baptisimi
et insepabilitate mysterij d̃m. q̃ bec nō dicunt sac̃ra nisi
si inq̃stū sunt p̃iuncta aliquib⁹ visibilib⁹ formis. ¶ **¶** Ad
quartū q̃ formenō est forma. D̃m q̃ s̃ verū est de for
ma intrinseca q̃ ē ps rei nō de extrinseca q̃ est ps dignit̃
sima seu s̃ilitudo. sicut figure aialis pōt ēē aliq̃ forma re
p̃sentatiua tr̃esc̃sa. ¶ **¶** Ad q̃d̃ ob̃iēct̃ 7 expositō 7 m̃grī
de aqua b̃ndicta. D̃m q̃ q̃uis venialia ibi remittant⁹
nō tñ optet q̃ ibi noua gr̃a p̃ferat. q̃z ad remissionē veni
alis nō requirit nouus habit⁹ gr̃e. sed nou⁹ mor⁹ sufficit
¶ **¶** d̃m q̃ illa remissio fit nō p̃ modū sacramēti. sed p̃
modū meriti rōe noui act⁹ l̃ic̃ar. gr̃a informati. ¶ **¶** Ad se
xtū q̃ ob̃iēct̃ de p̃secratio ep̃ali d̃m q̃ nō ē gr̃a q̃tū fa
ciens. q̃ ex b̃ inēc̃icipiat nisi forte de duotōis suscipiēt⁹
q̃ debet inēc̃. p̃rās x̃o ep̃alis nō ē gr̃a sac̃rās subiectū p̃
p̃riū. sicut est gr̃a gratis data. ¶ **¶** Vel pōt dici q̃ cōsecratio
ep̃alis q̃uis nō sit sacm est tñ sacramētale. õz dinat̃ cū
ad sacm õz dinat̃ p̃ferēdūz s̃ic n̄ibit ob̃iēt q̃ i cā cā def

Hoc scdm sic pcedit. ⁊ videt qd facta nō debuit
institui. nec ex pte dei nec ex pte sacramenti.
nec ex pte egroti. qd nō ex pte dei pbatio. ma
ius est recreare q̃s creare. qz fm Aug. Maius
est iustificare impiū q̃s creare celū et terrā. ⁊ ita
hōiem sine omī medio. ⁊ ⁊ recreare debuit ⁊ de sine sa
cramētis. ¶ **S.** Videt qd nec ex pte sacramēti. q̃ria ei cō
trariū curat. s. hō mortal pēta icurrat se p affectū re
bus tēnis subiiciēdo. q̃ nō uenietē curat p hō q̃ subij
cit se corpalibz elemētis in suscepōe sacroz. ¶ **S.** Videt
qd nec ex pte egroti. pbatio. Quāto magis artata ē via
ueniēdi ad sanitatē tanto pē⁹ est egro. s. additis sacra
mētis ip̃is mādatis artata est via. qz prius p obfuitiā
mādatoꝝ sine sacramētis habebat sal⁹. ⁊ institutio sacroz
mala ē egroto. ¶ **Lōra.** Ad bñdū sanitatē plura neces
saria sunt ifirmo q̃s sano. s. medicāmēta. ⁊ s. fides ⁊ opa
ad salutē sufficē pnt ante pētm. tñ post pētm optuit ad
dī medicāmēta. ⁊ sacra. ¶ **S.** Tāto efficacior est medi
cina spūaliū. q̃sro infirmo ad eā deuocī⁹ afficiat. s. spūs in
corpe ad spūaliū in corpalibz magis afficiat qd pure spi
ritualia. ⁊ talē fuit vtilē cō medicinā. s. bñdī sunt sacra
¶ **S.** g̃ra donoz ⁊ stutū i b̃ differt a g̃ra sacroz qd pma

est ad pfectionē et expeditiōē potentiārū respectu ipso-
rum actū. Scda est ad curationē morbi siue ad inte-
grationem potentiārū ppter vulneratiōē iparum per
peccatum. quia ergo curatio morbi et reintegratio potē-
tiarum necessaria est. ideo post pctm necessariū fuit in-
stitui sacra vt in elemētis corpaliū gām curatiōis hō q̄
reret ex quo occasiōē morbi accipit. ¶ Ad i. q̄ obijci-
t de creatōe. dōm. ¶ Nō est sile q̄ creatio est de nihilo.
Id in creādo nō pōt esse dispositio ad creatiōē. s̄ recre-
atio est prius creatiōis. id pōt eē dispositio in recreato. vñ
q̄uis deus sine medio creet tñ i recreatiōe pōt aliq̄ me-
diū disponēs interuenire. et hōi sunt sacra que se cau-
se disponēs ad gāz. ¶ Ad scdm dōm. ¶ hō morbiū
pcti incurrit se subiiciēdo rebo tpalibz ppter ipas. s̄ ecō-
trario curat subiiciēdo se eis ppter deū. ¶ Ad tertiū. ¶
quāto magis artata est via ad sanitatē zc. dōm. q̄ vñ
rum esset. si plures vic essent ita efficaces et expedite et
bonē sicut vna. sed nō est sic in pposito. q̄ sacra valent
ad debilitatiōē fomitis ad remissionē pene vel p to
to vel p parte.

Ad tertiū sic pcedit. et videt q̄ sacra nō. le. nō
pstant in rebo et hīs ex duobz em q̄ nō pōt
sunt pungi nō pōt aliqd vñ fieri. sed res et
hīs nō pnt pungi. q̄ nō pōt ex eis vñ sacm
fieri. ¶ Sicut in sacris requirunt hīs ita facta q̄daz vt
dicit Du. in lra de sacris sed facta nō ponunt de integri-
tate sacri q̄ nec hīs dñt poni. ¶ Pnia et māmōniū
sunt quedā sacra. sed de integritate eoz nō sunt hīs ali-
qua. q̄ nō est verū de oibz sacris. q̄ pstant in rebo et ver-
bis. ¶ Cōtra medicina debet pportionari morbo. sed
morbo pcti hōiez quantū ad animā et corp⁹ infecerat. q̄
in medicina debet esse aliqd ptingēs ad corp⁹. et aliqd
ad animā. q̄ opret esse rem corpale et vocē significatiua
et sic in sacro cū sit quedā medicina p pcti morbiū insti-
tuta. ¶ Sacra ex naturali similitudine repñtant. fm
Aug. cum q̄ repñtant ea que gesta sunt circa actōē suū
s̄ xpm in quo fuit hīs vñitū rei sensibili. s̄ carni in sa-
crāmēt⁹ debet eē res et verbū. ¶ dōm. ¶ cōe est oī-
bus sacris q̄ pstant in rebo sensibili inuilibilē gāz s̄
gnantibz. sed spāle est sacris nō. le. q̄ pstant etiā in ver-
bis triplici rōne. Una ex pte cause vt pfecti⁹ repñtente
auctore suū in quo fuit vñio hīs et carnis. Altera est ex
pte signi. q̄ expñtiora debet esse signa quāto pñtiora
sunt signat. hōi sunt hīs que inter signa obtinēt pñ-
cipatū. vt dicit Aug. in li. d. doc. cri. Tertia est ex pte hū-
ris sacri. q̄ hīs efficacitā rōe significatiōis. sanctificatio
hō create. sit p hīs dei et orationū. q̄. ad l. bimo. iij.

¶ Ad i. q̄ opponit de duobz que nō pnt pungi dōm.
q̄uis nō possit ex separat⁹ fieri vñ vñitate absoluta in
essendo. pōt tñ fm qd fieri vñ vñitate relatiua p cōpa-
tiōē ad aliqd vñ. s̄ in creādo vñ signādo. sicut p̄ et m̄
sunt vñ pñcipiū cōpletū generatiōis. sacm hō vñ dē
nō vñitate absoluta sed relatiua in significando vñ et
creādo. ¶ Ad scdm de scis dōm. ¶ scia nō pñt et
essentiā sicut res et hīs. sed ad vsuz sacri. Vel dōm. ¶
facta continēntur sub rebo. ¶ Ad tertiū de pnia et māmō-
nio dōz. ¶ māmōniū fm q̄ est i officiū. et pnia fm
q̄ est hūs nō habent aliquā formā verborz. s̄ scdm q̄
vtrūq̄ est sacm in dispensatiōe ministroz ecclie pñtēs
vtrūq̄ hīs aliqua verba sicut in māmōnio s̄ quedā de
pñt expñtentiā pñsum et bñdictiōes ab ecclia institute
in pnia aut est absolutio sacerdotis hōten⁹ facta. Vel
dōm. ¶ in his vt sacra sunt. requirunt aliqua signa lo-
co verborz.

Ad quartū sic pcedit. et videt q̄ sacra noue legis
nō sunt cā gē. dicit em be. in finone d. cena dñi.

sicut inuestit canonice p libru. abbas p baculū. ep̄s p an-
nulū. sic diuisiōes gāz sunt diuersis tradite sacris. s̄
liber nō causat canonicū nec annul⁹ ep̄atū. q̄ nec sacra
gratiam. ¶ Nobilit⁹ est agens patiente. fm Aug. xij.
sup. Gen. et cā dignior est effectū. sed tam aia rōnalis q̄
gā pualē sensibiliū elemētis. q̄ sacm qd est mātiale ele-
mentū. nō pōt agere in animā ad causandā gām. ¶
Sacra nō causat gāz in aia p modū influētie. q̄ sic fa-
cerent ipam nec iterū educūt eā de potētia materie. q̄
gā nō est in potētia materie. q̄ nullo mō gām causant
¶ Nihil agit effectū spūale. nisi p aliquā spūale vir-
tutē. sed in sacris nō est aliq̄ spūalis virtus. cū sint mātē-
tialia elemēta. q̄ videt q̄ sacm nō sit cā gē. ¶ Cōtra aug.
dicit. aqua baptisimatis corp⁹ tangit. et cor abluit. s̄ cor
nō abluit nisi p gām. q̄ sacra nō. le. gāz causant. ¶
Quāuis scia sit res spūalis. tñ signū exteri⁹ vt doctrina
pōt esse cā scie in aia. q̄ a sili q̄uis gā sit res spūalis. tñ
signū exteri⁹ pōt esse cā gē in aia. ¶ Cōtra aug. dicit
opiniones. Quidā em dicit qd nō est exteri⁹ aliqua q̄ sit
in sacris sed p modū cuiusdā pactiōis et ordinatiōis hū-
te diuina eis assistente sunt cā gē. deus em sic ordina-
uit q̄ illi sic infunderet gratiā qui se subiiceret sacramē-
to sicut denari⁹ plumbe⁹ dicit esse cā collatiōis centū li-
brarū. q̄ rex sic ordinauit vt habenti talē denariū da-
rent centū libze. ¶ Sed hōc est qd fm hec sacramēta
nō essent cā gratie. sed signū gratie pferende suscipienti
sacramētū sicut nec denari⁹ plumbe⁹ est cā sed signū tñ
collatiōis centū libzar. vñ hec positiō est directe p dicta
scōz dicentiū. q̄ sacramēta noue legis efficiūt qd figu-
rant et Aug. que est tanta vis aque vt cor abluit. et ideo
aliq̄ dicit qd duplex est cā gratie. vna pñcipalis que cau-
sat et efficit gratiā. Alia ministralis q̄ disponit ad gra-
tiam. et sic sacm vt est instrumentū diuine mīe est cau-
sa gratie. q̄ instrumentāl⁹ causat dispositiōē necessā-
riū q̄tuz est de se vt caracterē. vel aliq̄ ornātū anime
ad gratiā agendo in corpus naturale actōe. vtpote aby-
luendo vel tergendō sicut etiā quodlibet aliud instrumē-
tum ad actōis pñcipalis agētis effectū puenit actōne
naturali. ¶ Ad primū be. dōm. ¶ similitudo attendit q̄
tum ad figuratiōē eoz de quibz loquit. sed nō q̄tū ad
causalitātē. ¶ Ad illud qd nobilit⁹ est agens patiente et
causa suo effectū dōm. ¶ verū est inq̄tū agens nō tñ
simpliciter. sicut ferrū inq̄tū agit i corpus humanū no-
bilius est eonō tñ simpliciter. ppositio autē scda hūitatem
habet de causa pñcipali nō de instrumentali. ¶ Ad ter-
tium aut sacramēta inferunt vel educūt gratiā dōm. q̄
causant nō influēdo. sed disponēdo sicut instrumēta in-
fluentia.

Ad quintū sic pcedit. et videt qd sacramēta ve-
teris legis iustificabāt. dicit em Du. in libro
de sacramētis. Sacramētoz aut alia fuerūt
ante legē. alia sub lege. alia sub gratia. specie
quidē differētia. sed eundē effectū sanctificatiōis hñtia. q̄
iustificabāt. ¶ Dicim⁹ in canone respicere dignitē
et accepta hñe sicut accepta hñe dignat⁹ es munera pue-
ri tui iusti abel. q̄ cum totū ita placeat vt nos placentes
faciat. si et sacrificiū abel deo placuit. q̄ a sili sacrificiū le-
gis. ¶ Impossibile ē sine gratia sacra facere s̄ sacra-
menta veteris legis erant sacrificatoria. vñ p diuisiōe pec-
cat⁹ diuersa sacrificia iniūgebant. vt patz Lev. iij. q̄
gratiā pferēbāt. ¶ Sed hōc. iij. impossibile est san-
guine hircoz et thaurorū auferri pctā. sed gratia tulit pec-
catū. q̄ antiq̄ sacramēta gratiā nō pferēbāt. ¶ Et laie
primo Nolo causa nolui. glo. pñtito vtens ondit se sa-
crificia iudeoz vñq̄ amalle. q̄ nō iustificabāt. ¶ R. in
sacris legalibz duo ē require. s̄ opus opans. i. vsuz sacra

meriti et op^o opatu. i. ipm sacm. ¶ **U**trū at iustificaret
q ad h duo vlt alterū illoz triplex legi opinio. vna **H**u.
de scō victo. qd vtroqz mō iustificabāt. z q ad op^o ope
rans p modū meriti qñ fiebat ex charitate z q ad opus
opatu p modū sacri inqstū erant signa xpi z sacramen
toz eius. **U**n eoꝝ susceptio erat quedā xpi pfessio. z iō
mediantibz nris sacris directe z indirecte habebāt iu
stificare. ¶ **S**ed hec opinio pñat dictis scōz q dicūt
qd lex erat occasio mortis inqstū oñdebat petm et gra
tiam adiutricē nō pferbat. nec differt vtrū eam directe
vel indirecte pferret. ¶ **S**ecda aut opinio pñia erat ma
gistrī dicētis. qd nec quo ad opus opans. nec q ad opul
opatu grām pferbat. eo q opus opans erat institutus
in onus nō in meritū. z opus opatu in signū nō in cau
sam. ¶ **S**ed p hoc est q actus virtutis sit grā informa
tus: est meritorius. vñ opus opans in his sacris cū esset
actus virtutis. i. latric. qz exhibito taliū sacroꝝ deus co
lebat. si erat grā informat^o erat meritorius iō tertia opi
nio cōis dicit. qd iustificabāt quo ad opus opans p mo
dum meriti. nō q ad opus opatu p modū sacri. ¶ **A**d
primū de **H**u. dōm. q opinio eius fuit. ¶ **A**d scōm de
canone dōm qd petim^o vt placeat filr q ad deuotionē
scificatōis. nō quo ad efficaciam sacrificij. ¶ **A**d tertiū q
erāt sacri forma dōm qd verū est q ad opus opans. nō
quo ad opus opatum.

Vit tamen inter illa

Hic querunt quatuor. ¶ **P**rimo vtz
ante circūcisionē puuli saluarent in fide
informi pentū. ¶ **S**ecdo an sufficeret fi
des sine aliquo interiori signo. ¶ **T**er
tio de necessitate institutōis circūcisionis. ¶ **Q**uarto de
effectū circūcisionis.

Ad pñū sic pcedit. videt q ante circūcisionē
paruuli i fide informi pentū nō potuerūt sal
uari. fides em informis est mortua. vt dicit.
Ia. sed qd mortuū ē nec sibi nec alci pdest. q
nec fides informis subiecto pñio l' alieno pdest. ¶ **P**
qd deo nō placet neminē iustificat. sed fides informis
deo non placet. q neminē iustificat. ¶ **E**fficacior est
charitas q fides. sed charitas aliena nunqz sufficit ad
meritū. q nec fides ad iustificationē. ¶ **C**ontra nūqz p
ostare de fide formata pñis. q si illa reqrebat nūqz pote
rat postare de salute puuli qd est incōueniēs. ¶ **P**etm
actuale parēt non dī nocere puulo. noceret aut si fides
pentis efficaciam saluadi puulū pderet ex petō adiūcto. q
non p dī sed saluat. ¶ **S**ides opat ad subiectū z ad
obiectū ex pre subiecti non habebat fides virtutē saluadi
puulū. sed ex pte obiecti cū virtus subiecti picularis sit z
determinata ad vñū virtus aut obiecti qd deus est vniuer
salis et infinita. cū aut informitas insit fidei ex pre sub
iecti: nō tñ ex pre obiecti informitas. fidei nō tollebat fi
dei virtutē saluadi puulū. ¶ **A**d pñū q fides informis
mortua est dōm. ¶ **Q**uā sit mortua q ad meritū d cō
digno non tñ de pgruo. vel qūis sit mortua q ad subie
ctū pñiū. non tñ q ad obiectū. ¶ **A**d scōm fides infor
mis deo non placet dōm qd falsū est. nā fides informis
cū sit a deo placet tanqz meritoria ex pgruo et vt dispo
nens ad charitatē. sed non ex p dīigno. ¶ **A**d tertiū dōz
qd secus est de fide z charitate. nam fides est primū per
quā homo deo pñiū gīt. z ipa fides cū sit incognitione re
spicit suū obiectū in qdā vniūsalitate. s; charitas i rela
tōe ad pñiū subiectū fm q affect^o cedit i pñiū bonum.

Ad scōm sic pcedit. z videt qd puulis non suf
ficeret fides sine signo exteriori. non em erat
fides tūc maioris virtutis qz modo. sed modo
non sufficit saluare puulū fides sine exteriori

ri signo. q nec tūc. ¶ **S**i sola fides sufficiebat. tunc
puuli nati d fidelibz non poterāt dānari. s; modo z tpe
legis dānari pñt. q peioris pditionis sunt nūc qz tunc.
¶ **A**ctus fidei interior: eque se pte extēdere ad iaz na
tos z pceptos. q si non reqrebat aliqd signū exteri^o cir
ca puulos. eque bñ poterat saluari puul^o pcept^o p motū
fidei intrinsecū. sicut iam nat^o. ¶ **C**ontra sola fides p
uulis sufficiebat fm **B**reg. non q reqrebat aliqd sacm
vel signū. ¶ **H**u. dicit qd tpe legis nature non fue
rūt aliq sacra in pcepto. s; sine eo qd non est in pcepto ē
salus. s; cū originali non est sal^o. q sola fide sine aliq sa
cramēto poterat tolli originale z salus eē. ¶ **C**irca
hec est dñplex opinio. vna dicentiū q nūqz sufficiebat
fides sine exteriori signo. in q cēt fidei pfessio. s; puulis
sufficiebat fides aliqua z aliena pfessio: adultis pñia.
¶ **S**i qz b non videt psonare vbi **B**reg. in lra posuit
iō aliq pbabili^o dicūt qd cū ad remediū originalis nul
la signa vel sacra foret ad hec instituta sufficiebat. pfes
sio fidei directa ad salutē puuli in solo motu interiori
sine villo signo exteriori. ¶ **A**d primū em nō minoris ef
ficacitē fides dōm. q hoc nō puenit ppter minorē effica
ciam fidei. sed ppter obligationē ad plura sine quoz ob
seruatiā nō est salus. ¶ **A**d scōm qd peioris pditionis sūt
nunc qz tūc dōm qd verū est qstū ad aliqd. qz illi tūc fa
cilius curabant. sed simplr melioris pditionis sunt nunc
qz in baptismo mltō maior dat grā qz tūc z est mō ma
ior certitudo salutis. ¶ **A**d tertiū de puulo pcepto dōz
qd puer adhuc in vtero mris exis qstū ad humanā co
gnitionē pñet nō bz esse distinctū a mfe. z iō p actum
hois grām psequi nō pte nec nūc vt munde ab origina
li p baptismū. nec tūc vt munde p fide pentū.

Ad tertiū sic pcedit. z videt qd nō fuerit neces
sariū circūcisionē dari. sapiētis em est facē ali
qd quanto breuius pte. sed p fide sufficē ori
ginale purgabāt i lege nature. q nō ogruit in
remediū originalis circūcisionē dari. ¶ **P**etō origi
nali nō debet pena sensibilis. q nō ogruit ei medicā pe
nalis z sic nec circūcisio. ¶ **I**nfirmo debili nō debz
dari medicā grauis. q puulis dari nō debuit medicā
na circūcisionis. ¶ **C**ontra pñia pñis curant. q morbo
qui p delectationē generatiue pñit pgrue applicat medē
cina inferēs dolorē membro generatōis. ¶ **C**ircūci
sio est signaculū fidei. q est in pputio pñis nri abraē. **R**o.
iij. Sed pueniēs fuit illā fide signari cuius nos optet
omīs imitatores existere. q ogruit circūcisionē dari.

Circūcisionis institutōis duplex fuit cā. vna ex
pñia signatio ablatōis originalis. vt sicut explicatio fi
dei crescebat fm pcessū tps ita cresceret distincta signa
tio sacramentaliū signoz. hanc aut circūcisio repñat qz
tum ad qstū. ¶ **P**rimo qstū ad membū generatōis in
quo fiebat p quā originale transfundit. ¶ **S**ecdo qstū ad
figurā circularē in qua signat circūcisio q est in pcessū ori
ginalis infectōis scōm qd psona corrūpit naturā. z na
tura psonā. ¶ **T**ertio qstū ad penā que erat in circūcisioe
ptra delectationē pcupie in qua pcpueuiget fomit^o vir
tus. ¶ **Q**uarto ad sanguinis effusionē i quo signat passio
xpi p quā p originali satisfaciendū erat. z qstū ad hanc
virtutē diffinit circūcisio. qd est signaculū curatōis ab
originali. ¶ **S**ecda cā fuit distinctio fidelis pñie ab infi
deli ppter fidē eius cui data fuit circūcisio. i. abraē z qz
tum ad hanc vilitatē diffinita **D**am. Circūcisio est sū
gnū dterminās isrl' a gentibz cū quibz puerfaba. ¶ **A**d
primū qd breuius erat remediū in lege nature dōm qd
verū est s; nō vtilius. qz z si morbu tollebat. nō tñ notī
ficabat. ¶ **A**d scōm de pena sensibili dōm. qd intelligit
hoc de pena eterna. que est inutilis ad salutē suā. nō de
tpali. q est vtilis. ¶ **A**d tertiū de infirmo debili dōm. q

est gravitas importabilis que nō debz imponi infirmo et est gravitas tolerabilis q̄ p̄ imponi t debz. rōe anne re utilitatis qz nō imponit vt pena. s; vt medicina.

Ad quartū sic pcedit t videt qd in circūcisioe nō p̄fert grā. in sacro em̄ eque vel ampli⁹ se extēdit rō signādi q̄ efficiēdi. s; rō signādi in circūcisio ne solū est in ablatōe nō in collatōe. s; rō efficiēdi. s; so lum aufert originale t nō p̄fert grām. ¶ **B**aptism⁹ nō ampli⁹ nūc facit nisi qd aufert culpā t p̄fert grām. si q̄ ipm circūcisio faciebat baptism⁹ in nullo circūcisio ne excedit. ¶ **R**o. iij. signaculū fidei glo. in circūcisio ne t̄m p̄ta p̄mittēbant. t nō grā dabat. ¶ **C**ōtra tē nebza nō expellit nisi p lucis introductōz. s; circūcisio tenebza spūalē. i. culpā expellebat. s; lucē spūalē. i. grāz introducebat. ¶ **B**e. dicit qd idē remediū p̄ferebat circūcisio p̄ onus p̄ti originalis q̄ p̄fert baptism⁹ qd ia nuā regni celestis nō apiebat. s; baptism⁹ grāz p̄fert t nō solū culpā aufert. s; circūcisio idē facit. ¶ **C**irca hec q̄druplex legit opinio. vna dicentiū qd circūcisio tolle bat p̄tm s; nō p̄ferebat ibi grā. ¶ **S**z p̄ est nam si de ce deret statim post circūcisioe p̄uul⁹ aut ibat in infernū sine culpa aut in paradisu sine grā. ¶ **A**lia est dicentiū qz tollebat culpāz ibi p̄ferebat grā nō p̄m circūcisiois. s; solo b̄placito diuino. ¶ **S**ed p̄ est qd nō tollit culpā nisi p grāz. qd q̄ tollit culpā op̄et qd p̄ferat grāz p quā tollit culpā. ¶ **A**ltera est dicentiū qd tollit culpāz p̄fert grām q̄ ad effect⁹ grē puatōis vt puare p̄tō t h̄mōi nō posituios. ¶ **S**z p̄ est qd nō p̄t esse grā sine effectus qui est facere gratū deo t dignū vita eterna. h̄c rō effectus posituios ē. nō puatuios. t iō alioz. verior est opinio dicē tiū qd dabat grām q̄tū ad effect⁹ puatōis culper reat⁹ t q̄tū ad effect⁹ grē posituios sicut ordinare aiām t habi litare potētiās ad agēdū t h̄mōi. q̄tūis grā baptismalis ē p̄fecti⁹ facit qz grā baptismalis rēpmit p̄cupiam vt nō sit difficile p̄ eā agere ad qd n̄ sufficiebat grā p circūcisio ne collata. ¶ **A**d p̄mū nō extendit se ampli⁹ rō signan di in sacro q̄ efficiēdi dōm qd h̄ verū est q̄tū ad effectū sacri p̄ncipalēz n̄ secundariū circūcisiois at p̄ncipalē effe ct⁹ remorō d̄pe. s; ex p̄secuti collatio grē. ¶ **A**d scōz qd obicū de baptismo dōm qd āplior grā dat in baptismo vt dicitur est. ¶ **A**d tertiū de glo. dōm qd p̄ferebat grā ex intentōe nō p̄ncipalēz s; secundaria. qz circūcisiois signa tio est in auferēdo t nō in p̄ferendo.

¶ Am ad sacramēta no.

le. zē. ¶ **D**ic querunt. q̄tuor. ¶ **P**rimo de tpe institutiōis sacroꝝ no. le. ¶ **S**ecdo de nūero sacroꝝ. ¶ **T**ercio vtz baptism⁹ Jo. fuerit sacram⁹. ¶ **Q**uarto vtrū baptisati baptism⁹ Jo. fue rint rebaptisandi baptism⁹ xpi.

Ad primū sic pcedit. t videt qd añ lapsū debuiss̄ sent institui sacra. qz ei diabol⁹ peccauit irreme diabilr. iō cū ip̄o fuit creat⁹ locus sue pene. s; qz hō remediabilr. iō cū ip̄o debuit institui ei⁹ remediū. s; eius remediā sunt sacra. s; sil cū creatōe hōis debuerit institui sacra. ¶ **A**d idē m̄imōniū qd m̄n⁹ h̄z de effi cientia añ lapsū fuit institutū. s; sil tē sacra cū plus ha beant ē efficiētia. ¶ **B**e. videt qd tpe legis nature statū post casū debuerit institui ex q̄ em̄ est morbo debet esse medicina. cū ḡ oia sacra no. le. sint quedā medicīne pec catorū ex q̄ p̄ta fuerūt. debuerit esse sacra. ¶ **B**e. videt quod tpe legis mosaice sacra ista instituta sunt ad eru ditionē exercitatorū t habilitatōez. s; istis indigebat hō marie illo tpe. s; tūc debuit institui. ¶ **B**e. videt qd sp eadē sacra debuerit institui. qz idē est institutor. s; xps

idē morbo p̄ quē sunt instituta. s; p̄tm ab eodē h̄nt ef ficientia. s; a passione xpi. t eadē x̄ture. s; fidei. s; sacram ta semp sunt eadē. ¶ **S**acra no. le. sunt instituta in remediū p̄ morbū spūalē. ¶ **A**d curā aut morbi spūalē exi gunt ad m̄n⁹ tria. duo ex p̄te infirmi. s; cognitio infirmi tatis t cognitio impotētie p̄prie vt querat medic⁹. tria ex p̄te medici cognitio ei⁹ potētie cū ḡ tpe legis nature nō dū cognoscere morbo vñ bñ ob ei⁹ cognitōez institu ta est lex. tpe aut legis sc̄ptet si cognit⁹ est morbo nōdum cognita erat hōis ipotētia. dicebat em̄ qd nō deorat q̄ faceret. s; q̄ p̄cipet. iō post hec tpe in aduētū medici de buerūt medici sacra grām p̄ferebat institui a q̄ h̄nt effici entia. ¶ **A**d primū cū diabol⁹ pat⁹ est loc⁹ sue pene d̄i cendū qd non est sile qz facili⁹ p̄mittit se cadere q̄ videt medicīnā p̄paratam ante morbū. pena aut a culpa deri ner. ideo bonū fuit tūc instituire penā nō tū medicīnā. ¶ **A**d scōm de m̄imōniū dōm qd nō est sile de co et de reliq̄s sacris. qz sacra instituta sunt in remediū in q̄ cōs municat cū alijs sacris. tñ añ lapsū institutū est in offi ciū nate. ¶ **A**d tertiū ex q̄ morbo est dōm qd sp̄ fuit me dicina nō tū medicīna p̄fecta. s; sufficiens p̄ statu morbi et infirmi. ¶ **A**d q̄ruz qd bis ad q̄ instituta sunt sacra tpe legis mosaice s̄digeat hō. dōm qd nō tū ad h̄ sed ad grē collatōz sacra no. le. valēt t sic sunt medicīna. me dicina aut nō debet institui nisi assit cognitio infirmi tatis t impotētie infirmi t potētie medici vt dictū est. ¶ **A**d quintū idē est institutor tē. dōm qd nō sequit qz sapiēs institutor instituit vnicuiqz p̄ueniētia tpi sacra fm q̄ op̄et simpliciter s; interfit morbo nō tū simplici ter cognit⁹ s; etiā ab eodē habeat x̄ture. s; a passione tñ nūc est exhibitā. sed tūc erat p̄missa.

Ad scōm sic pcedit. t videt qd in cōueniēter affi gnet⁹ septe sacra. Sacra em̄ efficiētia habēa passione xpi. s; passio xpi sufficiēter op̄at in eu charistia in cui⁹ cōmemoratiōe offert vt p̄z Math. xxi. q̄ nō debuit esse aliud sacm. ¶ **S**z lex noua m̄i nus habet de fufis q̄ lex vet⁹ vel nate s; lex nature h̄z bebat tñ tria sacra. s; obligatōes decimas t sacrificia vt dicit Hu. de sc̄to. vic. in le. etiā ve. n̄ erat aliq̄d sacm r̄ndens p̄firmatōi. t extreme vnctōi. q̄ nō d̄nt esse tota crāmēta. ¶ **S**z videt qd debeant ēē plura. est em̄ vñ sacm p̄ p̄tm originale. s; baptism⁹. aliō p̄ actuale mor tale. s; p̄nia. s; t debet ēē aliud p̄ veniale. ¶ **S**z Sacram ta magis ordinant⁹ p̄ defect⁹ spūales q̄ corporales. est at aliq̄d sacm p̄ penā corporale. s; extrema vnctio. s; debz ēē aliq̄d spūalē p̄ penā spūalē. ¶ **S**z Sacra ad sacrificiūz ordinant⁹. s; m̄lte alie sunt sacrificatōes q̄ inter illa septe nō cōputant⁹ sicut p̄z de p̄seca. aque b̄ndictē templi. al taris. t alioz. h̄mōi. s; sunt plura q̄ septe sacra. ¶ **B**e. dōm. qd numer⁹ sacroꝝ sic accipi p̄t. sacra em̄ ordinat⁹ p̄ defect⁹ q̄ in nob̄ sūt ex p̄tō ad qd ordinat⁹ duplr. vno mō auferendo causā defect⁹. s; p̄tm: vel impediēdo ne fiat ad qd ordinat⁹ m̄imōniū. vel expiando iā factū et sic p̄ originale ordinat⁹ baptism⁹. p̄ actuale p̄nia. ¶ **B**e. Alio mō ordinant⁹ p̄ defectū supplēdo id qd deest ad p̄e ctōz. Est at duplex p̄fectio: vna in ordie ad opatōz t ad h̄ac ordinat⁹ ordie q̄tū ad exercitōz bonoz p̄firmatō. q̄ tū ad p̄p̄sionē maloz p̄ ordinē ei reddidit hō idone⁹ di spensator sacroꝝ. p̄ p̄firmatōz fort⁹ p̄fessor xpi nois m̄t adūsa. ¶ **A**lia p̄fectio ē in ordie ad finēz ad h̄ac ordinat⁹ extrema vnctio respectu finis intra p̄ eā ei p̄p̄amur ad gliam resurrectōis t eucharistia respectu finis extra qz eā xpo capiti vnimur. ¶ **P**ōrt alif accipi qz sacm ordi nat vel p̄ culpā vel p̄ penā. fm q̄sdā p̄ culpā originale ba ptism⁹ mortale p̄nia veniale extrema vnctio p̄ penā in firmitat⁹ p̄firmatio malicie eucharistia iḡratie ordie cōe

nienti. **¶** Ad. ij. dñm qd lz ablutio exterior trāscat qē
tñm sacmī manet tñm character interi⁹ q est res z sacmī rō/
ne cui⁹ dñ baptisim⁹ manere. **¶** Ad. iij. dñm qd imersio
nō est de necessitate baptisimī s; ablutio qdūq; mō vel p
aspersionē vel effusione z iō sine imersioe p baptisim⁹ ce/
lebrari qñ pfectio parit eccie vl necessitas icūbit siue
p pēnuria aq siue p pē infirmitatē baptizādi siue p pē i
potentiā baptisimī z qdūq; mō fiat ablutio scruat ali/
qua silitudo sepulture inq; tñ corp⁹ ponit sub aq vl fm
totū vel fm ptem. **¶** Ad. iij. qd q; a capite omnes opa
tōes aiales pncipiū hñt. iō debet baptisimī ablutio fieri
in capite qñuis si necessitas imineret poss; in alio mem
bro fieri. vel in puero nō pfecto nato vel in qdūq; alio.
¶ Ad. v. dñm qd trina imersio pgruit in baptismo ad
expmēdū fidē trinitatis z tridū dñice sepulture. non
tñ de necessitate baptisimī q; nō significat aliqñ bapti/
smī effectū z iō si p pfectu dñice obmittat graue pec
catū est nihilomin⁹ tñ est baptisim⁹ cū q; seruaf trina i/
mersio est vnus baptisim⁹ q; est vna ablutio q; in vltima
immersioe pfectū z nō in pma q; deest interi⁹ baptisim⁹
tis q; nō intēdit in pma imersione totū facere.

¶ D. ij. sic pcedit. z videt qd integritas forme ba
ptisimī nō pstitit in his vbi. ego baptizo te in
no. p. z f. z s. a. m. q; Job. j. dñ hic est q; baptizat
nō g debet dici et psona mīstri. ego te baptizo. z pncipue
cū greci hāc formā fuat. baptizat fu⁹ xpi nihil zc. **¶** P
Ad. iij. qd nō intelligit nō debet fmo dirigi. s; baptizat
qdūq; nō intelligit. g nō debet dici ego baptizo te. s; bap.
Job. j. baptisim⁹ a passioe xpi efficiat h; g forma
baptisimī poti⁹ debz fieri mēto d xpo passo qd de trinita
te vt diceret ego baptizo te in noie xpi. pncipue cū apli sic
baptizasse legant. **¶** Verba in forma baptisimī nō re
nent materialr s; significatiue. q; rō inq; sonat s; in
q; rō credit verba sacra scilicet vt dñ in glo. Ro. x. s; ge/
nitor idē significat qd p. z genit⁹ qd fili⁹. z padit⁹ idē
qd f. s. g sub istis noib; p fieri baptisim⁹. sicut z sub p
mis. z sic pma nō s; de necessitate baptisimī. **¶** Qui
credit ptem credit z filiū. s; vbo sanctificat sacmī inq;
tū credit. sicut in lra dñ. g si noiet vna psona z alie race/
ant plenū erit baptisim⁹. **¶** Ad formā p aliqd addi
sicut b qd dñ amen. g z aliqd diminui p. **¶** Itē qñ si
interpositio vel trāspostio vboz pdictoz ipediāt sacra
b. dñm qd in forma baptisimī. aliqñ de necessitate
sacri vt expssio act⁹ baptisimī p qd determinat mātia
et designat interi⁹ z expssio trinitat⁹ a q pmo sacmī effi
catia h; Quedā xō s; q nō s; de necessitate forme sicut b
qd addit. am. z vt qdā dicit b qd addit ego. qd additur
ad maiorē expssionē interi⁹. vñ nec tutū est vt remoue
at. **¶** Ad. j. g dñm qd pncipale agēs significat in trini
tatis inuocatione. z iō optebat vt designaret etiā mīstri
sacri qñ ad actū exteriorē qd fit cū dñ ego baptizo. xps
aut agit vt pncipale agēs s; vtrū expssio psonē mīstri q
fit fm nos sit de necessitate baptisimī apud qdā dubiū
est pbabili⁹ tñ dici p qd nō sit ne cogamur totā grecoz
ecclesiā absq; baptismo ponē q psonā nō expmūt baptizā
tis qd dñ scōz patrū p silio factū p errore eoz q spē in
baptizat⁹ ponēbat de q habet. j. Coz. j. **¶** Ad. ij. dñm q
vba formenō pferūt cā significatiōis tñ. s; mag; cā ef
ficiendū vñ pferunt ad nō intelligentē in q efficiat hē
pnt. **¶** Ad. iij. dñm qd passio xpi opat in baptismo sicut
cā secūdaria. trinitas aut sicut cā pma. cui mag; e actō
attribuēda. apli xō baptizauerūt in noie xpi p silio. f. s.
ad b vt nomē xpi venerabile reddet. **¶** Ad. iij. dñm qd
gēitor cū sit nomē vbae significat psonā vt ipostasim
s; b; fēre. s; mag; p modū act⁹ vñ si dicat in noie gēitor/
et gēiti nō erit baptisim⁹. z s; qdūq; alia noia ponant p
ter ea qd pncipalr in vna q; lingua psonē diuic signā/
tur.

¶ Circa mutatiōē forme generalr sciendū ē q tri
bus modis fieri ptingit. Vno mō totalr qñ ad signifi
catōē qñ dictio p dictōe ponit. z tñ nō est baptisim⁹. q;
de minimis vbi de efficiat tribuit. Scdō qñ ad si
gnificatiōē z sic erit baptisim⁹. si fuerit pncipalr signifi
catō forme alia nō. **¶** Vñ dñ eē baptisim⁹ si dicat ego bap
tizo vos nō aut si dicat nos baptizam⁹ te. tñ q; nō fuat vñ
tal mīstri q; requit ad vnitatē sacri. tñ q; ly vos ē idē qd
te te. nos aut nō ē idē qd ego z ego. s; idē qd ego z tu. vl
ego z ille. **¶** Terzio p corruptiōē z tñ dñ q; corruptio i p
cipio dictōis corruptit formā q; mutat significatiōē. nō
aut corruptio circa finē dictōis: si fiat ex grātia vel de/
fectu lingue. secus aut cēsi fieret ex industria. q; nō in
tendēt facere qd facit eccia. **¶** Ad. v. dñm q; si subtrahat
aliqd qd sit de sba forme nō est baptisim⁹. vñ si vna p
sona tñ noiet baptisim⁹ nō erit. opert em fidē eccie in for
ma exteri⁹ expmēre q; voces nō tenent tñ significatiue
s; effectiue. vñ aut Amb. intelligit. in casu: qñ vna p
sona noiat sacerdos vel puer morit. tñ ei inuisibilr sa
cerdos credit supplē defectū. **¶** Ad. vj. dñm q; additio
duplr p corruptere formā. Vno mō si addat qñ exis d
forma. sic em addēs nō intēderet facere qd facit eccia.
Alio mō si adderet vñ fidē: sicut in no. pñs maioris.
zc. vt arriani faciebāt. alif additio formā nō corrupit
¶ Ad. vj. dñm qd ordo variās intellectū forme corru
pit formā. vt si dicat in no. pa. bap. te. z si. z ff. Non aut
si intellect⁹ nō mutet. vt si dicat in no. p. z f. z ff. bap. te.
et s; si fiat interruptio tāta q; intellectū auferat forme
nō erit baptisim⁹ alias erit.

¶ D. iij. sic pcedit. z videt q; baptisim⁹ nō debeat
fieri i aq. Ro. vj. Consepultū sum⁹ i illo. i. xpo
p baptisimū. baptisim⁹ igit repñat sepulturā xpi. s; ei se
pultura fuit in tra. g z baptisim⁹ xpi debet fieri in terra
¶ P. j. Lauit nos a pec. n. i san. suo. s; baptisim⁹
significat hāc lortionē. g debz fieri i sanguie. **¶** P. Bap.
fm dam. est pncipiū vite spūal. vita xō marie pstitit in
calido z humido. aer igit cū sit calid⁹ z humid⁹ marie
pvenit ad significatiōē spūal vite. igit bap. marie debet
fieri in aere. **¶** Con. Job. iij. Nisi q; renat⁹ fue. ex. z ff.
nō intra. in reg. ce. **¶** P. Preparatio debz creatōi rñdere
s; in creatōe mūdi spūs dñi ferebat sup aq. vt dicit.
Scñ. j. g in reparatōe debz dari in aq. **¶** Iuxta b qñ an
possit fieri baptisim⁹ in aq pmixta. **¶** P. dñm q; bapti
sm⁹ est sacmī necessitat. et oib; cōe. iō institutū ē in aq q
oib; est cōis z defacili poterit hñ. Item fit i aq p pue
nientiā pditionū aqñ gfa q; dat in baptismo q; in aq ē
p metas q; est dispositio ad susceptōē lumis sic baptisim⁹
disponit ad susceptōē gfe Itē aq lauat sores corp⁹ s; f
gfa i baptismo collata sores mēis Itē aq refrigerat car
nē sic gfa baptisimī pcpic ardorē. **¶** Ad. j. dñm q; p
qlitates tre nō significat gfa q; pferit i baptismo cū ipa
sit mūdans. terra aut sit fex clementoz s; p qlitates aq sit
Vñ qñuis in terra z aq significet sepulsa dñica tñ cōis
fit baptisim⁹ in aq. **¶** Ad. ij. de sanguie dñm q; nō ita cō
ueniēter significat effectū grātie siue lortionē illā q; por
us inqñat corp⁹ p lauat. **¶** Ad. iij. de vita spūali dñ
cendū qd baptisim⁹ est pncipiū vite secūdario. sed pmo
et pncipalr mūdiciē q; significat p lortionē aq ad q; vita
spūalis psequit. **¶** Ad scdām qñtionē dñm q; mūdo aq
duplr p fieri. aut tanta q; nō tollit speciē. s; accidentalr
alterat z in oī tali p fieri baptisim⁹. aut tanta q; soluit
speciē z in alterā speciē alēdo trāsmutat. z in tali aq
nō p fieri baptisim⁹.

¶ D. iij. sic pcedit. z videt qd baptismo inritu
to circūcisio z alia legalia nō cessauerūt baptisim⁹
em añ passionē videt institut⁹ q; dñs tactu carnis suē im
regeneratiuā ptulit aq. qd factū est ante passionē: s; s; f

an passionē dixit nisi q̄a renat⁹ fuerit ex aq̄ z c. **Job. iij.**
Legalia autē an passionē nō cessauerūt. vt sc̄i dicūt. q̄p
 baptisim⁹ institut⁹z circūcisio z alia legalia nō cessauerūt
 ¶ **Eternū** est qd nullo fine claudit. s̄z circūcisio dā
 ta est in sedus eternū. sicut d̄z **Sc̄i. xviij.** q̄ cessare nō de
 buit. ¶ **Pe gfe** qdā legalia obfuerant. sicut p̄z **Act.**
 xvi. de paulo q̄ circūcidit. **Thimo.** q̄ ad huc fuari debe
 ret. ¶ **Ad** fuanda p̄cepta nō. te. tenemur. s̄z qdā p̄ce
 pra ap̄oz fuerūt de q̄busdā legalib⁹ fuandis. vñ d̄z ac.
 xv. **Uñ** est sp̄s iūct⁹ z nob⁹ vt abstineat⁹ ab imolatis s̄z
 mulachroz z sanguie z sufferat⁹. q̄ saltē ad ista fuanda
 tenemur. ¶ **S̄z** p̄ ad **Gal. v.** d̄z si circūcidimini x̄ps n̄
 bil vobis p̄derit. z ita circūcisio z alia legalia cessauerūt
 ¶ **Veniēte** vitate debet cessare figura. s̄z legalia fue
 runt figura x̄pi z sacroz. ci⁹ **Col. ij.** **Que** s̄z vmbra futu
 roz corp⁹ aut x̄pi. q̄ veniēte x̄po z ci⁹ sacris legalia cessa
 uerunt. ¶ **Adm** qd circūcisio z alia legalia p̄siderari
 p̄nt q̄tū ad duo. s̄z q̄tū ad effectū z q̄tū ad vñ. q̄tū ad
 effectū cessauerūt in ipa passiōe x̄pi n̄ q̄ plere sunt oēs si
 gure. te. z iō dicunt a passiōe x̄pi mortua fuisse. q̄i effe
 ctū nō hñtia. s̄z de vñ est differētia inter **Aug.** z **Hiero.**
Naz. aug. d̄z qd post passionē x̄pi an x̄ps euāgelij diuul
 gari m̄alerūt q̄tū ad vñ s̄z nō q̄tū ad effectū. ne lex tan
 q̄ idolatria abiceret post diuulgatōz x̄o euāgelij cessauit
 rūt. z q̄tū ad effectū. z q̄tū ad vñ. vñ inter passionē x̄pi
 er euāgelij diuulgatōz fuerit mortua z nō mortifera po
 stea x̄o z mortua z mortifera. fm̄ **Hiero.** x̄o statim post
 passionē x̄pi cessauerūt q̄tū ad effectū z q̄tū ad vñ vt
 essent z mortua z mortifera oib⁹ obfuerant. **Ap̄li** tñ q̄
 dā pia s̄larōe dispensatōe obfuerant videbant vt se iū
 deis p̄formātes eos lucrifacerēt snia tñ aug. p̄babili⁹
 est z cōitē teneat. ¶ **Ad. j.** q̄ d̄z qd m̄ltiplex fuit baptisim⁹
 institutio. p̄mo q̄tū ad m̄tia in baptisimo x̄pi. **Secdo** q̄
 tū ad necessitatē declaratōz **Job. iij.** vbi dicit nisi quis
 rena. zc. **Tertio** q̄tū ad vñ i iudeis q̄n misit discipulos
 ad p̄dicandū z baptisandū. **Quarto** q̄tū ad ef
 ficaciā i x̄pi passiōe. **Quinto** q̄tū ad ci⁹ diuulgatōes in
 gentes post resurrectōz mar. vi. ¶ **Ad. ij.** d̄m qd c̄nuz
 accipit ibi p̄ seculo qd h̄z finē. s̄z nob⁹ in determinatū vel
 d̄z circūcisio in sedus eternū ratione significati. ¶ **Ad.**
 iij. d̄m qd fm̄ **Aug.** ap̄li vere z licite legalia obfuerant
 an diuulgatōz euāgelij q̄ ex iudeis erat. vñ z **Pau.** cir
 cūcidit thimo. q̄ erat fili⁹ iudee **Act. xvi.** **Thym** x̄o qui
 oino gentilis erat. nō est cōpulsus circūcidere. vt habet
Gal. ij. fm̄ **Hiero.** x̄o nō obfuerant. ex vitate. s̄z q̄si ex
 pia qdā s̄larōe. ¶ **Ad. iij.** d̄m qd quidā dixerūt p̄ce
 p̄tū ap̄oz ad l̄ram intelligendū esset vsq̄ nūc obligare
 s̄z h̄ est s̄niam pauli **Ro. xij.** vbi dicit qd n̄bil est cōe
 .i. immundū p̄ x̄pm nisi ei q̄ existimat aliqd esse cōe. et
 iō aliq̄ dixerūt qd intelligendū est mystice de p̄hibitōe
 homicidij z suffocatiōe violētie. s̄z h̄ est s̄z **Hiero.** qd
 l̄ram exponit **Ezech. xviij.** Et p̄ma q̄tū ad mysteriū s̄l̄r
 oia legalia p̄cipi potuissent. z iō aliter d̄m fm̄ alios q̄
 epla ap̄oz nō erat p̄ceptoria simpliciter. s̄z erat qdā p̄u
 lso ad p̄fuarōz pacis z cōis vite inter iudeos z gentiles
 et iō p̄ bibuerūt fornicatōz q̄si p̄ se malū qd gentiles n̄ re
 putabāt idolatriter ad reinouendū suspitōz idolatrie s̄a
 guinē z suffocatiōz p̄pter hoc qd iudeis ex dissuetudine
 erat abominabilia.

causet grām z p̄cipue in puer⁹. ¶ **Quarto** vtrū effectus
 baptisim⁹ possit suppleri p̄ baptisimū sanguis z flamis.

Hic sic p̄cedit. z videt⁹ qd baptisim⁹ caracterē in
 aia nō p̄mar. in aia ei vt dicit p̄bs i. ij. **Etbi.** nō
 sunt nisi tria. s̄. potētie passiōes z habit⁹. s̄z cara
 cter nō est potētia. qz nō inest oib⁹ a n̄a. nec passio. qz
 fm̄ ipm̄ n̄bil pati videmur. nec gaudiū nec dolorē. nec
 spem nec timorē. nec habit⁹ qz fm̄ ipm̄ n̄bil agim⁹. ha
 bit⁹ autē est qd q̄s agit cū voluerit. ¶ **Quicqd** est in aia
 est in aliq̄ potētiarū ci⁹ aut in eentia sicut in subiecto
 s̄z caracter si est in aia p̄ baptisimū est in plurib⁹ potētijs
 qz imago fm̄ quā hō p̄figuraf deo p̄ caracterē p̄les potē
 tias colligit. q̄ caracter nō imp̄mit in aia p̄ baptisimū.
 ¶ **Sicut** p̄ baptisimū distinguit baptisat⁹ a nō bap
 tizato ita z p̄ qdlibet sacm̄ distinguit recipiēs a nō reci
 piente. s̄z qdā sacra caracterē nō imp̄mūt vt extrema vn
 ctio z eucharistia. q̄ nec baptisim⁹. ¶ **Con.** **Aug.** in li. de
 bap. puu. dicit caracter diuinit⁹ cū ois errās ad xp̄ia
 nā vnionē rediēs ab errore liberat agnoscat nō ip̄obaf
 q̄ in baptisimo p̄ quē ad xp̄ianā vnitatē pducimur cara
 cter p̄manēs imp̄mit. ¶ **In codē.** **Caracterē** qdē m̄
 mlti lupi imp̄mūt q̄ vident eē int⁹. verū tñ ad ouile dñi
 nō p̄tinere mox. suoz fructib⁹ cōgiscunt. q̄ in sacris ma
 loz mistroz ecclē caracter imp̄mit. ¶ **Ad.** d̄z qd oēs p̄ce
 dūt caracterē ab aliq̄ sacris i aia ipm̄z ip̄ortare flatōz
 cū sit signū distinctiuū z p̄figuratiuū. differūt tñ in b.
 qd quidā ponūt istis relatōib⁹ nō subeē aliqd accidens
 absolutū. s̄z imēdiate in aia fundari istas relatōes. s̄z qz
 de natura relatōis est vt sp̄ fundet in aliq̄ alio genē en
 tis vt vult p̄bs. ¶ **Ad.** aliq̄ dicūt qd fundant tales relatōes
 sup̄ q̄litate. h̄ aut q̄litas fm̄ q̄sdā est in q̄tra specie. **S̄z**
 h̄ nō p̄t esse qz figura i sp̄ualib⁹ n̄ nisi methapho. d̄z z iō
 aliq̄ dicūt qd est in tertia specie qz infert quandā mulce
 bzē passionē aie. s̄z h̄ est s̄z p̄bm̄ in. xij. p̄bi. q̄tertia specie
 q̄litate solū in p̄ce aie sensitiua ponit. nec iterū p̄t dici
 vt aliq̄ dicūt qd sit in p̄ma specie qz habitus disponit ad
 opandū bñ vel male. nō autē caracter. s̄z ad opandū ali
 qd sp̄uale simpliciter z iō reducīt ad sc̄dam specie q̄lita
 tis est em̄ quedā sp̄ualis potētia data ad cōmunican
 dos actus sp̄uales sicut potētia corp̄alis ad corp̄ales et
 sicut habit⁹ infusi reducunt in eandē specie cū habitib⁹
 innatis. ita hec potētia ad eandē cū potētia naturali.
 ¶ **Ad. j.** qd opponit in p̄riū d̄m qd q̄litates sup̄ q̄s fun
 dat relatio caracter⁹ est in sc̄da specie q̄litate. reducīt ei
 potētia infusa ad eandē specie q̄litate cū naturali potē
 tia sicut habit⁹ infusus ad eandē specie cū innato. ¶ **Ad.**
 ij. d̄m qd caracteris subiectū est potētia anime nō ef
 sentia eo qd ad aliquā opatiōē ordinat. respicit s̄at plu
 res potēcias sed nō equalr sed vnā p̄ prius sc̄z intellectu
 uam sicut z ratio imaginis ab ea deriuat. ¶ **Ad** tertiu
 d̄m qd nō om̄ia sacra imp̄mūt caracterē. sed illa tñ q̄
 bus homo mancipat ad aliqd sacm̄ sp̄uale exercendū.
 qz ad hoc requirit aliq̄ sp̄ualis potēstas. z ideo cara
 cter imp̄mit i baptisimo p̄ quē homo fit potens susci
 pere eucharistiā z alia sacramēta. z in ordine p̄ quē ho
 mo sacramētoz fit dispensatōz z in p̄firmatōe per q̄
 homo instituit quasi pugil x̄pi ad p̄frendū x̄pm corā p̄
 secutorib⁹ si sit opus.

Coi

III

De dicendum est zc

Hic q̄runē q̄tuor. ¶ **Primo** vtrū
 baptisim⁹ imp̄imat caracterē. ¶ **Secdo**
 vtrū tollat culpā z penā. ¶ **Tertio** vtrū

Hic sic p̄ceditur. et videtur qd baptisim⁹
 non tollat omnem culpam et penam. Bap
 tismus enim non tollit actuale culpam nisi
 si assit contritio quia nullus arbiter sue volū
 tatis constitutus in quo solū pōt esse actualis culpa pōt
 inchoare nouā vitā nisi peniteat eū veteris vite vt dicit
 Aug. in l̄ra. p̄ritio aut per se sine baptisimo delet culpā
 3 4

Ad quartū sic pcedit. et videt. qd nō qlibet hō possit baptizare. sicut em̄ ad baptismū requir̄ materia et forma. ita et mister. s. si sit materia vel forma nō erit baptismus. q. cū pctor sit idē bñtus minister baptismi. videt qd baptismū pferre nō possit. **¶** Dō vicinior est sibi qd aliū sed nō baptizat nō p seipm baptizare. q. nec aliū. **¶** Sicut absolue re in foro pñali. est act' hierar. ita et baptizare. vt p dyo. p. sed primū nō hz laycus. q. nō est in aliq ordine scē lectis hierarchie. q. nec scdm. **¶** Eiusdē est baptizare et docere. vt p. matth. vlt. docete oēs gentes baptismū res eos zc. sed mulier nō pōt docere vt. i. cor. xiiij. dicit q. nec baptizare. **¶** Sed p videt qd etiā angeli baptizant. qd em̄ p facere inferior pōt et supior in actibus hierar. vt p. p dyoni. sed angel' est supior quolibz ecclie plato. vt idem dicit. xij. ca. celestis herar. q. angel' pōt baptizare cū plati ecclie h possint. **¶** Aug. dicit sup Job. talis est baptism' qualis ille in cui' pte dat sed diabol' assumēs speciē hoīs. pōt inuocare pte diuinā. q. p verū baptismā pberē. **¶** R. dōm qd circa exhibitionē baptismi pñderandū est aliqd ex pte sacri. aliqd ex pte recipientis. et aliqd ex pte conferētis. Ex pte qd dem sacri hoc inuenit qd qlibz hō cuiuscūqz pñtōis pte sacri baptismi pberē. et hoc ppter necessitatē baptismi sine q puulis subueniri nō p mīficio dīc est. puilum. ex pte qd pferentis pñderandū est. qd qunqz nō est idoneus minister baptismi. vel ppter defectū characteris baptismi. sicut pagani vel iudei. vel ppter defectū ordi. sicut laycus aut mulier. vt ppter h q est ab ecclia pñsus vt heretic' aut scismatic' vel excomunicat'. vel ppter h q est immundus vt qlibet pctor peccat baptizando extra articulū necessitatis in q cuilibet pctor. hz baptizare tñ si extra hunc articulū baptizet in forma ecclie baptism' est. ex pte qd recipientis pñderandū est qd qūcūqz aliqd sue arbitrij volūtatis baptismū pter articulū necessitatis suscipit ab aliq qui nō est ecclie minister vt pte pagani vel laycus vel ab ecclia pñsus peccat. et ita sacramentū recepit. sed nō rem sacri. nō aut si recipiat a pctor sacerdotē qdū ab ecclia tolerat. si qd nō sit sue arbitrij volūtatis vt puer. vel si sit in articulo necessitatis sacramentū vel rem sacri accipit a quocūqz pñctor baptizat. **¶** Ad primū dōm qd pctor baptizare p. et nō solū sacri sed rem sacri pferre. q. nō opat pñtia vtutē s. xpi vt dicitur est. vñ nec p meliorē minister melior baptism' dat. pctor aut dicitur debet' minister fm qd debet' opponit debito pgruitatis nō debito necessitatis. **¶** Ad scdm dōm. qd baptizat p aliu baptizare nō aut seipm cū baptism' sit quedā generatio spūalis. nulla autē res generat seipm. vt ait Aug. qd aut dicit Hiero. qd iudei decesserūt. ad pñiam euolasser. intelligendū pñ vim cōtritōis et duotōis. et nō ppter baptismū susceptū. **¶** Ad tertiu dōm. q. pñia nō est tante necessitatis sicut baptismus. q. nullus est pñie capax. qui non possit ab absolutione sacerdotis salutē psequi p pñitionē in articulo necessitatis. et iterū pñia nō totalr liberat a pena. puer aut solus baptism' est remediū salutis. et ab oi pena liberat adultū. et iō cuilibet homi hūc actū hierar. qui est baptizare. deus pcessit. nō aut actū absoluēdi. **¶** Ad qrtum dōm. qd mulier in necessitate pte baptizare. sicut et laycus qūis aut ad eam nō pñcat in ecclia docere pte tñ puata exhortatōe docere. hoc sufficit in necessitate. **¶** Ad quintū dōm. qd angelo bono nō est collata pñas baptizandi. cum q. nō hz pñientia in natura cui xpo qui est sacro actor. tñ q. p hoc necessitati baptismi nō subueniret. cū nō sint nobis in pñptu. possit tñ deus

hanc pñtā ei pferre. vñ si baptizaret nō esset rebaptizandus. dūmodo pñtaret qd bonus angel' esset. **¶** Costat em̄ qd bonus angel' nō faceret nisi esset sibi pcessus. **¶** Ad sextū dōm. qd demon baptizare nō pte cū sibi pñtia cōuenientia desit et si baptizaret reproba dū esset. q. intentione decipiēdi fecisse videret. nō aut ex cōmissione quā supposita auctoritas Aug. loquitur.

DI

VI

Hnc quilibet bapti-

fare zc. **¶** Hic querunt qtuor. **¶** Prio vtrū natiuitas exiga ex vtero ad baptismū. **¶** Secdo vtrū intērio. **¶** Tertio d cathecismo pueroz. **¶** Quarto de exorcismo. de bapti-

sanctio em̄ sup qualiter est.

Ad primū sic pcedit. et videt qd natiuitas ex vtero nō sit expectanda. dicit em̄ ap' ad Ro. v sicut p vni' delictū zc. sed delictū ade transiit ad puulū nō dū natū. q. et gñā xpi. **¶** Pro nior est deus ad miserandū qd ad pñmandū. s. ex cōdemnatōe trāsit moribz pñti originalis ad puulū nō dū natū. q. multo magis mīfatio diuina debet trāsire mēdicina. **¶** S. bā baptismalis et culpa originalis sunt opposita. opposita qd nata sunt fieri circa idē susceptibiles. cū q puul' in vtero sit susceptibilis culpe originalis. videt qd sit susceptibilis gñe baptismalis. **¶** Cōtra aug. puul' qdū ad mñū vterū pñnet baptizari nō potest.

¶ S. i. ad cor. xvi. nō pus qd spūale est. s. qd aiale. sed baptism' est quedā regeneratio spūalis. q. pus hō aiale et carnali natiuitati nasci debz qd baptizat. **¶** Iuxta hoc qrit an si aliqd scificet in vtero sit postea baptizand'.

¶ R. dōm. qd triplex est stat' in hoīe pñie infusione. pñus in vtero. scds extra vterū in statu infantie. **¶** Teri' in adulta etate. in pmo nor' est deo. ignot' ecclie et si bīpi. in scdo manifesti ecclie. in tertio sibi pñi. vñ in pmo statu solū diuina opatōe p pñlegiū gñe pñ renasci. vt scificati in vtero. in scdo p ministeriū ecclie. q. iam circa ipm pte opari. in tertio p opatōz pñia vt i pñia appet. q. g baptism' sacri ecclie est cui' circa puulū nō pōt in vtero opatio adhiberi. iō nō pte puul' in vtero baptizari.

¶ Ad i. Ro. v. dōm qd silitudo est qstū ad gñe xpi sufficiencia nō qstū ad efficiencia. nō em̄ gñā transiit in omis sicut culpa nec i qdūqz statu. s. fm ex gñā ordi diuine.

¶ Ad scdm pñior est de' zc. dōm qd verū ē qstū est de se s. nos nō ita sum' susceptibiles i vto remediū sicut morbi. q. cā morbi pñicta est. s. semen infectū. s. cā remediū nō pte pñigi. s. sacri. **¶** Ad tertiu opposita nata sunt fieri circa idē. dōm qd verū est. s. nō sp. imo in tpe dñmi nato. **¶** Ad scdm qstione dōm qd scificat' in vto. d. baptizari pte tres rōes. **¶** Pmo pte acqrendū caractere q anūceret in pñlo dei. et q depureret ad pñiēda diuina facta. **¶** Secdo vt p baptismi susceptōz pñia i xpi et las corpali pformet. **¶** Tertio pte bonū obediētie q pte pñi d baptismi oibz datū ē. et ab oibz est iplendū nisi articulo necessitatis sacri excludat.

Ad scdm sic pcedit. et videt qd itērio nō exiga in baptizante. intērio mistri est incerta. q. si re qrit ad baptismū itērio ē hoī an sit baptizat' q. sp ē rebaptizand'. **¶** S. dicit Aug. qd si ebriosus baptizat baptizat' ē s. ebriosus cū hēat ligatū vsū rōis non hz itērio. q. zc. **¶** S. In agēte instrumētali nō requir̄ intērio. s. in agēte pñcipali. minister dō est agēs instrumētali. q. zc. **¶** S. Intentio effectus sacramēti dependet exi de. sed infideles pñt baptizare. q. intērio nō requir̄ ad baptismū. **¶** Cōtra 1u. xij. sup illud si oculus tu' glo. qstū intēdis tñ facis. q. qui nihil intēdit nihil fa-

cit g' intentio requirit ad baptismum. ¶ **¶** Ea que sunt
per intentionem fm p'm. sunt casualia. s' sacramenta nō
sunt casualia. g' nō sunt per intentionem. Iuxta hoc que
ritur an intentio et voluntas requirant in baptismo. ¶ **¶**
Ad esse cuiuslibet sacramenti tria sunt necessaria. mate-
ria elemēti. forma & op'z. et intentio coniungens hec ap-
plicans ad effectum. nā multe cause diuerse nō pducunt vnu
effectum nisi aliquo mō coniungant in vnu. coniunctio vō di-
uersorū que dependent a voluntate hūana. nō fit nisi per
intentionem ordinatē ea ad vnu. ¶ **¶** Ad primū de incerti-
tudine intentionis dōm. q' fm quosdā si desit intentio
baptisantis. adultus nō recipit sacramentū baptismi s'z
fides et deuotio effectū baptismi supplet in eo. si autē sit
puer credit p' qd sūm' sacerdos defectū supplet. ¶ **¶** Sed
cundū alios dōm. q' in baptismo et in alijs sacramētis
que hūc in forma actū exercitū. nō requirit nēralis in-
tentio. sed sufficit exp'lio intentionis p' b'a ab ecclia in-
stituta. ¶ **¶** Ad scōm de ebrioso dōm q' talis aut h'z oīno
ligatū vsum rōnis. et tunc nō intendit nec sacramēta bap-
tismi p'fert aut n'z tūc intendit et baptizat. ¶ **¶** Ad dōz q' ebrio-
sus nō semp est actu ebrius. et iō intentionē baptisandi
h'c pōt. ¶ **¶** Ad tertiū de instruēto dōm. q' fm p'm. viij.
¶ **¶** Et bī. duplex est instruētiū. quoddā inanimatū vt se-
curis in hoc nō requirit intentio. qd daz animatū vt ser-
uus in hoc requirit. agit em' fm imp'ū voluntatē. ¶ **¶** Ad
q'rtum dōm. q' infidelis aut errat in effectu sacramēti.
et sic nō possit h'c exp'liā intentionē de effectu sacramēti
pōt in h'c in generali vt. s. intendat facere qd facit eccl'a
aut nō errat circa h'c sed circa alia. et tunc in nullo ipe/
dicitur intentio et pōt baptizare. baptizat em' in fide eccl'ie
et nō in fide p'ria. ¶ **¶** Ad scōm questionē dōm. q' susci-
piendū baptismū tres sunt differentiē. quidā em' nunqz
habuerūt vsum rōnis vt puuli et p'petuo furiosi. et i' his
voluntas nō requirit nec intentio. qdā aliqñ habuerunt
h'z tunc nō habēt. et in his requiritur intentio et voluntas
anecdens. h'z nō pcomitans et in his intentio et voluntas
aliq requiritur aliq nō. sufficit em' voluntas p'donata. nec
requiritur absoluta ad sacramēti susceptōem. sed ad rem
sacramēti. cū qd ad baptismū cogit. aut ē coactio om-
nimoda p' vim absolutā. q' violēter immergit. et tūc nō
recipit sacramēta nec rem. aut p'donata q' p' mētū inducit. et
tunc recipit sacramēta sed nō rem.

¶ **¶** Ad tertiū sic pcedit. et videt. qd puulus cath'z
cuminad' nō sit. frustra ei adhibet instructio
ei q' nō est pceptibilis discipline h'mōi sunt p/
uuli. q' nō h'nt vsuz liberi arbitrii. g' nō debet
eis instructio adhiberi. ¶ **¶** Ibi sit p'fessio dei et obli-
gatio sed puulus nō p' p' se p'fiteri nec p' alterū p' p'fite-
do obligari. g' frustra sit cath'cism' puulis. ¶ **¶** Pro-
pter adultos a p'ncipio fuit institut' cath'cismus. g' cā
cessante debet cessare effect'. ¶ **¶** Contra hoc est eccl'ie ge-
neralis p'suetudo. ¶ **¶** Anū et idem est baptisma puu-
lorū et adultorū. g' vnus et idem debet esse ritus eius in
vtriusq'. ¶ **¶** Cath'cismus est quedā dispositio ad ba-
ptismū. dispositio autē p'portionari debet illis ad q' di-
sponūt. ¶ **¶** In adultis in quib' est p'ria fides et p'riavolū-
tas requiritur qd ipe p' se cath'cizetur et p' se p'fiteatur
et xp'ianā religionē p'fiteatur. In puero autē cui' bap-
tismus opatur em' ex fide eccl'ie et xpi merito sit instructio
mediante alio. vñ ea quib' instruendus est. p'ponūt p'se-
te p'prio cui cōmittitur in his instruēdis et ipe loco eius
p'fessionē et p'fessionē facit. ¶ **¶** Ad primū nō est suscepti-
bilis discipline dōm. ¶ **¶** Tūc nō sit instructio vt puul'
instruat' s'z vt p' alterū fidē suscipe et p'fiteri monstret.
¶ **¶** Ad scōm de p'fessione dōm q' ipe puul' quis p' se nō
possit p'fiteri in obligat' p'fessionē p'ini. nō quidē suā p-

p'riā fidē p'fiteris s'z pueri et q'rtū ad id qd nūc est vt sit se-
lus credo. i. sacra fidei p'sto suz accipe in p'sona pueri lo-
quens. vt Aug. exponit et q'rtū ad id qd futurū est vt sit
sensus credo. i. qñ ad p'fectā etatē veniā fidei p'sensiam
fm d'coni. ¶ **¶** Ad tertiū cessante cā rē. dōm. q' nō fuit
hec tota cā s'z vt monstret' p'gru' ordo sacri. et p' qd h'z vtu-
tem q' p' passionē xpi et ea q' ibi p'ficeret.

¶ **¶** Ad q'rtū sic pcedit. et videt qd exorcism' nihil
p'sit. exorcizato statim p' baptismā diaboli pel-
lendus est. sufficiēter g' p' nullo āte exorcizaf
¶ **¶** Si decedit puul' exorcizaf an baptismū
ita damnaf sicut sine exorcismo. g' exorcism' in eo nihil
opaf. ¶ **¶** Si exorcism' efficit aliqd in exorcizato. nō
ē em' signum s'z cā signū et sacramēta et nō sacramēta. ¶ **¶** Tra
Aug. li. de symbo. dicit qd puul' exorcizaf vt dia-
boli p'ras ab eo expellat. g' p'dest. ¶ **¶** Breuo. sacerdos
cū p' exorcismi g'am man' credētib' imponit. qd aliud
q' demonia eiicit. ¶ **¶** Propter p'ctm hoīs diabolus
p'ratē in hōie accipit et in ea q' veniūt in vsū hoīs. iō qz
nulla est p'ueniētia xpi ad belial. qd qd i' vsū dedicat xpi
et f'ificat siue res siue p'sona p'us exorcizaf. vt p'ras dia-
boli ab eo pellat q' autē efficatio fuit illi' adiuratōis. op'f-
niones sunt diu'se. Quidā em' dixerūt q' p'ras ei' est tūc
in signādo ea q' in baptismo xpi fiunt. s'z auctoritas gre-
go. et augu. plus ei tribuit. iō aliū dixerūt qd h'z effectus
in corpe et aia nō aliqd p'ferēdo. s'z p'hibēs remouēdo. qz
p'ras diaboli minuit ne ita possit in puulis et in alijs ba-
ptisadis a baptismoz salute ipedire sic an poterat. ¶ **¶** Ad
primū sufficiēti p' baptismū pellend' est diabol' dōm.
¶ **¶** Quis in baptismo sufficiēti pellat tūc p'ter bap-
tismi suscepturū securitatē et facultatē. p' baptismi solē-
nitatē exorcism' p'ueniēti p'mittit. ¶ **¶** Ad scōm si dece-
dit ita dānat. dōm qd ad h' nō sit exorcism'. vt sine ba-
ptismo possit saluari puul'. s'z ne a salute i' baptismō cō-
sequēda tā defacili ipediri possit. ¶ **¶** Ad tertiū si effect'
est sacramēta nō. le. dōm q' nō h'z effectū aliqū in ferēdo bo-
nū s'z in coherēdo malū. vñ nō est sacramēta.

DI.

VII

Hinc de sacramento

p'firmatōis. ¶ **¶** Hic q'unt qnqz. ¶ **¶** Pri-
mo vtrū p'firmatio sit sacramēta. ¶ **¶** Secūdo
de materia. ¶ **¶** Tertio de forma. ¶ **¶** Quarto de effectu.

¶ **¶** Quinto de ministro.
¶ **¶** Ad primū sic pcedit et videt. qd p'firmatio nō
sit sacramēta. oē em' sacramēta est signū diuina insti-
tutōe traditū. s'z nō legit p'firmatio instituta
ē a deo. g' nō est sacramēta. ¶ **¶** Illud cui' vsus est in plu-
rib' sacris nō est sp'ale sacramēta. s'z crismatis vnctio est hū-
iūmōi g' rē. ¶ **¶** Sacramēta nouē leg' fuit p'figurati. in
vtrū p'firmatio p'figurata nō fuit g' rē. ¶ **¶** Contra dicit ra-
ban'. scitote vtrūqz magnū ē sacramēta. i. p'firmatō et ba-
ptismū g' rē. ¶ **¶** Confirmatio est inuisibil' g're visibil'
lis forma. vt ei' similitudinē gerat et cā existat. g' est sacramēta
¶ **¶** dōm. ¶ **¶** de rōe sacri est q' sit signū et cā g're. vñ
p'firmatio cū sit signū et cā g're. apli em' cū p'firmabāt p'
man' ipositōz sub signis visibilib' p'ferebāt sp'msc'm.
vt legit in act. iō p'firmatio est sacramēta. ¶ **¶** Ad p'mū a q' sit
institutū dōm. ¶ **¶** qdā dixerūt q' ab aplis q' p'mo legit
p'firmasse. act. viij. Alij q' ab ecclia q' p'mo legit ipi' ritus
solēne instituisse et p'cepisse. ¶ **¶** S'z p' h' est qz nec apli nec
aliaz eccl'iaz plati sunt factores legis s'z mistri et funda-
mentū toti' leg' in sacris p'sistit. ¶ **¶** Alij dicūt q' institu-
tum est h' sacramēta a xpo cui' ē dare vtrūc sacris sicut oīa
alia dicunt a xpo fuisse instituta h' autē p'bat et h' qd ipe
dcus manus pueri imponebat vt legit. ¶ **¶** Marc. xix.

Ad scdm de vinctōe crismatis. ddm q̄ q̄uis materia possit eē cōis in pluribz sacramētis. tñ forma est p̄pria.

Ad tertiū de p̄figuracōe. ddm q̄ q̄ effect⁹ hui⁹ sacra menti magis p̄tinet ad p̄fectōz salutis q̄ ad necessitatē iō nō fuit p̄figuratū in veteri lege. ibi em p̄figurabāt ea q̄ sunt necessitatē nō autē q̄ p̄fectōis. Vel ddm q̄ p̄figu rata fuit in vinctōe dō in regē. ij. Reg. ij.

Ad scdm sic p̄cedit. et videt q̄ materia h⁹ sacri nō sit crisma. materia em cuiuslibz sacri est a dño instituta. s; nō legi crisma nec aliqd ali d esse institutū materia h⁹ sacri. q̄ crisma nō ē d

eētia siue materia h⁹ sacri. **P.** Signatū h⁹ sacri est simplex cū ḡsignū debeat p̄formari sigto crisma qd nō est simplex nō p̄t esse materia signas effectū h⁹ sacramēti

P. Materia sacri debz eē cōis. oleū v̄z balsamū nō est cōe. qz nō apud oēs inueniūt. ḡ ex his nō p̄t p̄fici ma teria h⁹ sacri. **P.** Videt q̄ nō requir̄ materia sc̄rificata nō em est maioris x̄tutis p̄firmatio q̄ baptisim⁹. in ba ptismo x̄o nō requir̄ de necessitate materia sc̄rificata. ḡ nec in p̄firmatōe.

P. Accedit x̄bū ad elemētū z sit sa cramentū vt di. Aug. si ḡ a p̄firmatōz crisma x̄bo optz sc̄rificari ipm est p̄ se q̄ddā sacm. **P.** Ad primū i ma

teria sacri effect⁹ eius signat. Sacm x̄o h̄ ad duplicē ef fecitū seu actū dat. quoz est p̄m⁹. nitor fidei in firma cre dultate cordis q̄ signat oleo oliuaz. Scōs odor fame in p̄fessioe oris q̄ signat in balsamo rōe odoris. iō mate

ria p̄firmatōis cōponit ex oleo oliuaz z balsamo. **A**d primū nō legi materia sacri a dño instituta. ddm q̄ ple nitudo spūsc̄i nō erat danda a n̄ x̄pi resurrectōz z ascē sione. sicut d̄ Joh. ij. nō dū erat spūs dat⁹ qz rōdū erat

iesus glorificat⁹. z iō fm vnā opinionē ea q̄ ad h̄ sacm p̄tinet. nō fuit ante x̄pi ascensionē instituta siue ex fa miliari p̄filiio spūsc̄i. Scdm x̄o alioz opinionē mate

ria hui⁹ sacri dicit de⁹ p̄ seipm instituisse s; denūciādū aplis derelictū qñ vsus sacri cōpetebat. s. post plenā spūsc̄i missionē. **A**d fm signatū simplex ē. ddm q̄ q̄uis

grā p̄firmatōis sit simplex i eētia tñ duplex est i effectū **A**d tertiū de cōmunitate materie. ddm q̄ materia dz esse cōis in sacris necessitatis. s; in sacris dignitatis z p

fectoris nō optet. **A**d scdm q̄stione ddm. q̄ quedā sc̄ sacra necessitatis z iō in his lz req̄rat sc̄rificatio materie ad solennitatē. nō tñ ad necessitatē vt in baptismo qdā

x̄o sunt p̄fectōis. z iō in his req̄rat sc̄rificatio ad solenni tatē z necessitatē duplex. vna ante vsu. altera in vsu si cut x̄tutis collatio fit alicui instrumētō qñ figura iſtru

menti ei dat iterū qñ a mouēte in motu x̄tus opandi ei p̄fer̄. **A**d primū de baptismo ddm. q̄ iō i baptismo

sc̄rificatio nō ita req̄rat sicut in p̄firmatōe nō qz sit mi noris sc̄ritat⁹ siue x̄tus s; qz maioris necessitat⁹. **A**d

scdm accedit x̄bū zc. ddm. q̄ nō intelligit de q̄cunqz x̄ bo. s; illo in q̄ p̄fistit forma sacri.

Ad tertiū sic p̄cedit. z videt q̄ hec forma x̄bo rum p̄signo te signo sancte crucis. z cōfirmo

te crismate salutis in noie p̄is zc. sacro con firmatōis nō pueniat. forma em dicit eē cadē

apud oēs s; hec nō est cadē apud oēs. Alij em dicūt cri smate sc̄rificatōis. videt q̄ q̄ n̄ sit p̄uēciēs. **P.** Cris̄m

nā tradidit formā apli etiā forma vsi legunt. ḡ videt q̄ hec nō sit p̄grua forma. **P.** Sola iuocatō trinita

tis est forma sc̄rificatōis in sacris. ḡ sup̄fluit totū resi duū ex cōp̄o h̄ qd dicit i noie. p. zc. z s. a. m. **P.** Suf

ficit se aut aliū signare facto. ḡ nō optz exp̄mere x̄bo. **P.** Unius sacri vnus est actus. ḡ male exp̄mit in for

ma duplex actus. **P.** Quia forma dat eē rei z posse. ḡ necessario in forma tangit totū esse z posse sacri. tangit

ḡ p̄mo finis ad quē est p̄firmatio. s. ad audacē p̄fessioz

fidei maxime q̄ ad articulū erubescibiliū. s. passionē. cū dicit p̄signo te signo crucis. Scdo actus ipi⁹ sacri cōfir mo te. Tercio eius materia crismate salut⁹. Quarto x̄r

sc̄rificatōis in no. pa. zc. **A**d p̄mū de mutatōe x̄boz. ddm. q̄ quedā sunt de sba forme in quibz nō dz fieri va

riatio. quedā de bñ esse in quibz nō nocet variatio ma xime cū eadē res signant p̄ id q̄ dicit salutis z sc̄rificatō

nis. **A**d scdm x̄ps nullā formā tradidit ddm. q̄ fm q̄sdā apli p̄firmabāt sine materia z forma p̄ solā manu um impositōz. **Sed** p̄ hoc est q̄ ipi prātem excellētie

in sacris nō habebāt. z iō fm alios ddm q̄ apli aliq̄ for ma v̄reban̄ eis a x̄po tradita q̄uis nō sit scripta. nō em

oēm ritū quē in sacris exercebāt scripserūt. s; mltā x̄bo ten⁹ tradiderūt. **Un.** p̄mo Cor. xi. Cetera cū venero di sponā. z dyoni. dicit i fine celestis ierarchie p̄firmatas

aut inuocatiōes x̄ba quibz p̄ficiunt sacra nō est p̄iustū sc̄pturas interpretantibz neqz mysticū earūz. aut in ipi opatiuas ex deo x̄tutes ex oculis ad ducere ad cōmune

nec n̄sa sacra traditō h̄z siue p̄prie. s. occlte eadē cōdōis zc. **A**d tertiū in noie trinitatis. ddm q̄ nō est sola sc̄

ctificatō. sed p̄dicta forma. v̄l ddm fm aliq̄s in forma il la n̄ tñ p̄t qd p̄tinet ad eē sacri. s; qd p̄tinet ad posse

siue ad efficiendū siue ad designandū p̄tinet. **A**d q̄ rum sufficit signare facto. ddm q̄ si sufficit ad effectūz

nō tñ ad euidētiā effect⁹ q̄ p̄cipue req̄rat in sacris eo q̄ signādo causant. **A**d quintū vni⁹ forme zc. ddm q̄

duo actus ordinati. s; nō oīno diuersi bñ p̄t esse vni⁹ forme. p̄firmatio x̄o fidei in corde z p̄firmatio in signo

siue in ore actus sunt ordinati.

Ad quartū sic p̄cedit z videt q̄ ḡa gratū faciē ens in p̄firmatōe nō p̄ferat. p̄firmatio em est

remediū z penā. s. pusillanimitatis nō z culpā. ḡa x̄o ordinat⁹ z culpā nō z penā. ḡ p̄f

sio nō confert grām. **P.** Ad hoc qd p̄t fieri cū p̄tō mortali nō debet dari grā gratū faciēs. sed audat p̄f

sio fidei et noie x̄pi p̄t fieri cū p̄tō mortali. ḡ ad hoc in p̄firmatōe nō debet dari grā. **P.** Bñ gratū faciēs

est illa q̄ recōciliat hō deo. s; p̄firmatio est sacm recōciliabilissimū qz n̄ dat p̄tōz zc. **P.** Sacm nō. lē. ē. s; ḡnū z cā ḡre grā. faciētis. ḡ dat grām. **P.** Dicit raba

nus q̄ p̄impositionē manus sumi pontificis dat padē tus sed nō dat nisi in grā grā. faciēte. ḡ in p̄firmatōe cō

fer̄ grā. **I**uxta hec querit. v̄rū copios⁹ munus ḡre p̄ferat in p̄firmatōe q̄ in baptismo. **P.** Sacra q̄ im

primūt caracterē cā sunt ḡre p̄impositionē eius. qz carā ceter q̄tū est de se est sufficiens dispositō ad grām. p̄firma

tio aut imprimūt caracterē qz mancipat hoīem ad aliq̄d sacm. s. ad p̄stantē p̄fessionē fidei. iō p̄fert grām. **A**d

primū p̄firmatio est remediū z penā. ddm q̄ duplex est penā. quedā q̄ est effect⁹ culpe tñ vt penā corporalis. qdā

q̄ est etiā cā vt penā spūalis. Cōtra hanc optet dari grāz sicut z culpā. qz p̄ idē h̄z sanari morbi eētia z causa.

Ad scdm de p̄tō mortali ddm q̄ q̄uis possit audat fieri p̄fessio in p̄tō nō tñ bene z meritoz. **A**d tertiū

q̄ grā gratū faciēs recōciliat. ddm q̄ h̄ est p̄ accidēs in) q̄tū in recōciliato inuenit p̄tēm. **A**d scdm q̄stione

ddm q̄ grā p̄firmatōis p̄supponit baptisimale. sic bñ ē p̄supponit esse. **S**i ḡ querat v̄rū ḡre p̄firmatōis cū ca

quā p̄supponit sit maior. p̄stat q̄ sic sic grā aucta q̄ abso luta. **S**i autē cōparō eius fiat p̄cise qd addit in sacro cō

firmitatōis ad illud qd dat in sacro baptisimi. p̄stat q̄ id qd dat in sacro baptisimi est maioris efficiētie. qz viuifi care mortuū est maioris potētie q̄ viuū roborare. iō q̄

tum ad effectū est maior grā baptisimalis q̄uis q̄tū ad eētiā possit cōconuerso.

Hoc quintū sic pceditur et videtur. quod simplex sacerdos possit confirmare. quia qui potest quod maius est potest quod minus est sed maius est corpus Christi consecrare quam confirmare. Item cum sacerdos simplex possit primum multo fortius secundum. **S.** Si solus episcopus potest confirmare. aut ergo ratio ordinis aut ratio iurisdictionis. non primum. quia nullus maior ordo. sacerdotio non propter secundum. quia sic electus non confirmatus posset confirmare. **S.** Videtur quod quilibet posset confirmare. baptisimus enim qui est materie efficaciter potest quilibet dare sine et sine peccato in necitate et sine necitate si facit factum est. Item multo magis hoc sacramentum. **Con.** in ista de qua dicitur per sacramentum a solis pontificibus datur. **S.** Solis apostolis in primitiva ecclesia licitum erat confirmare unde et philippus dyaconus non confirmavit se baptizatos sed ad apostolos confirmandum venerunt. **Act. viij.** Item non licet confirmare nisi successoribus apostolorum. **S.** Iuxta hoc queritur an de mandato papae possit simplex sacerdos confirmare. **R.** Sicut in operibus apostolicis per superiores ita in operibus sacerdotalibus opera que non ponunt excellentiam ultra statum eorum competunt ministris minoribus. id est presbiteris. opera vero que ponunt perfectionem vel excellentiam reservantur ministris superioribus. id est pontificibus talia vero sunt precipue confirmatio et ordo qui distinguunt fideles in statu et ideo reservantur pontificibus. **Alia** vero non sic distinguunt sed unumquodque in statu suo perficitur. ideo reservantur ministris inferioribus. id est presbiteris. **Ad id** quod dicitur potest maius et minus quod verum est quia maius includit minus sed sic non est in proposito confirmatio enim non includit in eucharistie perfectionem. **Ad secundum** autem rationem ordinis et dicitur quod ratio nec tria diuisim sed ratio veriusque coniunctim. **Ad tertium** de baptismo dicitur quod non est simile quia baptismus est sacramentum necessitatis non sic confirmatio. **Ad secundam** questionem dicitur. quod de hoc sunt tres opiniones. quidam enim dicunt quod presbiter simplex non possit ex mandato papae confirmare et dictum Gregorius in ista exponit non quod presbiteri illi sacramentum confirmatis sed aliquod sacramentum sile sacro preferrent. sed hoc non videtur proveniens ex tali simulatione induxisse Gregorius. quia dispensatio sacerdotum pertinet ad veritatem doctrine que non est propter scandalum dimittenda. per preterea simplex sacerdos ex auctoritate papae confert minores ordines quod plus est quam confirmatio. Et ideo alij dicunt quod papa potest committere cui libet ut preerat sacramentum quod accepit non alterum ut dyaconus dyaconatum non presbiteratum. Sed quia alij vident quod opinio ista sit nimis ampla. ideo mediam viam tenent. dicunt enim quod papa potest simpliciter sacerdoti quod habet actum super corpus Christi verum committere omnes operationes que ordinant ad corpus mysticum. non autem alij qui preterea non habent consecrati corpus Christi et ideo sacerdoti non dyacono potest communicari collatio minorum ordinum. et confirmatio. non autem collatio sacrorum ordinum qui habet actum super corpus Christi verum vel eius materiam non solum super corpus mysticum. et hoc ideo quia a corpore Christi derivant omnia que in corpore Christi mystico aguntur.

DI.

VIII

De sacramentum baptismi

Primū tē. **D**ic querunt quidam. **P**rimo utrum eucharistia sit sacramentum. **S.** Secundo utrum sumi possit post alios cibos. **T**ertio de forma consecrationis corporis. **Q**uarto de forma consecrationis sanguinis. **Q**uinto de virtute utriusque.

Hoc primum sic pcedit et videtur quod eucharistia non sit sacramentum. **S.** Sacramentum non. **S.** efficit quod figurat sed species exterior non efficit corpus Christi verum. Item non est eius sacramentum. **S.** Sacramentum debet esse signum visibile. sed corpus Christi sub speciebus non est visibile. ergo non est sacramentum.

R. Res sacra est eius effectus. sed corpus mysticum non est effectus eucharistie. ergo non est sacramentum. **Con.** Gregorius inquit ut hoc tuum sacramentum non sit nobis reatus ad peccatum. **S.** Omnis actio per ministros ecclesie dispensata in qua ex opere operato gratia confertur est sacramentum. Sed eucharistia est huiusmodi ergo est sacramentum. **R.** Eucharistia est sacramentum et modo cum alijs sacris. id est significatio et creando sanctitatem et modo speciali. id est pertinendo totius sanctitatis auctoritate propter quod excellentissimum est omnium sacramentorum. **Ad id.** non efficit quod figurat. dicitur quod quicquid illud simpliciter non efficit tamen facit illud esse in loco isto virtute virtutis adiuncta. **Ad secundum** de visibilitate dicitur quod omne sacramentum est visibile. Item aliquando sui preterea. id est Item id quod est sacramentum tamen sed non Item omnino. id est Item id quod est sacramentum et res. sicut est corpus Christi in sacro eucharistie. nec Item id quod est res tamen sicut est gratia in quolibet sacro. **Ad tertium** dicitur quod Item id quod est materialiter consideratum non est effectus sacri. id est Item persone fidelium sed in quantum unitum est. id est formaliter. id est eius unio que est per fidem et charitatem est effectus eius.

Hoc secundum sic pcedit et videtur quod hoc sacramentum a non ieiunio licite sumi possit. **S.** ad Cor. xi. Cum comenieris ad manducandum invicem expectate. si quis escurit domum manducet ergo postquam domum manducavit licet comicare quod de manducatione sacrali ibi loquitur. **S.** Apoli manducaverunt post cenam corpus Christi ut per Mat. xxvj ergo videtur quod similiter eorum exemplo fieri possit. **S.** De per. di. j. dicitur quod sacramentum altaris non nisi a ieiunio hominibus celebretur excepto uno die universario quo cena domini celebratur. ergo tunc licet post cenam sumere eucharistiam. **Con.** contra de per. di. ij. dicitur placuit. id est ut in honore tanti sacri prius in os christiani dominicum corpus quam altus cibi intraret. **S.** Hoc sacramentum cum maxima sobrietate. et reverentia et devotione est sumendum. non est autem tanta reverentia sobrietas et devotio post cibum. ergo debet sumi ante cibum. **R.** Hoc sacramentum tamen a ieiunio percipi debet in reverentia enim tanti sacri propter tria precipue hoc est institutum. **P**rimo propter ipsam sanctitatem sacri ut os christiani quo sumendum est non sit alio cibo prius imbutum sed purum. **S.** Secundo propter devotionem et attentionem que exigitur propter recipientis que ex sumptis cibis impediri possunt. **T**ertio propter periculum vomitus propter necessitatem tamen imminens mortis periculo ne contingat sine viatico ex hac vita transire potest post comestione sumi. **Ad id.** dicitur de apostolo. quod apostolus non intendit quod fideles post cibos sumptos domum in ecclesia corpus Christi sumant. Sed illos redarguit quod hunc cibum volebant alij cibis commiscere quos in ecclesia sumebant. **Ad id.** dicitur. dicitur de apostolis quod non est simile. non enim idem tempus pervenit institui sacramenti et usus. quia alia est conditio rei in suo fieri et in suo facto esse. Christus enim triplici ratione voluit hoc sacramentum in cena ministrare. **Una** propter corporalis puritatem abstractionem. **Secundo** propter veteris sacrificij terminationem. id est agni passionalis in passione sumendi. **Tertio** propter passionis repetitionem ratione imminente enim passione institui debebat sacramentum passionis repetitionis ut magis cordibus discipulorum infingeretur. **Ad id.** dicitur de consuetudine. quod quicquid consuetudo illa aliquo tempore obmutata fuerit tamen nunc rationabilior consuetudo prior illa abrogavit.

Hoc tertium sic pcedit et videtur. quod hec non sit forma consecrationis panis. hoc est corpus meum. **S.** Sacra. n. habent efficaciam ex institutione divina sed deus instituens hoc sacramentum non consecravit huiusmodi. sed post consecrationem hec verba protulit ut dicit Mat. xxij. **C**enantibus illis accepit Iesus panem benedixit et fregit deditque discipulis suis zait. Accipite ex hoc omnes. ergo in predictis verbis non consistit forma consecrationis panis. **S.** Hoc. pro me hic demonstratum est. ergo hoc demonstrat corpus.

B

enaget. **A**d quartū in forma corp'is nihil tangit de ci-
bo dōm q' nō est sile q' corp' de se cib' est s; nō sanguis
nisi put est effusus pōt esse potus. **A**d. v. q' ibi est op-
positio in adiecto dōm q' non dicit eternū q' careat p'ri-
cipio q' sic esset oppositio in adiecto sed q' caret fine.

Ad. vi. dōm q' hoc p'cipue hic t'g'it q' vsus fidei ma-
xime necessari' est in hoc sacro cu; sint om'ia contra sen-
sum z sup' intellectū. sed nō equaliter in alijs sacramen-
tis. **A**d. vii. de forma corp'is nō. po. dōm q' nō est si-
mile q' effusio sanguinis dicit causas immediatā mori-
tis. non sic corp'is traditio. **A**d. viij. dōm q' ponit in
forma p' multis ne putet' p' iudeis t'm electis quib' pro-
missio facta fuerat effusio sanguinis facta esse p'p'uz ad
efficaciā. iō dicit' p' multis. i. iudeis vel multis tunc est
gentib' vel p' vobis ministris. i. sacerdotib' z multis. i.
alijs p' quib' ministris est orandū.

Ad quintū sic p'cedit. z videt' q' x'bis p'dictis non
insit aliquavis creatura ad trās substantiationē fa-
ciendā faciens em' z factū debent esse sile q' verbū
nō illis factū. **P**. Si virtus est in x'bo aut g' succes-
siva aut simul si successiva g' successiva opat' si simplici-
ter g' nō pōt esse in successione hor' g' vtrunq' est falsum.
P. Si habet virtutē aut q'n est aut q'n nō est. si q'n est
ergo in successione si q'n nō est. g' nō agit. **P**. Si datur
virtus illa aut toti orōi aut alicui p'ti ita q' nō toti. aut
toti z p'ti. si primo mō g' cum toti sit successiva succes-
siva est si p'ti alicui g' illa sola ad sacm opatur. si vtriqz
ergo successiva opatur sicut p's habet esse post p'tem.

P. Verba illa nō habent vim x'bi p'rolata a sacerdotē
sed anima sacerdotis magis est capax diuine virtutis
q' x'ba g' magis debet esse virtus illa in sacerdote q' in
x'bis. **C**ontra Amb. dicit q' sermo x'pi creaturā mu-
tat z sic exponit corp' x'pi p'feratōe celestis x'bi habet
ergo verbū x'pi virtutē in trāsmutatōe. **P**. B'ez. nō
scius ait. inuisibiles sacerdotes inuisibiles s'bas in cor-
pus suū z sanguinē x'bi sui secreta p'ate cōmuntat g' zē.

P. Circa hoc est duplex opinio. Quidā em' dicunt
q'd nulla virtus creata inest x'bis qua fiat trāsubstanti-
o sed t'm diuina institutōe formatū est vt ad plationē ho-
rum verbor' p'uersio p'dicta fiat virtutē diuina. Similr
dicunt in oib' alijs sacris. **A**lij aut verius dicūt q' in
alijs formis sacroz inest aliqua virtus a deo. sed hec
virtus nō est qualitas habens esse cōpletū in natura.
qualis est virtus in natura principalis agentis fm for-
mam suā sed in cōpletū sicut virtus que est instrumen-
tum principalis agentis z sicut silitudines color' in acre
et q' forma efficit signādo iō cōpleta signatōe i fine ora-
tionis. i. in eius termino infundit ei virtus efficiēdi que
p'ficiat trāsmutationē in instanti. **A**d primū dōm de
faciente z facto q' verbū in q'z tū faciēs. i. fm sui cōplem-
tum simul est cum facto p'tes em' p'cedentes orōnis nō
sunt nisi sicut materialis dispositio ad cōplementū ei'
vltima x'bo agit in virtutē p'cedentiū sicut vltima gutta ca-
uans lapidē virtutē guttarū p'cedentiū. **A**d. ij. autē est
virtus successiva dōm q' simplex est z tū est in successi-
uo non fm q' est successiva sed in ei' termino oratio em'
q'uis fm voces sit successiva t'm fm sui signationē sim-
plex est z illa in vltimo cōplemento orationis p'ficiat. vñ
tunc virtus datur. **A**d. iij. aut q'n est dōm q' datur q'n
est in sui signatōe cōpleta z hoc est in sui termino. i. nō
simpliciter sed fm quid. **A**d. iij. aut toti dōm q' toti
datur p'rie nō p'ri q' datur vltime p'ri aut cōplemento non
fm se sed fm ordinē ad p'cedentiā. i. nō fm id q' est s; in
q'zū termin'. **A**d. v. dōm q' q'n aliq'd opus plurib' in-
strumentis p'ficiat in quolibet illoz est virtus aliqua licz
impfete. vñ in sacerdote z in x'bo est virtus sicut i ma-

nu z calamo. sed q' sacerdos p'p'rius est p'ncipali agē-
ti. iō virtus eius simpliciter dignior est z p'manētiōr et
ad plures effectus q' x'bo verbū p'p'rius est op' fm b'
dignius est.

E **DI** **IX**
Sicut due sunt res
zē **H**ic q'run' quattuor. **P**rimo de
de modis quib' x'ps manducat. **S**ec-
cundo vtrū si q's accedat ad eucharistiā
cum p'cto mortali peccet mortali. **T**ertio si q's acce-
dit p'ritus sed nō p'fessus peccet. **Q**uarto si aliq'd q's
p'ctm mortale p'hiberet ab accessu.

Ad primū sic p'cedit z videt' q' nō sit nisi vn' mo-
dus manducandi x'pm. nam sicut se habet cib'
corp'alis ad corp'alē manducationē ita spūalis
ad spūalē. sed cib' corp'alis non sumit nisi corp'alē g' nec
spūalis nisi spūalē. **P**. In baptismo triplex est dif-
ferentia suscipientiū vt dictū est sup' de quattuor. quidā
em' suscipiūt sacm z rem. quidā sacm t'm. quidā rem
z t'm g' a sili triplex est mod' susceptōis circa sacm altar'
P. Infidelis manducat corp' x'pi nō t'm spūalē neqz
sacraliter q' nō refert signū ad signatū. g' modū mādu-
candi insufficiēter distinguunt. **C**ontra Aug. distin-
guir hic duplicē modū. s. spūalē z sacralē. **P**. Man-
ducatio x'pi refert ad manducationē rei hui' sacri. s; du-
plex est res. s. figurata z p'renta. sed corp' x'pi mysticum.
ergo duplex mod' manducandi. **P**. Dōm q' illd q'd
manducat intra manducantē recipit. intra nos aut x'ps
recipit duplr. Vno mō spūaliter p'fide z charitatē z sic
dicimur x'pm spūaliter manducare nō vt ip'e in nos cō-
uertat sicut est de cibo corp'alē. sed q' nos in ip'm puer-
timur. Alio mō x'ps recipitur in nobis p' suū sacm in q'
x'ps totus realiter est. z sic dicimur x'pm sacraliter mā-
ducare z hec sacralis māducatio ad spūalē ordiat sicut
ad effectū sacralē. effectus aut sacroz p'ceptio est ex sa-
cramentoz desiderio z fide eo q' deus sacris suā poten-
tiam nō alligauit et sile sacra q'nqz p'cipiunt sine effectū
p'pter impedimentū q'd est in recipiēte. z iō isti duo mo-
di manducatōis interdū separatim inueniunt p'pter b' ad
inuicē distinguunt. **A**d. i. g' dōm. q' ad cibuz corp'alē
nō ordinat aliq's alius cib' vt cā ad effectū sicut ad cibū
spūalē ordinat sacralis. z iō nō est sile. **A**d. ij. de bapti-
smo dōm q' sicut est in baptismo ita p't esse in p'positi-
o. s. vt hoc sacm suscipiat spūaliter t'm z sacraliter t'm.
spūaliter z sacraliter sile. sed iste terti' modus nō differt
a duob' primis formalr sed t'm materialr. i. a p're susci-
pientis. **A**d. iij. dōm q' manducatio est actus transi-
ens a manducare in manducatū. Cum g' querit an infi-
delis māduccet x'pm sacraliter. p'positio duplex est si em'
dicat modū rei manducare. dōm q' sic q' x'ps sumitur
sub sacro. si modū manducatōis tunc distinguendū est.
aut em' nullā habet intentōez sumēdi illud tanqz aliq'd
sacm eccl'ie. z tunc nō sumit sacraliter q' sumit vt rem
nō vt signū. aut habet q'uis nō credat ibi x'pm esse z tūc
sumit sacraliter vt hereticus.

Ad scdm sic p'cedit. z videt' q' recipiēs corp' x'pi
cū p'cto mortali nō peccet mortali. fm Aug. tria
sunt genera bonoz. s. minima media z maxima
et dicit q'd in maximis bonis nemo malevit sed sacm
corp'is dñi de maximis bonis est g'eo nemo malevitur
P. Nullus peccat faciēdo id ad q'd tenet' p'cto tenet'
in pasca cōicare. g' nō peccat cōmunicāda. **P**. Null'
est certus an sit in p'cto mortali aut nō. si g' mortali pec-
cat quilibet q' accedit in mortali quibz q' accedit exponit
se discrimini accedēdo. **P**. Quicūqz dat occasionem

peccandi peccat. si q̄ pctōr sumens corp̄ xpi peccat sacerdos ei etiā exhibens peccat qd̄ non videt. **C**ontra. j. **C**o. rj. Qui manducat z bibit indigne iudiciū sibi māducat z bibit sed indigne māducat qz accedit cum pctō ḡtē. **P**. Ibidē dicit p̄bet sc̄ipm hō. si ḡnō pbat peccat omittēdo. **P**. dōm q̄ si alicui accedenti ad sacra cōmunionē dicit cōscia qd̄ sit in pctō mortali. peccat mortaliter qz cuilibz p̄cia dicit qd̄ immūduus sacroz p̄cipatōe indign⁹ est. **U**n̄ quicūqz cum p̄ciētia peccat si mortalis ad eucharistiā que est sacroz sacroz accedit cōtra p̄ciētiā agit. nec differt q̄stū ad hoc utrū habeat certā p̄ciētiā v̄l cū dubitatōe. qz qui dubitat discri mini se exponit. si autē sit aliqua levis cogitatio que dubitationē nō inferat p̄ris rōnibz repulsa nō impedit eucharistie p̄ceptionē. **I**mpedit autē si dubitationē inferat q̄stum levis sit. **S**i hō aliq̄s pctm̄ habet qd̄ nō tenet in p̄ciētia si hoc ex culpa ip̄ius accidit vel p̄pter igno rātiā iuris vel p̄pter negligentia discursiōis p̄prie p̄ciētie nō excusat a pctō. si ad eucharistiā accedat. **S**i vero nō ex culpa sua p̄tingat excusat a pctō z ḡram p̄sequitur fructe sacri nisi alias obicēponat. **P**. **A**d. j. v̄l di. **A**ug. dōm q̄ bonis spūalibz de quibz **A**ug. loquit nō puenit male vti formaliter. v̄l habitu eliciēte vsum sed materiā aliter v̄l materiali obiecto bñ puenit. **A**d. ij. de pasca dōm q̄ **A**ug. in eo q̄ facit ad qd̄ tenet nō peccat. **S**i qz malo mō facit. v̄l in cōicando z omittēdo peccat. **S**i tñ magis in cōicādo. qz cōmunicare in pctō malū est de se sed omittēre cōmunionē malū est ex p̄cepto ecclesie v̄l potius debet a cōmunionē abstinere q̄s in peccato cōmunicare nec tñ iō p̄pter est qz p̄t penitere. **A**d. iij. nullus est certus dōm q̄ nō requirit ad cauendū piculum discriminis certitudo sciētie. sed p̄babilis p̄iectu re que p̄t haberi p̄ q̄tuor signa sicut dicit. be. h. **P**rimo cum q̄s deuote xba dei audit. **S**ecdo cū quis se p̄mptū ad bñ opandū inuenit. **T**ertio cum q̄s abstineri a peccato p̄positū habet. **Q**uarto cū q̄s de pctō dolet. **A**d quartū dōm q̄ q̄ petit a sacerdote eucharistiā aut ē peccator aut suspectus de crimine. **S**i pctōr aut occultus aut manifest⁹. si occult⁹ aut ḡpetit in occulto. z tñ cō debet ei dare. habet em̄ exceptionē qua i occulto potest euz repellere debet etiā cum monere ne petat in publico. **S**i hō petat in publico nō debet ei negari. qz quilibz xpianus habet ius in corp̄ xpi cūm. p̄ oibz sit traditum. nec habet dispensator exceptionē p̄ eum quā p̄pos sit ei i publico oibz. **S**i hō est pctōr manifest⁹ debz ei tam in publico q̄s in occulto denegare. **S**i hō sit suspectus de crimine tunc distinguendū est. qz est triplex suspitio. quedā violenta que p̄ facto reputat. v̄l si inueniat suspect⁹ cum suspecta. nudus cū nuda. solus in eodem lecto. z p̄pter hanc sicut p̄pter pctm̄ negāda est cōmunionio. quedā est p̄babilis v̄l si inueniatur solus cū sola loquens tpe z loco suspecto p̄pter hanc nō debet negari. **Q**uedā levis v̄l si aparcāt aliqua signa: nō tñ oino certa. nec p̄pter hanc negari debet. **S**ed nunqd̄ p̄t sacerdos p̄bere homi ingerenti se ad cōmunicandū hō fctiā nō p̄secratā dōm q̄ nō. qz nulla debet fictio fieri in sacro v̄tatis. nec debet dari occasio idolatrādi recipiēti z inspiciei. cū om̄is qui sacraliter sumit vel inspicit adoret. **S**i autē sit suspitio vehemēs ad cuius p̄riū probatō nō admittit. qz si talis p̄sumptio sit ex fama publica debet etiā ei in publico denegari. alias nō nisi in occulto. p̄ alijs hō supitioibz nullo mō est denegandus. ne pena ante culpe noticiā irrogetur.

Ad tertiu sic p̄cedit. z videt. q̄ si quis cōtritus sine p̄fessioe recipiat corp̄ xpi nō peccat. sicut p̄ p̄ritōez recōciliat⁹ q̄s deo. ita p̄ p̄fessionē et

absolutionē ecclie. sed non debet accedere ad sacra vsqz quo sit ecclie reconciliat⁹. ḡ quantūcūqz sit p̄rit⁹ nisi sit p̄fessus nō debet accedere ad eucharistiā. **P**. **A**d. de s. vic. dicit audacter dico si ante sacerdotis absolutō nem criminosus ad cōmunionē corp̄is xpi accedat. p̄ certo iudicio sibi manducat z bibit etiā si ante multum peniteat z vehemēter doleat z ingemiscat. **C**ontra. non tenet quis p̄fiteri nisi semel in anno circa pascha s; ante nō peccat p̄fessionē omittēdo. ḡ non p̄hibet ab eucharistie sūptione. **P**. **A**liq̄s sacerdoti qui iaz incho aut celebrare occurrat peccatū mortale. de quo non est p̄fessus nec habet cui p̄fiteat. ḡ tenet dimittēre missaz ire ad p̄fendū. hoc autē est falsū. ḡ zc. **P**. **S**acerdos in die festo dolēdo de pctō cōmissō nō hñs sacerdotem p̄lo expectāte missam aut celebrare debet aut non si nō ḡ scandalizat tenet aut nō scandalizare ḡ tenet celebrare. **S**i sic ḡ nō peccat celebrādo vel p̄plexus ē. **P**. dōm q̄ pctōr p̄ritus ante p̄fessionē qui vult cōmunicare aut habet copā p̄fessoris z tunc peccat sine p̄fessione cōmunicādo. qz ad sacm̄ ecclie requirit recōciliatō fin iudiciū ecclie. aut nō habet: aut ḡ imminet aliqua necessitas celebrādi vel cōmunicādi. **U**el qz timet scandalū p̄riū. vel iam incepit mysteriū sacri. v̄l amisit loquelā et tñc nō peccat cū p̄posito p̄ficiēdi q̄n poterit. sed si nō habet hoc p̄positū peccat. **A**d. j. **N**ō debz accedere sine recōciliatōe. dōm q̄ verū est sine articulo necessitatis alicui⁹ sed in necessitate falsum est. **A**d. ij. de **A**ug. dōm q̄ intelligit sine articulo necessitatis. **A**d. iij. q̄ nō tenet p̄fiteri nisi semel in anno. dōm q̄ verū est regulariter. sed casualit p̄t teneri pluries ex incidēti. **A**d. iij. de sacerdote inchoāte missā. dōm q̄ debz p̄age missē mysteriū cū p̄posito postea q̄n cit⁹ occurrat optunitas p̄ficiēdi. **A**d. v. dōm q̄ si sine scādalo p̄t vitare cōmunionē cōmode vel vicariū ponēdo: vel aliter ita qd̄ debitis officijs p̄lo nō frustret. aliq̄n cum sili p̄posito celebrare potest.

Ad q̄rtū sic p̄cedit videt q̄ nō tātū pctm̄ mortale p̄hibz a cōmunionē pollutio nocturna cū in sōnis nō peccet hō pctm̄ nō est. autē veniale est. z tñ p̄pter ipam abstinē debet. **P**. **Q**ui cōmunicat⁹ est iniuste vel suspensus vel infid⁹ si ad sacm̄ accederet peccaret. ḡ aliud est impedimētū q̄s pctm̄ mortale. **P**. **Q**ui manu lurosa corp̄ xpi p̄taret peccaret. ḡ impedit etiā imūdicia corp̄is. **P**. **I**nfantiles etas corp̄is xpi diuidē nō p̄t qd̄ tñ requirit ad digne sumendū. **C**o. rj. ergo etas infantilis impedit. **P**. **S**uriosus nō ē h̄ sacm̄ dandus. ḡ infortitas corp̄is h̄ ipedit. **P**. **M**aior est dignitas h̄ sacri q̄s sacroz. v̄l. s; ad illa n̄ admittēbat m̄lier mēstruata. nec mulier puerpa nec patiens fluxū sanguis aut semis. ḡ nec ad h̄ sacm̄ se admittendi. **P**. **S**acerdos lepro. p̄hibet a celebratiōe hui⁹ sacri p̄ decretal. ḡ pari rōe debz laicus lepro. p̄hiberi a sūptōe. z sic idē qd̄ p̄us. **C**on. q̄libet q̄ est sine mortali mēbrū corp̄is mystici. mēbrū aut debet sustineri de alimento ip̄i corp̄is. ḡ q̄libet talis cōmunionē corp̄is dñi ei debet refici. **P**. **S**i az remissio pctōr facit dignus ecclie sacris. ḡ q̄libet h̄ hñs dign⁹ accedit. **P**. **A** sacro h̄ p̄pter ei⁹ maximā dignitatē excludi p̄uit aliqd̄ dupl̄ aut p̄ indignitatē sui. aut p̄ reuerentiā sacri. p̄ma cā excludēdi p̄rie nō ē nisi pctm̄ cui aliq̄s subiacer. v̄l q̄rit ad reatū tñ vel q̄stū etiā ad actū exteriorē vel interiorē scdā cā p̄t ē pctm̄ z h̄ dupl̄. **U**no mō p̄pter defectū di scetōis q̄ ad reuerentiā adhibēda requirit sic p̄zin puer. **A**lio mō p̄pter oppositiōē alicui⁹ qd̄ ad q̄ndā irreuerentiā p̄tinet. sicut in his q̄ sunt polluti aliq̄ macula corp̄is. **A**d. j. ergo dōm q̄ in dormiēdo imponit iudiciū

intellectus qd hō puerit ad imagines rerū vt ad veras res
ppter hō nō habz vñ lī. qd qui iudiciū requirit. z iō pol
luto nocturna petm nō ē fm se. impedit tñ ad cōmūio
ne triplici rōe. **P**rio rōe culpe ex qd cā sic cū ex tpi cogita
tōe pcedit z hoc pcpue qñ dubitatur verū in causa sue
rit petm mortale. **S**cdō inqstū est quedaz immūdia
corpal. **T**ertio inqstū aliqua rāz retrahit a feruore de
uotōis qñ in hoc sacro requirit z hoc pcpue qñ cū aliq
turpi imaginatōe polluto ptingit. aīa em carnalis quo
dāmo efficit ex expientia talis delectatōis. sed hec due
causē vltime ipediūt ex quadā pgruetia nisi assit portio
causa sed pma ex necessitate qñ est dubitatio de pctō mor
tali pcedente. **A**d. ij. de excoīcatō dōm qd quis nō sit
indign⁹ tñ ppter obedientia eccie debet humilr abstine
re. alias p inobedientia actu peccaret. **A**d. iij. de ma
nu lutoſa dōm qd talis si sciēter faceret peccaret. qz pte
neret. alias nō. **A**d. iij. de infantib⁹ dōm. qd si sunt in
etate apta ad diuīdiciū z reuerēdū corpus dñi vel ppe
ratē aduoluz. s. xij. ann. oz. xl. xj. tunc si appent signa re
uerētē z discretōis pnt sumere alias nō. **A**d. v. de fu
rioso. dōm qd furios⁹ aut habet lucida interualla z tūc
pōt cōmūicare. aut nō. aut ē ppetuo furiosus. z sic nō
debz aut ad tps ex infirmitate aliq incidit in feruētē
et tunc si ante petierat z psumit posse accipe sine piculo
derisōis aut vomit⁹ aut hīoi debet ei dari. aliter nō.
Ad. vj. de immūdia corpal. aut est ppetua siue dif
ficile purgabil⁹ sicut lepra fluxus semis et alia hīoi et
ppter tale immūdia corpalē nō debet eucharistie sū
prio ptermitti. aut ē de facili purgabil⁹. z tūc pōt ptermi
ti. ppter reuerentia. sed nō est necessitatis si sit pure corp⁹
alis nisi expse credat in irreuerentia sacri. sicut si aliq
manib⁹ deturpatis ad celebrandū accederet. in ve. aut
le. phibebat psonē d quib⁹ obiectio tāgit. ppter figurā q
cessauit venietēritate. **A**d. vij. dōm qd sacerdoti lepro
so interdicit ne publice celebret ppter erroē. tñ secreto
pōt ex deuotōe celebrare nisi adeo corrupt⁹ sit qd picu
luz timeat. leproſas tñ nō debet ad sacerdotiū pmoue
ri necesse sile de sacerdote celebrāte. z eucharistia sumen
te qz plus requirit in celebrāte qz in sumēte. **A**d. alia q
sunt in pcratiū pēz solutio ex dictis.

DI.

Unt autē alij. **H**ic

querunt quattuor. **P**rimo vtrū cor
pus xpi pteat sub sacro eucharistie.
Scdō vtrū tota quāritas eius. **T**er
tio qñ. **Q**uarto vtrū possit ibi videri aliq oclō corpal
p pūmū sic pcedit z videt. qd corp⁹ xpi nō cō
tineat sub sacro nil em pōt ēē nisi pus nō erat ni
si moueat. sed corp⁹ xpi de celo nō mouet. qz
si mortuus ē ad diuersa loca terminaret qd
est impossibile qñ nō pōt esse sub hostia sub q prius nō erat
P. Nec pōt esse extra terminū sue sbe. termin⁹ sbe cor
palis loc⁹ ei⁹ est ad min⁹ extrinsec⁹ qñ nō pōt extra ipm ēē
ergo cū locus xpi sit in celo nō pōt sibi esse extra celū. **P**
angel⁹ est simplicior qz corp⁹ xpi sed angel⁹ nō pōt esse si
mul in diuersis locis qñ nec corp⁹ xpi z sic idē qd prius
P. s. ad 1. cor. xi. pāis quē frāgim⁹ nōne pcoīcatio cor
pōz sanguinis xpi est. h aut nō esset verū si ibi esset cor
pus xpi vt signatū tñ nō vt pcentū. qñ ibi vere pteat cor
pus xpi. **P**. Job. vi. dicat caro mea vere est cibus z san
guis meus vere est potus. qz corp⁹ xpi scdm xitātē est
sub sacramento quod in cibum z in potum sumimus.
P. **A**terū corp⁹ xpi pteat sub sacro scriptura oñdit.
qd dicit bē corp⁹ meū. rō āt hīoi pteat duplex pteat assig
ni. **U**na ex parte xpi. s. vt pfectius ptingeret nobis. in

alijs em sacris nob ptingit p xitātē suā. i. sacro aut eucha
ristie p essentia suā. **A**lia ex pte nra. s. ppter charitatis
inflāmationē. spei subleuatōz. z meriti fidei incrementū
Ad. j. nihil pōt ēē z. dōm qd addēdū est vlt alteri⁹ con
tingit em ignē esse vbi nō erat prius absqz motu locali
ignis p puerfionē aeris in ipm. z sic corp⁹ xpi est in alta
ri vbi prius nō erat p cōuersionē panis in ipm. nō tñ
corp⁹ xpi generat sicut ignis. qz panis pterit i corp⁹ xpi
pērit. nō aut aer in ignē pērit. **A**d. ij. dōm qd loc⁹
quidē attribuit corp⁹ xpi rōne pparatū dimensionū z sic
est tñ in celo. alijs rōe dimensionū remanētū ex pane
qui in corp⁹ xpi est puerfusus z sic est in altari. **A**d. iij.
dōm qd rō illa pcedit ad hoc qd corp⁹ xpi nō sit in pluri
bus locis sibi fm pparatū dimensionē.

H scdm sic pcedit z videt. qd nō tota quāritas
xpi pteat sub sacro impossibile ē maiorē quā
ritatē cōtineri sub minori quā excedat qz cor
pus xpi nō pōt pteat in sua qritate sub illa
specie qñ excedat. sed nō excedit qñ nō pteat ibi sub sua
tota qritate. **P**. Non pōt maius pteat sub minori
nisi p pūmū suaz vel p dēnsationē vel ptractionē vel ppli
cationē s. hōz nihil cōtingit in h sacro qñ nō pōt esse sub
tā pua hostia. **P**. Nullū corp⁹ fm totā suaz qritatē
pōt pteat indifferēter a magna z pua qritate extrinse
ca sed corp⁹ xpi indifferēter sub magna z pua specie qz
qritatis psecrata qñ nō ē ibi fm suā totā qritatē. **C**ōtra
totalitatem corp⁹ attendit fm totalitatem qritatis ei⁹ sed
fm aug. tot⁹ xps manducat in sacro qñ est ibi fm suā to
tam qritatē. **P**. Impossibile ē aliqd esse alicubi fm
prem qritatis z nō fm totā nisi diuisa qritatē ipi⁹. s.
qritas corp⁹ xpi nō diuidit actu. qz corpus illud ē im
passibile cū sit glorificatū qñ cū in sacro pteat aliqd qz
qritatis corp⁹ eius impossibile est dicere qd nō pteat
tota. **P**. dōm. qd in sacro altar⁹ est aliqd dupl⁹. **U**no
mō ex vi sacri. **A**lio mō ex cōcomitantia naturali. pmo
mō ē in sacro altar⁹ id ad qd trāsubstantiatio p se ter
minat s. sba panis puerit ibi directe in subam corp⁹.
et iō sba corp⁹ est ibi ex vi sacri. **S**cdō mō est in h sacro
omne id cui naturalr iungit illud qd est p se trāsubsta
tiatōis termin⁹. z sic aīa est in h sacro p hoc qd ei corp⁹
vnit. pteat qz tota qritas corp⁹ xpi est i hoc sacro ex na
turali cōcomitantia. qz sine sua tota qritate sba corp⁹
xpi esse nō pōt. nō aut ex vi sacri. nō em trāsubstantiatio
terminat ad qritatē corp⁹ xpi directe vel ad alia accidē
tia. qd pteat ex hoc qd accidētia panis manēt. z iō corpus
xpi fm qd est in sacro nō habet locū sibi respōdētē fm
sua qritatē sed fm qritatē dimensionū panis cuius lo
cus exterior cōmensurat. **A**d. j. impossibile est zc. di
cendū qd h intelligit pteat qritatē sub qritate p cō
mensuratōz nō p naturalē cōcomitantia sicut in pposito
Ad scdm nō pōt pteat maior zc. dōm qd hoc intelli
gitur de his que pteantur cōmensuratiue nō conco
mitatiue. **A**d. iij. nullū corp⁹ zc. dōm qd hoc intelli
gitur de pteat localī p cōmensurationē nō p cōmitat
tiā qz ei sba qritatē est de se nō determinat sibi locū magnū
vel pūū. iō corp⁹ xpi qd est ibi directe rōe sue sbe equali
ter pōt esse in magna vel pua pte sed sba aīa est in qlibet
corp⁹ parte. z similiter totus christus in qualibet par
te hostie. vel tñ actu diuise fm quosdaz vel etiam actu
non diuise fm alios qui melius dicunt. quia oportet
xpm aliq mō esse i pte hostie nō actu diuise vñ cū non
sit ibi fm suā prem est ibi totus.

H tertiu sic pcedit z videt. qd corp⁹ xpi pteat
sub sacro circūscriptiue. oē corp⁹ qd conti
netur superficie alterius corp⁹ ita qd non exce
dit nec exceditur circūscribitur illa superficie sicut lo

lo sed corp⁹ xpi totū vt dictū est p⁹ tñet sub vltima supfi
cie dimētionum panis q⁹ manet z nec excedit nec excedit
ergo est ibi sic i loco circūscriptiue. ¶ **Q**uē qd replet
locū circūscribit loco sed corp⁹ xpi replet locū dimēsiuū
alias vacuū esset q⁹ corp⁹ xpi circūscribitur speciebus illis
¶ **Q**uē q⁹ p⁹ tñetur diffinitie oē namq⁹ qd mouet
ad motū alterius ē in eo diffinitie sed corp⁹ xpi mouet
ad motū hostie q⁹ zē. ¶ **C**ōtra oē corp⁹ qd circūscribit lo
co p⁹ mēsurat ei sed corpus xpi nō p⁹ mēsurat q⁹ tñetur spēi vt
dictū est q⁹ nō est ibi sicut in loco circūscriptiue. ¶ **Q**uē
qd est diffinitie alicubi ita ē ibi q⁹ nō alibi. s³ corp⁹ xpi
nō est ita sub spēi q⁹ non alibi. q⁹ non est diffinitie sub
eis. ¶ **C**orp⁹ xpi nō est sub sacro p⁹ mēsuratē q⁹ tñetur
p⁹ tñetur ad q⁹ tñetur spērū. nec ita est sub vna spēi sacri qui
virtute sacramēti possit ēē sub alia cū sicut vni⁹ spēi sub
stātia ita z alteri⁹ possit p⁹ tñetur in ipm iō nec circūscrip
tiue nec diffinitie ē sub sacro. ¶ **A**d. i. oē corp⁹ q⁹ tñetur
dicēdū q⁹ ad circūscriptionē p⁹ tñetur exigit q⁹ tñetur loci
s³ p⁹ mēsuratō locati ad locū z ecōuersio z h⁹ nō ē in p⁹posito
¶ **A**d. ij. corp⁹ xpi replet locū. qd q⁹ cū ratione substantie
sue habeat ēē sub sacramento z d⁹ rōe substantie fm se p⁹side
rare nō sit reple reple locū iō put est sub sacro non replet lo
cū s³ dimēsiuū sepate si ponantur ēē vel corp⁹ p⁹ mē
mariū qd idem est replet locū nec dō est quod intrinse
cus sine vacue: cū non remaneat ibi q⁹ tñetur speciez tñetur
fm longitudinē. latitudinē. s³ fm p⁹funditatē. ¶ **A**d. iij.
qd q⁹ moueri aliqd d⁹ duob⁹ modis. s³ p⁹ se sic christ⁹ mo
ta hostia nō mouet q⁹ non ē sub hostia p⁹ se s³ p⁹ accidēs.
s³ p⁹ uerfioē alteri⁹ in ipm. aut p⁹ accidēs sunt i loco eius qd
mouet p⁹ se vt aia in toto corpe. qdam x⁹ q⁹ per se sunt
in loco. s³ moto altero mouet vt nauta in navi. ¶ **P**rimo
mō xps mota hostia mouet p⁹ accidēs non secundo.

Ad. iij. sic pceditur z videt⁹ q⁹ xps possit ab ali
quo oculo corporali videri. nullū velamē spe
ciez ipedit visu gloriificatū q⁹ nec velamē spēi i
pedit qn ocul⁹ gloriificat⁹ sub illis videat xpm. ¶ **P** p⁹ b
q⁹ later ibi sensū nrm iudiciū nostrū decipit. s³ iudiciū
p⁹ p⁹ hēnsoris nō decipit. q⁹ xps sub specie nō later ei⁹ fēsu
¶ **A**t est ibi videt⁹ ab oculo p⁹ tñetur q⁹ cū ois ocul⁹ glo
rificatus eiusdē nature sit s³ p⁹ tñetur videri ab aliq⁹ oculo
glorificato. ¶ **A**liqñ in sacro altaris appet vera spēs
carnis. etiā oculo viatoris multo q⁹ magis oculo p⁹ p⁹ hēns
oris. ¶ **C**ōtra corp⁹ nō est natū mouere visu nisi p⁹ me
diū motū. sed corp⁹ gloriificatū nō mouere visu nisi p⁹ me
diū motū ergo non mouet visu. ¶ **N**ihil potest vi
deri aliquo mediāte nisi sit illud trāsparens. sed species
panis nō est naturalit⁹ trāsparens. q⁹ ea mediāte corpus
chisti videri non potest. ¶ **V**isibile nō habet moue
re visu nisi p⁹ medium ei⁹ qd est aer. aerē autēz mouere
non potest nisi tangendo ipm. tact⁹ em ē corporū z me
diante quātitate corporali vñ cū corp⁹ xpi nō mediāte q⁹ tñetur
tate corporali sit sub specie iō per suū colorez non potest
mouere aerem. p⁹ p⁹ in quū et ex consequēti nec visu z ideo
sub specie videri non potest. ¶ **A**d. i. dō q⁹ velamen non
impedit quin possit videri s³ modus existendi quo ē ob
iectus sub spēi ita q⁹ mediū non immutat: sicut z ange
lus licet nō velat⁹ non potest videri. ¶ **A**d. ij. dicendū
q⁹ iudiciū sensus est de suo sensato p⁹ se tam p⁹ tñetur q⁹ cōi
i. de colore z q⁹ tñetur z in h⁹ ocul⁹ gl⁹ificat⁹ nō decipit s³
de sensibili re p⁹ accidēs iudicat rō q⁹ in b⁹is dēpi nō p⁹ tñetur
¶ **A**d. iij. dōm. q⁹ put est ibi forte non videt⁹ a seipso mō
corporali sed tñetur spūali. v⁹l possit dici qd nō est sile de oculo
xpi q⁹ est intra specie z de oculo alieno q⁹ ē extra. ¶ **A**d
quartū dōm q⁹ qñ appet in sacro ipa spēs carnis ibi v⁹l

re est corp⁹ xpi nō tñetur illa spēs est vera spēs corporis xpi. s³
v⁹l est tñetur illa spēs in oculo videt⁹. qd puenit qñ ab vno
tñetur videt⁹ in specie carnis ab alijs in specie panis. vel est
in ipis dimēsiōib⁹ panis remanētib⁹ diuino miraculo
alijs acci⁹ tñetur immutatis. qñ aut xps in tali apitōe in
p⁹ tñetur i p⁹ tñetur nō videat p⁹ tñetur p⁹ hoc q⁹ nō videtur q⁹ tñetur
xps habet. qñ aut sit talis appitio nō debet sumi sed cū
reliquis poni z iterū alia hostia p⁹ tñetur

III

Autem queritur zc

Quē querunt quib⁹. ¶ **P**rimo an pa
nis p⁹ tñetur corp⁹ xpi. ¶ **S**ecdo qualis
panis sit materia sacri. ¶ **T**ertio quale vi
num. ¶ **Q**uarto an aqua debeat apponi de necessitate.
¶ **Q**uinto an xps in cena sumpserit corp⁹ suū.

Ad primū sic pcedit z videt⁹ q⁹ panis nō p⁹ tñetur
tatur in corp⁹ xpi. Conuersio em mutatio q⁹
dam est. sed nulla specie trāsmutatōis in cor
pus xpi p⁹ tñetur nō em est ibi generatō et
corruptio nec augmētū nec diminutio nec alteratō nec
loci mutatio vt p⁹ tñetur intueri. q⁹ nulla sit ibi p⁹ tñetur
sicut se habet cōuersio formalis ad formā ita s³balis ad
s³bam. sed in p⁹ tñetur forme formalis ad inchoat⁹ forma s³ p⁹
cū ex aere sit ignis. q⁹ in p⁹ tñetur forme s³balis qualis h⁹ dicitur
esse admirabilis s³ba panis q⁹ nō p⁹ tñetur in corp⁹ xpi. ¶ **A**d
illud qd manet post p⁹ tñetur debet naturali s³litu
dine verū corp⁹ xpi z mysticūz rep⁹ntare. s³ rep⁹ntatio ra
lis nō cōp⁹ tñetur panis nisi rōe sue s³be fm q⁹ tñetur diuersis gra
tis p⁹ tñetur q⁹ optet qd remaneat post p⁹ tñetur ibi s³ba
panis q⁹ nō p⁹ tñetur in corp⁹ xpi. ¶ **S**ecundo qd p⁹ tñetur
in alter⁹ qñq⁹ erit illud. sed hec est falsa panis erat corp⁹
xpi q⁹ nō p⁹ tñetur in illō. ¶ **C**ontra dōm. dicit. fecit xps
panē z vinū corp⁹ z sanguinē suū nō qñ ipm corp⁹ xpi
de celo descendit sed qñ panis z vinū trānsit in corpus
xpi. ¶ **S**ic dicit Amb⁹. q⁹ sermo xpi creaturā mutat q⁹ pa
nis trāsmutat. ¶ **S**ecundo q⁹ circa hoc in l⁹ra tangun
tur tres opinionēs. quarū vna est dicentū qd remane
t ibi s³ba. sed hoc non potest esse p⁹ tñetur tria. ¶ **P**rimo q⁹ ni
hil p⁹ tñetur in corp⁹ xpi z sic oportet corp⁹ xpi p⁹ mo
tum locale ibi de nouo esse. ¶ **S**ecdo q⁹ post eius sumptō
nē nō posset iterū corp⁹ xpi sumi. ¶ **T**ertio q⁹ hec nō ēē ve
ra: s³ ē corp⁹ meū. s³ h⁹ est corpus meum. Alia opinio est
q⁹ substantia p⁹ tñetur admirabilis v⁹l in p⁹ tñetur materiā resol
uitur quoz neutruū esse potest cum nec materia p⁹ tñetur
ibi sentiat. nec deus sit cā tendendū z nō esse. vt Aug⁹. di
cit. ¶ **E**t ideo alia opinio que cōiōz vera est dicit qd panis
p⁹ tñetur in corpus xpi. qd sic potest intelligi. agēs na
turale in hoc differt a sup⁹ tñetur. q⁹ agit ex p⁹ tñetur
ne materie natural⁹. sup⁹ tñetur aut nō. vñ sicut actio
agentis naturalis exēdit se ad imitationē omniū cor
que sup⁹ tñetur materie. s³ formatū substantialiūz acci
dentaliū ita z actio agentis sup⁹ tñetur potest se exē
dere ad imitationē materie. materia aut signata est p⁹ tñetur
cipiū indiuiduatōis. z ideo potest se extendere ad mu
tationē indiuidui. cum ergo in trāsubstantiatōe p⁹ tñetur
tatur indiuidū panis in corp⁹ xpi trāsubstantiatōe sit
virtute diuina. ¶ **I**n trib⁹ ergo differt hec p⁹ tñetur ab alijs
immutatōib⁹. ¶ **P**rimo q⁹ nō habz subiectū sicut alie ha
bent. ¶ **S**ecdo q⁹ p⁹ tñetur essentiales vnius extremi. s³ matē
ria z forma panis p⁹ tñetur in p⁹ tñetur essentiales alteri⁹ ex
tremi. s³ materiā z formā corporis qd nō est rep⁹re in alijs
mutatōib⁹. ¶ **T**ertio q⁹ illud in qd p⁹ tñetur aliquid in
hac p⁹ tñetur nō trāsmutat nec per se nec per accidēs
in alijs autē sic. ¶ **A**d primū omnis cōuersio est mutatio.
dicendū q⁹ p⁹ tñetur hec est mutatio non tñetur natū

ralis. s. supnaturalis. ideo nō est in aliqua specierū mutacionis naturalis quāvis habeat similitudinē cum mutacione que fit in nutrimento. q. verūq. fit in aliquid preexistens. ¶ Ad secundū sic se h. p. uersio. dōm q. falsū est q. forma nunq. vertit in formā. substantia autē panis cōvertit in substantiā corpis et ideo h. c. nō est annihilatio.

¶ Ad tertiū. de naturali similitudine. dō. q. species remanētes representāt aliquo modo substantiā quā prius afficiebant et p. psequens proprietates eius. et ita habet rationem significandi p. quādā similitudinē corpus xpi verum et mysticū. ¶ Ad quartū dicendū q. hec p. uersio differt ab omnib. alijs in hoc qd non habet cōmune subiectum sicut alie mutaciones. sed solū est in ea accipe duos terminos p. uersionis. ideo omēs lesiones exprimentes imitacionē per quam importat ordo termini ad terminum tñ sunt concedende in hac materia sicut hic p. nis p. uertitur in corpus xpi. locutiones vero que expriment idēmplicitatē subiecti nō. sed sunt vt in p. pte exponēder q. hec locutiones hoc fit illud. hoc fuit illud. hoc potest esse illud p. se importat idēmplicitatē subiecti mutacionis p. pter naturā relationis. idē nō sunt simpliciter pcedende sed exponēde. ille vero que aliquādo importat idēmplicitatē materie aliquādo ordinē termini ad terminū sunt distinguēde. vt cum dicitur de pane fit corpus christi. nam hec p. ppositio de. aliquādo dicit materiam vt cūtellus de ferro. aliquādo ordinē vt de mane fit merides.

¶ Ad secundū sic pceditur et videtur q. materia corporis non sit panis triticeus tantū figura in naturalibus attestatur speciei. sed quedā grana. vt far et spelta: sunt in figura similia tritico ergo in pane de eis facto potest confici. ¶ P. Uic inuenitur panis de puro tritico ergo si nō potest p. fici nisi de solo pane tritico: vix inuenitur panis de quo possit cōfici. ¶ P. Panis fermentatus et azim⁹ sunt eiusdem speciei. g. indifferenter potest de vtroq. cōfici. ¶ Cōtra. Aug. sup. Jo. xij. nisi granū zē. Cū sint inquit mltā grana seminū nullū se xps pparat nisi frumēto ex q. mo s cepit eccle de solo h. grano corp⁹ dei p. fici g. nō pōt p. fici i altero pane. ¶ P. Sicut dominus dedit in baptismo vim re generatiuam aquis ita consecrando instituit illius sacramenti materiam sed consecrauit de pane absq. fermento quia ille est solū cibus paschalis ergo ille est de materia huius sacramēti. ¶ P. Secundū q. p. m. niter dicitur non potest confici nisi in pane tritico. tūz q. dominus comparauit se tritici grano. Jo. xij. tum q. credit celebrasse i pane tritico et instituisse vt sic celebratur. tum q. vsus ecclesie ab apostolis q. p. sentes fuerūt tradit⁹ habet celebrare i h. solo grano rō vero huius ē q. magis p. uēit huic sacramēto panis tritice⁹ q. i materia siue specie dignior: et q. i effectu refectionis vtilior: et q. i in cōmuni vsu hominū vfitior. ¶ Ad primum de figura dicendū q. quāvis quidam dicat in pane de farre et spelta cōfiri posse quia est eiusdē speciei cum tritico pane licet differat differentijs accidentibus videtur tñ magis oppositū. quia generatio est ex similib. specie ex tritico vero seminato nunquā generatur far nec econuerso vnde non videtur esse eiusdē speciei. ¶ Ad secundū de permissione dicendū q. aut tanta est mixtio quod trahitur triticum ad speciem alienam vel extraneam quā h. do virtus extremi est p. dōminans. vel mediā quam do est equalis. et tunc in eo non potest confici. aut mai⁹ ner species tritici panis vt quando virtus tritici p. pōderat. et tunc potest. quando autem ita fit ex accidentibus. scilicet ex sapore p. p. p. potest cognosci quia accidentia maximam partem conferunt ad cognoscendū

q. quid est. ¶ Ad tertiū dicendū q. de necessitate sacramenti non est panis azim⁹ necq. panis fermentat⁹. vñ de bene de vtroq. confici potest sed de p. gruentia sacramenti est magis azim⁹ panis q. fermentat⁹ tum quia xps de azimo consecrasset p. batur et ipso paschali tempore in quo omnes azimis vtēbant finem legem. tum q. magis cōpetit ad designandū puritatē corpis christi. Si quis autē contra vsū ecclesie in hoc ageret grauiter peccaret. tamen apud grecos inoleuit vsus de fermentato cōficiendi in confutationē eorum. qui legalia obseruare volebāt.

¶ Ad. iij. sic pceditur et videtur q. de alio vino q. de vite possit p. fici q. vinū est materia hui⁹ sacramenti. sicut aqua baptismi. sed in oī aqua potest baptizari. g. in omni vino p. fici. ¶ P. in aliquib. terris non sūt vites nec vinū de vite si ergo nō potest p. fici in alio liquore non potest ibi missa celebrari. ¶ P. Uide q. in vino corrupto. dicit em. Innocēti⁹ et si diligenti studio vinū optimū sit q. rendū viciū: tñ q. vini non maculat mundiciā sacramēti g. zē. ¶ Con. sicut xps p. pat se grano tritici. Jo. xv. ita cōparat se vite Jo. xvi. g. sicut nō potest confici nisi in pane tritico eo q. domin⁹ p. p. uēit se grano frumēti ita non pōt p. fici nisi in vino de vite eo q. p. p. uēit se vite. ¶ P. domin⁹ cōfecit de vino vitis vt patet. Math. xxvj. nō bibam amodo de hoc gen. zē. ergo de illo tñ debet confici. ¶ P. dō q. sicut panis de tritico ē sola et p. p. materia p. p. ratōis corpis xpi. ita vinū de vite p. p. materia p. p. ratōis sanguinis xpi. tñ q. domin⁹ de h. vino p. p. ratōis. tum q. vñaliter loquēdo h. solū vinū dicit simpliciter sine additione. tum q. magis est in vsu et p. p. uerudine humane refectionis. tñ q. fm. proprietates suas magis p. uēit significatiōi sacramēti huiusmodi. ¶ Ad. i. de baptismo dō. q. non ē simile q. baptism⁹ sacramētū est necessitatis sed non eucharistia. ¶ Ad fm. de terris vbi nō crescit vinū. dō. q. uis nō crescat ibi vinū d. p. p. tati tñ p. t. ¶ Ad. 3. de corruptiōe dō q. si tāta ē corruptio q. trahat vinū ex tra specie vini. tūc de illo confici non potest. si tamē nō trahat potest.

¶ Ad. iij. sic pceditur et videtur. q. absq. aq. san⁹ guis non possit p. p. ratōis. dicit Eyprianus q. calix dei non potest ēē vinū solūz nec aqua sola nisi vtrūq. p. m. p. ratōis. ¶ P. Autem dō. min⁹ apposuit aquā aut nō. si non. ergo non debet apponi. si sic g. necessario sicut et vinū debet apponi. ¶ P. materia p. p. ratōis panis nō potest ēē farina sine aq. g. nec materia p. p. ratōis vini. vinū sine aq. ¶ P. dō p. m. p. ratōis ex duob. neurz. cor. est. vt d. am. dicit in. iij. li. si g. oportz aquā vñ p. m. p. ratōis videt q. materia huius sacramēti nō sit vinū s. aliquid p. m. p. ratōis ex aq. et vino. ¶ Contra nihil qd transmutat ante consecrationem est de substantia sacramenti. sed aqua ante transmutatur q. consecratur ergo. zē. ¶ P. Greci aquam non apponūt tamen conficiunt ergo non est de substantia sacramenti. ¶ P. dō. Sicut substantia dictum est perfectio sacramenti eucharistie consistit in ipsa consecratione corporis et sanguinis christi sed non in vsu materie consecrate sicut est in baptismo ideo ex pte materie illud tñ est de necessitate sacramēti qd signat corpus et sanguinē xpi. s. panis et vinū id autem quod signat vsus et effectum huius sacramenti vt aqua que signat vnionem corporis mystici cū corpore xpi vero nō est de necessitate huius sacramenti. Unde vinū sine aq. potest cōsecrari sed cōsecrās peccat graui⁹ si sciēt omittat. ad illud cipāi dō q. nō p. f. i. n. dō. ¶ Ad scdm dōm q. dñs vt credit p. p. t. fortitudinē vini

illis terre aqua appositum non tñ de sacri necessitate sed
de congruitate. ¶ Ad. in de materia psecratiois panis. di-
cendū q non est simile qz farina sine aqua nō ē panis s;
vinū sine aqua est vinū. ¶ Ad qñ dō q aqua debet ap-
poni vino in cā pua qñtitate q neqz vinum puerit in
vinū z vinū in sanguine xpi. Quidā tamē dicūt q aq
manet z nō puerit in aliud. s; vinum tñ puerit in sa-
nguinē. S; hec positiō z cōtra naturā ē p quā videmus
puā aqua a multo vino assumi z p rītū sacri qz p^o sūpri
onē sūguis itez p^o hō pmutare qd nō ēēt si aliquis po-
tus corpāl ibi remaneret.

Ad. v. sic pcedit et videt qd xps scipm i sacra-
mento supsit. na sup illud l. cu. viij. de sanguie
arietis dic glo. **P**rimo sacerdos deinde filij
inungebant qz xps prius in cena sanguine su-
um accepit. deinde discipulis dedit. bibit em i alijs bibe-
re dedit. **C**o. Ut daret exemplū baptisandi. ptoz ipe
baptismū suscepit. q̄a sili vt daret exemplū cōicandi qz
difficili est pmo cōicauit. **C**o. Contra si māducauit aut
sacraliter aut spūaliter si pmo mō i digniori q̄ apli. si
scdo q̄ aliquē effectū maioris gr̄e q̄s habuerit. ibi pcepit sz
vr̄us est salum q̄ nullo mō scipm in facto sumit.

¶ Corpus passibile nō p̄t māducari sine sui lesione
sed corpus xp̄i tunc erat passibile. s̄ q̄ seipm māducavit
ppriū corpus lesi. **¶** Si tūc corp⁹ xp̄i māducari po
tuit ⁊ p̄secrari pari rōe ⁊ qñ in sepulchro iacebat. sed tūc
erat in aīatū. ḡz absq̄ aīa in sacro fuisset. qđ nō videt cū
forma sacri cundē effectū h̄et tūc sicut nō quōdā nō corpus
aīatū in sacro existit. **¶** dōm q̄ fm quosdā nō sum
psit i cena sacm corpis et sanguis sui s̄ simplicē specē
non p̄secratā panis ⁊ vīni. fm alios videt. p̄pter glo. in
duccā qđ sumpsit sacm corpis et sanguinis sui nō p̄t
indignitā. sed grā exēpli. vñ sumpsit mō sacrali tm̄ nō
sp̄iali. vñ ab antiq̄s versus ē fact⁹. **R**et sedit in cena tur
ba cinctus duodena. **S**et enet in manib⁹ se cibari ip̄e ci
bus. **¶** Ad. j. ḡ dōm q̄ xp̄s comedit sacraliter corp⁹. ali
ter tm̄ q̄ nos nā ip̄e in sacram̄to vidit rem sacri sed non
ex sacro in eā ducebat. **N**os autē ecōuerso sūt at comedit
sp̄ialiter sed aliter q̄ nos. nam in nobis causat ⁊ auge
grā quantū ad habitū qđ in xpō nō fuit s̄ in eo erat sp̄i
alis reffectio fm actū. ⁊ p̄pter hāc differentīā. quidā di
cunt q̄ comedit sacraliter sed non sp̄itualr. quidā qđ
neutro mō. **¶** Ad. ij. dōm q̄ corp⁹ xp̄i q̄uis tūc cēt pas
sibile non tm̄ p̄ cōmestione ledebat. qz lesio corpis est p̄
diuisionē p̄ri nūitatis ip̄ius. nō autē est sub sacro fm sitū
ppriarū dimensionū sed panis vñ q̄quid ei ab extrinse
cō p̄t accidere mediante q̄sitate ⁊ tangi pati crucifigi
h̄mōi nō vere dicit de eo fm q̄ est sub sacro vñ corp⁹ xp̄i
in sacro erat passibile non tm̄ ibi patiebat. nam passibile
p̄uenit corp̄i fm suā pp̄ietatē. s̄ pati p̄ actu⁹ exterioris
agētis. **H**u. tm̄ dicit q̄ xp̄s assumpsit tunc dotē impas
sibilitatis qđ nō p̄t esse. cōstat em̄ q̄ in pp̄ia specie passi
bilis erat. idem autē nō est siml⁹ passibile ⁊ impassibile.
¶ Ad. iij. dōm q̄ quidā dicūt q̄ in illo triduo nō pote
rat corp⁹ xp̄i p̄secrari sed forma erat suspēsa. sed h̄ vanū
est cū auctoritate nō p̄firmet. vñ dōm est q̄ si in illo tri
duo aliq̄s discipulorū p̄secrasset fuisset ibi corp⁹ sine aīa
quā anima nō est ibi ex vi facti. sed ex naturali p̄comi
tancia ad corp⁹ q̄ tunc nō erat facta separatōe aīe a corp̄e
vñ nō sequit q̄ forma tunc fuerit minus efficax.

¶ Virtutes augeantur et peccata remittantur.

Ad primum sic procedit et videtur. quod accidentia virtute
diuina non sunt sine subiecto in hoc sacro. deus enim
non potest facere si vel idem inesse et non inesse quod cum
accidentis esse sit in esse non potest facere accidentis
si vel esse et non in esse. ¶ **D**eus non potest diffinitione a diffi-
nito separare subiectum. quod cadit in diffinitione accidentis: quia
accidentis est quod adest et abest preter subiectum corruptione
quod non potest accidentis a subiecto separare. ¶ **S**. Deus non potest fa-
cere ut accidentis sit si vel substantia et accidentis quod non potest faci-
re ut diffinitioni substantie predicet de accidente: sed de ratione diffi-
niti vel subiecti per se subsistere quod deus non potest facere ut acci-
dens subsistat per se. ¶ **C**ontra non est ibi aliquid ibi quod corpus
christi sed accidentia illa non sunt in corpore christi per se in corpore
ergo sunt ibi sine subiecto non nisi virtute diuina quod etc.

[illegible]

Sed. **XX**
Iam queritur. **H**ic
 querunt quatuor. **P**rimo an acciden
 tia sint sine sbo in hoc sacramento diuina.
Secundo an possit spes frangi. **T**ertio
 an possit pueri in alimētū. **Q**uarto an p hoc sacm

Hoc scdm sic pcedit et videt qd sps nō sint frangibiles forma sine materia simplex ē. qd diu sibi qd nō pē frangi. **¶** Sic forma sbalis ē in quibet pre matie ita corp⁹ xpi totū ē sub quibz pte sps s; diuisa materia fm qritatē diuidit p accidēs forma si sps diuidit i sacro corp⁹ xpi diuidet qd est in ouenies. **¶** Signū d; puenire sigro. s; i sigro. s. cor pore xpi glificato nulla sit fractio. qd nec in signo. **¶** Tra Mar. xvj. dicit. qd dñs bñdixit et fregit qd fuit ibi fractio. sed nō in corpore qd in specie. **¶** Species ille retinent naturā panis; panis qd frangibilis est qd species ille. **¶** dñm qd quidā dixerūt qd in sacro isto non est fractio. sed tñ videt. sed h nō pē esse. qd sensus in hoc sacramēto nō decipit in ppijs sensibz neq; in cōmuniōibz. sed solū in sensibz p accidēs quoz iudiciū ad sensū non pñer sed magis ad rōem vel extimationē. pñuū autē et numer⁹ p que fractio diuidit sunt de sensibz cōibz. et iō aliq dicit qd est ibi fractio sed nō in subiecto. s; hoc non pōt esse cum albedo que est pfecti⁹ cñs qd passio nō sit ibi nisi in subiecto. et iō dñm est qd est ibi vera fractio et subiectū si eius sunt dimēsiōes. qd fractio oīs est qdaz diuisio. diuisio qd est passio quanti vt est qrtū. inf actio qd est aliq d qrtū p modū quanti vt species. aliq qd est ibi qrtū sed nō p modū quanti vt corp⁹ xpi. iō dñm est qd fractio siue diuisio sit in specibz nō in corpore. **¶** Ad. j. ergo dñm qd qritū sit ibi materia sine forma. nō tñ sine mō matie cū retineat dimēsiōes pñinas et modū subsistendi. **¶** Ad. ij. dñm qd nihil qd attribuit corp⁹ medi ante sua quantitate, cōpetit corp⁹ xpi fm qd est in sacro. vñ nec fractio. nec est sile de forma substantiāli materiali que compa⁹ ad materiā aliq mō mediātibz dimēsiōibz interminatis. et ppter h diuidit p accidēs ad diuisiōē corp⁹ nō aut forma spūalis vt aīa rōnalis et simi liter nec corpus xpi qd nō compa⁹ mediātibz suis dimēsiōibz ad sacm. **¶** Ad. iij. de signo dñm qd pueniētia signi ad signatū est in representādo nō in essendo nō em marcelli qd fuit in circulo posito ante tabernaz vbi vinū feriatū vedit sunt i vino feriatō.

Hoc tñ sic pcedit et videt qd species qd in hoc sacro remaneat nutrire nō possint. nutrimentum em imutat id qd nutrit sed sps sine sba etñtes nō pñt imutare aliq d corp⁹ cū oē agēs agat sibi simile corpus aut aliud non pōt fieri species si ne sba sps nutrire nō pñt. **¶** Facili⁹ est aliq d alere p miferi qd in ipm pñt. sed h modū specibz nō pñt ali qd ali d p miferi qd accidēs sbe nō p miferi vt p pñm in pmo de generatōe. qm mōm⁹ species iste possūt cōueri in subiectū verti. **¶** Dis cib qd nutrit in corpus transiit et supfluitates ex eo resoluunt. sed cib iste nō va dit in corp⁹ vt Amb. dicit in lra. qd nō nutrit. **¶** Sed ē est qd dicit in glo. j. Loz. xi. sup illud aliud quidē esurit alius aut ebrius est qd aliq ex vsu hui⁹ sacri inebriant. **¶** Inno. dicit. in quo silitudo deficeret in eo sacm nō esset si ibi non esset s; ibi sacm se pderet et locū fidei auferret. silitudo autē nō esset si nō nutrirer sicut ali⁹ panis. qd hoc ponendo sequit incōueniēs pdictū. **¶** di cendū qd quidā dixerūt qd sps ille nō nutrit sed reficiunt et inebriant ex sola imutatōe accidētiāli. sicut aliq inebriant vel reficiunt ex solo odo et vel sapore. sed ē hoc ē qd odor et sapor et si famē leniant nō tñ naturā sustērant qd tñ ex vsu hui⁹ sacri accideret si in magna quantitate sumeret. **¶** Un quasi cōster dicit qd nutrit sicut aliq cibi p hoc qd puerit in sba mnutriti. qd quidē ex hoc apparet vt qd in alias res puerit possūt hñōi sps sicut in ymēs p putrifacōē et i cinerē p cōbustionē et pari rōe in carnē et sanguinē p cōmestionē. **¶** Modū tñ hui⁹ puer

tionis quidā assignat hēc qd sba panis redit qd nō pōt esse si sba panis pñt accipiat. non em est ibi sba panis specibz panis corruptis. nec iterū remanentibz. qd ad huc durat ibi corp⁹ xpi si qd p sbam panis materia intel ligat sic pōt itelligi sba panis redire in qrtū materia panis redit. que nō pōt itelligi eadē numero qd si tot⁹ panis puerit in corp⁹ xpi nō pōt redire aliqua pā panis nisi itelligat qd corp⁹ xpi puerit in panē qd est ab surdū. pōt tñ itelligi qd alia numero materia in diuina virtute restituat vel p corruptionē alteri⁹ corp⁹ vel p nouā creationē quoz tñ pñus p dicit sensus. scdō qd scdō rū dicit qd dicit nihil de nouo creati qrtū ad materiā corp⁹ palē. **¶** Et iō alijs videt qd sicut illis sps diuina virtute pñt vt subsistere possint ita etiā cū hoc simul cis pñt vt omne actōz et passio ē habeat et virtute quā habeant sbe si ibi remaneret et hoc ppter latentia sacri ne sit dephendat euacuē fides. **¶** Ad. j. dñm qd pñm pñcipiū actōis natural⁹ est qualitas qua mediāte etiā forma substantiālis agit qualitas autē in hoc sacro manet in subiecto sicut autē erat s; in dimēsiōibz qd mediātibz in sba est quilibet virtus qd illa actio qd qritas panis vel vini habebat ex pñentia sbe habet in sacro virtute diuina ad im mutandū etiā substantiāli. nec oportet qd mutatio fiat in silitudinē specierū s; in silitudinē sbe cui⁹ virtute agunt.

¶ Ad. ij. dñm qd fm naturā accidēs in sbam puerit nō pñt sicut nec subsistere vt qd aut in h sacro sit virtute diuina. **¶** Ad. iij. dñm qd circa mitionē est triplex opinio. quidā nanq; dicit qd qunq; liq; addat specibz vini in quacūq; quantitate definit ibi ē sanguis xpi. Alij qd in qunq; quantitate apponat liq; ali⁹ adhuc est sub pñbus vini sanguis xpi. Tertiū dicit medio mō qd species ille eodē mō corripant vel manet facta additōe alteri us liquoris sicut fieret qd esset sba vini et qd diu manet eadē sps nūero vel specie in toto et in pte manet ibi sanguis xpi facta qd mutatio nō manet. **¶** Ad. iij. dñm. qd sba Amb. referent dñm est ad corp⁹ xpi qd pñt in sub sacro non aut ad species.

Hoc qrtū sic pcedit et videt. qd p sacm nō dimit tūt pñtā vñalia qd rōe remittit vñū eadē rōe re nutrit oīa. qd post cōmunionē possit aliq d dī cere se nullū hēc pñm qd est illud. j. Jo. j. Si dixerim⁹ qd pñm tē. **¶** Sacm causat remissionē culpe p gratiā qd in eo infundit. sed qd opponit pñtō mortali magis qd veniale qd eucharistia delet venialia mltomagis de bet delere mortalia. **¶** Boies qd i dē pñtā venialia labunt. si qd sacm remissionē venialitū opat. videt qd sit qd i dē accipiedū. **¶** Videt qd p h sacm nō augent virtutes. si ei ibi virtutes augēt qd impfect⁹ frequenter celebrā do cito pñt fieri pñt. **¶** Contra fm dyo. eucharistia ha bet virtutē pñtissimā. nihil aut pñt nisi p augmentū virtutis qd eucharistia auget virtutes. **¶** Inno. iij. eucha ristia liberat a malo. pñuat in bono. delet venialia. et cauet mortalia. **¶** Propus effect⁹ cuiuslibet sacri de bet assumi ex silitudinē effect⁹ natural⁹ mediāte illi⁹ sacri sicut expurgatio veteris vite silitudo est expurgatōi sorditū exteriorū facte p aquā baptisimī. est em effect⁹ baptisimī expurgatio veteris vite. et iō cū materiale in h sacro sit cibus oportet qd effect⁹ pñus huius sacri accipiat. fm silitudinē ad effectū cibi. cib autē corp⁹ palis. pmo in ciba tū puerit et ex pueriōne depdita restaurat. et quantitatē auget. sed cib spūs nō puerit in māducatē s; euz ad se puerit. **¶** Un pñus effect⁹ hui⁹ sacri est pueriō hoīs in xpm vt dicit cum aplo vñō ego iam nō ego viuūt qd in me xps Gal. ij. Et ad h sequunt duo effect⁹. s. augmen tū spūal quantitat⁹ in augmto virtutū et restauratō de pñt toz i remissio vñalitū et reparatō cuiuslibet effect⁹ pñtēt

Ad primū qua rōne dōm q̄ nō sequit̄ q̄ remissio ve-
nialis sit p̄ nouū motū nō p̄ nouū habitū semp. vñ pōt
remissio vnus fieri sine remissione alteri⁹ fm q̄ homo
magis disposit⁹ est ad vni⁹ remissionē q̄ alteri⁹. **A**d
ij. dōm q̄ sicut alimentū naturale se habet ad vitā natu-
rale sic spūale ad spūale. Alimētū hō naturale pdest vi-
uenti nō mortuo. silt alimentū spūale. iō dōm est q̄ nō
delet mortalia nisi forte oblita. **A**d. iij. dōm q̄ in hoc
sac̄o duo requirunt desiderū p̄iunctōis ad xpm. 7 ḡ re-
uerentia sac̄i. quoz primū inclināt ad sustinendū. fm
ad abstīnendū. sed q̄ amor timorū pponderat ceteris pa-
rib⁹ laudabil⁹ est sumere q̄ abstīnere. dum tñ ex frequē-
ti sumptōe amor attendat 7 reuerentia nō minuat. ali-
as laudabil⁹ esset aliqñ abstīnere. **U**n in hoc vnusquis
q̄ suo iudicio relinquit. ita dūtarat vt tps ab ecclia in-
stitutū nō p̄tergrediat̄. sed ad min⁹ semel in anno cōt-
cet. **A**d. iij. De impfcto dōm q̄ impfct⁹ debito mō
accedēdo p̄ sac̄m hoc pfctus fieri potest.

DI.

XIII

Olet etiam queri 7c

Hic querunt quinqs. **P**rimo quis
possit pficere. **S**ed an sine ritu ecclē-
sic possit cōfici. **T**ertio an missa boni
sacerdotis sit melior q̄ mali. **Q**uarto an brutum su-
mar corpus xpi. **Q**uinto qd faciat hereticū.

Ad primū sic pcedit. 7 videt q̄ heretic⁹ p̄cisus ab
ecclia nō possit pficere. fides in oib⁹ sac̄is est fū-
damentū. vbi ḡybi deficit fides sac̄m sed in ta-
li deficit fides. ḡ 7 sac̄m. **P**. Videt q̄ degradat⁹ nū
possit pficere manus ei amputata vel ligata nec bñ nec
male pōt opari. sed in talib⁹ p̄as est amputata vel liga-
ta ergo nec bñ nec male pōt p̄secrare. **P**. Videt q̄ nec
scismatic⁹ h̄ sac̄m est sac̄m vniois. sed scismatic⁹ est di-
uisus ab vnitate ecclē ḡ nō pōt sac̄m vniois pficere.

P. Videt q̄ nec sacerdos mal⁹. p̄uilegiū meret̄ am-
tere q̄ p̄cessa sibi abutit̄ p̄tate. ḡ amittit̄ p̄uilegiū p̄secrā-
di ergo nō consecrat. **C**ontra sicut dicit̄ m̄ḡ in litte-
ra tria solū ex p̄te ministri requirunt. s. o. d. o. sacerdotis
lis. intentio. x̄boz. p̄latio. sed hec oia pōt h̄c hereticus
degradat⁹ scismatic⁹ 7 malus sacerdos. ḡ quilibet eoz
pōt p̄secrare. **P**. Sicut aug. dicit. sac̄m hoc non in
merito p̄secratis sed in x̄bo pfic̄ creatoris 7 x̄tute spi-
ritus. **U**n cū hec q̄tuor occurrūt. s. debita forma. de-
bita materia. debit⁹ ordo. debita int̄ctio. que sunt de es-
sentia sac̄i. hoc sac̄m pfic̄ q̄stacūqz interueniat ma-
licia p̄secratis q̄ eius meritū vel demeritū nō opafad
sac̄i p̄sumationē. **A**d. s. fides est fundamentū 7c. di-
cendū q̄ verū est de fide ecclē 7 h̄c op̄et h̄c. ita qd in-
tendat facere qd facit ecclia. nō tñ exigit fides specialis
ministri. **A**d. ij. dōm q̄ non est s̄ le de manu spūali 7
corpali. q̄ manus corpalis cū sit in p̄tate n̄ra pōt ligari
tot aliter. spūalis autē nec simpliciter nec totalr pōt li-
gari cū nō sit totalr in p̄tate n̄ra eo qd p̄ ordinē imp̄m̄
caracter nō i corp̄e s̄ in aīa in quā solus deus agere p̄t.

Ad. iij. scismatic⁹ est diuisus dōm q̄ in scismatico est
duo p̄siderare. s. viciū scismatic⁹ 7 dignitatē ordinis. rō
ne primi est diuisus 7 sic non pōt p̄secrare sed rōni scōi
pōt. **A**d. iij. q̄ malus meret̄ dōm q̄ verū est sed ex be-
nignitate dei est qd non subtrahit donū tale. bona cū
ḡre grat⁹ date nō subtrahit deus p̄tōrib⁹. vñ q̄uis h̄ij
quatuor habeat p̄tate p̄secrādi nō tñ habet ius exequē-
di sed tres istoz nec quo ad deū. nec quo ad nos. s̄ ma-
lus in facie ecclē nō ē priuat⁹ q̄uis q̄ ad deū.

Ad. ij. sic pcedit. 7 videt. q̄ sine ritu ecclē nō pōt
pfici. Quia qui pficit extra formā ecclē nō p̄fi-

cit: sed vestes 7 altare 7 h̄mōi sunt de forma ecclē. ergo
sine eis nō potest pfici. **P**. In rebo secularib⁹ p̄tract⁹
celebrat⁹ p̄tra statuta p̄ncipiū irritus censet. ergo simi-
liter videtur dicendū in rebus spiritualib⁹. ergo qui ce-
lebrat cōtra statuta sūmoz pontificū nihil agit. **P**.
Qui hoc omittit nō habet intentionē faciendi qd facit
ecclēcia vt videt. ergo nō pficit. **C**ontra ea que sunt
de essentia sac̄i sunt eadē apud omes sed ritus pficiēdi
nō est idem apud omes ergo 7c. **P**. In baptismo si
omittant̄ ea que sunt de solennitate sac̄i non est irritū
sac̄m ergo silt in hoc sac̄o. **P**. In hoc sac̄o sicut 7
in oib⁹ in alijs quedam sunt substantialia. quedā ac-
cidentalialia. Substantialia sunt quatuor. s. materia pa-
nis 7 vini forma. verboz ordo ministr̄ 7 intentio. Alia
accidentalialia sunt p̄tinentia ad decorē et solennitatē sa-
cramenti. vñ et in illis nō est idem modus apud omes
ecclēcias. dicendū est ergo q̄ si aliquid de substantialib⁹
omittat. sac̄m nō pficitur. Si vero aliquid de accidē-
tialib⁹ solū. pficit. sed grauiter peccat qui scienter omittit
q̄ facit p̄tra p̄ceptū ecclē. **A**d primū de forma di-
cendū qd illud intelligit̄ de forma essentiali a p̄poradi-
ta nō accidentalī. **A**d scōm de p̄tractib⁹ dōm q̄ simi-
liter in p̄tractib⁹ quedā sunt de necessitate 7 bec omnia
viciant p̄tractū. Quedā de solennitate tñ 7 bec nō vici-
ant. **A**d tertiū dōm. q̄ sufficit int̄ctio faciētis in his
que sunt de essentia sac̄i nō tñ oportet qd assit in acci-
dentialibus.

Ad tertiū sic pcedit. 7 videt. q̄ plus valeat missa
boni sacerdotis q̄ mali. dicit̄ em̄ p̄ba in li. xpi.
qd̄ plura bona pauciorib⁹ magis sunt eligēda s̄ in mis-
sa sacerdotis boni plura sunt bona q̄ ibi meliores p̄e-
ces ergo est magis eligēda. ergo est melior. **P**. Dicit̄
canon qd nullus audiat missam sacerdotis que sc̄it ma-
nifeste p̄cubina habere. hoc autē nō diceret si eius missa
esset eque bona sicut allcui⁹ sancti viri. ḡr. **P**. qd̄ fru-
ctuosius est illud est meli⁹ sed missa boni sacerdotis est
fructuosior q̄ melius exaudite maiorē habent deuotō-
nem hoies ad eam. ḡ est melior. **C**ontra p̄tās excellē-
tie l̄ potuerit dari ministris nō tñ est data ne seruus in
seruo spem poneret. ḡ non est melius sac̄m ministratū
a bono q̄ ab altero. **P**. Ubicūqz virtus dei 7 nō ho-
mo opatur. nō sit p̄ hoīem opus melius vel peius. hoc
autē deus 7 nō homo opatur ergo 7c. **P**. In missa q̄
dam sunt de substantia missę. s. ea in quib⁹ p̄siste cōse-
cratio. quedā vero sunt de bñ esse vt orōes 7 h̄mōi. quo
ad ea que substantialia sunt eque bona est missa sacerdo-
tis mali sicut boni. q̄tuz ad aliud nō. **A**d primū plu-
ra bona 7c. dōm. q̄ eligibilior est missa boni sacerdotis
q̄ mali. nō q̄tuz ad ea p̄ que pfic̄ sac̄m q̄uis q̄tuz ad
ea que circūstant sac̄m sicut sunt orōes 7 h̄mōi. **A**d
scōm de p̄cubina dōm q̄ hoc dicit̄ in decretatōne crimi-
nis celebrantis nō misse que celebrat. **A**d tertiū missa
boni sacerdotis dōm q̄ p̄ hoc p̄bat qd sit melior q̄tuz
ad intercessionē seu orationē nō tñ sacrificio.

Ad quartū sic pcedit. 7 videt. q̄ brutū nō possit
sumere corp⁹ dñi q̄ ita dicit̄ m̄ḡ hic. q̄ h̄ sac̄m
h̄ nō sumit a brut⁹. **P**. Maioris dignitat⁹ est
hoc sac̄m q̄ baptisim⁹. sed l̄ brutū suscipiat ablutōz ex-
teriorē nūqz tñ sumit rē sac̄i interiorē. ḡ m̄lto mag⁹ q̄-
uis suscipiat speciē h̄ sac̄i nō tñ rē. **P**. q̄uis vor au-
diat a bruto si tñ ei significatō p̄cipit. ḡ a fili q̄uis sūat
speciē nō tñ sumit corp⁹ xpi. **C**on. Corp⁹ xpi speciē
insepabilr ē vnitū. ḡ vbiqz ē spēs 7 corp⁹ s̄ spēs trahit
i vtrūqz bruti ḡr corp⁹. **P**. Pl⁹ d̄restat de culpā q̄ na-
tura s̄ n̄ refugit culpā p̄tor⁹ ḡ m̄lto min⁹ natura bruti
aiat. **P**. Circa hec duplex est opinio. qd̄ ei dicit̄ q̄

sed hanc ulterius ordinat ad deū. Quedā respiciūt deū
ut finē primū ut latria que aliquas seruicū pfecta/
rōes q̄s habet p obiecto exhibet i dei honorē z de b̄ ge
nere est pnia pfecta. qz ad hoc in p̄tā emēdāda moue
tur ut deo recōciliet reducit autē ad iusticiā nō ut pars
cū subiectiua cū in ea nō seruet simpliciter equalitas
inter deū em̄ et creaturā maxima est distantia. iusticia
autē equalitas est sed seruaf in ea aliq̄s modus equalita
tis z nō quātitatis sed pportōis. qz nō q̄rū est debitū
sed q̄rū est possibile reddere deo in emēdā. vñ non est
ibi simplici iustū s; dñatiū iustū q̄ fm p̄m est inter
dñm z seruū. **Ad** p̄mū dñm qd pnia equoce accipit p
ut est habitus in volūtate exis z sic est v̄tus sed put est
passio in p̄e sensitiua exis z sic nō est v̄tus q̄uis enim
v̄tūq; mō sit dolor in pnia non tñ v̄tūq; modo est pas
sio sed solū scdō modo. dolor v̄o qui est in pnia primo
modo accepta non est passio sed volūtatis actus. **Ad**
scdōm de innocentib; dñm qd falsū est nam in eis est v̄r
tus pnie sed nō v̄tus qz nō sub materia sicut in paupe li
berali liberalitas. **Ad** tertiū v̄tus ē de bono dñm q
hoc intelligit rāq; de actu nō tanq; de materia act⁹. nā
v̄tutes aliq̄e ut p̄tancia p̄sistit in retrahēdo a malo. et
actus retrahēdi bonus est q̄uis materia nō sit bona.

Ad quartū sic pcedit z videt qz p̄nitentia non
tollantur p̄tā **Ad** heb. x. volūtate peccatib; no
bis post acceptā noticiā v̄tutis iam nō relinqui
tur hostia p̄tā s; pnia hō se offert hostiā deo vñ in
p̄s. sacrificiū deo spūs p̄tribulat⁹. q̄ p̄tā eoz q̄ lapsi sūt
post noticiā v̄tutis principia non delet. **Ad** videtur
qd nec v̄tutes restaurat p̄nitentia cū aliq̄s v̄tutib; in
fundet. ergo nō p̄ ipam repantur. **Ad** Facili⁹ est p̄tā
futuro resistere q̄ p̄tā destruere. si ergo pnia p̄tā p̄
terita destruat. omnia futura impedit. z sic nullus a p̄
nitentia excidere poterit. **Ad** Baptism⁹ sufficiens
p̄tā delens nō p̄tā iterari. si qz p̄tā p̄tā delectant nō
poterit iterari qd falsum est. **Ad** Con. pnia restituit grāz
ergo cū grā nō possit eē cum culpa nec sine v̄tutib; de
let oēm culpā z restituit oēm v̄tutē. **Ad** Aug. dicit p̄
nitentia est quedā res optima que omnes defect⁹ reuocat
ad p̄fectū. sed hoc nō eēt nisi opa mortificata restaurat
ad vitā z v̄tutes amissas restitueret qz rē. **Ad** Sicut
p̄tā sic z p̄ nubē phibet diuina influētia et qua cau
sanf in nobis grā z v̄tutes z disponunt ad p̄cipiendū ef
fectū p̄cedentiū meritorū. Pnia autē tollit p̄tā tripli
citer. Uno mō. s. ut est factū nō. le. causas grāz. Scdō
ut est v̄tus grā informata. z sic tollit formālē ut alie v̄tu
tes. Tercio. rōe actus qz materia circa q̄s opaf oīm pec
catū est qd intēdit expiare z destruere. z sic tollit spālē
p̄tā alijs v̄tutib; efficaciter z iō p̄tāz quasi p̄ remouens
phibens repatur in nobis oīm virtus z grāz p̄sequi
mur veniā p̄tāz. **Ad** p̄mū nō relinquit hostia dñm
qd apls loquūt de hostia que vniuersalr p̄tā totius
mūdi oblata ē. s. xpo qui est vnica z singularis cui ob
latio nō iterat sed vnica sua oblatōe valet ad hoc qz per
p̄tā ac alia facta omnia p̄tā possunt dimitti qd vero
addit in v̄bis apli impossibile est eos q. p̄tā sunt post
acceptū spūs donū reuocari ad p̄tā intelligendū est
de pnia que includit in baptismo. **Ad** scdōm simul in
fundit dñm qz q̄uis simul tpe tñ prius cā obstaculum
remouet sicut simul imber tollit z aer illuminat. s; p̄s
naturā nubes tollit. vñ cū p̄tā obstaculū remouea
tur q̄uis cū alijs v̄tutib; simul infundat. p̄tā tñ esse cau
sa restauratōis carū ut remouēs phibēs sicut iam di
ctum est. **Ad** iij. dñm qd de necessitate pnie est ut p̄
nitens habeat p̄positū p̄tā iterū non cōmittēdi p̄tā tñ
boccius p̄positū immutari. nec tñ sequit qz p̄tā pnia

nō fuit vera. nec est incoueniēs qz volūtas que p̄terita
deslet iterū in p̄tā p̄sentiat p̄ter liberalitatem eius. rāo
autē p̄cedit in his q̄ agit ex necessitate nature. **Ad** iij.
dñm qd triplex est pnia. vna priuata z hec p̄tā iterari ce
frequentē. alia publica z hec p̄tā iterari sed nō frequen
tertia est solennis que solenniter in ecclia iniungit in ca
pitē qd dragesime cū solennitate quadaz quā ad hoc insti
tuit ecclia z nō debet imponi nisi p̄tā qd totā cōmo
uit vrbē z talis pnia nō iterat fm eōdem ecclie p̄suetudi
nē. Non tñ est sile de pnia z baptismo p̄ter quatuor rō
nes. Una qz baptism⁹ totalr dependet a merito passio
nis xpi que nō iterat. In pnia autē requirit meritū. p̄
um. Scdā est qz baptism⁹ imp̄mit caracterē nō autē p̄
nitentia. Tercia est qz baptism⁹ est p̄tā nō iterabile.
scz originale pnia vero p̄tā actuale qd est iterabile.
Quarta est qz baptism⁹ est quedā generatio nō autē p̄
nitentia sed spūalis sanatio.

Ad quintū sic pcedit. z videt qd opa mortificata
peccatū p̄sequē p̄tā nō viuificat qd em̄ nō
est nō p̄tā viuificari. sed opa mortificata nō sūt.
ergo nō possunt viuificari p̄tā sequentē. **Ad** De
qd mortificat in fine mortificatōis est mortuū. sed opa
mortua scz extra charitatē factē nō viuificant p̄tāz. s;
nec opa mortificata. **Ad** Sic p̄tā mortificat opa
meritoria. ita p̄tā mortificat p̄tā sed p̄tā p̄tā p̄
nitentia dimittit nō redēit iterū fm cōmuniōe opinionē
ergo nec opa mortificata iterū reuiuiscunt. **Ad** p̄tra
Jobel. ij. sup illud reddā vobis annos zc. dicit glo. nō
patiar p̄ire vbertatē quā cū p̄turbatōib; animi amisi
tis. Vbertas autē hec est multitudo bonoz opoz. ergo
bona opa reuiuiscunt. **Ad** Pnia omēs defect⁹ reuocat
ad p̄fectū. ut dictū est. sed hoc nō esset nisi opa mortifi
cata reuiuiscerēt ergo zc. **Ad** dñm qz op⁹ meritoria
dicat esse vñ qd diu habet efficaciam suā. s. introducēdi
in vitā eternā. quā quidē habet nō solū qd actu agitur
sed etiā postq̄ actus transit z manet in acceptōe diu
ine iusticie. sicut etiā p̄tā trāsit actu z manet reatu z iō
p̄ mortale p̄tā sequens mortificari dicat opus merito
riū in q̄z mortale p̄tā est impedimentū glie. z p̄ con
sequens aufert merito suā efficaciam. hoc autē impedimē
tum p̄tāz tollit. z iō p̄tāz merita p̄cedētia suā effi
caciā recuperat. z sic viuificari dicunt. **Ad** p̄mū qd di
cendū qz l̄z merita p̄cedētia nō sint actu sunt tñ in accep
tione diuine iusticie. z sic efficaciam habent p̄tā. z di
cunt viua vel mortificari vel viuificari. **Ad** scdōm di
cendū qz opa meritoria nō dicunt mortificari quasi eis
auferaf virtus merendi. sed qz impedimentū apponit.
ne virtus eoz efficax sit. sed opa extra charitatē facta di
cunt mortua quasi oīno v̄tutē nō hñtia. pnia autē seq̄ns
nō dat opib; p̄cedentiū aliquā virtutē. sed solū impedi
mentū tollit. z iō p̄tāz viuificant opa meritoria mor
tificata nō autē mortua. **Ad** iij. dñm qz pnia oīno pec
cata delet. omne reatū auferēs v̄tute passionis xpi. pec
catū autē nō mortificat opa meritoria quasi ea delendo
solūmodo impediēdo eoz effectū. z iō nō est sile.

xv

Ad iij. **E**t sicut de predictis
auctoritatib; zc. **Ad** Dic querūt quatu
or. **Ad** Primo vtrū possit homo deo satisf
facere. **Ad** Scdō in quo statu homo satisf
facere possit. **Ad** Tercio p̄tā que opa satisf
actio fiat. **Ad** Quarto de p̄tā satisfactōis.
Ad p̄mū sic pcedit. z videtur. qz homo nō possit
deo satisfacere. satisfactio debet equari offensē
sed offensa in deū cōmissa est infinita. qz offensa accipit

quantitatis differentia ab eo in quantum committit. non potest hoc deo satisfacere. **¶** S. Seruus quod totum quod habet est deus non potest dampno illato domino satisfacere quod nichil potest recopescere cum ergo totum quod habet hoc sit deus non potest homo deo satisfacere. **¶** Dicit. greg. Facit dignus malo eterno quod in se punit bonum quod poterat esse eternum. sed punit non potest satisfieri de maiori debito ergo per solutionem cuiusque rei temporalis non potest fieri satisfactio de peccato. **¶** Contra. Iero. dicit quod dicit deum hoc aliquid impossibile precepisse anathema sit sed satisfactio est in precepto. luc. 3. Facite dignos fructus potest ergo possibile est deo satisfacere. **¶** S. Quare inquit peccator est misericordior tanto facilius potest fieri satisfactio sed deus omni homine est misericordior ergo facilius potest sibi fieri satisfactio quam alicui homini sed hoc potest ergo. **¶** R. circa hoc sunt tres opinionēs. Quidam enim dicunt quod satisfactio condigna debeat esse quare offensa. offensa autem divina ex parte auersionis sit infinita ex parte puerionis finita. id est ex parte auersionis deus gratia offensa remittit sed ex parte conuersionis hoc satisfactio. **¶** S. contra hoc est quod satisfactio non reddet peccato nisi finem quod est offensa dei quod non habet ex parte puerionis sed solum ex parte auersionis. Alij dicunt quod quantum ad auersionem per peccatum satisfieri potest virtute meriti christi quod quodammodo fuit infinitum cum esset meritum dei et hominis. **¶** S. hoc est quod si non iterum uenisset meritum christi si gratia homini habere posset hoc de peccato satisfacere sed peccato habet hoc positum veritatem. quod per fidem mediatoris gratia datur credere tibi. **¶** Iam alij dicunt quod satisfactio equatur offensione puta est gratia informata non per equalitatem sed per acceptionem diuinam quod deus ratione gratie sic eam acceptat ac si esset offensa equalens et ita ex diuina misericordia acceptare habet infinitatem. sicut ex diuina maiestate lesa habet offensa infinitatem et sic patet responsio ad primum argumentum. **¶** Ad. ij. de quod non est simile de suo hominis et dei quod totum quod habet seruus hominis ita est domini quod non est fuit quod habet seruus dei ita est domini quod etiam seruus propter arbitrii libertatem sibi datam. **¶** Ad. iij. de Greg. dicendum quod quous meritum hominis per se non sufficeret satisfacere tamen ipsum cum gratia dei fauente ut accepit in infinitum potest simpliciter esse causa satisfactoria et precipue finem quod ad hoc inuenit meritum christi.

Ad finem sic proceditur et videtur quod possit de uno peccato sine alio satisfacere coram quod non habet connectionem adinuicem unum potest auferri sine alio sed peccatum non habet adinuicem connectionem quod unum potest per satisfactionem tolli sine altero. **¶** S. Videtur quod peccato dimisso in penitentia possit satisfieri extra caritatem daniel. iij. dicitur peccata tua elosis redime. sed adhuc ipse peccator erat ergo potest existere in peccato satisfacere. **¶** S. videtur quod satisfactio in peccato mortali facta per caritatem valeat super illud numer. xxv. Si attenuat fuerit frater tuus dicit glo. quod fructus bonae puerionis debet ei computari et tunc quo peccauit ergo redeunt alia opera in computationem dei. **¶** S. Si non reuiuiscerent ergo essent iteranda ergo cui preceptum est ut vadat ultra mare si iuxta iterum tenetur ire. **¶** Contra. impossibile est quod aliquis satisfaciatur nisi deo placet sed nullus illorum in satisfaciendo deo placet cum in peccato existat. nullus ergo potest satisfacere. **¶** R. dicendum sicut iam apparet. satisfactio non est sufficiens nisi putetur de deo accepta. accepta autem non est nisi per gratiam tunc sit sufficiens satisfactio oportet quod sit informata gratia. gratia autem omni peccato opponitur ideo homo non potest in mortali existens de alio satisfaceret cum gratia crearet. nec de peccato in penitentia dimisso si in peccatum incidit nec cum in peccato satisfactio facta sit accepta vel uiua post gratie recuperationem nec acceptatur nec reuiuiscit quia non potest reuiuiscere quod vita caruit. **¶** Ad. i. cor. quod non habent penitentiam dicendum quod quous non habent connectionem

in essentia habent tamen in effectibus ex parte auersionis ex qua parte habuit peccatum dimitti et ideo non potest dimitti unum sine altero. **¶** Ad. ij. de quod consilium daniel. intelligitur quod a peccato cessaret et peniteret et sic per elemosinas satisfacere. **¶** Ad. iij. quod fructus bonae puerionis debet ei computari sic intelligitur ex parte quod peccauit. id est a parte quod a peccato cessauit. **¶** Ad. iij. de quod quous non sit absolutus a pena per dignam satisfactoriam absolutus tamen est ab ea que iniuncta fuit ab homine. dicit enim quis obligari ad penam peccati. uno modo ex ipso peccati reatu. secundo ex precepto ecclesie quo penitentem ligatur in absolutione quous autem satisfaciens in mortali iuxta preceptum ecclesie aut precepto ecclesie se absoluat non tamen a reatu peccati debite peccato. Videtur tamen quibusdam circa opera satisfactoria distinguendum. Nam quedam sunt ex quibus aliquid effectus manent quasi quodam opera operata. sicut diminutio substantie et reuolutio pauperum manet ex elemosinis et in quantum manet possunt per approbationem eius quod ad gratiam redit satisfactoria fieri non ratione operis operantis precedit sed sequentis et ideo hoc non oportet iterari. Quedam vero sunt in quibus non manet aliquid huiusmodi et ideo sunt totaliter iteranda.

Ad. iij. sic proceditur et videtur quod satisfactio non fiat per opera penalia. satisfactio fit per quandam recompensationem sed per opera penalia nulla fit deo recopescatio quod non delectatur in penis nostris ergo nec satisfactio. **¶** S. Quia quanto opera ex maiori caritate fiunt tanto minus penalia sunt. ergo ex maiori caritate facta tanto minus essent satisfactoria. hoc autem est falsum quod dicitur. luc. vii. dimittitur ei peccata multa quod. di. mul. falsum est quod per opera penalia semper fiat satisfactio. **¶** S. Videtur quod nec per flagella a deo iniuncta satisfactio ratum bonorum est sed huiusmodi flagella inducunt malis et precipue eis debent ergo non possunt esse satisfactoria. **¶** Contra. Greg. dicit. Iustus est ut peccator tanto maiora delectamenta intulit per culpam. **¶** S. Amb. dicit et si fides. id est peccati conscientia de deo peccata satisfaciunt ergo etiam flagella sunt satisfactoria. **¶** R. Cum satisfactio in quodam equalitate iustitie consistat oportet quod homo satisfaciendo suppleat quod diminutum fuit in peccato et diminuat quod in peccato superfluum fuit. in peccato hoc nimis voluntatem suam sequens voluntati dei non se subiecit et ideo oportet quod in satisfactione opera penalia contra voluntatem suam assumat in honorem dei vel etiam penas alii unde illatas voluntarie sustineat. **¶** Ad. j. de quod quous deus non delectatur in pena ut est pena tamen in ea delectatur ut est iusta. homo autem honores que deo subtrahit per offensas recopescat per penitentiam. **¶** Ad. ij. de quod sicut difficultas ex parte operis non ex parte voluntatis ipsius operantis augmet meritum. ita penalitas illa augmet satisfactionem. cum sit in genere operis non in voluntate operantis difficultas cuius quod ex improbitudine voluntatis est meritum diminuit quod augmet contraria facultas. **¶** Ad. iij. de quod quous flagella contra sunt bonis et malis quod tamen non sunt satisfactoria nisi per voluntarie collocantur ideo cum mali ea non voluntarie sustineant. non possunt per ea satisfacere sicut et boni.

Ad. iij. sic proceditur et videtur quod inconuenienter enumerentur opera satisfactoria cum dicitur quod sint. iij. elemosina. ieiunium. et oratio. opus satisfactorium esse penale. sed oratio non habet penam sed est contra tristitiam pene medicina. **¶** Un. dr. Jac. .v. tristatur aliquis in vobis orat et respallat ergo non debet computari inter opera satisfactoria. **¶** S. Omne peccatum vel est carnale vel spirituale sed sicut dicit. Iero. Ieiunio sanatur peccata corporis oratione peccata mentis. ergo non debet esse ad opus satisfactorium. **¶** S. Satisfactio necessaria est ad emendationem peccatorum sed elemosina ab omnibus peccatis emendat. **¶** Luc. xj. date elemosinam et ecce omnia munda sunt vobis

bis g alia duo supfluit. **C**ontrahitur q̄ debeant esse plura q̄ p̄ria contrarijs curant s; multa plura sūt p̄tōz genera q̄ illa ḡ debent plura opa satisfactoria p̄putari. **¶** Non dimittitur peccatū nisi restituat oblatū sed per satisfactionē p̄tū dimittitur ḡ restitutio debet p̄i vna p̄s satisfactoris. **¶** Multa alia vt p̄grinatio d̄ disciplina huiusmodi p̄sueuerūt iungi p̄ satisfactione ergo sunt alie p̄tes satisfactoris. **¶** d̄m q̄ satisfactio debet esse talis p̄ quam aliquid nobis subtrahamus ad honorē dei nos aut non habem⁹ nisi tria bona. s. bona anime. z bona corpis. z bona fortune. ex bonis quidez fortune subtraham⁹ aliquid nobis p̄ clynam. sed ex bonis corpilibz p̄ ieiuniū. ex bonis aut anime nō oportet qd aliquid subtraham⁹ q̄ p̄ ea efficiamur deo accepti. s; sufficit vt p̄ ea submittamur deo totaliter z hoc fit p̄ orationē. cōpetit etiā iste numer⁹ ex p̄re illa qua satisfactio p̄tōz causas excludit q̄ radices p̄tōz tres ponit. i. Jo. iij. s; **Concupiscentia carnis. z cupiscentia oculoz. z in perbia vite. z cupiscentia carnis ordinatur ieiuniū contra cupiscentiam oculoz cōsina. contra supbiaz vite oratio competit etiam quātum ad hoc q̄ satisfactio est p̄tōz suggestionibz additū nō indulgere q̄ omne peccatū vel in deū p̄mittim⁹ z contra b̄ ordinatur ieiuniū. **¶** d̄. i. oratio penā non habet dicendū q̄ habz afflictionē carnis q̄uis habeat suauitatē sp̄rit⁹. **¶** d̄. i. secundū de. **¶** iero. d̄. q̄ loquit p̄ q̄namdam appropriatōnē nō p̄prietatem. z ideo nō loquitur de cōsina q̄ clymofina p̄muniter sanat vrumqz. **¶** d̄. iij. de clymofina d̄ q̄ q̄uis singula istorū p̄ q̄namdam conueniētiā singul⁹ peccatis appropientur tamen q̄libet eorū p̄ quolibet p̄tō potest quis satisfacere. vel dicendū q̄ loquit de clymofina ordinata q̄ incipit a se q̄ om̄s partes satisfactoris p̄prehendit. **¶** d̄. iij. multa sunt peccatoz genera. dicendū q̄ verum est cum reducunt ad iij. radices iāz dic̄tas. vel ad predicta tria genera peccatoz. **¶** d̄. v. dicendū q̄ restitutō est cessatio a peccato q̄ diu enim retinet aliquis rem alienā ex hoc ipso peccat. **¶** Underestitutio nō est satisfactoris pars. s; ad satisfactoriē p̄ambulū. **¶** d̄. vj. Multa alia iniungunt z d̄m q̄ quicqd in primi vilitatē expendet totū clymofinē rationez habet z q̄qd latric exhibet deo orationis accipit oēs**

DI

XVI

¶ p̄fectiōe aut p̄nie.

Hic querunt. v. **¶** Primo an p̄ritio cōfessio. satisfactio sint partes p̄nie. **¶** Secundo an circūstantia aggrauet peccatū in infinitū. **¶** Tertio que circūstantie sint consistende. **¶** Quarto an aliqua penitētia erigatur ante baptismū. **¶** Quinto. qualiter venialia remittantur.

Ad i. sic p̄cedit z videtur q̄ nō sint hec iij. p̄tes penitētie. **S**acramentum. n. penitētie a ministris ecclesie p̄fertur. contritio vero non. ergo nō est pars penitētie. **¶** d̄. Ber sacramētuz penitētie peccatuz remittitur sed ante confessionem remissus ē ergo cōfessio non est pars penitētie. **¶** d̄. In sacramento penitētie gratia confertur. in satisfactorie vero nulla noua gratia confertur ḡ satisfactio nō est p̄s penitētie. **¶** d̄. Idem fructus rei z pars. sed satisfactio est dign⁹ fructus penitētie vt habetur luc. x. v. ḡ non est pars ei⁹. **¶** d̄. hec. iij. nominant actum virtutis prius autē non p̄stituitur a posteriori. ideo penitētie vt est virtus non sūt hec. iij. p̄tes. sed penitētie sacramētū q̄ remissio triplicis pene fit in penitētia secundū iij. q̄ sunt in ea nam secundū p̄ritionem fit commutatio pene purgatorie in temporalem secundū satisfactio

nem fit temporalis pene absolutio. **¶** Ideo p̄ritio. cōfessio. satisfactio sunt partes integrales penitētie. non quantitatiue eterogenee l' homogenee. sed essentialiter sicut materia et forma sunt partes alicui⁹ tot⁹. **¶** d̄. i. de ministris dicendū q̄ non oportet q̄ sacramētū ministraretur ab aliquo secundū totum qd est in sacramēto. sed secundū aliquid eius. in alijs enim sacramētis materia est exterior quā minister sanctificat ad z vsum applicat. in hac vero materia est actus hominis. ideo ibi sacramētū ipsius materia adhibetur a ministro. b̄ autēz non. **¶** d̄. secundū de p̄fessione dicendū quod quāuis dimittatur peccatum ante cōfessionē in actu non tamen ante confessionē in p̄posito. **¶** d̄. iij. de satisfactioe d̄ q̄ gratie collationez p̄cedit quedam p̄paratiua satisfactio in p̄posito licet non actu. vel dicendū q̄ per satisfactoriē p̄sequitur penitētia p̄fectū effectus gratie peccatum a volentis q̄ liberat totaliter a reatu peccati. **¶** d̄. iij. dicendū q̄ vltimum in quo consummuntur res dicitur finis rei sicut forma habet rationē finis q̄uis sit pars rei q̄ satisfactio est vltima pars in qua penitētia p̄sumitur. ideo dicitur fructus qd i' rationem finis sonat.

Ad secundū sic p̄ceditur et videtur q̄ circūstantia aggrauet peccatum in infinitū q̄ vna circūstantia corrumpit virtutem s; virtutis corrumpitur nisi per peccatū mortale quod habet quantitātē infinitāz ergo circūstantia addit rationem peccati infinitā z sic aggrauat in infinitum. **¶** d̄. Aug. Nullum est adeo veniale quin fiat mortale dum placet. sed placentia ē q̄daz circūstantia et reducitur ad quomodo ḡ circūstantia facit de veniali mortale et sic aggrauat in infinitum. **¶** d̄. Plus distat actus virtutis ab actu peccati mortalis q̄ actus venialis peccati a mortali sed vna circūstantia mutata facit de actu virtutis actum peccati mortalis sicut cognoscere non suam est act⁹ peccati sed cognoscere suam potest esse act⁹ virtutis ergo mltō magis facit de veniali mortale et sic idem q̄ prius. **¶** Contra quāritas accidental non excedit quāritatem substantialem s; quantitas et circūstantia peccati. pueniens est ei accidentalis cum ḡ quantitas peccati venialis sit finita quāritas et circūstantia eius pueniens non esset infinita ergo non aggrauat in infinitum. **¶** d̄. Que i' infinitū differunt non conueniunt in genere s; eoz q̄ non conueniunt in genere vnū nō potest in aliud transmutari sicut linea i' colore ergo non potest per circūstantiā act⁹ peccati venialis trahi ad infinitā quāritatem. **¶** d̄. d̄ q̄ circūstantia dicitur quedā p̄prietas in actu p̄siderata et bis q̄ circūstantia p̄sonam vel factūz ipsum q̄ quibz dicitur aggrauare in q̄ntum ad materiā actus addit. quanto em ali⁹ quid pluribz modis inordinatum est tanto p̄t⁹ est. ali quando vero circūstantia aggrauat ad aliam speciē non trahendo quando p̄ circūstantiam non additur deformitas alterius peccati. sicut si ardenti p̄mestioni etiaz tempus indebitū apponatur semp remanet infra speciē gule. cū q̄o addit deformitatem q̄ ad aliaz speciē peccati p̄tinet z tunc dicit⁹ aliā speciē trahere sic si gulose cōfessio ad dat q̄ fiat p̄ceptū trahit i' aliā speciē peccati. s. inobedientiē z tunc si illud peccatum in eius speciē transfertur de suo genere fit mortale dicitur infinitū aggrauare sicut in predicto ex ep̄lo patz ali as non sicut si aliquis diu continet vt p̄fabulationibz vacet. b̄ enim circūstantia trahit in aliam speciē non tñ p̄tū mortale. nunq̄ q̄o p̄tingit q̄ circūstantia speciē nō mutat et in infinitum aggrauet q̄ veniale z mortale secundum eadem speciē mortis secundum vero q̄ in ali

om specie trāfert ppele loquendo circumstantie ratio = nem non retinet qz iam nō circumstat sed intranea effici tur. 7 ideo id qd est circumstans potest aggravare i infi nitum non tamen in quantum ē circumstantia. ¶ Ad. i. virtus non corrumpit nisi p peccatum mortale. dō qz verum est sed circumstantia q novam rationem morta litatis addit iam non manet in rōe circumstātie qz non tantum auget s; mutat. ¶ Ad secundum dicendū q nō addit rationē mortalitatis nisi intrāz; crescat qz adhi beat ei vt fini 7 p consequēs supra deum diligitur ita pēptum dei tal placencia addit. qz habet de se speciale rationē peccati 7 ideo iam non manet in ratiōe circumstā tie. ¶ Ad. iij. circumstantia mutata facit de actu virtutis actu vicij. dō qz tal circumstantia que bec facit trahit in a liam speciem que iam rationē circumstantie in quantum huiusmodi amittit.

Hic. sic pcedit 7 videtur qz omnis circumstan tia sit pfitenda. gñ. xix. pēpitur loth de sodo mis exenti ne moret in omni regione circa. s; penitus de sodomis. i. de pctō p confessio nem creat. ergo non solū peccatū s; omnis circumstātia peccati pfiteri debet. ¶ Secundum qritatem pecca d; nūgi satisficō cū igit. circumstātia variet qritatē pcti est cōfitenda p satisficōis iniūctiōe. ¶ Confessio debet pfitēti respondere sed hō debet de singulis circumstātijs pteri vt in lra. aug. dicit ergo pfiteri ¶ Co tra scdm pñm. delectabile carnis qsto magis in pñcula ri considerat tanto magis appetitū mouet. sed hō d; fu gere appetitum talis delectatiōis. i. cor. xj. fugite forni cationē. g videtur qz peccator carnalium non sint oēs circumstātie confitende. ¶ Ex circumstātijs recita ti saliquando alicuius pñone peccatum innotescit sed homo in confessione se debet accusare non alteruz infa mare ergo videtur qz non debeam omnes circumstāti as pfiteri. ¶ R. qz peccatū mortale necessario est confite dum ideo circumstātia q nouā rationē peccati mortalis addit de necessitate pfitenda alia aut non. ¶ Ad. j. qz d bet exire de omnibus. dicendū qz verum ē tñ non opoz tet qz semper cōfessionē sed sufficit qz alio modo. s. p i trinsicam pñtionē. ¶ Ad. ij. d satisficōe recipienda dō qz determinata qritas peccati non potest sacerdoti innotesci qz nec ipse peccator scit vnde sufficit qz cogno scat qritatē qz ex noua specie pñsurgit vt dicendū qz si co gnosceret nō tñ teneret pfiteri qz tñ peccatū mortale ē de necessitate confitendum. ¶ Ad. iij. de. aug. dō qz de circumstātijs q peccati speciem mutant oportet qz quis do leat ad peccati dimissionē de alijs autē singulis sufficit qz in generali nō tñ necessitatis ē qz de eis dolcat vt pec catū dimittat. ¶ S; quia pbatut p duo alia argumenta qz nō sint cōfite de. Respondendū est ad ea circumstātie peccati carnal mouent appetitū. dō qz in cōfessione con fitēti 7 confessor daf gñā ne in eorum appetitū deducāt. ¶ Ad. v. p eucharistia peccatū rē. dō qz si talis circumstā tia non trahit in aliud genus mortal non est pfitenda si autem trahat sic qz magis aliquis debet suam pur gare pñtiam qz famaz alteri custodire. ita tñ caute vt qñ fieri potest i speciali lateat 7 si i generali dicat.

Hic. sic pceditur 7 videtur qz non erigatur aliqua penitētia añ baptisimū. ro. xj. sine pe nitentia sūt dona dei. glo. gratia dei in bap tisimo non pēditur gemitum nec planctum neqz aliquid huiusmodi. Sed contra gratis pdonat gñon pēditur penitētia ante baptisimū. ¶ Baptisimus sufficit deicere omne culpaz et penam ergo non requirit aliud diuortū pñie. ¶ S. fm nō debz pcedere primuz ergo penitētiā sic scda tabula. baptisimū cū sit prima

tabula. ¶ Contra qui accedit fict non susceipit baptis mi effectū. ois autē impenitēs fict accedit. rē. ¶ Ac ij. Agite penitētiā 7 baptismini. glo. dicitur de bap tisimate pñit lamēta penitētie. g penitētia debet pce dere baptisimū. ¶ R. Penitētia dupliciter accipit. vt vt sacramētuz officio ministroz dispēlatat sic sequit bap tisimū. aut vt ē virtus 7 sic dupliciter accipit. vel vt ē vir tus formata sic nō requirit qz de necessitate baptisimū pcedēs sed qñ per baptisimū caratqz sic virtute baptisimi nunqz culpa actual adultro remitteret cū iaz esset remis sa vel vt informis vtus. i. qdā peccati deestatio qñis non omnino sufficiens rē requirit vt causa remouens phibens. sed defectus eius supplet in baptismo. rō autē qre regat bec est. qz volūtas sel fixa in peccato sp manz in eo fixa actu vel habitu nisi p accidentalē deestatio nē auellatur ab eo voluntas autē fixa in pctō nō est su iectū susceptibile grē. ¶ Ad. j. dicit glo. dōm qz ambro. loquit de gemitu planctu satisficōis exterioris nō in terioris. ¶ Ad scdm baptisimū sufficit. dōm qz sufficit qñtū est de se dummo inueniat dispositum susceptibi le. ¶ Ad. iij. de prima tabula dōm qz nō pēgit vt tabu la sed vt virtus informis disponens ad grē susceptōz.

Hic. sic pcedit. et videt qz veniale possit remitti sine pñtione aliqua. qz dicit Aug. qd facit gutta aque in camino ignis hoc veniale i viro iusto. g statim remittit solo feruore cha ritatē sine pñtione aliqua. ¶ R. Per bñdictionē epālez et aquā bñdictā multa alia dicunt remitti venialia g si ne pñtione. ¶ S. Minima pñtio sufficit tollere omnia mortalia. g cū distātia infinita sit inter veniales morta le nulla pñtio requirit ad tollēda venialia. ¶ Contra pñtia pñis curant g ad tollēda culpā delectōis venia lis requirit dolor ei pñis. ¶ S. Sicut intrinsec pñm cōmittit sic 7 delect sed nō p grē infusionē intrinsecā g p motū grē intrinsecū 7 sic p motū pñtōis tollit veniale qui est motus grē. ¶ R. pñm voluntariū nō dimittit si ne recordatōne volūtatis. iō ad pctā omis volūtarij re missionē requirit volūtāt a pctō auersio sed b dupl p esse. Quedā em sunt volūtaria oīno vt mortalia. 7 i his requirit auersio vo lūtatis ab eis in speciali. quedā non vt venialia 7 in hīs sufficit in generali. 7 quasi implici te. ¶ Ad. j. de gutta aque. dōm qz in feruenti motu cha ritatis est culpe venialis deestatio implicita qz si cogi taret tūc de eo deestare illud iō p tale motū remittit veniale. ¶ Ad. ij. de bñdictionē epāli. dōm qz hic speciali ter dicunt remittere nō qz remittāt p se s; qz bec sunt ex citatiua feruoris p que fit remissio. ¶ Ad. iij. de morta li dōm qz l; a pñe auersionis est pñtio aliqua. 7 iō qz uis ad pcti venial remissionē nō requirat noua grā qz ei nō opponit. tñ requirat aliqz nouus motus volūtāt informate grā qz 7 si grām nō impedit tñ motū grē re tardat. 7 iō motui grē sed nō grē opponit.

DI.

XVII

De oritur questio 7c.

Hic est triplex qñtio. ¶ Prima d iusti ficatōe ipij. ¶ Secda de pñtōe. ¶ Ter tia de pñtione. ¶ Circa primū querunt duo. ¶ Primo qz requirantur ad iustificationē impij.

Hic. sic pcedit. 7 videt qz grē infusio non erigat ad iustificationē impij. fm Aug. Ma ius est iustificare impiū qz creare celū 7 terrā. in creatōe vō nullū mediū requirit g nec i iustificationē. ¶ S. Videt qz nō sit necessari motus. li. ar. in deū. deus salomoni dormienti. infudit sapiam. iij.

L 2

Reg. vi. q. nō requiritur motus li. ar. ad infusione sapiē. q. nec ad infusione gfe. ¶ **S.** Uidef q. nec requiritur p. tritio. ¶ **U.** vii. remittunt ei p. t. r. c. glo. Ardor charitatis in ea rubiginē p. t. r. c. p. sumptit ergo p. viam amoris de bo no nō doloris de p. t. r. c. iustificata fuit. ¶ **S.** Uidef q. nec remissio culpe. effectus ei nō cōnūcrat sue cause. q. nec in fusio cā est remissionis culpe q. r. c. ¶ **Cōtra** in illo ver. psal. p. mouisti terrā. notantur hec quatuor. ¶ **P.** rimo gfe in fusio cū dicit cōmouisti terrā. scdo p. tritio cū subiūgit cō turbasti eam. tertio p. t. r. c. remissio cū addit sana p. tritio nes eius. quarto motus li. ar. in deū cum addit q. com mota est. ¶ **S.** sicut i mutatioibz naturalibz actus acti uoz nō sūt nisi in agēte patiēte sic etiā i moralibz. In qualibet quippe mutatioe ex pte agētis fit alicuius forme repulsio z alteratio introductio. In patiente vō requirē du plex dispositio. vna ad expulsiōē vni forme Altera ad introductiōē alteri. fm hoc in mutatioe iustificatiōis impij currūt quatuor. duo ex pte agētis. s. gfe infusio et culpe expulsiō. alia duo ex pte suscipiētis mori li. ar. in deū z p. tritio de p. t. r. c. ¶ **Ad. j.** de g. r. d. d. m. q. non est sile q. creatio nihil supponit. iō in eo nō pōt aliqd eade re mediū sed iustificatio aliqd p. supponit. vel d. d. m. q. si cut in creatioe est forma naturalis qua res creata esse for maliter incipit ita z in recreatioe est forma gratuita siue sup. naturalis qua res creata incipit. bñ esse. s. fm cē gfe. ¶ **Ad. ij.** d. d. m. q. nō est sile q. sapia magis respicit intel lectū q. affectū g. r. a. vō cōuerso. vñ cum intellectu cogi possit. affectus vō non iō nō requirit ad sapiam volun tariā dispositio sicut ad g. r. a. ¶ **Ad. iij.** d. d. m. q. illa cō sumptio itelligit quo ad reliqas culpe. nō ad culpā. vñ d. d. m. q. feruor charitatis semp habz secū odium p. tritij ¶ **Ad. iij.** de cā d. d. m. q. hoc verus est in cā et effectu vlr se p. seqntibz sicut p. sentia solis z illūinatio aeris s. non sic se habz remissio culpe z infusio gfe cum in statu inno cētie fuisset gfe infusio sine remissione culpe.

Ad scdm sic pcedit. z videt q. remissio culpe pcedat infusione gfe. in omi em motu recessus a termino a quo pcedit accessum ad terminū ad quē vel tpe vt in motu successiuo vel natu ra vt in mutatioe subita. culpe autē remissio dicit recessum a termino a quo gfe ifusio accessus ad terminū ad quē ergo r. c. ¶ **S.** Uidef q. motus li. ar. pcedat gfe infu sione q. motus li. ar. est dispositio ad g. r. a. dispositio vō naturalr pcedit formā. ¶ **Cō.** mot nō est meritorius nisi g. r. a. informat. g. r. a. pcedit. ¶ **S.** Uidef q. cōtritiō pcedat mortū li. ar. prius em est decliare a malo q. facē bonū q. p. tritio de p. t. r. c. pcedit mortū li. ar. in deū. ¶ **Cō.** motus li. ar. est motus fidei motus p. tritiois est motus p. n. i. e. fides aut pcedit p. n. i. a. m. g. r. c. ¶ **S.** Uidef q. culpe remis sio pcedat p. tritioē. p. tritio est actus fructus actus fructus nō egredit nisi a potētia purgata g. pcedit purgata potētia z sic culpe remissio pcedit p. tritioē. ¶ **Contra** si p. tritio nō pcedit g. adultus iustificat nō p. p. tritioē. ¶ **P.** rimo. In iustificatiōe impij hec quatuor. s. motus li. ar. p. tritio infusio gfe et remissio culpe sūt sunt tpe sicut in naturalibz dispositio q. est necessitas matie forme in troductio z alteri repulsio. nō tñ sūt nata. nā p. tritio et posterioritas f. ordinē nate ad ordinē cāet cāet aliqd mō reducūt q. principiū z causa idē fm p. h. m. vñ fm diuer sum gen. cause vñ istoz prius est alio z cōuerso. s. i. cut dispositio que est necessitas materic est causa mate rialis forme forma vō causa formalis necessitatis ma terietz hoc mō potest dici qd motus li. ar. z p. tritio sunt p. riora alijs duobz in genere cause materialis. alia vero duo. s. gfe infusio z culpe expulsiō sunt hys p. riora in ge nere cause formalis. z iterū a pte dispositionū p. rior est

contritio que remouet phibens in genere cause mate rialis sed motus li. ar. in genere cause formalis. simili ter ex pte formatū p. rior est culpe remissio in genere cau se materialis. sed gfe infusio p. rior est in genere cause for malis q. culpe remissio est dispositio ad gfe infusione. q. vero agens generat sibi sile in forma z natura p. riori paliter intendit introductiōem forme. ideo fm ordinē cause formalis est ordo fm causam agentē et s. finalē. Et

Qper hoc patet solutio ad obiecta. ¶ **A**rca secundū querū tur duo. ¶ **P.** rimo verū de quolibet pec cato debeat homo cōfiteri. ¶ **S.** cdo de quantitate p. tritiois.

Ad p. rimum sic pcedit z videt q. nō requiritur p. tritio specialis de singulis p. t. r. c. s. q. simul fit in eodē instanti de singulis p. t. r. c. iustificatio. s. i. l. em z in eodē instanti nō pōt haberi de omibz p. tritio specialis ergo ad iustificatiōē nō requiritur specia lis p. tritio. ¶ **S.** Si requiritur specialis. aut ergo suffici ens de qlibet aut nō si sufficiens g. r. a. p. rima p. tritioē an alias fit iustificatio. si nō ergo p. p. tritioē insufficiens fit iustificatio. ¶ **S.** Contritio est de p. t. r. c. inquantū est dei offensa ergo in rōe generali nō in speciali singulor. ¶ **Contra.** psal. Lauabo p. singulas noctes glo. p. singu la p. t. r. c. a. p. r. i. a. ergo requiritur specialr p. tritio de singul. ¶ **S.** Requiritur singulor. p. fessio specialis ergo cōtritiō. ¶ **P.** rimo. Contraria p. tritiois curant ideo sicut in quolibz p. t. r. c. mortali est actualis auersio volūtatis a deo ad pec catū ita optet qd in remissione peccati mortalis sit actu alis p. uersio a p. t. r. c. ad deū hec autē auersio appellaret cō tritiō. Contritio em volūtatis manētis in p. t. r. c. nō tollit nisi p. volūtatis fractionē omnimodā que appellaretur p. tritio non tamen oportet qd in ipso instanti quo quis iustificat conteratur de omnibz peccatis in speciali. q. hoc est impossibile sed sufficit qd tunc in generali in spe ciali vero ante vel post. ¶ **Ad p. rimum** simul fit idem. di cendū q. q. quis simul fiat iustificatio tamē successiue sic p. p. t. r. c. ad iustificatiōē. et ideo p. tritio in sui principio oportet qd sit sigillatim de omnibz sed in sui fine cum est gratia informata est simul. z sic est de hys que requi runt ad iustificatiōē impij. ¶ **Ad scdm** an sit suffi ciens aut non. dicendū q. requiritur sufficiens de omibz generalibz ad iustificatiōē fm quā f. m. i. t. r. u. t. p. t. r. c. s. q. uis ad p. r. e. p. a. t. i. o. n. e. in principio possit esse sufficiens non tamen p. cam remittitū r. p. t. r. c. ¶ **Ad tertiū** de offensa. di cendū q. q. uis ratio auersionis sit cōmunis tamē mo dus auertendi est differens.

Ad scdm sic pceditur. z videtur. q. cum cōtri tiō sit maximus dolor qui possit esse. ¶ **D.** i. e. r. v. l. u. c. t. i. v. n. i. g. e. n. i. t. i. z. c. ¶ **S.** l. o. docet penitentiē quid debeat facere. nihil em dolentius mori te vñigeniti ergo requiritur dolor maximus. ¶ **S.** Quāti tus est amor coniunctionis tantus est dolor separatiōis sed anima magis debet diligere cōiungi deo q. p. r. i. o. cō. p. o. r. i. ergo magis debet dolere de eius separatione. ¶ **Contra** minimus dolor cū g. r. a. sufficit ad salutē ergo non requiritur maximus. ¶ **S.** Omnis dolor qui est sub iecti corruptiuius est immoderat. sed si requireret maior vel equalis dolor mortis esset subiecti corruptiuius et gor. ¶ **S.** Uidef q. non requiratur maximus fm durationem confessionem vel satisfactiōē exteriorem non semp oportet durare ergo nec simile cōtritiōē seu dolorē interiōrē. ¶ **P.** rimo. in contritione duplex est dolor. vnus in volūtate qui non est aliud q. displicentia pec cati zin hoc cōfistit cēntia p. tritiois aliter infensuali

tate qui causatur ex primo dolore vel secundum necessi-
tatem nature et motu superiorum virtutum que sequuntur inferi-
ores. vel secundum electionem prout voluntas ex-
citatur dolore in illis. **P**rimus ergo dolor finis intentione
debet esse maximus in genere scilicet compactione alio-
rum dolorum. quia quanto aliquid debet magis placere.
tanto eius oppositum dicitur magis displicere. non ta-
men oportet quod sit maximus in specie huius doloris sic
quilibet amor caritatis est maximus in genere sed non in
sua specie. secundum vero durationem oportet quod sit ma-
ximus quia per totum tempus presentis vite in habitu sed
non in actu. In actu vero sufficit quod sit quando homo re-
cordatur. Unde hugo. deus quando absoluit hominem
a vinculo peccati ligat eum vinculo perpetue detestatio-
nis. Secun-
dus vero dolor non oportet quod sit maximus intensiue
tum quia vires inferiores magis mouentur ex apprehen-
sione obiectorum proximorum quam ex redundantia superiorum
virtutum. cum quia non requiritur ad contritionem de necessitate sed
de perfectione nec extensiuè. ne si nimis daret homo in
desperatione labatur. **A**d. i. minimus. dicendum quod
quis sufficit minimus in genere doloris spiritualis
tamen maximus est respectu aliorum dolorum. **A**d. ii. dicitur
quod dolor ille spiritualis non est corruptivus subiecti. sed
dolor sensibilis. est enim primus dolor in parte anime in
corruptibilis. **A**d. iii. dicendum quod in electione voluntatis
committitur peccatum sed sine ea nec in opere nec in ore
mittitur et ideo oportet quod semper detestatio peccati in vo-
luntate ne assentiat peccato non sit in opere vel frivo-
la. et propter hoc contritio debet esse perpetua non autem
satisfactio et confessio

Quia tertium queritur
tur duo. **P**rimo verum omnes ad con-
fessionem teneantur. **S**ecundo cui sit
confessio facienda

Ad. i. sic proceditur et videtur quod non teneamur
omnes ad confessionem quia quilibet debet
celare non perdere crimen proximi sui sed ma-
gis debet diligere se quam primum. ergo magis
celare crimen suum. **P**etrus. et magis. et alij plures
leguntur iustificati sine confessione. ergo non est necessaria ad
iustificationem. **P**etrus. Confessio fit ad taxandum peniten-
tiam pro culpa sed homo possit sufficienter sibi taxare pe-
nam pro culpa ergo nec oportet alteri confiteri. **C**ontra
bo. in li. de consilio. si opera medicantis respectus opor-
tet quod vulnus detegat quod sanationem spiritualis vulne-
ris deterio est necessaria ergo et confessio. **P**etrus. Confes-
sio et contritio et satisfactio diuidentur sed omnes tene-
ntur ad satisfactionem et contritionem. ergo et confessionem.
Petrus. ad confessionem dupliciter obligamur. vno mo-
do ex iure diuino ex hoc ipso quod est medicina et secundum hoc
non omnes tenentur ad confessionem sed illi tantum qui post
baptismum peccatum mortale incurrunt. Alio modo ex pre-
cepto iuris positum. et sic tenentur omnes ex precepto eccle-
sie edito in concilio generali sub anno. tertio. quia quis-
libet homo post baptismum naufragium mortale euadere possit
nondum veniale quia est dispositio ad mortale. secundum
tamen alios non oportet quod de veniali quis confiteatur
sed ut se sacerdoti representet et ostendat se esse absque con-
scientia mortalis. **A**d. i. de crimine. primum dicitur quod sicut
crimen proximi non debemus prodere nisi ei qui vult
et potest prodere ita nec nostrum. **A**d. ii. de petro. dicitur
quod privilegia specialia non faciunt legem communem vel dicen-
dum quod iuxta facta sunt que non sunt scripta. unde po-
test esse quod confessio fuerint peccata quibus non sit scriptum
Ad. iii. dicendum quod magis est ordinatum iudicari ab

altero quam a seipso. vel dicitur quod in iudicio proprio posset esse peri-
culum cum homo nimis sit propitius sibi ipsi.

Ad. ii. sic proceditur et videtur quod sufficiat con-
fiteri laico quia non obligamur ad confitendum
nisi ex institutione diuina. sed institutio diuina
non facit mentionem de sacerdote. **I**a. v. perit
alterutrum peccatum vestra ergo non est necesse confiteri sacerdoti.
Petrus. videtur quod nec sacerdoti proprio ad quod ei determina-
te tenemur non est in nostra electione. sed augustinus dicit qui
confiteri vult querat sacerdotem qui sciat ligare et soluere
ergo licet confessor sibi eligere. **P**etrus. Aliqui sunt qui non
habent proprios sacerdotes ut plati. ergo vel non tenentur
confiteri vel non est necesse confiteri proprio sacerdoti. **C**on-
tra finem iura nullus debet alterius subditum ligare vel sol-
uere ergo nec debet eius confessionem audire. **P**etrus. Solum sacer-
dotes cum ordinantur accipiunt clauis. ergo soli habent po-
testatem ligandi et soluendi. ergo eis solum debet confessio
fieri et non laicis. **P**etrus. Ad effectum aliquem duo requiruntur
scilicet potentia actiua in agente. et materia debita
in suscipiente ideo ad effectum ligandi et soluendi requiruntur
et potestas clauium que datur in ordine et materia debita
scilicet subditus qui habet ex iurisdictione unde oportet
confiteri sacerdoti et non nisi proprio. Sed proprius
sacerdos duplex est. vel ex iurisdictione ordinata sicut
prochialis sacerdos vel episcopus vel papa. vel ex iurisdictione
delegata. sicut ille cui committitur potestatem audiendi
aliquis horum trium vel etiam legatus domini papae.
Ad. primum dicendum quod Iacobus presupponit quod illis sit
confessio facienda quibus data est potestas ligandi et sol-
uendi a christo scilicet a sacerdotibus. **A**d. ii. de augu-
stino dicitur quod hoc intelligitur de licentia data a sacerdote proprio.
Ad. iii. dicendum de prelatiis quod concessum est talibus a iu-
re confessores eligere illi vero quos eligunt in hoc casu
superiores eis sunt quibus non simpliciter sicut medicus
ab altero medico curam non inquiritur medicus sed in quibus-
tum infirmus

DI

XVIII.

De queri solet

Hic est du-
plex questio. **P**rima de clauibus. **S**e-
cunda de excommunicatione. **C**irca pri-
mam queruntur duo. **P**rimo an eccle-
sie date sint clauis regni celorum. **S**e-
cundo de effectu clauium.

Ad. i. sic proceditur et videtur quod non sint clauis da-
te ecclesie. frustra dantur clauis ad apertum
hostium quod spiritus est apertum sed hostium regni celo-
rum a passione domini semper est apertum apo-
stoli. vidi hostium apertum in celo. ergo frustra date sunt clauis
ecclesie ad apertum hostium regni celorum. **P**etrus. Cuiusque
aperitur celum clauditur infernum et e converso sed eccle-
sia non dicitur habere clauis inferni ergo nec celorum. **P**etrus.
maius est introduci in gloriam quam in gratiam ergo si solus
deus habeat clauis introducendi ad gratiam multo magis
ipse solus habet clauis introducendi in gloriam. **P**etrus.
multi habent scientiam donum quod nec sibi nec alijs nec sibi pos-
sunt regni celestis aditum aperire ergo ad minus scia est clauis
regni celorum. **C**ontra dictum est petro. et in petro cete-
ris apostolis et successoribus. mat. v. et xvi. tibi da. ergo eccle-
sia in prelatiis suis vere habet clauis. **P**etrus. omnis di-
spensator debet habere clauis eorum que dispensat sed mi-
nistri ecclesie sunt dispensatores diuinorum. **I**a. ad cor. iiii. sic
nos existimet homo ergo debet habere clauis. **P**etrus. dicitur
quod clauis metaphorice accipitur hic sicut. n. illud quo
aufertur obstaculum introitus in domum dicitur esse cla-
uis in corporalibus sic in spiritualibus potestas in qua

aufertur peccatum qđ est obstaculum introitus in regnum celorum dicitur esse clavis. Nec autem potestas est triplex quedam auctoritatis que est in solo deo que remittit peccatum per gratie infusionem. Queda excellencie in xpo que peccatum remittit per meritū passiōis. Altera ministerij in prelatis ecclesie qui peccatū remittunt p ministerium sacramentorum. qz em nullus sibi aperire valet iō pmissū est ministeriū remittēdi pctā q regnum celorum aperitur ecclesie ministris sed qz remissio peccati non debz impēdi nisi dignis. ideo hūc actū pcedit actus alius qui ē discernere inter dignos z indignos peccati remissionē z secundū hunc duplicē actū duplex est in ecclesia clavis non distincta in essentia potestatis sed ex comparatione ad actus distinctos sicut in iudice vna est potestas iudicādi que claudit duplicē actum discernēdi in cause examinatione z absolucndi z ligandi p snie p dempnationē seu absolucionē. ad primum autē actū ordinatur clavis sciētie. ad secūdu clavis potestatis. Ad. j. dīcēdum q xps in passiōe remouit clausuram primaz generalem q fuit p peccati originis translationē s; tamē qlibet ad hec sibi pcurare potest clausurā picularē que ē p peccati mortal' pñā cōmissionē. Ad. ij. de inferno dō q ecclia bz easdē clauē celi et inferni sed denotatur a fine principali z digniori. Ad. iij. dīcēdū q solus deus ad gratiā z ad gloriāz introducit p modum agētis principalis s; tamē minister sacramentorum introducit ad vtrumq; p modū a/gentis instrumentalis. Ad. iij. dō. q scientia dupliciter accipitur. vno modo habet cognitionis. altero mō auctoritatis discernēdi. primo modo non est clavis quāuis hoc magister sentire videatur. Secūdo mō sic.

Hij. sic pceditur z videt q nullo modo potestas clauis se extendat ad remissionē culpe. mar. ix. qđ potest dimittere peccata nisi sol' de' et hoc idem ostendit ex multis auctoritatibus. p potestas clauis nihil operatur ad remissionem culpe. p. jero. dicit in littera q in absolucōis peccatis idem opatur sacerdos cū agelicus qđ olim sacerdos legalis in leprosis mūdandis. sed iste tantū mō ostendebat mūdiciā nullo modo efficiebat. g. z. p. virtus finita nō potest in infinitū culpa vero mortalis z pena eterna ē quodamō infinita ergo. p. videtur q nec extendat se ad remissionē pene tpalis qz post absolucionē remanet penitens ligat' ad penam tpalem. i. purgatorio vel in hoc mundo faciendā ergo. zc. Ad. tra dixit ihs. di. su. io. x. quoz remiserit' pctā. re. eis ergo possūt peccata remittere. p. Si nihil dimittit de culpa nec de pena ei' absolucio nihil pde qđ ē falsū g. p. dō q ad aliquid opatur virtus clauis dispositiue z ad aliqd effectiue. Dispositiue quidem ad remissionem culpe pene eternę. quia sicut p qđlibet sacramentum noue legis disponitur quis ad gratiam ita virtute clauis in penitētia penitens. vnde si aliquis infusificienter ad gratiam suscipiendā disponeret in ipsa confessione z sacramentali absolucione disponeret z gratiam susceperet nisi obicē poneret si autē prius sufficiēte fuisset dispositus z gratiam obtinuisset in penitētia virtute clauis copiosius mun' gratie reciperet sicut i baptismo quis recipit gratiam si ei obicem non ponit cum ali nō recepit z si recepit copiosiorē recepit. operat' autē virtus clauis effectiue ad remissionē alicuius partis pene purgatorie in qua absolucione relaxatur. z secundū hoc sacerdos dicitur ligare z soluere quia aliquid de pena temporalī remittit z ad residuū pene obligat determinatam penā taxando qui tamē in communi pene debitor erat. Ad primum mathei nono. dīcēdū quod

loquitur de remissione per modum auctoritatis non p modum ministerij. Ad secundum de. jero. q idem operatur z plus nam ille ostendebat signo hic facto v' secundū quosdam dīcēdum q habebat presbiter legalis virtutem mūdandi a lepra corporali. Ad tertius dīcēdum q finitum non potest agere in infinitū vt agens principale sed vt instrumentū principale agentis infiniti sic potest. Ad quartum. dīcēdū de penare manente. dīcēdum quod remanet sed diminuta virtute clauis que operatur ex superhabūdanti merito xpi qđ est annexū virtuti sacramentorū.

Circa secundum tria querantur. Primo an excommunicatio debeat fieri in ecclesia. Secūdo quis possit excommunicare. Tertio de excommunicatione cum excoicatione.

Hij. sic pcedit z videt q nullus debeat ab ecclesia excoicari cōio em suffragioz ecclesie sic nulli pōt auferri iusto z a nullo iniusto potest haberi ergo nullus ab ea pōt separari ergo nec excoicari. p. In canonica iude dī q michael diabolū noluit maledicere vel excoicare ergo multum hō hominē debet maledicere vel excoicare. p. Non debet pena excedere culpā ergo p tempali damno vel iniuria nō debet quis excommunicari. Corin. j. ad Corin. v. Aplūs mandat corinthū fornicatōrē excoicari g. zc. p. Dñs pcepit in corrigibilē sicut ethnicūz et publicanū haberi. Mat. xi. x. ergo debz excommunicari. p. Dñm q iudiciū ecclie pforme debet esse iudicio dei. deus autē material' pētores punit vt ad bonū cor trahat. vno modo flagella immittendo. alio mō hominē sibi relinquēdo vt auxilijs subtrahis quibz impediatur a malo suā infirmitatē cognoscat z hūilis ad deū redeat a quo superbo recessit z quantū ad verūq; ecclia in excoicationis sententiā diuinū iudiciū imitat inq; tum em a cōiciatōe fidelīū sepat imitat diuinū iudiciū quo p flagella castigat inq;rum autē a suffragijs z alijs spiritualibz sepat imitatur diuinū iudiciū quo boiez sibi relinquit vt p humilitatē seipm cognoscat ad deū redeat. Ad primū de suffragijs. dñm q duplex est cōmunio ecclesie. quedā interior p charitatē. quedā exterior p ecclesiasticaz vnitatē ex qua contingit qđ ecclia intentionē suā dirigat ad omia membra sibi vnita.

p. Nō potest auferri iusto nec tradi iniusto. scđa vero pōt. ab hac vero fit sepātō p excoicationē nō a prima. Ad scđm dñm q nō est simile de michael. qz diabolus est incorrigibil. homo aut nō. Ad tertiu dō q in damno tpali est ipm exterius nocumentū z est pccm nocentis ppter primum nō excludit quis a sacris sed ppter fm nec tñ. ppter fm semp qz a leuiozibz pēis est incipit endū z ad grauiores pueniendū. excoicatio vero grauissima pena est. vnde etiā p pccō mortali in instanti debz infligi sed ppter eius incorrigibilitatē. i. p cōtūacia. q trpliciter ptingit aut quando nō venit quis ad iudiciū vocat' aut venies añq; dz discedit aut stas snie nō obedit.

Hij. sic pceditur. z videt q quilibet sacerdos possit excoicare subditū suū qz quilibet habet clauē. actus vero clauis est excoicare ergo zc. p. Maius est soluere et ligare in foro penitētie qđ in foro iudicij ergo cūz sacerdos possit primū multo magis potest fm. p. videt q suspēsus et excoicat' possit excoicare z absolucere qz retinent ordinem z iurisdictionē plus vero nō requirit ad verūq; actū ergo zc. Contra ligatus non potest alterum soluere vel ligare tales vero ligati sunt. p. Maiorē penas

infligere maior est iudiciū non minor excoicatio vero maxima pena est. **R.** Excoicatio sequit iurisdictionē in foro iudiciali et ideo quicūq; habent iurisdictionē habent ordinariā siue delegatā possunt de iure excoicare. Alij vero inferiores sacerdotes nō nisi i casib; sup; sibi cōcessis vel a iure vel a consuetudine vel ab hominē suspensis aut excoicatus quis hāc iurisdictionē habeat qā tñ habet ea ligatā nō pōt excoicare. **Ad.** primū ac^o clauū dicendū q; verū est accidētalis nō essential'. **Ad.** scdm dōm q; quis sit maior nō tñ tanta solēnitās requirit q; ibi nulli sit p̄iudiciū hoc fieri potest de facili. **Ad.** tertiu dōm q; quis habeant p̄atem iurisdictionis nō tamē executō illa nāq; sicut ab hoīe dā sic tollit et ligat

Hoc tertiu sic pcedit et videt q; sit p̄tm mortale excoicatio cōicare fm iura p tali p̄ticipatione si nō desistant possunt homines p̄cipantes maiori excoicatio de excoicari. sed nullus debet excoicari nisi p p̄tō mortali ergo rē. **P.** Inno. iij. dicit q; p metu mortis non debet homo excoicatio cōicare q; magis debet homo omne periculū subire q; mortaliter peccare ergo excoicatio excoicare est p̄tm mortale. **P.** Qui excoicatio scienter cōmunicat p̄ceptū ecclesie cōtemnit ergo peccat mortaliter. **Contra** pauci sunt qui hoc obseruent durum est autē tantā multitudinē condemnare. **P.** Nullus potest absoluerē a mortali nisi habeat iurisdictionē super absolvendū. sed potest absoluerē a p̄ticipatione excoicatiois quilibet sacerdos ergo non est peccatū mortale. **R.** Quidā dicūt q; aliquis p̄cipans excoicatio in verbo vel quocūq; alio modo nisi in casib; exceptis a iure peccat mortaliter. sed q; hoc videtur valde graue qd p vno leui verbo quis peccet mortaliter. Ideo alijs p̄babilius videt q; non semp peccat mortaliter. sed solū quando in crimine sibi p̄cipat vel in diuinis vel in contemptū ecclesie. **Ad.** p̄tm dicendū q; quis p̄cipare simpliciter nō sit peccatū mortale sp̄tm p̄cipare p̄tinaciter p̄tm mortale est q; cōtemnit. **Ad.** illud inno centij. dicendū q; loqui de p̄ticipatiōe diuinorū vel dicendū q; nec etiā veniale metu mortis cōmitti debet. vnde hec cōditio. q; nō dicit tñ causam sed exaggerationem siue aggrauationē. **Ad.** tertiu dōm q; si cōicat in contemptū ecclesie peccat mortaliter sed nō semp sic cōicat.

DI. XIX

Quis ostensum est.

R. Dic queruntur quinq; **P.** primo vtrū sacerdotis sit p̄tm habere clauēs. **S.** Secdo vtrū sacerdos ve. le. habuit clauēs. **T.** Tertio vtrū mali sacerdotes heretici et scismatici et excoicati clauēs habeant. **Q.** Quarto vtrū quilibet sacerdos possit vti clauē in quolibet. **Q.** Quinto vtrū sancti hoīes qui nō sunt sacerdotes habeant vsum clauis ligando et soluendo.

Hoc primū sic pcedit et videt q; nō soli sacerdotes in no. rē. habeant clauēs. nāq; hostiarj hñc p̄tē et officiū idignos excludēt dignos admittendi hoc autē est officiū clauis. **P.** Excoicare et soluere ad clauēs p̄tinet multi vō non sacerdotes hñc p̄tē excoicandi et soluēdi vt electi archidya. et officiales g rē. **P.** Abbatiss hñc iurisdictionē et cōhabitationē suāz monialiū g hñc p̄tē clauis. **P.** Alijs nō sacerdos est maioris meriti aliquo sacerdotez maioris sciētiā g clauis p̄tinet ex passione xpi oriat cui p meritū p̄format videt q; sancti hoīes q;uis nō sacerdotes vtrūq; clauē hñc p̄tē. **Contra** dic Ambro. q; ecclesia in

solis sacerdotib; h; clauēs g non in alijs. **P.** Solis aplis et eoz successorib; clauēs sunt date g solis p̄biteris q; sunt aploz successores. **R.** duplex est clauis q;dam em sunt clauēs ordinis p quas regnū celoz alicui apit. et ista tñ est p̄biteri p̄cessa. alia est clauis iurisdictionis p quā alijs admittit et excludit a regē eccle militat et hec alijs q; sacerdotib; est p̄cessa. sed q; p regnū eccle militatis puenit ad regnū eccle triumphantis iō hec non dī p̄tē clauis s; celi dispositio ad ipam. **P.** A. de hostiarj. dōm q; p̄tēs hostiarj non est ad claudendū vel apiedū regnū celoz sed materiale templū p̄tēs etiā ci nō est in diffiniēdo vñ in iudicādo s; in exequēdo ad iudiciū sacerdotis. **Ad.** ij. de archidya. et offici. et hñmō. dōz q; hñmō ve iā dictū est hñc clauē iurisdictionis que nō dicit p̄tē clauis sicut iam dictū est et nō clauē ordinis que p̄tē clauis regni celoz p quā subtrahit p̄tm qd est impedimentū regni celoz. **Ad.** illud de abbatiss dō q; nō hñc clauēs ad apiedū regnū celoz s; actū silez actū clauis. s. in correctōe tpali et disciplina suarū monialiū p̄pter piculū cōhabitationis viroz inter eas. **Ad.** iij. dōm. q; hō agit in factis nō tāq; actor s; sicut minister et iō nō agit vtute p̄tē p̄fectōis. s; ci^o aut^o est mister ad ministeriū aut deputat alijs p ordinē. vñ quāticūq; sit meriti si ordine careat clauē p̄tēs nō habet. sicut nec clauē scientie que nō importat scientie habitū s; auctoritatē discernendi vt dictū est.

Hoc secundū sic pcedit et videtur quod sacerdos legalis clauēs habuerit. clauis em est scientia discernendi potentia iudicādi vt dictū est distinctione pcedenti. Sed ipsi habuerūt vtrūq; ergo ipsi habuerunt clauēs. **P.** Habuerunt potestātē in populo fidelū qui tunc erāt aut ergo temporālē aut spiritualem. Si temporālē. g non distinguebatur potestas sacerdotum et p̄ncipūz quod falsum est. Si spirituale. ergo habebāt potestātē clauis. **P.** Clauēs cōsequuntur ordinem ipsi vero habebant ordinem sacerdotij. ergo rē. **Contra** potestas clauis ordinatur ad apiedū regnū celoz. qd aperiri non potuit ante passionē christi ergo sacerdos legalis clauem nō habuit. **P.** Potestas clauis est ad remissionē peccatorum. episcopi vero nullam habebant potestatem in remissionem peccatorum quia i sacramentis que ministrabant non conferebatur gratia ergo. rē. **P.** Dicendum quod clauis regni celoz p̄tē dicitur que introducitur ad. regn. ce. sacerdos aut legalis non hēbat potestātē introducendi ad. re. ce. sed introducendi et excludendi a templo terreno. qd figura bat. re. ce. iō non hēbat clauēs. s; i eo figura clauis p̄cessa sit. **Ad.** j. clauis ē sciētia. dō q; b intelligit respectu dignitatis vel indignitatis quantum ad regnū celoz. sacerdotes vō legales hēbāt sciētiā discernēdi et potētiāz iudicādi de dignitate et indignitate ingrediēdi in templū materiale. **Ad.** ij. de p̄tē sup p̄lm dō q; hēbāt p̄tē spūales tñ ordinatā ad templū nō ad regnū celoz q; nō hēbant p̄ncipes. **Ad.** iij. dō ordine dō q; clauēs p̄sequitur ordinē nō quocūq; s; q; deputat ad p̄secrationē eoz p̄is xpi p quē apit

D. ij. sic pcedit et videt q; mali sacerdotes nō hēant clauēs q; i collatiōe clauis dicitur ē ap̄ postol. iō. rr. et d; ordinādis. accipite. ff. q; re. pe. re. rē. g ill solis dā p̄tēs remittēdi p̄tēs q; accipiūt. ff. **P.** Dicit. aug. q; ff. remittit p̄tēs vñ se ipm p colūbe mēba nō g p̄dictos sacerdotes. **P.** rex sapiēs clauēs thesauri sui nō p̄mittit imicis suis. g de clauēs eccle nō p̄mittit sacerdotib; mal'. **Contra** malicia mistri nō ipedit effectū sc̄i. g nō ipedit p̄tē clauis i

ministratōe sacrōz. ¶ **B**onitas ministri icerta est ergo nunq̃ possit de absolutōe certitudo aliquahaberi ¶ **C**laviū prās psequitur caracterē ordinis qui est ipse caracter cum ergo in p̃dictis sacerdotibz nō delectat caracter ppter eoz maliciā nec prās claviū subtrahit. s; cum vsus claviū ordinis dependat a prāte iurisditōis in scismaticis aut hereticis z excoīcatōis prās iurisditōis nō sit ligata. ideo vsus claviū in eis est impedit. in malis autē sacerdotibz ab ecclia nō p̃cis prās iurisditōis nō est ligata. ideo habet liberū vsū claviū. ¶ **A**d primum Job. ix. dōm q̃ dñs determinat ea que requiruntur non solū ad vsū simpliciter sed ad vsū idoneūz hec em̃ est intentio xp̃i z epi ordinē cōferentis vt nō tñm erequatur officium sed idonea erequaf. ¶ **A**d scdm̃ de Augu. dōm q̃ loquit de remissione idonea que requirit non tñm prātem ministri sed bonitatē. ¶ **A**d tertium de rege dōm q̃ nō est sile qz thesauz regni terreni posset inimicus distribuere regis inimicis s; hoc nō potest fieri de thesauro regis eterni.

¶ **A**d quartū sic pcedit z videt q̃ sacerdos possit vti clauē quā habet in quēlibz boīem. Clavis corporalis que apit z claudit seram vnam silt claudit z apit omnē serā p̃silem. ergo multo magis clavis spūalis. ¶ **S**acerdotiū nō. te. est p̃fectius q̃ ve. te. sed sacerdos ve. te. poterat vti sua prāte quā habebat discernēdi iter leprā z leprā idifferēter in om̃s. ergo multo fortius sacerdos euangelic⁹ vti potest sua prāte in om̃s. ¶ **P**rās claviū in sacerdotē de/ scēdit ex illa auctoritate qua dixit accipite spi. san. quo de. pec. re. eis. sed illud indeterminate dixit de omnibz ergo habens clauē indeterminate potest ea vti in quolibet. ¶ **C**ontra fm̃ iura nulli z ligare z soluere alienūz subditū ergo sacerdos nō potest vti clauē in quēlibet. ¶ **O**rdinari⁹ d; esse iudiciū spūale q̃ tpale s; iudiciū tpale nō p̃t exerceri in nō subditūz nec spūale et sic idē qd̃ prius. ¶ **A**d vsū clavis in absolutōe a p̃cō du p̃ter prās erigit vna ordinis qua quis efficit disp̃sator facti penitētie que est equaliter in oibz sacerdotibz. ¶ **A**re iurisditōis qua penitēs efficit debita materia disp̃santis. z ideo p̃ter defectū iurisditōis quā nō habent sacerdotes in om̃s non possunt vti clauē in om̃s. sed qz solus summus p̃tifer habet prātem iurisditōis in om̃s ideo tam ipse q̃ is cui ipse cōmittit vti clauē p̃t in om̃s. ¶ **A**d primum dōm q̃ nō est simile qz quēlibet se ra que est p̃ria materia clavis illius sed non silt quilibet p̃cōz respectu clavis spūalis. ¶ **A**d scdm̃ dōm. q̃ nō est simile qz prās illa erat solū ad vnūz pplm̃ et ad vnū templūz ideo non erat tanta distinctio prās ne/ cessaria. hoc vero ad pplm̃. z ad templū toto orbe diffu/ sum. ¶ **A**d tertium dōm q̃ intelligit de prāte ordinis que equaliter se extendit ad om̃s quantū est de se sed p̃pter defectū iurisditōis nō potest exercere in om̃s.

¶ **DI.** **XX**

Sciendum est q̃ tem

pus penitentie. ¶ **D**ic querunt quattuor. ¶ **P**rimo an aliquis in extremo vite sue possit penitere. ¶ **S**cdo an in fine vite possit a quolibet sacerdote absolui. ¶ **T**ertio an possit vnus p̃ alio satisfacere.

¶ **A**d primum sic pceditur. z videt q̃ nullus in extremo vite possit vere penitere Eccl. xvij. dicitur viuus z sanus p̃fireberis sed nō valet cōfessio nisi in vita ergo similiter nō valet in sanitate. ¶ **A**ug. dicit. Si vis agere p̃niam qm̃ tā pec/

care non potes p̃cā te dimiserūt sed non tu illa sed omnia qui vere peniter p̃cā dimittit ergo in tali statu non potest homo vere penitere. ¶ **M**arth. vi. clamabunt et nō exaudia. dicit glo. sera penitētia ergo sera penitētia deus nō exaudiet sed nulla magis sera est illa que in morte incipit fieri ergo illa non exaudiet ergo non est vera. ¶ **C**ontra Latro in fine vite penituit Lu. xxiij. et tam statim remissionē inuenit. ¶ **E**zech. ¶ **I**n quacumqz hora ingemuerit p̃cōz omnium iniquitatu suarū non recordabor amplius ergo etiā si in hora mortis gemuerit. ¶ **P**rimo dōm q̃ de p̃nia loqui possum⁹ dupliciter vno mō quantū ad rei veritatē z sic possibile est boīem in fine vite penitere. p̃t em̃ tunc de p̃cō cōmissio delere cum p̃posito p̃ficienti z satisfaciendi. Alio modo quantū ad manifestationē z sic veritas p̃nie in fine nō manifestat. ¶ **I**n certū est enī vtrū talr penitēs ex solo timore peniteat vel ex amore dei qui ad verā p̃niam requirit z p̃cipue cū difficile sit vt hō cuius affect⁹ semp fuit in peccatis in momento iusticiam amplectatur. sed qui apud homines sunt difficilia deo sunt facilia. vñ ex eius gratia cōtingit interdū in fine vere penitere. ¶ **A**d primum Eccl. xvij. dicendū q̃ p̃fiteri in vita p̃ceptū est cōfiteri in sanitate cōsiliū. ¶ **A**d scdm̃ dicendū q̃ p̃cā dimittere vel dimitti dupliciter dicit. vel quantū ad effectūz vel ad affectū. ¶ **P**rimo modo qui peniter in morte peccata dimittit z hoc sufficit ad veram penitentiā. ¶ **S**cdo modo dimittit ab eis. ¶ **A**d tertium dōm q̃ penitentiā seram vocat que fit post mortē nō que in morte vel que fit solo timore pene non amore iusticie. nunq̃ em̃ est sera vera p̃nia vt dicit Aug.

¶ **A**d scdm̃ sic pcedit z videt q̃ nō om̃s sacerdos possit in fine penitentiā absolue. dicit enī auctoritas q̃ p̃bif in cōsulto ep̃o nō d; penitentiā reconciliare. ergo multo minus sacerdos alien⁹ nū. p̃rio in cōsulto p̃t hoc facere. ¶ **Q**ui sic absoluitur debet venire si euadat sacerdotē p̃riū z se ei ostendere. ergo nō videt esse sufficiter absoluit. ¶ **I**n articulo necessitatis sicut licet alieno sacerdoti baptizare ita et layco. et similiter est in p̃nia sed in tali casu laycus nō p̃t absolue ergo nec sacerdos alien⁹. ¶ **C**ontra in necessitate corporali p̃t quis vti re aliena inuito dño ergo magis in spūali que maior est. ¶ **D**icit in littera q̃ si p̃biter penitentiā abnegauerit mortētibz reus anima/ rum erit ergo quilibet sacerdos potest talibz dare penitentie sacramētū. ¶ **A**d absolutiōē penitētis duo in absoluere requirunt. scz potestas ordinis et potestas iurisditōis. prima equaliter est in omnibz sacerdotibz respectu omnium peccatorū z peccantiū. sed q̃ secūda nō sit equaliter i omnibz hoc est p̃ter statutū ecclie sic ordinātis sed qz necessitas nō habet legē. non obstante tali lege statuti in articulo necessitatis q̃libet sacerdos habet potestati iurisditōis in absoluendo alias non tñm a peccatis sed etiā a sentētijs excoīcationis. ¶ **A**d primum de episcopo dicendū q̃ verū est in casibz episcopo reseruatis extra articulū necessitatis. ¶ **I**n necessitatis aut articulo in hijs z alijs cōsulto p̃rio p̃o z sacerdote potest penitentiā absolue. ¶ **A**d scdm̃ debet venire dicendum q̃ verum est p̃ absolutiōe sibi facta notificanda non requirēda ad excoīcatorē similiter debet venire p̃o recipiendo mandato ecclie non p̃ absolutiōe ¶ **A**d tertium dicendū q̃ non est simile qz nō est tante necessitatis penitentiā sicut baptismus eo q̃ baptism⁹ cōtaliter a pena liberat nō autem absolutio clauium ideo nulla potestas requiritur in ministro illius sicut in ministro huius.

Hoc tertiū sic pcedit. et videt. q. penitens in fine vite nō sustinebit penā purgatorij. post hanc vitā pena purgatorij excedit omnē penā huius mundi ut habet in littera sed pena ad q. tenetur penitens non est tanta q. nte sunt multe pena huius mundi q. si punit in purgatorio punit plus debito et sic fit ei iniuria. ¶ **S.** Omne p. m. pōt i hoc mūdo expiari p. penas inflctas patienter toleratas sed moro est maxima pena arduz ergo si penitēs cam patienter sustineat per eam totalr expiat. ¶ **S.** Iudiciū sacerdotis qd fit clausue nō errante deus cōfirmat sed aliqñ sacerdos debita discretōe adhibita p. quā error clausi excludit iniungit minore p. niam q. si p. dignū ergo videt qd si p. niam expleat ad min. in tali casu penā in purgatorio nō patiet p. cipue cuz ignorātia eū excusare videat. ¶ **Contra.** Iusticia diuina erigit vt p. m. vel a deo vel ab hoīe punit sed nō est punitū sufficēter p. m. ab hoīe qui decidit in fine penitēs ergo punit a deo. ¶ **S.** Nullus ex sua negligētia debz p. modū reprobare sed si nō puniret talis in futuro reprobaret cōmodū de negligētia p. nte dilate g. rē. ¶ **S.** Dm. q. culpa p. penā ordinat in q. stuz p. ea ad ordinē iusticie reducitur. Iusticia autē in quadā equalitate p. sistit. Un cuiuslibet culpe determinata pena debet vbi g. hec pena aliquo mō fuerit expiata nō fuaret ordo diuine iusticie nisi cam p. m. nō sustineret p. tritio aut p. cētēris z absolutio sacerdotis sunt expiatiua pene fm aliq. determinatā q. stitatem vñ oportet q. illud qd sup. penitens in hac vita vñ in alia sustineat. ¶ **S.** Ad. j. homo non debet plus. rē. dicendum. q. quamuis pena purgatorij non sit in hoc mundo debita tamen est in alio sicut eadem culpa fm diuersum for. grauius punit in vna puincia q. in alia z maior ei pena debetur. ¶ **S.** Ad secundum dicendum q. pena mortis naturalis cū sit debita naturaliter peccato originali non satisfaciatur p. peccato actuali sed pena mortis illate pro deo siue collare posset satisfacere. ¶ **S.** Ad. iij. dicendum q. etiam in casu illo penitens post hanc vitam penam sustinet cum pena sibi debita p. peccato non sit totaliter expiata nec per p. tritionem nec p. absolutionem nec per satisfactionem pacta clausi autē q. uis in inpositiōe satisfactionis nō errauerit fm iudiciū equitatis errauit tam secundū rei veritatē nec ignorātia excusat a reatu peccati p. tritici s. futuri

Hoc. iij. sic pcedit et videt q. nullus possit p. alio satisfacere. i. cor. vj. dicitur. omēs nos iustificari oportz ante tribunal xpi vt referat vñusquisq. p. p. rā corporis rē. ergo non alia pena. ¶ **S.** iij. sunt p. res penitētie sed non potest hō p. tritari aut cōfiteri p. alio nec satisfacere. ¶ **S.** Quando quis suscipit satisfactionē p. aliquo ille cui satisfactionē suscipit anteq. ali. satisfaciatur decedēs aut punit p. peccatis illis aut non. si nō g. ante satisfactionē debita saluat si sic g. idē p. m. bis punitur. si alius post satisfactionē impleat. ¶ **Contra.** gal. vj. dicit alter alteri onera portare ergo vnus potest alterius onera portare. ¶ **S.** Plus potest caritas apud deū q. homines. s. caritas hūana potest alterius debitū soluere g. multo magis diuina. ¶ **S.** pe nitētiā p. p. duo iniungitur. s. ad soluēdū debitū culpe p. trititē z p. standū remediū future. secundo mō non potest aliq. p. aliquo satisfacere q. p. maceratōz carnis vnus nō macerat caro alteri. sed primo mō potest duz modo satisfaciēs sit in caritate q. potest ita penitētiā pficere sicut ille cui iniūgitur. s. q. iniūgitur nō tantūz ad soluēdū debitū sed ad p. standū remediū vt dictūz est ideo non debet vñ. satisfactio p. alio recipi nisi de fecus aliquis appareat i penitētie p. quā sit impotēs ad satisfaciendū. ¶ **S.** Ad. j. dicendum q. p. rā hominis duz

placiter dicunt. Aut p. nte quādo ipsemet facit aliquid aut interpretariū q. facit alius p. eo. ¶ **S.** Ad. ij. d. q. sic in articulo necessitatis potest quis p. alio satisfacere sic z p. tritari. vt si ipse nō posset loqui. vel d. q. non ē simile q. verecūdia quam quis sustinet in cōfessione est maxima p. satisfactionis non autē sic verecūdaret hō si p. aliū cōfiteret sicut si p. se. pena autē tāta potest ab alio p. solui sicut a seipso. ¶ **S.** Ad. iij. dicendum q. q. diu non est solutū debitu p. alterum oportet quod p. seipso soluat z si postea soluat p. alter. p. derit soluti i satisfactōz p. m. p. rāz

¶ **¶**

Olet etiam queri.

Hic q. r. iij. ¶ **¶** Primo an sit purgatorij. ¶ **S.** Secūdo an p. p. rāz purgatorij finit tāt p. m. vñale. ¶ **¶** Tercio an p. cōfessionē generalē. ¶ **¶** Quarto vtrū in q. libet casu hō teneatur celare ea que sub sigillo confessionis habz. ¶ **S.** j. sic pcedit et videt q. purgatorij non sit. ¶ **S.** po. viij. dicit Beati mortui qui in dño mo. amo. iā dicūt spī. vt requir. ergo illis qui in dño moriuntur nō manet aliq. locus pena. ¶ **S.** līs purgatorij sed nec illis qui in domino nō moriūtur g. post hanc vitā nō ē aliq. loc. purgatorij. ¶ **S.** Deus est p. m. ad remunerandū bona q. ad punitēdū mala. sed p. m. rāz p. rāz aliqua bona que fecerunt nō retardat a pena. ¶ **S.** Greg. Qualis q. s. q. exiit hinc talis i iudicio p. tritabitur ergo si exiit non purgabit vñq. ad diē iudicij sed nec post. g. non est locus purgatorij aiarum. ¶ **S.** Ignis purgatorij durior est q. quicqd in b. seculo penaz. videre aut scire aut cogitare quis potest vt aug. dicit. sed peccato penitētie debet aliqua pena in hac vita ergo si in purgatorio punit. punitur vltra p. dignū. ¶ **S.** Contra. aliq. decedūt hinc sine culpa p. p. tritionē habitam z tñ cū debito pene p. rāz satisfactionē impletam. aut g. illā penam soluet z ita restat post hanc vitam locus purgatorij. aut non. z sic p. rāz diuina iusticia. ¶ **S.** Post. dicit. j. ad. cor. iij. q. qui edificat lignum fenum stipulam saluus erit sic tñ q. si p. ignem. sed non p. ignem inferni q. ad istuz non sequitur salus. g. purgatorij. ¶ **S.** Purgatorij ponere necessarium est ex diuina iusticia q. non dimittit p. m. iupunitum q. fm aug. aut deus aut homo punit peccatum. cum ergo moriens peccatum in hac vita non fuerit sufficēter punitūz oportet post hanc vitam puniti sed non in inferno q. p. tringit talem decedere in gratia que non comparitur sep. cum penam infernalem. ergo necessarium est esse purgatorij. ¶ **S.** Ad primum dicendum q. loquitur de labozibus in operando non in patiendo. ¶ **S.** Ad. ij. dicendum q. verum est quantū est de se ipedimētū aut p. trigit ex parte nostra nam bona facta cum mortali non sunt vere bona sed mala facta cum charitate vere mala sunt. ¶ **S.** Ad. iij. dicendum q. illud intelligitur de charitate predominante non de quacūq. in iusto vero semper predominatur caritas. i. peccatore vero iiquitas. ¶ **S.** Ad. iij. dicendum quod pena purgatorij erit grauissima p. p. rāz conditionem patientis scilicet anime que est principium sentiendū pena enim que sustinetur in locis sensibilibus ē plus afflictiua. vnde non sequitur q. aliquis punitur per eam vltra condignū. quia secundum diu. sum forum vel diuersam conditionem patientis taxat diuersa dignitas pene.

Hic. ij. sic pcedit et videt q. vñalis culpa p. purgatorij nō ē leat sup. illud. j. Jo. v. e. p. m. ad mortē. glo. qd i hac vita nō corrigit frustra de illo p. mortē venia spāt. g. nulla culpa post

hanc vitā remittit. **¶** Modica pēa cū gratia sufficit delere oēm penā veniale q̄ multo fortius pena mortis cū g̃ra. **¶** Quod est hominibz mors hoc est angelis casus. s̄ angelis post casum nulla culpa remittit ergo nec hominibz post mortē. **¶** Facilius est in culpā cadere q̄ a culpa resurgere. sed non p̄nt hoīes post hanc vitā cadere in aliquā culpā ergo nec resurgere ab aliqua culpa.

¶ Contra Greg. 7 Aug. dicunt. q̄ pēa grauiā non dimittunt in futuro sed leuiā aut ergo hoc intelligit q̄ ad culpā aut quo ad penā si quo ad penā p̄tra grauiā pena dimittit in futuro. si quo ad culpā ergo aliquē culpe remittunt in futuro. **¶** Contingit aliquē iustū decedere cū culpa veniali aut q̄ purgat 7 sic aliqua culpa ibi de leuiā aut cum culpa veniali saluabit. aut p̄ sua culpa veniali damnabit quoz vtrunq̄ est impossibile ergo 7c.

¶ 2° dōm q̄ circa hoc est duplex opinio. Quidā em̄ dicunt qd̄ in morte q̄libet veniale delet q̄ corruptio concupiscētie est causa venialis. in morte aut tollit hec causa in electis id tollit veniale. S̄ q̄ hoc ē p̄tra auctoritatē sc̄toz dicentū venialia dimitti post hanc vitā. Ideo alij dicunt vtrius quod in purgatorio pēa venialia dimittunt 7 hoc sic manifestat. S̄ia em̄ nō de se tollit veniale q̄ fm̄ essentia ei non opponitur sine alterius adiutorio. vel intrinseco vel mortali. ar. qd̄ nō ē potest hanc vitā q̄ nō est meritorius talis motus vel extrinseco vt virtute sacri que interius opat̄ ad venialis deletōez vt p̄t̄ in dormiente qui si post desiderū baptisimi cōmittat aliquid veniale ante dormitacionē 7 in dormiendo baptizaret virtute baptisimi p̄sequit remissionē venialis q̄uis autē desit sacm̄ post hanc vitā tam aliquid loco eius pōt delere pēam 7 sic pena purgatorii vt extrinseco opans p̄supposita g̃ra debet veniale voluntate se p̄formari te q̄uis nō auxiliāte vt quidā dicūt. Alij vero dicunt q̄ q̄dū aliquis est in statu vīe aliter potest mereri q̄ in purgatorio homo aliquat̄ est in statu vīe q̄ adhuc nō recepit p̄ meritis. id aliquat̄ pōt mereri 7 si nō premiū essentiale tam premiū accidētale. s̄ acceleracionē 7 ita remissionē venialis. **¶** Ad. i. de glo. Ro. v. dōm q̄ fm̄ textus p̄prietatē glo. intelligēda est. vñ loquit̄ de mortalibz que requirūt simplr assensum voluntatis in sui p̄prietatē nō de venialibz que nō s̄nt assensum requirūt qd̄ et textus de mortalibz loquit̄. **¶** Ad. ii. dōm q̄ modica pena voluntaria nō naturalis sufficit naturalibz em̄ nō morimur s̄ mors pena est naturalis nō voluntaria. **¶** Ad. iij. dōm q̄ p̄ba dam. intelligit̄ quo ad remediū p̄nt nō quo ad expiatiōez p̄ modū pene que in hominibz esse pōt qui cum g̃ra decedūt nō aut in demonibz ergo g̃ra carent. **¶** Ap. iij. de casu. dōm hoc verū ē de resurrectione que fit conatus p̄prio et p̄terea veniale peccatū p̄prie non est casus.

¶ Terciu sic pcedit. 7 videt̄ q̄ p̄ p̄fessionē generalē que fit in prima 7 cōpletorio 7 missa non delectat venialia quia h̄mōi p̄fessio sacm̄ nō est cū fiat frequenter nō sacerdoti. ergo non habet virtutē delendi pēa. **¶** Per cōfessionē generalē qua rōe delet vñ eadē rōe aliud ergo frequenter potest eē bō 7 sine oīmi pēa etiā veniali. **¶** Videt̄ q̄ nō delectat pēa mortalia obiecta nam si sufficeret ea delere ergo nō esset cōferenda ad memoriā reducta sed hoc est falsum ergo nō delet ea. **¶** Contra p̄fessio 7 absolucio generalis in ecclia nō fit frustra ergo delet pēa quotidiana cōmissa. **¶** Qui p̄fitef vere qd̄cūq̄ fit sine fictiōe confitef sed qui non est fictus p̄sequit effectū sacri. ergo talis p̄sequit remissionē oīniū pēoꝝ suoz qui est effectus sacri. **¶** 2° dōm q̄ p̄ actū charitatis cui venialia opponunt q̄ vel cum impediūt vel retardant remittunt

venialia specialit̄ si in earū destructionē ferat̄. cum q̄ cōfessio generalis ext̄is in charitate sit actus pcedens ex charitate et in venialiū deletiōē ferat̄. id p̄ cōfessionē generalē pēa venialia dimittunt. **¶** Ad primū non est sacm̄. dōm q̄ cōfessio generalis q̄q̄ est sacral. q̄q̄ sic de omnibz pēis sigillatim sacerdoti. 7 hoc ad remissionem venialiū q̄tum ad culpā 7 penā valet ex tribz. ex cōtritiōe p̄ficientis. ex orōne sacerdotis. ex vī clauis. Q̄q̄ aut non est sacramentalis q̄ fit simul de oībz publice in ecclia 7 tunc habet efficacitā ex duobz primis. 7 nō ex tertio 7 p̄pter hoc etiā nō subiungit̄ post talē cōfessionē absolucio. sed solū orō. s̄ misereat̄. **¶** Ad sc̄dū dōm q̄ frequenter homo pōt esse sine pēa nō tñ diu nec certitudinaliter. vñ nō pōt illud asserē. **¶** Ad tertiu dōm q̄ ratio qua in p̄fessione generali pēa obsoleta dimittant̄ est q̄ deus nō requirit ab hoīe plus q̄ possit pēa autem obsoleta p̄fiteri specialit̄ nō est in p̄ate hoīs sed generaliter tñ id p̄ p̄fessionē generalē deus pēa absoluta dimittit cessante aut impotentia requirit̄ specialis p̄fessio in eo vero qui reducit ad memoriā cessat iam impotentia 7 ideo requirit̄ specialis cōfessio.

¶ Quartū sic pcedit. 7 videt̄ q̄ nō homo semper debeat celare p̄fessionē q̄ dicit̄ Bern. q̄ p̄ charitate institutū est p̄tra charitatē militare nō debet. celatio p̄fessionis p̄ charitate instituta est. ergo in casu quo militat p̄tra charitatē celari nō debet si quis ergo p̄fiteat̄ damnum qd̄ alteri pponit facere celari nō debet. **¶** Ad celandū p̄fessionē tenet̄ quis ex p̄cepto ecclie ergo p̄cepta ecclie p̄trario absoluit ergo q̄n ecclia p̄cepit vt quicūq̄ tale crimen pdat vel pderet 7c. Aliq̄ p̄tingit ex cōi care oīs q̄ nō dixerit co gi. ad iuramentū dicēbitatē 7 si nō dixerit cū sciat ex cōi catus erit aut p̄iurus. **¶** Contingit q̄ aliq̄ p̄fessio audiet̄ pēam alio mō scit. si ergo p̄fessio reuelari nō debet videt̄ qd̄ nec sic dicere possit. nec etiā de licentia p̄fiteris. q̄ cōfiteus nō pōt dare licentia faciēdi p̄tra p̄ceptū dei vel ecclie. **¶** Contra dicit̄ hec auctoritas q̄ nullo modo debet reuelare etiā p̄ graui scandalo. **¶** Ad. de pnia 7. re. dicit̄. caueat sacerdos ne verbo vel ope reuelat̄ alio modo pdat. aliq̄tinus peccator. **¶** 2° dōm q̄ sicut in omni sacro qd̄ extrinsecus agit̄ est signum eius qd̄ agitur intrinsecus. ita 7 in penitētie sacramento. cui 7 deus pēam se intrinsecus sibi p̄tritionem subiāctis re gat. sacerdos autē sit loco dei extrinsecus iam tenetur celare peccatū subiāctis se ei p̄ p̄fessionē extrinsecus. **¶** Ad. d. b. d. d. q̄ q̄uis aliq̄ videtur militare cōtra caritatē priuare p̄sonē non tñ cōtra caritatē ecclie publicē q̄ per occultatiōez homines ad cōfessionem magis trahunt 7 simpliciā pēa p̄fiteantur. **¶** Ad. iij. dicendū q̄ si cū cōfessio de iure dīo est. ita celatio confessionis. vñ ad cōtrariū non potest homo cogi vñ tanq̄ violator sacramenti 7 p̄cepti nam peccat qui reuelat. **¶** Ad. iij. dicēdum q̄ non ligat̄ per excommunicationē vel iuramentum nisi ad illa q̄ scit vt homo nō vt deus. **¶** Ad. iij. d. b. q̄ quidam dixerunt q̄ illud p̄ cōfessionē audire tenetur sacerdos celare 7 si ante confessionem vel post cum aliis sciat. Quidam vero dixerunt q̄ claudit id qd̄ prius erat scitū non aut si cōtingat postmodū idem sciri sed vtrunq̄ iusticie repugnat quia per hoc 7 iustū iudiciū et verum testimonium impeditur. 7 ideo alij verius dicunt. q̄ quantum est ex vī sacramenti non tenetur celare quod alias scit. siue ante siue post. sed tamen propter scandalum vitandum non debet dicere nisi ne cessitas imminet. nec tamen debet dicere se p̄ confessionem h̄ scire. Et sic patet quod de licentia cōfiteus p̄b dicere ex b̄ ipo q̄ cū licentia facit cū alio modo scire

DL. **XXII.**
De multis auctori-

Quartibus etc. **N**ic queruntur quatuor
 Primo utrum dimissa peccata redeant.
 Secundo utrum peccata commissa post re-
 cidium sint peccata. Tercio quid sit res et sacramen-
 tum in penitentia. Quarto de institutione sacri pnie.

Ad primum sic procedit. et videtur quod peccata mortalia
 redeant quantum ad culpam. delectio culpe est effectus
 immediatus gratie. sed remota causa imme-
 diata remouetur effectus. ergo cum remouetur
 gratia per reciduum remouetur effectus gratie ergo etc. **V**i-
 detur quod redeant quantum ad reatum. ponatur aliquis
 peccator et postea peccat de debito. peccator remissus cadat
 et debeat coram deo solam illam penam sed non nisi in inferno
 pena aut infernalis fuit debita peccato mortali preterito er-
 go redit peccator mortale quantum ad reatum. **V**idetur
 quod veniale redeat. peccata venialia inter debita computantur
 in ordine diuina que specialiter contra venialia valent. sed in
 littera dicitur quod vniuersum debitum requiritur ab eo qui re-
 ciduat ergo venialia etiam redeunt. **S**ed dicitur hic raba-
 nus quod non solum peccata que homo post baptismum egit im-
 putabuntur ei sed etiam originalia que ei ad penam baptismi
 sunt dimissa ergo etc. **R**espondeo quod cum peccata sint tria. scilicet
 actus macula. et reatus. planum est quod peccata dimissa quantum ad
 actum redire non possunt. dicunt non quidam quod per quolibet
 peccatum sequens redeunt quantum ad maculam et reatum. Quidam
 vero quod non per quolibet peccatum sequens sed per quatuor que
 in his verbis continentur. Frater odit apostata sic sper-
 nitur facit. Penituisse pater pristina culpa redit. Sed
 utrumque inconueniens. cum enim macula sit delectatio reatus
 sit dimissus absolute penam precedentem non potest macu-
 la vel peccatum redire nisi causa peccati iterum que fuit actus qui
 iterari non potest. Et ideo dicitur quod si alios quod simpliciter pec-
 cata dimissa non redeunt sed si quid ratione ingratitudinis
 per reciduum beneficio prioris absolutionis ingratus
 existit et tantomais quanto maiora sunt ei dimissa et
 sic ingratitas precedentium peccatorum in reciduo quodammodo ite-
 ratum non solum commensuratione sed solum propter hoc tamen in-
 gratitudo non est speciale peccatum sed quedam circumstantia com-
 sequens reciduum. **A**d primum dicitur quod duplex est causa
 quedam educens tamen effectum in esse. quedam non solum inducens
 sed etiam seruans. de se habet veritatem. quod destructa
 causa destruitur effectus non de prima. **A**d. ii. dicitur quod
 per accidens. scilicet per reciduum cui debet pena infernalis
 non quod solum per peccatum preteritum pena infernalis debeatur. si
 autem per de veniale. **A**d. iii. dicitur quod non redit veniale quan-
 tum ad debitum quod sibi solum debetur sed quantum ad effectum
 etiam quod facit reciduum dignum maiori pena post sui dimis-
 sionem. **A**d. iiij. de originali dicitur quod rabanus intelligit pec-
 catum originale redire quantum ad effectum ingratitudinis quod
 post eius remissionem reciduum magis est deo ingratus
 non ut propter se redeat debitum pene quod sibi ante dimissionem
 debebatur.

Ad secundum sic procedit et videtur quod reciduum teneatur
 priora peccata confiteri de quibus prius confessus fuit
 quod ingratitudo est peccatum grauissimum cum per eam
 alia peccata redeant ideo est peccatum sed non con-
 fiteatur nisi simul alia peccata confiteantur ex quo remissio-
 ne surgit ingratitudo ergo reciduians oportet quod pri-
 ora peccata confiteatur. **S**ed per confessionem debet sacerdoti
 manifestari quantitas culpe sed quantitas peccatorum prius dimis-
 sorum quodammodo manet in peccato illo quo quis recidi-
 uat ergo ille qui peccat huiusmodi peccatum debet et confiteri omnia
 precedentia. **S**ed contingit aliquando aliquem post confessionem

nec peccata ante penitentiam reciduiare per reciduum aut mortifi-
 cas precedens satisfactor sequens mortalia reddatur oportet
 priora peccata confiteri propter penitentiam recipiendam. **C**ontra
 Naum. i. dicitur non iudicabit deus bis in idipsum ergo de
 peccatis de quibus est quis semel iudicatus in confessione non
 oportet quod iterum iudicetur. **R**espondeo. In decre. dicitur de non ne-
 cesse est ut quis semel. sacerdotibus confessus sum de nouo co-
 fiteamur sed lingua cordis non carnis apud verum iudicem
 ei confiteri debemus ergo idem quod prius. **R**espondeo. Circa hec
 sunt tres opiniones. Quidam enim sic distinguunt aut enim
 quis reciduat ante satisfactionem peccata sic tenet specia-
 liter confiteri aut post. et sic aut confiteri confessori eidem aut
 alteri. si eidem habet memoriam precedentem peccatorum et sic non re-
 ueretur confiteri in speciali. **S**ed contra hoc est quod non re-
 deunt peccata precedentia nisi per ingratitudinem ergo finem se non
 peccata sunt. homo enim non tenet confiteri peccatum quod non habet.
 Ideo alij dicunt quod non propter se sed propter cautelam fu-
 turi peccati sunt iterum peccata in generali. et aliqui alia
 in speciali. per necessarium est ad manifestandum causas pec-
 cati per quod reciduat ut determinata satisfactio sibi iniun-
 gatur ne iterum reciduet. Sed contra hoc est quod aliquando
 nullum peccatum precedentem est causa peccati per quod reciduat. **R**espondeo.
 Multo melius scit quis vitare peccatum futurum per industri-
 am. prius quam sacerdos satisfactionem sciatur iniungere ad vi-
 tandum peccatum. **S**ed sequeretur quod omnis penitentia
 ad quam quis patitur teneretur confiteri. Et ideo alij
 verius dicunt quod cum peccata precedentia non maneant nisi
 quantum ad ingratitudinem quod finem se dimissa sunt ingratitudo
 autem non trahit in aliud genus specialis peccati. ideo
 nec finem se peccata sunt nec ipsa ingratitudo finem qua rede-
 re dicunt. **A**d primum ingratitudo etc. dicitur quod verum est
 quo ad quid ingratum per eam redeunt. sed quod per hic ac-
 cipitur est circumstantia non addens speciem nouam peccati
 ideo confitenda non est. **A**d secundum dicitur quod verum est
 de quantitate culpe que surgit ex noua specie peccati non
 de quantitate que est de circumstantiis quibuslibet. **A**d
 tertium per reciduum satisfactio etc. dicitur quod verum est. quod per pe-
 nitentiam opera mortificata reuiuiscunt ideo non oportet quod post
 penitentiam de reciduo satisfactio facta in charitate iteretur. sed
 quod opera mortificata non reuiuiscunt. ideo per satisfactio facta
 in mortali oportet quod iteretur seruatur hijs que supra d. xv
 sunt dicta.

Ad tertium sic procedit. et videtur quod exteriora penitentia
 non sit sacramentum interioris. quod finem. Du. sacramentum est
 materiale elementum extrinsecus oculis suppositum.
 sed penitentia exterior non est elementum mate-
 riale ergo non est sacramentum. **R**espondeo. Videtur quod interior penitentia non
 sit res huiusmodi sacri. quod res non est causa signi sed e converso. scilicet penitentia
 interior est causa exterioris non e converso. ergo non est res
 eius. **R**espondeo. Videtur quod nec peccatorum remissio sit res huiusmodi sacri
 quod res habet similitudinem cum signo sed peccatorum remissio non
 habet similitudinem cum confessione aut satisfactione quod non est
 res eorum. **C**ontra est quod magister dicit in lra. **R**espondeo. Sicut
 in baptismo ablutio exterior est signum characteris interioris
 character autem non est signum ablutionis interioris sed
 res exterioris. ita et in penitentia detestatio peccati exte-
 rior que fit per confessionem et absolutionem est signum detesta-
 tionis interioris. per habet oppositum confiteri et satisfaci-
 di anneru finem arbitrium sacerdotis que est res exterioris
 et signum remissionis interioris. **A**d primum dicitur quod ma-
 teriale elementum accipit generaliter per quolibet re sensibile siue sit
 substantia siue accides et huiusmodi sunt actus exterioris penitentia. **A**d
 secundum dicitur quod quoduis ita sit in sacris que consistunt in mate-
 ria exteriori tamen in sacris que consistunt in actu huiusmodi que-
 nit aliter quod actus huiusmodi interior est causa exterioris: sed in
 terior et exterior sunt causa remissionis interioris peccatorum.

Ad. iij. dñm q̄ penitentiā exterior tūm ex parte p̄fite-
tis in p̄ca exteriori abicit tūm ex p̄te absolutōis q̄ ea re-
mittit habet similitudinē cum remissione p̄cōz.

Hoc quartū sic p̄cedit & videt̄ q̄ sac̄m p̄nie non
sit ab institutiōe statim post p̄c̄m fuit p̄nia er-
go ante omnē legē sc̄ptā q̄a lege naturalit̄ sic
sit ab institutiōe. **S.** Si est instituta aut q̄
in ve. le. aut no. si in ve. le. sac̄m nō fiebat remissio p̄cō
rum. si in no. contra x̄p̄s nō leḡit̄ instituisse p̄niā nisi
q̄n dicit aḡite p̄niā. **Matth. iij.** tūc aut̄ p̄niā nō in-
stituit q̄ cadē rōne **Iohes** instituit qui prius b̄ p̄di-
cauit q̄ zc. **S.** P̄nia nō solū est sac̄m sed virtus. vir-
tus aut̄ non est ab institutiōe q̄ nec p̄nia. **Contra** om̄e
sac̄m ex institutiōe significas vt dicit̄ **Hug.** P̄nia ve-
ro est sac̄m no. le. cum efficiat id qd̄ figurat q̄ est institu-
ta in no. le. **S.** Sac̄m p̄nie p̄cipue p̄sistit in p̄fessio-
ne p̄cōz vt in eo qd̄ est materiale in ea z absolutiōe sa-
cerdotis vt in eo qd̄ ē formale i ea. s̄ in ve. le. instituta ē
ergo p̄nie sac̄m institutū est in no. le. **S.** dñm q̄ cir-
ca p̄niā est tria p̄siderare sc̄z actū p̄nie interiorē z actū
aliq̄ exteriorē z modū determinatū in vtroq̄ quo ad
primū p̄nia est a le. nature siue institutiōis. quo ad fm̄ ē
a le. **Doq̄.** que p̄cipuebat p̄ p̄cō aliqua sacrificia exteri-
ora facere quo ad terciū est instituta in no. le. que p̄cipit
p̄fessionē z satisfactiōē ad arbitriū hoīs. **Ad hoc** aut̄ vl-
timo habet qd̄ sit sac̄m. s̄ signū z cā remissionis p̄cōz.
Ad primū. Statim post p̄c̄m ei⁹. dñm q̄ b̄ verū de
p̄nia nature. non de p̄nia sacramēto nisi accipiat sac̄m
cōiter nō p̄prie. **Ad sc̄dū dñm** q̄ deus instituit in no.
le. p̄ seipm̄ quidē q̄tum ad id qd̄ est formale in p̄nia nō
p̄tatem remissionis p̄cōz dedit **Matth. xvi.** z **Ro. x.**
Per ap̄los q̄z tūz ad id qd̄ materiale est ex p̄te n̄ra. s̄ q̄n
p̄ iacobū p̄ceptū p̄fessionis p̄mulgauit q̄zuis dicit̄ aliq̄
qd̄ q̄tum ad vtrūq̄ x̄p̄s p̄ se instituerit. **Ad terciū** nō
solū est sac̄m zc. dñm q̄ vtrūq̄ est sed nō fm̄ idem. naz
p̄ur dicit̄ actū t̄m sic p̄tinet ad virtutē p̄ur p̄c̄rnet mo-
dum determinatū qui cōsistit in signando z causando
est sacramentum.

DI.

XXIII

Reter premissa zc.

Hic querunt quattuor. **Primo** de
ip̄o sac̄o. **Sec̄do** de administratiōe
ip̄ius. **Circa** primū q̄runt tria. **Prī-**
mo de materia eius. **Sec̄do** de forma. **Tercio** de ef-
fectu.

Ad primū sic p̄cedit & videt̄ q̄ oleū oliue nō sit
materia huius sac̄i q̄z hoc sac̄m immediate
ordinat ad incorruptiōē. s̄z incorruptio signifi-
catur p̄ balsamū qui in crisma ponit̄ q̄ crisma est p̄ue-
nientior huius sac̄i materia. **Videt̄** q̄ nō oportet esse
oleū p̄secratū q̄z b̄ sac̄m habet vnā sc̄rificatiōē in vsu
p̄ formā verborū q̄ sup̄fluit alia p̄secratio si ad materiā
ip̄ius fiat. **S.** **Videt̄** q̄ nō oportet materiā hui⁹ sa-
cramenti esse p̄secratā p̄ ep̄m q̄z dignior est materie p̄se-
cratio in sac̄o eucharistie q̄z in hoc sac̄o. sed in eucharis-
tia materiā sacerdos p̄t p̄secrare q̄z in hoc sac̄o. **Cō-**
tra in alijs vñctionib⁹ materia p̄ ep̄m p̄secrat̄. q̄ ita debz
esse in ista. **S.** **Hoc** sac̄m p̄ modū cuiusdā medica-
tionis p̄bet. iō materia eius debet esse apta medicatiōi
h̄mōi aut̄ est oleū. ideo p̄grue hoc sac̄m i oleo est insti-
tutū. sed q̄z nō habet ex vsu x̄p̄i sicut aliqua alia sac̄a q̄
bus x̄p̄s est vsus vt baptis̄m. ideo oleū sc̄rificari debuit
vt ex sanctificatiōe efficacitā h̄et q̄z fm̄ **Hu.** sac̄m ex san-
ctificatiōe est causans gr̄am vt aut̄ sacerdotalis p̄as ab
ep̄ali deriuari ostendat̄. oportet materiā ab ep̄o p̄secra-
tam esse. **Ad. j. dñm.** q̄ incorruptio glorie est h̄mōi

sac̄i res signata sed nō p̄tenta. z hanc nō oportet p̄ma-
teriā sac̄i signare s̄z t̄m rem p̄tenta que est nitor p̄sciētie
p̄ oleū ē significat̄. odor aut̄ fame significat̄ p̄ balsamū
non est necessari⁹ moriēti sed viuēti. vñ i crismate z nō
in oleo infirmorū balsam⁹ admiscet̄. **Ad. ij. dñm** q̄ p̄-
ma est ad preparatiōē materie sac̄i. sc̄da ad effectus eius
causatiōē. **Ad. iij. dñm** q̄ nō est sile q̄z sac̄m eucharis-
tie p̄sistit in ip̄a materie sanctificatiōe siue p̄secratōe ve-
ri corp̄is x̄p̄i nō aut̄ in vsu eius. cōuerso aut̄ est de b̄ sa-
cramēto q̄z p̄sistit in vsu fidelū siue corp̄is mystici non
materie p̄secratiōe q̄tum aut̄ ad corpus x̄p̄i vtz nullus
ordo est cōtra sacerdotiū. **Ideo** in sac̄o eucharistie ep̄s
materiā nō p̄secrat. sed q̄tum ad corp⁹ x̄p̄i mystici ep̄a-
lis ordo est supra sacerdotale ideo i sac̄o extreme vñctiō
n̄a ep̄iscopus materiā consecrat.

Ad sc̄dū sic p̄cedit & videt̄ q̄ hoc sac̄m nō ha-
beat aliquā formā. forma tradenda est ab in-
stitutore sac̄i sed ab x̄p̄o z ab ap̄lis eius non
est huius sac̄i aliqua forma tradita. q̄z hoc sa-
cramentū nō habet aliquā formā. **S.** videt̄ q̄ forma
hui⁹ sac̄i nō sit dep̄catiua sed potius in dicatiua. om̄ia
em̄ sac̄a no. le. habent certū effectū. sed certitudo effe-
ctus nō exprimit̄ in formis sac̄orū nisi p̄ oratiōē indi-
catiua q̄ debz esse forma huius sac̄i. **S.** In formis sa-
c̄orū debz exprimi int̄ctio ministris int̄ctio nō exprimi-
tur nisi per oratiōē indicatiua ergo zc. **S.** In quib⁹
busdā eccl̄ijs dicunt̄ h̄mōi vba in collecta huius sac̄i
vngo hos oculos oleo sanctificato in no. p̄. zc. ergo hec
est forma huius sac̄i que est indicatiua. **Contra** for-
ma sac̄i ab oib⁹ obseruat̄. sed vba p̄dicta nō dicunt̄ fm̄
p̄suetudinē omniū eccl̄iarū sed t̄m vba dep̄catiua. s̄. per
istā vñctionē z suā p̄ssimā miam indulgeat tibi deus
quicqd̄ deliquisti p̄ visum zc. ergo forma hui⁹ sac̄i est ora-
tio dep̄catiua. **S.** dñm q̄ quidā dicūt hoc sac̄m nō
h̄et aliquā formā s̄z hoc non p̄t esse q̄ significatio ma-
terie determinatur ad effectū p̄ formā verborū vñ in q̄l
bet sac̄o no. le. necessaria est aliqua forma p̄ quam fac-
at qd̄ figurat. forma aut̄ huiusmōi sac̄i specialit̄ in orōe
p̄sistit p̄pter tria. **Prīo** p̄ p̄ditionē suscipiēis q̄z sit
infirmus indiget aliorū p̄ce iuuari. **Sec̄do** p̄pter mor-
tem imminētē p̄ quam homo ponit̄ extra for̄ eccl̄ie et
solius dei i iudicio relinquit̄ iō ei p̄ oratiōē cōmēdat̄.
Tercio p̄pter effectū hui⁹ sac̄i qui p̄ritiōē p̄supponit
q̄z est de essentia sac̄i sine qua hoc sac̄m suū effectū con-
sequi nō p̄t vñ ad eam impetrandā est opus oratiōis.
Ad. j. forma sac̄i debet zc. dñm q̄ duplex est opinio q̄
dam dicunt q̄ hoc sac̄m z alia sac̄a immediate sunt a
x̄p̄o instituta qd̄ nō videtur cōueniens q̄z cum sac̄a ex
institutiōe efficacitā habeant a solo x̄p̄o institui possunt
cuius frute opant̄. Et ideo aliq̄ dicunt q̄ hoc sac̄m in-
stitutū est ab ap̄lis eius fm̄ vtrōsq̄ forma vel a x̄p̄o vel
ab ap̄lis est deriuata q̄zuis nō sit in canone scripta. m̄-
ta em̄ sac̄a sunt que scripta nō sunt. **Ad. ij. p̄z** solu-
tio ex dictis. **Ad. iij. dñm** q̄ p̄ istū actū qui ponit̄
in forma. s̄. p̄ istā sanctā vñctionē satis exprimit̄ inten-
tiō. **Ad. iij. dñm** q̄ vba p̄dicta non sunt forma sed di-
sp̄sitiō ad formā inq̄tum int̄ctio ministri determinat̄
per vba illa ad actū sac̄i. z iō more quatuorū eccl̄iarū
p̄mittunt̄ ad formam.

Ad terciū sic p̄cedit & videt̄ q̄ extrema vñctio
nō valeat ad remissionē p̄cōz. **Ad hoc** em̄ q̄
p̄ vnū potest effici aliud nō exigit̄ sed in eo q̄
extremā vñctionē accipit req̄rit p̄niā ad p̄e-
catorū remissionē. ergo p̄ extremā vñctionē nō dimittit̄
p̄c̄m. **S.** **Videt̄** q̄ sanitas corp̄alis nō sit effectus hu-
ius sac̄i. omne enī sac̄m est medicina sp̄ualis sed sp̄i-
tualis medicina ad sp̄itūalē sanitatē ordinatur sicut

corporal' ad corpale ergo sanitas corporalis nō est effectus huius sacramenti. **¶** Efficacia huius sacramenti nobis ostenditur. i. v. sed ibi non attribuitur sanationis effectus vñctioni sed orationi dicit. n. oratio fidei sanabit infirmū. ergo corporalis sanatio non est effectus huius sacramenti. **¶** Contra sacramēta. n. le. signādo efficiunt sed baptismus p ablutionē corporālē q̄s exterius facit signat et efficit spiritalē ergo et extrema vñctio p salutē corporalem quā exteri⁹ efficit significat et causat spiritalē. **¶** R^o dicendū q̄ sicut effectus baptismi est interior ablutio a peccatis q̄ sacramentū illud p modū ablutionis confertur ita effectus huius sacramenti q̄s confertur p modū medicatōis sūm sanatio que fit diuina virtute p̄ncipaliter quidem spūalis que cōsistit secundū quosdam in remissioe peccatorum venialium quia mortalia dicuntur an esse purgata p penitentiam et. scdm alios vñ in amotione reliquiarū peccati vt hō plenarie purgatus ad gloriā ad mittat. **¶** Secundario vero corporalis que etiā spiritalē significat sed hoc nō semp fit p sacramentum sed solum quādo expedit ad p̄ncipalem effectum. **¶** Ad. i. dō quod quis sine actuali peccatione penitēcie possit haberi effectus penitēcie siue p aliquid aliquod sacramentū non tamen sine p̄posito penitēcie ideo nec p hoc nec p aliud sacramentum p quod remittitur peccatum et p̄nti ppter collationē gratie que confertur in eo cum qua non potest esse peccatū excludit sacramentum penitēcie. **¶** Ad secundum dicendū q̄ verū est p se sed et consequenti pōt ordinari ad salutē corporalem. put expedit sanitati spiritali. **¶** Ad tertium dicendū q̄ oratio illa est forma huius sacramenti vt dictum est. sacm̄ autem ex sua forma habet efficacitā ideo hoc sacramentū virtute orationis predicte nō tantū spiritaliter sed corporaliter aliquando sanat.

Q̄reca secundū querū

tur. iij. **¶** Primo quis sit minister huius sacramenti. **¶** Secundo cui debeat pferri. **¶** Tertio verum debeat iterari.

Ad. i. sic pceditur et videtur quod layc⁹ possit hoc sacramentum conferre q̄s hō sacramentū habet efficacitā ex oratōe vt dicit. **¶** Ja. sed orō layci quādoq̄s est accepta a deo sicut sacerdotis ergo potest hoc sacramentū conferre. **¶** Uidetur q̄ dyaconi possint q̄s secundū dyo. dyaconi habent virtutem purgatiuam. sed hoc sacramentū institutū est cārum ad purgandū ab infirmitate mentis et corporis q̄ dyaconi possunt conferre. **¶** Uidetur q̄ solus episcopus possit q̄s hoc sacramentum vñctione pficitur sicut et confirmatio sed solus episcopus potest confirmare q̄s solus potest hoc sacramentum conferre. **¶** Sed contra q̄ dicit **¶** Iaco. inducat p̄sbyteros ecclesie ergo sufficiens minister huius sacramenti est p̄sbyter. **¶** R^o. Triplex est actus hierarchicus sūm dyo. i. pficere illuminare et purgare. **¶** Primus p̄tinet ad episcopum qui pficit p verbū dei p̄dicationē et ponendo aliquē in statu p̄fectionis. **¶** Secundus ad p̄sbyteros qui illumināt p sacramentoz administrationē. **¶** Tertius ad dyaconos qui purgant per impedimētoz remotionē a sacramentozum p̄ceptione q̄s autē layci non sunt exerceutes sed recipientes actiones hierarchicas. administratio autē sacramentozū est actio hierarchica ideo ad eos nulli⁹ sacm̄enti p̄tinet administratio nisi baptismi ppter necessitatē sed q̄s illuminatio non p̄tinet ad dyaconos q̄ fit per sacramentum b. ideo dyaconus nec cō inferior ē minister huius sacramenti. sed q̄s per hoc sacramentū non ponitur suscipiens in aliquo statu p̄fectionis super

alios. ideo non solū episcopis quozū est pficere refuat administratio huius sacramenti. **¶** Ad. i. oratio layci. dicendū q̄ verum est illa oratione q̄ fit a sacerdote in persona sua. quare cum sit quādoq̄s peccator non est exaudibilis sed huius sacramenti oratio fit in persona totius ecclesie in cuius p̄sona sacerdos orare potest q̄s persona publica nō autē laycus qui est p̄sona priuata. **¶** Ad. ij. dō q̄ verum est illuminando p̄ḡe collationē dyacono aut collatio gratie nō p̄tinet. **¶** Ad. iij. dicendū q̄ non est simile q̄ confirmatio imprimē caracterē q̄ collocat homo in statu p̄fectionis non autē est in hoc sacramēto extreme vñctionis.

Ad. ij. sic pceditur et videtur q̄ sanis debeat hoc sacramentum conferri. q̄s p̄ncipalior est effectus huius sacramenti sanatio mētis q̄s corporis sed sanis corpore indigēt sanatione mētis. q̄s eis debet hoc sacramentū conferri. **¶** Uidetur q̄ in qualibet infirmitate hoc sacramentum conferri debeat. **¶** Ja. v. vbi hoc sacramentum traditur nulla infirmitas determinat ergo omnibus infirmitatib⁹ debet hoc sacramentū conferri. **¶** Uidetur q̄ furiosis et amētib⁹ dignius enim est sacramentum baptismus q̄ illud. sed baptismus datur furiosis q̄s et hoc sacramentum eis dari debet. **¶** Uē videtur q̄ pueris q̄s eisdem infirmitatib⁹ q̄s laborant pueri et adulti sed eisdē morbo dō adhiberi idem remediū ergo sicut adultis ita et pueris debet hoc sacramentum conferri. **¶** Iuxta hoc queritur in quibus partibus sint inungendi infirmi. **¶** R^o. ad. i. hoc sacramentum p modum corporalis curationis traditur ideo sanis quibus curatio corporalis nō cōpetit nō debet hoc sacramentū cōferri. sed q̄s specialem deuotionē requirit in suscipiēte hoc sacm̄ ideo furiosis et amētib⁹ et pueris qui hac deuotione carēt non debet hoc sacramentum cōferri. **¶** Ad primū spiritalis sanatio. dicendū q̄ verum est sed tñ oportet q̄ p curationem corporalem significetur. ideo non cōfertur illis quib⁹ nō cōpetit sanatio corporalis sicut nec baptismus p̄fert. nisi quibus p̄tinet ablutio corporalis. **¶** Ad. ij. dicendū q̄ verum ē quātum ad genera infirmitatū ideo in qualibet infirmitate augmentata potest hoc sacramentum cōferri nō tñ in quolibet statu cuiuscūq̄ infirmitatis sed cum aliquis credit mori p̄m̄ qu⁹ q̄s in qualibet infirmitate esse pōt. **¶** Ad. iij. dōm q̄ nō est sile q̄s baptism⁹ est sacm̄ necessitatis nō autē extremā vñctō. **¶** Sed circa hoc sciendū est q̄s furiosis et amētib⁹ in quib⁹ p̄cessit de sideriū baptismi cū haberēt lucida intervalla i actu furiē et dementie si timeēt de piculo mortis p̄fertur sacm̄ baptismi sed hō sacm̄ nō nisi cū habēt lucida intervalla debet eis p̄tētib⁹ p̄ferri. **¶** Ad. iij. eadē est infirmitas dō q̄ nō tñ infirmitas est causa collatōis huius sacm̄i sed in suscipiēte deuotio. **¶** Ad secundā q̄nēz dō q̄s sicut iā dētm̄ est sacramentū b̄ p̄fert p modū curatōis corporalis ad curatōz aut morbi corporalis nō optet q̄s totū corp⁹ inungat sed tñ p̄es in q̄b⁹ est cā morbi. sed q̄s origo morbi spūalis est in nobis et. v. sensib⁹. iō quasi de essentia sacm̄i est. v. sensus inūgi. sed man⁹ ppter tactū qm̄ in pulpis digitorū p̄cipue tactus viget. mutilari autē inungi dñt quāto p̄m̄ qu⁹ pōt esse ad p̄es illas in q̄b⁹ inunctio fieri debuerat q̄s quis nō habeat mēbra hñt tñ potentias aīe q̄ illis mēbris debent. saltē in radice. et interius peccare p̄nt p ea q̄ ad p̄es illas p̄tinet q̄s nō exterius inunctio aut in alijs mēbris q̄s in. v. i sensib⁹ vtpote in pedib⁹ et renib⁹ nō est de cēntia sacm̄i. **¶** Ideo fin p̄suetudine diuersaz ecclesiarū p̄mittunt aliqui aut tñ illa sit que ad pedes quis nō ea que ad renes.

Hic. sic pceditur et videtur qd b sacramentū nō debeat iterari qd dignior est inunctio q̄ sic homini q̄ q̄ sit lapidi. S; inunctio altaris nō iteratur nisi altare illud fractū fuerit. q̄ nec vnctio extrema. que adhibetur homini nō debet iterari. **P**ost vltimū nihil est sed hec vnctio dicitur extrema q̄ non debet iterari. **V**idetur qd non in eadē infirmitate qz vni morbo non debet nisi vna medicina. S; b sacramentum qdā spūalis ē medicina. q̄ ptra vni morbi nō debet iterari. **C**ōtra morbo ptra quē dat hoc sacramentū est iterabilis q̄ hoc sacramentum iterari debet. **P**rimo morbo ptra quē datur b sacramentū ē iterabilis qz ptingit p diuersa pēta diuersa debilitatem spūalē incurrere et sicut infirmitatē corpālē iterari ptingit. ideo sine iniuria sacramenti potest sacramentum b iterari s; qz sacramentum b nō respicit infirmitatē s; statū infirmitatē. p̄p̄n quūq; morbi. idō scdm q̄ talis status in vna vlt in plūb infirmitatib; iteratur b sacramentū potest in vna vlt in plūb infirmitatib; iterari. **A**d primū de vnctione lapidis dō qd nō ē simile qz effectus vnctionis in lapide qui ē deputatus ad sacra siue psecratio ē ppetua in lapide s; effectus extreme vnctionis in homine nō est ppetuus. idō extrema vnctio iterabilis. **A**d. ij. dō qd vlt. est de vltimo qd est secundū veritatē vltimū nō fin estimatiōe hominum hoc aut sacramentū dicitur extrema vnctio nō fin veritatem sp̄ sed fin hominis estimatiōe. qz nō debet dari nisi illis quib; mors ē p̄p̄n scdm estimatiōe hominū. **A**d. ij. vni morbo nō debet nisi vna medicina dō qd hoc sacm nō respicit morbi sed statū morbi qui in vno morbo infabilis est ideo sacramentum in vno morbo iterabile p̄cipue si morbus sit diuturnus. nō aut si sit brevis.

¶ DI.

XXXIII

Nunc ad considerati

onem sacri ordinis. **H**ic querit̄ quatuor. **P**rimo an ordo sit sacm. **S**ecundo de distinctione ordinū. **T**ertio de effectu sacramenti ordinis. **Q**uarto an character vni ordinis alteri characterem p̄supponat.

Hic. sic pcedit et videtur qd ordo nō sit sacramentum ordo ē relatio qdā ē. n. ordo vt ait. au. in li. d. ci. dei. parium disparitūq; rerū sua cuiq; tribuens loca dispositio. Sacm x̄o ē materia leclm q̄ ordo nō ē sacm. **S**ecundo ordo nō est tm̄ in hominib; sed etiā in angelis. in angelis x̄o nllz est sacm. q̄ z c. **S**acm ē spūalis medicina. ordo x̄o saniaz pfectis. non infirmis q̄ nō ē sc̄m. **C**ōtra. p̄p̄ q̄ vni qd qz tale et ipm magis t̄le sed alia sacramenta p potestate ordinis cōferunt q̄ ipm maxime est sacramentū. **S**ignū est sacre rei causa signacm est in q̄ p̄fertur spūal potestas q̄ est sacramentū. **S**ecdm. aug. sacramentum est in q̄ dīa virtus sub regimēto rez. sensibiliū secretiū us opatur salutē. s; in ordine sub regimēto rez. sensibiliū diuina virtus secretiū opat salutē. idō ordo est sacramentum sed quia p̄sistit in deriuatione potestatis recipiētis sacramentum a potestate dispensatoris sacramenti sicut potestas imperfecta deriuatur a p̄fecta. ideo quā tum ad formāz et materiā differt ab alijs sacramentis qz forma ei traditur p modū imperatiū ad denotatiōem tractatiōis p̄dicte cū expressione actus imperati p quam potestas deriuata p̄gnoscitur forme aut alioz sacramentoz traduntur vlt p modū indicatiū vt apparer in baptismo. vel p modū dep̄citiū vt apparer in extrema vnctione. Differt etiam qd ad materiā. qz in alijs sacramentis cū nihil deriuatur a dispensatore eoz in suscipiente sed a deo tantū ideo in eis principalitas sa

cramenti p̄sistit in materia sacramenti. q̄ ex sc̄tificatione diuinā x̄rute continetur nō in sacri dispensatore s; conuerso est hic quia traditur potestas a p̄tate dispensatoris ideo principalitas sacramenti consistit in eius ministro nō in ei. **M**ateria. materia aut adhibetm̄ ad determinandum potestatem q̄ p̄ticulariter tradit ab habēte eam cōplere ideo quidā dicunt qd sacm materie non ē de sc̄tificatione sacramenti. **A**lij vero dicūt qd ipse tactus imporet p formā ideo ē de sacri essentia. **A**d. j. dō qd ordo non dicitur hic habitudo diuersoz sed p̄tās p̄ q̄ quis sup alios p̄stituit vlt ritus in quo cōfertur talis p̄tās. **A**d secundū dō qd non accipitur vniuoce in angelis in hominib; quibus p̄tās eoz nō datur in aliquo sensibili sicut p̄tās hominū. **A**d. ij. dō qd ordo medicina ē non p̄pter ipsum in quo est s; p̄pter alter. est em̄ collatum nō in remediū p̄sone sed cōtine de dat ad tollendum defectū ignorantie in ecclesia potē qz in p̄sona.

Hic. sic pcedit et videtur qd nō sint septē ordines qz in p̄mitiua ecclia nō fuerūt nisi tres ordines scz. p̄bici. epi. et dyaconi s; p̄p̄s s; mō aut ibi fuit diminutio ordinū aut hic supfluitas. **O**rdines distinguūt scdm actus ordinū. s; actus ordinū nō sūt nisi tres. s. purgare. illuminare p̄ficere q̄ non sūt nisi tres ordines. **D**iffinitio ordinū h̄ aut est totū vlt in p̄s subiectiū aut totius integralis in p̄s integrales. si in p̄s subiectiū q̄ sacramentū ordis de q̄lib; ordine p̄dicat. q̄ tot sunt sacra q̄ sūt ordines. si in p̄s integrales. q̄ ordo de nullo ordine spūali p̄dicatur. **C**ontra videtur qd sint p̄p̄s q̄ septem qz dyo. episcopatu ordinē appellat l̄ra etiā d̄ qd ordo ep̄oz qd d̄p̄t̄ q̄ p̄ter. vij. ordines ep̄oz ē ordo vij. **O**rdō importat quēdā dignitatis gradū qz clericus ex h̄po qd clericus ē in gradu sup̄plm̄ p̄stituit. q̄ corona p̄p̄s efficit clericus est aliq̄s ordo p̄. vij. enumeratos. **P**̄tās ordinis ordinat ad corp̄ x̄pi vlt p̄t sub sacramento eucharistie p̄tinet vlt ordiati p̄ferat sicut altare et vasa q̄ ad eucharistiā ordiant et hec mistroz p̄secratio est ordinis sacm p̄ aut sacramentū ordinis ordiati ad corpus x̄pi vlt p̄t sub eucharistia dupliciter. vlt fm̄ se. vel p corp̄ x̄pi mystici p̄parandū ad receptionē corporis eius veri. **S**i primo mō h̄ p̄t ē qd dupliciter vlt em̄ ordiati ad eucharistie p̄secutiōe. et sic ē ordo sacerdotalis. vlt ad s̄guis a ministratiōe. et sic ē ordo dyaconatus. vel ad materiā ei p̄paratiōz et in sacris vasis collatiōe et sic est ordo subdyaconatus vlt ad materiā p̄paratiōe et sic ē accolitatus si aut ordiati ad corp̄ x̄pi vlt p corp̄is mystici p̄paratiōe. hoc p̄t ē tripliciter fm̄. ij. genera in mūdoz qz qui tā sūt mūdati s; etiā p̄parati primū at q̄ mūdoz fm̄. dyo. ē volētū credere s; ignoratiū quid credendū. **T**ertiu sc̄tifiū s; ipeditoz aliq̄ demōis opatiōe p̄mi excludedi sūt ab eucharistie p̄cipatiōe. sc̄bi sūt istruēdi. tertij adiunadi. **I**deo ad posteroz excludiōne institutū est ordo hostiariorū ad eoz cruditionē institutus est ordo lectorū. ad impedimētoz tertis remōtōz institutū ē ordo exorcistaz. **A**d. j. dō qd pauciores erāt fideles idō mior multiplicatio mistroz fuit necessaria s; multiplicato cultu diuino oportet mistros cultus multiplicari. sub ordie aut dyaconatus oēs iferores ordines a dyo. p̄bēdūt. **A**d. ij. dō qd fm̄ illos nō dīstinguūt ordines ī sp̄ali s; fm̄ actus potestatiū sacraliū vt tā dicitur ē. **A**d. ij. dō qd fm̄ hoc triplex ē totū. totū vlt qd est fm̄ essentia et tota x̄rute cuiuslibet sue parti et totū potentiale qd adest cuiuslibet sue parti fm̄ essentia non tamē fm̄ tota virtutē imo tm̄ p̄i sup̄iori et totū itēgle qd nec fm̄ ēntiā nec fm̄ x̄rute adest cuiuslibet sue parti diuisio ordinis in sp̄ales ordines nec est diuisio totū vlt

nec totius integralis sed totius potētiālis. **A**d iij. dō. q̄ ordo potest dupliciter accipi. vno mō fm q̄ est sacramentū. sic oīs ordo ordinat ad eucharistiā. vñ cū ep̄s non habeat prātem superiōrē sacerdote respectu eucharistie episcopat⁹ nō erit ordo. Alio modo accipit⁹ ordo fm q̄ est officiū qdā respectu quazcūq; actōnū sacramentū t sic cū ep̄s hēat prātem in actib⁹ hierarchicis respectu corporis mystici supra sacerdote ep̄at⁹ erit ordo t fm blouit⁹ auctoritates inducē. **A**d. v. dō q̄ etb⁹ q̄ alius est cleric⁹ est in altiori statu q̄ laycus nō tñ habet ampliorē potestatis gradū qd ad ordinē requirit⁹ ideo corona nō est ordo sed pot⁹ ad ordinē dispositio.

Ad. iij. sic pcedit⁹ t videt⁹ q̄ ordo nō imp̄mat caracterē quātū ad omēs ordines. qz ordis caracter est qdā prās spūalis. s; quidā ordies non ordinantur nisi ad quosdam actus corporales. vt patet in hostiaris t acolitis. q̄ in eis nō imp̄mit⁹ caracter. **P**ris caracter est indelibilis q̄ per caracterē homo ponit⁹ in tali statu a q̄ nō possit recedere s; illi qui hñt mīores ordines possūt licite redire ad laycatū accipiēdo vrozē q̄ nō imp̄mit⁹ caract⁹ in omib⁹ ordinib⁹. **V**idet⁹ q̄ nec gratia gratū facies cōferat nulla causa p̄supponit effectū suū. s; i eo qui accedit ad ordines p̄supponit gratiā vt dicet⁹. q̄ talis grā nō cōferet in ordis collatione. **C**ontra omē sacramētū in quo non imp̄mit⁹ caract⁹ iterabile. s; null⁹ ordo est iterabil⁹ ergo in q̄libz ordine imp̄mit⁹ caracter. **V**idet⁹ q̄ ordo causa sit gratie. ordo em̄ est sacramētum nō. lē. s; tale sacm̄ est causa gratie in suscipiente q̄ sacramētum ordis cōferat grām. **R**⁹. circa hoc sūt. iij. opinioniones. Quidā em̄ dicūt q̄ in solo sacerdotali ordie caracter imp̄mit⁹. Alij vero dicūt q̄ in sacris ordinib⁹ caracter imp̄mit⁹ non autē in minorib⁹. **S**z cōtra vtrūq; ē qz in quolibet ordine cōferatur spūalis prās ad sacramētū seu sacramētaliū dispensationē q̄ nihil aliud est q̄s caracter. q̄ dispensatio nō cōpetit nisi hñtib⁹ hanc potestātē. ideo dō est cū alijs q̄ in q̄libz ordie caracter imp̄mit⁹. Cui⁹ signū est q̄ ppetuo manēt nūq̄ iteratur. **A**d. i. dō q̄ hui⁹ mōi actus quis sit corporal⁹ ordinant tamē ad sacramētoz dispensationē. sicut hostiarj habēt actū admittēdi hōies ad dīoz sacm̄toz inspectionē t sic de alijs. t ideo in oib⁹ requirit⁹ prās spūalis. **A**d. ij. dō q̄ q̄sumcūq; homo se ad laycatū trāsserat semp̄ tamē in eo manet caracter qd patet ex hoc q̄ si ad clericatū reuertat⁹ nō iter⁹ ordinē quē habuerat suscipit. **A**d. iij. dō. q̄ q̄az quā p̄suppōit n̄ p̄fert s; pot⁹ augmētum gratie. rō autē quare p̄ferat gratiā hec est qz dei perfecta sunt opa. ideo cui datur spūalis prās ad sacm̄ a liq̄d exequendū datur grā ad id p̄grue exequendū. t iō qz in ordie prās spūalis cōferat ad sacramētoz dispensationē cōferatur gratia ad p̄grue dispensandū.

Ad. iij. sic pceditur t videtur q̄ caracter vni⁹ ordis p̄supponat caracterē alteri⁹. maior est pueniētia ordinis ad ordinē q̄s ordis ad alijud sacramētum. s; caracter ordinis p̄suppōit caracterē alterius sacramēti. s; baptisimū q̄ mltro fortius caracter vni⁹ ordinis p̄supponit caracterē alteri⁹. **O**rdines sūt quidā gradus. s; null⁹ potest puenire ad posteriorē gradū nisi pri⁹ priorē p̄cederit q̄ null⁹ potest recipere caracterē ordinis sequentis nisi pri⁹ accipiat ordinē p̄cedētem. **V**idet⁹ q̄ p̄supponat caracterē p̄firmatōis qz in hys q̄ sūt ordiata ad inuicē sicut mediū p̄suppōit p̄mū ita vltimū p̄supponit mediū s; caracter p̄firmatōis p̄supponit baptismalē q̄s p̄mū. s; caracter ordis p̄suppōit caracterē cōfirmatōis q̄s mediū. **C**ō. si omittat aliqd de sacro qd sit de necessitate sacri

oportet q̄ sacramētū iteret sed si aliqd accipiat sequentem ordinē p̄permisso primo nō reordinat⁹ s; cōfertur si bī qd decrat fm statuta canonū. q̄ pcedēs nō ordo ē de necessitate sequētis. **A**p̄li receperūt potestātē ordis ante passionē xp̄i. **M**arth. xxvj. qñ dñs prātem dedit discipul⁹ in cena p̄ficiendi corpus suū. sed cōfirmat⁹ sunt post ascensionē p̄ aduentū. s; q̄ ordo nō p̄supponit p̄firmationē. **R**⁹. ad susceptionē ordis p̄erigit aliqd dupliciter. Vno mō quasi de necessitate sacramētū t sic caracter baptismal⁹ p̄supponit p̄ quē efficit aliqd ydoneus ordinis suscepti⁹. Alio mō de p̄gruitate t sic requiritur om̄is p̄fectio p̄ q̄s aliqd ydone⁹ reddat⁹ ad ordis executionē t sic erigit⁹ p̄firmatio. Sed qz potestates ordinis sūt distincte ideo vna nō de necessitate s; de ydoneitate requirit aliā. vnde in p̄m̄tiua ecclia aliq̄ ordinabatur in presbiteros t dyaconos qui pri⁹ ordies inferior⁹ res nō susceperāt. hinc ē q̄ ordiati p̄ saltū nō reordinantur s; ordo om̄issus eis p̄fert de necessitate tamē p̄cepti vnus alterū p̄supponit. **A**d. j. magis puenit ordo tē dō q̄ verū est fm similitudinē sp̄i nō tñ fm p̄portionē potētiā ad actū qz p̄ baptismū acq̄rit hō potētiā passi⁹ nam recipiēdi ordines s; nō p̄ inferiores recipiēdi maiorem ordinē. **A**d fm dicendū q̄ verum est de gradibus qui habent ordinem necessitatis ad inuicē nō autem congruitatis. **A**d. iij. dō q̄ verum est de primo medio t vltimo qui habent eundē ordinē ad inuicē et sic non ē in p̄posito qz p̄firmatio habet ordinē essentialem ad baptismū qui ē ianua sacramētoz. **O**rdi autē congruitatis habet ordinē ad cōfirmationem.

DI. XXV

Olet etiam queri t c

Hic q̄ritur duo. **P**rimo de prāte p̄ferentis ordines. **S**ecūdo de vitiō collationis. i. symonia. **C**irca p̄mum querunt duo. **P**rimo an sol⁹ ep̄s possit ordinare. **S**ecūdo an episcopus heretic⁹ vlt⁹ p̄suis

Ad p̄mū sic pcedit⁹ t videtur q̄ non solus episcopus possit ordinare. magis enim p̄cellit p̄sbyter dyaconū q̄ ep̄s episcopum. s; episcopus potest cōsecrare episcopū q̄ p̄sbyter dyaconū. **S**z q̄ ad solū episcopū p̄tinet alteri⁹ p̄mitti non possunt sed ordinare p̄sbyteris cardinalib⁹ cōmittitur: cōferunt enim mīores ordines. ergo ordinare nō p̄tinet ad solum episcopū. **Q**ui habet principale t mai⁹. mltomagis accessoriū t min⁹ sacm̄ ordis ē mīnus t accessoriū ad sacramētū altaris. ergo qui potest conferre sacramētum altaris multomagis potest conferre sacm̄ ordinis. **C**ontra. ysidorus. li. etbi. episcopus ip̄e sūmus sacerdos t pontifex maxim⁹ noīat. ip̄e em̄ efficit sacerdotes t leuitas ip̄e om̄s ordines eccliaf cos disponit. ergo ad ip̄m solū p̄tinet ordinare. **N**on ad minōrē p̄tinet in exercitu duces p̄ponere q̄s mīlites ascribere. sed ad solū episcopum p̄tinet in exercitu ecclesie militat⁹ ascribere mīlites per sacramētum cōfirmationis. q̄ multo fortius duces p̄ponere qd sit p̄ sacramētum ordinis. **C**ollatio ordinū alicui dupliciter puenire potest aut de iure cōi ratione sue ordinatione prātis aut ex indulgētia siue generali siue speciali ratione p̄missionis t hoc vltimo modo cōferre minores ordines cōuenit aliquibus q̄ non sunt episcopi sed sacerdotes. primo modo p̄ferre q̄scūq; ordines cōuenit solis episcopis. **D**uo em̄ requirūtur ad collationē ordinis. vñū est adeptio ordinis illius quē cōfert. quia qd non habet quis dare non potest. **A**lterū gradum potestatis qz maior omni ordine debet esse qui omnes ordi

nes confert. **A**d primum ergo dicendum qd non sufficit ad ordinandum excellentia ordinis sed dignitas. **A**d secundum dicendum qd quis pertineat ad solum epm de iure pmi. ab eo tamen qui est supra ius nō ab alio potest nisi episcopo pmittere potestas minores ordines conferendi. **A**d. iij. dicendum qd quis sacramentum ordinis ordinat ad sacramentum altaris nō tamē est accessorius eius imo qddā sacramentum principale quod p se sit illo minus nō tñ in illo includit. in his vero que in se includuntur nec minor numerus in maiori qui potest qd maius est potest qd minus est.

Ad. iij. sic proceditur et videt qd heretici epī pīssī ab ecclesia non possint cōferre ordines qz in episcopali psecratione non imprimunt caractē qd ecclesia potest dignitate episcopale auferre. **S**cū ille cui ablata est iā non sit ep̄s non potest ordinare. **P**l. Nullus potest ordinare nisi vt minister ecclesie s; qui pīssī est ab ecclesia nō est minister ecclesie. **G**non potest ordinare. **P**l. Plus est aliquē ad ordinē pmo uere qz in foro penitentiali absolueret vel ligare s; heretici pīssī nō pōt solueret vll ligare **G**nec ordinare. **E**t tra sicut se habet sacerdos ad potestatem consecrādi. ita episcopus ad potestatem ordinādi. sed hereticus pīssī ab ecclesia potest psecrare vt dictū est supra **G**z ep̄s ordinare. **P**l. In sacramentorum collatione nō differt bonus a malo dūmodo habeat intentionē et fuerit forma. **G**nec in fidelis a fidelis s; fidelis potest ordinare gētiā infidelis. **P**l. Hereticus pīssī ab ecclesia et si de iure non possit ordinare tñ de facto potest vñ si ordinat ordinatū est. **E**t huius ratio est. qz fm. bu. ad ordinādū nō eriguntur nisi. iij. dignitas episcopalis cū ordinib; habitis secundum veritatem. platio verborū in quib; forma p̄sistit. intentionis et materia debita s; omnia ista potest habere hereticus pīssī et ita potest ordinare. **A**d. j. dicendum qd quis character nō imprimat tamē ob reuerentiā cōsecrationis potestas sic collata nunq̄ amittitur. **A**d fm dicendum qd in q̄tū ordinē retinet ecclesie et seruat ecclesie formā minister ecclesie ē licet non simpliciter. **A**d tertium plus est ordinare. dō qd plus est. i. maioris dignitatis. s; non pl. i. maioris iurisdictionis imo min⁹ et hoc patet qz ep̄s non suū subditū potest ordinare non tamē solueret vel ligare.

Trca secundum que

runtur duo. **P**rimo vtrū symoniac⁹ possit ordinē emere vel vendere. **S**ecundo vtrū symoniacus pdat ordinis executionem.

Ad primum sic proceditur et videtur qd symoniacus non possit emere ordinē. **G**reg. j. ca. q. j. q̄cunq; studet p̄ciū datione sacerdotij ordinem accipere nō est sacerdos. **P**l. Videt qd non possit vendere ordinē. **L**eo em̄ papa. j. ca. q. j. dicit sic. Si gratis non datur vel accipitur gratia non est. sed talis non gratis dat **G** nulla gratia datur ibi. **G** nullum sacramentum. **P**l. Dona. ii. sunt in potestate dei non hominis sed quilibet ordo est donū. **S**i. ergo non est sub potestate hoīs. **G** ab homine non potest vendi vel emi. **C**ontra nihil phiberi debet qd nō potest fieri. sed phibetur ne ordines vendant **G**z. **P**l. Qd potest furtiue accipi potest emi vel vendi s; ordo potest furtiue accipi **G**z. **P**l. Quedā sunt pure spiritualia vt gratie et virtutes. Alia ānēra vel coniuncta rei corporali que et hac vnione sacra efficitur sicut ordinē in exterioribus ritibus corporalibus qui sunt sancti et character collatus per corporalem ablationē. Alia sūt sp̄s

ritualia annexa corporalibus manentibus corpora libus nō sacris vt psecratio calicis illi⁹ patronatus in aliquo funde. prima nec de iure nec de facto possunt vendi quia non est in potestate hominis illa dare. secunda possunt vendi de facto sed non de iure et hoc est qz sacra corporalia in quibus dantur spiritualia vendunt de iure tamē neutrum vendi potest. vltima vero q̄tum ad id qd est corporale ibi cū maneat non sacramentū possunt vendi et transit spirituale cū corporali. sed quātum ad id qd est spirituale est nō possunt vñ si ratione spiritualis magis emerēt vel venderetur. vel principaliter spirituale intendere emi vel vendi symonia pmitteretur. **A**d primum de greg. dicendum qd dicitur non esse sacerdos qui caret sanctitate ordinis non quia caret ipso ordine. **A**d secundum dicendum qd verus est ex pte vendentis vel ementis. sed ex parte dei qui gratis dat vel dōm qd loquit de gratia gratū faciente que impedit per culpā recipientis. **A**d tertium dōm qd rōe eoz in se nō possunt vendi sed ratōe eius cui p̄iū gunt possunt vendi de facto.

Ad scdm sic procedit. et videt qd symoniac⁹ nō perdat executionē ordinis qz ptingit i ordinē alt cuius cōmitti symoniā eo ignorante sed homicidiū casuale ppter hoc qd est pignoratiā cōmissus nō facit irregularitatem ergo et sicut ille qui symoniace ordinat nō est irregularis. **P**l. Ab eo qui nō habet executionē ordinis nullus debet sacram accipere. s; ab eo quē scio symoniacū debeo ordines accipere si mihi p̄cipiant sūm inobediēs ergo nō amittit ordinis executionē. **S**z ptra videt qd symoniac⁹ nec ordinē recipiat qz de factus intentōis euacuat sacram s; ille qui p̄cio aliquid intendit acquirere in susceptōe ordinis nō intendit suscipere qd ecclesia tradit qz illud nō cadit sub p̄cio. ergo nō suscipit ordinē. **P**l. Fides requirit ad sacram qz dirigit intentionē sine qua nō est sacram. ergo heretic⁹ non suscipit ordinis sacram. symoniac⁹ ergo est hereticus. qz vt dicit **G**reg. in registro altare vendere vel emi et decimas. **S**i. emere vel vendere symoniacā heresim nō ignorat. ergo et. **P**l. In hoc distinguendū est qz si dicat symoniac⁹ ex hoc qd recipit ordinē p symoniam nō recipit executionē et ipso iure suspensus et quo ad se et qd ad alios. et puniū vltimū p depositionē qn p̄stiterit de crimine iudiciū si autē dicat symoniac⁹ qz p̄tulit ordinē symoniacē vel qz dedit vel recipit beneficiū symoniacē vel qz mediator fuit symonie si sit occultus suspensus est ipso iure quo ad se. si autē manifest⁹ est suspensus quo ad se et quo ad alios. et iterū ille qui recipit beneficiū p symoniam tenet ad restitutionē omniū fructuū p̄ceptor et beneficio renūciare. sed qz nullū sacram p̄ficiat in merito dispensatoris. sed in virtute. **S**i. ideo p̄ctm symonie nec sacramētū suscipiendū impedit nec susceptū tollit p̄t tñ impedire vltimā rem sacri si sit p̄ctm ex pte recipientis. **A**d primum de homicidiū dōm qd non est sile qz ppter homicidiū fit tñ defectus in ordinato. sed ppter symoniam fit defect⁹ in ipa ordinatōe qz ipm sacram pōnit sub p̄cio. et ideo sufficit qd ordinat⁹ sit imunis fm suā p̄scientiā de homicidiū tamē est suspensus quādo ad noticiā eius deuenerit. **A**d scdm dōm qd qm manifestum est crimē symonie tñ ordinatoz amittit executionē et suspensus est quo ad se et quo ad alios sed quādo est occultū suspensus est quo ad se tñ. et ideo si sit manifestum fm qd in iure dicit aliquid manifestū tunc nullo modo aliq̄s debet obedire nec ab eo ordinē recipere. si autē nō sit manifestū et nō potest subterfugere p̄ceptū debet obedire et si sciat ordinatoz esse symoniacū. **A**d tertium dōm qd ip̄e nō intendit emere illud qd est p̄le ip̄i

ritualeve caracterē sed opatōz ministri que est corporalis et causa rei spiritualis. ¶ Ad quartū dōm qd symonia/ cus dicitur hereticus non ppter sicut ille qui errat in cre/ dendis. sed similitudinariē qz opatur ad modūz erran/ tis emendo vel vendēdo spūalia ac si crederent spiritū sanctū eē sub homis prate nec tñ sequit qd hereticus non possit ordinē suscipere vlt pferre qz si nō erret circa ordi/ sacm in nullo intentio impedit. si autē circa hoc erret potest intendere qdare vel suscipere qd ecclia intendit sicut in baptismo et eucharistia.

DI.

XXVI

Quam alia sacramēta

post pcr̄m tē. ¶ Dic querunt quattuor

¶ Primo vtrum matrimonii sit sacra/

mentū. ¶ Secundo de institutione eius.

¶ Tertio vtrum carnalis copula sit de integritate ipsius.

¶ Quarto vtrum carnalis copula possit esse sine pcr̄o.

Ad p̄m sic pcedit et videt. qd m̄rimoniū n̄ sit sa/

cramentū nō. le. omne em̄ sacm nō. le. habet formā determinatā verborū et aliqd materia/

le elementū p materia. sed m̄rimoniū. hoc nō habet. ergo non est sacm. ¶ In alijs sacris est ali/

quid qd est res et sacm. sicut caracter in baptismo s; ni/ bil tale p̄t in matrimonio inueniri. ergo non est sacm.

¶ Omne sacm nō. le. gratiā confert. sed hoc matri/ monio nō competit qz sic nō esset pfectōis a matrimo/

nio abstinere. ergo m̄rimoniū non est sacm. ¶ S; cō/ tra est qd dicitur Corin. v. Sacramentū hoc magnū et

loquit de matrimonio. ergo est sacramentū. ¶ Si/ cut in ecclia est necessaria spiritualis multiplicatio ita et

materialis. sed ad spirituale multiplicatōz ordinat ali/ quod sacramentū. s. sacramentū ordinis. ergo matrimo/

nium qd ordinat ad multiplicatōne materiale est sa/ cramentū. ¶ Dm qd de ratōe sacri est vt aliquod sa/

crum significet et remedium prebeat cōtra vulnus pec/ cati. hēc em̄ duo m̄rimonio pueniunt significat em̄ con/

functionē xpi prebet etiā remediū ptra vulnus peccati concupiscētie ex pcr̄o relictū. et ideo merito inter sacra/

menta nō. le. computat. ¶ Ad primum dicendū qd ver/ ba exprimentia p̄sentum de p̄senti sunt forma huius sa/

cramenti. nō aut sacerdotalis benedictio que nō est de necessitate sacri sed de solennitate. p materia vero ha/

bet actus contra hñtū m̄rimoniū sicut de penitētia di/ ctum est. ¶ Ad scdm dōm qd in hoc sacramēto actus ex/

terius apparentes sunt sacramentū tñ. obligatio vero que de hys nascit est res et sacramentū. sed effectus vlti/

gnificatū huius sacri est res tñ. ¶ Ad tertium dicendū qd qd/ dam dixerunt in matrimonio nullo modo gratiā dari

sed qd remediū cōtra pcr̄m p̄stare dicit est ppter hoc qd eius actus a pcr̄o excusat impedit illicitas p̄cupiscen/

tie corruptelas s; fm hoc nō posset inter sacramēta nō. le. computari nisi equivoce nec haberet aliqd plus in nō. le. qm̄ in veteri. Et ideo alij dicunt qd confert ibi gratia

ordinata ad recessum a malo nō ad operatōne boni sed qz eadē gratia impedit peccatū et inclināt ad bonū. Et ideo alij dicūt pbabilius qd matrimonii inquantū in/

fide xpi p̄trahitur habet ex passione xpi sicut et cetera sa/ cramenta qd conferat gratiā ad reprimentū p̄cupiscen/

tiam et meritoze implendū hoc ad qd m̄rimoniū ordi/ natur nec ppter hoc sequit qd abstinere a matrimonio non sit pfectionis qz in abstinentib; sunt alia que magis

conferunt ad gratie augmentū.

Ad scdm sic pcedit. et videt qd matrimonii in/

stitutione nō indigeat illud em̄ qd est de iure naturali nō indiget institutōe. sed matrimo/

nium est huiusmodi vt p̄t in p̄cipio Gen. ppter relin/

quet homo tē. ergo non indiget institutōe. ¶ Sa/ cramēta sunt post pcr̄m instituta cum sint medicine cō/

tra pcr̄m sed matrimonii fuit ante pcr̄m. vt patz Gen. vij. ergo nō habet institutōne.

¶ Si matrimonii est aliqn institutū p̄cipue institutū fuisse videt p hoc qd dñs dixit Gen. i. Crescite et multiplicamini tē. cu; in/

stitutio sacri nō possit esse nisi a deo sed verba illa dicitur p modū p̄cepti. ergo sequeret qd om̄s essent obliga/

ti ad matrimonii contrahendū qd p̄t esse falsum et sic matrimonii nō habet institutōne. Sed ptra est qd di/

cit Du. de sanc. vic. qd sacm ex institutōe significat sed m̄rimoniū est sacm vt dictū est. ergo habz institutōne.

¶ Math. xix. dicit nō legistis ab initio qui fecit ho. masc. et fe. fecit illos et postea subdit quos deus p̄iunxit homo nō sepe. m̄rimoniū ergo est diuinitus institutū.

¶ Dm qd m̄rimoniū dupliciter pōt cōsiderari vno modo fm qd est in officiū nature et sic nō indiget aliqua institutōe nisi inclinatioe naturali ad m̄rimoniū ptra/

hendū in generali quib; quantū ad aliquas m̄rimoniū cōditōes indigeat determinatōe p̄statutū iuris diuini vel humani. Alio modo pōt cōsiderari. put est in reme/

dium pcr̄i qd p̄tingit dupliciter. vno modo ex p̄te actus qui a pcr̄o excusat et actus turpes impedit et sic fuit in/

stitutū post pcr̄m. alio modo ex p̄te effectus qui est supra ipam p̄cupiscētiā reprimes in sua radice sic habet in/

stitutōz in nō. le. p approbationē xpi. vt patz Math. xix. et. i. ad Cor. vij. ¶ Ad primum ergo dōm qd m̄rimoniū est naturale. put est in officiū nature. sicut ante pcr̄m

dicit institutū cu; inquantū est homi indita naturalis inclinatio ad m̄rimoniū. tum inquantū est edoctus di/

uinitus de specialib; m̄rimoniū p̄ditōib; ¶ Ad scdm di/ cendū qd post pcr̄m est institutū m̄rimoniū. put est in re/

mediū pcr̄i sed ante pcr̄m. put est i officiū nature. ¶ Ad tertium dōm qd p̄ceptū de m̄rimonio nō p̄tinet ad p̄fectō nem vnius singularis p̄sone sicut p̄ceptū de honore pa/

rentiū sed p̄tinet ad p̄fectōne speciei. vñ hoc mō obligat qd qlibet illd teneat implere cū sit necessariū qd aliq gene/

ratōi vacent et aliqui p̄replationi et p̄cipue p̄tpe gr̄e qm̄ iam humanū gen⁹ est multiplicatū et augmentatō cul/

tus diuini nō sit p carnale generationē sicut in vere. le. sed p spirituale.

Ad tertium sic pcedit. et videt qd carnal cōmittio sit de integritate sacri m̄rimoniū. rō em̄ sacri in significatōe p̄stet significatio m̄rimoniū p

carnalē copulaz cōplet ergo est de integritate sacri. ¶ Finis maxie p̄tinet ad p̄fectōz rei. s; m̄rimo/ niū nō p̄sequit finē suū. s. bonū plus nisi p carnalē copu/

lam qd carnal copula est de integritate m̄rimoniū. ¶ Perfectio sacri ex institutōe dependet sed in institutōe m̄rimoniū facta est mentio de carnali copula. cum dicit

Gen. ij. erūt duo i carne. vñ qd carnal copula ē de integri/ tate m̄rimoniū. ¶ Sed ptra inter beatā virginē et ioseph carnalis copula nō intercessit. fuit tñ inter eos verū

m̄rimoniū. vt dicit Math. j. Noli timere accipe mas/ riā p̄iugē tuā. qd carnalis copula nō ē de integritate m̄rimoniū. ¶ In paradiso nō fuit carnal copula ibi fuit tñ

m̄rimoniū. qd m̄rimoniū nō h; de sui integritate carnalē copulā. ¶ Dm qd duplex est rei p̄fectio. s. prima que p̄tinet ad esse rei. put forma dicit p̄fectio rei prima et sc/

cunda qd p̄tinet ad opationē put opatō dicit actus secu/ dus vt patz in scdo de aia. pmo qd carnalis copula nō

est de m̄rimoniū integritate qz sine hac m̄rimoniū habz esse p̄fectū ex sua materia et forma. sed scdo modo est de p̄fectioe ipsius nā carnalis copula est quidā m̄rimoniū

vltus. Et p hoc patet solutio ad obiecta.

D 3

H quartū sic pcedit. et videt q carnalis copula nō possit ēē sine pctō. Nihil enī habet indulgentia nisi pctm s; carnal copula etiā in matrimonio indulgentia indiget. vñ dicit. j. ad Coz. vij. Ego vobis parco. ergo carnalis copula etiā in mīmonio nō ē sine pctō. ¶ Pctm ex pctō originali causat sed libido que est in carnali copula causat pctm originale etiā in pueris qui ex mīmonio nascūt ppter sui feruorē. ergo ipa est pctm et pcpue cū supfluitas passionū sine vicio nō sit. ¶ Nihil impedit a rebz diuinis nisi pctm. fm illud Esa. lix. Pctā nra diuiserūt inter nos et deū nostrū. sed carnalis copula est bñoi. vñ d. Ero. xix. Precipit ppo q debebat deū videre qd nō accederent ad vroz. ergo carnalis copula nō est sine peccato. ¶ S; pctm sub pcepto nō cadit. sed carnal copula cadit sub pcepto. vt pz ad. j. coz. vij. vroz vir debitū reddat. ergo nō est pctm. ¶ Si causa est bona et effectus bonus sed carnalis copula est effectus mīmonij. q cū matrimonio sit bonū vrpore a deo institutū. videt q carnalis copula sit bona. et sic pte esse sine pctō. ¶ Dd; q carnalis copula in mīmonio iunctoz pōt piderari quantū ad tria. primo quantū ad naturā que p cam pz pagat et ad eam inclinatz sic cōstat qd est bona nisi fm manicheos ponat natura corpalis ēē mala. qz est error q in lra ponit. Alio mō pōt piderari quantū ad pcupiscentiā ex pctō relicta ex qua quandā feditate et turpitudine habz. Tercio modo pōt piderari quantū ad gīaz put mīmonij est sacm et siceritū pstat qd est bona. sic ergo dōm est q in carnali copula si mouet principaliter natū cū bona est sed nō meritoria. vt pz in his que gra caret qñ ppter plem cōmīscenē. si vero mouet principaliter gra sic etiā est meritoria. est cū actus religionis cū quis ad vroz accedat ppter plē generandā ad cultū dei vel iusticie cum quis vroz cognoscit vt debitū reddat. si vero pcupiscentia principaliter moueat semp est pctm sed qñqz veniale. qñ. s. non fertur vltra limites mīmonij cum. s. quis pscit vroz cōmīsceri ppter delectationem non autē si nō esset vroz. quandoqz vero mortale si concupiscentia feratur vltra limites matrimonij. vt accedens ad vroz intendēs delectari cum ea etiam si vroz nō ēē. ¶ Ad. j. qd q de carnali copula fm q ad ipaz mouet libido infra limites matrimonij consistens est indulgentia tal qualis est de minoribz malis. Si vero q ad eā mouet vīrū habet indulgentiā q est de maioribz bonis q magis pzie cōcessio qz indulgentia nominatur. ¶ Ad. ij. dō q in statu peccati licet qñqz pcupiscentia nō sit mouēs in carnali copula semp tamē ē cōcomitans et ideo ille actus sp habet aliqz feditatē penale q inquantū est filia peccati vt dicit. aug. transmittit pctm in prolem nō tamen semp est culpabilis qz illa delectationis vebemētia non subiacet impio rationis. ¶ Ad. iij. dicē dum q carnal copula nō impedit habituales punctionē ad deū sicut mortalia faciūt s; actualē q est p ptemplationē sicut et faciūt mltre occupationes q nō sūt peccata

DI XXXVII
Quod hoc aduertēdū
 est. et d. Dic queruntur. iij. ¶ Primo quid sit mīmonij. ¶ Secūdo d causa ei. ¶ Tercio de pparatiōe ipsi. s. de spōsalibz. ¶ Quarto de effectu ei. s. de irregularitate quā bigamus incurrir. ¶ H. j. sic pcedit et videtur q matrimonij inlittera incōueniēter describat. Adūctio enī est

quedam relatio. sed matrimonium non est relatio sed relationis causa cū sit quoddā vinculū q incōueniēter dicitur punctio. ¶ D. Matrimonij a matre de noia tur qd solū ad matrimonij pñet q incōueniēter i definitione matrimonij ponit virū et mulierē. ¶ P. nō est eadē numero relatio equiparantie i vroz extremorum vt. auic. dicit cū q mīmonium sit diuisimodū qz punctio q si est duoz. s. maris et feinīne. videtur q nō sit vnū sed duo. ¶ P. Per mīmonij nō solū vir efficitur marit sed mulier efficit vroz. q mīmonij nō magis debet dici punctio maritalis qz vroz. ¶ Conseruato vite ad mores pñet sed frequēter mīmonio pñet sunt moribz diuersi q incōueniēter addit idiuuiaz vite pfectudinē retinens. ¶ D. dōm q in hac mīmonij descriptōe essētia mīmonij notificat qz ad tria. s. quantū ad id qd est formale in mīmonio cū dicit punctione mīmonial et qz ad id qd est materiale. in b qd dicit viri et mulieris. et inter legitimas psonas. et qz ad effectū in hoc qd dicit indiuiduā vite et nam in dis solubilitas que ibi tangit est mīmonij effectus. ¶ Ad primū q dōm q recte mīmonij punctione dicit eo qd p mīmonij aliq ad vordinā nat. nec ē vinculū ligans et effectiue. sed formale qd nō est aliud a pñctōe. ¶ Ad scz dōm q denoiatōes maxime fiunt a fine. qz ad finē mīmonij q est bonū plis vel pñqui? sebz mī qz p q plē portat parit et nutrit. tō magis mīmonij a mīre noia. dicit etiā pñctiū in qz est pñctio et nuptia a ritu despo satōis fm q in ipa desponsatiōe solēni ponit qdā vela men sup capita nubentiū vt nuptie a nube dicte intelligant. ¶ Ad tertiū dōm q relatio mīmonij qzuis habeat pluralitatē ex pte subiecti habz tñ vnitatē ex pte finis qui est cā pñctōis eoz. q ad eandē plē generandā pñungit et ex b habz mīmonij vnitatē scē aut est de sūctu dine vel eqilitate quarū cā nō est eadē numero sed specie scz qñtas vel qñtas. ¶ Ad quartū dōm q maritus est potior i pñctōe et nō in pte que est finis pñctōis mīmonialis. vroz enī dat in adiutorium marito nō cōuerso et ppter hoc pñctio veriusqz dicit vrozia s; maritalis. ¶ Ad quintū dōm q indiuiduā vite pñctio hic intelligēda est qz ad cōicationē in vita pñgali et sic p hoc nō designificat similitudo mox sed indiuisibilitas matrimonij.

H scdm sic pcedit. et videt q pñctus expñsus p pba de pñti incōueniēter ponat cā mīmonij. cā enī mutabilis nō facit stabile effectū s; mīmonij habet maximā stabilitatē cū sit indiuisibile. q nō pōt causari a pñctu volūtatis q est mutabilis. qz ēē. ¶ P. Remota cā remouet effectus sed aliqñ est mīmonij sine pñctu qñ exteri expñsus pñctus in teri nō adest alias d mīmonio pñtare non pñ. est etiā qñqz mīmonij sine expñsiōe pñcti vt cū puella p verecundia tacet vel cū sunt muti vel diuersaz linguaz. q cōsensus p pba expñsus nō est cā mīmonij. ¶ P. Verba exterius plata i mīmonio reqrunt ad obligatōes faciēdam s; obligatio pñ fieri pba de futuro. vt patz in ciuilibz pñtibz q admīmonij nō requirit qd sint pba de pñti. ¶ P. Mīmonij habet indiuiduā pñctiōe cū sit pñsum pba de pñti qz pñ alter pñctiū religionē intrare an carnalē copulā. q pñctus pñctus non est cā mīmonij. ¶ Sed pñctiū q est sui iuris nō redigit in pñctiū alteri mī si pñctiū pñctum s; p mīmonij vir redigit in pñctem mulieris et cōuerso. vt pz. j. ad. Coz. vij. q pñctus est cā mīmonij. ¶ D. dōm q in sacris cāe sacrales efficit b qd figurant mīmonij aut qdā sacm est vñ opert qd

in cā mīmonij ipā mīmonialis pūctio q̄ est effectus mīmonij designat. hoc autē sit p̄ p̄sensum p̄ xba de p̄nti exp̄ssus. vñ talis p̄sensu est cā mīmonij. **¶** Ad. j. g. dō q̄ mīmonij nō habet imobilitatē ex p̄dicto p̄sensu qui est cā prima sed ex diuina institutiōe q̄ est cā p̄ma. **¶** Ad scdm dōm est q̄ sicut in alijs sacris requirit̄ intētiō ita et in isto. vñ sicut aliq̄s exteri⁹ baptizat⁹ nō recipet si intētiō deesset ita nec matrimonij p̄bit q̄ xba. p̄fert sed p̄sensum interiorē nō habz sed p̄sumendū z iudicandū est de hīs q̄ exteri⁹ appent cū de interiori nō p̄stat si mīlīter p̄sensu sine exp̄ssione xboz mīmonij nō facit q̄ obligatio hōi fienda signū exteri⁹ requirit. q̄ signūz vel xba vñ quicūq̄ nutus quibz p̄sensu exprimit̄ vt in mutis z se nō intelligētibz sic etiā in puella secunda est signū p̄sensu. qñ xbis p̄enti nō p̄dicat si ipā nō ex p̄mat q̄ q̄ tacet p̄sentire videt̄. **¶** Ad. iij. dōm q̄ verba de futuro nō significāt mīmonij sed p̄missionē matrimonij. z iō nō sufficiēt mīmonij cā. z sicut est i alijs obligatiōibz. hō actuali nō tradit aliqd in alteri⁹ p̄tēz hōis vel dei. **¶** Ad. iij. dōm q̄ pūctio mīmonij dū rat vsq̄ ad mortē. z iō sicut mīmonij p̄ carnalē copulā p̄sumatū ē p̄ mortē corpālē finit̄. vt p̄ Ro. vij. ita matrimonij q̄diu est in sola spūali pūctiōe p̄stēs tollit̄ p̄ mortē spūalē. s. p̄ religionis ingressum.

Ad tertiū sic p̄cedit z videt̄ q̄ p̄missio futurarū nuptiarū puenienter spōsalia nō dicant̄. qñ q̄ em̄ p̄mittit aliqd debz cōpelli ad soluendū sed illi qui spōsalia cōtrahūt nō cōpellunt̄ p̄ ecclesiā ad mīmonij complendū. ḡ spōsalia nō sunt p̄missio futurarū nuptiarū. **¶** Promissio nō est firma que fit ante annos discretiōis sed spōsalia ante annos discretiōis p̄trahunt̄. s. in se p̄reniō. ḡ idem q̄d p̄us. **¶** Aliquis dicit spōsus ex p̄sentibz nuptiis vt in lra dicit sed spōsalia a spōso dicunt̄. ḡ spōsalia nō sunt p̄missio futurarū nuptiarū. **¶** Ad fidelitātē hōis p̄tinet vt factā p̄missionē seruet sed spōsalia dirimi possunt. ergo spōsalia non sunt p̄missio futurarū nuptiarū. **¶** R. dōm q̄ sicut dicit Aug. in. vij. p̄fel. iō institutū est vt p̄te sponse nō tradant̄ statim ne vilē hēat maritus datam q̄ nō suspirauit spōsus dilata. ad puocandum ergo amorē inter mīmonio iuncos p̄missio futuri mīmonij p̄cedit nō de necessitate mīmonij. s. de p̄gruitate z hec p̄missio spōsalia nōia a spondēdo vt Iud. dicit. fit autē ista p̄missio qñq̄ absolute qñq̄ sub p̄dictiōe. absolute quatuor modis. Primo nuda p̄missio ne p̄ verba de futuro vt cum dicit. accipia te in meā. Secundo datis arris spōsalijs vt pecunia vñ aliqd buiusmōi. Tercio anulī sub arratiōe. Quarto interuenien reiuramēto. Sub p̄dictiōe autē fit tribz modis. vno mō p̄dictiō est honesta vt cum dicit accipia te si p̄entibz placet z tunc stante p̄dictiōe stat p̄missio z nō stante nō stat scdo qñ p̄dictiō est p̄traria bonis matrimonij vt si dicat accipia te si venena sterilitatis p̄cures z tunc spōsalia non contrahunt̄. tertio quādo p̄dictiō apposita est in honesta non tamen p̄traria bonis matrimonij. vt si dicat accipia te si furtis meis p̄senties z stat tunc p̄missio sed tollenda est cōdictiō. **¶** Ad primū ergo dicendū q̄ ideo ecclesiā in foro p̄rentioso non compellit spōsalia contrahētes ad matrimonij. quia matrimonia coacta cōsueuerunt malos exitus habere. nihilominus tamen ex tali p̄missione obligat̄ homo quo ad deū et peccat si non soluet p̄missum. **¶** Ad scdm dicendū q̄ in fine p̄mi septenni discretiō ratiōis incipit vigere z p̄cipue quantū ad ea ad que nāra inclinat sicut est matrimo-
nium. z ideo puenienter hoc tempus statutū est spōsa-

libus contrahēdis. ante vero nō tenent nisi p̄pter p̄p̄tuitatē ad tempus p̄dictū que est fm̄ conditionē contrahentium determinandū put in quibz dā ratiōis vsus magis q̄ in alijs accelera. quia vero ratio nōdū est firmata ideo hoc tempus nōdum est aptum p̄petuo vinculo vel matrimonij vel p̄fessionis religionis.

¶ Ad tertiū dicendū. q̄ spōsalia semp dicunt̄ a spondendo. spondet autem quandoq̄ ipsum matrimonij et hoc per p̄missionē futurarū nuptiarum z sic non loquimur de spōsalijs. quandoq̄ vero actus matrimonij z sic ab ipso matrimonio p̄tracto aliq̄s dicit spōsus.

¶ Ad. iij. dō q̄ spōsalia dirimūt in. vij. casibz quoz p̄im⁹ est cū alter intrat religionē. Secund⁹ est cū alē ad lōginq̄ patriā se trāffert. Terti⁹ ē cū aliquis fūez infirmitatē incurrit q̄ mīmonij redderet onerosū vt leprā vñ palisū vñ aliqd buiusmōi. Quare qñ interueit affinitas vt si spōsus p̄sāguineā spōse cognoscat. Quī tus est q̄ mutuo se absoluūt. Sext⁹ ē qñ alter in fornicationē labit̄. Septim⁹ ē p̄ defectū etatis quia tunc nec vere spōsalia sunt. Octau⁹ qñ alter p̄trahit cū alia p̄ verba de p̄feti. In p̄mo autē z vltimo casu ipso facto dirimūtur spōsalia in alijs vero iudiciū ecclesiē requirit nec tamē seq̄t q̄ fides p̄missiōis frāgat̄ qñ spōsalia dirimūt z si b̄ aliquādo p̄tingat. nā p̄missio intelligitur habere p̄as p̄dictiōes implicitas p̄ q̄s iusta ipedimēta excludantur.

Ad. iij. sic p̄cedit z videt̄ q̄ bigamia irregularitatem non causet. Aut em̄ causat ratiōe sac̄ramēti aut ratiōe copule carnalē sed nō p̄mo mō q̄ sic cum aliquis p̄traxisset cū vna p̄verba de p̄feti z ea mortua ante carnalē copulā duceret aliam fieret irregularis. q̄d est contra decretalē. similiter nec scdo. q̄ eadem ratiōe qui plures p̄ fornicationē cognosceret irregularis esset q̄d ē falsū. ḡ bigamia nullo modo causat irregularitatē. **¶** Defectus p̄p̄tus magis impedit a p̄ceptiōe sac̄ramēti q̄ defectus alienus. sed defectus virginitatis in viro nō impedit eū a p̄ceptiōe ordinis ḡ multominus si corruptā ducat in vxo rem a quo bigamus iudicatur. **¶** Inter omnes defectus hominis maximus est defectus peccati. sed baptismus tollit omnia peccata ḡ mltomagis tollit irregularitatē z sic saltim post baptismū bigam⁹ ante baptismū nō est irregularis. **¶** Contra est q̄d dicitur p̄ma ad thymotheū tertio. Oportet episcopū vnus vxoris virū esse. nomie autem episcopū ibi sacerdos intelligit̄ ergo bigamia impedit a p̄ceptiōe ordinis sacerdotalē z sic irregularitatem causet. **¶** Decretalis dicit cū clericis qui in q̄stum in ip̄is sunt secundas mulieres si bi matrimonialiter coniunxerunt tanq̄s cum bigamis non licet dispensare. ergo bigamia causat irregularitatem indispensabilē. **¶** R. dicendū q̄ per sacramentum ordinis aliquis fit sac̄rōz dispensator. vnde nullum defectum in sacramentis pati debet. bigamus autem patitur defectum in sacramento matrimonij. non enim significatur vnitas christi z ecclesiē. z ideo per bigamiam aliquis redditur ineptus ad ordinis sacramentum z hec in dispositiōe irregularitas nominat̄. hec autem bigamia irregularitatem causet quatuor modis. Primus est cū quis habet successiue plures vxores de iure. Secundus cum simul habet plures. vnam de iure aliam de facto Tercius est cum successiue habet plures per modū eundē. in hīs duobz modis q̄uis nō sit sacramentū ē tamē quedā sac̄ramēti similitudo. Quartus est cū aliquis viduā ducit in vxorē. **¶** Ad. j. ḡ dicendum q̄ de ratiōe vtriusq̄ simul bigamia irregularitatem

tem causat. qz carnalis copula ad pfectōz significatio-
nis matrimonij facit. unde p decretalē excluditur b qd
magister in littera dicit. s. qz solus p̄sens p̄ verba de p̄se
ri sufficit ad irregularitatem faciendam p fornicationē ac
cū mltis nō inducitur irregularitas qz nō est ibi aliqd sa-
cramentum. ¶ Ad secundum dō. qz corruptio vxoris
matrimonij pcedēs irregularitatem viro inducit etiam
si eam virginē crediderit nisi forte sit ab eodē ante ma-
trimonij corrupta qz tūc vir carnē suam in plures nō
diuisit. Similiter etiam si post matrimonij vxor for-
nicez vir irregularitatem cōtrahit eam p̄gnosces ut dicit
a quibusdam. ideo vero corruptio vxoris z nō viri ir-
regularitatem in viro causat qz cōsensu matrimonij con-
trahentis non cadit supra seipsū sed supra cōiugem q
est materia debita facto m̄fimonij q̄tū ad significatio-
nem qz vnitas requiritur tam in viro qz in vxore et sic in-
cidit in ipsum sacramentum defectus sed corruptio viri
omnino extra sacramentū matrimonij respectu ipsius
unde si vxor posset ad ordines pmoueri similiter irre-
gularis fieret contrahēdo euz viro corrupto. ¶ Ad. iij.
dō qz obiectio illa pcedit fm opinionē Jeroni. qui hec
posuit. sed ecclesia nūc sequit̄ sniam aug. qui p̄teritum
sensit. z hoc ideo qz baptizmus soluit crimina nō sacra-
er sacramēto aut matrimonij causat irregularitas rōe
sacramēti. Alia cōcedim̄ excepto qz irregularitas p̄se-
dicta dispensabilis est p eum qui non est minoris pote-
statis in ecclesia qz aposto. qui hec statuit. z p̄cipue cum
bigamia non repugnat in essentialibus sacramēto ordi-
qz si bigamus ordinetur caracterē recipit.

¶ DI.

XXVIII

De q̄ri debet vtrum

cōsensus. zc. ¶ Dic querit̄. iij. ¶ Pri-
mo in quid sit p̄sens qz matrimonij
facit. ¶ Secūdo vtr̄ iuramentū cū p̄sen-
su exp̄lo p verba de futuro matrimoni-
um faciat. ¶ Tercio vtr̄ carnalis copula eidē adue-
niens. ¶ Quarto vtr̄ p̄sensū verbi de p̄senti exp̄s-
sum in occulto matrimonij fiat.

¶ Ad primū sic pceditur z videtur qz consensus
qui matrimonij causat sit in carnalē copulā
omnia em̄ que sūt in matrimonio inter vir-
et vxorē licite possūt esse inter fratres z sororē
excepta carnalē copulā si cōsensus qui facit m̄fimonij
um non sit in carnalē copulā videtur qz inter fratres z so-
rorē m̄fimonij p̄trahi possit. ¶ P. Ille qui p̄nētiā
vovit peccat mortaliter in matrimonij cōsentiēdo. s.
matrimonij non opponitur p̄nētiē nisi ratiōe car-
nalis copule cōsensus matrimonij est in carnalem
copulā. ¶ P. Remoto ipso qd nō est de esse rei potest res
ipsa manere sed si a p̄sensu m̄fimonij carnalis copula ex-
cludat̄ ut si dicatur p̄sensio in te ut nō p̄gnoscas me nō
est p̄sensu matrimonij. s. carnalē copula cadit sub ma-
trimonijali p̄sensu. ¶ S. cōtra carnalē copula nō est de
integritate matrimonij q̄tum ad suū eē ut supra dictū
est qz p̄sensu qui matrimonij causat non oportet qz sit
in carnalē copulā. ¶ P. Quicūqz cōsentit in carnalem
copulam desinit eē virgo saltē mente. s. b. Jo. euā. fuit
virgo mēte et carne z tamē matrimonij p̄traxit qz cōse-
sus in carnalē copulā non requirit̄ ad matrimonij
¶ P. dō qz cōsensus p̄ba de p̄senti significat qd facit
facit aut m̄fimonij unde significat p̄sensū in matrimo-
nij. carnalis aut copula nō est de essentia matrimonij
sed potestas ordinata ad carnalē copulā qz p matrimo-
nij vñ cōiuguz accipit potestatem altero carnaliter vte-
di. unde cōsensus in mutua potestatem habēdam respec-

tu carnalis copule matrimonij causat hec aut̄ pote-
stas nō pot̄ esse inf̄ fratre et sororē repugnat etiā cōtinē-
tie voto z p̄ditioni apposite de abstinēdo a carnali copu-
la Unde patet solutio ad obiecta.

¶ Ad. ij. sic pcedit z videtur qz p̄sens⁹ exp̄s-
sum p verba de futuro additū iuramentū m̄fimo-
nium causet. Iuramentum. n. est efficac⁹ vin-
culum qz simplex verbum. s. simplici verbo
de p̄senti matrimonij sit ergo multo fort⁹ verbo de fu-
turo cū iuramentū. ¶ P. Nihil potest hominē obligare
ut faciat contra ius diuinū s. frangere iuramentū est
cōtra ius diuinū. mat. v. reddes aut̄ domino iuramē-
ta tua. s. iuramentū adiunctum verbo de futuro est im-
plendū etiā si postea interueniat cōsens⁹ cū altera p̄ver-
ba de p̄senti exp̄s- sum. sed hoc nō esset nisi iuramentum
pcedens matrimonij faceret. qz zc. ¶ P. Iuramentum
aliquid supra simplicem p̄missionē addit sed simplex
p̄missio de futuro sponsalia facit s. iuramentum addi-
tum facit plus qz sponsalia. vltra sponsalia vero nihil ē
nisi matrimonij qz facit matrimonij. ¶ S. Sed contra
ad hoc qz matrimonij fiat requiritur actualiter mari-
monij significari ut ex supradictis patet s. iuramentū
additū verbis de futuro non facit actualē significati-
onem matrimonij. s. matrimonij non causat. ¶ P.
mat⁹ est tradere dominij sui corpis qz sui rei. s. iurame-
tum p̄missioni additum non sufficit ad hoc qz res pro-
missa in dominij alterius trāseat cui facta est p̄missio
qz nec iuramentū additū p̄missioni matrimonij facit
qz vnus habeat potestatem in corpore alterius qd ad ma-
trimonij requirit̄ z ita m̄fimonij nō causat. ¶ P. dō
qz iuramentū est quedā p̄firmatio corū quib⁹ additur
unde p iuramentū ea qz p̄cerant p̄firmant non aut̄ ali-
quid nouū sup̄additur in verbis aut̄ de futuro nō erat
aliquid qd actualiter matrimonij faceret s. soluz obli-
gationē ad matrimonij. unde iuramentū additū ma-
trimonij non facit. sed obligationē ad matrimonij
firmiorē reddit. ¶ Ad primū ergo dicendū qz iurame-
tum est fort⁹ simplici verbo q̄tum ad id cui adhibetur
qzba aut̄ de p̄feti adhibent̄ ad significandū actualē ma-
trimonij coniunctionē nō aut̄ iuramentū additū ver-
bis de futuro et iō non ē simile. ¶ Ad. ij. dō qz iurame-
ta illicita implere nō est de iure diuino. iuramentum au-
tem p̄missioni matrimonij additū factū est illicitū per
sequētem p̄tractū qui sit de verbis de p̄senti qz matrimo-
nio cōiunct⁹ non potest aliud m̄fimonij p̄trahere.
unde ratio nō sequit̄. ¶ Ad. iij. dō qz iuramentum plus
facit qz simplex verbum p̄missionis qz p̄missionē firmiorē
reddit nec tñ sequit̄ qz matrimonij causet

¶ Ad. ij. sic pcedit z videtur qz carnalis copula
verbis de futuro sup̄ueniens matrimonij fa-
ciat. sicut enī supra dictum est cōsensus de p̄-
feti quib⁹cūqz signis exp̄imat̄ matrimonij
facit sed nullum signū efficac⁹ exp̄mit qz carnalis co-
pula qz m̄fimonij facit. ¶ P. omnis p̄iunctio carnalis p̄-
ter m̄fimonij factū est p̄ctm̄. si qz carnalis copula spōsa
libi sup̄ueniens m̄fimonij nō facit peccaret spōsa spon-
sum admittēs ad carnalē copulam qd non videt̄. ¶ P.
quilibet damnum inferēs tenet̄ de damno illato satisfi-
facere s. mulieri deflorare sub specie m̄fimonij non p̄-
faci fieri nisi in matrimonij ducatur. qz videtur qz vel
tunc p carnalē copulam matrimonij p̄summet̄ vel qz
saltē postmodū eam in m̄fimonij ducat. ¶ Sed con-
tra est auctoritas nicholai pape qui dicit si consensus
in nuptijs defuerit cetera etiā cum coitu celebrata fru-
strantur. ¶ P. Illud qd potest sine matrimonio nō
matrimonij facit sed carnalis copula est h̄m̄i ergo zc

¶ dicendū qd de matrimonio loqui possumus dupliciter. vno modo quantū ad conscientia et sic carnalis copula spōsalibz supueniēs mīmoniu nō cōplet si interior p̄sensus nō afficit. videt̄ autem adesse fm aliquos ex vī p̄cedentis p̄missionis si expresse p̄trariū nō intendat. alio modo fm iudiciū ecclie que iudicat fm ea que apparet. et ideo cū nullū signū possit esse evidenti⁹ interioris p̄sensus i mīmoniu qd carnal copula spōsalibz supueniēs idcirco ecclia iudicat ibi mīmoniu esse nisi aliq̄ euidenter appareat p̄ q̄ expresse p̄trariū p̄bari possit.

¶ Ad primū ergo dōm qd quēcūqz signa exteriorius ostendantur dummo p̄sensus interior desit nō fit mīmoniu etiā si verba dep̄nti exprimant quantū ad p̄scientiā lz si at fm iudiciū ecclie. **¶** Ad scōm dōm. qd sponsa in tali casu sponsū admittēs excusat a pctō cum p̄sumere debeat qd intentōe mīmonij p̄sumendi eam accedat nisi p̄traria signa appareant de quolibet em̄ p̄sumendū est bonū nisi constet de p̄trario sed spōsus nō excusat a peccato fornicatiōis et fraudis. **¶** Ad tertiū dōm qd in tali casu sponsus tenet eam ducere in vxores anteq̄z aliam ducat sed si aliā iam duxerit factus est iam importēs ad soluendū hoc ad qd tenebat. vñ debet aliter satisfacere.

¶ Quartū sic p̄cedit. et videt̄ qd p̄ verba de p̄senti p̄sensus in occulto mīmoniu nō faciat mīmoniu est qd dā sacm̄ sed sacra p̄tinet ad dispensationē ministroz ecclie. ergo mīmoniu nō pōt p̄fici in occulto sine p̄scientia ministroz ecclie

¶ Prohibitio ecclie impedit mīmoniu p̄trahendum et dirimit p̄tractū sicut p̄t in illis qui p̄trahūt in scō gradu cōtra ecclie p̄hibitionē sed ecclia p̄hibuit clamestina mīmonia. ergo si p̄trahunt sunt dirimenda et sic nō est verum mīmoniu. **¶** Ille qui nō est sui iuris nō pōt se tradere in p̄tatem alterius absqz consensu eius sub cuius p̄tate est sed puella sub p̄tate p̄ris existens nō est sui iuris. ergo absqz p̄sensu p̄ris nō pōt aliqui mīmoniu p̄trahendo tradere in occulto sui corz p̄tate.

¶ Sed p̄tra baptisimus est dignus sacm̄ qd in matrimonio. sed seruata forma mīmoniu sacri etiā in occulto aliquis baptisimū suscipit ergo multo magis matrimoniu. **¶** Ea que nō sunt de essentia rei s̄bam rei nō variant sed publicū et occultū nō p̄tinet ad s̄bam mīmonij sed magis ad noticiā hoīm alioz. qd p̄ hoc qd fit i occulto nihilomin⁹ vñ ē mīmoniu.

¶ Dicendū qd sicut in sacro baptisimi si omittant̄ ea que ad solennitatem sacri p̄tinet nō sunt de essentia ei⁹. verū ē sacm̄ qd uis omittens peccet nisi sit cā legitima ita est de matrimonio. nā de cētia mīmonij se p̄sone legitime ad cōtrahendū quasi materia et p̄sensus p̄verba de p̄senti exp̄sensus quasi forma. alia s̄o sunt de solennitate sacri. vñ cum desunt in mīmonio clamestina vitatē mīmonij nō tollit licet p̄trahentes peccent nisi habeāt excusationē legitimā.

¶ Ad primū ergo dōm qd i alijs sacra mentis id qd est ex p̄e ministroz est de essentia sacri nō autē in matrimonio s̄ solū de solennitate. qz matrimoniu ordinat̄ ad carnalē multiplicatōē et naturalē. vñ absqz ministroz ecclie pōt fieri matrimoniu nō autē alia sacra. **¶** Ad scōm dōm qd matrimonia clamestina p̄ ecclias p̄hibent̄ p̄pter picula q̄ inde venire solent p̄pter hoc qd habent speciem turpitudinis nō autē p̄hibitio ecclie facit qd manifestatio matrimonij sit de efficacia sacramenti qd tñ facit in gradibz cognatiōis et iō nō est sile

¶ Ad tertiū dōm qd puella q̄uis sit in p̄tate p̄ris in rebus civilibz et domesticis tñ in hīs que ad p̄tā p̄sonā p̄tinet est sui iuris cū sit libera nō ancilla. et iō pōt absqz p̄sensu p̄entū in religionē intrare et matrimoniu contrahere.

DI.

XXIX

¶ Portet autē consen

¶ sum cōiugalē et. **¶** Circa hanc dīss. et sequentē querunt q̄rtuo. **¶** Primo vtrū coactio p̄sensus impediāt matrimoniu.

¶ Secūdo vtrū error. **¶** Tercio vtrū turpis cā. **¶** Quarto vtrū inter beatā virginē et ioseph verūz matrimoniu fuerit.

¶ Ad primū sic p̄cedit. et videt̄ qd coactio cōsensum matrimoniu nō impediāt p̄sensus em̄ ē li. ar. qd cogi nō potest. ergo coactio p̄sensus nō pōt matrimoniu impedire. **¶** Si autē

qua coactio impedit matrimoniu nō nisi illa que potest cadere in p̄stantē virū. sed nulla coactio vñ metus est talis qz fortēs nec etiā morte coguntur cuius piculis se exponūt vt p̄ p̄bm i. iij. et bi. g. coactio p̄sensus mīmoniu nō ipedit. **¶** Coactio p̄sensus nō pōt absolute ēē sed sub p̄ditione puta si dicat. si nō p̄sentias te interficiam sed in tali coactōe plus est de volūtario qd de inuoluntario vt p̄bm di. in. iij. et bi. g. videt̄ qd p̄bm oī coactōnem matrimoniu nō impediāt et p̄cipue quantū ad eūz qui coactionē inducūt qui omnino voluntarius videt̄.

¶ Non solū p̄ violentiā aliquis cogit̄ sed etiā p̄ p̄ceptū aliquis pōt cogi ad matrimoniu p̄trahendū et tñ verū est matrimoniu. filij em̄ tenent̄ p̄ omīa parentibz obedire. vt p̄t Col. iij. vñ p̄ntes p̄ filijs futura matrimonia sub iuramēto p̄mittunt. ergo coactio matrimoniu non impedit. **¶** Sed cōtra est qd decretalis dicit qd vbi consensus cōmunis requirit̄ coactiōis materia repellat̄ in matrimonio autē requirit̄ vt ex dictis patet ergo coactio matrimoniu impedit.

¶ Nullus p̄ coactionem ius acquirit in re alterius. sed p̄ matrimoniu vnus p̄iugū ius acquirit in corpore alteri⁹. ergo coactio matrimonij impedit. **¶** Ad dōm qd duplex est coactio. vna absoluta et simplex. qñ. s. ille q̄ vim patit̄ nihil agit sed solū patitur vt cum vnus ab alio impellit̄ et hec coactio nō cadit in voluntatē vñ de hac nunc nō loquimur sicut p̄sensus qui est actus volūtatis coactus esse nō pōt.

¶ Alia est coactio cōditionata vel mixta quādo. s. vt aliquis viter qd est magis contra voluntatē facit id qd est minus contrariū volūtati. sicut cum naure p̄ficiunt merces i mari ne submergant̄ et hec coactio in voluntatē cadit. quādo. s. p̄pter timorē piculi imminētis aliquis eligit hoc qd est volūtati simpliciter p̄trarium. consensu autē sic coactus si sit talis coactio que in constantē virū cadere possit matrimoniu impedit alias non. vñ de talis coactio tollit p̄p̄tuitatē p̄tractus qz competit coacto fm iura restitutio in integrū. vñ de matrimonio vnū impedit quādo de sui rōne p̄p̄tuitatē habet etiā si interior p̄sensus affuit extortus p̄ coactionē nō solū hic sed etiā verba p̄sensum exp̄mētia modo simili sint extorta.

¶ Ad primū p̄t̄ responsio ex dictis. **¶** Ad scōm dicendū qd nullus metus cadit in constantē virū vt faciat eum in pctm̄ p̄sentire tam p̄ metū potest induci ad sustinendū aliqua alia minora damna. et hec sunt p̄cipue que in hoc versu p̄tinent. **¶** Stupri siue status vbi atqz necis. hic ponit̄ status p̄ p̄ditōē seruili. alia vero in cōmoda nō reputant̄ tñ qd p̄stantē virū moueat ad aliquid magnū faciendū.

¶ Ad tertiū dōm qd ad matrimoniu nō sufficit qd cōsensu volūtariū sed requirit̄ voluntarium completū p̄pter eius p̄p̄tuitatē et ideo p̄ admittē onem violētie impedit nec potest esse qd sit matrimoniu ex p̄e vna et nō ex alia qz matrimoniu in quādā religione consistit que requirit̄ duo extrema.

¶ Ad quartū dicendū qd filius vel filia non seruili s̄z libere p̄ditōis

nō possūt cogi a pentibz p pceptū ad aliqd qd eoz statū
ppetuo mutet sicut ad seruitutē. vel matrimoniū v're/
ligionē. z quando pntes iurant subintelligit p'dictio. s
si filijs placuerit q's tenent ad hoc inducere bona fide

Ad scdm sic pcedit z videt q' error m'fimonij
nō impeditat nihil em impedit m'fimonij nī
si qd habet p'prietatē ad ipm. sed error nō est
h'moi q' m'fimonij nō impedit p'prietatē medie
error nō oppōit m'fimonio nisi forte inq'stu causat iuolū
tariū sed q'libet error iuolūtarīū causat. sic q' q'libet er/
ror m'fimonij impediret qd p'z esse falsū. **¶** Si ali
quis error m'fimonij impedit p'cipue hoc facit error p
sone z p'dictiois. s. seruitutis. sed error p'sone nō impedit
alias iter lyam z iacob verū m'fimonij nō fuisset. nec er
ror seruitutis q' pari rōe z error cult' vel impotētie co/
eundi m'fimonij impediret quibz m'fimonij impediret
sic z p' seruitutē q' error m'fimonij nō ipedit. **¶** Pōt p'tin/
gere q' iste error daret quousq' filios z filias gene
ret. graue autē esset dicere qd tunc essent diuidendi er/
go p'mus error m'fimonij nō impedit. **¶** Pōt p'tin/
gere q' frater viri inq'stu mulier se p'sentire credit offera
tur ei z cū eo carnalr cōmisceat in tali autē casu nō videt
q' possit cū h'ic in virū cū quo p'trabere se credidit p'pter
affinitatē p'tractā z ita videt q' m'fimonij stare debeat
cum aliquo volūtariū tollit q' p'sensu q' error sed p'sensu re/
dicit qd n'bil est tā p'riū q' error sed p'sensu re/
dicit ad m'fimonij. q' error m'fimonij ipedit. **¶** Si cō
coactio excludit volūtariū ita z error sed coactio impe
dit m'fimonij q' error. **¶** Rō. dōm q' remota cā remoue
tur effect'. error autē p'sensu remouet q' est m'fimonij cā
q' error volūtariū tollit q' p'sensu includit. z iō error
m'fimonij naturalr impedit nō autē q'libz sed error eoz
que m'fimonio sunt essēcialia p'tinet autē cēntialr ad ma
trimoniū ip'e p'sone p'benes materialr z p'as inuicē vtē
di formalr z iō error p'sone q' repugnat p'imo z error ser
uitutis q' repugnat sc'do m'fimonij impedit. **¶** Error hō
qualitatis v'pote pulchritudinis vel scievel error for/
tune vt diuinitatū vel dignitatis vel alicus h'moi. m'f/
monij nō impedit q' oia hec accidentalr se habent ad
m'fimonij. **¶** Ad. j. q' dōm q' iam ex dictis p'z. quō er/
ror m'fimonio cōicaf rōe cause sue z quare nō q'libet er/
ror. **¶** Ad. ij. dōm q' inter iacob z lyam nō fuit m'fimo/
nij ex ip'o cōcubitu q' ex errore p'igit. sed ex p'sensu post
modū supueniente. error autē nō solū seruitutis sed etiā
aliāz p'dictioū que faciūt p'sonā illegitimā ad p'hendū
m'fimonij impedit. sed ideo de eaz errore nō fit mērio
q' iste p'dictio v'pote facer ordo vel cognatio vel disp/
tas cultus impediūt m'fimonij z cū errore z sine erro/
re seruitus autē nō nisi cū errore. **¶** Ad. iij. dōm q' mlti
tudo r'p's m'fimonij nō p'firmat nisi de nouo iuicē p'se
tire velint. **¶** Ad. iij. dōm q' si ante nō p'senserit in frēm
eius p' euz quē p' errore accepit retinere nec p't frēm h'ic
p'cipue si ab alio sit cognita carnalr. si autē p'senserit in
iure p'p'ba d' p'nti nō p't sc'dm h'ic p'mo viuēte s'z d'z redire
ad p'mū nisi fm relinq't z ignorātia facti excusat p'etm.

Ad tertiu sic pcedit z videt q' turpis cā m'fimo
nij ipeditat m'fimonij em sp ē bonū s'z effect'
bon' n' p't eē a cā mala. q' turpis cā m'fimonij
ipedit. **¶** Cōiunctio m'fimonij ē a deo. vt p'z
Matth. xix. Quos deus coniunxit hō nō sepet sed p'iunctio
que est p'pter turpes causas nō est a deo. q' nō est m'fimo
nij. **¶** Ad sacm req'it debita intētio sed nō seruat
debita intētio cū aliq's turpē causā intēdit. q' p'posita cā
ponit effect' sed cā m'fimonij est p'sensu s'z bis de p'nti ex
p'sus q' etiā p't esse cū turpi intētiōe. q' turpis cā m'fimo
nij nō ipedit. **¶** Baptism' est dign' sacm q' m'fimo

monij. sed turpis intētio baptisantis vel baptisati ba
ptismū nō euacuat. puta si q's ex h' lucrū intēdat. q' nec
m'fimonij p' turpē intētiōē impedit. **¶** Rō. dōm q' in
sacris p't esse duplex intētio. p'ma. s. est intētio p'stitu/
entis sacm. sc'da est intētio sacro vtēdi. p'ma intētio est
de necessitate sacri. vñ per eius defectū sacm impedit
sicut si aliq's nō intēderet baptisare. sc'da vñ intētio cō
seqd ad sacm. vñ defect' eius sacm nō tollit vt si aliq's
baptismū suscipit hac intētiōe vt lucra p'quireret. turpi
tudo q' cause si p'riet' essent m'fimonij. m'fimonij tol/
lit q' remouet primā intētiōē. vt si aliq's p'sentiret in
aliq's vt in meretricē. sed turpitudine cause q' m'fimonio
nou p'trariat fm suā essentia opponit sc'de intētiōi z
non p'ime. vñ m'fimonij nō impedit v'pote si aliq's in
vxoze p'sentit hac intētiōē vt libera cū ea suā libidine cō
erceat. **¶** Ad. j. q' dōm q' cā m'fimonij fm se semp est bo
na q' de se ordinatū est ad bonū plis sed ex p'te p'trabē/
tis pōt h'ic aliquas causas vel turpes vel honestas que
nō variant p'dictioē m'fimonij sed p'trabētis. **¶** Ad. ij.
dōm q' p'iunctio m'fimonij est a deo sicut a cā p'ma insti
tuente z sic habz honestā causam s'z est ab hoie sicut a cā
p'ma z ex hac p'te pōt h'ic causas inhonestas. **¶** Ad
tertiu. patz m'fimo p'distinctionē intētiōis p'missam.

Ad quartū sic pcedit z videt q' inter ioseph et
beatā virginē verū m'fimonij nō fuerit. vouē
tes em virginitatē m'fimonij nō possunt cō
trahere sine p'cto. sed beata virgo q' virginitatē vo
uerat. cum q' fuerit iunūis ab omni p'cto videt q' in ma
trimonio nō p'sensit. z ita inter eam z ioseph verū m'f/
monij non fuit. **¶** P'mo m'fimonij est p'petuū vinculū
sed ioseph q'uis esset iust' volebat occulte dimittere be
atam virginē. vt dicit Mat. j. ergo nō erat inter eos ve
rum m'fimonij. **¶** Nulla cā rōnalis pōt assignari q'
liter m'fimonio nō fuerit iuncta. nō em p' bec q' virginitas
m'fimo dei diabolū latere potuit q' corpus p'dictiois natu
rali sensu cognoscit nec iterū sinupta nō esset poterat la
pidari p'pter suspiciōē for nicatiōis q'si adultera. nec
iterū decuit vt x'p's q' labores n'fos portare venerat sola
riū viri ad sustentatōē m'fimo p'paret. que tñ cause in l'ra
ponunt. ergo nō decuit qd beata virgo matrimonio iū
cta esset. Sed p'tra est qd dicit Matth. j. noli timere ac
cipe mariā puigē tuā. **¶** Christ' sua natiuitate oēm
licitū statū debuit approbare sed matrimonio aliter ap
probari melius nō potuit q' ex m'fimonio iuncta na
sceret. ergo m'f r'p'i debuit esse m'fimonio iuncta. **¶** Rō.
dōm q' m'fimonij vt supra dictū est habet duplicē p'f/
ectioē. s. primā ex qua dicit m'fimonij verū. z sc'dam ex
qua dicit p'sumatū. p'ma q' p'fectō fuit in m'fimonio bea
te virginis qd p'z ex hoc q' fuerūt p'sone legitime ad cō
trahendū z fuit ibi p'sensu mutu' p' p'ba exp'sus q' sūt
quasi materia z forma huius sacri. sed sc'da p'fectio de
fuit q' carnalis copula nunq' fuit subsecuta. virgo em
in eum p'mansit. **¶** Unū matrimoniū illud fuit verū sed
tñ nunq' p'sumatū. **¶** Ad. j. ergo dōm q' vorū duplici
ter pōt fieri. vno mō absolute et sic votum virginitatis
si sit solenne impedit matrimonium sequens et de iure
et de facto. si autem sit simplex impedit vt non fiat de iu
re q'uis possit fieri de facto. **¶** Alio mō fit vorū virginita
tis vel p'tinētie sub p'dictōe tunc fm tenore p'dictiois ap
posite poterit vel nō poterit matrimoniū sequi. sic autē
beata virgo virginitatē vouerat sub hac. s. p'dictōe si deo
placeret nō q' ei deficeret virginitatis volūtas seruā de
sed q' in ve. le. nō dū p'fectōis q' ginalis r'p's aduenerat et
iō ex familiarī p'silio. s. i m'fimonij p'sensit absolute q' g
tatē suā deo cōmittēs z sic p'z q' p'sensu in m'fimonij
neq' voto fuit p'rius neq' volūtate q' ginitatis abstulit.

*Quod si p'nti et p'prietatē
impedit m'fimonij*

¶ **Q**uod dicitur quod actus excusari dicitur per hoc quod ei subtrahitur ratio culpe. unde accusabilis est si subtrahatur in toto siue in pre quedam excusant a toto quedam a ratio. ipsa autem carnalis copula post peccatum quidam turpitudine habet ad genus culpe principem in quantum ex peccato originali peccat propter inobedientiam quidam inferioris partis ad rationem quod habet annexam. unde nisi homo deformatas per aliquod bonum recompensaret carnalis copula absque culpa esse non posset recompensatur autem per bonum in quantum plures facit intentionem rectam fides actionem iustam sacram deo dicatur. ratio actus matrimonij per bona predicta a culpa excusatur et honestus redditur. **¶** **A**d. j. ergo dicitur quod in actu nutritiue non est delectatio a deo vehemens rationem totaliter ligans sicut in actu generatiue eo quod generatiua est non solum in se corrupta sed etiam in effectu per peccatum originale unde accipit nutritiue non habet inobedientie turpitudinem et per consequens neque erubescencia quod habet actus generatiue. **¶** **A**d. ij. dicitur quod super habundantia dilectionis que culpa est non attenditur solum secundum intentionem quantum rationis sed secundum quod excedit ordinem rationis quod delectationem immaterialis actus non excedit sed seruatur quousque enim actus rationis liget vel impediat tamen nihil sit contra id quod habitu rationis tenet sed secundum quod ratio per ordinabit nec est inconueniens quod accipit rationis ad momentu impeditur propter aliquam aliam bonam. **¶** **A**d. tertium dicitur quod semper in actu matrimonij aliquod peccatum incidit nisi hac intentione fiat coniunctio ut plures percipiat quod pertinet ad bonum plures vel saltem ut debitum reddat quod pertinet ad bonum fidei. motus autem nature solius tendit in plenam habundantiam absolute que intentio non est recta nisi ulterius referatur in deum et quod plures queratur ad cultum dei suscipienda et nutrienda. vitatio vero fornicationis intentio non excusatur a toto quod aliter quis potest fornicationem vitare. scilicet penitus abstinentia non enim totaliter excusatur qui facit minus malum ut vitet maius si possit utriusque vitare. similiter etiam nec sanitas corporis intentio quelibet in se sit finis boni non tamen est matrimonio congrua sicut nec baptisimus.

¶ **A**d. quartum sic procedit et videtur quod quicquid aliquis ex libidine ad uxorem accedat preter predictam matrimonij bonam mortaliter peccet per sensum enim in delectatione est peccatum mortale. sed quicquid cognoscitur vxorem causa delectationis per sensum in delectatione ergo peccat mortaliter. **¶** **S**ed qui accipit baptismum principaliter propter lucra acquirere a mortaliter peccaret sed non est minus turpis finis delectatio libidinis quam acquisitio temporalium rerum cum in matrimonio sit sacramentum sic etiam baptismus videtur quod quicquid vxorem cognoscit de uxore causa libidinis delectationis mortaliter peccet. **¶** **N**ullus autem ab introitu ecclesie nisi excoicatus nec aliquis excoicatur iuste nisi pro peccato mortali. cognoscens autem uxorem ex sola libidine accedit ab introitu ecclesie ut in littera dicitur. ergo mortaliter peccat. **¶** **S**ed contra est quod dicitur Augustinus. quod talis concubitus ponitur in ter per a quotidianam per quibus dicitur per non habet autem sunt venialia peccata ergo cognoscere uxorem causa libidinis non est peccatum mortale. **¶** **R**espondeo. Delectari in re sua non facit peccatum mortale sed cognoscere uxorem causa delectationis querit delectationem in re sua ergo non peccat mortaliter. **¶** **R**espondeo. dicendum quod libido dupliciter potest mouere ad actum matrimonij uno modo singulariter quoniam. scilicet ita delectationem querit ut nullum respectum ad matrimonium habeat sed accedit ad uxorem sicut ad aliam ad quam non minus libenter accederet et talis motus est directe contra bona matrimonij. unde constat quod mortaliter peccat. et talis dicitur ardor amator vxoris quod talis ardor limitatur matrimonij transiit. Alio modo mouet libido non singulariter sed cum matrimonio considerat de cum aliis quibus querit in uxore delectationem quod in ea non querit si vxor non esset talis aut libidinis motus non est contra bona matrimonij sed preter ea. unde talis non peccat mortaliter sed venialiter.

nialiter. **¶** **A**d. j. ergo dicitur quod per sensum in delectatione est mortale peccatum non in quacumque sed in illa que persequitur actum peccati mortalis in tale autem delectatione non semper persequitur causa libidinis uxorem cognoscens. **¶** **A**d. se cundus dicitur quod baptismus singulariter est institutus ad spirituale salutem. unde quicquid alium finem principalem constituit mortaliter peccat. sed matrimonium institutum est etiam in remedium. et ideo non omnino extra intentionem matrimonij efficitur qui sine libidine querit satisfacere in uxore. **¶** **A**d. ij. dicitur quod non accedat ab ingressu ecclesie. quasi excoicatus sed quod est ineptus ad spiritualium contemplationem.

CXXII

CXXII

¶ **S**ciendum est etiam quod

cum in omnibus rebus. **¶** **N**on querunt quatuor. **¶** **P**rimo utrum in redditione debiti vir et vxor sint equales. **¶** **S**ecundo utrum ex necessitate precepti vnus coniugum alteri debitum reddere teneatur. **¶** **T**ertio utrum hoc debitum impediat ne vnus coniugum prius votum possit emittere absque sensu alterius. **¶** **Q**uarto utrum tempus sacri redditionis impediat.

¶ **A**d. primum sic procedit et videtur. quod in redditione debiti non sint equales vir et vxor. quia propter quod vnus quodque illud magis. sed mulier facta est propter virum. ut patet Gen. ij. faciamus ei adiutorium sibi sibi ergo etiam in carnali opere vir est principalior. **¶** **P**er carnalem copulam plures generantur. sed plures principaliter a patre quam a matre. nam pater dat formam mater materiam secundum philosophum in libro de animalibus. ergo in carnali copula vir principalior est. **¶** **M**atrimonium quantum ad carnalem copulam significat coniunctionem christi ad ecclesiam per carnis conformitatem sed in hac coniunctione christus est principalior quam ecclesia ergo et vir quam vxor. **¶** **S**ed contra est quod mulier non est formata de capite viri ne dominum reputaretur neque de pedibus ne videatur ancilla. sed de latere ut sociam habeat ut in seculo habitum est. **¶** **S**altem in his que ad matrimonium spectant vir et mulier sunt equales. **¶** **U**nitas est causa equalitatis sed in carnali opere vir et mulier vniuntur. ut dicitur Gen. ij. erunt duo in carne vna ergo etc. **¶** **R**espondeo. dicitur quod actus matrimonialis potest considerari quantum ad duo. videlicet quantum ad modum agendi et quantum ad partem. primo modo vir et mulier in actu matrimoniali non sunt pares. viro enim nobilior consideratur modum cum vir sit agens in generatione femina vero patiens. sed quantum ad finem vir et mulier sunt pares quia sicut vir non habet partem sui corporis. sed mulier ita nec e converso ut patet. j. ad Cor. vij. quantum vero ad dispensationem domus et familie vir simpliciter vxori prefertur ut caput corpori. **¶** **A**d. j. dicitur quod ratio illa procedit secundum primum modum. nam patiens est propter agentem et non e converso. et sicut dicitur ad finem nam forma est in generato ex agente sed materia ex patiente. **¶** **A**d. ij. dicitur quod significatio illa accipitur secundum similitudinem unionis non partium sicut enim vir et mulier carnaliter vniuntur. ita christus ecclesie est vnitus per conformitatem carnalis nature non tamen ecclesia accipit aliquam partem in christo sicut vxor in virum sed e converso et ideo non est simile.

¶ **S**ecundo sic procedit et videtur. quod non semper vnus coniugum teneatur debitum reddere potest enim nullus enim teneatur facere hoc quod est in iudicium propter salutem vel corporalem vel spirituales sed reddere debitum vxori. quicquid est notum salutem corporalem vel rationem infirmitatis vel rationem solutis iam facit et sicut spirituali quod ille qui vxori debitum reddit non potest carnes agni edere. ut dicitur Hieronimus. dicit ergo non de necessitate tenetur vir ad debitum reddendum. **¶** **R**edditio debiti non debet bono plius contra rari ad quod principaliter ordinatur sed redditio debiti quicquid ordinatur in malum plius. ut patet in coniunctione leproso-

bus se debet hoies ad spūalia pparare. Quoz primū est ab aduētū vīq ad epiphaniā ppter pūmionē in natiuitate sūt a. lxx. vsq ad octauā pasce. ppter cōionem pascale. Tertiū a tribu diebus ante ascēsiōē vsq ad octauā pentecostes his tribu tempibz fm antiquos cas nones tenebantur pūmunicare fidelis nec est simile de alijs sacramētis que non sūt omnino spūalia

¶ DI.

XXXIII

De ritur hic de anti

Quod pūbōrē. ¶ Dic qrunf. iij. ¶ Primo vtrum habere plures vxores sit cōtra legem nature. ¶ Secūdo vtrum habere pūbinam. ¶ Tertiū vtrum vxorem repudiare. ¶ Quarto vtrum virginitas sit virtus

Hoc primū sic pcedit et videtur q habere plures vxores nō sit ptra legē nature. lex em̄ nature omni tēpe obligat. sed aliquo tpe licuit plures vxores habere vt in lra dicit. nec p̄t dī cī q hoc fuit p aliqz dispēfatiōē cū sup b̄ nec dispēfatiōis reuocatio facta legatur. q̄ plures vxores habere nō est ptra legē nature. ¶ S. M̄rimoniū ad legē nature p̄tinet fm q in officiū nature est. sic aut̄ non repugnat m̄rimoniū plures vxores habere. qz vn̄ vir potest plures feminas fecundare. vnde t̄ in quibusdā aialibz vnus mas plures feminas habet. q̄ habere plures vxores non est cōtra legē nature. ¶ S. Omne qd est cōtra legem nature est cōtra p̄ceptū cū p̄suetudo nō p̄iudicat. sed sic habet. aug. dicit vt in lra habere plures vxores nō erat cōtra p̄ceptū t̄ peccatū non erat quādo mos erat. q̄ h̄c plures vxores nō est ptra legē nature. ¶ S. Contra vir t̄ m̄lier in m̄rimoniū ad paria obligātur sed ptra legem nature ē q vna mulier habeat plures viros qd ostendit naturalis zelus viri nolēs habere p̄sortiū in vxorē. q̄ legē nature ē q vnus vir habeat plures vxores. ¶ S. Cōtra legē nature est q aliquis rē vnī alteri tradat s̄ quādo aliquis cū vna p̄trabit tradit ei sui corpis p̄tētem q̄ legem nature est vt ea viuēt cū alia m̄rimoniū cōtrahat. ¶ S. dō q aliquid potest q̄ legē nature esse dupliciter. vno modo quia repugnat nature hominis ex qua est animal sicut viciū sō domitiū est cōtra naturā p quod plis generatio impeditur a natu. ra omniū aialū intentā sic nō est q̄ le. nature qz vnus vir habet plures vxores. est aut̄ sic q̄ legē nature q vna vxor habeat plures viros vnus. n. potest plures fecundare non aut̄ vna a pluribz. ¶ Alio mō dicitur aliquid esse q̄ legē nature qz ē q̄ naturā hominis ex q̄ est homo scilicet q̄ rōnez sicut furtū est q̄ legem nature inq̄atuz scilicet aliquid sit cui ratio naturaliter repugnat. Repugnat autem aliquid rationi dupliciter. vno modo sicut id cum quo nullomodo potest stare bonū ratio. nis. sicut furtum homicidiū t̄ huiusmodi. Alio modo sicut id cum quo potest aliquāliter stare bonum quod ratio intendit s̄ t̄ cum aliqua difficultate vel incōmoditate t̄ sic habere plures vxores est q̄ legē nature. intēdit em̄ naturā rō in hoie nō solū ppter creatōez plis s̄ etiā pūmicationē in vita q̄ non potest defacili esse pacifica si vnus vir habeat plures vxores. ¶ S. dō q id qd ē q̄ legē nature sicut existens p̄trariū nature generatōis vel totaliter bonū rōnis excludens nullo p̄tē potest licere. qd aut̄ ē q̄ legē nature vtpote difficultatē faciēns in obtinēdo rationis bono potest p̄ dispēfatiōē supioris fieri licitum aliq̄ necessaria causa existente. lex autē m̄rimoniū est a solo deo p cuius dispēfationez s̄ creatorum patrū mētibz inspiratā et corū exemplis de iua tam ad alios licuit aliq̄ plures vxores habere illo. s.

tēpe quo genus humanū t̄ cultus diuinus carnali m̄tiplicatiōe indigebat qd nō est tpe gratie quādo calē diuin⁹ spūaliter m̄tiplicatur. ¶ S. d. qd q ratio illa pcedit primo mō. ¶ S. d. qd q ideo dicit. aug. q non erat q̄ p̄ceptū legis nature p illo tpe nō obligabat et tō non est mirū si p̄suetudo in b̄ p̄ualebat et diuina dispēfatione originē habēs. ¶ S. d. iij. patet respōsio ex dictis q nō est simile de viro et vxore. ¶ S. d. v. dō q ratio illa pcedit ad pbandū q pluralitas vxorū totaliter bonū ratiois excluderet si vxor haberet talē in viri corpore potestātē q̄ semp et p̄tinue ei debitū reddere teneret.

Hoc q̄ sic pcedit et videtur q habere pūbinas non sit q̄ legē nature. quicqd em̄ est q̄ legē nature est p̄ceptū mortale. s̄ accedere ad pūbinā nō ē p̄ceptū mortale qd p̄t ex b̄ q iudas q̄ boz vuit simplex mēdatiū nō boz vuit simplicē fornicatōē vt p̄t gen. xxxviii. q̄ accedē ad pūbinā nō ē q̄ le. na. ¶ S. Nō est credēdū q abraā t̄ iacob aliqd q̄ legē nature fecerint. habuerūt aut̄ pūbinas vt in. gen. legit̄ q̄ nō est q̄ le. na. ¶ S. Ari re sua non ē cōtra. le. na. sed ancilla est res dñi si q̄ dominus suus vtatur vt pūbinā non est q̄ le. na. ¶ S. d. m̄rimoniū est naturale vt p̄t et cū p̄bim in. viij. et b̄. hoc autem nō esset si sine p̄iudicio legis nature vir posset p̄iūgi mulieri p̄ter m̄rimoniū q̄ ptra le. na. est pūbinā habere. ¶ S. p̄cepta decalogi ad. le. na. p̄tinent sed accedere ad pūbinā est q̄ p̄ceptū decalogi nō mehaberet vt in. iij. li. dictū est q̄ habere pūbinā est ptra legem nature. ¶ S. dō q habere cōcubinā est q̄ legem nature qz p̄trariā bono qd natura intendit et carnali p̄iūctione in omniū animalibz. intendit em̄ natura non solū plis generatiōē sed etiam educatiōē q̄ si non possit fieri a bono generantiū sufficenter requirit q̄ ambo p̄maneat ad p̄lis educatiōē vt etiā in quibusdā animalibz patet. homo aut̄ sup hoc indiget a p̄ntibz instrui qd longū temp⁹ requirit vnde accedere ad m̄liere quācūqz indifferenter sine aliquo vinculo generandi cū ea est q̄ legē nature. ¶ S. d. i. dīcēdum q cū pūbitus fornicarius sit q̄ sedus societatis inter p̄ntes et p̄lem est q̄ caritatē t̄ ideo non peccatum mortale. nec oportet iudā a peccato mortali excusare q̄ in venditiōē fr̄is p̄fēsit. magis t̄m boz vuit mendatiū qz fornicatiōē p̄ter fidei fractionē. ¶ S. d. iij. dīcēdū q abraā t̄ iacob habuerūt pūbinas qz vxorio affectu cognoscēbāt. erant em̄ q̄trum ad aliquid pūbine scilz q̄trum ad dispēfatiōē familie inq̄tū non hēbant dominiū sed erāt ancille. hoc cū cum non esset q̄ p̄ncipale matrimonij bona dispēfatiōē recipiebat. vnde t̄ in scriptura dīcunt aliq̄ vxores aliquando pūbine. ¶ S. d. iij. dō q licet ancilla sit res domini inq̄trum ad ministeriū nō t̄m quantū ad pūbitū. vñ accedendo ad concubinā accedit ad nō suam.

Hoc tertiū sic pcedit. t̄ videt q̄ repudiare vxorē nō sit ptra le. nature. Lex em̄ mox. legi natu. re nō fuit p̄traria sed lex mox. libellū repudiij p̄misit nec hoc esse mala oñdit vel tpe legislator. vel ali. quis p̄p̄az q̄ repudiare vxorē nō est q̄ le. nature. ¶ S. facta nō sunt de le. na. vñ nec m̄rimoniū fm q̄ est sacm̄ s̄ fm q̄ est nature officiū inseparabilitas aut̄ m̄rimoniū cōpetit fm q̄ ē eccl̄ie sacm̄ nō aut̄ fm q̄ est i nature officiū cū frequēter bonū plis qz natura intēdit. p̄ hoc iū pediat qz aliqz vir nō p̄t ex aliq̄ vxore generare q̄ generaret ex alia. q̄ repudiare vxorē nō est q̄ legē nature. ¶ S. Agar aliq̄ mō vxor fuit abraē vt dictū est t̄ cū abraā cū eiecit. vt habet. Gen. xxi. q̄ repudiare vxorē nō est q̄ legē nature. alias abraāz hoc minime fecisset. ¶ S. d. cōtra de le. nature est vt quos deus p̄iunxit bō nō seget sed p

hoc pbat mrimoniū inseparabilitas Math. xix. g. tra le
gem nature est vxorē dimittere. ¶ **N**ature modus
et intentio pcpue in institutōe ipsius ondi debuit. s. in
principio institutōis hūane nature fuit inseparabilitas
mrimoniū demonstrata p hoc qd dicitur Gen. ij. Adhere
bit vxori sue. g. inseparabilitas mrimoniū est de lege natu
re. ¶ **P**rimo qd sicut hūc pcpue est cōtra lege nature
ita repudiare vxorē pcpue em nō solū debent educatō
ni filiorū insisterē fm aliqd tps sed etiā toto tpe vite
sue. vñ filijs oīa thesaurizant. et iō lex nature requirit vt
vir et mulier p totū tps cōmaneat. ¶ **S**ciendū est qd
sicut ptra bonū rōis aliqd est qd totāl bonū rōis ex
cludit. et hec dispensatōez nō recipit aliqd qd ē qd bonū
rōis ipedit et si nō totāl tollat. et h recipit dispensatōez a
legi auctore ita bonū qd natura irēdit p aliqd totaliter
tollit sicut p innaturale pcpue et hec dispensatōe nō
recipit. p aliqd qd aliquat impedit. et hoc dispensatōez
recipit et sic est ptra naturā repudiū vxoris. qz etiā hoc
posito filij sustentari possunt. s. nō ita pueniēter. et ideo
hoc dispensatōe hūc potuit a deo qui est legi mrimo
niū actor. ¶ **A**d primū g. dōm qd de libello repudiū in le
ge pmissio est duplex opinio. Quidam em dicunt qd illa
pmissio excusabat a pena tpali p legē intelligenda non
aut a culpa. Alij vident etiā qd diuina auctoritate talis
pmissio a culpa excusaret. vñ scdm primā opinionē nō
poterat vxor dimissa aliq nubere. poterat vero fm scdaz
opinionē. Ratio qd pmissiois fuit vitatio vxoris idē ad
qd pni erant ppter irascibilis corruptionē sicut fenerari
extraneis fuit eis pmissum ppter corruptionē pcpue et
bilio et sacrificiū zelotipie ppter rationis corruptionē.
¶ **A**d ij. dōm qd inseparabilitas mrimoniū totaliter exclu
dit eius significatōe fm qd est sacm inseparabilis vnio
nis tpi et ecclie nō aut totāl tollit bonū intēti a nafa qz
uis illd impedit. et iō maxie est ptra mrimoniū inqstū
est sacm. s. nō sit ptra ipm aliq mō inqstū est in nature
officiū. Nec obstat qd in quibusdā per hoc bonum plus
impediri videt. qz in legibz mrimoniū attrēdit quod bo
minibz expedit non qd pperat vni tm. A. ij. qd abiaā
ciat agar et dispensatōe diuina.

¶ **A**d quartū sic pcedit. et videt qd ginitas nō sit
virtus. omis em virtus pssit solū in mente
s. ginitas pssit etiā carne. g. nō est virtus
s. Nulla virtū repugnat pcepto legis natu
ralis. qd habet Gen. i. Creare. g. nō est virtus. ¶ **O**is
virtus pssit i medio. sed ginitas pssit in extremo qz
abstinet ab oī g. ginitas non est virtus s. magis viciū.
¶ **S**z est qd dicit Amb. in li. de virg. Inuitat gini
tatis amor vt aliqd de ginitate dicam? que pncipa
lis ē virtus. ¶ **P**remiū nō debet nisi virtuti ginita
ti aut debet pmiū. s. fruct? centesim? vt prz Mat. xij.
ergo ginitas est virt? ¶ **P**rimo qd ginitas virt? est
nec tū noie ginitatis sola. virtus designat s. cū virtute qd
dam accidēs ei? siue status aliqd ipi. significat em gini
tatis nomē virtutē pntentie q nūqz in actū carnal cō
mixtiōis pssit cū pposito ppetuo pfluādi bmoī statū
alias ginitas non hūc rōem virtutis sicut prz in hīs
que nō dū ptraerūt hūc tm ppositū pbandi vel etiā for
nicadi et h est qd Aug. dicit. qd ginitas est in carne cor
ruptibili i corruptōis ppetua meditatio. ¶ **A**d ij. g. dōm qd
ginitas essentialr pssit in mente sed materiā suā ha
bet in carne. vñ ginitati nō sit puidiciū si oīo pter con
sensū mētis caro corrupat. vñ lucia dicit nō inqnat cor
pus nisi de consensu mētis. ¶ **A**d ij. dōm qd oīs virtus req
rit tps oportunū sicut et ceteras circumstantias debi
tas. vñ ginitas obseruata p illo tpe in qd ad pmiū pce
ptum legis naturalis nō obligat virtutis rōem habz ali

as nō dictū em est supra qd pceptū de multiplicatōe se
minis nō obligat semp et omi tpe. ¶ **A**d ij. dōm qd me
diū virtutis nō accipit fm ginitatē cū aliq virtus sit q ma
ximū in sua matia opat. s. magnificētia vel magnanitas
sed mediū virtutis attrēdit fm rōem rectā vt. s. actus vir
tis fiat illis circumstantijs adhibitis que rō recta deter
minat alias nō et sic ginitas in medio est si obfuet qn
debet et put debet et a quo debet et sic de alijs.

DI.

XXXIII

¶ **N**unc superest atten

dere. ¶ **C**irca hanc distinctōe et seqntē
querunt. iij. ¶ **P**rimo vtrū mrimoniū
pueniēter assignent. ¶ **S**cdō vtrū aliq
corpalis infirmitas vtpote frigiditas vel aliqd hmoī sit
mrimoniū impedimentū. ¶ **T**ercio vtrū aliqd crimen
¶ **Q**uarto vtrum liceat vxorē dimittere ob causam for
nicationis.

¶ **A**d primū sic pcedit. et videt qd mrimoniū im
pedimēta assignari nō debeāt. mrimoniū em
est institutū in remediū pcpue carnalis sed h
est in oīo. g. nulla psona debet impediri a cō
tractu mrimoniū. ¶ **P**rimo mrimoniū inter alia sacra est
minus pfectū. s. alijs sacris nō assignant impedimēta
g. nec mrimoniū debet assignari. ¶ **S**cdō mrimoniū est
de le. na. si g. impedimētū aliqd mrimoniū assignat op
ter qd sit de le. na. hmoī aut sunt eodē mō apud omis. g.
nō debet assignari mrimoniū ipedimēta q apud omis
non impediūt sicut p sanguinitas et affinitas et alia bu
iusmōi. ¶ **P**osito impedimento res poni nō potest
cū nihil impediāt nisi p suū oppositū. nō g. debent poni
mrimoniū impedimēta nisi illa q faciūt psonas simplr
illegitimas ad ptrahebū hec at nō solū impediūt ad cō
trahendū sed etiā dirimūt ptractū. ¶ **P**rimo mrimoniū
est qd dā bonū sed infinitis modis ptingit bonū aliqd
impediri. g. impedimēta mrimoniū pnt ee infinita et nō
debet ad aliq certū numerū reduci. ¶ **P**rimo qd ma
trimoniū impediri pte duplr. vno mō p aliqd qd ptra
sacri solēnitati et hmoī impedimēta impediūt ptrahe
dum sed nō dirimūt ptractū sunt duo. s. phibitō ecclie
sic et tps feriatū vñ. ¶ **E**cclie vetitū nehon tps feriatū.
Impediūt fieri pmiū iūcta teneri. Alio mō mrimo
niū impedit p aliqd qd est ptra cēntialia mrimoniū. et h
pte esse triplr. vno mō qz impedit mrimoniū causam et sic
sunt duo. s. coactio et error qui tollūt voluntariū pconsū
alio mō qz impediūt mrimoniū actū vel ipedimēto na
turali et sic est impotētia cocūdi vel impedimēto ciui
li et sic est pditio fututis vel impedimēto spūali et sic vo
tum solēne et sacer ordo. Tercio mō impedimentū ma
trimoniū repugnat ei ex pte psonaz ptrahentū. et hoc q
dupliciter. vno mō ppter fidei distantiā et sic est dispa
ritas cult? alio mō ppter pinqtate carnalē et sic ipedimē
ta mrimoniū ponunt cognatio affinitas et publice hone
statis iusticia. etio mō ppter reatū psonē siue culpā et sic cri
mē adulterij mrimoniū ipedit. etio mō ppter mrimoniū
cū alia psona iam pctū q quidē impedimēta hīs pssibz
pntent. Error pditio votū cognatio crimē. Cultus di
spitas ius ordo ligamē honestas. Si si sassinis si forte
coire neqbis. Nec sociada vetat p nubia facta retractāt
Intelligit at p vim coactio p ligamē mrimoniū cū alia
psona ptractū qz nō pte vna psona fil duabz mrimoniū
pungi. ¶ **A**d ij. g. dōm qd morbo pcpue pte alijs reme
dijs subueniri. et iō non est in cōueniēs si a mrimoniū
aliquē psonē abstineāt. ¶ **A**d ij. dōm qd mrimoniū pte
alijs sacris impedimēta assignant tū qz est inter duos et
ex pluribz impedit tū qz est onus spūale et p impedimē

homo crimina. **S**i vir possit vxore dimittere ppter fornicatōes. aut hoc possit iudicio ecclie aut ppro arbitrio. s; nō ppro arbitrio qz sic eet vir in eadē cā actor et iudex. s; nec iudicio ecclie qz vir nō debet eā ecclie deferre nisi monitōe pmissa. vt habet mat. xviij. g. videt q vir nullo mō possit ppter fornicatōes vxore dimitte. **S**i aut l; vix cū vxore fornicatōe pmoari aut n. si nō l; g. nō l; eā dimissā reuocare. z b est p aplz. j. ad cor. vij. si discesserit manere in nuptiā aut viro recōciliari. si aut l; videt q vir vxore dimittes de ppro offensa vindictā suā mat. qd est p aplz. Ro. xij. z sic videt q nullo mō liceat vxore dimittere. **S**i est qd habet mat. v. z. xix. **S**i frangenti fidē nō est fides fuanda. sed vxor fornicatōe frāge fidē quā d; marito. g. marit' ppter eā dimitte. **S**i dōm q duplex est mrimoniū sepacio. vna q ipm mrimoniū dirimit. z b nō p fieri ppter fornicatōes sequētē neq; ppter aliqd ipedimentū mrimoniū supueniēs vt dicit q. ij. b. de. in rñsio. arti. Alia est sepacio quantū ad mrimoniū actū q dicit sepacio a thoro. z hec pcella est a dño in penā illi q fide fregit et fauorē illi q fuauit. vñ in b vir z mulier sunt pes. sicut etia; in debito fidei. sunt tñ aliqui casus in quib; vir vxorem ppter fornicatōes dimittere nō p in quib; vel mlier sine culpa vel vir ē priiceps culpe. quoz pms est si fuerit s; vir fornicat'. se/ cund' si vxore pstituerit. terti' si vxor virū mortuū cre dens ex cā pbabili alteri nupserit. qrtus si adulter eā ac cesserit latēter sub specie viri. qnt' si fuerit vi oppssa. se/ xtus si recōciliauerit eā sibi post noticiā adulterij ppe trati carnali eā cognoscēs. septim' si libellū repu dii ei dederit post mrimoniū cū ea ptractū in statu infidelitatis. **A**d. j. g. dōm q qz mrimoniū vinculū nō est solu tū nō p vir dimissā vxore ppter fornicatōes aliā dūce nec est in cōueniēs q p accidēs aliqd ad cōtinentiā obliget p id q est ex pte alteri' sicut p infirmitatē vxoris vel for nicationē quā nō obliget absolute. **A**d. ij. dōm q qz nō aliq pta sint quāzora adulterio nō tñ ita directe bo nis mrimoniū repugnāt sic homicidiū sacrilegiū et hu/ iusmōi in fidelitas aut q dicit spūalis fornicatō ē cōtra totū mrimoniū qd est ples educāda ad cultū dei z iō di uortū causat ppter pfectudinē q ptiatiā monstrat nō ppter vnū actū tñ sicut ē in fornicatōe carnali viciū qo ptra naturā s; pte esse cā diuortij s; de eo nō ita fit mē/ tio ppter eius turpitudinē. **A**d. iij. dōm q vxor ppter fornicatōes p dimitte qrtū ad. ij. vno mō qrtū ad thoz vt ei debitū nō reddat z sic postq; ei de crimine vxoris cō stiterit pte cā ppro arbitrio dimittere alias si debitū red deret sibi puidiciū generaret nec possit eā postmodū di mittere nisi forte ad hoc iudicio ecclie ppetet. Alio mō qrtū ad thoz z cohabitātōes qd ppte dicit diuortij et hic qrtū ecclie iudiciū pōt pcedere charitatiua amo/ nio nō tñ est necessaria si p viā accusatōis pcedat non tñ in tali accusatōe requirit obligatō ad legē taliōis qz sic vir psequet in oēm euentū suā intētoz. **A**d. iij. dō q si mlt fornicat z admōita correctā fuerit p vir cā lici ter etinē vl' recōciliare dimissā l; nō cogat. si aut sit i cor rigibilis tenet eam dimittere nec debet dimissāz recipe ne patronus turpitudinis videatur.

DL

XXXVI

Vnc de conditione

videam' z. **C**irca hāc diffie. z seqntē iij. qunt. **P**rimo vtrū pditio fuitur mrimoniū ipediat. **S**ecundo vtrū defect' etatis. **T**ertio vtrū ordo. **Q**uarto vtrū vxoricidiū. **J**. sic pcedit. z v q fuit mrimoniū nō ipediat mrimoniū em ipedimēta qlibet mō ipm mrimoniū ipediūt vt p; de ordine z voto s; fuit' si sciat

mrimoniū nō ipedit. g. fuit' ipedimētū mrimoniū pnt nō d; s; sufficient' sub errore pphendit. **S**i fuit' mrimoniū ipedit p rōe fuitur mrimoniū ipedit. b at falsuz est. nā vir pte se in fuū vendē absq; p sensu vxoris l; nō ecouerfo. g. nec fuit' ipedit mrimoniū. **S**i fuit' mrimoniū ipedit marie videret ipedit pte ob ligatōz q dño suo fuus obligat' z b nō ipedit qz absq; cō sensu dñi fu' pte mrimo. ptere. g. fuit' mrimo. nō ipedit **S**i est qd dec. dicit d; pugio fuoz q error pditōis ipe dit mrimo. pbedit' dirimit pte. **M**rimo. qdā fuit' utus est tū p ipm vñ pugio accipiat i corpe alteri' po/ testatē. s; fuit' pcedēs ipedit fuitur seqntē. qd est fu' vñ' nō pte se tradere alteri i fuū. g. p rōe fuit' mrimo. ipedit. **S**i dō q p mrimo. aliqd se pugio obligat ad b qd petēti debitū reddat ad b etiā pcedē z nutrie d; pli opā det. ad q duo fuit' d; sui rōe qdā oppositōz b; nā fuus nō est idone' vt liber vxori debitū reddat co q est obligat' suo dño q z sua obseqa eū pte mltiplr ipedi/ re. s; etiā fuitus pentū. pli puidicat cū rōe pcreatōis qz ptes sequit' pditōz pnt' mris quidē fm le. ciuī. p; is qo vel mris fuitur indifferēter fm aliqru terraz assue tudinē tū etiā rōe nutritiōis. qz fuus nihil possidet vñ valeat filios nutrie l' eis thesaurizaret iō pueniēt fuit' mri. pnt' ipedimētū. **A**d. j. g. dō q ipedimēta illa q s; cām mrimo. l' p essentia ei' ipediūt mri. fm se siue sciat siue nō q qo ipediūt mrimo. rōe effect' a q puges pos/ sunt abstine si volūt nō ipediūt mrimo. nisi fm q gene rant alteri puidiciū cui nō erit liberz vt mrimo. vel nō vt i bñmōi se impotētia cocūdi z pditio fuitur z iō qñ sciunt mrimo. nō ipediūt qz b puidiciū alter pugio ac ceptat. iō tñ fuit' pnt' ipedimētū pterroze qz ex se ipa b; vñ mrimo. ipediat pter rōem errozis nō aut psona sub introducta cui' error s; mrimo. ipedit. **A**d. ij. dō q p mrimo. pteum qz vir pte mulier i rebo domesticis et ciuilib; qz i actu nate sint pes pte vir absq; p sensu mulier' se in seruū vedē. nō aut ecouerfo s; p b mrimo. nō dirimit nec aliqd puidiciū fit vxori qrtū ad dñi red ditōz a q dñs eū ipedit nō poterit nisi p sensus vxoris infuenerit nec ē sile de fuitur an mrimo. z p qz nullū ipedimētū mrimo. supueniēs dirimit ipm. **A**d. iij. dō q fuus subdit dño in ciuilib; vñ nō sic pte ipedit qn cō medat' dormiat ita nec qn mrimo. pbat s; tñ sic mrimo. nō tenet vxori debitū reddē dño aliqd ali ud impante sed si de eius p sensu mrimo. pte nō pte im pedire quin petenti vxori debitū reddat.

Ad. ij. sic pcedit z videt q defect' etat' mrimo. nō ipediat frigiditas em nisi sit ppetua mri moniū nō ipedit s; defect' etat' nō est ppetu' g mrimo. nō ipedit. **S**i defect' etat' ipedit mrimo. deberet ipeditre qsq; fm iura repu tat' minor etate. b aut ē vsq; ad. xxv. annū. g. an illd tps ptere mrimo. nō poss; **S**i vir z mlt ad pia i mrimo. obligant s; mlt an. xij. annū. pte pte mri. g. z vir **S**i est qd decre. dicit. q puer q nō pte reddere debitū nō est aptus mrimo. b aut nō est an. xij. annū vt in plib; sic d; in. ix. de aialib; g. an b tpus vir mrimo. ptere nō pte. **S**i q sunt in naturā hnt tps determinatū mrimo. aut est nātale. g. d; ei tps determinatū an qd nō pbat **S**i dō q tpus pbedis mrimo. determinat' z iure a mltulo et femine ex duoz p sideratiōe. s. cāe mrimo. z effect' ex p sideratiōe siquidē cāe ordinatū est vt an annos discre/ tōis mrimo. nō pbat qz in discretio pueril' p sensu ipedit et pducit ad erroze sicut furia. ex p sideratiōe qo effect' ordinatū est ne tps pbedis mrimo. ptebat vltra hoc tps in q puges sibi debitū reddere possunt ad vitandū dñabiles corruptelas in qz incidere possent si eis pte mrimo. negaret. hoc aut mulier pte in. xij. āno. vir aut

E 3

in. xiiij. anno. vt in. ix. de aialibz loquedo vt in pibz. et ideo hoc tps est aptu mrimonijs ptabendis z nō aū ita tū qd si ante hoc tps pfectō nature acceller in aliq matrimoniū psumatū nō dissoluit vt pte si malicia suppleuerit etate. ¶ Ad. i. g dōm q defect etatis nō ponit matrimoniū impedimentū solū ppter mrimoniū effectū si aut frigiditas. sed etiā ppter causā vt dictū est. z iō non est sile. ¶ Ad. ij. dōm q minor discretio sufficit ad opa nature qd ad ptractū ciuiles. z iō breui tps ptabendis mrimonijs est statutū qd tps. xvj. ānoz qd statuit qd ad ciuiles ptractū. ¶ Ad. iij. dōm q mulier citi ad tēpus pubertatis peruenit qd vir. z ideo non est simile de vtroq.

Hoc tertiu sic pcedit: z videt q ordo mrimoniū nō impedit. aut em ordo impedit rōe ordiō aut rōe voti annexi. si rōe ordinis qlibet ordo impediret qd est fallū. si rōe voti. g nō debz ponit aliud impedimentū qd votū. incōueniēter g ordo ponit spale mrimoniū impedimentū. ¶ Ad. i. dē est ordo apōmōis sed apud grecos ordo mrimoniū nō impedit qz etiā sacerdotes eoz vxores hnt. g ordo nō debz poni mrimoniū impedimentū. ¶ Si ordo impedit mrimoniū potest ordinē impedire. s. aliq post ptractū mrimoniū poterit ordinē sacm suscipere. g pari rōe p susceptos ordines mrimoniū ptabere p. ¶ S. p est qd decre. dic si in subdiaconatu z alijs supioribz ordinibz vxores acceperunt noscunt eos vxores dimittere cōpellatis. ¶ S. dōm dno. i. ce. Hicrar. monachi sunt infirmiores qz tū ad spūalia hīs q sunt in ecclesiasticis ordinibz pstituti s. monachar impedit mrimoniū. g mltomag ordo. ¶ S. dōm q p sacm ordinis aliq spūalibz actōibz deputat. p mrimoniū aut aliq a spūalibz impediret rōe carnalis copule in q aia maxie carnalis effici tū etiā rōe sollicitudinis q incūbit mrimonio iunct. circa se inuicē z famuliaz vt nō possint totalr q sunt dñi cogitare. vt d. i. c. l. vii. z iō ordo de se aptitudinē qd daz habet ad h qd mrimoniū impedit. s. bec aptitudo ad actū reducit p ecclesie statutū cui dīpositiōi mrimoniū z ordo subdunt. ¶ Ad. i. g dōz q ordo habet mrimoniū impedire. p aptitudinē qdē inqstū est ordo s. fm actū rōe statuti eccie q tū nō se equalr extendit ad omēs ordines. nam p sacros ordines aliq familiarī spūalibz tractādis admittit. s. sacris z vasis sacris. z iō sacer ordo ex statuto eccie impedit mrimoniū ptabendū z dirimit ptractū. nō autē aliq ordines quibz sacra tractare nō cōmittit s. tam fm statuti occidētal eccie si mrimonio vti volūt ab executione ordiōs impediunt z p pñs a bñficio z pūilegio clericali. ¶ Ad. ij. dōm q rā apud latinos qd apud grecos ordo sacer mrimoniū impedit eccie statuto. sed est differētia qstū ad duo. p qstū ad h q apō grecos subdiaconatus inter sacros ordines nō cōputat. scdo qz apud eos illi q s. i. sacris ordinibz pstituti. s. dyaconū z pshiti possūt vti mrimonio pñs ptracto nō tñ pberē mrimoniū post sacri ordinis suscepiōne. ¶ Ad. iij. dōm q in mrimonio nō impmit caracter aliq spūalis sicut in ordinis sacro. sed tñ pstitit in qdam obligatiōe hois ad hominem q dispositioni ecclesie subditur. nō autē caracter ordiōs q sequitur virtutē sacramēti z ideo statutū ecclesie potest impedire ne post acceptū caracterē ordiōs sacramēti matrimoniū ptabatur nō aut potest impedire qn post cōtractū mrimoniūz caracter ordiōs recipiatur fuit hīs q sūt de essētia sacramēti vnde vir etiā reclamāte vxore ad ordines accedēs peccat z recipit caracterē z nō executionem z tenetur reddere debitū sed amittit ius petendi si aut volēt vxore ad sacm ordinē accedat recipit caracterē z executionē z ad ppetuā pñtētiā obligat.

Hoc quartū sic pcedit. z videt q vxoriciū mātrimonii nō impedit. Illud em qd ēlicitū nō debet matrimonii impedire. sed occidere vxorē in aliquo casu videt licitū cū pcedat per leges ciuiles: cū scz vxor in actu adulteriū dephēditur. g vxoriciū matrimonii non impedit. ¶ S. Maius peccatū est occidere matrē qz vxorē qz ei maior reuerētia debetur. sc cūso matris nō impedit matrimonii. g nec occisio vxoris. ¶ S. Remota cā remouetur effectus. sed culpa homi cidij pē etiā p penitentiā deleri. g ad minus in hoc casu matrimonii ptabere p. ¶ S. ptra est qd canon dīc Interfectores suaz pūgu ad pñiam redigēdi sunt qbz penitus denegatur pūgu. ¶ S. In quo quis peccari eodem debet puniri. sed vxoriciā ptra matrimonium peccat. g p subtractionem matrimonij debet puniri. ¶ S. dōm q vxoriciū ex statuto ecclesie matrimonii impedit. sed qnq impedit ptabendū z dirimit ptractum qñ. s. aliquis in mortem vxoris machinat ad hoc vt aliquam cum qua mechatur in matrimonium ducat cum qua postea matrimonium contrahere non potest z si defacto ptracterit sepan qñ nō impedit ptabendū sed nō dirimit contractū qñ. s. ex aliq causa vxorem interficit vel ppter vxoris adulteriū vel quodēqz odiū vel si etiā ppter causā pmissā vxorem occidat post modum cū alia ptabat dimissa adultera ppter qz vxorem occidit tñ in his potest ecclesia dispēare pūpe quā timetur de ei incōtinētia. ¶ Ad. i. g dō q vir potest licite vxorē adulterā zelo iusticie nō luore odiū in iudicio seculari ad penā mortis criminaliter accusare nō autē in iudicio eccle qua materiali gladio non vti. nō tñ s. fm for. p se vel eccle viro vxorē in adulterio compbēsam p seipm occidere qd aut legi ciuiles h pmitit ē qz penā nō adhibent p considerātes magnū ire incitāmētū in viro. ¶ Ad. ij. dōm q quis mfidiciū sit maius pctm qz vxoriciū nō tñ ita directe mrimonio opōit. ¶ Ad. tertiu dōz q remota culpa adhuc remanet pena tpaliō interdū s. nō eterna.

DI

xxxviii

De voto inspicia

Hoc de voto obligatōe. ¶ S. Secdo de voti dispensatiōe. ¶ Tertio vtrū mrimoniū impedit. ¶ Quarto vtrū mrimoniū possit impediri.

Hoc primū sic pcedit: z videt q votū nō obligat ad semp obseruandū. votū em in pposito voluntatis pstitit. vt ipm nomen designat. s. ppositū voluntatis p imitari licite. g homo nō cogit ad votū seruandū. ¶ S. Nullus cogit ad faciendū impossibile vel vana illicita. et piculosa saluti corpali. Sed qnq impossibile ē votū seruare. sicut cū aliq post votū virginittatis corrūpit. qnq nō est vanū qd vouet sicut mlieres solent vouere qd nō pectinēt caput tali vltali die qnq nō illicitū. sicut teptre vouit filiā occideret dicit. Iud. xj. qnq nō est corpi piculosū. sic cū quis vouet q abstineat duobz vel tribz diebz a cibo. g votū nō obligat ad semp seruandū. ¶ S. Ille q nō est sui iuris nō p se ad aliqd obligare. Sed qnq tales votū emittunt scz vxor fuus filiū familias z monach. g votū nō de necessitate obligat. ¶ Sed p est qd in psal. dicit vō uere z reddite dño deo vō. ¶ S. Firmior debet esse pmissio q fit deo qz que fit homi. sed pmissio facta homi obligat. g z votū q est quedā pmissio facta deo. ¶ S. dōz qd sicut hō loquit homi ore corpali ita deo loquit corde. z iō sicut pmissio facta xbis oris obligat homi ita pmissio facta ore cordis obligat deo q quidē pmissio

sio votū dicit. pmissio & o ceteri homi facta si sit nuda
nō habz plenā vim obligādī. vñ oportet qd etiā pmissio
nī facit deo aliqd addat ad plene obligandū ne sit qua
si pmissio nuda. h aut sunt tria gradatim. pñmū est sim
plex deliberatio fm intentio obligādī se ad certam pe
nam tertium testimoniū hoīm qd adhibet pmissio in
teriori. z iō mgt pfecte diffinit votū qz ponit in eius de
scriptōe pmissione qd dicit essetia voti z modū pmissio
nis qd ad volūtate pñet in hoc qd dicit spontaneet vlti
mam pfirmatōz pmissiois qd duas priores includit p h
qd dicit testificatio z voti terminū in h qd dicit qd debz
deo fieri z materia in h qd dicit qd est de hīs que dei sūt

Ad. ij. dñm qd simplex ppositus nō habet rōem voti.
sed pmissio qd ppositū manifestat sicut effectus causa. p/
missio aut obligat. s; nō ppositū. **A**d. ij. dñm qd debi
ta materia voti accipiēda est. z ex pte dei cui sit pmissio
et ex pte volūtatis p quā pmissio impletur pte quidē vo
lūtatis p; qd voti debet esse de volūtariis nō aut de ne
cessariis i ppossibilibz. z iō dī eē de opibz superogatiōis
pñe loqndo ad que qd necessario nō tenet. de hīs at q
sunt necessaria necessitate p ditiōata. s; si hō vult saluari
pñe esse votū aliq mō qñtū ad h qd pñe defacto ea fuare vñ
nō fuare s; nō simplr z pñe necessitate pcepti vñ iuris s; d hīs
q simplr sunt necia vel impossibilia nullaten pñe eē votū
vñ illa q corrupta est post votū & ginitatis tenet ad h qd
pñe. vñ. s; pñentia seruet z pñiam agat. ex pte & o dei op
tet qd materia voti sit aliqd bonū pñes ad dei fuitū
vñ illicita nō cadūt sub voti obligatōe z p pñis nec ea q
pñet in manifestū corpis piculū qz illicita sunt in hīs
in qbz piculū timeat. si nō est certū. tūc est vt dispēfatio
requat. z sūt nec vana cadit sub voto sicut ea q mlieres
frequer vouēt. q magis videt fortilegia qdā eē. votū
aut icepte obligat ipm i illicitū euentū. s; si obuiat
ei animal imolatiū Non aut obligabat in euentum il
licitū. qd qz nec in vouēdo disceuit nec in iplendo fua
uit. fuit in vouēdo stult. z i reddēdo ipius vt dī. biero.

Ad. iij. dñm qd nullū qñtū ad h qd nō ē sui iuris pñe votū
emittere z qz religiosus qñtū ad oē tñpus obligat est ad
pendū pcepto regule vel pñati nullū votū pñe emittere.
vñ & o obligata est viro qñtū ad carnalē copulāz econ
uerso. vñ neuter pñe sine pñe alteri pñentia vouere qz
uis vir sine pñe virois de hīs q pñet ad dispēfatiōz
dom? z regimē vite. s; nō ecōuerso. qz vir caput ē mlie
ris fuus aut qz est sui iur? qñtū ad actus naturales. pñe
votū pñentia emittit si mñmōnū pñabere absqz dñi
pñe. Non tñ pñe absqz pñe ei? aliqd vouere de hīs
q pñent ad dispēfatiōz dom? vñpote qd ely nam faci
at vel de hīs q pñet ad regimē pñe vite vñpote qd re
ligionē intrat. qz in hīs nō est sui iuris. s; fili iustitiz
as est sui iuris in actu nature. z i statu pñe pñone. **A**d.
aut est i dispēfatiōe dom? z iō absqz pñe pñis pñe votū
pñentia emittere z religionis. **A**d. aut de elemosinis
dandis.

Ad. scdm sic pceditur. z videtur qd in voto nō
possit fieri dispensatio. Reddere em votū de
iure naturali est. sed pñe h? i nō pñe ab homie
dispensari. gñe sup voto. **A**d. pñe oē vo
tū qd do pñer obligat. s; aliq vota sūt q dispēfatiōz nō reci
piūt sic votū pñentia. qz nō ē digna pōderatio aīe pñe
tis. vt bñ ecclī. xviij. gñe circa alia vota dispensari pñt.

Ad. Si aliq sup voto posset dispēfate hñ eē nisi in
qñtū ē minister dei. sed qñtū pñat? est minister dei. gñ
aliq posset dispēfate in voto qñtū pñe dispēfate qd nō
videt. gñ sup voto dispensari nō pñt. **A**d. Sed ē qd dī. i. ad
Coz. viij. **A**d. z ego cōdonauī si aliqd donauī pñe vos

in pñona xpī. sed xps posset & donare votū cū sit sibi fa
cta obligatio. gñ z pñatus ecclīe pñt. **A**d. Non sūt mī
noris scitatis dīna mysteria qz vota. sed dīna myste
ria sūt subdita dispēfatiōi pñator. vt pñ. i. ad Coz. iij.
Sic nos existimet hō vt mīstros xpī z dispēfatores mī
sterioz dei. gñ z vota sūt sub dispēfatione pñator. **A**d.
dñm qd sicut dicitū ē p votū aliq se obligat deo de hīs
q ad seruitiū dei pñet. ea & o q ad seruitiū dei pñent
sūt cōmissa dispēfationi pñator vt in eis fidelr faciant
qd magis expedit ad honore dei z ecclīe vñlitate. z iō
si pñato videat magis expedit qd votū non seruet qz
seruet pñer aliqū legitimā cām pñe in voto dispensare.
Si aut videat qd aliqd aliud eē vel eque vel magis ex
pediēs pñe votū pñutare. **A**d. em infest infest dispēfatiōz
z pñutationē voti qd p dispensationē aliqz a voto sim
pliciter absoluit per cōmutationem vero aliquis absol
uitur ab vno z ad aliud obligatur. nec tñ si votum nō
seruet facta dispēfatiōe vel pñutatione mendaciū ali
qd incurrit. qz in pmissione voti pñe pñditiones intelli
gunt. Quidā & o dicit qd pñati nō pñt dispensare in voto
relaxādo voti obligationē sed declarādo. sed h pñati
clauū repugnat. nec tñ dñm ē qd p libitū possint rela
xare vt aliq dicit. qz ipñ ē dñs sed minister. vñ dī illd
qd dicitū ē pñderare in dispēfando z nō pñia volūtate.

Ad. pñmū gñ dñm qd obfuare votū durate voti obliga
tione ē de iure naturali. nō aut postqz cessat p dispensatio
nē vel pñutationē. **A**d. scdm dñm qd de voto pñne
tie ē duplex opinio Quidā em dicit qd nullus in eo pñe
dispensare. tum qz nō pñe pñermitteri sine h qd dīrecte ad
pñerarium transeat. tū qz nulla pñe fieri recōpensatione me
lioris. tum qz pñe religionē hō pñe pñe pñe pñe. vñ vo
ta religionis pñe pñe sunt indispensabilia vt ipñ dī
cunt. Quibz dā & o ecōtrario videt qd in hīs possit dī
spensari eadē rōe qua possent aliqñ pñermitteri pñer aliqz
maximā ecclīe necessitatē. **A**d. iij. dñm qd pñas mīnī
sterij diuini pñe pñe pñe pñe pñe pñe pñe pñe pñe pñe pñe
pñe in omībz dispensabilibz dispensare. Aliq & o tñ circa
hec possunt qñtū eis cōmittit. vñ possunt dispensare in
minoribus non autem in maioribus que sibi papa res
seruat.

Ad. tertium sic pcedit. z videt qd votū solēne ma
trimoniū nō ipediat Sicut em decretal dicit
apud deū nō mīn? obligat votū simplex qz so
lēne. sed matrimoniū acceptōe dīna stat vel
dirimit. cum ergo votū simplex nō dirimit matri mo
niū pñactū. videt qd nec votū solenne. **A**d. Votū solē
ne vt in lra dī. s; violēt nō solū facit pñm s; scandalū: z
sic videt qd nō nisi rōe scādali ipediat mñmōnū. sed alē
quod votūz nō solennizatū pñe pñe pñe pñe pñe pñe pñe pñe pñe pñe
vel pñe pñe ad certā regulā siue pñe pñe pñe pñe pñe pñe pñe pñe pñe pñe
sumptionē potest scādali generare si in publico fiat nec
tamē pñer hoc matrimoniū pñactū dirimit. ergo nec
votū solenne dirimit matrimoniū pñactū. **A**d. Et
dem impedimētis virz mulier a matrimonio imē edī
untur. sed vir nō impedit a matrimonio voto vir iñi
tatis solennizato pñer aliqū velationē. ergo nec mu
lier debet pñe hoc impediri. **A**d. Sed cōtra sicut pñe ordinē
aliqz obligat ad spūalia ita z pñe s; ordo hac rōe mñe
moniū impedit vt dicitū est. ergo similr z votū. **A**d.
Nullus pñt ad pñeraria obligari sed carnalis copula ad
qñ aliquis pñe mñmōnū obligat est contraria cōntinētie
ad qñ obligat votū ergo votum impedit matrimoniū.
Ad. Juxta grī de scandalo. z primo quid sit. scdo an sit
pñm mortale. tertio que sint pñer scandalū dimittēda
Ad. tñ dñm qd scandalū grece pñe obicē significat la
tine. obex autē pñe dicit in corpalibz. s; sñtudinarie.

in spiritualibus dicitur autem obierit id quod ambulati in via obicit quod de se natum est occasione ruine prestare in via vero mori nihil natum est prestare occasione ruine nisi sit minus rectum et nisi manifestum quod veniat in eius notitia. unde de scandalum est dictum vel factum minus rectum fingit. **¶** Dat. xvij. pbens alteri occasione ruine. quod autem pber alteri occasione ruine. autem hoc est ex natura sua et sic est scandalum actuum et hoc est propter peccatum mortale. autem ex vicio ruentis et hoc est scandalum passivum et potest esse scandalum veniale ut opus meritorium primum hoc et finem differt. sed quia bona maior bona minoribus. et minora mala maioribus sunt pericula. scandalisare primum malum est. cessare a scandalis bonum ideo id de quo queritur an sit propter scandalum dimittendum est distinguendum. quoniam autem est malum in se siue mortale siue veniale et de tali non est dubium quod debet dimitti. hoc enim esset scandalum actuum quod semper peccatum est. autem est in differens et hoc dimittendum est similiter quia naturalis ratio dicitur et propterea non est scandalisandum. autem est bonum autem est bonum precepti et hoc non debet dimitti quia per vitando peccato alterius non debet quidem peccare autem est bonum superogationis et hoc non tenet totaliter dimittere sed aliquando ad tempus indimittere autem pretermittere quia est de vite perfectione non enim salutis necessitas solus sed etiam perfectio est de virtute vite et sic patet solutio ad tria quesita. **¶** Quid dicitur duplex est votum. scilicet solempne et simplex. Simplex quidem votum in sola promissione consistit. votum autem solempne habet cum promissione simul adiuncta actuali translatione sui in statum qui habet continentiam annexam ex ordinatione vel approbatione ecclesie quod patet cum quis ordinem sacrum suscipit vel cum professioem emittit ad certam regulam siue cum in religione existens suscipit habitum professionis. hoc non est quidam interpretativa professio his etiam modis votum solempnizatur. promissio autem alicui facta impedit ne res promissa licite possit alij dari. non autem ne de facto deest sed translatio dominij in alium impedit ut res eadem omnino alteri dari non possit et inde est quod simplex votum impedit mrimonium habendum non tamen dirimit tractatum et presumatum quia per hoc aliquis actualiter tradit uxori sui corporis potestatem. sed votum solempne impedit matrimonium habendum et dirimit tractatum. **¶** Ad. j. quod dicitur quod votum simplex non minus obligat apud deum quam solempne quantum ad reatum peccati considerando quantitatem eius in genere quia utrumque obligat ad penam eternam minus tamen obligat quantum ad mrimonium tractatum propter ipsum obligatioms modum ut dictum est. **¶** Ad. ij. quod dicitur quod quantumcumque votum fiat in publico non dirimit mrimonium sequens ratione scandalum nisi supponatur aliquod peccatum per quod votum solempnizatur non enim est idem votum solempne et publicum nec simplex et privatum. **¶** Ad. iij. quod dicitur quod in velatione virginum significatur mrimonium christi ecclesie quantum ad integritatem ecclesie sic et in mrimo. significatur quantum ad fecunditatem et quia ecclesia sponsa est huiusmodi velatio mulieris preterit et non viro et propter hoc nullo modo corruptis debet preberi quia significatio deest propter defectum integritatis hec autem velatio votum solempnizat sicut et habitus regularis assumptio.

¶ Ad. iij. sic procedit et videtur quod mrimonium sequens et precedens non impeditur foris. non enim est vinculum spirituale quod corporale sed mrimonium sequens non impeditur per votum simplex precedens quod mrimonium per mrimonium precedens. **¶** Si mrimonium sequens impeditur precedens hoc non est nisi quia vivente uxore vir non potest aliam ducere nec econverso. sed hoc est factum ut patet in casu. si virum coniugum moreretur postea resuscitaretur quod factum mrimonium non impeditur per primum. **¶** Mulier non debet carnaliter commisceri nisi suo marito debet autem commisceri cum illo cum qui prout secundo est ei maritus. **¶** Sed et quod dicitur de ro. vij. vivente viro vocabitur adultera si fuerit cum alio viro quam cum se-

cundo viro mrimo non pertrahit. **¶** Sed nullus potest alicui dare quod est alterius sed uxori sui corporis potestatem reddit viro cum qui primo coniugatus non potest alicui dare mrimonium cum ea habendo. **¶** Quid dicitur quod si deum est virum non potest plures uxores habere nisi nec una mulier plures viros habere si sequetur si primum mrimonium non impediret factum per statum. non quod factum mrimonium non dirimit primum quia nihil superius est mrimo. propter ipsum dirimere unde reliquit quod factum dirimit primum per primum. **¶** Ad. j. quod dicitur quod per mrimum aliquid tradit actualiter sui corporis potestatem uxori sed per votum simplex non actualiter tradit sed permittit deo et ideo non est simile. **¶** Ad. ij. quod dicitur quod obligatio mrimo non est nisi usque ad mortem unde per mortem vinculum mrimo. soluitur et ideo si mortuus fuerit uterque uxoris et in nullo teneatur nisi de novo cum ea preberet. **¶** Ad. iij. quod dicitur quod si mulier pertrahat cum alio vivente viro quem ex probabili causa mortuum credit non est mrimo. sed per ignorantiam facti excusat a peccato per quod hoc et de vita viri preterit non debet debitum nec exigere nec reddere etiam si ecclesia per coicationem cogat. ecclesia. non iudicat factum ea que exterius apparent. sed per scientiam aliquid obligat ad iudicium dei quod cor intuetur et ideo statum est per scientiam quantumcumque ecclesia exteri cogat quantumvis prout dicat magister in littera et hu. d. s. vi. quod deus non tenetur

De hec de dispari

cultu et hic quoniam. iij. **¶** Primo utrum disparitas est mrimo. impediat. **¶** Secundo utrum infideles possint esse mrimo. **¶** Tercio si peruersio alterius possit mrimo. solui. **¶** Quarto utrum possit fidelis cum infidelis permanere in mrimo. per tracto.

¶ Ad. j. sic procedit et videtur quod disparitas cultus mrimo non impediat habere. non enim et catholice non sunt vii cultus sed tamen inter eos per esse mrimo. quod disparitas est non impedit mrimo. **¶** Sponsalia ad mrimo. ordinantur sed infideles et infideles possunt pertrahere sponsalia quod mrimo. **¶** Tpe legis nature disparitas est mrimo. non impediebat alias ioseph cum egyptia non pertraxisset simili nec tpe legis mo. de. n. deu. xxi. si egressus ad pugnam videris mulierem pulchram in medio captiuorum dormiesque cum ea et erit tibi vxor bestie etiam cum asuero pertrahit qui infidelis erat quod nec in. no. lege disparitas est mrimo. impedit. **¶** Sic fidei oppositio infidelitas ita caritati omnia peccata mortalia oppositum autem quod prout est christi ad ecclesiam quod mrimo. significat perfectam caritatem quod fide fiat videtur si infidelitas alterius coniugis mrimo. impedit quod pari ratione alia per mortalia mrimo. impedit quod patet esse factum. **¶** Sed et quod dicitur. ij. cor. vj. nolite coniugari duces cum infidelibus sed uxores et viros simul coniugari ducit quod non debet vxor fidelis virum infidelem in mrimo. accipere. **¶** Deu. vij. de non inibis cum eo sed et cum infidelibus neque sociabis cum eis coniugia. **¶** Quid dicitur quod rationabilis cultus disparitas mrimo. impedit non in quantum est in officio nature sed quantum est in obsequio dei ut. s. p. mrimo. gratias propter cultum dei educanda quod alterius coniugum infidelitas impeditur. **¶** Ad. ij. tamen quod si infidelitas in altero coniugum mrimo. preceat dirimit mrimo. sequens etiam quantum ad vinculum. **¶** Si hoc infidelitas alterius coniugis mrimo. sequitur non propter vinculum videtur mrimo. dirimit sed per fieri separat a thoro et cohabitatione sic per fornicationem carnalem nam carnal fornicatio uxoris impedit plenam factum quod est a natura itera factum. non. plenam certitudinem spirituale hoc fornicatio quod est per infidelitatem impedit plenam factum quod est itera per gratiam ut dictum est. **¶** Ad. j. quod dicitur quod mrimo. cum sit factum quantumvis depedit a seculo fidei quod a fide interiori unde si aliquis pertrahat cum infidelis habetia prius baptizata verum est mrimo. licet peccet pertrahens sciens et scilicet si aliquid baptizatur cum non baptizata sed iterum fide habet pertrahens non esset verum mrimo. unde et hoc impedimentum non debet disparitas fidei sed disparitas est quod exteriori obfusa persistit. **¶** Ad. ij. quod dicitur quod nec sponsalia fidelis cum infidelis pertrahere potest nisi additione apposita de peruersio futura ante ma-

erimonium. **¶** Ad. iij. dō q̄ p̄babiliter potest credi q̄
egyptia q̄s ioseph accepit vxore z et̄h̄opissa cū q̄ moy.
p̄rarit ad cultū dei fuerūt p̄uerse z q̄ vnitate cult⁹ etiā
ante datā legē sancti patres obfauērūt. patet ex hoc
q̄d dicitur. gen. xxiij. non possum⁹ facere q̄d petitis
nec dare sorore nostrā homini in circūciso q̄d illicitū z
nephariū apud nos est specialiter tamē in le. mo. p̄hibi
tum fuit de infidelib⁹ terre chanaā q̄ p̄pter vicinitatem
magis poterant p̄rabere ad errore. in. no. aut. le. eadē
p̄hibitiōis ratio est ad omnes cum fideles sint vbiq̄ p̄
mundū dispersi sic patet q̄ bester non fecit⁹ p̄hibitiōz
deutro. p̄rabēs cū assuero q̄uis ip̄a bester nō ex p̄rio
b̄nplacito sed ex diuina disp̄satiōe cū eo p̄ra tisse pos
sit intelligi vnde dicit. best. xiiij. nosti q̄z oderi gliaz in
quoz z detesta. cubile in circūcisiōz z om̄is aligenigene
¶ Ad. iij. dō q̄ peccata mortalia licet caritati opponā
non t̄m̄ ita impediūt m̄rimoniū finē sicut infidelitas vt
et dicitur patet z ideo rō non sequit̄.

¶ Ad. iij. sic p̄cedit et videt q̄ inter infideles ma
trimoniū ē non possit. m̄rimoniū em̄ excu
sat carnalē p̄cibitū a peccato q̄z vt videt face
re non potest nisi iniquitū est sacramētum
s; non baptisati non sūt capaces alterius sacramēti cū
baptism⁹ sit tanua sacramētoz q̄ inter infideles nō po
test esse m̄rimoniū excusans carnalē copulaz a peccato

¶ Duo mala magis sūt impeditiua boni q̄ vnū s; infidelitas vni⁹ z iugis impedit m̄rimoniū ḡm̄t oma
gis infidelitas duoz. **¶** Disparitas cult⁹ impedit
matrimoniū s; aut potest esse inter duos infideles vt pu
tā si vn⁹ sit iude⁹ z alter gētilis ḡ nec inter infideles po
test esse m̄rimoniū. **¶** S; ē q̄d dicit. ad. cor. vij. si
quis frat̄ habet vxore infidelē zc. sed h̄ nō potest intel
ligi ita q̄ m̄rimoniū sit cōtractū inter eos quādo vterq̄
erat infidelis. **¶** Ea que sūt de iure naturali sūt om
nib⁹ p̄munia sed m̄rimoniū ē huiusmodi vt supra habi
tum est q̄ nō solū ē apud fideles sed etiā apud infideles

¶ Ad. dō q̄ m̄rimoniū dupliciter potest p̄siderari vno
mō fm̄ q̄d est in officiū nature z sic inter infideles ē p̄
qui nasci iure nō destituit. alio mō fm̄ q̄ ē eccl̄ie sacra
mentū put. s; agit cū fide p̄iunctionis xp̄i z eccl̄ie secun
dū q̄d dispositiōi eccl̄ie subditur z ad cultū dei p̄pagā
dū ordiat z sic nō ē infidelis. **¶** Ad. i. dō q̄ carnal
p̄cibit⁹ potest dupliciter excusari p̄ m̄rimoniū vno mō
vt sit meretori⁹ z sic excusatur p̄ m̄rimoniū in q̄stū ē ec
cl̄ie sacramētū in fide xp̄i p̄tractū. alio modo excusat
ne sit p̄cibit⁹ et pene eterne causā sic potest excusari p̄ ma
trimoniū fm̄ q̄d est infidelis sicut z aliq̄ eozū actus
excusant a peccato p̄ virtutes pollicitas ad actū em̄ ma
trimoniū z p̄pantia potest p̄currere q̄ facit moderate de
lectationib⁹ carnis vti z iusticia que facit debitū reddi

¶ Ad. iij. dō q̄ disparitas cult⁹ m̄rimoniū impedit ratio
ne p̄rie int̄fessionis. put quisq̄ ad suā fidē plē trahere ni
tatur z sic etiā iminet piculū nō solū de ipedimēto gra
tie sed etiā de ipedimēto nature. **¶** Ad. iij. dō q̄ p̄ ius
diuinū vl̄ eccl̄ie statutū non impedit quin infideles
diuersi cult⁹ m̄rimoniū esse possit q̄z apud deū z eccl̄i
am z similiter infidelis reputat̄ qualiscūq̄ a fide deuie
tur potest tamē impediiri ne inter eos sic m̄rimoniū ali
q̄ iure positiuo apud eos p̄ q̄d ius nascē ē determinabile.

¶ Ad. iij. sic p̄cedit z videtur q̄ si post m̄rimoniū
in infidelitate p̄tractū vir p̄uertat ad fidē nō
possit vxore dimittere. Nullū em̄ impedimē
tum m̄rimoniū supueniēs dirimit ip̄m vt su
pra dicit̄ est sed inter eos erat vez m̄rimoniū q̄n̄ ambo
infideles erant ḡ subsequēs disparitas cult⁹ p̄ p̄uisione
vni⁹ m̄rimoniū dirimere nō potest z sic ynus nō potest

aliū dimittere. **¶** S. parētes tenent bonū plis pcurare
nō solū corpale sed etiā spirituale sed ples remanet in
piculo spūalis salutis si fidel⁹ discedat a m̄rimonio. qz
infidelis libere p̄raberet ad errore q̄ nō licet fideli disce
dere. **¶** S. Si fidelis posset infidelē dimittere videtur
etiā q̄ posset cū alio p̄rabere sed h̄ nō potest esse qz si vx
or postmodū p̄teret deberet eā accipere z sic haberet du
as vxores simul q̄d esse non potest ḡ fidelis infidelē di
mittere non potest. **¶** Sed ē q̄d apo. dicit. i. ad. cor.
vij. nā ceteris ego dico nō dominus si aliq̄s f̄m̄ vxore
habz infidelē z hec p̄fētē habitare cū illo nō dimittat il
lā ad hoc q̄ ex p̄cepto dñi nō tenet z sic videt q̄ licite pos
sit eam dimittere. **¶** Vinculū m̄rimoniū nō durat nē
si vsq̄ ad mortē sed p̄ baptismū aliq̄s mort⁹ xp̄o vt di
citur. ro. vij. ḡ liberat a vido q̄ vxori tenebat z sic potest
eā licite dimittere. **¶** Ad. dō q̄ sicut dicit̄ ē inter infide
les potest ē m̄rimoniū fm̄ q̄d ē in officiū nature nō ac
fm̄ q̄d ē ḡre sac̄m̄. m̄rimoniū aut p̄fētē insepabilitatis
rationē habet ex h̄ q̄ ē sac̄m̄ signās xp̄i z eccl̄ie vniones
insepabilē z ideo m̄rimoniū iter infideles p̄ctū q̄uis sit
vez nō t̄m̄ ē adeo ratū z firmū q̄d nullo mō possit sepa
ri. si em̄ alter iugū p̄uertat ad fidē altero i infidelitate
p̄manēte fidelis potest ab infideli discedere. s; in h̄ ē di
stinguēdū q̄ si infidel⁹ vult cohabitare sine p̄uēlia cre
atoris fidel⁹ discedēs nō potest alteri nubere. si vō infidel⁹
h̄ nō velit s; i vba blasphemie p̄ūpat z ad infidelitatem
fidelem p̄rabere nitat tūc fidelis discedēs potest alteri
nubere. **¶** Ad. i. dō q̄ regula illa intelligit de m̄rimo
nio q̄d nō solū est vez p̄ mutū p̄fētū vbi de p̄nti exp̄f
lū s; etiā ratificatū p̄ fidē xp̄i i vtroq̄z z carnali copula
p̄sumatū. **¶** Ad. iij. dō q̄ in tali casu ples aut p̄uēit ad p̄
fectā etatē z tūc libez ē sibi ēē fidelē vl̄ infidelē. aut est i
miori etatē p̄stitut⁹ z tūc debet dari fideli nō obfāre q̄
indiget m̄ris obsequio ad educatōē. **¶** Ad. iij. dō q̄ si p̄
p̄uersionē viri sit aliq̄ spes p̄babil⁹ de p̄uersione vxoris
etiā tūc actualit̄ ad infidelitatem p̄rabere cōtātis nō de
bet vir votū p̄tinerē emittere nec ad aliud m̄rimoniū
trāsire si aut nō sit spes de ci⁹ p̄uersione potest vtrūq̄ fa
cere pus t̄m̄ requisita vxore q̄d p̄uertat que si tunc nolit
z postea peracto tempore conuertatur nō exibat vir su⁹
reddend⁹ si votū emisit vl̄ cū alia p̄xerit z debet sibi
imputare in penā tarde p̄uersionis

¶ Ad. iij. sic p̄cedit z videt q̄ fidel⁹ p̄uersus ad fi
dē cū infideli p̄bē nō possit. dicit. n. can. o. q̄
non potest infidel⁹ in eius p̄iunctiōe p̄manē q̄ iā
in xp̄ianā trāsata ē fidē. **¶** S. M̄rimoniū fa
ctū in ḡdu p̄hibito ē dirimendū s; infideles quādoq̄ cō
trahūt i ḡdu ab eccl̄ia. p̄hibito ḡ ad min⁹ in h̄ casu fidel⁹
cū infideli p̄manere nō potest. **¶** S. Fidel⁹ nō potest sē
mulhabere plures vxores h̄ aut p̄tingeret si posset post
p̄uersionē cū p̄ori vxore p̄morari qz p̄tigit quādoq̄ q̄ in
fidelis habuit plures vxores simul vl̄ etiā vna repudiā
ta aliā duxerit ḡ videt q̄ nō possit fidel⁹ cū infideli iuge
p̄manere. **¶** Sed contra ē q̄d. apo. i. cor. vij. p̄sult q̄d
p̄maneat. **¶** S. Vir debet pcurare salutē vxoris z ecō
uerso sed fidel⁹ cū infideli p̄manēdo potest ei⁹ salutē pro
curare ḡ videt q̄ possit ei⁹ p̄manere. **¶** S. dō q̄ circa h̄
p̄siderandū est q̄d sit licitū z q̄d expediens. licitūz qui
dem est vt fidelis infidelē dimittat in quocunq̄ casu qz
per baptismū iam transit in aliā vitā cuius vxor nō est
particeps. Expediēs autē videt̄ et de hoc apls consiliū
dat q̄d si infidelis p̄sentit habitare sine i ḡminia creato
ris. fidelis infidelē nō dimittat z p̄cipue si de eius p̄uer
sione spes habeat alias nō debet p̄manere tū p̄pter suū
piculū tū p̄pter piculū plis ratio qz piculū est ne ples
sequat̄ cultū infidelis p̄ctis z ne fidel⁹ p̄uertat p̄ infide

le sed tamē p̄siliū apo. tenuit fm̄ alios in principio p̄p̄
gressu ecclesie aliq̄liter t̄mō nūc in q̄ nec valet cū mulie
re volēte habitare sine p̄umelia creatoris z scandalo cō
iugis. Et hui⁹ ratio patet in p̄ma solutione p̄mi argu
menti. Alij t̄m dicūt q̄ adhuc tenet p̄siliū. apo. q̄ ad oēs
tertij. vō dicunt q̄ tenet q̄ ad gētiles nō quo ad iudeos
¶ Ad. j. q̄ dō q̄ in p̄mitiua ecclesia spes erat de p̄uersio
ne omniū tam gentiliū q̄ iudeorū. z ideo fideli p̄sulen/
dum erat q̄ cū infideli p̄maneret nisi expressa signa p̄/
rinatie apparent postmodum vero iudeis in infideli/
tate obstinatis gētilib⁹ vero ad p̄uersionē p̄nis nō est
p̄missum fideli habitare cū p̄iuge iudeo s̄ t̄m cum gētili
z fm̄ b̄ loquit̄ decretū illud. nūc aut̄ obduratis vtrisq̄
fidelē non p̄mittit̄ cohabitare neq̄ infideli gētili neq̄ iu
deo. ¶ Ad. ij. dō q̄ si infideles p̄iuncti inueniāt in gra/
dib⁹ iure diuino phibitis. leui. xviij. nō p̄mittit̄ p̄mane
re altero vel vtroq̄ p̄uerso ad fidem. p̄mittit̄ aut̄ si in
ueniant̄ coniuncti in gradib⁹ p̄ ecclesia soluz phibitis
q̄ infideles non sūt astricci statuto ecclesie sed iure di
uino q̄ qd̄ veruz m̄rimoniū inter eos esse non poterat
¶ Ad. iij. dō q̄ cū habere plures vxores z vxoris repudi
um sit p̄ legem nature vt supra dictū est neutrum infi/
delib⁹ licet vnde si aliquis infidelis p̄uictat habēs siml
plures vxores vel vnā altera repudiata si omēs simul
p̄uertant̄ debet p̄mā tenerez alias abijcere alias eodem
iure. potest t̄m aliqua eaz p̄trahere si p̄uersa fuerit sicut
et cū qualicūq̄ alia

¶ DI

XLI

Vnc supē de cogna

tionē zc. ¶ Circa hanc distinctionē z se
quētem querunt. ii. ij. ¶ Primo vtrū cō/
sanguinitas m̄rimoniū impediat ¶ Se
cundo vtrum affinitas. ¶ Tercio. de gē
tib⁹ p̄sanguinitatis z affinitatis. ¶ Quarto de separatio
ne m̄rimoniū q̄ sit p̄pter alterz istoz

¶ Ad. j. sic p̄cedit z videt̄ q̄ p̄sanguinitas m̄rimo
nium non impediat nihil em̄ impedit m̄rimo
nium nisi qd̄ cōtrariat̄ alicui m̄rimoniū bo
no s̄ p̄sanguinitas nō ē huiusmodi imo ma/
gis videtur iuuare q̄ inter p̄inuos est melior z firmi
or p̄iunctio ḡ p̄sanguinitas m̄rimoniū nō impedit ¶ P̄
m̄rimonium est de iure naturali qd̄ est in hominibus z
brutis vt dicit̄ in principio. ff. sed barbare natōes z bru
ta animalia nulla p̄p̄nuitate sanguinis ab actu ma/
trimoniū retrahit̄ ḡ p̄sanguinitas m̄rimoniū nō impe
dit. ¶ Si p̄sanguinitas m̄rimoniū impedit b̄ nō ē ni
si ratōne alicuius p̄p̄nuitatis sed non est maior p̄p̄n/
uitas inter p̄sanguineos q̄ inter quoscūq̄ cū omnes
specie p̄ueniant a p̄mo p̄nte p̄cesserit ḡ p̄sanguitas ma
trimoniū non impedit. ¶ S̄z ē qd̄ dicit̄. leui. xviij.
turpitudinē sororis tue non reuelabis ¶ Illud qd̄ i
p̄cedit bonum plis debet m̄rimoniū impedire sed p̄san/
guinitas est huiusmodi vt p̄t̄ p̄. greg. qui dicit̄ expimen
to didicimus ex p̄sanguineorū p̄iugio sobolē non posse
succrescere ḡ p̄sanguinitas impedit m̄rimoniū ¶ P̄. dō
q̄ duplici de causa p̄sanguinitas matrimoniū rōnabilē
impedit. ¶ Primo ad p̄cupiscētiā reprimendā cui ma
gnus aditus p̄beretur nisi ess̄ carnalis copula interdi
cta inter illas p̄sonas q̄s oportet in eadem domo p̄uer
fari vtpote ad eandē familiam p̄tinētes z ex hac causa
alique p̄sone cōiuncte diuino iure a m̄rimoio excludū
tur. leui. xviij. ¶ Alia rō ē p̄pter fedus amicitie inter bo
mies ampliā dū qd̄ sit dū m̄rimonia nō p̄bunt̄ inf̄ eos
qui aliquo naturali federe iūgūt̄ z de hac causa iure po
sitio multo plures p̄sone excludunt̄. Sed. iij. ratio est

spiritual̄ q̄stum ad m̄fēz p̄fem cū ḡ m̄rimoniū p̄tractū
p̄iudicaret naturali subiectioni z reuerētie q̄ eis fili
debent vnde huiusmodi p̄sone de iure naturali exclu
duntur ¶ Ad. j. dō q̄ licet p̄sanguinitas non impedi
at bonū plis nisi forte ex diuino iudicio inq̄stum m̄rimo
niū p̄bit̄ p̄tra p̄ceptū de se t̄m impedit alia bona que sūt
m̄rimonio annexa. ¶ Ad. ij. dō q̄ si barbari aliqui pas
tri vel matri qui a m̄rimonio excludunt̄ fm̄ ius natura
le carnaliter p̄miserit p̄cedit ex seruore p̄cupiscētie na
turalē rationē obfuscat̄ in animalib⁹ vō alijs non ē p̄
naturā indita reuerētia ad p̄ntes i oē t̄ps s̄ forte i ali
qd̄ aliquib⁹ animalib⁹ vñ oia alia abhorret̄ p̄mitionē
parentū et si aliqua abhorreat̄ q̄ diu manet in ip̄is p̄s
tū p̄gnitō z reuerētia vt p̄t̄ p̄ illud qd̄ narrat p̄b. de eq̄ z
camelo in. viij. de animalib⁹ ¶ Ad. iij. dō q̄ p̄sanguineū nō
solū in p̄ncipijs sp̄ei p̄ueniūt sicut oēs hōes s̄ etiā in b̄
q̄ virtutes qd̄ a p̄ntib⁹ in filios relinquūt̄ rōe quaz
filij p̄ntib⁹ simulant̄ nō solū in accidētib⁹ sp̄ei s̄ etiā
in accidētib⁹ indiuidui hec aut̄ virtutes p̄cessit̄ gene
ratiōis euālescūt z ideo p̄sanguinitas nō manet inf̄ ali
quos q̄uis in p̄mo p̄nte vñ remotis p̄ntib⁹ p̄ueniant

¶ Ad. ij. sic p̄cedit z videt̄ q̄ affinitas m̄rimoniū
um nō impedit. effectus em̄ suā causā nō im
pedit s̄ affinitas ē m̄rimoniū effectus q̄ nō po
test matrimoniū impedire. ¶ Si affinis
nō potest in m̄rimoniū duci b̄ non ē nisi q̄ ē p̄sangu
neo p̄iuncta b̄ em̄ impedire nō potest cū inter eā z ip̄m cō
sanguineū matrimoniū sit vñ impediret ad temp⁹ sal
tem p̄ mortē p̄sanguineū nō impediret q̄ cessante cau
sa cessat effectus ḡ affinitas nō debet p̄i m̄rimoniū im
pedimētū. ¶ P̄. Sicut ē qd̄dam p̄iunctio p̄ matrimoni
um ita et p̄ fornicariū p̄cubitū z p̄ sp̄salia s̄ p̄ fornicat
rium p̄cubitū non causat affinitas vt matrimoniū im
pediat q̄ p̄ ratione causaret̄ p̄ p̄cubitū z naturā qd̄ est
p̄tra iura. s̄ n̄ nec p̄ p̄ponalia cū sp̄salia sint separabilia
affinitas vō sit p̄petua. ḡ nec affinitas ex m̄rimonio cā
ta m̄rimoniū impedit ¶ Si p̄sanguinitas p̄p̄nuitatē
talē aliquā causat m̄rimoniū impediret q̄ affinitas
dicat̄ pari rōe z illa p̄p̄nuitas aliam causabit z sic p̄
cedit in infinitū qd̄ est incoēueniēs ḡ er̄ p̄mū. i. q̄ affini
tas m̄rimoniū impedit. ¶ S̄z ē qd̄ dicit̄. leui. xviij.
turpitudinē vxoris p̄ris tui nō reuelabis q̄ d̄m p̄p̄n/
uitas ad affinitatē p̄tinet ḡ affinitas m̄rimoniū im
pedit. ¶ P̄. Ben. ij. dicit̄ de viro z vxore. erūt duo i
carne vna s̄ p̄pter carnalē p̄p̄nuitatē nō potest p̄tra
ctus m̄rimoniū fieri cū p̄sanguineo ḡ pari rōe nec cū vx
ore p̄sanguineo. ¶ P̄. dō q̄ naturalis p̄p̄nuitas ex na
turali p̄iunctione p̄cedit q̄ quidem dupliciter potest fieri
ri. vno modo p̄ generationē p̄t filij p̄iungitur p̄ fm̄
assimilationē z ex hoc causat̄ cōsanguinitas. Alio mo
do p̄ carnalem copulā q̄ est etiā actus nature ad genera
tionē ordinatus z ex hac causatur affinitas q̄ quidē im
pedit m̄rimoniū eisdē rōibus quibus z p̄sanguinitas vt
de facili patere potest. Et tamen sciendū est q̄ si p̄cedat
m̄rimoniū impedit p̄trahendum z dirimē p̄tractū nō
aut̄ si sequit̄ ex eius copula affinitas causat̄ amittere ius
debitū p̄tēdi ¶ Ad. j. dō q̄ affinis nō ipedit m̄rimoi
uz ex q̄ causat̄ sed aliud. ¶ Ad. ij. dō q̄ q̄uis vxor non
sit affinis viro. b̄ t̄m cū eo p̄fect⁹ vincit̄ qd̄ ē affinitatē
cā nec oportet qd̄ moriēte viro cesset affinitas q̄ relatiōes
que causant̄ ex actōe p̄terita nō possunt deficere manen
tib⁹ extremis. quod enim est p̄teritū nō p̄t nō fuisse. et
hoc p̄t̄ in filiatiōe que causat̄ ex generatiōe p̄terita. vñ q̄
diu maneāt extrema manet relatiō nō obstante q̄ gene
ratiō nō manet z sic est in p̄posito de affinitate. ¶ Ad
tertium dōm q̄ p̄cubit⁹ fornicari⁹ aliquo mō habet nau

rale punctione fm qd eum sit comitio semini ex qua
ples nasci pōt. vñ si aliquis inuadat claustra pudoris
vel frangat nisi comitio semini sequat non trahit ex
hoc affinitas ex quo patz qd ex pūbitu ptra naturam
in quo talis pūbitio semini nō fit nō est cā affinitatis
sponsalia vero qz nō sunt mīmonii completū sed pre-
paratio ad mīmonii nō causat affinitatē sed aliqd si-
mile qd dicitur publice honestatis iusticia z est pūbitio
tas qdā ex sponsalibz pueniēs robur trahēs ab ecclē in-
stitutiōe ppter eius honestatē. ¶ Ad. iij. dōm q natura-
lis pūbitio diuersimode variat psona addita fm al-
tera punctione naturalii pūbitioz nam psona addita
per generationem facit alium gradum pūbitioz in
eodem genere sed psona addita per carnis comitio-
nem mutat genus pūbitioz sed non gradus sicut
filius filij est in alio gradu pūbitioz qz filius sed
vroz filij est in eodē gradu sed i alio genere qz filius est
pūbitioz z vroz eius affinis. vñ. Mutat nupta ge-
nus sed generata grad⁹. z iō si psona que est affinis alia
persona p carnalē copulā pūbitioz nō erit affinitas sed
alterius generis pūbitioz que vsqz ad tertium ge-
nus olim mīmonii impediēbat magis ppter publice
honestatis iusticiā ex statuto ecclēie qz ppter affinitatē
nunc aut illa pūbitio est reuocata z sola vera affinitas
que est in primo genere mīmonii impedit.

Ad tertiu sic pcedit. z videt q in cōueniēter cō-
sanguinitatē z affinitatē grad⁹ assignant. gra-
dus ei distinctionē qdā impat. opret qd il-
li q sunt equalz pūbitioz sunt i eodē gradu z
ecclēie foris nō iueniūt. qz pūbitioz z nepos sē i eodē g-
du z filij pater z patru⁹ nec sūt equalz cōsanguinei
ergo grad⁹ pūbitioz in cōueniēter assignant. ¶ Ad.
Grad⁹ inter duo necessario est sed duo puncta ad lineā
sufficiūt q gradus pūbitioz nō debet aliud poni
q linea. ¶ Mīmonii est a deo institutū sed ea que
sunt hūmō nō subiacēt humane dispositiōi. qz ut dicitur
Matth. xix. quos deus pūbitioz nō sepe. g. nō videt
q p ecclēia possint determinari grad⁹ pūbitioz
mīmonii ipeditēs qnqz ples qnqz pauciores. ¶ Ad.
Cōsanguinitas grad⁹ habz p se inqz est pūbitioz quedā
sed affinitas etiā est quedā pūbitioz qz habet p se gra-
dus pūbitioz. ¶ Cōsanguinitas maior pū-
bitioz est qz affinitas cum sit affinitas cā ergo plures
gradus debet esse pūbitioz qz affinitas. ¶ Ad.
dōm q in pūbitioz distinguunt z linee et gradus
linee quidē fm diuersas habitu dīnes quarū vna est pū-
cipij ad pūbitioz ut pūbitioz ad filiū z fm hāc sumit linea
descēdētū alia ē habitu dīncipij ad pūbitioz ut filij
ad pūbitioz. z fm hāc sumit linea descēdētū. tertia est ha-
bitudo duoz qui sunt ab vno pūbitioz ut fratres z fm
hanc sumit linea transuersaliū. sed qz generatio nō qe-
scit in vno sed vltra pcedit. iō fm diuersos generatōis
terminos in eadē linea diuersi gradus computant. in
linea quidē ascendētū vel descendētū fm distantia
psona a psona inter quas querit cognatōis grad⁹. sicut
filius z pūbitioz sunt in pmo gradu. qz pmo occurrūt ascēdētū
vel descendētū. Auus autē z nepos in scdo qz occur-
runt in scdo z sic de alijs. Sed in linea transuersaliū cō-
putat grad⁹ fm distantia magis distantis a cōi genera-
tionis pūbitioz. qz quantū aliqd ab eo distat ad mīnus
tū distat ab oībz qui ratōe eius pūbitioz. pōt aut plus
distare. si ali⁹ plus distat a cōi pūbitioz sicut filius pūbitioz q
distat in scdo gradu a pūbitioz distat a forore filij in secundo qz
uis foror ad pūbitioz sit in primo. ali⁹ in computatōis mo-
do tangit in lra fm qz pūbitioz pūbitioz pūbitioz
ponit nō aliqua psona sed aliqua pūbitioz que.

est pūbitioz ad filiū z sic filius nō facit gradū sed computat
euz radice. vñ filius filio occurrēt in pmo gradu qz fm
primā computatōne occurrēt in scdo. ¶ Ad primū
ergo dōm q illi q sunt in eodē gradu qūis sunt equalz
pūbitioz quādā qūitate quasi dimēsiua nō tū semp
intensue qz plus attinet ali cui intensue eodē generatō-
nis pūbitioz qz illi qui ab eo descendūt. qūis in eodē
gradu computet z ppter hoc patru⁹ est magis pūbitioz
neus ali cui qz nepos eius qz patru⁹ est pūbitioz cōmu-
ni pūbitioz pater autē patru⁹ nō sunt in eodē gradu re-
spectu nepotis qui est ad patruū in scdo z ad pūbitioz in p-
mo gradu qūis p computatōne ad auū sunt in eodē gra-
du. ¶ Ad scdm dōm q linea hīc sumit p hīs qui linea-
liter disponunt que qnqz sunt pluriū graduū z ppter h-
linea ptra gradū distinguit. ¶ Ad tertiu dōm q pūbitioz
guinitas fm se cū sit quedā naturalis vñ nō subiacet
ecclēie statuto sed solū put est mīmonii impeditō nō
em pōt facere ut aliqui sint plus vel minus pūbitioz
sed ut in aliquo gradu possint vel nō possint pūbitioz mī-
monii qūis ad illos gradus qui nō sunt pūbitioz iure
naturalis vel iure diuino. z ideo pmo fuerūt pūbitioz. vñ.
gradus ppter causam que in lra tangit postea vero ppter
pūbitioz que imminēbat restricta est pūbitioz vsqz ad iij.
gradū. ¶ Ad quartū dōm q gradus diuersificat p ge-
neratōne psona ad psonā que pūbitioz causat nō
aut affinitatē. z ideo gradus p se ad pūbitioz pūbitioz
nēt sed ad affinitatē p accidēs z antiquus filius affinis
reputaret affinitas z a matrimonio pūbitioz sic de
alijs gradibz ppter publice honestatis iusticiā antiquus
qd nunc est p noua iura reuocatum. Et p hoc pūbitioz solutio
ad quintū qz ex quo affinitas nō habet gradus nisi per
ordinē ad pūbitioz tot gradus habet quot pūbitioz
guinitas z coscē.

Ad quartū sic pcedit. z videt q mīmonii nō
sit dirimēdū ppter pūbitioz z affinitatē
fauorabili⁹ em est mīmonii vinculū qz dñi.
sed per longi tēpis pūbitioz acqrit aliquis
dñum in re cui⁹ nō erat dñs. g. p diuturnitatē tēpis mī-
monii inter pūbitioz vel affines ignorant pūbitioz
ratificat z pūbitioz si auctoritas ecclēie interuenit. ¶ Ad.
De filiis est idem iudiciū sed filij pūbitioz est duo-
rum fratru ad duas forores g. si mīmonii inter vnum
frēm z vnā fororē dicunt pari rōe videt qd debeat diri-
mi inter aliū frēm z aliā fororē. ¶ Judiciū ecclēie ad se-
pationē mīmonii pcedere nō debet nisi sit accusatio z
testificatio sed nec debet⁹ modus fuatur accusatōis cū
nō pcedat iūscripto p quā accusator se ad rationē obliget
nec debet⁹ mod⁹ testificatōis cū pūbitioz admittant ad te-
stimoniū q pūbitioz esse suspecti ppter amorē vñ pūbitioz. g. ec-
clesia nō recte pcedit ad dirimēdū mīmonii pūbitioz
neoz vel affiniū. ¶ Ad. pūbitioz pūbitioz q nō est mīmo-
nalis inter virū z vroz est cū pūbitioz. z iō sepanda. s. in
pūbitioz vel affines nō pūbitioz esse mīmonii ut ex di-
ctis patz g. si de facto pūbitioz sunt sepandi. ¶ Ad.
Si cut pūbitioz carnalis impedit mīmonii ita et distā-
tia cult⁹ sed ppter distātiā cult⁹ mīmonii sepat. ut pz
Eldre. x. g. z ppter pūbitioz z affinitatē. ¶ Ad. dō.
q pūbitioz z affinitas inter illa impedimēta sunt
que impediūt pūbitioz z dirimūt pūbitioz. z iō quātū cū
qz pūbitioz pūbitioz affinitas mīmonii pūbitioz iud-
cio ecclēie sepat. ¶ Ad. j. g. dō q illa q sine pūbitioz cū pūbitioz nō
la pūbitioz firmat. z iō diuturnitas tēpis nō ipedit qn
pūbitioz vel affiniū mīmonia sepantur nec fa-
uor mīmonii q nūqz fuit nec auctoritas ecclēie q i facto
dēpi pūbitioz. ¶ Ad. dō q qūis iudicio ecclēie vñ frātū ab
vna fororē sepe nō pūbitioz opret⁹ ecclēia aliud mīmonii

z viri z ecouerso inquantū sūt vna caro. pater autē n̄ est aliqd filij nec frater aliqd fr̄is. z ideo spūalis cognatio nō transit a filio in patrē nec a fratre in fratrē trāsit. aut a viro in vxorē z ecouerso. z s̄līr a patrē in filiū p actū p̄p̄iū p̄is vel p̄iugis: n̄ autē p actū alienū. vñ si aliquis baptizet filiū alicui⁹ non habet aliquā spūalē cognationē ad alios filios eiusdem.

Ad tertium sic pcedit. z videt q legalis cognatio q p adoptionē p̄bit nō ipediat matrimonium. Sacra em ecclesie hūanis legibz n̄ subdūt. sed matrimonij ē ecclesie sacm. ḡ adoptio p humanas leges introducta impedimentum matrimonij causa/ re non p̄t. **C**ognatio ē ppetuū matrimonij ipedi/ mētū. sed cognatio legalis n̄ ē h̄mōi. qz solura adoptio ē p̄mōtem adoptantis vel emancipationē adoptati: si/ lius adoptiuus p̄t p̄trahere cū filia naturali. ḡ cognatio legalis n̄ debet poni matrimonij impedimentum.

Sicut cognatio spūalis supaddit naturali ita le/ galis. sed spūalis cognatio p̄trahit cū matre naturali ita z legalis. sed spūalis cognatio p̄trahit cū m̄mōnionij spūalis filij: nō autē transit ad neprē cui⁹ p̄trariū in co/ gnatione legali iuenitur. ḡ in cognatiōe legalis cognatio ponit matrimonij impedimentū. **S**ed p̄tra est qd dicit **Nico. papa.** Inter eos non p̄trahit matrimonij quos adoptio iūgit. **M**ultiplicatio aicitie q p̄b ipediēt ē causa aliqua quare carnalis cognatio matri/ monij causet. sed s̄līr ipediēt nisi legalis cognatio matri/ monij ipediēt. qz legal cognatio ē sufficiēs aicitie cā ḡ legal cognatio m̄mōnionij ipedit. **R. dō. q p̄ leges ē adoptio introducta p quā aliq̄s p̄t sibi assumere p̄so nam extraneā in filiū vel neporē qui transit quodā mō in potestate adoptantis. z habet necesse p̄uēfari i domo ipsius. z sic defacili posset luxurie aditus p̄beri nisi iuter filiū adoptiuū z p̄sonas p̄iuctas patri adoptati ecē carnalis copula. phibita: quā prohibitionē ecclesia cōfirmat. z ex hoc bēt matrimonij impedire. vnde pater m̄sio ad p̄mū. **A**d scdm ddm q inter adoptantem z vxorē eius sp̄manet impedimentū legalis cognatiōis ad filiū adoptiuū. qz sp̄ altq̄ auctoritas z reuerētia mane/ re debet. sed ad filiā non oportet q maneat p̄dictū vin/ culū adoptione cessante. qz tollitur necessitas cohabit/ tādī q erat cā ipediēt. **A**d tertiu ddm q p̄f adoptas cū matre naturali a doprati non habet necesse cōmora/ ri vñ cessat prohibitionis rō. **F**ilius x̄o spūalis nō po/ nitur in patrē patris spūalis z cura eius z ea q ipi⁹ sūt sicut fit in cognatione legali z iō adoptato aliq̄ in filiū qd qd ē in ei⁹ patrē transit in patrē adoptantis. z iō lega/ lis cognatio trāsit in filios: z nepotes non autē spūalis q̄ habet aliā rōnē ipediēdi. **P**ater ḡ ex dictis q ē triplex legalis cognatio. **P**rima descendentiū q p̄trahit inter patrē etiā adoptatē z filiū adoptiuū z filios z nepotes eius. **S**ecda q̄si collateralīū q ē inter filiū adoptiuū z fi/ liā naturalē. **T**ertia p̄ modū affinitatis q ē inter adop/ tantē z vxorē adoptati z ecouerso. p̄ma z tertia p̄stante p̄petuū impedimentū: non autē scda vt patet ex dictis.**

Ad quartū sic pcedit. z videt q scde nuptie sūt illicitē. **N**uptie em ecusant rōne sacra/ menti. sed scde nuptie n̄ sunt sacm: qz nec bñ dictio adhibetur nec f̄cario fuatur nec sacra/ iterari debet. ḡ scde nuptie sūt illicitē. **S**acerdo/ tes arcēt ne scdis nuptijs intersint vt in l̄ra patet: qd non ēēt nisi licite cēt. ḡ sūt illicitē. **P**ena non de/ bet nisi culpe. sed scdis nuptijs debet pena irregulari/ tatis. ḡ sūt illicitē. **S**ed p̄tra ē q ab̄raā scdas nupti/ as p̄traxit vt pater gen. xvi. **S**i ad **Coz. vij.** Si doz/ micrit vir eius liberata est. s. a vinculo matrimonij cui

vult nubat em in dño. **R. ddm q q̄ sūt m̄mōnionio cō iūcti ipediūt m̄mōnionij p̄trahere p̄pter m̄mōnionale vi/ culū quo astringūt. hoc autē vinculū p̄ mortē alteri⁹ cō iūgis soluit vñ licet p̄iugē remanēt scdo matrimonij p̄trahere. **A**d p̄mū ḡ ddm q cū in scdis nuptijs sine oia q sūt d̄cētia sacri ē ibi verū sacm: nec fit aliq̄ iūria sacro: qz m̄mōnionij caracere nō imp̄mit vñ p̄t iterari. f̄cario autē saluat q ē d̄cētia sacri q̄uis i ordie ad p̄mū sacm sit aliq̄s f̄cariois defect⁹ qz nō ē vna vniūsi sicut ē in x̄po z ecclesia. z rōne hui⁹ defectus bñdictio a scdis nuptijs subtrahit. qñ. s. sūt scde ex p̄te mulieris p̄ quam f̄catur ecclesia q̄ soli x̄po ē desp̄sata: nō autē si sint scde ex p̄te viri p̄ quā f̄catur x̄pus qñ ē ecclesie militatī obliga/ tus qñ p̄ter ecclesie sacra alias possit in matrimonium assumere. **A**d scdm ddm q scde nuptie licet non sint illicitē. habet tamen quandam turpitudinis speciem inquantū fragilitatē carnis designat. z ideo phibēt sa/ cerdotes ne eis intersint. **A**d tertiu ddm q irregulari/ ritas ex scdis nuptijs causat nō p̄pter aliquā culpā: sed p̄pter defectū sacri vt supra dictum est.**

DI.

XLIII

Ultimo de condi

tionē resurrectionis zc. hic q̄runt q̄tuor

Prio vtz oim resurrectio sit futura.

Secundo vtrum resurgent idem nu/ mero. **T**ertio de causa resurrectionis.

Quarto de conditione resurgentium in iudicio.

Ad p̄mū sic pcedit. z videt q n̄ erit resurrectio generalis oim. **N**aturale em desiderij nō p̄t oino frustrari q̄tū ad oēs. sed fm aplm. ij. ad **Coz. v.** Hoc ē cōe desiderij q̄ nolum⁹ sp̄s/ liari sed supuestiri. ḡ aliq̄ nunq̄s a corpe spoliabūt per mortē z sic n̄ resurget. **S**ed s̄līr d̄z in electis fieri n̄ si in bonū cor. sed electoz resurrectio n̄ videtis in bo/ nū cedere. qz aia purior ē z deo filior a corpe sepata q̄ corpi p̄iucta. ḡ electi n̄ resurget. **N**ullus liberatur a pena nisi fuerit purgat⁹ a culpa. sed mors corpalis est pena originalis p̄ci a q̄ multi fuerūt purgati. ḡ n̄ resur/ gent a morte. **U**bi eadē cā z idē effect⁹. sed eadē cā ref̄gēdi ē mō z in finemūdī: qz nūc h̄nt hoies merita z d̄merita p̄ q̄b sūt puniēdi vel p̄miādī sicut z tūc modo hoies n̄ resurgūt. ḡ nec in finemūdī resurgūt. **S**ed p̄tra ē qd d̄z **Joh. v.** Oēs q̄ in monumētis sūt audient vocē filij dei z q̄ audierint viuēt. **R. Ro. v. d̄z q̄ ma/ ius ē donū x̄pi q̄ p̄ctm ade. sed per p̄ctm ade mors est in oēs hoies introducta. ḡ p̄ donū x̄pi oēs reuocabunt a morte ad vitā. **R. ddm q̄ ad ponendū futuram re/ surrectionē q̄tuor inducunt mouētia. **P**rimū qd ē or/ do dīne iusticie q̄ req̄rit vt sicut hō meruit vel d̄meru/ it in aia z corpe s̄līta in vtroq̄ et̄nalit̄ p̄mict vel p̄uaf. **S**cdm ē exēplū corpalis creature quā interire videm⁹ z itez reuocari. vñ maiora rōnali creatura debem⁹ p̄su/ mere a largitate dīna. **T**ertiu ē p̄ditio humane nature cui⁹ aia ē incorruptibilis z naturaliter corpi vnita. vñ sepatio a corpe ē. q. acc̄talis z sic nō d̄z in p̄petuū du/ rare. **Q**uartū ē firmitas p̄missiōis dīne q̄ in scripturis sc̄is p̄tinet. vt p̄z in auctē inducitur de **Johāne. z. ij. ad Coz. xvi. d̄z. **D**ēs qdē resurgem⁹ z ideo firmiter tenere debem⁹ oēs hoies resurrecturos eē. **A**d p̄mū ḡ ddm q̄ sicut p̄ctm originale in oēs p̄rās̄tita z mors. vt p̄ aplm p̄z **Ro. v.** vñ illa op̄io p̄babilior ē q̄ oēs homines morient⁹ z resurget. q̄uis aliq̄ dixerint qdā nō mori/ turos q̄ viui iuentent in aduētū x̄pi. de q̄b tñ cōiter credi/ di⁹ q̄ in ipso raptū q̄ rapient obuiā x̄po z morient⁹ z re/ surgēt. **D**esiderij autē illud de q̄ apls loquūt nō ē ab̄sō/******

lutū sed pditionatū. vñ nō ē necessariū q̄ ipseat. **Ad** scdm dñm q̄ stat⁹ aīe corpi pūctre ē pfectioz q̄ cū est de corpe separata sicut q̄libet p̄ in suo toto crīst est pfectioz q̄ separata a toto: p hoc deo sūtoz. **Ad** tertiū dñm q̄ illi q̄ nō sūt a pctō originali purgati a pena mortis ab soluti p hoc q̄ semel moriūt: vñ nihil ipedit q̄n resur gāt. **Ad** q̄rtū dñm q̄ pueniēter sit vt tps resurrectio nis coīs vsq; in finē mūdi expectat. q̄ immortalitas res surgentiū cōpetit illi statui in q̄ tota natura corpozalis q̄ndā imutationē habet p q̄etē mor⁹ celestis q̄ erit in fine mūdi. cōpetit etiā gaudio electoz q̄ fiat maius so lēn⁹ ex hoc ipso q̄ oēs sūt gloria corpi honorabuntur cōpetit etiā pditioni nature. nā defect⁹ nature q̄ ē mor⁹ sūt remoueri ab oībo q̄ in natura eadē coīcāt. hoc autē tē pus ideo ē occultū vt ad ipm solitius pparemur.

H scdm sic pcedit. z videt q̄ nō possit resurge re idē nūcro. **Ad** em̄ penit⁹ cedit i nō ens nō p̄ idē nūcro resumi. sed corpeitas fm q̄ ē for ma subā cedit penit⁹ in non ens sicut z alie forme q̄ sūt forme tm̄. nō em̄ hnt materiā p̄e sui i quā resoluant. q̄ corpeitas n̄ p̄ resumi eadē nūcro. q̄ nec hō erit idē nūcro: q̄ pncipijs cēntialib; variatis: variatur q̄d ē ex pncipijs. **Ad** bñ ē eadē hūanitas nō ē idēz hō. sed in resurrectione n̄ erit eadē hūanitas. tū q̄ hūani tas n̄ ē forma z suba sicut aīa. z sic p corruptionē vide tur cedere penit⁹ in nō ens. tū q̄ vnio aīe ad corp⁹ que ē de rōe hūanitatis n̄ p̄ eadē resumi. q̄ n̄ redibit idē hō nūcro. **Ad** fm p̄m in. ij. de gñatōe suba corupribil mora n̄ reiterat eadē nūcro. sed talis suba ē corp⁹ n̄m fm p̄ntē statū. q̄ n̄ repabit idē nūcro z sic nec hō i resur rectōe idē hō refget. **Ad** Si pres n̄ sūt eadē nūcro nec totū. sed pres hoīs n̄ erūt eadē nūcro fm q̄ ē in vna pte redibit ad aliā vt in lra dñ. q̄ nec tot⁹ hō erit idē nūcro. **Sed** p̄tra ē q̄d dñ Job. xij. In nouissimo die de fra surrectur⁹ sū z in car. m. vi. d. sal. m. q. visu. sū ego ip̄ez n̄ alī. q̄ idē hō nūcro resurget. **Ad** Dam. dicit in. iij. li. Resurrectio ē eius q̄d cecidit scda surrectio. q̄ opoz ter cūde hoīem q̄ per mortē cecidit in resurrectione repa ri. **Ad** dñm q̄ idē nūcro hō n̄ resurgat ē incōueniētiā ppter tria. **Primo** q̄ repugnat pditioni nature. eadē em̄ aīa n̄ p̄ p̄lib; corpi vñri vt p̄ p̄m in pmo de aīa. vñ cū aīa rōnalis sit eadē nūcro: opz corp⁹ repari idem nūcro. z sic totus hō idē nūcro erit. **Secdo** q̄ repugnat dīne iusticie si n̄ idē nūcro q̄ meruit vel peccauit pu niat vel p̄mick. **Tercio** q̄ repugnat vīcati resurrectionis que iterationē q̄ndam ipoztat ad quā idēpitas fm nu mer⁹ requir. vñ hereticū ē dicere q̄ n̄ idē nūcro resurgat. **Ad** p̄mū q̄ dñm fm q̄sdā q̄ corpeitas n̄ penit⁹ cedit i n̄ ens sed manet in potētia matie. sed ex hoc n̄ p̄ bñ q̄ eadē nūcro redeat q̄d ē p̄tra p̄m. v. pbi. **Un** aliq̄ dicit q̄ p̄b eadē forma p̄cētiā efficiat res natural fm oīa ge nera z spēs sub q̄bo p̄rīnē. eadē em̄ forma ē p quā lapis ē suba z corp⁹ z lapis. z sūt p̄aīal rōnale hō ē suba cor pus aīal z hō vñ non ē in eo alia forma subalis q̄ aīa rōnalis q̄ p̄rīnē forme succedit ei⁹ succedit alia for ma subalis z ppter hoc remota aīa rōnali nihil manet in corpe mortuo p̄rīū hoīs vñuoce dictū. **Ad** scdm dñm q̄ hūanitas n̄ dicit aliquam formā p̄ter aīam z corp⁹ sed cōpositū ex aīa z corpe p modū p̄is. i. cū p̄ cissione alioz q̄ n̄ sūt de rōne hūanitatis vñ cū aīa rōal sit eadē nūcro z p̄ns corp⁹ sequet q̄ sit eadē hūanitas n̄ obfāre relatiōe vñōis q̄ n̄ ē aliq̄ p̄ hūanitatis sed ea p̄comitās cū hūanitas n̄ sit talis forma q̄ sit cōposi tio z ordo sicut forma dom⁹. **Quidā** tñ dicit q̄ hūanitas ē ipsa aīa rōnalis: sed p̄mū mcl⁹ ē. **Ad** tertiūz dñm q̄ p̄b d. reditu loq̄ p̄vīā gñatōis. hō em̄ generat

hoīem sp̄ē n̄ nūcro effdē vñ p̄ bñ: cui⁹ dicit ad oīa p̄dā q̄ miraculose dīna vīture erit idēpitas nūcro in resurgē tū. **Ad** q̄rtū dñm q̄ sine ipedimēto idēpitas fieri potest id quod ē in vna pte redeat ad aliā sub eadem parte homogenea. quia sic non variatur nisi situs vt quod ē in carne pedis redeat ad carnē tibie n̄ aut rede at ad aliā p̄te hōgeneā vt q̄d ē sub carne redeat ad ossa: q̄ iā spēs variaret. sed de p̄gruetia. p̄bābile ē q̄ q̄d ē de vīrate hūane nature redeat ad suū locū. secus autē ē de supfluis de quo Aug⁹ videt loqui in lra.

H tertiū sic pcedit. z videt q̄ resurrectio xpi n̄ sit cā n̄e resurrectionis. **Nō** em̄ p̄r dicit q̄ sit cā meritoria. q̄ resurrectio magis ad p̄mū q̄ ad meritū p̄rīnē. nec cā effectiua. q̄ resurrectio etū sit miraculosa sola vīture dīna sit. q̄ resurrectio xpi nō ē cā n̄e resurrectionis. **Ad** bñ. Cā sufficiēs est pūctra effe ctui. sed resurrectio xpi n̄ ē pūctra resurrectionis oīm neq; fm tps neq; fm corpalē p̄tractū vt p̄ se p̄z. **Nec** fm spi ritualē: q̄ sic nō resurgeret q̄ carēt fide p quā xpo p̄mo pūgunt. q̄ xpi resurrectio n̄ ē cā n̄e resurrectionis. **Ad** bñ. Posita cā sufficiēti n̄ oz ponere alias cās ad p̄ductiōz effect⁹. sed ad resurrectionē n̄m necesse ē p̄ere alias cās p̄ter resurrectionē xpi. i. iussū dei. tubā. z vocē ar̄ changelī: vt p̄z. i. Thessa. iij. z. i. ad Cor. xv. q̄ resurre ctio xpi n̄ ē cā resurrectionis n̄e. **Sed** p̄tra ē q̄d bñ. i. ad Cor. xv. sicut in adā oēs moriuntur: ita in xpo. i. per xpm oēs viuificabunt. **Ad** bñ. Primū in q̄libet gñē ē cā corp⁹ q̄ sūt post: vt p̄z in. ij. metaph. sed resurrectio xpi est p̄ma in resurrectione: vt bñ. i. ad Cor. xv. Xps resurgēs a mortuis p̄mitte dormientiū. q̄ sua resurrectio ē cā n̄e resurrectionis. **Ad** bñ. q̄ xps ad hoc naturā hūanā assū p̄sit vt eā reparet. indigebat autē reparatiōe q̄rtū ad duo. **Primo** q̄ntū ad ipaz pditionē nature p̄tra quā erat vt aīa remaneret a corpe separata. sed q̄ntū ad spūalia bona z q̄ ad ea ordinant. sed q̄ntū ad hoc scdm nō repaī nāsa hūanā n̄ in illis q̄ xpo spūaliter adheret. q̄ntū ho ad p̄mū ioībo q̄ ei fm naturā p̄formant: sicut autē spūales defect⁹ repaui in se plenitudinē q̄e assumēdo de q̄ oēs accipem⁹ ita p̄mū defectū repaui refgēdo vñ in resur rectio cā ē n̄e resurrectionis. **Ad** p̄mū q̄ dñm q̄ ē cā exēplaris z effectiua: q̄d p̄ncipal vt de⁹ sed iī fal. hu manitas em̄ ei⁹ fm Dam. ē iī fm dīnitatis. z iō actōes hūane nāse sūt salubres in q̄ntū in eis opaf vīs dīnita tis. **Ad** scdm dñm q̄ n̄ requir ibi pūctio spūalis sed solū naturalis vt dictū ē. nec opz q̄ sint simul tpe. quia xpi resurrectio opaf ad nostrā fm ordinationē volūta tis dīne. **Ad** tertiū dñm q̄ vox tube erit applicatio re surrectionis xpi ad resurrectionē nostrā. q̄ p̄ vocē tu be intelligit vel ipse manifest⁹ aduētus xpi in mundū fm Grego. vel ad litterā eius imperiū vocē c̄p̄sum sicut impaui mari z facta est tranquillitas. angeli aut opabuntur ministerio circa puluer collectionē. iussus aut dei est sicut causa p̄ncipalis vt dictū est.

H quartū sic pcedit. z videt q̄ nō vno itui tu oēs resurgentes videant oīa merita z de merita p̄p̄ia z aliena. **Illud** em̄ q̄d oīno ē de libro deletū n̄ p̄r in eo legi. sed p̄erā sanctorū erūt oīa deleta. q̄ n̄ poterūt ea in suis p̄cientiis videre. **Ad** bñ. Nihil in sanctis ē poterit q̄ sit eis ad tristitiam vel confusione nec in dānatis aliquid q̄d sit ad gaudiū vel bonorē. hoc autē cēt si oīm merita z demerita ab oī bus viderent. q̄ zē. **Ad** bñ. Non p̄tingit simul plura ite ligere. q̄ impossibile ē q̄ vno intuitu simul oīa merita z demerita videant. **Sed** p̄tra ē q̄d bñ. i. ad Cor. iij. Veniet dñs q̄ illuminabit abscondita tenebrarū z ma nifestabit p̄silia cordiū. vbi dicit glo. Bēta z cogitata

perduisset nullo defectu vel errore existeret. **A**d p̄mū er-
go dōm q̄ quicqd̄ defuit ad p̄fectionē stature vel inte-
gritatē corporis p̄pter defectū t̄pis vel nature totū aliū
de supplebit diuina potentia. **A**d scđm dōm q̄ in puero
ē fortior vigor nature q̄rū ad efficacīā p̄uertēdi. s̄ in iu-
nēne est p̄fectior quantū ad terminū cōplemētī. **A**d
terciū dōm q̄ sexus femininus nō ē p̄tra naturā sed ē in
tēra natura vlt̄: natura p̄ticularis p̄cipaliter intēdat
sexum virilē: vnde vtrq̄ sexus resurget.

Ad terciū sic p̄cedit. et videt̄ q̄ corpa beatorū n̄
erūt spūalia. Britudo em̄ fm̄ Boe. ē status
oim bonorū p̄gregatiōe cōpletus. q̄ delecta-
tio britudinis colligit i se oēs delectatiōes: et
sic in corpibz beorū erit actus nutritiue et ḡnatiue q̄ ad
vitā aīalē p̄tineret. in his aut̄ actibz magna delectatiō
p̄sistit. q̄ corpa beatorū nō erūt spūalia. **A**d. Magis
repugnat p̄fectiōi defectus ex passiōe relictus q̄ passi-
bilitas. sed in corpibz beorū erūt aliq̄ hmōi defect̄. s̄ cā-
catrices in manibus vt in xp̄o fuerūt. q̄ nō erit ipassibi-
litas q̄ p̄tinet ad corpis spūalitātē. **A**d. Id qd̄ pue-
nit corpi rōne eius qd̄ ē ei naturale in resurrectione nō
tollet̄. sed replere locū p̄uenit corpi rōe corp̄itatis sube-
naturalis. q̄ b̄ etiā in resurrectione sibi p̄uenit. corpa igit̄
tur beorū nō erūt subtilia vt cū alijs corpibz s̄l̄ i codēlo-
co cō p̄sint: qd̄ etiā ad spūalitātē corpis p̄tine videt̄.

Ad. Agilitas ordinē ad mōtū dicit̄. sed corpa beatorū
nō mouebunt̄ cū motus sit actus imp̄fecti. q̄ non erūt
agilia: qd̄ etiā p̄tinet ad corpis spūalitātē. **A**d. Omne
qd̄ ē clar̄ de necessitate videt̄ ab hūte visum. sed corpa
gl̄iosa nō de necessitate videt̄: vt p̄ de xp̄o qui se disci-
puloz aspectibz subtrahēbat cū volebat post resurrectionē
nē. q̄ in corpibz beorū n̄ erit claritas que p̄tinet ad spūa-
lītātē corpis. nō q̄ corpa beatorū erūt spūalia. **A**d. Sed
p̄tra est qd̄ d̄. i. ad Cor. xv. seminat corpus aīale resur-
get spūale. **A**d. Premiū debet merito r̄ndere. sed san-
cti merendo corpora sua spūi subdiderūt. q̄ in resurre-
ctione corpa debēt cōspūalia. **A**d. dōm q̄ britudo
hoīs est ex p̄iunctione ad deū cui fm̄ spm̄ p̄iungit̄. vñ op̄
q̄ ex britudine spūs gl̄oria redūdet ad corpus vt Auḡ
dicit in eplā ad Diōscolū. vñ op̄ corpus gl̄iosū oīno
spūi esse subiectū: qd̄ d̄ subiectio attendit̄ dupl̄r. Uno
mō vt p̄fct̄ subdat̄ ei rāq̄s moroz. et ex hoc erit agile. q̄
patū et efficiat̄ ad oēm mōtū erplēdū quē spūs imp̄abit
Alio modo subdetur ei vt forme. a forma aut̄ materia
tria suscipit p̄mo naturā sp̄i et quātū ad hoc corpa glo-
riosa erūt subtilia sicut dicim̄ aurū subtile in quantum
materia ē p̄fecte terminata p̄ spēm. Secdo suscipit esse
et eius p̄seruationē: et quantū ad hoc erit ipassibile id ē
nullū corruptiui passiū. Tercio recipit p̄prietatem for-
me p̄portionatā: et quantū ad hoc erit clar̄. nā claritas
corpis maxime cōgruit aīe claritati. quidā tñ hoc attri-
buūt nature q̄ntē cēntie q̄ tūc in corpibz dñabit̄ clarita-
ri nature: qd̄ nō videt̄: vt cū q̄nta cēntia nō veniat i cō-
pationē materialē corpis mixti. **A**d. i. qd̄ d̄ q̄ p̄ actū
nutritiue et ḡnatiue aīa maxime ad corpus inclinā vñ
et spūalitati repugnat. nō aut̄ op̄ q̄ oēs delectatiōes
britudo p̄tineat collectiue sed vtrūq̄ sicut imp̄fectū cō-
tinet̄ a p̄fecto. **A**d scđm dōm q̄ ipassibilitas corpis
gl̄iosi excludit passiōē nociuā qd̄ erit ex p̄fctā subiecti-
ōne corpis ad aīam in quantum dat̄ et p̄seruat̄ esse: nō aut̄
erit ex dñio q̄ntē cēntie vt qdā volūt rōne iā dicta. neq̄
ex subtrahētiōe qualitātū actiū et passiū vt aliq̄ di-
cūt: cū hmōi q̄litates sine de rōne corpis mixti cātrā-
ces aut̄ in marcytibz nō erūt cū aliq̄ defectu sed cū cor-
pe gl̄orie in signū p̄cedētis v̄tutis. **A**d terciū dōm q̄
subtilitas corpis gl̄iosi nō ē intelligēda ad modū sube-

in corpore vel geris vt qdā heretici posuerūt: cum corp̄
xp̄i p̄ resurrectionē palpabile fuerit neq̄ hoc mō vt ali-
ud corp̄ se cōpatiat̄ in codē loco vt mlti dicūt. hoc enī
ē nō posset nisi quātitas corpis tollerēt̄ rōe cui⁹ dimē-
siōes separe locū replēt aliud corpus secū. nō patientes
fm̄ p̄bm̄ in. iij. p̄bicoz. sed b̄ subtile in quantum p̄fecte
stat nature sp̄i vt dictū ē. p̄t tñ corpus gl̄iosū s̄l̄ ē cū
aliō corp̄e in codē loco miraculose diuina v̄tute faciente.
Ad q̄rū dōm q̄ corp̄ gl̄iosū nō mouebit̄ p̄t aliq̄
indigentia sed p̄pter v̄tutis demōstrationē: vñ mōtū il-
le nō attestat̄ imp̄fectōz nisi fm̄ q̄ corp̄ in vno loco ex-
stans ē imp̄fectū in quantum ē potētia in alio et non actu: vñ
tñ mouebit̄ corpus gl̄iosū in instāti sed in tpe imp̄cepti-
bili. **A**d. v. d̄ q̄ claritas corpis gl̄iosi erit redūda
ex gl̄ia aīe vnde suberit arbitrio volūtatis vt fm̄ cam
corpus agar in visū vt nō agar sicut et quelibet ei⁹ actio
et p̄pter hoc in potestate corpis gl̄iosi erit q̄ videtur cū
claritate vel absq̄ claritate vel nullo modo.

Ad q̄rū sic p̄cedit. et videtur q̄ corpa dānato-
rū cū suis deformitatibz resurget̄. Sicut enī
deformitates h̄c ē quedā penarū et deformi-
tatis carere ē qdā p̄miū. sed dānatis nullū
p̄miū debetur. q̄ cū deformitatibz resurget̄. **A**d. Effe-
ctus nō tollitur manēte cā. sed cā horū defectuum fuit
passibilitas q̄ i corpibz dānatoz erit. q̄ et hmōi defect̄
in eis erit. **A**d. Deformitates hmōi p̄tinet ad p̄tē
et aīalis vite q̄ remanebit in corpibz dānatoz cū n̄ sint
futura spūalia. q̄ et hmōi deformitates in eis erunt.
Ad. Sed p̄tra ē qd̄ d̄. i. ad Cor. xv. Mortui resurget̄
corrupti: qd̄ intelligitur de bonis et malis fm̄ glo. q̄ res-
surget̄ sine deformitatibz. **A**d. Qd̄ ē p̄tra naturā non
p̄t cōp̄tū. sed hmōi deformitates sūt quedā natu-
re vicia. q̄ imp̄petuū nō remanebūt. **A**d. dōm q̄ du-
plex ē deformitas. Quedā q̄ puenit ex defectu membri
et hec in corpibz dānatoz nō erit vt oēs dicūt. Alia ē q̄
puenit ex indebita p̄prietate p̄tū: sicut lepra: curis cur-
uitas et hmōi: de q̄b̄ Auḡ relinq̄t sub dubio. Un qdā
dicūt q̄ hmōi deformitates erūt in corpibz dānatoz.
Alij q̄ nō erūt: qd̄ videtur p̄babilius. q̄ in resurrectione
auctor nature in omnibz naturā repabit. vñ oīa hmōi
q̄ sunt vicia nature tollēt̄. **A**d. i. qd̄ d̄ q̄ repatio
nature in aliq̄ resurgētē n̄ r̄ndet merito eius sed merito
xp̄i. **A**d scđm dōm q̄ corpa dānatoz erūt qdā passi-
bilia afflictionis sed n̄ corruptionis qd̄ erit p̄pter statū
nature in quo cessante motu p̄mi mobilis: oīs alia mu-
tatio cessabit hmōi aut̄ deformitates sūt corruptiones
qdā. **A**d terciū dōm q̄ corpa dānatoz n̄ erūt spūalia
sed aīalia: q̄ n̄ imutabūt̄ vt p̄. j. ad Cor. xv. n̄ tñ cū
bis egebūt aut̄ poribz: quia non erit status aliquid ge-
nerandi vel corrūpendi.

Sed vero queritur de
corpibz et. **A**d. Dic queruntur quatuor
p̄mo vtz aīa possit remanere a cor-
pore separata. **A**d. Secdo vtz oēs potētiās
secū trahat. **A**d. Tercio vtz possit ab igne
corporeo pati. **A**d. Quarto vtz eodem igne dānatoz
corpora puniantur.

Ad p̄mū sic p̄ceditur. et videtur q̄ aīa n̄ possit
remanere post corpus. Nulla em̄ suba potest
remanere sine p̄p̄ia opatione. sed nulla p̄p̄ia
opatio aīe p̄t remanere sine corp̄e. q̄ etiā in
telligere corrūpitur qdā interi⁹ corrupto fm̄ p̄bm̄ in
mo de aīa. q̄ aīa n̄ p̄t remanere a corp̄e separata. **A**d. 2.
quoz ē vñ ē simul incipiūt et deficiūt sed aīa et corpus
ē vñ ē. q̄ aīa dat cōp̄i sicut forma materie. q̄ s̄l̄ cū

corpe aia deficit. **¶** **A**ia est forma fm suā essentiam alias accidentalē corpi vniret. sed forma sine materia esse nō pōt. q̄ cēntia aie definit ēē cū morte corpi. **¶** Sed cōtra ē qd pbs dicit in .ij. de aia q̄ reliquū gen^o aie. s. aia rōnalis separatur sicut incorruptibile a corruptibili.

¶ **S**ubm rei incorruptibilis est incorruptibile. sed aia ē subm vitatis q̄ ē incorruptibilis. q̄ ipsa ē incorruptibilis. **¶** **R**ōdm q̄ necesse ē ponere aiam rōalē incorruptibile ēē. sic em qd nō ē nō p̄ agere. ita qd p se nō hz ēē nō pōt p se hēre opationē. anima autem rationalis habet quandā operationē. quā exerceat nō mediāte aliq̄ orgāo corporali. s. intelligere vt pbs pbat in .ij. d. aia. si em p orgāu corporale aia intelligeret nō posset oēs formas sensibiles intelligere: q̄ illud orgāu hēret aliquas formas que impediret oim formaz. intellectū: sicut opz q̄ pupilla carcat oī dolore ad hoc q̄ p eā oīs color possit cognosci. vñ p3 q̄ aia rōnalis hz ēē p se subsistēs tō nō corrupti p accis corrupto corpe sicut alie forme neq3 p se q̄ nō hz p̄rariū: nec ēē p̄rarijs cōposita. vñ relinquit q̄ sit oīno incorruptibilis. **¶** **A**d p̄mū ḡ dōm q̄ intelligere qd sit p abstractionē a fantasmarē indiget corpe tanq̄ p̄tēte suū obm qd ē fantasmarē: nō tñ sicut medio actōis vñ hoc intelligere corrupti corpe corrupto. sed aia separata intelligit alio mō. **¶** **A**d scdm dōm q̄ aiaz corpi vñ vñt in vno esse qd ē p̄ncipalr ipsius aie ab ea corpi cōi/catū. tñ sic destructo corpe in aia remanet. **¶** **A**d tertiū dōm q̄ aia separata l: nō sit forma in actu q̄ nō actu vñt hz tñ actu id fm q̄ ē forma. s. suam essentia.

¶ **A**d scdm sic pcedit. tñ videt q̄ in aia separata remanet potētie sensitiue. Sic em mēbra sūt ptes corpi ita potētie sūt ptes qdā aie. sed corpa brutoz hēbūt oia mēbra. ergo tñ aie creata sine corpe cōtētes hñt oēs potēcias. **¶** **I**n libro de spū tñ aia dī. Recedit aia a corpe secū trahēs sensū cū imaginatiōe. hec aut sūt potētie sensitiue. ergo hñt potētie manēt in aia separata. **¶** **A**ctus sine potētia ēē nō p̄. sed actus potētiarū sensitiuarū manēt in aia separata. dī em in li. de spū tñ aia q̄ aia recedēs a corpe imaginatiōe irascibilitate tñ cupisibilitate afficit fm mōrita ad delectationē tñ dolorē. ergo potētie sensitiue manēt in aia separata. **¶** Sed p̄tra ē qd dī. .ij. de aia q̄ solus intellect^o separat. reliq̄ aut ptes nō sūt separabiles. **¶** **I**n potētijs sensitiuis hō puenit cū brutoz. sed brutoz potētie nō separantur. ergo nec potētie sensitiue hominis. **¶** **R**ōdm q̄ circa hoc ē triplex opio. Quidā em dicūt q̄ potētie sensitiue remanēt in aia separata etiā cū actibz suis nō illis q̄s exercent p corpi: sed cū illis q̄s p se habēt. Sed h nō p̄t ēē: q̄ si potētie sensibiles hñent aliq̄s opationes sine coicariōe corpi aie brutoz ēēnt per se subsistētes tñ incorruptibiles vt de aia rōali dictū est. tñ ideo alij dicūt q̄ remanēt potētie sed nō act^o sed hoc etiā ēē nō p̄t q̄ eiusdē ē potētia tñ act^o fm p̄m. vñ sicut act^o ē p̄tētia tñ potētia. Et p̄pter h fm alios dōm q̄ potētie sensitiue in anima separata nō manēt actu sed radicaliter: q̄ ipsa cēntia aie ē radix oim potētiarū. **¶** **A**d p̄mū ḡ dōm q̄ oēs ptes potētiarū qdāmodo p̄sistūt in vna p̄ncipali q̄ hēt potēntialitatē completā: nō aut oēs ptes integrales p̄sistūt in vna. tñ nō ē sile de potētijs aie que sūt ptes potētiarū tñ mēbris corpi q̄ sūt partes integrales. **¶** **A**d scdm dōm q̄ q̄bū illud intelligendū est q̄ aia trahit secū q̄sdā potēntias actualr: quas dā radicalr. **¶** **A**d tertiū dōm q̄ liber ille nō est autenticus nec opz auctoritatem eius suscipe. tñ p̄t dici q̄ aia separata afficitur ad delectationem vel dolorē recogitādo act^o p̄dcāz vñtū q̄s gessit i corpe nō q̄ eos exerceat.

¶ **A**d tertiū sic pceditur. tñ videt q̄ aie nō p̄tiant ab igne corpeo dicit em dām. in li. .iiij. Tradetur

diabolus tñ demones ei^o tñ p̄tōres in ignē eternū: non materialē q̄lis ē q̄ apud nos ē sed q̄lē vñt nouit deus. ignis aut corpeus ē materialis. q̄ ille ignis nō ē corpeus.

¶ **A**ug^o sup gen. .xij. ad litterā dicit. Non sunt corporalia sed corporalibz similia q̄b animē corpi crute afficiūt seu bene vel male. q̄ aia separata igne corpeo non punit. **¶** **A**gēs tñ patēs pueniūt in mafia fm hoc. i li. de dua. na. s. aia tñ ignis corpe^o nō coicāt i mafia. q̄ aia separata ab igne corpeo nō patit. **¶** Sed p̄tra eodem igne dānari punitur post resurrectionē tñ demones. s. dānari post resurrectionē punitur igne corpeo. q̄ tñ demones igne corpeo punitur. **¶** **P**er q̄ peccat qd p hoc dī tñ q̄rī: vt dī. Sap. .xj. sed p̄tōres peccauerūt nō mis amando corporalia. erga p corporalia debent puniri tñ ita aie separe igne corpeo punit. **¶** **R**ōdm q̄ circa punitiōes aie fuit multiplex opio. Quidā em dicūt vt origē. oia que d penīs corporalibz dānatoz dicūt fm metaphorā intelligi vt p eas spūalis afflictio designet. sed fm hoc nō ēē ibi nisi pena dāni q̄ rñdet auersioni nō pena sensual q̄ rñdet p̄uersiōi. nā spūalis dolor erit de carentia brūtudinis. tñ ideo alij dicūt q̄ intelligitur non fm corpale actionē sed fm imaginariāz visionem sicut accidit in somnis. Sed hēē non p̄t cū visio imaginaria sit actus potētie sensitiue qui in aia separata nō erit: q̄uis hoc Aug^o dicat inq̄rendo magis q̄ sentiēdo tñ ideo dōm q̄ igne corpeo aie dānatoz separe punitur tñ spūs demonū. pōt aut ignis aias affligere nō virtute nature: sed vt est instrumentū dīne iusticie. affligit aut non alterādo sicut agit in corpa sed detinēdo. vñ: rñ autē p̄t aliq̄ mō spūs corpi vt motor sed q̄ corpi cui vñt spūs qdāmodo liget hoc hz ignis dīna frute vt est in finem ei^o iusticie. **¶** **A**d p̄mū ḡ dōm q̄ dām. loquitur q̄rū ad p̄mū afflictū aie. ignis em exteri^o ligās nō affligeret nisi app̄bēderetur vt nociu^o. ignis aut app̄bēsus nō ē materialis vl^o dī nō ēē materialis q̄rū ad modū agēdi. **¶** **A**d scdm dōm q̄ Aug^o loq̄tur inq̄rēdo. **¶** **A**d tertiū dōm q̄ obo illa pcedit de actiōe naturali que est per modum alterationis.

¶ **A**d q̄rū sic pceditur. tñ videtur q̄ corpa dānatoz ab igne nō p̄tiant. Corpa em dānatoz erūt passibilia. sed oē hñt corpi natū est ab igne hñt p̄sumi. si ḡ corpa dānatoz igne cruciant q̄nq3 totaliter p̄sumuntur. **¶** **I**gnis agit in corpa ea sibi assimilādo. hoc aut nō p̄t fieri nisi p̄ excelsus caloris tñ siccitatis qui armoniā corpi solues mortem inducit. ergo si corpa dānatoz igne cruciāt q̄nq3 p hoc mortē incurrēt. **¶** **I**mmēstas doloris animaz a corpore separat. sed ignis inferni ē maxime afflictu^o. si ergo corpa dānatoz corpa cruciant ex hoc mortē incurrēt tñ non erit pena p̄tētia: qd est p̄tra fidē. ergo corpa dānatoz igne non cruciābūtur. **¶** Sed p̄tra est qd Aug^o dicit in li. de ciui. dei. .xj. Iebēna illa corpeus ignis erit tñ cruciabit corpa dānatoz. **¶** **M**as: tot est affinitas corporis ad ignē corporum q̄ aie. sed aie punitur igne corpeo vt dictū est. ergo multo magis corpa dānatoz. **¶** **R**ōdm q̄ corpa dānatoz igne corpeo cruciābūtur post resurrectionē: non tñ p̄sumunt p ignē. Cui^o ratio ē. q̄ corpi sensibile agere potest dupliciter. Uno modo transeūdo naturāz si/ cur agit ignis in acē. Alio modo inferendo suā speciez sine transmutatione nature sicut color agit in acē tñ pupillam q̄: q̄o cessante motu p̄mi mobilis nulla potētie transmutatio esse nature: ignis nō agit in corpa dānatoz transmutādo naturā: sed solū spēm sensibile i gerendo. tñ ideo affliget quidē sed non corūper. Et p hoc patet solutio ad obiecta.

CXLV

CXLV

Reterea sciendum ē

De oēs aie zc. **H**ic q̄rūt q̄tuor. **P**ri-
mo de receptaculis aiaz. **S**ecundo vtrū
suffragia ecclesie p̄sint defūctis. **T**er-
tio vtrū p̄sint cētibz in inferno. **Q**uar-
to vtrū suffragia scōz in patria cētibz p̄sint viuis.

Hic p̄mū sic p̄cedit. z videt q̄ incōueniēt aiabz
receptacula assignent. Maior em̄ ē glia vel
dānatio aiaz q̄z corpoz. sed oia corpa sūt p̄re-
miabunt vel dānabunt ad maiore cumulum
pene vel glie. q̄z etiā z oēs aie z ita aī resūptionē corpoz
ad receptacula penaz vel p̄miorz n̄ pueniūt. **S**. **I**l d
q̄d indēter se bz ad diuersa loca n̄ bz determinatū rece-
ptaculū. sed scī q̄ agnū sequunt q̄cunqz terit ad diuer-
sa loca p̄gere p̄nt: vt de aplis z martyribz. **P**iero. dicit.
q̄ etiā videt de dānatz exēplo demonū q̄ nō debet aiabz
certa receptacula assignari. **S**. **L**ocus p̄mū ē vn⁹. **S**.
celū. q̄ parī rōne locus penaz bz esse vnus t̄m. **S**. **S**ed
ecōtra videt q̄ sint p̄la receptacula q̄z assignent. recepta-
cula em̄ distinguunt fm̄ diuersitates meritoz. sed hec
sūt infinitē. q̄ nec receptacula aiaz sub certo nūero cō-
p̄bendi p̄nt. **S**. **S**ic q̄nqz puniunt in locis in q̄bz pec-
cauerūt vt p̄s. **S**rego. in. iij. dialo. sed n̄ sūt determina-
ta loca in q̄bz peccauerūt. q̄ nec in q̄ puniunt. **S**. **D**d
q̄ aiabz fm̄ p̄gruētā meritoz assignant q̄dā receptacu-
la lz nō p̄ necessitate naturē: q̄d q̄d receptaculū vel ē lo-
cus p̄mū z sic ē padisus. vel pene. aut t̄palis. aut cerne
Si cerne: aut p̄ p̄ctō cōmissio z sic ē infern⁹. vel p̄ pec-
cato p̄tracto z sic est limbo p̄uorū. **S**. **S**i t̄o t̄palis aut p̄
p̄ctō cōmissio z sic ē purgatorū. aut p̄ p̄ctō p̄tracto z sic
est limbo patrum q̄ p̄ solo originali detinebantur nō-
dū facta redēptōe hūana. **S**. **A**d p̄mū q̄ dōm q̄ aie scī
post mortē ad loca tendēt suis meritis debita. sicut em̄
corpa inclinant p̄deribz in p̄la loca: ita aie meritis in
p̄la receptacula. nec ē sile de corpbz z aiabz. q̄z cēntia
lis glia vel miseria p̄ncipalr p̄sint in aia: n̄ aut i corpe.
S. **A**d. ij. dōm q̄ tā aie scōz q̄z dānatoz n̄ p̄nt egredi a
suis receptaculis quātū ad debitū ibi cēndi q̄d manet
vbi cūqz sint. p̄nt t̄m inde egredi vt actu alibi sint. **S**. **H**ec
aie scōz h̄nt cū volūt aie dānatoz cū p̄mittunt. **S**. **A**d
ij. dōm q̄ sicut meritū vno mō p̄tingit. **S**. **S** ab eo multipli-
citer deriuat: vt p̄hs dicit de t̄ture in. ij. eth. ita pueniēt
vnus ē loc⁹ p̄mū sed multiplex loc⁹ penaz. **S**. **A**d q̄rū
dōz q̄ receptacula distinguūt fm̄ ḡnales diuersitates me-
ritoz z denecitoz: n̄ aut fm̄ q̄cunqz. **S**. **A**d. v. dōm q̄
aie n̄ puniūt in locis vbi peccauerūt q̄s in p̄rio loco pe-
naz sed ad nostram instructionem.

Hic. ij. sic p̄cedit. z videt q̄ suffragia viuoꝝ nō
p̄sint defūctis. q̄z vt dī in p̄s. tu reddes vni.
fm̄ o. s. n̄ q̄ p̄ opa viuoꝝ defūcti iuuant. **S**. **A**d
iuuari ē q̄dā p̄ficere q̄d t̄m viatoz ē. sed de
fūcti iā n̄ sūt viatores. q̄ suffragia ecclesie eis nō p̄ficiūt
S. **S**i aliq̄ suffragia defūctos iuuāt p̄cipue hoc vi-
det q̄ debeāt magis dignis p̄deē. **S**. **H**oc n̄ ē vtrū cū q̄nqz
p̄ min⁹ dignis magis fiat. q̄ defūcti viuoꝝ suffragiis n̄
iuuant. **S**. **S**ed p̄tra ē q̄d dī. v. **M**ach. xij. **S**etā z salu-
bris ē cogitatio p̄ defūctis exorare vt a p̄ctis soluantur.
S. **I**n factis ecclesie nihil agit frustra. sed in sacrificio
ecclesie orat. p̄ defūctis fm̄ p̄fectu dīne ecclesie ḡnal. q̄ suffra-
gia viuoꝝ defūcti p̄sint. **S**. **A**d. dōm f̄z **A**ug. q̄ sic agricolē
opant ad fructuū p̄ductionē: ita z hoies opant ad alio-
rū salutē. opatio aut agricolē circa plātas nihil valet n̄
si p̄supposita vitali t̄ture plāte z ei⁹ opatiōe quā iuuat
agricola vel ipedimēta tollēdo v̄l aliq̄ pueniētā mīstrā

do. vñ nec hō circa aliū p̄t opari ad salutē alteri⁹ effica-
ciē nisi assistit infior ḡra cū actiōe meritoria. opat aut vel
subsidiā mīstrādo q̄bz alijs p̄ficiat vel ipedimēta tollē-
do. z inde ē q̄ opa viuoꝝ nō p̄nt p̄desse defūctis vt eos
in altiorē statū p̄moueāt q̄ fm̄ merita p̄pria eis debet
neqz vt i merito p̄ficiat ad q̄d n̄ potuerūt in hoc mūdo
iuuari: q̄z n̄ sūt in statu merēdi sed ad hoc solū vt ipedi-
mentū tollat. **S**. **S**reac⁹ pene t̄palis q̄ a dei vīsiōe retardat
S. **A**d. ij. dōz q̄ glia vel dānatio vltia solū fm̄ opa p̄pa
defūctis reddēt sed ipedimēta p̄sequēde salutis tollūt p̄
opa alioꝝ vt dictū ē: q̄ t̄m opa sūt corz in q̄rū p̄ eis sunt
facta z in q̄rū meruerūt vt eis p̄ mortē possent cū p̄deē
victi vinculo charitatis his a q̄bz post mortē iuuant.
S. **A**d. ij. dōm q̄ mortui n̄ sūt viatores q̄rū ad h̄ q̄ p̄nt
in merito p̄ficere. vñ q̄rū ad h̄ n̄ iuuant. sūt t̄m viatores
q̄rū ad h̄ q̄ a gloria retardant z q̄rū ad h̄ iuuari p̄nt.
S. **A**d. iij. dōm q̄ suffragia viuoꝝ p̄sint defūctis fm̄ q̄
viuoꝝ opa defūctoꝝ sūt: q̄d q̄d p̄rigit dupliciē. **U**no
mō p̄pter vnionē charitatis. z sic p̄sint ad gaudiū oibz
in charitate cētibz z magis eis q̄ sūt maioris charita-
tis. **A**lio modo p̄ intentionē faciētis. z sic valēt p̄cipue
ad diminutionē pene p̄ modū cuiusdā satisfactōis: sic
valēt magis eis p̄ quibz sūt etiā si sint minus digni

Hic. ij. sic p̄cedit. z videt q̄ suffragia ecclesie p̄-
sint dānatis. **L**egit em̄. ij. **M**achab. xij. q̄ iu-
das fecit offerri sacrificiū p̄ mortuis apud q̄s
iuenerat dōnarijs idoloꝝ q̄d erat lege p̄hi-
bitū z sic mortali peccauerūt z dānati erāt. q̄ suffragia
ecclesie p̄sint dānatis. **S**. **S**rego. traiano i p̄torio ve-
niā ipetravit vt **D**am. dicit. q̄ t̄m dānat⁹ erat vt pote ido-
latra z ecclesie p̄secutor. q̄ suffragia ecclesie p̄sint defūctis
S. **M**ai⁹ ē iuuare q̄ iuuari. sed cēntes in p̄ctō mor-
tali p̄nt alios iuuare suffragiis: alias decipent defūcti
q̄ p̄ sacerdotes in p̄ctō cēntes fieri sibi suffragia p̄curāt.
q̄ multo magis dānati i p̄ctō mortali decedēt suffra-
gijs p̄nt iuuari. **S**. **S**z p̄tra. **I**n inferno nulla ē redēptio
vt ecclesia cōtat. sed dānati sūt in inferno. q̄ ecclesie suffra-
gijs iuuari n̄ p̄nt. **S**. **A**ug⁹ dicit in l̄ra q̄ frustra suffra-
gia sp̄ndūt h̄is q̄ de corpe exierūt sine fide p̄ dilectionē
opātē. talis aut exierūt oēs dānati. q̄ suffragijs ecclesie
n̄ iuuant. **S**. **A**d. dōm in hoc oēs p̄sentiūt q̄ dānati p̄
diem iudicij pena per suffragia ecclesie nūc facta nō mī-
nuetur nec itēz in fidelibus ante diem iudicij. **S**ed
de fidelibus dānatis ante diem iudicij ē diuersa op̄-
nio. **Q**uidam em̄ dixerunt q̄ eis suffragia ecclesie va-
lent ad diminutionem pene z tantū possunt multipli-
cari suffragia q̄ pena suspendere v̄lqz ad diem iudicij.
Sed contra hoc est. quia aliquid remaneret inordi-
natum in vniuerso cum culpa non ordinetur nisi p̄ pe-
nā. **E**t ideo alij dixerūt q̄ suffragia ecclesie p̄ talibus fa-
cta semper diminuit penā: nunquā tamen auferūt to-
tam sicut linea in infinitum diminuitur: sed non p̄su-
mitur. **S**ed contra est. quia ratio nulla est quare se-
quentia suffragia minorē quantitatem pene diminu-
ant q̄ prima. si autēz a linea finita semper equalis q̄n-
titas auferatur oporteret eam per diuisionē p̄sumi. **E**t
ideo dixerunt alij q̄ suffragia iuuant tales nō diminu-
endo penā sed confortando patientem ad leuius feren-
dum sicut si ferenti onus abstergeret vultus a sudore
onere non diminuto. **S**ed contra hoc est. quia can-
dem penam aliqui dānatoꝝ leuius z aliqui grauius
ferunt pro diuersitate culparum que per suffragia non
minuuntur. z ideo aliqui dicunt q̄ tantum ad hoc eis
valent q̄ non tristantur de suffragijs per se non factis.
S. **S**z h̄ ē q̄ aie defūctoꝝ z p̄cipue dānatoꝝ ea q̄ circa
viuos agunt i ḡrat fm̄ **A**ug. in l̄. de cura pro mortuis

agenda. et ideo dñm est qđ damna nullo modo suffragia iuuant. et hoc ideo qđ sunt extra vinculu charitatis quo membra ecclesie vniunt vt opa vnius alium iuuare possint. ¶ Ad primū ergo dñm qđ donaria idolorū non accipiant in corp reuerentiā sed tanqđ victores iure belli cum quadā auaricia veniali. vel fm quosdam in ipso mortis piculo penituerūt. fm illud psal. cum occideret eos querebat eus. ¶ Ad scđm dñm qđ de traiano potest dici qđ sit reuocat⁹ ad vitā et suscepta gfa veniā. psecutus cum et aliq infideles resuscitati legant. nō enī longitudo tēpis pūdicat diuie potentie. vñ dñm fm quosdam qđ pena fuit suspensā vsq ad diem iudiciū nec tñ hoc est ad cōsequētiā trahendū qđ pūlegia paucoz nō faciunt legē cōm. ¶ Ad tertiū dñm qđ suffragia p malos facta inqstū agunt in psona nō valent. possunt tñ valere inqstū agunt in psona aliena vel totius ecclesie sicut ē de clericis vel eius qui impat suffragia fieri sicut cū seruus pctor iusti dñi mandatu exequit clynam faciendo sacrificia tñ ecclesie iuuant ex ipso ope opato.

Ad qrtū sic pcedit. et videt qđ oñonibz scōz nō iuuant. Etate. lxiij. Abraā nesciuit nos et isrl' iūrauit nos. vbi dicit glo. Augusti. Mortui etiā sancti nesciūt quid agant viui et eoz filij ergo p eoz necessitatibz non orant. ¶ De⁹ nos magis diliget demētor est qđ aliquis scōz sed mediato res eligunt p qđ alteri dilectio excitet et sic optet eē eos magis amātes et magis ppetios: qđ nō debem⁹ scōs in pella re vt eoz oratōibz iuuemur. ¶ Quicunq orando ipe trahit aliquid quodāmodo illud meret. sed sancti nō sūt in statu merēdi. ergo nos suis orationibz aliquid impetrandō nō iuuant. ¶ Sed cōtra est qđ habet. ij. Mach. vlti. de hieremia hic est qui multū orat. p ppo et p vniuersa sancta ciuitate Hieremias ppha dñi. ¶ Sancti ex charitate dum viuūt et p alijs orant et merito charitatis exaudiunt sed eoz charitas in patria pficitur ergo ibi magis et efficacius p nobis orant. ¶ De⁹ dñm qđ cuiusdā heretici vigilantij nomie error fuit. qđ sancti post hanc vitā. nec nras orōnes cognoscūt nec p nobis orant qđ Hieronim⁹ reprobatur i quadā epla sic dicens. si apli et martyres adhuc in corp pstituti possunt orare p alijs qñ. p se adhuc debent esse solliciti qto magis post coronas victorias et triumphos. vñ dñm est qđ ex hoc ipso qđ vident verbū et in tbo omnia que eos decet nostras orōnes et necessitates cognoscūt et vrgente charitate qua seruent p nobis orant et impetrant. ¶ Ad primū ergo dñm qđ aug⁹ loquit⁹ quantū ad naturālē cognitiōz anime separe. sed nō quantū ad cognitiōē glōrie vt dictū est. et vt Breg. dicit. xij. li. mox. sup illd iob xiiij. siue nobiles fuerint filij eius siue ignobiles. ¶ Ad scđm dñm qđ nō est ppter defectū diuie charitatis qđ sanctos interpellam⁹ ad orandū sed diuine sapiētie hoc ordo erigit vt aliq p alios iuuent. ¶ Ad tertiū dñm qđ licet sancti nūc nō mercant⁹ in patria meruerūt tñ in hac vita vt eoz orationes exaudirent.

DL

XLVI

Ed queritur hic de

valde malitē. ¶ Dic querunt quatuor

¶ Primo vtrū in deo sit iusticia. ¶ Secundo vtrū in eo sit misericordia. ¶ Tercio

vtrū oia opa dei sint cū mīa et iusticia. ¶ Quarto vtrū

dina iusticia ex mīa patiat⁹ penas dānatoz et ppetuas.

¶ Ad primū sic pcedit. et videt qđ iusticia deo nō sit attribuēda iusticie emi ac⁹ est reddere debitu s; de⁹ nulli aliqd debz qđ iusticia nō com

petit deo. ¶ Iusticia in quadā equalitate

cōsistit. vñ dñi ad seruū non est iusticia fm pbm. in. v. Ethic. sed nihil est deo equale cum ipe sit dñs omniū ergo iusticia deo nō debet attribui. ¶ Iusticia est vna de quatuor virtutibz cardinalibz ptra tempantiā diuisa sed tpancia deo nō attribuit. ergo nec iusticia ei debz attribui. ¶ Sed cōtra ad pfectū iudiciū requirit⁹ iusticia in iudicante sed deus iudex est omniū. ergo oportet ponere in eo esse iusticiā. ¶ Omne qđ est optimū deo est attribuendū fm Anz. sed iusticia est optima virtutū vt tullius pbat in li. de offi. ergo iusticia deo debet attribui. ¶ De⁹ dicendū qđ hoc interest inter iusticiā et bonitātē qđ bonitas effectū absolute respicit. Iusticia vero cum ordine ad aliquid psuppositū cui actus fm qđdam decentiā adequat. hoc autē semp in diuino effectū inuenit qđ secūdi effecti eius pgruūt primis et primi cōgruunt dignitati faciēti. vñ sicut dicit⁹ deus bonus in quantū suā bonitātē cōicat ita dicit⁹ iustus in quantū in suis effectibz ordinē seruat et vnius ad alterū et oim ad seipm. ¶ Ad primū ergo dñm qđ deus lz nō sit debitor alteri est tñ qđ dñm debitor sibi ipi. vt se faciat qđ eum decet et ex hoc quodāmodo alijs debitor dicit⁹ psequenter ex hoc emi qđ sibi ipi est debitor vt suā dispositiōē fuet efficiat quodāmodo nobis debitor ex pmissio et ex merito quibz nisi pgruentia redderet suā dispositiōē minime seruaret et p rāto dei iusticia veritas dñi in quantū implet qđ ordinauit. ¶ Ad scđm dñm qđ ad iusticiā requirit⁹ equalitas nō quantitatē semp s; pportōis et lz inter dñm et seruū nō possit esse iusticia fm pfectā rōnem est tñ aliqd mod⁹ iusticie quē pbs nōiat dominatū iustū.

¶ Ad tertiū dñm qđ tpancia est circa passiones quibz de⁹ caret. iusticia nō circa actōes qbz nō caret vñ nō ē sile-

Ad scđm sic pcedit et videt qđ in deo nō sit misericordia. misericordia emi est quedā passio que in deū nō cadit. qđ deo nō est aliq misericordia

¶ Summe beato nihil pōt misericordie admisce

ri. sed deus est summe beatus cum ergo misericors sit quodāmodo princeps aliene miserie. videt qđ nullo mō deo misericordia pueniat. ¶ Misericordis est miseria aliorum p posse repellere. hoc autē deus nō facit. inducit emi aliquos in miseria pene et permittit aliquos incidere in miseriam culpe. ergo deo misericordia nō competit.

¶ Sed cōtra est qđ in collecta dicit⁹ deus cui ppiū est miseri semp et peccare. ¶ In psal. dicit⁹ miserator et misericors dñs.

¶ De⁹ dñm qđ sicut iusticia supra bonitatem addit ordinē quendā ita et misericordia sed differenter nam iusticia addit ordinē cuiusdā equalitatis et pgruentie misericordia vero addit ordinē pparietatis vel diminutionis et qđ deus congruenter ordinat⁹ circa bona et mala.

nō autē diminuit nec repellit nisi mala inde est qđ iusticia imprat ordinē ad bona et ad mala. de⁹ emi iuste pmiat bona et punit mala. s; mīa bz ordinē tñ ad mala qđ deus vel totalit⁹ tollit vel diminuit.

¶ Ad. j. qđ dñm qđ sicut ira nō dñi deo fm passionē s; fm silitudinē effect⁹ inqstū. s; de⁹ punit ira mīa in deo nō ponit fm passionē s; fm silem effectū. qđ. s; de⁹ ad modū misericordie opat⁹ repellendo miseria alienā.

¶ Ad. ij. dñm qđ misericors nō dñi esse princeps aliene miserie fm rem sed fm estimatiōē. qđ se estimat alienā miseria repellēdā ac si esset sua.

¶ Ad tertiū dñm qđ misericors nō repellit alienā miseria qrtū cunq pōt fm potentia absolutā s; qrtū rō recta pmitte et sic etiā deus facit fm qđ erigit ordo sue sapiē.

¶ Ad tertiū sic pcedit et videt qđ nō in omni ope dñi sit misericordia et xitas. opus emi creatiōis est opus dei i quo tñ nec misericordia nec iusticia apparet cum iusticia psupponat debitu misericordie creatio nō nihil. ergo non est verū qđ in omni

s 4

ope dei sic misericordia et veritas. **¶** Apoc. xviij. dicit qñtū glorificauit se in delictis suis tñ date ei tormētū et lūctū ergo qñtū pene equat qñtū elpe et sic nō ē ibi ali qua misericordia. **¶** Iustificatio impij qñdā dei opus est sed ibi nulla videt seruari iusticia sed sola misericordia. **¶** Ibi. iij. nō ex opibz iusticie que fecim⁹ nos sed se. su. mi. sal. nos se. ergo nō semp in ope de iungit iusticia misericordie.

¶ Sed ptra est q in psal dī vniuersē vīe. do. misericordia et veritas. **¶** Opus pportionalit agēti cum ex forma agēti specie trahat sed in deo semp iusticia misericordie iungitur ergo in ope eius semp vtrūq inuenit. **¶** R. dōm q de opibz dei dupliciter loqui possum⁹. vno mō fm ppricta tem. alio mō fm appropriatōne ppricta loquēdo de opus dei iusticia et misericordia habet. iusticia quidē in qñtū est cum ordine decenti. misericordia vō in qñtū p eam malū euacuat vli toto vel in pte. et vltra dignitatē patiētis s; fm appropriatōne aliqd opus appropriat iusticie et ali quod misericordie. misericordia quidē in quo mīa suū effectū pncipaliter forit sicut pte in ope iustificatōis quo repellit culpa et glorificatōis quo totalit excludit misericordia iusticie vero in quo misericordia nō totaliter effectū suū psequit sicut in ope punitōis in quo nō totaliter malū excludit s; infert pena p merito culpe qñuis minorq; erigeret culpa. **¶** Ad primū ergo dōm q i ope creatōis etiā aliq mō iusticia et misericordia saluat. s; em creatio nō psupponat ali quā creaturā cui sit aliqd debitū; psupponit tñ creaturā cuius voluntati debet vt creatōis opus impleat. qñuis etiā nō psupponat miserā que in creatōe tollat vel minuat psupponit tñ nō esse creature qd p creatōe auferit qd est defect⁹ omniū miserā excedens. **¶** Ad scdm dō; q etiā in punitōe damnatorū saluat iusticia in hoc qd pena p pte isert et misericordia i hoc qd citra p dñgnū puniunt. auctoritas aut illa demonstrat equalitatē quantitat⁹ pene ad culpā vt. s. tñ punit pte qñtū est dignus sed pportōis qñ. s. maior pte maior pena infert omibz tam citra p dñgnū. **¶** Ad tertiū dōm q etiā in ope iustificatōis est etiā misericordia inquantū gratis pteā p dñgnū iusticia inquantū ibi aliqua pena existit saltē cōtritiōis et inquantū seruat decentia diuine bonitatis. vñ dicit An. cū pte pteōibz iustū est decet em te.

¶ Quartū sic pcedit. et videt q pteōibz nō inferat pena eterna. nō em est iustū vt pena cul p am excedat s; culpa fuit tpalis ergo pena nō erit eterna. **¶** Iusti et misericordis iudicis est vt penā nō inferat nisi ppter emendatōne. nō em delectat in penis sed pena eterna non pōt esse ad emendatōne ergo cū de⁹ sit hmoi iudex. videt q penā etnā peccatoribz nō inferat. **¶** Math. v. dī bti misericordes qñm ipi misericordiam psequunt sed multi misericordie opibz intēti p pte alijz damnabunt. ergo ipi saltē misericordia confequantur et corz pena non erit eterna. **¶** Sed contra est qd dicit Esa. vlti. Ignis corz nō extinguet et vmis non moriet. et loquit de penis dñatorū. ergo pena damnatorū erit ppetua. **¶** Sicut gloria debet merito ita pena culpe sed sancti p meritis gloriā etnā consequunt ergo etiā iniusti p peccatis penā etnā. **¶** R. dōm q circa hoc fuit multiplici erratū. Origenes em posuit omniū penā etiā demonū qñq p misericordia dei terminandā. Quidā vero nō demonū. sed omniū hoīm. p qbus sancti orabūt fm eos. Alij vō nec omniū hoīm s; si deliuz tñ qui sacris fidei imbuti in catholica fide vsq; ad finē pserauerūt. Alij vero nō omniū fidelū sed eorum tñ qui circa misericordie opa occupant. que omis opinionones erronee sunt. **¶** Prio q repugnat auctoritati scriprure que suplicii demonū et hominū dñatorū dicit et eternū et fornicarios. auaros et alios hmoi impetū

excludi a regnō qd est maxima penaz. **¶** Secdo q; paritacione beatitudo scōz qñq finiret et sic vera beatitudo nō esset vnde dōm est omis damnatos eterna pena punit⁹ dos. **¶** Ad primū ergo dōm. q nulla iusticia erigit qd pena equet culpe duratiōe cum p mōmētaneo pteō aliquid humano iudicio diu flagellat. qñq vero impetuum a ciuitate excludit vel exilio vel morte damnat per hoc qd ptra bonum ciuitatis peccauit. essetq; pena ista simpliciter eterna si iuder et reus essent eterni silt quant do aliq; peccat cōtra caritatē que est vñio ciuitatis dei impetū ab ea excludit. morte eterna dñat⁹. et hec est ratio Aug⁹. xxi. de ci. dei. Est et alia ratio q; Aug. ibidē ponit q; peccauit ptemendo vītā etnā. vñ fac⁹ est dignus pena eterna. tertia est quā ponit Greg. q; peccauit in suo eterno et si nō actu tñ volūtatē. voluisset enim semp viuere vt semp peccaret. quarta ratio est q; culpa fuit infinita quodā mō in qñtū fuit cōtra deū qui est infinitus. quinta ratio est q; culpa manet in eternū q; oportet ordinari p penā. **¶** Ad scdm dōm q pene dñatorū ad aliqd erunt viles. s. ad completionē diuine iusticie et ad gaudior electorū qui diuine iusticie pgaudebunt. **¶** Ad tertiū dō; q illi qui sibi nō miserent nō recte misericordes sunt quantū cūq; alijs misereant psequit tñ misericordiam nō liberant sed aliquid relaxant aut etiā in hoc mundo dum misericorditer ad pniā adducunt.

¶ DI.

XLVII

¶ Olet etiā queri qualiter dabit⁹. **¶** Dic querunt quatuor. **¶** Primo verū generale iudiciū sit futurum. **¶** Secdo vtrū cū xpo aliqui sint iudicaturi. **¶** Tertiū vtrū omis sint in illo iudicio iudicandi. **¶** Quarto de igne qui facit iudicis pcedet.

¶ Ad primū sic pceditur et videt q generale iudiciū nō sit futurū. executio scilicet nō pcedit iudiciū. sed hoies nunc a deo pmiant gloria eterna et puniti pena eterna ad que diuinū iudiciū ordinat. ergo nō erit finaliter iudiciū generale. **¶** In iudicio generali oportet de oibz meritis et demeritis reddi rōnem sed hoc nō pōt fieri nisi plicitissimo tpe vt videt. g requireret ad iudiciū tps longissimū si generale sit futurū. **¶** In iudicio humano tps iudicij pñciat sed iudiciū humanū exemplatū diuino g iudiciū generale sit futurū videt q tps eius nō esset nobis occultum qd pte esse falsū. nō ergo generale iudiciū est futurum. **¶** Sed cōtra est qd dī Math. xxi. cum venerit filius hominis in maiestate suaz omis angeli eius cum eo. statuer omis oues a dextris. et edos a sinistris vbi meritorū disceptatio subdit et premiorū et penarū determinatio que ad iudiciū ptiunt. ergo generale iudiciū est futurū. **¶** Discretio bonorū a malis sine iudicio fieri nō debet sed in futuro iudicio fiet general separatio bonorum a malis. ergo erit iudiciū generale. **¶** R. dōm q iudiciū ad duo ordinat. s. ad recōpensationē meritorū et ad iusticie iudicis manifestationē et ppter hec duo generale iudiciū est futurū. **¶** Primo quidē q; et si singulis sigillatim reddant⁹ pene et premia animarū oportet tamen qd sicut simul omnes resurgent in corpore ita omnes simul in corpore puniantur vel premientur quod per generale iudiciū fieri oportet. **¶** Secdo q; pene vel premia singulis sigillatim illata non sunt omibz nota nec etiā penarū et premiorū cause. vnde oportebit omia merita et demerita in omnium adduci noticiā vt vniuersalis iudicis iusticia omnibus pateat euidenter. **¶** Ad primū ergo dicendum. q illius iudicij sententia erit de punitōne vel premiatione hominum in ani

ma et corpore et de impletione societatis tam bonorum quam malorum que prestat quod generale iudicium non preceat. **A**d secundum dicendum quod Augustinus relinquit sub dubio verum iudicium illud pagat vocali discussione meritorum et finis de penis et premiis aut mentali probabilitate estimari potest quod tamen mentali quod si est brevissimo tempore vel etiam in momento iudicium illud complebitur dum omnes cognoscunt sua et aliena merita quid per eis finis dei iusticia debeat ut si dicitur est. **S**i vero vocali agere requireret tempus plerumque. **A**d. iiij. dicitur quod tempus iudicij debet esse incognitum ut ad ipsum diligenter preparentur etiam quod solus diuine preterit subiacet finis mundi in quo erit generale iudicium et ideo ipse solus illius temporis notitiam habet.

Ad secundum sic preceat et videtur quod homines cum christo non iudicabuntur non enim sunt minoris dignitatis angelis quam homines sed de angelis non dicitur quod debeant iudicare. **S**i nec de hominibus hoc dicitur. **S**i homines aliqui iudicabuntur hoc precipue principere videtur ad eligentes voluntaria paupertatem. quia scriptum est Job. xxxvj. iudicium pauperum tribuet sed pauperes non iudicabuntur magis enim si perveniret ratio martyrij vel virginis que sunt paupertate digniora. **S**i nulli homines iudicabuntur cum christo. **I**n futuro omnis cessabit platio ut dicitur in glo. Ro. xv. si iudicium ad aliquam plationem spectat sicut executio iudicij. **S**i nec homines iudicabuntur cum christo nec demones creque tur iudicis finiam in damnatos. **S**ed est quod dicitur esai. iij. dominus ad iudicium venit cum senioribus populi sui per quos profecti intelliguntur profecti cum christo iudicabuntur. **S**i. marth. xij. dicit dominus apostolis. sedebitis super sedes. xij. iudicantes. xij. tribu israel. **S**i dicitur quod iudicare est multiplex. uno modo auctoritate et sic tota trinitas iudicabit. specialiter vero filius se omnibus visibiliter presentando in humana natura. alio modo comparatione et sic iudicabuntur non solum boni sed etiam mali ex quorum comparatione alij damnabiles ostendentur tertio modo approbatione. et sic omnes sancti iudicabuntur finiam iudicis approbando. quarto modo quadam privilegia auctoritatem sic iudicabuntur profecti christi per rationem spiritualis imitantes. quod quidem auctoritas in duobus consistit. primo in honorabili possessione neque honorabilior loci ceteris obtinebunt christo magis propinquum. Secundo in quadam fine promulgatione non quasi ex sua auctoritate sed christi quod fieri dum cognitione diuine iusticie repleti alios cognoscere faciet quod de eis merito suorum operum debeat que duo notantur cum dicitur sedebitis super sedes iudicantes. **A**d. i. quod dicitur quod christo iudicium dabitur quod filius hominis est ut patet Jo. v. In forma enim hominis apperbit. et ideo oportet assessores iudicis non angelos sed homines et cum corpore possint ab hominibus videri. angelis tamen cum christo venient. ut habet. Matthei. xxv. quasi testes de actibus hominum quos custodierunt. **A**d. iiij. dicitur quod pauperes maxime disponit hominem ad hoc quod christo adherat et eius iusticia contempletur mundo totaliter sperto. unde et spiritualiter iudicaria preas debetur cum oporteat iudices diuinam iusticia retinere in cor de ut cum alijs promulgetur spiritualiter tamen illis pauperibus copetunt qui salutem celestem hominibus nunciant per angelos significati qui cum christo veniunt leguntur. Matthei. xxvj. ut Augustinus dicit in li. de penia. tamen quod de pauperibus dicitur et de profectis alijs per intellegit quod pauperes est prima profectio per. **A**d. iiij. dicitur quod platio in futuro euacuabitur post iudicium non autem in iudicio nec intelligitur euacuari nisi quantum ad hunc actum qui est adducere in finem vel abducere omnibus iam in suo termino constitutis unde nihil prohibet homines per demones post iudicium puniri in ista tamen circa hoc duplex opinio ponitur.

Tertium sic preceat. et videtur quod in illo iudicio omnes debeant iudicari ad hoc etiam aliqui iudicio astant ut iudicent sed omnes astabimus ante tribunal christi. ut habet Ro. xij. omnes in illo iudicio iu-

dicabuntur. **S**i. Illud iudicium magis ad homines quam ad angelos principere. sed in illo iudicio etiam angeli iudicabuntur. ut patet. i. ad Cor. vj. nescitis quoniam angelos iudicabimus. **S**i magis tomagis omnes homines. **S**i aliqui homines a iudicio excluduntur hoc videtur precipue de omnibus bonis. quod dicitur Job. iij. qui credit in eum non iudicatur. aliqui tamen boni iudicabuntur. quibus dicitur esuriui et dedistis mihi manducare. **S**i omnes homines iudicabuntur. **S**ed contra. non est eiusdem iudicari et iudicare sed aliqui in illo iudicio iudicabuntur cum christo ergo non omnes iudicabuntur. **S**i. In psal. dicitur. non resurgat impij in iudicio. glo. ut iudicent. **S**i. dicitur quod duo sunt de ratione iudicij. scilicet distributio premiorum et penarum et quantum ad hoc omnes iudicabuntur quia unicuique reddet secundum opera sua. resque iudicij et discussio meritorum et quantum ad hoc aliqui non iudicabuntur triplici ratione. primo quia opera non habent propria de quibus erit iudicium. sicut patet de pueris decedentibus ante profectum usum. li. ar. qui tamen in iudicio compebunt ut recte piam penam per peccatum originali vel premium per sacro christi. Secundo quia eorum bonis meritis nulla mala notabilis contritatis adiunguntur. sicut illis qui edificat aurum argentum et lapides preciosos terrenis preceptis solis celestibus inhyantes. sicut a rege terreno premiantur absque aliqua discussione filij et amici charissimi. Tercio quia non habent permissionem alicui boni sicut infideles qui carent fidei fundamento quod hostes a rege terreno absque audientia puniuntur. **A**d. primum quod dicitur quod ad hoc astabunt ut referat unusquisque propria que in corpore gessit ut dicitur i. ad Cor. v. **A**d secundum dicitur quod angeli neque boni neque mali iudicabuntur iudicio discussionis sed per augmentum premij accedat vel pene. **A**d. tertium dicitur quod loquitur auctoritas illa de iudicio per demones.

Ad quartum sic preceat. et videtur quod ignis non preceat faciem iudicis ad purgationem mundi. purgatio enim fit ad auferendam immunditiam sed creatura re dei sunt munde. **S**i ignis non purgabitur. **P**urgatio ad innovationem ordinat. sed omnes pres mundi innovabuntur ut infra dicitur. **S**i pari ratione vel omnes purgabitur vel nulle sed non omnes purgabuntur quia nec seipsum ignis purgabit neque superiores celos cum non ascendet nisi quantum ad deum vel ascenderunt nec etiam omnia elementa quia duo ex ipsis totaliter assumuntur. ut Beda dicit. **S**i pari ratione nulla pars mundi purgabitur. **S**i. Post resurrectionem corpora hominum erunt incorruptibilia et sic non poterunt per incinerationem purgari sed ignis ille resurrectionem sequetur quia involuet reprobos et trahet in ichenam ut dicitur quedam glo. Dan. viij. **A**u dicit. et. de ci. dei. quod flagratio mundi resurrectionem sequetur ergo ignis ille corpora hominum non purgabit que marie purgatione indiget propter infectionem culpe. **S**i pari ratione nec alias partes mundi. **S**ed contra est. quod dicitur i. ad Cor. vij. preterit figura huius mundi. glo. pulchritudo huius mundi mundano ignis perfratatione pibit. **S**i. ii. pe. iij. dicitur quod cum omnia corporalia sint propter hominem facta. oportet ut de eis disponatur secundum quod congruit statui hominum. homines autem antequam ad gloriam perveniant oportet purgari ab omni infectione culpe et defectu nature que cum gloria esse non possunt. in corpora libi autem elementis et si non sit infectio culpe relinquunt tamen in eis quedam indecentia ad gloriam ex parte in eis commissa quia oportet purgari. sic videmus loca corporalia purgari antequam in eis facta celebrentur est etiam in incorporeis elementis aliquis defectus nature et impuritas marie circa medium locum ex mutua actione elementorum et ab his duobus operabitur elementa purgari per ignem qui est maxie actiuus et extranei generis non partes. primo vero purgatus fuit per aquam et vicium concupie. **S**i ignis concupit et torporis charitatis qui erit in fine. **A**d. primum quod dicitur quod creature dei dicuntur non esse immu-

de qz nō habent alicui⁹ male nature p̄mixtōz est tñ i eis aliqua impuritas vt dictū est ¶ Ad. ij. dōm q nō opoz ter purgari nisi illas pres mūdī in quib⁹ hoies peccauerunt z hoc est circa mediū locū in quo etiā mittiōes elementoz fiunt. vñ supiores celi nō purgabunt nec spera ignis sed solū ignis q est hīc. nō etiā p̄dysus terrestris qz z si p̄ctm in eo fuit cōmissū. nō tñ in eo fuit habitatio p̄ctōis sed statim hoie post p̄ctm excluso nec etiā infernus illuc cōm omīs elementoz ipuritates cōgregabunt neqz aliqua elem̄ta q fm sbaz auferent. nec fm formas substantiales nec fm qualitates naturales vt quidā dicunt. qz sic mūdus remaneret imp̄fectus sed solū q̄stuz ad mutuas actiōes z varios moros. vñ p̄cipue duo dīcunt cōsumi. s. ignis z aqua in quib⁹ dīant qualitates actiue vel aer z aqua p̄pter multiplices eorum motus. ¶ Ad. iij. dōm q ignis ille quātū ad sui p̄ncipiū erit añ resurrectionē z incinerabit corpa brōz z maloz sicut purgabit faciē mūdī. sed bonoz abiqz dolore maloz cū dolore fm p̄cti q̄ritatē diuina iusticiā fauētē sicut ad sui finē sequet resurrectionē z innolet reproboz in infernū detrudet quicqz est in igne impurū z in alijs elem̄tis z p̄gregabit vt Basi. dicit. causabit autē ille ignis ex conflagratione omniū igniū mundanoz. vt Aug⁹. dī. i. ex cursu oīm causarū iserioz z supioz ex qbz p̄t ignis circa locū mediū generari.

DI. XLVIII
Olet etiam queri in

qua formaz. ¶ Hic est duplex questio ¶ Prima de forma iudicis ¶ Secda de inuouatōe mundi. ¶ Circa primū querunt duo. ¶ Primo utrū xps in forma hois sit iudicaturus. ¶ Secdo utrū hoies sint eius deitātē visuri.

¶ Primo sic p̄cedit z videt q xps nō iudicabit in forma fui. qz ad iudiciū auctoritas requirit sed auctoritas p̄nes deitātē residet. q xps nō fm formā hois sed fm formā dei iudicabit. ¶ S. Forma iudicis ab oib⁹ iudicandis dī videri qz tñ locū occupabit a q nō poterit ita parū corpus videri. q xps nō iudicabit fm formā humanā ¶ S. Si in forma humana xps iudicabit p̄cipue videret qd hoc esset fm formā corpis glorioz s. fm hāc iudicabit. qz cam nō poterūt oēs videre. cor p̄ eū glorioz a nō glorioz videri nō p̄t. q fm formā humanā xps nō iudicabit. ¶ Sed cōtra est qd dicit Jo. v. p̄tatem dedit ei iudiciū facere qz filius hois est. ¶ S. Christi exaltatio est p̄mū eius humilitatōis. vt p̄t p̄bil. ij. sed xps humilitatus est fm naturā humanā vsqz ad hoc q iniuste a p̄lato iudicaret. q fm humanā naturā exaltabit vsqz ad iudiciariā p̄tatem ¶ S. dōm q sicut p̄dictū est illud iudiciū generale ad hoc erit vt oēs sūt corpa resumētes v̄l p̄sequant gloriā corpoz v̄l penā. ipa autē resumptio corpoz causat ex mysterijs pactis in hūanitate xpi vt s̄ dīctū ē. vñ recte illd generale iudiciū fm humanā naturā attribuit xpo. z itez qz xpm hoiem documēta salutis et ḡe auxilia recepim⁹ pueniens est vt p̄ eū gloriā pducamur iudicatē fm humanā naturā ipa etiā hūana natura ab omib⁹ cōster poterit videri requirit em̄ m iudiciū vt sit etiā iudex manifest⁹. z iō p̄r xpo fm humanā naturā iudiciū attribuit. ¶ Ad. j. qd q xpo fm diuinam naturā puenit auctoritas diuī naturalis z eterna iure creatōis sed fm humanā naturā puenit ei ex tpe iure redemptionis. ¶ Ad. ij. dōm q cor p̄ xpi crit maria claritate p̄fulgidū. z iō nihil phibet ipm a longinquo videri. ¶ Ad. iij. dōm q sicut supra dictū est cor p̄ gloriolum habet in sua p̄tate vt videat vel nō videat ab oculis

lo nō gloriozo z sic nihil phibet quin in forma glorioza xps iudicet z eam videant etiā reprobi.

¶ Hic sic p̄cedit. z videt q diuinitatē xpi omīs sint visuri in iudicio. inuid⁹ em̄ tantomagis affligit q̄sto maiore glia z videt eius quē odit s. ipis p̄cedit v̄bre glia xpi i iudicio ad eoz afflictionē vt p̄t Isa. xvj. videat z p̄fundant zelātes p̄li z h ignis hostes tuos deuoret. cū g maria glia xpi sit eius diuinitas. videt etiā q ipi diuinitatē ei⁹ sine visuri ¶ S. Sicut p̄ns est delectabile vel qd est p̄rariū z repugnās est cā doloris s. impij egerūt z xpi diuinitatē cā odio hītes fm illd p̄s. supbia eoz q te odēt ascēdit sp̄ g ad cumultū doloris eoz fieri debet vt videant xpi diuinitatē. ¶ S. Pri in p̄tia gaudēt de vīssione diuinitatis z hūanitatē xpi. s. impij hūanitatē xpi videbūt sine gaudio imo cū dolore qz diuinitatē ei⁹ possent sine gaudio cū dolore videre ¶ S. p̄tra illud qd p̄mittit amic⁹ in p̄mū nō debet hostib⁹ exhiberi s. manifestatiōem sue diuinitatē xps p̄mittit amicis suis in p̄mū. dī em̄ Jo. xij. si qd dilī. me dilī. a p̄m. z ego dī. e. z manifestabo ei me ipm q diuinitatē xpi p̄ctōes nō videbūt ¶ S. ad vīssionē dei cordis mūdicia requirit. vt p̄t Mat. v. hī mūdō corde qm ipsi deū videbūt. hanc autē p̄ctōes nō habēt q diuinitatē xpi videre nō poterūt ¶ S. dōm q diuinitas xpi potest videri dupliciter. vno mō p̄p̄tella iudicia z sic impij diuinitatē xpi videbūt cognoscentes cū eē verū hominē z vez deū. alio modo p̄p̄tella z sic videri non potest nisi ab intellectu lumie glorie illustrato qz lumē nature ē deficiēs ad tantā cognitionē. vñ in psal. dicit in lumine tuo videbim⁹ lumen. vñ cū aīe peccatoz nō sint habiture glie claritatē nō poterūt diuinitatē xpi in sua essentia videre ¶ Ad. j. qd dōm q cognitō diuinitatē p̄ xpi exp̄ssa iudicia sufficet p̄ctōib⁹ ad iudiciū tormētū ¶ Ad. ij. dōm q de rōe eēntie sue nō p̄t ab aliquo odio haberi qz sua eēntia est essentia bonitat⁹ nullus aut p̄t odire bonū in q̄stū hīmoī s. aliqz bonū put estimat malū possit odio hī. z iō null⁹ possit videre essentia diuinā qn eaz diligit z in ea delectaret. dī nō de odio ab aliquib⁹ hī rōe aliquoz effectuz vt punitōis vel phibitōis z hīmoī. vñ impij p̄ effect⁹ diuinitatē xpi cognoscentes in ea nō delectabunt. ¶ Ad. iij. dōm q humanitas xpi nō est ipa bonitas sicut eius diuinitas. et iō non est simile.

Deinde querit de inno

uatōe mūdī. ¶ Et circa hoc querunt duo. ¶ Primo de nouitate q sicut aīe iudiciū vel circa ipm. ¶ Secdo de nouitate q sequet iudiciū

¶ Primo sic p̄cedit z videt q nullis nouitatib⁹ iudiciū futurū debeat pueniri qv̄t dī. j. abel. v. dīcs dñi sicut fur in nocte veniet h aut nō esset si aliquibus nouis signis pueniret. qz tales nouitates aduentū dñi nō p̄cedēt. ¶ S. Sol non eclip̄sat nisi in p̄iuctiōe sui ad lunā luna s̄o nō eclip̄sat nisi in oppositiōe s. nō p̄t eē qz bec duo lūaria sūt p̄iugatur z opponātur q possunt simul eclip̄sari circa diē iugitū dīcū vt in lra dicitur. ¶ S. mutatio z admiratio sunt cōtra rationē beatitudinis qz admirationis causa est ignorantia sed virtutes celoz sūt angeli hī g moueri nō poterūt nec admirari aduentum xpi ¶ S. nubes fiunt ex insp̄satiōe vaporū q tūc nō erunt motu celi cessante q̄e non poterit q scī in nubib⁹ xpo obuiā rapiatur ¶ Preterea. Callis iofaphat nō est tanta q omniū hominū multitudinem capere possit sed omnes iudicio comparebunt. vt prius supra dictum est. ergo iudicandi non congregabuntur in valle illa iofaphat.

In contrariū sunt auctoritates que ponunt in littera.
¶ 2°. dñm q̄ xps in primo aduentu venit occulte. sed
 in scdo venit manifeste. vñ sicut primus aduentus habu-
 it quedā signa pcedētia et cōcomitātia nor. omibz nota
 sed quibz dā vt appitōes et allocutōes angeloz ita fm
 aduentū pcedūt quedā manifesta signa que ab omibz
 cognoscent q̄ autē sunt illa nō possum⁹ scire p certo qz
 signa que in euāgelij legunt nō cogimur referre ad su-
 rurū xpi aduentū. vt Aug. dicit in epla ad eficiū. **¶** Ad
 primū ergo dñm q̄ dies dñi malis supueniet sicut fur
 qui signa aduent⁹ pūpendent sed boni erunt arcscētes
 p timore vt in euāgelio legi⁹ q̄uis possit dici qd totū il-
 lud tps quo signa manifesta appēbūt sub tpe iudiciū cō-
 prehēdat. **¶** Ad. ij. dñm q̄ sol et luna in ipso xpi aduentu
 obscurari dicunt nō luminis subtrahēte sed ex cōparatōe
 maioris claritatis pntis. s. xpi ante iudiciū nō obscura-
 ri nō poterūt sed diuersis tpi bz fm naturā vel codē tpe
 diuina virtute q̄uis hoc fit nature impossibile. **¶** Ad. iij.
 dñm q̄ virtutes celoz possunt intelligi omnes angeli q̄
 moueri dicunt p admirationē diuine virtutis talia faciē-
 tis qz si cognoscut nō tñ cōphēdūt. vñ bec admir-
 ratōis mutatio bñtudinē nō repugnat. possunt etiā vir-
 tutes celoz intelligi ordo virtutū qui moueri dicūt ppter
 effectū frequentie signoz. nam bñtōi ordinis est signa fa-
 cere fm Gregoriū vel qz eorū est deo seruire in omnibz
 celestibz qz tunc cessabūt. **¶** Ad. iij. dñm q̄ nubes ille-
 si nō cauentur virtute nature poterūt tñ causari diuina
 virtute vt sit pfo amitas ascēsis scōz ad ascensionē xpi
 quem nubes ab oculis discipulorū suscepit vt dicitur
 Act. i. q̄uis quidā dicat qd bñtōi nubes nihil aliū erit
 qz densitas radiorū ex corpibz gloriois resplendentibz.
¶ Ad. v. dñm q̄ credi xps circa montē oliueti descen-
 surus ad iudiciū vñ ascēdit. cui mōti subiacer vallis io-
 saphat vbi pctōres pgregabunt vel etiā oēs iudicādi et
 circa illū locū q̄rū sufficiens erit iusti autē saltē illi q̄ cū
 xpo iudicabunt rapient in nubibz obuiā xpo in aera vt
 ps. i. ad. Thes. iij.

¶ Ad scdm sic pcedit et videt q̄ mūdus post iudi-
 ciū nō inouet nouitas em glorie elemētis red-
 detur p meritis sed elemēta mūdi nihil me-
 ruerūt. q̄ nō innouabunt. **¶** 3°. Motus celi
 est ad pfectōz ipoz celestū corpoz que diuinā bonitatē
 p motū picipiāt vt dicit in scdo ce. et mū. est etiā ad pfe-
 ctionē inferior corpoz q̄ sol circueus illustrat ne ali-
 cubi sint ppetue tenebre. sed nulla pfectio debet mūdo
 auferri. q̄ mūdus nō innouabit p cessationē motus celi
¶ 4°. Corpa celestia p lucē sunt cā generatōis sed gene-
 ratio cessabit. q̄ corpibz celestibz claritas n̄ augebit. **¶** 5°
 Elementa semp manebūt fm suā sbam et naturā. s. de
 natura quorundā elementoz est vt sint puia terre vtro
 vt sit opaciū ergo in innouatōe mūdi nō cōferē clartas
 bñtōi elemētis. **¶** 6°. Sicut elemēta sunt pres mundi
 ita animalia et plante et corpora mineralia et tanto no-
 biliores q̄to habēt nobiliozē formam sed elemēta ma-
 nebunt. ergo et p dicit. **¶** 7°. dñm q̄ bñtudo hominis
 p̄sistit in fruitōe dei ad q̄ nō pōt puenire oculus carnis
 sed solus oculus mentis. et ideo vt aliquāliter ocul⁹ car-
 nis deū videre possit ipa corpa visibilia maiori picipa-
 tione diuine bonitatis p̄ficiēt vt sic in eis quodāmo-
 do oculus carnis deū videre possit. **¶** Tñ Aug. dicit in
 fine de ci. dei. videbit de⁹ in celo nouo et terra noua et in
 omni corpe quocūqz fuerint spūalis oculi corpis dire-
 cti et hoc innouatio mundi dicit. **¶** Ad primū ergo dñz
 q̄ licet hanc nouitatē elemēta mundi nō meruerūt. me-
 ruit tñ ea quodāmodo hō qui in ea p̄mīat. **¶** Ad. ij.
 dñm q̄ homini motus celi seruit quantū ad statū ge-

neratōis et corruptōis que tunc cessabūt sic motus nō
 est de pfectōe corpoz celestū in q̄rū sunt cā generatōis
 et corruptōis q̄uis aut tūc sol nō circueat sed in nobi-
 lissimo situ resideat in nulla tñ parte erunt ppetue tene-
 bre nisi in inferno qz alie pres mundi etiā ex scipis cla-
 ritatē habebūt et alijs celi luminarijs. **¶** Ad tertiū dñz
 q̄ motus nō p̄inet ad pfectōz corpis celestis rōe sui ipi
 us cum sit actus imperfecti sed solū in q̄rū est cā genera-
 tionis claritas aut p̄tinet ad decorē ipsius celi fm scipz
 vñde claritas augebit sed motus cessabit. **¶** Ad quartū
 dñm q̄ sicut spūs inferiores hoim. s. assument ad gliaz
 supioz. s. angeloz ita corpa inferiora induent claritate
 que p̄rie competit supiozibz corpibz nec hoc erit cōtra
 naturā diuinā natura fauēte erit em vt dicit terra in su-
 p̄ficie exteriori clara sicut vitru aqua sicut cristall⁹ aer
 vt celū ignis vt luminaria celi. vel etiā multo excellēt⁹
 qz decor nature nō adequat decorē glie. **¶** Ad quintū
 q̄ in statu incorruptōis nō debet manere nisi illud qd
 aliq̄ mō nō ē incorruptibile. hō autē est incorruptibilis
 fm prem que est aia. elemēta aut fm totū lz nō fm par-
 tes celū fm totū et pres. vñ bec omnia manebūt s. alia
 corpa mixta sunt corruptibilia oibz modis. vñ non ma-
 nebunt nec sicut pres principales mundi sed secū dario
 ad altaz ordinatū vñ ministeriū ordinata.

DI

XLIX

¶ Post resurrectionē vō

re. **¶** Dic q̄runt quattuor. **¶** 1°. Primo vtrū
 intellect⁹ creat⁹ deū p essentia possit videre

¶ Secdo vtrū in hac visione beatitudo pncipaliter cō-
 sistat. **¶** Tercio vtrū beatitudinē omis appetāt. **¶** Quar-
 to vtrū post resurrectionē sit maior glia scōz qz ante.

¶ 1°. Primo sic pcedit et videt q̄ intellect⁹ creatus
 deū p essentia videre nō possit hoibz em equa-
 litas angeloz in p̄mū p̄mittit. vt ps. Mar.

xxij. sed angeli deum p essentiam videre non
 possunt. qz vt criso. dicit. nec ipse celestis essentia ipa dñi
 co cherubin et seraphin ipm deum vt est vñqz videre po-
 terunt. q̄ nec hoies deū p essentia videbūt. **¶** 2°. Dñe

q̄ videt p essentia scit qd ē. qz cēntia rei est qd dicitur eius
 qd autē scit qd est cōphēdit. qz diffinitio indicās qd
 est res ē termin⁹ rei. deū autē ipossibile est ab intellectu
 creato cōphēdi. vt Aug. dicit in epla ad paulinū de
 iudicio dñi. ergo deus p essentia ab intellectu creato vi-

deri nō pōt. **¶** 3°. Visus ad visibile optet esse p̄portiō
 natz sed inter intellectū creatū et deū nulla est p̄portiō
 cum i infinitū differt etiā lucē glie. a p̄posito q̄ deus p es-

sentia videri nō p̄r ab intellectu creato. **¶** Sed ptra est
 qd dñz. Jo. iij. cū apparet siles ei erim⁹ et videbim⁹ eū
 sicuti est. **¶** 4°. Mar. v. dñz bñtō mūdo corde qm ipi deū
 videbūt. **¶** 5°. dñm q̄ amor non satifit nisi ei p̄sentis

aliter offerat qd amat. absentia em amati p̄tristat. ho-
 mines aut p charitatē deū immediate amant nō ppter
 aliqd sed ppter seipm. vñ charitas nō sufficiēter remūe-

raret nisi ipse deus immediate aie amanti p̄sentaret. **¶** 6°
 autē esse nō p̄r nisi p suā essentia videat. qz quicūqz effe-

ct⁹ vñ quēcūqz alia spēs insufficientissime rep̄ntat diuī-
 nā essentia etiā min⁹ qz vmbra corpus. vñ sicut videns
 vmbra nō p̄sentia videret cū cui⁹ est vmbra ita quacūqz

cūqz specie vñ effectu intellect⁹ deū p̄sentia videret nō p̄r
 optet igit qd ipa cēntia que cognoscit sit etiā spēs q̄ co-

gnoscat. et sic deus p suā essentia videt. est tñ ibi i hac vi-
 sione qdā mediū nō in quo sed sub q̄ deus videat. scz
 lumen glie. sicut etiā ocul⁹ corpalis sub lumine corpalis

sui visibile videt. **¶** Ad primū q̄ dñz q̄ criso. loquit de
 visione p̄prehēsis q̄ solus deus se videt. **¶** Ad. ij. dñm

qđ qñ essentia rei cognoscit fm modū sue cognoscibili-
tatis tunc respōdit sed hoc in visione dei esse nō pō-
t q talitas diuine essentie p qñ est cognoscibilis est infini-
ta modus aut intellectus creati videtur nō pōt esse infini-
tus. 2 iō nō comprehendit nō q totū nō videat sed q to-
taliter non videt. videt enim finitē qđ de se est visibile
infinitē. ¶ Ad. iij. dōm potentia operat ad obiectū me-
diante actu. vñ nō oportet accipere pportione potētie ad
obiectū simpliciter sed fm q cadit sub actu qñis autē
deus sit infinitus tñ modus ei videndi est finitus. 2 ideo
huius modo intellectus p lumen gratie pportional.

Ad scđm sic pcedit 2 videt q beatitudo nō cō-
sistit in visione dei. beatitudo enim est sumus
bonū hoc autē est de solus. cū nō sit nisi vnū
sumū bonū q beatitudo est ipse deus sed visio
dei nō est deus. q visio dei non est ipa beatitudo. ¶
¶ Tr dicit hoc. in. iij. de p̄sola. beatitudo est stat⁹ omniū
bonorū pgregatōe pfectus. sed visio non noiat statū sed
qetū. q visio dei nō est ipa beatitudo. ¶ Beatitudo
omnis p̄sistit in p̄iunctōe ad deū. sed magis hō p̄iungit
deo diligēdo q cognoscēdo qz vt dicit Aug. de s. vict.
plus deus diligit q cognoscit intra dilectio vbi sci-
entia foris stat ergo magis dei dilectio est beatitudo q
eius visio. ¶ Finis cuiuslibet motus est quies q est
in t̄mino mot⁹. sed quies ad quā terminat mot⁹ appe-
titiuus est delectatio. ergo finis appetit⁹ nri est delectatō
et nō visio 2 sic visio nō est beatitudo. ¶ Sed cōtra est
qđ dī Jo. x. vij. hec ē vita eterna vt cognos. re. verū deū
sed vita eterna est beatitudo 2 finis vltim⁹ ro. vij. finem
hō vitā eternā. q ipa dei visio ē nra beatitudo. ¶ Der-
ces scđm ē beatitudo. q visio ē tota merces scđm vt aug.
dicē visio ē tota sba beatitudinis. ¶ 2d q cuiuslibet cō-
tis i potētia finis est vt reducat i actū. ipse autē ordo vel
habitus rei ad actū suū vel habitū vel nō habitū et si
que p̄prietates ex actu psequunt nō sunt finis sed cōcā-
tur finē 2 ipm quodāmodo p̄ficiūt 2 decorant sicut i ge-
neratōe finis est p̄secutio forme nō p̄prietates que p̄se-
quunt formā 2 sic i motu locali cōsecutio loci nō qñqz
aliē p̄prietates locū psequētes. anima autē nra est impo-
tentia omnia fm intellectū q intellectus est potētia ipa in
intelligibilia. vñ vltim⁹ finis ei⁹ est vt reducat in actū
omniū intelligibilia hoc autē fit p dei visionē in qua ipse
deus qui est actus omniū vnū quodāmodo intellectui
vt intelligibile 2 fit actus eius quodāmodo. vnde ipa dei
visio est essentialr vltim⁹ finis humane anime et eius
beatitudo. dilectio hō importat beatitudinē ad actū vñ
coniunctū vel nō p̄iunctū cum sit actus volūtatis cui⁹
obiectū est finis. delectatio hō ē qñ quedā p̄prietates p̄as
actus. vñ ipa visio est essentialr beatitudo sed dilectio
et fructio siue delectatio p̄comitāt eā sic stabilietes 2 p̄su-
mantes 2 decorantes ipas. ¶ Ad primū ergo dōm q ipse
deus est beatitudo p essentialr hōies aut sunt beati p̄ci-
cipatōe qđ sit dū eis vniunt. 2 hoc primo est p visionē
¶ Ad scđm dōm q beatitudo siue felicitas fm p̄m in
p̄fecta opatione p̄sistit p̄fecta autē opatio requirit omnia
que ad p̄fectōz p̄tinent opantis 2 hac rōne statū p̄fectū
om̄ bonorū pgregatōe boe. beatitudinē describit. ¶ Ad. iij.
dōm q dilectōe p̄ficiūt p̄iunctio ad deū que p visionē es-
sentialiter inchoat. 2 hec est ratio dicti Du. de sanc. vic.
¶ Ad. iij. dōm q delectatio non est ipa adeptio finis vñ
quiescatio in fine sed psequit ipm in q̄tum volūtati sibi
completur in fine habito in quo quiescit.

Ad tertiu sic pcedit 2 videt q nō om̄s beatitu-
dinē appetant nullus em̄ appetit qđ ignorat
2 de quo nō cogitat sed multi sunt qui nō co-
gnoscūt beatitudinē nec de ea cogitant. q vi-

detur q nō om̄s beatitudinē appetāt. ¶ Sicut dicit
Aug. in li. de tri. 2 habet in ipa beatus est qui habet
omnia que vult. 2 nihil male vult. hoc autē nō om̄s vo-
lunt. multi em̄ sunt qui male volūt. 2 in hoc gaudent
de quibz puer. ij. qui letant cum male fecerit 2 exultant
in rebz pessimis. ergo nō oēs volūt esse beati. ¶ 2d
secutio finis r̄idet appetitui eius. sed non om̄s beatitu-
dinē psequunt nec q sequunt eaz egliter habet q̄briū
dinis appetit⁹ nō est oibz cōis. ¶ Sed p̄ra est qđ boe.
pbat in. iij. de p̄sola. qđ om̄s ad beatitudinē puenire nō
cuntur l̄ diuersis vijs. ¶ Omnis res naturalr appe-
tit suū finē sicut graue locū mediū sed beatitudo est fi-
nis hoīs. ergo om̄s hoīs naturalr eam appetit. ¶ 2d
dōm q vnaqz potētia naturalr tendit i suū obiectū
sicut visus in colorē volūtatis aut obiectū est bonū. vñ
oēs hoīs naturalr bonū volūt nō aut qđcūqz s̄ bonū
p̄p̄iū sibi. 2 sic bonū p̄p̄iū appetit ita bonū p̄p̄iū p̄fectō
nem. om̄e em̄ diminutū p̄fectōz sui exoptat. bonū autē
p̄p̄iū hoīs p̄fectū est ipa beatitudo. vnde oēs hoīs ap-
petunt beatitudinē quicqđ aut hoīs volūt. volūt oēs p̄
pter aliqđ bonū vel verū vel apparens psequendū vel p̄-
ficiendū. vnde quicqđ appetit hoīs appetit ppter bea-
titudinē. ¶ Ad primū q dōm q licet nō om̄s cognoscūt
beatitudinē nec de ea cogitēt sub noīe beatitudinis cu-
rationē beatitudinis om̄s cognoscūt 2 cogitāt sicut 2
rationē boni p̄fecti. sed cui pueniat esse p̄fectū bonū ho-
minis nō est om̄ibz notū. sed plures circa hoc errant
runt. ¶ Ad scđm dōm q licet aliquis velit aliquid vel
le qđ est male velle tñ hoc vult sub rōe alius boni et
sic vnusquisqz vult bñ velle p̄ se loquēdo 2 siquis p̄ ac-
cidens velit male velle. ¶ Ad tertiu dōm q qñs oēs
appetāt beatitudinē cōter nō tñ om̄s eam psequunt qz
nō volūt ea p que ad beatitudinē puenit. sicut qui vult
scire 2 nō vult studere. nec etiā om̄s q volūt ea qđ ad
beatitudinē puenit equaliter ea volūt sed quidā maio-
ri charitate quidā minori. 2 exinde est qđ quidā pleni-
us. quidā minus plene beatitudinē psequunt.

Ad quartū sic pcedit. 2 videt q beatitudo san-
ctoꝝ nō erit maior post resurrectionē q̄ ante.
beatitudo em̄ scđm p̄sistit p̄ncipaliter in vi-
sione dei vt dictum est. sed ad visionē dei nihil
opatur corpus. q post resurrectionē nō erit maior beati-
tudo scđm. ¶ Si ante resurrectionē sit minor bea-
tudo scđm hoc videt esse ppter appetitū aīe ad corpus q
retardat a diuina visione. sed talis appetitus retardare
non pōt cum aīa non appetat corp⁹ sicut finē vltimū s̄
sicut qđ est ad finem. appetit⁹ autē ordinat⁹ eius qđ est
ad finē nō retrahit a fine sed magis dirigit in ipm ergo
beatitudo scđm nō est minor ante resurrectionē q̄ post
¶ Magis videt q plurimū bonorū sit beatitudo in
equalis q̄ vnus 2 eiusdē sed plurimū beatorū beatitu-
do est equalis. qđ p̄z ex hoc qđ oibz dabit vnus dena-
rius. vt dicit Mat. xx. et qđ beatitudo ē in termino. vñ
nō recipit mag⁹ 2 minus. q̄ idē post resurrectionē nō erit
magis beatus q̄ ante. ¶ Sed cōtra beatitudo in visione
dei p̄sistit sed aīe scđm ante resurrectionē minus videt
deū q̄ post. dicit em̄ Aug. .xij. sup gen ad lram minime
dubitandū est in eē post mortē nō sit videre posse in cō-
mutabilē s̄bam vt sancti angeli vident post resurrectōz
hō deū visuri sumus. sicut angeli vident. vt ipse dicit in
fine de ci. dei. q maior erit beatitudo scđm post resurrectō-
nem q̄ ante. ¶ Gaudiu est de rōe beatitudinis sed boi
ni ampli⁹ gaudiu sunt habituri post resurrectōz q̄ ante
vt Aug. dicit. q̄ sancti magis erūt beati post resurrectōz
q̄ ante. ¶ 2d dōm q magnitudo beatitudinis pōt atten-
di dupl̄. vno mō extensiuē 2 sic planū est q beatitudo

sanctorū maior erit post resurrectionem q̄ ante: quia
quantū ad plura erunt beati. s. quātū ad animā et cor/
pus mīa autē quantū ad animā t̄m. Alio modo inten/
siue: sic maior est beatitudo. ubi est p̄fectior operatio
in qua beatitudo consistit. Perfectio autē operatiōis
ex duobus depēdet. Uno modo ex habitu et sic nō erit
maior beatitudo post resurrectionem q̄ ante: quia nec
maior charitas p̄ficiens affectū: nec maius lumē glo/
rie illustrans. Alio modo ex potētia naturali: et sic quo/
dāmodo erit intensior beatitudo post resurrectionem q̄
ante. Anima enī separata a corpore nō dū habet p̄fecte
nature sue modū quē habebit p̄ spiritualē corpis re/
surrectionē. vt Aug⁹. dicit. xij. sup. Gen. ad lit. Pars enī
in toto existēs habet p̄fectionē quā dā nature quā non
habet separata a toto. Ad primū ergo dicendū q̄ licet
corpus non faciat ad actū beatitudinis directe facit t̄m
indirecte iquātū ex vnione corporis ip̄a natura aīe sit
p̄fectior: et p̄ cōsequēs vires intellectiue in cētia aīe fun/
date. Ad scdū dicendū q̄ appetit⁹ corporis nō im/
pedit a fruitione: quasi distrabendo intentionē sed de/
signādo et concomitando imp̄fectionē nature: vñ nul/
lus appetit⁹ deliberatiuus angeli vel anime retardare
potest a diuina fruitione: sed solus appetit⁹ naturalis q̄
imp̄fectionē nature cōsequit. Ad tertiū dicendū q̄
dignitas beatitudinis pensat ex duobus. Uno mō ex
obiecto opationis in qua beatitudo consistit. et ex hac
parte omnīū esset par gaudiū et beatitudo equalis. q̄a
ex eadē diuina essentia visa et amata: et p̄ter hoc dicit
vn⁹ denari⁹. Alio modo ex intensiōe opationis quē ē
p̄ diuersitatē habitus et sic fm diuersam quātitatē ca/
ritatis et luminis glorie: quē respōdent diuersitati cari/
tatis in via sunt diuersi beatitudinis gradus qui di/
uerse māsīdes appellant. p̄ diuersos modos quo col/
locantur in fine. nec obstat q̄ beatitudo est summū bo/
nū q̄ beatitudo creata nō dī sumū simpliciter s̄ sum/
mū specie sicut ignis subtilissimū corporum vñ de nī/
bic p̄hibet vñ alio vel seipso diuerso tpe beatorē ēē.

DI.

Incipit questio ex

pdictis. Dic queritur quatuor.
Primo de volūrate dānatorū. Secundo de tenebris in quib⁹ erunt post
diem iudicii. Tercio de cognitione
animarum ante diē iudicii. Quarto vtrū beati vide
ant penas damnatorum.

Ad primū sic p̄cedit. et videtur q̄ malī nō ha/
beant in omnibus malā voluntatē. penitent
enī de malis que cōmiserunt. vñ dicit
Sap. v. Inter se penitentia agentes sed hec
est bone voluntatis. ergo habebunt aliquā bonam vo/
luntatē. **P.** Dānati in inferno vellēt suos cōsanguī/
neos saluari. vt Luce. xvi. dicit de diuitē qui rogabat
p̄ fratribus suis ne venirent in locū tormentorū sed
velle salutem aliorū est bone volūtatē. ergo damnati
habent aliquā bonā voluntatē. **P.** Diligere de/
um bone volūtatē est sed damnati deū diligūt. quia
sicut dicit Dion. iij. ca. de di. no. omnibus diligibi/
le est bonū et pulchrū: q̄d est omnis boni et pulchritudī/
nis causa q̄d deus est. ergo damnati habēt bonā volū/
tatē. **P.** Per malā voluntatē homines demerentur
in hoc mundo sed non sunt melioris cōditionis post
damnationē q̄ ante. ergo si malam voluntatē habent
videt q̄ demerent q̄d est falsum cū sint in terminō vie.
ergo dānati nō semp habent malā voluntatē. **S.**
contra homines dānati demonibus cōsociantur sed

omnis volūtas demonū est mala. vt. vij. di. scbi lib⁹
dictū est. ergo et omnis volūtas hominū damnatorū.
P. Sicut boni sunt in cōplemento bonitatis in be/
atitudine ita dānati in cōplemento malicie. sed beati
nō possunt habere malā voluntatē. ergo nec damnati
bonam. **P.** dicendū q̄ duplex est voluntas. natu/
ral et deliberatiua natural voluntas in dānatis ē bona
et ea bonū aliqd volūt que quidē volūtas attestatur bo/
nitati nature cuius de⁹ est auctor. Volūtas autē deli/
beratiua in damnatis esse nō potest. p̄cedit enī ex ele/
ctione li. ar. q̄d in damnatis ē confirmatū in malo p̄/
pter p̄petuā separationē a bono fine a quo se p̄ culpam
volūtarie separauerunt. Ad primū ergo dicendū
q̄ penitere de peccato p̄ se dū scz aliquis dolet de tur/
pitudine culpe est bone voluntatis: sed penitere p̄ acci/
dens dolendo de acerbitate pene potest ad malā volū/
tatē p̄tinere que rectitudini iusticie repugnat. Ad se/
cundū dicendū q̄ in damnatis est rāta inuidia q̄ iui/
dent etia: primorū saluti vellēt t̄m si aliqd saluant q̄
ppinqui sui potius saluarent et inuidebunt alijs si sui
ppinqui damnant. vel quia diues sciebat suā penam
augeri ex suorum p̄sentia. ideo eis bonū oprabat p̄ ac/
cidens. sic enī ex multiplicatione iustorū augetur bea/
torū gaudium. ita ex multiplicatiōe reproborū au/
getur maiorū pena. Ad tertiū dicendū q̄ ab illis
qui deum p̄ essentia vident deus haberi odio non po/
test. vt supra dictū est. sed damnati naturali affectu di/
ligunt deū q̄tū ad effectus nature habebūt t̄m enī odio
q̄tū ad effectus iusticie p̄ quā puniēnt. Ad quartū
dicendū q̄ post diē iudicii tam boni q̄ mali erunt
in vltimo terminō cōstituti. vñ nec merebuntur nec
demerebuntur cū hoc p̄tineat ad motū in terminū an/
te t̄m diē iudicii angeli boni vel mali possunt mereri re/
spectu p̄mij accidentalis q̄d eis debetur ex his que circa
homines agunt. q̄ q̄tū ad hoc sunt quodāmodo vi/
atores nō aut respectu p̄mij essentialis q̄d iam sunt
cōsecuti. non aut est simile de animabus ad quas non
p̄tinet viatores in bonū vel in malum exercere.

Ad scdū sic p̄cedit. et videtur q̄ damnati non
oīno post diē iudicii erunt in tenebris. Re/
cor dantur enī damnati eorū que in hoc mun/
do gesserunt alias remorsum cōscientie non
haberent. ergo eadē ratione et eorū que in hoc mun/
do scierūt: sed multi damnati fuerūt in hoc mundo lu/
ce magna scientie p̄diti. ergo penitus nō erunt in tene/
bris. **P.** Nullus potest habere odio hīc de quo non
cogitat. sed damnati habebunt odio deū. vt in littera
dicitur. ergo de eo cogitabūt et sic nō totaliter in tene/
bris erunt. **P.** q̄d ad afflictionem p̄tinet damnatis
post diē iudicii nō auferet sed videre gloriā bonorū af/
fligit damnatos p̄pter inuidiā. ergo etia post diē iu/
dicii gloriā beatorū videbūt: et sic nō erunt totaliter
in tenebris. **P.** Damnati igne punientur. sed ignis
naturaliter est lucidus. ergo nō totaliter erunt in tene/
bris. **S.** Sed cōtra est q̄d dicitur Mat. xxi. Projici
te eū in tenebras exteriores. **P.** Pena damnatorū
cōtrariatur glorie electorū. sed electi erunt in plena lu/
ce. ergo et dānati erunt in plenīs tenebris. **P.** dōm
q̄ in inferno erūt duplices tenebre. corporales et spūa/
les que dicūtur exteriores. q̄ extra participationē ve/
re lucis erunt. dicit enī Grego. iij. et ix. mora. q̄ dam/
natis ignis q̄tū ad aliqd lucebit et q̄tū ad aliqd
nō lucebit. non lucebit ad consolationē: sed lucebit ad
afflictionem. in quātum videbunt suos sequaces qui
amore eorū deliquerunt secum torqueri. Et similiter
dicendū est de spūalib⁹ tenebris. q̄ nō erit in eis aliqd
S

cognitio vel consideratio que possit eos delectare sed
solummodo que potest affligere. ¶ Ad primum ergo dicen-
dum quod damnati recordabuntur eorum que scierunt ut
magis torquantur vel in quantum contra scientiam egerunt
vel in quantum scientiam eorum remanet imperfecta et penitus
impedita. ¶ Ad secundum dicendum quod de deo impium non
cogitantur secundum quod est totius bonitatis principium quia
hoc eos delectaret. considerabuntur tamen cum per iudicem
eos punientem et ex hoc torquebuntur. ¶ Ad tertium dicen-
dum quod ante dies iudicii anime damnatorum videbunt
bonos cognoscentes eos esse in gloria inestimabili quibus
ipsas gloriam non comprehendant: sed post resurrectionem
nec ipsos bonos videbunt. et ex hoc eorum pena non mi-
nuetur. sed augebitur. cognoscent enim eos esse per certo in glo-
ria quod sufficit ad tormentum. sed scient se eorum visione
reputatos indignos quod principium ad tormentum augmentum
¶ Ad quartum dicendum quod ignis damnatorum tenebrosus
erit habens ardorem sine luce. sed tamen sub quadam im-
mortalitate lucebit cum quod videre poterunt quod eos corripisset
ut ex auctoritate Gregorii dictum est.

Ad tertiu[m] sic p[ro]ceditur. z videtur q[uo]d anime dā[n]natorum ante iudiciū cognoscāt ea q[ue] in hoc mundo agūtur. anime em̃ damnatorū non habent nisi cognitionē intellectuā cū acerb[us] sensitiuarū potentiarū careant. sed distātia localis nō bil operatur ad cognitionē intellectua[m]. ergo anime damnatorū possunt scire ea q[ue] hic agūtur. ¶ **P.** Plus distant sancti a damnatis q̄m in hoc mundo viuentes sed damnati vident sanctos ante diem iudicij vt in lictera dixit. ergo multo magis vident ea que in hoc mūdo aguntur. ¶ **R.** Dices de quo legitur Luce. xvj. in inferno damnatus erat. z tñ ipse sciebat quid circa suos ageretur. vt ibide patet. ergo damnati sciūt ea que in hoc mundo aguntur. ¶ Sed cōtra ē q[uo]d Aug⁹ dicit in libro de cura p[ro] mortuis agenda ibi defunctorum anime sunt vbi ea q[ue] hic fiunt omnino scire nō possūt. ¶ **P.** Job. xl. dicitur de impijs siue nobiles fuerit filij eius siue ignobiles nō intelligent q[uo]d exponēs Brego. dicit in. xj. mora. sicut iniqui viuentes mortuorū alicuo loco habeantur ignorant ita mortui vita in carne viuentiū post eos qualiter disponant nesciūt. ¶ **R.** Dicendū q[uo]d anime damnatorū nesciunt que hic agūt nisi ad eorū penā cognoscere pmittant. vt p[ro] demonēs. vel p[ro] animas damnatorū illuc descendētēs. causa autē ignorantie est distantia loci fm eos qui dicunt q[uo]d anime se separate cognoscūt a sensibilibus accipiēdo. Sed fm aliorū opinionē hoc est p[ro]pter hoc q[uo]d impediūtur ex afflictione penarū quib[us] absorben[tur]. vel quia cū cognoscāt p[ro] infusione superioris luminis ad illa cognoscendo illuminant q[uo]d ad vitā in qua degunt p[er]tinet nō ad alia z hoc est q[uo]d Brego. dicit in p[re]dicto loco causas ignorantie p[re]dicte assignans in. xj. mora. mortui vitā in carne viuentiū post qualiter disponant nesciunt: q[uia] vitā spūs longe est a vitā carnis: z sic zc. sicut corporea atq[ue] incorporea diuersa sunt genere ita etiam distincta cognitione. ¶ Ad primū ergo dicendū q[uo]d q̄uis nō impedit distantia localis impediri tamē aliūd vt dictū est. ¶ Ad scđm dicendū q[uo]d ad boc eis ostendunt beati vt magis torqueātur z p[ro]pterea ipsi etiam sunt a corpore separati vnde causa Brego. cessat. ¶ Ad tertium dicendū q[uo]d dices hoc dicebat. p[ro] coniecturā q[uia] fratres suos viuentē relinqueret. z ad inferos descendisse nō cognoscebat.

Ad quartū sic pceditur. et videt q̄ sancti non
vidcant penas damnatorū vel reprobatorū.
Ad p̄fectionē em̄ operationis aliquid facit

nobilitas obiecti. sed miseria damnatorum est maxime indignitatis. ergo deturpare visio beatorum si penas damnatorum viderent. ¶ **P.** Ex charitate contingit quod penam alienam visum condoleamus. sed sancti habebunt maximam charitatem. ergo si penas damnatorum viderent aliquis dolor in eis esset quod est impossibile. ¶ **P.** Si viderent penas damnatorum aut visione spirituali aut corporali non spiritualiter quod per eam non egrediuntur sed magis ingrediuntur. cum dicat **Esai.** ultimo. egredientur et videbunt cadauera impiorum etc. ¶ **Visione** autem corporali penas omnes damnatorum videre non possunt cum propter penam ignis alias penas patiantur et percipere vermem conscientie qui est pena spiritualis. ergo beati non videbunt penas damnatorum. ¶ **Sed** contra est quod dicit **Esai.** ultimo. egrediuntur et videbunt cadauera impiorum. ¶ **P.** Nihil electis subtrahi debet quod ad eorum iocunditatem principaliter. sed visio penam damnatorum aufert electis iocunditatem. ut dicitur in psalmo. **Letabitur** iustus cum viderit vindictam. ergo talis visio non est eis subtrahenda. ¶ **Ad** dicendum quod beati in maxima dei reuerentia constituti sunt. et ideo oportet ut cognoscant omnia que ad reuerentiam dei pertinent. et ideo sicut cognoscit effectus nature. in quibus dei potentia manifestatur et reuerentia dei iustificatur et ex quarum comparatione clarius apparet misericordia dei facta. ¶ **Ad** primum ergo dicendum quod licet cognitio nobilitatis ex hoc ipso habeat quandam nobilitatem utilitatem cognoscibilium ignobilitatem cognitionis non facit: quia cognoscibilia sunt spiritualiter in cognoscere. unde deus omnia bona et mala cognoscit. ¶ **Ad** secundum dicendum quod hic possumus comparari misericordiam aliorum ex charitate quod diu homines a miseria liberari possunt. sed quando iam per diuinam iusticiam erunt in miseria confirmati non erit ex charitate comparandum miserie sed cogitandum iusticie diuine. ¶ **Ad** tertium dicendum quod in damnatis non solum erit pena corporalis ignis. sed etiam alie. quod patet ex hoc quod omnium elementorum impuritates in infernum intruduntur ad penam damnatorum. nec tamen successio penarum contrariarum ut ignis et aque aliquod eis refrigerium prestabit. quia his penis natura non immutabit. sed solus sensus affligitur. ut supra dictum est. ¶ **Verum** tamen ille non erit corporalis cum nullum animal brutum post innovationem mundi remaneat. ut supra dictum est. sed intellexit per vermem conscientie remorsus qui est pena spiritualis quam spirituali et non corporali visione videbunt. que tamen visio egressus dicitur quantum ad res visas non quantum ad modum videntis per omnia videbunt in verbo ipsum verbum intima visione apprehendentes quod est eorum perpetua et perfecta beatitudo per infinita secula seculorum. Amen.

Utrū sacra

doctrina dicat sapia.
Qualiter se ad alias
doctrinas habeat.

Quis sit eius idone?

auditor.

Quis possit esse eius doctor.

Quomodo doceri debeat.

Utrū aliquis veritati insistere debe
at q̄ excedit facultatē sui intellect?

Utrum veritas fidei sit rationibus
munienda.

Utrū veritas animū hominis offen
dere possit.

Utrū sit vitupabile q̄ ratio volun
tati subijciatur.

Utrū dissimilitudo voluntatū pariat
dissimilitatē operationū.

DI.

Quis sit frui.

Quis sit vi.

Quo sit fruendum.

Quo sit utendum.

DI.

Utrū de? p̄sentia sit vn? vl? plures

Utrū in ipso sit aliqua pluralitas ac
tributorum.

Utrū in deo sit p̄sonarū pluralitas.

Utrū sit illa p̄litas rei vel rationis.

DI.

Utrū de? sit cognoscibilis a creatā.

Utrū deū esse sit p̄ se notū.

Utrum deus q̄ creaturā sit cognosci
bilis et a quo.

Utrum trinitas q̄ creaturam sit co
gnoscibilis.

Utrū in omni creatura sit vestigiū
trinitatis.

In quo sit in anima imago dei.

De prima assignatione imaginis.

De secunda assignatione imaginis.

In quib? potētis attēdat imago.

De his potētis in cōparatiōe ad su
um subiectū. i. animā.

Tertio in cōparatiōe ad obiectum

Utrū ista assignatio imaginis diffe
rat a p̄dicta.

DI.

Utrū in diuinis sit generatio.

Utrū hec sit vera deus genuit deū.

Utrū hec sit vera deus genuit se de
um vel alium.

Utrū aliqua p̄dicatio affirmatiua
possit p̄dicari de deo.

DI.

Utrū essentia generet.

Utrum essentia genere.

Utrū fili? genere de substantia p̄ris.

Utrū filius sit ex nihilo.

DI.

Utrū pater genuerit filiū necessitate

Utrū voluntate.

Utrū naturaliter genuerit filiū.

DI.

Utrū in deo sit potētia ad generādū

Utrū illa potētia sit aliqd absolū
tū vel aliquid aliud.

Utrū potētia generādi sit in filio.

Utrū fili? possit aliū filiū generare.

DI.

Utrū esse p̄prie deo cōueniat.

Utrū esse diuinū p̄ diuersas differē
tias ip̄is habeat significari.

Utrū deus sit oīno immutabilis.

Utrū omnis creatura sit mutabilis.

Utrū in deo sit oīmōda simplicitas

Utrū cōtineat in p̄dicamēto sube.

Utrū aliq̄ p̄dicamēta de deo dicant

Utrū aliqua creatura sit simplex.

Utrū anima sit simplex.

Utrū anima sit tota in qualibet par
te corporis.

DI.

Utrū p̄pter discretionē possit dici
filius alius a patre.

Utrū p̄r filiū p̄pter eandē distin
ctionē possint dici p̄les eñi.

Utrū p̄r sit aliquo mō p̄rior filio.

Utrū generatio filiū sit eterna z q̄b?
verbis significari debeat.

DI.

Utrū sp̄s sanctus p̄cedat vt amor.

Utrū sit amor quē habet pater in fi
liū z cōuerso.

Utrū sit nexus vel vnio p̄ris z filiū.

Utrū ex p̄missione sua possit dici p̄
prie sp̄s sanctus.

De numero p̄sonarū.

DI.

Utrū a p̄re z filio p̄cedat sp̄s sanctus.

Utrū p̄cedat ab eis inq̄trū sūt vnū.

Utrū inq̄trū sunt vnū in eñtia xpi.

Utrū pater z filius sint vnus sp̄s
tot sp̄s sancti.

DI.

Utrū sp̄s sanctus p̄cedat p̄r? a pa
tre q̄s a filio.

Utrū magis vel plenius ab vno q̄s
ab alio.

Utrū eque immediate ab vtroq̄.

DI.

Utrū in deo sit aliqua p̄cessio.

Utrū sit vna vel plures.

Qualiter noiari debeant.

Utrū. ff. dicatur ingenit?

DI.

Utrū sit aliqua tp̄alis p̄cessio. ff.

Utrū p̄cessio tēporalis ponat in nu
merū cū eterno.

Utrū in p̄cessione tp̄ali. ff. de ip̄se
ff. vel tñ eius dona.

Utrū in omni dono deū. ff.

Utrū. ff. detur a viris sanctis.

DI.

Utrū missio sit in diuinis.

Quid significet missio.

Cui cōueniat mitti.

Utrū alicui p̄sone cōueniat vt mit
tar seipm.

Utrū fm eadē dona mittat fili? z. ff.

DI.

Utrū missio visibilis diuine p̄sone
cōueniat.

Utrū patrib? vete. te. debuerit missio
visibilis fieri.

Utrū missio visibilis fiat solū in spe
cie corporali.

Utrū species visibiles sint ministe
rio angelorū formate.

DI.

Utrū charitas sit aliqd creatū i aia.

Utrū charitas sit charitare diligēda

Utrū charitas possit cognosci habe
ri ab habēte ip̄am.

Utrū charitas deū fm capacitātē na
turalium.

Utrū fm essentiā charitatis augeat

Utrū charitas augeat p̄ additionē.

Utrū quolibet actu augeat.

Utrū augeatur in infinitū.

Utrū diminuat.

DI.

Utrū donū sit nomen essentiale vel
p̄sonale.

Utrum sit p̄rium. ff.

Utrū p̄ ip̄m deat aliqua dona.

Utrū. ff. eodē sit deus z donum.

Utrū. ff. possit dici donū nostrū.

DI.

Utrū in diuinis sit equalitas.

Utrū sit ibi mutata equalitas.

Utrū eternitas sit diuina substantia

Utrū nūc eternitatis nō sit ip̄a eter
nitas.

Utrū magnitudo deo cōueniat.

Utrū pater sit in filio vel cōuerso.

Utrū in diuinis sit totū integrale.

Utrū sit ibi totū vniuersale.

Utrū ibi sit p̄ncipiū materiale.

Utrū verū sit idem q̄s ens.

Utrū sint plures virtutes eterne.

DI.

Utrū filius sit omnipotēs.

Utrū sit patri equalis in potētia.

Utrū sit ordo in p̄sonis diuinis.

Utrū sit ibi ordo nature.

DI.

Utrū possit addi terminus eñtiali ex
p̄te subiecti cum p̄dicato essentia
li vel p̄sonali.

Utrū possit addi terminus p̄sonali
cū p̄dicato eñtiali.

Utrū hec sit trinitas ē sol? de?

Utrū hec sit vera p̄r est solus deus.

DI.

Utrū deus sit nominabilis.

Utrū p̄rie vel trāsūptiue noietur.

Utrū vno noie vel pluribus.

Utrū sit sufficiens definitio quam
ponit Ambro. in littera.

DI.

Utrū nomē p̄sone p̄rie dicat de deo

Utrū p̄sona in diuinis dicat subaz.

Utrū nomē p̄sone p̄dicetur plurali
ter in diuinis.

De differentia horū quattuor nomi
nū. scz essentia: substantia: sub?
B 2

sentia et persona.
De differentia nominum eius correspondenti in greco. s. v. s. i. a. v. s. i. o. s. i. s. b. y. postasie. p. s. o. p. o. n.

DI. XXXIII

Utrum in deo sit aliquis numerus.
Utrum nota numeralia predicentur de deo positive vel negative.
Utrum significet essentia vel notionem.
Utrum in deo sit diversitas.

Utrum trinitas sit nomen essentiale.

DI. XXXV

Utrum hec definitio Boetij persona est rationalis et sit recte assignata.

Utrum de creaturis et de deo dicatur uniuoce.

De coitate respectu diuinarum personarum.
Utrum tres persone sint tres entes vel tres res.

DI. XXXVI

Utrum nomen hypostasis debeat recipi in diuinis.

Utrum hypostasis dicat in diuinis solimodo absolutum.

Utrum relationes sint in diuinis.

Utrum per relationes persone diuine distinguantur.

Utrum solis relationibus originis distinguatur.

DI. XXXVII

Utrum proprietates constituant personas.
Quo se habeant ad hypostases.

Quo se habeant ad actus personales.

Utrum verbum in diuinis dicatur personaliter vel essentialiter.

Utrum dicat de. s. s. vel tamen de filio.

DI. XXXVIII

Utrum innascibilitas sit notio personae.

Utrum innascibilitas sit eius proprietates personalis.

Utrum imago in diuinis essentialiter vel personaliter dicatur.

Utrum conueniat. s. s.

DI. XXXIX

Utrum una persona possit dici principium alterius in diuinis.

Utrum uniuoce dicatur principium respectu creature vel respectu persone.

Utrum uniuoce dicatur principium pater filij et. s. s.

Utrum una notione pater et filius sint principium. s. s.

DI. XXX

Utrum relatio dei ad creaturam sit aliquid in deo.

Utrum dicatur de deo ex tempore.

Utrum aliquid absolutum de deo possit dici ex tempore.

Utrum aliquid significans relationem dei ad creaturam possit dici de deo ab eterno.

DI. XXXI

Utrum ea que sunt communia personis alicui earum debeant appropriari.

Utrum deus convenienter essentialia attributa personis attribuat.

De appropriatione Augustini.

Utrum in diuinis sit equalitas quas Augustinus filio appropriat.

DI. XXXII

Utrum pater diligat filium. s. s.

Utrum hec sit falsa pater et filius diligunt nos. s. s.

Utrum sit sapiens sapientia genita.

Utrum pater intelligat in filio.

DI. XXXIII

Utrum proprietates sint diuinae entia.

Utrum sint ipse persone.

Utrum sint in personis.

Utrum sint in essentia.

DI. XXXIII

Utrum persona et entia in diuinis sint idem.

Utrum essentialia attributa in littera approprient personis diuinis.

Utrum nomina creaturarum debeant de deo translatiue dici.

Utrum omnia que de eo dicuntur translatiue dicantur.

DI. XXXV

Utrum in deo sit scientia.

Utrum sua consideratio sit sua subiecta.

Utrum cognoscat seipsum.

Utrum cognoscat alia a se.

Utrum cognoscat singularia.

DI. XXXVI

Utrum ea que de deo cognoscit in deo sint.

Utrum mala cognoscat.

Utrum omnia que deus cognoscit idee in deo sint.

Utrum in deo sint plures idee.

XXXVII

Utrum deus sit in rebus omnibus.

Utrum sit pluribus modis in rebus.

Utrum esse ubique deo conueniat.

Utrum sit ei proprium esse ubique.

Utrum angelus sit ubique.

Utrum possit esse simul in pluribus locis.

Utrum moueatur in loco.

Utrum moueatur in tempore.

XXXVIII

Utrum res sint causa scientie dei.

Utrum scientia dei sit causa rerum.

Utrum deus sciat contingentia futura.

Utrum scientia sua sit variabilis.

XXXIX

Utrum scientia dei possit augeri.

Utrum possit minui.

Utrum prudentia preineat ad scientiam.

Utrum omnia diuina providentia regantur.

XL

Utrum predestinatio sit in deo.

Utrum predestinatio habeat certitudinem.

Utrum deus reprober aliquem.

Utrum aliquem obduret.

XLI

Utrum effectus predestinationis habeat causam meritoriam.

Utrum scientia operum sit causa predestinationis.

Utrum predestinatio operum sit causa reprobationis.

Utrum scientia vel predestinatio dei mutetur quantum ad scientiam.

XLII

Utrum in deo sit potentia.

Utrum ei omnipotentia conueniat.

Utrum dicatur omnipotens quia omnia potest.

Utrum aliquid dicatur possibile secundum causas superiores et inferiores.

XLIII

Utrum deus possit facere quod non facit.

Utrum deus potest non facere que non facit.

Utrum potentia dei sit infinita.

Utrum deus possit facere infinita simul in actu.

XLIII

Utrum deus potuerit facere uniuersum melius.

Utrum deus possit facere aliquid melius quolibet re quam facit secundum se considerata.

Utrum deus possit id quod facit melius omni modo facere.

Utrum deus potest quicquid olim posuit.

XLV

Utrum voluntas sit in deo.

Utrum voluntas dei sit causa rerum.

Utrum querenda sit ratio voluntatis diuine.

Utrum voluntas beneplacita distinguatur debeat contra voluntatem signi.

XLVI

Utrum voluntas diuina distinguatur debeat per antecedentem et consequentem.

Utrum deus velit omnes homines saluos fieri.

Utrum mala fieri sit bonum.

Utrum deus velit mala fieri.

XLVII

Utrum deus de necessitate vult quod vult.

Utrum voluntas semper impleatur.

Utrum propter voluntatem dei aliquid fiat.

Utrum diuina voluntas rebus voluntatis necessitate imponat.

XLVIII

Utrum voluntas nostra possit conformari voluntati diuine.

Utrum teneamur conformare voluntatem nostram voluntati diuine.

Utrum beati suam conforment voluntatem diuine in volito.

Utrum possit esse voluntas de passione sine hoc quod sit de actione.

LI. II

DI. I

Utrum aliquid possit creari a deo.

Utrum propter deum sit aliquid aliud principium increatum.

Utrum creare soli deo conueniat.

Utrum mundus sit eternus.

Utrum omnia facta sint propter bonitatem dei.

Utrum omnia facta sint propter hominem.

Utrum anima rationalis corpori uni-

ri debuerit.
Utrū aia vniatur cor-porē vt forma.

Utrū fuerint angeli creati ante crea-
turam cor-porale.

Utrū in quo qd est duratio angeli sit
prius et posterius.

Utrū celum empirēū sit corpus.
Utrū celū empirēū influentiam ha-
beat in cor-pora inferiora.

Utrum angelus sit cōpositus ex ma-
teria et forma.

Utrū i angelis possit esse distinctio.
Utrū diabolus in pmo instanti sue
durationis fuerit malus.

Utrū angeli fuerint creati in gratia
Utrum angelus cognoscat res per
aliq's species.

Utrū cognoscat singula.

Utrū p pure naturalia possit dilige-
re deū sup se et sup omnia.

Utrū angeli sint creati beati.

Utrū in angelo peccatū eē potuerit.

Utrum angelus diuinam equalita-
tem appeterit.

Utrū angeli indiguerint gratia ad
sui conuersionē.

Utrum meruerint beatitudinem p
conuersionem.

Utrū lucifer fuerit supm⁹ angelorū.
Utrum aliq angeli sumperint occa-
sionē peccadi ex petō pmi angeli.

Utrū in demonibus sit ordo.
Utrū aer caliginosus sit cōueniens
locus demonibus post casum.

Utrū libe.ar. angeli possit cōforma-
ri in bono.

Utrū demones sint obstinati i malo
Utrum demones acumine scientie
vigeant.

Utrum virtute demonū miracula
fiant.

Utrū angeli et demones habeāt cor-
pora naturaliter sibi vnita.

Utrū angeli assumāt cor-pora.

Utrum actiones quas angeli in cor-
poribz assūptis exerceant sint vere.

Utrum demones intra cor-pora ho-
minū esse possint.

Utrū in angelis debeant distingui
tres hierarchie et nouē ordines.

Utrum nomina cōuenienter ange-
lis assignentur.

Utrū cōuenienter a diabolo distin-
guant tres actiones hierarchie.
scz illuminatio purgatio et pfectio.

Utrum homines ad ordines ange-
lorum assumantur.

Utrū omnes angeli deo assistant.

Utrum omnes angeli ministrent.

Utrū inter angelos rōne ministerij
possit esse pugna.

Utrū in angelis possit esse locutio.

Utrum angeli hominibus ad custo-
diā deputentur.

Utrū angeli in beatitudine pfecti sūt.

Utrū angeli p homines mysterium
incarnationis didicerint.

Utrum ordines angelorū erūt post
diem iudicij.

Utrū omnia simul sint creata in for-
mis suis distincta.

Utrum materia illa i qua omnia sil-
sunt facta omni forma carebat.

Utrū si omnia sint simul creata pos-
sit distinctio dierum conuenien-
ter saluari.

Utrum cōuenienter in littera opera
dei distinguantur.

Utrū lux que hic cōmemoratur fue-
rit spiritalis.

Utrū lux cor-poralis de qua hic agi-
tur fuerit accidens.

Utrum cōuenienter lucis pductio
referatur.

Utrū omnia sint facta p verbū dei.

Utrum aque que sunt supra firma-
mentum sint eiusdem nature cu-
inferioribus.

Utrū cōuenienter firmamenti pdu-
ctio describatur.

Utrum cōuenienter electorum di-
stinctio recitetur.

Utrū cōuenienter plantarum pdu-
ctio tertia die describat.

Utrū cōuenienter opus quarta die
describatur.

Utrum cōuenienter quinta die op⁹
describatur.

Utrum cōuenienter opus sexta die
describatur.

Utrum ea que ad septimū diem pri-
nent cōuenienter in scriptura tra-
dantur.

Utrum in aliqua creatura possit eē
imago dei.

Utrum sola rationalis creatura sit
ad imaginem.

Utrū imago in homine sp maneat.

Utrum imago dei magis sit in ange-
lo q̄ in homine.

Utrū anima sit de dei substantia.

Utrū anima sit de aliq materia cre-
ata.

Utrum anime create fuerunt extra
cor-pora.

Utrū paradysus in quo homo crea-
tus diat sit locus cor-poralis.

XVII

Utrū mulier sit facta ex costa viri.

Utrū aliq miracula sint que fiunt p
ter rationes seminales.

Utrum anima rationalis sit ex tra-
duce

Utrū anima sensibilis sit ex traduce

XVIII

Utrū homo in statu innocentie fu-
erit immortalis.

Utrum corpus ade in primo statu
fuerit impassibile.

Utrum immortalitas primi status
esset naturalis.

Utrū lignū vite aliquo modo fuit
cā incorruptionis in pmo statu.

XIX

Utrum si homo perstitisset genera-
tio fuisset.

Utrum in statu innocentie homines
omnino pfecti nascerentur fin corp⁹.

Utrū pueri mor nati in statu inno-
centie in scia pfecti fuissent.

Utrum pueri in statu illo nati grati-
am habuissent.

XX

Utrū reprobatio hominis cōueniēter
diabolo attribuatur.

Utrum temptatio possit esse pccatū.

Utrū fuerit cōpetens reprobationis p-
cessus qui in littera describit.

Utrum peccatū ade fuerit ceteris
grauius.

XXI

Utrum primū peccatum ade fuerit
superbia

Utrū vir grauius peccauerit q̄ mu-
lier.

Utrū ignorantia sit peccatum.

Utrum in statu innocentie possit ef-
se error.

XXII

Utrū cōuenienter pmissit deus ho-
minē cadere in peccatū.

Utrū homo in statu innocentie deus
p essentia videbat.

Utrū ade in statu innocentie habu-
erit scientia omnium creaturarum.

Utrū in statu innocentie habuerit sui
ipsius pfectam noticiam.

XXIII

Utrū homo in statu innocentie sine
gratia potuit stare.

Utrū libe.ar. cōuenienter in littera
describatur.

Utrum cōueniēter describatur sen-
sualitas.

Utrū rō superior et inferior sint di-
uerse potentie.

XXIII

Utrū in sensualitate possit esse pcc-
catum.

Utrū in ratione possit esse peccatū.

Utrū in inferiori rōne possit esse pec-
catum mortale.

Utrū peccatum mortale possit fieri

veniale.

XXV

Utrum in deo sit liberū arbitrium.
Utrum homo sit li. ar.
Utrum libertas arbitrij aliquā seruitutē compatiatur.
Utrum sit eadez libertas qua quis est liber ad bonū z ad malum.

XXVI

Utrum sit necessarium gratiam ponere in homine.
Utrum gratia sit idem qd virtus.
Utrum gratia sit in essentia anime sic in subiecto.
Utrum puenienter gratia p operantē z cooperantē distinguatur.

XXVII

Utrum virtus sit actus vel habitus.
Utrum conuenienter in littera virtus describatur.
Utrum possumus p actus virtutum gloriā mereri ex cōdigno.
Utrum fides mereatur iustificationē.

XXVIII

Utrum homo in mortali peccato existēs peccatū mortale vitare possit.
Utrum homo absqz gratia possit facere bonum.
Utrum aliquis possit implere pcep/ta legis sine gratia.
Utrum homo p seipm possit pparare se ad gratiam habendam.

XXIX

Utrum homo fuerit in gfa creatus.
Utrum homo in statu innocentie gratia operāte indigerit.
Utrum Adam post peccatū p esum ligni vite a morte pseruari potuissz.
Utrum cōueniēter homo in penā peccati de paradiso terrestri sit eicet?

XXX

Utrum a primo parente aliquod peccatū traducat in posteros.
Utrum cōcupiscentia sit peccatum originale.
Utrum defectus pſentis vite sit pena originalis peccati.
Utrum caro omniz fuerit in Adā.

XXXI

Utrum p traductionē corporis peccatū originale traduci possit.
Utrum subiectū originalis peccati fuerit anima vel caro.
Utrum baptizati peccatum originale traducant in plem.
Utrum homines semp cuz peccato originali nascantur.

XXXII

Utrum peccatum originale per baptismū remittatur.
Utrum anima ex hoc ipso qz corpori infunditur ificiat originali peccato.
Utrum infectio originalis peccati sit maior in vno qz in alio.
Utrum anime ex sui creatione sint equales.

XXXIII

Utrum ex peccatis primorū parentū inquinent filij.
Utrum filij quādoqz p patribus puniantur.
Utrum tantū sit vnū originale peccatum vel multa.

Utrum descendētibz pueris cū pctō originali pena sensibilis debeat.

XXXIII

Utrum malum sit aliquid.
Utrum bonū possit esse causa mali.
Utrum bonū possit esse subiectū mali.
Utrum malū totaliter corrūpat bonū.

XXXV

Utrum cōuenienter malūz culpe diuidat cōtra malum pene.
Utrum peccatum possit esse sine aliquo actu.
Utrum actus exterior pertineat ad peccatum.

Utrum substantia act⁹ peccati sit a deo

XXXVI

Utrum peccatū possit esse causa pcti.
Utrum idē possit esse culpa z pena.
Utrum aliqua passio possit esse peccatum.
Utrum pena semper infligatur aliqui pro peccato.

XXXVII

Utrum omne ens sit a deo.
Utrum peccatum sit natura aliqua.
Utrum deus sit causa peccati in quantum peccatū est.

Utrum omnis pena sit a deo.

XXXVIII

Utrum voluntas sit iudicanda bona ex fine.
Utrum omniū rectorū voluntatū sit vnus finis.
Utrum vltimus finis rectorū voluntatū sit caritas.

Utrum intentio sit idē qd voluntas.

XXXIX

Utrum potentie naturales p peccatum corrūpantur.
Utrum in actu voluntatis magis sit peccatum qz in actu aliarum potētiarum.
Utrum homo naturaliter velit bonum.
Utrum superior scintilla ratiōis semper velit bonū.

XL

Utrum aliqui actus sint ita boni qz nullo modo male fieri possint.
Utrum aliquis actus sit a deo mal⁹ quin bene possit fieri.
Utrum aliquis actus humanus possit esse in differens.

Utrum ex voluntate iudicetur actio bona z mala.

XLI

Utrum omnis actio infidelium sit peccatum.
Utrum in infidelibus possit esse ali

qua virtus.

Utrum quicquid ex timore seruili malū fiat.
Utrum omne peccatum sit voluntarium.

XLII

Utrum voluntas z actio sint diuersa peccata.
Utrum conuenienter peccatū mortale diuidatur contra veniale.
Utrum conuenienter due radices peccati assignantur. scilicet timor ex amor.

Utrum cōuenienter septem capitalia vitia in littera nominentur.

XLIII

Utrum peccatum in spiritum sanctū sit speciale peccatū.
Utrum peccatū in spiritum sanctū sit irremissibile.
Utrum peccatū hominis possit esse in spiritum sanctum.
Utrum species peccati in spiritum sanctum conuenienter nominentur in littera.

XLIII

Utrum omnis potestas plationis sit a deo.
Utrum omnis platio sit a deo.
Utrum subditus prelatis teneatur semper obedire.
Utrum magis obediendū sit superiori plato qz inferiori.

LI

III

DI

I

Utrum incarnatio sit possibilis.
Utrum fuit congruum deum incarnari.
Utrum vna persona sine alia possit incarnari.
Utrum pater carnē potuit assumere.
Utrum tres pſone vnaz naturā possint assumere.

II

Utrum humana natura p aliqz fuit assumptibilis.
Utrum christus totam naturā humanā assumpsit.
Utrum sine medio assumpsit quod assumpsit.
Utrum incarnatio perfecta fuerit in instanti.

III

Utrum beata virgo fuerit in vtero sanctificata.
Utrum p sanctificationē in vtero fuit a fomite liberata.
Utrum naturalis sit generatio christi ex virgine.
Utrum christus in lumbis Abrahę fuerit decimatus.

III

Utrum incarnatio christi approposuit.
Utrum fm qz homo sit creatura.

Utrum fuerit filius virginis.
Utrum antiqui patres meruerunt
incarnationem.

V
Quid in incarnatione sit assumens.
Quid sit assumptum verū natura.
Quid sit assumptio seu unio.
Quid sit terminus assumptionis vel
unionis.

VI
Utrum in christo sint due hypostas-
es.
Utrum persona verbi sit composita
post incarnationē.
Utrum christus sit duo naturaliter.
Utrum in christo sit compositio ani-
me et corporis ad inuicem.

VII
Utrum hec sit vera deus est homo
vel e converso.
Utrum hec sit vera homo factus est
deus.
Utrum hec sit vera iste homo est pater
filius dei.
Utrum hec sit vera deus factus est
homo.

VIII
Utrum in christo diuina natura sit
nata.
Utrum in christo sint due natiuitates.
Utrum christus possit dici natus.
Utrum in christo sint due filiationes.

IX
Utrum latria sit specialis virtus.
Utrum humana natura in christo sit
adoranda adoratione latrie.
Utrum dulia sit idem quod latria.
Cui debeat dulia.

X
Utrum christus secundum quod homo sit deus
Utrum secundum quod homo sit persona.
Utrum christus sit filius adoptiuus.
Utrum predestinatio sit de natura vel
de persona christi.

XI
Utrum filius dei sit creatura.
Utrum christus vel ille homo possit
dici creatura.
Utrum christus secundum quod homo sit cre-
atura.
Utrum omnia que humane nature
conueniunt possint dici de christo.

XII
Utrum hec sit vera ille homo ince-
pit esse.
Utrum potuit assumere aliunde natu-
ram quam de genere Adam.
Utrum christus potuit peccare.
Utrum aliquis sexum assumere de-
buit.

XIII
Utrum fuerit in christo aliqua gra-
tia creata.
Utrum fuerit eadem gratia capitis et uni-
onis in christo.

Utrum gratia christi possit augeri.
Utrum gratia christi fuerit infinita.

XIII
Utrum aliqua scientia creata fuerit
in christo.
Utrum profecerit in scientia rerum in
proprio genere.
Utrum cognouit in verbo quicquid
cognouit verbum.
Utrum cognouit infinita.
Utrum eius scientia fuerit augmen-
tabilis.
Utrum anima christi habuerit om-
nipotentiam.

XV
Utrum christus debuerit assumere na-
turam humanam cum defectibus.
Utrum in christo fuerint passionēs
anime.
Utrum in christo dolor fuerit in su-
periori parte rationis.
Utrum in christi corpore potuerit ef-
fugiri dolor.

XVI
Utrum necessitas moriendi sit ex na-
tura vel ex peccato.
Utrum in christo fuerit necessitas mo-
riendi.
Utrum necessitas ista fuerit sub volū-
tate humana christi.
Utrum claritas corporis gloriosi po-
tuerit esse simul cum immortalitate
assumpta.

XVII
Utrum in christo fuerint plures volū-
tates.
Utrum in christo fuerint contrarie
voluntates.
Utrum christus impetraverit quicquid
petierit.

XVIII
Utrum christus dubitauerit ut alij hoies.
Quid christus sibi meruerit.
Quid nobis meruerit.
Utrum in primo instanti sue concepio-
nis meruerit.
Utrum per passionem suam meruerit.

XIX
Utrum christus liberauerit nos a peccato.
Utrum liberauerit nos a diabolo.
Utrum liberauerit nos a pena.
Utrum ratione illius liberationis possit
dici redemptor et mediator.

XX
Utrum aliquis pura natura potuerit sa-
tisfacere per humanam naturam.
Utrum satisfactio conuenienter sit facta
per christi passionem.
Utrum humanum genus potuit aliquo
modo liberari.
Utrum deus pater tradiderit filium ad
passionem.

XXI
Utrum in morte sit deitas separata a
carne.
Utrum ex separatione anime a carne

fuerit caro mortua.
Utrum caro christi post mortem debu-
it incarnari.
Utrum propter mortem carnis possit
filius dici mortuus.

XXII
Utrum christus in triduo mortis su-
erit homo.
Utrum fuerit homo ubique.
Utrum secundum naturam humanam vel diuinam
conueniat sibi ascendere vel
descendere.

XXIII
Utrum descenderit ad inferos.
Utrum definitio fidei quam tradidit
apostolus sit bene assignata.
Utrum fides sit virtus.
Utrum sit eadem fides formata et in-
formis.

XXIV
Utrum fides sit prior alijs virtuti-
bus theologicis.
Utrum obiectum fidei sit veritas in-
creata.
Utrum fides sit de vero complexo
et incompleto.

XXV
Utrum fides sit de re visa.
Utrum fides sit de re facta.
Utrum omnia credenda contineantur in
symbolo apostolorum.
Quid oportuit illos qui fuerunt ante
christum credere.
Utrum teneamur nunc omnes arti-
culos fidei credere.

XXVI
Utrum modo sint plura credenda quam
ante incarnationem.
Utrum spes sit virtus.
Utrum sit distincta ab alijs virtutibus.
Utrum sit in parte intellectiva anime
vel in qua potentia.

XXVII
Utrum in christo fuerit spes vel quibus
competat.
Utrum charitas sit virtus.
Utrum sit una virtus.
Utrum dilectio quam deum diligimus ha-
beat modum.

XXVIII
Utrum modus iste qui nobis precipit
possit impleri in via.
Utrum angeli diligendi sint ex caritate
Utrum demones et dānati.
Utrum creature irrationales.

XXIX
Utrum homo seipsum et corpus suum
debeat diligere ex charitate.
Utrum charitas habeat ordinem.
Utrum ordo ille attendendus sit secundum
affectum et effectum vel secundum finem et in-
strumentum.

XXX
Utrum magis diligendi sint propinqui
quam extranei.
Utrum omnes teneamur habere cha-
ritatem perfectam.

Utrum teneamur diligere inimicos.
Utrum teneamur eis signa dilectionis ostendere.

Utrum maioris meriti sit diligere amicum quam inimicum.

Utrum omne meritum sit ex caritate.

Utrum charitas semel habita possit amitti.

Utrum fides et spes euacuentur in perfidia.

Utrum charitas.

Utrum scientia.

Utrum deus diligat creaturam.

Utrum diligat omnem creaturam.

Utrum ab eterno diligat.

Utrum equaliter omnia diligat.

Utrum virtutes morales a theologicis et intellectualibus distinguantur.

Utrum ad invicem distinguantur.

Utrum sint a natura vel per infusionem vel per acquisitionem.

Utrum consistent in medio.

Utrum maneant in perfidia.

Utrum dona differant a virtutibus.

Utrum dona sint septem.

Utrum differant a beatitudinibus.

Utrum dona maneant in perfidia.

Utrum timor servilis initialis et filialis sint idem.

Utrum timor servilis remaneat ad veniente charitate.

Utrum donum fortitudinis differat a virtute fortitudinis.

Utrum pictas sit donum.

Utrum sapientia sit donum.

Utrum intellectus sit donum.

Utrum consilium sit donum.

Utrum donum scientie sit cum de humanis vel etiam de divinis.

Utrum virtutes pollicite sint connexae.

Utrum virtutes gratuite sint connexae.

Utrum virtutes sint equales.

Utrum sint vitia connexa.

Utrum necessarium fuit aliquod preceptum tradi.

Utrum sint decem legis precepta.

Utrum omnia precepta ad hec decem reducantur.

Utrum precepta sint dispensabilia.

Quid sit mendacium.

Utrum omne mendacium sit peccatum mortale.

Utrum omne mendacium sit peccatum mortale.

Utrum viris perfectis mendacium semper sit peccatum mortale.

Utrum omne peccatum sit peccatum mortale.

Utrum gravius sit peccatum per deum quam per creaturas.

Utrum furare sit licitum.

Utrum iuramentum spontaneum sit implendum.

Utrum iuramentum coactum sit obligatorium.

Utrum duo precepta cordis et operis convenienter assignentur.

Utrum lex vetus tantum manum cohibeat.

Utrum lex vetus iustificet vel occidat.

Utrum lex vetus et nova differant et in quo.

LI.

III.

DI.

I.

Utrum sacramenta bene diffiniantur.

Utrum necesse fuit sacramentum institui.

Utrum sacramentum consistat in rebus et verbis.

Utrum sacramenta noue legis sint causa gratiae.

Utrum sacramenta vel. le. iustificabatur in fide infirmi.

Utrum sufficeret fides sine aliquo exteriori signo.

Utrum fuit necessarium circumcisionem institui.

Utrum per circumcisionem conferatur gratia.

De tempore institutionis sacramentorum.

De numero sacramentorum.

Utrum baptismus Iohannis fuerit sacramentum.

Utrum baptizati baptismum Iohannis fuerint rebaptizandi baptismum christi.

Quid sit baptismus.

De materia eius.

De forma ipsius.

De cessatione circumcisionis et aliorum legalium.

Utrum baptismus imprimat caracterem.

Utrum deleat culpam et penam.

Utrum causet gratiam et maxime in pueris.

Utrum effectus baptismi possit impleri per baptismum sanguinis et fluminis.

Quid sit baptismus.

De materia eius.

De forma ipsius.

De cessatione circumcisionis et aliorum legalium.

Utrum baptismus imprimat caracterem.

Utrum deleat culpam et penam.

Utrum causet gratiam et maxime in pueris.

Utrum effectus baptismi possit impleri per baptismum sanguinis et fluminis.

Quid sit baptismus.

De materia eius.

De forma ipsius.

De cessatione circumcisionis et aliorum legalium.

Utrum baptismus imprimat caracterem.

Utrum deleat culpam et penam.

Utrum causet gratiam et maxime in pueris.

Utrum effectus baptismi possit impleri per baptismum sanguinis et fluminis.

Quid sit baptismus.

De materia eius.

De forma ipsius.

De cessatione circumcisionis et aliorum legalium.

Utrum baptismus imprimat caracterem.

Utrum deleat culpam et penam.

Utrum causet gratiam et maxime in pueris.

Utrum effectus baptismi possit impleri per baptismum sanguinis et fluminis.

Quid sit baptismus.

De materia eius.

De forma ipsius.

De cessatione circumcisionis et aliorum legalium.

Utrum baptismus imprimat caracterem.

Utrum deleat culpam et penam.

Utrum causet gratiam et maxime in pueris.

Utrum effectus baptismi possit impleri per baptismum sanguinis et fluminis.

Quid sit baptismus.

De materia eius.

De forma ipsius.

De cessatione circumcisionis et aliorum legalium.

Utrum baptismus imprimat caracterem.

Utrum deleat culpam et penam.

Utrum causet gratiam et maxime in pueris.

Utrum effectus baptismi possit impleri per baptismum sanguinis et fluminis.

Utrum requiratur intentio.

De cathecismo puerorum.

De exorcismo.

Utrum confirmatio sit sacramentum.

Utrum crisma sit eius materia.

Quid sit eius forma.

Utrum in confirmatione gratia gratum faciens conferatur.

Utrum simplex sacerdos possit confirmare.

Utrum eucharistia sit sacramentum.

Utrum eucharistia possit sumi post alios cibos.

De forma consecrationis corporis christi.

De forma consecrationis sanguinis.

De virtute utriusque.

De modis quibus christus manducatur.

Utrum accedens ad eucharistiam cum peccato mortali peccet mortaliter.

Utrum accedens contritus sed non confessus peccet.

Utrum aliquid aliud a peccato mortali prohibeat accedere ad eucharistiam.

Utrum verum corpus christi contingatur sub eucharistia.

Utrum tota quantitas eius.

Qualiter ibi contineatur.

Utrum christus possit ibi videri oculo corporali.

Utrum panis convertatur in corpus christi.

Qualis panis sit eius materia.

Quale vinum.

Utrum christus in cena sumpserit corpus suum.

Utrum accidentia maneant sine subiecto in hoc sacramento.

Utrum species possint frangi.

Utrum possint converteri in alimentum.

Utrum per hoc sacramentum virtutes augeantur et peccata remittantur.

Quis possit hoc sacramentum perficere.

Utrum sine ritu ecclesie possit confici.

Utrum missa boni sacerdotis plus valeat quam mali.

Utrum animal brutum possit sumere corpus christi.

Utrum peruersitas fidei faciat hereticum.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

Utrum sit virtus.

Utrum per penitentiam peccata tollantur.

Utrum per penitentiam omnia peccata mortificata reuoluantur.

Utrum penitentia sit necessaria.

Utrum penitentia sit sacramentum.

XXV
 Utrum homo possit deo satisfacere.
 Utrum possit satisfacere de vno peccato sine alio.

Per que opa fiat satisfactio.
 Utrum conuenienter enumerentur opera satisfactoria.

XXVI
 Utrum contritio confessio et satisfactio sint partes penitentie.

Utrum circumstantia aggrauet peccatum in infinitum.

Ad circumstantie sine confitendo.

Utrum exigatur aliqua penitencia ante baptismum.

Utrum peccata venialia remittantur sine contritione.

XXVII

Quot requirantur ad iustificationem ipsius.

De ordine eorum.

Utrum de quolibet peccato homo debeat confiteri.

Utrum contritio sit maximus dolor qui possit esse.

Utrum ad confessionem oēs teneamur.

Qui sit confessio facienda.

XXVIII

Utrum ecclesie date sint clauces regni celorum.

Utrum potestas clauis se extendat ad remissionem culpe.

Utrum excoicatio debeat fieri in ecclesia.

Quis possit excoicare.

Utrum semper sit peccatum mortale peccare cum excommunicato.

XXIX

Utrum soli sacerdotes habeant clauces.

Utrum sacerdotes vere, scilicet, habeant clauces.

Utrum mali sacerdotes, scilicet, heretici scismatici et excoicati habeant clauces.

Utrum quilibet sacerdos possit vti clauce in quolibet.

XXX

Utrum aliquis in extremo vite sue possit penitere.

Utrum in fine vite possit homo a quolibet sacerdote absolui.

Utrum in fine penitens post mortem aliqua pena puniatur.

Utrum possit vnus pro alio satisfacere.

XXXI

Utrum sit purgatorium.

Utrum per penam purgatorii peccatum veniale remittatur.

Utrum in quolibet casu homo teneatur celare ea que sub sigillo confessionis habet.

XXXII

Utrum peccata dimissa redeant.

Utrum peccata prius confessa post reciduum sint confitenda.

Quid sit res et sacramentum in penitentia.

De institutione sacramenti penitentie.

XXXIII

Utrum oleum oliue sit materia sacramenti extreme unctionis.

De forma huius sacramenti.

Utrum per extremam unctionem peccata remittantur.

Quis possit hoc sacramentum conferre.

Quibus debeat conferri.

Utrum debeat iterari.

XXXIII

Utrum ordo sit sacramentum.

De distinctione et numero ordinum.

Utrum ordo characterem imprimat.

Utrum character vnus ordinis alium supponat.

XXXV

Utrum solus episcopus possit ordinare.

Utrum episcopus hereticus vel perversus ab ecclesia possit ordinare.

Utrum simoniacus possit ordinem emere vel vendere.

Utrum simoniacus perdat ordinis executionem.

XXXVI

Utrum matrimonium sit sacramentum.

De institutione eius.

Utrum carnalis copula sit de integritate ipsius.

Utrum carnalis copula possit esse sine peccato.

XXXVII

Quid sit matrimonium.

De causa ipsius.

De preparatione ipsius, scilicet, de sponsalibus.

Utrum bigamia irregularitatem causet.

XXXVIII

In quod sit consensus qui matrimonium facit.

Utrum iuramentum cum consensu expresso per verba de futuro matrimonio iuratur.

Utrum carnalis copula verbis de futuro supueniens matrimonium faciat.

Utrum per presentem verbis de presenti expressum in occulto matrimonium faciat.

XXXIX

Utrum coactio consensus matrimonium impediat.

Utrum error matrimonium impediat.

Utrum turpis causa matrimonium impediat.

XXX

Utrum inter Mariam et Ioseph fuerit verum matrimonium.

Utrum sufficiens enumerentur bona matrimonij.

De comparatione eorum ad adinuenientiam.

XXXI

Utrum per ea actus matrimonij excusetur.

Utrum sine ea actus matrimonij semper sit peccatum mortale.

XXXII

Utrum in redditione debiti vir et vxor debeant esse equales.

Utrum ex precepto vni coniugum alteri debetur reddere tenentem.

Utrum vni coniugum votum continentie emittitur possit absque consensu alteri.

Utrum tempus sacramenti redditione debiti impediat.

XXXIII

Utrum habere plures vxores sit contra legem nature.

Utrum habere concubinam sit contra legem nature.

Utrum vxorem repudiare sit contra legem nature.

Utrum virginitas sit virtus.

XXXIII

Utrum matrimonio conuenienter impedimenta assignentur.

Utrum corporalis infirmitas impediat matrimonium.

XXXV

Utrum aliquod crimen matrimonium impediat.

Utrum liceat vxorem dimittere ob causam fornicationis.

XXXVI

Utrum seruitus matrimonium impediat.

Utrum defectus etatis impediat matrimonium.

Utrum ordo.

Utrum vxoriciuius impediat matrimonium.

XXXVII

Utrum voluntas obliget ad semper seruandum.

Utrum in voto possit dispensari.

Utrum votum matrimonium impediat.

Utrum matrimonium in matrimonio impediat.

XXXVIII

Utrum disparitas cultus matrimonium impediat.

Utrum inter infideles possit esse matrimonium.

Utrum per conuersionem alterius possit matrimonium solui.

Utrum possit fidelis cum infideli commanere in matrimonio prius contracto.

XXXIX

Utrum consanguinitas matrimonium impediat.

Qualiter contrahatur spiritualis cognatio.

XL

Utrum legalis cognatio impediat matrimonium.

Utrum secunde nuptie sint licite.

XLI

Utrum resurrectio omnium sit futura.

Utrum resurget homo idem numero.

Utrum resurrectio christi sit causa nostre resurrectionis.

XLII

De conditione resurgentium in iudicio.

XLIII

De integritate resurgentium.

De eorum statura et etate.

De qualitate corporum electorum.

De qualitate corporum damnatorum.

XLIII

Utrum anima possit remanere a corpore separata.

Utrum trahat secum oēs penas.

Utrum possit pati ab igne corporeo.
Utrum eodem igne corpora damna-
torum puniatur.

XLV

Utrum convenienter animabus re-
cepraacula assignantur.

Utrum suffragia ecclesie prosint de-
functis.

Utrum psint damnatis.

Utrum suffragia sanctorum prosint
viviis.

XLVI

Utrum in deo sit iusticia.

Utrum in deo sit misericordia.

Utrum omnia opera dei sint cum mi-
sericordia et iusticia.

Utrum diuina misericordia patiatur

penas damnatorum esse perpetuas.

XLVII

Utrum generale iudicium sit futu-
rum.

Utrum cum christo aliqui sint iudicaturi.

Utrum omnes sint in illo iudicio iu-
dicandi.

De igne qui facit iudicis pcedet.

XLVIII

Utrum christus in forma hominis
sit iudicaturus.

Utrum omnes sint eius diuinitate
visuri.

Utrum aliqua signa prebunt iudi-
cium.

Utrum mundus post iudicium sit
in nouandus.

XLIX

Utrum intellectus creatus deum possit
videre de essentiam.

Utrum in hac visione beatitudo co-
sistat principaliter.

Utrum beatitudine omnes appetant.

Utrum post resurrectionem sit ma-
ior gloria sanctorum quam ante.

L

De voluntate damnatorum.

De eorum tenebris in quibus erunt
post diem iudicii.

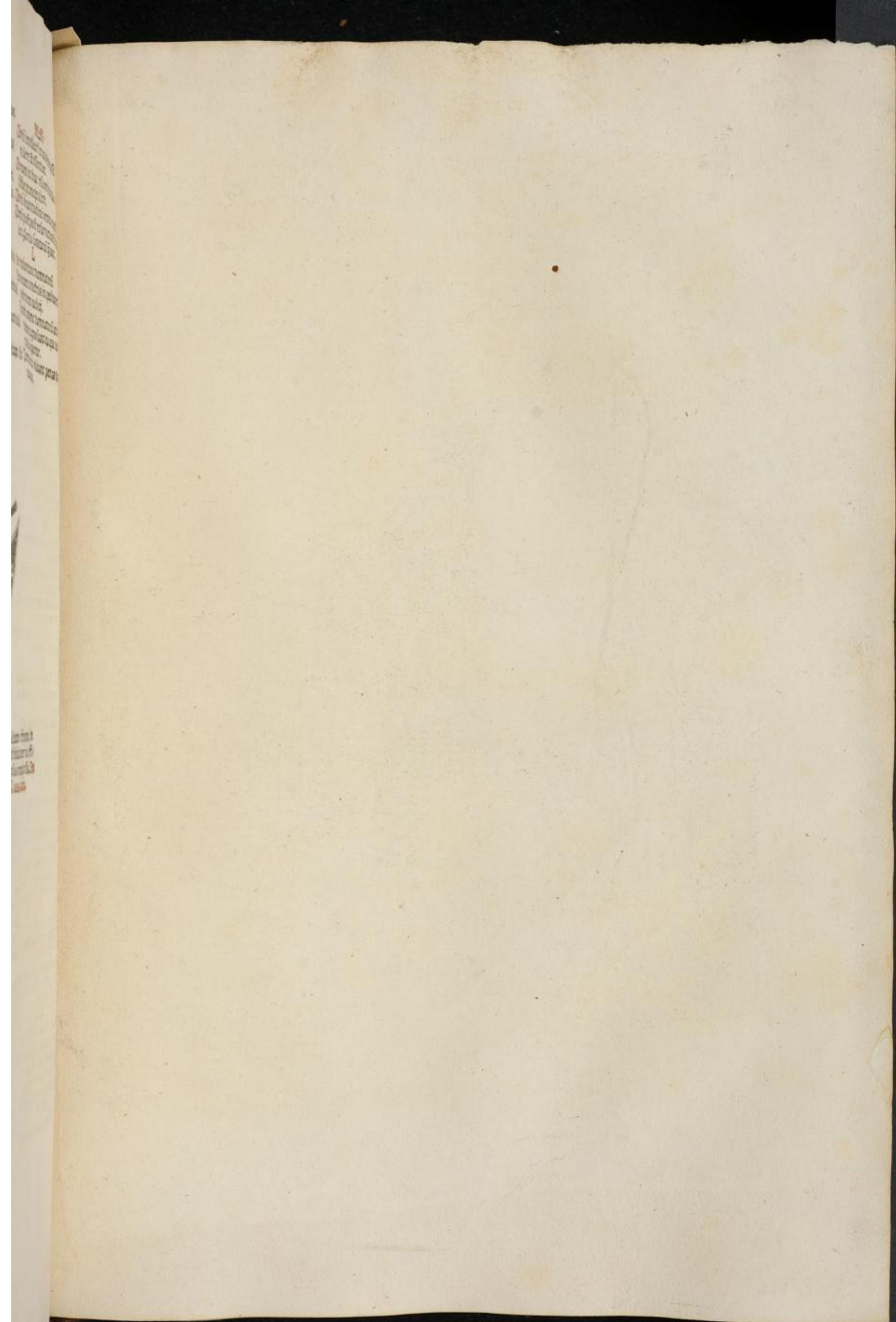
Utrum anime damnatorum ante iu-
dicium cognoscant ea que in hoc
mundo aguntur.

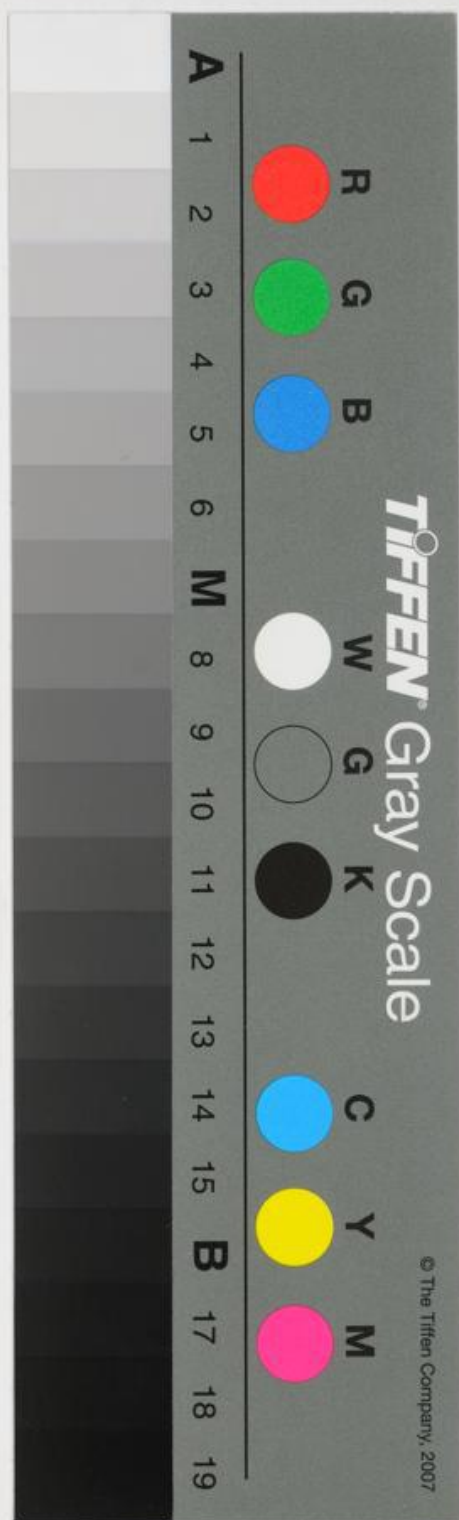
Utrum beati videant penas dam-
natorum.

Scripta beati **Thome** ad **Hanibaldum** epum in
quattuor libros sententiarum finiunt feliciter in offi-
cina **Nicolai Kessler** ciuis **Basilien**sis impressa. An-
no a partu virginis salutifero. **M. cccc. xxi.**

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUISBURG

Ermon
fratris
minor